6
10-d
33

ΔΗΜΟΘΕΝΟΥΣ
ΔΗΜΗΓΟΡΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ
Λατινιστὶ μεταφρασθέντες.

DEMOSTHENIS
ORATIONES
De Republica ad Populum

LATIO DONATÆ

BIBLIOTECA NAZ. Roma VITT. EMANUELE

AB JO: VINCENTIO LUCCHESINIO
Patritio Lucensi,

Cum Notis Criticis, & Historicis.

Ad SS. Dñm Nostrum
CLEMENTEM
UNDECIMUM
PONTIFICEM MAXIMUM.

BIBLIOTECA MAGNANI CITTÀ DI BOLOGNA 1815

ROMÆ, MDCCXII.
Ex Typographia Antonii de Rubeis in Platea Cerensi.
SUPERIORUM FACULTATE.

Sanctissimo Dño Nostro

CLEMENTI XI.

PONTIFICI OPT. MAX.

Joannes Vincentius Lucchesinius
Felicitatem.

EST hoc, BEATISSIME PATER, in more positum, institutoque Principum sapientissimorum, cum à gravissimis moderandæ Reipublicę curis laxant aliquando,

do, ac remittunt animum, ad ea se referre literarum studia, quorum non minus amœnitate recreari, quam doctrinâ, & præceptis ad commune bonum instrui possint. Nihil enim existimant honestum Principi, quod non sit omnibus utile, sibique ne otium quidem unquam otiosum esse oportere. Qua consuetudine plena salutis, ac disciplinæ cum nemo dubitare audeat SANCTITATEM TUAM uti familiarissimè, mecum animo reputavi rem non alienam facturum à Summi Pontificis majestate, si omnes Demosthenis Orationes, quæ ad Rempublicam pertinent, à me Latio donatas, quæque cum dicendi suavitate, tum sententiarum luminibus, ac prudentiâ rerum agendarum, huic retinendo instituto plurimùm valent, ad Tuos Pedes deferrem, Tuoque amplissimo Nomine Consecrarem. Neque verò à suscepto consilio ea me detinuit cogitatio, quod Tibi ab ipsa adolescentia mirificè ac omni scientiarum studio, ita & Græcis literis erudito possit jucundiùs accidere, Oratorem clarissimum Græcis utentem verbis audire. Nam simul in mentem venit, esse è Romani Pontificis Dignitate, ut quicquid est cunctarum gentium (velut olim cum Latii florebat Imperium, in provinciis ad Magistratus, & plerumque in Senatu ab exterarum Nationum Legatis fieri consueverat) Latinis cum ipso sermonibus

nibus colloquantur. Id potius dejicere mihi animum debuiſſet, quod cum tantùm excellas utrâque linguâ Te latere non poteſt, invitâ Minervâ negotium me difficillimum ſuſcepiſſe, & iniquis profectò viribus explicaſſe. Non ideò tamen haſtam abjeci, quin hæc Tua ſingularis ſcientia me confirmavit eò magis, quò quidem ſpe ducor, excuſationem à doctiſſimo Principe habiturus eſſe difficultatis, ſi malè; præſidium verò æquè mihi glorioſum virtutis, atque amplitudinis ſuæ, ſi res nonnihil è ſententia ſucceſſiſſe videatur. Quamquam profectò, utcumque mentem ad iſta, MAXIME CLEMENS, non adjeciſſem, non ſanè mihi liberum fuit ab hac ſententia, propoſitoque declinare. Cum enim Conciones iſtæ, quamvis Interpretis injuriâ non parum nativo decore, atque ornamentis [illegible] liatæ, imaginem referan[illegible] bratam, ſed

[illegible], & quadam commen-
[illegible]litudinis opem, tutelamque Tuam
fidei [illegible]mplorant. Quæ quidem inter utraſque ſimilitudo tanta, ac tam præclara intercedit, ut nemini obſcura, & arte longiùs petita videri poſſit. Nam in iſto graviſſimo Orationum genere quid eſt, quo tantis Demoſthenem laudibus efferamus, tantaque proſequamur admiratione?

Cum

Cum infinita, opinor, dicendi vi nervosus, ac purus sermo; perpetua publicorum hostium insectatio; singularis in ea maxima procella temporum prudentia gubernandæ Reipublicæ; decus Patriæ, splendore in publicis rebus, moderatione in privatis; felicitas optimis institutis, virtute Civium conquisita. At verò quem latet unquam, præclaris hisce, amplissimisque laudibus honestari Te præter modum? Aut quò nam illustris earum fama non peragravit? Tantùm eloquentiâ vales, atque admirabili quadam dicendi facultate, ut sive Apostolico functus officio in sacris Concionibus ad populum dicas; sive Principis ad Senatum; sive Parentis optimi, datis de publicis negotiis Epistolis ad potentissimos Reges; sive Pontificis Maximi ad omnes Natio-
[illegible] sione; semper inter homines doctis-
[illegible] udentius, nihil
[illegible] isse. Ona-

[illegible] probatum in lucem pro[illegible]
rimus, legendoque tantam hauriml
luptatem, ut nulla major excogitari pol[illegible] quod
si Te ipsum divina explicantem jura, docentem genus hominum, quod non rarò accidit, audiamus, illico subit animum cogitatio, verum esse, quod Oratores clarissimi literis consignarunt, & re Demosthenes comprobavit, actionem in dicen-

cendo maximè dominari. Eâ quippe loqueris majeſtate, vultus habitu, flexu vocis, oculorum moderatione, ut non minus geſtu, quàm verbis teneas animos noſtros, Tuoque exemplo doceamur, quantam ſibi gratiam conciliet virtus cum dignitate conjuncta. Age verò (ut jam iſtuc ſermonem conferam) Demoſthenis in perquirendis, dejiciendiſque Athenienſium hoſtibus fortitudo animi, ac vigilantia quædam ſenatoria quem adeo ſui, ac Reipublicæ oblitum non revocat ad hanc Tuam geminam, præſtantiſſimamque laudem Poſterorum memoriæ commendandam? Erant per ea tempora nefarii Cives, qui cuniculis; erant Macedonum, Perſarumque Reges, qui apertè Urbem clariſſimam convellere, ac labefactare conabantur. Oppoſuit illc Civium impietati, Regum furori non vallum, aut foſſam, ſed iſtud Orationum robur, atque arma eloquentiæ, nec quicquam ſibi reliquum fecit, quo minus Patriæ conſuleret ſecuritati. Par Tibi fuit, PONTIFEX SANCTISSIME, belli genus; at verò triumphi decus illuſtriori gloriâ cumulatiſſimum. Nam cum dudum infenſi Religionis hoſtes (quibuſcum à Te ſolùm geruntur inimicitiæ) clam ponere inſidias, peſtem è latebris in vulgus ſpargere non dubitarent; tantam audaciam detectâ fraude perfregiſti. Cum deinde palam furere, minitari, vaſtare;

alios in ordinem, in poteſtatem alios coegiſti. Cum demum cæteri munire caſtra, agmen cogere, inferre Signa; Vocem illam miſiſti vicariam Divinæ Vocis, cui Superi nullâ morâ, Inferique auſcultant, ſacratâque lege aquâ, & igne interdictos ſolum vertere, decedere de Eccleſiæ finibus imperaſti. Quam vocem ii miſeri ſi intelligunt, nec ſe recipiunt ad bonam frugem; miſeriores ſi non intelligunt. Quod ſi de apertis veræ Fidei perturbatoribus aliquid aggrediar dicere, quæ Tua ſolertia in iis profligandis, comprimendiſque; quæ ſolicitudo, quæ cura? Quot ad eos ſacrorum militum cohortes Tuis opibus in expeditionem, Tuis conſiliis in aciem eductæ? Suas accepit Sinarum Imperium, quin ſuas Aſia univerſa, Africa, Europa. Ne diu multùmque habitas inter Noſtros de obſcuris Sinenſium Cæremoniis quæſtiones Barbari ſuam victoriæ occaſionem reputarent, ſummo labore tutiſſimæ de iis leges ſunt à Te conſtitutę. Ut ſibi perduelles in ipſa quoque Imperii Sede inflicta dolerent vulnera, honor ibi, unde primùm caput extulerat Lutheri hæreſis, Catholicæ Fidei reſtitutus, ac Templum ſanctè, ritèque conſecratum eſt, monumentum pietatis Tuæ, Religionis præſidium, omen lætum, certiſſimumque rerum ſecundarum. Jam verò, ut ad prudentiam gerendæ Reipubli-

blicæ me convertam, qua ſagacitate, qua mente ſe geſſit Demoſthenes in re tam gravi, ac periculoſa? Athenæ, familiari Græcis ærumnâ, inteſtinis diſcordiis lacerabantur. Diſſidebant Civium animi, ut plerumque fit in libera Civitate, aliorum metu, aut æmulatione. Quilibet privato emolumento prætendere publicam utilitatem; inimicorum accuſationibus, legum tutelam; nemo non bellum, aut pacem decernere cum externis hoſtibus non ex communi uſu, ſed ex privato. Plebs incendi contra Optimates ſpe fortunarum, aut dignitatis. Iſti omni vi, arte, conſilio ſtatum ſuum retinere veluti à Majoribus acceptum, legibus comprobatum. Undique Civitas factionibus; factiones invicem querelis, odio proſcindi. Unaquæque contendere, niſi alterâ oppreſsâ nec tutum otium haberi poſſe, nec ſtare Rempublicam. Fœda rerum omnium facies; inter animorum tumultus rarò intelligi jura, vim dominari. Quid Demoſthenes in hac turbulentiſſimi temporis atrocitate? Summâ conſtantiâ, nulliſque Partium, aut minis territus, aut blanditiis delinitus (ut Conciones iſtæ argumento ſunt) medius incedere; ſilentio aliquando contegere data legibus vulnera, ne recrudeſcerent; haud rarò coarguere; ſæpius cohibere. Suis denique monitis, ſententiis, geſtiſque rebus nihil aliud proponere, quàm Ci-

vium concordiam, publicorum hoſtium perniciem, Patriæ ſalutem. Hæc per eam ætatem luctuoſa florentiſſimæ Urbis fortuna referat ne aliqua noſtrorum temporum lineamenta non ſatis judico. Sed illud diſſimulare nequeo, laudatam graviſſimi Oratoris prudentiam repræſentare nobis memoriam ſingularis ſapientiæ Tuæ in tractando Chriſtianæ Reipublicæ gubernaculo. Cum enim in tanta armorum impunitate, in tanta militum licentia plura contra leges commiſſa fuerint, quæ in pace magnanimi Principes prohibuiſſent; ſiluerint quandoque jura inter bellorum ſtrepitus; fuerit aliquando audaciæ locus, aliquando neceſſitati. Cum etiam in ſumma rerum caligine, ſummaque explicandi negotii difficultate unuſquiſque Te ducem, aut ſocium rei gerendæ poſtulaverit, conſcius quantum Eccleſiæ Principis authoritas afferre poſſit momenti ad rerum ſummam, quid Tu PONTIFEX SAPIENTISSIME? Primùm ſarta tecta divina Jura, Fidem, Pietatem ſervaſti. Deinde æquè omnibus officia, honores, benevolentiam detuliſti, gratiſſimo in præſens munere, nullo in poſterum detrimento. Ac veluti qui concitato mari tranſmittere opus habent, nunc fluctus adverſi excipiunt, nunc tempeſtati obſequuntur, ut ad litus appellant, ac portum capiant; Tu pariter hac uſus prudentiæ arte negotia difficilli-

cillima confeciſti ; alia nemo dubitat ex animi ſententia brevi Te confecturum ; cuncta verò , quæ geſſeris , quotidiè magis glorioſum Tibi ſapientiæ nomen paritura. Quæ quidem Tua laus ampliſſima quàm latè pateat , ille ſolùm ignorare poteſt , qui neſciat , facilè , nulloque periculo , dum ſudum , ac tranquillum eſt , navigari ; furente verò procella in alto curſum tenere nonniſi Navarchi eſſe , cui ſit plurimus tempeſtatum , ventorumque uſus , & diſciplina. Quamobrem ſoleo ſæpe ante oculos ponere , idque frequenter agitare ſermonibus , omnes ſuperiorum ætatum viciſſitudines , potentiſſimorum Regum contentiones , Reipublicæ difficultates cum noſtris hiſce nec magnitudine cauſæ , nec partium ſtudio , nec rerum caſu , nec ſummo populorum omnium motu conferri poſſe. Simul autem commemorare non deſino , nemini fortaſſe , qui repetitâ longiùs memoriâ ſummo cum imperio ſederit ad Eccleſiæ clavum , tantâ opus fuiſſe ingenii dexteritate , tantâque rerum agendarum ſcientiâ , quantæ ſpecimen Te dediſſe mirati ſumus ; ac rurſus neminem ad novos temporum caſus novas conſiliorum rationes Te feliciùs accommodaſſe . Quare , ut lubet , plaudant alii nonnullorum Principum felicitati , quod perpetuam temporum benignitatem experti fuerint ; ſemper incertum erit , illa rerum proſperitas

tri-

tribuendo ne ſit eorum virtuti, an fortunæ. De Te nulla hujuſmodi apud Poſteros erit contentio, cum Tui ſplendorem Nominis tot rebus præclarè geſtis amplificaveris blandiente nunquam Fortuna, eamque Tibi obnoxiam reddideris ſapientiâ Tuâ. Ad hanc Tuam laudem illuſtrem accedit cumulus, quod cum hujuſmodi Te abripuerit curarum æſtus, non minus tamen vacaveris augendo Civium decori, & felicitati. Ut niſi exploratiſſimum foret ornari Te divinâ quadam ingenii luce, nemo poſſet rationem ducere, unde Tibi hæc tanta ſuppetat agendi vis. Sic enim explicanda complecteris Regni Tui negotia, ac ſi tot graviſſima Chriſtianæ Reipublicæ non ſuſcepiſſes; ita uni conſulis urbi Romæ, ac ſi nihil eſſet de reliquo Imperio conſulendum. Fuit Demoſtheni in hoc præſertim Orationum genere familiare, ac domeſticum, ſaluberrimis præceptis Rempublicam inſtituere, formare in bonos mores Adoleſcentiam, incendere omnium Ordinum Cives ad virtutem, Majorum extollere in exornanda Civitate magnificentiam, in privatis rebus moderationem. Sed quod ille obtinere ſtuduit conſiliis ſuis, Tu regerenda luculenter es conſequutus. Quid enim? ſi cultum Religionis proferam, à Te gravibus inſtitutis repreſſa eſt morum licentia; ſanctiſſimis ubique venerabilium Præconum vocibus excita-

citati ad pietatem Cives; optimis legibus in veterem ſplendorem ſacræ Familiæ reſtitutæ; ſolertiâ, diligentiâque Tuâ pueris, tyronibuſque datæ luculentiùs veræ Fidei inſtitutiones. Si commodum Reipublicæ; à Te ſuſceptum literarum omnium patrocinium; artium ingenuarum aliæ poſtliminio revocatæ, altæ aliæ magnificis operibus excitatis, præmiis omnes, atque honoribus cumulatæ. Si decus publicum; quod unquam eſt monumentorum genus, in quo non ſeſe ab omni parte extulerit magnitudo animi Tui. Sunt mehercule quæ juſtitiam, ſunt quæ clementiam, pietatem, elegantiam, doctrinam Tuam in omnium oculis ponant. Si denique privatam moderationem; quæ mihi de hac Tua ſingulari virtute dicenda ſunt, aut quæ non dicenda? Vereor enim, ſi pauca loquar, ne communi hominum deſiderio; ſi plura, ne pudori Tuo ſatisfaciam. Tametſi conſilium inibo, quo morem utrique geram. Nam unum dumtaxat exemplum in medium afferam, quo tot reliqua in memoriam facilè revocentur. Enimverò quæ fuit ſuperioribus diebus communis celebratio moderationis Tuæ, cum vidimus Horatium fratrem Tuum, Virum quidem omnibus naturæ, ac virtutum bonis cumulatiſſimum, extremum obiiſſe diem, cum nulla ex parte Rempublicam attigiſſet. Veris quidem lacrymis luctum ampliſ-

pliſſimæ Domus proſequebamur, ac dolebamus eum nobis ereptum alieno Reipublicæ tempore, cum ex ejus virtutibus fructus conſtare uberrimus potuiſſet. Verùm tanta fuit admiratio temperatiſſimi animi Tui, quo illum eo ſolùm nomine, quod Tecum germanitatis vinculo conſociaretur, à publicis negotiis dimoveras, quo nomine admoveri maximè debuiſſet, ut penè vulneris noſtri, atque ærumnarum obliti de Tua ſolùm virtute cogitaremus. Nunc autem cum ab hac ipſa admiratione nos recepimus, verſatur ille in omnium ſermone, ſemperque ejus ſingularis prudentia, humanitas, effuſaque in omnes benevolentia per hominum ora vagabitur, atque iſta utriuſque Veſtrûm maxima laus erit: & illum potuiſſe, ingenti bono eſſe Reipublicæ, ac Te noluiſſe. Reliquas Tuas laudes prætermitto, de quibus & aliàs nonnihil dixi & alter mihi erit locus ad eas dicendas ornatiſſimus. Nunc animus fuit illas dumtaxat primis, ut ajunt, labris deguſtare, quarum effigiem exprimunt Orationes iſtæ, ut ſi ad ipſas, quod vix ominari mihi licet, aliquando convertas oculos, veluti inſidiis captus quidpiam virtutum Tuarum neceſſe habeas intueri; proindeque complexus animo, quantam illæ felicitatem afferant Reipublicæ, valetudinem Tuam, qua videas publicam contineri ſalutem, diligentiùs cures. Cæteris (ſi cui lubeat

beat unquam Demoſthenem latinè à me redditum legere) ut ſimul in mentem veniant maxima Tua in genus hominum merita, eaque debitâ veneratione, ſtudio, benevolentiâ proſequantur. Hinc utique gratiſſimus mihi conſtabit fructus qualiſcumque laboris mei; cumulabitur autem, ſi SANCTITAS TUA munuſculum iſtud læta fronte ſuſcipere, & maximo, potentiſſimoque me fovere patrocinio non dedignabitur.

Imprimatur

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

D. de Zaulis Archiepiſcopus Theod. Viceſg.

Imprimatur

Fr. Gregorius Selleri Ord. Præd. Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

Reverendiſſime Pater.

DEmoſthenis Orationes de Republica ad Populum habitæ, Latio donatæ ab Jo. Vincentio Luccheſinio Patritio Lucenſi, tantà nitent puritate ſermonis, tantamque eloquentiæ majeſtatem præſeferunt, ut quas Cicero olim convertit, & longa ætas eripuit, nobis modo reſtitutas eſſe facile auſim affirmare. Quæ in Wolphianam interpretationem, & Græcam Hiſtoriam, animadverſiones, & annotationes accedunt, ſingularem Auctoris fidem, atque modeſtiam: peracre ingenium, atque judicium: ſummam denique curam, diligentiam, eruditionem, doctrinam luculenter oſtendunt. Cum itaque plurimùm conferre poſſint ad literariæ Reipublicæ commodum, & ad vindicandam Italiæ gloriam, quam exteri, latine ſcribendo, ſuis longe diſſitis Urbibus adjudicandam eſſe contendunt: nec quicquam habeant alienum à catholica religione, ut in lucem prodeant, ſi ita Paternitatis Tuæ Reverendiſſimæ viſum fuerit, digniſſimas cenſeo.

Antonius Dominicus Norcia.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ΙΩΑΝΝΟΥ ΟΥΙΝΚΕΝΤΙΟΥ ΛΟΥΚΧΕΣΙΝΙΟΥ.

Ἐπιχειρήσαντος ἐκ τῶν τοῦ Δημοσθένους περὶ πολιτείας ῥηθέντας λόγους τῇ Λατινίδι παραδιδόναι, ὑπομιμνήσκομαι κατ' ἀρχὰς κατέχεσθαί με τῶν τῆς παραχῆς, τὴν εἴσοδον αὐτὴν ἀμαυρώσης, καὶ ταῖς σπουδαίαις ἐλπίσιν ἐπισκιάζουσαν ὀδυρόμην. Πολλὴν γὰρ μελέτην, ἐκ ὀλίγου δὲ χρόνου φιλομαθίας ἕνεκα, καὶ εὐθυμίας περὶ αὐτοὺς ἀσχολούμενος, ἐκδαπανώσας, τοὺς βραχυτολόγους ἐκείνας ἐν ταῖς τοῦ ἀνδρὸς ῥητορείαις διαλαμπύσας, καὶ τοὺς ἀκούοντας θορυβεῖν ἀναγκαζούσας ἰδίας ἐθαύμαζον. Εἰς δὲ τὸ τῆς εὐφραδίας νευρῶδες ἀφορώμενος ἔλιγον ἀθυμῶν, καὶ πῶς ἄρα παρὰ ῥωμαίοις λόγος ἐφισωθείσι τῷ ῥήτορι; ὑχὶ τῆς Λατινίδος τὸ ἄπορον, ὡς πρὸς τῆς Ἑλλωίδος τὸ εὔπορον λίαν φοβούμενος, κίχυνται γὰρ καὶ ἡμῖν λόγων πλημμύραι (ὡς τῷ ἰδίῳ γένει καθ' ὑπερβολὴν χαριούμενος ὁ τῶν ἡμετέρων ῥητόρων κράτιστος ἔφησε) τὰς τῶν Ἑλλήνων ῥοὰς ὑπερβάλλουσαι, ἀλλ' ὅτι τὸ λακωνικὸν, καὶ νευρώδες, ᾧ τινι θαυμαστὸν ὅσον ὁ Δημοσθενικὸς ἁρμόζει λόγος, τοῦτο τῶν Λατίνων ἐκλέλοιπε. Ἐνθυμημάτων γὰρ εὐπορώτερον, ἢ ῥημάτων τὸν παθητικὸν τῶν ῥητόρων εὑρεῖν ἐστι, καὶ τοσοῦτο τοῖς βέλεσι πλήττοντα, ὥστε τὴν βουλὴν ζηλώσας, τοῦ σκοποῦ ἐξαμάρτης. Τῇ Ἀττίδι προσέτι, καὶ τῷ ἐνὶ μάλιστα Δημοσθένει σύνηθες, οὐ μὴν καλῶς, ἀλλὰ καὶ σαφῶς πολλὰ συλλύβδην εἰπεῖν. Οὐ τρόπον εἴ τις τῇ Ἑλληνίδι κατ' ἴχνος ἑπόμενος ῥωμαϊστὶ συγγράψαι ἐπιχειρῇ, δέος μὴ, ἢ ἀπηρκαλδύσηται, ἢ ἀπονδρώσῃ τὸν λόγον. Πρὸς ἃ τούτοις κατέπτηκτο λογιζόμενος, ὅτι πολλῶν ἐν τῷ μαρυλπλυθότι χρόνῳ ἀκμασάντων ἀνδρῶν τοῦ τῆς Ἑλλάδος οὐχ' ἧττον, ἢ τοῦ τῆς Λατίης πεπαιδευμένων φωνοῦ, οἵ τινες τοῖς λοιποῖς τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων προσεκαρτέρησαν, μόνῳ τῷ Δημοσθένους, ὃν ἁπάντων καθηγητὴν ὡμολόγουν, ἄκρῳ ὡς εἰπεῖν δακτύλῳ, μόλις

ἐφήψαντο. Καὶ μὲν τῶν ἐξαιρέτων τῦ ῥήτορος λόγων, ἢ ἕνα, ἢ δεύτερον μεταστορθμεύσαντες ὀλίγοι κατεθάῤῥησαν, πλὴν ἑνὸς Παύλε τοῦ Μανυτίε τοῖς κατὰ Φιλίππε τέτρασιν ἀριβῶς ἐνδιατρίψαντος. Ὅσον δὲ διὰ τὸ ἔργε τὸ δυσχερὲς ὁ σοφώτατος ἅπας ἀνὴρ ἐκπεπόνηκεν, ἐκ τῆ αὐτῆ συγγραμμάτων ἀράδην ὅλον τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐστὶν. Εἷς μόνος, ὡς ἀπὸ τῶν προγενεστέρων, Ἱερομνήμων ὁ Βόλφιος ἀφειδῶς συμπονήσας, τὰ τῦ ῥήτορος ἅπαντα Λατινιστὶ σαφηνίσαι τεθάῤῥηκεν. Ἔνθεν μοι καὶ τὰς ἐκείνων πόνες, καὶ τῶν τότε διαζιβλῶ ἀνασκοπῶντι τῆς ἐπιχειρήσεως ἀποχωρῆσαι συμβέβηκε, δηλόπ, μὴ ἢ ἀνίσχυρος καταφανὴς γένωμαι, ἢ ἀφραίνμων. Ἀμφισβητήσεως ἄξιον τέλος ἡγούμην, ἐλθόντερ ἄραγε φρέπειν ἀνδρὶ τῶν διάνοιαν καταυδῆναι φρὸς τὸ μηδὲν ὠφελῆσαι δυνάμενον, καὶ ἐκ ὀλίγος ἱδρῶτος ἱόμενον. Μᾶλλον δὲ πάντων ἐταράττεμαι τὸν νοῦν τὸ ἀπορεῖμενον ἐκεῖνο πάλαι, καὶ παρὰ σοφοῖς ἀνδράσι ζητέμενον, πότερον τὰ τῆ Ἑλλήνων ῥωμαϊστὶ ἐκδοτέα. Οἱ γὰρ ἑλληνίζοντες προαιροῦνται μᾶλλον τοῖς Ἕλλησιν ἐντυγχάνειν, καὶ ἐκ τῆ ἀεννάων ἐκείνων πηγῶν ἀπορροφῶντες τὸ ἄφθονον ὕδωρ, κατασβεννῦναι τὸ δίψος. Τοῖς δὲ τῶν Ἑλλάδα μὴ πεπαιτηκόσι τὸν ἀπάτης ἐγκυκλοπαιδείας ζόφον, καὶ τὸ χαίρειν τοῖς Ἕλλησι μακρὰν εἰπεῖσι, ἐκ ἐχὸν τοῖς ἀλλοτρίοις ἐγκαλλοπίζεσθαι πόνοις, καὶ τῶν ἰδίαν θάλπειν ἀμόχθητον ἀβελτηρίαν. Πολλάκις δ' ἀπειρηκάλως μεταφραζόντα τὰ λείμενα, καὶ πέρας τῦ καθήκοντος διαπραττόντα ὧδε τοῖς ἐντυγχάνεσι, κακῶς ἀκέω. Ταύταις ταῖς διχερίαις τε, καὶ φροντίσι κυμαινούσης μοι τῆς διανοίας, ἐθύμην. Κατὰ νῦν ὅμως ἔχων, τῆ μαθημάτων ὑδὲν ἧττον δυσάντητον, ὡς μὴ ἐυάλωτον τοῖς ἐπιπολαίοις γενέσθαι, παντάλλως, καὶ πεπεισμαι. Κατέθην μάλιστα πειρᾶσαι πεθάῤῥηκα, ὅθεν ὑποκρύσεσθαι ὤφελον, ἱκανὸν νομίσας ἄθλον ἔσεσθαι μοι τῶν δόξαν τῶν ἀπὸ τῆς ἑρμηνείας ταύτης γενησομένων. Τί γὰρ; ἀθυμοῦντος μᾶλλον, ἢ αἰδημονοῦντος ὄξι ταῦτα τῆ πραγμάτων ὡς φοβερὰ πεφυγέναι, ὧν πάντων πειραθέντων τυχὸν μὲν ἂν ἀφανῆ ἐυδοξίας χαρακτῆρα, ἀποτυχὸν δὲ ἐυφρεπῆ δυσχερίας τρόφεσιν λήψηται. Πλὴν οἷς πισιν ἐξ ἀρχῆς ἐνοχλέμενος δυσερῶς εἶχον βαθύτερον ἐγκατοπτεύσας θαρσαλέως ἐντυχεῖν ἠπαίμην. Ὁ γὰρ ὠδὶ τὰ τῦ Δημοσθένες διαζιβάν ἀγωνιζόμενος Λατινιστὶ σαφηνίσαι τὸν ῥήτορα. Ἐαν μὲν ἀκιβδή-

δήλως παλαντεύσῃ τῷ ἐνδυμημάτων αὐτῷ τὸ ἰσόῤῥοπον, τῆς ἐν τῷ λέγειν δεινότητος μὴ ἐκπεσῇται, ἰσοδυναμῇ ὡς οἷόν τε τῇ τὰς λέξεις, προσέτι δὲ τὸν τῆς Λαπινίδος χαρακτῆρα, καὶ τῷ ἄλλῳ τῷ διαλέκτῳ ἰδίαν, ὐχὶ προσωπεῖον, ὐχὶ πλοκαμίδας ἐμβάλλῃ τῷ λόγῳ, τὸν τοιοῦτον, ὡς ὐκ ἀνιδρύτῃ κινδυνεύσαντα, ὐκ ἀδόξως ἐφικέσθαι τῷ ἔργῳ νομίσομεν. Μοχθηρὸν μὲν πᾶν ἔργον, τέχνης τε ἀ τῆς τυχούσης, καὶ δημελείας δέομενον. Οὔποτε γὰρ ἐν τοῖς ἐπαινετοῖς τὸ, ἐυάλωτον. Οὔτε γοῦν ἀθυμητέον ἡμῖν προκειμένης ἔχεσι τῷ ἀνδρῶν τῶν ἐμφανεστάτων τε, καὶ ἐυδοκιμωτάτων ἐν τῷ παρόντι ἀγῶνι τὸν δρόμον λήξαντας ἀπὸ τῶν βαλβίδων μόλις ἀφέντας. Τοσαῦτα γὰρ ἡμῖν ἀγχινοίας τε, καὶ πολυμαθείας ὑπομνήματα καταλείποντες ὐκ ἀδυνασὶ, ἀλλ' ἑκοντὶ μᾶλλον ἡμιτελῶς τὸ δρόμω κατέπαυσαν. Τίνῳ οὖν ἕνεκεν ὁ θρασὺς ἀνὴρ, καὶ μεγάθυμος Βόλφιος τὰς λοιπὰς ὡς ὐκ ἰσοδρόμους ἐάσας τὸ τέρμα προσέλιπε μόνος; Ἐγὼ μὲν ἵνα μοι ἐμαυτῷ εἴπω, ὃν τιν' ὧν προσδραμόντα θεάσωμαι, προσφθάσαι σπεύδω, ἢ καὶν μὴ πόῤῥω γενέσθαι. Καὶ γὰρ τῷ μαθημάτων ἡ κτῆσις ἐν ταῖς διανοίαις συναύξεσθαι πέφυκε τῆς ἀλλοτρίας προϊούσης ἀσυδῆς, καὶ τῷ τοιούτων ἡμᾶς ζηλωτὰς γενέσθαι ὁ πόθος ὀξύνεται. Ἀλλ' ἐρεῖς κόπως παρέχει, ὃς τις ἐπ' ἐξειργασμένοις ἀναλαμβάνει. Τὰς τὰ τοιαῦτα διανοουμένους πρῶτον μὲν ἐναντιοῦσθαι δῆλον ἅπασι τοῖς μάλιστα γεγυμνασμένοις τε, καὶ ἠσκημένοις πρὸς τὸ δεύτερον μεταειθμῆσαι λατινιστὶ τῷ ἑλληνικῶν ὑπομνημάτων τὰ κάλλιστα. Οὐχ' ὅς γὰρ καὶ μόνος τὸν Ὅμηρον, τὸν Ἰσοκράτη τε, καὶ Θουκυδίδην, ὐχ' ὅς τῷ ποιητῷ τὸν χορὸν, τῷ Ἱστορικῶν, καὶ Ῥητόρων τὸν σύλλογον, ὐχ' ὅς τῷ Θεοφαντόρων Πατέρων τὰ ἱερόγραπτα τῇ Λατινίδι παρέπεμψεν. Εἰ δ' πνὰς ἐν τῇ παρούσῃ διατριβῇ ἀνάπαλιν διηχυειζομένους ὁρῶντες ὐκ ἐξελέγχουσι, ὡς ὐκ ἀληθῶς ἐφικτὸν ἐλεγκτέους τοὺς τοιούτους νομίζεσθαι: τοῖς ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν Λατινίδα τὸν πολλῶν ἀνταξίων Δημοσθένη μὴ δυχεραινέτωσαν, ἢ καὶν τοῖς ἐυδοκιμωτάτοις ἐκείνοις ἀνδράσι τοὺς τοιούτους συναριθμήτωσαν. Οὐκ ὀλίγον προσέτι, μᾶλλον δὲ πολὺ συνεισφέρειν εἰς τυποννὺ τὸν ἀγῶνα ἐπιμελεστέρως τῷ ἔργῳ ἀντέχεσθαι. Ὥσπερ γὰρ τῷ Ἑρμογλύφων οἱ ἄριστοι, ἐαν μὴ τὴν δευτέραν προσεπιθέσωσι χεῖρα ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν ἐξειργασμένων ὐκ ἀγαπῶσι: ὕτω καὶ ὁ τὴν τῷ Δη-

μοσθέ-

μοθένης μετάφρασιν πρώτα πεπαικὼς, ἐκ ἐξαρκέντως τὸν πλικῶτον ἐν ῥήτορσιν, ἀγαλλομένῳ ὡς ἐπὶ πολὶ διέξελθεῖν, ἐδὲ τῷ τοσαύτῳ φρὶ τὸ λέγειν δεινότητα, καὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους τῶν ἐνθυμημάτων ἐκπλήξεις συγκεκαῦσαι νομίζεται. Καὶ μὲν οὐκ ἀμάρτυρός μοι ὁ λόγος. Ὁ περῤῥηθεὶς γὰρ ἀνὴρ τῶν Ἑλληνίδα τε, καὶ Λατινίδα σαφῶς ἐπισάμενος Βόλφιος, ὡς ποτ' ἐνδιατείψας ἅπαντα, χρεὼν ἐπῆν, διετέλεσε τὸν βίον, καταμαρτυρῶν οὐκ αἰσχύνεται παῤῥησιάσασθαι, ὅτι μεταρυθμίσας μέλλων τὸν Δημοσθένη, ἅπασαν ὡς ἐπῆν ἀπεδίλωσε συνενέγκας, καὶ ἐκμελετήσας ὡς ἄλλος ἐδεὶς, ὅμως τῶν αὐτὸ μεταφράσεων (δύο γὰρ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μετέφρασε) τῇ μὲν πρώτῃ οὐκ ἴσως, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ οὐ πάντῃλῶς ἀκρίβησε: Καὶ πῶς τὰ ῥήτορος κείμενα, ὡς ἀφανῆ, καὶ σαφῶς ἐδηλώσατο, ὥστε καὶ ἑτέρων πάντάπασιν ἀπεγνωκὼς. Καθαρᾷς μὲν τᾶς λέξεσιν κέκρηται, τῷ δὲ τῆς Λατινίδος διαύγειαν, καὶ ἐυφραδίαν, αἷς ποτ' ὁ Τούλλιος ἐξόχως ἐγκαλλοπίζεται, τῆς Ἑλλωίδος τῷ χαρακτῆρι σωφρόνων ἀμήχανον: καὶ οἱ ταῦτα διηχρειζόμενοι ἐξ ἀνύδρου ὕδωρ ἀῤῥοῦσιν. Ὁ γὰν τῷ τοιούτων διηρεισὶν ἀνώτερος ὢν τῷ ἔργῳ ἐπιχειρῇ, ἐδὲ μάτην ἐπιχειρήσῃ, ὁ τοιοῦτος μὰ Δία οὐ παρέργως ἐνδιατείψας τῷ ῥήτορι, ἐδ' ἀτερπῆ χαρὰν εἰσενέγκας τῆς ἐπιτύνε ἀκροάσεως νομισθήσεται. Οὐ τῷ τοσαύτῳ ἐυδαιμονίαν κατὰ, τὸ τῆς διανοίας μου ὀλιγοστὸν, καὶ ἀνίσχυρον δ' εἰδὼς, φεισαμοιῆμαι. Καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειρήσαντι φρονιλόμῳ, πότερον ἢ δεῖ πλέον ἐκαρπωσάμενον, ἐυνοοῦντες κεκινήτωσαν οἱ πολυμαθεῖς ἐντυγχάνοντες. Καὶ γὰρ τῆς φρὶ ἐμῆς λόγους ἐπιμηκύνειν αἰδέμενος, τῦτο μόνον ἀποσκοπᾶν ἐλαβόμαι, τῆς μεταφράσεως τῆ Βολφίε σφόδρα με μακρὰν ἀπελθεῖν. Τῷ ἐμῷ γὰρ συντελίσας, συναμφοτέραν ἀκριβῶς ἐπαλάντευσα, καὶ πρότερον τῆς ἐκείνε πλησίον γενόμενος, διδιὸς μὴ, δία τῷ φρόληψιν τῆ τηλικύτε ἀνδρὸς, παντελεύθερός μοι φρογένηται ἡ πορεία, τῷ διαφορὰν ἐφ' ὁρῶν ἐυθέως ἐκ ὀλίγον τετάραγμαι. Τὸ ἑλληνικὸν ἢ ἀντίγραφον ἀκριβέστερον ἀνακείνας, ὁ τυγχάνω γνώσκων ἐρῶ. Ὅμως τῆ ἀνδρὸς τὸ ἀξίωματικὸν ἐυλαβύμενος, τινὸς ἕνεκεν τῆς ἐκείνε διανοίας κοινωνεῖν εὐχ' αἱρόμαι, μᾶλλον ἢ πῤῥώτερον ἐγνόμην, δικαιωθήσομαι. Οἱ Δικασταὶ φρονέτω κεκινήτωσαν, ὧν τῆς κρίσεως ἐκ ἀποδύσω. Τοῖς ἢ φάσκουσι, τὸ τέτο, διερμηνεύ-

νδσαι, ὑ κῇ τὴν ἀξίαν ἢ τῦ γεάφοντος, λυσιτελέστερον ὑπολαμβάνειν δύναμένη, ῥάδιον δῆτα ἀπαντῆσαι. Καὶ γὰρ κατ' ἀποκοπὰς τῶν συγγεαφῶν διετέλουν, κῇ ἐργοδότερον, κῇ ὀλιγοπονώτερον ἀεὶ ἔχειν μοι συγχάνει, ὅπερ κῇ βεκχῦ συνδιημερεύσαντός μοι τελεῖσθαι, ἴσως ἐκ ἀπερεῖ τῆς σχολῆς μοι τὸν καιρὸν ἀναδείξεται. Οὐδ' ὅτι πολὺ ἀρεσκτέον τοῖς ἀπογραφομένοις ὡς ἀναξίας τε, κῇ ἀλυσιτελῆς τὰς παρούσας διατριβάς. Καταφανὲς γὰρ γίνονται ὑ πάνυ μέγα φρονεῖν οἱ τοιῶτοι ὅτι ταῖς τῦ ἀρχαιοτέρων συνδρίαις; αἷς πᾶσιν ἀκριβῶς ἐνδιατρίψαι τὰς ἐν τοῖς ῥήτορσιν ἐνδοκιμωτάτας, ὅσοι φιλοπόνως τε, κῇ καρτερῶς τῦ μαθήματος τύτυ ἀφέιντο, οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν. Γνα μὲν γὰρ τὴν λοιπῶν τὰς ἀφαιρέσεις ταύτας μὴ ἀναμίσῳ πλείστης τῆς Ελλήνων λόγυς Κεφάστῳ ὁ Λύκιος: τῦ ξενοφῶντος τὸ οἰκονομικὸν ἀπομαζώσης τῆς ἡλικίας ὁ Τύλλιος: ἀφυβαζώσης τῦ Πλάτωνος τὸν Τιμαῖον, ὑ μὴν κῇ τὰ τῦ Αρχύτυ φαινόμενα: ἰσχνῶς ἢ τὰς ἐξαιρέτους ἀντιῤῥητικοὺς ἐκείνας Αισχίνυ τε, κῇ Δημοσθένυς ἀφὲ σφῶν λόγυς τῇ τῦ Λατίνυ παρέπεμψεν: ὧν πέρ τὴν μνήμην, ὡς καθ' ἑκάστην ἡμῶν σώματος ἕξιν, ἅπας εἶδε γενόμενος κῇ ζηλωτὴς τῶν ἐκείνοις γεγραμμένων: ὥσπερ ἀληθῶς γεγόνασιν ὅσοι τῶν τοιύτων ῥητόρων ὑποφήτερον πεφαντάσιν συγγεαφῆς πλικιῶντων ἐνδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ὑπ' ἐκείνων γεγραμμένοις ἀπέβαλον. Εἰ ἢ τῶν καθήκοντα τὸ λυσιτελὲς σκοπῶν, ὀλίγυ δέω λογίσασθαι, καθικάστην τῦ συγγεάφειν ἀφαίρεσιν μὴ τῆς τοιαύτης, κῇ μόνης κατασκευάρας ὅσον διατελῶν. Ο'σον ἢ τοῖς ἀφὲ τῆς ἐυγλωττίας ἐπαινεσάσι κρίνειν ἀφορισθῆναι λυσιτελὲς, οὐ μὴν ἀμφισβητήσεως ἄξιον, ἀλλὰ κῇ περὶ τὸν δεῖ λέγειν: Τῶν ἐλλογιμωτάτων ἐκείνων ῥητόρων, τὸ Τυλλίυ φημὶ, Κοϊντιλιάνυ τε, κῇ Πλινίυ τὴν τοιύτην ἀφαίρεσιν μὴ πλείστης ὡς ἐκανῶν ὑπομνήσεως τε, κῇ ἀνεσῆς τοῖς μετέπειτα ἀφομοιωθῆναι τῶν. Καὶ γὰρ τὸν Κικέρωνα ἀφὲ ταύτην τὴν διατριβὴν ὄντα ἤδη ἀφεστηκότα. Φησὶ ἢ που ὁ δεύτερος: „ Τὸ λατινὶ μετα-„ φρᾶσαι τὰ τῶν Ελλήνων, ἄδην ἐυπορία τε, κῇ ἐυχαιρία πλείστη „ ἀφεστηκότα, τῶν πρωτίστων ῥητόρων οἱ ἀφομοιώτεροι καλῶς ἀ-„ πεφήναντο. Τῦτο Κράστος ὁ Λύκιος ἐν ταῖς τῦ Κικέρωνος „ ἀφὲ ῥήτορος βίβλοις ἐμοιγὲ πεφράχθαι φησί. Αὐτοαφέσωπος ἢ „ ὁ Κικέρων ταυτὰ συχνάκις ἐπέλλεται. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὰς τῦ

Πλά-

„ Πλάτωνος, καὶ Ξενοφῶντος βίβλους ταύτῃ μεταφραθείσας ἐκδέ-
„ δωκεν. Ταυτῇ εὑρίσκει καὶ ὁ Μισσάλας, ὃς τις πλείστους ὁμοι-
„ οτρόπους ἐχαρακτήρισατο λόγους: ὥστε καὶ τὸ δεινότατον τῶ Τερ-
„ ρεύδους ἐκεῖνο τοῦ Φρύνου φημὶ, τῆς τῦ ῥωμαϊκῶν ἀγκινυσάτους
„ ὐκ ἐλαττῦσθαι. Καὶ τῆς παρούσης ἀσκήσεως τὸ αἴτιον ῥᾴδιον ἐξὶ
„ καταμαθεῖν. Καὶ γὸ πολλῆς φραγμάτων ἀφθονίας τὰ αὐτόχρα-
„ φα εὐπορεῖαν, πλέοντα τεχνολογίας εἰς τοῦ εὐγλωττίαν εἰσήνεγ-
„ καν. „ Τῷ ἢ Φύσκῳ ὁ Πλίνιος δηλῶ γραμμάτων ὅπως ἐδήλωσε. „ Λυσιπελές μοι ὲκ τῦ πολλῶν ὡρώπιον ἔσαι, ἢ τὸ τῆς Ελ-
„ λάδος λατινιεῖ, ἢ τὸ τῆς Λατινίδος Ελληνιεῖ μεταφρᾶσαι, δι'
„ ὃν ἀσκήσεως ῥόπον τὸ σαφὲς τῦ ῥητόρου, καὶ ἔυανθες, τῦ γρ-
„ μάτων τὸ ἔυπορον, τῷ σαφηνίζειν τοῦ δύναμιν, περσέτι ἢ τῦ
„ βελτίστων γενόμενοι ζηλωταὶ, παραπλήσια ἐφορεῖν συνισχυριζόμε-
„ θα. Τάτε λαθόντα τὸν ἐντυγχάνοντα, τὸν μεταφρασθὲν ὐκ ἐκ-
„ πέφυγε „. Οθεν καὶ τῷ συνέντι, καὶ κρίνειν ἡ κτῆσις περσεπβλέπεται. Οσοι πλεῖσταῖον, ἵνα τοῖς ἑλληνικοῖς ἐντυγχάνωμεν, περὸς ὧν Ελλήνας ἡμᾶς ἀποπέμπειαν, ἢ καλῶς ἂν τῦ τῶ Λατίνου βουλεύονται. Τίνος γὸ ἕνεκεν ὧν ἡμετέρους πολίτας ἐκρούσαθαι τῷ διαχρήσαι σαφῶς τῦ ἀγκινυσάτων ἐκείνων τὰς ἐφορίσεις; ἢς τὰς τῦ ῥωμαϊκῷ γένῃ ἀπεχθεῖς οὕτω, καὶ χέτλιος, καὶ τοῖς ἡμετέροις ὄπίφθονος, τηλικούτοις ὑπομνημάτων τε, καὶ ὄπισημῶ ἀρδεύεσθαι νάμασι; ξύμπασαν σχεδὸν εἰκῆν διεξελθεῖν τοῦ Ελλάδα, καὶ τοῖς κάλλεσιν ὀφρυφᾶν καὶ τῦ πλούτῳ τὸν πεπαιδαμένον τὰ τῆς Ελλάδος, κωλύσῃ τῦ ὑφρονούντων ἀδεῖς: Τοῖς ἢ ἂν τὰ ἑαυτῦ μάλιστα ἀσχολημένοις, τὰ τοιαῦτα κάλλη, καὶ πλούτη τῦ Λατίνων τοῖς χρώμασιν εἰς τὸ ἀκριβέστερον ἐξακασμένα κἂν μὴ φθονήτωσαν. Αλλὰ φόβος, μὴ τοιαύτης ἀναιρεθείσης φορᾶς, τῇ Ελληνίδι περσέχειν, ὄπὸ μεγίστῃ τῦ ὄπισημόνων βλάβῃ, ἡ διάλεκτος αὕτη ἀπόλληται; Εὐφυσμένον καὶ τὸ τοιῦτον. Ωσπερ γὸ τῦ ἰδόντι εἰς τὸ κάλλιστον ἐξειργασμένον τι ἄγαλμα, τῆς αὐτοπερσώπου θείας ἐγγύτατα πλησιᾶσαι, καὶ τῆς ἐντεύξεως ὄπιτυχεῖν περιαυτόδασον γίνεται. Οὐκ ἀνομοίως οἱ τῦ ἀλλοδαπῶν γραμμάτων τοῖς ἡμῖν εἰσαχθεῖσι νάμασι χαίροντες, τὰς αὐτὰς καθαρώτερον ἀπορεύσας πηγὰς μᾶλλον ποθήσουσι. Τοιούτοις ὧν πεπεισμένος, ὐκ τῷ ἀπόρως διακεῖσθαι μοι, ἔξω βιλὰν ἐγνωμίων. Ἐξ ἐναντίας δὲ ἡ

σαφῶς

σαφῶς δεδήλωμαι, ποῖον ἂν ἐν τῇ μεταφορᾷ ζόπον ἐπιχειρήσαιμι. Τῇ Τυλλίᾳ τῇ χαρακτῆρι κατ' ἴχνος ἕπεσθαι ὡς οἷόν τε φυλάττω καὶ καθ' ὅλου παρῆσαι προαίρεσιν ἡμῖν προϊόντος. Μετ' αὐτὰ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς εὐγλωττίας, ὡς ἐκεῖνος ἐν τοῖς τῶν φιλοσόφων ἀρίστοις περὶ Πλάτωνος ἔφη, τῆς ἀληθείας ἁμαρτεῖν προαιρούμενος, ἢ τ' ἀληθῆ μήθ' ἑτέρων ἐρεῖν. Ἄρξομαι ἐν τῇ αὐτῷ ἐπιγραφθείσῃ βίβλῳ περὶ τῶν καλλίστων τῶν ῥητόρων εἴδους, τῶν Αἰσχίνου τε, καὶ Δημοσθένους περὶ στεφάνου λόγων, τῷ ἑαυτῶν μεταφέρειν προοιμιασάμενος, τοιούτως ἡμῖν εἰσηγεῖται. „ Ἐκ τῆς Ἀττικῆς „ τῶν δύο εὐδοκιμωτάτων ἀνδρῶν Αἰσχίνου τε, καὶ Δημοσθένους, „ φημὶ, τὰς ἀντιῤῥητικὰς δύο λόγους μεταφέρασα, ἐφ' ὡς ἁπαξα„πλῶς ἑρμηνεύς, ἀλλ' ὡς τῷ ῥήτορι πρέπον. Ταῖς αὐταῖς μὲν „ χρώμενος ῥήσεσι, ἀλλ' οὐδὲ μετασχηματίζων τὰ εἴδη, καὶ ταῦ„τα πάντα ταῖς καθ' ἡμᾶς λέξεσι προσαρμώσας, οὐκ αὐτολεξεὶ „ μεταφέρας, ἀλλὰ παντοίων ῥημάτων τόδε οἰκεῖον, καὶ τῷ „ σημασίαν ἐφύλαξα. Οὐ μὴν γὰρ ταῦτα τῷ ἐντυγχάνοντι συνε„παναμνήσασθαι χρήναμι διανοησάμενος, ἀλλ' ὡς ζητοῦσαν. „ Καὶ ἐν τῇ ζήτῃ τῶν βίβλων περὶ τῆς Θεραπείας. „ Οὐδὲ ῥηματικῶς „ τηρώσασθαι, ὡς τῶν Ἑρμηνευτῶν οἱ ἀτέχνως ἐώσασιν. Ἔστι γὰρ „ ῥῆμα τὸ αὐτὸ δηλοῦν, ἀλλὰ οὐχὶ τοῖς Λατινίζουσιν ὡς ἐν ἔθει. „ Τοῦτο προσέτι μοι σύνηθες, ὅπερ οἱ τῶν Ἑλλήνων μονολεκτοί, ἄλ„λως οὐκ οἷός τε ὢν, πλείοσι τὸ αὐτὸ μεταθέσαι „. Πλὴν οὐ μόνον τῇ κυκλολεξίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐμπεφάκτως, τῷ εὖ μεταφέρασθαι τὸν τρόπον ἡμῖν ἐξηγήσατο, καθ' ὃν οὐ μόνον τὸ σαφὲς τῶν ῥήσεων, ἀλλὰ καὶ τῆς σχηματολογίας τὸ ἴδιον ὅτι πλεῖον ζηλωσάμενος ἀναφανδικώτερον ἐρμήνευσε. Ὥστε τὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπομνήματα ἀγαλλομένῳ ὡς εἰπεῖν ποδὶ διεξελθεῖν καταφανὴς ἅπασι γέγονεν. Ὁ δὴ τοῖς τοιούτοις τὸν νοῦν μὴ προσέχων, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἐγκαταλειφθεῖσιν ὑπὸ τῶν ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἱερομνήμονος, ὃς πρὸ τοῦ τῶν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου τὸ χρονικὸν προοιμιαζόμενος, καὶ ἐν τῇ πρὸς Παμμάχιον ἐπιστολῇ γράψας διαμαρτυρεῖ, τὸ Οἰκονομικὸν τοῦ Ξενοφῶντος ἐλευθεριώτερον τὸν Τύλλιον μεταπορμεῖσαι (Καὶ καὶ τὴν παροῦσαν διατριβὴν ἔφης, περὶ τὸ εἰκοστὸν ἔτος ὤν, ἐκπονῆσαι, ὅμως καταγηράσας οὐκ ἀπεκύρωσεν, ὡς ἀπὸ τῆς δευτέρας περὶ τῶν Θεραπειῶν ῥᾴδιον ὄντι καταμαθεῖν), τὸ ἔκτον

περὶ Πολιτείας, καὶ τὸ πρῶτον περὶ τῆς Τυρσηλλανῶν ζητημάτων διηρώτησατο, ὅσα πνὰ τῶ Πλάτωνος ἀπὸ τῶ Φαίδρω μετιφράσατο. Τὸν Τιμαῖον συγκεκινάτο, τὰ τῶ Σοφοκλῆς ἐν τοῖς Τραχωνοῖς σωιεπθέτω, καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνε ἐν τῷ δευτέρω τῆς Τυρσηλλανῶν Λατίνοις ἐκδοθέντα, ὥπερ ἐν τῷ παρόντι τὰ πλεῖστα ἰᾶσας, ἵνα μὴ πέρα τῶ δέοντος ὀκνηκότω τὸν λόγον, ἕτως ἄρα περὶ τῷ Σοφοκλεῖ βεβαμμένον τῶ Κενταύρω τῷ αἵματι ἀμπεχόμενος ὁ Ηρακλεὶς τὸν χιτῶνα φησὶ.

Ὦ πολλὰ δὴ, καὶ θερμὰ, καὶ λόγῳ κακὰ,
Καὶ χερσὶ, καὶ νώτοισι μοχθήσας ἐγὼ.
Κἄπω τοιῦτον οὔτ' ἄκοιτις ἡ Διὸς
Προύθηκεν, ἀθ' ὁ σιγὼς Εὐρυσθεὺς ἐμοὶ.
Οἷον τόδ' ἡ δολωπὶς Οἰνέως κόρη,
Καθῆψεν ὤμοις τοῖς ἐμοῖς Ερινύων
Τ' φαντὸν ἀμφίσβλητρον, ᾧ δέδυμαι.
Πλευρῶσι γὰρ προσμαχθὲν ἐκ μὲν ἴσχατας
Βρίβρακε σάρκας, πνεύμονὸς ἢ ἀρτηρίας
Ῥοφεῖ ξυνοιτῶν. Ἐκ δ' χλωρὸν αἷμά μυ
Πέπωκεν ἤδη, καὶ διέφθαρμαι δέμας.
Τὸ πᾶν, ἀφρέσιφ τῇ δὲ χειρωθεὶς πίδη
Κἀ ταῦτα λόγχη πεδιὰς, οὐτ' ὁ γηγενὴς
Σρατὸς Γιγάντων, ἔτε θήρειος βία,
Οὔθ' Ελλὰς, οὐτ' ἄγλωσσος, οὔθ' ὅσην ἐγὼ
Γαῖαν καθαίρων ἱκόμην &c.

Ο'υτω πρὸς Τύλλιφ.

O multa dictu gravia, perpeſſu aſpera,
Quæ corpore exantlavi, atque animo pertuli.
Nec mihi Junonis terror implacabilis,
Nec tantum invexit triſtis Euryſtheus mali,
Quantum una vecors Oenei partu edita.
Hæc me irretivit veſte furiali inſcium,
Quæ lateri inhærens morſu lacerat viſcera,
Urgenſque graviter pulmonum haurit ſpiritus.
Jam decolorem ſanguinem omnem exſorbuit.
Sic corpus clade horribili abſumptum exhaurit.

Ipſe

Ipſe illigatus peſte interimor textili.
Hos non hoſtilis dextra, non terrâ edita
Moles Gigantum, non biformato impetu
Centaurus ictus corpori inflixit meo,
Non graja vis, non barbara ulla immanitas,
Non ſæva terris gens relegata ultimis,
Quas peragrans, undique omnem hanc feritatem expuli.

ὅτι τὸ τῦ Πλάτωνος· Τὸ μὲν ἀφικίνητον, ἀθάνατον. Τὸ δ' ἄλλο κινοῦν, καὶ ὑπ' ἄλλυ κινούμενον, παῦλον ἴσχον κινήσεως, παῦλον ἴσχει ζωῆς. Μόνον δὴ Τὸ αὐτὸ κινοῦν, ἅτε οὐκ ἀπολεῖπον ἑαυτὸ, ἔποτε λήγει κινούμενον, ἀλλὰ καὶ Τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται, τῦτο πηγὴ, καὶ ἀρχὴ κινήσεως. Ἀρχὴ δὲ, ἀγένητον. Ἐξ ἀρχῆς μὲν ἀνάγκη πᾶν Τὸ γιγνόμενον γίνεσθαι, αὐτὴν δὲ μήθ' ὑφ' ἑνός. Εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῦ ἀρχὴ γένοιτο ἂν οὐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἀγένητον ὄντι, καὶ ἀδιάφθορον αὖτὸ ἀνάγκη εἶναι. Ἀρχῆς μὲν γὰρ ἀπολλυμένης, ὔτε αὐτὴ ποτε ἐκ τῦ, ὔτε ἄλλο ἐξ ἐκείνης γενήσεται. Εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίγνεσθαι. Οὕτω δὲ κινήσεως μὲν ἀρχὴ, Τὸ αὐτὸ κινοῦν. Τῦτο δὲ ὔτ' ἀπόλλυσθαι, ὔτε γίγνεσθαι δυνατόν. Ἢ πάντατε οὐρανὸν, πᾶσάν τε γῆν συμπεσοῦσαν στῆναι, καὶ μήποτε αὖθις ἔχειν στῆναι ὅθεν κινησάντα γενήσεσθαι. Ἀθανάτῳ δὲ πεφασμένῳ τῷ ὑφ' ἑαυτῷ κινουμένῳ, ψυχῆς οὐσίαν τε, καὶ λόγον τῦτο αὖτὸ τις λέγων οὐκ ἀμαρτήσεται. Πᾶν μὲν σῶμα, ᾧ μὲν ἔξωσεν Τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον. Ὃ δὲ ἔντοσθεν αὐτὸ ἐξ αὐτῦ, ἔμψυχον. Εἰ δὲ ὅτι τῦτο ὕτως ἔχει, μὴ ἄλλο τι εἶναι Τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν, ἢ ψυχήν. Ἐξ ἀνάγκης ἀγένητον τε, καὶ ἀθάνατον ψυχὴ ἂν εἴη. Μεταφράσω. Quod ſemper movetur, id æternum eſt. Quod autem motum affert alicui, quodque ipſum agitatur aliunde, quando finem habet motus, vivendi quoque finem habeat neceſſe eſt. Solùm igitur quod ſe ipſum movet, quia numquam deſeritur à ſe, nunquam ne moveri quidem deſinit. Quin etiam cæteris, quæ moventur, hic fons, hoc principium eſt movendi. Principii autem nulla eſt origo. Nam ex principio oriuntur omnia; ipſum autem nulla ex re alia naſci poteſt. Nec enim eſſet id principium, quod gigneretur aliunde. Quod ſi nunquam oritur, ne occidit quidem unquam. Nam principium

extinctum, nec ipsum ab alio renascetur, nec à se aliud creabit; Siquidem necesse est à principio oriri omnia; ita fit, ut motus principium ex eo sit, quod ipsum à se movetur. Id autem nec nasci potest, nec mori; vel concidat omne cælum, omnisque natura consistat necesse est, nec vim ullam nanciscatur, qua primo impulsu moveatur. Cum pateat igitur, æternum id esse, quod se ipsum moveat, quis est, qui hanc naturam animis esse tributam neget? Inanimum est omne, quod pulsu agitatur externo; quod autem est animatum, id motu cietur interiore, & suo. Nam hæc est propria natura animi, atque vis, quæ est una ex omnibus, quæ se ipsam semper moveat, neque nata certè est, & æterna est. Πλεῖω ἵνα καγὼ τινα, ὡς δὲ τὸ πῶς μεταφέρεσθαι δεῖ, τῷ μέρος εἶπω, ὅτω γνώμης ἔχω. Παρὰ τοῖς αὐτογράφοις σκεπτέον τὸ λόγου τὴν διάνοιαν, τὴν ἰσχὺν, τὴν ἕξιν, καὶ τὴν κυκλολεξίαν. Τῷ μὲν πρώτῳ ἐξαμαρτὸν ὡς ἀδύνατον ἐλεγχθήσῃ, ὡς τὸ Αὐτογράφε τῆς διανοίας μακρὰν ἐκπεσών. Τῷ ἑτέρῳ ἢ ὡς ἐκνευρήσας τὸ μέγα, ὅθεν ἡ ἐν τῷ λέγειν δεινότης ἐλαττοῦται, καίτοι ὅθεν, ὡς ὅτι πλεῖστον τῆς ψυχῆς ὁ ἔνθεν θόρυβος. Καὶ τὰ δύο ταῦτα ἐσχάτης ἄξια ῥαιθυμίας. Τὴν ἕξιν δὲ, καὶ τὸ λόγου τὰ χήματα ἂν ποτε ἐγκαταλείψῃς, κλοπῆς ἂν κεινόμενος, ὡς τὸ τῦ Γεραφίως ῥημόντε, καὶ κόσμιον ἀφελών. Ὅμως ἡ βαρεῖα ἡ δίκη. Συγγνώμης δὲ ἀξιος ὁ Ερμηνεὺς τῷ λόγῳ τὸ εἶδος ἀδιαλήπτων, ὅταν τὸ τῆς Λατινίδος αὐτολεξεὶ, ἢ ὑπασιάσῃ, ἢ ἀποκρύψῃ τὸ νόημα. Ταὐτὸ δὲ συμβαίνων, ὅταν τὸ ἀμφότερον ὑπερβατῇ. Τοῦτο δὲ τοιοῦτο δικαιοδικώτερον ἐννοητέον, ὅσῳ μᾶλλον τὰ τῦ γράμματος ἐξωτικὰ ὑπομνήματα, ὅταν τῇ πόλει χαρίζωνται, τὰ τῦ πολίτου ἤθη, καὶ ὑπιτηδεύματα διαφυλάξαι χρὴ, καὶ ὡς Αθήνησι ὁ ῥωμαϊκὸς ἐκεῖνος τῦ Λυκιλίου Αλβύτιος, ταῖς ἀγοραῖς ἔτως ἐνδιαιτᾶσθαι, ὥστε τῦ Δήμου κοινωνὸν καταφαίνεται. Τοιγαροῦν ἴσαν ποτε τῦ ἡμετέρων τινὰς ἀκούω τὰ τῆς Ελλάδος περιφανῆ ὑπομνήματα, ὡς εὐκαίρως φρόνιμα λογιζομένους, ὅτι τὴν παρῶσαν ἀμφισμένα σόλων (ὡς ἀδὰ τῦ ἑρμηνέως τοῖς ἀπαιδεύτοις ὅτι πλεῖον συμβαίνει) τῆς Λατινίδος τὸ διαυγὲς ἢ ἀφιφέρει, δεινὰς ἀφορμῶ. Τὸ τελεώτατον ἐκδύσασαι, τῦ τὴν Τήβεννα ἐνδύσασαι,

καὶ

κ᾽ οὐχ οὕτω γνώμης ἔχουσι. Τὶς γὰρ παρθένον καλλιπλεξαμένην, κόσμῳ δ᾽ ἁλαλάμενον ἐαρβάεικόν ποτε ἐμβεβλημένῳ τὸν χιτωνίσκον, ἢ τὸ τῇ πόλῃ σύνηθες κεκοσμημένῳ ἀμφίασμα, οὐκ ἴσως λογίζεται; Τοῖς οἰκείοις μὲν γὰρ ὀπτηδεύμασι καθέκαστον ἥδεται γένος, κ᾽ τῷ τῶν ἠθῶν διαφόρῳ, ἢ ἀπὸ τῆς οἰκείας τῆς κατὰ τόπον φύσεως, ἢ ἀπὸ τῆς ἀλλοδαπίας τῷ καθεικότων ἔξεως ἐκμεμαγμένῃ, τὸ ὀρθοῦ, κ᾽ τερπνοῦ τὸ εἶδος ἐφαπτόμενον. Τὸ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς τε Λατίνων γλώττης, πῇ μὲν κ᾽ τὸν τῆς λέξεως τρόπον, πῇ δ᾽ κ᾽ τῷ συγκειμένων τὰ γένη, κ᾽ πολὺ μακρὰν ἀπέχει, κ᾽ ἐνίοτε τῇ ἀυτῇ πλησιάζει. Τῶν γὰρ ἡμετέρων οἱ πρόκειροι, νῦν μὲν ἀπὸ τῆς τῆς Ἑλλάδος πλουτεῖν, νῦν δ᾽ ἀπὸ τῆς οἰκείων ἐγκαλλωπίζεσθαι. Κἂν ἀπὸ τῦ Θουκυδίδου τις, κ᾽ Δημοσθένους Ἀττικῶν μὲν ἐφαπτόμενα, λακωνικῶν δ᾽ τινι χρησαμένων τῷ τρόπῳ, κ᾽ τὰ πλεῖστα ἀποσιωπῶντι, ἀπαινίως διανίζονται, ἃ τινα δὴ καὶ παιδεύμενά τε, κ᾽ ὀπτιμέλοῦς Ἑρμηνέως μελέτης ἐκ ὀλίγης διόμενα ἔοικεν. Τῶν δ᾽ συγκειμένων ταῦτα ῥᾳδίως ταῖς τῶν Λατίνων λέξεσι συναρμόζεσθαι πέφυκε, ὅτε πόρρωθεν ἡμῖν ἀπέχῃ τὰ διαβιβάζοντα ἐκ τὸ ζύμμιξον τῦ λόγου γένος. Ὅσα φημὶ τὰ παραγμένα τε (πλὴν ἑνὸς Θουκυδίδου) κ᾽ τῷ ὀπτημάτων Τὰ ὀπτηδεύματα συμπειρίχυσι. Καὶ γὰρ ἡ λειπότεραις ταῖς ἐρωτήσεσι τὸν λόγον ὥσπερ κολαῖς ἀκοντίζουσιν, ἡ μόνῃ τῷ λέξεων τῇ ἰδιότητι κέχρηνται, ὅις τισι κ᾽ τῷ ἡμετέρων οἱ πρόκειροι πλέον ἀνθοῦσι, ὅτε μακρὰν ἀπὸ τῷ τῆς Ἑλλάδος ἀπέχουσιν. Τὰς Ποιητὰς πάρεμι, ἵνα μὴ μηκύνω τὸν λόγον, ἀλλ᾽ ὧν τινων τὸν χαρακτῆρα οἱ τῦ Λατίνου συνεξομοιοῦντες ἠυδοκίμησαν, ἐντεῦθεν ἀράδηλον γίνεται, ὅτι ἀπὸ τῷ ἡρωϊκῶν, ὧν φαμὲν, χρόνων, ἄλλως ὅ τοι μιμησάμενοι, ἤκμασαν, ἑτέρως ἢ ὡς ἀδάτως πεπατηκότας ὁδὸς, τῷ τῦ Λατίνου ὠδεῖνι ἐφικτὰς ἐγκατέλειπον. Τῶν δ᾽ Λογογράφων, ἵνα ἐγγύτερον τῷ καθ᾽ ἡμᾶς πλησιάσω, οὐχ᾽ ἓν κ᾽ μόνον ἐφαπτόμενα τοῖς Ἕλλησι τὸ εἶδος. Πλὴν κ᾽ τὸν τῷ ἡλικιῶν καθεκάστην καθέκαστα τῦ λέξεν ἀφορμήσαντα τὸ γένος. Καὶ γὰρ ἵνα μόνον τῆς ὀπτημένης ταύτης τῷ ἀρχηγῶν καθαψώμεθα, ὧν τινων τοῖς ἐπομπήμασι κ᾽ ὁ καθ᾽ ἡμᾶς λαμπρύνεται χρόνος. Ἀπὸ τῦ Θουκυδίδου ἀρξάμενος ἄπω. Οὗτος μὲν κᾶν μὴ ἐφεσπερᾴζεται ῥήτωρ, τοσούτοις ὅμως ἀπαραθῦσι τοῖς λόγοις, οἷς τισιν ἡ αὐτῦ Ἰσοεία καθυραϊζεται, ἐν τοῖς κ᾽ τὸν τότε χρόνον ῥήτορσι ἐφαπὴς ἐγένετο, λιπομερὴς, ὀξύνους, βραχύλογος, ταῖς γνώμαις μᾶλλον, ἢ τοῖς εἴδεσι, καὶ τοῖς ἐκ τὸ λέγειν σχηματισμοῖς ἐπὶς τὰς ἐντυγχάνοντας ἀφορμῶν.

Ὥστε

Ω'πνι τῷ γένει τὸς αὐτὸ συνηλικιώτας Αλκιβιάδῃ τε, καὶ Περικλεῖ οὐκ ἀφομοιοῦσθαι καταλάβομεν. Τὸν Λυσίαν μὲν γὰρ ἔπι, καὶ τὸς ἀπὸ τότε τῇ παρελληνιθότων τῶν ἰσχὺν, καὶ ὀξύτητα κεκρατηκέναι: πολὺ πλατύτερον διαλεχθῆναι, καὶ παχυτερόν τι φθέγξασθαι. Τέτος ὁ Ισοκράτης κατέλαβεν, ὥτινι καταπλατῦναι τὸν λόγον, ῥιθμοῖς τε, καὶ σχήμασι, καὶ ἀπαυγάσμασι φθειλαμπρῦναι, καὶ μεγαλοπρεπῶς ὁραΐσαι, φθειαν ὕδατον γέγονε. Πλὴν κατ' ἰδίαν λογομαχοῦντων, ἢ φθὲ τὸ ὀλιγόχρονον διαζῆσαντων γένων, κἀνταῦθεν οὐκ ἀναγωνίως ποιεῖσθαι τὸς λόγους, ἀλλὰ μᾶλλον φθὸς ῥέψιν τῇ ἐντυγχανόντων ἀχολυμένους, οἱ τὸν καταλαβόντες Δημοσθένης φημὶ, Αισχίνης, καὶ Δίναρχος τῆς τὸ ῥήτορος ὑφηγήσεως ἐφάψασθαι καθεσθάρρησαν. Κατὰ τῆς παναθηναίκας ὧν τέτοις χρόνοις, ἐν οἷς τισιν ἡ ἑλληνικὴ ἐυγλωττία τὴν ἀκρόπολιν λέλοιφε, τῇ φθὸς παλαι ἐκείνων τὴν ἰσχὺν, τὴν ὀξύτητα, τοῦς ῥιθμοὺς, καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν ἑαυτοῖς ἰδιοποιησάμενοι οἱ ῥήτορες, οὗτοι ὄντες διέλεγον. Καὶ ταῦτα πάντα λεπτότητί τινι, καὶ τῷ λόγων ἀπαυγῇ ὁ Αισχίνης, σκώμμασι καὶ ανεκάστῳ τῷ λέγειν ἰσχύει συμπύξησεν ὁ Δημοσθένης, καὶ Γηλικῶτον ἤκμασεν, ὥστε κατ' ἴχνος ἕπεσθαι τῶν ἑλλήνων Ελλήνων ἐξὸν οὐδενί, ἀλλὰ μόνον τῷ ῥήτορος τὴν δύναμιν ἄγασθαι. Αλλὰ μὴν τῆς Πολιτείας πανταχόθεν καταλυθείσης, τῆς τε δημηγορίας ἀποκοπείσης, καὶ τῆς ἀγορᾶς ἀποσιωπώσης, οἱ μεθέπειτα φθὲ τὴν ἐυγλωττίαν διαζήσαντες εἰς ἕτερον τὸ ῥητορεύειν γένος ἐτράπησαν, ἡδονῇ τε, καὶ χάρισι παντοδαπαῖς ἐπανθὲν, πλημμελὲς, γαλανὸν, συγκεκραμένον, ὀλιγοδειξέσι, μᾶλλον ἢ κρίσεσιν ἐξησκασμένον, ὧ τινι τῶν ἑλλήνων ἁπάντων Δημήτριος ὁ φαληρεὺς ἀνώτερος γέγονεν. Πολυποίκιλον ἓν, ὡς φθὸς τοῖς Ἕλλησι οἱ φθὲ τὸ λέγειν ἐυδοκιμήσαντες τὸ γένος καθέστησαν, καὶ ὅτοι καθ' ἑτέρων ἐπορεύθησαν ζίβων, ἅπαντες ὅμως, καὶ τῇ Αττίδι, καὶ τῷ κοινῷ κεότῳ, καὶ τῇ τῶν Εκκλησιῶν, καὶ τῶν ὑπὸ Κειτηρίῳ καθεζομένων ὑπικρατήσῃ, ἀνεξάλοιπον ἐυδοξίας χαρακτῆρα τῇ ἀθανασίᾳ καθέλοιπον. Οὐχ' ἕτω ἢ φθὸς τοῖς τὸ Λατῖνα. Καὶ γὸ πλείω ἐν τοῖς τὸ Κικέρωνος χρόνοις, ὡς ἀπ' αὐτὸ κατεμάθομεν, τὸ Θουκυδίδου, Ξενοφῶντός τε, καὶ Λισίου γεγόνασι ζηλωταὶ, τέτων ὐδεὶς ὑπ' ἐναρμόζων, ὐδὲ τὸν λόγον κοσμῶν ἐυδοκίμησεν, ὐδεὶς τὴν κειτικωτάτην τῶν ῥωμαϊκῶν ἀκοῶν κρίσιν ταυτῷ τὸ λέγειν γένῃ καθοίλξαιτο. Καὶ παρ' ἡμῖν τὸ ζητῆσαι ἐκεῖνο τὸ λέγειν ἤκμασεν ὐδέποτε, Τὸ ὀξὺ φημι, τὸ σοβαρὸν, καὶ Τὸ μέσον. Πλὴν ἢ τὸ καθῆκον τέτον, ἢ καὶ τὰ ζία ὁμῶς ὁ συλλεξάμενος μάτην ἐπόνησε, καὶ τῆς σκοπῆς ἀφήμαρτε, τῷ

λέ-

λέξεων τὴν ἐυπορίαν ἀπ' ἐκείνων δηλοῖ. Οὐ ποτε γὰρ τοῦ Λατίνου τὰς ἀκοὰς ὁ ἀθήνης ἐπλήρωσε λόγος, κἀδινὸς ὢν τοῖς ἐυφεγγεῦσιν ἠξίωτο πρότυ. Ἐπὶ τῆ ἐυγλωττίᾳ Καίσαρος ὁ Λάκις, Μάρκος Αντόνιος, Ωρτήσιος, κὴ ὁ πάντας ὑπερβεβηκὼς τεθαύμασθ Τύλλιος: ὃ τινος τὴν μάθησιν ὢν ἀπὸ τῆ Βρύτῳ εὑρεῖν ὄξι. „ Ἔπαινος ἡ Θεραχύτης, „ πολὺ μὲν ἔν τινι τῦ λόγυ μέρῃ, ὐ παντὶ ἢ ἀκ ἐπαινετὴ. „ Ἐν ᾧ ὃν κὴ πάντων κάλλιστον τῆς τῦ Λατίνυ ἐυφασίας τὸ εἶδος, ὅπερ τὸν σοφὸν Ερμηνέα τοῖς πλείστοις ἐκείνοις τῆ Ελλήνων τῦ λέγειν γένεσι ἁρμόσασθ δεῖ. Ἔνθεν ὁ πολλὸς Τὸν Ισοκράτη τε, κὴ τὸν Δημόσθενες κρατήσωμεν, λεπτολόγυ, νευρώδυς, εὐτόνυ; Περῶτον μὲν τὸν τοιῦτον ἐν ῥήτορσιν καταλεπῶς ἁγνοῦσομεν, κὴ ταῖς τῦ Λατίνυ συσφίγξομεν λέξεσι. Επιμελέστερον ἁρμόσῃ, ἵνα τὰ πλεῖστα τῶν αὐτὰ λόγων μέλη συλλήβδην ῥηθέντα, ἀλλήλων σωμάθέντα συζοῖεν. Οπόταν ὁ ἀθηνὴ ὁ λόγος, σέρμασι μόνον, κὴ νευρῶς ἰσχυρὸς, τότε δὴ τότε πλεονεκτέον ταῖς λέξεσι, κὴ ἔξω ἀπειρον τολογίας τῆ ἐλλειπούσῃ σαρκός τι ἁρμοδιτέον. Οὐ γὰρ ἀλικεῖμεν τῆ ῥήτορι, τὴν αὐτὴν διάνοιαν πολυπλασιάζοντες, τῆς Λατινίδος ἑτωσὶ ἀπαρτύσης. Καὶ τοῦτο μάλιστα ἐν τοῖς ἁρμοδίοις κὴ Επιλόγοις, ὅπου τὸ τῦ Λατίνυ σθαρὸν τῆς Ελλαδίδος παντα χόθεν ὑφαίρεθ εἰώθε. Τέλος ἦ, ἵνα τὴν ἀνείκαστον ἐκείνυ δύναμιν (τοῦτο γὰρ ἐν τῆ ἁρμοθέντι ῥήτορι πολλῶ πόνῳ δεῖται) φυλάξῃ τις, σκιαστέον αὖ τινι τῦ λέγειν τρόπῳ, ἁρὸς ταὐτὸ συμβαμεῖτι. Τοῖς ἦ πᾶσι μέγιστος χρῆθ δέον, κὴ ὑδαμέως τὴν λέξεως κυκλοφορίαν, ἣν οἱ τῆ Ελλήνων παῖδες περίοδον καλεῖν εἰώθασιν, ὑδὲ τι τῆ τυπωμάτων ἁροθετέον, μηδ' οὕτω τὸν λόγον ἀναζέπτεθ τοῖς λογισάθω. Ὥσπερ γὰρ γεγραμμένον τι τῆ παλαιῶν ἐκείνων ὑπὸ τῦ Φειδίκυ, ἢ Περυζίνυ πινάκιον, εἰς τὸ ἀκριβέστατον μὲν ἐξηκασμένον, σχήμασί τε τοῖς ἁροσώποις καθήκυσι, κὴ τῆ διαμάτι ἐυφυῶς συμπεθείτι, ὡς οἷον τε τῆ ἀληθείᾳ ἁροσόντι, μεγαλοἁρέπεσι, δημιυργήμασι, κὴ ἀνθρᾠπῆς πάθεσι κεκοσμημένον. Ταῦτα ἦ πάντα, κὴ τὸν τότε χρόνον, χάριτος ἄμοιρα, κὴ εἰς τὸ θεάπαν ξηρά. Τὸ ἦ γραμμικώτατον τοῦτο, εἰ θεὸς τῦ Ραφαὴλ τῦ ἐυδοκιμωτάτυ ἐν τοῖς γραφεῦσιν ἀνδρὸς εἰκονοπλοΐᾳ, τὴν αὐτὴν δηλονότι σκιογραφίαν, μορφὴν, κὴ τὰς τῆ γραμμάτων εἰκόνας τὰ ἁροσώπα, τὰς ἀναβολὰς, τὰ τε σχήματα διατάσῃ, ἀλλὰ τινι τῆς τέχνης ἀκμῇ, ἐ κάλλῃ, ἐ ἐυἁρεπείᾳ, ἐ τῇ τῶν ἐνδυμάτων ἁεπλοκῇ, ἐ ἀκμαίᾳ ὡς εἰπεῖν πνοῇ ἀρεσότερον ἔσαι: ἐ τὴν ἁρώην ἐκείνυ ἰσχότητα, ἐ τὸ ἀθενὲς ἀποδυσάμενον, ὑ ῥώμῃ τῆς ἀληθείας. Τὸ

αὐ-

ἀυτὸ, ϛ ἀλλοῖον σχηματισθήσεται. Οὕτω ϛ ὅσοι τὸν πεπισμένον λόγον, ϛ ἅπαξον εἰς τὸ εὔπορον τῆ λέξη γένῳ ἀνάγκην ἔχουσιν. Ὅπερ συγγνώμης ἁπάσης ἀξιώτερον πέφυκεν, ὁ γὰρ ῥήτωρ τὰ πλάσματα ἔωθε τῇ τῶν ὀμμάτων σοφῇ, ἢ μὴν ἢ ϛ τῷ ἐλέμματι, ϛ τῷ σχηματισμῷ, ὧν τινων τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐλλειπούντων, ἐὰν μὴ τινι τῶν λέξεων ὑπόχρη συναυξηθῇ ἅπαντα τὸ ἐνθύμημα κεῖται. Καὶ τῷ Δημοσθένει τοῦτο μάλιστα θαυμάσαιον γέγονε τῶν μὲν τῆ τότε καιροῦ τοῖς ἅπασι δήλων, ταῦ ἢ κὴ ἐνίοτε ὀφθαλῶν τοῖς ἀκούουσιν, ἄκρῳ ὡ ἁπτεῖν ἐφάψασθαι τῷ δικαίῳ. Ἃ τινα μὴ νῦν κῇ πλάττῳ λεχθέντα, θόρυβον ἐμποιοῦσι πολιῶ, ϛ ὑπὸ τ πάλαι σκότους ἐκκέκρυπται. Ὅθεν μοι ὡς πληρεστέραν τ κλοιὸν σαφήνειαν ἀρεσὸν ἔδοξε, τὰς λόγους τύπους ἰσοτελικῶν θεωρήμασι, ϛ ταῖς καθηκούσαις ἀποσημειώσεσιν ἑλλαμπρῦναι. Εἰς θεαμάτων πολλῶν διαφόρησιν λυσιτελὲς τοῦτο συμβήσεται, ἐκ ὀλίγων ἐν βαθεῖ σκότῳ κλοιὸν, ϛ καθ' ἡδονὴν τῆς τῶν τότε καιρῶν ἀναμνήσεως, ἥ τις τὰ τῦ πολέμου τε, ϛ τὰ τῆς εἰρήνης, τὰ θεῖ τὴν πολιτείαν κοινὰ καλῶς διοικήσασα μᾶλλον ἐξήνθησε· κὴ ἔτι σχεδὸν ἑκατὸν συμπεριέχουσα, κὴ τὴν ἐπαυθοῦσαν τῆς Ἑλλάδος ἐλευθερίαν, ἢ μὴν ἢ ϛ τὴν γενεαλογίαν, ϛ ἐσχατιὰν ὑπολήψεται. Οὐχ ἧττον ἢ τῆς τῶν Ἀθηναίων πολιτείας τὸ εἶδος, τὰ ὑπομνήματα, τὰς πολιτευομένους, τὰς τῶ πόλεων ἐφαλλήλους διχοστασίας, ἑνώσεις, σπονδὰς, ϛ συνθήκας, ϛ τὰ τούτων ἅπαντα, ϛ τὰ θαυμασιώτατα τούτοις εἰς μέσον θαυμαστὴν παρασκευάσομαι. Ταῦτα εἰσηγεῖσθαί σοι, ὦ φίλη τῦ ἐντυγχάνοντος Κεφαλὴ, δίκαιον ἔκεινα. Καὶ μὲν τι ἐὰν τὸ συμπαρὸν πονημάτιον ὁι τῆς ἀληθοῦς, ϛ γονίας εὐγλωττίας θεραπεύται ἱλαρῷ ἀναδέξωνται τῷ προσώπῳ, ϛ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐξαιρέτων τῦ Δημοσθένους λόγων ὑπάξωνται, ἐκ ἀτυρωτῆ τ φιλοπονίας ἡμῶν δρεπόμεθα τ καρπὸν. Ἐγὼ μὲν ὡς ἐκείνοις εὐαρεστήσας, κὴ κῇ μέρῳ χρησιμεύσας. Ἐκεῖνοι ἢ, ὡς ἀπὸ δ νεαρᾶς ταύτης δ εὐγλωττίας πηγῆς, τῦ καλῶς ϛ κοσμίως λέγειν τ ἀναγωγὴν ἀπαντλήσοντες. Οὕτω γὰ διαγινώσκω, τῶν μὴ οἰκειοτάτους ἐχόντων Κικέρωνα, ϛ Δημοσθένη, ὑδενὶ ποτὲ τ ἐξαίρετον ὀπτημένῳ ταύτῃ ἐνευδοκιμήσειν, ἢν ὑ καλῶς ἐσαφήνισα, ὑδὲ ἡμῖν καὶ ἐντεῦθεν ζημιωθήσεται. Ποῖαν γὰ μοι βλάβην ὀφλισκανεῖ ἐκ τῦ ὀπτημελεστέρως πεπονημένην τὴν τ ῥήτορος ἑρμηνείαν; τὶ ἢ ἐκεινοις, ἵνα θαυμασιώτερον, ἀπὸ τῦ θεάσασθαι τὸ Φειδίου τὸ ἄγαλμα, τῇ τῦ χρόνου θεωσίᾳ μικρὸν ὅσον καταλειαινόμενον; Τὰς ἀρχαίας γὰ μορφὰς τὰς σωφροσύνας ἰδεῖν ὅτι, λαμπρὸν πάνυ θαυμάσιγμα τοῖς ζηλωταῖς. Ἐῤῥωσο.

Ad

Ad Demoſthenis Interpretationem

PRÆFATIO

JOANNIS VINCENTII LUCCHESINII.

INſtituenti mihi Demoſthenis Orationes, quas in Concione de Republica dixit, mandare latinis literis, plura ſeſe ante mentis oculos obtulerunt, quæ me vehementer à ſuſcepto propoſito deterrerent. Nam cum eas animi, ac ſtudii gratiâ diu, multùmque ſedulò pervolutarem, admirabar profectò incredibilem illam dicendi vim, tonitrua, ac fulmina; diffidebam verò, tantam eloquentiam nervorum, & ſucci plenam Latii linguâ me conſequi poſſe. Non quod iſtius inopiam, ſi cum ditiſſimo conferatur Græcorum ſermone reformidarem. Sunt enim & nobis ampliſſima verborum flumina; quin ſi maximo Oratorum noſtrorum, in hoc ſuis fortaſſe civibus præter modum blandienti, fidem habeamus, vel ipſis Græcorum fluctibus uberiora. Sed quòd preſſum, nervoſumque dicendi genus, quo mirum, quantùm Demoſthenes vigeat, latio donari vix poſſit. Magis enim Orator graviſſimus abundat ſententiis, quàm verbis, tantoque impetu contorquet jacula, ut ictum imitari velis, artem non aſſequaris. Atticæ quoque venuſtatis eſt, & unius præſertim Demoſthenis, ita plura paucis complecti, ut perſpicuitatem habeas, non deſideres elegantiam. Quam venuſtatem ſi Romanus Interpres æquè ſtricta Oratione, veluti collato pede græca premens veſtigia, referre cupiat, prorſus extinguet; ſi latinæ inſerviens majeſtati, ampliori utatur ſermone, verendum ne vis illa diligentiùs ornata verbis langueſcat. Ea deinde cogitatio frangebat animum reputanti, quod cum ſuperiori ætate plures efflorverint maximo ingenio viri græcis, latiniſque literis eruditi; multamque navaverint operam interpretandis reliquis Græcis, Demoſthenem tamen, quem omnium longè principem fatererentur, vix attigerint. Et ſanè latinè quàm pauci vix unam, aut alteram redde-

diderunt ejus Orationum præclariſſimarum; ad ſummum Paulus Manutius quatuor Philippicas; quantumque vir doctiſſimus in eo poſuerit operæ, quantùm ſe objecerit difficultatis, cum nollet Poſteros ignorare, literis conſignavit. Unus dumtaxat inventus eſt Hieronymus Wolfius, qui avorum memoriâ volumen integrum labore improbo, contentiſque viribus e Græcia in Latium deduxerit. Quare & illorum defatigatione, & hujus induſtriâ à ſuſcipiendo negotio detinebar, veritus, ne aut vires deficerent, aut actum agerem. Denique veniebat in mentem dubitare, eſſet ne è liberalis hominis, nec turpiter otio ſuo abutentis dignitate, eò conicere ingenii vires, unde multum laboris, parum fortaſſe referas utilitatis. Quin mihi non leviter animum demittebat, contrahebatque vetus illa diſputatio, luculenter à viris doctiſſimis agitata, Græca ne ſint latinis literis committenda. Nam qui græcè norunt, operam malunt in Græcis legendis conſumere, in ipſiſque fontibus ſitim explere ſuam; qui verò hanc uberrimam, venuſtiſſimamque linguam ignorant, ſcientiarum omnium altricem, eorum deſidiam alienâ induſtriâ confovendam non eſſe, nec committendum, ut cum ſæpius boni auctores malè, aut invenuſtè transferantur, interpretum injuriâ laboret ipſorum fama. His enimvero difficultatibus commovebar facilè, atque æſtuabam. Verùm cum mecum pariter cogitaſſem, in ſtudio literarum nihil eſſe tam impeditum, quod conatu, diligentiâque explicari nequeat, collegi me quidem, atque inde maximè ad rem periclitandam exarſi, unde retardari plurimùm debuiſſem. Quid enim? anguſti potius, quàm verecundi animi ducendum eſt, ea rerum pericula exhorreſcere, quibus pertentatis, ſi bene ſucceſſerint, non minimùm gloriæ decus; ſi præter ſententiam, excuſationem habeant difficultatis. Quamquam eas ipſas difficultates, quibus initiò impediebar maximè, ac retinebar, cum propiùs mentis aciem intenderim, non mihi multùm metuendas eſſe intellexi. Nam qui Demoſtheni latinis ornando literis ſtudeat, ſi graviſſimi authoris ſenſum conſequatur, vim teneat Orationis, exprimat quoad fieri poſſit, loquutionis genus; latinum deinde colorem, ac venuſtatem, quæ cuique linguæ propria, & nativa eſt, non fucum, aut cala-

Paul. Manut in Præf. ſua Interpret.

mi-

miſtros inducat; is mehercule non leve tuliſſe pretium operis cenſendus eſt, nec tamen rem improbam, plenamque periculi ſuſcepiſſe. Arte quidem aliquâ opus habet, induſtriâ, labore; at nunquam in facili, tenuique laus. Neque verò clariſſimorum virorum exemplo, quos intuemur in hoc ſtadio ſuſtinuiſſe curſum vix è carceribus egreſſos, abiiciendus eſt animus. Cum enim tot nobis reliquerint monumenta doctrinæ, & quantùm ingenio poſſent, oſtenderint, exiſtimari profectò debent, ſibi conficiendi ſpatii voluntatem, non ſanè firmamentum, ac robur defuiſſe. Quid eſt autem, quod cum magno, atque erecto animo vir præſtantiſſimus Wolfius ad metas pervenerit, cæteri hoc ipſo laudis itinere prohibeantur? Ego equidem, ut de me fatear, cum aliquem præcurrentem video, feſtino, ut conſequar, vel ut abſim quàm proximè. Alitur enim ſtudium bonarum Artium alienæ exemplo virtutis, ad eaſque æmulando acuitur animus, atque inflammatur. At, inquies, ludit operam ſuam, qui perpolitum opus ſub incudem revocat? Primùm qui hoc dicunt, ſe longè ab iis omnibus diſſentire fateantur neceſſe eſt, qui diu, multùmque præſtantioribus Græcorum monumentis vacarunt in Latium iterum transferendis. Siquidem non unus Homerum, Iſocratem, Thucididem; non unus Poetas alios, Hiſtoricos, Oratores; non unus ſacras Patrum lucubrationes latinis verbis expreſſit. Quod ſi quos vident in hac denuo paleſtra ingenii ſui vires exercuiſſe non reprehendunt, ut verè nequeunt reprehendi, ceſſent iis etiam iniqui eſſe, qui Demoſthenem unum omnium difficillimum rurſus tradant latinis literis; aut eos facilè cum tot clariſſimis viris errare patiantur. Deinde non parvi refert, & neſcio an dicam maximi, in hanc ipſam exercitationem dare diligentiùs operam. Nam ut vel optimi artifices non primo ſtatim experimento conficiunt, perpoliuntque opus ſuum; ita qui in Demoſthene ſolertiſſimo authore interpretando prima fecit veſtigia, non ſatis illum percurriſſe inoffenſo pede, nec tantam vim, tanta non rarò ſententiarum lumina aſſequutus fuiſſe putandus eſt. Et Wolfius quidem vir græcis, latiniſque literis apprime doctus, in quibus colendis ætatem egerat, ingenuè profitetur, ſe quamvis in Demoſthenem convertendum omne contulerit ſtu-

Wolfius in 1. & 2. Præfat. ad ſuã Demoſt. Interpret. Ædit. Francofurten.

ſtudium, curam, cogitationem, attamen ſuarum interpretationum (bis enim tranſtulit ab imo ad caput) primam leviter, alteram non ſibi omnino ſatisfeciſſe. Nam & obſcura quædam loca non ſatis potuiſſe illuſtrare; in aliis animum deſpondiſſe; uſum quidem puro dicendi genere, at latinum ſplendorem, atque elegantiam, quæ duo maximè in Tullio elucent, nequaquam græcis lucubrationibus induci poſſe, & qui ſibi ea velint, aquam profectò è pumice eductam velle. His igitur emolliendis aſperitatibus, ſi quis manus admoveat, nec fruſtra admoverit, is mehercule non malè meruiſſe de præſtantiſſimo Oratore, nec inſuavem tuliſſe laboris fructum exiſtimabitur. Tantam ego felicitatem, conſcius quàm mihi fractæ, exileſque ſint vires ingenii, non mihi ſane vindico; rem quidem aggreſſus ſum; an verò quicquam profecerim, benevoli, atque eruditi Lectoris judicium eſto; quominus enim plura dicam, pudore impedior. Id ſolùm Religio eſt ſilentio præterire, me ſæpius à Wolfii interpretatione diſceſſiſſe. Meâ quippe abſolutâ, utramque diligenter contuli, cum prius ad ejus non acceſſiſſem, veritus, ne opinione præclariſſimi viri præoccupatus minùs liber incederem. Re compertâ commotus primò vehementer ſum, ſed græco accuratiùs codice examinato probavi judicium meum. Dedi autem hominis auctoritati, ut cur non eadem ſenſerim, atque aliò curſum direxerim, additis criticis notis rationes afferam; Prætor deinde jus dicat, ejuſque me ſtare judicio, nemini profectò recuſabo. Iis autem, qui hoc ipſum, interpretari, negant perſonæ, ac dignitatis eſſe, & poſſe meliùs operam collocari, facilius eſt ſatisfacere. Nam & ſubciſivis horis hoc munere functus ſum, & aliquid operoſius tractandum, elaborandumque in manibus habeo, quod, ut brevi erit, dummodo vita ſuppetat, ſi ad ſummitatem perduxero, conſtabit fortaſſe non tenuis fructus otii mei. Neque verò audiendi ſunt, qui ab hujuſmodi ſcribendi uſu, atque exercitatione decus removent, ac dignitatem; oſtendunt enim ſibi deſpicatui eſſe totius antiquitatis commendationem. Iſtud enim coluiſſe ſtudium clariſſima eloquentiæ lumina proditum memoriæ hominum eſt. Siquidem, ut de reliquis taceam, L. Craſſus plures Græcorum Orationes; Cicero viridi ætate Æconomicum Xenophontis; confirmatâ, Timæum Platonis, Aratique

Phœ-

Phœnomena ; propemodum exactâ , præſtantiſſimas illas Æſchinis, Demoſtenisque pro Corona lucubrationes Latio conſignarunt. Quos utinam, ut quotidie laudibus, ita literarum diſciplinâ, ſtudiorumque ſimilitudine proſequeremur; ut verè ſunt proſequuti, qui non longe à Patrum memoriâ hoc ipſo ſcribendi genere tantam ſibi nominis famam comparârunt. Quod ſi honeſtati accedat utilitas, vix abeſt, ut reputem, quamcumque ſcribendi rationem huic uni concedere ſplendore, ac nobilitate. Summum verò hinc iis emergere emolumentum, qui eloquentiæ laude florere cupiant, nec dubitari poteſt, & ſupervacaneum eſt dicere, cum principes hujus ampliſſimæ omnium artis Tullius, Quintilianus, Plinius hujuſmodi ſtudium diligentiſſimè commendaverint. Nam & in eo Ciceronis aſſiduitatem jam demonſtravimus; & alter, *unde copia*, ait, *& facilitas maxima veniat, vertere græca in latinum veteres noſtri Oratores optimum judicarunt. Id ſe L. Craſſus in illis Ciceronis de Oratore libris dicit facilitaſſe. Sed Cicero ſuâ ipſe perſonâ frequenter præcepit; quin etiam libros Platonis & Xenophontis edidit hoc genere translatos. Id Meſſallæ placuit, multæque ſunt ab eo ſcriptæ ad hunc modum Orationes, adeo ut etiam cum Hyperidis illa Phrine difficillima Romanis ſubtilitate contenderet. Et manifeſta eſt exercitationis hujuſce ratio. Num & rerum copiâ authores abundant, & plurimum artis in eloquentiam intulerunt.* Et Plinius ita Fuſcum literis certiorem facit: *utile mihi primùm ex multis præcipuè erit vel ex græco in latinum, vel ex latino vertere in græcum, quo genere exercitationis proprietas, ſplendorque verborum, copia figurarum, vis explicandi, præterea imitatione optimorum ſimilia inveniendi facultas paratur; ſimul quæ legentem ſefellerunt, transferentem fugere non poſſunt; intelligentia ex hoc, & judicium acquiritur.* Qui denique nos in Græcis legendis ad Græcos remittunt non bene conſulunt latinis literis. Cur enim ad noſtrorum Civium cognitionem divina illa ingenia non transferantur? Aut quis Romano adeo nomini ſit inimicus, qui noſtras literas tot eximiis eloquentiæ, ac doctrinæ monumentis locupletari nolit? Eſt aliquis græcâ linguâ eruditus? Non repugno quin totâ obambulet Græciâ, ejuſque divitiis, atque amænitate paſcat oculos ſuos.

Quint. lib. 10. Inſtit. cap. 1.

Plin. E. Piſtol lib. 7.

Ve-

Verùm quibus tantùm non eſt otii à re ſua, eas ipſas divitias, atque amænitatem latinis expreſſam coloribus non invideant. At metuendum, ne ſublatâ hoc pacto ejuſdem percipiendę linguæ neceſſitate, ea maximo ſcientiarum damno penitus negligatur? Falſum id quidem. Nam veluti qui conſpectâ imagine rerum pulcherrimarum modum ſibi non ſtatuit, quin ipſum adeat exemplum, ejuſque eò vehementiori incenditur deſiderio; ita qui ad nos derivatis peregrinarum literarum rivulis recreantur, ipſos fontes longè puriores avidiùs appetent. His igitur facile perſuaſus ab incipiti conſilio ad certam ſententiam me recepi. Contra verò non mihi ſanè deliberandum fuit, quam convertendi viam inirem. Tullii quippe veſtigiis inſiſtere, quoad potui, conatus ſum, nobis in hoc etiam ſtudii genere præeuntis, cum quo in iis, quę ad eloquentiam pertinent, ut ille quoad Philoſophorum placita de Platone loquitur, ego malim errare, quàm vera cum aliis ſentire. Igitur in eo libro, quem de optimo Oratorum genere inſcripſit, ad ſuam Æſchinis, Demoſtheniſque pro Corona Orationum interpretationem præfatus, hujuſmodi præceptis nos imbuit: *Converti ex Atticis duorum eloquentiſſimorum nobiliſſimas Orationes inter ſe contrarias Æſchinis, Demoſtheniſque; nec converti ut Interpres, ſed ut Orator, ſententiis iiſdem, & earum formis tanquam figuris, verbis ad noſtram conſuetudinem aptis; in quibus non verbum pro verbo neceſſe habui reddere, ſed genus omnium verborum, vimque ſervavi; non enim ea me annumerare lectori putavi oportere, ſed tanquam appendere.* Et in libro 3. de finibus: *Nec tamen exprimi verbum è verbo, ut interpretes indiſerti ſolent; cum ſit verbum, quod idem declarat magis, minuſque uſitatum. Equidem ſoleo etiam quod uno Græci, ſi aliter non poſſum, idem pluribus verbis exponere.* Quamquam non ſolùm verbis, ſed re ipſa nobis exemplum præbuit perfectæ abſolutæque interpretationis, in qua expreſſis ſententiis, ac plurimùm dicendi figuras imitatus verba fudit liberiùs, ut Græcorum peragraſſe monumenta non pedibus vinctus, ſed magnanimo, ſolutoque inceſſu videatur. Cui opinioni ſi quis non facilè adiiciat animum, nec D. audire velit Hieronymum in præfatione ad Euſebii Chronicon, & in Epiſtola ad Pammachium, Xenophontis Æconomi-

Cic. Tuſc. lib. 1.

mi-

micum liberiùs à Tullio conversum, scribentem (quod opus quamvis ille adolescens lucubraverit annos natus viginti, senex tamen in extremo libro secundo de Officiis non improbavit) periculum faciat in 6. de Rep., & in primo Tuscul. Quæstion., in quæ loca e Phedro Platonis aliqua transtulit; Timæum comparet; componat, quæ Sophocles in Trachiniis, quæque ille in secundo Tusculanarum ex ipso tradit latinis literis, quorum ego hìc pauca, ne quidpiam in experiendo sit moræ, in medium profero. Sic igitur apud Sophoclem Hercules tunicâ tinctâ centauri sanguine indutus loquitur.

Ὦ πολλὰ δὴ, κ' δεινὰ, κ' λόγῳ κακὰ,
Καὶ χερσὶ, κ' ποσὶ μοχθήσας ἐγὼ.
Κὔπω τοιοῦτον οὔτ' ἄκοιτις ἡ Διὸς.
Πρόσθηκεν, οὐδ' ὁ στυγνὸς Εὐρύθεως ἐμοὶ,
Οἷον τὸ δ' ἡ δολῶπις Οἰνέως κόρη,
Καδμῆλον ὤμοις πῆς ἐμοῖς ἐφαπτίον.
Τ' φαντὸν ἀμφίσλησον, ᾧ διώλυμαι.
Πλευραῖσι γὰρ προσμάχεται, δι' ᾧ ἔχατας
Βρέβρωκε σαρκας, πνεύμονὸς θ' ἁρπηλίας
Ῥοφεῖ. ζωσικὸν. Ἐκ. θ. χλωρὸν αἷμα μου.
Πέπονα. ἤδη, κ' διέφθαρμαι δέμας.
Τὸ πᾶν, ἀφράστῳ τῇδε χειρωθεὶς πέδῃ.
Κοὐ ταῦτα λόγχη πεδίας, οὔτ' ὁ γηγενὴς
Στρατὸς γιγάντων, οὔτε θήρειος βία,
Οὔθ' Ἑλλὰς, οὔτ' ἀγλωσσος, οὔθ' ὅσων ἐγὼ
Ταῦρ' κεδαίρων ἐπόμπευσα &c.

Sic apud Tullium.

O multa dictu gravia, perpessu aspera,
Quæ corpore exantlavi, atque animo pertuli.
Nec mihi Junonis terror implacabilis,
Nec tantùm invexit tristis Eurystheus mali,
Quantum una vecors Oenei partu edita.
Hæc me irretivit veste furiali inscium.
Quæ lateri inhærens, morsu lacerat viscera,
Urgensque graviter pulmonum haurit spiritus:
Jam decolorem sanguinem omnem exsorbuit:
Sic corpus clade horribili absumtum extabuit.
Ipse illigatus peste interimor textili.
Hos non hostilis dextra, non terrâ edita

Mo-

Moles Gigantum, non biformato impetu
Centaurus, ictus corpori inflixit meo,
Non graja vis, non barbara ulla immanitas,
Non ſæva terris gens relegata ultimis,
Quas pervagrans, undique omnem hinc feritatem expuli.

Ita illud Platonis:

Plato in Phædro. Τὸ γὰρ ἀεικίνητον, ἀθάνατον. Τὸ δ' ἄλλο κινῶν, καὶ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, παύλαν ἔχον κινήσεως, παυλὰν ἔχει ζωῆς. Μόνον δὴ τὸ αὐτὸ κινῶν. ἅτε οὐκ ἀπολειπόμενον ἑαυτό, ποτὲ μὲν οὐ κινούμενον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται τοῦτο πηγὴ, καὶ ἀρχὴ κινήσεως. Ἀρχὴ δέ, ἀγένητον. Ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γιγνόμενον γίγνεσθαι, αὐτὸ δὲ μηδ' ἐξ ἑνός. Εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ἀρχὴ γίγνοιτο, οὐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνοιτο. Ἐπεὶδὴ δὲ ἀγένητον ἐστι, καὶ ἀδιάφθορον ἀυτὸ ἀνάγκη εἶναι. Ἀρχῆς γὰρ δὴ ἀπολλυμένης, οὔτε αὐτὴ ποτε ἐκ του, οὔτε ἄλλο ἐξ ἐκείνης γενήσεται. Ἑτερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ πὰ πάντα γίγνεσθαι. Οὕτω δὲ κινήσεως μὲ ἀρχὴ, τὸ αὐτὸ κινῶν. Τοῦτο δὲ οὐτ' ἀπόλλυσθαι, οὔτε γίγνεσθαι δυνατὸν. Ἢ πάντα τε οὐρανὸν, πᾶσάντε γῆν συμπεσοῦσαν στῆναι, ἐ μήποτε αὖθις ἔχειν σῆναι ὅθεν κινησόντα γενήσεσθαι. Ἀθανάτου δὲ σαφεσμένου τοῦ ὑφ' ἑαυτὸ κινουμένου, ψυχῆς φύσιν τε. καὶ λόγου τοῦτο αὐτὸ τις λέγων οὐκ αἰσχυνεῖται. Παῦ γὰρ σῶμα, ᾧ μὲ ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον. Ὃ δ' ἔνδοθεν αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ, ἔμψυχον. Εἰ δ' ἔστι τοῦτο ὅπως ἔχον, μὴ ἄλλῳ τι εἶναι τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν, ἢ ψυχῇ. Ἐξ ἀνάγκης ἀγένητον τε, καὶ ἄθανατον ψυχὴ ἂν εἴη. Vertit: *Quod ſemper movetur, id æternum eſt. Quod autem motum affert alicui, quodque ipſum agitatur aliunde, quando finem habet motus, vivendi quoque finem habeat neceſſe eſt. Solùm igitur, quod ſe ipſum movet, quia nunquam deſeritur à ſe, nunquam ne moveri quidem deſinit. Quin etiam cæteris, quæ moventur, hic fons, hoc principium eſt movendi. Principii autem nulla eſt origo. Nam ex principio oriuntur omnia, ipſum autem nulla ex re alia naſci poteſt. Nec enim eſſet id principium, quod gigneretur aliunde. Quod ſi nunquam oritur, ne occidit quidem unquam. Nam principium extinctum, nec ipſum ab alio renaſcetur, nec à ſe aliud creabit; ſiquidem neceſſe eſt à principio oriri omnia; ita fit, ut motus principium ex eo ſit, quod ipſum à ſe movetur Id autem nec naſci poteſt, nec mori, vel concidat omne cælum, omniſque natura conſiſtat neceſſe eſt, nec vim ullam nanciſcatur, qua primo impulſu moveatur. Cum pateat igitur, æternum id eſſe, quod ſe ipſum moveat, quis eſt, qui hanc naturam animis eſſe tributam neget? Inanimum eſt omne, quod pulſu agitatur*

ex-

externo; quod autem eſt animatum, id motu cietur interiore; & ſuo. Nam hæc eſt propria natura animi, atque vis, quæ ſi eſt una & omnibus, quæ ſe ipſam ſemper moveat, neque nata certè eſt, & æterna eſt. Verùm ut à me quoque ſingillatim dicantur aliqua de univerſo interpretandi genere, hæc mea quidem ſententia eſt. In quolibet Auctore ſpectandum Orationis ſenſum, vim, habitum, loquendi formam. Si peccas in primo; de violata fide poſtulaberis, quam mehercule perfregiſti, ſcriptoris mentem non aſſequutus. Si in altero; de Majeſtate, quæ debilitato dicendi robore unde plerumque animorum motus, imminuitur. Atque hæc duo capitalia ſunt. Habitum verò, figuraſque ſermonis, ſi deſeras aliquando, Repetundarum accuſaberis, cum Scriptoris diripueris opes, atque ornamenta; mitius autem judicium dabitur. Æquè tandem boni erit interpretis omittere loquendi formam, ſi eadem, latinis verbis concluſa, ſententiæ tenebras obducat, aut vim enervet; ac ipſam retinere, ſi horum utrumque tueatur. Idque eò latiùs accipiendum eſt, quò maximè peregrina literarum monumenta, cum Civitate donantur, ſervare debent Civium mores, atque inſtituta; ac veluti Athenis Romanus ille Lucilii Albutius, ita in foro verſari, ut a Popularium cæteris non internoſcas. Enimverò ſi quando noſtrorum aliquos audio, illuſtria quædam Græcorum opera parvipendere, ac dilacerare, quod patriis induta veſtibus (ut indiſerti, ac plerumque ineruditi interpretis vitium eſt) latinis oculis minus ſplendet eorum forma, vehementer moveor. Pallium exuant, induantque togam, & alia ipſorum erit opinio. Nam quis non Virginem facie quantumvis ſplendida, ac liberali, barbaro amictam cultu minus habeat in pretio, quàm ſi civili pompa, noſtriſque ornamentis augeatur. Suis quippe inſtitutis unaquæque gens delectatur, & ſive ſit loci natura, ſive diverſa Mortalium ingenia, quæ varios inducant mores, iis recti, jucundique ſpeciem appingimus. Græcum à latino ſcribendi uſu, ſeu loquutionis modum, ſeu ſcriptionum genera inſpicias, aliquando abhorret, conſentit aliquando; cum Noſtri nunc græcis formis diteſcere, nunc proprias ſibi comparare conſueverint. Quamquam à Thucidide, ac Demoſthene puriſſimis quidem Atticis, ſed

preſſo nimiùm ſermone, quique plura indicet, quàm loquatur, utentibus, rarò mutuarunt. Quæ ſanè ab erudito, diligentique interprete accuratè conſideranda ſunt. Scriptionum verò eas facilius puto latinis verbis referri poſſe, nec multùm diſtare à noſtro loquendi uſu, quæ æquabile, ac temperatum colunt Orationis genus, ut ſunt quæ res geſtas (Thucididem excipio) ac ſcientiarum diſciplinas complectuntur. Nam vel minutis interrogationibus ſermonem vibrant, vel ſolam verborum adhibent proprietatem; quibus in rebus & Noſtri plurimùm valent, nec longè à Græcis diſcendunt. Poetas omitto, eſſet enim infinitum, ſed quibuſcum illorum intercedat ſcribendi ſimilitudo Latinis Noſtri, ex eo ratio deduci poteſt, quod alios iſti ab heroicis uſque temporibus ſunt imitati, alios tanquam præruptas ineuntes vias, Latinorum nulli adeundas deſeruerunt. Oratorum, ut propiùs ad rem noſtram accedam, non una apud Græcos forma, quin ſingulis ætatibus ſingula dicendi genera viguiſſe patet. Nam ut principes ſolùm hujus artis, quorum ſcriptis noſtrum quoque tempus condecoratur, in memoriam revocem, principiò Thucidides, qui quamvis Orator nequeat renunciari, attamen tot præclariſſimis Orationibus, quibus honeſtavit hiſtoriam ſuam, ejus ætatis Oratorum ſpecimen dedit, ſubtilis, acutus, brevis, ſententiis magis, quàm formis, figuriſque dicendi impellens animos; à quo genere hujus æquales Alcibiadem, Periclem non diſceſſiſſe accepimus. Lyſiam deinde cæteroſque id temporis retinuiſſe ſuperiorum nervos, ac ſubtilitatem; ſed uſos uberioribus verbis, carnis aliquid fibrarumque addidiſſe. Hos Iſocrates conſequutus nullum utique finem fecit amplificandæ Orationis, ejuſdemque numero, figuris, ſplendore, magnificentiaque exornandæ; ſed cum in umbra, & otio ludicras pugnas committeret, aut in Epidictico verſaretur genere, hinc autem non ſeſe ad Fori certamen, ſed ad voluptatem aurium accommodaverit, qui huic ſucceſſerunt Demoſthenes, Æſchines, Dinarchus illius ubertatem ſtylo depaſcere non dubitarunt. Hac igitur feliciſſima ætate, qua græca eloquentia ad extremos fines perducta eſt, Oratores iſti Veterum illorum robur, ſubtilitatem, numeros, atque ornamenta ſibi adoptarunt, eaque omnia lenitate quadam Æſchi-

nes,

nes, verborumque ſplendore; ſalibus Demoſthenes, atque incredibili dicendi vi cumulavit; qua quidem vi perfecit adeo, ut deinceps licuerit Græcorum nemini ipſum greſſu, ſed ſola perſequi admiratione. Verùm cum extinctâ ubique Republicâ, intercluſoque ad populum aditu obmuteſceret Forum, qui deinceps eloquentiæ laude floruere, ad aliud ſe contulerunt Orationis genus, ſuavitate, cunctiſque blanditiis excultum, uberrimum, placidum, temperatum, pompę magis, quàm Judiciis aptum, quo cæteros Phaleræus Demetrius ſuperavit. Varium itaque Oratorum genus enituit apud Græcos, iique etſi diverſum iter ingreſſi, omnes tamen atticâ venuſtate, Coronæ plauſu, Concionum, Judiciorumque dominatu præclaram ſui nominis gloriam immortalitati commendarunt. Secus autem apud Latinos. Quamvis enim plures, ut ab ipſo admonemur, Ciceronis ætate, plures antea Thucididi, Xenophonti, Lyſiæque imitando ſe dederint, horum nemo aptè, ornatèque dicendi nomen habuit, nemo ſuperbiſſimum Romanarum aurium judicium huic orandi generi conciliavit. Invaluit apud nos etiam ea triplex loquendi forma, ſubtilis, gravis, ac moderata. Verùm qui vel ipſarum ſingulas, vel ſimul omnes complexus eſt, ſi ab iis disjunxit verborum copiam, luſit operam ſuam, & punctum quidem non tulit. Nunquam enim latinas aures implevit jejuna Oratio, nunquam feſtivis clamoribus excepta fuit. Facundiâ L. Craſſus, M. Antonius, Hortenſius, quique longè omnes tranſgreſſus eſt eloquentiſſimus Tullius admirationem fecit, cujus in Bruto diſciplina eſt: *brevitas laus eſt interdum in aliqua parte dicendi, in univerſa eloquentia laudem non habet*. Una igitur, eaque omnium pulcherrima latinæ facundiæ ſpecies, quam eruditus interpres ad plura illa Græcorum genera accommodare debet. Hinc ſanè levis erit negotii Iſocratem, Demetrium convertere; difficilioris Æſchinem. At quo pacto emolliendus, ſubigenduſque Demoſthenes, preſſus, acutus, nervoſus, acer? Primò tractandus leniter, latiniſque numeris concludendus. Curandum iterum, ut plura ejus membra conciſa, minutaque, conſtricta vinculis inter ſe coeant. Deinde cum Oratio nimis arida, ac tenuis cute ſolùm, & nervis conſtat; una, eademque res explicanda pluribus verbis

brevique ſermonis ambitu inducendum aliquid ſucci. Neque enim fortunam Demoſthenis in eo repoſitam puto, ſi, dum Romanæ eloquentiæ lex poſtulat, ſenſus idem duplici loquutione amplificetur; idque in exordiis præſertim, & peroratione, ubi ſeſe latina majeſtas ab omni parte oſtendit longè major, quàm græca. Denique ut vis illa admirabilis (quod utique in hoc vehementiſſimo auctore maximæ difficultatis eſt) retineatur, condienda quocumque loquendi modo ea ſervari poſſit. Quæ tamen omnia parcè adhibenda ſunt, & nullus verborum circuitus, quem Græci periodum vocant, nihil ſententiarum addendum. Neque verò cuiquam in mentem veniat cogitare, rem ita de ſtatu ſuo dimoveri. Nam veluti pictam veterum illorum, puta Franciæ, aut Peruſini tabulam, optimis quidem expreſſam lineamentis, apto, vividoque geſtu actoribus attributo, fabulâ ingeniosè, ad veriſque ſimilitudinem compoſitâ, magnificis ædificiis, ruris amænitate exornatam; ſed cuncta, ut ætas ferebat, exilia, ſtrigoſa, ducta ſervili quadam arte, atque elaborata; hanc enimverò tabulam ſi quis à Raffaele præſtantiſſimæ hujus artis principe coloribus referat, eadem profectò lineamenta, formam, rerumque imaginem, vultus, amictum, geſtus retinebit, ſed aliquâ, ut nunc res eſt, ipſius artis venuſtate, ac ſplendore, veſtium circumplicatione, infuſoque ſanguine ipſi gratiam acquiret, maciem, paupertatemque profligabit, nulloque veri detrimento eamdem ſimul, ac diverſam finget. Ita qui preſſam, jejunamque Orationem (quod mihi non ſanè arrogo) ad copioſum dicendi genus adducere neceſſe habent. Cui quidem licentiæ eò magis venia tribuenda eſt, quod Orator tacitè plura dicit oculorum flexu, vultu, geſtu, quæ cum legentibus deſint, niſi aliquâ verborum luce illuſtretur ſententia, obſcura jacet; & Demoſtheni artis fuit, ac diſciplinæ, res alias per id tempus à nullo Mortalium ignoratas, alias plerumque ab iis conſpectas, qui audiebant, leviter indicare, quæ modò niſi uno, aut altero verbo explicatæ tumultum in animis excitarent, in illaque temporum caligine deliteſcerent. Quamquam ad vetuſtatis tenebras diſcutiendas in animum induxi, Orationes iſtas hiſtoriæ luce perfundere, atque uberrimis notis illuſtrare. Erit hoc

ad

ad rerum intelligentiam perutile, cum multæ lateant perobſcuræ; & ad repetendam illius ætatis memoriam jucundiſſimum, quæ belli & pacis artibus, Reipublicæ, & armorum adminiſtratione clariſſima fuit, quæque centum prope annos complexa, & florentem Græciæ libertatem, & jam ſeneſcentem, ac propediem interituram continebit. Nec minus Athenienſis Reipublicæ formam, inſtituta, Magiſtratus; Civitatum inter ſe diſſidia, conjunctiones, fœdera, eorumque cauſas, ac pleraque hujuſmodi adnitar in aliquo lumine collocare. Hæc habui, Lector benevole, quæ te monitum vellem. Quod ſi meus hic labor læta fronte à veræ, germanæque eloquentiæ cultoribus excipiatur, eoſdemque ad legendas præſtantiſſimas Demoſthenis Orationes alliciet, capiemus utrique fructum induſtriæ meæ. Ego equidem; quod ipſis placuerim, nonnullamque attulerim utilitatem. Illi; quod optimam benè, ornatèque dicendi diſciplinam ex hoc altero eloquentiæ fonte luculentiùs haurient. Sic enim ſtatuo, neminem unquam, qui Tullium, ac Demoſthenem ſibi non habeat familiariſſimos, artem hanc omnium præſtantiſſimam conſequi poſſe. Si verò viſus fuerim id conſilii ſuſcepiſſe, quod à me non ſatis bellè fuerit explicatum, nemo hinc pariter noſtrûm detrimentum faciet. Quid enim mihi damni ex hoc præclariſſimo Oratore diligentiùs, interpretandi gratiâ, pervolutato? Quid illis ex conſpecto, ut exemplo rem monſtrem, Phidiæ Signo quantumvis temporum injuriâ paulùm profligato? Remanent enim veteris lineamenta formæ, quibus optimè ad artis imitationem uti poſſint. Vale.

IN-

INDEX
DEMOSTHENICARUM ORATIONUM,

Quæ hoc Libro continentur.

De Claſſibus.	pag. 1.
De Megapolitis.	14.
Contra Philippum prima.	24.
De Rhodiorum Libertate.	40.
Olynthiaca prima.	51.
Olynthiaca ſecunda.	60.
Olynthiaca tertia.	70.
De Pace.	81.
Contra Philippum ſecunda.	89.
De Cherſoneſi Rebus.	99.
Philippi Epiſtola.	120.
Ad Philippi Epiſtolam.	126.
De ordinanda Republica.	133.

DE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΜΜΟΡΙΩΝ ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Λόγω παρέντος, Ἀρταξέρξην τὸν Περσῶν Βασιλέα πρὸς τοὺς Ἕλληνας παρασκευάσασθαι, φοβούμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον φθάσειν δεῖν πολεμοῦντες τὸν Φίλιππον, καὶ ξυμπασαν τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ στρατειαν παροξύναι. Τοῦτους ὁ Δημοσθένης ἐπὶ τὸ τὴν εἰρήνην φυλάττειν, καὶ ἅμα εἰς τὸ κατασκευάζεσθαι παρακαλεῖ: ὡς ἄν τι τὸν Βασιλέα κινήσει, πρόχειρον ἔχει ἡ πόλις τὴν δύναμιν τοῦ τὴν ὕβριν ἀμύνασθαι. Φησὶ γὰρ, ὡς, αὐτὸς μὲν τῷ πολέμῳ προλαβόντων ἐκεῖνον, δέος μὴ διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες τὴν αὐτῶν πλεονεξίαν πάλαι ὑποπτεύσαντες καταστρέψωσιν, ὥσπερ εἰς ἀδίκους, καὶ ποτ' αὐτοῖς παρέχοντας τὴν διάνοιαν. Αὐτοῖς δὲ πολεμοῦσιν ἀ διαλείψειν τοὺς ἄλλους ἐλπίσαντας. Σωσίσειν γὰρ ὡς μάλιστα τοῖς ἔθνεσι, Ἀθήνας οὐκ ἀπολλῦναι.

DE CLASSIBUS ARGUMENTUM.

Percrebuerat rumor [1] *Artaxerſem Perſarum Regem bellum adverſus Græcos moliri; quo rumore Athenienſes commoti, primi arma expedire, & ad ea, quotquot eſſent Græci nominis, inducebant animum concitare. Eos Demoſthenes* [2] *ad tuendam pacem, ſimul verò ad inſtruendam rem militarem hortatur, ut ſi quidpiam Rex moveat, promptas habeat Reſpublica ſuas vires ad repellendam iniuriam, ait enim, ſi bello Regem laceſſant, quaſi res novas tentare cupiant, auctaros* [3] *commotam de ſe Græcis omnibus ſuſpicionem, eorumque in ſe arma provocaturos. Laceſſitis autem non defuturum ſibi a Reliquis auxilium, cum vehementer Græcorum interſit,* [4] *Athenas eſſe.*

ΛΟΓΟΣ.

Εἰ μὲν ἐπαινοῦντες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς προγόνους ὑμῶν λόγον εἰπεῖν μοι δοκοῦσι προαιρεῖσθαι κεχαρισμένον, οὐ μικρὰ συμφέροντά γε ἐκείνοις, οὓς ἐγκωμιάζουσι, ποιεῖν. περὶ γὰρ πραγμάτων ἐπιχειροῦντες λέγειν, ὧν οὐδ' ἂν εἷς ἀξίως ἐρεῖσθαι δυναστο τῷ λόγῳ, αὐτοὶ μὲν τῷ δοκεῖν δ' λέγειν δόξαν ἐκφέρονται: τιμῶ δὲ ἐκείνων ἀρετῶν ἐλάττω τῆς ὑπαρχούσης παρὰ τοῖς ἐκείνοις φαί-

ORATIO.

Qui [5] Majorum veſtrorum gloriam ſuis laudibus [6] in cœlum efferunt, Athenienſes, rem ſibi proponunt, meâ ſententiâ, aucupandis animis commodam, Avorum nomini gravem, ac pernicioſam. Nam cum ea dicere inſtituant, quæ ſatis pro dignitate nemo aſſequi verbis poſſit, reportant quidem eloquentiæ opinionem, ſed apud Cives non parum detrahunt illorum gloriæ, quam ſuis virtutibus acquiſitam longè ampliorem ea celebratione Poſteris reliquerunt. Ego equidem, ſi in hoc argumento verſarer, hanc unam ſuarum laudum maximam, clariſſimamque reputarem, quod cum ad noſtram ab illorum ætate longum defluxerit tempus [7], nemo tamen præclarum ipſorum decus, rerum

φαίνεσθαι ποιοῦσιν. ἐγὼ δ' ἐκείνων μὲν ἅπασαν τὴν χρόνου ὑγοῦμαι μέγιστον εἶναι: οὐ πολλοῦ γεγενημένου μείζω ἢ ὑπ' ἐκείνων πραχθέντων οὐδένες ἄλλοι παραδέξασθαι δεδώληνται. αὐτὸς δ' πειράσομαι τὸν τρόπον εἰπεῖν, ὃν ἄν μοι δοκεῖτε μάλιστα δυνασθαι παρασκευάσασθαι. ἡ γὰρ οὕτως ἔχει: εἰ μὲν ὑμῶν ἅπαντες οἱ μέλλοντες λέγειν δεινοὶ φανεῖσθαι ὄντες: οὐδὲν ἂν τὰ ὑμέτερα δι' οἷδ', ὅτι βέλτιον χοίη. εἰ δὲ παρελθὼν εἷς ὁστισοῦν δύναιτο διδάξαι, ἢ πεῖσαι, τίς παρασκευὴ, ἢ πόση, ἢ πόθεν πορισθεῖσα χρήσιμος ἔσται τῷ τῇ πόλει: πᾶς ἐ παρὼν φόβος λέλυται. ἐγὼ δ' τοῦτο, ἂν ἄρα οἷός τε ὦ, πειράσομαι ποιῆσαι, μικρὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς ἔχω γνώμης περὶ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα. Ἐγὼ νομίζω κοινὸν ἐχθρὸν ἁπάντων τῶν ἑλλήνων εἶναι βασιλέα: οὐ μὴν διὰ ταῦτα παραινέσαιμ' ἂν μόνοις τῶν ἄλλων ὑμῖν πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἄρασθαι. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τοὺς ἕλληνας ὁρῶ κοινοὺς ἀλλήλοις ὄντας φίλους: ἀλλ' ἐνίους μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύοντας, ἢ τισιν αὐτῶν. ἐκ δὴ τούτων τοιούτων ὄντων, νομίζω συμφέρειν ὑμῖν, τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου τηρεῖν, ὅπως δικαία γενήσεται: παρασκευάζεσθαι δὲ, ἃ προσήκει πάντα, καὶ τοῦτο ὑποπεῖσθαι τῇ γνώμῃ. ἡγοῦμαι γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς ἕλληνας, εἰ μέ τις ἐναργές τι γένοιτο, καὶ σαφὲς, ὡς βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖ, καὶ συμμαχήσειν, καὶ μεγάλην χάριν ἕξειν τοῖς πρὸ αὐτῶν, καὶ μετ' αὐτῶν ἐκείνῳ ἀμυνουμένους. εἰ δ' ἔτι ἀδήλου τούτου παθήματος, προυπαχθησόμεθα ὑμεῖς, δεῖσθαι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ

à sese gestarum luce coæquaverit. Verum hoc prætermisso argumento, aliud longè fructuosissimum conabor expendere, rationem videlicet, qua mihi vos maximè ad bellum instrui, atque adornari posse videamini. Nam ita res habet; etsi omnes, qui apud vos publicè dicturi sumus, inani quadam eloquentiæ laude floreamus, non tamen ob istam laudem quicquam, scio, melius erit Civitati; at si quispiam qualiscumque ille sit, tantùm dicendi valeat facultate, ut qui, quantus, aut unde collectus belli apparatus salutem Reipublicæ tueri possit, vos doceat, ac persuadeat, omnem profectò metum, quo modò commoti estis, depellet à vestris mentibus, ac propulsabit. Hoc munere, si vires suppetant, ego adnitar defungi, postquam paucis, quid mea de hac erga Regem consultatione ferat opinio, præfatus fuerim. Ego equidem ipsum Regem, Græcorum [8] omnium communem hostem judico; at ideo nequaquam vos hortor ad ei bellum vestris solùm viribus, vestroque marte seorsim ab aliis concitandum. Video enim Græcorum Populos non omnes inter se invicem benevolentiâ, & familiaritate conjunctos, sed quosdam esse, qui Regem sibi magis fidum, ac tutum, [9] quàm suæ gentis aliquos arbitrentur. Quare cum hac simus rerum conditione, vobis utiq; pro vestra utilitate cavendum est, ut solùm ex aliqua justa causa belli initium ducatur; simul verò ut habeatis, quæ ad arma sunt opus, prompta, atque expedita, istamque unam deliberationem sententiis vestris explicandam amplectamini. Nam si Græcis compertum, atque exploratum fuerit, insidias Regem ipsis parare, iis maximam credo habituros gratiam, fidemque societatis daturos, qui anteverterint, & progrediantur communi secum consilio illum armis ulcisci. Quod si nondum hoc ipsis persuasum sit, censeantque nos primos odio actos arma commovisse, vereor, Athenienses, ne

μὴ τούτοις μετ' ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκαζώμεν, ὑπὲρ ὧν προνοούμεθα. ὁ μὲ γὰρ ἐπιχὼν ὧν ὥρμηκεν, (εἰ ἄρα ἐγχειρεῖν ἔγνωκε τοῖς ἕλλησι) χρήματα δώσει τισὶν αὐτῷ, καὶ φιλίαν προτενεῖται. οἱ δὲ τοὺς ἰδίους πολέμους ἐπαναιρήσασθαι βουλόμενοι, καὶ τοῦτον τὸν νοῦν ἔχοντες, τῷ κοινῷ ἁπάντων σωτηρίαν παρόψονται. εἰς δὲ τῷ παραχὼν ταύτῃ, καὶ τῷ ἀγνωμοσύνῃ παραιρῶ μὴ προκαθῆσθαι τὴν πόλιν ἡμῶν. οὐ δὲ γὰρ ἐπίσης ἐρῶ τοῖς τε ἄλλοις ἕλλησι, καὶ ἡμῖν, πρὸς ἃ βασιλέα τῷ βουλῷ οὖσαν: ἀλλ' ἐκείνων μὲν πολλοῖς ἐνδιχέσθαί μοι δοκεῖ τὰ ἰδίᾳ τι συμφέροντα διαπονουμένοις, ὑμῶν δ', οὐδὲ ἀδικουμένοις, παρὰ τὰ ἀδικοῦντων καλὸν ἐστι λαβεῖν ταύτῃ τῷ δίκῃ, ἐᾶσαι τινας αὐτῷ ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ γενέσθαι. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, σκεπτέον ἐστὶν ὅπως μήθ' ἡμεῖς ἐν τῷ πολέμῳ γενησόμεθα οὐκ ἴσοι, μήτ' ἐκεῖνος, ὃν ἡμεῖς ἐπιβουλεύειν ἡγούμεθα τοῖς ἕλλησι, τῷ τ' φίλος αὐτοῖς δοκεῖν εἶναι πίστιν λήψεται πῶς ἂν ταῦτα ἔχοι; ἀφ' ᾗ μὲν δώσομεν τὰς πόλεις ἐξεταζόμενοι, καὶ παρασκευασόμενοι πόσον ἢ φαύλα. φαίνεται δ' δίκαια ἐρωτᾶν ἐπὶ ταύτῃ προαιρέσει. τοὺς δὲ θρασυνομένους, καὶ σφόδρα ἑτοίμως πολεμεῖν καλοῦντας, ἐκεῖνο λέγω: ὅτι οὐκ ἔστι χαλεπὸν, οὔθ' ὅταν βουλεύεσθαι δεῖ, δόξαν ἀνδρείας λαβεῖν, οὔθ' ὅταν κινδύνου τις ἐγγὺς ᾖ, δεινὸν εἰπεῖν φαίνεσθαι: ἀλλ' ἐκεῖνο καὶ χαλεπὸν, καὶ προσῆκον, ἐπὶ μὲ σφῶν κινδύνων, τῷ ἀνδρείαν ἐπιδείκνυσθαι: ἐν δὲ τῷ συμβουλεύειν φρονιμώτερα σφῶν ἄλ-

ne non ſolùm cum Rege, ſed cum [10] iſtis etiam, quorum ſaluti providemus, Regi conjunctis manus conſerere coacti ſimus. Hic enim ab inferenda illis injuria, quos armis urgere decreviſſet, (ſi tamen Græcos aggredi ſtatuit) ſe cohibebit, eorumque ſibi aliquos conciliabit pecuniâ corruptos, novoque fœderi ſanciendo [10] junĉta olim inter ſe fœdera, porrectamque dexteram prætexet. Illi ad propria dumtaxat odia mentem appellentes, cupienteſque ſuſcepta [11] privatim bella feliciùs inſtaurare, commune bonum, publicamque negligent utilitatem. In hanc enimvero perturbationem, in tantam dementiam ne Rempublicam conjiciatis vobis auĉtor ſum. Neque verò perinde vobis, ac reliquis Græcis conſilium de Rege capiendum cenſeo. Nam utcumque vel meâ ſententiâ multis iſtorum liceat ſuæ gentis alios pro Patriæ [12] commodis devovere; vobis profectò ne maleficio quidem laceſſitis præclarum foret, hanc de veſtris perturbatoribus pœnam ſumere, ut eorum aliquos permittatis Barbari ſervile jugum ſubire. Quæ cum ita ſe habeant, diligenter providendum eſt, ne nos ad bellum impares ſimus, atque imparati, neve de iſto, quem inſidiari Græcis omnibus arbitramur, ita invaleat opinio, ut eoſdem conſuetudine, ac benevolentiâ complecti cenſeatur. At quomodo hujuſmodi ſcopulos devitabimus? Ità ſanè, ſi neminem lateat, eſſe Reipublicæ ſuas vires promptas & comparatas; ſed eò ſolùm comparatas, ut nonniſi ad juſta facinora expedire cogitet, ac præſeferat. Qui autem vehementer ad bellum alacres, atque erecti confeſtim illud capeſſere vos adhortantur, hæc à me habeant: facilè eſt, [14] cum ſententiis, conſiliiſque decertamus, fortis, magnique animi gloriam præripere; facile etiam, cum prope adeſt periculum, verbis ipſam tueri; ſed æquè difficile, ac debitum, in iiſdem periculis fortitudinem, in afferendis conſiliis prudentiam

re

ἄλλων εἰπεῖν ἔχω. ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζω τὸν μὲν πόλεμον τὸν πρὸς βασιλέα, χαλεπὸν τῇ πόλει· τὸν δ' ἀγῶνα τὸν ἐκ τοῦ πολέμου, ῥᾴδιον ἂν συμβάντα. διὰ τί; ὅτι τοὺς μὲν πολέμους ἅπαντας ἀναγκαίως ἡγοῦμαι τριήρων, καὶ χρημάτων, καὶ τόπων δεῖσθαι· ταῦτα δὲ πάντα ἀφθονώτερα ἐκεῖνον ἔχοντα ἡμῶν εὑρίσκω· τοὺς δ' ἀγῶνας οὐδενὸς οὕτω σφῶν ἄλλων ὁρῶ δεομένους, ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν. τούτους δ' ἡμῖν, καὶ τοῖς μεθ' ἡμῶν κινδυνεύουσι πλείους ὑπάρχειν νομίζω. τὸν μὲν δὴ πόλεμον διὰ ταῦτα παραινῶ μηδ' ἐξ ἑνὸς τρίπου πρότερον ἀνιέσθαι. Ἔτι δὲ τὸν ἀγῶνα, ὀρθῶς φημὶ παρεσκευασμένους ὑπάρχειν χρῆναι· εἰ μὲν γὰρ ἕτερός τις τῶν πρόσθεν δυνήσεται, ὃν τοὺς βαρβάρους οἷόν τε ἦν ἀμύνασθαι, ἕτερος δ' τις, ὃν τοὺς Ἕλληνας· εἰκότως ἂν ἴσως φαυλοτέροις πρὸς ἐκεῖνον ἐγνώμεθα ἀντιτάττεσθαι. ἐπεὶ δὲ πᾶσι παρασκευὴ ἐστιν ὁ αὐτὸς τρόπος, καὶ δεῖ τὰ αὐτὰ εἶναι κεφάλαια τῆς δυνάμεως, τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνασθαι δυνάσθαι, τοῖς οὖσι συμμάχοις βοηθεῖν, τὰ ὑπάρχοντ' ἀγαθὰ σώζειν· τί τοὺς ὁμολογοῦντας ἐχθροὺς ἔχοντες, ἑτέρους ζητοῦμεν; ἀλλ' οὐ παρασκευαζόμεθα μὲν πρὸς τούτους, ἀμελοῦμεν δὲ κρείττονος, ἐὰν ἐπιχειρῇ; καὶ νῦν μὲν καλεῖτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας· ἐὰν δὲ ἃ πολλοῦσιν οὗτοι, μὴ ποιῆτε, οὐχ ἡδέως ὑμῖν ἐνίους ἐχόντων, πῶς χρὴ προσδοκᾶν τινα ὑπακούσεσθαι; ὅτι νὴ Δία ἀκουσονται παρ' ἡμῶν, ὅτι ἐπιβουλεύει βασιλεὺς αὐτοῖς, αὐτοὺς δὲ οὐ προσῆκεν; ὦ πρὸς τοῦ Διός, εἶτα δὲ τοῦ-

re exhibere. Quamquam ego, Athenienſes, grave ſolùm puto; ac difficile cum Rege bellum ſuſcipere; non pugna, & armis congredi. Quamobrem? Quoniam bellum neceſſariò triremibus, auro, locorum indiget opportunitate, quibus omnibus, probe teneo, magis illum, quàm vos circumfluere, atque abundare; prælia nullis adeo rebus, ut ſtrenuo milite indigere, quo nos, quique nobiſcum diſcrimen obeunt viciſſim, is longè Regi præſtamus. Quare ne primi ullatenus arma capiatis diligenter vos moneo; ſed non minus dico oportere, ac pariter vobis denuntio, ut omnem belli apparatum promptum, paratumque ad ineunda certamina conficiatis. Quod ſi aliter vires comparandæ forent, ut Barbari frangere furorem, aliter, ut Græcorum poſſimus, metuendum eſſet, ne fortè armis ornanda Civitate, noſtra in Regem infenſa, atque inimica voluntas ſe proderet. Verùm cum una, eademque ſit bellici apparatus ratio, eadem rerum capita, idemque militum robur, quo & hoſtes ulciſci, & ſociis opitulari, & ſalutem tueri liceat, cur novas quærimus inimicitias, cum non deſint, qui ſe nobis hoſtes profiteantur? Cur non iſtorum nomine munitur ad bellum Reſpublica, atque ita inſtructa, ac permunita, ſi deinde Rex audeat nos injuriis provocare, de ipſo Rege ſe vindicet? Sed eſto; ad ſuas vobiſcum vires conſociandas Græci nunc evocentur. Profectò ſi horum imperata viciſſim non facitis, in quam, rogo, ſpem vobis ingredi liceat, eos obtemperaturos, præſertim cum inter ipſos non deſint, qui alienum à vobis animum gerant? An putatis idcirco ſe faciles præbituros, quod vos audient admonentes, Regem ipſis ſtruere inſidias, nec ſe prævidere? Proh Jupiter, id vobis in mentem cadit? Credo equidem

τοῦτο; ἐγὼ μὲ γὰρ οἶμαι· ἀλλ' οὕτω μείζων οὗτος ἔσθ' ὁ φόβος τῆς πρὸς ὑμᾶς, ἢ πρὸς ἀλλήλους ἐνίοις διαφορῶν. οὐδὲν δὴν ἀλλ', ἢ ῥαψῳδήσουσιν οἱ πρέσβεις περιόντες. τότε δ' (ἆρα, ἀνῶ οἰόμεθα ἡμεῖς, πράττητε) οὐδεὶς δήπου τῆς ἀπάντων ἐλλιῶν τηλικοῦτον ἐφ' ἑαυτῷ φρονήσει, ὅς τις ὑμῶν χιλίους μὲ ἱππέας, ἑπτὰ-κοντας δ', ὅσας ἂν δέλῃ τις, ναῦς δὲ τριακοσίας, οὐχ ἥξει, ἢ δείσεται, μετὰ τούτων ἀσφαλέστατ' ἂν ἡγούμενος σωθῆναι. οὐκοῦν ἐκ μὲν τῶν καλῶν ἥδη, τὸ δεῖσθαι, κἂν μὴ τύχητε, ἁμαρτεῖν. ἐκ δὲ τοῦ μετὰ τοῦ παρασκευάσασθαι, τὰ ὑμέτερα αὐτῆς ἐπισχεῖν, δεομένους σῴζειν, ἢ δ' εἰδέναι πάντας ἥξοντας ἔσι. Ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταυτά τε, ἢ τὰ παραπλήσια τούτοις λογιζόμενος, λόγον μὲ οὐδένα ἐβουλόμην θρασὺν, οὐδὲ μάταιον ἔχοντα μῆκος εἰρεῖν: τὼ μέν τοι παραλλὼ ὅπως ὡς ἄρισα, ἢ τάχισα γενήσονται, πάνυ πολλὰ πράγματα ἔχων σκοπῶν. οἶμαι δὴ δεῖν ἀνασωσαντας ὑμᾶς αὐτὼ, αὖ ἀρίσκῃ, ψηφίζεσθαι. ἔσι τοίνυν πρῶτον μὲ τῆς παρασκευῆς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ μέγιστον, οὕτω διακεῖσθαι τὰς γνώμας ὑμῶν, ὡς ἕκαστον ἑκόντα προθύμως ὅ, τι αὖ δέῃ, ποιήσοντα. ὁρᾶτε γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι ὅσα μὲν πώποθ' ἅπαντες ὑμεῖς ἐβουλήθητε, ἢ μετὰ ταῦτα τὸ πράττειν αὐτὸς ἕκαστος ἑαυτῷ προσήκειν ἡγήσατο, οὐδὲν πώποθ' ὑμᾶς ἐξέφυγεν: ὅσα δ' ἐβουλήθητε μὲ, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπεκλίνατε πρὸς ἀλλήλους, ὡς αὐτὸς μὲ ἕκαστος ἐ ποίσων, τὸν δὲ πλησίον πράξοντα, οὐδὲν πώποτε ὑμῖν ἐγένετο.

dem ita vos cogitare; ſed illum pariter cogitate, quod metus iſte non magis apud eos poterit, quàm ſua vobiſcum diſſidia, ſuæque [17] inter ſe contentiones. Quare qui veſtro nomine hæc renunciantes circumibunt, non alium capient Legationis fructum, quàm iſtam veluti fabulam ſurdis auribus ceciniſſe. Quod ſi ea modò curare inducatis animum, quæ comparanda vobis propoſui, tum ſanè Græcorum nemo adeo ſubtiliter de ſe conſilium inibit, ac rem expendet, ut cum vos equitibus [18] mille, tantâ peditũ vi, quantam quiſpiam audeat optare, trecentiſque triremibus armatos videat, non ſtatim in veſtram veniat ſocietatem; quin reputans hiſce ſe poſſe viribus circumſæptum, tutam, tranquillamque vitam degere, vos non oret, atque obteſtetur, ut ſe ſe in fidem, tutelamque veſtram ſuſcipiatis. Igitur ſi modò Legationem ad eos invocandos decernatis, præcibus deliniendus erit illorum animus, ac ſupplicandum; & niſi orata conſequamini, ferendus repulſæ, atque irriti conſilii pudor. Si verò poſt rem bellicam expeditam; & melius rebus veſtris conſultum erit, & illos pro retinenda veſtris viribus libertate ſupplicantes habebitis, cunctoſque alios ad vos confugientes, veſtramque implorantes opem conſpicietis. Hæc, aliaque hujuſmodi mecum animo pervolutans nolui, Athenienſes, temerariam, verboſæque prolixitatis orationem vobis afferre, ſed quæ, re multùm conſiderata, vos doceat, quomodo ad bellum poſſitis vos optimè, celerrimèque comparare. Et ſanè in rem veſtram eſſe vehementer arbitror, ut hanc meam ſententiam, cum ipſam audieritis; & vobis lubeat, ſuffragiis veſtris comprobetis. Hoc igitur ſit primum, graviſſimumque totius inſtituendi apparatus caput, Athenienſes, ita animos veſtros componere, ut ad ea, quæ ſunt opus, promptos, atque alacres deferatis. Vobiſcum enim rationem ducite quotquot unquam rerum decreviſtis. Cum dare [19] illis operam, ſuę quilibet

Ἐχόν-

Ἐχόντων δ' ὑμῶν οὕτω, καὶ παροξυναμένων, τοὺς διακοσίους, καὶ χιλίους ἀναπληρῶσαί φημι χρῆναι, καὶ ποιῆσαι δισχιλίους, ἑκατοντάσιν ἑκάστοις προστάτας. εἰ γὰρ τοῦτ' ἀποδείξητε τὸ πλῆθος, ἡγοῦμαι τῆς ἐπικλήρων, καὶ τῆς ὀρφανῶν, καὶ τῆς λειτουργιῶν, καὶ τῆς κοινωνικῶν, καὶ εἴ τις ἀδυνάτου, ἀφαιρεθέντων, ἔσεσθαι χίλια, καὶ διακόσια ταῦτα ὑμῖν σώματα. ἐκ τίνων τούτων οἶμαι δεῖν ποιῆσαι συμμορίας ἑκάστην, ὥσπερ νῦν εἰσιν, ἐξήκοντα σώματα ἔχουσαν ἑκάστην. τούτων δὲ τῆς συμμορίων ἑκάστην διελὼν κελεύω εἰς πέντε μέρη, κατὰ δώδεκα ἄνδρας, ἀναπληροῦντας πρὸς τὸν ἄπορώτατον αἰεί, τοὺς ἀπορωτάτους. Καὶ τὰ μὲν σώματα οὕτω φημὶ δεῖν συντετάχθαι, δι' ὃ δέ, ἐρήσεσθε, ἐπειδὰν ὅλον τὸν τρόπον τῆς συντάξεως ἀκούσητε. τὰς δὲ τριήρεις, πῶς; τὸν ἅπαντα ἀριθμὸν κελεύω τριακοσίας ἀποδείξαντας, κατὰ τὴν πεντεκαιδεκαταίαν ἑκάστοις ποιῆσαι μέρη, τῆς πρώτων ἑκατὸν, πέντε, καὶ τῆς δευτέρων ἑκατὸν, πέντε, καὶ τῆς τρίτων ἑκατὸν, πέντε ἑκάστῳ μέρει διδόντας. εἶτα συγκληρῶσαι συμμορίᾳ σωμάτων ἑκάστῃ τὴν πεντεκαιδεκαταίαν: τὴν δὲ συμμορίαν ἑκάστῳ τῷ μέρει σφῶν αὐτῆς, τρεῖς ἀποδοῦναι τριήρεις. Ἐπειδὰν δὲ ταῦτα οὕτως ἔχοντα ὑπάρχῃ, κελεύω, ἐπειδὴ τὸ τίμημα ἐστὶ τῆς χώρας ἑξακισχιλίων ταλάντων, ἵν' ὑμῖν καὶ τὰ χρήματα ᾖ συντεταγμένα, διελεῖν τοῦτο, καὶ ποιῆσαι κατ' ἐξήκοντα τάλαντα, ἑκατὸν μέρη: εἶτα πέντε ἐξήκοντα ταλαντείας εἰς ἑκάστην τῆς μεγάλων τῆς ἑπτὰ συμμορ-

ῶν

partis esse reputavit, nulla ipsarum vos fugit, quin ad exitum deducta fuerit; cum verò decretis quantumlibet constitutas nemo fovit, & vos invicem respicientes, à quo nam perficienda esset disputastis, unusquisque detrectans manum operi admovere, statim video periisse. Jam itaque, si in rem probè gerendam proni, atque animati sitis, censeo mille ducentorum numerum [20], octingentis augeri, in duoque propagari millia, ut inde deductis Virginibus, Pupillis, mittendis Colonis, Societatibus, & si quispiam alius justo detineatur impedimento, prior ille mille ducentorum numerus maneat. Hoc in classes viginti, ut nunc res est, distributo, singulis classibus sexagies hominum attribui, quibus iterum in quinque partes divisis, hac lege ipsarum cuilibet duodecim viros assignari, ut nulla sit, quæ non locupletem [21] aliquem cum reliquis afflictis re familiari conjunctum habeat. Et quidem hunc ordinem in percensendis hominum classibus servandum puto; quam verò ob causam retinendum putem, tunc proferam, cum omnem hujus instituti formam ante oculos vestros posuero. Quid autem de triremibus? Earum numerum [22] trecentas jubeo, easque in viginti partes divisas, quindenas unicuique parti adnumerari, quinque in singulos centenarios superadditis, ut totus trecentarum numerus quindenis redundet. Hæc triremium divisio, nam totidem in utraque sunt partes, cum alterâ illa convenit hominum divisione; quare unaquælibet sexagenûmvirûm classis triremes quindecim; duodecemvirûm, tres construendas recipito. His ita compositis, ut suo pariter ordine tributorum ratio constituatur, cum tota regionis æstimatio [23] sex millies talentûm sit, hæc pariter in centum partes dividitor, adeo ut singulæ sexagies talentûm valeant. Deinde quinæ ipsarum partes singulis magnis virorum Classibus;

seu

ρεῶν ἐπικληρῶσαι: τῷ δ' συμμορίαν ἑκάστῳ τῶν μερῶν μίαν ἐξήκοντα τα-λαντείαν ἀποδοῦναι: ὅπως ἐὰν μὲν ὑμῖν ἑκατὸν δέῃ τριήρων, τῷ μὲν δε-κάτῳ ἑξήκοντα τάλαντα σωτελῇ, Τριήραρχοι δ' ὧσι δώδεκα: ἐὰν δ' δέῃ διακοσίων, Τριάκοντα μὲν ἡ τάλαντα τὰ τῷ δεκάτῳ σωτελοῦντα, ἓξ δ' σώματα Τριηραρχοῦντα: ἐὰν δ' Τριακοσίων, ἕπεσι μὲν ἡ τάλαντα τῷ δεκάτῳ διαλύοντα, τέτταρα δ' σώματα Τριηραρχοῦντα. Τὸν αὐτὸν δ' τρόπον, ὦ ἄνδρες Αθη-ναῖοι, καὶ τὰ νῦν ὀφειλόμενα τῶν σκά-φῶν ἐπὶ τὰς τριήρεις τιμήσαντας, ἅ-παντα ἐκ τοῦ διαγράμματος νεῖμαι κελεύω, μέρη εἴκοσιν. Ἔπειτα τοῖς μεγάλαις ἐπικληρῶσαι συμμορίαις μέ-ρος ἓν χωρὶς ἑκάστῃ: τῷ δ' συμμο-ρίαν ἑκάστῳ διανεῖμαι τῶν ἑαυτοῦ με-ρῶν ἑκάστῳ τὸ ἴσον: τοὺς δ' δώδεκα τοὺς ἐν ἑκάστῳ τῷ μέρει ταῦτ' εἰσπρά-ξαντας, τὰς τριήρεις, ἃς ἕκαστοι λά-χωσι παρεσκευασμένας παρέχειν. Τῷ μὲν δεκάτῳ, καὶ τὰ σκάφη, καὶ τοὺς Τριηράρχους, καὶ τῷ τῶν σκα-φῶν εἰσπράξειν, οὕτως ἂν ἄριστ' ἡγοῦμαι καὶ παρασκευάσειν, καὶ παρασκευάσθαι. Πλήρωσις δ', καὶ σαφὴς ὅδε ἔσται; καὶ ῥᾳδία μετὰ ταῦτα λέγω. Φημὶ, τοὺς στρατηγοὺς δεῖν διανεῖμαι τόπους δέ-κα τῶν νεωρίων, σκιαμαχοῦντας ὅπως ὡς ἐγγύτατα ἀλλήλων κατὰ Τριάκοντα ὧσι νεώσοικοι. Ἐπειδὰν δὲ τοῦτο ποιήσωσι, δύο συμμορίας, καὶ τριά-κοντα Τριήρεις τούτων ἑκάστῳ προσνεῖ-μαι τῶν τόπων: εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς φυλάς: τὸν δὲ Τριήραρχον ἕκαστον, καθ' ἕκαστον νεώριον: ἵνα ὧσι συμμο-ρίαι δύο, Τριήρεις Τριάκοντα, καὶ φυλὴ μία. Οὗ ἂν ἡ φυλὴ τόπον λά-χῃ, διελεῖν τεῖχα: καὶ τὰς ναῦς ὡ-σαύτως: εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς τριτ-τύς:

seu parvæ assignator una; ut cum Res-publica centum triremibus opus habeat, pecuniam in singulas è censu per sexa-gies talentûm diviso Trierarchi duo-decim tribuant. Si ducentis indigeat; per tricies talentûm sex Trierarchi. Si denique trecentis; per vicies dumta-xat, Trierarchis quatuor onus idem subeundum sit. Instrumenta verò, om-nisque res nautica ornandis triremi-bus necessaria ex æstimatę regionis Bre-viario in viginti æquè partes dividun-tor, suaque pars singulis magnis clas-sibus præbetor, quam istæ pro virili suis duodecemvirûm societatibus dis-pertiuntor; societates, quas quælibet triremes nacta fuerit, ornatas exhi-bento. Hanc optimam puto viam, quam possitis in pecuniam, navibus, Trierarchis, armamentisque compa-randis insistere. Remanet, ut qua ratione facilis, atque explicata futura sit navium constructio, diligenter vos moneam. Dico igitur ab Imperatori-bus loca decem [25] eligenda esse oppor-tuna, & quàm maximè, commodè-que fieri possit, unum vicinum alteri, ubi Navalia tricenis fabricandis navi-bus idonea constituantur. Quæ cum fuerint expedita, classes duæ, trire-mestriginta locorum cuilibet assignan-tor. Tribus [26] deinde, ac Trierar-chi, unum singuli Navale sortiuntor, ut horum unicuique classes hominum duæ, triremes triginta, Tribus una di-stribuantur. Sorte acceptum Navale, naves, ipsaque Tribus dividitor tri-partitò; datæque iterum sortes suum cuique trientem afferant, ut singula Navalia singulas Tribus, tertia ista-rum pars, tertiam illarum obtineat. Hinc si quid erit curandum, vos non latebit, qui [27] quibus tribulibus lo-cus, quique ipsorum trienti contige-

rit; quanti deinde Præfecti, triremes quantæ; quarum, ut sæpius re-

τῶς : ὥστε ἂν τῶν μὲν ὅλων νεωρίων ἓν ἑκάστη μέρος ἦ τῶν φυλῶν : τὰ δὲ μέρους ἑκάστου τὸ τρίτον μέρος ἡ τριττὺς ἔχῃ. Εἰδέτε, ἂν τι δέῃ, πρῶτον μὲν τῇ φυλῇ, ἔπου τέτακται : μετὰ ταῦτα δὲ τῇ τρίττυι. Εἶτα Ταμίαρχοι τίνες, καὶ τριήρεις πόσαι, καὶ τριάκοντα μὲν ἡ φυλὴ, δέκα δὲ ἡ τριττὺς ἑκάστη τριήρεις ἔχῃ. Ἐὰν γὰρ ταῦθ' οὕτως εἰς ὁδὸν κατασῇ, ἔστι καὶ παραλιπόμενα νῷν. (πάντα γὰρ ἀκριβῶς πῶς ἂν εἰπεῖν τις ῥᾴδιον) , αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἑαυτῷ δώσει : καὶ μία συντάξις καὶ πασῶν τῶν νεῶν , καὶ μέρους ἴσας. Τὸ περὶ δὲ χρημάτων , καὶ πόρου φανεροῦ τινος ἤδη παραδοξον μὲν ἴδια λόγον , ὃν μέλλω λέγειν : ὅμως δ' εἰρήσεται. Πιστεύω γὰρ , ἐὰν τις ὀρθῶς σκοπῇ , μόνος τάληθῆ , καὶ τὰ γενησόμενα εἰρηκὼς φανήσεσθαι. Ἐγὼ φημὶ χρῆναι , μὴ λέγειν νῦν περὶ χρημάτων. Εἶναι γὰρ πόρον ἂν δέῃ, μέγαν , καὶ καλὸν , καὶ δίκαιον , ὃν ἐὰν μὲν ἤδη ζητῶμεν , οὐδ' εἰς τοῦτ' ὑπάρχειν ἡγησόμεθα ἡμῖν : οὕτω πολὺ ἂν πορίσαι νῷν ἀποκρύψειεν : ἐὰν δὲ ἐῶμεν , ἔσται. Τίς οὖν ἔσθ' οὗτος , ὁ νῷν μὲν οὐκ ὤν , ὑπάρξων δὲ τότε; αἰνίγματι γὰρ ὅμοιον τοῦτο γε. Ἐγὼ φράσω. Ὁρᾶτε τὴν πόλιν , ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πᾶσαν ταυτηνὶ; ἐν ταύτῃ χρήματα ἔνεστιν , ὀλίγῳ δέω, ἁπάσας τὰς ἄλλας εἰπεῖν πόλεις. Ταῦτα δ' οἱ κεκτημένοι, τοσοῦτον ἔχουσι τὸν νοῦν , ὥς τ' εἰ πάντες οἱ ἐνταυθοῖ λέγοντες φοβοῖεν , ὡς ἥξει βασιλεὺς , ὡς πάρεσιν , ὡς οὐκ οἷόν τε ταῦτ' ἄλλως ἔχῃν : καὶ μετὰ τοῦτ' λεγόντων , ἴσως τὸ πλῆθος τοσοῦτος χρυσωμοῦσιν : οὐ μόνον ουκ ἂν εἰσενέγκαιμεν , ἀλλ' οὐδ' ἂν ὁμολογήσειεν κεκτῆσθαι. Εἰ μὲν τοι τὰ νῦν διὰ τοῦτ' λόγων φοβερὰ , ἔργῳ πραττόμενα ἂν-

δοι-

De Classibus.

petam, triginta unaquælibet Tribus; decem, singuli trientes habeant construendas. Quod si quid modò enucleandum prætermisimus, res ipsa, cum viam injerit, si quid invenerit impeditum, nullo negotio explicabit, atque unà, eademque regulâ, qua singulis navium divisionibus, æquè simul omnibus providebitis. Nunc ad Ærarium supplendum venio, & rem dicam, quæ novitate vestras aures feriet; dicam tamen, atque eâ fiduciâ dicam; ut si quis rectè voluerit judicare, re, atque experimento me unum vera dixisse comperiet. Hæc igitur mea sententia est, oportere de comparandis pecuniis nullum modò sermonem fieri; habet enim Respublica suis viribus jam constitutum Ærarium, maximum, promptum, legitimum, cujus investigandi cupiditate, si nunc animus incendatur, nemo cum usus erit, publicis paratum commodis existimabit; adeò nunc ipsum aperire, copiamque facere vehementer refugimus. At modò silentio præteritum, è latebris tunc emerget. Quid autem hoc rei est; quæ modò nulla, tunc fuisse constabit, atque efflorescet? Dictum videtur Œdipo indigere, sed ego recludam. Convertite, Athenienses, oculos ad hanc tantam, clarissimamque Civitatem; hæc [18] tantùm divitiis affluit, quantum, vix abest, ut dicam, omnes reliquæ. Verùm adeò tenacissimè retinentur, ut si quicquid Oratorum est, terrorem injiciat, Regem clamet accedere, magis etiam adesse, & nisi collatâ in Ærarium pecuniâ salvam Rempublicam esse non posse; quin si totidem Vates [19] id ipsum afflati numine admoneant, nemo tamen non solum non afferet, sed occultabit, nullamque profitebitur sibi esse. Quod si pericula verbis incussa, re

sen-

δοκῇ, οὐδεὶς οὕτως ἠλιθιός ἐστιν, ὅς τις οὐχ ἑκὼν δοίη, καὶ πρῶτος εἰσενέγκοι. Τίς γὰρ αἱρήσεται μᾶλλον αὐτὸς, ἢ τὰ ὄντα πάντ' ἀπολωλέναι, ἢ μέρος τῆς ὄντων ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἢ τῆς λοιπῶν προσενεγκεῖν; χρήματα μὲν δὴ φήμι εἶναι τότε, ἂν ὡς ἀληθῶς δέῃ: πρότερον δ', οὔ. Διὸ μὴ δ' ζητεῖν παραινῶ. Ὅσα γὰρ νῦν πορίσαιδ' ἄν, εἰ προέλοιδε περιζέειν, πλείων ἐσὶ γέλως τῶ μισθωτῶ. Φέρε γὰρ, ἐκποσὶ τις εἰσφέρειν ἐρεῖ; οὐκῶν ἑξήκοντα τάλαντα ἐρεῖ: ἀλλὰ πεντηκοσίω τις ἐρεῖ; τὸ δ' ἥμισυ οὐκοῦν, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. Καὶ τί τοῦτ' ἐσὶ πρὸς δισχιλίας, καὶ χιλίας καμήλους, ἃς βασιλεῖ τὰ χρήματ' ἄγειν φασὶν οὗτοι; ἀλλὰ δῶ, βουλεῦδε δωδεκάτλω ὑμᾶς εἰσοίσειν; πεντακόσια τάλαντα: ἀλλ' ὅτ' ἂν ἀνάγκοιδε, οὔτ' ἂν εἰ καταδείσητε, ἄξια τῦ πολέμου τὰ χρήματα. Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς τἄλλα παρακάσασθαι. Τὰ δὲ χρήματα νῶν μὲν ἐᾶν τοὺς κεκτημένους ἔχειν, ἀδαμοῦ γὰρ ἂν ἐν καλλίονι σωζοιτο τῆ πόλει: ἐὰν δὲ ποδ' ὁ καιρὸς ἔτος ἔλθοι, τότε ἑκόντων εἰσφερόντων αὐτῆ λαμβάνειν.

Ταῦτα δὲ ἐγὼ δυνατὰ ἐσὶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ πράττειν καλὰ, καὶ συμφέροντα, καὶ Βασιλεῖ περὶ ὑμῶν ἐπιτήδεια ἀπαγγελθῆναι: ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ ὀλίγος γένοιτ' ἂν ἐκείνῳ διὰ τούτων: ἀλλὰ μὲν γε τριακοσίας τριήρεσιν, ἂν ἑκατὸν παρεχώμεθ' ἡμεῖς, τοὺς προγόνους αὐτοῦ χιλίας ἀπολέσαν-

sentiet confirmata, nemo profectò sic erit [11] mentis impos, qui promptè, cupidissimèque suam partem non tradat, ac primus in medium afferat. Nam quis magis non eligat sibi, suisque opibus tuendis aliquid istarum offerre, quàm se ipsum & omnia perdere? Quis omnem suam rem familiarem aliqua ipsius parte non redimat? Igitur cum urgeat, impendatque periculum, tunc profectò, nequaquam antea reperietur pecunia, quanta quidem in rem sit opus. Proinde ab ea perquirenda nunc arbitror abstinendum; præsertim, quod quæ hoc tempore cogeretur, si eam præoccupatis imperare, aspernenda magis esset, atque explodenda, quàm si nulla in Ærarium perveniisset. Quid enim, quispiam jubet [11] centesimam? Conficientur inde sexagies talentûm. Proponit alius quinquagesimam? Colligentur centum viginti. Quid ista ad incredibilem auri, argentique vim, quam Regi ferre [12] Camelos mille ducentos, istorum sermone rumor ad nos peragravit? Sed videte quid tribuam; imponi vultis [13] duodecimam, quingentiesque talentûm contrahi? Primùm, tantum vectigal non erit vestrarum virium; deinde si magnis animis ferendum suscipiatis, attamen impar erit nutriendo, sustinendoque bello. Quamobrem cæteris curandis rebus curam vestram impendite; pecuniam suis possessoribus habendam relinquite; nunquam profectò in tutiori, honestiorique loco Reipublicæ conservabitur. Cum verò se offeret occasio, ac propiùs adsit discrimen, tunc ipsi volentes, lubentesque supplebunt Ærarium, è Reique publicæ necessitate modum facient liberalitati suæ. Ita sanè gerenda res est, Athenienses, eamque hoc pacto geretis è vestris viribus, vestro splendore, vestraque utilitate; Regi denique, si renuncietur hac mente vos esse, multum ad eum metu retardandum intererit. Scit enim Græcorum populos [14] trecentarum triremium classe, quarum nos centum duximus, mille Majorum suorum naves pro-

σαντας ναῦς. Ἀκούσεται δ', πεντακοσίας αὐτοὺς ὑμᾶς παρεσκευασμένους πρίασθαι. Ὡς τε μὴ κομιδῇ, μὴ δ' εἰ πάνυ μανοιτο, νομίσαι ῥᾴδιον εἶναι, τὸ τῶν ὑμετέραν πόλιν ἐχθρὰν ποιήσασθαι. Ἀλλὰ μὴν, εἴγε ἐπὶ χρήμασιν αὐτῷ μέγα ἐπέρχεται φρονεῖν: καὶ ταύτῃ ἀσθενεστέραν ἀφορμὴν τῆς ὑμετέρας ὄψεται. Ὁ μὲν γε χρυσίον, ὡς φασιν, ἄγει: πῦτο δ' ἂν διαξῶ, ζητήσει. Καὶ γὰρ τὰς κρήνας, ἢν τὰ ῥέοντα ἐπιλίπῃ πέφυκεν, ἐάν τις ἀπ' αὐτῆς ἀθρόα, καὶ πολλὰ λαμβάνῃ. Ἡμῖν δ', τὸ τῆς χώρας τίμιμα ὑπάρχον, ἀφορμὴν ἑξακισχίλια τάλαντα ἀκούσεται: ὑμεῖς ἢν ὡς μὲ τὺς ἐποιήσατε ἐκεῖνον ἀμυνούμεθα, οἱ ἐν Μαραθῶνι τῆς προγόνων αὐτοῦ μάλιστ' ἂν εἰδεῖεν. Ἕως δ' ἂν κρατῶμεν, οὐκ ἔνι δήπου χρήματ' ἡμᾶς ἐπιλιπεῖν. Καὶ μὴν εἴ' ὅ τινες δέδιασι, μὴ ξενικὸν πολὺ συνήσηται χρήματα ἔχων, ἀληθὲς εἶναί μοι δοκεῖ. Ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι ἐπὶ μὲν Αἴγυπτον, καὶ Ὀρόντην, καὶ τινας τῆς ἄλλους βαρβάρους, πολλοὺς ἂν ἐθελῆσαι τῶν ἑλλήνων μισθοφορεῖν παρ' ἐκεῖνον: οὐχ ἵνα ἐκεῖνος ἔλῃ τινὰ τούτων, ἀλλ' ἵν' ἀπορίαν τινὰ ἕκαστος αὐτῷ κτησάμενος ἀπαλλαγῇ τῆς ὑπαρχούσης οὐσίας. Ἐπὶ δὲ τὸν ἄλλον ἑλλάδα, ἕλλων οὐδένα ἂν ἐθέλειν ἡγοῦμαι. Πῇ γὰρ αὐτὸς στρέψεται μετὰ ταῦτα; εἰς Φρυγίαν ἐλθὼν δουλεύσει; οὐ γὰρ ὑπὲρ ἄλλου τινός ἐστιν ὁ πρὸς τὸν βάρβαρον πόλεμος, ἢ περὶ χώρας, καὶ βίου, καὶ ἐδῶν, καὶ ἐλευθερίας, καὶ πάντων τῆς τοιούτων. Τίς οὖν οὕτως ἐστὶ δυσυχὴς, ὅς τις ἑαυτὸν, γονέας, τάφους, πατρίδα ἕνεκα κέρδους βραχέος προέσθαι βουλήσεται; ἐγὼ μὲν οὐδὲ

De Classibus.

profligasse, ac perdidisse; audiet nunc trecentas ab hac solùm Urbe comparari, & nisi furiis vehementer agitur, vobis uti hostibus, rem duram, nec levis herculè momenti reputabit. Quod si propter pecuniæ magnitudinem inflatur animo, discet utique suo periculo, hanc nequaquam Reipublicæ, quàm sibi angustiorem esse. Nam aurum, quod secum duci gloriatur, si in usus dividat, olim deficiet, cum vel ipsi exhauriantur fontes, ac putei, si diu & confertim hauriās. Æquè verò non eum latebit, vobis regionem esse talentûm [15] sex millies æstimatam, unde vires Ærarii facilè reficiantur. Quam regionem si vastare cogitet, quam gratiam à nobis relaturus sit, poterit à Majoribus suis, qui fuerunt apud Marathonem [16] edocti, luculenter perdiscere. Si autem fuerit à nobis victoria, pecunia quidem victoribus nunquam deerit. Neque verò quod aliqui timent, mihi timendum esse videtur, hac nempe tantâ pecuniâ magnum sibi à Rege peregrinorum militum exercitum conscribi posse. Stipendia, opinor, apud illum Græci mererent, si contra [17] Ægyptum arma ferret, vel contra [18] Orontem, Barbarosque alios, atque eâ mente mererent, non ut Rex militibus augeat Copias suas, sed ut ipsi ejus pecuniâ rem familiarem; neve ut hostes ille, sed ut ipsi paupertatem profligarent. At neminem puto Græcorum, gladium unquam in Græcos alios districturum. Nàm quò deinde subactâ Græciâ se vertet? in Phrygiam [19] serviturus veniet? Siquidem quotquot cum Barbaro suscipiuntur [20] bella, pro Imperio solùm, pro vita, moribus, libertate, cæterisque hujusmodi suscipiuntur. Quapropter quis adeo sit perditis rebus, adeo afflictus fortunâ, qui se, Parentes, Patriam, sepulchra vilissimo, turpissimoque lucro velit addicere? Ego neminem puto,

sed

ἀδύνα ἡγοῦμαι. ἡ τίνι, οὐδ' ἐκείνῳ συμφέρει, ξένους κρατῆσαι τῶν ἑλληνικῶν. οἱ γὰρ ὑμῶν κρατήσαντες, ἐκείνου γε πάλαι ἂν κρείττους ἦσαν. Βούλεται δ' ἐκεῖνος οὐκ ἀπολλὼν ὑμᾶς, ἐπ' ἄλλοις εἶναι: ἀλλὰ μάλιστα μὲ πάντων, εἰ δὲ μὴ, τῶν γε ὑπαρχόντων δούλων ἑαυτῷ τινὰ ἄρχειν. Εἴ τοίνυν τίς οἴεται Θηβαίους ἕσεσθαι μετ' ἐκείνου, ἴσε μὲν χαλεπὸς πρὸς ὑμᾶς ὁ περὶ τούτων λόγος: διὰ γὰρ τὸ μισεῖν αὐτοὺς, οὐδ' ἂν ἀληθὲς ἡδέως, οὐδ' ἂν ἀγαθὸν τι περὶ αὐτῶν ἀκούσαιτε: οὐ μὴν, ἀλλὰ δεῖ τοὺς περὶ πραγμάτων μεγάλων σκοπουμένους μηδένα συμφέροντα λογισμὸν παραλείπειν διὰ μηδεμίαν πρόφασιν. Ἐγὼ τοίνυν οἶμαι τοσοῦτον ἀπέχειν Θηβαίους τοῦ μετ' ἐκείνου τότ' ἂν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς ἕλληνας, ὡς τε πολλῶν ἂν χρημάτων, εἰ ἔχων δοῦναι, πρᾶσθαι τινὰ αὐτοῖς καιρὸν, δι' οὗ τὰς πρότερας διαλύσονται πρὸς τοὺς ἕλληνας ἁμαρτίας. εἰ δ' ἄρα παντάπασί τις αὐτοὺς οἴεται, φύσει δύσνοιάς Θηβαίους εἶναι: ἐκεῖνό γε δ' ἅπαντες ἐπίστασθε, ὅτι Θηβαίων τὰ ἐκείνου φρονούντων, ἀνάγκη τοὺς πάντων ἐχθροὺς τὰ τῶν ἑλλήνων φρονεῖν. ἡγοῦμαι τοίνυν ἐγὼ ταυτὶ τὴν τάξιν τοῦ δικαίου, ἢ τοὺς μετ' αὐτῆς ὄντας, τῶν προδότων κρείττους, ἢ Ϝ βαρβάρου ἕσεσθαι πρὸς ἅπαντας. ὥστ' οὔτε φοβεῖσθαί φημι δεῖν πέρα τοῦ μετρίου, οὔθ' ὑπαχθῆναι πρότερους ἐκφέρειν τὸν πόλεμον. Καὶ μὴν, οὐ δὲ τῶν ἄλλων οὐδένα ἂν εἰκότως ἑλλήνων φοβηθέντα τὸν

sed neque illud puto, à Regis esse utilitate, peregrinorum militum ope servam sibi Græciam constituere; Nam, qui servitute nos premere potuissent, & ipsum facilè deinceps possent. Et sanè longè abest, ut velit, in discrimen ipse servitutis adduci, ut nobis jugum imponat. Cunctis imperandi præcipuo quidem uritur, desiderio; at sin minus, iis saltem, in quos grave nunc imperium exercet. Quod si tamen quispiam sibi persuasum habeat, Thebanos [42] illi non defuturos, multùm errare, ac falli arbitror. Video quàm sit difficile [43] de Thebanis apud vos dicere, quippe odio in illos incensi, nihil de iisdem veri, nihil boni vultis audire. Attamen qui summam Reipublicæ, maximaque negotia complexus animo fuerit, multùm refert, ut ne quidpiam, quod possit ejusdem utilitatibus inservire, prætermittat. Ego equidem tantùm distare arbitror, Thebanos cum Rege adversus Græciam commoturos arma, in castris futuros, ut ingenti divitiarum copiâ, si quam [43] repræsentandam haberent aliquam sibi occasionem comparaturos existimem, qua quicquid à sese in Græcos peccatum fuit, delere, ac tenebris possent obducere. Id autem si cuipiam, difficilem naturâ, obfirmatamque illorum voluntatem reputanti persuaderi nequeat, illud saltem & iste, & vos pariter omnes tenetote: si Thebani veniant in Regis partem, eamque suscipiant suis viribus confovendam; necessariò qui gerunt cum iisdem [44] Thebanis inimicitias, Græcorum æquè tuendam susceperos. In qua partium, animorumque dissentione non dubito, quin jus, & fas, quique cum istis faciunt, victoriam de Barbaro, ac proditoribus sint percepturi. Quapropter & leviter vobis à bello timendum esse, & ne primi ullatenus inferatis, diligenter cavendum arbitror. Quamquam neminem video Græcorum, qui meritò hoc

τῶν πόλεμον τοῦτον ὁρῶ. τίς γὰρ ἂν εἰδὼν αὐτῶν, ὅτι ἕως μὲν ἐκεῖνον κοινὸν ἐχθρὸν ὑπειλήφοτες ὁμονόουν ἀλλήλοις· πολλῶν ἀγαθῶν ἦσαν κύριοι. ἐπειδὴ δὲ φίλον αὐτὸν νομίσαντες αὐτοῖς ὑπάρχειν, περὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς διεφέρθησαν διαφορῶν· ὅσα ἂν ὐδὲ καταράμενος εὕροί τις αὐτοῖς, τοσαῦτα πεπόνθασι κακά. εἰδ' ἐν ἡ τύχη τὸ δαιμόνιον εἶλεν μὲν ἀλυσιτελῆ, συμφέροντα δ' ἐχθρὸν ἐμηχανίζετο, τοῦτον ὑμεῖς, ἐννοούμεθα; μηδαμῶς. ἀλλὰ μὴ ἀδικῶμεν, ὑμῶν αὐτῶν ἕνεκα, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἑλλήνων ταραχῆς, καὶ ἀπιστίας· ἐπεὶ, εἴγε ὁμοθυμαδὸν ἅπασι μετὰ πάντων ἐπιθέσθαι μόνῳ, οὐδ' ἀδικεῖν ἂν ὑμᾶς ἔθηκα ἐκεῖνον· ἐπειδὴ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστιν ἔχει, φυλάττεσθαί φημι δεῖν, μὴ πρόφασιν δῶμεν βασιλεῖ τῷ τὰ δίκαια ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἑλλήνων ζητεῖν. ἡσυχίαν μὲν γὰρ ἐχόντων ὑμῶν, ὑποπτεύειν οὐ ἔστι τοῦτό τι πράττειν· πόλεμον δ' ποιησαμένων πρότερον, εἰκότως ἂν δοκοίη διὰ τοῦτο πρὸς ὑμᾶς ἐχθρὸν, τοῖς ἄλλοις φίλον εἶναι βούλεσθαι. μὴ οὖν ἐξελέγξητε, ὡς κακῶς ἔχει τὰ ἑλληνικὰ, συγκαλοῦντες, ὅτε οὐ πείσητε, καὶ πολεμοῦντες, ὅτε οὐ δυνήσεσθε· ἀλλ' ἔχετε ἡσυχίαν, θαῤῥοῦντες, καὶ παρασκευαζόμενοι· καὶ βούλεσθε ἀπαγγέλλεσθαι περὶ ὑμῶν πρὸς βασιλέα, μὴ μα Δία ὡς ἀποροῦντες, ἢ φοβοῦνται, ἢ δορυβοῦνται πάντες οἱ ἕλληνες, καὶ οἱ ἀθηναῖοι, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ὅτι, εἰρὴ

De Classibus.

hoc metu commoveri possit. Nam quis illorum adeo rerum oblitus est, qui nesciat, omnem sibi bonorum copiam obtigisse, quousque communi consilio repudiata Regis amicitiâ [41] sanctissimo sese fœdere conjunxerunt. Contra verò, postquam bene de illius erga se benevolentiâ, ac familiaritate existimantes, acerrimis inter se contentionibus dilacerati sunt, eas profectò [46] calamitates, eaque mala pertulerunt, quæ neque, si quispiam cuperet Diris eos omnibus devovere, sciret unquam mente concipere. Quem igitur familiaritate suâ nobis damnum; inimicitiâ utilitatem allaturũ esse Fortuna ostendit, Numenque Deorum, hujus metu afficiemur? hic nos deterrebit? Non sanè. Verumtamen ab ipso injuriis provocando abstineamus necesse est, idque nostri emolumenti causâ, neve Græcis aliis turbandi res, nobisque diffidendi detur occasio. Nam si tota unanimis Græcorum Natio bellum Regi, ipsorum auxiliis destituto, vellet inferre; nullâ ipsum, opinor, privatâ injuriâ prosequeremur. Sed cum istud exoptari magis, quàm obtineri possit, diligenter cavendum moneo, ne Regi causa præbeatur, Græcorum [47] aliorum quærelas, juraque investigandi, eaq; suis armis, suâque potentiâ confovendi. Profectò si pacem nobis tuentibus velit ille hujusmodi rebus immiscere, suspicionem dabit, quid agitet mente. At si nos gladium primi educamus, facilè persuadebit, sese aliorum quærere necessitudinem, ut sibi à nobis hostibus caveat, ac permuniatur. Ne igitur vobis in mentem veniat, Græciæ conditionem, ac statum deplorare, cum data universæ genti concione, eam nequaquam in sententiam vestram adducetis, aut cum, bellum suscipientibus vobis, illud persequi, & profligare virium inopiâ non licebit. Quare pacem utique retinete, ac fortes, & alacres animo omne studium, curam, cogitationem, ad conficiendam rem militarem, ad apparatus bellicos adhibete. Atque ista ad Regem de vobis fama pervadat: non fluctuatione, aut metu, aut socialibus discordiis bellum

vos

εἰ μὴ τοῖς ἐλλησιν ὁμοίως αἰσχρὸν ἦν τὸ ψεύδεσθαι, καὶ ἐπιορκεῖν, ἅπερ ἐκείνῳ καλὸν, πάλαι ἂν ὑμεῖς ἐπ' ἐκεῖνον ἐστρατεύσθε: νῦν δ' οὐ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν ποιήσαιτε ὑμῶν ἕνεκα αὐτῆς: δέχεσθε δὲ πᾶσι τοῖς θεοῖς τιμὴ αὐτὴν λαβεῖν παρόντα ἐκεῖνον, ὥσπερ ποτὲ τοὺς προγόνους αὐτοῦ. καὶ ταῦτ' ἂν ἐπίη σκοπεῖν αὐτῷ, οὐκ ἐλεγχόμενος ὑμᾶς βουλομένους εὑρήσει. ἐκ μὲν γὰρ τῆς πρὸς τοὺς ἑαυτῶν προγόνους πολέμων σώσασθε τιμὴ πόλιν δικαίαν, καὶ μεγάλῃ γεγενημένην: ἐκ δὲ τῆς ἡσυχίας, ὦ ἦγε πρὸ τούτων, εὐδαιμονίας τῆς ἄλλων ἑλλήνων πόλεων τοσοῦτον, ὅσον νῦν, ὑπεραίρουσαν. καὶ μὴν, καὶ τοὺς Ἕλληνας ὁρᾷ δεομένους, ἤτοι τινὸς ἑκουσίου, ἢ ἀκουσίου δ' ἀλλαχῆ: τοῦτον δ' αὐτὸν οἶδεν ἂν φανέντα αὐτοῖς, εἰ πόλεμον κινοίη. ὥς τε καὶ γνώσεται, καὶ πεισθήσεται αὐτῷ τῆς ἀπαγγελλόντων ἀκοῆς ἔσαι. ἵνα δ' ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ μακρὰ λέγων λίαν ἐνοχλῶ, τὰ κεφάλαια, ὧν συμβουλεύω ἔρασθαι, ἀκούσατε. Παρασκευάζεσθαι χρὴ πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθροὺς πολλῷ: ἀμύνεσθαι δὲ καὶ βασιλέα, καὶ πάντας, ἂν ἀδικεῖν ἐπιχειρῶσι, ταύτῃ τῇ δυνάμει φημὶ δεῖν: ἄρχειν δὲ μήδενὸς, μήτε λόγου, μή τε ἔργου ἀδίκου, τὰ δὲ ἔργα ὑμῶν ὅπως ἀξία τῆς προγόνων ἔσαι, σκοπεῖσθε, μὴ τοὺς ἐπὶ τοῖς βήμασι λόγους. κἂν ταῦτα ποιῆτε, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ τοῖς ταναντία πράττουσι συμφέροντα πράξετε: οὐ γὰρ ἐγκαλέσετε αὐτοῖς ὕστερον, νῦν ἁμαρτόντες.

vos detrectare; & nisi fidem fallere, ac pejerare [48] Græci æquè turpe, ut ipsi præclarum, ducerent, ultro illaturos; ab eodem verò, vestri decoris causâ, in præsentia abstinere, sed præcari Deos omnes, ut eamdem illi, quam Majoribus [49] ejus, dementiam iniiciant; repertùrum profectò, si ad statum Reipublicæ considerandum adducat mentem, vos non malè rebus vestris consuluisse. Id etiam non ipsum latet, Urbem nostram, bello cum ejus Progenitoribus gesto tantam [50] suam felicitatem, splendorem, magnitudinem acceptam referre; pace verò, atque otio ante ea tempora irretitam, minus profectò, quàm modò, græcis Urbibus excelluisse. Nec sanè ignorat sedulò perquiri aliquem, qui (ex animi ne sententia, an præter voluntatem nihil interest) sedandis eorum discordiis [51] occasionem, aut operam præbeat; hunc autem, si bellum moverit, quamobrem ipsi de suo periculo moneantur, se futurum. Hinc denique fidem adhibebit, veraque esse putabit, quæ sibi de nobis, nostraque providentia renunțiabuntur. Sed ne plura dicendo, Athenienses, graviùs obtundam aures vestras consilii mei capita paucis complexus, discedam. Moneo igitur, prænuntioque, vires promptas, paratasque vobis esse oportere apertis hostibus vindicandis; quibus viribus Regem, omnesque alios in officio continendos, qui vobis injurias, ac perniciem audeant inurere; dicto lædendi, aut facto nunquam à vobis initium fieri, semper cogitantes, quid pro sua dignitate à vobis

ΠΕ-

poscant Majorum vestrorum opera, non quid Oratorum consilia. Si hoc pacto gesseritis Rempublicam, geretis quidem è vestra, atque ex istorum etiam utilitate, qui mecum in hujusmodi contentione dissentiunt; nec erit, cur quicquam deinceps iisdem succenseatis, si nunc à recto agendi tramite à Reipublicæ commodis non aberrabitis.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΩΝ

DE MEGAPOLITIS.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτρῳ μάχην οἱ μὲν Ἀθηναῖοι βοήθειαν παρὰ τῶν κατεπτοημένων Λακεδαιμονίων αἰτήσαντες, οἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐκ πολλῆς φιλονικείας ἔτεκον ἐρίσαντες διὰ τὸ πολλάκις ὑβρίζεσθαι, δυσὶ ὁμως διέπεμψαν. Τύποις οὖν οὕτω καταλλαττόμενοι, ὑχὶ τὰς ἐντεῦθεν μετὰ Λακεδαιμονίων, Ἀρκάδωντε σωθήκας διέλυσαν. Μεταξὺ δὲ οἱ Σπαρτιάται ἐπολέμησαν Μεγάλῃ τῆς Ἀρκαδίας Πόλει. Διόπερ ἀμφότεροι πρέσβεις Ἀθήναζε πέμπουσι, βοήθειαν δύναμιν εὐξομένους. Ὁ δὲ Δημοσθένης δεῖν τοῖς Μεγαλοπολίταις ἐπιφέρειν κελεύει, ἵνα μὴ ἐκείνων καταδουλουμένων ὁ Λακεδαίμων ἰσχύσῃ, καὶ πάλιν τῇ Πόλει πρᾶγμα παρίξῃ.

ARGUMENTUM.

Athenienſes, quamvis Lacedemoniis ob inſitam animis æmulationem, maximaſque acceptas injurias infenſiſſimi, in ſummis eorum [1] anguſtiis poſt Leuctricam pugnam auxilium poſtulati, bis [2] ſummiſerunt. Hoc beneficio reconciliati, non tamen initum jamdiu [3] cum Thebanis, Arcadibuſque Lacedemoniorum hoſtibus fœdus deſeruerunt. Interim Spartani Megalopolim [4] Arcadiæ Urbem bello petunt. Utrique Legatos Athenas mittunt ſuis auxilium exoraturos. Demoſthenes Megapolitis ferendum cenſet, ne iis ſubactis nimium Sparta viribus augeatur, atque iterum negotium faceſſat Reipublicæ.

ΛΟΓΟΣ.

ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ μὲν δικαίως ἁμαρτάνουσιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ τοῖς Ἀρκάσι, καὶ οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις συμπράττοντες. ὥσπερ γὰρ ἀφ' ἑκατέρων ἥκοντες, οὐχ' ἡμῶν ὄντες πολῖται, πρὸς οὓς ἀμφότεροι πρεσβεύονται, κατηγοροῦσι, καὶ διαβάλλουσιν ἀλλήλους. ἰδοὺ δ' τοῦτο μὲν τῆς ἀργημόνων ἔργον: τὸ δ' ὅπως, ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λέγων, καὶ τὰ βέλτιστα ὑπὲρ ὑμῶν σκοπῶν ἀφ' ἑαυτοῦ φιλονεικίας, τῆς ἐνθάδε συμβουλίου ἀξιο-

ORATIO.

SI quis [5] Athenienſes, fortè nunc interſit concioni ſermonis attici ignarus, civiumque noſtrorum; audiatque ab aliis Lacedemonum Cauſam, Arcadum ab aliis vehementer ſuſceptam acrius defendi, eos quidem iſtarum Urbium populares existimabit. Cum verò intelliget, Athenis natos, atque hujus Cives eſſe Reipublicæ, mecum ſanè arbitrabitur utroſque multùm errare, ac deeſſe turpiter officio ſuo. Nam veluti legationem ab alterutra illarum gentium ad nos obirent, nec Patriæ ſuæ meminiſſent, invicem ſe calumniis, accuſationibus, quærelis proſcindunt, obliti propemodum id eſſe Legatorum munus; conſulentium verò Reipublicæ, ſepoſito partium ſtudio cogitare, ac proponere, quæ ſolùm omnium utilitati providere poſſint. Quanquam non-

me

ἀξιούντων. νῦν δ' ἐγωγε, ὅπως ἀνήσω ὑμῖν ὠφέλειαν τὸ γνησιάσασθαι, καὶ τὸ τῇ φωνῇ λέγειν ἀπλοῦν, πολλοὺς ἂν οἶμαι τοὺς μέν, Ἀρκάδας, τοὺς δέ, Λάκωνας ἀνήσω εἶναι νομίσαι. Ἐγὼ δέ, ὁρῶ μέν ὡς χαλεπὸν τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν ἐστί: συνεξαπατημένων γὰρ ὑμῶν, καὶ τοῖς μέν, ταυτὶ βουλομένοις, τοῖς δὲ ταυτί, ἐὰν τὰ μεταξύ τις ἐγχειρῇ λέγειν, καὶ ὑμεῖς μὲν πορρωτάτω μαθεῖν: χαριεῖται μέν ὡδετέροις, διαβεβλήσεται δὲ πρὸς ἀμφοτέρους. ἀλλὰ μὴν, ἀλλ' αἱρήσομαι μᾶλλον αὐτὸς, ἂν ἄρα τοῦτο πάθω, δοκεῖν φλυαρεῖν, ἢ παρ' ἃ βέλτιστα νομίζω τῇ πόλει, προδοσίαί τισιν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι. Τὰ μέν οὖν ἄλλα ὕστερος, ἂν ὑμῖν βουλομένοις ᾖ, λέξω. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὁμολογουμένου ὑφ' ἁπάντων ἄρξομαι, ἃ κράτιστα νομίζω διδάσκειν. οὐκοῦν, οὐδ' ἂν εἷς ἀντείποι, ὡς οὐ συμφέρει τῇ πόλει καὶ Λακεδαιμονίους ἀδυνάτους εἶναι, καὶ Θηβαίους τουτουσί. ἔστι τοίνυν ἔν τοι καιρῷ τοιούτῳ τὰ πράγματα τῶν (εἴ τι ἔστι δεῖ τοὺς εἰρημένους πολλάκις παρ' ὑμῖν λόγους τεκμήρασθαι) ὥστε Θηβαίους μέν Ὀρχομενοῦ, καὶ Θεσπιῶν, καὶ Πλαταιῶν οἰκιζομένων ἀδυνάτους γενέσθαι: Λακεδαιμονίους δέ, εἰ ποιήσονται Ἀρκαδίαν ὑφ' ἑαυτοῖς, καὶ Μεγάλην πόλιν αἱρήσουσι, πάλιν ἰσχυροὺς γενέσθαι. σκεπτέον τοίνυν, μὴ πρότερον τύχῃ δέ γενέσθαι φοβεροὺς, καὶ μεγάλους ἐάσωμεν, ἢ ἐκεῖνοι μικροὶ γενήσονται: καὶ λάθωσιν ὑμᾶς πλείονι μείζους οἱ Λακεδαιμόνιοι γενόμενοι, ἢ ὅσῳ τοὺς Θηβαίους ἐλάττους συμφέρει γενέσθαι: ἐγὼ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποιμι, ὡς ἀντιλάξασθαι βουλοίμεθα ἀντὶ τῶν Λακεδαιμονίους ἀντὶ

me præterit hanc ipſam vobis utilitatem dicendo, conſulendoque explicare, quantam ſecum afferat difficultatem. Cum enim falſis opinionibus imbuti, atque in diverſas diſtracti ſententias, alius aliam tueamini; mediam ſi quis aggrediatur oſtendere, ac ſuadere, vos huic dare animum recuſabitis, & ille neutræ partis gratiam, utriuſque calumnias, atque odia ſibi conciliabit. Verumtamen nullo hujus periculi metu, nulla deterritus difficultate, impertiri nugatoris nomine potius eligam, quàm vos in fraudem induci, aut à conſiliis afferendis, quæ reputem Civitati profutura, me coercere. Ab iis autem, quæ patent omnibus, & nemo inficiatur, initium loquendi faciam, ac ſimul docendi quod mihi videtur optimum, ad veſtramque maximè ſalutem pertinere. Deinceps ad reliqua, ſi datum fuerit, orationem convertam, atque omne dicendi ſtudium adducam. Itaque nemo herculè reperietur ſic rerum oblitus, qui neget nimium prodeſſe Reipublicæ, fractas eſſe Lacedemonum [6] vires, ac Thebanorum eoſque non multùm armis, & robore Imperii valere. At verò ſi quod futurorum indicium ex anteactis apud vos ſermonibus licet capere, id modò fert rerum conditio, ac ratio temporum poſtulat, ut, ſi accidat Orchomenum [7] Theſpiam [8] Plateaſque [9] in priſtinam formam, dignitatemque reſtitui, Thebanorum conterantur [10] vires, nervi incidantur; ſi verò Arcadiam [11] à Lacedemoniis perdomari, Megalopolim [12] in poteſtatem redigi, ut ii rurſum inſtauratis viribus erigant [13] ſeſe, & convaleſcant. Providendum igitur, ne hos permittamus augere potentiam Imperii ſui, ac periculoſiores evadere, antequam illi cadant animis, & debilitentur; neve Lacedemonii clam nobis ad eam felicitatem ſubrepant, ex qua plus Reſpublica detrimenti capiat, quàm ex Thebanorum anguſtiis, utilitatis. Non tamen iſtud vobis in eam partem accipiendum eſt, quaſi velim a nobis Thebanorum [14] inimicitias cum Lacedemonum commutari,

δικαίων; οὐδὲ τοῦτ' ἔστ' ὃ σκοπούμεθα, ἀλλ' ὅπως μηδέτεροι δυνήσονται μηδὲν ἡμᾶς ἀδικεῖν. οὕτω γὰρ αἱ ἡμεῖς μετὰ πλείστης ἀδείας ἐσμεν. Ἀλλὰ νὴ Δία, ταῦτα μὲν οὕτω δεῖν ἔχειν φήσομεν· δεινὸν δ', εἰ πρὸς οὓς παρετάττομεθα ἐν Μαντινείᾳ, τούτους συμμάχους αἱρησόμεθα· εἶτα συνδήσομεν τούτοις ἐναντία ἐκείνοις, μεθ' ὧν τότε ἐκινδυνεύομεν, καί μοι ταῦτα δοκεῖ· προσδεῖσθαι δέ τι τῶν τὰ δίκαια ποιεῖν ἐθελόντων ἕτέρων· εἰ μὲν τοίνυν ἐθελήσουσι πάντες εἰρήνην ἄγειν, ἃ συνδήσομεν τοῖς Μεγαλοπολίταις· οὐδὲν γὰρ δεήσει, ὥστε οὐδετέροις ὑφεστάντος ὑμῖν ἔσται πρὸς τοὺς παρατάξαμένους· σύμμαχοι δ' ἡμῖν οἱ μέν, ὑπάρχουσιν ὡς φασιν, οἱ δ', προσγενήσονται πως, εἴ τί ἂν ἄλλο βουλώμεθα· ἐὰν δ' ἀδικῶσι, εἰ πολεμεῖν οἴονται δεῖν, εἰ μὲν ὑπὲρ τούτου μόνου βουλεύσεσθαι, εἰ χρὴ Μεγάλην πόλιν ἡμᾶς προέσθαι Λακεδαιμονίοις, ἦ μή, δίκαιον μὲν οὔ, συγχωρῶ δ' ἔγωγ' εἶναι, καὶ μηδὲν ἐναντιωθῆναι τοῖς τότε ἡμῖν μεταχοῦσι πολέμου. εἰ δ' ἅπαντες ἐπίστασθε ὅτι ταὐτὰ ἂν ἔλεγον, ἴσασιν ἐπὶ Μεσσήνην· φράσάτω τις ἡμῖν τῶν χαλεπῶν τοῖς Μεγαλοπολίταις, τί τόδ' ἡμῖν συμβουλεύσει ποιεῖν; ἀλλ' οὐδεὶς ἐρεῖ· καὶ μὴν, πάντες ἐπίστασθε, ὡς καὶ παραπάντων τούτων, καὶ μὴ, βουλητέον, καὶ διὰ τοὺς ὅρκους οὓς ὠμόσαμεν Μεσσηνίοις, καὶ διὰ τὸ συμφέρον εἶναι κατα-

cum iſtiſque ſimultatem geri, pacatis alteris. Non enim id agitur, ſed ut eorum nemini tantum ſit robur animi, ac virium, quantum poſſit aliquam nobis perniciem parere, plagam, ac damnum facere. Ita ſecuritati noſtræ proviſum foret, nulloque Civitas [17] adverſitatis turbine concuti poſſet, ac labefactari. At Mediusfidius hoc pacto Rempublicam gerendam eſſe fatebimur, ſed videri amarum nimis, & durum cum iis coniungi fœdere, quos contra [16] in Mantinienſi pugna gladium eduximus, & graves, infenſiſſimoſque adverſarios experti ſumus. Nec animum poſſe induci, ut quibus tunc hoſtibus utebamur, nunc iis feramus opem, & contra illos feramus, quibuſcum [17] communi conſilio, datâque amicitiæ dexterâ belli pericula ſuſtinuimus. Id equidem non inficior, ſed illud quoque deſiderari tem, nullum ab aliis juſtitiæ damnum, nullum æquitati vulnus infligi. Etenim ſi vellet unuſquiſque pacem agere, quietem tueri; nec noſtris indigerent auxiliis Megapolitæ, nec nobis ferendi cura ſuſcipienda eſſet; atque ita nihil gerendum hoſtiliter contra quos, tum temporis, pugnæ, armorumque ſocios habuimus. Qui ſi nobiſcum, ut ajunt, in fide manent, atque amicitia, & ſi nunc Arcades ad familiaritatem noſtram accedunt, quid reliquum nobis optandum eſt? Verùm cum Lacedemonii in rem ſuam convenire arbitrentur, bellum Megapolitis incutere, damnis, injuriiſque laceſſere, quid nobis ineundum conſilii? Si ſolùm agatur, utrum Lacedemoniorum poteſtati Megalopolis permittenda ſit, an eripienda; nil moror, quin deſeratis, neve quidpiam moliamini adverſus illos, qui pridem nobiſcum in acie periclitati ſunt, eademque belli diſcrimina ſubjerunt. At cum nemini incompertum ſit, eâ captâ, ſocios iſtos, ac familiares noſtros Meſſenem [18] aggreſſuros, dicat mihi horum aliquis, qui ſuam tantam in Megapolitas oſtendunt aſperitatem, quomodo tunc rem noſtram expediet, quid nobis gerendum conſulet? Hærebit profectò conſilii inopiâ, & conticeſcet. Æquè verò cum veſtrûm neminem fugiat, vel taceant iſti, vel de officio vos moneant, ſuppetias tum vos ire Meſſeniis oportere, niſi fortè velimus, aut quæ jurati [19] promiſimus, violare, aut obli-

viſci

viſci Reipublicæ, cujus vehementer intereſt, eam ſtare [10] civitatem, ac ſalvam eſſe; conſiderate animis veſtris, utrum magis honeſtati, humanitatique veſtræ conveniat à Megalopoli ne tuenda, an Meſſene, ledendi, adverſandique Lacedemonibus initium ducere. Profectò ſi nunc ad arma veniatis, facilè coniicietur voluiſſe vos Arcadibus opem ferre, ac tutam, ſtabilemque ſervare pacem, pro qua Signa ſequuti eſtis, in aciem educti Exercitus, expeditiones ſuſceptæ. Cum aderit Meſſeniorum tempus, tum ſanè, cui manifeſtum non erit, vos eoſdem non adductos æquitatis jure, ſed Lacedemonum metu percupere Meſſenem ſtare? Enimvero id maximè providendum eſt, ut nunquam à recti forma diſcedamus, ſed cuſtodiendum ſimul, ut quod honeſtum, ac rectum, idem utilitatem conferat Reipublicæ. Eſt & hujuſmodi ſermo ab iſtis, qui levandę auxiliis noſtris Megapolitarum calamitati acriter ſe opponunt, ſæpius ad aures veſtras admotus. Dicunt enim, ut Oropum [11] redeat in Reipublicæ poteſtatem, omne à nobis ſtudium, atque operam adhibendam eſſe; Quare, ſi quorum ope, ſubſidiiſque in ejuſmodi expeditione uti volumus, hoſtes adipiſcamur, ac provocemus arma, eorum ſocietatem [12] nobis herculè defuturam. His ego de recuperando Oropo vehementer aſſentior; puto etiam id eſſe omni vi curandum, perficiendumque; ſed Lacedemoniorum ſimultatem minitari, ſi Arcades in fidem, familiaritatemque noſtram, dum ſuam exhibent, recipiamus, ſaltem iis cenſeo non licere, qui nos afflictis eorumdem Lacedemoniorum [13] rebus auxilium mittere ſuaſerunt. Nam qui hæc dicunt, ii ſunt, quorum conſilio rejecimus confluentes ad nos communi ſtudio Peloponnenſium [14] legationes huc miſſas oratum, ut ſecum conjunctis armis Lacedemonios bello concuteremus; quamobrem, quod iis reliquum erat, ad Thebanos iter converterunt; iidemque ii ſunt, qui pariter Lacedemoniis in ſpem ſalutis confirmandis & dare pecunias, & Cives noſtros in vitæ diſcrimen adducere nos adhortari non dubitarunt.

Et

σώζειν αὐτοὺς, εἰ τοῦτο προὐλέγομεν ἡμῖν, ὅτι σωθέντες, ἐὰν μὴ ποιῶν, ὅ, τι βούλονται, πάλιν αὐτοὺς ἕξετε, καὶ ἀδικεῖν, οὐδεμίαν χάριν ὑμῖν ἕξουσι τῆς σωτηρίας, καὶ μὴν εἰ καὶ σφόδρα ἐναντίον ἐστὶ τοῖς Λακεδαιμονίων ἐπιχειρήμασι, τὸ τοὺς Ἀρκάδας ὑμᾶς συμμάχους ποιήσασθαι, φανήσεται δήπου πλείω χάριν αὐτοῖς ἔχειν, ὧν ἐσώθησαν ὑφ' ὑμῶν εἰς τοὺς ἐμαυτοὺς ἐλθόντες κινδύνους, ἢ ὧν ἀδικεῖν κωλύονται τῶν, ὀργίζεσθαι. ὥστε τῶν οὐ βουλήσουσιν ὑμῖν ἐπ' Ὠρωπόν; ἢ κάκιστοι πάντων ἀνθρώπων δόξουσιν εἶναι: ὃ, μὰ τοὺς Θεοὺς, ἔγωγε οὐχ ὁρῶ. Θαυμάζω τοίνυν ὅτῳ λεγόντων τὸν λόγον τοῦτον, ὡς εἰ συμμάχους ποιούμεθα Ἀρκάδας, καὶ ταῦτα πράξομεν, μεταβάλλεσθαι δόξει, καὶ οὐδὲν ἔχειν πιστὸν ἡ πόλις. ἐμοὶ παραδεκτὴ τοὐναντίον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. διὰ τί; ὅτι ὅτῳ ἁπάντων οὐδένα ἀντειπεῖν οἶμαι, ὡς οὐ καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ πρότερον Θηβαίους, καὶ τὸ τελευταῖον Εὐβοέας ἔσωσεν ἡ πόλις, καὶ μετὰ ταῦτα συμμάχους ἐποίησατο, ἔν τι καὶ τὸ αὐτὸ ἀεὶ βουλομένη πράττειν. ἔστι δ' οὗτος τί; τοὺς ἀδικουμένους σώζειν. εἰ τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, οὐκ ἔτ' ἂν ἡμεῖς ἔσμεν οἱ μεταβαλλόμενοι, ἀλλ' οἱ μὴ θέλοντες τοῖς δικαίοις ἐμμένειν. καὶ φανήσονται τὰ πράγματα διὰ τοὺς ἀεὶ πλεονεκτεῖν βουλομένους μεταβαλλόμενα, οὐχ ἡ πόλις ἡμῶν. Δοκοῦσι δ' μοι Λακεδαιμόνιοι μάλα δεινῶν ἔργον ἀνδράσιν ποιεῖν. καὶ γὰρ φασιν ἐκεῖνοι δεῖν

De Megapolitis.

Et quidem eos nequaquam erigere voluissetis, si tum vobis prædictum foret, opibus, auxilioque vestro recreatos (nisi deinceps sibi agendi quodcumque velint, lædendique habenas remittatis) nullam datæ salutis gratiam habituros. Quanquam etsi nostrum cum Arcadibus initum fœdus, ac familiaritas, Lacedemoniorum conatus, machinationesque infringere videatur, eos tamen par esset, ob labantem sibi Rempublicam, suffultam à nobis, & sustentatam, præstare se potius gratos, & benevolos; quàm ob datum impedimentum, ne alios labefactent, iratos. Et sanè, per Deos immortales, non video, quomodo ab adjuvanda suis opibus nostra contra Oropum [25] expeditione se possint referre, nisi Mortalium omnium iniquissimi videri velint. Quapropter nequeo satis admirari, nonnullos esse, qui dicant, receptis in societatem Arcadibus, inverti statum Reipublicæ; hanc omnia sibi timere, nihil fidum [26] habere posse. Ego equidem rem huic, Athenienses, tota regione diversam eventuram arbitror; idque, cur ita censeam, in causa est, quod reputem nullum sanè Mortalium esse, qui nos propter depulsam a Lacedemonum, & prius [27] a Thebanorum, postremò ab [28] Eubœnsium cervicibus perniciem, nec propter eosdem nobiscum societate conjunctos reprehendat; atque ideo non reprehendat, quod, ita gerendo, unam semper, eademque ostendimus voluntatem; at quam voluntatem? deturbandi videlicet oppressores; dimovendæ ab omnium capite injuriæ, atque ærumnarum. Quare si res ita se habeat, nequaquam nos erimus rerum novarum cupidi, sed qui semper volunt ab æquitate discedere, & nunquam in recti finibus se continere. Denique palam erit, Græciam ab iis, qui semper, aliis depressis eminere volunt, percelli, atque agitari novitatis fluctibus: Urbem verò nostram constanter in eadem voluntate, firmissimèque versari. Nec minus omnem astuti, ac malitiosi hominis partem explere mihi videntur Lacedemonii, cum istos modò sermones differunt: oportere Tryphiliæ [29] partem ab Elæis recuperari

Ab

δεῖν, Ἠλείους μὲ τῆς Τριφυλίας τινὰ νομίσασθαι: Φλιασίους δ' τὸ Τρικάρανον: ἄλλους δέ τινας τῆς Ἀρκάδων τινὶ αὐτῆς: καὶ τὸν Ὠρωπὸν ὑμᾶς: οὐχ ἵνα ἑκάστους ὑμῶν ἴδωσιν ἔχοντας τὰ ἑαυτῆς: οὐδὲ ὀλίγου δεῖ: οὕτω γὰρ ἂν φιλάνθρωποι γεγονότες εἶεν: ἀλλ' ἵνα πᾶσι δοκῶσι συμφράττειν, ὅπως ἂν ἕκαστοι κομίσωνται ταῦτ', ἃ φασιν αὐτῆς εἶναι: ἢ ἐπειδὰν ἴωσιν ἐπὶ Μεσσήνιον καὶ αὐτοὶ, συστρατεύωνται πάντες αὐτοῖς οὕτω, καὶ βοηδῶσι προθύμως, ἃ δοκῶσιν, περὶ ὧν ἔφασαν ἕκαστοι σφῶν αὐτῆς εἶναι, συμφόρους λαβόντες ἐκείνους, μὴ τινὶ ὁμοίαν αὐτοῖς χάριν ἀποδιδόντες. Ἐγὼ δ' νομίζω τινὶ πόλιν πρῶτον μὲ καὶ χωρὶς τῆ καθιστῆναι Λακεδαιμονίους τοὺς Ἀρκάδων Ὠρωπὸν ἂν νομισαθαι, καὶ μετ' ἐκείνων, ἂν τὰ δίκαια ποιῆν ἐθέλωσι, βοηδοιῶτον, καὶ μετὰ τῆς ἄλλων τῆς οὐκ οἰομένων δεῖν Θηβαίους ἐᾶν ἔχειν τὰ ἀλλότρια. εἰδ' ἄρα τοῦτ' ἄδηλον ὑμῖν γένοιτο, ὅτι μὴ Λακεδαιμονίους ἐῶντες τινὶ Πελοπόννησον καταρέψασθαι, οὐκ οἶδ' τε ἐσόμεθα Ὠρωπὸν λαβῆν, αἱρετώτερον, εἰ οἷόντ' ἐστῆν, ἡγοῦμαι τὸν Ὠρωπὸν ἐᾶν, ἢ Λακεδαιμονίους Μεσσηνίοις προσθῆναι, καὶ Πελοπόννησον. οὐ γὰρ ἂν ἡγοῦμαι περὶ τούτου μόνον ὑμῖν εἶναι τὸν λόγον πρὸς ἐκείνους: ἀλλ' ἴσως τόγε ἐπιλοιπὸν εἶπῆν μοι: περὶ πολλῶν δ' ἂν οἶμαι κίνδυνον ὑμῖν γενέσθαι. Ἀλλὰ μὴν, ἃ γέ φασι παρέχθαι δικὴ Θηβαίοις τοῖς Μεγαλοπολίταις ὑπερφυᾶ πρὸς ὑμᾶς, ἅπαντ' τῶν μὲ ἐν κατηγορίας μέρει ποιῆσθαι βουλομένων δ' γενέσθαι φίλων αὐτῆς, ἵνα πα-

Ab Arcadum aliis [10] Patriam ſuam, quam ſibi dolent ereptam: Tricaranum [11] à Phliaſiis; à nobis Oropum; nec tantam, cenſeo, præſeferunt æquitatem, ut neminem ſuis rebus, ſuiſque regionibus dejectum videant. Id ſiquidem longè abeſt, ac nuper induiſſent humanitatem; ſed ut cuicumque redire velit in priſtinam ſuarum rerum poſſeſſionem, operam, auxiliumque offerre videantur; ne cum ipſi Meſſenæ deinceps admoveant armorum facem, illorum quiſpiam alacriter vires huic incendio non ſubminiſtret; aut ſi neget, laboret ingrati famâ, dum iis, quos ſuæ voluntatis auxiliatores, & ſuffragatores habuit, vicem non reddit, in eaque ipſa re turpiter non refert gratiam, quam lautè accepit. Equidem nullus dubito, Oropum Rempublicam vindicaturam, quamquis relinquat Arcadum neminem Lacedemonibus proterendum; Et quidem Lacedemoniorum ope vindicaturam, ſi velint æquitatem tueri, atque officium retinere ſuum; & aliorum [12] quoque ſubſidio, qui Thebanis aliena occupandi facultatem permittendam non eſſe arbitrantur. Quod ſi nobis compertum foret invitis Lacedemoniis ob ſeſe à nobis ab evertendo Peloponneſo prohibitos, Oropum, nunquam in Reipublicæ poteſtatem rediturum, cenſeo eligendum potius, ſi hoc uti liceat ſermone, Oropo deſtitui [13], quàm eorumdem Lacedemoniorum furori Meſſenem, omnemque Peloponneſum deſerere. Nam puto non iſtud ſolum malum cavendum nobis eſſe, neve ex hoc uno diſcrimine in eos orationis jacula contorqueri; ſed nos multa, graviſſimaque circumſtant pericula, ne omnia proferam nominatim, quæ mihi ante oculos obverſantur. Æquè verò prudentiam iſtorum deſidero, dum inflictas nobis Megapolitarum, cum Thebanis obſequerentur, injurias [14] commemorant, nec ceſſant veterem illam plagam accuſando refricare. Cum enim ſuam nobis offerant amicitiam, ut

πώποντίον δ' ποιῶσιν ὑμᾶς βασκαίνειν, καὶ σκοπεῖν, ἐξ ὅπου τρόπου μὴ γένωνται: καὶ μοὶ γιγνώσκειν, ὅτι ὅσῳ ἂν ἀπροσδεεστέρους τούτους περὶ Θηβαίους γεγενημένους ἀποδείξωσι, τοσούτῳ πλείονος ἐργῆς αὐτοὶ δίκαιοι ἂν τυγχάνοιεν, εἰ τοιούτων συμμάχων τὴν πόλιν, ὅτ' ἐρ' ὑμᾶς στρατεύοιτο ἦλθον, ἢ Θηβαίους, ἀπεστέρησαν. ἀλλ' οἶμαι ταῦτα μὲ ἐστι δ' ἄντίρων ἀνδρῶπων, βουλομένων ἑτέρων ποιῆσαι τούτους συμμάχους. ἐγω δ' ὅσα ἂν ἐκ λογισμῆ σκοπῶν τις εἰκάσαι, καὶ τοὺς πολλοὺς ὑμῶν οἶμαι ταῦτα φῆσαι: ὅτι εἰ λήψονται Μεγάλην πόλιν Λακεδαιμόνιοι, καταδουλώσονται Μεσσήνην. εἰ δ' καὶ ταύτην λήψονται, ἐμοὶ ὑμᾶς ἔσεσθαι συμμάχους Θηβαίων. πολὺ δὴ κάλλιον, καὶ ἄμεινον, τὴν Θηβαίων συμμαχίαν αὐτοὺς παραλαβεῖν, τὴν δ' Λακεδαιμονίων πλεονεξίαν μὴ ἐπιτρέπειν: ἢ νῦν ἀκμῶντας μὴ τοὺς Θηβαίων σώσωμεν συμμάχους, πάντως μὲ προέσθαι, πάλιν δ' σώζειν αὐτοὺς τοὺς Θηβαίους, καὶ τρεσθέντι ἐν φόβῳ καθεσθαι περὶ ὑμῶν αὐτῶν. οὐ γὰρ ἔγωγε ἀξιῶ τοῦτο ὑπολαμβάνω τῇ πόλει, τὸ λαβεῖν Μεγάλην πόλιν Λακεδαιμονίους, καὶ πάλιν γενέσθαι μεγάλους. Ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς καὶ νῦν, οὐχ ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν τι κακὸν, πόλεμον ἀραμένους, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ κομίσασθαι τὴν πρότερον οὖσαν ἑαυτοῖς δύναμιν. ὧν δ' ὅτ' ἐκείνην εἶχον ἀρίσκοντο, ταῦτ' ὑμεῖς μᾶλλον ἴσως εἰδότες, ἢ ἐγω, φοβοῦ ἂν εἰκότως. Ἡδέως δ' ἂν πυθοίμην ἔγω, τί λεγόντων, καὶ τοὺς Θηβαίους μισεῖν φασκόντων, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους: πότ-

ut præteritorum culpam aliquo oblitterent beneficio, cujusnam impudentiæ est, hujusmodi criminatione eos irritare, ac permunire viam, qua quidem ab hac ineunda familiaritate se colligant? Nec intelligere, quod quantò majori fide observatos ab iis [15] Thebanos fuisse demonstrabunt; tantò se gravius à nobis odium, justamque sibi indignationem comparaturos, si datâ operâ studeant hujusmodi sociis Rempublicam despoliare, qui ad nos potius, quàm ad Thebanos auxilium oratum venerint, nostramque magis, quàm illorum necessitudinem conquisierint? Hæc sanè prudentia hominum est vilissimæ, inopisque mentis, qui velint Arcades [16] cum ipsis Thebanis reconciliare, ac denuo ferire fœdus inter hos ictum. Puto non minus vos, quàm alium quemlibet per futurorum caliginem istud rationis luce intueri, quod si Megalopolis venerit in Lacedemoniorum potestatem, Messenam servitutis periculum [17] adituram; cui si jugum pariter ab iisdem Lacedemoniis imponatur, à vobis illico amicitiæ cum Thebanis vinculum obstrictum iri. Quapropter honestum magis, & laudabilius duco, istorum socios in fidem nostram suscipere, eosque subtrahere Lacedemoniorum furori; quàm modò ab iisdem sublevandis, erigendisque metu nos retardatos, postmodum incendio propiùs admoto, in necessitatem adduci Thebanis [18] ipsis opitulandi, de nostraque insuper salute periclitari. Neque illud non periculosum statuo Reipublicæ, vel unam Megalopolim Lacedemoniorum esse, istosque eâ domitâ recreare vires suas; cum videam non ad aliquod ærumnarum periculum propulsandum, sed ad veterem instaurandam Imperii majestatem eos nunc Signa commoviisse. Qua sanè majestate cum fruebantur, quid concupierint [19], vobis fortasse, quàm mihi luculentiùs constat, & meritò nunc pariter ejus timore commovemini. Sed libenter istos Oratores nostros interrogarem, quorum alii Thebanos odisse, alii Lacedemonios jactant,

no-

πότερα δὴ ἑκάτεροι μισοῦσιν, ὡς δὴ μισοῦσιν, ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ τῦ συμφέροντος ὑμῖν, ἢ ὑπὲρ Λακεδαιμονίων Θηβαίους, ὑπὲρ δ' Θηβαίων Λακεδαιμονίους, ἑκάτεροι; εἰ μὲ γὰρ ὑπὲρ ἐκείνων, οὐδετέροις ὡς μαινομένοις πείθεσθαι προσήκει: εἰ δ' ὑπὲρ ὑμῶν φήσουσι, τί τέρα τῦ κομοῦ τοὺς ἑτέρους ἐπαίρουσιν; ἐπὶ Θηβαίοις ταπεινὸς ποιεῖν, αὖθ τῦ Λακεδαιμονίας ἰσχυροὺς καθιστάναι: ἢ πάντα γε ῥᾴον, ὡς δ' ἐγὼ πειράσομαι φράσαι ὑμῖν ἐντεῦθεν. ἴσμεν ἅπαντες τοῦτ', ὅτι τὰ μὲ δίκαια πάντες, ἐὰν ἢ μὴ βούλωνται, μέχρι τοῦ γε αἰσχύνωνται μὴ πράττειν: τοῖς δ' ἀδικοῦσιν ἐναντιοῦνται φανερῶς: ἄλλως τε κἂν τινες βλάπτωνται. Καὶ τοῦτο, τὸ λυμαινόμενον πάνθ' ὁρῶμεν, ἢ τούτῳ ἀρχὴν οὖσαν πάντων τῶν κακῶν, τὸ μὴ δίλειν τὰ δίκαια πράττειν ἁπλῶς. ἵνα τοίνυν μὴ τοῦτο ἐμποδὼν γένηται, τῷ, τοὺς Θηβαίους χαίδας μικροὺς, τὰς μὲ Θεσπιὰς, ἢ τὸν Ορχομενὸν, ἢ τὰς Πλαταιὰς κατοικίζεσθαι φῶμεν δεῖν: ἢ συμπράττωμεν αὐτοῖς, ἢ τοὺς ἄλλους αἰτῶμεν: ταῦτα γὰρ καλὰ, ἢ δίκαια, μὴ πεφορᾶν πόλεις ἀρχαίας ἠξανεσάσας: τῷ δ' Μεγάλῃ πόλει, ἢ τῷ Μαντίνῃ μὴ προάμεθα τοῖς ἀδικοῦσι: μὴ δ' ἐπὶ τῇ προφάσει τῇ Θεσπιέων, καὶ Πλαταιέων, τὰς οὔσας, ἢ καταπονουμένας πόλις ἀναιρεθείσας περιϊδῶμεν. κἂν μ πρόδηλα ταῦτα, οὐδεὶς, ὅς τις οὐ βουλήσεται παύ-

noſtro ne commodo, aut benevolentiâ adducti alterutris, in quos gravem, acerbumque animum gerunt, inſidientur; an aucupantes Lacedemoniorum gratiam, à Thebanis capitali odio diſſideant, vel Thebanis obſequentes, à Lacedemoniis. Si eorum, è ſua quiſque mente, quærant calamitatem, ſuis mecaſtor dictis, conſiliiſque, utpote hominum furentium irâ, neutiquam nobis obtemperandum eſt. Si noſtram utilitatem; cur præterquam ferat occaſio, hos, aut illos extollunt, atque alienæ ſtudent felicitati. Fieri enim, fieri meherculè poteſt, ut Thebanorum debilitentur vires, nullo addito Lacedemoniis robore, quin & facillimum reputo, ut ego vobis adnitar oſtendere, atque in aperta luce collocare. Nemo quidem in rebus humanis eſt hoſpes adeo, qui neſciat omnes, quamvis perdita mente, atque iniqua ſint voluntate, à negligenda juſtitia detineri, quoad improbitatis, perverſitatiſque pudor incutitur. Tum palam, apertaque fronte Injuſtis, ac Sceleratis ſe opponunt, cum præſertim aliquos videant ex illa perverſitate damnũ facere. Hanc ſanè, vi ſolùm injecti pudoris expreſſam, & nunquam liberam æqui, rectique voluntatem, fontem [40] eſſe malorum omnium reperiemus, atque unde Reſpublicę veneno maximè inficiuntur. Ut igitur pudor iſte bene de Republica merendi iniiciatur, ac nihil proinde impedimento ſit, quo minus deprimantur Thebani, exeat à nobis clara, & libera vox, qua fateamur Theſpias, Orchomenum, Plateaſque oportere in priſtinam reſtitui formam, ac dignitatem; quin & manus operi admoveamus; ad facinus illuſtre, clariſſimũque ceteros invocemus. Hujuſmodi ſolicitudo perſonabit recti, honeſtique famâ, qua ſolicitudine Urbes antiquiſſimæ [41] vaſtitate, ſituque obſoleſcere non permittantur. Verùm æquè Megalopolim, Meſſenamque, eas delere cupientibus non proiiciamus. Nec metu, quod impeditâ à nobis iſtarum Urbium ruinâ nos invicem ab erigendis Theſpiis, Platæiſque prohibeamur, velimus everſis hiſce, dirutiſque Civitatibus redimendis alias illas incolumes, florenteſque hoſtibus ſuis addicere. Cum hęc noſtra voluntas per hominum ora pervagabitur, atque ita aliorum pudorem provocaverimus, nemo, credo reperietur

παύσεσθαι Θηβαίους ἔχοντας τὴν ἀλλοτρίαν. εἰ δὲ μὴ, πρῶτον μὲν ἐναντίους ἕξομεν πρὸς ἐκεῖνα τοὺς, εἰκότως, ὅταν ἡγῶνται τὴν ἐκείνων κατάστασιν ἑαυτοῖς ὀλεθρον φέρειν: εἶτ' ἀνιώντα πράγματα ἕξομεν ἢ αὐτοί. τί γὰρ οὐκ ἐλπιδῶν ἔσται πέρας, ὅταν ἀεὶ τὰς μὲν οὔσας πόλεις ἰῶμεν ἀναιρεῖν, τὰς δὲ ἀνηρημένας ἀξιῶμεν οἰκίζειν; Λέγουσι τοίνυν οἱ μάλιστα δοκοῦντες δίκαια λέγειν, ὡς δεῖ τὰς στήλας καθελεῖν τὰς πρὸς Θηβαίους, ἅπερ ἡμέτεροι βεβαίων ἔσονται σύμμαχοι. οἱ δὲ, φασὶ μὲν αὐτῆς οὐκ εἶναι στήλας, ἀλλὰ τὸ συμφέρον εἶναι τὸ ποιοῦν τὴν εἰρήνην: τοὺς δὲ βουλομένους ἑαυτῆς, τούτους νομίζειν εἶναι συμμάχους. Ἐγὼ δ' εἰ τὰ μάλιστά εἰσι τοιοῦτοι, οὐδέπω ἔχω. Φημὶ δεῖν ἅμα τούτους τε ἀξιοῦν καθαιρεῖν τὰς στήλας, καὶ Λακεδαιμονίους ἄγειν εἰρήνην. Ἐὰν δὲ μὴ ἐθέλωσι ποιεῖν ὁπότεροι ταῦτα, τότ' ἤδη μετὰ τῶν ἐθελόντων ἡμᾶς γίνεσθαι. Εἴτε γὰρ εἰρήνης γιγνομένης αὐτῆς, οἱ Μεγαλοπολῖται ἔτι τῆς Θηβαίων συμμαχίας ἕξονται, φανερὸν δήπου πᾶσιν ἔσονται τὴν πλεονεξίαν τὴν Θηβαίων, οὐ τὸ δίκαιον αἰρούμενοι: εἴτε συμμάχους ἁπλῶς ἡμᾶς τῶν Μεγαλοπολιτῶν ποιήσουσιν, μὴ ἐθελήσουσιν ἄγειν εἰρήνην οἱ Λακεδαιμόνιοι, δῆλοι δήπου πᾶσιν ἔσονται, οὐχ ἵνα Θεσπιὰς κατοικιδῶσι, πειρώμενοι τὴν ἀσυδίαν, ἀλλ' ἵνα τῷ πολέμου τύπου περιέλωσι ποτὲ Θηβαίους, τὴν Πελοποννησον ὑφ' ἑαυτοῖς ποιήσωνται. Θαυμάζω δ' ἐγὼ, εἰ τὸ μὴ Θηβαίων συμμάχους εἶναι

De Megapolitis.

rietur, qui nolit, ut alienis se abdicent, Thebanos cogere. Quod si quiescant omnes, nec sit, qui negotium istud velit suscipere; & iidem Thebani huic deturbandæ instaurationi [43] cuncta obiicient impedimenta, cum præsertim eam meritò putent suę labem esse Civitatis; & nos vanam arripuisse cogitationem, vanum laborem comperiemus. Quis autem erit exitus, ut verè quis cogitet, nostri hujus studii, atque instituti, quo semper incolumes Civitates permittamus dirui, eversas refici postulemus? At quosdam audio dicentes, & quidem æqua videntur dicere, Arcadibus necessariò Columnas [44] deiiciendas esse, quibus suum cum Thebanis fœdus inscriptum est, si tutam, firmissimamque nobis familiaritatem exhibere velint. Arcades verò intelligo suâ pariter vice admonentes, non Columnas, sed utilitatem esse, quæ secum fœdera [44] atque amicitiam eõstituat; sese in eorum societatem daturos, quorum ope se videant metu, solicitudine, calamitatibus relevari. Mea quidem, si præsertim hanc isti voluntatem habeant, sententia est, simul Arcades, ut Columnas diruant, simul Lacedemones, ut pacem colant, flagitãdos esse, atque admonendos. Si alterutri non inducant animum stare consiliis nostris, ac postulata facere, in istos fœdus nobis cum aliis percutiendum esse, qui morem gerant voluntati nostræ. Nam si florente pace, & à nemine perturbatâ, cum Thebanis adhuc societatem habeant Megapolitæ, profectò palam omnibus facient, in hac retinenda se potius illorum [45] splendorem, atque opes, quàm fas, æquitatemque respexisse. Si verò, Megapolitis ipsis nulla fraude, nulloque dolo in nostram se necessitudinem conferentibus, nolint quieti esse, ac pacem agere Lacedemones, hi pariter in omnium oculis ponent, se non tantas movisse turbas, nec tantùm adhibere studium, ut Thespiorum mœnibus excitatis pristinum Cives Patriæ decus assequantur, sed ut hoc implicatis bello Thebanis, sibi ipsi facilius [46] Peloponnesum vindicent. Profectò non satis admirari possum, nonnullos esse, qui multùm in eo sibi timendum statuant, si

The-

νας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐχθροὺς φοβῶνται: εἰ δ' καταστρέφονται Λακεδαιμόνιοι τούτους αὐτοὺς, μηδὲν ἡγοῦνται φοβερόν: καὶ ταῦτ' ἔργῳ πεῖραν ἡμῖν δεδωκότος τοῦ χρόνου, ὅτι Θηβαίοις μὲν τούτοις συμμάχοις ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἀεὶ χρῶνται: Λακεδαιμονίοις δ', ὅτ' εἶχον αὐτοὺς, ἐφ' ἡμᾶς ἐχρῶντο. Οἶμαι τοίνυν ἔγωγε καὶ τοῦτο ἐνθυμητέον ἡμῖν εἶναι, ὅτι μὴ προσδεξαμένων μὲν ὑμῶν τοὺς Μεγαλοπολίτας, ἐὰν μὲν ἀναιρεθῶσι, καὶ διοικισθῶσιν, ἰσχυροῖς Λακεδαιμονίοις δοῦλοι ἐσμεν εἶναι: ἐὰν δ' σωθῶσιν ἄρα, ὡς ἤδη τι, καὶ παρ' ἐλπίδας ἐξέβη, βέβαιοι σύμμαχοι Θηβαίων δικαίως ἔσονται: ἐὰν δ' προσδέξησθε, τούτοις μὲν ὑπάρξει ἤδη σωθῆναι δι' ὑμᾶς. Τὸ δ' συμβησόμενον, καὶ τὸν τοῦ καιροῦ λογισμὸν μετενεγκόντες, σκοπῶμεν ἐπὶ Θηβαίους, καὶ Λακεδαιμονίους. Ἐὰν μὲν τοίνυν καταπολεμηθῶσιν οἱ Θηβαῖοι ὥσπερ αὐτοὺς δεῖ, οὐκ ἔσονται μείζους τοῦ δέοντος οἱ Λακεδαιμόνιοι, τούτους ἔχοντες ἀντιπάλους, τοὺς Ἀρκάδας ἐγγὺς οἰκοῦντας: ἐὰν δ' ἀνακύψωσιν ἄρα οἱ Θηβαῖοι, καὶ σωθῶσι, καὶ μὴ πέρασιν, ἀλλ' οὐδ' ἀδεεστέροι γε ἔσονται, ἡμῖν συμμάχων γεγενημένων τῶνδε, καὶ δι' ἡμᾶς σεσωσμένων. Ὥστε παντάχῃ συμφέρει μήτε φοβεῖσθαι τοὺς Ἀρκάδας, μήτε δι' αὐτοὺς, αὖ ἄρα σωθῶσι, περιγενέσθαι δοκεῖν, μὴ δι' ἄλλους τινὰς, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὰ τοὺς Θεοὺς, οὔτε φιλῶν οὐδετέρους, οὔτε μισῶν ἰδίᾳ, εἴρηκα: ἀλλ' ἃ νομίζω συμφέρειν ὑμῖν. Καὶ παραινῶ, μὴ

Thebanorum ſocii capiant cum Lacedemoniis inimicitias; nihil autem commoveri, ſi Lacedemonii iiſdem illorum ſociis perniciem afferant, ac vaſtitatem; cum tamen optimorum magiſter conſiliorum tempus experimẽto docuerit, nunquam iis Thebanos [47] uſos, niſi contra Lacedemonios; nunquam Lacedemonii [48], niſi contra Rempublicam noſtram, ſi fortè illorum quempiam ſibi adjecerunt, in ſuaſque traxerunt partes. Sed & illud cogitandum, multumque pervolutandum animo eſt, ſi reiiciantur à vobis Megapolitæ, nullamque eorum curam habere velitis, aut ipſos deleri prorſus accidet, ac profligari, & ſtatim ex eorum labe emerſurum Lacedemoniis robur, & felicitatem; aut nullo (ut jam aliqua prẽter ſpem acciḍunt) affici damno; & meritò cum Thebanis arctiori fœderis, amicitiæque vinculo ſe conjuncturos. Quod ſi eos ipſos in fidem, tutelamque veſtram ſuſcipiatis; acceptam à vobis ſalutem veſtræ utilitati, veſtris uſibus cõſervaturos. Sed ut ab iſtis in nos transferamus prudentiam rerum futurarũ, ac periculi providentiam, in ipſis Thebanis, ac Lacedemoniis defigamus animi, & oculorum aciem. Igitur ſi Thebanorum concidantur vires, ac bello conterantur [49], non tamen novum ſibi robur acquirent Lacedemonii, nec ſeſe extollent, cum Arcades habeant, & Imperio finitimos, ut poſſint, & animis à ſe diſſidentes, ut velint ipſorum potentiæ frænum iniicere. Quod ſi Thebani confirmatâ ſuæ Reipublicæ valetudine, nulliſq; affecta calamitatibus vigeant, ac ſe velint efferre, & ipſos pariter non multùm ſibi confidere, nihil tentare, nihil audere poterunt, ſi Arcades [50] noſtrâ valentes induſtriâ, noſtriſq; ſubſidiis, no biſcum fuerint. Igitur ex omni parte nimium ſanè intereſt Reipublicæ, nullatenus iſtorum curam abiicere, & ſi ab ærumnarum metu reſpirare debeant, ac ſalvi eſſe; non ſuâ, nec aliorum quorumlibet, ſed noſtra causâ, noſtriſq; viribus reſpirare. Sanctè, caſtèque juro, Athenienſes nulla me utriuſque Civitatis adductum benevolentia, nullo privatim odio inflammatum, ſed conſulentem Reipublicæ, quæ ad ſuum pertinere commodum puto, hæc me vobis dixiſſe; quare

μὴ φοιδαι Μεγαλοπολίτας, μὴ δ' ἄλλων ἁπλῶς μηδένα τῶν ἐλαττόνων τῷ μείζονι.

vos hortor, admoneoque, ne Megapolitas, aut quemlibet alium infirmis viribus, nec satis bene constitutum, potentiorum furori, ac rapacitati proiiciatis.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΠΡΟΤΟΣ

PRIMA CONTRA PHILIPPUM.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τὸν Φωκέας ἐπεπολεμήκει ὁ Φίλιππος, Θετταλῶν συνεργῶντων· ἧ κατὰ κράτος ἐκεῖλεν. Ἐκ δὲ τούτου δεδιότες οἱ Ἀθηναῖοι, μὴ κατεξῇ πρὸς ἑαυτοὺς, ἧ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐκείνος κακῶς ἔξει, τί πρακτέον ἠπόρουν. Τούτους ὁ Δημοσθένης παρεξύνει εἰς πόλεμον, διδάσκει δ' ὃν τρόπον, ἧ ποίᾳ δυνάμει στρατεύσασι, ἧ τοῖς πράγμασι χρὴ συμβουλεύσαι.

ARGUMENTUM.

Cum Philippus Theſſalorum [1] auxilio Phocenſes [2] gravi prælio concidiſſet, metu Athenienſes perculſi, ne malum ſibi deinceps [3], cæteriſque Græcis inferret, quid agerent æſtuabant. Demoſthenes eos ad bellum inflammat; docet quomodo, quibuſque illud viribus gerendum ſit, publicæque providendum ſecuritati.

ΛΟΓΟΣ.

ΕΙ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπιχὼν ἂν ἔως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀποφαίνοντο, εἰ μέν τι ἄρεσκε μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον· εἰ δὲ μή, τότ' ἂν αὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γιγνώσκω λέγειν. ἐπειδὴ δὲ περὶ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν· ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. Εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα αὐτοὶ συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νυνὶ ἔδει βουλεύεσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν

ORATIO.

SI novi [4] quidpiam, Athenienſes proponeretur ſuffragiis, decretiſque veſtris explicandum, me ſanè à dicendo cohiberem, quoad Oratores plurimi, qui hoc fungi apud vos munere conſueverunt, aperuiſſent conſilium ſuum; idque ſi mihi probaretur, tacitus quieſcerem; ſin minus, tunc ea vel ipſe conarer loqui, quæ Reipublicæ ſalutaria fore intelligerem. At cum accidat, nihil modò vobis confiderandum afferri, de quo ſæpius iſti non fuerint proloquuti, cenſeo mihi meritò veniam tribuendam eſſe, ſi primus [5] ad orandum conſurgo, primuſque ſermonem facere aggredior. Nam ſi prius ea dediſſent conſilia, quibus ſalus publica contineretur, nunc utique novis Civitas non indigeret. Primùm igitur initio dicendi vos hortor, com-

σωῖ οὐκ ἀθυμητέον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ· ὃ γὰρ ἐστι χείριστον αὐτῷ ἐκ τῆς παρελπιζομένης χρείας, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. Τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι, οὐδέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἅπαντων τοιούτων ὑμῶν, κακῶς τὰ πράγματα ἔχει· ἐκεῖνοι γὰρ εἰ πάσχουσι, ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ὅλως αὐτὰ βελτίω γενέσθαι. Ἔπειτα ἐνθυμητέον, καὶ παρ' ἄλλων ἀκηκοόσι, καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνῃσκομένοις, ἡλίκῳ ποτ' ἐχόντων δώματι Λακεδαιμονίων, ἐξ οὐ χρόνος οὐ πολύς, ὡς καλῶς, καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμῶν ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείνατε ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. Τίνος οὖν ἕνεκα ταῦτα λέγω, ἵν' εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὕτω φυλαττομένους ὑμῖν ἐστι φοβερὸν, οὔτ', ἂν ὀλιγωρῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βουληθε, παραδείγμασι χρώμενοι, τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ὧν ταραττόμεθα ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν, ὧν ἐχρῆν. Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τὸ, τε πλῆθος τῆς νῦν ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως, καὶ τὸ τὰ χωρία πάντα ἀπωλωλέναι τῇ πόλει· ὀρθῶς μὲν οἴεται. Λογισάσθω μέ τοι τοῦτο, ὅτι ἦν ποτε ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν, καὶ Ποτίδαιαν, καὶ Μεθώνην, καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλῳ· καὶ πολλὰ μὲν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἐθνῶν, ἀπεστραμμένα, καὶ

commoneoque, ne præsenti rerum statu desponde atis animum, quamvis illæ [6] multùm inclinasse, graviterque se habere videantur. Id enim, quod eas hactenus vehementer affiixit, ac labefactavit, spem maximam facit, convalituras deinceps, & melius in posterum habituras. Quid autem hoc rei est? Istud profectò, quod vestrâ suæ salutis [7] incuriâ, gravi Respublica morbo perculsa est; quo morbo, si adhibitâ curâ conflictaretur, ejus quidem restituendæ ad pristinam valetudinem spes omnis abiicienda esset. Deinde, quantis non multos ab hinc annos Lacedemonii viribus efflorue rint, in memoriam vestram revocantes (quod ex aliorum [8] dictis, aut vestris oculis [9] percipere potuistis) cogitate, nihil tamen vos alienum, ut par erat, à splendore hujus Imperii commisisse, [10] sed bellum contra illos susceptum sustinuisse pro retinendis Juribus, ac majestate Reipublicæ. At cur ista commemoro, & quo mea digitum intendit Oratio? Ut vobiscum animo volutantes, tunc vos & mente rebus adhibita perfregisse Lacedemonum robur, & nunc ab ipsis rebus dimotâ, accepisse vulnus istud, atque injuriam, qua maximè perturbamur; exemplis hisce domesticis erudiamini, nihil vobis metuendum esse, si curam [11] Reipublicæ susci piatis, nihil eâ neglectâ posse vobis è sententiâ contingere. Quod si quis vestrum, Athenienses, Philippum intuens tantis undique viribus circumm unitum, Urbemque nostram cunctis locis, ac propugnaculis [12] despoliatam, illum existimat armis difficillimè conterendum; bene, ac prudenter existimat. Verùm secum pariter cogitato, nos olim Pydnam [13] Potidæam [14], Methonem [15], istamque circum omnem regionem concluisse finibus Imperii nostri; multos præterea populos [16], qui servile Regis jugum subjere, suas tunc leges, suam-

καὶ ἐλεύθερα ὑπάρχων, καὶ μᾶλλον ὑμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως, ἢ ἐκείνῳ. Εἰ ποτὲ ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστιν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοιαῦτα ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας, ἔτοιμον ὄντα συμμάχων· οὐδὲν ἂν, ὧν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατο δύναμιν. Ἀλλ' οἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστι ἅπαντα τὰ χωρία ἆθλα τοῦ πολέμου κείμενα ἐν μέσῳ· φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ δέοντα, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν, καὶ κινδυνεύειν, τὰ δέοντα ἀμελούμενα. καὶ γὰρ τι τούτῳ χρησάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται, καὶ ἔχει, τὰ μὲν, ὡς ἄν εἶναν τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ, σύμμαχα, καὶ οἷα ποιούμενος. Καὶ γὰρ συμμαχεῖν, καὶ προσέχειν τὸν νοῦν πᾶσιν ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ἐρῶσι παρεσκευασμένους, καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἃ χρή. Ἂν πίνω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς ταυτησὶ ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νυνὶ, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν οὗ δεῖ καὶ δύναται' ἄν, παρεῖναι αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀρὰς τινὶ εἰρωνείαν ἔτοιμος πράττειν ὑπάρξει, ὁ μὲν· χρήματα ἔχων, εἰσοίσειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ, στρατεύσεσθαι· σωφρονοῦντι δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, ἵν' ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι, καὶ παύσησθε, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν, ἐλπίζων τὸν δ' πλησίον πάντ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν· καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθε, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατεῤῥαθυμημένα πάλιν ἀναλήψεσθε, κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε. Μὴ γὰρ ὡς θεὸν νομίζετ' ἐκεῖνον τὰ παρόντα πεπηγέναι πράγματα ἀδύνατα· ἀλλὰ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ

suamque Libertatem obtinentes, noſtrâ potius, quàm illius familiaritate uti voluiſſe. Quæ ſi tunc ſibi Philippus propoſuiſſet, ac reputaſſet, duram eſſe provinciam bellum inferre Athenienſibus, tot, tantiſque munitionibus ejus Imperio imminentibus, caruiſſet profectò hac rerum geſtarum gloriâ, nec ſibi tantas vires, tantumque potentiæ [17] robur comparaſſet. Verùm præclarè novit, Athenienſes, Oppida, & munitiones iſtas, quantæcumque illæ ſint, in medio eſſe præmium [18] victoribus conſtitutas; abſentes, ut fert natura, à præſentibus; ſocordes ab iis, qui, ut rerum potiantur, nulli parcunt labori, nulloque periculo deterrentur, de ſtatu ſuo dimoveri. Enimvero hac ille uſus ſententia omnia ſubegit, ſibique habet obnoxia, alia [19] belli, & armorum jure; alia fœderis [20], & amicitiæ. Siquidem nemo eſt qui ad illos non adiiciat animum, & ſe libenter non conferat in eorum ſocietatem, quos vident armis inſtructos [21], ac ſponte, alacriterque ferri ad ea, quæ ſunt opus, agenda. Qua utique mente, quippe non prius accidit, ſi vos nunc eſſe volueritis, Athenienſes, & quilibet veſtrûm, ut ſuarum eſt virium, & ratio poſtulat Reipublicæ, ſe bonum, utilemque civem præbeat Civitati; quin ſi poſita ſimulatione, prompto, ac lubenti animo præſtet unuſquiſque operam ſuam, qui [22] divitiis affluit, erogatis pecuniis; dato nomine, qui militari floret ætate; ſi deniq;, ut brevi cuncta complectar, veſtrûm quilibet ſit apud ſe, nec ſpe fretus, è Vicinis aliquem vicem ſuam defuncturum, ceſſet à ſuo munere implendo, perſolvendoque, res mehercule veſtras in priſtinum, ſi Superi velint, reſtituetis; recuperabitis, quæ per inertiam, deſidiamq; perdidiſtis; illataſque vobis à Philippo [23] injurias ulciſcemini. Neque enim ipſum, ut Deorum Numen, exiſtimare debetis è præſenti rerum conditione deiici non poſſe,

καὶ δίδιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῆς πάνυ πολὺ δικαίους εἶναι αὐτῷ. Καὶ ἅπαξ δ' ὅσα περ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἐστί, ταῦτα κἀν τοῖς μετ' ἐκείνου χρὴ νομίζειν εἶναι. κατέπτηχε μέντοι ταῦτα πάντα πολὺ οὐκ ἔχοντα ἀποστροφὴν, διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα, καὶ ῥᾳθυμίαν, ἣν ἀποδίδαι φημὶ δεῖν ἤδη. ὁρᾶτε γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἷ προελήλυθεν ἀσυλγείας οὐδεὶς ἄπορος: ὃς οὐδ' ἄφεσιν ὑμῖν δίδωσι τοῦ πράττειν, ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ, καὶ λόγους ὑπερφάνους, ὡς φασι, λέγει: καὶ οὐχ ὅτου τί ἐστιν ἔχων ἃ κατέσκαπται, μένει ἐπὶ τούτων. Ἀλλ' αἰεί τι προσπεριβάλλεται, καὶ κύκλῳ πανταχῇ μέλλοντας ὑμᾶς, καὶ καθημένους περιστοιχίζεται. Πότ' ἴων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πότε ἃ χρὴ πράξετε; ἐπειδάν τι γίνηται; ἐπειδὰν τὴ δίκη ἀνάγκη τίς ᾖ; νῦν δ' τί χρὴ τὰ γιγνόμενα ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῆς πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. ἢ βούλεσθε, εἰπέμοι, περιόντες ἀνῆρ πυνθάνεσθαι κατὰ τὴν ἀγορὰν, λέγεταί τι καινόν; γένοιτο γὰρ ἄν τι καινότερον, ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολεμῶν, καὶ τὰ τῆς ἑλλάδος διακοσμῶν; τέθνηκε Φίλιππος; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀδρωστεῖ. τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ αὖ οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἂν περ οὕτω προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν. Οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὑτοῦ ῥώμην τοσοῦτον ἐπηύξηται, ὅσον παρὰ τὴν ὑμε-

posse, istamq; nactum esse immortalem; sed esse, qui ab illo [24] metuant, odio, invidiaque prosequantur, ii prę sertim, quibus videtur [25] uti familiarissimis. Et sanè quicumq; animorum motus conturbant reliquos hominum, iisdem, qui secum faciunt, percelli, & fluctuare maximè putandũ est. Verùm hęc omnia, & quicquid turbarum concitari potest, coercet injecto metu, quia [26] nullũ perturbatoribus adest perfugium, nulla securitas; intercluso ad hanc Rempublicam aditu propter vestram desidiam, ac tarditatẽ, quas tandem ponendas, abiiciendasque vehementer moneo. Circumspicite enim, Athenienses, quæ rerum conditio, quo labes, & cœnum istud petulantiæ perveneritʔ à quo nec optio nobis datur belli, aut pacis agendæ; sed minis terret & verba fundit, superbi [27], ut inquiunt, & arrogantis animi plena; nec iis cõtentus, quę belli fulmine afflavit, suam potis est habendi libidinem refrenare, quin imò vos cunctantes, in umbra, atque otio confidentes [28] circumserpit insidiosus, ac vallo cingit. Quando igitur, Athenienses, quando vos erigetis, & quæ sunt opus geretisʔ cum quid accidat noviʔ cum Medius Fidius aliqua detur necessitas? At quid aliud de hoc rerum statu existimari potest? Puto enim ingenuo, ac libero præsentis fortunæ dedecus maximæ [29] loco necessitatis esse. An vultis de hoc ipso rerum statu Forum circumeuntes alios interrogare: dic mihi quid novi? Sit ne aliquid magis novum, quàm ut vir [30] Macedo Athenienses conterat bello, cunctaque Græcorum suâ voluntate moderetur? Num fato cessit [31] Philippus? Non cessit per Jovem, sed gravi morbo laborat. Sit istorum alterutrum, quid ipsa quoad vestram utilitatem inter se differunt? Nam quamvis ille extremum ferat humanitatis, vos celeriter Philippum alterum constituetis, si hunc in rebus gerendis, quo nunc estis animum retinere volueritis. Haud enim tantam ille Imperii magnitudinem, tantamque e potentiam suis adeo viribus comparavit, ut magis [32] ipsam incuriæ,

de-

ὑμετέραν ἀμέλειαν · Καὶ τι καὶ τοῦτο ἔξι τι παθεῖ, καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν ὑπάρξει, ἢ περ αἰεὶ βέλτιον, ἢ ἡμεῖς ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα: καὶ γὰρ ἐξεργάσαστο: ἴσθ' , ὅτι πλησίον μὲ ὄντες ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπεσόντες, ὥπως ἂν βούλησθε, διωκήσαισθε. Ὡς δ' νῦν ἔχετε , οὐδὲ διδόντων ὑμῖν τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν, δέξασθαι δυνασθ' ἄν, ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς, καὶ ταῖς γνώμαις. Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἑτοίμους, οἶς ἐγνωκότων ὑμῶν, καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων : τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς , ἵν' ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων ὑμᾶς ἡγοῦμαι , καὶ τὸ πλῆθος ὅσον , καὶ πόρους οὗς τινας χρημάτων , καὶ τἆλλα ὡς ἂν μοι βέλτιστα, καὶ τάχιστα δοκῇ παρασκευασθῆναι , καὶ δι' ὀλίγων πειράσομαι λέγειν: δίκαιος ὑμῶν , ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι , τοσοῦτος , ἐπειδὰν ἀκούσητε , κρίνατε , καὶ μὴ πρότερον προλαμβάνετε , μὴ δ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὰ παρασκευὰ λέγειν, ἀναβάλλεσθαι μετὰ πράγματα ἡγεῖσθε . Οὐ γὰρ οἱ ταχὺ , καὶ τίμερον εἰπόντες μᾶλλον εἰς δέον λέγουσιν : οὐ γὰρ αὐτά γε ἤδη γεγενημένα τῇ γνώμῃ βουθεῖα κωλύσαι δυνησόμεθ: ἀλλ' ὃς ἂν δείξῃ , τίς προνοοῦσα παρασκευὴ , καὶ πόση , ἐκ πόθεν , διαμεῖναι δυνήσεται, ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον, ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν. Οὕτω γὰρ οὐκέτι τῷ λοιπῷ πάσχομεν ἂν κακῶς . Οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων ἕτις ἄλλος ἐπαγγέλλεταί τι . ἢ μὰν οὐδ' ὑπόσχεσις οὕτω

defidiæque veſtræ non debeat. Quanquam id etiam conſiderandum, quod ſi quid accidat novi, & aliquando arrideat vobis fortuna, quæ nunquam non diligentiorem, quàm [11] vos ipſi, curam gerit rerum veſtrarum (quas enim earum fovet, abſolvit) propinquiores ejus Regno fines adepti, ſi commotis in eo rebus omnibus, perturbatiſque conferretis [14] animum, earum, quò vultis, curſum dirigeretis. Nunc autem, ut comparati eſtis, conſilio deſtituti, & bellicis apparatibus, nec ſi benignitas temporum daret vobis Amphipolim [15] poſſetis ad earumdem gubernacula conſidere. Verùm gerendo, perficiendoque quicquid eſt è Republica vos promptos, atque expeditos eſſe oportere cum ſit vobis compertum, ac perſuaſum, dicere prætermitto. Commorabor autem in exponendo, quæ bellici apparatus ratio, quę copiarum multitudo, qui modus conficiendæ pecunię, aliaque id genus mihi à vobis optimè, celerrimèque inſtituenda eſſe videantur, quibuſq; reputem, ejuſmodi incommodis Rempublicam liberari poſſe. Verùm vos, Athenienſes, oro, atque obteſtor, ut judicium veſtrum tamdiu ſuſtineatis, nec prius in aliqua ſententia obfirmetis animum, quàm totam exhauſeritis orationem meam; nec ſi cui primo aſpectu novam bellici apparatus [16] formam videar afferre, me rebus expediendis moram inducere æſtimatote. Neque enim qui ſtatim, hodieque res ipſas gerendas dicunt, ut magis eſt è Republica dicunt; quippe malum diuturnum, atque inveteratum ſubitaneo remedio arceri nequit. Sed qui vobis oſtendat, quæ res militaris comparanda ſit, quanta, aut unde retineri poſſit, quoad optimis conditionibus perſuaſi pacem componamus, aut hoſtes confecto bello in poteſtatem noſtram redacti fuerint; ille quidem bene conſulit, malèque affectæ Civitati remedium confert. Sic enim Reipublicæ, ne quidpiam detrimenti capiat, in reliquum tempus proviſum erit.

Hæc

αὕτω μεγάλη: τὸ δ' πρᾶγμα, ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει: κρίνατε δ' ὑμεῖς ἐστιν. Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντήκοντα παρασκευάσασθαι φημὶ δεῖν: ἐπ' αὐτοὺς αὕτω τας γνώμας ἔχειν, ὡς ἐάν τι δέῃ, πλοῖον εἰς τάχος αὐτοῖς ἐμβῆσαι. Πρὸς δ' τούτοις τοῖς ἡμίσεσι μέρη ἱππέων ἐπ' ἀγωγὰς τριήρεις, καὶ πλοῖα ἱκανὰ διαπέμψαι καλῶ. Ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατείας, εἰς Πύλας, καὶ Χερρόνησον, καὶ Ὄλυνθον, καὶ ὅπου βούλεται. Δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τοῦτο ἐν τῇ γνώμῃ παρεῖναι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς Εὔβοιαν, καὶ πρότερόν ποτέ, φασιν, εἰς Ἁλίαρτον, καὶ τὰ τελευταῖα πρόσθεν εἰς Πύλας, ἴσως ἂν ὀρμήσαιτε. Οὔτι παντελῶς εὖ' εἰ μὴ ποήσαιτ' ἂν τοῦτο, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, ἀναταράκτων ἐστὶν ὑμῖν ἵν' ἢ διὰ τὴν φόβον εὖ ὡς δέοντες ὑμᾶς, εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς (εἰσὶ γὰρ εἰσιν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ παρ' ἡμῶν ἀνήρ πλείους τοῦ δέοντος) ἡσυχίαν ἄγειν: ἢ ταχέως ταῦτα ἀφύλακτος λήψῃ, μᾶλλον ὄντος ἐμποδὼν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῶν, ἢ ἐνδὼ καιρός. Ταῦτα μέν ἐστιν ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημὶ δεῖν, καὶ παρεσκευάσθαι πρόσθεν οἶμαι. Πρὸς δ' τούτοις, δύναμίν τινα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημὶ προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἣ σωτηρίαν πολεμήσει, καὶ καλῶς ἐκείνων ποιήσει. Μὴ μοι μυρίους, μὴ δ' δισμυρίους ξένους, μὴ δ' τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις: ἀλλ' ἣ τῆς πόλεως ἔσω. Κἂν ὑμεῖς ἦτε, κἂν πλοῖον, κἂν τὸν δέοντα, κἂν ὁντινῶν χει-

Hæc igitur è mea Sententia vobis habeo dicenda; ſi quis autem è ſua velit quidquam aliud afferre, non moror. Magna quidem polliceor; promiſſa verò ne ſolverim, res ipſa argumento erit, veſtrum judicium. Primùm igitur, Athenienſes, quinquaginta [17] triremes inſtruendas jubeo. Ita deinde comparandos animos veſtros, ut, cum ſit opus, eas [18] conſcendatis ad navigandum. Præterea triremes alias, navigiaque [19] traiiciendis equis idonea, quibus dimidiatę equitum noſtrorum turmę tranſvehantur, expedienda, atque adornanda. Eaque ad repentinas illius è propriis finibus expeditiones prompta, parataque eſſe oportere, ut in Pylas [40], in Cherſoneſum [41], Olynthum [42] navigent, aut quò quis velit. Siquidem hanc induci opinionem in ejus animum neceſſe eſt, ex iſta incuria, deſidiaq; nimis utique immodica tandem vos emerſiſſe; nec ſecus ac in [43] Eubœam, & prius aliquando, ut ajunt, in [44] Aliartum, & nuper poſtremis hiſce temporibus in Pylas [45] belli flammam laturos. Et quamvis ejuſmodi expeditiones, quas ego opportunas propoſui, non ſuſcipiatis, haud parvi quidem momenti erit, ita vos [46] comparaſſe. Conſcius enim hujus veſtri apparatus (quippe renũciabitur diligẽter, cum ſint apud nos plures, plures [47] herculè, quam Patrię dignitas ferat, ex ejuſque ſint uſu, qui nihil illum ignorare velint) aut metu fractus quieſcat, aut rem iſtam navalem deſpicatui habens, nõ ſe cuſtodiet, & vobis, ſi detur occaſio, nihil utique impedimento erit, quominus in ejus [48] Imperiũ tranſmittatis. Hæc ſanè præcipua ſunt, quæ & perſuaderi vobis, & adornari putem oportere. Præterea neceſſariũ arbitror, Athenienſes, vires vobis aliquas ad manum eſſe, quæ Regem velitationibus vexent quotidie, ac malè habeant. Non mihi decem poſco, non viginti mercenariorum militum millia, non eas Copias, quæ niſi per literas convocari [49] poſſint, ſed Copias domeſticas Reipublicæ, e ſuiſq; Civibus [50] conflatas, quę ſive unum, aut [51] plures, hunc, aut

χειροτονήσητε στρατηγὸν, τούτῳ πείθεσθαι, καὶ ἀκολουθεῖν. Καὶ σιτηρεσίαν ταύτῃ παρεῖναι κελεύω. Ἔπειτα δ' αὖτη τίς ἡ δύναμις, καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν σιτηρεσίαν ἕξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐβουλεύσατε ποιεῖν; ἐγὼ φράσω, καὶ ἕκαστον τούτων δείξειν χωρὶς. Κίνους μὲν λέγω: καὶ ὅπως μὴ ποιήσητε τοῦθ', ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν, ἅπαντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τῶν δέοντος, καὶ μείζω ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἱρούμενοι, ἐπὶ τῷ πράττειν, οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε. Ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες, καὶ πορίσαντες, τούτοις προσθῆτε, ἂν ἐλάττω φαίνηται. Λέγω δὲ τοὺς μὲν στρατιώτας χιλίους: τούτων δ', Ἀθηναίων μὲν δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ὧν αὐτὸς ἂν τινας ὑμῶν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῇ, χρόνον τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον αὐ δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις. Τοὺς δ' ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω: καὶ μετὰ τούτων ἱππέας διακοσίους, καὶ τούτων πεντήκοντα Ἀθηναίους τοξότας, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς τοὺς αὐτοὺς χρόνον στρατευομένους: καὶ ἱππαγωγοὺς τούτοις εἶεν. Τί πρὸς τούτοις ἔτι; ταχείας τριήρεις δέκα. Δεῖ γὰρ, ἔχοντας ἐκείνην ταύτην, καὶ ταχεῖν τριήρων ἡμῶν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλεύσῃ. Πόθεν δὲ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσεται; ἐγὼ καὶ ταῦτα φράσω, καὶ δείξω: ἐπειδὰν, ὅταν πλησιάζειν ἀπόχρῃ οἶμαι τὴν δύναμιν, καὶ πολίτας τοὺς στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω. Τοσαῦτα μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἔστι τῶν ὑμῶν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῳ παρασκευασμένην ἐ-

alium quemlibet decreveritis Ducem, istum sequatur, huic pareant, ac morem gerant. His autem publicè dari cõmeatus hortor, admoneoq;. Verùm qui sint ipsi Milites? quot, aut unde iis alimenta? Unde vobis hæc omnia agendi facultas? Dicam ego [52] de unaquaque re, cunctaque seorsim exponam, singula oratione peragrabo. Primùm peregrinos milites non excludo, sed ita ut ab iis incommodis [53] caveatis, quæ sæpius damnum, perniciemq; Reipublicæ contulerunt. Duobus deinde, non amplius hominum millibus hanc prælio paratam manum constare. Nam vobis, cum quidpiam decretis vestris constituitis, in more positum est [54] maxima cogitare, ac decernere, omnia infra quod res postulat existimãtes; cum verò curam, operamq; datis ipsi rei peragendæ, ne minima quidem perficiuntur. Curate igitur parvum istud, idque deinceps pluribus cumuletur, si non satis in eo virium esse experimento doceamini. In isto, opinor, duorum millium numero quingenti mereant Atheniensium, eâ vigentes ætate, quæ vobis [55] ad rem magis esse videatur; eaque meriti stipendia [56], quæ placita fuerint, haudquaquam plura, dimissionem accipiant, ipsisque invicem succedatur? Reliqui peregrini sint; cum istisq; ducenti equites, quos inter Atheniensium ad minimùm quinquaginta, Signa iisdem, quàm pedites, legibus, iisdemque conditionibus sequuturi. Et hi pariter suis usibus paratas habeant ductorias naves. Præterea quid amplius? Celoces decem in promptu, ornatæque sint. Quippe necesse est, ut cum sit illi velocium triremium classis expedita, & nobis esse, qua selecta hæc militum acies transvehatur. Huic autem unde commeatus erunt, atque alimenta? Istud etiam vobis aperiam, percurramque dicendo, postquam ostendero, quamobrem putem ex usu esse Reipublicæ hujusmodi Copias, nec majori militum numero, nec minori Civium componi. Et quidem, ut hoc solùm numero conscribantur, idcirco mihi persuasum est, quod modò non licet hujusmodi comparare,

quæ

ἀλλὰ λοιδεῖσθαι ἀνάγκη, ἢ ταὐτὸ τῷ πρώτῳ τὸν πολέμου χρῆσθαι τοῖς πρώτοις. Οὐ τοίνυν, ὃθ' ὑπάρχειν αὐτοῖς (ὃ γὰρ ἐστι μισθὸς, ὃ δ' ἔστι) οὐδ' ἀπορεῖν ἀνάγκη δεῖ. Πολίτας δ' ἀφεῖναι, ἢ συμπλεῖν δι' ἃ ταῦτα κελεύω, ὅτι ἢ πρότερόν ποτ' ἀκμὴν ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τοῖς πόλει, ὑφ' Πολυστράτου ἡγεῖτο, ἢ Ἰφικράτης, ἢ Χαβρίας, ἢ ἄλλοι τινὲς, ἢ ὑμᾶς ἀνδρὸς συστρατιώτας. Καὶ οἶδα ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίοις παρατεταγμένοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων ὅτοι οἱ ξένοι, ἢ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. Ἐξ οὗ δ' αὐτοὶ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους πάσχ, ἢ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγένασι: ἢ παραλαβόντα ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον, ἢ παντάχοῦ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα: ὁ δ' στρατηγὸς ἀπολαυδεῖ: εἰκότως· οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν, μὴ διδόντα μισθόν. Τί οὖν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν ἢ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ αὐτὸν στρατιώτην, μισθὸν ποριοῦντας, ἢ στρατιώτας οἰκείους, ὥσπερ ἐπόντας αὐτὸν στρατηγοῦμένων, παρακατασκοπεῖν. Ἐπεὶ τῶν γε, γέλως ἔδ', οἷς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. Εἴ γάρ τις ὑμᾶς, εἰρήνην ἄγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε, εἶποιμ' ἄν: ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμοῦμεν. οὐκ ἐχρῆν οὖν τοὺς ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους, ἢ στρατηγοὺς, ἢ φυλάρχους, ἢ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι, πλὴν ἑνὸς ἀνδρὸς, ὃν ἂν ἐκπέμψητε ἐπὶ Φ πόλεμον; οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν Ἱεροποιῶν.

quæ poſſint in acie [57] conſiſtere, ejuſque Legionum impetum ſuſtinere; quare nobis prædandum, excurrendum, iſtoque primùm belli genere utendum eſt. Neque verò paulùm augendæ, aut minuendæ ſunt. Nam auctas, ſtipendia, & commeatus; minutas, his quoque uſibus robur, ac vires deficient. At ideo Cives quoque merere velim, ac naves conſcendere, quod olim cum Civitas noſtra peregrinos milites aluit Corinthi [58], quibus Poliſtratus [59] præfuit, Iphicrates [60], Chabrias [61], aliique, vos ipſos intelligo ex aliqua parte ejus militiæ onera pertuliſſe. Novi etiam ex aliorum ſermone, peregrinos exercitus in prælium cum Civibus noſtris eductos, iiſque Cives admixtos, cum Lacedemonibus conſerviſſe [62] manus, victoriæ potitos, triumphi gloriâ condecoratos. Poſtquam verò exteræ ſolùm nationes vobis militant, ab iis amicos, & fœderatos noſtros [63] veluti victos affligi; hoſtes autem ſupra modum viribus auctos, & confirmatos. Quin iſtæ Peregrinorum Copiæ obliquis oculis [64] bellum à Republica ſuſceptum proſpicientes, ad Artabazum potius, & quemvis in locum navigant, nec meritò iis retinendis quicquam proficit Imperator, ſed eos ſequitur. Militibus enim ſtipendio fraudatis ejus non eſt [65] imperare. Quid igitur cenſeo, quid peragendum hortor? Ut omnem Duci, ac militibus defectionis cauſam auferatis, curatâ in mercedem pecuniâ, conſtitutiſque Civium cohortibus, quæ cæteras exterarum nationum obſervent, ac ſpeculentur. Nunc enim, ut rebus operam damus, riſum movet. Nam ſi vos quiſpiam interroget, pacem ne agitis Athenienſes? minimè quidem reſpondendum eſſet, ſed bellum gerimus cum Philippo. Nonne decem è vobis creati ſunt Centuriones, Tribuni, Imperatores? Nonne duo Magiſtri Equitum? At unus dumtaxat, cum vobis lubet, implet omnium partes, communi officio defungitur. Cæteri cum [66] Sacrificulis pompas agunt. Igitur veluti qui fingunt ex argilla, tribunos,

ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πλίνους, οὕς τιὼ ἀγοραῖ χειροτονοῦντε τοὺς ταξιάρχους, ἢ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἰχθῦ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππάρχους παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας ἰχθύων οἰκείους εἶναι, ἵν' ἰδίᾳ ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲ Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον δεῖ πλεῖν, ὑφ' ὑπὲρ τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων, Μενέλαον ἱππαρχεῖν. καὶ ὁ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω: ἀλλ' ὑφ' ἡμῶν ἔδει καχειροτονηθέντα εἶναι τοῦτον, ὅς τις ἂν ἦ. Ἴσως ὃ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἡγεῖσθαι λέγεσθαι: τὸ δ' ὑφ' χρημάτων, πόσα, ἐκ ποθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτε ἀκοῦσαι: τοῦτο δὴ καὶ πειράσω. Χρήματα τοίνυν, ἔστι μὲ ἡ πρόσοδος, σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις, μόνῳ τῷ δυνάμει ταύτῃ, τάλαντα ἐννενήκοντα, καὶ μικρόν τι πρός: δέκα μὲ ναυσὶ ταχείαις, τετταράκοντα τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τιὼ ναῦν μναῖ τῷ μηνὸς ἑκάστου. στρατιώταις δ' δισχιλίοις τοσαῦτα ἕτερα: ἵνα δέκα ἕκαστος τῷ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ: τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίοις οὖσι, ἐὰν τρεῖς δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τῷ μηνὸς, δώδεκα τάλαντα. Εἰ δ τις αἴεται μικρὰν ἀφορμὴν, σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν. ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι εἰ τοῦτο γένηται, προσαποχρῆ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἀπὸ τῦ πολέμου, οὐδένα ὑφ' ἑλλιῶν ἀδικοῦν, οὐδὲ ὑφ' συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μηδὲν ἐντελῆ. κἀγὼ συμπλέων ἐθελοντὴς, πάρειμι ὁτιοῦν ἔπιμος, ἐὰν μὴ ταῦτ' οὕτως ἔχῃ. Πόθεν οὖν ὁ πό-

Centurioneſque foro, non bello conſtituitis. Rurſus nonne, Athenienſes, oporteret, Cives eorumdem Centurionum, Præfectorum Equitum, aliorumque, qui cum imperio ſunt in Exercitu, munus implere, ut verè Exercitus ipſe Reipublicæ dici poſſet? At cum militibus ex hac Urbe in Lemnum navigandum eſt, iis unum popularium veſtrorum præeſſe vultis. Cum pugnant pro ipſis aris, ac focis, iiſdem imperat [67] Menelaus. Non hæc ſanè dico vituperandi hominis causâ; ſed quia ex uſu, & dignitate veſtra fuiſſet, ut qualiſcunque ille ſit, qui cęteris imperat, imperium nonniſi ſuffragiis veſtris obtineret. Hæc utique è Reipublicæ utilitate, & vera à me dici exiſtimatis; Verùm me potius loquentem de pecunia, quæ, quanta, aut unde comparari debeat, cupitis audire. Et iſtud aggredior expendere, nec patiar diutius deſiderari ſententiam meam. Pecuniam itaque in ſtipendium, frumentumque ſelecto huic ſolùm agmini nonagies talentûm ſtatuo, & parùm ſupra; nimirum Celocibus decem [68], quadragies; diſtributis per ſingulas naves, & menſes viginti pondo; Cohortibus, totidem; aſſignata decem dracmarum mercede ſingulis in menſem militibus; duodecies, equitibus; quorum ducenti, ut vobis propoſui, deſcribantur, mercantque in ſingulos menſes dracmis triginta. Quod ſi aliquis Ærarium militare nimis anguſtum conſtitui putat, & nimis Copiarum mercedem extenuari, non rectè putat. Novi enim, certumque mihi eſt, quod ſi hæc perſolvatur, reliqua exercitus ex manubiis hoſtium, nullâ Græcorum, nullâ ſociorum injuriâ, juſtumque ſibi ſtipendium cumulabit. Cujus quidem militum voluntatis ego me obſidem præſto, cum ipſis lubens navigaturus, paratumque me offero cuicunque damno, atque injuriæ, niſi res ita ſe habeat, atque è Sententia ſuccedat. Verùm quænam ratio hujus

ὁ πό-

ὁ πόρος ὅθ' χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω, γένηται; τοῦτ' ἤδη λέξω.

Πόρου ἀπόδειξις.

Ἃ μὲν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διανοήμεθα ὑμῖν, ταῦτά ἐστιν. Ἐπειδὰν δ' ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας, ἃ αὖ ὑμῖν ἄριστα, χειροτονήσατε, ἵνα μὴ μόνον τοῖς ψηφίσμασι, καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις. Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον αὖ περὶ τοῦ πολέμου, καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμήσετε, ἐνθυμηθείητε: καὶ λογίσασθε, ὅτι τοῖς πνεύμασι, καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φίλιππος: καὶ φυλάξας τοὺς Ἐτησίας, ἢ τὸν χειμῶνα ἐπιχειρεῖ, ἡνίκ' αὖ ὑμεῖς μὴ δυνώμεθα ἐκεῖσε ἀφικέσθαι. δεῖ τοίνυν ὑμᾶς ταῦτα ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείαις πολεμεῖν, (ὑστερεῖσθαι γὰρ ἁπάντων) ἀλλὰ παρασκευῇ σωτηρίᾳ, καὶ δυνώμει. Ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμασίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνώμει, Λήμνῳ, καὶ Θάσῳ, καὶ Σκιάθῳ, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καλὰ μέν ἐστι, καὶ σῖτος, καὶ ἃ χρὴ στρατεύμασι, πάνθ' ὑπάρχει. Τὸν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ῥᾴδιον, καὶ τὸ ὅθ' πνεύματος ἀσφαλὲς πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ, καὶ πρὸς τοῖς ὅθ' ἐμπορίοις σώσασι, ῥᾴδιος ἔσται. Ἃ μὲν οὖν χρήσεται, καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν, ὁ τούτων κύριος, κατασὰς ὑφ' ὑμῶν, βουλεύσεται. Ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστὶν, ἃ ἐγὼ γέγραφα. Ἂν ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ποιήσητε τὰ χρήματα, φῶτον

jus colligendæ pecuniæ ſuſcipienda eſt? Modò rem iſtam ago, percenſeoque.

Ratio pecuniaria.

Hæc forma quærendarum pecuniarum eſt, quàm nobis pro ingenii tenuitate licuit invenire. Cum autem de re conſulti ſuffragia inibitis, in aliquam ite ſententiam, quæ vobis lubeat, ut non ſolùm decretis, Epiſtoliſque, ſed armis, ac re bellum Philippo commoveatis. Cui quidem bello, cunctæque ornandæ rei militari puto vos diligentius mentem, conſiliumque allaturos, ſi attentè vobiſcum animo cogitabitis, quanam in terrarum parte illud vobis gerendum ſit; & quod Philippus captatâ ventorum, annique temporis opportunitate multa præoccupans, id, quod eſt in rem ſuam, abſolvit; obſervatiſque [69] Eteſiis, atque Hyemis aſperitate, quando illuc non licet nobis appellere, cuncta conatur, admovetque manum rebus agendis. Quæ cum vobis ante oculos obverſentur, videtis utique, non ſubminiſtratis hinc auxiliis, ſed perpetuo illic exercitu, militiæque apparatu bellum vobis conficiendum eſſe, niſi cuncta perdere, locis omnibus Rempublicam denudare velitis. Sunt autem, ut illic hyemare poſſitis, opportunæ vobis Thaſus [70], Schiatus [71], Lemnus [72], aliæque Inſulæ per ea maria, ubi portus, frumentum, & quicquid ad conſervandas Copias eſt opus, reperiuntur. Claſſis verò tempus anni ad ſolvendum idoneum facilè aucupabitur, cum tenebitur anchorâ prope terram; facilè ventos ſecurè ferentes expectabit, cum in ipſa Regione, in oſtiis maritimarum Urbium commorabitur. Quicquid tandem agendum fuerit, quibuſque agendum viribus, quem veſtrâ rebus iſtis auctoritate præfeceritis, id ille è re nata gerendi conſilium capiet. At, quorum cura ad vos pertinet, profectò non alia ſunt, quàm quæ nuper è ſcripto legi. Si hanc, quod præcipuum eſt, Athenienſes, imperabitis pecuniam, quam

τον ἃ λέγω, εἴτε καὶ τἄλλα πάντα παρασκευάσεσθε, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἱππέας, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν, νόμῳ καταλείποντε ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, ἢν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι, καὶ πορισαὶ γενόμενοι, ἢν δ' ἀρχὴν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες: παύσεσθ' ἀεὶ περὶ ἢν αὐτῆς βουλεύεσθαι, καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες: καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μέγιστον ἢν ἐκείνου πόρον ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ' οὗτος τίς; ἀπὸ ἢν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων, ἄγων, καὶ φέρων τοὺς πλέοντας τὴν θάλατταν. Ἔπειτα τί πρὸς τοῦτο; ἢ πάσχειν αὐτὸ καλῶς ἕξω νομίσεσθε. Οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον εἰς Λῆμνον καὶ Ἴμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ὤχετ' ἄγων: καὶ πρὸς τῷ Γεραιστῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν, ἀμύθητα χρήματα ἐξέλιπε: τὴ τελευταῖα δ' εἰς Μαραθῶνα ἀπέβη, καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ὤχετ' ἔχων τριήρη. Τίμεις δ' οὔτε ταῦτα ἠδύνασθε κωλύειν, οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν ὠφείλεσθε, βοηθεῖν. Καίτοι τί δήποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε, τὴν μὲν ἢν Παναθηναίων ἑορτὴν, καὶ τὴν ἢν Διονυσίων ἀεὶ τὰ καθήκοντα χρὴ γίνεσθαι, ἂν τε δεινοὶ λάχωσιν, ἂν τε ἰδιῶται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμεληθόμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτα ἀναλίσκετε χρήματα, ὅσα οὐδ' εἰς ἕνα ἢν ἀποτόλμα, καὶ τοσοῦτον ὄχλον, καὶ τοσαύτην παρασκευὴν, ἴσμεν ἂν οἶδ' ἔστις ἢν ἁπάντων ἔχει: τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμᾶν ὑστερίζειν ἢν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασὰς, τὸν εἰς Ποτίδαιαν; ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα νόμῳ τί-

quam loquor, reliquâ deinde ornatâ re bellicâ, milite, triremibus, equite, si lege caveatis, ut semper hæ vires maneant ad bellum integræ Reipublicæ; quin si vos ipsi numerando stipendio, commeatibusque comparandis quæstores, ac præfecti Ærarii constituamini; si denique rationem rerum gestarum ab ipso Duce reposcatis; cessabitis aliquando ab hoc perpetuo de rebus iisdem consulendi incommodo, seu potius nihil agendi; ac præterea quid vobis accidet boni? Cum illum, Athenienses, maximo proventuum suorum despoliabitis. Quid istud? Bellum siquidē, Sociorum vestrorum opibus, contra vos alit, quorum navigia vi rapit, ac deprædatur. Quid ultra? Tum quoque nullum ab ipso periculum adeundi, nullam percipiendi injuriam securitate perfruemini. Non sanè vos damnis, & contumeliis onerabit, veluti cum superiori ætate impetu in Lemnum, atque [71] Imbrum facto, vestros indeCives miserè in servitutem adduxit. Aut cum prope Geraestum vestras naves prædatus innumerabilem pecuniam rapuit. Aut demum cum Marathonem ingressus [74] captâ sacrâ Triremi è Provincia statim discessit. Quæ vos tanta crimina, tantamque audaciam nec prohibere, nec eo, quo vobis proposueratis, tempore auxilium ferre potuistis. Enimvero, Athenienses, quam unquam ob rem putatis festos [75] Panathenæorum, aut Baccanalium [76] dies statò semper, conveniente tempore celebrari, nullo discrimine; rerum sacrarum periti ne, an imperiti Cives eorum curam sortiti fuerint? Quæ sanè celebratio tantam haurit pecuniam, quantam nulla unquam militaris expeditio; tantamque occupat Multitudinem, tantum apparatum, quanto ulla ne unquam istarum confecta fuerit, ignoro; easdem verò cunctas expeditiones, quas Methonem [77] misimus, Pagasas, aut Potidæam, cum nunquam educantur opportunè, vanas inutilesque vobis contingere? Eam quidem ob rem, quod

Sa-

τέτακται, καὶ πρὸς ἃ ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς, ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, ποτὲ, καὶ παρὰ τοῦ, καὶ τί λαβόντα, τί δεῖ ποιεῖν· οὐδὲν ἀνεξέτασον, οὐδ' ἀκριβὲς ἐν τούτοις ἡμέληται. Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν πολέμου, καὶ τῆς τούτου παρασκευῆς, ἄτακτα, ἀόριστα, ἀδιόρθωτα ἅπαντα. Τοιγαροῦν ὅπλα ἀνησάμενοί τι, καὶ τριηραρχοῦντες καθίσταμεν, καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα, καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐμβάσεων τοὺς μετοίκους ἔδοξε, καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἶτ' αὐτοὺς πάλιν ἀπεμβιβάζειν. εἶτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλετε, προαπάλωλεν ἐφ' ἃ αὖ ἐκπλέομεν. Τὸν γὰρ τῷ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν. Οἱ δὲ πρὸ πραγμάτων καιροὶ οὐ μένουσι τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥαθυμίαν. Ἃς δ' εἰς τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθα ὑμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἷαί τε οὖσαι ποιεῖν, ἐπ' αὐτῇ τῇ παιρῷ ἐξελέγχονται· Οὐδ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη παίοντας ἐπιστολάς. Επιστολή.

Τούτων οὕτω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς ἀπεγνωσμένων ἀληθῆ ἐστι τὰ πολλὰ, ὡς οὐκ ἴδοι· οὐ μέντοι ἀλλ' ἴσως οὐχ' ἥδιστα ἀκούσεσθε· Ἀλλ' εἰ μὲν ὅσα αὖ τις ὑπερβῇ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἓν πρὸς λόγον χάρις αὖ ἡμῖν προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται· αἰσχρὸν ἐστι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φενακίζειν ἑαυτοὺς, καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους, ὅσα αὖ πρὸς δυσχερῆ, πάντων ὑστερίζειν πρὸς ἔργον· καὶ μὴ ὃ τοῦτο

Sacra illa solemnia suis legibus constituuntur, atque ordinantur, & longiùs unusquisque prænoscit, quis iis ornandis Choragum agere, quis Tribus esse Gymnasiarchus, quid sibi muneris, quando, & à quo demandari, quave illud ratione curari debeat. Nihil ibi non exploratum, non definitum, nulla incuria, nulla negligentia. Contra verò in bellicis apparatibus, in ornanda re militari nihil fit ordine, aut certa lege, nulla prudentiæ species, nulla disciplinæ. Igitur simul ac novi quidpiam audimus, creamus navium Gubernatores, Gubernatoribus stipendia assignamus, de supplendoque Ærario quæritur ratio, agitantur sermones. Postmodum fit decretum, ut conscendant Advenæ, Libertinique à Familiis dimissi [78]. Iterum ut horum loco Cives substituantur. Quæ dum aguntur, morâ interpositâ, id omne perit, cujus causâ vela fieri statueramus. Damus enim instruendæ rei militari tempus illud, quod agendæ tribuendum fuerat. Fugiunt autem rerum occasiones, nec vestram expectant incuriam, ac tarditatem, & quas antea vires adesse Reipublicæ arbitrabamur, occasiones ipsæ vanas esse demonstrant, & ad agendum infirmas. Quin etiam Philippus eò petulantiæ devenit, ut jam hujusmodi Epistolas ad Eubœenses mittere [79] non pudeat.

Epistola.

Horum quæ lecta sunt, plura quidem verè dicuntur, quod utique non oporteret, quanquam ad audiendum accidant injucunda. Verùm si aliquid, simul ac silentio prætergredimur, ne dolorem, & luctum conferat, tolleretur è medio, atque eradicaretur, omnis profectò oratio ad Audientium voluptatem moderanda foret. At si gratia illa sermone quæsita, verbo, nullam utilitatem; re, multum afferat damni; turpe, Athenienses, turpe duco se decipere, & vos, quæ molestiam faciunt, silentio prætereuntes, Rempublicam suis utilitatibus privare. Turpe quoque, non posse istud mente

πω δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ἐρδῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων. Καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειεν ἂν τις τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλομένους ἡγεῖσθαι χρή, ἵν' ἃ αὐ ἐκεῖνος δοκῇ, ταῦτα πράττηται, καὶ μὴ τὰ συμβαίνοντα ἀναγκάζωνται διώκειν. ὑμεῖς δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστων δύναμιν ἁπάντων ἔχοντες, τριήρεις, ὁπλίτας, ἱππέας, χρημάτων πρόσοδον, τούτων μὲν μικρὰ τῆς τύχης ἡμέρας οὐδενὶ πώποτε ἐνδέοντι κέχρησθε, οὐδενὸς δ' ἐπιλείπεσθε. ὥσπερ δ' οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖτε Φιλίππῳ. Καὶ γὰρ ἐκεῖνον ὁ πληγεὶς αἰεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται: κἂν ἑτέρωσε πατάξῃ τις, ἐκεῖσε ἴσασι αἱ χεῖρες: προβάλλεσθαι δ', ἢ βλέπειν ἐναντίον, οὔτε οἶδεν, οὔτ' ἐθέλει. ἢν ὑμεῖς ἐὰν ἐν χειρῶνι πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε: ἐὰν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε: ἐὰν ἀλλοδίπου, συμπαραθεῖτε ἄνω, ἢ κάτω: ἢ στρατηγεῖσθε μὲν ὑπ' ἐκείνου, βεβούλεσθε δ' ὑμῖν αὐτοῖς συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου: ὑμεῖς περὶ τῶν πραγμάτων προσέχετε τὸν νοῦν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον, ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. Ταῦτα δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν ποιεῖν: νῦν δ' ἐπ' αὐτῷ ἤκει τῷ ἀκμῷ, ὥς τ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ. Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως ἀχνυόμενος τῷ φιλοπραγμοσύνῳ ταύτῃ ἐμβαλεῖν Φιλίππου. Εἰ γὰρ ἔχων ἃ κατέστραπται, ἢ προείλετο, ἡσυχίαν

te concipere: bellicæ artis, & disciplinę prudentium esse, casus, eventusq; rerum duces habere, non comites consiliorum suorum. Nam ut nemo est, qui non censeat, oportere Ducem militibus imperare; ita qui consilio, & prudentiá valent, obnoxia sibi rerum negotia, in suaque retinere debent potestate, ut iter arripiant, quod sibi dare visum fuerit, non ipsi ea sequi necesse habeant. Vos autem, Athenienses, maximis omnium, florentissimisque viribus ornati, triremibus, equitatu, peditatuque, vectigalibus instructi, nequaquam hæc omnia in opportunos usus adhibuistis, nullum fructum assequuti estis. Bello siquidem contenditis cum Philippo, eo more, quo Barbari pugillatu certant; quorum semper qui lædítur, ubi lædítur, ictum mulcet; & si aliò verbera infliguntur, eò manus ad leniendum dolorem adducit; se verò opponendi, præcavendique vulneris, nec voluntatem habet, nec disciplinam. Ita & vos cum Philippum intelligitis in Chersonesum advenisse, illuc decernitis auxilia; cum Pylas, istuc [80]; cum aliò uspiam gentium, suis ipsum vestigiis persequimini, cursitando sursum, deorsum, veluti expeditiones ad ejus nutum, voluntatemque susciperetis; atque ita belli gerendi consilia capitis nullo Civitatis emolumento, nec procul coniicitis oculos in rerum eventus, iis dumtaxat provisuri, cum quidpiam ingruere mali, aut emersisse renunciabitur. Hæc olim fortasse agere licuit; nunc autem ipsum adest momentum temporis, quod nefas est non agendo prætermittere, nullamque procrastinandi moram concedit. Quin & mihi, Athenienses, videtur, Deorum quispiam; quasi pudore malè gestæ á vobis Reipublicæ afficeretur, hanc Philippo novandi res, molestiamque exibendi libidinem injecisse. Si enim iis locis, eaque terrarum parte contentus, quàm belli fulmine evertit, atque usurpavit, pacem tueri vellet, nec

ultra

χίαν ἔχειν ἤθελε, ἢ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῶ ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνῃ, ἢ ἀναιδείαν, ἢ πάντα τὰ αἴσχιστα ὠφελιμώτερ' ἂν ἦμεν δημοσίᾳ. Νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τι, ἢ τῷ πλείονος ὀρεγόμενος, ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιτ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παντάπασιν ἑαυτῷ ἀπεγνώκατε. Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται, μήτε ὀργίζεται, ὁρῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μὲν ἀρχὸν τῷ πολέμου γεγενημένον περὶ τῶν τιμωρήσασθαι Φίλιππον, τὸν δ' τελευτὸν οὕτω ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν οὕτως κακῶς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μή τις αὐτὸν κωλύσει. εἶτα τοῦτο ἀναμενοῦμεν: ἢ πρέσβεις πομπὰς, ἢ τὰς παρὰ τοῦ δείνος ἐλπίδας ἐὰν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε καλῶς; οὐκ ἐκβησόμεθα; οὐκ ἔξεσθ' αὐτοῖς μέρει γέ τινι στρατιωτῶν οἰκείων τοῦ, εἰ μὴ πρότερον; οὐκ ἐπὶ τὸν ἐκεῖνον πλευσούμεθα; ποῖ δὴ προσορμιούμεθα; ἥξετό τις. Εὑρήσει τὰ σαθρὰ τῆς ἐκείνου πραγμάτων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι αὐτὸς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν. Ἂν μέν τι καθάπτεσθαι οἴκοι λοιδορουμένων ἀκούοντες, ἢ αἰτιωμένων ἀλλήλους ἅ λεγόντων, οὐδέ ποτ' οὐδὲν ἡμῖν οὐ μὴ γένηται ὧν δεόντων. Ὅπου μὲν γὰρ ἂν οἶμαι μέρος τι τῆς πόλεως σωματοσαλῆ, κἂν μὴ πᾶσα παρῇ, ἢ τὸ θεῖον θεῶν δύμεις, ἢ τὸ τῆς τύχης ἡμῖν συναγωνίζεται. Ὅπου δ' ἂν στρατηγὸν, ἢ ψήφισμα κενὸν, ἢ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, οὐδὲ ἡμῖν τοῦ δέοντος γίγνεται: ἀλλ' οἱ

ultra moliri quidquam, puto aliquos veſtrûm dedecus, ignaviam, omnemque turpitudinem, quàm profectò inuſſimus Civitati, devoraturos. Nunc verò cum ſemper aliquid aggrediatur, plura meditetur, & concupiſcat, erit fortaſſe, ut ad arma vos provocet, niſi veſtrûm omnino, ac Reipublicæ ſitis obliti. Mirarer equidem, Athenienſes, ſi nemo veſtrûm adiiciat animum, ſummâque non ferveat iracundiâ, reputans bellum nos ſuſcepiſſe, ut Philippi injurias vindicaremus; at rem eò deductam, ut bene agi nobiſcum putandum ſit, ſi novas non accipiamus. Quanquam ne iſtis quidem finibus ſe contenturum dubitari nequit, niſi ab aliquo, veluti armorum vinculis, cohibeatur. Et id Medius fidius expectabimus? & cum ſolverint veſtro juſſu inanes quæpiam triremes, & cum triremibus ſpes ab aliquo nobis datæ rerum ſecundarum, ſalvam, tutamque Rempublicam exiſtimatis? Et ipſi ad bellum non egrediemini? Ipſi modò, quamvis id prius neglectum fuerit, aliqua ex parte cum reliquo exercitu non militabitis? Claſſe ejus Regnum non aggrediemur. At quò ingruemus, dicet aliquis, quam partem armis tentabimus? Bellum ipſum, Athenienſes, ſi ad illius Imperii fines admoveatur, inveniet quò caput inſerat, & ubi debile, tabidumque eſt latus, perfodiat. Quod ſi Domi in umbra, & otio conſideamus, occupati ſolùm Oratorum invicem conviciis, & accuſationibus audiendis, nunquam nobis quidpiam erit eorum, quæ ad publicam retinendam ſalutem peragi debent. Nam quò cum reliquis Copiis Civium pars in expeditionem mittitur, quamvis non ferat arma Civitas univerſa, illic, opinor, & numen fortunæ, & Deorum benevolentia nobiſcum militat. Quò verò non aliud exit à nobis, quàm Imperator, ac Decretum aliquod re vacuum, pulcherrimæque factæ è ſuggeſtu ſpes, nihil agitur,

ῥᾳ̃ ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δ' σύμμαχοι πεδνᾶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους. Οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν ἕνα ἄνδρα ἀν δυνηθῆναί ποτε ταῦτ' ὑμῖν πρᾶξαι ἅπαντ', ὅσα βούλεσθε· ὑποχέσθαι μέν τι, καὶ φῆσαι, καὶ δ' δεῖνα αἰτιάσασθαι, καὶ δ' δεῖνα, ἔστι· Τὰ δὲ πράγματα ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. Ὅταν γὰρ ἥττηται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀδήλων ἀπομίσθων ξένων· οἱ δ' ὑπὲρ ἂν αὐ ἐκεῖνος ἐκεῖ πράξῃ, πρὸς ὑμᾶς φλυαροῦσιν ῥᾳδίως ἐρεῖσθε ὧσπ· ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν ἂν ἀκούσητε, ὦ, τι ἂν τύχῃ, ῥᾳδίως ὑπριζεῖτε· τί δὲ χρὴ προσδοκᾶν; πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας, καὶ μάρτυρας ἅμ' στρατηγουμένων, καὶ δικαστὰς, εἰκὸς ἐλθόντας, τ' δίκαια. Οὐ γὰρ μὴ ἀκούειν μέντοι ὑμᾶς τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παόντας ὁρᾶν δεῖ. Νυνὶ δ' εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματα αἰσχύνης, ὥστε ἅμ' στρατηγῶν ἕκαστος δίς, καὶ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου· πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδὲ ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ· ἀλλὰ τ' ἅμ' ἀνδραποδιστῶν, καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἱροῦνται τῶν προσηκόντων. Κακοῦργου μὲν γάρ ἐστι, κρινθέντα ἀποθανεῖν· στρατηγοῦ δ', μαχόμενον τοῖς πολεμίοις. Τῶν δ' οἱ μὲν, πεμφθέντες, μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τιὰ Θηβαίων κατάλυσιν, καὶ τὰς πολιτείας διαφθοράν· οἴδ', ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα· οἴδ', ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν· οἱ δ', λόγους πλάττοντες, ἕκαστος περιερχόμενα.

Ἐγὼ

quod vobis emolumentum, Reipublicæ decus afferat, & dignitatem. Sed ab hoſtibus hujuſmodi expeditiones contemnuntur, deridentur, exploduntur; Socios autem metu, periculis, morte afficiunt. Non enim unius hominis virium eſt, non eſt ea omnia, quæ vultis expedire; poteſt vos onerare promiſſis, dicendo perſuadere, accuſationibus hunc, aut illum proſcindere; at ſeges inde malorum omnium educitur Civitati. Nam cum ærumnoſorum hujuſmodi militum mercede fraudatorum cæditur Imperator, huc advolant, qui falſis renunciationibus vos decipiant, ex earumque ſolùm fide cum ſtatim quicquid vobis in mentem venit decernatis, quid unquam boni ſperare liceat? At quomodo huic rerum perverſitati finis imponi poſſit? Imponetur profectò, ſi vos ipſi, Athenienſes, militiam perſecuti, & in bello, quid agant Imperatores, oculis veſtris conſpicietis; & eos, domum regreſſi, ut fuerint illorum merita, judicabitis. Nam quicquid ad Rempublicam pertinet, non ſolùm aliorum teſtimonio, ſed veſtro percipiatis neceſſe eſt. Quis autem credat eò nunc vecordiæ rem deveniſſe, ut quiſque Ducum veſtrorum [81] bis, terque de capite ſubire judicium non dubitet; eorumque nemo vitam ſuam hoſtium telis ne ſemel quidem audeat obiicere; ſed præter omne decus, & honeſtatem mortem eligat potius Plagiarii, & Graſſatoris. Enimvero Scelerati eſt, Judicio vitam finire; Imperatoris, pugnantem in acie mortem oppetere. Non me latet, qui à vobis obeunt Legationes, eorum alios eſſe, qui dicant, Philippum cum Lacedemoniis labem Thebanis, everſionemque moliri, ac popularem ubique ſtatum diſcerpere; alios, qui ad Regem Perſarum Legatos miſiſſe; alios, qui Illyriorum Urbes circummunire; unumquemque denique ſuas fabulas, ſuoſque ſermones circumferre.

Ego

Ἐγὼ δ' οἶμαι μέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς ἁπαντας, τοῦτον μαίνεσθαι τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἐνθυμεῖσθαι ἐν τῇ ψυχῇ, πολλὴν τ' ἐρημίαν αὐτῷ κωλυσόντων ὁρῶντα, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπαιρόμενον· οὐ μὲν δητα μὰ Δία οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀπιστοτάτους τῶν παρ' ὑμῖν εἶναι, τί μέλλει ποιῶν ἐκεῖνος. Ἀπιστότατοι γὰρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες. Ἀλλ' ἐμοὶ, ἀφέντες ταῦτα, ἐκεῖνο εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἀνθρωπος, καὶ τὰ ἡμέτερα ἡμῶν ἀποστερεῖ, καὶ χρόνον πολὺν ὕβρικε· καὶ ἅπαντα, ὅσα πώποτε ἠλπίσαμέν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν ὥρμηται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐστι· κἂν μὲν νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν οὑτωῖ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθα τοῦτο ποιεῖν· ἂν ταῦτα εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνωκότες, καὶ λόγων μεταίων ἀπηλλαγμένοι. Οὐ γὰρ ὅττά ποτ' ἔσται δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ', ὅτι φαῦλα, ἐὰν μὴ προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, δεῖ εἰδέναι. Ἐγὼ μὲ οὖν, οὔτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἴλόμην λέγειν, οὐδ', τι ἂν μὴ καὶ συμφέρειν ὑμῖν πεπεισμένος ᾖ· νῦν τε ἃ γιγνώσκω, πάνθ' ἁπλῶς, οὐδὲν ὑποσταλάμενος, παρρησίασμαι· Βουλόμην δ' ἄν, ὥσπερ, ὅτι ὑμῖν συμφέρει τὸ τὰ βέλτιστα ἀκούειν, οὕτω, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ῥᾴδιον ἦν. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὖσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἑκάστῳ γενησομένοις, ὅμως

Ego equidem, Athenienſes, per Deos omnes opinor, illum inſanire, ebrium, inflatumque rerum geſtarum magnitudine; plura etiam hujuſmodi volutare mente, ac ſomniare, elatum facinorum gloriâ, nulloſque veluti in vaſta ſolitudine circumſpicientem, qui aliquid ipſi offerant impedimenti. Non tamen mihi perſuadeo, eam agendi normam ſibi delegiſſe, qua quodcumque agere velit amentiſſimis Legatis veſtris patere ſinat. Nam quo ipſi alio nomine nuncupari poſſint, qui fabulas iſtas confingunt? Verùm ſi omnibus his prætermiſſis id unum ante oculos proponamus, implacabiles illum nobiſcum gerere inimicitias; diripere noſtras opes; injuriis jamdiu Rempublicam cumulaſſe; quæ ſperavimus aliquando è re noſtra quempiam facturum, hunc versâ vice contra nos perfeciſſe; in nobis unicè poſitum eſſe reliqua diligenter curare; id etiam conſideremus, quod ſi nunc ad ejus Imperium belli faces admovere noluerimus, has fortaſſe regiones noſtras fruſtra inflammari detrectaturos; ſi hæc, inquam, animo complectamur, vanis hiſce, futilibuſque ſermonibus valere juſſis, ac repudiatis, decernemus profectò, quæ ſunt è Republica. Haud enim in futurorum caliginem penetrare opus eſt; ſed ſatis eſt intelligere, quodcumque futurum ſit, grave, ac periculoſum fore, niſi mentem rebus adhibeatis, & quæ ipſarum commune bonum tueri poſſint, earum vobis agendarum maneat voluntas. Ego equidem ad ineundam à vobis gratiam, nec unquam dicere inſtitui, nec quidquam aliud inſtitui, quàm quod in rem veſtram eſſe perſuaſum habui. Tenui modò propoſitum meum, & nullo fractus metu, apertè, ſummâque libertate ea vobis propoſui, quæ cognovi Reipublicæ profutura. At vellem, ut ſicuti non me fugit, vobis fructuoſiſſimum eſſe optimis imbui conſiliis, ita & intelligere hujuſmodi conſilia dare, utili, ac benevolo Oratori emolumento fore; libentius enim dixiſſem. Verùm quamvis obſcurum ſit,

μοις ἐπὶ τῷ συμφέροντι ὑμῖν ἐὰν πράξητε ταῦτα, πεισθῆναι, λέγειν οἴομαι. Νυμφὴ δ' ὅτι πᾶσιν ὑμῖν μέλλει συμφέρειν.

quid hæc mihi parere consilia possint, attamen quia certum habui, atque exploratum, si ea facere volueritis, multum allatura vobis utilitatis, nolui silentio præterire. Vincat autem ea sententia, quæ salutem vobis omnibus, communique rei datura esse videatur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΡΟΔΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

DE RHODIORUM LIBERTATE.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Συντεθέντος τῷ συμμαχικῷ πολέμῳ, ὃν Χίοι, Κῶοι, Ῥόδιοι, Βυζάντιοι τοῖς Ἀθηναίοις ἐπεπολεμήκεσαν, ἡ Ῥόδος, διασασιαζομένων πρὸς ἀλλήλους τοῦ Δήμου τε, καὶ τῶν Ἀρίστων διεφέρετο. Οἱ μὲν τῆς Ἀρτεμισίας τῆς Καρίας Δεσποίνης δυνάμει καθοπλισμένοι, τῶν Δήμων κατεκράτησαν. Οἱ δὲ ἐπ' Ἀθηναίους κατέφυγον, τὴν ἐλευθερίαν κομισόμενοι. Τούτῳ βουλεύων ὁ ῥήτωρ διαπελεύεται, ἄντερ τῇ πόλει ὡς σφόδρα ἐμεμάχητο. Φησὶ γὰρ (πρὸν τὴν Ὀλιγαρχίαν παντάχοῦ διασώζεσθαι χρῆναι) καὶ τῷ Κοινῷ τοῦτο συνοίσειν.

ARGUMENTUM.

Compositio [1] sociali bello, quod Chii, Coi, Rhodii, Byzantii cum Atheniensibus gesserant; Rhodus intestinis discordiis [2] lacerabatur, dissidentibus inter se Plebe, atque Optimatibus. Hi Arthemisiæ [3] Cariæ Reginæ viribus fulti plebem dominatu oppresserant, istaque ad Atheniensis confugerat libertatem recuperatura. Demosthenes Plebi opem ferendam monet, quamvis acerrimè contra Rempublicam decertaverit. Ait enim [4] statum popularem ubique fovendum esse; idque ad communem salutem pertinere.

ΛΟΓΟΣ.

Οἶμαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τηλικούτων βουλομένους δεδόσθαι παρρησίαν ἑκάστῳ μὴ συμβουλεύοντι. Ἐγὼ δ' οὐδὲ πώποτε ἡγησάμην χαλεπὸν διδάξαι τὰ βέλτιστα ὑμᾶς, ὡς γὰρ εἰπεῖν ἁπλῶς, ἅπαντες ἐγνωκότες ὑπάρχειν μοι δοκεῖτε: ἀλλὰ τὸ πρᾶξαι πεῖσαι ταῦτα. Ἐπειδὰν γὰρ τι δόξῃ

ORATIO.

GRavissimum Reipublicæ negotium consiliis nostris explicari debeat, Atheniensis, fore puto in rem vestram, neminem [5] à dicendo prohiberi, omnemque cuicumque velit animum suum de hac ipsa re aperire, dari aperiendi locum, ac libertatem. Quanquam non multùm in afferendis consiliis immorandum arbitror, cum sit facile, quid interfit Reipublicæ vos instruere, atque erudire. Quin istud mihi videtur, ut leviter dicam, esse vobis jam notum, atque exploratum. Sed illud magnam habet difficul-

δόξη, καὶ ὑπεριδῆ, τοσοῦτον τῷ πραχθῆναι ἀπέχει, ὅσον πρὶν δόξαι. Εἴ τι μὲ ἐμοὶ ἔστι, ὦν ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς Θεοῖς ὀφείλειν, τὸ, τοὺς διὰ τὴν αὐτῶν ὕβριν ὑμῖν πολεμήσαντας οὐ πάλαι, νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. Ἄξιον δ' ἐστὶν αὐτὸ τοῦτο καὶ παρόντι καιρῷ. Συμβήσεται γὰρ ὑμῖν ἐὰν ἀρχὴ βουλεύσησθε ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων τὴν πόλιν ὑμῶν βλασφημίας, ἔργῳ, μετὰ δόξης καλῆς, ἀπολύσασθαι· Ἡ τιάσαντο μὲ γὰρ ἡμᾶς ἐπιβουλεύειν αὐτοῖς Χῖοι, καὶ Βυζάντιοι, καὶ Ῥόδιοι, καὶ διὰ ταῦτα συνίσπασαι ἐφ' ἡμᾶς, ἅ τελευταῖον τουτονὶ πόλεμον. Φανήσεται δ', ὁ μὲ φρυτανεύσας ταῦτα, καὶ πείσας Μαύσωλος, φίλος εἶναι φάσκων Ῥοδίων, τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἁρπάσαντος: οἱ δ' ἀποδείξαντες αὐτοὺς συμμάχους Χῖοι, καὶ Βυζάντιοι, τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν οὐ σεβομενότες: ὑμεῖς δ', οἷς ἐπεβούλευτο, μόνοι σῴζετε πάντων τῆς σωτηρίας αὐτοῖς αἴτιοι. Ἐκ δὲ τούτων ὑπὸ πάντων ὀφθῆναι, ποιήσετε τοὺς πολλοὺς ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσι τοῦτο ποιεῖσθαι σύμβολον τῆς αὐτῶν σωτηρίας, ἐὰν ὑμῖν ὦσι φίλοι: οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν ὑμῖν γένοιτο ἀγαθὸν, ἢ παρὰ πάντων ἐκείνων ἀνυπόπτου τυχεῖν εὐνοίας. Θαυμάζω δ' ὅτι τοὺς αὐτοὺς ἐρᾷ ὑπὲρ μὲ Αἰγυπτίων τἀναντία πράττειν βασιλεῖ τὴν πόλιν πείσαντας, ὑπὲρ δὲ τῶν Ῥοδίων δήμου φοβου-

cultatem, vos, ut ſolertiâ, diligentiaque veſtrâ ea ipſa conſilia maturitatem aſſequantur, incẽdere, ac perſuadere. Quod eò magis neceſſarium eſt, quò quicquid ſententiis ſuffragiiſq; veluti è ſinu mentis educitur, eque abeſt ab afferendis frugibus, ac ſi nunquam eductum foret. Res autem, quę nunc evolvenda proponitur, una illarum eſt, pro quibus maximè à vobis haberi gratia Diis immortalibus debeat. Agitur enim, quod qui nuper propter ipſorum petulantiam bellum vobiſcum gerebant, ad vos confugiunt, omnemq; in hac una Civitate ſuæ ſpem ſalutis repoſitam eſſe profitentur. Quare pertinet ad ſplendorem Reipublicæ, ad veſtramq; maximè dignitatem, occaſionem tenere, ac nullatenus prætermittere. Nam ſi diligenter huic adeſſe, operamque dare volueritis, re quidem, non verbis cum ſummâ veſtrûm laude, clariſſimâque gloriâ, illorum maledicentiam retundetis, qui dolo malo Rempublicam onerare calumniis non deſiſtunt. Sibi vos inſidias molitos Chii [6], Rhodii [7], Byzantii [8] calumniati ſunt, & per vulgus hominum diſſiparunt; quamobrem communi conſilio, conjunctiſque armis hoc ſuperiori vobiſcum bello contenderunt. Palam nunc erit Mauſôlum [9], qui Rhodiorum præferens familiaritatem ſua loquacitate totam hanc peſtem machinatus eſt, libertatem ipſis eripuiſſe; eoſdem [10] à Chiis, Byzantiis, quibuſcum ſocietate copulabantur, nullis opibus ſublevatos; ab hac denique una omnium Republica, à qua ſibi admodum metuebant, ad certam ſalutem erectos & confirmatos. Quod cum omnibus compertum fuerit, nulla erit Plebs in reliquis Civitatibus, quę non junctam vobiſcum neceſſitudinem, propugnaculum, ac ſignum conſtituat felicitatis ſuæ; nec vobis quicquam poterit jucundius accidere, quàm ſi omnium veram, nullíſque ſuſpicionibus refrigeratam benevolentiam conſequamini. Hæc dum mihi ante oculos obverſantur, maximâ ſanè moveor admiratione, cum Rempublicam à quibuſdam video, Regis metu, à recreanda ſuis viribus Rhodiorum Plebe deterreri; ſimul verò ab iis iiſdem incendi propter Ægyptios, & perſuaderi, ut Regem ipſum provocare, ac damnis [11] augere non dubitet. Et nemo quidem ignorat, Rhodios in Græciæ, alte-

βουμένους ἀντὶ αὐδρα τοῦτον. Καί τις τυὺς μὲ, ἕλλωνας ὄντας ἅπαντας ἴσασι: τυὺς δ' ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ ἐκείνου μεμιερισμένους. Οἶμαι δ' ὑμῶν μνημονεύειν ἐνίους, ὅτι λύκια ἐβουλεύσατε περὶ τῆς βασιλικῶν, παρελθὼν ἐγὼ πρῶτος παρήνεσα, εἶμαι δ' οὐ μόνος, ἢ δεύτερος εἰπεῖν, ὅτι μοι σωφρονεῖν αὐ δοκεῖτε, εἰ πρόφασιν τῆς παρασκευῆς μὴ τιὼ πρὸς ἐκεῖνον ἔχθραν ποιεῖσθε: ἀλλὰ παρασκευάζεισθε μὲ πρὸς τυὺς ὑπάρχοντας ἐχθρούς, ἀμυνεῖσθε δ' κἀκεῖνον, ἐαὶ ὑμᾶς αδικεῖν ἐπιχειρῇ. Καὶ οὐκ ἐγω μὲ ταῦτα εἶπον, ὑμῖν δ' οὐκ εὖ δοκεῖ ὀρθῶς λέγειν: ἀλλὰ οὐ ὑμῖν ἤρεσκε ταῦτα. Ἀκόλουθος τοίνυν λόγος ἔστι μοι τῷ τότε ῥηθέντι. Ἐγὼ γὰρ εἰ βασιλεὺς παρ' ἀυτὸν ὄντα μὲ σύμβουλον ποιοῖτο, ταῦτ' αὐ αὐτῷ παραινέσαιμι, ἅπερ ὑμῖν: ὑπὲρ μὲ δεῖ ἑαυτῦ πολεμεῖν, ἐαὶ τις ἐναντιῶται δεῖ ἑλλήνων: ἂν δ' μηδὲν αὐτῷ προσήκει, τούτων μὴ δ' ἀντιποιεῖσθαι τιὼ ἀρχιὼ. Εἰ μὲν οὖν ὅλως ἔγνωκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὕσων αὖ βασιλεὺς ἐγκρατὴς γένηται, φθάσας, οὐ παρακρουσάμενος τινας δεῖ ἐν ταῖς πόλεσι, παραχωρεῖν: οὐ καλῶς ἐγνώκατε, ὡς ἐγὼ κρίνω. Εἰ δ' ὑπὲρ γε δεῖ δικαίων, οὐ πολεμεῖν αὖ τούτου δεῖ, οὐ πάσχειν ὅτιοῦν αὖ οἴεσθε χρῆναι: πρῶτον μὲν ὑμῖν ἧττον δόξει τοῦτο, ὥσῳ μᾶλλον αὖ ἐγνωκότες ἦτε ταῦτα: ἔπειδ' ἃ προσήκει, φρονεῖν δόξετε. Ὅτι δ' οὐδὲν καινὸν οὔτ' ἐγὼ λέγω τωῦ, πολλῶν Ῥοδίων ἐλευθερωῦ, οὔθ' ὑμεῖς αὖ πειθῆτέ μοι, πεπίστευτε, δεῖ γεγενημένων ὑμᾶς τι, οὐ δεῖ συνενηνοχότων ὑπομνῆσαι. Τιμῶς ἐξεπέμψατε

alteros in Regni Perſarum parte reputari. Memoriâ exiſtimo aliquos veſtrûm retinere, cum in illa circa Regem deliberatione verſaremini, me primum, vel etiam ſolum, aut vix altero adſtipulatore ſententiæ meæ, non deſideraturum dixiſſe prudentiam veſtram, ſi adornandæ rei militari non ex ſuſcepta cum ipſo Rege inimicitia caperetur occaſio, ſed ex hoſtibus, quos jam manifeſtos habetis, contra quos confecto belli apparatu, eo deinde adverſus illum, ſi vos tentare injuriis auderet, uteremini. Cui conſilio, quod non ſolùm eo tempore non improbaſtis, ſed plauſu, lætoque murmure excepiſtis, modò conſtabit Oratio mea, cum eoque ex omni parte conſentiet. Quin etiam, ſi me in conſilium Rex adhiberet, rogaretque ſententiam, ipſi non aliam afferrem ab ea, quam vobis attuli, in iſtaque una permanerem: pro tuendis Imperii finibus, ac majeſtate bellum ſibi gerendum, ſi quis illam Græcorum aggrederetur armis imminuere; ab alienis autem rebus, quæ nihil ad ſe pertinerent, abſtinendum omnino, eaſque non ferro, belloque ſibi vindicandas. Igitur ſi ſtatutum in animo habeatis omnia Regi permittere, quæcumque aut Civium quibuſdam fraude irretitis, aut agendi celeritate uſurpavit, non minus damno, ac vitupero, quàm ſanè vehementer laudo, ſi fixum apud vos maneat, bellum pro Jure tuendo ſuſcepturos, omniaque, cum opus fuerit incommoda ſubituros. Id autem quò magis erit certum ac deliberatum, primùm vos eò minus exequi oportebit; deinde maximam vobis conſilii opinionem, clariſſimumque bene gerendæ Reipublicæ nomen comparabit. Verùm ne hunc morem videar, quem in ſervanda Rhodiorum libertate cuſtodiendum moneo, vobis novum adducere, ac re nunquam adhibitum, ad aliquam rerum præteritarum, quæ bonum detulit Reipublicæ, memoriam veſtram revocabo.

Ti-

Τιμοθέου ποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔνδησαντα Ἀριοβαρζάνην, προσγράψαντες τῷ ψηφίσματι, μὴ λύσαντα τὰς σπονδὰς τὰς πρὸς βασιλέα. Ἰδὼν δ' ἐκεῖνος μὲν Ἀριοβαρζάνῃ φανερῶς ἀφεστῶτα τὸ βασιλέως, Σάμον ὑφ' ἑρμοσμένην ὑπὸ Κυπροθέμιδος, ὃν κατέστησε Τιγράνης ὁ Βασιλέως ὕπαρχος, τῷ μὲν ἀπεῖργεν ἔνδον, τὴν δὲ προσπαδεζόμενος, καὶ βοηθήσας ἠλευθέρωσε. Καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐ γέγονε πόλεμος διὰ ταῦτ' ὑμῖν. Οὐ γὰρ ὁμοίως οὐδὲν ὑπὲρ τε τοῦ πλεονεκτεῖν πολεμοῦσιν ἢ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ. Ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν ἐλαττοῦνται, μέχρι τοῦ δύνασθαι πάντες πολεμοῦσιν· ὑπὲρ δὲ τοῦ πλεονεκτεῖν, οὐχ οὕτως. Ἀλλ' ἐρίζονται μὲν, ἐάν τις ἐᾷ· ἐὰν δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἧττον ἐπανέρχονται τοὺς ἐναντιωθέντας αὐτοῖς ἡγούμενοι. Ὅτι δ' οὐδ' ἂν ἐναντιωθῆναί μοι δοκεῖ τῇ πράξει ταύτῃ νῦν Ἀρτεμισίᾳ, τῆς πόλεως οὔσης ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, μικρὰ ἀκούσαντες σκοπεῖτε, εἴτε ὀρθῶς ἐγὼ λογίζομαι ταῦτα, εἴτε μή. Εἰ γὰρ νομίζω, πράττοντος μὲν τοῦ Αἰγύπτου πάντα, ἅσ' ὥρμηται, βασιλέως, σφόδρα ἂν Ἀρτεμισίαν πειραθῆναι πείσασθαι Ῥόδον αὐτῷ· οὐ τῷ βασιλέως εὐνοίᾳ, ἀλλὰ τῷ βούλεσθαι, πλησίον αὐτῆς διατρίβοντος ἐκείνου, μεγάλῃ διεργασίαν καταδέδεσθαι πρὸς αὐτόν, ἵν' ὡς οἰκειότατ' αὐτῷ ἀποδέχοιτο. Πράττοντος δ' ὡς λέγεται, καὶ δυμαρτικότος, οἷς ἐπεχείρησεν, ἡγεῖσθαι τῷ πᾶσιν ταύτῃ, ὅπερ ἐστὶν, ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶναι βασιλεῖ χρησίμως ἐν τῷ παρόντι, τῆς δ' αὐτῆς ἀρχῆς ἐπιτείχισμα πρὸς τὸ μηδ' ὁτιοῦν παρακινεῖν. Ὥστε μοι δοκεῖ, μᾶλλον ἂν ὑμᾶς ἔχειν μὴ φανερῶς αὐτῆς ἐνδούσης, ἢ ἐκεῖνον λαβεῖν βούλεσθαι

Timotheum [11] illum, Athenienſes, cogitate, ſuppetias olim Ariobarzani miſſum ea conditione decretis veſtris conſignatâ, ut ne fœdus cum Rege ictum frangeret. Cum comperiſſet Ariobarzanem hoſtili in ipſum Regem animo eſſe, ac palam rebellaſſe; Samum verò à Cyprothemide, quem Tigranes Regis Præfectus Urbi impoſuerat, præſidio detineri, & negavit illi opem ferre, & civitatem obſidione à ſe cinctam, atque in deditionem acceptam libertati reſtituit; nullo eam ob rem bello ad hæc uſque tempora in vos excitato. Arma ſiquidem non eodem animo, eademque vi pro retinendo, aut ampliando Imperio commoventur. Ne quid Reſpublica detrimenti capiat, extremâ vi, & quoad vires ſufficiunt, conſeruntur manus; ſecus, ut innutriatur ambitio, eò uſque geruntur bella, quoad per alteros liceat, & ſi prohibeatur, nemo ſecum injuriosè agi conqueritur. Neque verò Arthemiſiam, cum Rhodiorum libertatem viderit vobis cordi eſſe, in eaque tuenda partes ſuſcepiſſe, ab hac agendi conſuetudine puto diſceſſuram. Quod rectè ne, an ſecus exiſtimem, paucis à me auditis, judicatote. Si res Ægypti, quas modò Rex urget, ex hujus ſententia ſuccederent, eam credo omni conatu Rhodum, ut illi vindicet, convulſuram, non ſanè benevolentiâ inductam, ſed collocandi apud eum beneficii voluntate, quem ſi Regno vicinum habeat, cupit etiam familiariſſimum. Quod ſi Rex ibi, ut fama [11] eſt, adverſâ utatur fortunâ, & rem malè gerat, exiſtimaturam profectò non aliam ex hac Inſula Regi in præſenti uſum fore, quàm ut inde frænum iniiciat ejus Regno, coerceatque [14] veluti firmiſſimo propugnaculo, ne quid in ipſum tentare, aut commovere poſſit. Adeout nullus dubitem exoptari magis ab Arthemiſia Rhodum veſtram eſſe, quàm Regis, occultò ſe tamen præbente vobis operam ſuam, vultuque hanc ſuam voluntatem contegente.

Quare

βούλεσθαι. Οἶμαι μὲν οὖν οὐ βοηθήσειν αὐτοῖς· εἰ δ' ἄρα τοῦτο ποιῇ, φαύλως, καὶ κακῶς. Ἐπὶ δὲ τῷ βασιλεῖ ὅ, τι μὲν ποτε ποιήσει, μὰ Δί' οὐκ ἂν ἐπομόσαιμι ἔγωγε, ὡς οἶδα· ὅτι μὲν τοι συμφέρει τῇ πόλει δῆλον εἶναι γενέσθαι, πότερα ἂν τι πείσεται τῆς πόλεως τῆς Ῥοδίων, ἢ οὔ, ταῦτα καὶ ἰσχυρίσαιμ' ἄν. Οὐ γὰρ ὑπὲρ Ῥοδίων βουλεύεται, εἰ ἀντιποιῆται, μόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν, καὶ πάντων ὁμοῦ ἑλλήνων. Οὐ μὴν, οὐδ' εἰ δι' ἀνδρὸς εἶχον τὴν πόλιν οἱ νῦν ὄντες ἐν αὐτῇ Ῥόδιοι, παρήνεσα ἂν ὑμῖν τούτοις ἐλέσθαι, οὐδ' εἰ πάντα ὑπισχνοῦντο ὑμῖν ποιήσειν. Ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς τὸ μὲν πρῶτον, ὅπως καταλύσωσι τὸν δῆμον, προσλαβόντας τινὰς τῶν πολιτῶν· ἐπειδὴ δὲ τοῦτ' ἐπράξαν, πάλιν ἐκβαλόντας τούτους. Τοὺς οὖν μετ' ἐκείνων πίστεως κεχημένους, οὐδ' ἂν ὑμῖν βεβαίους ἡγοῦμαι γενέσθαι συμμάχους. Καὶ ταῦτα, οὐδέ ποτ' εἶπον ἄν, εἰ τῶν Ῥοδίων δήμῳ μόνον ἡγούμην συμφέρειν· οὔτε γὰρ πρόξενος τῶν ἀνδρῶν, οὔτε ἰδίᾳ ξένος αὐτῶν οὐδεὶς ἐστί μοι. Οὐ μὴν, οὐδ' εἰ ταῦτα ἀμφότερα ἦν, εἰμὴ συμφέρειν ὑμῖν ἡγούμην, εἶπον ἄν. Ἐπεὶ Ῥόδιοις γε, εἰ οἷόν τε τοῦτ' εἰπεῖν τῷ σωφρονοῦντι τῇ σωτηρίᾳ αὐτῶν, συγχαίρω τ' γεγενημένων· ὅτι τὸ κομίσασθαι τὰ ὑμέτερ' ὑμῖν φανίσαντες τὴν αὐτῶν ἐλευθερίαν ἀπολαύουσι. Καὶ παρὸν αὐτοῖς, ἥλιοι, καὶ βελτίοσιν ὑμῖν αὐτῶν ἐν ἴσοις συμμαχεῖν, βαρβάροις, ἢ δούλοις, οὓς εἰς τὰς ἀκροπόλεις παρεῖντο, δουλεύουσιν. Ὀλίγου δ' δεῖν λέγειν, αὐ ὑμεῖς αὐτοῖς ἐβουλήσητε βοηθῆσαι, οὐκ ἂν σωφρονίσαιτε ταῦτ' αὐτούς.

De Rhodiorum Libertate.

Quare aut ei nullatenus auxiliaturam censeo; aut si opituletur, adeo remissè, ac tenuiter, ut nihil inde roboris, nihil virium sit accepturus. Qui verò sit animus Regi, quid putem facturum, mentirer profectò, si notum mihi esse affirmarem. Sed illud contendo, neminem posse latere, quantùm intersit Reipublicæ, utrum Rhodiorum Civitas in Regis veniat potestatem, an secus. Nam si huic [15] cedat, subeatque jugum, tunc non solùm illorum saluti, sed vestræ, Græcorumque omnium consulendum erit. Neque verò si qui modò Cives eam Rempublicam tenent, suâ tenerent authoritate, suisque viribus, ad eos complectendos, confovendosque vos adhortarer, quamvis imperata vestra se facturos, vobisque obnoxii esse pollicerentur. Nam illud cogitandum mihi se offert, ab iis, ut Plebem delerent, ac rerum potirentur, primò Popularium suorum [16] aliquos susceptos benevolentiâ fuisse; potitis, aquâ statim & igne interdictos. Quare qui suis datam fidem violarunt, hanc eos nobis servaturos, stabilemque inituros cum alienis societatem existimare non possum. Hæc sanè tacuissem, si ad solam Rhodiorum salutem pertinere fuissem arbitratus; quippe nullum mihi, aut publicè, aut privatim intercedit cum illis Hospitium, nulla familiaritas, & quamvis intercederet, me tamen à dicendo cohibuissem, nisi putassem bono vobis esse Orationem meam. Quin de Rhodiorum calamitate, si tamen qui studet illorum salutem tueri, hoc sensu

Εὖ

lætitiæ affici potest, triumpho, & gaudeo; qui quidem sua libertate spoliati sunt, dum vos à rebus vestris gerendis, recuperandisque interdicunt; & cum sibi promptum, ac liberum esset, Græcis, vobisque Græcorum Optimatibus uti sociis, ac familiaribus; receptis in arces, & [17] propugnacula Mancipiis, & Barbaris servire maluerunt. Quamquam vix abest, ut dicam, eamdem ipsis calamitatem profuisse, dummodo velitis eam nunc opibus, auxiliisque vestris abstergere.

Nam

Εὖ μὲ γὰρ πράττοντες, οὐκ οἶδ' εἴ ποτ' ἀν φρονῆσαι ἠθέλησαν, ὄντες Ῥόδιοι: ἔργῳ δ' πειραθέντες, καὶ διδαχθέντες, ὅτι πολλῶν κακῶν ἡ ἄνοια πολλοῖς αἰτία γέγονεται, τάχα ἄν, εἰ τύχοιεν, σωφρονέστεροι πρὸς τὸ λοιπὸν τῦ χρόνου γένοιντο. Τοῦτο δ', οὐ μικρὸν αὐτοῖς ὠφέλημα ἡγοῦμαι. Φημὶ δὴ χρῆναι πειρᾶσθαι σώζειν τοὺς ἄνδρας, καὶ μὴ μνησικακεῖν, ἐνθυμουμένους, ὅτι πολλὰ καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἐπιβουλευσάντων ἐξηπατήσθε, ὧν οὐδενός αὐτοὶ δίκην δοῦναι δίκαιον ἂν εἶναι φήσαιτε. Ὁρᾶτε δ' καὶ τόδε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι πολλοὺς ὑμεῖς πεπολεμήκατε πολέμους, καὶ πρὸς Δημοκρατίας, καὶ πρὸς Ὀλιγαρχίας. Καὶ τοῦτο ἴσε μὲ καὶ αὐτοί. Ἀλλ' ὑπὲρ ὧν πρὸς ἑκατέρους ἔδ ὑμῖν ὁ πόλεμος, τοῦτ' ἴσως ὑμῶν οὐδεὶς λογίζεται. Τ'ὑπὲρ τίνων οὖν ἐστι; πρὸς μὲ τοὺς δήμους, ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων, οὐ δυνηθέντων δημοσίᾳ διαλύσασθαι ταῦτα, ἢ περὶ γῆς μέρους, ἢ ὅρων, ἢ φιλοτιμίας, ἢ τῆς ἡγεμονίας. Πρὸς δὲ τὰς Ὀλιγαρχίας, ὑπὲρ μὲν τούτων, οὐδενός: ὑπὲρ δὲ τῆς πολιτείας, καὶ τῆς ἐλευθερίας. ὥστε ἔγωγε, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, μᾶλλον ἡγεῖσθαι συμφέρειν δημοκρατουμένους τοὺς ἄλλους ἅπαντας πολεμεῖν ἡμῖν, ἢ ὀλιγαρχουμένους φίλους εἶναι. Πρὸς μὲν γὰρ ἐλευθέρους ὄντας, οὐ χαλεπῶς ἂν ὑμᾶς εἰρήνην ποιήσασθαι νομίζω, ὁπότε βουληθείητε: πρὸς δὲ τοὺς ὀλιγαρχουμένους οὐδὲ τὴν φιλίαν ἀσφαλῆ νομίζω. Οὐ γὰρ ἔδ' ὅπως ὀλίγοι πολλοῖς, καὶ ζητοῦντες ἄρχειν τοῖς μετ' ἰσηγορίας ζῆν ἠρημένοις δύνα-

Nam proſperâ exultantes fortunâ, neſcio, an unquam bonæ menti litaſſent, cum ſint [18] Rhodii. Nunc verò malorum experimento docti ſtultitiam plerumque ærumnarum nutriculam eſſe, fortè prudentiam, ſi tamen ita continget, exacuent, ac ſibi meliùs in poſterum providebunt. Curandum igitur, atque enitendum reor, ut per vos res iſtorum publica ſalva, atque integra ſit; ut damna, atque injuriæ vobis illatæ oblivione deleantur; denique reputandum, quot vobis, quantaque mala ab inſidiatoribus inuſta fuerint, à quibus debitas perſolvi pœnas longè ab æquitate veſtra abhorrere fateamini. Neminem veſtrûm fugit, Athenienſes, ſæpius à vobis in utraſque Reſpublicas ſuſceptum bellum, quibus vel Pauci, vel Plebs univerſa moderabantur. At unde diſſidia ortum duxerint, quibuſque de cauſis incenſi vobis animi fuerint, fortaſſe nemo pariter cogitatione complectitur. Qua verò de cauſa bellatum eſt? Contra Civitates [19] populari imperio adminiſtratas, pro privatorum quærelis, quibus publicè partium diſſenſione ſatisfieri non potuit, aut Regionis parte, aut finibus, aut æmulatione, aut principatu. Contra Urbes [20] alias Paucorum obſequentes voluntati, pro nullo hujuſmodi ſtudio, ſed pro ipſa forma Reipublicæ, ac libertate. Quare nullus vereor affirmare, magis eſſe in rem noſtram, ab univerſa Græcia, quantacunque illa ſit, Plebe tamen ſingularum Urbium frœna moderante, bello nos peti quàm cum ipſa, Paucis eaſdem Urbes gubernantibus, familiaritate conjungi. Nam liberâ Plebe, quandocunque velletis componendis tumultibus, diſcordiiſque ſedulò dare operam, facilè poſſet pax coaleſcere; Iſtorum ſemper infidam, ſuſpectamque arbitror amicitiam. Nunquam enim, nunquam erit profectò, ut Pauci regnandi cupidi, ſuorumque Civium oppreſſores popularem ſtatum,

δίκαι γένοιτ' ἄν. Θαυμάζω δ' εἰ μηδεὶς ὑμῶν ἡγεῖται, Χίων ὀλιγαρχουμένων, καὶ Μιτυληναίων, καὶ νῦν Ῥοδίων, καὶ πάντων ἀνθρώπων ὀλίγου δεῖν λέγειν, εἰς ταύτην τὴν δουλείαν ὑπαγομένων, συγκινδυνεύειν τι τῇ παρ' ὑμῖν πολιτείᾳ: μὴ δ' λογίζεται τοῦθ', ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως, εἰ δὶ Ολιγαρχίας ἅπαντα συστήσεται, τὸν παρ' ὑμῖν δῆμον ἐάσουσιν. Ἴστασι γὰρ οὐδένας ἄλλους πάλαι εἰς ἐλευθερίαν τὰ πράγματ' αὖ ἐπαναξάντας. Ὅθεν δὴ κακόν αὐτοῖς ἄν τι γενέσθαι προσδοκῶσι, πάντους ἀπολεῖν βουλήσονται. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους τοὺς ἀδικοῦντάς τινας αὐτοὺς τὰ κακῶς πεπονθότων ἐχθροὺς ἡγεῖσθαι χρή: τοὺς δ τ'ς πολιτείας καταλύοντας, καὶ μηδὲν ἄντας εἰς ὀλιγαρχίαν κοινοὺς ἐχθροὺς παραυτῶ νομίζειν πάντων δεῖ ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων. Ἔπειτα καὶ δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοκρατουμένους αὐτοὺς τοιαῦτα φρονοῦντας φαίνεσθαι περὶ τῶν ἀτυχούντων δήμων, οἷα τοὺς ἄλλους ἀξιοῦτε φρονεῖν περὶ ὑμῶν, ἔστοτε, ὃ μὴ γένοιτο, τοιοῦτό τι συμβαίη. Καὶ γάρ, εἰ δίκαιά τις αὖ φήσει Ῥοδίους πεπονθέναι, οὐκ ἐπιτήδειος ὁ καιρὸς ἐφεδρεύειν. Δεῖ γὰρ τοὺς εὐτυχοῦντας περὶ τῶν ἀτυχούντων ἀεὶ φαίνεσθαι βουλομένους τὰ ζέλτιστα: ἐπειδήπερ ἀδηλον τὸ μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις. Ἀκούω δ' ἔγωγε πολλάκις ἐνταυθοῖ παρ' ὑμῖν τῶν λεγόντων, ὡς ὅτε ἠτύχησεν ἡ πόλις ὑμῶν, συμβουλεύσαντάς τινας αὐτοῖς σωθῆναι: ὃν ἐγὼ, μόνων Αργείων ἐν τῷ παρόντι μεμνήσο-

μαι

Plebemque, vitæ æquabilitatem exoptantem rectis oculis videant, benevolentiâ prosequantur. Esset igitur, cur vehementer admirarer, si quempiam vestrûm ea subiret cogitatio, nullum Rempublicam nostram ammittendi popularis instituti periculum adituram, quamvis Rhodii, Mitilenenses [21], Chii, & quotquot, parùm abest, ut dicam, homines sunt, hoc Paucorum imperio comprimantur. Nemini profectò accuratè rem judicanti veniat in mentem reputare, si ad Paucorum auctoritatem reliquæ Urbes deducantur, vestram Populo relinquendam. Sciunt enim labes istæ Reipublicæ ab aliorum præter vos nemine salutem rebus, libertatem populis restitui posse; idcirco unde sibi quidpiam mali, & ruinarum metuunt, eos volent omnino eversos, ac profligatos. Cæteri, qui se hostiliter gerunt, eorum dumtaxat, quibus damna inflixere, subeunt inimicitias. Istos autem, qui funus afferunt Reipublicæ, illamque paucorum libidini desertam perimunt, omnium profectò, quibus nihil supra libertatem est, communes hostes judicandos censeo; proinde æquitati, rerumque naturæ consentaneum esse, Athenienses, vos popularis imperii felicitatem consequutos eâ solicitudine aliorum populorum mederi calamitatibus, qua velletis remedium vobis afferri, si unquam hac peste, quod omen avertat Jupiter, Urbem nostram conflictari contingeret. Quod si aliquis dicat, justè Rhodios dare scelerum suorum pœnas, hæc mehercule non loquitur suo tempore, nec opportunè de ipsorum gaudet ærumnis. Convenit enim fortunæ utentibus benignitate, complecti Miseros, jacentes erigere, cum quid posterum tempus ferre possit, cunctis Mortalium obscurum sit. Audio sæpius Oratorum aliquos ex hoc loco memorantes, non defuisse [22] huic Reipublicæ, cum jactaretur vehementi malorum fluctu, qui communi consilio labantem retinere studuerint. Ut reliquos præteream, breviter nunc Arginorum [23] dumtaxat memoriam repetam,

quo-

μαι βραχύτ. οὐ γὰρ ἂν ὑμᾶς βουλοίμην δόξαν ἔχοντας τῷ σώζειν τοὺς ἀτυχήσαντας ἀεὶ, χείρους Ἀργείων ἐν τούτῳ τῷ πράξει φανῆναι: ὃ χώραν ὅμορον τῇ Λακεδαιμονίων οἰκοῦντες, ὁρῶντες ἐκείνους γᾶς, καὶ θαλάττης ἄρχοντας, οὐκ ἀπώκησαν, ἃ δ' ἐροβήθησαν δικαίως ὑμῖν ἔχοντες φανῆναι: ἀλλὰ καὶ πρόσβεις ἐλθόντας ἐκ Λακεδαίμονος, ὥς φασιν, ἐξαιτησομένους τινὰς τῶν φυγάδων τῶν ὑμετέρων ἐψηφίσαντο, ἐὰν μὴ πρὸ ἡλίου δυσμῶν ἀπαλλάττωνται, πολεμίους κρίνειν. Εἶτα οὐκ αἰσχρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὸ μὲν Ἀργείων πλῆθος οὐκ ἐροβήθη τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς, οὐδὲ τὴν φήμην: ὑμεῖς δ' ὄντες Ἀθηναῖοι βάρβαρον ἄνδρωπον, καὶ ταῦτα γυναῖκα φοβηθήσεσθε; καὶ μὴν, οἱ μὲν, ἔχοιεν ἂν εἰκότως, ὅτι πολλάκις ἥττηνται ὑπὸ Λακεδαιμονίων: ὑμεῖς δ' οὐδεπώποτε μὲν πολλάκις βασιλέα, ἥττησθε δ' οὐδὲ ἅπαξ, οὔτε τῆς δουλῶν τῶν βασιλέως, οὔτε αὐτῶν ἐκείνου. Εἰ γάρ τι που καὶ κεκράτηκε τῆς πόλεως βασιλεὺς, ἢ τοὺς πονηροτάτους τῶν ἑλλήνων, καὶ προδότας αὐτῆς χρήμασι πείσας, ἢ οὐδαμοῦ ἄλλοι κεκράτηκε: καὶ οὐδὲ τοῦτο αὐτῷ συνελήλυθεν. Ἀλλὰ μὴν δρήσετε αὐτὸν, τὴν τε πόλιν δι' ἃ Λακεδαιμονίων ἄδικα πεπόνθασιν, καὶ περὶ τῆς αὐτῶν βασιλείας κινδυνεύσαντα πρὸς Κλέαρχον, καὶ Κῦρον. Οὔτ' οὖν ἐκ τοῦ φανεροῦ κεκράτηκεν, οὔτ' ἐπιβουλεύσαι συνελήλυθεν αὐτῷ. Ὁρῶ δ' ὑμῶν ἐνίους Φίλιππον μὲν οὐκ ἄρα οὐδενὸς ἀξίου πολλάκις ὀλιγωροῦντας, Βασιλέα δ' ὡς ἰσχυρὸν ἐχθρὸν, οἷς

quorum exemplo vos ego inflammare vellem, ne, qui afflictis aliorum rebus opitulandi gloriam cupitis obtinere, vobis hanc ipsam gloriam ab iisdem ereptam doleatis. Hi inquam Argivi, quamvis regionem incolerent finitimam Lacedemoniis, eosque terrâ, marique viderent longè, latèque imperantes, nullo sanè perculsi metu suam vobis familiaritatem, suamque benevolentiam ostendere non dubitarunt; quin Legatis, ut ferunt, Lacedemone ad se postulatum missis, aliquos vestrorum Exulum sibi dimitti, decreto jusserunt, ante solis occasum Civitate excederent, & ni facerent, hostes reputari. Et vos, Athenienses, non pudeat, cum Argivorum populum audiatis, nullo quidem Lacedemonum metu perterritum, eâ præsertim temporum conditione, nihili tantas ipsorum vires, tantamque potentiam feciſſe; vos, inquam, non pudeat, cum sitis Athenienses, atque hujus Cives Reipublicæ, barbarum hominem, vel potius [14] fœminam reformidare? Et quidem illi hac uti potuissent excusatione, istâque se causâ colligere, quod sæpius duram [15] Lacedemonum victoriam experti essent; vos autem multùm [16] de Rege triumphastis, & ne semel quidem fuistis ab ipso, aut ab ejus Mancipiis eversi, ac devicti. Nam si aliquando Urbem nostram dicto suo audientem habuit, non vi, sed corruptis [17] pecunia Græcorum turpissimis, Patriæque suæ proditoribus, habuit; ac nullum inde mehercule fructum utilitatis consequutus est. Siquidem invenietis, ea tempora in memoriam revocantes, ipsum vicissim, dum Lacedemoniorum ope frangit nostræ Reipublicæ nervos, viresque debilitat, à Cyro [18], & Clearcho in Regni discrimen adductum, de suisque rebus periclitatum. Quapropter nec palam, apertèque vicit, nec factæ nobis insidiæ nullum ei commodum, nullam utilitatem pepererunt. Sæpius à quibusdam vestrûm animadverti, Philippum ut nullius dignitatis, nulliusque roboris parvipendi, Regem verò Persarum in pretio haberi, & metui, ut gravem in eos hostem,

οἷς ἂν προέληται πολεμεῖν, σοβούμενος. Εἰ δὴ μή, ὡς φαῦλον οὐκ ἀμυνούμεθα, τῷ δ' ὡς φοβερῷ πάνδ' ὑπείξομεν, πρὸς τίνας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρατάξόμεθα; Εἰσὶ δέ τινες οἱ παρ' ἡμῖν δεινότατοι τὰ δίκαια λέγειν ὑπὲρ τῶν ἄλλων πρὸς ὑμᾶς. Οἷς παραστήσαιμ' ἂν ἔγωγε τοσοῦτον μόνον ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ζητεῖν τὰ δίκαια λέγειν, ἵν' αὐτοὶ τὰ προσήκοντα πρῶτοι φαίνωνται πάντων. Ὡς ἔστιν ἄτοπον περὶ τῶν δικαίων ὑμᾶς διδάσκειν αὐτοὺς ἃ δίκαια ποιοῦντα. Οὐ γὰρ ἐστὶ δίκαιον ὄντα πολίτην τὸν παρ' ὑμῶν λόγους, ἀλλὰ μὴ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν ἐσκέφθαι. Φέρε γὰρ πρὸς Θεῶν σκοπεῖτε, τί δήποτε ἐν Βυζαντίῳ οὐδεὶς οὐδ' ὁ διδάσκων ἐκείνους μὴ καταλαμβάνειν Χαλκηδόνα, ἣ βασιλέως μέν ἐστιν, εἴχετε δ' ὑμεῖς αὐτήν, ἐκείνοις δ' ὠφελίμως προσήκει; μὴ ἵν' Συλημβρίαν πόλιν ὑμετέραν ποτὲ συμμαχὶν οὖσαν, ὡς αὐτοὺς σωτελῆ ποιῶν; ἢ Βυζαντίους ὁρίζῃ τῶν τούτων χώραν παρὰ τοὺς ὅρκους, ἢ τὰς συνθήκας, ἐν αἷς αὐτονόμους εἶναι γέγραπται; ὡδὲ Μαυσώλου ζῶντος, ὡδὲ τελευτήσαντος ἐκείνου, τῇ Ἀρτεμισίᾳ ὠφείλησθ' ὁ διδάξων, μὴ καταλαμβάνειν Κῶν, ἢ Ῥόδον, ἢ ἄλλας πόλεις ἑτέρας ἐλλιμενίδας, ὧν ἢ βασιλεὺς ὁ ἐκείνου ἑκάστοτε ἐν ταῖς συνθήκαις ἀπέστη τοῖς Ἕλλησι, ἢ περὶ ὧν πολλοὶ κινδύνου, ἢ καλοὶ ἀγῶνες οἱ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Ἕλληνες ἐποίησαντο; εἶδ' ὁρᾷ τις ἀμφοτέρους αὐτοῖς, ἀλλ' οὔτε πεισόμενοι τούτοις ὡς ἔοικεν, οὐκ εἰσίν. ἐγὼ δὲ δίκαιον μὲν εἶναι νομίζω κατοίκτῳ τὴν Ῥοδίων δῆμον· ὠφέλιμον δέ, ἢ μὴ δίκαιον ὄν,

quos odio prosequitur, & sibi ferro conterendos vindicat. Quamobrem si Macedonis injurias ferimus, ab eoque abstinemus ut hoste vilissimo, ac despicatissimo; à Persa ut potentissimo, in quos arma capiemus, Athenienses, quos bello ulciscemur? Video etiam nonnullos, cum aliorum jura contra vos urgere, ac tueri debent, multùm ingenio valere, summaq; dicendi facultate; quos ego monitos vellem, hanc suam eloquentiam vestris dumtaxat adversus alios defendendis juribus reservarent, ut prius ipsi jus colere, æquitatemque amplecti videantur. Non enim consentaneum est, ab iis justitiam vos edoceri, qui deserant; deseritur autem, cum Civis, & hujus Civis Reipublicæ cogitat solùm, suadetque è superiori loco, non quæ Patriam erigant, sed quæ labefactent. Age verò vobiscum per Deos immortales animo reputate, quid sit, quod Byzantii nemo Cives ab occupanda Chalcedone perterrefaciat, quæ olim vestra, nunc Regi paret, nullatenus ad eos pertinet, ac prorsus aliena est. Aut quod Sylimbriam vobiscum jampridem societate, ac fœdere conjunctam, nunc sibi vectigalem constituant? Aut quod Byzantios ipsos haud moneant injuriam, qua Sylimbriorum regionem angustioribus, quàm par est, finibus concludant, violatoque pacto, ac jurejurando, quibus cautum fuit, ut suis legibus vivant, suiq; teneant potestatem? Quod nemo denique vivo, aut è vivis erepto Mausòlo, Arthemisiam docuerit, ne sibi Coum, Rhodum, aliasq; usurparet græcas Urbes, quas fœderis conditione, dum potiretur, dimisit Græcis Persarum Rex; quamvis pro illarum libertate tot glorioſa pericula, tot bellorum discrimina obiissent Majores nostri. Et si utrosque docuit aliquis, & quid jus ferret, admonuit, quid tandem causæ sit, cur ipsi, ut Æquum, ac Ratio postulabat, non se cohibuerint, surdasque dederint aures aliorum dictis? Ego sanè cum recreandum vobis Rhodiorum populum, libertatique restituendum propono, æquitatem propono. At si vel nullus esset æquitati locus, non

ἦν, ὅταν εἰς ἃ ποιῶσιν, βλίψω, προσήκειν οἶμαι παραινέσαι κατέχειν. Διὰ τί; ὅτι πάντων μέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δίκαια ποιεῖν ἁρμόττον αἰσχρὸν ὑμᾶς μόνους μὴ ἐθέλειν. Ἁπάντων δ' ἅμ' ἄλλων ὅπως ἀδικεῖν δυνήσονται, παρασκευαζομένων μόνος ὑμᾶς τὰ δίκαια προτείνεσθαι, μηδενὸς ἀντιλαμβανομένους, οὐ δικαιοσύνῃ, ἀλλ' ἀνανδρίαν ἡγοῦμαι. Ὁρῶ γὰρ ἅπαντας πρὸς τὴν παροῦσαν δύναμιν, οὐ μέν δίκαιον ἀξιοῦντες· οὐ παράδειγμα τούτου λέγειν ἔχω πᾶσιν ὑμῖν γνώριμον. Εἰσὶ σωθῆναι δίκαι τοῖς ἄλλοις πρὸς βασιλέα· ἃς ἐποιήσατο ἡ πόλις ἡ ὑμετέρα. Ἃς ἅπαντες ἐγκωμιάζουσι· οὐ μετὰ τοῦτο ὕστερον Λακεδαιμονίοις, ταύτας ὧν δὴ κατηγοροῦσι. Κἂν ταύταις οὐχὶ ταυτὰ δίκαια ἀμφοτέροις ὤφθαι. Τῶν μὲν γὰρ ἰδίων δικαίων ἅμ' ἐν ταῖς πολιτείαις οἱ νόμοι κοινὴν τὴν μετουσίαν ἔδοσαν, οὐ ἴσην οὐ τοῖς ἀδυνάτοις, καὶ τοῖς ἰσχυροῖς. Τῶν δ' ἐλλήνων δικαίων οἱ κρατοῦντες ὁρίζειν τοῖς ἥττοσι γίγνονται. Ἐπειδὴ τοίνυν ὑμῖν ἐγκεῖται τὰ δίκαια, οὐ ποιεῖν ὑπάρχει, ὅπως οὐ πράξαι ταῦτα ἐφ' ὑμῖν ἔσται, δεῖ σκοπεῖν. Ἔσται δ' ταῦτα, ἐὰν ὑπολειφθῆτε κοινοὶ προστάται τῆς πάντων ἐλευθερίας εἶναι. Ἐκόντος δέ μοι δοκεῖ χαλεπώτατον ὑμῖν εἶναι πράξαι τὰ δέοντα. Τοῖς μέ γὰρ ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εἰς ἀγών ἐστιν, ὁ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐχθρούς· ὧν ἐὰν κρατήσωσιν, οὐδὲν

non tamen, fretus istorum exemplo, ab hac sententia discederem. Quam ob rem? Quoniam si omnes reliqui justitiam colere, Athenienses, certarent, ac præseferrent, turpe foret eam dumtaxat à vobis reiici, & posthaberi. At cum omnes pariter, quoad sibi vires sufficiunt, prompti, paratique sint ad eam ipsam obtinendam, abiiciendamque, puto æquitatem istam, quæ nullo vos auget præmio, solùm à vobis prætentam, simulatamque, inertiæ, atque infirmitatis esse, non justitiæ, & prudentiæ. Cunctos enim video, prout valent potentiâ, ac virium robore, consequi jus suum, atque armis debere, quod rebus suis perfruantur. Cujus quidem instituti dicendum mihi se offert exemplum domesticum, quod possit & vobis documento esse, præsidioque sententiæ meæ. Duo sunt cum [11] Rege, Græcorum fœdera, ab hac Civitate constituta, omnium laudibus excepta, ab ipsisque deinceps Lacedemoniis comprobata, qui nunc ea reprehendunt, atque infectantur. In iis jus varium, diversæ concluduntur leges. Nam quæ foro prospiciunt, privatis litibus, communique rei singularum Civitatum, se præbent æquales infirmo, potentique Civi, in eoque fortunæ præstantiam, ac dignitatis non sinunt unum alteri invidere. Quæ verò ad universam Græciam respiciunt, potentioribus tribuunt exiguarum Urbium arbitrium, jubentque istarum formam, atque instituta ex illorum voluntatibus moderari. Cum igitur pro Reipublicæ majestate vestrûm sit, & quid jus velit definire, & quod definitis vehementer tueri, providendum est, ut viribus permuniti hoc defungi munere valeatis. Defungemini verò, si vos præsides unusquisque arbitretur communis esse libertatis, ac veluti in specula ad ipsam cunctis ubique servandam vigilare. Id autem, & quicquid pertinet ad vestrum commodum, ac dignitatem, factu vobis, & quidem meritò, difficillimum censeo. Nam reliquis hominum tantummodo in apertos hostes dimicandum est, quibus eversis, profligatisque nullo retardantur impedimento,

quo

ὧδ' ἐμποδὼν αὐτοῖς πάρεσθαι τοῦ ἀγαθῶν εἶναι. Τμῖν δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύο ἐστὶν ὁ κὴ τοῖς ἄλλοις· κὴ προσεδ' ἕτερος τούτου πρότερος, κὴ μείζων. Δεῖ γὰρ ὑμᾶς βουλομένους κρατῆσαι τοῦ ταναντία τῇ πόλει παρ' ὑμῖν πραττόντων ἀπορημένων. Ὅταν οὖν μηδὲν ἡ διὰ τούτους ἀκριτὶ τοῦ δεόντων γενέσθαι, πολλῶν διαμαρτάνειν ὑμᾶς εἰκότως συμβαίνει. Τὸ μέν τι πολλοὺς ἀδεῶς ταύτῃ τῇ τάξιν αἱρεῖσθαι τῆς πολιτείας, ἴσως μὲν αἱ παρὰ τοῦ μισθοδοτῶν αὐτοῖς ὠφέλειαι μᾶλιστ' αἴτιαι· ὁ μὲν, ἀλλὰ κὴ ὑμᾶς ἄν τις ἔχοι δικαίως αἰτιᾶσθαι. Ἐχεῖν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ αὐτῇ ἐχεῖν διάνοιαν ὑμᾶς περὶ τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ τάξεως, ἥπερ περὶ τῆς ἐν στρατείᾳ τάξεως ἔχετε. Τίς οὖν ἐστι αὕτη; ὑμεῖς τὸν λείποντα τῇ ὑπὸ τῷ στρατηγῷ τάξιν ταχθεῖσαν ἄτιμον οἴεσθε προσήκειν εἶναι, κὴ μηδενὸς τῶν καλῶν μετέχειν. Χρὴ τοίνυν, κὴ τοὺς τῇ ὑπὸ τοῦ πρώτου τάξιν ἐν τῇ πολιτείᾳ παραλελειμένῃ λιπόντας, κὴ πολιτευομένους ὀλιγαρχικῶς ἀτίμους τοῦ συμβουλεύειν ὑμῖν αὐτοῖς ποιεῖσθαι. Νῦν δ' οἱ μὲ συμμάχων τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς, κὴ φίλους ὑμῖν ὑμωμοκότας, νομίζετε δικαίους; οἱ δὲ πολιτευομένων οὓς ἴστε, σαφῶς τοὺς τῆς πόλεως ἐχθροὺς ἡγημένους, τούτους πιστοτάτους ἡγεῖσθε. Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅ, τι τίς κατηγορήσει τούτων, ἢ τοῖς ἄλλοις ὑμῖν ἐπιπλήξει, χαλεπὸν εἰπεῖν· ἀλλ' ἀφ' οἵοιν λόγων, ἢ ποίας πράξεως ἐπανορθώσεταί τις ἀνὼν ἐκ ὀρθῶς ἔχει, τοῦτ' ἔργον εἰπεῖν.

quo minus felicitatis, fortunarumque omnium compotes sint. Vobis autem, Athenienses, duplex certamen obeundum est; hoc nempe commune cum cæteris; & accedit alterum longè illo gravius, ac periculosius. Quippe cum de Republica agitantur consilia, in ordinem vobis cogendi sunt, qui mercede præoccupati suis illam sententiis urere, ac labefactare conatur. Quare cum, istorum improbitate, quæ faciunt ad publicam utilitatem, multâ contentione, multoque certamine expugnanda sint, mirum videri non debet, si sæpius accidat vos errare, ac vulnus aliquod infligere Civitati. Tantæ in agenda Republica à plerisque impune adhibitæ perversitatis maxima fortasse culpa in ea commoda transferenda est, quibus illi à patronis munificis cumulantur; pars tamen aliqua vobis dari meritò potest. Oporteret enim, Athenienses, eâdem mente, eâdemque severitate vos esse, cum deseritur ordo Reipublicæ, qua cum certaminis. Quidnam verò istud mentis est, ac severitatis? Vos militem ab eo loco se referente, quem ipsi statuit is Imperator, inuritis infamiæ nota, deiicitis ab universa Republica; quæ pœna non minus aliis infligenda esset, qui traditam à Majoribus nostris gerendæ Reipublicæ formam corrumpunt; iique, notati ignominia, deturbandi ex omni concione, qui ad promovendum paucorum imperium accommodant consilia sua, deletâ populi auctoritate. Quod si Sociorum conjunctissimos, maximâque præditos benevolentiâ illos existimatis, qui se gesturos easdem vobiscum inimicitias, easdemque amicitias jurarunt; quomodo eos Cives in administratione Reipublicæ fidissimos reputatis, quos utique vos non fugit, sese vestris hostibus, operamque suam vendidisse? Neque verò aut istorum improbitatem, aut negligentiam vestram difficile est in medium adducere, in luce hominum collocare. Sed

ἴσως

illud

Ἴσως μὲν οὖν, ὑπὲρ τῶν παρόντων καιρῶν περὶ πάντων λέγειν· ἀλλ' ἐὰν ἃ προῃρῆσθε, δυνηθῆτε ἐπιτυχῶσαι συμφερούσης τινὶ πράξει· καὶ τἆλλ' ἂν ἴσως καθ' ἓν ἕκαστον βέλτιον χοίη. Ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι τούτων τῶν πραγμάτων ἐρωμένους, καὶ πράττειν ἄξια τῆς πόλεως· ἐνθυμουμένους, ὅτι χάριτι ἀκούοντες, ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν, καὶ τὰ πεπραγμένα ἐκείνοις δικαίᾳ, καὶ τὰ τροπαῖα λέγῃ. Νομίζετε τοίνυν ταῦτα ἀναθῆναι τοὺς προγόνους ὑμῶν, οὐχ ἵνα θαυμάζητε ταῦτα θεωροῦντες μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμῆσθε τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς.

illud difficile, atque operoſum maximè, ejuſmodi orationem, ac remedium invenire, quo ſalus rebus ægrè nunc ſe habentibus afferri queat. Nec omnia fortaſſe, quæ dici poſſent, huic tempori conveniunt. Attamen ſi quæ facienda vobis propoſuiſtis, aliquo illuſtri, utilique facinore comprobare poſſitis, omnia fortaſſe ad unum reliqua convaleſcent. Itaque opinor iſtud Rhodiorum negotium magnis animis ſuſcipiendum eſſe, eaque vobis gerenda, quæ ſplendorem, ac majeſtatem Reipublicæ in omnium oculis ponant. Cum præclara Majorum geſta, laudes, tropæa celebrantur, ſummamque ex illorum fama capitis voluptatem, ſit animus veſter in ea ſæpius cogitatione, quod iſta non ſolùm erexerint ad mentis, oculorumque admirationem, ſed ad virtutis exemplum, atque ut ſuorum rectè factorum gloriam veſtrorum facinorum decore cumuletis.

ΠΡΩΤΟΥ ΠΕΡΙ ΟΛΥΝΘΟΥ

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ Ὄλυνθος μεγίστη τῆς Θρᾴκης πόλις, ὅμορος δὲ τῇ Μακεδονίᾳ, πρώτου μὲν παρὰ τοῦ αὐτῆς Βασιλέως Ἀμύνθου εὐεργετηθεῖσα, μετὰ δὲ ταῦτα πολιορκηθεῖσα, οὐχ ἅπαξ ἐκείνου, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτῷ συμμαχοῦντας ἐνίκησε, δοῦλα τὰ τελούμενα πείθεσθαι ἐβιάσθη. Λακεδαιμονίων γὰρ δυσχερῶς ἐν Λεύκτροις ἐχόντων αὐτὴ μὲν ἠλευθέρωσε, καὶ τὰς ἐγγὺς οὔσας πόλεις ἐλευθέρους. Ἐντεῦθεν τῇ μὲν Ἀθηναίων τε, καὶ Φιλίππου φιλίᾳ θελχθεῖσα, τὸν μὲν ἥρετο, Πύδνης δῶρα, Ποτιδαίας ὑποχείους δικαζομένη. Ἑαυτῇ δὲ ἐπιβουλεύοντος τὴν Βασιλέα, καὶ μέγα δυνάμενον φοβηθεῖσα συνέθετο τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τῆς αὐτοῖς συμμαχίας κατὰ Φιλίππου ἐδεήθη. Βοηθεῖν δὲ Δημοσθένης εἰσφέρων παρακαλεῖ τὴν ἐκκλησίαν καὶ πλεῖστα περὶ τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς πόλεως διαλεχθείς.

OLYNTHIACA PRIMA.

ARGUMENTUM.

Olynthus [1] *ampliſſima Thraciæ* [2] *Urbs, Macedoniæ coutermina, hujus Regis Aminthæ* [3] *prius beneficio, mox bello pertentata, ejus, ac Lacedemoniorum, qui ſe Regi conjunxerant, non ſemel victrix, Lacedemoniis tandem obedire coacta eſt. Quibus pugnâ ad* [4] *Leuctram profligatis in libertatem ſe reſtituit, viciniſque Urbibus imperavit. Deinde ab Athenienſibus, & Philippo ad ſocietatem illecta, hunc maluit, Pydnæ* [5] *dono, Potidææ promiſſis delinita. Regis autem inſidias, potentiamque metuens, fœdus percuſſit cum Athenienſibus, eoſque auxilium oravit contra Philippum. Demoſthenes mittendum hortatur, pluraque ad incendendos Concionis animos de Regis, ac Reipublicæ ſtatu diligenter diſſerit.*

ΛΟ-

ORA-

ΛΟΓΟΣ.

ΑΝΤΙ πολλῶν αὖ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον σωτήσειν τῇ πόλει, περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. Ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῆς βουλομένης συμβουλεύειν. Οὐ γὰρ μόνον ἔτι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἔχει τις, τοῦτο αὖ ἀκούσαντες λάβοιτε: ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω, πολλὰ τῆς δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἑνίοις αὖ ἐπελθεῖν εἰπεῖν: ὡς ἐξ ἁπάντων ῥᾳδίαν τιὼ τὸ συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι. Ὃ μὲ οὖν παρὼν καιρὸς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηνυχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεὶς, ὅτι τῆς πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστὶν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῆς φροντίζετε: ὑμεῖς δ' ὡς οἶδ' ὅντινά μοι δοκῶμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. Εἰ δὴ τάχ' ἐμοὶ δοκῆτε, ψηφίσασθαι μὲ ἤδη τιὼ βοήθειαν, καὶ παρασκευάσασθαι τιὼ ταχίστιω, ὅπως ἐνδέν δε βοηθήσητε: καὶ μὴ πάθητε ταυτὸν, ὅπερ καὶ πρότερον: πρεσβείαν δ' πέμπειν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ, καὶ παρέσται τοῖς πράγμασιν. Ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ παθόντες ὦν, καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι, τὰ μὲ ἔπειτα, λοιπὰ αὖ τύχη, τάδ' ἀπειλῶν, (ἀζιόπιστος δ' ἂν εἰκότως φαίνοιτο) τάδ' ὑμᾶς διαβάλλων, καὶ τιὼ ἀπουσίαν τιὼ ὑμετέραν, πρόφασιν, καὶ παραπέπαικέ τι τῆς ὅλης πραγμάτων. ὑμεῖς, ἀλλ' ἐπιτοπῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ'

ORATIO.

MAXIMO, Athenienſes, in hac rei deliberatione, de qua nunc agitantur conſilia vos Reipublicæ utilitatem, ſi aperta, atque explorata fuerit, privatis commodis; commune bonum [6] magnis opibus ante laturos. Huic autem conſtanti, firmiſſimæque voluntati, quam vos tueri non dubito, conſentaneum eſt, ut velitis omnium ſententias audire, nec illas ſolùm, ſi quas aliquis meditatus afferat ſaluberrimas, ſed quas vel ex tempore unicuique veniat in mentem dicere, ut pluribus auditis, quod ad veſtram refero felicitatem, faciliùs quid ſit è Republica ſuffragiis veſtris eligatis. Quamquam, Athenienſes, tantùm non vocem mittens præſens occaſio per ſe ipſa loquitur, ſuadetque ad rerum illarum curam derivandas eſſe cogitationes veſtras, ſi Civibus Reipublicæ ſalus cordi ſit. Sed quam de rebus iſtis geramus mentem, & quæ vobis hæreat ſententia, non ſatis video. Mea quidem in eo verſatur, ut decernamus Olynthiis auxilia, & quàm celerrimè ad ea ferenda inſtruamur, ut Res eorum publica floreat veſtris opibus recreata, & noſtra nullis perculſa, quibus antea, calamitatibus nullum adeat periculum; Legatos etiam illuc mittendos cenſeo, qui mentem hanc veſtram aperiant, rebuſque gerendis præſint. Id etiam vehementer curandum eſt, ne Philippus, cum multùm induſtriâ, multùm ingenii valeat calliditate, quà remittens, ſi quid fuerit aſſequutus, quà malorum minas iniiciens, (in quo meritò ſoluturus fidem ſuam exiſtimabitur), quà demum nos, noſtramque in ope ferenda negligentiam calumniatus, omnia turbet, ac miſceat, atque aliquid ex omni re divellens, quidpiam ſibi capiat emolumenti. Iſtud etiam, Athenienſes, For-

τῶν ὅπερ δυσμαχώτατόν ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν· Τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκεῖνον, ἵνα ὄντα, κύριον, καὶ ῥᾳδίως, καὶ ἀπροφθάτως, καὶ ἅμα στρατηγὸν, καὶ διαιτητὴν, καὶ ταμίαν, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι, πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι, πολλῷ προέχει· πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς, ἃς ἂν ἐκεῖνος ποιήσαιτο ἄσμενος πρὸς Ολυνθίους, ἐναντίως ἔχει. Δῆλον γὰρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις, ὅτι νῦν ὁ περὶ δόξης, οὐχ ὑπὲρ μέρους χώρας πολεμῶσιν· ἀλλ' ἀναστάσεως, καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος· καὶ ἴσασιν, ἐπ' Ἀμφιπολίτῃ ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ Πυδναίοις τοὺς ὑποδεξαμένους. Καὶ ὅλως ἄπιστον, ἄνδρα, τὰς πολιτείας οἱ Τύραννοι, ἄλλως τε καὶ ὅμορον χώραν ἔχοντα. Ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τἄλλ' ἅπαντα προορωμένους, φημὶ δεῖν ἐθελῆσαι, καὶ παρεσκευάσθαι, καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν, ὅπως ποτε, καὶ νῦν χρήματα εἰσφέροντας προθύμως, καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας, καὶ μηδὲν ἐλλείποντας. Οὐδὲ γὰρ λόγος, οὐδὲ σκῆψις ἔθ' ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν, ὑπολείπεται. Νυνὶ γὰρ ὁ πάντες ἐθρυλλοῦτε, ὡς Ολυνθίους ἐκπολεμῶσαι δεῖ Φιλίππῳ, γέγονεν αὐτόματον· καὶ ταῦτα, ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέροι· Εἰ μὲν γὰρ ὑφ' ὑμῶν ἐπειθόντες ἀνείλοντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι, καὶ μίχρι τοῦ ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βε-

Fortunæ accidit benignitate, ut quæ res Philippo maximè latus contegunt, quæque viam aliis obsæpiunt ad eum bello difficillimè conterendum, eædem opportunæ vobis, ad vestramque faciunt utilitatem. Unum siquidem illum publica, & arcana consilia in sua retinere potestate; unum Regno, militiæ, atque Ærario moderari; legionibus ubique adesse, multùm quidem affert emolumenti ad bellum celerrimè, atque è re nata gerendum; difficultatis verò ad conciliandam pacem, si quam lubens componere cum Olynthiis vellet. Neque enim hos latet, hoc bello non se de gloria, aut de Provinciæ parte certare, sed ne ruinis oppressa Patria, aut servitute [7] prematur. Non eos fugit quis ille fuerit cum Amphipolitis [8], qui Urbem suam in ejus fidem, & clientelam commiserunt, quis cum Pydnæis [9], à quibus est ipsorum sedibus, & Civitate receptus. Quamquam nunquam non Rebus publicis infidam, incertissimamque arbitror Regum societatem, si præsertim conjunctos habeant Imperii fines. Quæ cum sint, Athenienses, ante oculos, animosque vestros proposita, cunctaque alia, quæ communi bono prospiciant, cogitatione complectamini, dico palam, ac prædico, bellum vobis, si unquam alias, suscipiendum esse, inflammandum, urgendum; eique sustinendo, vos & nunc promptè Ærarium alere divitiis vestris, & nomina dare, & quod sit è Republica, nihil reliquum facere. Nulla enim ratio supereſt vobis amplius, nulla causa, qua studium, operamque vestram nolitis ad ea conferre, quæ sunt necessariò peragenda. Siquidem nunc sponte accidit, quod maximè omnium rumore celebrabatur, Olynthios ad bellum cum Philippo gerendum impellendos esse; atque ita accidit, ut nequeat id unquam meliùs rationibus vestris conducere. Nam si bellum, suadentibus vobis, suscepissent, instabilem fortasse, & quoad sua interesset, societatem inirent. At cum illum pro collatis in se injuriis odio prosequantur,

βεβαίων εἰκὸς τῶν ἔχθρων αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται, μὴ πεποιθέναι, ἔχειν. Οὐ δεῖ δὴ τούτου, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραπεπτωκότα καιρὸν ἀφεῖναι: ἀλλὰ τὰ δεῖν ταυτὸν, ὅπερ ἤδη πολλάκις ἕτερον πεπόνθατε. Εἰ γὰρ, ὃν ἤκομεν Εὐβοεῦσι βεβοηθηκότες, καὶ παρόντων Ἀμφιπολιτῶν ἱέραξ καὶ Στρατοκλῆς ἐπὶ τοῦτο τὸ βῆμα, καλέσαντες ὑμᾶς ἐκπλεῖν, καὶ παραλαμβάνειν τῶν πόλιν: τῶν αὐτῶν παρεχόμεθ' ἡμεῖς καὶ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ὑπερ ὑπὲρ τῆς τ' Εὐβοίας σωτηρίας, ἄχετ' ἂν Ἀμφίπολιν τότε, καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτα ἂν ὄντι ἀπολλαγμένοι πραγμάτων. Καὶ πάλιν αὖθις Πύδνα, Ποτίδαια, Μεθώνη, Πηγασαὶ, τἄλλα, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατρίβω, πολιορκούμενα ἀπηγγέλλετο, εἰ τινι τούτων ἐνὶ τῷ πρώτῳ προθύμως, καὶ ὡς ἐφαῖνετο, ἐβοηθήσαμεν αὐτοῖς: ῥᾴον καὶ πολὺ τανυστέρῳ τοῦ ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππου. Νυνὶ δ', τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ φροντίζουσι, τὰ δὲ μέλλοντα αὐτόματα οἴονται χρῆσθαι καλῶς, καὶ πυθόμενοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς, καὶ κατοψόμενοι τηλοῦτον, ἥλικος οἷός τε ἂν βασιλεὺς γένοιτο Μακεδονίας. Νυνὶ δ' ἡμῖν ἔστι: τίς; ἴσως, ὁ μὲν Ὀλυνθίων αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενὸς ἐστιν ἥττων μὲν πρότερον ἐκείνου. Καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις αὖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιος λογισὰς μὲν παρὰ μὲν Θεῶν ὑμῖν ὑπηργμένων κατηστὰς, πλείω δ' ἂν ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ἅμως μεγάλῃ αὖ ἔχειν αὐτοὺς χάριτι, οἶμαι. Τὰ μὲν γὰρ σφέτερ' ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ἁμαρτίας ἀμελείᾳ αὖ τις δεῖ δι-

κεῖ-

Olynthiaca Prima.

meritò existimari potest, eos rerum futurarum metu, præteritarum [10] recordatione immortales inimicitias subituros. Quare diligenter cavendum est, ne oblatam istam dimittatis occasionem, neve eâ negligentiâ tencamini, qua sæpius jam antea vestro damno occupati fuistis, atque impediti. Nam si cum, auxilio nostro recreatis, erectisque Eubœensibus huc appulimus, nobisque in hoc loco præstò fuerunt Jerax, Stratoclesque [11] Amphipolitæ, qui vos ad classem denuo educendam, recipiendamque Urbem suam in fidem, tutelamque nostram adhortabantur, idem à nobis studium, quod Eubœensium saluti, curandis commodis vestris datum foret, Amphipoleos nunc potiremini, nullumque deinceps negotium exhibitum fuisset Reipublicæ. Rursus cum Pydna, Potidæa, Methone, Pagasæ [12], aliaque Oppida, ne singillatim in omnibus dicendis commorer, obsidione pressa renunciarentur, si tum quæ ipsarum prima tentaretur armis, ei promptè, & ut par erat, summissemus auxilia, faciliori nunc, multòque humiliori Philippo uteremur. Nunc autem, quod præsens in manus datur, semper negligentes; futura, freti fortunæ benignitate, omnia putantes sponte bellè nobis casura, auximus Athenienses Philippum, in eaque fortuna collocavimus, ad quam nullus unquam fese extulit Macedonum Rex. Alia nunc se offert occasio. Quæ verò? Hæc sanè, quæ ultro ab Olynthiis datur, quaque nulla præteritarum melior. Et quidem si de hoc Reipublicæ statu, quo Diis auctoribus utimur, rectè, ac sapienter ineatur ratio, quamvis plura non ita se habeant, ut oporteret, ipsis tamen censeo, Athenienses, magnam meritò gratiam à nobis habendam esse. Nam susceptę bello calamitates, eaque omnia, quibus Martis injuriâ despoliati [13] sumus, ad nostram referri debent negligentiam; quod autem non prius hujusmodi

ærum-

κρίνω: τὸ δ' μήτε πάλαι τοῦτο πεπεῖσθαι, περιεῖναι τί τινα ἡμῖν συμμαχίαν τούτου ἀντίῤῥοπον, ἀν βεβαίαν ἡμᾶς χρῆσθαι, τῆς παρ' ἐκείνων εὐνοίας διῤῥίπτειν ἀν ἴσως δεῖλαι. Ἀλλ' οἶμαι, παρόμοιον ἐστι, ὥσπερ καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως. Ἀν μὲν γὰρ ὅσα ἄν τις λάβῃ, τῇ τύχῃ: μεγάλην ἔχει τὴν τύχην τὴν χάριν: ἀν δ' ἀπολέσας λάθῃ: συναπόλωσι καὶ τὸ μεμνῆσθαι τῇ τύχῃ τὴν χάριν. Καὶ περὶ τῶν πραγμάτων ὅτων. Οἱ μὲν χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς, εἰ' εἰ συμβῇ τί παρὰ τῶν Θεῶν χρηστὸν, μιμνήσκουσι. Πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβὰν ἕκαστον τῶν πρώτων πραξάντων εἰς τὰ πολλὰ κρίνεται. Διὸ δὴ σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φροντίσαι: ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα, εἰ δ' προσόμεθα δὴ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς τούτοις ἀνδρώπους, οἵτ' Ὄλυνθον ἐκεῖνος κατεστρέψατο: φραζέτω τίς ἐμοί, τί τὸ κωλύον ἔτ' αὐτὸν ἔσται Καδίζειν, ὅπου βούλεται; ἀρ' ἔγωγε λογίζεταί τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ θεωρεῖν ἃ πρότερον, δι' ὧν μέγας γέγονε, ἀδύνατον ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς Φίλιππος; τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβὼν, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτίδαιαν, Μεθώνην εἶλεν, εἶτα Θετταλίας ἐπέβη. Μετὰ ταῦτα Φεράς, Παγασὰς, Μαγνησίαν, πανθ' ὧν ἐβούλετο διῤῥεπίσας τρόπον, ὤχετ' εἰς Θρᾴκην. Κἄιτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐκβαλὼν, τοὺς δ' καταστήσας ἀφ' βασιλέων ἀθέμιτα. Πάλιν μεῖσας οὐκ ἐπὶ τὸ μαθημένων ἀπέκλινεν: ἀλλ' εὐθὺς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησε. Τοὺς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς, καὶ Παίονας αὐτὸς, καὶ πρὸς Ἄρυμβαν, καὶ ὅτῳ τίς ἀν ἔπεσι, παραλείπω στρατείας. Τί οὖν τις ἀν ἔπεσι ταῦτα λέγοις ὑμῖν πω; ἵνα

errumnis afflicti fuerimus, ac labefactati, & quod nobis fœdus exhibeatur, quàm maximè, si illud ferire non recusabimus, delendis iisdem vulneribus opportunum, in hoc illorum benignitatem, ac beneficium statuo. Verùm opinor id perinde se habet, ut in partis divitiis, quas, si quis accepit, tuetur, magnam habet Fortunæ gratiam; si perdit imprudens, simul & beneficii memoriam, & gratum in Fortunam animum perdit. Ita in rerum negotiis; si oblata bene gerendi occasio negligatur, quodcumque nobis aliud venerit bonum à Diis immortalibus, inducimus oblivione; cum ultimo plerumque eventu quicquid antea contigit, dimetiamur. Quare vehementer, Athenienses, convenit, quæ sunt reliqua nos diligenter curare, ut hæc saltem feliciùs instaurantes, rerum gestarum dedecus diluamus. Sin verò vel istos homines abjecerimus auxilio destitutos, atque ille Olynthum deleverit, quid ei, quæso, erit amplius impedimento, quo minus quò sua ferat voluntas, iter instituat? Age verò numquis vestrûm secum ipse, Athenienses, perpendit, quanam ratione Philippus, cum principio sibi fracti, exilesque forent virium nervi, tantam Imperii dignitatem sit consequutus? Captâ primùm Amphipoli, deinde Pydnâ, rursus Potidæâ, iterum Methone, postea Thessaliæ bellum inflixit. Suæ deinde voluntati mancipatis Pheris, Pagasis, Magnesiâ iter in Thraciam habuit. Ibi Regum aliis in ordinem redactis, aliis constitutis, morbo correptus est. Confirmata [14] valetudine non in umbra, & otio delitescendum putavit, sed statim Olynthios aggressus, eos periculoso bello detinuit. Mitto suas in Illyrios, ac Peonas [15] expeditiones; mitto tentatum armis Arymbam, & quos quis non dicat lacessitos? At cur nobiscum, inquiet aliquis, hæc disputatio?

ἵνα γνῶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀκούσητε ἀμφότερα: καὶ τὸ προϊδέσθαι καθάπαξ αἰεί τι τῶν πραγμάτων, ὡς ἀλυσιτελές. Καὶ τῷ φιλοπραγμοσύνῳ, καὶ πρὸς ἅπαντας χρῆται, καὶ συζῇ Φίλιππος: ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις ἡσυχίαν ἄξει. Εἰ δ' ὁ μέν, ὡς αἰεί τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν, ἐγγυᾶται ἔσται: ὑμεῖς δ', ὡς ἀδυνάτοις ἀπειλημμένοις ἐρρωμένως τῶν πραγμάτων σκοπεῖτε εἴς τι ποτε ἐλπὶς ταῦτα τελευτήσει. Πρὸς Θεῶν τίς ὕστερος λόγος ὑμῶν, ὅς τις ἀγνοεῖ ἢ ἐπίδηλον πόλεμον δεῦρο ἥξοντα, οὐ προλήψομεν; ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ἐξ αὐτῶν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν διαπορήσαντες χρόνον, ὕστερον τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν: οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῶν φανῶμεν ἐῤῥαθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ, ἂν οὐκ ἠβουλήμεθα, ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθοντες ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ ὅλης ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ. Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν, ἴσως ῥᾴστον τίς ἂν ῥᾴδιον, καὶ παντὸς εἶναι: τὸ δ' ὑπὲρ ὅλων παρόντων, ὅτι δεῖ πράττειν ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' ἔργον εἶναι συμβαίνει. Ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ' ὅτι πολλάκις ὑμεῖς ὑπ' ἄλλους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε, εἴ τι μὴ κατὰ γνώμην ἐλέχθη. Οὐμοὶ οἶμαί γε δεῖν τῷ ἰδίαν ἀσφάλειαν ποιουμένῳ ὑποτείλασθαι, περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν ἡγοῦμαι. Φημὶ δὲ δίχα βουλεύεσθαι εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν, τῷ

Ut horum utrumque perſuaſum vobis ſit, Athenienſes, & ſemper damno eſſe Reipublicæ, occaſiones, ac rerum momenta prætermittere; & ſemper Philippo voluptati negotium aliis faceſſere. Qua ſanè voluptate captus nunquam erit profectò, ut inerti, tranquilloque otio, ac rerum geſtarum gloriâ contentus vivat. Quod ſi cenſeat ille, partum ſibi nominis decus novâ ſemper facinorum luce cumulandum eſſe; & vos, indulgendum inertiæ, nihil fortiter ſuſcipiendum, cogitate animis veſtris, quæ inde fruges, qui rerum exitus ſperari poſſit. Quamquam, per Deos immortales, quis veſtrûm eſt adeo mentis impos, qui neſciat, ſi dare huic rei operam contempſerimus, armorum incendium, quod apud Olynthum inflammatum eſt, illinc ad nos perventurum. Quod ſi accidat, vereor, ne perinde nobis futurum ſit, ac iis, qui facilè magno fœnore verſuram faciunt. Diteſcunt hi quidem, ſibique pecuniam comparant ad exiguum tempus; ſed poſtmodum vel ipſo privantur patrimonio. Ita & nos ſi multùm deſidiâ fracti, otio, ac voluptati ſervire voluerimus, tantiſper quietis dulcedine perfruemur; verùm plura deinceps aſpera, & acerba cogemur facere, à quibus antea abhorrebamus, de ipſoque tandem Imperio periclitabimur. At erit fortaſſe qui dicat: inſectari, ac reprehendere nullius eſt negotii, atque omnibus expeditum; indicare verò, quo ſit remedio afflictis, perditiſque rebus procuranda ſalus, nonniſi ejus eſt, qui conſilio, & prudentiâ valeat. Non me ſanè fugit, ſi quid, Athenienſes, præter ſententiam accidat, non in rerum malè geſtarum auctores, ſed in eos, quorum ſermone ad eas agendas poſtremò commoti eſtis, ſæpius exarſiſſe iracundiam veſtram. Non tamen de mea mihi ſalute cogitanti demittendum animum cenſeo, quo minus conſulam, quæ profutura reputem Reipublicæ. Dico igitur, duplici auxilio rerum ſaluti providendum eſſe;

cùm

τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σώζειν, καὶ τὸν τοῦτο ποιήσαντας στρατιώτας ἐκπέμπειν· καὶ τῷ τιμᾶν ἐκείνοις χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ πρήθεσι, καὶ στρατιώταις ἑτέροις. Εἰ δ' θατέρῳ τούτων ὀλιγωρήσετε, οὐκῶ μὴ μάταιος ὑμῖν ἡ στρατεία γένηται. Εἴτε γὰρ ὑμῶν τιμᾶ ἐκείνοις κακῶς ποιοῦντα ὑπομενεῖ τοῦτο· Ὄλυνθον παραδώσεται, ἑαδίως ἐπὶ τιμᾶ οἰκείαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται. Εἴτε βοηθήσαντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὄλυνθον, ἀκπδωίως ὁρᾶν ἔχοντα τὰ οἴκοι, προσκαθεδεῖται, καὶ προσβρύσει τοῖς ἀρύγμασι καὶ πιέζειν τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκουμένων. Δεῖ δὲ πολλοῦ καὶ δίκῃ τιμᾶ βοηθεῖαν εἶναι. Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γιγνώσκω· περὶ δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήματα ὑμῖν, ἔστιν, ὅσα ἀνδρὶ γ' ἄλλῳ ἀνθρώπων στρατιωτικὰ; ταῦτα δ' ὑμεῖς ὅταν ὡς βούλεσθε, λαμβάνετε. Εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώσετε, ἱκανὸς ὑμῖν πρόσεστι πόρος· εἰ δὲ μή, προσδεῖ· μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. Τί οὖν ἄν τις εἴποι, σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά; μὰ Δί', οὐκ ἔγωγε. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι στρατιώτας δεῖν καταγραφῆναι, καὶ ταῦτ' εἶναι στρατιωτικὸν· καὶ μίαν συνταξιν εἶναι τοῦ αὐτοῦ τό τε λαμβάνειν, καὶ τὸ ποιεῖν τὰ δέοντα. Ὑμεῖς δ' ὅταν τῶν ἄνδρα πραγμάτων λαμβάνητε εἰς τὰς ἑορτάς. Ἔστι δὲ λοιπόν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά· ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. Δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνδρα τούτων ὑφ' ὑμῖν γενέσθαι ἱκανὸν. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς ἄλλους πόρους· ὧν ἴσασθε, ὅς τις ὑμῖν ἂν

cùm misso exercitu, qui firmet Olynthiorum Urbes; tum classe instructa, quę Philippi regionibus vastitatem inferat. Altero istorum prætermisso, timendum puto, ne frustra milites educantur. Nam ejus dumtaxat Imperium ferro, ac flamma depopulantibus vobis, ille sibi à repellenda injuria temperabit, quoad Olynthum in servitutem redigat; tunc ad suos regressus explebit desiderium vindictæ, ac facilè vim propulsabit. Et si uni Olyntho vobis opem ferentibus, viderit Regnum nullo periculo concuti, ac labefactari, assiduè incumbet, urgebit opus, ac tandem Urbem obsidione defessam in deditionem accipiet. Quare & validis, & bifariam divisis auxiliis negotium gerere necesse est. Atque hæc de opitulandi genere mihi est sententia. Quæ verò de ratione comparandæ pecuniæ? Est vobis, Athenienses, Ærarium, est quantum nulli unquam aliorum hominum ad alendos milites constitutum, quod sanè quò inclinat animus [16] vester effunditis. Hoc igitur si militum stipendio, si bellicæ rei assignabitis, nullà vobis ad curandam pecuniam erit opus industriâ; sin minus, & opus quidem erit, nec ulla tanta erit conficiendæ ratio, quanta indigebitis. Quid igitur, dicet aliquis, tu ne rogas, ut hæc [17] pecunia belli usibus pateat? Non ego per Jovem. Puto quidem conscribendas, ornandasque Legiones esse, atque in earum stipendio id ipsum collocandum argentum; quin oportere, unum, eumdemque ordinem esse & ejus percipiendæ pecuniæ, & serviendi, prout opus fuerit, Reipublicæ. Vos autem ad ludos, festosque dies eam capitis, nullo quidem publico emolumento. Reliquum itaque, ut unusquisque expediendis rebus in medium afferat opes suas, plurimas quidem, si negotium indigeat plurimis, si paucis, paucas. Ærario profectò est opus, quo si careant, nulli sunt nervi rebus agendis. Ejus constituendi rationes alias afferant alii, quarum seligite,

quæ

αὖ συμφέρειν δοκῇ: καὶ ἕως ἔτι καιρὸς, ἀντιλάβεσθε τῆς πραγμάτων. Ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι, καὶ λογίσασθαι, τὰ πράγματα ἐν ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου. Οὔτε γὰρ ὡς δοκεῖ, καὶ φύσει τις αὐ μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, ἁπλῶς, οὐδ' ὡς ἂν καλλίστα αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχῃ: ἦλθ' ἂν ἐξαίφνης τὴν πόλεμον ποτὲ τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν ἐνόμιζ' ἑαυτῷ: ἀλλ' ὡς ἐπιὼν ἅπαντα, τότε ἤλπιζε τὰ πράγματα ἀναιρήσεσθαι, κἄτα διέφθαρται: τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλὴν ἀδημονίαν αὐτῷ παρέχει. Εἶτα τὰ τῶν Θετταλῶν. Ταῦτα γὰρ ἔστιν ἅ μάλιστ' ἀπιστοῦσι φύσει, καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις: κομιδῇ δὴ ὥσπερ ἐκεῖ, καὶ ἔστι νυνὶ τοῦτο. Καὶ γὰρ Παγασὰς ἅπαντες αὐτὴν εἶναι ἐφιστορίαν: καὶ Μαγνησίαν κακολύκαιν τυγχάνειν. Ἤκουσα δ' ἐγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ πώς λιμένας, ἢ τὰς ἀγορὰς ἔτι δώσειν αὐτῷ παρεῖσθαι: τῶν γὰρ κοινῶν τῶν Θετταλῶν, ἀπὸ τούτων δεῖν διοικεῖν, ἃ Φιλίππου λαμβάνειν. Ἂν δ' τούτων ἀποστερηθῇ τῆς χρημάτων, οὐκ ἔτι κομιδῇ τὰ τῆς πορθμοῦ τοῖς ξένοις αὐτῶν κατασήσεται. Ἀλλὰ μὴν τήν γε Παίονα, καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν, καὶ ἁπλῶς τούτους ἅπαντας ἡγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους εἶναι αὖ, καὶ ἐλευθέρους, ἢ δεῖλαιε εἶναι. Καὶ γὰρ ἀνδρεῖοι τοῦ κατακοῦσαι τινὸς εἰσι: καὶ ἄνθρωπος ὑβριστὴς, ὡς φασι: καὶ μὰ Δι' οὐδὲν ἧττον ἴσως. Τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. Διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τάχα δὰ, τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι. Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν

Olynthiaca Prima.

quæ magis in rem veſtram eſſe videatur. Verùm quoad eſt occaſio, obite negotia diligenter, atque omni ſtudio capeſſite. Refert nunc animo, atque oratione perluſtrare, qua modò ſit Philippus rerum ſuarum conditione, quo ſtatu. Hæ ſiquidem non, ut videtur, ac ſpargit in vulgus aliquis rem falsò expendens, eleganter, pulcherrimèque ſe habent; nec ille intuliſſet unquam infeſta Signa in Olynthum, ſi pugnandum ſibi fore, ac ducendum bellum exiſtimaſſet. Sed ſperavit, ut primùm Civitatem invaſiſſet, omnia ferro, flammiſque percurrere, reique finem imponere; concidit autem, fefellitque hominem ſpes. Id ei primùm commovet animum, ac vehementer deiicit; deinde ſolicitudo, quid [18] Theſſali mente agitent, ac meditentur. Hi ſiquidem naturâ [19] infidi, cui ne Mortalium fidem unquam ſervarunt? Et ſanè quos omnino mores induerunt, nunc ejus periculo retinent. Pagaſas enim ab ipſo repoſcere decrevere, & mœnibus Magneſiam cigni prohibuerunt. A quibuſdam pariter audivi, non amplius Theſſalos commiſſuros, ut ille ipſorum portoriis, & vectigalibus perfruatur. Nam quæ publicè à Communi Theſſaliæ poſſidentur, Theſſalis ipſis, non Philippo [20] uſui, & adminiſtrationi eſſe oportere. Quibus vectigalibus ſi deſpoliatus fuerit, ei prorſus anguſtiores erunt commeatus mercenariis Copiis ſuſtinendis. Sed & Peoni, Illyrio, ac prorſus omnibus exiſtimare debemus, jucundiùs fore ſuis legibus vivere, ſuamque tenere libertatem, quàm ſervitutem ſervire. Ii enim nec jugum ferre, nec aliis obtemperare conſueverunt; & Philippus, ut ajunt (& Medius fidius omnia fortè de illo credi poſſunt) inſolens homo, & contumelioſus eſt; Cum proſperâ immeritò jucundâque uti fortunâ ſtultis occaſio ſit à mente, conſilioque diſcedendi. Quamobrem plus videtur difficultatis habere, parta tueri bona, quàm comparare. Itaque par eſt Athenienſes, ut

τὴν ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἑτοίμως συναράσθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους μὲν ἃ δεῖ, καὶ στρατευομένους αὐτοῖς, καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἅπαντας: λογιζόμενοι, εἰ Φίλιππος λάβοι ποθ' ἡμῶν ταῦτον καιρὸν, καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ: πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθε ἑτοίμως ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν. Εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μὴ δ' ἃ παθεῖν ἄν, εἰ δίκαιοι ἐκεῖνος, ταῦτα ποιοῦσαι καιρὸν ἔχοντες ἀτολμήσετε; Ετι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ὃ φθ' ὑμᾶς λανθανέτω, ὅτι νῦν ἔξεστιν ὑμῖν, πότερον ὑμᾶς ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν, ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. Ἐὰν μὲν γὰρ αὐτόχθ τὰ τῶν Ολυνθίων ὑμῖς ἐκεῖ πολεμήσετε, καὶ τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν, καὶ τὴν οἰκείαν τούτῳ ἀδεῶς καρπούμενοι: ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ. τίς αὐτὸν ἔτι κωλύσει λοιπὸν βαδίζειν; Θηβαῖοι; μὴ λέγε τοιοῦτον εἰπεῖν ἢ, καὶ σωφρονεῖν ἑτοίμους. Ἀλλὰ Φωκεῖς; οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἷοί τε ὄντες φυλάττειν, ἦλθ' ἂν ἐπὶ βαδίσαντε ὑμᾶς. ἢ ἄλλος τις; ἀλλ', ὦ τᾶν, ἔχει ζυλίσεται. Τῶν ἀπάντων μέν τ' ἂν εἴη, εἰ ἃ νῦν ἅπαντ' ὀρθῶς ἅπαντα ὑμᾶς ἐκλελοιπε, ταῦτα δυνηθεὶς μὴ πράξει. Ἀλλὰ μὴν ἥλιξ γ' ἐστὶ τὰ διάφορα ἐνδάδε, ἢ ἐκεῖ πολεμεῖν, ὑδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι. Εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκοντα ἡμέρας μόνας ἔξω γενέσθαι, καὶ ὅσα ἀνάγκη στρατεύεσθαι χωμένους, τ' ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ πολεμίου λέγω: πλέον ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ἡμῶν, ἢ ὅσα εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τ πόλεμον δεδαπάνηται. Εἰ δ' ἐκ πολεμός τις ἔσται: πόσα χρὴ νο-

ut hoc tempus, Philippi rebus incommodum, vestris opportunum existimantes, missis, quò fuerit opus, Legationibus, vobis arma capientibus, alios ad capienda incitantibus, negotium sedulò susciptatis; vobiscum animo reputantes, quàm promptè Philippus in nos irrueret, si ejusmodi occasionem teneret, arderentque bello regiones nostræ? Et vos deindè non pudeat, cum nacti sitis opportunitatem, si Regi ea ferre incommoda non audebitis, quæ vos ab illo, si posset dare, sustineretis. Id autem tenetote animis vestris, Athenienses, optionem nunc dari vobis, utrum sit vobis illic, an illi apud vos conflictandum. Nam si res Olynthiorum de suo statu non deiiciantur, vos illic bellum gerentes affligetis Philippi Regnum, ac vestris opibus, vestrisque Laribus tutò perfruemini. Si autem Olynthus in ejus venerit potestatem, quis ei amplius impedimentum afferet, quin huc se conferat? Thebani? (ne nimium dictu sit grave) cum eo conjuncti nullâ [14] morâ in nos impetum facient. Phocenses? Qui nisi auxilio vestro confirmati, pares non sunt finibus [15] suis tuendis. An quispiam alius? at meherculè recusabit. Esset autem præter rerum consuetudinem, si quod modò se Philippus acturum, stultè quidem, sed tamen deblaterat; cum nactus foret agendi facultatem, non urgeret, atque amplecteretur. Quantùm verò interfit discriminis, hic, ac illic armorum flamma excitetur, verbis non arbitror indigere. Nam si vobis extra fines Imperii triginta solùm dierum expeditio suscipienda esset, omnisque alendis militibus commeatus ex hac nostra regione comparandus, quamvis interim nullum ab hoste damnum acciperet; attamen qui colendis agris navant operam suam, hinc majorem sibi infictam calamitatem, quàm ex superiori bello dolerent. Quod si armorum incendio Regio tota conflagraverit, vobiscum herculè reputate, qui-

νομίσαι ζημιωθήσεσθαι; ἢ φροίσαι ἡ ὕβρει, ἢ ἔτι ἡ τῆς πραγμάτων αἰσχύνη ἐλαττων ζημίας τοῖς γε σωφρονοῦσι. Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συμβάντας ἅπαντας βοηθεῖν, καὶ ἀποδεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον: τοὺς μὲ ἀπόρους, ἵν' ὑπὲρ τῆς πολλῶν, ἂν καλῶς ποιῶντες ἔχωσι, μικρὰ ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ κεκτῶνται ἀσφαλῶς. Τοὺς δ' ἐν ἡλικία, ἵνα τοῖς τῆ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ τῆς Φιλίππου χώρᾳ κτησάμενοι, βεβαιοὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀσφαλείας γένωνται: τοὺς δ λέγοντας, ἵν' αἱ τῆς πεπολιτευμένων αὐτοῖς ἀσφάλειαι ῥᾴδιαι γένωνται: ὡς ὅπου ἄττ' ἂν ὑμᾶς περιστῇ τὰ πράγματα, τούτου κριταὶ ἢ τῆς συμφερομένων αὐτοῖς ἔσεσθε. Χρηστὰ δ εἴη πάντως εἶναι.

Olynthiaca Prima.

quibus ærumnis, qua vaſtitate vos perditos, concuſſoſque fore. Vaſtitati accedet injuria; injuriæ, ipſius rei contumelia, quæ ſapientium judicio nulli cedit malorum. Hæc ſi unuſquiſque ante oculos, ac mentem collocet, non dubito, quin omnes ferendum Olynthiis auxilium, atque illuc bellum detrudendum eſſe arbitrentur; qui divitiis abundant, ut quas plurimas habent, paucis diſtractis, tutò reliqua obtineant; qui militari florent ætate, ut in Philippi regionibus belli diſciplinam adepti, hoſtibus metuendi incolumem, placidamque Patriam cuſtodiant; qui publicè dicunt, ut nullo negotio rationem conſiliorum ſuorum, atque adminiſtratæ Reipublicæ explicare poſſint. Nam ut res exitum habuerint, ita de rebus ipſis, eorum ſententiâ geſtis judicium pronunciabitis. Quicquid autem geſtum fuerit utinam communi ſalutl conſulat, & commoda Reipublicæ tueatur.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ β.

OLYNTHIACA SECUNDA.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὑποχόμενοι βοηθεῖν τοῖς Ολυνθίοις, ἐκπέμπειν ἔμελλον, τῷ τῆ Μακεδόνος ἔχθραν δεδιότες. Τούτους ὁ ῥήτωρ προθυμεῖσθαι παύει, ἀποδείξας, ὅτι ἡ τῆς συμμάχων δύναμις κατέλειπε Φίλιππον, καὶ αὐτὸς ἀσθενὴς καθ' αὑτὸν ἐστι.

ARGUMENTUM.

Promiſſum [1] *Olynthiis auxilium Athenienſes procraſtinabant, veriti Macedonis inimicitias. Iis Demoſthenes addit animos, oſtenditque Philippum Sociorum* [2] *viribus jam deſtitui, nec ſuis valere.*

ΛΟΓΟΣ.

ΕΠΙ' πολλῶν μὲ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔστιν ἰδεῖν, δοκεῖ μοι τῷ παρὰ τῆς Θεῶν εὐνοιαν φανερὰν γενομένην τῇ πόλει: οὐχ ἥκιστα δ, ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι. Τὸ γὰρ τοὺς πολεμίους ἔχειν

ORATIO.

REdo equidem, Athenienſes, verſari unicuique ante oculos, cùm multis in rebus, tum maximè in hac fortunæ conditione, ſeſe ab omni parte efferre Deorum erga Rempublicam benevolentiam. Eos enim bellum

Φι-

Phi-

Φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ χώραν ὁμορον, καὶ δύναμίν τινα κεκτημένος, καὶ τὸ μέγιστον ἁπάντων, πλὴν ὑπὲρ ὧν πολέμῳ χρώμενοι πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος νομίζειν ἀνάστασιν εἶναι: δαιμονίᾳ τινὶ, καὶ θείᾳ παντάπασιν ἔοικεν διοργυίᾳ. Δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἤδη σκοπεῖν αὐτοὺς, ὅπως μὴ χείρους περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εἶναι δόξομεν τῆς ὑπαρχόντων. Ὡς ἔστι σῆς αἰσχρῶν, μᾶλλον δὲ σῆς αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων, ἃν ἡμῖν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προιέμενος: ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων τε, καὶ καιρῶν. Τὸ μὲ οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλὴν Φιλίππου ῥᾴδιον διεξιέναι, καὶ διὰ τούτων σῆς λέγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς, οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι. Διὰ τί; ὅτι μοι δοκεῖ παντὸς ὅσα ἂν εἴπῃ τις ὑπὲρ τούτων, ἐκεῖνο μὲ ἔχειν φιλοτιμίαν τινὰ, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς παρᾴχθαι: ὁ μὲ γὰρ ὅσῳ πλείονα ὑπὲρ πλὴν ἀξίαν πεποίηκε πλὴν αὑτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται: ὑμεῖς δ', ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείονα αἰσχύνην ὀφλήκατε. Ταῦτα μὲ οὖν παραλείψω. Καὶ γὰρ εἰ μετ' ἀληθείας τίς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοπεῖτο, ἐνθένδ' ἂν μέγαν αὐτὸν ἴδοι γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὐτοῦ. Ἂν οὖν ἐκεῖνος μὲ ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολεμωμένοις χάριν, ὑμῖν δ' δίκαιον προσῆκει λαβεῖν, τούτων οὐχὶ πω ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν. Ἃ δ' ἡ χώρα τούτων ἐστὶ,

Philippo intuliſſe, qui & communes cum ipſo Imperii fines, & quoſdam virium nervos, quodque omnium maximum, eam de hujuſmodi bello opinionem habeant, ut quæ percutiantur cum illo fœdera nullam primùm habere fidem, ſuæ deinde Patriæ excidium, ac funus eſſe in animum inducant, ad aliquod Deorum numen, divinamque omnino beneficentiam referendum videtur. Itaque par eſt, Athenienſes, ad hoc animum jam nos advertere, ne injurioſiùs, quàm caſus, & conditio rerum, nos ipſi nobiſcum agere videamur: Et quidem eſt turpe, quin imò turpiſſimum, nos eo rumore percelli, ut deſeramus non ſolùm Urbes, & loca, quorum antea potiebamur, verùm & occaſiones, bellorumque Socios, quos nobis fortuna comparaverat. Neque verò ad rem noſtram eſſe, Athenienſes, arbitror, Philippi vires oratione percurrere atque iſto dicendi genere ad ea vos adhortari, quæ ſunt neceſſariò gerenda. Quam ob rem? Quoniam mihi profectò videtur, quicumque de rebus iſtis habeatur ſermo, hoc illi nonnihil gloriæ comparari; Vos verò rerum malè geſtarum ignominia frangi, ac debilitari. Nam quò magis ille ultra quàm ſua ſint merita ſeſe extulit facinorum gloriâ, eò majori ab omnibus admiratione celebratur; vos autem quò deteriùs, quàm decuit, in res gerendas incubuiſtis, eò gravius nomini veſtro dedecus inuſtum eſt. Hæc igitur miſſa faciam; quamquam ſi quis verè, ac ſapienter expendat animo, à quo fonte profluxerit ille ad tantam Imperii magnitudinem, hanc profectò non viderit ex ejus viribus dimanaſſe. De hoc igitur rerum ſucceſſu, cujus & Philippo habenda eſt iis gratia, qui Rempublicam ex ejus ſententia geſſerunt, & vobis ſupplicia ſumenda ſunt, non eſt hujus temporis dicere. Quæ verò præter iſta ſe offerunt,

ᾗ βέλτιόν ἐστι ἅπασιν ὑμῖν, εἰ μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' ἐκεῖνα φαίνοιτ' ἂν ὀνείδη βουλομένοις ὀρθῶς διαμάχεσθαι, ταῦτ' ἐντεῦθεν παράσημαι. Τὸ μὲν οὖν ἐπιορκεῖν, καὶ ἅπαντα καλῶν ἄνδρα τὸν τὰ τοιαῦτα πεπραγμένα διαπαῦσαι, λοιδορεῖσθαι εἶναί τισι δοκεῖ καὶ οὐ φύσει καλῶς διαιτᾶσθαι· τὰ δ' ἄλλα ὅσα τοῦτον ἔφυγε, δικαίως ἔχειν, ἐφ' ἅπασι τούτοις ἐλέγχειν, καὶ βραχέα λέγειν συμβαίνει δοκεῖν, καὶ δεῖν ἄνευ ἡγοῦμαι συμφέρειν εἰπεῖν· ταῦτ' ἐστίν, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἀπάρχει, φανῆναι φαῦλον· καὶ τοῦ, τοὺς ὑπερπεπλημμένους ὡς ἔμαχόν τινα τὸν Φίλιππον, ἰδεῖν ὅτι πάντα διεξελήλυθεν, ὃς πρότερον παραπεμπόμενος, μεγας νῦν ἠυξῆθη· καὶ πρὸς αὐτὸν ἅπαν τὸν τελευτῶν τὰ πράγματα αὐτῷ. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρα αὖ ἡγοῦμαι καὶ αὐτὸς φοβερὸν εἶναι, καὶ θαυμάσειν τὸν Φίλιππον, εἰ τὰ δίκαια πράττοντα εὑρεῖν αὐτὸν ἠυξημένον· νῦν δ', ὅταν καὶ σκοπῶν ὁρῶμαι, τοῦτ' ἐμὲ πάντων ἀνδρῶν ἀπιστότατον ὄντα τὸν κατ' ἀρχὰς, ὅτε Ὀλυνθίους ἀπολωλότας τινὰς ἐνδεῖν, βουλομένους ἡμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τοῦ Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδοῦναι, καὶ τὰ θρυλλούμενον ποτ' ἀπορρήτων ἐκεῖνα κατασπάσασθαι, τούτῳ προσαγόμενον· τοῦτ' Ὀλυνθίων φίλους μετὰ ταῦτα, τῷ Ποτίδαιαν οὕτως ἡμετέραν ἐξελεῖν· καὶ τοὺς μὲν ἑτέρους συμμάχους ἡμῶν ἀδικῆσαι, παραδοῦναι δὲ ἐκείνους· Θετταλοὺς δ' νῦν τὰ τοιαῦτα, τῷ Μαγνησίαν παραδόσθαι ὑποσχέσθαι, καὶ τὸ φανερὸν πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῷ πολεμοῦντι ἀναδέξασθαι. Ὅλως δ' οὐδείς ἐστιν, ὅντιν' οὐ προσεπάσκων ἐκεῖνος ἡδέως αὐτῷ χρησομένων. Τοῦτο γὰρ ἅπαντα ἀνθρώποις ἐστὶ ἡδέως ἀγνοοῦντων

quæque audita vobis omnibus utilitati; cæteris, qui de rebus incorruptè velint existimare, argumento sint, magnis illum flagitiorum sordibus inquinari, persequi verbis conabor. At verò quandoquidem objecta perjurii violatæque fidei scelera, si nullum factorum indicium afferas, maledicta meritò censeantur, rebus cunctis ab eò gestis dicendo peragratis, istorum scelerum Philippum arguam; quod nec multi sermonis erit, & duæ sunt causæ, cur vobis arbitrer emolumento fore; cum ut ille, qualis revera est, improbus conspiciatur; tum ut quorum percussit animos Philippi, veluti inexpugnabilis, opinio, erigant sese, videantque ea omnia effluxisse, quibus primùm fraudolenter usus, auctus modò viribus est, & ad occasum, interitumque suum ejusdem res perveniisse. Enimvero, Athenienses, me vehementer Philippus metu, atque admiratione detineret, si cernerem ipsum bene, ac sapienter agendo sibi nominis, & fortunæ amplitudinem comparasse. At verò mecum animo cogitans compertum habeo, promissâ nobis Amphipoli, ac spe confirmata aliquando arcanam illam conditionem conficiendi, de qua invalebat rumor, primùm stoliditatem nostram pellexisse, cum hinc Olynthios cupientes nobiscum communicare sua consilia, nostrorum aliqui expulerunt; deinde è faucibus Imperii nostri ereptâ Potidæâ, Olynthiisque traditâ, ac nobis veteribus Sociis injuriâ affectis eorum sibi familiaritatem conciliasse; Thessalis denique Magnesiam pollicitum, susceperumque pro is cum Phocensibus bellum [6], eos sibi consuetudinis vinculo devinxisse. Ad summum nemo constitutam cum illo familiaritatem habuit, cui fraudem profectò non fecerit. Omnium verò ipsum ignorantium stultitiam nunquam

non

των αὐτὸν ἐξαπατῶν, καὶ προσλαμβάνων, ὅτου δεῖται. Ὥσπερ οὖν διὰ τούτων ὕρθη μέγας, οὕτω καὶ τοῦτον ἕκαστοι συμφέρον αὐτὸν ἑαυτοῖς ᾠήθη τι πράξειν: αὖτος ὀφείλει, διὰ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάντ' ἔνεκα ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξωλίσκεται. Καιρῷ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο παρεῖσι φιλίππου τὰ πράγματα, ἢ παρελθών τις ἐμοὶ, μᾶλλον δ' ὑμῖν δειξάτω, ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω: ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτα ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν αὐτῷ: ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν αὐτῶν ἀξίαν, δεδουλωμένοι Θετταλοὶ, πῶς οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοντο ὅσιον. Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν ἄτοπα ἔχειν ἡγεῖται, οἴεται δ' ἐμὲ καθεῖρξεν αὐτὸν τὰ πράγματα, τῷ τὰ χωρία, καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ ὀρθῶς οἴεται. Ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συνῇ, καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου: καὶ συμπονεῖν, καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς, ἕ' μένειν ἐθέλουσιν οἱ ἄνθρωποι. Ὅταν δ' ἐκ πλουτείας καὶ πονηρίας τίς, ὥσπερ ἔτος ἐγκύσῃ: ἡ πρώτη πρόφασις, καὶ μικρὸν πταῖσμα ἅπαντα ἀνεχαίτισε, καὶ διέλυσεν. Οὐ γὰρ ἔστι, οὐκ ἔστι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα, καὶ ἐπαρκοῦντα, καὶ ψευδόμενον, δίκαιον βεβαίαν κτήσασθαι: ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἰς μὲν ἄπαξ, καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει: καὶ σφόδρα γε ἐνίοτε ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, αὐ τύχῃ: τῷ χρόνῳ δ' φορᾶται, καὶ περὶ αὐτὰ καταῤῥεῖ. Ὥσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου, καὶ τῆς ἄλλου τῆς τοιούτου τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ: οὕτω καὶ τῆς πράξεως τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς, καὶ δικαίας εἶναι προ-

non illudendo, decipiendoque tantùm Imperii ſplendorem auxit, ac dignitatem. Igitur quemadmodum hiſce moribus, atque inſtitutis Philippus eò potentiæ devenit, cum quilibet illum ipſorum ſervire utilitatibus arbitraretur; ita debet iiſdem rurſus obrui, & labefactari, poſtquam omnia ad bonum, commodumque ſuum referre deprehenſus eſt. Profectò ſuæ Philippo res, Athenienſes, in iſta ſunt conditione, nec ſe aliter habent. Et ſi quis neget, ſurgat, atque ex hoc loco oſtendat mihi, aut potius vobis vel me falſa loquutum, vel quos ille antea dolis, fallaciiſque circumvenit, rurſus fidem ipſi habituros; vel Theſſalos immeritò in ſervitutem redactos libenter ſeſe non eſſe in libertatem vindicaturos. Ad ea verò, quæ dixi, ſi quis veſtrûm judicium ſuum adſcribat, cenſeat autem fore, ut ille præoccupatis portubus, munitionibus, & reliquis hujuſmodi, vi ſtatum ſuum teneat, non rectè arbitratur. Nam cum res aliqua benevolentiâ conſtituitur, eaque omnibus belli Sociis fructum utilitatis affert, & manere in officio nituntur homines, & labores, ærumnaſque ferre. Cum verò quis privati emolumenti ſtudio, malitiâque viribus, ut iſte augetur, ut primum detur occaſio, leviorque culpa, franguntur fœdera, ac diſſolvuntur. Nego enim, Athenienſes, nego, mendacem, perjurum, injuſtum ſtabili potentiæ felicitate perfrui poſſe; ſed iſta vel ſemel oritur, & parum habet moræ, vel ſi aliquando è ſpe maximè floreat, tempore quidem malè parta deprehenditur, ſuoque ipſa pondere deſinit. Nam ut Ædium, opinor, Navium, aliarumque ſubſtructionum firmiſſima jacere fundamenta neceſſe eſt; ita convenit actionum initia, ac veluti baſim veritati, juſtitiæque inni-

προσήκει. τοῦτο δ' οὐκ ἐπὶ ταῦτ' τοῖς πεπραγμένοις Φιλίππῳ. φημὶ δὴ δεῖν ἡμᾶς ἅμα τοῖς παρ' Ὀλυνθίων ξυνδεῖν· καὶ ὅπως τις λέγει, καλλίστα, καὶ τάχιστα, ὅτως ἀρέσκει μοι: πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἢ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ, παροξυνεῖ. Καὶ γὰρ νῦν εἰσιν ἐληλυθότες Παγασὰς ἀπαντῶν, καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιῆσαι. Σκοπεῖτε μέν τι τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ' ὑμῶν πρεσβεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἔξουσιν, ἐξελυλυθότων ὑμῶν ἀξίως τῆς πόλεως, καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν. ὡς ἀπὸ μὲν λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενὸν: μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ὑμετέρας πόλεως. Ὅσῳ γὰρ ἐπιμελέστατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ. Πολλῷ δὲ τῷ μετάστασιν, καὶ μεγάλῃ δεικτέον τῷ μεταβολῇ, εἰσφέροντας, ἐξιέντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἑτοίμως, εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν. Καὶ ταῦτα ἐθελήσητε, ὡς προσήκει, καὶ δεῖ, περαίνειν ἃ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ ἀδεῶς, καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς, καὶ δυνάμεως κακῶς ἔχοντα ἐξελεγχθήσεται. Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις, καὶ ἀρχὴ ἐν μέγ προσθήκης μέρει ἔστι τις οὐ σμικρὰ, οἵαν ὑπῆρξέ ποθ' ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους. Πάλιν αὖ, πρὸς Ποτίδαιαν Ὀλυνθίοις ἐφάνη τι τοῦτο συναμφότερον. Νυνὶ δὲ Θετταλοῖς ταττομένοις, καὶ ταραττομένοις, καὶ τεταραγμένοις ἐπὶ τῷ τυραννικῷ οἰκίαν ἐβοήθησε. Καὶ ὅπη τις αὖ, οἶμαι, προσθῇ καὶ μικρὰν δύναμιν, πάντ' ὠφελεῖ.

αὐ-

inniti, à quibus res à Philippo geſtæ vehementer abhorrent. Proinde vobis author ſum, Olynthios ope recreandos eſſe, quam quò quis maximam, celerrimamque ferendam putat, is ex mea quidem ſententia loquitur; ad Theſſalos etiam Legatos mittendos, qui eorum alios [8] de propoſito, conſilioque noſtro certiores faciant, alios ad agendum inflamment. Nunc enim de repetundis Pagaſis [9], & de Magneſia [10] ſermonem facere decrevere. Verùm providete, Athenienſes, ne verba dumtaxat afferant Oratores noſtri, ſed ut operum indicio fidem verbis adſtruentes denuntiare poſſint, vos ex Reipublicæ dignitate ſuppetias Olynthiis juiſſe, & in rem vehementer incumbere. Siquidem ſermones, ſi rebus deſtituantur, vanum quiddam, atque inutile reputatur, præſertim ſi è noſtra prodeant Civitate. Iis autem quò nos videmur promptiſſimos inſtituere, eò minor ab omnibus fides adhibetur. Cuilibet verò, qui mentem vobis advertet, conferendis in Ærarium pecuniis, ſuſcipiendâ militiâ, cunctiſque ſtrenuè peragendis, palam faciendum eſt, multùm vos ab inveteratis moribus, inſtitutoque veſtro diſceſſiſſe. Quod ſi hæc, ut eſt opus, expedire, atque explicare volueritis, clam non erit, Philippo non ſolùm Sociorum copiis, fideique parum fidendum eſſe, ſed profligatam Regni ſui fortunam, fractumque potentiæ robur obtinere. Macedonum quippe vis, atque Imperium in ſumma, ſi ad alios accedat, non leve quidem incrementum eſt. Quid enim poſſit oſtendit olim, cum vobiſcum duce Timotheo [11] conſociatum Olynthios oppreſſit; rurſus Olynthiis ſociis, cum [12] Potidæam; nunc demum cum [13] Theſſalos inteſtinis diſcordiis perterritos, ac laborantes, ſuis opibus contra tyrannicam [14] familiam erexit. Nam utcumq; vel parvę, opinor, addantur vires, ad rei utilitatẽ plurimùm valent.

Ipſum

Αὐτὸ δ' καθ' αὑτὸν ἀσθενὲς, καὶ πολλῶν κακῶν ἐστι μεστόν. Καὶ γὰρ ἔστι ἅπασι τούτοις, οἷς ἄν τις μέγαν αὐτὸν ἡγήσαιτο, τοῖς πολέμοις, καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτ' ἐκεῖσφαλεστέραν αὐτῷ, ἢ ὑπῆρχε φύσει, κατεσκευακέναι ἑαυτόν. Μὴ γὰρ εἰσθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς φίλιππόν τε χαίρειν, καὶ τοὺς ἀρχομένους· ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ, καὶ τοῦτο ἐζήλωκε, καὶ προϊόντας πράττων, καὶ κινδυνεύων, ἂν συμβῇ τι παθεῖν, τῷ τὰ διαπράξασθαι ταῦτα, ἃ μηδεὶς πώποτε ἄλλος Μακεδόνων βασιλεὺς, δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ἡρημένος· τοῖς δ', τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων, ἀμέτοχοι· κινδύνοις δ' ἀεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω τε καὶ κάτω, λυπούμενοι καὶ σωματικῶς ταλαιπωρούμενοι, ἵνα ἐπὶ τοῖς ἔργοις, ἵνα ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ ἰδίοις ἐώμενοι διατρίβειν, οὔθ' ὅς, ἂν πορίσωσιν οὗτος, ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ' ἔχοντες διαθέσθαι, κεκλεισμένων σφῶν ἐμπορίων σφῶν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων τῶς ἔχουσι φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἄν τις σκέψαιτο ῥᾳδίως· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ὄντες ξένοι, καὶ περίοικοι δόξαν μὲν ἔχουσι, ὡς εἰσὶ θαυμασοὶ, καὶ συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου· ὡς δ' ἐγὼ σφῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων τινὸς ἤκουον, ἀνδρὸς ἀδάμαντος οὔτε ψεύδεσθαι, ἀξίων εἰσὶ βελτίων. Εἰ μὲν γάρ τις ἀνὴρ ἔστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου, καὶ ἀγώνων· τούτους μὲν εἰλοτιμίᾳ πάντας ἀποθεῖν αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάντα αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τὰ ἔργα. Πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τῇ φιλοτιμίαν ταὐτὸς ἀντιβλέπτον εἶναι. Εἰ δ' τις σώφρων, ἢ δίκαιος ἄλλως, τῇ καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου, καὶ μέθῃ, καὶ παρασκευὴν οὐ δυνάμενος φέρειν· παρεωρᾶσθαι, καὶ εἰς οὐδένος εἶναι μέρος τῶν πολλῶν. Λοιπὸς δὴ περὶ αὐ-

Ipsum verò per se ipsum infirmum est, multisque affectum incommodis; eòque magis, quod iste iis ipsis bellorum expeditionibus, quibus auxisse potentiæ nomen existimatur, illud ultra quàm ejus natura ferat, afflixit, ac labefactavit. Neque verò, Athenienses, apud vos animo reputetis, iisdem rebus Philippum, & Regni Cives delectari; sed ille ea patrandi, quæ nemo unquam Macedonum Regum, glorià maximè ducitur, istamque consectatus gnaviter se gerendo, obeundoque pericula, si quæ contigere, ignobili otio, vitæque prætulit securitati. Hi contra istarum nequaquam participes ambitionum, fractique diuturnis hisce sursum deorsum expeditionibus, perpetuis ærumnis, molestiisque conficiuntur; nec permittuntur in rem suam incumbere, & sua curare negotia; nec partam armis prædam, clausis bello provincialibus Nundinis, pretio possunt addicere. Quo igitur in Philippum animo sint Macedonum plures, facilè hinc est conspicari; externi autem, Pezeterique, 14 milites, qui apud ipsum merent, bellicæ quidem virtutis, disciplinæque opinionem habent, sed ut à quopiam illic indigena audivi, optimæ, spectatissimæque fidei viro, nihil cæteris præstant. Quod si aliquis inter illos excellat agonum, aut rei militaris scientiâ, eos omnes, inquit, Philippum à se dimovere, cum velit sibi solùm cunctorum sacinorum gloriam adscribi. Nam reliquis hujus hominis vitiis accedit, quod ejus ambitio profectò modum non habet. Si quis autem prudentiâ, justitiâque præditus nequeat æquo animo ferre quotidianam intemperantiam Vitæ, obscænosque saltus, illaque obliquis oculis intueatur, hunc penitus excludi, nullamque in partem reputari; reliquos verò secum familiaritate

co-

αὐτὸν εἶναι ληστὴν, καὶ κόλακας, καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, οἵους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦτα, οἷα ἐγὼ τῶν ὀνειδῶν ὑμᾶς ὑπεμίμνησα. Δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ γὰρ ὡς ἐνθένδε πάντες ἀπίστατον ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσυλλογιστότερος ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον, καὶ τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους μίμους γελοίους, καὶ ποιητὰς αἰσχρῶν ἀσμάτων, ὧν οἷς τὸν σωφρονοῦντας ποιῶσιν ἕνεκα τοῦ γελασθῆναι· τούτους ἀγαπᾷ, καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει. Καίτοι ταῦτα εἰ καὶ μικρά τις ἡγεῖται, μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείγματα τῆς ἐκείνου γνώμης, καὶ κακοδαιμονίας ἐστὶ τοῖς εὖ φρονοῦσι. Ἀλλ', οἶμαι, νῦν μὲ ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ παρόν· Αἱ γὰρ εὐπραξίαι δύνανται συγκρύπτειν, καὶ συσκιάσαι τὰ τοιαῦτα ὀνείδη· Εἰ δέ τι πταίσειε, τότε ἀκριβῶς αὐτοῦ πάντ' ἐξετασθήσεται· Δοκεῖ δ' ἔμοιγε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείξειν ἐν τοῖς μακροῖς, εἴτε Θεοὶ θέλουσι, καὶ ὑμεῖς βούλεσθε. Ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν ἕως μὲν ἂν ἐρρωμένος ᾖ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται τοῦ καθέκαστα παθῶν· ἐὰν δ' ἀῤῥωστήματί τι συμβῇ, πάντα λυπεῖται, καὶ ῥῖγμα, καὶ τρῖμμα, καὶ ὅλως τι τοῦ ὑπαρχόντων παθῶν ἧττον· οὕτω καὶ τῆς πόλεως, καὶ τῶν τυράννων. Ἕως μὲν ἂν ἔξω πολεμῶσιν, ἀφανῆ τὰ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστὶ· ἐπειδὰν δ' ὅμορος πολεμῳ συμπλακῇ, πάντα ἐπίστανται ἔκδηλα. Εἴ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν Φίλιππον δυστυχοῦντα ὁρῶν, ταύτῃ φυθερὸν προσπολεμῆσαι νομίζει· σώφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται· Μεγάλη γὰρ ῥοπὴ, μᾶλλον δ' ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε, εἴτις ἄρτιον μοι δοίη, τῷ τῶν

conjunctos aut fures esse, aut adulatores, aut ejusmodi homines, quos vini plenos ea turpia saltu, gestuque fingere, quę neque præfatâ veniâ nunc vobis audeam exponere. Et quidem id omne verum esse negari non potest; nam quos hinc omnium suffragiis, veluti longè præstigiatoribus impudentiores expulistis, publicum illum Calliam [16], ac tales homines, ridiculorum histriones, poetasque obscænorum carminum, quibus ridendi causâ cœtus hominum tenent, hos amat, atque intimos habet. Quæ quamvis alieni parvi ducenda videantur, tamen qua ille sit mente, quave miseria, rerum prudentibus magna præbent indicia. Sed, opinor, ea nunc obruit rerum gestarum prosperitate. Secundis enim rebus dedecora hujusmodi contegunturs atque in ipsarum luce delitescunt; si verò quid vacillent, tum omnia istius flagitia sui specimen daturа, si Superis placet, & vos, Athenienses velitis, brevi tempore videor esse ostensurus. Nam ut corporibus nostris, quousque firmâ quis utitur valetudine, nihil sentitur languidum; cum autem contingit aliquo illa morbo conflictari, cuncta cohorrent, & si quid habuerant fractum, debile, aliisque oppressum infirmitatibus, dolorem movet; ita Rerum est publicarum, ac Tyrannorum. Quandiu ab iis externa geruntur bella, multos latent interna Reipublicæ mala; postquam verò armorum facibus ardent Imperii fines, neminem fugit, quicquid intus malorum est. Verùm, Athenienses, si quisquam vestrûm Philippum intuens felicitatibus circumfluentem, periculosum proinde existimet armis cum illo decertare, sapiens quidem, ac prudens viri consilio utitur. Magnum quippe momentum, vel potius omne in rebus humanis habet Fortuna. Verumtamen si quis mihi optionem faciat,

& vos

τῆς ὑμετέρας πόλεως τύχῃ αὖ ἐλείμμα, ἐθελόντων ἂ προσήκει ποιεῖν ὑμῶν αὐτῇ, ἢ κατὰ μικρὸν, ἢ πλεῖ ἐκείνη. Πολὺ γὰρ πλείους ἁρμαὶ εἰς τὸ πλεῖν παρὰ τῆς Θεῶν εὐνοίας ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνοῦσας, ἢ ἐκείνῳ. Ἀλλ', ἄμαι, καθήμεθα, ὑδὲν ποιοῦντες. Οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν ἀργοῦντα τῷ φίλῳ ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ τοῖς Θεοῖς. Οὐ δὴ θαυμαστόν ἐστιν, εἰ στρατευόμενος, ἢ πονῶν ἐκεῖνος αὐτὸς, ἢ παρὼν ἐφ' ἅπασι, καὶ μηδένα καιρὸν, μὴ δ' ὥραν παραλείπων, ὑμῶν μελλόντων, ἢ ψηφιζομένων, ἢ πωλουμένων περιγίγνεται. Οὐ δὴ θαυμάζω τοῦτο ἐγώ. Τὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ὑμεῖς, ἐν τοῖς πολεμίοις προσήκει, τῷ πάντα ποιοῦντος ἃ δεῖ, παρεῖμεν. Ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ Λακεδαιμονίων μὲν ποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε: καὶ πολλὰ ἴδια πλεονεκτοῦσι πολλάκις ὑμῶν εἶξεν, οὐκ ἠθελήσατε, ἀλλ' ἵνα οἱ ἄλλοι τύχωσι τῆς δικαίου, τὰ ὑμέτερα αὐτῆς ἀπολέσητε εἰσφέροντες, καὶ προκινδυνεύητε στρατευόμενοι: νυνὶ δ' ἐκεῖνα ἐᾷν, καὶ μέλλετε εἰσφέρειν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρων αὐτῆς κτημάτων: καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας, καὶ καθ' ἕκαστον ἰδίᾳ μέρος: τὰ δ' ἡμέτερα αὐτῆς ἀπολωλεκότες κάθησθε: ταῦτα θαυμάζω, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, εἰ μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύναται λογίσασθαι, πόσον πολεμεῖτε χρόνον Φιλίππῳ, καὶ τί ποιοῦντων ὑμῶν, ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν αὐτοῖς; ἔστι γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι μελλόντων ὑμῶν, ἑτέρους τρόπους ἐλπίζοντων πράξειν, ἀπιόντων ἀλλήλους, καμόντων, πάλιν ἐλπιζόντων,

& vos quæ ſunt agenda curare velitis, eligerem potius noſtræ fortunam Reipublicæ, quàm prope illius, multò enim majores vobis, quàm illi, opportunitates adeſſe video ad obtinendam Numinum benevolentiam. Sed nos, ni fallor, ſedemus otioſi; nemini verò convenit, cum ſit ipſe deſidioſus, ſuas partes amicis, nedum Diis immortalibus agendas committere. Nec mirum profectò eſt, ſi cum obeat ille per ſe ipſe labores, militiamque, & ubique præſens non occaſiones, non punctum temporis prætermittat, cunctantibus interim [17] vobis, decernentibus, ac ſciſcitantibus, rerum potiatur. Iſtud equidem nullus miror. Contra verò admirarer, ſi negligentibus vobis quæ ad rem bellicam ſunt, ipſo autem ea cuncta adornante, atque expediente, ſtaret à nobis victoria. Sed illud mihi admirationem movet, quod olim, tutandis [18] Græcorum juribus, Lacedemoniis reſtiteritis, & cum ſæpe vobis licuerit privatas fortunas augere, non adjeceritis animum; quin ut alii ſuum jus obtinerent, datis in bellum tributis, res veſtras afflixeritis, & ſubjeritis bellorum pericula; nunc vereamini expeditionem ſuſcipere, pro ipſiſque veſtris opibus cunctemini pecuniam in ærarium conferre; cumque ſæpenumerò cæteris omnibus ſaluti, & ſingillatim unicuique fueritis, nunc in umbra, & otio cum rerum noſtrarum pernicie ſedeatis. Hæc equidem, Athenienſes, miror; idque præterea magis, quod nemo veſtrûm rationem valeat inire, quid gerentibus vobis, cum tamdiu ſuſceptum cum Philippo bellum habeatis, iſtud omne tempus effluxerit? Noſtis enim [19] profectò illud penitus abiiſſe, dum primùm detenti ſpe, alios rem confecturos; poſtmodum inferendâ, amoliendâque invicem deſidiæ culpâ; demum nova ſpe confirmati interponeretis moram, in eademque vitæ ratione,

qua

σαν, χιδὸν ταῦτα ἅπερ νυνὶ πεισόν-
των, ὁ χρόνος ἅπας διαλυθεν. Εἶ-
τα οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετε, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ὅτε δ' ἂν ἐκ χρησῶν φαῦλα
τὰ πράγματα γίγνοιτο τῆς πόλεως, διὰ
ταῦτ' ἀνθ' τούτων ἐλπίζετε πράξειν ἐκ
φαύλων αὐτὰ χρησὰ γενήσεσθαι; ἀλλ'
οὐκ εὔλογον, οὐδ' ἔχον ἐστὶ φύσιν τοῦτό
γε. Πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φιλάττειν,
ἢ κτησαμένους πάντα πρᾶγμα. Νυνὶ δ'
ὅτι μὲ φυλάξομεν, ἐδὲν ἐστι ὑπὸ τῷ
πολέμῳ λοιπὸν τῶν ἀρχαίων: κτήσα-
σθαι δ' δεῖ. Αὐτῶν οὖν ὑμῶν τοῦτο ἔρ-
γον ἤδη. Φημὶ δὴ δεῖν εἰσαῦθις χρήμα-
τα, αὐτοὺς ἐξιέναι προθύμως, μηδένα
αἰτιᾶσθαι πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρα-
τήσητε. Τιμωρεῖσθαι δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν
ἔργων κρίναντας, τοὺς μὲ ἀξίως ἐπαί-
νῳ τιμᾶν: τοὺς δ' ἀδικοῦντας, κολά-
ζειν. Τὰς προφάσεις δ' ἀφεῖλεν, ἢ τὰ
καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα. Οὐ γὰρ ἴσι πε-
πρᾶς ἐξετάσαι, τί πέπραπται τοῖς ἄλ-
λοις, ἂν μὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑ-
πάρξῃ τὰ δέοντα. Τίνος γὰρ ἕνεκα, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι νομίζετε τοῦτον μὲ φεύ-
γειν τὸν πόλεμον πάντας, ὅσους ἂν ἐκπέμ-
ψητε στρατιώτας, ἰδίᾳ δ' ἀφορμὴν πο-
λέμου; εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων, ἢ περὶ τῶν
στρατηγῶν εἰπεῖν, ὅτι ἐνταῦθα μέν ἐσι
τὰ ἆθλα ὑπὲρ ὧν ἐσι ὁ πόλεμος, ὑμέ-
τερα: Ἀμφίπολις καὶ Θρᾴκη, παράκειμα
αὐτοῖς ὑμῖν κομιεῖσθε: οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν
ἐχθρικῶν ἴδιοι: μισθὸς δ' οὐκ ἔσι.
Ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι μὲν ἐλάττους, τὰ δὲ
λήμματα τῶν ἐχθρικῶν ἢ τῶν στρατιωτῶν:
Λάμψακος, Σίγειον, τὰ πλοῖα ἃ συλῶσιν.
Ἐπὶ οὖν τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι χω-
ροῦσιν. Τῶν δὲ ὅταν μὲν εἰς τὰ πράγ-
ματα ἀποβλέψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς
ἐχθροὺς ἡγῆσθε. Ὅταν δ' δόντες λό-

γον

qua nunc, forsitan versaremini. Deinde, Athenienses, adeo mente capti estis, ut ea, quæ florentem Reipublicæ statum profligarunt, spem habeatis, jacentem, ac miserum erigere posse, ac recreare? Verùm hoc nimium rationi, rerumque naturæ adversatur. Naturâ quidem minori negotio adepta servantur bona, quàm comparantur. Nunc autem cum quidquid olim locorum, clausiris Imperii [10] nostri continebatur, nihil reliqui bellum fecerit, quod tueamur, id sanè danda vobis est opera, ut ea rursus in potestatem redigatis; quapropter pecunia, inquam, Reipublicæ curanda est, alacriter obeundus vobis ipsis militiæ labor, nemo accusandus, priusquam rerum compotes sitis; tum verò æstimatis dumtaxat operum meritis, res præclarè gestæ honoribus cumulandæ; pœnis, illatæ Sociis injuriæ; denique præstandum, ut strenuè officio vestro defuncti cæteris negligentiæ causam penitus auferatis. Neque enim par est acerbo vos animo perscrutari, alii ne officium suum impleverint, nisi prius accuratè partes vestras egeritis. Quid autem causæ putatis esse, Athenienses, cur nolint ad hoc bellum incumbere Imperatores vestri, quoscumque in expeditionem mittitis; privatim verò pugnandi occasiones quærant? Si licet quid hoc rei sit, ac de Imperatoribus loqui, id sanè rei est, quod hoc bello vobis tantummodo victoriæ præmia comparantur; nam si Amphipolis expugnabitur, vestra erit, vestroque restituetur Imperio. Civibus autem nullo mercedis emolumento pericula sunt adeunda; alibi contra minori periculo manubiis augentur Duces, ac milites; habent enim [11] Lampsacum, Sigæum [12], & quicquid navium prædantur. Igitur eò se conferunt, quò sibi constare vident laborum fructum. Et quidem vos, cum res vestras laborantes intuemini, diem vestris Imperatoribus dicitis; absolvitis autem, cum

data

γον τὰς ἀναγκας ἀκούσητε, τούτους ἀ-
ρίετε. Περίεστι τοίνυν ἡμῖν ἀλλήλοις ἐ-
ρίζειν, ἢ διεσθαι, τοῖς μὲ ταῦτα
πεπεισμένοις, τοῖς δ', ταῦτα: τὰ
καινὰ δ', ἔχειν φαύλως. Πρότερον μὲ
γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰσεφέρετε
κατὰ συμμορίας: νυνὶ δ' πολιτεύεσθε
κατὰ συμμορίας. Ῥήτωρ ἡμῶν ἑκα-
τέρων, ἢ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ, ἢ οἱ
βαθυπόρμενοι οἱ τριακόσιοι. Οἱ δ' ἄλλοι
προσανείμασθε, οἱ μὲ, ὡς τούτους, οἱ
δ', ὡς ἐκείνους. Δεῖ δὴ ταῦτα ἐπαι-
νέντας, ἢ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι ἢ νῦν γιγνο-
μένους, κοινὸν ἢ τὸ λέγειν, ἢ τὸ βουλεύ-
εσθαι, ἢ τὸ πράττειν ποιῆσαι. Εἰ δ'
τοῖς μὲ, ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν ἐ-
πιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ', ἀναγ-
καίζεσθαι ὑπηρχεῖν, εἰσφέρειν, στρα-
τεύεσθαι: τοῖς δ', ψηφίζεσθαι κατὰ τού-
των μόνον, ἄλλο δ' μηδενῶν συμπονεῖν:
οὐκὶ γενήσεται ταῦτ' δέοντα ὑμῖν οὐδὲν
ἐν καιρῷ. Τὸ γὰρ ἠδικημένον αἰεὶ μέρος
ἐλλείψει, εἶτ' ὑμῖν τούτους κολάζειν
ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν περίεσται. Λέγω δὴ
κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν, ἀφ' ὧν ἕ-
κασος ἔχει, τὸ ἴσον: πάντας ἐξιέναι
κατὰ μέρος, ἕως ἂν ἅπαντες στρατεύ-
σησθε: πᾶσι τοῖς παροῦσι λόγον διδό-
ναι: ἢ τὰ βέλτιστα ἂν αὐ ἀκούσητε,
αἱρεῖσθαι, μὴ ἃ ἄνδ' δεῖνα εἶπ. κἂν τα-
ῦτα ποιῆτε, ὑ τὸν εἰπόντα μόνον πα-
ραχρῆμα ἐπαινέσεσθε: ἀλλὰ ἢ ὑμᾶς
αὐτοὺς ὕστερον, πολλῷ βέλτιον τῶν ὅλων
πραγμάτων ἡμῖν ἐχόντων.

data concione ſecus illas geri [21] non potuiſſe ab iiſdem Imperatoribus intelligitis. Quid ergo reliquum eſt, niſi ut diſtractis in diverſas ſententias animis, contentionibus invicem agitemini; Reſpublica verò detrimentum capiat. Olim, Athenienſes, per Decurias [24] tributa conferebatis; nunc factioſi per Decurias Rempublicam adminiſtratis. Factionum cuique ſuus præeſt Orator, Oratori Ducum alter addicitur, ac Trecenti [25], qui ſuffragiis, atque auctoritate Clientelam ſuam tuentur. Aliorum, quotquot eſtis, nemo eſt, qui non ſeſe ad has, vel illas partes adſcripſerit. Hanc enimvero conſuetudinem abiiciatis neceſſe eſt, veſtrique juris effecti, è ſua quilibet mente, atque ſententia, dictis, conſiliis, geſtis Reipublicæ in poſterum conſulatis. Sin autem id faciles dabitis, ut Civium [26] alii, veluti extincta Republicâ, vos habeant in ſua poteſtate; aliis tributa, militiæ onera, triremiumque præfecturæ imponantur; alii nihil ultra laboris capiant, quàm ut ſuis ſuffragiis in iſtud genus hominum invadant, nihil profectò erit, quod ſit rebus agendis neceſſarium, vobis in tempore promptum, atque expeditum. Pars enim Civium, quæ injuriis afficitur, ſemper ab aliis deficiet, idque ſupererit, ut iis viribus in Cives animadvertere debeatis; quibus poſſetis hoſtes conficere. Quamobrem, quod, inquam, rei caput eſt, omnes quotquot eſtis, pro ſuo quique cenſu pecuniis Ærarium augete; omnes ſtipendia viciſſim facite, quoad unuſquiſque meruerit, nemo ſit qui è ſuperiori loco dicendi facultatem non habeat. Vos autem In eam ite ſententiam, quæ vobis omnium, quas audiſtis, optima viſa fuerit, non quam hic, aut ille dixerit. Quod ſi hæc agere volueritis, non ſolùm illico ejuſdem ſententiæ auctorem, ſed ipſi vos meritis deinceps laudibus ornabitis, eum res veſtras reſpiraſſe, ac veluti à morbo convaluiſſe conſpicietis.

ΤΡΙΤΟΥ ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΥ

ΤΟ ΠΟΘΕΣΙΣ.

Τῇ τ' Αθηναίων φυρᾷ οἱ Ολύνθιοι δυσμενεῖς μαθόντες, τοὺς τὰ τείχη ὑπείροντας Μακεδόνας κατέθλιψαν. Τοῦτο δ' ἀκούσαντες οἱ Αθηναῖοι, καὶ ἀγαθαῖς ἐλπίσιν ἐπαιρόμενοι, περὶ τοῦ εἰς Μακεδονίαν στρατεύσασθαι ἐβουλεύοντο. Τοῖς οὖν τότε ὁ ῥήτωρ κατέχει, δημηγορῶν, ὅτι ἐξαρκεῖ νῦν τῇ πόλει ἑαυτῇ, συμμάχους τε σώσειν. Πολιτείαν τε νοσοῦσαν, καὶ τρόπον τινὰ διεφθαρμένην ἐπανορθώσασθαι δεῖν ἐγχειρίζεται.

ΛΟΓΟΣ.

ΤΥΧΙ ταυτὰ παρίσταταί μοι γινώσκειν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, ὅταν τε εἰς τὰ πράγματα ἀποβλέψω, καὶ ὅταν εἰς τοὺς λόγους, οὓς ἀκούω. Τοὺς μὲν γὰρ λόγους περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον ὁρᾶ γιγνομένους· τὰ πράγματα εἰς τοῦτο προϊόντα, ὥστε ὅπως μὴ πεισόμεθα αὐτοὶ πρότερον κακῶς, σκέψασθαι δέον. Οὐδὲν γὰρ ἄλλο μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες, ἢ τῷ ὑπόθεσιν, περὶ ἧς βουλεύεσθε, ἐχὶ τῷ ὅσον παρεσκευῆσθαι ὑμῖν ἁμαρτάνειν. Ἐγὼ δ' ὅτι μέν ποτε ἐξῆν τῇ πόλει καὶ τὰ αὑτῆς ἔχειν ἀσφαλῶς, καὶ Φίλιππον τιμωρήσασθαι, καὶ μάλα ἀκριβῶς οἶδα. Ἐπ' ἐμοῦ γὰρ, ἐχὶ πάλαι, γέγονε ταῦτα ἀμφότερα. Καὶ μέν τοι πέπεισμαι τοῦθ' ἱκανὸν προλαβεῖν ἡμῖν εἶναι τῷ φρονεῖν, ὅπως

OLYNTHIACA TERTIA.

ARGUMENTUM.

Olynthii, Athenienſium, præſidio recreati, clade Philippi Exercitum Urbis mœnia ſubeuntem afflixerant. Quo nuntio, Athenienſes, inflati ſpe rerum ſecundarum, de inferendo Macedoniæ bello deliberabant. Ipſis Demoſthenes moderatur, contenditque nunc Reipublicæ ſatis eſſe, ſuæ, Sociorumque ſaluti dare operam; pluraque ipſius mala, iſtorumque remedia luculenter oſtendit.

ORATIO.

UM Orationes, quæ pro Republica habentur, cumque rerum noſtrarum conditionem complector animo, nequaquam illa mihi inter ſe convenire, Athenienſes, videntur, nec unam, eamdemque fortunæ ſpeciem ante oculos ponere. Orationes enim id ſibi conſtituiſſe video, ut ſcelerum, flagitiorumque pœnas à Philippo exigatis; Rem verò publicam eò progreſſam, deductamque, ut ne duriori, quàm antea, malorum impetu concutiamur, diligenter ſit providendum. Quamobrem nihil aliud, quàm errare mihi videntur hujus ſententiæ Authores, quod vanum, atque inutile argumentum proponunt ſuffragiis veſtris explicandum. Non me ſanè latet licuiſſe olim Reipublicæ Imperium, & dignitatem ſuam tueri, ſimul verò illatas à Philippo injurias vehementer ulciſci. Nec ſuperiori ſolùm, ſed mea quidem ætate tantum in ea fuit roboris, ac nervorum, ut pares utrique oneri vires obtinuerit. Nunc autem ſatis è re veſtra facturos arbitror, ſi pri-

πως τοὺς συμμάχους σώσωμεν. Ἐὰν γὰρ τοῦτο βεβαίως ὑπάρξῃ: τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα τρόπον τιμωρήσεταί τις ἐκείνῳ, ἐξέσται σκοπεῖν. Πρὸν δ' τοῦ ἀρχοῦ ὀρθῶς ὑποθέσθαι, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὀντινοῦν ποιεῖσθαι λόγον. Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴπερ ποτε καὶ νῦν πολλῆς προνοίας, καὶ βουλῆς δεῖται. Ἐγὼ δὲ οὐχ ὅτι χρὴ περὶ τῶν παρόντων συμβουλεύσαι, χαλεπώτατον ἡγοῦμαι: ἀλλ' ἐκεῖνο ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὑμᾶς περὶ αὐτῶν εἰπεῖν. Πέπεισμαι γὰρ ἐξ ὧν παρὼν καὶ ἀκούων συνοίδα, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἐκπεφυγέναι, τῷ μὴ βούλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν, ἢ τῷ μὴ συνιέναι. Ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, ἂν μετὰ παῤῥησίας ποιῶμαι τοὺς λόγους, ὑπομένειν, τοῦτο θεωροῦντας, εἰ ταληθῆ λέγω, καὶ διὰ τοῦτο ἵνα τὰ λοιπὰ βελτίω γένηται. Ὁρᾶτε γὰρ, ὡς ἐκ τοῦ πρὸς χάριν δημηγορεῖν ἅπαντες εἰς ταῦτ' προελήλυθε μοχθηρίας τὰ παρόντα πράγματα. Ἀναγκαῖον δὲ ὑπολαμβάνω μικρὰ περὶ τῶν γεγενημένων πρῶτον ὑμᾶς ὑπομνῆσαι. Μέμνησθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν ἐν Θράκῃ, πρῶτον, ἢ τέταρτον ἔτος τουτί, Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν. Τότε τοίνυν μὲν οὐ λῶ Μαιμακτηριών. Πολλῶν δὲ λόγων καὶ θορύβου γιγνομένου παρ' ὑμῖν ἐψηφίσασθε τεττεράκοντα τριήρεις καθέλκειν, καὶ τοὺς μέχρι πέντε καὶ τεττεράκοντα ἐπὶ αὐτοὺς ἐμβαίνειν, καὶ τάλαντα ἑξήκοντα εἰσφέρειν. Καὶ

si primùm de Sociorum fortuna opes, atque auxiliis vestris confirmanda curam sedulò susciperis; quod cum firmum erit, atque exploratum, tum quo pacto suos Philippo reddamus ludos fas nobis erit cogitare. Antequam verò bene, ac sapienter initia rerum constituantur, supervacaneum duco de rebus iisdem absolvendis, conficiendisque sermonem facere. Et quidem hoc tempore, si unquam alias diu, multùmque nobis de Republica cogitandum, consulendumque est; non quò in capiendis, afferendisque consiliis aliquid inesse difficultatis putem; sed incertus animi pendeo, quanam ratione res ipsa, Athenienses, vobis exponi debeat, atque expediri. Animadverti enim ex iis, quæ præsens hactenus intellexi, non rerum ignoratione, sed negligentiâ, earum bene agendarum occasiones vobis persæpe è manibus effluxisse. Quod si quæ de Republica sentio, me liberè dicentem audieritis, vos oro, atque obtestor, ut me sustineatis, vobiscum animo reputantes, vera ne sint, quæ loquor, atque idcirco ne loquar, ut miseris, & fessis rebus salutem afferam, ac dignitatem. Videtis enim, hinc omnibus Rempublicam malis, omnibusque incommodis concussam, affectamque fuisse, quòd aliqui in sententiis dicendis vestram gratiam blandis concionibus aucupantur. Verùm priusquam de Causa dicere incipio, operæ me pretium facturum censeo, si paucis ad præteriti recordationem temporis vestros animos revocavero. In memoriam igitur, Athenienses, redite, cum tres, vel quatuor ab hinc annos gravis ad vos nuntius affertur, Philippum [1] in Thracia vallo, atque obsidione Heræorum mœnia circumdedisse. September tunc agebatur. Cum multæ, ac turbulentæ conciones fierent, demum plebiscito imperatis [4], classem quadraginta triremium instrui, atque adornari, eamque, delectu habito, ab iis omnibus conscendi, qui quintum, & quadragesimum ætatis annum non superassent; in ipsa etiam talentûm sexagies transportandum curari.

Καὶ μετὰ ταῦτα δ' ἐπιδόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου, Ἑκατομβαιῶνος, Μεταγειτνιῶνος, Βοηδρομιῶνος, τούτου τοῦ μὴνὸς μόλις μετὰ τὰ Μυστήρια δέκα ναῦς ἀπεστείλατε ἔχοντα Χαρίδημον κενὰς, καὶ πέντε τάλαντα ἀργυρίου. Ὡς γὰρ ἠγγέλθη Φίλιππος ἀδωνῶν, καὶ τεθνεὼς (ἦλθε γὰρ ἀμφότερα) ἐκέτι καιρὸν ὑδένα τοῦ βοηθεῖν νομίσαντες ἀφήκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ἀπόστολον. Ἦν δ' οὗτος, ὁ καιρὸς αὐτός. Εἰ γὰρ τότε ἐκεῖσε ἐβοηθήσαμεν, ὥσπερ ἐψηφισάμεθα προθύμως, οὐκ ἂν ἠνώχλει νῦν ἡμῖν ὁ Φίλιππος τότε σωθείς. Τὰ μὲν δὴ τότε πραχθέντα, οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι. Νῦν δ' ἕτερα πολέμου καιρὸς ἥκει. Τίς; οὗτος, δι' ὃν καὶ περὶ τούτων ἐμνήσθην, ἵνα μὴ ταυτὰ πάθητε. Τί δὴ χρησόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βοηθήσητε παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατὸν, θεάσασθε ὅν τρόπον ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες πάντα ἴσισθε ὑπὲρ Φιλίππου. Ὑπῆρχεν Ὀλυνθίοις δύναμιν τινα κεκτημένοις, καὶ δεικνὺς ἕτω τὰ πράγματα, ὅτι Φίλιππος ἐθαρρεῖ τούτοις, ὧδ' ἔστι Φίλιππον. Ἐπράξαμεν ἡμεῖς, κελεύσαντες πρὸς ἡμᾶς εἰρηνεύειν. Ἰδοὺ τοῦτο ὥσπερ ἐμπόδισμά τι τῷ Φιλίππῳ, καὶ δυσχερὲς, πόλιν μεγάλην ἐφορμᾶν τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς διαλλαγμένην πρὸς ὑμᾶς. Ἐκπολεμῶσαι δεῖν φήσομεν τοὺς ἀνθρώπους ἐκ παντὸς τρόπου: καὶ ὃ πάντες ἐθρύλλουν τότε, τοῦτο πέφρακται νῦν ὥστε δή ποτε. Τί νυνὶ ὑπόλοιπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλὴν βοηθεῖν ἐῤῥωμένως

Quibus constitutis integer ille annus elabitur, Junius [5] deinde, Quintilis, Sextilis; cum denique vix ipso Septembris mense, Mysteriorum [6] peractis diebus naves decem inanes, minimèque instructas, cum solis quinque talentis argenti Charidemus [7] solvit. Ut verò nuntiatum fuit, gravi Philippum [8] morbo conflictari, quin & mortem obiisse (siquidem uterque rumor invaluit) nullam esse occasionem rati, qua suppetias iretis, dimisistis, Athenienses, classem, cum nulla eâ melior excogitari posset. Nam si tunc vestris opibus sustinuissetis, ut promptè sancitum fuerat, labentem ejus Urbis fortunam, Philippus vestrâ tunc negligentiâ nullo incommodo, nullaque fractus calamitate, modò negotium nobis non exhiberet. Et sanè quæ sunt per id temporis gesta, mutari nequeunt; quæ idcirco vobis in memoriam redegi, ut cum hæc altera occasio belli se offerat, eamdem socordiam, impudentiamque caveatis. Quid igitur? hac ipsa utemur, Athenienses, occasione. Nam nisi pro viribus, dignitateque Reipublicæ Olynthios fulcire magnis opibus studueritis, futurum erit profectò, ut quam illis denegaveritis opem, Philippo detulisse, pro ipsoque arma suscepisse videamini. Stetit olim [9] Olynthiorum Respublica suis ipsa viribus circummunita; eaque hujus, & Philippi rerum conditio fuit, ut nemo belli periculum facere, nemo alterum tentare armis auderet. Frœnum deinde Regis potentiæ penitus injectum est, cum nos icto cum Olynthiis fœdere, Urbem maximam, nobisque pace reconciliatam, veluti in statione collocavimus, unde illum, si res novas moliri cuperet, suaque agendi tempora obsideremus. Tunc etiam omnium sermone percrebuerat, eam in Philippum gentem omnimodis ad bellum concitandam esse. Id autem, quod per ea tempora in hominum ore versabatur, cum simus nunc re consequuti, quid nobis reliquum est, Athenienses, nisi ut promptè, fortiterque submissis auxiliis velimus occasionem urgere, atque

μένους τὴ προδύμως, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα. Χωρὶς γὰρ τῆς περιστάσεως αὐτὴ ἡμᾶς αἰσχύνη, εἰ καθυφείμεθά τι τῶν πραγμάτων, οἶδα τὸν φόβον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὸν ὁρῶ τὸ μετὰ ταῦτα, ἐχόντων μὲν ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν, ἀπειρηκότων δὲ χρήμασι Φωκέων, μηδενὸς δ' ἐμποδὼν ὄντος Φιλίππῳ τὰ παρόντα κατασκευαμένῳ πρὸς ταῦτα ἐπιπλεῖν τὰ πράγματα. Ἀλλὰ μὴν εἴ τις ὑμῶν εἰς τοῦτο ἀναβέβληται ποιήσειν τὰ δέοντα, ἰδεῖν ἐγγὺς βούλεται τὰ δεινὰ, ἐξὸν ἀπόντα ἄλλοθι γινόμενα: καὶ βοηθὸς αὐτῷ ζητεῖν, ἐξὸν παρ' ἑτέροις αὐτὸν βοηθεῖν. Ὅτι μὲν γὰρ εἰς τοῦτο περιστήσεται τὰ πράγματα, ἂν τὰ παρόντα προώμεθα, καλὸν ἴσμεν ἅπαντες δήπου. Ἀλλ' ὅτι μὲν δεῖ βοηθεῖν, εἴποι τις ἂν, πάντες ἐγνώκαμεν καὶ βοηθήσομεν: τὸ δ' ὅπως, τοῦτο λέγε. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαυμάσητε, εἰ παράδοξον εἴπω τι τοῖς πολλοῖς. Νομοθέτας παιδεύσατε: ἐν ᾧ τούτοις τοῖς νομοθέταις μοῦ δοῦναι νόμον μηδένα: εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἱκανοί: ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν βλάπτοντας ὑμᾶς λύσατε: λέγω δὲ τοὺς περὶ τῶν θεωρικῶν σαφῶς οὕτωσί, καὶ τοὺς περὶ τῶν στρατιωτικῶν οὗτος: ὧν οἱ μὲν τὰ στρατιωτικὰ τοῖς οἴκοι μένουσι διαιρήμασι θεωρικὰ: οἱ δὲ, τοὺς ἀτακτοῦντας ἀθώους καθιστᾶσιν: εἶτα καὶ τοὺς τὰ δέοντα ποιεῖν βουλομένους, ἀθυμοτέρους ποιοῦσιν. Ἐπειδὰν δὲ ταῦτα λύσητε, καὶ τότε τῷ τὰ βέλτιστα λέγειν ὁδὸν παράσχητε ἀσφαλῆ, τιμήσαντα τὸν

atque in rem vehementer incumbere? Qua quidem neglecta præter ignominiam, qua certè inuremur, video multùm metuendum esse Reipublicæ, nec leve hinc ipsi periculum procreari; præsertim cum omnia à Thebanis [10] metuere, nihil à Phocensibus sperare, ipsorum inopi, atque exausto Ærario debeamus; nemo denique Olyntho in ejus potestatem redacto, Philippum coercere, nemo deinceps profligato hoc bello, quominus [11] huc se vertat, poterit amplius retinere. Enimvero si quis vestrûm, ut è Republica est, id negotii diligenter curare negligit, atque expedire, propemodum ostendit malle se oculis nostras, quàm auribus alienas calamitates percipere, ac velle sibi potius externa quærere auxilia, quàm aliis nostra submittere. Huc enim tandem rem perventuram nemo est, qui non facilè intelligat, si dimissâ à nobis hujuscemodi occasione, nulla in præsens Olynthiorum ratio habeatur. Verùm dicet aliquis, quem nostrûm fugit iis opem ferendum esse? nec ferre utique recusamus. At quo consilio id à nobis curari possit, explanare opus est, atque istuc nervos omnes intende. De hac igitur re dum ad dicendum aggredior, nolite, quæso, Athenienses, admiratione detineri, si quidpiam vobis exponam, quod novum plerisque, inauditum, incredibile, præterque opinionem videatur. Est vobis in more positum, institutoque Majorum, ut Magistratum ferendis, instituendisque [12] legibus constituatis, cum tamen nulla nova condantur jura; suis quippe Civitas abundè [13] circumsæpta est, atque exornata. Hunc ego Magistratum velim iis veteribus abrogandis legibus demandari, quibus maxima infliguntur vulnera Reipublicæ; iis, inquam, abrogandis, quæ ad Theatrum, & Ludos pertinent [14], quibusque aliqua ex parte bellicæ expeditiones, & militaris disciplinæ ratio concluditur. Quarum illæ pecuniam stipendiis militum constitutam, domi diffluentibus otio Civibus ludorum causâ distribuunt;

hæ

τὸν γράψαντα, ἃ πάντες ἴσε ὅτι συμφέρει, ζητεῖτε. Πρὸν δ' ταῦτα πρᾶξαι, μὴ σκοπεῖτε τις εἶπεν τὰ βέλτισα ὑμῖν, ἢ ὑμῶν ἀπολεῖσθαι βουλήσεται. Οὐ γὰρ δόξετε: ἄλλως τε κἀ τοῦτο μόνον περιγενέσθαι μέλλοντος, τὸ παθεῖν ἀδίκως τι κακὸν τὸν ταῦτ' εἰπόντα, κἀ γράψαντα: μηδὲν δ' ὠφελῆσαι τὰ πράγματα: ἀλλὰ κἀ εἰς τὸ λοιπὸν μᾶλλον ἔτι ῥᾳθυμοῦντ' τὰ βέλτισα λέγειν φοβερώτερον ποιῆσαι. Καὶ λύειν γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς νόμους δεῖ τούτους αὐτοὺς ἀξιῶν, οἵπερ κἀ τεθείκασιν. Οὐ γάρ ἐστι δίκαιον τιὰ μὲ χάριν, ἣ πᾶσαν ἔβλαψε τιὰ πόλιν, τοῖς τότε θεῖσιν ὑπάρχειν: τιὰ δ' ἀπέχθειαν, δι' ἣν ἅπαντες ἂν ἄμεινον πράξαιμεν, τῷ νῦν τὰ βέλτισα εἰπόντι ζημίαν γενέσθαι. Πρὸν δ' ταῦτα διῳκῆσθαι, μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδένα ἀξιοῦτε τιμιώτερον εἶναι παρ' ὑμῖν, ὥστε τοὺς νόμους τούτους παραβαίνοντα μὴ δίκαια δίκην: μηδ' ὅτως σκόπειτε, ὥστε εἰς προῦπτον κακὸν αὐτὸν ἐμβαλεῖν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείνου γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ψήφισμα μὲν δίκαιον ἐστιν ἀξιῶν, ἂν μὴ προσγένηται τὸ ποιῆσαι ἐθέλειν τά γε δόξαντα προθύμως ὑμᾶς. Εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματα ἦν, ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσῆκ' πράττειν, ἢ περὶ ὧν γράφει, διαπράξασθαι: οὐκ' ἂν ὑμεῖς πολλὰ ψηφιζόμενοι, μικρὰ, μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων: οὐκ' Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον. Πάλαι γὰρ ἂν ἑνενά γε ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην. Ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει. Τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ φωνῇ, καὶ κρεῖττον ἐστι. Ταῦτ' οὖν δεῖ προσεῖναι, τὰ δ' ἄλλα ὑπάρχει.

hæ neglectam militiæ disciplinam nullo pœnarum metu coercent, atque hinc optimorum Civium, qui prospicere vellent Reipublicæ, franguntur animi, ac retardantur. Cum eas leges abrogaveritis, & tutam hoc pacto munieritis viam bene consulendi, tunc non deerunt, qui ea vobis proponant, quibus erigi Rempublicam posse non ignoratis. At verò quousque illæ vigeant, ne vobis in mentem veniat, quemquam velle pro commodis, ac salute vestra discrimen capitis adire, cum præsertim periculo suo nullum utilitatis fructum sit allaturus; quin optimos Cives eò magis à studio capessendæ Reipublicæ in posterum deterreret. Et sanè, Athenienses, per quos conditæ sunt hujusmodi leges dissolvi debent. Neque enim par est, de re adeo infesta Reipublicæ iis haberi gratiam, qui posuerunt; odio verò, ac damnis affici, qui rem ipsam pro communi utilitate consiliis suis evertere, ac labefactare conantur. Dum autem istarum legum maneat authoritas, ne reputetis quemquam eâ dignitate apud vos esse, qui illas impunè violare possit; aut eâ stultitiâ, qui prudens, ac sciens in propositum sibi malum velit irruere. Id etiam diligenter vobis cogitandum est, frustra quidpiam decerni, cujus nulla sit agendi voluntas. Nam si statim ac res aliqua decernendo constituitur, sponte sua ad exitum perveniret, vel necessariò vobis etiam invitis curanda foret, neutiquam ea negligeretis, quæ multa sanctionibus vestris sunt comprobata, & Philippus tandiu vexatæ injuriis Reipublicæ pœnas olim, decretorum vestrorum vi, persolvisset. At non ita res habet. Quamvis enim, virtute, rerum actiones consiliis antecedant, atque decretis; ordine tamen consequuntur. Igitur, quod unum remanet, agendis rebus danda vobis est opera; reliqui nihil non promptum est, atque explicatum. Sunt enim

Καὶ

Καὶ γὰρ εἰπεῖν τὰ δέοντα παρ' ὑμῖν εἰσιν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, δυνάμεναι· καὶ γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ βέλτιστα, καὶ πρᾶξαι ὃ δυνήσεσθε τῶν, ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε. Τίνα γὰρ χρόνον, ἢ τίνα καιρὸν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, τοῦ παρόντος βελτίω ζητεῖτε; ἢ πότε ἃ δεῖ πράξετε, εἰμὴ νῦν; οὐχ ἅπαντα μὲν ὑμῶν τὰ χωρία προείληφεν ἄνθρωπος; εἰ δὲ μὴ ταύτης κύριος τῆς χώρας γενήσεται, πάντων αἰσχίστα πεισόμεθα. Οὐχ οὗς εἰ πολεμήσαιεν, ἐτοίμως σώσειν ὑπισχνούμεθα, οὗτοι νῦν πολεμοῦσι; οὐκ ἐχθρὸς; οὐκ ἔχων τὰ ὑμέτερα; ὁ βάρβαρος; οὐχ, ὅτι οὐ ἔστι τις; ἀλλὰ πρὸς Θεῶν ἅπαντα ταῦτα εἰδότες, μηδενὶ συγκαταδυόμενοι αὐτῷ, τότε τοὺς αἰτίους, οἵτινές εἰσι τούτων, ζητήσομεν; ἢ γὰρ αὐτοί γ' αἴτιοι φήσομεν εἶναι: σαφῶς οἶδα τοῦτ' ἐγώ. Οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις ἧττον φεύγοντων ἀδεὴς ἑαυτοῦ κατηγορεῖ: ἀλλὰ μὴ τοῦ στρατηγοῦ, μὴ τῶν πλησίον, μὴ πάντων μᾶλλον. Ἥττηται δ' ἡμῶν διὰ πάντας τοὺς φυγόντας δήπου. Μένων γὰρ ἐξέλιπε τῷ κατηγοροῦντι τὴν ἀλλων. Εἰ δ' τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος, ἐνίκων ἄν. Καὶ τίνα ἂν λέγειν τις τὰ βέλτιστα; ἀφεὶς ἄλλος εἰπάτω: μὴ τούτων αἰτιάσθω. Ἕτερος λέγειν τις βελτίω; ταῦτα ποιεῖτε ἀγαθῇ τύχῃ. Ἀλλ' οὐχ ὑδία ταῦτα; οὐκέτι τοῦθ' ὃ λέγων ἀδικεῖ: πλὴν εἰ δέον εὔξασθαι, πα-

en im in Republica, quos audiatis optimorum conſiliorum Authores: eſt vobis maxima ingenii alacritas ad ea percipienda; ſunt vires, quibus illa nunc etiam poſſitis exequi, ſi publicam tueri ſalutem velitis. Quod enim agendi tempus, Athenienſes, quæ occaſio hac una melior excogitari poteſt? Quam unquam reperietis opportunitatem magis idoneam ſuſcipiendæ Reipublicæ, ſi hanc prætermittitis. Nonne omnia circumquaque oppida noſtra Philippus adiecit [15] Imperio ſuo? Quod ſi hanc etiam Regionem in ſuam redigat poteſtatem, ultima nobis mala, extremas injurias inflictum iri non dubito. Nonne bellum contra illos geritur, quibus laceſſitis celerrimam laturos opem promiſimus? Nonne geritur ab hoſte Reipublicæ? Ab eo, qui detinet veſtras Urbes? à [16] Barbaro? à neſcio quo illum appellem nomine? Verùm per Deos immortales nihil nos de rebus iſtis ſoliciti, & tantùm non cum illo vires, atque arma noſtra conſociantes, tunc ſi qui fuerint malè geſtæ Reipublicæ auctores, in iis perquirendis omne ſtudium; atque operam collocabimus; Nec ſum neſcius ab hujuſmodi culpa longè nos abfuiſſe declamaturos. Nam neque in præliorum diſcrimine qui turpem arripuit fugam, acceptæ ab exercitu cladis ſe reum, ſed Imperatorem, aut Commilitones, cum tamen ſingulorum ſimul militum fuga victoriam hoſtibus detulerit. Poterat enim qui cæteros accuſat, & ſingillatim aliorum quilibet ſtrenuam navare operam, ac locum ſuum retinere. Quod ſi nemo pedem retuliſſet, profligatis hoſtibus victoriam fuiſſent utique conſequuti. Ita nunc, diſcordibus animorum ſententiis, nobis non eſt conflictandum, ſed providendum, ne culpâ, deſidiâque noſtrâ ſalus publica periclitetur. Quid enim? aliquis non benè conſulit Reipublicæ? Proponat alter utiliora conſilia, non illum redarguat, atque inſectetur. Affert alius ſalutarem ſententiam? In hanc ite fauſtis ominibus. At injucundam, & aſperam? Nullâ id Oratoris culpâ, ſi tamen cum debeat Civibus meliora precari, non

aut quemlibet potius conſtituit; præ-

παραλείπει. Εὔξαιτ' ἄν μοι γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ῥᾴστην εἰς ταὐτὸ πάντ' ὄσα βούλεταί τις ἀθροίσαντα ἐν ὀλίγῳ· ἐλέσθαι δ' ὅταν περὶ πραγμάτων προτεθῇ σκοπεῖν, οὐκέτ' ὁμοίως εὔπορον, ἀλλὰ δεῖ τὰ βέλτιστα αὐτὴ τῇ ψυχῇ εὑρεῖν, ἂν μὴ ἀμφότερα ἐξῇ, λαμβάνειν. Εἰ δέ τις ἡμῖν ἔχοι τὰ θεωρικὰ εἰπεῖν, ἢ πόρος ἕτερος λέγειν στρατιωτικός, οὐκ ἴσως κρείττων; εἶτα τις ἄν. Φημὶ ἔγωγε, εἴπερ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Ἀλλὰ θαυμάζω εἴτῳ ποτε ἀνθρώπων, ἢ γέγονεν, ἢ γενήσεται, ἂν τὰ παρόντα ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, τῇ ψυχῇ ἀπόντων ἀπορῆσαι πρὸς ἃ δεῖ. Ἀλλ' οἶμαι μέγα τοῖς τοιούτοις ὑπάρχει λόγοις ἡ παρ' ἑκάστου γνῶσις. Διόπερ ῥᾴστον ἁπάντων ἐστὶν αὐτὸν ἐξαπατῆσαι. Ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται. Τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ ὅτῳ πέφυκεν. Ὁρᾶτε οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦθ' ὅπως, ὅπως καὶ τὰ πράγματα εὐδαίμονα ἔσται· καὶ δωσόμεθα ἐξίναι, καὶ μισθὸν ἕξετε. Οὔτε σωφρόνων, οὐδὲ γενναίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ἐλλείποντάς τι, δι' εὐδαίμονα χρήματα, τῷ πολέμῳ δύχηρᾶς τὰ τοιαῦτα ὀνείδη φέρειν· οὐδ' ἐπὶ μὲν Κορινθίους, καὶ Μεγαρέας, ἁρπάσαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι, Φίλιππον δ' ἐῶν πόλεις ἑλλήνιδας ἀνδραποδίζεσθαι δι' ἀπορίαν εὐπορίαν τοῖς στρατευομένοις. Καὶ ταῦτ' οὐχ ἵν' ἀπέχθωμαί τισιν ὑμῶν, τἀναντία προήρημαι λέγειν· οὐ γὰρ οὕτως ἄφρων, οὐδὲ ἀτυχὴς εἰμὶ ἐγώ, ὥστε ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι, μηδὲν ὠφελεῖν νομίζων, ἀλλὰ δικαίῳ πολίτου κρίνειν τιὼ τῇ ψυχῇ πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι. Καὶ γὰρ τοὺς ἐπὶ τῇ προγόνων ἡμῶν λέγοντας ἀκούω,

prætermiserit. Et quidem facile est, Athenienses, brevi omnium desideria in unum colligentem, læta illum vota suscipere. Sed contra difficile, cum de rebus consulitur, ad illa se conformare. Quod si nequeat cum Civium jucunditate Reipublicæ utilitas componi, utilitati jucunditatem cedere necesse est. At, inquies, si quis Theatro nullam adimat pecuniam, rei autem militari novis vectigalibus prospiciat, nonne ille melius negotium conficiet, atque explicabit? Fateor id equidem, si fieri possit, Athenienses; at vehementer miror, quempiam esse, qui censeat evenisse olim alicui hominum, aut aliquando eventurum, ut cum præsentem, numeratamque pecuniam in res vanas, inutilesque perdiderit, eâ deinde, quam non habet, maximis, ac necessariis rebus providerit. Verùm hujusmodi sententiis, opinor, magnum momentum affert propria cujusque voluntas; quapropter nihil tam proclive, & promptum est, quàm se ipsum decipere. Quod enim quisque vult, id facilè fieri posse arbitratur. Sed non ita plerumque naturâ comparatum est. Reputate igitur, Athenienses, quid res ferant; nec dubito, quin statim stipendia facturi sitis, & promptam stipendiis pecuniam constituatis. Longè enim ab hominibus generosæ, prudentisque indolis alienum est, Ærarii difficultate bellum deserere, ac tot, tantisque injuriis patienter ab hostibus onerari; nec consentaneum, vos adversus Corinthios, & Megarenses arma expediisse; Philippum verò Græcas Urbes in servitutem redigentem, commeatus inopiâ, sustinere. Quæ quidem non eò profero, ut vestras subire cupiam inimicitias. Neque enim sum adeo mentis inops, aut perditâ fortunâ miser, ut nullo Reipublicæ emolumento odium à vobis inire velim; sed æqui, bonique Civis judico, blandis, gratiosisque salutares sententias anteferre. Hanc enim consuetudinem viguisse apud Majores no-

Digitized by Google

ἀκούω, ὥσπερ ἴσως κἀ ὑμεῖς, οὐκ ἐπαινοῦσι μὲν οἱ παρόντες ἅπαντες, μιμοῦνται δ' οὐ πάνυ, τούτῳ τῷ τρόπῳ καὶ τῷ ἤθει τῆς πολιτείας χρῆσθαι· τὸν Ἀριστείδου ἐκεῖνον, τὸν Νικίαν, τὸν ὁμώνυμον ἐμαυτῷ, τὸν Περικλέα. Ἐξ οὗ δ' οἱ διαπραττόμενοι ὑμᾶς οὕτω περιόντες ῥήτορες, τί βούλεσθε; τί γράφω; τί ὑμῖν χαρίσομαι; προπίνονται τῆς παρανοίας ἡδονῆς, καὶ χάριτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα. Καὶ τοιαυτὶ συμβαίνει. Καὶ τὰ μὲν τούτων πάντα καλῶς ἔχει, τὰ δ' ὑμέτερα αἰσχρῶς.

Κρίνατε σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἃ τις ἂν κεφάλαια εἰπεῖν ἔχοι, ὑφ' ἑπτὰ μὲν προγόνων ἔργων, καὶ ὑφ' ἑαυτῶν. Ἔσται δὲ βραχὺς καὶ γνώριμος ὑμῖν ὁ λόγος. Οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῶν χρωμένους παραδείγμασιν, ἀλλ' οἰκείοις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιόν ἐστι γνῶσθαι. Ἐκεῖνοι τοίνυν, οἷς οὐκ ἐχαρίζοντ' οἱ λέγοντες, οὐδ' ἐφίλουν αὐτούς, ὥσπερ ὑμᾶς οὗτοι νῦν, πέντε μὲν καὶ τετταράκοντα ἔτη ὑφ' ἑαυτῶν ἦρξαν ἑκόντων· πλοῖα δ' ἦν μύρια τάλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν συνήγαγον· ὑπήκουε δ' ὁ ταύτην ἔχων τὴν χώραν αὐτοῖς βασιλεύς, ὥσπερ ἔστι προσῆκον βάρβαρον Ἕλλησι· πολλὰ δὲ, καὶ καλὰ, καὶ πεζῇ, καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαια, αὐτοὶ στρατεύοντες· μόνοι δ' ἀνθρώπων, κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν ὑφ' ἑαυτῶν καταλιπόν. Ἐπὶ μὲν δὴ ὑφ' ἑλληνικῶν ἴσαν τοιοῦτοι. Ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν πόλιν αὐτὴν, θεάσασθε ὁποῖοι ἦν τε τοῖς κοινοῖς, καὶ τοῖς ἰδίοις. Δημοσίᾳ μὲν τοίνυν οἰκοδομήματα καὶ κόλπῳ τοιαῦτα, καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν ἡμῖν ἱερῶν, καὶ ὑφ' ἓν τούτοις ἀναθημάτων, ὥς τε μηδενὶ ὑφ' ἑαυτοῦ γεγενημένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· ἰδίᾳ δ'

noſtros, & fortaſſe apud nos etiam; nec aliter Ariſtidem [18] illum, Niciam [19], meum Cognominem, [20] Periclem [21], quos Oratores iſti magnis efferunt laudibus, exempla verò haud penitus imitantur, intelligo Rempublicam adminiſtraſſe. Poſtquam autem, qui publicè dicunt, Orationes ſuas ad veſtram voluntatem accommodant, & quid vultis? interrogant, quid ſcribo? qua in re veſtram benevolentiam conciliare mihi poſſim? Rempublicam labefactandam gratię, ac voluptati veſtræ propinant. Quod ſanè eſt in cauſa, cur nullo ipſi malo, maximis autem Civitas afficiatur. Enimvero, Athenienſes, vobiſcum animo cogitate, quo loco dici poſſit Majores noſtros, quo vos Rempublicam collocaſſe. Brevis erit hujuſmodi ſermo, & vobis intellectu facilis, quin & veſtra dignitas poſtulat, ut non alienis, ſed domeſticis exemplis felicitatem conſequamini. Itaque Majores noſtri, quibus Oratores, ut iſti nunc vobis, non blandiebantur, nec tantâ eos benevolentiâ complectebantur, delatum ſibi populorum conſenſu totius latè [22] Græciæ Imperium quinque & ſexaginta annos obtinuerunt; tantam coegerunt in arce pecuniam, quanta pluſquam decem talentûm millia [23] æquaverit; dicto ſuo, ut par eſt Barbarum Græcis, Macedonum [24] Regem habuere; iis ipſis ſtipendia merentibus quanta, & quam illuſtria, clariſſimaque tropæa, terrâ, marique devictis [25] hoſtibus, ſunt conſtituta? Soli denique hominum partam magnis, ampliſſimiſq; geſtis majorem invidiâ gloriam Poſteris reliquerunt. Atque his omnem ſimul Græciam complexi ſunt. Conſiderate autem quomodo ſe domi geſſerint cum publicè, tum privatim. Et quidem publicè tot magnis, pulcherrimiſque [26] templis Urbem, tot ipſa templa magnificis donis ornarunt, ut in ea re nihil Poſteris curandum reliquum fecerint. Privatim verò, eo vitæ inſtituto, eaque moderatione fuerunt,

δ' οὕτω σώφρονες ἦσαν, ἢ σφόδρα ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἤθει μένοντες, ὅς τε τῷ Ἀριστείδῃ, καὶ τῷ Μιλτιάδῃ, καὶ ὅσ' τότε λαμπρῶν οἰκίαν εἶτις ἄρα οἶδ' ὑμῶν ἐποιά ποτ' ἐστίν, ἐρᾷ τῆς τοῦ γείτονος ἥδὲν σεμνοτέραν οὖσαν. Οὐ γὰρ εἰς περιουσίαν ἐφαίνετο αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ᾤετο δεῖν. Ἐκ δ' ἧς τὰ μὲν ἐλλιπῆ πίστεως, τὰ δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς, ἴσως δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, μεγαλίως εἰκότως ἐκτήσαντο εὐδαιμονίαν. Τότε μὲν δὴ τοῦτον τὸν τρόπον εἶχε τὰ πράγματα, ἐκείνοις χαριέντως, οἷς εἶπον, προσάπτων. Νῦν δ' πῶς ὑμῖν ὑπὸ σφῶν χρηστῶν σφῶν τινῶν τὰ πράγματα ἔχει; ἆρά γε ὁμοίως, καὶ παραπλησίως; καὶ τἆλλα σιωπῶ, πολλ' ἂν ἔχων εἰπεῖν: ἀλλ' ὅσπερ ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι, καὶ Λακεδαιμονίων μὲν ἀπολωλότων, Θηβαίων δ' ἀχόλων ὄντων, σφῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἔντος ἀξιόχρεω περὶ σφῶν πρωτείων ἡμῖν ἀντιτάξασθαι: ἐξὸν δ' ἡμῖν καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτοῖς ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ τὰ σφῶν ἄλλων δίκαια βραβεύειν, ἀπεστερήμεθα μὲν χώρας οἰκείας: πλείω δ' ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀπολώλαμεν εἰς. οὐδὲν δέον: ὧν δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχων ἐκτησάμεθα, εἰρήνης οὔσης ἀπολωλέκασιν οἵτινες: ἐχθρὸν δ' ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τοιοῦτον ἡτοιμάκαμεν. Ἢ φράσατέ τίς ἐμοὶ παριὼν, πόθεν ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γέγονεν, ἢ παρ' ἡμῶν αὐτῶν Φίλιππος; ἀλλ' οὐ τὰν, εἰ ταῦτα φαύλως, τά γ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει νῦν ἄμεινον ἔχει; καὶ τί ἂν τις εἰποῦν ἔχοι τὰς ἐπόλξεις, ἃς ποιοῦμεν;

ut si quis novit quas habitaverint ædes Alcibiades, [27] Miltiades, aliaque illa Reipublicæ lumina, eas profectò ab ejus vicinitatis reliquis non internoscat. Siquidem iis id unum erat propositum, ut publica munera non ad augendas privatas opes, sed nomen, ac majestatem Imperii suscipienda esse arbitrarentur. Quapropter Rempublicam fide, veneratione Deos, privatas ambitiones æquabilitate prosequuti, maximum sibi felicitatis, gloriæque fructum comparârunt. Talis fuit Reipublicæ status, cum Optimatibus illis, quos nominavi, sese administrandam commisit. Nunc autem quomodo se habet, cum ea geritur à blandulis istis, atque ad benignitatem compositis? Perinde ne an prope? Reliqua multa, quæ mihi dicenda forent, silentio prætereo. Verùm saltem circumspicite animis vestris, quam, veluti in aperta, vastaque solitudine, agendi securitatem nacti sitis. Jacent enim suis fracti [28] vulneribus Lacedemones; domesticis difficultatibus [29] impediuntur Thebani; nec quisquam aliorum tanti est, qui nobiscum de Græciæ principatu certare possit. Cum autem nobis liceret à metu vacuis res proprias tueri, alienas ex nostra voluntate moderari, spoliati Medius Fidius Regionis parte angustioribus Imperii finibus continemur; nec tamen aut incolumi Ærario, cujus plusquam talentûm quindecies centena per id sanè tempus res vanæ, inutilesque devorarunt; aut integris [30] federibus, quæ à nobis per belli occasionem juncta, redactis deinde, dum pacem agimus, in alienam potestatem Sociis, sunt dissoluta; tantum denique, tam gravem, ac periculosum nos ipsi contra nos hostem construximus, atque adornavimus. Quis enim, rogo, tantum Philippo robur contulit? Quis, nisi nos, ei tantas vires adjecit? Verùm o Tu, si foris malè, Domi ne statum suum tenet Respublica? Præclarè quidem; nam quis non celebret & pinnis murorum novum inductum tectorium, & [31] vias instructas, & fontes, aut hujusmodi ineptias ornamentis auctas, & decoratas?

At

καὶ τὰς οἰκίας, ἃς ἐπισκευάζομεν, καὶ κρήνας, καὶ λίμνας; ἀπεβλέψατε δὲ πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα πολιτευομένους, ὧν οἱ μὲν ἐκ πατρῴων πλοῦτον γεγόνασιν, οἱ δ' ἐξ ἀδόξων ἔντιμοι, ἔνιοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δημοσίων ἀποδεμάτων σεμνοτέρας εἰσὶ κατεσκευασμένοι. Ὅσῳ δὲ τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονε, τοσούτῳ τὰ τούτων ηὔξηται. Τί δὴ τὸ πάντων αἴτιον τούτων, καὶ τί δή ποτε ἅπαντ' εἶχε καλῶς τότε, καὶ νῦν ἐκ ἐρρῶσθαι; ὅτι τὸ μὲν πρῶτον καὶ στρατεύεσθαι πολλῶν αὐτὸς ὁ δῆμος, ἅτε τοῦ πολιτεύματος ὢν, καὶ κύριος αὐτὸς ἁπάντων ἦν ἀγαθῶν: καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρὰ τῷ δήμου ἦν ἄλλον ἑκάστῳ, καὶ τιμᾶς, ἢ ἀρχῆς, καὶ ἀγαθοῦ τινος μεταλαβεῖν. Νῦν δὲ τοὐναντίον, κύριοι μὲν ἦν ἀγαθῶν οἱ πολιτευόμενοι: καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται. Τιμᾶς δὲ ὁ δῆμος ἐκκεκλεισμένος, καὶ στερημένος χρήματα, συμμάχους, ἐν ὑπηρέτου, καὶ προδήλως μᾶλλον γεγένηδε, ἀγαπᾶντες ἐὰν μεταδιδῶσι θεωρικῶν ὑμῖν, ἢ βοϊδία σίμβασιν οὗτοι: καὶ τὸ πάντων ἀνανδρότατον, ἦν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν προσοφείλετε. Οἱ δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθήμενοι ὑμᾶς ὑπάγουσιν ἐπὶ ταῦτα, καὶ πιθανότητι, χειρῶνες ἀντοῖς τοῦτοι. Εἴ τι δ' οὐδέπω δοκεῖ μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν, μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας: ὁποῖ ἄττα γὰρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα ἦν ἀνθρώπων ᾖ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ φρόνημα ἔχειν. Ταῦτα μὰ τὴν Δήμητρα οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἰ μείζων ἐμοὶ γέ-

At simul, quæso, ad istarum rerum Authores oculos convertite. Conspicietis alios ex summa rerum inopia divitiis affluentes; alios ex humili, abjectaque vitæ conditione honoribus cumulatos; aliquos etiam privatas ædes adeo magnificè molitos, ut molem, atque elegantiâ publica superent ædificia; ita demum ex ruinis reipublicæ erectos, amplificatosque, ut quantò ipsa deteriori loco, tantò illi ampliori sint constituti. Quonam verò tantæ vicissitudinis culpa referenda est? aut quid causæ est, cur prius bellè, nunc ægrè se habeat Respublica? Id sanè, quod olim Populi imperio, cum ipse ad bellum progredi, ac subire militiæ incommoda non recusabat, Magistratus obsequerentur, & nihil esset commodi, nihil bonorum, quod ille suffragiis suis non impertiret; nemo etiam non maximè lætaretur, posse Plebi acceptos referre suos honores, Imperia, fortunas. Nunc contra nihil bonorum est, quorum quispiam, nisi è Magistratuum manibus compos fiat, & quicquid geritur, ex illorum geritur auctoritate. Vos autem, Athenienſium Populus, viribus fracti, atque enervati; Sociis, atque opibus destituti, veluti servi, & quoddam vile Reipublicæ additamentum reputamini, eo contenti, si theatralem pecuniam, epulasque Buculas Magistratuum beneficio consequamini. Quin etiam ipsorum munerum, quamvis ex vestris vectigalibus sint comparata, quasi alienâ liberalitate concedantur, gratiæ vobis agendæ sunt; quo nihil turpius, nihil indignius excogitari potest. Ita Optimates isti vos Urbe, veluti claustris, conclusos, dociles sibi, ac mansuetos reddunt, durumq; denique servitutis jugum cervicibus vestris imponunt. Enimvero qui hanc humilem, demissamque agendi rationem complectuntur, eos censeo fracto, exilique animo esse oportere. Nam ut hominum studia, atque instituta, ita ipsorum indoles est. Quæ quidem, ita me Ceres amet, non esset profectò, cur admirarer, si à me,

γένοιτο παρ' ὑμῶν βλάβη, τῶν πεπαυκότων αὐτὰ γεγενῆσθαι. Οὐ γὰρ παῤῥησία περὶ πάντων ἀεὶ παρ' ὑμῖν ἐστιν. Ἀλλ', ἔγωγε ὅτι μὲν οὐ γιγνομένης, θαυμάζω· ἐὰν δὲ οὐδὲ ἀλλὰ νῦν γ' ἔτι ἀπαλλαγέντες τούτων τῶν ἐθῶν, ἐθελήσητε στρατεύεσθαί τι καὶ πράττειν ἀξίως ὑμῶν αὐτῶν, καὶ τὰς περιουσίας τὰς οἴκοι ταύτας, ἁρμαῖς ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν ἀγαθῶν χρήσασθαι· ἴσως ἂν ἴσως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τέλειόν τι καὶ μέγα κτήσαισθε ἀγαθόν· καὶ τῶν τοιούτων λημμάτων ἀπαλλαγέντες, ἃ τοῖς ἀδυνάτοις παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις ἔοικε. Καὶ γὰρ οὔτε ἰσχὺν ἐκεῖνα ἐντίθησιν, οὔτ' ἀποθνήσκειν ἐᾷ. Καὶ ταῦτα ἂν νῦμεῖς νῦν ὑμῖν, οὔτε τοσαῦτά ἐστι, ὥστε ὠφέλειαν ἔχειν τινὰ διαρκῆ, οὔτ' ἀπογενόμενοι ἄλλοτι πράττειν ἐᾷ. Ἀλλ' ἔστι ταῦτα τοῖς ἑκάστου ῥᾳθυμίαν ὑμῶν ἐπαυξάνοντα. Οὐκοῦν σὺ μισθοφορὰν λέγεις; φησί τις. Καὶ παραχρῆμά γε τοῖς αὐτοῖς συντάξειν ἅπασιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα τῶν κοινῶν ἕκαστος τὸ μέρος λαμβάνων, ὅτου δέοιτο ἡ πόλις, εἰς τοῦθ' ἑτοίμως χρήσιμον ἑαυτὸν παρέχοι. Ἔξεστιν ἄγειν ἡσυχίας; οἴκοι μένων εἰ βελτίων τοῦ δι' ἔνδειαν ἀναγκή τι ποιεῖν αἰσχρὸν ἀπολλαγμένος. Συμβαίνει τί τοιοῦτον, εἰσιν ἃ τὰ χρῶ; στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων λημμάτων, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἔστι τις ἔξω τῆς ἡλικίας ὑμῶν; ὅσα οὕτως ἀτάκτως τοῖς λαμβάνειν ἐξ ἀφελοῦ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει λαμβανέτω, πάντ' ἐφορῶν, καὶ δίκαιον ἃ χρὴ πράττε-

quoniam de rebus iſtis ſermonem fecerim, majorem exigatis pœnam, quàm ab ipſis earumdem rerum, tantorumque malorum Authoribus. Quamquam non ignoro de [14] univerſa Republica conſulendi non ſemper à vobis libertatem dari; quin iſtâ me libertate modò quoque non prohiberi vehementer miror. At cum accidat non prohiberi, dico palam, ac prædico, vos, ſi nunc etiam diſcedere ab hac vitæ conſuetudine volueritis; ſi ſtipendia vos ipſi facere; ſi virtuti, ac dignitati veſtræ conſulere; ſi quas domi fortunas obtinetis, eas externis acquirendis bonis pretium ſtatuere; ſi denique theatralibus pecuniis abſtinere, fortaſſe, Athenienſes, fortaſſe, perfectam aliquam, maximamque vobis felicitatem conſtituturos. Et ſanè hujus pecuniæ eadem ratio facienda, eſt, ac cibi ægrotis adhibiti, cujus tantum præbetur à Medicis, quantum nec vires inſtaurat, nec mori ſinit. Ita hoc munuſculum [15] nec vobis ſufficit ad vitæ commoda ſuſtinenda, & eſt ejuſmodi, ut frangat ærarii nervos, omnemque adimat agendi facultatem; otio autem, deſidiæque veſtræ nutrimentum, ac vires afferat. Tu ne igitur, inquiet aliquis, ex hac pecunia ſtipendium ſtatuis? Ego equidem, Athenienſes, hoc ſtatim dico, eam ipſam pecuniam omnibus diſpertiendam eſſe; ſed ejus ita unumquemque participem fieri, ut ſimul, prout ferat in dies occaſio, navet operam ſuam, ac ſe bonum, utilemque Civem præbeat Reipublicæ. Pacem agere licet? Publico utatur dono, ut honeſtè ſe domi gerat, nec rei familiaris difficultate, ullâ inuri turpitudinis maculâ opus habeat. In bellum incumbere, quod modò accidit, neceſſe eſt? Hoc ſtipendio pro Patria militet. Sunt aliqui extra militarem ætatem? Dent operam [16] Foro, Judiciis, communique rei explicandæ, & quam modò nullo munere, nullaque Civium utilitate mercedem capiunt, eâ ſaltem juſtis nominibus perfruantur.

Qui-

τυδαι. Ὅλως δ' ὅτ' ἀφελοῦ, οὔτε προδοὺς, πλοῦ μικρῶν, τοῦ ἀταξίαν ἀνελοῦ, εἰς τάξιν ἄγαγον τοῦ πολιτοῦ αὐτοῦ, τοῦ λαβεῖν, τοῦ στρατεύεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ ποιεῖν τοῦθ' ὅ, τι καθ' ἡλικίαν ἕκαστος ἔχει, κ' ὅπου καιρὸς ἦν, τάξιν ποιήσας. Οὐκ ἔστι ὅπου τοῖς μισθὸν ἐγὼ ποιοῦσι τὰ δέοντα πεπρᾶχθαι εἶναι, ὡς δεῖ ἡμᾶς: οὐδ' αὐτοὺς μ' ἀργεῖν, κ' σχολάζειν, κ' ἀπορεῖν: ὅτι δ' οἱ τοῦ δεῖνος νικῶσι ξένοι, ταῦτα πυθέσθαι. Ταῦτα γὰρ νυνὶ γίγνεται. Καὶ οὐχὶ μέμφομαι τὸν ποιοῦντά τι δέοντων ὑπὲρ ὑμῶν: ἀλλὰ κ' ὑμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν δ' ἀξιῶ πράττειν ταῦτα, ἐφ' οἷς ἑτέρους τιμᾶτε: κ' μὴ παραχωρεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς τάξεως, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι τῆς ἀρετῆς μετὰ πολλῶν κινδύνων κτησάμενοι κατέλιπον. Σχεδὸν εἴρηκα, ἃ νομίζω συμφέρειν. Ὑμεῖς δ' ἐλοιδε ὅ, τι κ' τῇ πόλει κ' ἅπασιν ὑμῖν σωτήριον μέλλει.

Quibus in rebus, ut animadvertere potuiſtis, nihil ego de ſtatu ſuo Rempublicam moveo; nihil de inveteratis moribus, ac Majorum inſtitutis detraho; vix pauca adiicio; adimo ſolùm inordinatos agendi mores; induco modum, atque ordinem percipiendæ publicæ liberalitatis, forum, militiamque agendi, ſerviendi denique Reipublicæ, quantùm cuique per ætatem, atque occaſionem licet. Nunquam verò prodibit à me ulla vox, qua merces virtuti debita inertiæ tribuatur, aut ignavi referant præmia, quibus fortes, ac ſtrenui Cives ornandi ſunt. Nunquam mihi probari poterit hoc veſtrum otium, deſidia, inopia; nec vos aliter, quàm ab externis militibus ſub uno aliquo Duce, ut nunc [17] res eſt, veſtros hoſtes audire victos, ac profligatos. Non quò reprehendā bene ab aliis vice veſtra Rempublicam geri; ſed ut vos ipſi, Athenienſes, ea peragenda ſuſcipiatis, quorum causâ ſoletis alios honoribus honeſtare, atque ut velitis eumdem gloriæ curſum inſiſtere, quem vobis Majores noſtri virtute ſua, maximiſque periculis aperuerunt. Puto ea vobis propoſuiſſe, quæ ſint è Republica. Veſtrum erit eligere, quæ communi, privatæque rei præſidium, ac dignitatem allatura eſſe videantur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ Φίλιππος τὸν Φωκικὸν πόλεμον διαπεπολεμικὼς, κ' μετ' Ἀθηναίων τε, κ' Λακεδαιμονίων, τῶν Φωκέων συμμάχων, εἰρήνην ποιήσας, ἀντὶ Φωκέων, ἀνέγραπται τῶν Ἀθηναίων, Ἀμφικτυόνων προστάτης. Διὸ, τῶν Ἀθηναίων πρὸς πόλεμον πάλιν ὁρμώντων, ὁ Δημοσθένης εἰρήνην ἄγειν παραινεῖ, κ' τοσαύτην οὐκ εἶναι τὴν Ἀμφικτυονίαν ἀποφαίνει, ὥστε

DE PACE.

ARGUMENTUM.

Philippus [1] profligato Phocenſi bello, conſtabilita cum Athenienſibus, Lacedemoniiſque Phocenſium fœderatis pace, horum vice in [2] Amphyctionum Collegium invitis Athenienſibus cooptatus eſt. Quamobrem cum bellum iſti denuo cogitarent, Demoſthenes pacem ſuadet, docetque non tanti eſſe Amphyctionum dignitatem, ut, ad eam Philippo denegandam

ὥστε τῇ πόλει πολεμεῖν προσήκειν, ἵνα μὴ τῆς ἀξίας ταύτης ὁ Φίλιππος μέτοχος γένηται. Δίος ἔτι, μὲν, λόγῳ μὲν, τῆς Ἀμφικτυονίας προφάσει, πράγματι δ', διὰ τὸν ἰδίον τῶν παθημάτων ἔχθος, πάντας τοὺς Ἕλληνας εἰς ἑαυτὸν ἀναστρέψασι.

ΛΟΓΟΣ.

ΡΩ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ παρόντα πράγματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχὴν, οὐ μόνον τῷ πολλὰ προεῖδαι, καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου περὶ αὐτῶν εἰπεῖν: ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ τῶν ὑπολοίπων κατὰ ταυτὰ, μὴ δὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον πάντας ἡγεῖσθαι: ἀλλὰ τοῖς μὲν, ὠφελεῖ, τοῖς δ', ἑτέρως δοκεῖν. Δυσκόλου δ' ὄντος φύσει καὶ χαλεπῦ τοῦ βουλεύεσθαι, ὅτι πολλῷ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιήκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἀνθρωποι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δ', μετὰ τὰ πράγματα. Ἐκ δ' τούτου συμβαίνει παρὰ πάντα τὸν χρόνον, οὐ νῦν ἐγὼ, τὸν μὲν οἷς ἂν ἁμάρτητε ἐπιτιμῶντα εὐδοκιμεῖν, καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν: τὰ δὲ πράγματα καὶ περὶ ὧν βουλεύεσθε, ἐκπίπτειν ὑμᾶς. Οὐ μέντοι, ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων οἶμαι, καὶ πεπεισμένος εἶμαι τὸν ἀνίστασθαι, ἂν ἐθελήσητε τοῦ θορυβεῖν, καὶ φιλονεικεῖν ἀποστάντες ἀκοῦσαι, ὡς ὑπὲρ πόλεως βουλησόμενος, καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσήκει: ἔξειν καὶ λέγειν, καὶ συμβουλεύειν, οἷ ἂν καὶ τὰ παρόντα ἴσως βελτίω, καὶ τὰ προσήκοντα σωθήσεται. Ἀκριβῶς δ', οἶδα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ

ORATIO.

Um, Athenienſes, Reipublicæ ſtatum, & qua ſimus rerum cõditione mecum animo cogito, video equidem multis illam, maximiſque difficultatibus affici, ac perturbari. Nec ideo ſolùm affici, quod alienæ poteſtati multa à vobis permiſſa, multaque è manibus veſtris elapſa fuerint, quibus nunc dicendo providere ſupervacaneum eſt; verùm etiam, quod reliqua non ex Reipublicæ utilitate, ſed eâ negligentiâ, qua ſuperiora illa, ac præterea diſcordibus inter vos animis judicatis. Arduum ſanè opus eſt opportunè rebus conſulere; rem verò naturâ difficilem, longè vos difficiliorem feciſtis, Athenienſes. Nam cum reliqui hominum rebus integris conſilium quærant, adhibeantque; vos, nonniſi perditis, ac profligatis. Quamobrem, quantùm ego memoriâ conſequi poſſum, id vobis ſolemne, atque uſitatum eſt, laudare, qui aliquod Reipublicæ vitium, eamque malè geſtam reprehendunt; negotia verò, & quicquid ſalutaribus conſiliis explicandum proponitur, negligere, ac prætermittere. Verumtamen quamvis ita res habeat, ſic animum induxi, certumque mihi, atque exploratum eſt, ea me vobis dicturum, quæ ſi poſito partium ſtudio, ſedataque Concione, ut tantæ rei, & de Republica deliberantium dignitas poſtulat, audire velitis, & præteritis rebus ſalutem, & præſentibus utilitatem afferre poſſint. Teneo equidem, Athenienſes, quan-

dam, interſit Rempublicam conturbare, verendum quoque, ne, verbo; Amphyctionicæ obtentu ſocietatis; ve, privato quorumcumque odio, omnium in ſe Græcorum arma convertant.

τὰ λέγειν περὶ ὧν αὐτὸς εἴπέ τις, ἢ περὶ αὐτοῦ παρ' ὑμῖν ἀεὶ μᾶλλ' πάντ' λυσιτελούντων τοῖς πολεμοῦσιν ὤν, οὕτως ἡγοῦμαι φορτικὸν ἢ ἐπαχθὲς, ὡς τε ἀναγκαίως οὖσαν ἐρᾶν, ὅμως ἀποκνῶ. Νομίζω δ' ἅμεινον ἂν ὑμᾶς περὶ ὧν νῦν ἐρῶ κρῖναι, μικρὰ μᾶλλ' πρότερόν ποτε ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μεμνημένους. Ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν ἁπάντων ἔπεισον ὑμᾶς μᾶλλ' ἢ ἐν Εὐβοίᾳ ταραττομένων πραγμάτων βοηθεῖν Πλουτάρχῳ, ἢ πόλεμον ἀδόξως, καὶ δαπανηρὸν ἄρασθαι, πρῶτος, καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον. Καὶ μανθάνω διεπαίδλως ὑπὸ μᾶλλ' ἐπὶ μικραῖς λήμμασι, πολλὰ ἢ μεγάλα ὑμᾶς ἁμαρτάνειν πεισάντων. Καὶ χρόνου βραχέος διελθόντος μετὰ τοῦ προσόφλειν αἰσχύνῃ καὶ παθεῖν εἷα μᾶλλ' ὄντων ἀνθρώπων αἰδένες πώποτε πεπόνθασιν ὑπὸ τούτων, οἷς ἐβοήθησαν: πάντες ὑμεῖς ἴστε, τιμῶ τε μᾶλλ' ταῦτα πεισάντων κακίαν, καὶ τὸν τὰ βέλτιστα εἰρηκότα ἐμέ. Πάλιν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατιδὼν Νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτὴν τῷ μὲν τῆς τέχνης προσήματι τυγχάνοντα αἰδέσιμον, κακὰ δ' ἐργαζόμενον τὰ μέγιστα τιμῶ πόλιν, ἢ τὰ παρ' ἡμῖν ἁπάντα οἰκοῦντα Φιλίππῳ, ἢ πρυτανεύοντα, παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, αἰσθόμενος ἕνεκα ὅτ' ἔχθρας, ὅτε συκοφαντίας ἰδίας, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἔργων γέγονε δῆλον. Καὶ οὐκ ἔτ' ἐν τούτοις αἰτιάσομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέμου λέγοντας, οὐδὲ ἐκ γὰρ ἴσου, ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς. Εἰ γὰρ ἐν Διονύσοις Τραγῳδὸς ἐδιδάσκετο, ἀλλὰ μὴ περὶ σωτηρίας ἢ κοινῶν πραγμάτων ἦν λόγος: οὐκ ἂν οὕτως οὔτε ἐκείνου πρὸς χάριν, οὔτε ἐμοῦ πρὸς ἀπέχθειαν ἠκούετε.

quanti rem ponderis afferant ad fidem ſibi in dicendo conciliandam, qui de ſe, dictiſque à ſe antea ſalutaribus ſententiis palam, ac magnificè loqui non dubitant. Ego verò metuo à re plena periculi, plena invidiæ, & quamvis neceſſariam videam, non facilè amplector. Tamen, ſi quidpiam eorum, quæ prius à me dicta ſunt, memineritis, puto vos, quæ nunc dicere aggredior, meliùs judicio veſtro proſequuturos. Nam primùm, cum aliqui in eam vos ſententiam adducere conabantur, ut perturbatis in Eubœa [4] rebus, auxilium Plutarcho ſummitteretis, bellumque ſuſciperetis inglorium, ac ſumptuoſum, negavi primus, & ſolus id fore è Republica. Tantùm verò non mihi manus ab iis iniectæ ſunt, qui parvis largitionibus empti, vos ſuadendo allicere ad maximum, graviſſimumque Civitatis damnum contenderunt. At brevi temporis intervallo re didiciſtis eos malè, me bene [5] de re communi conſuluiſſe. Ea ſiquidem ſummo veſtrûm dedecore pertuliſtis, quæ nemo unquam ab iis, quos ope, auxilioque ſuo recreatos in ſpem ſalutis erexerat. Rurſus, Athenienſes, cum mihi eſſet exploratiſſimum, Neoptolemum hiſtrionem [6] ſimulatione artis ſuæ nullo metu maximam moliri labem Reipublicæ, veſtraque omnia ad Philippi voluntatem verſare, ac moderari, diem illi apud vos dixi, nullo, ut res ipſa poſtmodum declaravit, incenſus odio, nulla calumniandi libidine. Qua quidem in re neutiquam Neoptolemi defenſores, qui ſanè plures fuerunt, ſed vos ipſos reprehendo. Vos enim ac ſi Tragedia

Καί

[5] Baccanalibus ageretur, & non de re, quæ ad Civium ſalutem, communemque Rempublicam pertineret, nonne pariter eum dicentem, benevolentiâ, me præoccupatis odio animis excipiebatis?

Quin

Καὶ τοι τοῦτό γε ὑμᾶς οἶμαι πάντας ἠδῆσθαι, ὅτι τηνικάδε ἄρξειν εἰς τοὺς πολεμίους ἐποιήσατο ὑπὲρ τοῦ τὰ ἐκεῖ χρήματα ὀφειλόμενα, ὡς ἔφη, κομίσας δεῦρο λειτουργεῖν: καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πλείστῳ χρησάμενος, ὡς δεινὸν, εἴ τις ἐγκαλοῖ τοῖς ἐκεῖθεν ἐνδάδε τὰς δίοδους ἄγουσιν: ἐπειδὴ διὰ τηνικαῦτα εἰρήνης ἀπίασι ἔτυχον, ἵν' ἐνδάδε ἐκέκτητο οὐσίαν φανερὰν, ταύτην ἐξαργυρίσας, πρὸς ἐκεῖνον ἀπέβαινε ἔχετο. Δύο μὲν δὴ ταῦτα, ὧν προεῖπον ἐγὼ, μαρτυρεῖ τοῖς τότε γεγενημένοις λόγοις ὀρθῶς καὶ δικαίως οἷά περ ἐμοῦ, ἀποφανθέντα ὑπ' ἐμοῦ. Τρίτον δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μόνον ἐν τοῦτ' εἰπεῖν ἔτι, καὶ δὴ καὶ περὶ ὧν παρελήλυθα ἐρῶ. Ἵνα τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ἐπελησόμενοι ἦκομεν οἱ πρέσβεις, τότε Θηβαίους ὄντας καὶ Πλαταιεῖς ὑπεχομένων οἰκιεῖσθαι, καὶ τοὺς μὲν Φωκέας τὸν Φίλιππον, ἂν γένηται κύριος, σώσειν, τὴν δὲ Θηβαίων πόλιν διοικῶν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ὑπάρξειν, ἐκ τῆς Εὐβοίας ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἀποδοθήσεσθαι, καὶ τοιαύτας ἐλπίδας, καὶ φενακισμοὺς, οἷς ὑπαχθέντες ὑμεῖς, οὔτε συμφερόντως, ὅτι ἴσως, ὅτε καλῶς προεῖδε Φωκέας: οὐδὲν τούτων ὅτ' ἐξαπατήσας, ὅτι σιγήσας ἐγὼ φανήσομαι: ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς εὖ οἶδ' ὅτι μεμνήσεσθε, ὅτι ταῦτα, ὅτε οἶδα, ὅτε προδοκῶ, νομίζω δ' τὸν λέγοντα ληρεῖν. Ταῦτα τοίνυν πάντα ὅσα φαίνομαι βέλτιον ἢ κατ' ἄλλων προορῶν, οὐδ' εἰς μίαν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε δεινότητα, οὔτε ἀλαζονείαν ἐπανοίσω: οὐδὲ προσποιήσομαι δι' οὐδὲν ἄλλο γιγνώσκειν, καὶ προειδέναι, πλὴν δι' ἃ αὐ ὑμῖν εἴ-

De Pace:

Quin & hanc censeo tunc fuisse vobis omnibus mentem, atque sententiam, illum cogendis, ut affirmabat, ocupatis illic pecuniis iter ad hostes arripuisse; relectis, reducem publico [8] apud vos munere defunctum. Hic etiam illi erat plurimus sermo, indignum videri eos accusari, qui huc ab hostibus opes fortunasque suas comportare vellent. Postquam verò compositis rebus, pacis beneficio quicquid libuit agendi facultatem nactus, partis hìc sibi Bonis pecuniâ commutatis, divitiis affluens ad illum profectus est. Qui sanè duo rerum eventus à me prævisi, prænunciatique fidem liberant Orationum mearum, vobisque apertissimè ostendunt, me pridem de rerum ipsarum exitu bene, ac sapienter præjudicasse. Tertium dicam, idque reliquum, Athenienses, ac statim ea vobis exponam, quorum causâ ad dicendum progressus sum. Nam cum obitâ legatione vobis pacem Philippi [9] juramento confirmatam retulimus, non defuere qui sanctè, firmissimèque reciperent, illum Phocenses, si in suam potestatem redigat non deleturum, Thebanorum [10] Rempublicam eversurum, refecturum Thespiam, Platæamque, fore vestrum Oropum, vestram Eubæam, qua vobis ereptæ Amphipolis damnum instauret. Cumque hujusmodi spe, fallacisque vos alerent, iis decepti, nulla æquitate, nullo decore, nulla utilitate projecistis Phocæam, non sanè decipiente, neque tacente me. Prævidi enim quid esset futurum, & cum apertè vobis prædixerim, quod, scio, memoria retinetis, puto eum nugari, qui dicat, id à me pariter ignoratum, ac præter spem accidisse. Hæc igitur, quæ longiùs aliis me prospexisse commemoro, non ad vim aliquam ingenii mei extollendam, non ut magnificè me efferam, laudo; nec mihi hanc providentiæ laudem ob aliud quidpiam vindico, quàm propter hæc duo: fortunam scilicet,

quam

ἔπω δύο. Ἐν μὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δὶ ἀτυχίαν, ἰῶ συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀνθρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὁρῶ κρατοῦσαν: ἕτερον δ', ὅτι προῖκα τὰ πράγματα κρίνω, καὶ λογίζομαι, καὶ οὐδὲν λῆμμα οὐδεὶς αὖ ἔχοι πρὸς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω, δῆξαι προσιρτημένον. Ὀρθὸν ἂν ἕ, τι αὖ ποτε ἀπ' ἀυτῆς ὑπάρχῃ τῆς πραγμάτων, τὸ συμφέρον φαίνεταί μοι. Ὅταν δ' ἐπὶ θάτερα, ὥσπερ εἰς πυτάνιον ἀργύριον προσενέγκῃς, οἴχεται φέρον, καὶ καθέλκυσε τὸν λογισμὸν ἐφ' αὑτό: καὶ οὐκ ἔτ' αὖ ὀρθῶς, οὐδ' ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ οὑτινοσοῦν λογίσαιτο.

Ἐν μὲ οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημί δεῖν, ὅπως εἴτε συνταξῃ, εἴτε συμμάχους, εἴτ' ἄλλοτι βούλεταί τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τοῦτ' ὑπάρχουσαν εἰρήνην μὴ λύων, τοῦτο ποιήσῃ. Οὐχ ὡς θαυμαστὸν, οὐδ' ὡς ἀξίαν ἔσαν ὑμῶν: ἀλλ' ὁποία ποτ' ἐστὶν αὕτη, μὴ γενέσθαι μᾶλλον εἶχε τοῖς πράγμασι καιρὸν, ἢ γεγενημένην νῦν δὶ ὑμᾶς λυθῆναι. Πολλὰ γὰρ προείμεθα, ὧν ὑπαρχόντων τότ' ἂν, ἢ νῦν, ἀσφαλέστερος καὶ ῥᾴων ἦν ἡμῖν ὁ πόλεμος. Δεύτερον δ' ὁρᾶν, ὅπως μὴ προαξώμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς συνελπιδότας τούτους, καὶ φάσκοντας Ἀμφικτύονας νῦν εἶναι, εἰς ἀνάγκην, καὶ πρόφασιν κοινῆ πολέμου πρὸς ὑμᾶς. Ἐγὼ γὰρ εἰ γένοιθ' ὑμῖν πρὸς Φίλιππον πάλιν πόλεμος δι Ἀμφίπολιν, ἤ τι τοιοῦτον ἔγκλημα ἴδιον, ὃ μὴ μετέχουσι Θετταλοὶ, μὴ δ' Ἀργεῖοι, μὴ δ' Θηβαῖοι: οὐκ ἂν ὑμῖν οἶμαι τούτων οὐδένα πολεμῶσαι, καὶ πάντων ἥκιστα, (καί μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς πρὶν ἂν ἀκούσῃ,) Θηβαίους: οὐχ ὡς ὑδίως ἔχουσιν ὑμῖν, οὐδ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοιντο Φιλίππῳ: ἀλλ' ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ καὶ πάνυ φήσειέ τις αὐτοὺς ἀναιδῆτας εἶναι, ὅ τι οὐ γένηται πόλεμος πρὸς ὑμᾶς ἀν-

quam omni hominum ſagacitate, omnique ſapientia potiorem video; atque animi integritatem, qua gratis expendo, judicoque rerum negotia. Nemo enim mihi munus aliquod, quo ſibi meas in Republica ſententias emerit, veluti ante oculos [11] appenſum ponet; æquum proinde, ut mihi ſeſe ab omni parte oſtendat, aperiatque, ſi quod ineſt rebus emolumentum. Et ſanè argentum, ſicuti ad quam trutinæ lancem afferas, eam deprimit, ita deliberantem animum ſecum rapit, atque omne ſimul conſilium; nec qui muneribus captus deliberat, bene, ac prudenter deliberat. Igitur, ut ad rem noſtram jam redeam, id vobis diligenter curandum, & providendum dico, ut ſi tributis, ſi Sociis, ſi alia quacumque re quis velit Rempublicam inſtruere, ac permunire, iis ſalvâ, atque integrâ, quam agimus, pace, muniat, atque inſtruat. Non quòd illam admirabilem, atque è veſtra eſſe dignitate judicem; ſed qualiſcumque illa ſit, conduxiſſet utiq; Reipublicæ non confeciſſe, magis quàm confectâ nunc à vobis diſſolvi. Multa enim abjeciſtis, quibus nunc [12] deſpoliati, cum potiebamini, tutius à vobis, atque expeditius bellum cõflari poſſet. Deinde, Athenienſes, proſpiciendum eſt, ne, qui modò conventum agunt, ac ſe Amphyctionas [13] dicunt, in neceſſitatem adducamus, iiſque communi nos bello conflictandi cauſam præbeamus. Nam ſi rurſus pro [14] Amphipoli, aut alia quapiam injuria ab ipſo nobis illata, quę nihil Theſſalos [15], Argivos [16], Thebanos reſpiceret, bello Philippum laceſſeremus, hi ſanè ab hujuſmodi bello, puto, ſe ſuſtinerent, atque omnium maximè (ne quiſpiam obmurmuret, priuſquam me dicentem audiat) Thebani; non quòd aliqua nos benevolentia complectãtur, aut nolint à Philippo gratiam [17] aucupari; ſed optimè norunt, quamvis dicantur hebetioris, ac tardi ingenii bellum,

αὐτοῖς, τὰ δ' κακὰ πάνθ' ἕξουσιν αὐτοί, τοῖς δ' ἀγαθοῖς ἐφεδρεύων ἕτερος καθεδεῖται. Οὔκουν προσήκει αὖ ἡμῖν εἰς ταῦτα μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς, ἢ τῆς αἰτίας ἕνεκα τὸ πολέμιον. Οὐδὲ γε εἰ πάλαι πρὸς τοὺς Θηβαίους πεπολεμήκαμεν δ' Ωρωπόν, ἢ τι τῆδ' ἰδίαν, ἀδὴν αὖ ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι. Καὶ γὰρ ἡμῖν κἀκείνοις τοὺς βοηθήσοντας αὖ οἶμαι εἰς τιὼ οἰκείαν εἴ τις ἐμβάλοι, βοηθῶν, ἀ σωφρονιστατοῦσιν ὑστέρους. Καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὧν ἢ φορτίσειέ αὖ τις. Καὶ τὸ πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν: ἀν ἄρχει τῆς ἴσης ἕκαστός ἐστιν ὧνους, οὔδ' ἡμῖν, οὔτε Θηβαίοις, ὅς τε εἶναι, ἢ κρατεῖν τῆδ' ἄλλων: ἀλλὰ πᾶς δ' εἶναι ἅπαντες αὖ βούλονται ἴσοι ἑαυτῆδ': κρατήσαντας δ' τοὺς ἑτέρους δεινοτάτους ὑπάρχειν αὐτῆδ', ὑδὲ εἰς. Τί οὖν ἡγοῦμαι φοβερὸν, ἢ τί φυλάξασθαι χρὴ δεῖν ὑμᾶς; ὅπως μὴ κοινὸν πρόφασιν, ἢ κοινὸν ἔγκλημα ὁ μέλλων πόλεμος πρὸς ἅπαντας λάβῃ. Εἰ γὰρ Ἀργεῖοι δ', ἢ Μεσσήνιοι, ἢ Μεγαλοπολῖται, ἢ τινες τῆδ' λοιπῶν Πελοποννησίων, ὅσοι γε δὴ τὰ αὐτὰ τούτοις φρονοῦσι, διὰ τιὼ πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικηρυκείαν ἐχθρῶς χήσουσι, ἢ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαί τι τῆδ' ἐκείνους πεφρασμένον: Θηβαῖοι δ' ἔχουσι δ' ὡς λέγουσιν, ἀπεχθῶς, ὅτι δ' ἐχθροτέρους χήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ' ἐκείνων φύγοντας σώζομεν, ἢ πάντα τρόπον τιὼ δυσμένειαν ἐνδεικνύμεθα αὐτοῖς: Θετταλοὶ δ', ὅτι τοὺς Φωκέων φυγάδας σώζομεν: Φίλιππος δ', ὅτι κωλύομεν αὐτὸν κοινῆν τῆς Ἀμφικτυονίας: φοβοῦμαι μὴ πάντες περὶ τῆδ' ἰδίαν ἕκαστος ὀργιζόμενος, κακὸν ἐφ' ἡμᾶς ἀγάγωσι τὸν πόλεμον, τὰ τῆδ' Ἀμφικτυόνων δόγματα προσποιούμενοι: εἶτ'

quo nos concutiamur, omnia ipsis [18] mala, utilitates huic allaturum, quibus captatis, in iis veluti otiosè consedebit. Non se igitur in hujusmodi bellum coniicerent, quod nulla communis injuria, nulla communis causa inflammaret. Neque verò si propter Oropum, aut quidpiam aliud, quod solùm ad nos pertineret, iterum bello [19] Thebanos aggrederemur, quidquam censeo mali, quidquam damni nobis obventurum. Puto enim, qui nostrûm alterutri auxilio esse consuevere, tuendis amicis, non eorum hostibus opprimendis, vires, atque arma consociaturos. Nam fœdera, etiam cum diligenter custodiuntur, ita comparata sunt, quin id rei natura fert, ut quisque eum modum statuat suæ in nos, aut in Thebanos benevolentiæ, neutrum ut alteri imperantem, salvum utrumque velit. Timet enim, si uno [20] oppresso, & profligato augeat alter potentiam suam, periculum sibi quoque servitutis imminere. Quid igitur metuendum vobis, quid cavendum arbitror oportere? Id quidem; ne communi contra nos bello, communi omnium odio causa præbeatur. Nam cum Messenii [21], Argivi, Megapolitæ [22], quique reliquorum Peloponnensium eamdem, ac illi, mentem, eosdemque animi sensus tuentur, memoriâ retinentes nostram illam pro pace ad Lacedemones [23] Legationem, & quod videbamur ad inusta sibi mala, ad inflicta vulnera consentire, odio, atque iracundia in nos ardeant; cum Thebani, qui naturâ, ut ajunt, iniquum contra nos animum gerunt, iniquiore adhuc sint, quod ipsorũ perduelles in [24] clientelam nostram suscipimus, & quod semper in ipsos acerbitatem quamdam ostendimus; cum Thessali ob tectos patrocinio nostro Phocensium [25] Exules; cum denique Philippus, quod sibi Amphyctionum consessum denegamus; vereor profectò, ne quotquot hi sunt, verbo, Amphyctionum legem

præ-

ἀλλ' ἐπιπαιδῶσιν ἕκαστοι πέρα τοῦ συμφόροντος ἑαυτοῖς ἡμῖν πολεμῆσαι, ὥσπερ καὶ περὶ Φωκέας. Ἔστι γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι ναῶν Θηβαῖοι, καὶ Φίλιππος, καὶ Θετταλοὶ, οὐχὶ τὰ αὐτὰ μάλιστα ἕκαστοι ἐπαιδαπότες τὰ αὐτὰ πάντες ἔπραξαν. Οἷον Θηβαῖοι, τὸ μὲν Φίλιππον παριδεῖν, καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους οὐκ ἐδυνάσθη κωλύσαι, ὅδε γε ἦλθ' αὐτοῖς πεποιημένην ὕστατον ἐλθόντα τιοῦ δόξαν ἔχειν: καὶ γὰρ Θηβαίοις πρὸς μὲν τὸ τιοῦ χώραν ἔχειν, καὶ κομιδῆ, κάλλιστα πέπρακται: πρὸς δὲ τιμιὸ καὶ δόξαν, αἴσχιστα. Εἰ γὰρ μὴ παρῆλθε Φίλιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι. Ταῦτα δ' οὐκ ἐβούλοντο: ἀλλὰ τῷ τὸν Ορχομενὸν, καὶ τιοῦ Κορώνειαν λαβεῖν ἐπιθυμῶν, μὴ δυνάσθαι δ, ταῦτα πάνδ' ὑπέμειναν. Φίλιππον τοίνυν τινὲς μὲν δήπου τολμῶσι λέγειν, ὡς οὐκ ἐβούλετο Θηβαίοις Ορχομενὸν, καὶ Κορώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ' ἠναγκάσθη: ἐγὼ δ' οὐτοσὶ μὲν ἐμφαῦσαι λέγω: ἐκεῖνο δ' οἶδα, ὅτι οὐ μᾶλλόν γε ταῦτ' ἐμελεν αὐτῷ, ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν ἐζήλετο, καὶ τιοῦ δόξαν τῷ πολέμῳ, τῷ δοκεῖν δι' αὐτὸν κρίσιν εἰληφέναι, καὶ τὰ Πύθια θεῖναι δι' ἑαυτοῦ: καὶ ταῦτ' ἰδὼν, ὧν μάλιστα ἐγλίχετο. Θετταλοὶ δέ γε ὑδέτερα ἐβούλοντο τούτων, οὔτε Θηβαίους, ἅτε τὸν Φίλιππον μέγαν γενέσθαι: πάντα γὰρ ταῦτα ἐφ' ἑαυτοὺς ἡγοῦντο εἶναι: τῆς Πυλαίας δ' ἐπεθύμουν, καὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς πλεονεκτημάτων, δυοῖν κύριοι γενέσθαι. Τῷ δ' τούτων γλίχεσθαι τὰ δι' συγκατέπραξαν. Τῶν τοίνυν ἰδίων ἕνεκα ἕκαστοι ὁρίσατε εἰς τὰ πολλὰ προηγμένον, ὧν ὑδὲν ἐβούλετο πρᾶξαι.

prætendentes, re verâ propriis quique injuriis provocati commune contra nos bellum commoveant; quod bellum, ut illud Phocenſe, vel præter [16] rem ſuam, atque ex aliorum voluntate producere cogantur. Neque enim quemquam veſtrûm fugit, conſiliis, ac ſtudiis inter ſe maximè diſſenſiſſe Thebanos, Philippum, Theſſalos, cum tamen percuſſo fœdere, conjunctiſque armis, in unum, idemque opus incubuerint. Non erat ex Thebanorum commodo Philippum ab occupandis Thermopylis, ab earumque tranſitu prohibere; nec recuſare, quin bello adveniens poſtremus, ſuſceptorum antea laborum gloriam ipſis præriperet. Fuit hoc ad habendam, recuperandamque Regionem iis perutile; res enim, niſi conjunctis Macedonum copiis, non potuiſſet [17] abſolvi; probroſum verò ad famam nominis, ac dignitatem. Hæc illi incommoda averſabantur, ſed cum Orchomeno, Coronæaque [18] inhiarent, nec eſſet ſuarum virium in poteſtatem redigere, ea ſubire coacti ſunt. Philippum, ſunt qui audacter loquantur, nunquam in animo habuiſſe eas Urbes Thebanis tradere, ſed neceſſarium exiſtimaſſe; cui opinioni vale dico, miſſamque facio. Sed illud affirmare non dubito, id ei non magis curæ fuiſſe, quàm Thermopylarum potiri, gloriam confecti ſuarum momento virium belli aucupari, ſibique Pythiorum [19] poteſtatem committendam curare; quę quidem erant, quibus maximè lætabatur, ac triumphabat. Demum nihil horum Theſſalis arridebat, quin ægro ferebant animo Philippum, Thebanoſque Imperio, ac felicitatibus augeri, cum inde nõ levem ſibi moleſtiam procreari intelligerent. Sed cum duplicem Pylis, & Delphis [20] Sacrorum atque Imperii auctoritatem [21] exoptarent, horum cupiditate operam, vireſque ſuas alienis potius commodis, quàm ſuæ utilitati commodarunt. Igitur nemo vobis illorum ſe offeret, qui ut ſuam rem gerant, ad ea quoque peragenda non ſit progreſſus, quæ nunquam perfici voluiſſet.

Τοῦτο μὲν τοίνυν ὅτι παντὸν ἐστι, φυλακτέον ἡμῖν. Τὰ κελεύομενα ἡμᾶς ἆρα δεῖ ποιεῖν, ταῦτα φοβουμένους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; πολλοῦ γε κἀγὼ δέω. Ἀλλ' ὡς ὅτε πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν, ὅτ' ἔσται πόλεμος, νομῶ τε δόξομεν πᾶσιν ἔχειν, κἀγὼ τὰ δίκαια λέγειν, τοῦτ' οἶμαι δείξειν. Πρὸς δὲ τοὺς θρασέως ὑπομένειν οἰομένους ὑπομένειν δεῖν, κἀγὼ μὴ παρορωμένους τὸν πόλεμον, ἐκεῖνα βούλομαι λογίσασθαι. Τμῖν Θηβαίοις ἐῶμεν ἔχειν Ὠρωπόν. Καὶ εἴτις ἔροιτο ἡμᾶς κελεύσας εἰπεῖν τ' ἀληθῆ, διατί; ἵνα μὴ πολεμῶμεν, φαίημεν ἄν. Καὶ Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ τὰς συνθήκας Ἀμφίπολιν παραχωρήκαμεν, καὶ Χαρδιανοὺς ἐῶμεν ἔξω χειροήθησιν ὄν' ἄλλων τετάχθαι, κἀγὼ τὸν Κᾶρα τὰς νήσους κατάλαμβάνειν, Χίον, καὶ Κῶ, κἀγὼ Ῥόδον, κἀγὼ Βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα: διλογότι πλεῖω ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλειόνων ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες, ἢ τὸ προσκρούειν, κἀγὼ φιλονεικεῖν περὶ τούτων. Οὐκοῦν εὐηθες, κἀγὼ κομιδῇ χείτλιον πρὸς ἑκάστους καθ' ἕνα οὕτως ἤδη προσεπεγμένους περὶ τῆς οἰκείας, ἐξ ἀναγκαιοτάτων, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι.

De Pace.

Id autem, cum ita res habeat, diligenter, ne vobis accidat, cavendum est, ac prospiciendum, interfit ne Reipublicæ, ea nos pari metu perculsos agere, ad quæ vos hactenus hortatus sum. Tu verò ad hæc nos adhortaris? Non equidem; verùm ad ea peragenda quibus dignitatem nostram tuebimur, amovebitur belli periculum, omnibus denique & prudentia in administranda Republica, & justitiâ in sententiis dicendis uti videbimur, idque, opinor, experimento comprobabitur. Eos autem, qui aut belli periculum negant, aut si advenerit, magno animo sustinendum putant, his paucis volo. Nos Philippo novis pacis conditionibus dedimus [12] Amphipolim; Oropum [13] Thebanis habendum; Chium, Rhodum, Coum insulas Cariæ [14] Satrapæ [15] occupandas; Cardianis extra [16] Chersonnesi fines reputari; Byzantiis piraticam facere permisimus. Si quis autem interroget, quæ verè tanta fuerit nobis cedendi, connivendique ratio, eam profectò dicemus, ne arma gerenda nobis essent, neve tentanda belli fortuna. Siquidem pacis otio majora Reipublicæ bona, quàm susceptis pro hujusmodi rebus inimicitiis, & contentionibus obventura esse reputavimus. Multùm igitur à prudentia vestra abhorreret, quin perditum consilium foret, si vos, qui pro maximis Reipublicæ malis, pro retinenda Imperii majestate singillatim illorum quemlibet bello aggredi recusastis; nunc simul adversus omnes longè gravius, & periculosius pro Delphici Magistratus umbra, pro inani honoris dignitate suscipiatis.

CON-

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ β.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ Φίλιππος τοὺς ἐν Θετταλῶν Τυράννους, τὰς τῆς χώρας πόλεις βίᾳ κατεχοντας, κατασβέσας, οὐχ ἧττον τιμὴν χάριν ἀπὸ τούτων, ἢ ἀπὸ τῶν ὁμόρων Ἑλλήνων κέκτηται. Ἀλλὰ δὴ ἐκ πολλοῦ ὀρεγόμενος παρὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Περσῶν Βασιλέα στρατηγὸς ἀφιερῶσθαι, ταύτῃ τῇ ἀφορμῇ διανοούμενος, τηλικούτης ἐπιτυχεῖν στρατηγίας ἐφέρατο τῇ ὁδῷ. Ἐκ δὲ τούτου πρεσβείας ἔπεμψε δὴ ὅλης τῆς χώρας. Οἱ μὲν τοὺς μὲν εἰς νέον ἐνώσαντες, τοὺς δὲ εἰς τὸ πάλαι ἀναπώσαντες, ἅπαντων τὰς διανοίας τοῦ Βασιλέως τῇ ἑαυτῶ συμφέρουσι. Ἀθηναίοις προβούλευται τὰ κελευόμενα ἐξηγησόμενος. Ὁ γὰρ Δημοσθένης τὸν δῆμον ἀπορῶντα, τί ἀποκρίνασθαι δέον, ἐπὶ τὸν Φίλιππον παρορμᾷ, αὐτόν τε ὡς τὰς συνθήκας παραβάντα, καὶ κατὰ τῆς πόλεως ἀεὶ διαλογιζόμενον ἀποφαίνει.

ARGUMENTUM.

Philippus dejectis Theſſalorum Tyrannis, qui vi Regionis oppida detinebant, hoc beneficio non minus hujus Populi gratiam, quàm finitimorum Græcorum ſibi conciliavit. Verùm cum jamdiu aſpiraret ad eam gloriam, ut totius Græciæ nomine ſuſcipiendæ contra Perſarum Regem expeditioni præficeretur, hanc ſuam occaſionem ratus, ad tanti muneris dignitatem viam ſibi munire ſtuduit. Quare per univerſam latè provinciam Legatos miſit, qui ſancito cum aliis fœdere, cum aliis renovato, omnium animos amicitiâ, & benevolentiâ Regi conjungerent. Athenas progreſſi Mandata Populo exponunt; hunc Demoſthenes, quid reſponderet, ambigentem contra Philippum concitat; eumque & nuper ipſi non perſolviſſe promiſſorum fidem oſtendit, & ſemper quicquid agendum animo cogitet, contra Rempublicam cogitare.

ΛΟΓΟΣ.

ΟΤΑΝ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγοι γίγνωνται περὶ ὧν Φίλιππος πράττει, καὶ βιάζεται παρὰ τοῦ εἰρήνου ἀεὶ, τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λόγους, καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὁρῶ φαινομένους, καὶ λέγειν μὲ ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίππου· γιγνόμενον δ'

ORATIO.

QUum quę à Philippo geruntur, & quotidie ab ipſo, Athenienſes, conſciſſę fœderis leges noſtris in foro ſermonibus agitãtur, dici mehercule nihil video, quod ęquitatem, ſalutem, humanitatem præ ſe non ferat, quodque ab univerſa Concione benevolis, attentiſq; auribus non excipiatur. Simul verò, ut brevi cuncta cõplectar, nihil eorum fieri, quæ publicæ ſecuritati robur, ac firmitatem afferant, quæque ad libenter audiendum cõmovere ſolùm veſtras mentes, atque excitare debuiſſent. Sed eò rerum noſtrarum conditionẽ deductam, progreſſamq; video, ut quò quis Phi-

δ' ὑδὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἅπαξ ἁπάντων, ὑδ' ὧν ἕνεκα ταῦτα ἀκούειν ἄξιον: ἀλλ' εἰς τοῦτο ἤδη πραγμένα τυγχάνει πάντα πράγματα τῇ πόλει, ὥς τε ὅσῳ τις ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξελέγχῃ Φίλιππον, καὶ τἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἰρήκῃ παραβαίνοντα, καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντα: τοσούτῳ τὸ τί χρὴ ποιεῖν, συμβουλεῦσαι χαλεπώτερον εἶναι. Αἴτιον δ' τούτων, ὅτι πάντας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πλουσιωτάτους ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν, οὐχὶ λόγοις δεῖν. Πρῶτον μὲν ὑμεῖς οἱ παρόντες τούτων μὲν ἀφείσαμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, διὰ τἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες: οἷα ποιεῖ δ', ὡς δεινὰ, καὶ χαλεπὰ, καὶ πικρὰ διεξερχόμεθα. Ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὅς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους, καὶ λέγοντος ἄλλου συνίητε, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκευάσθαι: ὡς δ' κωλύσαιτ' ἂν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτα, ἐφ' ὧν ἐσι νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. Συμβαίνει δὴ πρᾶγμα ἀναγκαῖον, οἶμαι, καὶ ἴσως εἰκὸς: ἐν οἷς ἑκάτεροι διατρίβετε, καὶ περὶ ἃ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἑκατέρους ἔχειν, ἐκείνῳ μὲν αἱ πράξεις, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι. Εἰ μὲν οὖν καὶ νῦν λέγειν δικαιότερα ὑμῖν ἐξαρκεῖ, ῥᾴδιον, καὶ πόνος ὐδεὶς πρόσεσι τῷ πράγματι. Εἰ δ' ὅπως τὰ παρόντα ἐπανορθώσεται, δεῖ σκοπεῖν, καὶ μὴ προελθόντα ἔτι ποιφωτέρω λήσει πάντας ἡμᾶς, μοὶ δ' ἐπισίσσται μέγεθος δυνάμεως, πρὸς ὃν ὑ δ' ἀντόραι δυνησόμεθα: οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος, ὅπερ πρότερον, τοῦ βουλεύσασθαι: ἀλλὰ καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπασι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτισα, καὶ τὰ σώσοντ' αὐτὶ πρὸ ῥᾳστων καὶ ὑδίσων προαιρετέον. Πρῶτον μὲν οὖν εἴ τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαρρεῖ ὁρῶν ἡλίκος ὢδη, καὶ ὅσων κύριός ἐσι Φίλιππος, καὶ

Philippum redarguat apertioribus verbis, queratur violasse pacem, contendat insidias construere Græcis omnibus; eò difficilius opportuna Civitati consilia in medium proferri, atque explicari possint. Quæ sanè difficultas in eo maximè commoratur, quod, qui effrenata cæteris dominandi libidine efferuntur, eos non verbis, & oratione, sed re, armorumque auctoritate coercere opus sit. Cum tamen & nos, qui publicè apud vos dicimus, ab hujusmodi sententiis, decretisque afferendis abstineamus, veriti vestrum odium; orando solùm quicquid ille nefarium gerit, grave, pernicioſumque Reipublicæ percurramus; & vos, qui sedetis deliberaturi, in dicendo, audiendoque fortes quidem, ac strenui estis; in frangenda, qua nunc ille abutitur, audaciâ inertes, ac desidiosi. Quocirca, & fortasse non immeritò consentaneum arbitror, ut in quo quisque vestrûm suum collocat studium, ac diligentiam, vos nimirum in verbis, ille in expediendis rebus vincat, atque alteri longè antecellat. Quod si curandis publicis malis medicinam proponere satis esset, facilè quidem, nulloque negotio tueretur Civitas salutem suam. Verùm si cum malè affecta sit, quomodo erigi, & confirmari possit providendum est, atque enitendum, ne diutius vobis incompertum sit, Philippum ad vestram labem, perniciemque festinare, eamque armorum vim subitò prodituram, quam sanè tanti non erimus, ut repellere, ac retinere possimus; non eadem profectò consulendi ratio, quæ prius, est adhibenda; sed & omnibus, qui publicè sua tradunt consilia, & vobis, qui ea percipitis audiendo, blandis, lenibusque postpositis optima, & salutaria capere necesse est. Principiò igitur, Athenienses, vehementer miror, quempiam hominum reperiri, qui consideratis Philippi viribus, Imperii magnitudine, ac

καὶ μηδέν᾽ οἴεσθαι κίνδυνον φέρειν τοῦτο τῇ πόλει, μηδ᾽ ἐφ᾽ ὑμᾶς πάντα ταῦτα παρασκεύάζεσθαι, θαυμάζω. Καὶ δεῖ ταῦτα πάντων ὁμοίως ὑμῶν βέλομαι, τὸν λογισμὸν ἀκοῦσαί μου δι᾽ βραχέων, δι᾽ οὗ τὰ ἐναντία μοι παρέσται προσδοκᾶν, καὶ δι᾽ ὧν ἐχθρὸν ἡγοῦμαι Φίλιππον: ἵν᾽ ἐὰν μὲ ἐγὼ δοκῶ βέλτιον περὶ ἄλλων προορᾶν, ἐμοὶ πειθησθε: ἐὰν δ᾽ οἱ θαῤῥοῦντες, καὶ πεπεισμένοι αὐτῷ, τούτοις πρόσθησθε. Ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λογίζομαι, τίνων ὁ Φίλιππος κύριος πρῶτον μετὰ τὴν εἰρήνην κατέστη, Πυλῶν, καὶ περὶ ἐν Φωκεῦσι πραγμάτων. Τί οὖν; πῶς τούτοις ἐχρήσατο; ἃ Θηβαίοις συμφέρει, ἐ οὐχ ἃ τῇ πόλει, πράττειν προείλετο. Τί δήποτε; ὅτε πρὸς πλεονεξίαν, οἶμαι, καὶ τὸ πάντ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων, καὶ οὐ πρὸς εἰρήνην, οὐδ᾽ ἡσυχίαν, οὐδὲ δίκαιον οὐδέν. Οἶδε τοῦτο ὀρθῶς, ὅτι τῇ μὲ ἡμετέρᾳ πόλει, καὶ τοῖς ἡμετέροις ἤθεσιν οὐδὲν ἂν ἐνδείξαιτο τοιοῦτον, οὐδὲ ποιήσειεν, ὑφ᾽ οὗ πειθόντες ὑμεῖς, τῆς ἰδίας ἕνεκα ὠφελείας περὶ ἄλλων τινὰς ἑλλήνων ἐκείνῳ προσθεῖτε: ἀλλὰ καὶ τὸ δίκαιον λόγον ποιούμενοι, καὶ τὴν προσοῦσαν ἀξιοχρεῖαν τῷ πράγματι ζεύγνυτες, καὶ πᾶσ᾽ ἃ προσῆκεν προορώμενοι, ὁμοίως ἐναντιώσεσθε, ἄν τι τοιοῦτον ἐπιχειρῇ πράττειν, ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε. Τοὺς δ᾽ Θηβαίους ἡγεῖτο, ὅπερ συμβέβηκεν, αὐτὶ περὶ ἑαυτοῦ γιγνομένων, τὰ λοιπὰ ἐᾶσειν, ὅπως βούλεται, πράττειν αὐτὸν, καὶ οὐχ ὅπως ἀντιπράξειν, καὶ διακωλύσειν, ἀλλὰ καὶ συστρατεύσειν, ἂν αὐτοὺς κελεύῃ.

ac felicitate, bono confidentique animo reputet, nullum inde nobis periculum procreari, tantamque potentiam in veſtras fortunas non imminere. Cui eradicandæ opinioni, ſi cuipiam hæreat infixa, vos omnes oratos velim, ut rationum momenta paucis me complectentem audiatis, quæ me, contra quàm iſti cenſeant, metuere, & hoſtilem in nos animum Philippum gerere perſuadeant. Ut mihi ſi ad rem propiùs acceſſiſſe videar, fidem habeatis; ſi verò qui bona ducuntur ſpe, & nihil à Rege timendum arbitrantur, horum ſententiam ſuffragiis veſtris proſequamini. Itaque, Athenienſes, propono mihi ante oculos, ac mecum cogito, quæ ſibi Philippus conſtabilitâ pace vindicavit, Pylas videlicet, omnemque in Phocenſibus authoritatem [4]; & quomodo rebus iſtis utatur, quorum bono ea vertat, conſidero. Enimverò quæ Thebanis conducunt, non quæ huic Reipublicæ ſibi gerenda conſtituit. At quamobrem conſtituit? ob eam ſanè, quod quicquid agit cum ad ſuam inexauſtam habendi, cunctoſque in ſervitutem adducendi cupiditatem, non ad pacem, non ad otium, non ad juſtitiam referat, novit optimè, fruſtra ſe huic Urbi, inſitæque vobis magnanimitati beneficium aliquod oſtentaturum, aut daturum, ut eo capti quempiam ſibi Græcorum, veſtræ utilitatis pretio, profundatis. Sed contra, vos intelligit eos eſſe, qui æqui, rectique rationem ineuntes, repudiantes quicquid dedecore inuritur, longèque proſpicientes, quæ ſunt ad veſtrum uſum, & dignitatem, non minus ejus petulantiam retunderetis, ſi quidpiam aggrediatur injuſti adverſus Græcos alios pertentare, ac ſi ſecum armis contendatis. Thebanos autem, ut res eſt, arbitratur, dummodo ſua retineant, libenter quicquid reliquum aliorum eſt ipſius voluntati permiſſuros. Tantùm verò abeſſe, ut huic voluntati ſe opponant, ullumque afferant impedimentum, quin ſi jubeat, infeſta cum ipſo, ſceleratáque arma conſociaturos.

Et

Καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους, καὶ τοὺς Ἀργείους, ταῦτα ὑπειληφώς, ἐποίει· ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι καθ' ὑμῶν ἐγκώμιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Κίνδυνος γὰρ ἐκ τούτων οὐχ ἕν ἔργον μόνον οὐδ' ἁπάντων, μισθὸς δ' ἂν κέρδος τὰ κοινὰ δίκαια οὐχ ἑλλήνων προέσθαι, μὴ δ' ἀνταλλάξασθαι μηδεμιᾶς χάριτος, μὴ δ' ὠφελείας, τιμὴ εἰς τοὺς ἕλληνας εὔνοιαν. Καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ περὶ ὑμῶν ὅτου ὑπειλήφει, καὶ κατ' Ἀργείων καὶ Θηβαίων ὡς ἑτέρους, οὐ μόνον εἰς τὰ παρόντα ὁρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ τούτων λογιζόμενος. Εὑρίσκει γὰρ οἶμαι καὶ ἀκούων, τοὺς μὲν ὑμετέρους προγόνους, ἐξὸν αὐτοῖς οὐχὶ λοιπῶν ἄρχειν ἑλλήνων, ὡς τ' ἄντους ὑπακούειν βασιλεῖ, ὑμόνουν οὐκ ἀναχωρήσαντας τὸν λόγον τοῦτον, ἡνίκα ἦλθεν Ἀλέξανδρος ὁ τούτων πρόγονος περὶ τούτων κήρυξ, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει ἐλευθερίαν προελομένους, καὶ παθεῖν ἕτοιμοι ὑπομείναντας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦτα, ἃ πάντες μὲν διαλέγονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς διέξεισι. Διόπερ κἀγὼ παραλείψω δίκαιος. Εἰ γὰρ μείζω τὰ ἐκείνων ἔργα, ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις αὐ εἴποι. Τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους, τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ Βαρβάρῳ, τοὺς δ' οὐκ ἐναντιωθέντας. Οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσαντας, οὐχ ὅτι σωσαίσει κοινῇ τοῖς ἕλλησι σκεψομένους. Ἡγεῖτο οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἕλοιτο φίλους, ἐπὶ τοὺς δικαίους αἱρήσεσθαι· εἰ δ' ἐκείνους προέσθαι, συνεργοὺς ἕξειν τῆς αὐξήσεως.

Διὰ ταῦτ' ἐκείνους ἀνθ' ὑμῶν καὶ τότε καὶ

Et nunc Meſſenios, Argivoſque, cum hanc ipſam de iis habeat opinionem, ingentibus [5] cumulat beneficiis; quod, Athenienſes, in maxima veſtrarum laudum pono. Dum enim ita ſe gerit, vos tantummodo ex omni Græcorum ſtirpe judicat eſſe hujuſmodi, qui nullo quæſtu, nulla mercede ad prodenda communia Græci nominis jura poſſitis induci, quique hærentem animis veſtris in Græcum genus pietatem, ac benevolentiam cum nulla ineunda gratia, cum nulloque emolumento commutare velitis. Et ſanè coniiciens mentis oculos in ea, quæ modò videt, quæque ſuperiori memoriâ geſta ſunt, non immeritò hac viciſſim & vos, & Argivos, Meſſenioſque complectitur exiſtimatione. Tenet enim, opinor, & famâ ipsâ cognovit, Majores veſtros, cum iis oblatum foret in cunctos [6] Græcos imperium, atque auctoritas, dummodo Perſarum Regi vice ſuâ parère voluiſſent, hunc ſibi ab Alexandro horum proavo, qui Legati munere fungebatur, delatum ſermonem non modò aſpernatos, averſatoſque fuiſſe, ſed Urbem, Patriamque ſuam maluiſſe deſerere, & omnia extrema ſuſtinuiſſe; tantum denique fortiſſimis geſtis, & virtute ſua gloriæ decus adeptos, quantum unuſquiſque commemorando ingenti lætitia perfunditur, dicendo nemo ſatis pro dignitate conſequi poſſit. Quare juſta mihi dabitur venia, ſi vel ego ab iis me celebrandis cohibeo; nam quæ geſſere tanto majeſtatis, honeſtatiſque lumine colluſtrantur, ut conturbent dicendi artem, omnemque ſuperent ſermonis facultatem. At verò cum Thebanorum, Argivorumque Progenitores cogitat, meminit, illos cum Barbaro [7] ſe coniunxiſſe ad Græciæ damnum; iſtos provinciæ ruinam otioſè, placidiſque oculis conſpexiſſe. Novit igitur hos utroſque, ſuæ gentis more, neglectâ Græcorum omnium ſalute propriæ dumtaxat utilitati conſulturos. Exiſtimabit proinde, ſi vos adducere ad ſuam familiaritatem decreviſſet, ut jus, æquitatemque tueremini, adductu-rum; ſi verò alteros illos, artifices, fautoreſque habiturum ambitionis,

&

καὶ τῶν αἱρέσεται. Οὐ γὰρ δὴ πρόφασις γε ἐρᾷ πλοῦς αὐτοῖς, ἢ ὑμῖν ἐνόησας, οὐδ' ἐν μὲ τῇ μισογυνίᾳ τινὰ ἀρχὴν εὗρε, τῆς δ' ἐπὶ τῇ θαλάττῃ, καὶ τῶν ἐμπορίων ἀρέσκειν. Οὐδ' ἀμνημονεῖ τοὺς λόγους, οὐδὲ τὰς ὑποχίσεις, ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης ἔτυχεν. Ἀλλὰ νὴ Δία ἔποι τις ἄν, ὡς πάντα ταῦτα εἰδὼς οὐ πλουσιωτέρας ἔνεκεν, οὐ δ' ἂν ἐγὼ κατηγορῶ, τότε ταῦτ' ἔπραξεν, ἀλλὰ τῷ δικαιοτέρους ἀξιῶν τοὺς Θηβαίους, ἢ ἡμᾶς. Ἀλλὰ τοῦτον καὶ μόνον τῶν λόγων πάντων οὐκ ἴσως ἀυτῷ τῶν εἰπεῖν. Ὁ γὰρ Μεσσηνίων Λακεδαιμονίους ἀφίναι κελεύων, πῶς Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν τότε Θηβαίοις παρεδοὺς, τῷ δίκαια νομίζειν ταῦτ' εἶναι, πεπαυμένος ἐκόμπασεν; ἀλλ' ἰδιάσθη νὴ Δία: τοῦτο γὰρ ἔδ' ὑπόλοιπον, καὶ παρὰ γνώμην τῆς Θετταλῶν ἱππέων, καὶ τῆς Θηβαίων ὁπλιτείας ἐν μέσῳ πληθεὶς, συγχώρησε ταῦτα; καλῶς. Οὐκοῦν φασὶ μὲν μέλλειν πρὸς τοὺς Θηβαίους αὐτὸν ὑποπτους ἔχειν. Καὶ λογοποιοῦσί τινες προσιόντες, ὡς Ἐλάτειαν τειχεῖ. Ὁ δ', ταῦτα μὲν μέλλει, καὶ μελλησεί γε, ὡς ἐγὼ κρίνω: τοῖς Μεσσηνίοις δὲ καὶ τοῖς Ἀργείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους συμβοηθεῖν οὐ μέλλει, ἀλλὰ καὶ ξένους ἐπιπέμπει, καὶ χρήματ' ἀποστέλλει, καὶ δυνάμιν μεγάλην ἔχων αὐτὸς ἐστι προσδόκιμος. Τοὺς μὲν οὖν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἀναιρεῖ: οὓς δ' ἀπώλεσεν αὐτὸς πρότερον Φωκέας, τοῦτοι σώζει. Καὶ τίς ἂν ταῦτα πιστεύσειεν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' ἂν ἡγοῦμαι Φίλιππον, οὔτ'

& cupiditatis ſuæ. Idcirco poſthabitis vobis & nunc, & ſuperiori [8] ætate eos ſibi ſocios, ac familiares copulavit. Neque ideo copulavit, quod majori, quàm vos, triremium claſſe fortes, inſtructoſque viderit, quodque jam per mediterraneas provincias amplificatis finibus Regni ſui, negligeret pelagi imperium, contemneret portus maritimarum Urbium. Nec ideo rurſus, quòd oblivione deleverit habitos nobiſcum ſermones, factaſque promiſſiones, quibus pacem [9] obtinuit, fœdus percuſſum eſt. At mehercule, dicet, aliquis, hæc omnia Philippum memoriâ tenuiſſe, nec ambitione, maliſque artibus ad ea, quæ à me reprehenduntur, ſed quod jus bonum potius Thebanorum, quàm veſtrum eſſe putaverit, fuiſſe inductum, ac perſuaſum. Enimvero quidvis magis ei liceat, quàm æquitatis nomen uſurpare. Nam qui Lacedemoniis imperaverit Meſſenem dimittere, eâque ſe Civitate [10] deſpoliare, quomodo Orchomenum, Coronæamque, ne ullam æquitati plagam infligeret, Thebanis [11] conceſſiſſe exiſtimabitur? Vi per Deos immortales, vi ſanè coactus, quippe Theſſalorum equitatu, peditatuque Thebanorum circumvallatus, eas Urbes deſerere, quod ſibi reliquum erat, præter animi ſententiam, neceſſe habuit. Equidem credo; atque ideo rumor eſt, horum fidem nunquam non dubiam, ſuſpectamque ſibi arbitraturum; & pariter ideo ſunt nonnulli, qui forum circumeuntes deblaterant, ipſum Elatęę [12] Mœnia circumducturum. Quod tamen procraſtinat modò, & puto, procraſtinabit; ſed Meſſenios, Argivoſque ſecum conjunctos non differt in Lacedemonios immittere; quin illuc expedit peregrinorum militum copias, commeatus, pecuniam, mox ipſe ingenti exercitu, maximiſque viribus ſequuturus. Evertit igitur Lacedemonios Thebanorum hoſtes; Phocenſes, quibus pridem vaſtitatem intulit, modo fovet [13], ac ſalvos cupit. Et cum ita ſe gerat, ſuſpicionem de ſe non moveat? Mihi ſanè certum, & perſuaſum eſt, Philippum,

οὔτ' εἰ τὰ πρῶτα βιασθεὶς ἄκων ἔπραξεν, οὔτ' ἂν εἰ νῦν ἀπεχθέσθαι Θηβαίοις, τοῖς ἐκείνου ἐχθροῖς συμμαχὸς ἐναντιοῦσθαι. Ἀλλ' ἀφ' ὧν νῦν ποιεῖ, πᾶσιν ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας. Ἐκ πάντων δ' ἄν τις ὀρθῶς θεωρῶν, ὅτι πάντα πραγματεύεται κατὰ τῆς πόλεως σωτάκτων. Καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης πρόπου τινὰ αὐτῷ νῦν γε δὴ συμβαίνει. Λογιζέσθε γάρ. Ἀρχὴν βούλεται. Τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφεν ὑμᾶς. Ἀδύνατ' ἔστι πολλὴν ἤδη χρόνον. Καὶ τοῦτο αὐτὸς ἄρτια συνειδὼς ἑαυτῷ. Οἷς γὰρ οὔτε ἡμετέροις ἔχει χρῆσθαι, φύσεις πάντα τὰ ἄλλα ἀσφαλῶς κεκτῆται. Εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν ἢ Ποτίδαιαν προεῖτο, οὐδ' ἂν ὧδε μενεῖν βεβαίως ἡγεῖτο. Ἀμφοτέρα σαφῶς οἶδε, καὶ ἑαυτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα, καὶ ὑμᾶς ἀδικουμένους. Εὖ φρονῶν γ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, δικαίως ἂν αὐτὸν μισεῖν νομίζοι, καὶ παροξύνεται, σύνοιδέ τι κακὸν προσδοκῶν, ἐὰν χαιρὸν λάβητε, ἂν μὴ πρότερον φθάσῃ ποιήσας. Διὰ ταῦτ' ἐγρήγορεν, Εὐβοίαν μὲν ἐπὶ τῇ πόλει, θεραπεύει τινὰς Θηβαίων, καὶ Πελοποννησίων τοὺς ταυτὰ βουλομένους τούτοις· οὓς δι' ἀπληξίαν τὰ παρόντα ἀγαπῆσαι οἴεται, διὰ δ' ἀνοησίαν, πρὸ τοῦ, μὴ μετὰ ταῦτα ἀδίκων πείσεσθαι. Καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίων ἀναργῆ παραδείγματα ἔστιν ἰδεῖν, ἃ καὶ πρὸς Μεσσηνίους, καὶ πρὸς Ἀργείους ἐμοὶ

nec si ea, quæ fecit, fatali quadam necessitate, atque animo reluctanti perfecisse compertum foret; & quamquam Thebanos nunc sibi fidos existimaret, non tamen perpetuas inimicitias cum ipsorum hostibus habiturum. Sed ex iis, quæ nunc agit, nefas est dubitare, quin & priora illa consultò peregerit ex aliquo proposito, constitutoque sibi fine. Hunc autem, si quis mentem rebus adiiciat, comperiet ex omni parte, non alium sibi constituisse, quàm contra nostram Rempublicam se comparare; id unum dare operam; istuc & quicquid agit, & curam, studium, cogitationem omnem referre. Nec ei licet quodammodo ab hoc instituto cursu deflectere, ac declinare. Sic enim vobiscum animo reputate; incenditur ille immensa quadam regnandi cupiditate, & huic restinguendæ vos tantummodo promptos, atque idoneos putat. Quapropter diu est, quod nos injuriis, & damnis vexat, dilaceratque, ac sibi optimè improbitatis suæ conscius est; iis enim Oppidis, quæ vobis abripuit, in suaque retinet potestate, veluti firmissimo propugnaculo tegit quicquid reliquum habet. Nec si Amphipolim, Potidæamque restitueret, tutò se domi continere posse arbitratur. Igitur id utrumque versatur ipsi ante oculos, & ponere se vobis insidias, & vos eas poni non ignorare. Ad quæ cum vos adiicere, & dare mentem non dubitet, æquè merito, justissimoque à vobis affici odio non dubitat. Hinc iracundia discerpitur, & nisi præveniat, malum, perniciemque vobis incutere, eam timet invicem accepturum, cum sibi inferendæ nacti eritis occasionem. Quamobrem in speculis est, observat Rempublicam, mulcet blanditiis Thebanorum aliquos, eosque Peloponnensium, qui eâdem, ac Thebani mente, eademque sunt voluntate; quos propter avaritiam existimat, præsentem rerum conditionem libenter complecti; propter ingenii stupiditatem, nullatenus mentis aciem intendere in ea mala, quæ sunt emersura. Quamvis & mediocriter prudentibus manifestissima illorum pateant exempla, quorum ego Messenios Argivosque certiores feci, quæque ad vestram per-

ἔμοιγ' εἰπεῖν συμέβη. Βέλτιον δ' ἴσως ἐστὶ καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰρῆσθαι. Πῶς γὰρ οἴεσθε, ἔφην, ὦ ἄνδρες Μεσσήνιοι, δυσχεραῖς ἀκούειν Ὀλυνθίους, εἴτις λέγοι κατὰ Φιλίππου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ' Ἀνθεμοῦντα μὲν αὐτοῖς ἤρει, ἣν πάντες οἱ πρότερον Μακεδόνων βασιλεῖς ἀντεποιοῦντο: Ποτίδαιαν τε ἐδίδου, τοὺς Ἀθηναίων ἐποίκους ἐκβαλών: καὶ τῷ μὲν ἔχθραν τῷ πρὸς ὑμᾶς αὐτὸς ἀνῆπτο, τῷ χάραν δ' ἐκείνοις ἐδεδώκει καρπώσασθαι, ἆρα προσδοκᾶν αὐτοὺς τοιαῦτα πείσεσθαι, ἢ λέγοντος ἄν τινος πιστεῦσαι; μὰ οἰεσθέγε. Ἀλλ' ὅμως, ἔφην ἐγὼ, μικρὸν χρόνον τῷ ἀλλοτρίαν καρπωσάμενοι, πολλῶν τὸς ἑαυτῶν ὑπ' ἐκείνοις πέφανται, αἰσχρῶς ἐκπεσόντες: ὑπερτιθέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ προδιδόντες ὑπ' ἀλλήλων, καὶ φαδίντες. Οὐ γὰρ ἀσφαλεῖς τὰς πολιτείας αἱ πρὸς τοὺς Τυράννους αὗται λίαν ὁμιλίαι. Τί δ' οἱ Θετταλοί; ἆρ' οἴεσθε, ἔφην, ὅτε ἀνῃροῦντο τοὺς Τυράννους ἐξέβαλε, καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν ἐδίδου, προσδοκᾶν τῷ καθεστῶσαν νῦν δυναστείαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς; ἢ τὸν τῷ Πυλαίαν ἀποδόντα, τοῦτον τὰς ἰδίας αὐτῶν προσόδους παραιρήσεσθαι; μὰ ἔστι ταῦτα. Ἀλλὰ μᾶλλον γέγονε ταῦτα, καὶ πᾶσιν ἐστιν ὁρᾶσθαι. Ὑμεῖς δ', ἔφην ἐγὼ, δίδοντα μὲν καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φίλιππον: ἐξαπατηκότα δ' ἤδη καὶ παρακεκρουμένον, ἀπεύχεσθε, αὖ σωφρονεῖτ', εἰδέναι. Ἔστι τοίνυν τι Δί', ἔφην ἐγὼ, παρασκευὴ δυνηθεῖσα τὰς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, εἴτε χαράκωματα, εἴτε τεῖχη, εἴτε τάφροι, εἴτε τἆλλα ὅσα τοιαῦτα. Καὶ ταῦτα μὲν ἔστιν ἅπαντα χειροποίητα,

pertinere arbitror utilitatem, nunc vobis quoque non reticeri. Dicebam enim: Messenii, quonam ægro, difficilique animo quempiam contra Philippum dicentem, Olynthios putatis tunc audituros fuisse, cum iis ille Anthemuntem, [17] sibi ab omnibus antea Macedonum Regibus vindicatum dimittebat; & cum expulsis, Athenienſium Colonis, eamque ob rem ſuſceptis nobiſcum inimicitiis Potidæatum Urbem, & agrum ipſis [18] liberaliter conſignabat? An exiſtimatis ullum per ea tempora ſuſceptæ deinceps calamitatis metum habituros fuiſſe, aut cuipiam ea prædicenti fuiſſe credituros? Secus herculè exiſtimatis. At non ſecus res accidit; nam brevi uſurâ temporis alienæ Urbis imperium conſequuti, vel ſuo deinde in longum tempus privantur, turpiter ab eo depulſi, victi non ſolùm, & ſordidati, verùm & domeſtico proditi latrocinio, viliſſimoque pretio in ſervitutem [19] adducti. Adeo ſemper Tyrannorum familiaritates, præcipuè Rebuſpublicis, infidæ, ac metuendæ ſunt. Quid autem Theſſalos? An eos putatis, addebam, cum jugum ab ipſorum cervicibus, ejectis Tyrannis deiiciebat, cum iis Nicæam [20], Magneſiamque donabat, hunc ſibi impoſitum iri Decemviratum [21] pertimuiſſe? Aut illum, qui Pilæam ſummâ liberalitate largiebatur, ipſorum vectigalibus [22] potiturum? Nullo ſanè hujuſmodi metu detinebantur; ſed ea quidem evenerunt, & nunc verſantur in omnium oculis, ſeſeque præbent conſpicienda. Vos autem, urgebam ego, Meſſenii, nunc Philippum conſideratis ut largum promiſſorem, beneficum, liberalem; at ſi ſanâ eſtis mente, illum fugere, atque averſari debetis, veluti jam deceperit, multâque vos fraude circumvenerit. Cuſtodiendis, conſervandiſque Urbibus plures, & variæ ſunt Medius fidius inventæ, excogitatæque munitiones, ut vallum, muri, foſſæ, aliaque id genus; quæ omnia ut perficiantur,

καὶ δαπάνης πολλῆς προσδέονται. Εἰ δέ τι καινὸν ἡ φύσις τῷ ἀνθρωπίνων ἐν ἑαυτῷ κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μέν ἐστι ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, μάλιστα δ' ταῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς Τυράννους. Τί δ' ἐστι τοῦτο; ἀπιστία. Ταύτην φυλάττετε· ταύτην ἀντίσχεσθε· Ἐὰν ταύτην σώζητε, οὐδὲν δεινὸν μὴ πάθητε. Τί οὖν ζητεῖτε; ἔφην, ἐλευθερίαν; εἶτ' οὐχ' ὁρᾶτε Φίλιππον ἀπηνεστάτας ταύτῃ καὶ τὰς προσηγορίας ἔχοντα; βασιλεὺς γὰρ καὶ Τύραννος ἅπας, ἐχθρὸς ἐλευθερίᾳ, καὶ νόμοις ἐναντίος. Οὐ φυλάξεσθε, ὅπως, ἔφην, μὴ πόλεμα ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι, δουλείαν εὕρητε; Ταῦτα ἀκούσαντες ἐκεῖνοι καὶ θορυβοῦντες, ὡς ὀρθῶς λέγεται, καὶ πολλοὶ ἑτέρους λόγους παρὰ τῆς πρεσβείας, καὶ παρόντος ἐμοῦ, καὶ πάλιν ὕστερον ἀκούσαντες, οὐδὲν ἧττον, μᾶλλον ἀποχρήσονται τῇ Φιλίππου φιλίᾳ, ἢ ὧν ἐπαγγέλλεται. Καὶ ἡ τοῦτό ἐστι θαυμαστόν, εἰ Μεσσήνιοι καὶ Πελοποννήσιόν τινες, παρ' ἃ τῷ λογισμῷ βέλτιστ' ὁρῶσι, τί πράξουσιν: ἀλλ' ὑμεῖς αὐτοί, οἱ καὶ σωθῆναι αὐτοί, καὶ τῆς λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν, ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς πιέζεσθε, ὡς ἐκ τοῦ μηδὲν ὑδὸν ποιεῖν λύσεσθε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πάντα ὑπομένοντες. Οὕτως ἡ παραυτίκα ἡδονὴ καὶ ῥᾳστώνη μεῖζον ἰσχύει τοῦ ποθ' ὕστερον σωθῆναι μέλλοντος· Περὶ μὲν δὴ τῆς ὑμῖν πρακτέων, καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον βουλεύσεσθε, αὖθις σκοπεῖτε. Ἃ δ' ὑμῖν ἀποκρινάμενοι τὰ δόντ', ἂν ἔνεστ' ἐλθεῖσμένοι, ταῦτ' ἤδη λέξω. Καὶ μὲν οὖν δίκαιον,

operis, arte, pecuniis indigent. At natura hominum, qui mente, & prudentia valent, salutis præsidium in se habet unum, commune omnibus, firmissimum, salutare, præsertim verò popularibus Imperiis contra Tyrannos. Quid autem hoc rei est? Meherculè diffidentia. Hanc diligenter tuemini, hanc retinete, eâque retentâ, custoditâque nihil vobis adversi, nihil mali potest accidere. Quid igitur vobis in votis est? Libertatem? An non prospicitis, Philippum à Libertatis nomine vel ipsas appellationes habere alieniſſimas, ac remotissimas? Rex enim, & Tyrannus idem valent, ac bellum gerere cum aliorum libertate, perpetuas denuntiare legibus inimicitias. An non istud se vobis ante oculos offert, nec animadvertitis, dum gravi, incommodoque bello solvi quæritis, & liberari, in alienam incidere servitutem? Hæc illi ut vera, opportunaque Reipublicæ benevolis auribus, lætoque murmure excipientes, pluresque deinde sermones alios & à me præsente, & à Legatis reliquis eo, quo par erat, animi ardore audientes, attamen nihil magis à Philippi familiaritate abstinuerunt, nihil magis ejus promissa repudiarunt. Cum tamen nemo absurdum, atque à re alienum existimat, si Messenii, aut aliqui è Peloponnensibus quidpiam agant contra quàm recta agendi ratio suadeat. At vos, qui & prudentiæ laude celebramini, & ad quorum aures perferuntur quotidie hujuscemodi Oratorum voces: tendi Civitati insidias, indagine cingi; quomodo excusari possitis, si vos lateat, (& latet utique mea sententia) manentibus vobis in hac socordia, pigritiaque agendi, omnia mala perferenda esse. Adeo verum est, presentem otii dulcedinem remotâ, expectataque utilitate vehementiùs rapere Mortalium animos. Verùm de iis, quæ, si à mente non aberratis, curari à vobis, atque expediri opus est, postmodum deliberabitis. Quid autem respondendum Macedonicis Legatis decernere debeatis, nunc vobis exponam. Sed ii vellem adessent,

Athe-

ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἐντυγχάνοντας τὰς ὑποχίσεις, εἰ ἄξιον ἐστὶν ὑμῖν ταῦτα ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, καλεῖν. Οὔτε γὰρ ἄλλοτε ἄν ποτε ὑπέμεινα πρεσβεύειν, ὅτε ἀφ' ὑμῶν οὐ φοβοίμην, ὅτι ἐπαύσασθε πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα πράξειν τυγχάνοντα εἰρήνης Φίλιππον ᾤεσθε. Ἀλλ' ἐμοὶ πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα, καὶ πάλιν γ' ἑτέρους καλεῖν. Τίνας; τοὺς λέγοντας ὅτ' ἐγὼ γεγονὼς ἔνδον τῆς εἰρήνης, ἀπὸ τῆς ὑστέρας ἦκον πρεσβείας, τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, καὶ δόμενον φενακιζομένην τὴν πόλιν, προὔλεγον ἐγὼ διαμαρτυρόμενος, καὶ ὑπὲρ ἐκεῖνον προῖδσθαι Πύλας, καὶ Φωκέας, ὡς ἐγὼ μὲν ὕδωρ πίνων, εἰκότως δύσκολος καὶ δύστροπος εἰμί τις ἀνθρωπος. Φίλιππον δ', ἅπερ ἐξαυδῶ ἀφ' ὑμῶν, ἐὰν παρέλθῃ, πράξειν, καὶ Θεσπιὰς μὲν καὶ Πλαταιὰς τειχιεῖ, Θηβαίοις δ' παύσει τῆς ὕβρεως, χερρόνησον δ' τοῖς αὐτοῦ τέλεσι διορύξει, Εὔβοιαν δ' ἀπὸ τῶν Ὠρειτῶν ἀντ' Ἀμφιπολέως ὑμῖν ἀποδώσει. Ταῦτα γὰρ ἅπαντα ἐπὶ τῷ βήματος ἑστῶσ' ὑμεῖς μνημονεύετε οἶδ', ὅτι ῥηθέντα, καίπερ ὄντες ἀ δεινοὶ τοὺς ἀδικοῦντας μεμνῆσθαι: καὶ τὸ πάντων ἔσχατον, καὶ τοῖς ἐγγύθεν πρὸς τὰς ἐλπίδας τὴν αὐτὴν εἰρήνην εἶναι ταύτῃ προσεφηρμόσασθε: οὕτω τελέως ὑπῆχθητε. Τί δὴ ταῦτα πάντ' ἐγὼ λέγω; ἢ καλεῖν φημι δεῖν τούτους; ἐγὼ μὴ τοὺς Θεοὺς τελεσθῆναι μετὰ παῤῥησίας ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, ἐξὸν ἀπορρήτοις: οὐχ ἵνα εἰς λοιδορίαν ἐμπεσὼν, ἐμαυτῷ μὲν ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω, τοῖς δ'

Athenienſes, illoſque ad concionem vocari æquum eſſet, qui ad vos [11] detulerũt magna Philippum promittere, iiſque promiſſis vos delinitos ad ſanciendam cum illo pacem ſuaſerunt. Nam & ego nunquã in ea eſſe legatione ſuſtinuiſſem, & vos refugiſſetis incæpto abſiſtere bello, ſi nobis in cogitationem cæcidiſſet, Regem conciliato fœdere ea, quę fecit, patraturum. Sed quæ dicebantur, longè diſtabant ab iis, quæ deinde confecta ſunt. Alios iterum arceſſi vellem. Quos? Eos quidem, qui, (cum ego domum regreſſus ex altera legatione, quam miſiſtis ad ſuſcipiendum percuſſi jam fœderis juramentum, animo planè conſpiciens Rempublicam decipi, doloque malo deludi, id vos audacter monerem, hujus improbitatis me teſtimonium [14] darem, nec meâ ſententiâ permitterem Pylas, Phocæamque deſeri); eos inquam, qui tunc vociferabantur me, utpote aquâ [15] potum, eſſe hominem aſpero, difficilique ingenio, ſed Philippum, cum advenerit, perfecturum quicquid votis, ac deſiderio veſtro complectebamini; inſtauraturum Theſpiam, Platæaſque; daturum operam, ut ceſſent ab inferendis injuriis Thebani; ære ſuo Cherſonneſum [16] perfoſſurum; dimiſſoque vobis Orchomeno, Eubœâque damnum, quod perdita Amphipoli feciſtis, diſſoluturum. Hæc ſiquidem omnia pro concione renuntiata ſunt, idque, ſcio, memoria retinetis, quamquam ii perfacilè vobis excidant, qui peſtem, perniciemque afferunt Reiipublicæ. Quod autem reliqua longè ſuperat dedecoris turpitudine, ſpe freti, pacem promiſſa vobis perſoluturam, ejuſdem pacis fœdere Poſteros etiam devinxiſtis. Adeo dolis ad eam faciendam, ſuſcipiendamque fuiſtis impulſi. At cur iſta commemoro? Cur hos in medium vocari velim? Fatebor equidem per Deos immortales, ſummaque uſus dicendi libertate verum vobis nulla verborum caligine occultabo. Non ideo velim, ut qui olim convitiis dehoneſtatus fui [17], æquè nunc mihi à vobis famam conciliem; neque

δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἐξ ἀρχῆς μὴ νῦν παράσχω πρόφασιν τῷ πάλαι γέ τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου: ἐδ' ἵνα τινάλλως ἀδωλεχῶ: ἀλλ' οἶμαι ποθ' ὑμᾶς λυπήσειν ἃ Φίλιππος πράττει μᾶλλον, ἢ τὰ νῦν. Τὰ γὰρ πράγματα ὁρῶ προβαίνοντα, κοὐκ οἶδ' εἰ βουλοίμην μὲν ἂν εἰκάζειν ὀρθῶς: φοβοῦμαι δὲ μὴ λίαν ἐγγὺς ἢ τοῦτ' ἤδη. Ὅταν δὲ μηκέθ' ὑμῖν ἀμελεῖν ἐξουσία γίγνηται τῶν συμβαινόντων, μὴ θαυμάσητε, ὅτι ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἐστιν, ἐμοῦ, μὴ θ' τῶν δεινός, ἀλλ' ἁπάντων ἀνθρώπων πάντα ὁρᾶτε, κοὐκ εἰδῆτε, ὀργίλως καὶ πραχθῆς ὑμᾶς ἔσεσθαι νομίζω. Φοβοῦμαι δὲ μὴ τῶν αἰτίων στασιωτικώτατον, ἐφ' οἷς αὐτοῖς συνίασι δεδωροδοκηκόσι, τοῖς ἐπαναστῶσί τι πειρωμένοις τῶν δι' ἐκείνους ἀπολωλότων, τῇ παρ' ὑμῶν ὀργῇ περίπεσεῖν συμβῇ. Ὁρῶ γὰρ οὐ τὰ πολλὰ ἐνίους, οὐκ εἰς τοὺς αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφέντας. Ἔως οὖν ἔτι μέλλει καὶ συνίσταται τὰ πράγματα, κατακούσωμεν ἀλλήλων, ἕκαστον ὑμῶν, καθάπερ ἀπορρήτων εἰδότα, ὅπως ἐπαναμῆσαι βούλομαι, τίς ὁ Φωκέας καὶ Πύλας πείσας ὑμᾶς προέσθαι; ὃν κατασχὼν ἐκεῖνος κύριος, τῆς ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ὁδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον κύριος γέγονε, καὶ πεποίηκεν ὑμῖν, μήτε περὶ δίκης, μηδ' ὑπὲρ δίκης ἔξω πραγμάτων εἶναι τὴν βουλήν, ἀλλ' ὑπὲρ δίκης ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν πολέμου, ὃς λυπήσει μὲν ἕκαστον, ἐπειδὰν παρῇ, γέγονε δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ ὑμέρᾳ. Εἰ γὰρ μὴ παρεκρούσθητε τόθ' ὑμεῖς, οὐδὲν ἂν νῦν τῇ πόλει πρᾶγμα. Οὔτε γὰρ ναυσὶ δύνατο κρατήσας εἰς τὴν Ατ-

neque ut nugaciter garriam, inutilesque sermones interseram; neque ut meis conviciatoribus novam à Philippo mercedem pro præsenti dedecore accipiendi occasionem præbeam. Sed quia puto ea, quæ nunc ab ipso geruntur, majorem aliquando vobis dolorem datura esse, quàm qui modò vos afficit. Video enim quò res progrediuntur, atque utinam falsâ tenear conjecturâ, sed vereor, ne quàm mox calamitas ad fines nostros accedat. Quando igitur gravissimi rerum casus vos urgeant, ab eisque nullatenus possitis mentem deflectere; & quando, quantam illi afferant Reipublicæ flammam, non ego, non quispiam alius certiores vos faciet, sed ipsi percipietis oculis vestris, experientia docebit; tum sanè irato, asperrimoque vos animo futuros arbitror; ac simul metuo, ne si modò qui causam dederunt publicis malis, culpam suam tacuerint, vos hac ipsâ iracundiâ in alteros illos feramini, qui ut plurimùm sub manus cadunt. Dum itaq; manent adhuc res integræ, dum nondum advenit id, quod eventurum timeo, & ego, iique unus alterum invicem audire, & interrogare potest, cupio unumquemque vestrùm, quàvis rei non ignarum, intelligere, & commonefieri, cujus consilium fuerit, Phocenses, Pylasq; Philippo cedere, quis eas abiicere vos persuaserit. Quæ sanè loca postquam in ejus manus, ac potestatem venerunt, simul & viæ, ingressusque venerunt, per quos in Atticam, & Pelopõnesum transmittitur. Atque inde perfectum est, ut non pro alieno jure tuendo, non pro rerum externarum cura, sed pro arcẽda à finibus nostris pernicie, pro bello ab Attica detrudendo Concio vobis cogenda, consilium capiendum sit. Et sanè istud bellum, dolore, ac lacrymis impleturum, cum aderit, Cives omnes, eo die conflatum est, quo Urbes illæ Philippo suffragiis nostris dimissæ sunt. Nisi enim dolo tum capti, circumventique hanc sententiam complexi fuissetis, nullum foret incommodũ, nullum negotium Reipublicę. Nam Philippus, qui non tenet Maris imperium, classe nunquam

Ατ-

posset

Ἀττικὴν ἦλθεν αὖ ποτὲ τοῦτο Φίλιππος, οὔτε πέρᾱ βαδίζων ὑπὲρ τὰς Πύλας καὶ Φωκέας· ἀλλ' ἢ τὰ δίκαια αὖ ἐποίει, καὶ τῇ εἰρήνῃ ἄγων ἡσυχίαν εἶχεν, ἢ παρασκὴμα αὖ ἢ ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ, δι' ὃν τότε πρότερον τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησε. Ταῦτ' οὖν, ὡς μὲ ὑπομνῆσαι, πᾶσι ἱκανῶς εἴρηται· ὡς δ' αὖ ἐξεταθεὶς μᾶλλον ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο δ' πάντες Θεοί. Οὐδέν γὰρ βουλόμενος αὖ ἔγωγε, εἰδ' εἰ δίκαιος εἰς, ὑπολαβεῖν, μετὰ τῶν πάντων κακῶν καὶ τῆς ζημίας δίκην ὑποσχεῖν.

posset in Atticam transmittere; nec ultra Phocæam, & Pylas terrestribus Copiis iter habere. Quapropter vel à Recti finibus non discederet; vel custoditâ pace servaret otium; vel è vestigio premeretur bello, ei non dissimili, quo dudum concussus, ac labefactatus pacem summopere desideravit. Hæc, ut vos de vestris periculis admoneam, satis dixi. Ipsa verò pericula, ne illa melius experimento comprehendatis, Dii, Deæque omnes avertant: Nolo enim quemquam, etsi omnia sit meritus, cum omnium discrimine obrui malis, dare pœnas in communi calamitate, Reique publicæ oppressum ruinis cadere, atque interire.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΕΡΡΟΝΗΣΟΥ ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Τὸν ἀχεῖον ὄχλον τὴν πόλιν ἀνακουφίσαι θέλοντες οἱ Ἀθηναῖοι, εἰς Χερρόνησον πατρῴαν ἄνδρα ἀποστέλλουσι τὸν ἱππικὸν ἐπιμελησόμενον. Ἀφ' ἧς Καρδιανῶν ὁ πρὸς τὸν Φίλιππον συμμάχων ἀποστειλάντες οἱ ἐπικουρικὴν τὴν ἐκείνων πόλιν ἐπέρχονται. Ἀλλὰ ταύτην τὴν τοῦ Βασιλέως δύναμιν ἐν ἀσφαλεῖ καθεστώσης, τὴν ὕβριν ἀμυνόμενος ὁ Διοπείθης, τὴν παραβαλλόντων Θρᾳκικὴν τῷ Μακεδόνι ὑπήκοον κατεδαρίσατο. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τῷ Ὀδρυσικῷ πολέμῳ κατεχόμενος, Ἀθηναίοις πρέσβεις ἀπέστειλε, τὸν Διοπείθην κατηγορήσοντας, ὡς περὶ τὰς σπονδὰς ἠδικηκότα. Καὶ τοῦτον μὲ τιμωρῆσαι, τὴν δ' δίκαιαν δίκαλύσαι ἀξιώσοντας. Τὰς αἰτήσεις πληρῶσαι τῷ φιλιππιζόντων ῥητόρων τινὲς προβιβάζουσι. Ὁ Δημοσθένης δ' ἀντιῤῥῶν, τὴν μὲ βα-

DE CHERSONESI REBUS. ARGUMENTUM.

Ad exonerandam Plebe Civitatem Colonos in Chersonesum Reipublicæ patrimonium duce Diopithe miserant Athenienses. Coloni à Cardianis Philippi sociis repudiati Urbem aggrediuntur. Qua Regis auxilio confirmatâ, Diopithes injuriam vindicaturus, maritimam Thraciæ oram devastat, quæ Macedoni obtemperabat. Rex Odrysaco bello detentus cum non posset ab eo discedere, Legatos Athenas mittit, de violata pace Diopithem accusaturos; ejus etiam, & Exercitus dimissionem postulaturos. Populo postulata facere suadent Oratores aliqui Philippo additi. Contradicit Demosthenes; Regem ut fœdifragum insectatur; Diopithem ut innocentem, utilemque Reipublicæ defendit, admonetque ex bu-

σιλέα ὡς παράπαντων καταδιώκει, τὸν δ' Διοπείθη ὡς ἀναίτιον, καὶ τῇ πόλει μάλιστα χρήσιμον ὑπεραπίζει. Ταύτη σύμφορον εἶναι τέλος ὑποτιθέμενος τὸ στράτευμα τοῦτο μὴ διαλυθῆναι.

De Chersonesi Rebus.

hujus emolumento esse istud Legionum robur non dissipari.

ΛΟΓΟΣ.

ORATIO.

ΔΕΙ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς λέγοντας ἅπαντας ἐν ὑμῖν μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι λόγον μηδένα, μήτε πρὸς χάριν: ἀλλ' ὃ βέλτιστον ἕκαστος ἡγεῖτο, τοῦτ' ἀποφαίνεσθαι: ἄλλως τε, καὶ περὶ κοινῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων ὑμῖν βουλευομένων. Ἐπειδὴ δ' ἔνιοι, τὰ μέν, φιλονεικίᾳ, τὰδ' ἤτοι δι' ἄλλο τι αἰτίᾳ προάγονται λέγειν. Τί μᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πολλοὺς δεῖ πάντα τἄλλ' ἀφέντας, ἃ τῇ πόλει νομίζετε συμφέρειν, ταῦτα καὶ ψηφίζεσθαι καὶ πράττειν. Ἡ μὲν οὖν σπουδὴ, περὶ ἧς ἐν Χερρονήσῳ πραγμάτων ἐστὶ καὶ τῆς στρατείας, ἣν ἐνδέκατον μῆνα τοτὶ Φίλιππος ἐν Θράκῃ ποιεῖται. Τῶν δὲ λόγων οἱ πλείους, περὶ ὧν Διοπείθης πράττει, καὶ μέλλει ποιεῖν, εἴρηται. Ἐγὼ δ' ὅσα μέν τις αἰτιᾶται τινα τούτων, ὡς κατὰ τοὺς νόμους ἐφ' ὑμῖν ἐστιν ὅταν βούλησθε καλάζειν, κἂν ἤδη δόξῃ, κἂν σμικρὸν ὑστερῆσαι, περὶ αὐτῶν σκοπεῖν ἐγχωρεῖν ἡγοῦμαι. Καὶ οὐ πάνυ δεῖ περὶ τούτων οὔτ' ἐμοὶ, οὔτ' ἄλλον ἑνὸς δεῖν χωρίζεσθαι. Ὅσα δ' ἐχθρὸς ὑπάρχων τῇ πόλει Φίλιππος, καὶ δυνάμει πολλῇ περὶ Ἑλλήσποντον ὤν, πειρᾶται προλαβεῖν, κἂν ἀπαξ ὑστερήσωμεν, οὐκ ἴσ' ἴσμεν σῶσαι. Περὶ τούτων δ'

ESset optãdum maximè, Athenienses, ut qui publicè apud vos dicunt, non gratiâ, aut odio, sed iis sententiis, quas optimas, æquissimasque reputant, moderarentur Orationes suas; præsertim cum de maximis rebus, & ad communem salutem pertinentibus afferenda vobis consilia sunt. Verùm cum æmulatione, aut alia quacumque causa modum sibi in dicendo statuant, salus, Athenienses, Reipublicæ postulat, ut nullâ ipsorum habitâ ratione ea frequentes decernatis, ac perficiatis, quę Civitati otium, & dignitatem datura esse videantur. Et sanè cum omne vestrum studium, cura, cogitatio ad ea, quæ in Chersoneso aguntur, atque ad susceptam à Philippo, hoc undecimo jam mense, Thracicam expeditionem referenda sit, maxima Oratorum pars ad ea, quæ Diopithes gerit, aut meditatur diligenti curâ vos avocat. Ego equidem, cum ii deferuntur, in quos cum vultis, modò ne, an parva sit mora, vestrum arbitrium est, legibus animadvertere, quodcumque tempus idoneum puto, ipsorum criminibus expendendis, nec in hujusmodi Causis vel à me, vel à quovis alio multùm pugnandum, & contendendum arbitror. Sed illud, quod promptam, certissimamque vobis afferet utilitatem, enitendum maximè, & consulendum, ut omni belli apparatu ad ea tuenda loca instruamini, quæ circa Hellespontum conatur Philippus hostis Reipublicæ ingenti Exercitu in servitutem adducere, quibusque si paullum modò cunctabimur, nequicquam ibimus opitulatum. A qua cogitatione, con-

δ' οἶμαι τὼ ταχίστω συμφέρειν, καὶ βεβουλεῦσθαι, καὶ παρεσκευάσθαι, καὶ μὴ τοῖς περὶ ὑμᾶς ἀλλων θορύβοις, καὶ ταῖς κατηγορίαις ἀπὸ τούτων ἀποδράναι. Πολλὰ δ' θαυμάζων ἔγωγε ἐκπέπληγμαι παρ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι τεθαύμακα, ὅ τις πρώην τινὸς ἤκουσα ἀνοίκειος ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἄρα δεῖ τὸν συμβουλεύοντα, ἢ πολεμεῖν ἁπλῶς, ἢ ἄγειν τὼ εἰρήνω συμβουλεύειν. Ἔστι δ', εἰ μὲν ἡσυχίαν Φίλιππος ἄγει, καὶ μήτε ὑμετέραν ἔχει παρὰ τὼ εἰρήνω μηδὲν, μήτε συνηθάζεται πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ὑμᾶς: οὐδὲν δεῖ λέγειν, ἀλλ' ἁπλῶς εἰρήνω ἀντέχειν: καὶ τά γε ἀφ' ὑμῶν ἕτοιμα ὑπάρχοντα ἀρῶ. Εἰ δ' ἃ μὲν ἡμεῖς ὠμόσαμεν, καὶ ἐφ' οἷς τὼ εἰρήνω ἐποιησάμεθα, ἔστιν ἰδεῖν, καὶ γεγραμμένα κεῖται: φαίνεται δ' ἀφ' ἀρχῆς ὁ Φίλιππος, πρὶν δωροδόκω ἐκπλεῦσαι καὶ τοὺς κληρούχους, οὓς νῦν αἰτιῶνται πεποιηκέναι τὸν πόλεμον, πολλὰ μὲν ὑφ' ἡμετέρων ἀδίκως εἰλημὼς, ὑπὲρ ὧν ἡρήσαθ' ὑμέτερα ἐγκαλοῦντα κύρια ταυτί: πάντα δ' τὸν ἄλλον χρόνον συνεχῶς τὰ ὑφ' ἄλλων ἐλλήνων, καὶ βαρβάρων λαμβάνων, καὶ ἐφ' ἡμᾶς συσκευαζόμενος: τί τοῦτο λέγουσιν ὡς πολεμεῖν ἁπλῶς, ἢ ἄγειν εἰρήνω δεῖ; ἡ γὰρ αἵρεσίς ἐστιν ὑμῖν τῦ πράγματος, ἀλλ' ὑπολείπεται τὸ δικαιότατον, καὶ ἀναγκαιότατον ὑφ' ἕργων, ὃ ὑπερβάντες ἐάσομεν ἐκόντες ὅτω. Τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀμύνεσθαι τὸν πρότερον πολεμοῦντ' ἐμῶν. Πάλιν εἰ μὴ τοῦτο λέγουσι νὴ Δία, ἕως ἂν ἀνείχηται τῆς Αττικῆς, καὶ τῦ Πειραιῶς ὁ Φίλιππος, ὅτ' ἀδικεῖ τὼ πόλιν, ὅτε ποιεῖ τὸν πόλεμον. Εἶδ' ἐκ τούτων τὰ δίκαια τίθενται, καὶ τὼ εἰρήνω ταύτη ὁρίζονται: ὅτι μὲν δίπτυδον οὐδ' ὅσια, οὐτ' ἀνυκτὰ λέγουσιν, οὐδ' ὑμῖν ἀσφαλῆ, δῆλόν ἐστι πᾶσιν. Οὐ μὴν, ἀλλ' ἐναντία συμβαίνει ταῖς κατηγορίαις, ἃς Διοπείθους κατηγοροῦσι, καὶ αὐτὰ ταῦτα λέγῳ αὐτός.

consilioque ne vos turbulentæ, de rebus aliis conciones, atque hujuſmodi accuſationes avertant. Multa vehementi me tenent admiratione, quæ ſæpius infiguntur auribus veſtris; id autem non minus admiratus ſum, quod nuper [7] in Senatu quempiam ambigentem audivi, bellum ne vobis, an pax conſulenda ſit. Pax utique, ſi pacem agat Philippus; ſi dum agit, à veſtris rebus abſtineat, nec ſubornandis omnibus contra vos Mortalibus pacis otio abutatur. Si ita res habeat, pax certè retinenda eſt, non deliberanda, & per vos non video fore, quin retineatur. At verò ſi conſcriptæ pacis conditiones, ac jurejurando confirmatæ, quibus fœdus percuſſum eſt, conſpiciantur; ſimul autem appareat, eas Philippum uſque ab initio violaſſe, cum nondum [8] Colonos Diopithes deduxiſſet, qui nunc bellum facere inſimulantur; aliquid etiam rerum noſtrarum uſurpaſſe, cujus objurgatio injuriæ præcipuis [9] hiſce decretis veſtris continetur; nullum denique fuiſſe reliquum tempus, quo aſſiduè quodcumque Græcorum, aut Barbarorum in ſuam redegit poteſtatem, non traduxerit in veſtram perniciem, atque adornaverit, quid hæſitantes diſputant, utrum bellum, an pax præhabenda ſit. Non enim optio nobis datur, ſed res una amplectenda relinquitur, eaque juſtiſſima, ac neceſſaria, quam iſti volentes, lubenteſque ſilentio prætergrediuntur. Quid autem hoc rei eſt? Id ſanè, ut ejus injurias ulciſcamur, à quo primùm fuimus bello laceſſiti. Niſi fortè Mediusfidius hoc dicant, quouſque ab Attica ſe cohibeat, aut à Piræo [10] Philippus, non bello peti Rempublicã, non damnis affici. Si anguſtis hiſce finibus pacis jura, fœderum leges circumſcribunt, cõpertum omnibus, ac manifeſtum erit eos multùm errare, atq; impiam ſententiam

Τί

loqui, intolerandam, Reiq; publicę periculoſam. Dum verò hæc dicunt, non vident eas ipſas accuſationes improbare, quibus Diopithem petunt? Quid

Τί γὰρ δήποτε τῷ μὲ Φιλίππῳ πάντα τἄλλα ποιεῖν ἐξουσίαν δώσομεν, αὐ τῆς Ἀττικῆς ἀντέχηται: τῷ Διοπείθει δ' οὐδὲ βοηθεῖν τοῖς Θρᾳξὶν ἐξέσαι, ἢ πόλεμον ποιεῖν αὐτὸν φήσομεν; ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μὲ ἐξελέγχονται: δῃοὶ δὲ ποιοῦσιν οἱ ξένοι περιπόπτοντες τὰ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ Διοπείθης ἀδικεῖ κατάγων τὰ πλοῖα, καὶ δεῖ μοι ἐπιτρέπειν αὐτῷ, ἔφη. Γιγνέσθω ταῦτα, ἐάν γε ἀντιλέγω. Οἶμαι μέν τοι δεῖν, ὥσπερ ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ταῦτα συμβουλεύουσιν, ὥσπερ τιὼ ὑπάρχουσαν τῇ πόλει δωρεὰν καταλῦσαι ζητοῦσι, τὸν ἐρετικὸν, καὶ πυρίζοντα χρήματα ταύτῃ διαβάλλοντες ἐν ὑμῖν: ὕτω τιὼ Φιλίππῳ δωρεὰν δεῖξαι διαλυθησομένῃ, ἂν ὑμεῖς ταῦτα πεισθῆτε. Εἰ δὲ μὴ, σκοπεῖτε ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν, ἢ καθιστᾶσι τιὼ πόλιν εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον, δι' ἃ τὰ παρελθόντα πράγματα ἅπαντ' ἀπώλλυεν. Ἴσε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι οὐδενὶ πώποτ' ἀπάντων πλέον κεκράτηκε τῆς πόλεως Φίλιππος, ἢ τῷ πρότερος πρὸς τοῖς πράγμασι γίγνεσθαι. Ὁ μὲ γὰρ ἔχων δωρεὰν σωτηρίαν ἀεὶ περὶ αὐτὸν, καὶ προειδὼς ἃ βούλεται πράξαι, ἐξαίφνης ἐφ' ἃς ἂν αὐτῷ δέξῃ, πάρεισιν. Ἡμεῖς δ' ἐπειδὰν πυθώμεθά τι γεγονὸς, τιμωρεῖσθαι σπουδάζομεν, καὶ παρασκευαζόμεθα. Εἶτ' οἶμαι συμβαίνει, τῷ μὲ, ἐφ' ἃ ἂν ἔλθῃ, ταῦτ' ἔχειν κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν: ἡμῖν δ' ὑστερίζειν, καὶ ὅσα ἀνδραποδώμεν, ἅπαντα μᾶλλον ἀπολωλέναι, καὶ τιὼ μὲ ἔχθραν, καὶ τὸ βούλεσθαι κωλύειν ἐνδεδεῖχθαι: ὑστερίζοντας δὲ τῶν ἔργων αἰσχίω προσοφλισκάνειν. Μὴ τοίνυν ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι νῦν

enim? Per nos licebit Philippo, dummodo Atticæ temperet, quicquid vult armis concutere, ac labefactare; Diopithi non licebit Thracibus opem ferre, eamque ob rem bellum ab eo geri commentabimur? At in quo, per Deos immortales, tota iſtorũ accuſatio verſatur? Mercenarii milites Helleſpontum vaſtant, damnis cumulant; Diopithes naves prædatur, injurias affert; ejus audaciam refrænare neceſſe eſt. Sint hæc, nihil moror, non contradico. Verùm ſi unâ, eademque mente ad omnem æquitatem utilitatemque Civitatis re verâ accommodant conſilia ſua, ſicuti nervos iſtos Reipublicæ ſtudent incidere, eamque deſpoliare hoc militum robore; quapropter ipſorum Ducem, eumdemque Ærarium locupletantem apud vos calumniantur; ita (ſi vos ad iſta adiiciatis animum) eos, puto, oporteret ſuum pariter à Philippo exercitum mox dimittendum oſtendere. Sin autem; animadvertite hujuſmodi conſiliis nihil aliud illos moliri, quàm ut Urbem coniiciant in eas ipſas anguſtias, unde ſuperioribus annis nonniſi diminutâ majeſtate ſe potuit exſolvere. Nam quis veſtrûm ignorat, hanc Philippo fuiſſe potiorem artem ſuperandæ Reipublicæ, antevertere ſcilicet, ac prius rebus adeſſe. Cum enim ſuas Copias habeat ſemper promptas, atque expeditas, quod mente gerendum concipit, re ſtatim abſolvit, & quem ſibi delendum ſtatuit, confeſtim opprimit. Nos autem poſtquam aliquid geſtum accipimus, tum maximè tumultuamur, inſtruimur, imperamus arma expediri; quare conſentaneum arbitror, & illum per multum otium, quas invadit, rerum potiri, & nos deſtitui; nec alium conſtare nobis fructum profuſi Ærarii, quàm ſupervacaneum belli apparatum, atque irriti conatus dedecus; interim verò poſuiſſe in omnium oculis, incendi nos Regis odio, ejuſque impediendæ expeditionis cupidos quidem fuiſſe, ſed tardos, aut impares. Et ſanè, Athenienſes, id vobis cer-

καὶ νῦν τἄλλα μὲν ἴσι λόγοι ταῦτα, καὶ φροίμιος· πράττεται δ' τοῦτο, καὶ κατασκάζεται, ὅπως ὑμῶν μὲ οἴκοι μενόντων, ἐξὸν δ' μηδεμιᾶς ὄσης τῇ πόλει δυνάμεως, μετὰ πλείσης ἡσυχίας πάνθ' ὅσα βούλεται, Φίλιππος διαπράσσεται. Θεωρεῖτε γὰρ τὸ παρὸν πρᾶγμα, ὃ γίγνεται. Νυνὶ δ' ὠνάμην μεγάλῳ ἐκεῖνος ἔχων ἐν Θράικῃ διατρίβει, καὶ μεταπέμπεται πολλὰ, ὡς φασιν οἱ παρόντες, ἀπὸ Μακεδονίας, καὶ Θετταλίας. Ἐὰν οὖν πεμφθείσας τοὺς ἐτησίας ἐπὶ Βυζάντιον ἴδωσι, πολιορκῇ, πρῶτον μὲ οἴεσθε τοὺς Βυζαντίους μενεῖν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀνοίας, ὥσπερ νῦν, καὶ ὅτε παρακαλέσειν ὑμᾶς, ὅτε βοηθεῖν αὐτοῖς ἀξιώσειν; ἐγὼ μὲ οὐκ οἶμαι. Ἀλλὰ καὶ εἴ τισι μᾶλλον ἀπιστοῦσιν ἢ ἡμῖν, καὶ τούτοις εἰσφρήσεσθαι μᾶλλον, ἢ ἐκείνῳ παραδώσειν τὴν πόλιν, ἅπερ μὴ φθάσῃ λαβὼν αὐτούς. Οὐκοῦν ἡμῶν μὲ μὴ δυναμένων ἐνθένδ' ἀπαλλεῦσαι, ἐκεῖ δ' μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης ἑτοίμης βοηθείας, ἆρ' ἐν αὐτοὺς ἀπολωλέναι κωλύσει. Νὴ Δία, κακοδαιμονῶσι γὰρ ἄνθρωποι, καὶ ὑπερβάλλουσιν ἀνοίᾳ; πάνυγε. Ἀλλ' ὅμως αὐτοὺς δεῖ σῶς εἶναι· συμφέρει γὰρ τῇ πόλει. Καὶ μὴν, οὐ δ' ἐκεῖνόγε δῆλόν ἐσιν ἡμῖν, ὡς ἐπὶ Χερρόνησον οὐχ ἥξει· ἀλλ' ἴσως ἐκ τῆς ἐπιστολῆς δεῖ σκοπεῖν, ἣν ἔπεμψε πρὸς ὑμᾶς, ἀμυνεῖσθαί φησι τοὺς ἐν Χερρονήσῳ. Ἂν μὲν τοίνυν ᾖ τὸ συμβησόμενον τοῦτο πρᾶγμα, καὶ τῇ χώρᾳ βοηθῆσαι δυνήσεται, καὶ ἧτ' ἐκείνου τί κακῶς ποιῆσαι· εἰ δ' ἅπαξ διαφθαρήσεται, καὶ διαλυθήσεται, τί ποιήσομεν, ἂν ἐπὶ Χερρόνησον ἴῃ; κἀγὼ

certum, atque exploratum ſit, quæcumque alia vobis dicuntur, dici ſolùm ad occupandos veſtros animos, detinendoſque verbis, atque inani quapiam declamatione; hoc autem re verâ intendi, ut vobis in umbra, & otio domi confidentibus, foris orbatâ ſuis viribus Republicâ, facultatem habeat Philippus quicquid vult liberè agendi. Inſpicite enim qui rerum ſtatus, quid modò rei geratur. Inſtructus ille maximo exercitu caſtra nunc habet in Thracia; mittitur ex Macedonia, & Theſſalia, ut qui nunc adſunt renuntiant, multum legionibus ſupplementum. Igitur ſi flantibus Etheſiis [11], quas expectat, mare tranſmittat, Byzantium veniat, obſidione premat; primùm ne exiſtimatis Byzantios in ea, qua nunc, manſuros dementia, & vos ſummis precibus ad opem ſibi ferendam non invocaturos? Ego equidem non exiſtimo. Sed puto, quibuſcumque potius tutelam Urbis, quamvis eorum fidem non æquè, ac veſtram perſpectam habeant, quàm ſe Regi daturos; niſi fortè maturatâ obſidione eludat iſte Civium conſilia, atque Urbem capiat. Tunc ſanè quis jugum dejiciat ab illorum cervicibus, impedita hinc vobis per anni tempus navigatione, illic autem diſſolutis viribus, quibus eos potuiſſetis ad ſalutem erigere, & cõfirmare. Per Deos immortales, dum rem ſuam negligunt, dum incuriosè agunt, intemperiis ne agitantur homines iſti, aut excellunt amentia? Multùm quidem. Attamen illorum cura gerenda eſt, intereſt enim Reipublicæ. Neque verò id vobis certum, atque exploratum eſt, Regẽ in Cherſoneſum non tranſmiſſurum. Quin ſi licet ex ejus literis, quas nuper accepimus, conjecturam capere, certiores nos facit, ſe pœnas ab iis, qui in Cherſoneſo degunt, repetiturum. Itaque ſi has Copias Reipublicæ retineatis, ſi vobis hoc integrum maneat Legionum robur, erit utique in veſtra poteſtate & Sociorum provinciæ opem ferre, & illius Regno perniciem. Quod ſi hunc Exercitum dimittetis, ſi iſtos Imperii nervos obtruncabitis, quid agemus, quò nos convertemur, ſi ille in Cherſoneſum veniat?

κρινῶμεν Διοπείθει νὴ Δία; ἢ τί τὰ πράγματα ἔσται βελτίω; ἀλλ' ἐνθένδε βαδίσομεν αὐτοί; αὖ δ' ὑπὸ τῶν πνευμάτων μὴ δυνώμεθα; ἀλλὰ μὰ Δί' οὐχ ἥξει; ἢ τίς ἐγγυητής ἐστι τούτου; ἆρ' ὁρᾶτε, ἢ λογίζεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἐπιοῦσαν ὥραν τοῦ ἔτους, εἰς ἣν ἕρμων τινες εἴωνται δεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ὑμῶν κωλῦσαι, ἢ παραδοῦναι Φιλίππῳ; τί δ' ἂν ἀπελθὼν ἐκ Θρᾴκης, ἢ μὴ δ' προσελθὼν Χερρονήσῳ, μηδ' Βυζαντίῳ, (ἢ γὰρ ταῦτα λογίζεσθε) ἐπὶ χαλκίδα, ἢ Μέγαρα ἴκῃ, τὸν αὐτὸν πρέπον, ὅπερ πρώην ἐπ' Ὠρεόν, πότερον κρεῖττον ἐνθάδε αὐτὸν ἀμύνεσθαι, ἢ προσελθεῖν τὸν πόλεμον πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἐᾶσαι, ἢ κατασκάζειν ἐκεῖ τινα ἀχολίαν αὐτῷ; ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο. Ταῦτα τοίνυν ἅπαντας εἰδότας ἢ λογιζομένους χρὴ, μὰ Δί' οὐχ ὧν Διοπείθης πειρᾶται τὴν πόλιν δυνάμιν κατασκάζειν, ταύτην βασκαίνω, ἢ διαλύειν πειρᾶσθαι· ἀλλ' ἑτέραν αὐτοῖς προσαρασκάζειν, ἢ συνδυποροῦντας ἐκείνῳ χρημάτων, καὶ τἄλλα οἰκείως συναγωνιζομένους. Εἰ γάρ τις ἔροιτο Φίλιππον, εἰπέ μοι, ποτερ' ἂν βούλοιο τούτους τοὺς στρατιώτας, οὓς Διοπείθης νῦν ἔχει τοὺς ὀπαδοσινασοῦν, εἰδὼν γὰρ ἀντιλέγω, δύνασθαι ἢ παρ' Ἀθηναίοις δόξαν, καὶ πλείους γίγνεσθαι, τῆς πόλεως συναγωνιζομένης· ἢ διαβαλλόντων τῶν, καὶ κατηγορούντων διαπεσεῖσθαι, καὶ διαφθαρῆναι; τοῦτ' ἂν οἶμαι φάσκειν. Εἰδὼς ὁ Φίλιππος ἀφ' ὧν ηὔξατο τοῖς θεοῖς, ταῦθ' ὑμῶν τινες ἐνθάδε πράττουσι; εἶτα ἔτι ζητεῖτε πόθεν τὰ τῆς πόλεως ἀπόλωλεν ἅπαντα; Βούλομαι τοίνυν πρὸς ὑμᾶς μετὰ παῤῥησίας ἐξετάσαι τὰ παρόντα πράγματα τῇ πόλει· καὶ σκέψασθαι τί πεπόρικεν αὐτοῖς ἡμῶν, καὶ ὅπως χρώμεθα αὐτοῖς. Ἡμεῖς ὅτε

Reum mecaſtor Diopithem judicabimus? At quid hoc ad rei ſalutem? Nos ipſi hinc ibimus opitulatum? Quid ſi per ventos non liceat? Verùm non eò contendet? Quo ſponſore, quo præde id cautum nobis erit? Conſiderate igitur, Athenienſes, ac vobiſcum animo cogitate, quoddam fore anni tempus, quo, ſi valeat aliquorum ſententia, vos oporteat Philippo vacuum veſtris armis Helleſpontum deſerere. Quod ſi ſolvens ex Thracia non Byzantium, aut Cherſoneſum adeat (nam id quoque cogitandum eſt) ſed Chalcidem [41], aut Megaram [42], ut nuper Oræum [43]? Utrum putatis in rem cõmunem eſſe hìc illum armis ulciſci, ſimul autem permitti, Regionem vicinam Atticæ bello inflammare; quàm ipſi negotium illic faceſſere? Illic profectò, ſi me ſententiam rogas. Cum igitur hæc omnia oculis, ac mente conſpiciatis, non Diopithes reprehendẽdus, non vires, quas collegit Reipublicę, abiiciendæ ſunt, ſed inſtaurandæ novis viribus, atque amplificandæ; quin & ejus Ærarium pecuniis veſtris ſuſtentandum, ejus induſtriâ veſtrâ auctoritate, commeatu, omnique re militari ad pulcherrimam facinorum laudem acuenda eſt, animus excitandus. Etenim ſi quis Philippum interroget, utrum malit hos milites, qui nunc Diopithem ſequuntur, qualeſcumq; illi ſint (nihil enim contradico) potentia, & robore eluoreſcere, Athenienſium laudibus ornari, Copiis augeri; an contra, perculſos nonnullorum calumniis, & accuſationibus diſtrahi, ac diſſipari, non dubito in hanc iturum ſententiam. Quod igitur ſummis precibus Deos oraret Philippus, id vobis authoribus impetrabit? Et poſtmodum adhuc quæritis, unde tanta ſint vulnera Reipublicæ? Dicam ego, & ulcus attingens, ſtatum Civitatis, & qui nobis ſit rerum uſus, qui modus gerendæ Reipublicæ, liberè vobis ante oculos ponam.

Nos

ὔτε χρήματα εἰσφέρειν βυλόμεθα, ὔτε
αὐτοὶ στρατεύεσθαι τολμῶμεν, ὔτε τῆ
ποιῶν ἀπέχεσθαι δυνάμεθα, ὔτε τὰς
συντάξεις Διοπείθει δίδομεν, ἔτ' ὄ-
σα αὖ αὐτὸς αὑτῷ πορίσηται, ἐπαινῦ-
μεν, ἀλλὰ βασκαίνομεν, κὴ σκοπῦ-
μεν, πόθεν κὴ τί μέλλει ποιῆν, κὴ πάν-
τα τὰ τοιαῦτα. Οὕτ' ἐπιδέξιοι ὄντες
ἔχομεν, τὰ ἡμέτερα αὐτῆ πράττειν
ἐθέλομεν: ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς λόγοις τὰς
τῆς πόλεως λέγοντας ἄξια, ἐπαινῦμεν:
ἐν δ' τοῖς ἔργοις, τοῖς ἐναντιμένοις τούτοις
συναγωνιζόμεθα. Τ μεῖς μὲν τοίνυν εἰά-
θατε ἕκαστοτε τὸν παρόντα ἐρωτᾶν, τί
νυνὶ χρὴ ποιεῖν; ἐγω δ' ὑμᾶς ἐρωτῆσαι
βύλομαι, τί νυνὶ χρὴ λέγειν; εἰ γὰρ
μήτε εἰσάγοντε, μήτε αὐτοὶ στρατεύεσ-
θε, μήτε τῆ κοινῶν ἀφίεσθε, μή τε
τὰς τάξεις Διοπείθει δῶσετε, μή τε
ὅσ' αὖ αὐτὸς αὑτῷ πορίσηται ἐάσετε,
μή τε τὰ ὑμέτερ' αὐτῆ πράττειν ἐθε-
λήσετε, ἵν' ἔχω τί λέγω. Εἰ γὰρ ἄδη
τοιαύτην ἐξουσίαν τῆς αἰτιᾶσθαι, κὴ
διαβάλλειν βυλομένοις δίδοτε, ὅτε κὴ
περὶ ὧν αὖ φασι μέλλειν αὐτὸν ποιῆν,
κὴ περὶ τούτων προκατηγορεῖται ἀρρω-
δεῖν: τί αὖ τις λέγοι; ὅτε τοίνυν δύ-
νανται ταῦτα ποιῆν, ἵνιους ὑμῶν με-
θεῖεν δεῖ. Λέξω δ' μετὰ παῤῥησίας,
κὴ γὰρ ὧδ' αὖ ἄλλως δυναίμην. Πάν-
τες ἔμα τοῦτ' ἐκπεπλευκασι παρ' ὑ-
μῶν σπουδῆ, ἢ ἐγὼ πάσχειν ὅτιῶν τι-
μῶμαι, κὴ παρὰ Χίων, κὴ παρὰ Ε-
ρυθραίων, κὴ παρ' ὧν ἕκαστοι δύνανται,
σπουδῆ. Ῥῆ τῆ Ασίαν οἰκούντων λέγω,
χρήματα λαμβάνουσι. Λαμβάνουσι δ'
οἱ μὲν ἔχοντες μίαν, ἢ δύο ναῦς, ἐλάτ-
τονα: οἱ δ' μείζω δύναμιν, πλείονα.

Καὶ

Nos nec volumus tributis Ærarium alere, non ipſi arma ferre, non manus à pecuniis publicis continere, non Diopithi ſtipendium mittere, quod aliis imperat non modò non laudandum, ſed reprehendendum exiſtimare; ſedulò dum taxat inveſtigamus, quomodo, aut quid ille geſturus ſit, & plera que hujuſmodi. Ita verò ad ea comparati numquid in adminiſtranda Republica ſaniores ſumus? Enimverò qui ſalutaria dicunt, & digna hujus populi majeſtate ſummis laudibus in cœlum ferimus; ſed iis operam, auctoritatemque noſtram commodamus, qui eamdem populi majeſtatem imminutam volunt. Quamobrem cum ſit vobis in more poſitum, Oratorem interpellare, ut doceat, quid factu opus ſit; contra, vos ego interrogandos cenſeo, quid mihi dicendum, quod Orationis argumentum pertractandũ ſit? Nam ſi recuſabitis privatis pecuniis Ærarii tenuitatem ſuſtentare, ſi publicas dimittere, ſi ſtipendia vos ipſi facere, ſi Diopithis inopiam ſublevare, ſi pecuniam imperatis tributis ſibi ipſum conficere, ſi curare quæ ſunt è Republica, mihi profectò hęret aqua, nec habeo quid loquar. Et ſanè quid mihi verborum ſuppetat, quæ ſit copia dicendi, cum vel tanta ſit à vobis cuicumque lubeat calumniandi, accuſandique facultas, ut eos quoque libenter audiatis, qui non ſolùm quę nunc Diopithes facit, ſed etiam quæ facturum vaticinantur, falſis præaccuſationibus ſtudent dilacerare. Hæc verò, quæ facit, ne cuiquam in mentem veniat cogitare, ab aliorum uſu, & conſuetudine abhorrere, video mihi nonnullos veſtrũm edocendos eſſe. Quod faciam liberè, neque ab hoc meo diſcedam dicendi more, cum non aliter poſſim. Cunctis Ducum veſtrorum, quotquot unquã à vobis navigationẽ inſtituunt (aut cunctis ego malis affici velim) à Chiis, ab Erithræenſibus [6], à quibuſcumq; demũ poſſunt accipere, eos loquor, qui Aſiam incolunt pecunia penditur. Penditur autem plus, minuſve initâ quas habent navium ratione, qui enim unam, aut duas, anguſtiorem; qui plures, lar-

Καὶ διδόασιν οἱ διδόντες οὔτε τὰ μικρὰ, οὔτε τὰ πολλὰ ἀντ' εὐδόκων, οὐ γὰρ οὕτω μαίνονται: ἀλλ' ἀνούμενοι μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς παρ' αὐτῷ ἐκπλέοντας ἐμπόρους, μὴ δ' συλᾶσθαι, παραπέμπεσθαι δ' τὰ πλοῖα τὰ αὐτῷ. Τὰ τοιαῦτα φασὶ δ' ὠνοῖο διδόναι, ἢ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔχει τὰ λήμματα ταῦτα. Καὶ δὴ καὶ νῦν τῷ Διοπείθει στρατιὰ ἔχοντι, σαφῶς ἐστι τοῦτο δῆλον, ὅτι δώσουσι χρήματα πάντες οὗτοι. Πόθεν γὰρ εἰκὸς ἄλλοθεν, τὸν μή τε λαβόντα παρ' ὑμῶν μηδὲν, μή τε αὐτὸν ἔχοντα ὁπόθεν μισθοδοτήσει, στρατιώτας πρέφειν; ἐκ τῦ ὑφαιροῦ; οὐκ ἔστι ταῦτα. Ἀλλ' ἀφ' ὧν εἰσφέρει, ἢ πρόσοδοι, ἢ δανείζεται, ἀπὸ τούτων δίδωσι. Οὐδὲν οὕτω ἄλλο ποιοῦσι οἱ κατηγοροῦντες ἐν ὑμῖν, ἢ προλέγουσι ἅπασι, μηδ' ὁτιοῦν ἐκείνῳ δοῦναι, ὡς ἢ τοῦ μελλήσαι δώσοντι δίκην, μή τι ποιήσαντί γε, ἢ καταφραξαμένῳ. Τοῦτ' ἐστὶν οἱ λόγοι, μέλλ' πολιορκεῖν: τοὺς ἑλληνας ἐκδίδωσι. Μέλλ' γάρ τινι τούτων ἆρ' τῶν Ασίαν οἰκούντων ἑλλήνων; ἀμείνους μέντ' ἂν εἶεν ἆρ' ἄλλων, ἢ τῆς πατρίδος κήδεσθαι. Καὶ τό γε εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἐκπέμπειν ἕτερον στρατηγὸν, τοῦτ' ἐστίν. Εἰ γὰρ δὴ νῦν ποιεῖ Διοπείθης, ἢ κατάγει τὰ πλοῖα, μικρὸν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, μικρὸν ἐπάχιον ταῦτα πάντα καλύπτει δωρεᾶ. Καὶ λέγουσιν οἱ νόμοι ταῦτα τοὺς ἀδικουμένους εἰσαγγέλλειν: ἃ μὰ Δί' ἃ δ' ἀπάνευθε, ἢ πρέσβεις πρεσβεύειν ὑμᾶς αὐτοὺς φυλάττειν. Ἐπεὶ τοῦτό γ' ἐστὶν ὑπερβολὴ μανίας. Ἀλλ' ἐπεὶ ἆρ' τοὺς ἐχθροὺς, οὓς οὐκ ἔστι λαβεῖν ὑπὸ τοῖς νόμοις, ἢ στρατιώτας πρέφειν, καὶ πρέσβεις ἐκπέμπειν, ἢ χρήματα εἰσφέρειν δεῖ, ἢ

largiorem [17] accipit. At verò quamcumque ſolvunt, non gratis ſolvunt; neque enim ita prodigos, aut ſtultos reputes; ſed ut navigantium à ſe Mercatorum rapinas, atque injurias redimant, ſuæque onerariæ, illarũ navium præſidio tectæ, ſecuriùs per mare volitent, ac portus teneant. Hoc tamen largitionum genus muneris, & benevolentiæ nomine cohoneſtant. Quam largitionem Diopithi, Copiis circumfuſo, eos quoque daturos nemo ſit, qui dubitet. Unde enim, aut aliâ qua ratione putatis hominem, anguſta re familiari, nullâq; publicâ, victum, & ſtipendia militibus comparare? E cœlo ne? Quis cogitet. Sed aut verſuram facit, aut precariò pecuniã rogat, atque hinc vitam degit, ſuiſq; ſuppeditat, quæ ſunt ex eorum uſu, & neceſſitate. Igitur qui hunc apud vos calumniis, atque accuſationibus obruunt, id ſolùm agunt, ut iſtos occludant pecuniæ fontes, magniſq; vocibus interdicunt, ne quiſpiam illum, veluti Reipublicę daturum pœnas non modò ſcelerũ, quæ hactenus feciſſe, ſed etiam quæ perfecturum dicunt, ullo auxiliorum genere proſequatur. Huc enim ſpectãt hujuſmodi voces: obſidebit; Græcos hoſtibus prodit. An fortè gerunt iſtorum aliqui Aſianorum Græcorum curam? Profectò majorem induſtriam in iis, quàm in Patria tuenda collocarent; atque iſtuc ne pertinet, quòd alium velint Imperatorẽ mittere in Helleſpontum? Verùm ſi Diopithes contra Rempublicam facit, ſi malè ſe gerit, ſi naves prædatur, ſatis eſt, Athenienſes, ad coercendam illius improbitatem, ſatis eſt parvum à vobis epiſtolium. Nam leges hujuſcemodi reis denuntiari jubent, Sociorum injurias Populo diſplicere, & ni ceſſent, Judicium daturum. Non verò jubent, ut eas gentes tanta triremium claſſe, tantiſque ſumptibus, quantis res indigeret, ab omnium injuriis tueamur. Id enim eſſet apex amentiæ. Et quidem hoſtes illi, qui nequeunt legum vinculis detineri, triremium, Ærarii, militum vi frangendi ſunt, ac re-

fræ-

καὶ ἀναγκαῖον ἐστι: ἐπὶ δ' ἡμᾶς ἀυτὰς, ἀφίσμα, εἰσαγγελία, Πάραλος: ταῦτ' ἐστὶν ἱκανά. Ταῦτ' ὦ ἀνδρῶν ἀνδρῶν. Ἐπιπλαζόντων δ, καὶ διαφθειρόντων τὰ πράγματα, ἃ νῦν ὑμῖν πεῦσι. Καὶ τὸ μὲ τούτων τινὰς εἶναι τοιούτους δεινὸν ὄν, οὐ δεινὸν ἐστιν. Αλλ' ὑμῖν οἱ καθήμενοι αὖτως ἤδη διάκεισθε, ὥς τε, ἂν μέν τις εἴπῃ παρελθὼν ὅτι Διοπείθης ἐστὶ πάντων τῆς κακῶν αἴτιος, ἢ Χάρης, ἢ Αριστοφῶν, ἢ ὃν ἂν εἴπῃ τις τῆς πολιτῆς, δίδοτε φατέ, καὶ θορυβεῖτε ὡς ὀρθῶς λέγει. Ἂν δ παρελθὼν λέγῃ τις τάληθῆ, ὅτι λυπεῖτε, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, πάντων τῆς κακῶν, καὶ τῆς πραγμάτων τούτων Φιλιππός ἐστιν αἴτιος, εἰ γὰρ ἐκεῖνος ἦγεν ἡσυχίαν, οὐδὲν ἂν ὦ νῦν πρᾶγμα τῇ πόλει: ὡς μὲ οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἔστιν, οὐκ ἔχετε ἀντιλέγειν: ἄχθεσθαι δέ μοι δοκεῖτε, ἐ ὥσπερ ἀπολλύμαι τί νομίζω. Αἴτιον δ τούτων, (καὶ μοι πρὸς Θεῶν ὅταν ἕνεκα τοῦ βελτίστου λέγω, ἴσως παῤῥησία) παρασκευάσασιν ὑμᾶς ἐκ πολλῆ τῆς πολιτευομένων ἔνιοι, ἐν μὲ ταῖς ἐκκλησίαις, σοβεροὺς καὶ χαλεπούς: ἐν δ ταῖς παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολεμου ῥᾳθύμους, καὶ ἀκαταφρονήτους. Ἂν μὲ οὖν τὸν αἴτιον εἴπῃ τις, ὃν ἴσε, ὅτι λήψεσθε παῤ ὑμῖν αὐτοῖς, φατὲ καὶ βούλεσθε: ἂν δ τοιοῦτον λέγῃ τις, ὃν κρατήσαντας τοῖς ὅπλοις, ἄλλως δ' οὐκ ἔστι κολάσαι, οὐκ ἔχετε εἰπεῖν τί ποιήσετε: ἐξελεγχόμενοι δ, ἄχθεσθε. Ἐχρῆν δ, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, τοιοῦτον ἢ νῦν, ἅπαντας τοὺς

frænandi; nobis autem in officio continendis ſatis, ſuperque ſunt minæ, decretum, Paralus [18]. Hæc ſentire, atque agere virorum eſt prudentiâ in Republica principum; ea verò, quæ nunc iſti moliuntur, hominum profectò, qui rem communem perditam, perculſamque volunt. Grave, & periculoſum eſt aliquos hac mente præditos inveniri; vos autem nec grave, nec periculoſum exiſtimatis; quin ipſi vos ita geritis, ut ſi aliquis in concione Diopithẽ, Charetem [19], Ariſtophonem [20], aut quemlibet Civium reum malorum omnium conſtituat, ſtatim murmure, geſtu, vultu annuitis, ejuſque ſententiam veluti veram judicio veſtro comprobatis. Si verò quis alius veritate adductus, meras nugas venditari vobis admoneat, oſtendatque Philippum eſſe, qui tantos commoverit ærumnarum fluctus; quippe ſi quietè viveret nullum negotium eſſet Civitati; tacetis quidem veritatis obſequio, neceſt, quo poſſitis hujuſmodi ſententiæ adverſari; ſed ægrè ipſam ſilentii neceſſitatem ſuſtinetis, atq; animo diſcruciamini, quaſi quidpiam mali vobis acciderit. Cur autem iſtos feratis animos dicam ego, nec quiſquam me liberè loquentem impediat, cum ſolùm, per Deos immortales, Patriæ bonum, ac veſtra dignitas me ad dicẽdum adducat. Eſt jamdiu, quo à quibuſdam eorum, qui primas habẽt partes in adminiſtranda Republica, hunc morem inductum video, ut vos in concionibus ad ſeveritatem, & duritiam inſtruant; in adornanda re militari ad inertiam, negligentiamque. Idcirco ſi quis aliquem reum dicat malorum omnium, quem ſciatis liberum vobis eſſe [21] carcere, ac pœnis multare, accuſationem ſuſcipitis, vultis judicium dari, puniri legum acerbitate. Quod ſi quiſpiam alios communium calamitatũ auctor afferatur, à quo vobis non liceat, niſi armis debilitato, in veſtramque poteſtatem redacto facinorum, pœnas exigere, inopes ad agendum hæretis; incenſi verò ad perſequendum ſcelus, ac deſidiæ redarguti, graviter quidem, atque iniquo animo fertis. Meliùs profectò Senatores iſti conſuluiſſent rebus veſtris, Atheniẽſes, ſi veſtræ

ſeve-

τοὺς πολιτευομένους, ἐν μὲ ταῖς ἐκκλησίαις πρέπου καὶ φιλανθρώπους ὑμᾶς ἐνδίκειν εἶναι: πρὸς γὰρ ὑμᾶς αὐτοὺς, καὶ τοὺς συμμάχους ἐν ταύταις ἐστὶ τὰ δίκαια: ἐν δὲ ταῖς παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου φοβερούς καὶ χαλεπούς ἐπιδεικνυναι: πρὸς γὰρ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ τοὺς ἀντιπάλους ἐν ἐκείναις ἔοικ' ὁ ἀγών. Νῦν δὲ δημαγωγοῦντες ὑμᾶς, καὶ χαριζόμενοι καθ' ὑπερβολὴν οὕτω διατιθεικασιν, ὡς ἐν μὲ ταῖς ἐκκλησίαις πυρρᾶν καὶ κολακεύεσθαι πάντα πρὸς ἡδονὴν ἀκούοντας: ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ τῆς ἐχάτων ἤδη κινδυνεύειν. Φέρε γὰρ πρὸς Διὸς, εἰ λόγον ὑμᾶς ἀπαιτήσειαν οἱ ἕλληνες, ὧν νυνὶ παρήκατε καιρῶν διὰ ῥαθυμίαν, καὶ ἔροιντ' ὑμᾶς: ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πέμπετε ὡς ἡμᾶς ἑκάστοτε πρέσβεις, καὶ λέγετε ὡς ἐπιβουλεύει Φίλιππος ἡμῖν, καὶ ἅπασι τοῖς ἕλλησι, καὶ ὡς φυλάττεσθαι δεῖ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἅπαντα τὰ τοιαῦτα: ἀνάγκη φάσκειν καὶ ὁμολογεῖν, πανύμεν γὰρ ταῦτα. Εἶτ' ὦ πάντων ἀνθρώπων φαυλότατοι, δέκα μῆνας ἀπογνωσμένου τἀνθρώπου, καὶ νόσῳ, καὶ χειμῶνι, καὶ πολέμοις ἀπειλημμένου, ὥστε μὴ ἂν δύνασθαι ἐπανελθεῖν οἴκαδε: οὔτε τὴν Εὔβοιαν ἠλευθερώσατε, οὔτε τῆς ὑμετέρων αὐτῆς οὐδὲν ἐνομίσασθε. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, ἡμῶν οἴκοι μενόντων, σχολὴν ἀγόντων, ὑγιαινόντων, εἰ δεῖ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ὑγιαίνειν φῆσαι, δύο ἐν Εὐβοίᾳ κατέστησε Τυράννους, τὸν μὲν, ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπιτυχίσας, τὸν δ' ἐπὶ Σκιάθῳ. Ὑμεῖς δ' οὐδὲ ταῦτ' ἀπελύσασθε, εἰ μηδὲν ἄλλο ἐβούλεσθε, ἀλλ' ἐᾶτε καὶ ἀφίετε δηλονότι αὐτῷ: καὶ

severitati, & manſuetudini diverſas ſedes conſtituiſſent. Debuiſſent enim vos in concionibus ad humanitatem informare; in bellicis apparatibus ad terrorem; cum in concionibus veſtra, aut Sociorum res dumtaxat agatur, in qua extollitur maximè lenitatis laus; in bellicis apparatibus hoſtium vindicta, quæ quò promptior, ac vehementior, eò magis confert Reipublicæ. Verùm nunc ad ineundam à vobis gratiam, eamque ſibi præter modum conciliandam, eò rem deduxerunt, ut vos fracti adulationum illecebris ea ſolùm in concionibus audiatis, quæ mirificè blandiantur animis veſtris; ſtatus autem Civitatis ad extrema pericula, in ultimum diſcrimen jam ſit adductus. Age verò ſi Græci quærant à vobis rationem temporum, quæ nunc bene gerendæ Reipublicæ per ſummam deſidiam prætermiſiſtis, atque ita dicere incipiant. Athenienſes, quotidiè Legati à vobis ad nos mittuntur, qui moneant Philippum veſtræ, communique rei Græcorum inſidias ponere, quare cavendum ab homine, ſibiq; providendum; & pleraque hujuſmodi. Quid nos ad iſtud? Cum verum ſit, fateamur neceſſe eſt. Proſequantur verò: ô Mortalium omnium inertiſſimi, decem abfuit menſes [23] Philippus adeo morbo, bellis, hyeme detentus, ut ei non licuerit domum regredi; vos interim neque Eubœam [24] libertati reſtituiſtis, nec quicquam rerum veſtrarum ab ejus Impuris faucibus ereptum vēdicaſtis; quin imò dum vos, & quidem ſanâ mente, ac veſtrûm compotes (ſi tamen id agentibus congruit ſanitatis nomen) otio domi diffluitis, duobus ille in Eubœa Tyrannis conſtitutis, altero Schiatum [25] oppreſſit, alterum Atticæ oppoſuit veluti firmiſſimum propugnaculum. Quæ cum prope fierent in conſpectu veſtro, non modò, ſi nihil aliud agere volebatis, non modò, inquam, non improbaſtis, ſed permiſiſtis, nullam ipſi objeciſtis moram, nullum dediſtis impedimentum,

Hinc

καὶ φαυλον πεπαίκατε, ὅτι οὐδὲ αὖ δικάκις ἀποθανῇ, οὐδὲν μᾶλλον ὑμεῖς γε κακισθε. Τί οὖν φοβεῖσθε, ἢ κατηγορεῖτε, ἢ πράγματ' ἡμῖν παρέχετε; Αὖ ταῦτα λέγωσι, τί ἐροῦμεν, ἢ τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ὁρῶ. Εἰσὶ τίνων τινὲς οἳ τὸν ἐξελέγχειν τὸν παρόντα εἴωνται, ἐπειδὰν ἐρωτήσωσι, τί οὖν χρὴ ποιεῖν. Οἷς ἐγὼ μὲν τὸ δικαιότατον, ἢ ἀληθέσατον τοῦτο ἀποκρινοῦμαι, ταῦτα μὴ ποιεῖν, ἃ νυνὶ ποιεῖτε. Οὐ μὴν, ἀλλὰ ἢ καθήκαστον ἀκριβῶς ἐρῶ: ἢ ὅπως, ὥσπερ ἐρωτῶσι προθύμως, οὕτω ἢ ποιεῖν ἐθελήσουσι. Πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο παρ' ὑμῶν αὐτοῖς βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει φίλιππος πολεμεῖ, ἢ τἀν εἰρήνῃ λέλυκε: ἢ παύσασθε περὶ τούτων κατηγοροῦντες ἀλλήλων: ἐ κακόνους μέν ἐστι, ἢ ἐχθρὸς ὅλῃ τῇ πόλει, ἢ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προδίδωσι ἢ τοῖς ἐν τῇ πόλει πᾶσιν ἀνθρώποις, ἢ τοῖς μάλιστ' οἰομένοις αὐτῷ χαρίζεσθαι. Εἰ δ μὴ, σκεψάσθωσαν Εὐθυκράτην, ἢ Λασθένην τοὺς Ὀλυνθίους, οἳ δοκοῦντες οἰκειότατ' αὐτῷ διακεῖσθαι, ἐπειδὴ τὴν πόλιν προὔδοσαν, πάντων κακίστ' ἀπολώλασιν. Οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον, ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ: οὐδ' ἐπιβουλεύει, ἢ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲ ἓν ἢ τῶν πάντων, ἢ ὅπως ταύτην καταλύσῃ. Καὶ τοῦτ εἰκότως πρόπον τινὰ γοῦν γε δὴ πράττει. Οἷδε γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι οὐδ' ἂν πάντων ἦν

Hinc autem cui manifeſtum non fuit, nunquam vos, quamvis ille millies moriatur, ejuſque metu ſoluti ſitis, ab hac ſocordia, deſidiaque diſceſſuros? Quid igitur Legationes obitis? Quid querelas interponitis? Quid moleſtiam nobis exhibetis? Si ita nos alloquantur, quid, Athenienſes, reponemus, quomodo nos ab iſtiuſmodi accuſationum vinculis exſolvemus. Ego equidem ignoro. At cum non deſint, qui omnem malorum culpam exiſtiment in Oratorem transferre poſſe, atque à ſeſe amoliri, poſtquam ipſum interrogaverint, qua ratione in hujuſmodi procella temporum tractanda ſint Reipublicæ gubernacula; iſtis hoc ego reſponſum reddam juſtiſſimum, veriſſimumque: ita quidem tractanda eſſe, ut non eò dirigatur curſus, quò nunc dirigitur. Verùm & ſingillatim dicam de unaquaque re, quod putem ad communem ſalutem pertinere, atque utinam iſti tantam afferant ad agendum animi alacritatem, quantam ad interrogandum. Id igitur omnium primùm vobiſcum animo cogitandum eſt, Athenienſes, Philippum violatâ pace bello Rempublicam aggredi; qua de re veluti firmâ, atque explorata jam facite vobiſcum rixandi finem; præterea exiſtimandum, univerſæ Civitati diras omnes apprecari, cum eâque ſuſceptas gerere inimicitias, quin & cum ipſo Civitatis ſolo, addo cum omnibus ad unum Civibus, iis præſertim, qui putant ſibi Regem obſequio, ac beneficiis obſtringere. Quod ſi non credant, convertant oculos ad Euthycratem, Laſthenemque Olynthios, qui videbantur ipſo familiariſſimè uti, ſed Urbe prodita omnium infeliciſſimi, perditi, abjectique malorum acerbitatibus cumulati ſunt. Nemini profectò bellum indicit vehementiùs, quàm huic Reipublicæ; huic præ cæteris ſedulò inſidiatur; hanc diligentiùs obſervat, qua parte latus oſtendat, ac vulnus extremum poſſit accipere. Et nunc ad eam labefactandam, ut rationi conſentaneum eſt, aliquo modo nervos intendit. Etenim probè ſcit, quoad ipſa teneat ſtatum ſuum,

ὑμῖν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔσται αὐτῷ βέβαιον ἔχειν, ἕως ἂν ὑμεῖς δυνήσησθε. Ἀλλ' ἐάν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα, ἃ πολλὰ γίνεται ἂν ἀνθρώπῳ, ἥξει πάντα τὰ νῦν συμβεβιασμένα, καὶ καταπεύξεται πρὸς ὑμᾶς. Ἐστὶ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ φλεγματῆσαι καὶ καταισχῦναι ἀρχὴν ὦ περυσῖται: ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλύται, καὶ ἔχοντ' ἀφελέσθαι δεινοὶ, καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν βουλομένοις, καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξαφεῖλεσθαι ἔτοιμοι: οὔκουν βούλεται τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς τὴν παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐπεισφρῆσαι, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ παλαὸς οὐδ' ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος. Πρῶτον μὲν δὴ διὰ τοῦτο δεῖ ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας, καὶ τῆς δημοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον: εἰ γὰρ μὴ τοῦτο πεισθήσεσθε ταῖς ψυχαῖς, οὐκ ἐθελήσετε ὑπὲρ ὧν φρονεῖτε κινδυνεύειν. Δεύτερον δ' εἰδέναι σαφῶς, ὅτι πάνθ' ὅσα φρονεῖται καὶ κατασκευάζεται νῦν, ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν κατασκευάζεται. Καὶ ὅπου τις ἐκεῖνον ἀμύνεται, ἐνταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν ἀμύνεται. Οὐ γὰρ οὕτω γ' ἀνόητός ἐστιν ὑμῶν οὐδεὶς, ὥστε ὑπολαμβάνειν τὸν Φίλιππον ὧν μὲν ἐν Θράκῃ κατῶν: τί γὰρ ἄλλο τις ἂν εἴποι Δρογγίλον, καὶ Καβύλην, καὶ Μάστειραν, καὶ ἃ νῦν ἐξαιρεῖ, καὶ κατασκευάζεται; τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν, καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν, καὶ πόνους, καὶ χειμῶνας, καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ὑπομένειν: ὧν δ' Ἀθήνησι λιμένων, καὶ νεωρίων, καὶ πρίνων, καὶ ὧν ἔργων ὧν ἀργυρίων, καὶ τοσούτων φορτίων οὐκ ἐπιθυμεῖν: ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσειν ὑμᾶς ἔχειν, ὑπὲρ δ' ὧν μελετῶν καὶ ὧν ὁπλιτῶν ὧν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις σιτοῖς, ἐν τῷ Βαράθρῳ χειμάζῃ.

non ſe tutò habiturum, quæ cæpit, etiamſi quicquid cæteri locorum obtinent, occuparet. Neque id mehercule ignorat, omnia, quæ nunc vi retinet, ſi quando nutet fortuna, quod non rarò homini contingit, diſruptis ſervitutis vinculis in veſtrum ſinum convolatura. Nam vos nati quidem non eſtis ad evertenda aliorum Imperia, ſed ita viribus, atque animo comparati, ut ea ſuſtinere velitis, quę hoſtium impetu urgentur; ea ex illorum manibus eripere, quæ fuerint in ſervitutem addicta; dominandi cupidos inflictis moleſtiis cohibere; donare denique; Mortales omnes liberè vivendi bono. Hæc ille pro re ſuâ nec malè, nec ſegniter ſecum ipſe perpendens, longè abeſt, ut velit veſtrum alienæ libertatis ſtudium in ſuas invadendi opportunitates imminere. Quare primùm ſic apud vos ſtatuatis neceſſe eſt, eum popularis Imperii hoſtem eſſe implacabilem, atque infenſiſſimum; niſi enim ita ſitis animo perſuaſi, nunquam ſeriò in rebus agendis induſtriam, diligentiamque veſtram conferetis. Deinde id certum, firmiſſimumque habeatis, omnem illius curam, cogitationem, apparatum ad noſtrę Reipublicæ labem pertinere, & ubi quiſpiam illum ulciſcitur, illic noſtrus vices ulciſci. Quis enim veſtrûm adeo ſit mentis inops, adeo rerum ignarus, qui reputet, Philippum deſiderio incendi viliſſimarum in Thracia rerum (nam quid aliud cenſeri poſſint Maſtira[26], Drongilos[27], Cabiles, quæque alia nunc ſibi vindicat, & populatur) ad eaque perdomanda, ſuoque ſubigenda Imperio, labores, hyemes, extrema ferre pericula; nullâ contra moveri cupiditate portuum, navalium, tanti argenti, tantorumque veſtigalium, quibus Athenæ florent, eaque vobis utenda permittere; atque interim ut defoſſum in Thraciis foveis panicum, & ſecale[28] viliſſimas fruges occupet, hyemantẽ in Barathro[29] ſubire incommoda hyberni Cœli, & temporis.

Lon-

ζειν. Οὐκ ἔστι ταῦτα. Ἀλλὰ κἀκεῖνα ὑπὲρ τοῦ πάντων γενέσθαι κύριος, καὶ τἄλλα πάντα πραγματεύεται. Τί οὖν; ἐὰν φρονίμων ἀνδρῶν ἦτε, εἰδότας ταῦτα καὶ ἐννοοῦντας, τὴν μὲν ὑπερβάλλουσαν, καὶ ἀνήκεστον ταύτην ῥᾳθυμίαν ἀποθέσθαι: χρήματα δ' εἰσφέρειν, καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀξιῶν, καὶ ὅπως τὸ στρατιωτικὸν τοῦτο συμμενεῖ πράττειν, ὅρᾶν καὶ φράττειν. Ἵν' ὥσπερ ἐκεῖνος ἑτοίμην ἔχει δύναμιν τὴν ἀδικοῦσαν καὶ καταδουλουμένην ἅπαντας τοὺς ἄλλους: οὕτω τὴν σώσουσαν ὑμᾶς καὶ βοηθήσουσαν ἅπασιν ἑτοίμην ἔχητε. Οὐ γὰρ ἔστι βοηθείας χωρὶς οὐδὲ σωτ' οὐδὲν ἄλλ' ἐκείνων πρᾶξαι. Ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ δύναμιν, καὶ προλαβόντας ταύτην παρίστασθαι, καὶ ταμίας δημοσίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι, εἶτα ποιήσαντας, τὸν μὲν τῶν χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμβάνειν: τὸν δὲ τῶν ἔργων, παρὰ τῶ στρατηγῶ. Κἂν οὕτω ποιήσητε, καὶ ταῦτ' ἐθελήσητε, ὡς ἀληθῶς ἄγειν εἰρήνην δικαίαν, καὶ μένειν ἐπὶ τῆς αὐτοῦ Φίλιππον ἀναγκάσητε, οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν γένοιτ' ἀγαθὸν, ἢ πολεμήσετ' ἐξ ἴσου. Εἰ δὲ τῷ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης μεγάλης, καὶ πόνων πολλῶν, καὶ πραγματείας εἶναι, καὶ μάλα ὀρθῶς δοκεῖ. Ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ ταῦτα γενησόμενα, ἂν ταῦτα μὴ ἐθέλῃ ποιεῖν: εὑρήσει λυσιτελοῦντα τὰ ἐκείνῳ ποιεῖν τὰ δίκαια. Εἰ μὲν γάρ ἐσί τις ἐγγυητὴς Θεῶν, ὡς γὰρ ἀνθρώπων γε οὐδεὶς ἂν γένοιτο ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος, ὡς ἂν ἄγηθ' ἡσυχίαν, καὶ ἅπαντα πρᾶξαι, οὐκ ἐπ' ἀυτοὺς ὑμᾶς τελεῖν ἐκεῖνος ἤξει. Λίχρην μὲν νὴ τὸν Δία, καὶ πάντας τοὺς Θεοὺς, καὶ ἀνάξιον ὑμῶν, καὶ τῆς ὑπαρ-

Longè id abeſt à verò; ſed illa, & quicquid aliud molitur, eò refert, ut viam ſibi muniat ad illa noſtra obtinẽda. Quid igitur? Prudentium virorum eſt, hæc oculis, atque animo perſpicientes, immanem iſtam, intolerandamque deſidiam abiicere, conferre tributa, invocare ſocios, & fœderatos populos, dare deniq; operam, ac providere, ut iſtud jam conſtitutum Legionum robur maneat Reipublicæ. Ut ſicut ille paratas habet ſuas Copias ad Græcorum omnium peſtem, ac ſervitutem; ita vos veſtras habeatis ad ipſorum ſalutem, & libertatem. Neque enim fieri poteſt, ut vos ad opem ferendam tumultuarios milites adhibentes, feliciter rem expediatis, officioque veſtro defungamini. Quin hoc magis enitendum reor, conſcribendos exercitus, commeatus comparandos, Quæſtores conſtituendos, Ærarium, quàm meliùs poſſit, diligentiſſimè cuſtodiendum; atq; ita re geſta, pecuniæ rationem à Tribunis, militiæ ab Imperatore accipiendam eſſe. Si ad iſta inducatis animum, ſi ita re perficiatis, frœnũ Philippo iniicietis, ut ſuo contentus vivat, ac veram, firmiſſimamque pacem tueri neceſſe habeat; quo nihil melius poteſt contingere; aut cum illo gladiatore æquis viribus dimicabitis. Id autem ſi cui videatur maximâ pecuniâ, ſtudio, laboribus indigere, rem veriſſimè judicat. At ſi advertat animũ, quot, quantaque mala emerſura ſint Civitati, ſi ea curare negligat, curabit profectò, atque exiſtimabit ex ejus eſſe utilitate, omnem à vobis curam, omne ſtudium ad ea ipſa libenter conferri. Quin & ſi quiſpiam Deorum (hominem quippe nullum cenſeo tantæ rei vadem idoneum) vadimonio ſe obſtringat, Philippum, ſi quieti ſimus, ſi omnia ejus arbitrio permittamus, nihil demum contra nos moturum; turpe tamen, atque à ſplendore hujus Urbis, à veſtra dignitate, à Majorum noſtrorum geſtis longè alienum exiſtima-

ὑπαρχόντων τῇ πόλει, καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας ἕνεκα ῥᾳδυμίας τοὺς ἄλλους ἕλλησας ἅπαντας εἰς δουλείαν προϊδεῖν. Καὶ ἔγωγε αὐτὸς αὐ τεθνάναι μᾶλλον, ἢ ταῦτ' εἰπεῖν βουλοίμην: οὐ μὰ ἀλλ' εἴ τις ἄλλος λέγει, καὶ ὑμᾶς πείθει, ἴσω: μὴ ἀμύνεσθε: ἅπαντα προΐεσθε. Εἰ δ' μηδενί μ' ταῦτα δοκεῖ, τοὐναντίον ὅρίσομεν ἅπαντες, ὅτι ὅσῳ αὖ πλείονα ἐσόμεθ' ἐκείνου γοιεῖσθαι κύριοι, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἐχυροτέρῳ χρησόμεθα ἐχθρῷ, τοῖ ἀναδυόμεθα; ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ Δί' ἀνάγκη τίς ἦ; ἀλλ' ἐμοὶ μὲ ἄν τις ἐλεύθερον ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, ὃ μόνον οὐδὲν πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι παρελήλυθε: τὸν δ' ὅπλ' ἔχειν, ἀπεύχεσθαι, δέπτε μὴ γοιεῖσθαι, δεῖ. Διαφέρει δ' τί; ὅτι ἔστιν ἐλεύθερος μὲ ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη, ἢ ὑπὲρ τῆς γεγονυίας πραγμάτων αἰσχύνη: καὶ μείζω ταύτης, ἂν οἶδ' ἐγὼ τιν' ἄν εἴποι τις: δεῖλῳ δ', πληγαί, καὶ ὁ τῦ σώματος ἀκισμός, ἃ μή τε γένοιτο, ὅτε λέγειν ἄξιον. Ποῖα τοίνυν τἄλλα εἰπὼν ἄν τις δίκαιος, καὶ δείξας ὃν τρόπον ὑμᾶς ἔστιν καταπολιτεύονται, τὰ μὲ ἄλλα ἐάσω: ἀλλ' ἐπειδή τι τῆς πρὸς Φίλιππον ἐμπίπτει, δεῦρο ἀναβάς τις λέγετω, τὸ τῶν εἰρήνην ἄγειν, ὡς ἀγαθόν: καὶ τὸ πρέπον δυνάμεῖν μεγάλῃ, ὡς χαλεπόν: καὶ διαπράζειν τινὲς τὰ χρήματα βέλονται: καὶ πιθανοὺς λόγους, ἐξ ὧν ἀναβάλλωσι μὲ ὑμᾶς, ἰσυχίαν δ' ποιοῦσιν ἑαυτῷ, πράττειν ὅ, τι βούλεται. Ἐπ δ' τούτων περιγίγνεται ἡμῖν μὲ ἡ σχολὴ, καὶ τὸ μηδὲν ὅλως ποιεῖν: ἃ δέδοικ' ὅπως μηκέτ' ἀγανάκτεσθε ἐπὶ πολλῷ γεγενῆσθαι:

De Cherſoneſi Rebus.

rem, otium, ſegnitiemque noſtram Græcorum omnium ſervitúte potiorem ducere. Et quidem ego extremum diem obire mallem, quàm hanc vocem emittere. At ſi quis alius emittat, ſi vobis ita perſuadeat, eſto: Cohibete animos à vindicta, cuncta proiicite, nulla vobis ſit rerum cura. Quod ſi nemo ita furit, quin contra ſi quotquot ſumus, omnes non ignoramus, quantò illi magis dabimus proferre fines Imperii ſui, tantò difficiliori, ac potentiori hoſte uſuros; quî recuſamus, aut quid cunctamur dare operam Reipublicæ, atque ea facere, quæ propoſui? An per Deos immortales, quoad aliquâ excitemur neceſſitate, Athenienſes, expectabimus? Si eam dicis neceſſitatem, quæ liberos homines ad rem gerendam impellit, non ſolùm adeſt, ſed jampridem ſe obtulit. Si verò, quæ ſervos; oro, obteſtorque Deos omnes, ut nunquam cervicibus noſtris impendeat. Quid autem ipſæ inter ſe differunt? Hoc ſanè; quod ingênuo, ac libero præſentis fortunæ pudor agendi neceſſitatem imponit, qua neceſſitate nulla major excogitari poteſt. Servo flagella, plagæ, verbera, quæ non ſolùm infligi, ſed etiam commemorare turpiſſimum duco. Reliqua omnia, quæ mihi forent dicenda, lubens oratione percurrerem, ſed prætermittam, idque unum vobis ob oculos ponam, nimirum qua ratione, qua mente nonnulli in adminiſtranda Republica moderantur dolosè conſilia ſua. Igitur ſi quis de Philippi rebus incidat ſermo, illico præſtò ſunt, qui vos moneant, pertinere ad commune bonum pacem tueri; difficile, maximos exercitus alere; eſſe qui belli occaſione depeculari Rempublicam volunt, atque id orationum genus, quibus vos ad otium, deſidiamque revocant, Regi aditum patefaciunt ad quicquid vult è ſua voluntate moderandum. Inde ceſſatio vobis, & quies, quam vereor, ne aliquando nimium diu invaluiſſe videatur; Iſtis gratiæ, ac præ-

ϑαι: τούτους δ', ἂν χάριτες ἢ ὁ μισθὸς ὁ τοῦτον. Ἐγὼ δ' οἶμαι, τλιὼ μὲν εἰρήνην ἄγειν, ὑμᾶς δὲν πείθειν, οἷ πεπεισμένοι κάϑησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τῦ πολέμυ πράττοντα. Αὐ γὰρ ἐκεῖνος πέϑῃ, τά γ' ἀφ' ὑμῶν, ἕτοιμα ὑπάρχει: νομίζω δ' εἶναι χαλεπὰ, ὐχ ὅσ' ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν, ἀλλ' ἃ πείσομεϑα, ἂν ταῦτα μὴ ἐϑέλωμεν ποιεῖν: ἢ τὸ διαρπαδισϑῆναι τὰ χρήματα, τῷ φυλακὴν δοῦναι, δι' ἃς σωϑήσεται καλύσειν, ὐχὶ τῷ τῦ συμφέροντος αἱρεῖσϑαι. Καίτοι ἔγωγε ἀγανακτῶ, ἢ αὐτὸ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινας ὑμῶν, ὡ διαρπαδίσεται, ἃ ἢ φυλάττειν, ἢ καλάζειν τοὺς ἀδικοῦντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι: τλιὼ δ' Ἑλλάδα πᾶσαν ἐρεξῆς ὑπωσὶ φίλιππος ἀρπάζων ὡ λυπεῖ, ἢ ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἁρπάζων. Τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῦ, τὸν μὲν ὕτω φανερῶς στρατεύοντα, ἀδικοῦντα, πόλεις καταλαμβάνοντα, μηδένα πώποτε τούτων εἰπεῖν, ὡς ἀδικεῖ, ἢ πόλεμον ποιεῖ: τοὺς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν, μὴ δ' προϊέϑαι ταῦτα συμβουλεύοντας, τούτους τὸν πόλεμον ποιεῖν αἰτιᾶσϑαι; ἐγὼ διδάξω. Ὅτι τλιὼ ὀργὴν, λιὼ εἰκὸς ἐστι γίγνεσϑαι παρ' ὑμῶν, ἂν τι λυπῆσε τῷ πολέμῳ, εἰς τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας τὰ βέλτιστα πρᾶξαι βουλομένους, ἵνα τούτους κρίνητε, μὴ Φιλίππου ἀμυνόμενοι: ἢ κατηγορῶσι μὲν αὐτοὶ, μὴ δίκλιν δ' δῶσιν, ἂν ποιῶσι ταῦ. Τοῦτ' αὐτοῖς δύναται, τὸ λέγειν ὡς ἄρα βούλονται πόλεμόν τινες ποιῆσαι παρ' ὑμῖν: ἢ

præmia pro mercenariis hiſce conſiliis perſolvuntur. Ego equidem ſupervacaneum reputo pacem vobis ſuadere, quibus eſt perſuaſiſſima, ſed ei maximè neceſſarium, qui quas injurias bellum infert, earum nullam ſibi reliquam facit. Si enim Philippus ad otii trãquillitatem inducat animum, per vos mehercule nulla paci dabitur mora. Ea verò meâ ſententiâ gravia, & difficilia cenſenda ſunt, quæ nos ferre oportebit, ſi capeſſere quo dixi modo Rempublicam repudiabimus, non quæ in medium collata Patriæ libertatem, & commune bonum retineant. Ærarii demum depeculatio cohibenda eſt, datis cuſtodiis, quæ ſedulò vigilent, non abjudicatis novis tributis, quibus afflicta Reipublicæ ſalus recreari poſſit. Enimvero, Athenienſes, vehementer doleo, cum video aliquos veſtrûm commoveri, atque angi metu, ne diripiantur pecuniæ publicæ, quas integras in veſtra eſſet poteſtate à nefariis manibus tueri, pœnaſque depeculatoribus dare; Nullo autem affici doloris ſenſu, cogitantes Philippum omnem deinceps Græciam depopulaturum, & quidem veſtro interitu, veſtroque damno depopulaturum. Quid verò cauſæ eſt, Athenienſes, quare dum iſte in omnium oculis arma gerit, vaſtat, evertit, Urbes domat; horum audeat nemo illum vocare hoſtem, nemo ſuſcepiſſe bellum accuſet? Ab iis autem conflari inſimulent, qui vos graviſſimè ſuis conſiliis ad ea non permittenda, ad repellendas hujuſmodi injurias adhortantur. Dicam ego, nec verebor hujuſce ſilentii fontem aperire? Quod qua iracundiâ contra belli incommoda (multa enim bello infligi opus eſt) ardere deberetis, eâ ſtudent incendi Oratores illos, quibus Reipublicæ ſalus cordi eſt, ut in hos judicium conſtituatis, neutiquam Philippi injurias ulciſcamini. Deinde quòd ipſi diem aliis dicunt, accuſationes inſtituunt; nunquam verò accuſantur, nunquam malorum aguntur rei, quibus nunc Rempublicam labefactant. Id enim roboris habent voces illæ; nonnullos eſſe, qui belli vos difficultatibus implicare velint; hinc

ἢ περὶ τούτων ἡ διαδικασία αὕτη ἐστίν. Ἐγὼ δ' οὐδὲ ἀκριβῶς, ὅτι ἡ γράψαντες Ἀθηναίων ὡς ἡμᾶς πόλεμον, ἢ ἄλλα πολλὰ Φίλιππος ἔχει ὧν τῆς πόλεως, ἢ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε βοηθόν. Εἰ μέντοι βουλομένῳ ἡμῖν μὴ προσποιεῖσθαι πολεμεῖν αὐτὸν ἡμῖν, ἀναπείσαιτο πάντων ἂν ἥκιστα ὧν ὄντων ἀνθρώπων, οἱ τοῦτ' ἐξελήλεγχα. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἐφ' ἡμᾶς αὐτὸς ἦν, τί φήσομεν τότε; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν ἡμῖν ἐρεῖ, ὥσπερ ἡ δ' Ὠρείτης, ὧν στρατιωτῶν ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ: οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὶν ἢ πρὸς τὰ τείχη προσβαλεῖν αὐτῷ: οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξαρχῆς, ἕως οὐ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ στράτευμα παρῆν ἔχων: ἢ ἢ ποτε τοὺς ἀμυνεῖσθαι παλαίοντας, πόλεμον ποιεῖν φήσομεν: ἀκούω ὑπολειπόν δ' ἐλεύθερον. Οὐ γὰρ ἄλλο γ' οὐδὲν ἐστὶ μεταξὺ τοῦ μὴ' ἀμυνεῖσθαι, μὴτ' ἄγαν ἡσυχίαν ἄγειν. Καὶ μοὶ, οὐχ ὑπὲρ ὧν ἴσασιν ὑμῖν τε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἔστιν ὁ κίνδυνος. Οὐ γὰρ ὑφ' αὐτῷ τοῦτο πόλιν ποιήσασθαι βούλεται Φίλιππος, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. Οἶδε γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὐκ' ἐθελήσετε, ἴσθ', ἂν ἐθελήσητε, ἐπίσασθε: ἄρχειν γὰρ εἰώθατε. πράγματα δ' αὐτῷ παρασχεῖν, ἂν χωρὶς λάβητε, πλέον οὐδ' ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεσθε. Ὡς καὶ ὑπὲρ οὗ ἐχάτων ὄντος τοῦ ἀγῶνος, ὅτου προσήκει γιγνέσθαι, καὶ τοὺς πεπραγότας αὐτοὺς ἐκείνῳ μισεῖν τε καὶ ἀποτυμπανίσαι. Οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι σοῦ ἔξω τῆς πόλεως ἐχθροὺς κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καλάσητε ἐχθροὺς ὑπηρετοῦντας ἐκείνῳ: ἀλλ' ἀνάγκη τοῦτο ὥσπερ προβόλοις προσπταίοντας ὑπορρήξῃ ἐκείνων.

hinc turbulentæ conciones; hinc incenſa illa in ſententiis dicendis altercatio. Verùm declamitent quidem, ut volunt, mihi ſanè compertum eſt, nullum eſſe Athenienſium, qui periclitari communem Martem decreverit, cum tamen Philippus pleraque occupet Civitatis, & modò Cardianis [10] auxilia ſubmiſerit. Profectò ſi diſſimulare velimus violatam ab ipſo pacem, arma contra vos commoviſſe; ſi rem fateretur, noſtramque ſimulationem falſi redargueret, ſui compos non eſſet, ac Mortales omnes dementiâ antecelleret. Quod ſi tandem armorum faces finibus noſtris admoveat, quis tum nobis ſermo? Negabit ille ſe bellum gerere, ut negavit Orithis [11], cum caſtra in ipſorum agris haberet; aut prius Pheræis [12], ătequam mœnibus ſucceſſiſſet; aut Olynthiis initiò [13], cum ſibi nondum exercitus adveniſſet. An tum quoque atrociter minitabimur ad bellum nos adhortantibus? Reliquum igitur, ſervitutem pati, cum inter bellum à vobis, pacem à Philippo repudiatam, nihil aliud interſit. Sed neque par vobis diſcrimen ſubeundum eſt, ac reliquis Græcis. Siquidem ille non ſatis habet hanc Urbem in ſervitutem adducere, ſed vult prorſus evertere, ac deturbare. Scit enim & odiſſe vos ſervitutem, & quamvis odio non haberetis, perferendæ imperitos eſſe, cum ſolùm imperare conſueveritis. Neque id eum fallit, ſe poſſe datâ occaſione gravioribus incommodis à vobis affici, quàm à reliquis hominum. Quamobrem veluti pro aris, ac focis pugnandum ſit, cura vobis Reipublicæ ſuſcipienda eſt, & in iſtos, qui ſe Regi venditarunt, excitandum odium, jubendum virgas expediri. Nunquam enim, nunquam erit profectò, ut poſſitis externos hoſtes concidere, ac profligare, niſi prius refrenatâ domeſticorum hoſtium licentiâ, qui vel in ipſo Patriæ ſinu Philippo navant operam ſuam. Quin imò neceſſe eſt, ut vos in iſtos illiſi, veluti in Syrtes infeſtas, diriſſimaſque, illorum fluctibus obruamini, ac Reſpublica naufragium faciat.

Ete-

των. Πόθεν γὰρ οἴεσθε τοῦτ' ἀυτὸν ὑμῖν βλάπτειν εἰς ὑμᾶς; ἀδύνατον γὰρ ἄλλο τι μοι γε δοκεῖ ποιεῖν ἢ τοῦτο· ὃς τοὺς μὲν ἄλλους ὧν ποιοῦντα, οἱ μηδὲν ἄλλο, ἐξαπατᾷν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν ἤδη.

Οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δὴς ὑπηγάγετο εἰς τὴν τῶν παρόντων δουλείαν. Οὐδ' αὖ εἶπεῖν δυνατὸς ἐστὶν ὅσα τοὺς τυλαπτώρας Ολυνθίους, φράσειεν δὲς Ποτίδαιαν, ἐξηπάτησεν, ᾗ πολλ' ἕτερα. Θηβαίους τε τῶν ὑπάγει, τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς, ᾗ ἀπαλλάξας πολέμου πολλοῦ, καὶ χαλεποῦ. Ἔστι καρπωσαμένοις τινὰ ἕκαστα τούτων πλεονεξίας, οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν, ἃ δὴ πάντες ἴσασιν· οἷς δ' ὅ, τι ἂν ποτε συμβῇ, πείσονται. Τμεῖς δ', ἂν μὲν ἀποκρίνησθε, σιωπῶ. Ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσα ἐξηπάτησθε, πόσων ἀπεστέρησθε; οὐχὶ Φωκέας; ἀ Πύλας; οὐχὶ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, Δορίσκον, Σίρριον; τὸν Κερσοβλέπτου αὐτὸν; ἀ τῶν τὴν πόλιν ἥδ' Καρδιανῶν ἔχει ᾗ ὁμολογεῖ ἔχειν τις πω' οὐκ ἐκεῖνος τοῖς ἄλλοις, ᾗ ἀ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν προσφέρεται; ὅτι ἐν μόνῃ τῇδ' πασῶν πόλεων τῇ ἡμετέρᾳ ἄδεια ὑπὲρ τῆδ' ἐχθρῶν λέγειν δίδοται; ᾗ λαβόντα χρήματ' αὐτὸν ἀσφαλὲς ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν ἀφῃρημένα τὰ ὑμέτερα αὐτῆδ' ἦτε. Οὐκ οὖν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Ολυνθῳ τὰ Φιλίππου, μὴ συναδικουμένου τῆδ πολλῶν Ολυνθίων τῷ Ποτίδαιαν καρπώσασθαι. Οὐκ οὖν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ τὰ Φιλίππου, μηδὲν αὖ πεπονθότος τοῦ πλήθους τῆδ Θετταλῶν τῷ τοὺς Τυράννους ἐκβαλεῖν Φιλίππου αὐτοῖς, καὶ τὴν Πυλαίαν ἀποδοῦναι. Οὐκ οὖν ἐν Θήβαις ἀσφα-

Etenim, qua ipſum alia ſpe fretum putatis damna vobis inferre? Id enim unum curare, nihil ſanè aliud agere mihi videtur. Et cum cæteros, ut leviter dicam, beneficiis decipiat, nos deterrere objecto, intentatoque malorum metu? Theſſalos Medius fidius hac [14] arte, ſuâ pridem illectos liberalitate ſervituti, qua nunc premuntur, addixit. Hac miſeros oppreſſit Olynthios [15], traditâ Potidæâ, quos quibus dolis illuſerit, cui tanta ſit copia dicendi, ut oratione complecti poſſit. Hac nunc denique Thebanos in plagas [16] ducit, conceſsâ Beotiâ, confectoque ſuis viribus longo, difficilique bello, quo mehercule debilitabantur. Ità ſanè horum ſinguli quidpiam adepti, alii jam graviſſimis dilacerantur malis, quæ nemo veſtrûm ignorat; aliis, cum occaſio ſe dederit, paria profectò non deerunt. Quę verò vobis abripuerit, quibus deſpoliaverit, ſilentio prætereo; ſed illud tacere nequaquam poſſum, quot nefariis modis illuſi, quot rebus orbati in ipſo pacis conſtabiliendo fœdere fueritis [17]. Nonne Phocæam eripuit? Nonne Pylas? Nonne Doriſcum in Thracia, Serrium, Cherſobletem ipſum? Nunc etiam nonne retinet Cardianorum Urbem, & retinere fatetur? At verò cur non eâ ipsâ vobiſcum utitur liberalitate? cur non uno, eodemque modo ergà vos, ac reliquos alios ſe gerit? Quoniam profectò in hac una cunctarum Urbium licet impunè partes hoſtium ſuſcipere, & quamvis eorumdem hoſtium ſcelere inflicta Reipublicæ damna doleatis, eos tamen liberè, nulloque periculo Oratores empti donis defendunt. Olynthi nemo dicendo audebat Philippi utilitatibus deſervire, antequam iſte Civium plurimos Potidæam lucratos hoc ſibi merito devinxiſſet. Nemo apud Theſſalos, cum nondum ipſorum ejectis Tyrannis, Pylæaque reſtituta, non unum apud illorum Rempublicam beneficium collocaſſet. Nemo

The-

φαλὶς, πρὶν τὴν Βοιωτίαν ἀπόδωσι, καὶ τοὺς Φωκέας ἀνέλωσι. Αλλ' Αθηναίοις μὲν μόνον Αμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν χώραν ἀπεστερηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκάζοντος ὑμῖν ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν, καὶ νῦν ἐπὶ Βυζαντίοις παρόντος, ἀσφαλὲς ἐστι λέγειν ὑπὲρ Φιλίππου. Τοιγάρτοι, πόσοι μὲν ἔνιοι ἐκ πτωχῶν ταχὺ πλούσιοι γεγόνασι, καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων, ἔνδοξοι, καὶ γνώριμοι: ὑμεῖς δ' ταὐναντίον, ἐκ μὲν ἐνδόξων ἄδοξοι, ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι. Πόλεως γὰρ ἡγοῦμαι πλῆθος ἡγεμόνα, συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν: ὧν ἁπάντων ἴδ' ὑμεῖς ἄποροι. Ἐκ δὲ τῆς, τούτων ὀλιγωρίας ὑμᾶς ἔχειν, καὶ ἐᾶν τούτων στέρεσθαι, ὁ μὲν, δυσαίμων καὶ μέγας καὶ φυβέρος πᾶσιν ἔλλησι καὶ Βαρβάροις γίγνεσθ: ὑμεῖς δ' ἔρημοι καὶ ταπεινοὶ, τῇ μὲν ὄψ' ὠνίων ἀφθονίᾳ λαμπροὶ, τῇ δ' ὧν προσῆκε, παρασκευῇ καταγέλαστοι. Οὐ τὸν αὐτὸν δ' τρόπον περί τε ὑμῶν, καὶ περὶ ἀνῆρ' ἑνὸς ὄψ' λεγόντων ὁρῶ βουλομένους.

Υμᾶς μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἄγειν φασὶ δεῖν, κἂν τις ὑμᾶς ἀδικῇ: αὐτοὶ δ' ἃ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν, ὑδενὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος. Εἶτά φασιν ὅς ἂν τύχῃ παριὼν, ὡ γὰρ ἐθέλεις γράφω, οὐδὲ κινδυνεύειν, ἀλλ' ἄτολμος εἶ καὶ μαλακός. Ἐγὼ δ' θρασὺς μὲν καὶ βδύλυρὸς, καὶ ἀναιδὴς, ὅτ' εἰμὶ, μήτε γενοίμην. Ανδρειότερον μὲν τι πολλῷ φάναι ὄψ' ἑταμῶς πολιτευομένων παρ' ὑμῖν ἐμαυτὸν ἡγοῦμαι. Οἱ τις μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, παρίδων ἃ συμβαίνει τῇ πόλει, κρύπτει, δημένει, δίδωσι, κατηγορεῖ: ἀδεμιᾶ ταῦτ' ἀνδρίᾳ ποιῶ, ἀλλ'

Thebis, niſi Beotiâ prius attributâ, atque oppreſſis, deletiſque Phocænſibus. Verùm Athenis licet ſine ullo capitis diſcrimine Philippi injurias patrocinio tegere, quamvis non ſolùm Urbem Amphipoli, Cardianorumque regione privaverit, ſed Eubœam vobis oppoſuerit veluti infeſtam, tutiſſimamque munitionem, & nunc admotis armis Byzantio inſidietur. Hinc ſanè illud eſt, quod brevi horum aliqui paupertatem cum divitiis, ignobilitatem cum decore, ac fama nominis commutarint; vos contra ab illuſtri opum, & dignitatis ſplendore ad inopiam, vilitatemque delapſi ſitis. Socios enim, fidem, benevolentiam patrimonium reputo Reipublicæ, quorum omnium vos maximè indigetis. Ex hac verò iſtarum rerum inopia, ex incuriaque veſtra in iis retinendis, ad tantam Imperii magnitudinem, felicitatemque ſeſe Philippus extulit, quin & cunctis Græcis, ac Barbaris, maximum ſui terrorem incuſſit; vos autem deſerti, ac miſeri, rerum quidem ubertate, quæ ſunt ad beatè, lautèque vivendum, admirationem habetis; ſed illarum egeſtate, quæ ad bene gerendam Rempublicam pertinent, riſum, & contemptum omnium conſequuti eſtis. Neque verò in ponenda vitæ ratione, cum de vobis, ac de ſe ipſi decernunt, unam eamdemque iſtorum video eſſe ſententiam. Vos enim quietos, pacatoſque dicunt eſſe oportere, quamvis damno, atque injuriis provocatos; ipſi nullis moleſtiis incitati placidam, ſedatamque vitam degere apud vos nequeunt. Et eſt deinde, qui fortè ad dicendum ſurgens exprobrare mihi audeat, quod nullius deferam nomen, nullum adeam fori periculum, ſed timidè tempus traducam, ac deſidiosè. Ego equidem inverecundiam, audaciam, perditam frontem nec præ me fero, nec unquam præferam; Attamen exiſtimo cõſtantia, & magnitudine animi longè me iſtis præſtare, qui temeraria conſilia vobis afferunt. Nam qui nullam publicæ utilitatis curam habet, atque omnem ponit in aliis accuſandis,

pro-

ἀλλ' ἔχων ἐπίχυρον τῆς αὐτῦ σωτηρίας τὸ πρὸς χάριν ὑμῖν λέγειν, καὶ πολιτεύεσθαι ἀσφαλῶς, θρασύς ἐστιν: ὅς τις δ' ὑπὲρ βελτίστου πολλὰ τοῖς ὑμετέροις ἐναντιοῦται βουλήμασι, καὶ μηδὲν λέγει πρὸς χάριν, ἀλλὰ τὸ βέλτιστον ἀεὶ, καὶ τῷ τοιούτῳ πολιτείαν προαιρεῖται, ἐν ᾗ πλείστων ἡ τύχη κυρία γίνεται, ἧ οἱ λογισμοὶ, τούτων δ' ἀμφοτέρων ὑπεύθυνον ὑμῖν ἑαυτὸν παρέχει: ἔστ' ἐστιν ἀνδρεῖος, καὶ χρήσιμός γε πολίτης ὁ τοιοῦτος ἐστιν. Οὐχ οἱ τῆς παρ' ἡμέραν χάριτος τὰ μέγιστα τῆς πόλεως ἀπολωλεκότες: ὃς ἐγὼ τοσούτου δέω ζηλῶν, ἢ νομίζειν ἀξίους πολίτας τῆς πόλεως εἶναι, ὅς τ' εἴτις ἔροιτό με, εἰπέ μοι, σὺ δὲ δὴ τί τῷ πόλει ἡμῶν ἀγαθὸν πεποίηκας; ἔχων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἡπαρχίας εἰπεῖν, καὶ χορηγίας καὶ χρημάτων εἰσφορὰς, καὶ λύσεις αἰχμαλώτων, καὶ τοιαύτας ἄλλας φιλανθρωπίας, ὑδὲν ἂν τούτων ἔροιμι: ἀλλ' ὅτι οὐδ' τούτων πολιτευόμεθα: ἀλλὰ δυνάμενος ἂν ἴσως ἅπερ καὶ ἕτεροι κατηγορεῖν, καὶ χαρίζεσθαι, καὶ δημεύειν, καὶ τἄλλα ἃ ποιοῦσιν οὗτοι, ποιεῖν, ὑδ' ἐφ' ἑνὶ τούτων πώποτ' ἐμαυτὸν ἔταξα, ὑδὲ προῆχθην, ὑδ' ὑπὸ κέρδους, ὑδ' ὑπὸ φιλοτιμίας: ἀλλὰ δικαίως λέγων, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲ πολλῶν ἐλάττων εἰμὶ παρ' ὑμῖν, ὑμεῖς δ' εἰ πείθοισθέ μοι, μείζους ἂν ποιοῖτε. Οὕτω γὰρ ἂν ἴσως ἀνεπίφθονον εἰπεῖν.

proſcribendis, judicandis, hic ſanè ad iſta non inducitur audaciâ; ac fortitudine; ſed eò magnos, atque audaces animos gerit, quod quæ vobis moleſtiam afferunt, nunquam dicendo attingit; eaque ſolùm proſequitur, quæ vos capere, ac delinire poſſint, iſtumque ſibi morem conſtituit, veluti pignus periculi, atque obſidem ſalutis ſuæ. Qui verò voluntati veſtræ pro Civium commodis adverſari ſæpius non dubitat, quique ſemper in ſententiis dicendis non gratiæ aucupiū, ſed omnium fœlicitatem propoſitam habet, quin & adminiſtrandæ Reipublicæ eam ſibi normam delegit, in qua quò magis caſus, quàm ratio moderatur, pro quocumque tamen eventu ſe vadem præbet, ſeſeque in diſcrimen affert, hic profectò civis eſt optimarum artium, optimarum partium, atque invicto quodam animi robore, non qui vos ſibi quotidianis aſſentationibus demerendo, florentem ſtatum Civitatis quamplurimùm convulſerunt. Hos ego tantùm abeſt, ut imitari velim, ac dignos exiſtimem hujus populi Cives, quin ſi quis me interroget, quibus bonis Rempublicam locupletaverim, cum proferre, Athenienſes, valeam geſtas Triremium, ac ſpectaculorum præfecturas [18], ſublevatum meis pecuniis Ærarium, ſervos mea re familiari libertate donatos, & Civitati reſtitutos, aliaque hujuſmodi humanitatis officia; tamen hæc omnia ſilentio obtegerem, in eoque me ſolùm

Οὐ-

efferrem, ac triumpharem, quod non eamdem inſiſtam viam, quam iſti ſibi ſtraverunt in gubernanda Republica, & quod cum mihi æquè fortaſſe, ac cæteris non deſit facultas accuſandi, proſcribendi, aſſentandi, & poſſim eaſdem, ac reliqui, artes, eamdemque tueri diſciplinam; nunquam tamen ad ullum iſtorum ſtudium me applicuerim; nunquam muneribus, aut ambitione captus in aliorum ſervitutem me dederim; ſed eorum ſim auctor conſiliorum, in iiſque maneam ſententiis, quorum causâ in hac Urbe (ut ita nihil dicam, quod inuri poſſit invidiâ) ego deteriori, quàm plerique Civium utor conditione; vos autem, ſi mihi fidem habere volueritis, & fortunas mehercule, & dignitatem veſtram extolletis:

Οὐδέ γ' ἐμοὶ δοκεῖ δίκαιον εἶναι τοῦτ' εἶναι τὸν πολίτην, τοιαῦτα πολιτεύεσθαι ζητεῖν, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρῶτος ὑμῶν ἔσομαι δυνατώτερος, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὦσιν· ἀλλὰ συναυξάνεσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι· καὶ τὰ βέλτιστα ἀεί, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπασιν λέγειν. Ἐπ' ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται· ἐπὶ τοῦτο δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προαγαγεῖν διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην. Ἤδη τινὸς ἤκουσα τοιοῦτό τι λέγοντος, ὡς ἄρα ἐγὼ λέγω μὲν ἀεὶ τὰ βέλτιστα, ἔστι δ' ἅττ' ἄλλα, ἃ λόγοι, τὰ παρ' ἐμοῦ· δεῖ δ' ἔργων τῇ πόλει, καὶ πράξεώς τινος. Ἐγὼ δ' ὡς ἔχω περὶ τούτων, λέξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. Οὐκ εἶναι νομίζω τὰ συμβουλεύοντα ὑμῖν ἔργον ἁπλοῦν, πλὴν εἰπεῖν τὰ βέλτιστα. Καὶ τοῦθ' ὅτι τοῦτο ἔχει τὸν τρόπον, ῥᾳδίως οἶμαι δείξειν. Ἴστε γάρ που τοῦθ', ὅτι Τιμόθεός ποτ' ἐκεῖνος ἐν ὑμῖν ἐδημηγόρει, ὡς δεῖ βοηθεῖν, καὶ τοὺς Εὐβοέας σῴζειν, ὅτι Θηβαῖοι κατεδουλοῦντο αὐτούς· καὶ λέγων, εἶπεν ἅττα πρὸς ἐμέ· βουλεύεσθε, ἔφη, Θηβαίους ἔχοντες ἐν νήσῳ, τί χρήσεσθε, καὶ τί δεῖ ποιεῖν; ἂν ἐμπλήσητε τὴν θάλατταν, ἃ νῦν ἔστι, πλοίων, πείρᾳ; ἂν ἀναστάντες ἤδη πορεύεσθε εἰς τὸν Πειραιᾶ; ἃ καθέλξετε τὰς ναῦς; ἀκούω, εἴπερ μὲν ταῦτα ὁ Τιμόθεος· ἐποιήσατε δ' ὑμεῖς. Ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέραν τὸ πρᾶγμα ἐπρόχθη. Εἰδ' ὁ μέν, εἶπεν ὡς οἷόν τε τὰ δέοντα, ὥσπερ εἶπε τότε· ὑμεῖς δ' ἀπιστοῦντες, καὶ μηδὲν ὑπακούσαντες, ἆρ' ἂν ἦν γεγονός τι τῶν τότε συμβάντων τῇ πόλει, οὐχ οἷόν τε. Οὕτω πίστιν καὶ τε-

De Chersonesi Rebus:

Sed neque boni Civis, ac moderati esse arbitror, eam Reipublicæ formam excogitare, qua constitutâ, plus ego vobis omnibus auctoritate possim; vos autem, si ad aliorum Imperia conferamini, potentiâ, & dignitate minus cæteris valeatis. Quin potius, præstantissimorum Civium institutis eadem Respublica augeri debet, ad eamque moderandam semper optima, non faciliora consilia afferenda sunt. Ad illud primum natura ipsa nos ducet; ad alterum vel Cives egregios salutaribus instrui præceptis necesse est. Sed quempiam audio dicentem: tu semper grandia sonas, & plena salutis, at nihil præterquam sonas; re autem, non verbis Reipublicæ opus est. Quid ego hîc sentiam, vobis dilucidè aperiam, nec reticebo. Nihil sanè aliud existimo sapientis esse Oratoris, quàm præstantiora in medium afferre, quæque sunt è communi bono. Quod ita res habeat, me facilè vobis arbitror ostensurum. Timotheum illum quondam meministis concionantem in foro, vobisque suadentem, oportere Eubœensium libertatem à Thebanis tentatam, concussamque, auxilio, atque opibus vestris erigere, & confirmare. His autem propemodum verbis loquebatur. Dicite mihi, adsunt Thebani, tenent Insulam, urgent; & vos deliberatis, quid iis respondendum, quid factu opus sit? & mare triremibus non impletis, & cunctamini, Athenienses, veluti facta conspiratione Piræum petere, & naves adhuc non conscenditis? Hæc Timotheus, cui vos confestim obsequuti nullam operi dedistis moram, atque horum utrisque conspirantibus, ejus nempe consiliis, vestráque strenuitate, res bene, ac feliciter gesta est. Si ille, quantùm in se fuit, optimas dixisset, ut verè dixit, sententias; vos autem rem negligentes, surdis illas auribus audissetis, putatis ne iis utilitatibus, eâque gloriâ, qua tunc efflorvit, ornatam, cumulatamque fuisse Civitatem? Non sanè. Res igitur, vel quas nunc ego,

vel

περὶ ὧν αὖ ἐγὼ λέγω τυγχάνω, ἢ περὶ ὧν αὖ ὁ δεῖνα εἶπε, τὰ μὲν ἔργα παρ' ὑμῶν αὐτῶν ζητεῖτε: τὰ δὲ βέλτιστα ἐπιστήμη λέγειν παρὰ τῦ παρόντος. Ἐν κεφαλαίῳ δ' ἃ λέγω φράσας, καταβλῶσα βούλομαι: Χρήματα εἰσφέρειν φημὶ δεῖν: τοῦτο ὑπάρχουσαν δύναμιν σωίζειν, ἐπανορθωτὰς εἴ τι δοκεῖ μὴ καλῶς ἔχειν, μὴ οἷς ἂν τις αἰτιάσηται, τὸ ὅλον καταλύοντας: φρίσσειν ἐπιτίμοις ταρταχοῦ τοὺς διδάξοντας, τοὺς ἐτοιμάσοντας, πράξοντας ὅσα ἂν δύωνται τῇ πόλει: παρὰ ταῦτα ταῦτα, τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασι δωροδοκοῦντας κολάζειν, ἢ μισθῶν αἰεὶ ἢ ταρταχῦ, ἵν' οἱ μέτοικοι, ἢ δικαίους ἑαυτοὺς παρέχοντες, ὦ βέβουλεῦσθαι δοκῶσι, ἢ τοῖς ἄλλοις, ἢ ἑαυτοῖς. Κἂν ἅτα τοῖς πράγμασι χρῆσθε, ἢ παύσησθε ὀλιγωρῦντες ἁπάντων: ἴσως ἂν ἴσως ἢ νῦν ἔτι τὰ λοιπὰ βελτίω γένοιτο, εἰ μέν τι καθιδρῦσθε, ἄχρι τῦ θορυβῆσαι ἢ ἐπαῦσαι ἀπαλλάζοντες, ἐὰν δ' δέη τί ποιεῖν ἀναδυόμενοι: οὐχ ὁρῶ λέγων, ὅς τις ἄνδρ τῦ ποιῆν ὑμᾶς ἃ προσήκει, δύνησεται τὴν πόλιν σῶσαι.

vel quas unquam alius proponat, ab Oratoribus optimè conſulendo, à vobis ipſis bene, fortiterque agendo explicari debent, atque ita vobis quærendum eſt. Verùm ne diutiùs vos teneam, ac brevi cuncta complectar, hæc mea quidem ſententia eſt: oportere tributa conferri; conſervari conflatum iſtud militum robur; corrigi, ſi quid non bellè ſe habet, non penitus, abiici, ſi cujuſpiam inſimuletur vitii; Legatos ad omnem partem decerni, qui quantùm liceat animadvertant, doceant, moliantur quodcumque conferre putent Reipublicæ; præſertim verò ſuppliciis eos coerceri, ſemper, & ubique affici capitalibus odiis, qui ſe mercenarios hoſtibus tradunt, atque eorum capti muneribus rem communem corrumpunt; ut qui æquos, temperatoſque ſe Cives præbent, bene ſibi, atque aliis conſuluiſſe videantur. Si ita rebus utamini, ac finem incuriæ, negligentiæque veſtræ imponatis, fortaſſe nunc etiam reliqua, fortaſſe oculos attollent, atque aliquâ ſalutis ſpe detinebimur. Hìc verò ſi conſidebitis, ſtudentes plauſu tantùm, & laudibus Oratorem proſequi; refugietis autem rebus neceſſariò agendis commodare operam veſtram, nullam video orationem, qua quis, detrectantibus vobis manum operi admovere, atque ea facere, quæ conveniunt, afflictam Reipublicæ valetudinem reficere poſſit, ac recreare.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.

Ἐπειδὴ πολλάκις μοι πρέσβεις ἀπεστείλαντες, ἵν' ἐμμείνωμεν τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς ὁμολογίαις, ὑδεμίαν ἐποιεῖσθε ἐπιστροφὴν, ἄμεινον δοκῶ πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, ὑπὲρ ὧν ἀδικεῖσθαι νομίζω. Μὴ θαυμάσητε δὲ τὸ μῆκος τῆς ἐπιστολῆς. Πολλῶν γὰρ ὑπαρχόντων ἐγκλημάτων, ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ ἁπάντων διελθεῖν καθαρῶς. Πρῶτον μὲν γὰρ Νικίου τοῦ κήρυκος ἀρπαδέντος ἐκ τῆς χώρας τῆς ἡμῶν, καὶ τῶν παρανομηθέντων ἐπετιμήσατε, ὅπερ ἦν δίκαιον, ἀλλὰ τὸν ἀδικήσαντα ἔφυγατε δέκα μῆνας: ὡς δ' ἕτερα παρ' ὑμῶν ἐπιστολὰς, ἀνέγνωτε ἐπὶ τῷ βήματος. Ἔπειτα Θασίων ὑποδεχομένων τὰς Βυζαντίων τριήρεις, καὶ τοὺς λαφύρων τοὺς βουλομένους, ὑδὲν ἐφροντίζετε τοὺς σωθέντων, διαρρήδην λεγόντων, πολεμίους εἶναι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας. Ἔτι τοίνυν περὶ τοὺς ἀμφὶ Διοπείθην ἐμβαλόντων εἰς τὴν χώραν Κροβύλῳ μὲ, καὶ τὴν Τιρίσαπιν ἐξωνδραποδίσαντο: τὴν δ' ὑπερκεῖσθαι Θρᾴκην ἐπόρθησε: τέλος δ' εἰς τοῦτο ἦλθε παρανομίας, ὥστε Ἀμφίλοχον ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων ἐλθόντα πρεσβύτην συλλαβὼν, καὶ τὰς ἐχάτας ἀνάγκας ἐπιθεὶς, ἀπελύτρωσε τάλαντον ἕνεκα. Καὶ ταῦτα τῷ δήμῳ ὑδοκιμοῦντα ἐποίησε. Καί τοι τὸ παρανομεῖν εἰς κήρυκα, καὶ πρέσβεις, καὶ τοῖς ἄλλοις τε πᾶσιν ἀσεβὲς εἶναι δοκεῖ, καὶ μάλιστα ὑμῖν. Μεγαρέων γὰρ Ἀνθεμοκρίτου ἀπελόντων, εἰς τοῦτο ἐλάλυθεν ὁ δῆμος, ὥστε Μυστηρίων μὲ

PHILIPPI EPISTOLA.

Philippus Senatui, Populoque Atheniensium S. D.

Cum sæpius ad vos Legati à me venerint postulatum, ut in pactis, & conditionibus maneamus jurejurādo confirmatis, nec quicquam profecerim, statui literis expostulare injurias, quas vos mihi arbitror intulisse. Quæ cum sint plures, gravissimæque, mirum videri non debet, si aliquantò longiori Epistola conscribantur, cum sit opus de singulis enucleatè dicere. Primùm igitur Niciâ caduceatore ex his meis provinciis sublato, nequaquam, ut par erat, hujus sceleris pœnas latronibus persolvistis, sed ille, qui damnum, & contumeliam accepit, carcere decem mensibus detentus est; quin & literas, quas ei dederam perferendas, in Concione recitastis. Deinde cum Thasii portu recepissent Byzantiorum triremes, eosque Prędonum, qui recipi voluerunt, nihil id vobis curæ fuit, rem penitus neglexistis, quamvis apertè fœderum lege cautum sit, qui se ita gesserit, *haberi hostium loco*. Kurius per idem tempus Diopithes, infestis [1] armis in regiones nostras cum irrupisset, Tiristasim, & Crobilem in servitutẽ adduxit, finitimæ Thraciæ ferro, ac flammâ vastitatem intulit; atq; eò nequitię devenit, ut captum Amphylocum, qui ad redimendos Captivos Legati munere fungebatur, extremisque affectum injuriis, nonnisi novem talẽtûm pretio libertati restituit; ac tanto quidem scelere, gnaro, & sciente Populo se obstrinxit. Cum tamen Caduceatores, Legatosq; publicos violare nefarium omnibus, ac vobis præcipuè videatur. Vos enim capto à Megarensibus Anthemocrito adeo commoti estis, ut illos Mysteriorum [2] Sacris pro-

μὴ ἔργον αὐτοῖς : ὑπομνήματα δ' τῆς ἀδικίας ταῦτα, ἀνδριάντα πρὸ τῆς πύλης. Καὶ τί πῶς ἀ δεινὸν, εἰ ἐφ' οἷς πεδόντες ἔτως ἐμισήσατε τοὺς δράσαντας, τοῦ αὐτοὺς φαίνεσθαι πάντας; Καλλίας τοίνυν ὁ παρ' ὑμῶν στρατηγὸς, τὰς μὲν πόλεις τὰς ἐν τῷ Παγασίτῃ κόλπῳ κατοικούσας ἔλαβεν ἁπάσας, ὑμῖν μὲν ἐνόρκους, ἐμοὶ δ' συμμαχίδας ὔσας : τοὺς δ' εἰς Μακεδονίαν πλέοντας ἐπώλει, πάντας πολεμίους κρίνων : τῷ δι' ταῦτ' ὑμεῖς ἐπαινεῖτ' αὐτὸν ἐν τοῖς ψηφίσμασιν. Ὥστε ἔγωγε ἀπορῶ, τί ποτ' ἔσται χαλεπώτερον, ἐὰν ὁμολογήσητέ μοι πολεμεῖν. Καὶ γὰρ ὅτε φανερῶς διαφερόμεθα, λῃστὰς ἐξεπέμπετε : τῷ τοὺς πλέοντας ὡς ἡμᾶς ἐπωλεῖτε : τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε : τῷ χώρᾳ μοι κακῶς ἐποιεῖτε.

Χωρὶς τοίνυν τούτων, εἰς τοῦτο παρανομίας ἀφῖχθε καὶ δυσμενείας, ὥστε τῷ πρὸς τὸν Πέρσην πρεσβεῖς ἀπεσταλκατε, πείσοντας αὐτὸν ἐμοὶ πολεμεῖν, ὃ μάλιστα ἂν τις θαυμάσειε. Πρὸ μὲν γὰρ τοῦ λαβεῖν αὐτὸν Αἴγυπτον, καὶ Φοινίκην, ἐψηφίσασθε, ἂν ἐκεῖνος τι νεωτερίζῃ, παρακαλεῖν ὁμοίως ἐμὲ, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας ἐπ' αὐτόν : νῦν δ' τοσοῦτον ὑμῖν πεφίλτρισται πρὸς ἐμὲ μίσος, ὥστε πρὸς ἐκεῖνον διαλέγεσθαι περὶ τῆς ἐπ' ἐμὲ συμμαχίας. Καίτοι τὸ παλαιὸν οἱ πατέρες ὑμῶν ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τοὺς Πεισιστρατίδας ἐτετίμων, ὡς ἐπαγομένους τὸν Πέρσην ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. Τμεῖς δ' οὐκ αἰσχύνεσθε ταῦτα ποιοῦντες, ἃ διετελέσατε τοῖς Τυράννοις ἐγκαλοῦντες : ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ γράφετε ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, ἐμοὶ προσάττοντες Τήρῃ, καὶ Κερσοβλέπτῃ ἐᾶν Θρᾴκης ἄρχειν, ὡς

prohibueritis, ſignumque præ foribus Civitatis conſtitutum ſit, perpetuum, publicumque eorum improbitatis monumentum. Quis igitur æquo animo ferre poſſit, eos hac ipſa impietate ſordidari, qui tanto illam odio, tantâque iracundiâ ſunt proſequuti? Age verò nonne Callias [3] veſtrorum militum Dux Urbes omnes in Pagaſitano jacentes ſinu fœderatas Reipublicæ, mihi ſocias in ſervitutem redegit? Nonne qui navibus in Macedoniam traiiciebant, ac ſi cum iis bellum gereret, pretio addixit, & vos illum publicis laudibus honeſtaſtis? Quamobrem neſcio, quid injuriarum addi poterit, quibus iſtas cumulaturi ſitis, cum manifeſtas mecum habueritis inimicitias. Et ſanè cum palam bello contendimus, quid aliud à vobis agitur, quàm prædones in nos immittere, navigantes hùc mercatores haſtæ ſubiicere, opem ferre adverſariis noſtris, regiones iſtas malè habere, perdere, devaſtare? Nunc verò tantis malis acceſſit cumulus, miſsâ ad [4] Perſarum Regem Legatione, quæ ipſum ad inferēda contra nos ſigna commoveat. Quam improbitatē nemo ſatis admirari poſſit. Antequam enim ille perdomaret Ægyptum, Phœniciamque, [5] decreto veſtro conſtituiſtis, ſi quid amplius novi moliri cuperet, me pariter, ac reliquos Græcos in eum concitandos, atq; inflammandos eſſe. Nunc autem tanto in me cōflagratis odio, ut ſecum de obeunda vobiſcum adverſus me ſocietate ſermonē facere volueritis. Repetitâ longiùs memoriâ Majores veſtri, ut intelligo, vehementer in Piſiſtratidas [6] exarſerunt, quod Perſas temerario conſilio in Græcos adducere non dubitarunt. Et vos non pudeat id libenter committere, cujus causâ Tyrannos veſtros atrociſſimis acculationibus obruiſtis. Huc accedit, quod à me pro Imperio poſtulaſtis ut Cerſobleptem, ac [7] Terem, utpote veſtros Cives, Thraciæ Regno potiri ſinam; quos nec ſcriptæ pacis leges, nec Æra columnis affixa,

fœ-

ὡς ὄντας Αθηναίους. Ἐγὼ δ' τούτους ὅτε μὲν περὶ τῆς εἰρήνης συνῆκαν εἶδα μετασχόντας ὑμῖν, ὅτ' ἐν ταῖς σπονδαῖς ἀναγεγραμμένους, ὅτ Αθηναίους ὄντας: ἀλλὰ Τήρῃ μὲν, μετ' ἐμοῦ στρατευόμενον ἐφ' ὑμᾶς: Κερσοβλέπτῃ δ', τοῖς παρ' ἐμοῦ φρισβευτὰς ἰδίᾳ μὲν τοὺς ὅρκους ὁμόσαι προθυμούμενον, κωλυθέντα δ' ὑπὸ τῶν ὑμετέρων στρατηγῶν, ἀποφαίνοντων αὐτὸν Αθηναίων ἐχθρόν. Καίτοι πῶς ἐστὶ τοῦτ' ἴσον, ἢ δίκαιον, ὅταν μὲν ὑμῖν συμφέρῃ, πολέμιον εἶναι φάσκειν αὐτὸν τῆς πόλεως: ὅταν δ' ἐμὲ συκοφαντεῖν βούλησθε, πολίτην ἀποδείκνυσθαι τὸν αὐτὸν ὑμῶν: καὶ Σιτάλκην μὲν ἀποθανόντος, ᾧ μετέδοτε τῆς πολιτείας, ἀδίκως ποιήσασθαι φῶς τὸν ἀποκτείναντα φιλίαν: ὑπὲρ δὲ Κερσοβλέπτου πόλεμον αἱρεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς; καὶ ταῦτα σαφῶς εἰδότας, ὅτι μὲν λαμβανόντων τὰς δωρεὰς τὰς τοιαύτας, οὐδὲν οὔτε μέλει νόμων, οὔτε μὲν ψηφισμάτων οὐδὲν φροντίζει μὲν ὑμετέρων. Οὐ μὴν, ἀλλ' εἰ δεῖ πάντα τἄλλα παραλιπόντα συντόμως εἰπεῖν, ὑμεῖς ἐστε πολιτείαν Εὐαγόρᾳ τῷ Κυπρίῳ, καὶ Διονυσίῳ Συρακουσίῳ, καὶ τοῖς ἐκγόνοις τοῖς ἐκείνων. Εἰ οὖν πείσετε τοὺς ἐκβαλόντας ἑκατέρους αὐτῶν ἀποδοῦναι πάλιν τὰς ἀρχὰς τοῖς ἐκπεσοῦσι, κομίζεσθε καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν Θρᾴκην, ὅσην Τήρης, καὶ Κερσοβλέπτης ἦρχον. Εἰ δὲ τοῖς μὲν ἐκείνων κρατῆσαι μηδὲν ἐγκαλεῖν ἀξιοῦτε μηδὲν, ἐμοὶ δ' ἐνοχλεῖτε: πῶς οὐ δίκαιόν ὑμᾶς ἀμύνασθαί με; Περὶ μὲν οὖν τούτων πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι δίκαια, παραλιπεῖν προαιροῦμαι: Καρδιανοῖς δέ φημι βοηθεῖν, γεγονὼς αὐτοῖς πρὸ τῆς εἰρήνης σύμμαχος, οὐκ ἐθελόντων ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς κρίσιν, πολλάκις μὲν ἐμοῦ δεηθέντος, οὐκ ὀλιγάκις δ' ἐκείνων. Ὅς τε τῶν ἐμοὶ πάντων φιλτάτους, εἰ καταλ-

fœderum, veſtræque participes Reipublicæ nequaquam exhibent. Quin Terem oſtendunt armorum contra vos ſocietate mecum conjunctum; & Cerſobleptem paratum mihi apud meos Legatos juratam ſeorſim dare amicitiæ fidem, à veſtris Imperatoribus, qui apertas ejuſdem [8] vobiſcum inimicitias prætendebant, prohibitum. Quæ cum ita ſe habeant, quis non cenſeat iniquum eſſe, cum id veſtra intereſt, Cerſobleptem ipſum modò Reipublicæ à vobis hoſtem judicari; modò Civem, cum me calumniari vultis? Quamquam Sitalco [9] è vivis ſublato, qui pariter Civitate donatus fuerat, ejus interfectorem in amicitiam illico recepiſtis; pro Cerſoblepte bellum nobis indicere non recuſatis. Cum tamen veſtris oculis, atque animo percipiatis, eos, qui, ut res ita geratur, muneribus cumulantur, nullam decretorum veſtrorum, nullam ſuſcipere legum curam. Verùm ut reliqua taceam, & compendiò aliqua ſolùm percurram, vos Evagoræ Cyprio, vos Dionyſio Siracuſano [10] Civitatem dediſtis. Cum igitur iis, qui veſtros hos Cives è regio dominatu ejecerunt, ut ipſos in priſtinam dignitatem reſtituãt, perſuaſeritis; tunc ſanè & à me Terem, Cerſobleptemque in eam, quam obtinuerunt, Thraciæ partem reſtitui impetrabitis. Quod ſi neutiquam hujuſmodi veſtrorum Civium injuriam cum iis expoſtulatis, qui vi detinent eorumdem loca; mihi verò in pari cauſa moleſtiam exhibetis, nonne meritò me à vobis defendam, ac vim propulſabo? Plura mihi de hac re dicenda ſuppeterent; ſed malo ea ſilentio prætermittere. Quod ad Cardianos attinet, fateor me ipſis opitulari, quos ego, nondum vobiſcum pace conjunctus, veteres ſocios habui. Profectò ſi vos ab iis non rarò, à me ſæpius rogati, ut Judicio veſtras lites componeretis, nequa-

τῶν

ων τοὺς συμμάχους, μᾶλλον ὑμῶν φροντίζοιμι, ὃς πάντα μοι πρότερον ἐνοχλούντων, ἢ σφᾶς βεβαίους μοι φίλους διὰ μενόντων; Εἰ τοίνυν δεῖ μὴ ὃ τοῦτο παραλιπεῖν, εἰς τοσοῦτον ἐλήλυθατε πλεονεξίας, ὥστε πρότερον μὲ ἐπικαλεῖτε μοι τὰ προσηκόμενα μόνον: τὰ δ' ὑπερήκοντα, Πεπαρήθιοι φασκόντων δεινὰ πεπονθέναι, προστάξατε τῷ στρατηγῷ, δίκην παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ὑπὲρ ἐκείνων, ὃν ἐγὼ μὲ ἐτιμωρησάμην ἐνδικώτερος, ἢ προσῆκεν. Ἐκεῖνοι ὃ εἰρήνης ὄσης καταλαβόντες Ἅλοννησον, ἐκτὸ τὸ χωρίον, ἔκτε τοὺς φρουροὺς ἀπεδίδοσαν, πέμψαντος ὑπὲρ αὐτῆς ἐμοῦ πολλάκις. Ὑμεῖς δ' οὐ μόνον ἐμὲ Πεπαρήθιοι, τούτων μὲν οὐδὲν ἐπεσκηψάσθε: τὴν ὃ τιμωρίαν ἀφορμὴν ἐκ τοῦ συκοφαντεῖτε. Καὶ τοι τὴν νῆσον ἔκεινος, ἔτε ὑμᾶς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τὸν λῃστὴν Σώστρατον. Εἰ μὲν οὖν αὐτοὶ φατε παραδοῦναι Σώστρατῳ, λῃστὰς ὁμολογεῖτε κατατίμητον: εἰ ὃ ἀκόντων ὑμῶν ἐκεῖνος κατεκράτει, τί δεινὸν πεπόνθατε λαβόντος ἐμοῦ, ᾧ τὸν τόπον τοῖς πλέουσιν ἀσφαλῆ παρέχοντος: τοσαυτὶ δέ μου πεισμένου προνοίαν τῆς ὑμετέρας πόλεως ᾧ δίδοτε αὐτῇ πλὴν νῆσον, οἳ ῥήτορες λαμβάνειν μὲν οὐκ εἶων, ἀπολαβεῖν ὃ συνεβούλευον: ὅπως ὑπομείνας μὲν τὸ προσασόμενον πλὴν ἀλλοτρίαν ἔχειν ὁμολογῶ: μὴ προσιμένος ὃ τὸ χωρίον. ὕποπτος γέγονα τῷ πλήθει. Ἵνα ἐγὼ ταῦτα προὐκαλούμην κρίνειν περὶ τούτων πρὸς ὑμᾶς: ἢ εἰ μὲν γνοὺς παρ' ἐμοὶ δόξῃ τὸ χωρὸν ὑμῖν: ἐὰν ὃ ὑμέτερα κρίνῃ, τότε ἀποδῶ τῷ δήμῳ. Ταῦτα δέ μου πολλάκις αἰτοῦντος, ὑμεῖς μὲν οὐ προσείχετε Πεπαρήθιοι ὃ πλὴν νῆσον κατελάβον.

nequaquam[11] aſſenſi eſtis, an non cæteros homines nequitiâ ſuperarem, ſi vos mihi potius cordi eſſe (vos inquam mihi undequaque graves, ac periculoſos) oſtenderem, quàm illos, qui ſemper in tuta, firmiſſimaque mecum conſuetudine permanſerunt? Id etiam diſſimulare nequeo, eò vos proterviæ deveniſſe, ut cum initiò non alia mihi objeceritis flagitia, quàm quæ hactenus dixi; nuperrimè Imperatori veſtro mandaveritis, ut exigat à me pœnas injuriæ, quam ſibi Peparetii dolent inflictam; quam utique injuriam profiteor minorem ipſorum meritis contuliſſe. Siquidem Haloneſo in deditionem accepta, non mihi oppidum, non præſidiarios milites reddere induxerunt animum, quamvis id ſæpius legatione adhibitâ poſtulaverim. Vos autem nequaquam Peparetiorum facinus in me commiſſum, ſed quod à me vulnus acceperant, conſiderantes me calumniis proſcinditis, cum tamen Inſulam non à veſtris, non ab illorum, ſed à Soſtratis piratæ manibus abripuerim. Quam quidem Inſulam ſi Soſtrati dediſſe dicitis, ſimul fateamini neceſſe eſt, prædonibus piraticam facere vos permiſiſſe. Quod ſi nolentibus vobis, in ejus poteſtatem adducta eſt, qua vos contumeliâ afficio, ſi mihi ipſam vindico, purgatamque à Piratis, navigantibus reddo? Quin etiam, cum huic ſecuritati vos proviſuros putaſſem, Inſulam Reipublicæ dare conſtitueram; ſed illam Oratores veſtri, vos non meo beneficio, ſed vi, atque armis accipere conſuluerunt; ut vobis id imperantibus reſtituta, ipſe me injuſtitiæ redarguerem, quod alienam retinuiſſem; negatâ verò, gravis de me ſuſpicio Populo commoveretur. Quod cum mihi exploratum foret, rem Judicio dirimendam propoſui, ut ſi mea pronuntiaretur, eam ſponte vobis concederem; ſi veſtra, lubens Populo reſtituerem. At mihi id ſæpius roganti nunquam mentem adhibuiſtis. Inſulam interea Peparetii occuparunt.

Τέ

Quid

Τί οὖν ἐχρῆν με ποιεῖν; ὃ δίκαιον λαβεῖν παρὰ τῶν ὑπερβαλομένων τοὺς ὅρκους; ἢ τιμωρήσασθαι τοὺς ὅτους ὑπερφόνους ἀσυλλογήτους; τί γὰρ, εἰ Πεπαρήθιον μὲν ἦν νῆσος, τί προσῆκεν ἀπαιτεῖν Ἀθηναίους; εἰ δ' ὑμετέρα, πῶς οὐκ ἐκείνους ὀργίζεσθε καταλαβοῦσι τὴν ἀλλοτρίαν; εἰς τοῦτο δ' προβεβήκαμεν ἔχθρας, ὥστε βουλόμενος τὰς ναυτὶν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον παραβαλεῖν, ἰσάγκαθεν αὐτὰς παραπέμψαι διὰ Χερρονήσου τῆς στρατιᾶς: ὃ μὲν κληροῦχον, κατὰ τὸ Πολυκράτους δόγμα πολεμούντων ἡμῖν, ὑμῶν δ' τοιαῦτα ψηφιζομένων, τοῦ δ' στρατηγοῦ, Βυζαντίοις τε παρακαλοῦντος, καὶ διαγγέλλοντος πρὸς ἅπαντας, ὅτι πολεμεῖν αὐτῷ προσάττει, αἰ καιρὸν λάβῃ. Τοιαῦτα δ' πάσχων, ὅμως τῆς πόλεως, καὶ τῶν πλοίων, καὶ τῆς χώρας ἀπεχόμην, ἱκανὸς ὢν τὰ πλεῖστα λαβεῖν, ἢ πάντα. Καὶ διατετίλκα προκαλούμενος ὑμᾶς εἰς κρίσιν ἐλθεῖν, ὑπὲρ ὧν ἠτιάμεθα ἀλλήλους. Καί τι σκοπεῖσθε, πότερον κάλλιόν ἐστιν, ὅπλοις, ἢ λόγοις διακρίνεσθαι: καὶ πότερον αὐτοὺς εἶναι βραβευτὰς, ἢ πεῖσαί τινας ἑτέρους. Καὶ λογίζεσθ' ὡς ἀλογόν ἐστιν Ἀθηναίους, Θασίων μὲν καὶ Μαρωνείτας ἀναγκάσαι περὶ Στρύμης διακριθῆναι λόγους, αὐτοὺς δ' πρὸς ἡμᾶς μὴ διαλύσασθαι, περὶ ὧν ἀμφισβητοῦσι, τὸν πρῶτον τοῦτον: ὅλως τε, καὶ γιγνώσκοντας, ὅτι νικηθέντες μὲν, οὐδὲν ἀποβαλοῦτε: κρατήσαντες δ', λήψεσθε τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν ὄντα. Πάντων δ' μοι δοκεῖ παραλογώτατον εἶναι, διότι πεμψάντων ἐμοῦ πρέσβεις ἀπὸ τῆς συμμαχίας πάσης, ἵν' ὦσι μάρτυρες, καὶ βουλομένου ποιήσασθαι πρὸς ὑμᾶς δίκαιας ὁμοίως

Quid igitur mihi erat agendum, quid ineundum consilii? Hominũ petulantiam inultam, impunitamque dimitterem, Quamquam si ad Peparetios [11] Insula pertinebat, cur illam repetunt Athenienses? Si ad vestram Rempublicam, cur in eos, qui rem non suam abstulerũt, nullâ iracundiâ commovemini? Odium quoque in me vestrum eò progressum est, ut cum vellem Naves in Hellespontum transmittere, iis cavere, circumducto per Chersonesum Exercitu, opus fuerit, Colonis vestris erga nos hostiliter se gerentibus, Polycrati [12] obsequutis. Id autem vos plebiscito jussistis, & huic paruit Imperator vester, accersitis ad se Byzantiis, divulgatoque in omnem partem rumore, sibi à vobis mandatum esse, ut, ubicumque detur occasio, infestis in me signis invadat. Quæ cum mihi vulnera infligerentur, nullum tamen Reipublicæ, nullum triremibus, nullum regionibus vestris damnum intuli, quamvis inferendi ex aliqua, vel potius ex omni parte non me sanè vires deficerent. Permansi tamen in ea sententia, ut qualiscumque nos inter existeret controversia, Judicio tolleretur. Enimvero vobiscum animo cogitate, utrum conduxisset litem armis dirimere an verbis; utrum nos ipsos de rebus nostris, an alios Judicium facere. Istuc etiam mentem adhicite, quàm parum hæc duo conveniant. Thasios, ac Maronitas [14] de Strymes imperio disputantes, coactos ab Athenienfibus arbitrio stare; ipsos verò Athenienses ortas inter nos lites eâdem componi via noluisse. Præsertim cum certum sibi, atque exploratum esset, nihil à se perditum iri, si Causâ caderent; superiores autem, accepturos à nobis, quæ nunc in nostra manent potestate. Id etiam reliqua improbitate vicisse mihi videtur, quod cum ego omnium [15] Sociorum nomine Legatos ad vos misissem, ut præsentes audirent, quæ quantaque vobis ego proponerem; æquissimas autem conditiones pro sancienda cum Græcis pace

ὁμολογίας ὑπὲρ τῆς εἰλλίων, οὐδὲ τοὺς περὶ τούτων λόγους ἐδέξαθε παρὰ τῆς πρεσβεύοντων: ἐξὸν ὑμῖν, ἢ τῆς παρόντων ἀπαλλάξαι τοὺς δυσχερεῖς ὑποπτεύοντάς τι καθ' ἡμῶν, ἢ φανερῶς ἐξελέγξαι με φαυλότατον ὄντα τῆς ἁπάντων. Τῷ μὲν οὖν δήμῳ ταῦτα συνέφερε: τοῖς δὲ λέγουσιν οὐκ ἐλυσιτέλει. Φασὶ γὰρ οἱ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ὑμῖν ἔμπειροι, τὰ μὲν εἰρήνην, πόλεμον ἀντεῖς εἶναι, τὸν δὲ πόλεμον, εἰρήνην: ἢ γὰρ συναγωνιζομένους τοῖς στρατηγοῖς, ἢ συνοφαντοῦντας, ἀεί τι λαμβάνειν παρ' αὐτῆς: ἔτι δὲ τῆς πολιτῆς τοῖς γνωρίμοτάτοις, ἢ τῆς ἔξωθεν τοῖς ἐνδοξοτάτοις λοιδορουμένους ἐπὶ τοῦ βήματος περιποιεῖσθαι παρὰ τοῦ πλήθους δόξαν, ὡς εἰσι δημοτικοί. Ῥᾴδιον μὲν οὖν ἐστι μοι παῦσαι τῆς βλασφημίας αὐτοὺς, μικρὰ πάνυ προεμένῳ, ἢ ποιῆσαι λέγειν ἐπαίνους ὑπὲρ ἡμῶν. Ἀλλ' αἰσχυνοίμην ἄν, εἰ τὰ πρὸς ὑμᾶς εὔνοιαν παρὰ τούτων φαυλίμην ἀνούμενος, οἳ πρὸς τοῖς ἄλλοις, εἰς τοῦτο τόλμης ἥκουσιν, ὥστε ἢ περὶ Ἀμφιπόλεως πρὸς ἡμᾶς ἀμφισβητεῖν ἐπιχειροῦσιν, ὑπὲρ ἧς τῆς ἀντιποιουμένου αὐτῆς, οἶμαι πολὺ δικαιότερα ἂν λέγειν αὐτός. Εἴτε γὰρ τῆς ἐξ ἀρχῆς κρατησάντων γίγνεται, πῶς οὐ δικαίως ἡμεῖς αὐτὴν ἔχομεν; Ἀλεξάνδρου τοῦ προγόνου πρώτου καταλαβόντος τὸν τόπον, ὃν ἢ τῆς αἰχμαλώτων Μήδων ἀπαρχὴν ἀνδριάντα χρυσοῦν ἀνέθηκεν εἰς Δελφούς. Εἴτε τούτων μὲν ἀμφισβητήσειέ τις, ἀξιοῖ δὲ γίγνεσθαι τῆς ὕστερον γενομένου κύριον, ὑπάρχει μοι ἢ τοῦτο τὸ δίκαιον. Ἐκπολιορκήσας γὰρ τοὺς ὑμᾶς μὲν ἐκβαλόντας, ὑπὸ Λακεδαιμονίων δὲ κατοικιζέντας, ἔλαβον τὸ χωρίον. Καίτοι πάντες οἰκοῦμεν τὰς πόλεις, ἢ τῆς προγόνων παραδόντων ἢ κατὰ πόλεμον ἢ κατὰ εἰρήνην ἐλθόντες. Ἐγὼ δὲ τὴν Ἀμφίπολιν οὐ τῆς ὑμῶν ἀφελόμενος, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων ἐκπολεμώσας, ἐκείνοις ἀφείλον. Ἐπεὶ τί ἂν ἐποίουν ἄλλο, ἢ τῆς ἐκείνων ἐκπολεμώσας, ἐκείνοις ἀφείλον. Ἐπεὶ τί ἂν ἐποίουν ἄλλο, ἢ τῆς ἐκείνων ἐκπολεμώσας, ἐκείνοις ἀφείλον.

pace proponere conſtitueram; eoſdem Legatos ne audire quidem voluiſſe; cum tamen iis ſuſceptis, in veſtra fuiſſet facultate, aut eos erigere, & confirmare qui ſibi aliquid à me periculi ſuſſpicabantur; aut me ipſum, velut hominum impuriſſimum, nequitiæ redarguere. Sed iſtud erat ſolùm è Populi, non ex Oratorum veſtrorum utilitate. Dicunt enim, quibus veſtræ Reipublicæ uſus eſt, bellum iſtis afferre pacis bona; pacem, bellorum incommoda. Nam laudibus, aut calumniis veſtros Imperatores proſequuti, ſuæ vel gratiæ retinendę, vel odio reſtinguendo pretium conſtituunt, atque ita in Civium nobiliſſimos, in Exterorum celeberrimos convitia, & maledicta coniicientes, famam, quod populares ſint, à Plebe ſibi conciliant. Nullo negotio, minimâque pecuniâ eorum mihi poſſem laudationes emere, maledicta depellere, niſi turpe ducerem veſtram mihi benevolentiam comparare iſtorum beneficio, qui eò vecordiæ deducti ſunt, ut de ipſa Amphipoli, noſtra ne ſit, audeant dubitare. Quam Civitatem meliori quidem jure mihi vindico, quàm qui veſtram eſſe affirmare non verentur. Nam ſi debet in eorum cedere poteſtatem, qui primi potiti ſunt, quo pacto eadem à nobis divelli poſſit? Primus [16] enim Alexander Avus noſter oppidum obtinuit; collectoque è Medorum Captivorum manubiis, quantum ſufficeret ad aureum Signum, Delphis illud conſtituit. Quod ſi ab aliquo non qui prior, ſed qui poſtremus Urbem ipſam conſequutus eſt, præhabendus exiſtimatur; ex hac etiam parte potiori ſum jure, commodiori conditione. Nam ego obſidione cinctam [17] in deditionem accepi, depuli Cives illos, qui vos olim ex iiſdem ſedibus amoverant, eaſque à Lacedemoniis habuerant incolendas. Quod ſi Urbium tenemus imperium, aut hæreditate tranſmiſſum, aut belli jure;

πόλεμον κύριοι κατασάντες. Ὑμεῖς δ' οὔτε πρῶτοι λαβόντες, οὔτε νῦν ἔχοντες, ἐλάχιστον δ' χρόνον ἐν τοῖς τόποις ἐμμείναντες ἀντὶ ποιησόδε τῆς πόλεως, ἃ ταῦτα πίστιν ὑπὲρ ὑμῶν αὐτοῖ βεβαιοτάτην ἐπιδέντες. Πολλάκις γὰρ ἐμοῦ γράφοντος ἐν ταῖς Επιστολαῖς ὑπὲρ αὐτῆς, ἐγνώκατε δικαίως ἔχειν ὑμᾶς, τότε μὲ πεισάμενοι τῷ εἰρήνῃ, ἔχοντος ἐμοῦ τὴν πόλιν κατὰ συμμαχίαν ἐπὶ ταῖς αὐταῖς ὁμολογίαις. Καίτοι πῶς ἂν ἑτέρα γένοιτο βεβαιοτέρα ταύτης κτῆσις, τῆς τὸ μὲ ἐξαρχῆς καταληφθείσης ὑμῖν ὑπὸ τῶν προγόνων, πάλιν δ' κατὰ πόλεμον ἐμοῦ γεγενημένης, τρίτον δ' συγχωρηθείσης ὑφ' ὑμῶν τῶν εἰθισμένων ἁμαρτάνειν, ἃ τῶν οὐδὲν ὑμῖν προσηκόντων. Ἀ μὲ οὖν ἐγκαλῶ, ταῦτ' ἐστίν. Ὡς δ' προϋπαρχόντων, ἃ διὰ τὴν ἐμὴν ἀλλάβειαν μᾶλλον ἢδη τῶν πράγμασιν ἐπιτιθεμένων, ἃ καθόσον αὖ δυνηθε κακοποιούντων, ὑμᾶς ἀμυνοῦμαι μετὰ τοῦ δικαίου. Καὶ μάρτυρας τοὺς Θεοὺς ποιησάμενος διαλήψομαι περὶ τῶν καθ' ὑμᾶς.

Philippi Epistola.

& vos Amphipolim nec primi occupastis, nec modò retinetis, & minimum tempus in ditionem vestram concessit, qua ratione illam repetere nunc vobis liceat? Qua quidem in re fidem quoque vestram imploro. Nam cum sæpius, datis ad vos Literis, eam nobis asseruerimus, meritò nos asseruisse professi estis. Quid plura? Pax nos inter sancita est, conscriptæque pacis leges, quæ mihi societatem vestram, Amphipolim quoque non minus atrribuunt. Quare quæ alia unquam Civitas tutiori jure censeri possit, firmiùs obtineri, quàm ista, quæ initiò à Majoribus nostris sub Imperio constituta, deinde à me armis perdomita, denique à vobis ipsis concessa est, qui soletis de omni re, vel de illa quidem, quæ minimè vos respiciat, dubitare. Has utique mihi à vobis inustas queror injurias, quas cum primi, ac nullatenus provocati mihi obtuleritis, quin ad eas propter meam in rebus agendis timiditatem animati fueritis, nec unqnam pro vestra facultate malis afficere desistatis, curabo equidem, ut me intra recti fines ulciscar. Denique Deos omnes adhibeo testes, meo me Marte damna, easdemque injurias judicaturum, à quibus video nolle vos abstinere.

Ο ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΛΟΓΟΣ.

Α�D PHILIPPI EPISTOLAM.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

ARGUMENTUM.

Ὁ φίλιππος, ἃ οἱ Ἀθηναῖοι ὡς παρασπόνδους πρὸς ἀλλήλους κατηγορῶν. Τούτων μὲ ὁ βασιλεὺς ἐμέμψατο διὰ τῆς Επιστολῆς, προφάσιν τῷ Δημοσθένει δοὺς, εἰς πόλεμον τὸν Δῆμον ὁρμήσασθαι. Τοῦτο δ' μάλιστα τῷ παρόντι λόγῳ διατείνει ὁ ῥήτωρ, ἃ ἀποφήνασθαι, ὡς ἔξεστι τοῖς Ἀθηναίοις τῶν μὲ τὸ φιλίππου δύναμιν

Cum acriter de rupto fœdere Philippus, & Athenienses, unus alterum insimularet, ille demum querelas suas iis literis complexus est, quæ Demosthenis concitandi ad bellum populi occasionem præbuerunt. Id agit hac Oratione cumulatissimè, ostenditque, Athenienses nec à Philippi viribus timendum esse, nec suis diffidendum;

πε-

esse

πεφοβῆσθαι : τῇ δὲ ἑαυτοῦ ῥ τεθαῤῥηκέναι. Ἀλλὰ τὸ σύμφερον, τὸ ἀναγκαῖον, τὸ ἄξιον εἶναι τῇ πόλει τὸ καθοπλίζεσθαι.

eſſe denique è Reipublicæ neceſſitate, utilitate, dignitateque arma capeſſere.

ΛΟΓΟΣ.

ORATIO.

ΟΤΙ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππος οὐκ ἐποιήσατο πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἀνεβάλλετο τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν γέγονε. Ἐπειδὴ γὰρ Φαρσαλίοις Ἅλον παρέδωκε, καὶ τὰ περὶ Φωκέας διεπράξατο, καὶ τὴν Θρᾴκην κατεπεφεύγει πᾶσαν, αἰτίας οὐκ οὔσας πλασάμενος, καὶ πρόφασιν ἀδίκων ἐξευρών, τῷ μὲν ἔργῳ πάλαι πολεμεῖ πρὸς τὴν πόλιν, τῷ δὲ λόγῳ τοῖς ὁμολογεῖ διὰ τῆς Ἐπιστολῆς, ἣν ἔπεμψεν. Ὅτι δὲ χρὴ μήτε ὀῤῥωδεῖν ὑμᾶς τὴν ἐκείνου δύναμιν, μήτε ἀγωνιᾶς ἀντιταχθῆναι πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ σώμασι, καὶ χρήμασι, καὶ ναυσὶ, καὶ πᾶσιν, οἷς ἁπλῶς ἐστὶν, ἐρρωμένως ὁρμῆσαι πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ πειράσομαι διδάσκειν. Πρῶτον μὲν γὰρ εἰκός, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς μεγίστους ὑμῖν ὑπάρχειν συμμάχους· καὶ βοηθοὺς, οὓς ἐκεῖνος τὰς πίστεις ὑπερβὰς, καὶ τοὺς ὅρκους ὑπεριδὼν λέλυκεν ἀδίκως τὴν εἰρήνην. Ἔπειθ' οἷς πρότερος ἠδίκηται, φοβερίζων αὐτοῖς, καὶ μεγάλα ἐπαγγελλόμενος διεργάσεσθαι, πάντα ταῦτα διεξεληλύθασιν ἤδη. Καὶ γεγόνασι μὲν ὑπὸ τὴν Περινθίων, καὶ Βυζαντίων, καὶ τῶν ἐκείνοις συμμαχούντων, οἷς ἐπιθυμεῖ προσοικεῖσθαι τούτοις τὸν αὐτὸν τρόπον, ὃν περ Ὀλυνθίους πρότερον. Οὐκ

NEminem ᵃ veſtrûm ignoraſſe arbitror, Athenienſes, nunquam Philippum ex animo ſeſe vobiſcum reconciliaſſe, nunquam verè pacem feciſſe, ſed bellum aliquando intermiſſum, non planè depoſitum ad ſua gerendi tempora reſervaſſe. Id autem, quod fortè aliquibus non ſatis apertum videri poterat, nunc palam, & in luce hominum profitetur. Poſtquam enim, nullâ causâ, quæſitiſq; vanis rationibus conceſſit Halum Pharſaliis, Phocenſe bellum ſibi arripuit adminiſtrandum, omnique Thraciæ vaſtitatem intulit ᵇ, re ipſa oſtendit bellum vobiſcum inſtauraſſe; quin & conſcriptâ epiſtolâ, quam nuper accepimus, id verbis quoque non diffitetur. Attamen quod non idcirco metu ſuarum virium debeatis animum deſpondere, non ſegniter aciem contra ipſum inſtruere, ſed corporibus, pecuniis, navibus, omnique, ut uno verbo dicam, re militari apparare, atque urgere bellum, demonſtrare vobis conabor. Primùm igitur vobiſcum animo cogitate, conſentaneum eſſe, in clientela vos fore Deorum immortalium, eoſq; habituros armorum fortiſſimos ſocios, atque auxiliares, quorum ille violata fide, neglectoque jurejurando dirupit fœdus, nefariè, ac ſceleratè pacem diſſolvit. Deinde rebus omnibus deſtitutum eſſe, ac denudatum, quas aliquos vel fraude, vel magnis promiſſionibus ſemper decipiendo conſequutus, nominis famam, ac tantum auxit potentiæ robur. Jam enim Byzantii ᵈ, Perinthii, & quotquot cum iis fœdere conjunguntur compertum habent, vehementi illum ferri cupiditate, ut ipſis eoſdem iniiciat laqueos, quibus Olynthios primùm concluſit.

Οὐκ ἀγνοεῖται ὑπὸ Θετταλῶν διατόζειν, ἀλλ' οὐχ ἡγεῖσθαι αὐτὸν συμμάχων προαιρούμενος. Ὑποπτεύεται ὑπὸ αὐτῶν Θηβαίων, Νίκαιαν μὲν φρουρᾷ κατέχων, εἰς δὲ τὴν Ἀμφικτυονίαν εἰσδεδυκὼς, τὰς δὲ πρεσβείας τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρὸς αὐτὸν ἄγων, καὶ τὴν ἐκείνων συμμαχίαν παραιρούμενος. Ὥστε αὐτῷ μὲν ἀπεχθῶς φίλων ὄντων, τοὺς μὲν, νῦν πολεμεῖν ἀπαλλάκτους, τοὺς δὲ, μηκέτι προθύμους εἶναι συναγωνιστὰς: ἅπαντας δὲ ὑφορᾶσθαι, καὶ διαβεβλῆσθαι πρὸς αὐτόν. Εἶτε τοίνυν, οὐ γὰρ τοῦτ' ἔστι μικρὸν, οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν Σατράπαι καθεστῶτες, ἐναγχος μὲν ξένους μισθοφόρους εἰσπεμψάντες ἐκώλυσαν ἐν τοῖς περινθίοις Περινθον: τυνὶ δὲ τῆς ἐχθρᾶς αὐτοῖς ἐπιστάσης, καὶ τῶν κινδύνων πλησίον ὄντος, εἰ χειρωθήσεται Βυζάντιον, οὐ μόνον αὐτοὶ προθύμως συμπολεμήσουσι, ἀλλὰ καὶ βασιλέα τὸν Περσῶν χρήματα χορηγεῖν ὑμῖν προτρέψονται: ὃς τοσοῦτον μὲν κέκτηται πλοῦτον, ὅσον οὐδ' οἱ λοιποὶ πάντες: τηλικαῦτα δ' ἔχει βάρη πρὸς τὰς ἐνδάδε πράξεις, ὥστε καὶ πρότερον, ὅτε Λακεδαιμονίοις ἐπολέμουμεν, ἑτοίμως προέδωκε, τούτοις ἑτοίμως κρατεῖν τὸν ἕτερον, καὶ νῦν μεθ' ὑμῶν γενόμενος ῥᾳδίως καταπολεμήσει τὸν Φιλίππου δυνάμεν. Πρὸς τούτοις τοίνυν τηλικοῦτος ὤν, οὐκ ἐρῶ μὲν ὡς διὰ τὸν εἰρηνικὸν πολλὰ προειλημμένων ἡμῶν χωρίων, καὶ λιμένας, καὶ τοιαῦτ' ἕτερα χρήσιμα πρὸς πόλεμον. Ὁρῶ δὲ, ὡς ὅταν μὲν ὑπ' ἀνοίας τὰ πράγματα συνέχηται, καὶ ταῦτα πᾶσι συμφέρει τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου, μένει τὰ συ-

Ad Philippi Epistolam:

Nec sanè Thessalos fugit, secum ipsum certo, atque obfirmato animo constituisse, sociis imperare, non præesse. Thebanis etiam in suspicionem venit, postquam Nicæam custodiis detinet; irrepsit in Amphyctionum sedem honoris, ac dignitatis; Peloponnensium ad se Legationes traducit, eorumque percussa inter se fœdera rumpit, dissociatque [1]. Ut qui prius ipso familiariter utebantur, eorum nunc alii bellum cum eo gerant implacabile, atque infensissimum; alios nequaquam promptos, atque alacres habeat ad simul experiendam belli fortunam; omnibus denique sui maximum odium, invidiam, suspicionem moverit. Accedit non parvi quidem momenti res, nimirum Satrapas per Asiam constitutos, Perinthum intromissis legionibus obsideri ab illo prohibuisse [2]. Hinc autem irritatis animis, susceptâque Philippus cum iis inimicitiâ, si Byzantio in sui potestatem redacto periculum propiùs admoverit, nullus vereor eos non modò libenter nobiscum signa moturos, sed & Persarum Regem, ut nobis pecuniam ad belli nervos suppeditet, adhortaturos, cui tantæ sunt divitiarum copiæ, quantæ non simul reliquis, tantumque in eo momenti est ad statum, conditionemque Græcorum versandam, commovendamque, ut cum superioribus annis bello Lacedemonios persequeremur, cui nostrûm accessit, hunc fecerit victoriæ compotem [3], triumphi gloriâ condecoraverit; & sanè si nunc etiam vobiscum arma conjunxerit, facilè evertet Philippi vires, & cum hoste teterrimo debellabit. Quę cum tanti sint ponderis ad alienandos, immutandosq; sociorum animos, attamen existimo eâ calliditate cumulari, qua sibi pleráque, dum pax manet, usurpavit oppida Reipublicę, portus, aliaque id genus ad bellum maximè opportuna. Video enim societates tunc esse firmas, ac diuturnas, cum fide, benevolentiâque percoluntur, & quicquid agitur, unam, eamdemq; fœderatis omnibus

σαθέντα βεβαίως: ὅταν ὑ ἐξ ἐπιβελῆς, ἢ πλεονεξίας ἀπάτῃ, ἢ βίᾳ κατέχηται, καθάπερ ὑπὸ τούτου νῦν, μικρὰ πρόφασις, ἢ τὸ τυχὸν πτῶσμα ταχεῖαν ἄπασαν δίοισει ἢ διαλύσει. Καὶ πολλαχῆς ἀζήτητον λογίζομαι, ὦ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ τῷ Φιλίππῳ πρὸς ὑποψίαν ἥκοντα, ἢ δυσμένειαν, ἀλλὰ ἢ τὰ τῆς ἰδίας ἀρχῆς ὑ σωπρισμένα καλῶς, ἀλλ' οἰκείως, ἀλλ' ὡς οἴεταί τις. Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις ἐν μὲν προδήλοις μέρεσι, ῥοπὴν ἔχει τινά, ἢ χρῆσιν: αὐτὴ ὅ καθ' αὑτὴν ἀδύνατός ἐστι, ἢ πρὸς τηλικοῦτον ὄγκον πραγμάτων διαταρράττειν. Ἔτι ὅ αὐτὴν οὗτος αὐτὸς τοῖς πολέμοις, ἢ τὰς στρατείας, ἢ πᾶσιν οἷς ἄν τις μέγαν εἶναι νομίσειε, στρατηγὸν αὐτῷ πεποίηκε. Μὴ γὰρ οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῖς αὐτοῖς χαίρειν Φίλιππόν τε, ἢ τοὺς ἀρχομένους: ἀλλ' ἐννοεῖσθε, ὡς ὁ μὲν, ἐπιθυμεῖ δόξης, οἱ ὅ. ἀσφαλείας. Καὶ αὐτῷ μὲν οὐκ ἔστι τυχεῖν τούτου ἀνεπιφθόνως: αἷς' ἡδὲν δίονται, καταλιπόντες οἰκοι τέκνα, γονεῖς, γυναῖκας φθειρεσθαι, ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὥστε, τοὺς μὲν πολλοὺς ἀφ' Μακεδόνων ἐκ τούτων ἄν τις ἰδοι πῶς διακεῖνται πρὸς τὸν Φίλιππον: τοὺς δὲ περὶ αὐτὸν ὄντας ἑτέρους, καὶ τοὺς ἀφ' ξένων ἡγεμόνας ὁρῶσιτε δόξαν μὲν ἔχοντας ἐπ' ἀνδρείᾳ, περιδεῶς δὲ μᾶλλον ἀφ' ἑαυτῶν ζῶντας. Τοῖς μὲν γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους μένειν ὑπάρχει κίνδυνος: οἱ δὲ, τοὺς κόλακας, ἢ τοὺς διαβάλλοντας αὐτοὺς μᾶλλον, ἢ τὰς μάχας δεδίασι. Κἀκεῖνοι μὲν, μετὰ πάντων ἀγωνίζονται πρὸς τοὺς ἀντιτεταχθέντας: τοῖς δὲ καὶ ἀφ' ἐν τοῖς πολέμοις κακῶν ἐκ ἐλάχιστον μέρος μέτεστι,

bus parit utilitatem; cum verò agitur insidiosè clam aliis, aut ex privatis commodis, dolo, aut vi, ut nunc ab isto res geritur, cum primùm datur aliquid cautæ, minimumque offendiculum, solvi, ac labefactari. Quin & cogitanti mihi sæpenumero, & memoriâ Philippum repetenti compertum est, Athenienses, non solùm suspicionibus, atque odiis labare illi socialia fœdera, sed & potentiam Imperii sui non bellè, non aptè, non ut quispiam reputat, se habere. Profectò Macedonum Copiæ, si cum aliis conjungantur, pondus aliquod habent, atque usui sunt. Ipsæ verò per se ipsæ infirmæ, nulliusque momenti ad rerum summam. Quin iste tot bellis commotis, tot susceptis expeditionibus, cunctisque rebus gestis, quibus auxit potentiæ nomen, hanc sibi infirmiorem reddidit, ac debilitavit. Neque verò, Athenienses, cuiquam in mentem veniat reputare, Philippum eodem affici desiderio, ac ejus Cives; sed existimare debetis illum gloriâ maximè ferri, istos otii securitate. Ei autem non licet gloriam sibi sine periculo comparare; his opus non est, relictos domi Liberos, Parentes, Coniuges pessundari, quotidieque Regis causâ periclitari. Hinc unicuique vestrûm conspicari licet, qua sit mente, & quomodo erga Philippum se habeat Macedonum Plebs. Quod si vobis eos quoque ante oculos constituatis, quos ille familiaritate sibi conjunxit, & peregrinorum militum Duces, compertis quidem, magnanimitate, ac fortitudine animi gloriam consequutos, vitam verò meticulosiorem vivere, quam vulgus hominum. Huic enim unum dumtaxat ab hostibus discrimen subeundum est. Illi sycophantarũ magis, atque adulatorum quàm pugnæ metu percelluntur. Gregario militi nullum proprium adest certamen, sed simul omnes confligunt, manus conserunt, prælio congrediuntur. Illi non minus, quàm cæteri malorũ participes fiunt,

quæ

σι, ἢ χωρὶς ἰδίᾳ φοβεῖσθαι τὸν τρόπον τὸν τοῦ βασιλέως συμβήσεται. Ἔτι δ', ὅταν μὲν πολλῶν ἐπειδὴ ἁμάρτῃ τις, ζημίαν κατὰ τὸν ἀξίαν ὄνηφον· οἷς δ' ὅταν μέγιστα κατορθώσωσι, τότε μάλιστα σκοραχίζονται καὶ προσηλακίζονται παρὰ τὸ προσῆκον. Καὶ τούτοις, οἷς' ἂν ἕις ὧν ὁρῶν ἀπιστήσειεν. Οὕτω γὰρ αὐτὸν φιλότιμον εἶναί φασιν οἱ συνδιατρίψαντες, ὥστε ζηλοῦντα τὰ κάλλιστα ὅσ' ἔργον πάντα αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι, μᾶλλον ἄχθεσθαι ὅσῳ κρατηθῶν, ἢ ὅσῳ ἡγεμόνων τοῖς ἄλλοις ἐπαινετί τι πράξασιν, ἢ τοῖς ὅλως ἀποτυχοῦσι. Πῶς οὖν, ἔστιν ἵστι ταῦτα τοιαῦτα, πῶς ἤδη πολὺν χρόνον αὐτῷ παραμένουσι; ὅτι νὴ μὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ κατορθοῦν αὐτὸν, ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς τοιούτοις. Αἱ γὰρ δ' εὐπραξίαι ἅπαντ' συγκρύπτουσι, καὶ συσκιάσασαι τὰς ἁμαρτίας οἷσι ὄφ' ἀνθρώπων. Εἰ δέ τι πταίσῃ, τότ' ἀκριβῶς διαπαντὸς ἀναφανήσεται πάντα ταῦτα. Συμβαίνει γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ὑμῶν, ὅταν μὲ ἐρρωμένος ᾖ τις, οὐδὲν ἴσασιν ὄφ' ἑαυτοῦ καθέκαστα σαθρόν· ἐὰν δ' ἀρρωστήσῃ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῖγμα, κἂν στόμωμα, κἂν ἄλλοτι ὄφ' ὑπαρχόντων ἢ μὴ τοιοῦτος ὑγιαίνων· οὕτω καὶ ὄφ' βασιλέων καὶ πασῶν ὄφ' δυνάστων· ἕως μὲ αὖ ἐν τοῖς πολέμοις κατορθῶσιν, ἁφανῆ τὰ κακὰ πᾶσίν ἐστιν· ἐὰν δέ τι πταίσωσιν, ὁ τῶν ὑπὸς παθὼν ἐκεῖνον, μᾶζον φορτίον, ἢ παθ' αὐτὸν, ἁράμενον, γίνεται φανερὰ τὰ δυχρὰ πάντα τοῖς ἄπασιν. Εἰ δέ τε ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν φίλιππον ὁρῶν δυτυχοῦντα φο-

Ad Philippi Epiſtolam.

que bellum parit, ac præterea privatim ſibi metuunt à Regis licentia, dubiaque in ſe voluntate. Demum nonniſi cum quis peccat ex Plebe, dat pœnas, eaſque, ut quiſque meritus eſt. Ii tum maximè, cum rebus feliciter geſtis ampliſſimâ facinorum gloriâ extolluntur, præter modum contumeliis onerantur, exploduntur, divexantur. Quæ quamvis incredibilia videantur, non tamen qui rem prudenter expendat, iis fidem audeat pernegare. Ajunt enim qui cum eo familiariter commorantur, tanta illum honoris cupiditate, tantaque ferri ambitione, ut quicquid præclarè geritur, geſtum à ſe fuiſſe videri velit; magiſque dolere, atque angi mente, cum proſpera Tribuni, atque Imperatores ſui, quàm cum adverſa utuntur fortuna. Igitur qui fieri potuit, ut ipſi tamdiu in officio manſerint, ac fidem ſervent? Quoniam profectò, Athenienſes, dum ei cuncta feliciter cedunt, improbitas illa obducta ſplendore felicitatis obſcura jacet, atque occultatur. Obruit enim proſperitas luce ſuâ Mortalium crimina, ac mentis aciem perſtringit, ut quibus illa inquinetur ſceleribus, videre non poſſit. Si verò quid nutet, ac pedem referat, tum palam ea ipſa ſcelera, atque in omnium oculis habitant. Nam ut corporibus noſtris, dum bene cuique eſt, nihil ſentimus debile, nullo, quæ inſunt, malorum ſenſu afficimur; cum verò afflictâ concutimur valetudine, tum quicquid concuſſum, diſtortum, ac malè affectum latebat, dolorem movet, dilaceratque. Ita Regum eſt, ac Tyrannorum. Quouſque militari gloriâ, & rebus præclarè geſtis in cœlum feruntur, plurimos fugit quicquid intus malorum alunt. At ſi aliquâ percutiantur calamitate, quod nunc illi par eſt eventurum, cum ſibi plus impoſuerit oneris, quàm ferre poſſit, tunc nemo non videt, quantâ morum aſperitate, quantiſque animi ſordibus obſoleſcant. Quod ſi quis veſtrûm, Athenienſes, Philippum intuens fœlicitatibus circumfluentem, ipſa-

βαρὺν εἶναι νομίζει, καὶ δυσπολέμητον· σώφρονος μὲν ἀνδρὸς χρῆται προνοίᾳ. Μεγάλη γὰρ ῥοπὴ, μᾶλλον δὲ τὸ ὅλον ἡ τύχη ἐστὶ πρὸς ἅπαντα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Κατὰ πολλοὺς μὲν τοι τρόπους ἴλεως ἄν τις ὑπ' αὐτῆς τιμῷτο· ἡμετέραν δ' ὑτυχίαν, ἢ τιμῷ ἐκείνῃ. Παρά τε γὰρ τῶν προγόνων εἰς πλείονος χρόνου παρειλήφαμεν τιμῷ ἡγεμονίαν ἢ τότε μόνοις, ἀλλὰ, συνελόντι φράσαι, πάντων τῶν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευσάντων. Καὶτοῖς μὲν Ἀθηναίοις φόρους ἐτάξαμεν· ἡ δ' ἡμετέρα πόλις ὑδενί πω τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων. Ἔτι δὲ ποσῷ πλείους ἀφορμὰς αὐτοῦ πρὸς τιμῷ τῶν Θεῶν εὐνοιαν ἔχομεν, ὅσῳ διατελοῦμεν εὐσεβέστερα, καὶ δικαιότερα πράττοντες. Τί ποτ' οὖν ἐκεῖνος ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ πλεῖω κατώρθωσεν ἡμῶν; ὅτι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παῤῥησιάσομαι γὰρ πρὸς ὑμᾶς, ὁ μὲν αὐτὸς στρατεύεται, καὶ ταλαιπωρεῖ, καὶ τοῖς καιρίοις πάρεστι, ὅτι καιρὸν παρεῖς, ὅτε ὥρα ἦτις παραλείπων ὑδεμίαν· ἡμεῖς δ', αἰρήσεται γὰρ τἀληθὲς, ὑδὲν ποιοῦντες ἐνθάδε καθήμεθα, μέλλοντες ἀεὶ, καὶ ψηφιζόμενοι, καὶ πυνθανόμενοι κατὰ τιμῷ ἀγορὰν, εἴτι λέγεται νεώτερον. Καί τι, τί γένοιτ' ἂν νεώτερον, ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ καταφρονῶν Ἀθηναίων, καὶ πολλῶν ἐπιστολὰς πέμπειν τοιαύτας, οἵας ὑμεῖς ἀκηκόατε μικρῷ πρότερον. Καὶ τῷ μὲν ὑπάρχουσι μισθοφόροι στρατεῦται· καὶ τὸ Διὰ πρὸς τούτοις τῶν παρ' ἡμῶν ῥητόρων τινὲς, οἳ τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς εὐκόλως λαμβάνοντες οὐκ αἰσχύνονται φιλίππῳ ζῶντες, ὑδ' ἀποδύονται πάντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν μικροῦ κέρματος φωλοῦντες. Ἡμεῖς δὲ, ὅτε τῶν ἐκείνου πραγμάτων ὑδὲν ταράττειν παρασκευάζομεν, οὐ-

ipsarum metu percellitur, in eoque expugnando duram provinciam suscipi arbitratur, bene, ac prudenter arbitratur. Magnum quippe momentum, vel potius omne in rebus humanis habet Fortuna. Verùm si ex omni parte diligentissimè rem perpendat, neque ipsa fœlicitate Urbem nostram ab illo vinci existimabit. Nobis enim repetitâ longiùs memoriâ Majores nostri dederunt, ut non huic solùm auctoritate, sed omnibus, ut uno verbo dicam, Macedonum Regibus excelleremus. Illi tributa Athenienſibus ferre coacti sunt [8]; ab hac Republica nulli unquam hominum sunt persoluta. Demum quò nos diligentiùs pietatem, & justitiam colimus, eò tutiùs nobis, quàm isti in Deorum immortalium benevolentia perfugium est, ac præsidium salutis. Cur igitur superiori bello [9] res magis ex ejus sententia, quàm ex nostra successit? Eam sanè ob rem, Athenienses, (utar enim libertate dicendi) quod subit ille militiæ incommoda, fert labores, periculis adest, observat rei benegerendæ occasiones, & quin eas urgeat, nullo anni tempore detinetur. Nos autem, quippe verum fateamur necesse est, sedemus hic inertes, otiosi; tempus traducimus decernendo, atque errantes per forum interrogando, novi si quid afferatur. At verò quid magis novum, quàm Athenienses Macedoni contemptui esse, istumque audere hujusmodi ad vos dare literas, quas nuper audistis? Deinde idcirco asperiorem tulimus conditionem, quod hic mercede conducit legiones suas, ac præterea Medius fidius aliquos Oratorum nostrorum, qui à vobis illuc profecti, susceptisq; muneribus huc redeuntes, turpe nõ ducunt Philippo vivere, nec intelligunt parvo lucro sese, & rem omnem publicam, privatamq; suam addicere. Nos autem nec res suas perturbare conamur, nec volumus mercenarios milites alere,

nec

οὔτε ξενοπορεῖν ἐθέλομεν, οὔτε αὐτοὶ στρατεύεσθαι τολμῶμεν. Οὔκουν ἐστὶν ὅδ' ὁ θαυμαστὸν, ἔτι πεπλεονέκτηκεν ἡμῶν κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον: ἀλλὰ μᾶλλον, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς, ὧν προσήκει τοὺς πολεμοῦντας, νομίζομεν κρατήσειν τῶ πάντα πράττοντος, ἃ δεῖ τοὺς πλεονεκτήσειν μέλλοντας.

Ὧν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρὴ λαβόντας ἔννοιαν, καὶ λογισαμένους, ὡς νῦν ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ φάσκειν ἄγειν εἰρήνην: ἤδη γὰρ ἐκεῖνος καὶ παρῃρῆμε τὸν πόλεμον, καὶ τοῖς ἔργοις ἐξενήνοχε: μηδενὸς μὲν φειδέσθαι, μήτε τῶν δημοσίων, μήτε τῶν ἰδίων: στρατεύεσθαι δ', ἐάν που καιρὸς ᾖ, προθύμως ἅπαντας: χρῆσθαι δ' στρατηγοῖς ἀμείνοσιν ἢ πρότερον. Μὴ γὰρ ὑπολάβοι τις ὑμῶν, δι' ὧν ἐκ χρησῶν ἐγένετο πράγματα χείρω τὰ τῆς πόλεως, διὰ τούτων αὐτὰ πάλιν ἀναλήψεσθαι, καὶ γενήσεσθαι βελτίω. Μὴ δ' νομίσητε, ῥᾳθυμουμένων ὑμῶν ὥσπερ πρότερον, ἐτέρους ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων ἀγωνιεῖσθαι προθύμως. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὡς αἰσχρόν ἐστι, τοὺς μὲν πατέρας ὑμῶν πολλοὺς πόνους, καὶ κινδύνους μεγάλους ὑποσχεῖν Λακεδαιμονίους πολεμοῦντας: ὑμᾶς δὲ, μὴ δ' ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνοι δικαίως κτησάμενοι παρέδοσαν ὑμῖν, ἐθέλειν ἐρρώμενως ἀμύνεσθαι: ἀλλὰ τὸν μὲν ἐκ Μακεδονίας ὁρμώμενον ὕστερ ἐναι φιλοκίνδυνον, ὥσθ' ὑπὲρ τοῦ μείζω ποιῆσαι τὴν ἀρχὴν κατατετρῶσθαι πᾶν τὸ σῶμα τοῖς πολεμίοις μαχόμενον: Ἀθηναίους δὲ, οἷς πάτριόν ἐστι μηδενὸς ὑπακούειν, ἁπάντων δ' κρατεῖν τοῖς πολέμοις, τούτους διὰ μαλακίαν, ἢ ῥᾳθυμίαν ἐγκαταλιπεῖν τάτε τῶν προ-

Ad Philippi Epistolam.

nec ipsi audemus in castris degere, militiæque onera tolerare. Itaque non est, cur ullâ tenearnus admiratione, si perculsi eodem bello, atque asperiori rerum successu perfuncti simus. Sed illud non satis admirari possem, si pigri, ac desides, nullique rei adhibentes operam, qua se bellum sustentat, existimaremus sedulò curantem omnia, quibus victoria maximè comparatur, vincere, ac profligare. Hæc enimvero, Athenienses, volutare animo, huc mentem jam vos advertere, istud cogitare opus est, nequaquam in nostra esse potestate pacem retinere. Jam enim bellum Philippus denunciavit, & revera intulit, hostiliter se gerendo. Quare ad illud administrandum necessarium est, nulli vos rei parcere neque publicæ, neque privatæ; omnes, quoad ferat occasio, militiæ dare nomina; fortiores denique, ac præstantiores Duces, quàm superiori bello constituere. Non enim cuiquam vestrûm in mentem veniat reputare, unde Respublica vulnus accepit, inde convalituram; nec fieri posse, ut otio, inertiâque operis languescentibus vobis, alii velint vestras partes obire, ac promptè, alacriterque pro vestris aris, & focis in discrimen adduci. Sed hanc suscipite cogitationem, quàm sit alienum à vestra dignitate, Majores vestros indicto Lacedemonibus bello ingentes labores, maximaque pericula sustinuisse, vos autem nec velle ab aliorum manibus fortiter, atque acerrimè vindicare, quę ipsi justissimè adepti, veluti patrimonium Reipublicæ vobis hæreditate transmiserunt. Istum contra è Macedonię latebris erumpentẽ adeo alacriter se offerre periculis, ut proferendis Imperii finibus non dubitaverit cum hostibus congredi, plurimaq; vulnera adverso corpore excipere. Athenienses autem, quibus patrium est, nulli unquam hominũ obedire, quibusq; nullum fuit bellum, quod nõ ipsis detulerit triumphi gloriam, hos, inquam, Athenienses, qui modò vivunt, desidiâ, mollitieq; animi aliis habenda permittere Majorum nostrorũ

mo-

προγόνων ἔργα, καὶ τὰ συμφέροντα τῇ πατρίδος. Ἵνα δὲ μὴ μακρολογῶ, φημὶ χρῆναι πάντας ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι πρὸς τὸν πόλεμον: παρακαλεῖν δὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, μὴ λόγοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις, πρὸς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν συμμαχίαν. Ὡς ἅπας μὲν ἐστι λόγος μάταιος πράξεων ἄμοιρος γιγνόμενος: τοσούτῳ δὲ μάλιστα ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὅσῳ δοκοῦμεν αὐτῷ προχειρότατα χρῆσθαι πρὸ ἄλλων ἑλλήνων.

ac Patriæ utilitatem otio ſuo minorem ducere. Verùm ne diutiùs vos teneam, & modum faciam Orationi meæ, hæc vobis in memoriam revoco; oportere unumquemque noſtrûm ad bellum inſtrui, atque adornari; Græcorum reliquos non hortando, ſed agendo ad noſtram ſocietatem allicere. Quippe ſermones, dum ſunt actionum expertes, parum proficiunt, ac fruſtra ſunt; ii præſertim, qui à noſtra prodeunt Civitate. Nemo enim Græcorum eſt, qui æquè, ac nos, faciliùs iiſdem uti, ac ſimul abuti videatur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ.

DE ORDINANDA REPUBLICA.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Τοῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πολιορκουμένοις Βυζαντίοις ἐβεβοηθήκεσαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ μετὰ τούτων οἱ Χῖοι, οἱ Κῶοι, οἱ Ῥόδιοι, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἑλλήνων. Διὰ τοῦτο ἀναχωρήσας ὁ Φίλιππος φοβηθεὶς, εἰρήνην δὲ μετὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τῶν ἑτέρων Ἑλλήνων τῶν συμμαχίαν συντιθεμένων ἐκύρωσε τοῖς Βυζαντίοις. Ταύτην δὲ τὴν εἰρήνην ὑποπτεύσαντος Δημοσθένους παραινεῖ τῇ πόλει φυλάξασθαι: ἃ δ' ἱκανῶς τοῦτ' ἔχειν, ἐὰν μὴ σωτάσσωνται οἱ πολῖται, καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν ἕκαστος τὰ δέοντα πράξῃ. Περὶ δὲ τῶν Θεωρικῶν χρημάτων ὁ μὲν λόγος διαῤῥήδην πραγματεύεται, πείθει δὲ ταῦτα σωτασσομένους ἀναλαβεῖν.

ARGUMENTUM.

Byzantiis à Philippo obſeſſis auxilium miſerant, Athenienſes, eorumque exemplo Chii, Coi, Rhodii, aliique Græcorum. Philippus hac re deterritus obſidionem ſolvit, ſancitque pacem cum iiſdem Athenienſibus, cæteriſque Græcis, qui fœderis lege Byzantiis opitulatum venerant. Quam pacem ſuſpectam habens Demoſthenes monet Rempublicam, ut ſibi caveat; ſibi autem non ſatis bene cavere poſſe, niſi Cives in Ordines diſtribuantur, & quiſque Ordinis ſui munere defungatur. De theatrali etiam pecunia palam, atque apertè agit, contenditque, ut ipſa iiſdem, quibus antea, Civibus, ſed ut obeant officium ſuum, diſtribuatur.

ΛΟ-

ΛΟΓΟΣ.

ΠΕΡΙ μὲν τοῦ παρόντος ἀργυρίου, ᾧ ἂν ἕνεκα τοῦ ἐκκλησίαν ποιεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὁδὶ ἕτερόν μοι δοκεῖ ὑμῖν χαλεπῶν εἶναι: ὅτ' ἐπιτιμήσαντα τοῖς νόμοις, καὶ διδόντι, τὰ καινὰ, δόκιμόν σαι παρὰ τοῖς βλάπτεσθαι διὰ τούτων ἡγεμόνος τοῦ πόλει: ὅτε σωτηρίου τα, καὶ παραινέσαντα, ὡς δεῖ λαμβάνειν, χαρίσασθαι τοῖς σφόδρα ἐν χρείᾳ τοῦ λαβεῖν ὄντι. Οὐδέτεροι γὰρ πρὸς τὸ τῇ πόλει συμφέρον σκοποῦντες ὅτ' ἐπαινοῦσιν, ὅτε δυχεραίνουσι τὸ πρᾶγμα: ἀλλ' ὡς ἑκάτεροι χρείας καὶ περιουσίας ἴσχουσιν. Ἐγὼ δ', τοῦτο μὲν, ὅτ' ἂν εἰσηγησάμενος, ὅτ' ἀντείπω μι, ὡς οὐ δεῖ λαμβάνειν: παραινῶ μέν τοι σκοπεῖν, καὶ λογίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, ὅτι τὸ ἀργύριον μέν ἐστι τοῦτο, περὶ οὗ βουλεύεσθε, μικρὸν: τὸ δὲ ἔθος, μέγα, ὃ γίγνεται μετὰ τούτου. Εἰ μὲν οὖν μετὰ τοῦ πράττειν ἃ προσήκει, καὶ τὸ λαμβάνειν κατασκεύαστε, ὃ μέν ν' οὐ βλάψετε, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα ὠφελήσετε τὴν πόλιν, καὶ ὑμᾶς αὐτούς. Εἰ δὲ τοῦ μὲ λαμβάνειν, καὶ μὴ ἑορτή, καὶ πᾶσα ἀρκέσει πρόφασις: τοῦ δ' ἃ πρὸς τούτοις δεῖ ποιεῖν, μὴ δὲ τοὺς λόγους ἀκούειν ἐθελήσετε: ὁρᾶτε μήποτε, ἃ νῦν ὀρθῶς ἠγεῖσθε πράττειν, σφόδρα ἡμαρτηκέναι νομίσητε. Ἐγὼ δ' ἐρῶ δ' εἰν, καὶ μοι μὴ θορυβήσητε ἐφ' ᾧ μέλλω λέγειν, ἀλλ' ἀκούσαντες κρίνατε: ὥσπερ τοῦ λαβεῖν ἐκκλησίαν ἀπεδώκαμεν, οὕτω καὶ περὶ τοῦ συνταχθῆναι, καὶ παρασκευασθῆναι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐκκλησίαν ἀποδοῦναι: καὶ

ORATIO.

SI quis ſ eſt, Athenienſes, qui gravi, atque iniquo animo ferat, in diverſas diſtrahi sẽtentias, ac fluctuare Concionem, quæ de præſenti pecunia, aliiſque ad eam rem pertinentibus habetur, conſideret ſecum ipſe, neutrum abſurdum videri: nec objurgantem ejus diſpertiendę ſtudioſos, ac fautores ab iis magnopere celebrari, qui hanc profectò cõſuetudinem reputant, perniciem, & labem eſſe Reipublicæ; nec hortantem ad hunc ipſum morem ſervandum, ac retinendum eorum ſibi gratiam conciliare, qui fructum ex illa capiunt utilitatis. Neutri enim propoſito ſibi Reipublicæ emolumento rem laudant, aut reprehendunt; ſed quilibet, prout habet conſtitutam, afflictamve rem familiarem, ſententiam profert, moderatur judicium ſuum. Ego equidẽ nec percipiendæ illius pecunię, nec remittendę auctor ſum; ſuadeo ſolùm, ac moneo, diligẽter id animo complectamini, argentum iſtud, de quo deliberatis, parvi quidem momenti eſſe; conſuetudinem, quam inducit, *gravem*, & periculoſam. Nam ſi cum *opibus* Reipublicæ, ejus quoque tutelam ſuſciperetis, non modò nullum à vobis damnum, ſed beneficium acciperet, ſuamq; & veſtrûm omnium dignitatem facilè ſuſtineret. At ſi percipiendæ publicæ liberalitatis, aut dies feſti ſ, aut quidlibet in mentem veniat, ſatis vobis afferunt cauſæ; agendi verò, quæ ſunt è Republica, ne ſermones quidẽ vultis audire, cavete, ne quod rectè nunc facere, malè tandem feciſſe videamini. Mea quidem ſententia eſt, de qua nolite, quęſo, prejudicare, ac ipſi vos cohibete, quoad penitus explicata fuerit; mea, inquam, ſententia eſt, oportere, ut decernendæ Civibus huic pecuniæ Concio datur, ita dari comparandis, conſtituendiſque in bellum tributis, omnique rei militari.

Dein-

καὶ παραχωῖν ἕκαστον αὐτῶν μὴ μόνον ταῦτ' ἀκούειν ἑτοίμους, ἀλλὰ καὶ πρᾶττειν βουλόμενον: ἵνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔχητε ἀγαθὴν τὴν ἐλπίδας δι' ὑμῶν αὐτῶν ἔχητε, καὶ μὴ τὸν δεῖνα, μὴ δ' τὸν δεῖνα πυνθάνησθε, τί πράττει. Καὶ τὰ μὲ προσόντα τῇ πόλει πάντα, καὶ ἃ νῦν ἐκ τοῦ ἰδίου προσαναλίσκετε εἰς ἀεὶ δέον, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ συμμάχων ὑπάρχει, λαμβάνειν ὑμᾶς φημὶ χρῆναι τὸ ἴσον ἕκαστον: τοὺς μὲ ἐν ἡλικίᾳ, στρατιωτικόν: τοὺς δ' ὑπὲρ τὸν καταλογον, ἐξεταστικὸν, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάσαι τοῦτο: Στρατεύεσθαι δὲ αὐτοὺς, καὶ μηδενὶ τούτου παραχωρεῖν, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τῆς πόλεως οἰκείαν εἶναι, καὶ κατασκάσαι μόνῳ ἀπὸ τούτων, ἵν' ἔχητε, καὶ τὰ δέοντα ποιῆτε, καὶ τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι ταύτης. Γνῶτε ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταῦτα ἄπορ τινὶ συμβαίνῃ, τὸς στρατηγὸς κρίνητε: καὶ περὶεστιν ὑμῖν ἐκ τῶν πραγμάτων, ὁ δεῖνα τῷ δεῖνος τὸν δεῖνα εἰσηγγέλκεν, ἄλλο δ' οὐδέν. Ἀλλὰ τί ὑμῖν γένηται; πρῶτον μὲ οἱ σύμμαχοι μὴ ὅπλοις, ἀλλὰ τῷ τὰ αὐτὰ συμφέρειν ὑμῖν τε κἀκείνοις ὥσιν οἰκεῖοι: ἔπειδ' οἱ στρατηγοὶ μὴ ξένους ἔχοντες, τοὺς μὲ συμμάχους ἄγωσι καὶ φέρωσι: τοὺς δ πολεμίους μὴ δ' ὁρῶσιν: ἀφ' ὧν αἱ μὲ ὠφέλειαι τούτων εἰσὶν ἴδιαι, τὰ δ' μίση, καὶ τὰ ἐγκλήματα ἐφ' ἅλλοις ἔρχεται τῇ πόλει: ἀλλὰ πολίτας τοὺς ἀκολουθοῦντας ἔχοντες, τοὺς ἐχθροὺς, ἃ νῦν τοὺς συμμάχους καὶ φίλους, ποιῶσι. Χωρὶς δ τούτων, πολλὰ ὅπλ ὠφελήματων τῇ ὑμετέρᾳ ποδεῖ παρουσίαν. Καὶ ἅπαξ γὰρ τῷ πρὸς τοὺς οἰκείους πολέμῳ οἰκείᾳ χρῆσθαι δυνάμει συμφέρει:

Deinde unumquemq; veſtrûm ſe promptum offerre ad ea, quæ dixero, non ſolùm audienda, ſed peragenda, ut ipſi in vobis, Athenienſes, veſtræ fœlicitatis ſpem habeatis, nec ſit opus hunc, aut illum interrogare quid gerat, & quomodo ſervet officium ſuum. Rurſum dico, vectigalia Reipublicæ, veſtramque rem familiarem, quæ cuncta nugarum modò pretium conſtituiſtis, quin & quicquid à ſociis pẽnditur, ex æqua ſingulis parte dividi, iis, qui ſunt in militari ætate, ſtipendii; qui eam ſunt prætergreſſi, fori, aut Magiſtratus agendi nomine, aut quo quis modo id muneris nuncupare velit. Puto denique militiæ incommoda vobis ferenda eſſe, non committendas alteri veſtras vices, ſed proprias, domeſticas, è ſuiſque Civibus conſtitutas, bellicas vires eſſe Reipublicæ, ut vos ipſi belli præmia ſuſcipiatis, vos ipſi illius ſalutem. ac dignitatem tueamini. Hujuſmodi autem copias Imperatoris arbitrio, Athenienſes, permittite, at ſimul, ne quibus nuper calamitatibus afficiamini, ſeverum de Imperatoribus judicium reddite ſ, iſtamque unam totius rei curam facite vobis reliquam: quis nempe cujus hominis filius cui Duci diem dicat, nec quicquam ultra. Hinc autem quid boni vobis, quid lucri? Primùm ſocii non armis detenti, præſidiiſque, ſed unà, eâdemque ſibi vobiſcum utilitate, permanebunt in fide, atque amicitia. Deinde Imperatores, qui modò ſociorum Urbes diripiunt, ex eorumque finibus prædas agunt; hoſtium verò conſpectum ne intuentur quidem (quare quicquid exinde capitur emolumenti, ipſis eſt; Reipublicæ, accuſationes, & odia) ſi Cives, non peregrinos milites in Caſtris habeant, damna, atque injurias, quæ ſociis inferunt, infligent hoſtibus. Præterea multa ſunt, quæ poſtulant, exoptantque præſentiam veſtram; ac præter iſtud, componendis, perſequendiſque ſocialibus diſcordiis, domeſticis uti viribus perutile eſt;

καὶ πρὸς τὰ ἄλλα πράγματα, ἀναγκαῖον ἐστιν. Εἰ μὲν γὰρ ἡσυχίαν εἴχετε ὑμῖν ἀπείχετε, καὶ μηδὲν τῶν ἑλληνικῶν περιεργάζεσθαι ὅπως ἔχει, ἄλλος ἂν ἦν λόγος ὅτος. Νῦν δ' πρωτεύειν μὲν ἀξιοῦτε, καὶ τὰ δίκαια ὁρίζειν τοῖς ἄλλοις: τῷ δ' ταῦτα ἐπιτηδευούσαν, καὶ φυλάξουσαν δυνάμιν, οὔτε κατεσκευάσθε, οὔτε παρασκευάζεσθε. Ἀλλ' ἐπὶ πολλῆς μὲν ἡσυχίας, καὶ ἐρημίας ὑμῶν ὁ Μιτυληναίων δῆμος καταλέλυται, ἐπὶ πολλῆς δ' ἡσυχίας, ὁ Ῥοδίων. Ἐχθρὸς γέ ἂν ἡμῖν φαίη τίς αὖ; ἀλλὰ μείζω χρὴ νομίζειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ πρὸς τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ ἐαυτῆς τῆς πρόαιρέσεως ἔχθραν, ἢ τῷ πρὸς τοὺς δήμους, ὑπὲρ ὧν ποτ' αὖ ἦ. Ἀλλ' ἵν' ἐκεῖσε ἐπανέλθω, φημὶ δεῖν ὑμᾶς συντετάχθαι, καὶ τῷ αὐτῷ τῷ, τε λαβεῖν, καὶ τῷ ποιεῖν ἃ προσήκει, σώφρονα εἶναι. Διελήλυθα δ' ὑμῖν περὶ τούτων καὶ πρότερον, καὶ διεξῆλθον, ὡς ἂν συνταχθείητε οἵ τε ὁπλῖται, καὶ οἱ ἱππεῖς, καὶ ὅσοι τούτων ἐκτὸς ἐσὲ, καὶ ἐπορίσατε τίς αὖ ἅπασι γένοιτο κοινή. Ὃ δέ μοι πλείστου ἀξιοῦν ἀπάντων παρέχεται, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι ὅτι πολλῶν, καὶ καλῶν, καὶ μεγάλων ὄντων τούτων ἁπάντων, τῷ μὲν ἄλλων οὐδενὸς οὐδεὶς μέμνηται, τῶν δυοῖν δ' ὀβολοῖν ἅπαντες. Καί τι τοὺς μὲν οὐκ ἔστι πλείονος, ἢ δυοῖν ὀβολοῖν ἀξίους εἶναι: τὰ δὲ ἄλλα ἃ μετὰ τούτων, ἂν εἴπω, τῷ βασιλέως ἀξιά ἐστι χρημάτων: πόλιν τοσαύτας ἐπλί-

externis bellis, aliisque rebus agendis, neceſſarium. Nam ſi tranquillitate vitæ, ſi pacis otio contenti eſſetis, nullaque vos, quomodo ſe habeant, Græcarum rerum teneret ſolicitudo, foret alia dicendi ratio. At vos mehercule exiſtimatis è veſtra eſſe dignitate primas tenere Græcorum omnium, jura, æquitatemque cæteris definire; nec vires alitis, atque adornatis, quæ hanc veſtram dignitatem ſervent, ac tueantur. Quin potius quieſcentibus vobis, & veluti in ſolitudine confidentibus perculſus eſt Mitilenenſium populus; tacentibus vobis, Rhodiorum everſus eſt. At ſuſceptas, dicetur fortaſſe, nobiſcum gerebat inimicitias? Eſto; ſed illæ pluris, Athenienſes, ducendæ fuerant, quæ propter inſtituti diſſimilitudinem ſunt vobis cum eo ſtatu Reipublicæ, qui à paucis, quàm quæ cum omni alio, qui à populo, qualiſcumque ille ſit, detineatur. Verùm ut unde digreſſa eſt, illuc redeat Oratio, neceſſarium duco vos in claſſes diſtribui, ex ſuaque unumquemque claſſe percipere non minus pecuniam, quàm munus publicum. De qua re nuper expoſui conſilium meum, eamque orationem habui, quæ monuit, ut ſuum quilibet ordinem aut Equitum, aut Peditum gravis armaturæ, aut alicujus extra militiam muneris, publicamque ſimul capiat liberalitatem. Id verò, quod mihi præter cætera dejecit animos, dicam vobis, nec tacitus occultabo. Quod nempe cum ſint multa, præclara, ampliſſima ea, quæ vobis aperui, horum tamen nemini veſtrûm, & duorum [7] dumtaxat obolorum in mentem veniat. Enimvero qui animo tam anguſto, exilique ſunt, non eſt, cur honeſtiore digni præmio, quàm duobus obolis cenſeantur. Quæ verò cum hac ipſa pecunia peragenda vobis propoſui, ſcilicet Urbem tantis militum copiis, tanta triremium claſſe, turmis Equitum, tantiſque vectigalibus affluentem, in ſuos Ordines ex ſingulorum [8] cenſu diſtributam, ad bellum inſtrui, ea ſanè Regis theſauros pro ſua dignitate promerentur. Quorſum igitur, dicet aliquis, hæc diſputatio? Ut cum nonnulli moleſtè ferant,

cun-

ὁπλίτας ἔχουσι, καὶ τριήρεις, καὶ ἱππέας, καὶ χρημάτων πρόσοδον, συντετάχθαι, καὶ παρεσκευάσθαι. Τί οὖν φαίη τις, ἂν ταῦτα νῦν λέγω; ὅτι φημὶ δεῖν ὑμᾶς, ἐπειδὴ τὸ μὲ ἅπαντας μισθοφορεῖν δυχεραίνουσί τινες, τὸ δὲ συντάχθῆναι, καὶ παρασκευασθῆναι, παρὰ πάντων χρήσιμον εἶναι δοκιμάζεται: ἐντεῦθεν ἄρξασθαι τῆ πράγματος, καὶ προθεῖναι περὶ τούτων τῷ βουλομένῳ γνώμην ἀποφαίνασθαι. Ὡς οὕτως ἔχει: ἐὰν μὲ ὑμεῖς νῦν πειθῆτε, τοῦτον καιρὸν εἶναι νομίσαντες, ὅταν εἰς χρείαν αὐτῶν ἔλθητε, ἕτοιμα ὑπάρξει. Ἐὰν δὲ ἀκμὴν ἡγησάμενοι παρῆτε, ὅταν δέῃ χρῆσθαι, τότε ἀναγκασθήσεσθε παρασκευάζεσθαι. Ἤδη δέ τις εἶπεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν λέγων, ὡς ὑμῶν τῆ πολλὴν, ἀλλὰ τῆ διαρρηγνυμένην, εἰ ταῦτα γενήσεται: τί δ' ἡμῖν ἀπὸ τῆ Δημοσθένους λόγου ἀγαθὸν γέγονεν; ὅς παρελθὼν ὑμῶν, ὅταν αὐτῷ δόξῃ, ἐνέπλησε τὰ ὦτα λόγων, καὶ δέδυκε τὰ παρόντα, καὶ τοὺς προγόνους ἐπῄνεσας, καὶ μετεώρους ἀφῆκας, καὶ φυσήσας ὑμᾶς, κατέβη. Ἐγὼ δ' εἰ μὲ ὑμᾶς δυναίμην ἂν λέγω τι πεῖσαι, τοιοῦτ' ἂν οἶμαι τὴν πόλιν πρᾶξαι ἀγαθὰ, ὥσ' εἰ λέγειν νῦν ἐπιχειρήσαιμι, πολλοὶ ἂν ἀπιστῆσαι ὡς μείζοσιν, ἢ δυνατοῖς: ἐμοὶ μὲν, οὐδὲ τοῦτο μικρὸν ὠφελεῖν οἶμαι, εἰ τὰ βέλτιστα ἀκούειν ὑμᾶς συνεθίζω. Δεῖ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν βουλόμενον τι ποιῆσαι τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὸν, τὰ ὦτα πρῶτον ὑμῶν ἰᾶσασθαι: διέφθαρται γὰρ: οὕτω πολλὰ καὶ φλαῦρα, καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ τὰ βέλτιστα ἀκούειν συνείθισθε. Οἶσθ' (ὅπως δὲ μὴ θορυβήσῃ μοι μηδεὶς, πρὶν ἅπαντα εἴπω) ἀνώμοσάν τινες πρώην δῆτου τὸν ὀπισθόδομον. Οὐκοῦν οἱ παρόντες, τὸν δῆμον καταλιπεῖν δαι, τοὺς νόμους σῴζειν εἶναι, τοιαῦτα ἔλεγον.

Καὶ

cunctis imponi ſtipendia merendi neceſſitatem; contra nemo ſic, qui non cenſeat, magno fore Reipublicæ emolumento & parare quicquid ad bellum eſt opus, & curare ex proprio quẽlibet Ordine officium ſuum; vos moneam doceamque oportere hinc facere initium rei gerendæ, atque iſtud explicandum proponere cuicumque velit patefacere conſilium ſuum. Nam ita res habet; ſi perſuaſum habeatis, ea conficiendi nunc dari tempus idoneum atque opportunum, prompta, parataq; vobis erunt, cum uſus veniet. Sin contra cum iiſdem utendis indigebitis, tunc oportebit ad ea ipſa perficienda, conquirendaque operam, ac laborem impendere. At quempiam non è populo, Athenienſes, veſtrique ordinis, ſed illorum, qui ſi hæc peragantur, dolore dirumperentur, dicentem audio: quid unquam Demoſthenes loquacitate ſuâ nobis attulit boni? Qui, cum lubet, è ſuperiori loco omnium aures verbis implet; præſentem Rempublicam lacerat; extollit, laudatque Majores noſtros, inflatiſque ſpe veſtris animis finem loquendi facit. Ego equidem, ſi quæ vobis ſuadeo, perſuadere poſſem, iis, cenſeo, bonis Reſpublica, iis commodis afficeretur, quibus pleriq; ſi ea nunc dicere aggrediar, negarent fidem, atque ultra quam credi poſſint, ampliora exiſtimarent. Attamen puto à veſtra utilitate non abhorrere, ſi per me ſalubriora conſilia optimas audire ſententias aſſueſcitis. Quippe neceſſe eſt, Athenienſes, ut qui vult ſaluti Rempublicam noſtram reſtituere, prius auribus veſtris medeatur; ſunt enim affectæ, falſiſq; opinionibus imbutæ, & nihil minus, quàm veris percipiẽdis cõſuevere. Accidit nuper, dicis causâ (quæſo, ſe unuſquiſq; ſuſtineat, quoad omnia expediero) aliquos poſticum ꝓ perfregiſſe. Illico Oratores aderunt, vociferabũtur plebẽ opprimi, cõtemni leges, & pleraq; hujuſmodi.

Ve-

Καὶ τι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοπεῖτε, μὴ ἀλλὰ λέγω. Οἱ μὲ ταῦτα ποιοῦντες ἄξια ἐποίουν θανάτου, ὁ δῆμος δ' ὁ διὰ τούτων καταλύεται. Πάλιν, κώπας τις ὑφείλετο. Μαστιγοῦν, τρέβλοῦν φάσκειν ἐβουν, λέγοντες καταλύεσθαι τὸν δῆμον. Ἐγὼ δ', τί φημι; τὸν μὲ ὑφαιρούμενον θανάτου ποιῶν ἄξια, ὥσπερ ἐκεῖνος: τὸν δῆμον δ' ὁ διὰ τούτων καταλύεσθαι. Ἀλλὰ τῶς καταλύεται οὐδεὶς λέγει, ὁ δὲ παῤῥησιάζεται: ἐγὼ δ' φράσω. Ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φαῦλοι ὦμμένοι, πολλοὶ, καὶ ἄποροι, καὶ ἄσκεπτοι, καὶ ἀσυμπάντων, καὶ μὴ τὰ αὐτὰ γιγνώσκοντες ἅπτι: καὶ μήτε στρατηγὸς, μήτ' ἄλλος μηδεὶς, ὃν ἂν ὑμεῖς ἕλησθε, φροντίζῃ: καὶ ταῦτα μηδεὶς λέγων ἐθέλῃ, μὴ δ' ἐπανορθοῦν, μὴ δ', ὅταν παύσεται τοιαῦτα ὄντα πράττῃ: ὃ νυνὶ συμβαίνει. Καὶ νὴ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕτεροί γε λόγοι παρεῖνηνται πρὸς ὑμᾶς ψευδεῖς, καὶ πολλὰ τὴν πολιτείαν βλάπτοντες, εἰσὶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὑμῖν ἐνι ἡ σωτηρία, καὶ δεῖ τῷ ψήφῳ τὴν πολιτείαν ἡμᾶς φυλάττειν. Ἐγὼ δ' οἶδα, ὅτι ταῦτα μὲ ὑμῖν τὰ δικαστήρια ~~ἦν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἐστὶ πανὶ: ἐν δ'~~ τοῖς ὅπλοις δεῖ κρατεῖν ἦν ἐχθρῶν: καὶ διὰ τούτων ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας. Οὐ γὰρ τὸ ψηφίσασθαι τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ποιοῦσι νικᾶν: ἀλλ' οἱ μετὰ τούτων κρατοῦντες τὸν ἐχθρὸν, καὶ ψηφίσασθαι, καὶ ἄλλο ὅ, τι βούλεσθε ποιεῖν ὑμᾶς, ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν παρασκευάζουσι. Δεῖ γὰρ ἐν μὲ τοῖς ὅπλοις φοβερὸν, ἐν δ' τοῖς δικαστηρίοις φιλανθρώπους εἶναι.

Εἰ

Verùm considerate animis vestris, Athenienses ea ne veritate nitantur, quæ dicam. Qui sese nefario illo scelere obstrinxit, morte luere debet; hoc autem scelere nullum populari statui exitium, nullam plagam infligi. Rursum remos [10] est aliquis suffuratus. Statim nemo non vocem tulit, proteri plebem, deleri; expediendas proinde virgas, furem cedendum, torquendum. Quid ego? Hunc etiam, ut illos alios, pronuntio capitis reum; populum verò eam ob rem nequaquam profligatum. At quomodo profligetur, acerbissimoque lædatur vulnere, cum nemo liberè docere audeat, dicam ego, nulloque metu à dicendi libertate deterrebor. Cum vos, Athenienses, inopiâ fracti, nudati armis, nulloque in Civium ordine constituti, vilis plebecula, ac veluti Urbis sentina reputamini; & nullo hujusmodi malorum sensu commovemini, illatas injurias ignoratis; cum Ducum nemo, nemo planè alius, decernatis ut lubet, curam gerit decretorum vestrorum; cum demum reperitur nemo, qui vos, ut nunc res est, de tantis malis vestrisque injuriis commonefaciat, quin ea sit omnium opera, ut ne tandem caput extollentes, [15] ab hac vitæ turpitudine discedatis. Invaluerunt quidem apud vos, Athenienses, per Deum immortalem, sermones alii falsis opinionibus imbuti, qui pestem, ac labem afferunt Civitati, admonentes, vestrûm omnium salutem in foro, judiciisque versari; esse vestrarum partium Rempublicam suffragiorum æquitate conservare. Non equidem ignarus sum, in foro lites inter vos invicem dirimi, judicia committi; at simul novi, hostes vi solùm, atque armis vinci, armis salutem Reipublicæ, armis dignitatem retineri. Nunquam enim decreta victoriam de armatis hostibus retulerunt, sed qui armorum potentiâ vincunt, vobis & decernendi, & quicquid vultis, liberè agendi facultatem deferunt, ac securitatem. Et quidem in bello terrorem inimicis incutere opus est; in foro humanitate Cives complecti.

Ve-

Εἰ δέ τῳ δοκῶ μείζους ἢ κατ' ἐμαυτὸν λέγειν λόγους, αὐτὸ τοῦτο ὁρθῶς ἔχειν αὐτῷ δοκῶ· Τὸν γὰρ ὑπὲρ τηλικαύτης πόλεως ῥηθησόμενον λόγον, καὶ τοιούτων πραγμάτων, παντὸς ἐμὲ τοῦ λέγοντος ἀεὶ μείζω φαίνεσθαι δεῖ, καὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑμετέρας ἐγγὺς εἶναι, μὴ τῆς τοῦ λέγοντος. Ὅτι δ' οὐδεὶς πῶ ὑφ' ὑμῶν τιμωμένων ταύτας λέγει τὰς προφάσεις, ἐγὼ δείξειν ὑμῖν. Οἱ μὲν πρὸς ἀρχαιρεσίαν, καὶ ταύτην τὴν τάξιν προσιόντες, δοῦλοι τῆς ἐπὶ τὸ χειροτονεῖσθαι χάριτος περιέρχονται, τελεσθῆναι σπουδάζων ἕκαστος ἀσπουδάζων, οὐκ ἀνδρὸς ἔργον οὐδὲν πράξαι. Εἰ δέ τις ταυτὸς ἔστι, οἷος ἐγχειρεῖν ἐργῳ τῳ: νῦν μὲν ἡγεῖται, τὴν τῆς πόλεως δόξαν ἀφορμὴν ἔχων καὶ τοῦνομα, τῆς οὔπω ἐναντιουμένων ἐρημίας ἀπολαύων, τὰς ἐλπίδας ὑμῖν ὑποτείνων, ἄλλο δ' οὐδέν, κληρονομήσειν αὐτὸς πῶ ὑμετέρων ἀγαθῶν, ὅπερ ἐστίν. Αὖ δ' ὑμεῖς δέ ὑμῶν αὐτῶν ἕκαστα προέντες, τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ πῶ ἔργων αὐτῶν, οὕτω καὶ τῆς ἐκ τούτων τιμῆς ἕξειν. Οἱ δὲ πολιτευόμενοι, καὶ περὶ ταῦτα ὄντες, τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν ὑμῖν ἀφέντες, προσκεχωρήκασι πρὸς τούτους. Καὶ πρότερον μὲν κατὰ συμμορίας ἐστασιάζετε, νῦν δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. Ῥήτωρ ἡγεμὼν, καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ. Καὶ οἱ βοηθοῦντες μεθ' ἑκατέραν, στρατιῶται. Οἱ δ' ἄλλοι προστυχόντες: οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. Τοιγαροῦν ὑμῖν περιέσται ἐκ τούτων, ὁ δεῖνα χαλκοῦς, καὶ ὁ δεῖνα ἀργύρεος, ἢ καὶ δύο ὑπὲρ τὴν πόλιν. Οἱ δ' ἄλλοι μάρτυρες τῆς τούτων δυσαμυνίας κάδησθε, τῆς καθ' ἡμέραν ῥᾳθυμίας, πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπαρχουσαν ὑμῖν δυσαμυνίαν τότε προϊόντων. Καί τοι σκέψασθε ὅπως ἐπὶ

Verùm ſi cui videor ſermones longè graviores dicere, quàm mea tenuitas ferat, profiteor id ordine, ac rectè ſe habere. Debet enim Orator, qui pro tanta Republica, tantiſque de rebus ſermones facit, ſupra ſe ipſum efferri, veſtræque magis dignitatis, quàm mediocritatis ſuæ rationem ducere. Sed cur iſta loquendi ſtudio non teneantur qui veſtris honoribus, veſtriſque Magiſtratibus ſunt honeſtati, conabor ego dicendo peragrare. Quibus Comitiorum procella ſubeunda eſt, quique ſervi ambitionis forum, aucupandis ſuffragiis, circumvagantur, curant iſtorum quilibet Imperii falcibus initiari, non aliquid exequi viro dignum. Et ſi cui ferveat animus, poſitaque ſibi ante oculos majeſtate Reipublicæ, illectus hoſtium ſolitudine quidpiam aggredi ſtatuit; ſpe quidem vos paſcit percipiendę utilitatis; opes autem, quæ ad vos pertinerent, uſurpat ſibi, ut re vera nunc eſt, veluti [12] hæreditate tranſmiſſas. Quod ſi quicquid gerendum eſt, per vos ipſi gerendum ſuſciperetis, parem cæteris ut operum laborem, ita & gloriam utique conſequeremini. Qui Rempublicam gerunt, iſtamque attingunt Civitatis partem, negligentes optimis vos conſiliis imbuere in aliorum illorum fidem, ac ſocietatem conceſſerunt. Et quidem antea per Claſſes tributa conferebatis, nunc ad Rempublicam per claſſes aditis: præit ſuam unuſquiſq; claſſem Orator; Ducum aliquis Oratorem ſequitur; Trecentumviri alterutris auxiliatum [13] veniunt. Reliqui Cives ſuo quique ingenio diviſi, alii in iſtorum, in illorum alii ſententiam diſceditis. Hinc autem quid reiſupereſt? Hic æreà donatur ſtatuâ, ille fœlicitatibus affluit, atque unus, aut alter plus, quàm univerſa poſſunt Reſpublica. Cæteri quotquot eſtis iſtorum beatitudinem ſpectantes ſedetis veluti in teſtimonium adducti, atque

ἐπὶ τῶν προγόνων τοῦτ' ἰσχύν. Οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν παραδείγμασι χρησαμένοις, ἀλλ' οἰκείοις ἐξεῖναι ἃ προσήκει πράττειν, εἰδέναι. Ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα τὸν τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν στρατηγήσαντα, καὶ Μιλτιάδην τὸν ἡγεμόνα ἐν Μαραθῶνι, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὐκ ἴσα τοῖς νῦν στρατηγοῖς ἀγαθὰ εἰργασμένους, μὰ Δί', οὐ χαλκοῦς ἕστασαν, οὐδ' ὑπερῄραντο· ἀλλ' ὡς οὐδὲν αὐτῶν κρείττους ὄντας ὑπερετίμων. Καὶ γάρ τοι τῶν ἔργων οὐδενὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πώποτε ἀπεστέρησαν ἑαυτούς· οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅς τις αὖ εἶπε τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν Θεμιστοκλέους, ἀλλ' Ἀθηναίων, οὐδὲ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην Μιλτιάδου, ἀλλὰ τῆς πόλεως. Νῦν δὲ οἱ πολλοὶ τοῦτο λέγουσιν, ὡς Κέρκυραν εἶλε Τιμόθεος· καὶ τὴν μέραν κατέκοψεν Ἰφικράτης· καὶ τὴν περὶ Νάξον ἐνίκα ναυμαχίαν Χαβρίας. Δοκεῖτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἔργων τούτων παραχωρεῖν τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβολαῖς, αἷς δεδώκατε ἐκείνοις ἀντὶ τούτων. Τὰς μὲν δὴ πολιτικὰς δωρεὰς, ἐκεῖνοί τε καλῶς ἐδίδοσαν, καὶ ὑμεῖς οὐκ ὀρθῶς· τὰς δὲ τῶν ξένων, πῶς; ἐκεῖνοι Μένωνι τῷ Φαρσαλίῳ δώδεκα μὲν τάλαντα ἀργυρίου δόντι πρὸς τὸν ἐπ' Ἠιόνι τῷ πρὸς Ἀμφιπολίτας πόλεμον, διακοσίους δ' ἱππέας πωλέσαντος ἰδίους βαδίσαντι, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδοσαν μόνην· καὶ πρότερον τούτου, Περδίκκᾳ τῷ κατὰ τὴν τοῦ Βαρβάρου ποτὲ ἐπιστρατείαν βασιλεύοντι Μακεδονίας, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ Πλαταιῶν ὑπὸ Βαρβάρων ἀπὸ τῆς ἵππου διαρθείραντι, καὶ τέλειον τὸ τύ-

atque ut viliſſimâ in dies inertiâ perfruamini, debitâ vobis beatam, florentemq; fortunâ in eorum ſinum proiicitis. Enimvero circumſpicite animis veſtris quæ fuerit rerum conditio Majorum noſtrorum ætate, qui Reipublicæ ſtatus. Debetis enim domeſticis, non alienis exemplis eruditi, ad civilem prudentiam inſtitui. Themiſtoclem illi, qui Claſſis Præfectus navalem apud Salaminam; Miltiadem, qui ductor exercitus terreſtrẽ apud Marathonem pugnam commiſit, pleroſq; alios veſtris hiſce Imperatoribus facinorum fortaſſe magnitudine nõ comparandos, nullo æreo Signo, nullo ſingulari benevolentiæ documento [14] immortalitati conſecrarunt, ſed ita ſummis honoribus exceperunt, ut publico monumẽto nihil ipſos præſtare cæteris ſempiternæ hominum memoriæ conſignarent. Nunquam enim, Athenienſes, Majores noſtri & nominis famâ, & rerum geſtarum gloriâ ſe deſpoliarunt. Nemo eſt, qui dicat Themiſtoclis pugnã, ſed Athenienſium, quæ apud Salaminã; nemo, qui Miltiadis, ſed Reipublicæ, quæ apud Marathonem pugnata fuit. Nunc verò ita pleriq; loquuntur. Timotheus [15] Corcyram in poteſtatem redegit; Legionẽ [16] evertit Iphicrates; Chabrias navali [17] certamine circa Naxum hoſtes devicit; ob eaſque res geſtas adeo iſtos extraordinariis honoribus, adeo exquiſitis laudibus honeſtaſtis, ut iiſdem ceſſiſſe facinorum ipſorum gloriam videamini. Igitur Majores noſtri ſua Civibus beneficia rectè, atque ordine; vos perversè, ac perperam tradidiſtis. Peregrinis autem qua ratione? Menònem illi Pharſalium, qui, bello ad Ejonem prope Amphipolim [18], Reipublicæ Ærario duodecim talenta argenti; Copiis noſtris conflatam è ſervis domeſticis turmam ducentorum Equitum miſerat auxiliatum, nequaquam Civitate donarunt, ſed ſola publicorum onerum vacatione. Neque verò ante Menònem iſtum Macedonum Regi [19] Perdiccæ, qui, cum contra Græciam Barbarus expeditionem ſuſcepit, Imperio tũ potiebatur, quiq; Barbaros ipſos Platæis clade accepta,

arre-

καὶ τέλειον τὰ τύχημα ποιήσαντι τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδοσαν μόνον: μεγάλῳ οἶμαι καὶ τιμίαν, καὶ σεμνῷ τῷ αὐτῶν πατρίδα ἡγουμένοις, καὶ πάσης μείζονα ἐργασίας. Νῦν δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φθόρους ἀνθρώπους, εἰκοπρίβων οἰκότριβας, τιμιῶ ὥσπερ ἄλλο τινὸς ὤνιον λαμβάνοντες ποιεῖσθε πολίτας. Ταῦτα δ' ὑμῖν ἐπελήλυθε πράττειν, οὐχ ὅτι τὰς φύσεις ἐστὲ χείρους τῶν προγόνων: ἀλλ' ὅτι τοῖς μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς παρέσχηκε μέγα φρονεῖν, ὑμῶν δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περιῄρηται τοῦτο. Ἐστὶ δ' ἐλεύθερον οἶμαι δοῦλον, μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν, ὥσπερ οὐδὲ καλὰ καὶ λαμπρὰ πράττοντας μικρὸν καὶ ταπεινὸν φρονεῖν. Οἷοι γὰρ αὖ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ἦ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν. Σκέψασθε δ' ἅ τις κεφάλαια αὖ ἔχοι τῶν πραγμάτων εἰπεῖν περὶ τῶν τε ἐκείνοις πεπραγμένων, καὶ τῶν ὑμῖν: ἆρα ὑμῶν αὐτῶν ἐκ τούτων γε δοκιμάσειθε κρείττους γενέσθαι. Πέντε μὲν γὰρ καὶ τετταράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἐκεῖνοι ἑκόντων: πλείω δ' ἢ μύρια τάλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν συνήγαγον: πολλὰ δὲ καὶ καλὰ, καὶ πιζοῖ, καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαια, ἐφ' οἷς ἔτι καὶ νῦν φιλοτιμούμεθα. Καί τοι ταῦτα νομίσετε αὐτοὺς σῶσαι, οὐχ ἵνα θαυμάζομεν μόνον ἡμεῖς αὐτὰ θεωροῦντες, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμώμεθα τὰς τῶν ἀνδρῶν ἀρετάς. ἐκεῖνοι μὲν δή, ταῦτα: ἡμεῖς δ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι, σκέ-

arreptâque fugâ domum repetentes afflixit, istamque extremam intulit calamitatem Persarum Regi, huic, inquam, Perdiccæ solam vectigaliuu, publicorumque onerum [20] immunitatem, non sanè Civitatem dederunt. Siquidem in tanto honore, in tantaque veneratione Patria apud ipsos fuit, ut hujus largitionem nullo beneficio redimi posse existimaverint. Nunc autem à vobis, Athenienses, profligati homines, ac pernicioſi, quin servi, & servili etiam nati genere, soluto pretio, tanquam pro quibuslibet mercibus in Civitatem recipiuntur. Ad hanc verò agendi turpitudinem non sanè progressi estis indolis humilitate, quæ non minus vobis, quàm Majoribus vestris generosa, ac nobilis est; sed quod isti magnanimitate, animique robore viguerunt; vobis hoc, Athenienses, penitus ademptum est. Nunquam autem, nunquam, opinor, fieri potest, ut qui in vilibus solùm, demissisque rebus agendis ponunt operam suam, magnum quicquam, atque elatum meditari queat; qui contra in splendidis, ac perillustribus, angustum, & tenue. Nam ex animi norma, flexuque, Mortalium studia diriguntur. Memoriam herculè ad rerum capita revocate, quas vos ipsi, quasque Majores vestri gesserunt, ut eâ cogitatione emergere, ac recipi ad meliorem frugem valeatis. Quinque illi, & quadraginta annos ad totius latè Græciæ gubernacula, & quidem volentibus Græcis consederunt; collegerunt in arce plusquam decem talentûm [21] millia; multa ab iisdem, ampliſſimaque tropæa, terrâ, marique superatis hostibus sunt constituta, in quibus nunc etiam maximè gloriamur, quæque illos existimare debetis non solùm posuisse ad mentis oculos admiratione detinendos, verùm etiam ad excitandos animos exemplo virtutis eorum, qui collocarunt. Hæc sanè Majores nostri. Nos autem veluti in vasta positi solitudine, tantam nacti, quantam conspicitis, agendi securitatem considerate, an gemina

σκέψασθε εἰ παραπλήσια. Οὐ πλείω μὲν ἢ χίλια, καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀνήλωται μάτην εἰς τοὺς ὑμῶν ἐλλιμένιους ἀπόρους; ἐξανήλωνται δ' οὔτε ἴδιαι πάντες οἶκοι, καὶ τὰ κοινὰ τῇ πόλει, καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων. Οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα, οὗτοι νῦν ἐν τῇ εἰρήνῃ ἀπολώλασιν. Ἀλλὰ νὴ Δία, ταῦτα μέν γ' τότ' εἶχε βέλτιον ἢ νῦν, τὰ δ' ἄλλα χείρων; πολλῷ γε καὶ δεῖ. Ἀλλ' ὅ, τι βούλεσθε, ἐξετάσωμεν. Οἰκοδομήματα μὲν γε, καὶ κόσμον τῆς πόλεως ἱερῶν, καὶ λιμένων, καὶ τῶν ἀκολούθων τούτοις τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον κατέλιπον ἐκεῖνοι, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι. Προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, σταὶ, τἆλλα, οἷς ἐκεῖνοι κοσμήσαντες τὴν πόλιν ἡμῖν παρέδωκαν. Τὰς δ' ἰδίας οἰκίας τῶν ἐν δυνάμει τό τε γενομένων οὕτω μετρίας, καὶ τῷ τῆς πολιτείας σχήματι ἀκολούθους, ὥστε τὴν Θεμιστοκλέους, τὴν Κίμωνος, καὶ τὴν Ἀριστείδου, καὶ Μιλτιάδου, καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴτις ἄρα εἶδεν ὑμῶν ὁποία ποτ' ἐστὶν, ἐρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν. Νυνὶ δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἡ πόλις ἡμῶν τοὺς ὁδοὺς ἀγαπᾷ κατασκευάζουσα, καὶ κρήνας, καὶ κατάγματα, καὶ λιμένας. Καὶ ὁ τοῖς εἰσπεπραμένοις ταῦτ' ἐπιτιμῶν: πολλοῦ γε καὶ δέω: ἀλλ' ὑμῖν, εἰ ταῦτα ἱκανὰ ὑμῖν αὐτοῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι διοικεῖν. Ἰδίᾳ δ' οἱ τῶν κοινῶν ἐπὶ τῷ γεγενημένοι, οἱ μὲν τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας οἰκίας κατεσκεύασαν, οὐ μόνον τῶν πολλῶν ὑπερφανοτέρας: οἱ

illis opera confecerimus. Non ne frustra millies ultra quingenties talentûm exhausimus ad amentium [21] Græcorum expeditiones? Non perdita privata cunctorum patrimonia, vectigalia Reipublicæ, Sociorum tributa? Nonne Sociis, quos eramus per belli occasionem lucrati, constabilitâ pace dimissis, Rempublicam isti despoliarunt? At per Deos immortales hæc melius Majores nostri, reliqua nos diligentiùs curavimus? Longè abest. Quam enim vultis Reipublicæ partem suscipiamus examinandam. Publica illi ædificia tanta, ac tam illustria; ornamenta Urbis amplissima, sive templa respicias, sive portus, sive [22] rem sacram, nauticamque iisdem attributam, eo splendore, eaque magnificentia excitarunt, ut Posterorum pietati, aut ambitioni nihil augendum, cumulandumq; reliquerint. Hoc sanè studio in exornandâ clarissimis monumentis Urbe extiterunt; Hæc nobis Propilæa, porticus, aliaque id genus Civitatis decora trâsmiserunt. At simul qui tum potentiâ, & opibus efflorebant eâ moderatione privatas ædes habuerunt, atque adeo Civium æquabilitati accommodatas, ut si quis vestrûm in Themistoclis domum, Cimonis, Aristidis, Miltiadis, aliorumque tum in Republica principum, coniiciat oculos, eas intuebitur non majestate, aut elegantia Vicinorum reliquas antecellere. Nunc autem Civitas, Athenienses, quod in publicis rebus ad splendorem attinet, & viis munitis, & fontibus ornatis, & inducto parietibus tectorio, & hujusmodi nugis contenta est. Quæ quidem, istarumque rerum authores longè abest, ut à me reprehendantur; sed vos arguo, ac reprehendo, si tam angustos agendi fines cogitationibus vestris præscribitis, & satis superque officio vestro putatis defunctos esse, si istuc mentem adhibeatis. Privatim verò qui Magistratus, aut aliquod Reipublicæ munus obierunt, ędes alii tanta mole tantaq; magnificentia ędificarunt, ut non solùm plebeiis domibus, sed publicis excellant ædificiis;

ὃ γὰρ σωσόμενοι γεωργοῦσιν, ὥσπερ οὐδ' ὅναρ ἤλπισαν πώποτε. Τούτων δ' αἴτιον πάντων, ὅτι τότε μὲν ὁ δῆμος ἦν δυνάστης, καὶ κύριος ἁπάντων: καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρ' ἐκείνου τῶν ἄλλων ἑκάστῳ καὶ τιμῆς, καὶ ἀρχῆς, καὶ ἀγαθοῦ τινος μεταλαμβάνειν: νυνὶ δ', τοὐναντίον: κύριοι μὲν τῶν ἀγαθῶν οὗτοι, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται: ὁ δὲ δῆμος ἐν ὑπηρέτου καὶ προδήκης μέρει: καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε, ἄν τι αὐτοὶ μεταδιδῶσι, λαμβάνοντες. Τοιγαροῦν ἐκ τούτων τοιαῦτα τὰ πράγματα τῆς πόλεώς ἐστιν. Ὥστε εἴτις ἀναγνοὶη τὰ ψηφίσματα ὑμῶν, καὶ τὰς πράξεις ἐρεξῆς διέλθοι, οὐδ' ἂν εἷς πιστεύσειε τῶν αὐτῶν εἶναι ταῦτα, κἀκεῖνα. Οἷον, ἃ πρὸς τοὺς καταράτους Μεγαρέας ἐψηφίσασθε, ἀποστεμνομένους τοὺς ὀργάδα, ἐξίναι, κωλύειν, μὴ ἐπιτρέπειν: ἃ πρὸς Φλιασίους, ὅτε ἐξέπεσον τὸ ἔναγχος, βοηθεῖν μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς στρατεύσι: τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τοὺς βουλομένους παρακαλεῖν. Ἅπαντα καλὰ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτα καὶ δίκαια, καὶ τῆς πόλεως ἄξια: τὰ ἔργα δ' ἀπὸ τούτων, οὐδαμοῦ. Οὕτω τοὺς μὲν ἀπέχθειαν διὰ τῶν ψηφισμάτων ἐκφέρεσθε: τῶν δ' ἔργων οὐδενὸς κύριοι γίγνεσθε. Τὰ μὲν γὰρ ψηφίσματα πρὸς τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα ψηφίζεσθε, τοὺς δυνάμει δ' οὐκ ἀκόλουθον, ἂν ψηφίζεσθε, ἔχετε. Ἐγὼ δ' παραινέσαιμι ἂν ὑμῖν, καὶ μοι μηδεὶς ὀργίζηται, ἔλαττον φρονεῖν, καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἀγαπᾶν φάσκοντας, ἢ μείζω δύναμιν παρασκευάζεσθαι.

alii à se coemptas agrorum possessiones eâ latitudine colunt, quas ne per somnium quidem sperare potuissent. Id autem hujus vicissitudinis in causa est, quod Populo fuit olim rerum omnium arbitrium; cuncta suâ voluntate moderabatur; & nemo erat, qui ejus liberalitati honores, Imperia, & quicquid reliquum, se debere non lætaretur. Nunc isti sunt omnium bonorum, fortunarumque moderatores, atque universa Respublica ex ipsorum geritur voluntate. Populus autem veluti servus habetur, & quoddam vile Civitatis additamentum; & vos, si quid honoris, & beneficii dederint, læto ab iis animo accipitis. Hinc sanè eò Respublica prolapsa est, ut si quis vestra legat psephismata, ac deinceps quidnam rerum gessistis percurrat animo, nemo sibi persuadeat, eumdem populum esse, à quo duo ista defluxerint. Decrevistis, ut exemplum afferam, contra execrandos Megarenses, qui tellurem [24] Deo sacram intercipiebant, ut abscederent, & ni facerent, eâ prohibendos, nec permittendos utique retinere. Statuistis miseram, jacentemque Phliasiorum [25] fortunam, qui nuper è Patria dejecti fuerant, auxiliis vestris erigere, nec eos deserendos, committendosque Carnificum suorum arbitrio; Adhortandos etiam Peloponnensium, qui vellent, ad opem illis subsidiumque ferendum. Præclara quidem, Athenienses, decreta, & digna hujus Reipublicæ majestate. At res quàm dissimiles, quæ inde sunt consequutæ. Hisce igitur decretis vestris adepti estis inimicitias; nihil estis eorum, quod sancitum fuerat, assequuti. Dum psephismata facitis, habetis quidem rationem publicæ dignitatis, at vires nequaquam habetis consentaneas decretis rebus obtinendis. Quapropter vos ego monitos velim (& nemo quæso mihi succenseat) ut vel hanc solùm Rempublicam complectentes, angustiores cogitationibus vestris fines circumscribatis, aut majoribus instrui viribus enitamini. Moderationem vobis animi suaderem, si mi-

Εἰ

σι, καὶ χωρὶς ἰδίᾳ φοβεῖσθαι τὸν πόλεμον τὸν τοῦ βασιλέως συμβήσεσθαι. Ἔτι δ', ὅταν μὲν πολλῶν ἁμαρτημάτων, ζημίαν κατὰ τὴν ἀξίαν ὀφλῶν· οὐδ' ὅταν μέγιστα κατορθώσωσι, τότε μάλιστα σκοπιζόμενοι καὶ προσκαλιζόμενοι παρὰ τὸ προσῆκον. Καὶ τούτοις, ἐφ' οἷς οὐ φρονεῖν ἀπίστησεν. Οὕτω γὰρ αὐτὸν φιλότιμον εἶναί φασιν οἱ συνδιατρίψαντες, ὥστε ζηλούμενον τὰ κάλλιστα ἅπαντα ἔργα πάντα αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι, μᾶλλον ἄχθεσθαι ἢ χαίρειν, καὶ ἧττον ἡγεμόνων τοῖς ἄξιον ἐπαινεῖν τι πράξασιν, ἢ τοῖς ὅλως ἀποτυχοῦσι. Πῶς οὖν, ἔστιν ἐστὶ ταῦτα τοιαῦτα, πιστὸς ἤδη πολλοῦ χρόνου αὐτῷ παραμένουσι; ὅτι νὴ μὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ κατορθοῦν αὐτὸν, ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς τοιούτοις. Αἱ γὰρ ἀπραξίαι δήπου συγκρύπτουσι, καὶ συσκιάσασαι τὰς ἁμαρτίας οὐδὲ φαίνεσθαι ἀνθρώποις. Εἰ δέ τι σφαλοῖ, τότ' ἀκριβῶς διαπαλυφθήσεται πάντα ταῦτα. Συμβαίνει γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ὑμῶν, ὅταν μὲ ἐρρωμένος ᾖ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται φλὲ καθίκαστα σαθρῶν· ἐπὰν δ' ἀρρωστήσῃ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῖγμα, κἂν στρίμμα, κἂν ὁτιοῦν φλὲ ὑπαρχόντων ἢ μὴ πολὺν ὑγιαίνειν· οὕτω καὶ φλὲ βασιλέων καὶ πόλεων φλὲ δυνάστων· ἕως μὲ αὖ ἐν τοῖς πολέμοις κατορθῶσιν, ἀφανῆ τὰ κακὰ πᾶσι πολλοῖς ἐστι· ἐπὰν δέ τι σφαλῶσιν, ὁ γὰρ εἰκὸς παθεῖν ἐκεῖνον, μεῖζον φορτίον, ἢ καθ' αὑτὸν, ἀράμενον, γίνεται φανερὰ τὰ δυσχερῆ πάντα τοῖς ἅπασιν. Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιππον ὁρᾷν δυτυχοῦντα φο-

Ad Philippi Epiſtolam.

que bellum parit, ac præterea privatim ſibi metuunt à Regis licentia, dubiaque in ſe voluntate. Demum nonniſi cum quis peccat ex Plebe, dat pœnas, eaſque, ut quiſque meritus eſt. Ii tum maximè, cum rebus feliciter geſtis ampliſſimâ facinorum gloriâ extolluntur, præter modum contumeliis onerantur, exploduntur, divexantur. Quæquamvis incredibilia videantur, non tamen qui rem prudenter expendat, iis fidem audeat pernegare. Ajunt enim qui cum eo familiariter commorantur, tanta illum honoris cupiditate, tantaque ferri ambitione, ut quicquid præclarè geritur, geſtum à ſe fuiſſe videri velit; magiſque dolere, atque angi mente, cum proſpera Tribuni, atque Imperatores ſui, quàm cum adverſa utuntur fortuna. Igitur qui fieri potuit, ut ipſi tamdiu in officio manſerint, ac fidem ſervent? Quoniam profectò, Athenienſes, dum ei cuncta feliciter cedunt, improbitas illa obducta ſplendore felicitatis obſcura jacet, atque occultatur. Obruit enim proſperitas luce ſuâ Mortalium crimina, ac mentis aciem perſtringit, ut quibus illa inquinetur ſceleribus, videre non poſſit. Si verò quid nutet, ac pedem referat, tum palam ea ipſa ſcelera, atque in omnium oculis habitant. Nam ut corporibus noſtris, dum bene cuique eſt, nihil ſentimus debile, nullo, quæ inſunt, malorum ſenſu afficimur; cum verò afflictâ concutimur valetudine, tum quicquid concuſſum, diſtortum, ac malè affectum latebat, dolorem movet, dilaceratque. Ita Regum eſt, ac Tyrannorum. Quouſque militari gloriâ, & rebus præclarè geſtis in cœlum feruntur, plurimos fugit quicquid intus malorum alunt. At ſi aliquâ percutiantur calamitate, quod nunc illi par eſt eventurum, cum ſibi plus impoſuerit oneris, quàm ferre poſſit, tunc nemo non videt, quantâ morum aſperitate, quantiſque animi ſordibus obſoleſcant. Quod ſi quis veſtrûm, Athenienſes, Philippum intuens fœlicitatibus circumfluentem, ipſa-

βαρὺν εἶναι νομίζει, καὶ δυσπολέμητον: σώφρονος μὲν ἀνδρὸς χρῆται προνοίᾳ. Μεγάλη γὰρ ῥοπὴ, μᾶλλον δὲ τὸ ὅλον ἡ τύχη ἐστὶ πρὸς ἅπαντα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Κατὰ πολλοὺς μὲν τοι τρόπους ἔλαττ' ἄν τις ἢ ἧττον τιὼ ἡμετέραν δύτυχίαν, ἢ τιὼ ἐκείνου. Παρά τι γὰρ τῶν προγόνων ἐν πλείονος χρόνῳ παρελήφαμεν τιὼ ἡγεμονίαν ἢ τύτε μόνοι, ἀλλὰ, συμπλόντι φράσαι, πάντων τῶν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευσάντων. Καίτοι μὲ Ἀθηναίοις φόρους ἐτάξαμεν: ἡ δ' ἡμετέρα πόλις ὑδενί πω τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων. Ἔτι δὲ τοσύτῳ πλείους ἀφορμὰς αὐτοῦ πρὸς τιὼ τῶν Θεῶν εὔνοιαν ἔχομεν, ὅσῳ διατελοῦμεν δυσεβέστερα, καὶ δικαιότερα πράττοντες. Τί ποτ' οὖν ἐκεῖνος ἐν τῷ πρότερῳ πολέμῳ πλέον κατώρθωσεν ἡμῶν; ὅτι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παῤῥησιάσομαι γὰρ πρὸς ὑμᾶς, ὁ μὲ αὐτὸς κρατύνεται, καὶ ταλαιπωρεῖ, καὶ τοῖς καιρίοις πάρεσι, ὅτε καιρὸν παρεῖς, ὅτε ὥραν ἔτυχε παραλείπων ὑδεμίαν: ἡμεῖς δ', εἰρήσεται γὰρ τἀληθὲς, ὑδὲν ποιοῦντες ἐνθάδε καθήμεθα, μέλλοντες ἀεί, καὶ ψηφιζόμενοι, καὶ πυνθανόμενοι κατὰ τιὼ ἀγοράν, ἔτι λέγεται νεώτερον. Καί τοι, τί γένοιτ' ἂν νεώτερον, ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ καταφρονῶν Ἀθηναίων, καὶ τολμῶν ἐπιστολὰς πέμπειν τοιαύτας, οἵας ἠκούσατε μικρῷ πρότερον. Καὶ τῷ μὲν ὑπάρχουσι μαθορέροι κρατῶσι: καὶ νὴ Δία πρὸς τούτοις τῶν παῤ ἡμῶν ῥητόρων τινὲς, εἰ τὰς παῤ ἐκείνου δωρεὰς ὑκαδὲ λαμβάνοντες ὑκ αἰσχύνονται φιλίππῳ ζῶντες, ὑδ' αἰδοῦνται πάντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν μικροῦ λήμματος ἕνεκα πωλοῦντες. Ἡμεῖς δὲ, ὅτε τῶν ἐκείνου πραγμάτων ὑδὲν κακίζειν παρασκευάζομεν, οὐ-

ipſarum metu percellitur, in eoque expugnando duram provinciam ſuſcipi arbitratur, bene, ac prudenter arbitratur. Magnum quippe momentum, vel potius omne in rebus humanis habet Fortuna. Verùm ſi ex omni parte diligentiſſimè rem perpendat, neque ipſa fœlicitate Urbem noſtram ab illo vinci exiſtimabit. Nobis enim repetitâ longiùs memoriâ Majores noſtri dederunt, ut non huic ſolùm auctoritate, ſed omnibus, ut uno verbo dicam, Macedonum Regibus excelleremus. Illi tributa Athenienſibus ferre coacti ſunt [8]; ab hac Republica nulli unquam hominum ſunt perſoluta. Demum quò nos diligentiùs pietatem, & juſtitiam colimus, eò tutiùs nobis, quàm iſti in Deorum immortalium benevolentia perfugium eſt, ac præſidium ſalutis. Cur igitur ſuperiori bello [9] res magis ex ejus ſententia, quàm ex noſtra ſucceſſit? Eam ſanè ob rem, Athenienſes, (utar enim libertate dicendi) quod ſubit ille militiæ incommoda, fert labores, periculis adeſt, obſervat rei benegerendæ occaſiones, & quin eas urgeat, nullo anni tempore detinetur. Nos autem, quippe verum fateamur neceſſe eſt, ſedemus hic inertes, otioſi; tempus traducimus decernendo, atque errantes per forum interrogando, novi ſi quid afferatur. At verò quid magis novum, quàm Athenienſes Macedoni contemptui eſſe, iſtumque audere hujuſmodi ad vos dare literas, quas nuper audiſtis. Deinde idcirco aſperiorem tulimus conditionem, quod hic mercede conducit legiones ſuas, ac præterea Medius fidius aliquos Oratorum noſtrorum, qui à vobis illuc profecti, ſuſceptiſq; muneribus huc redeuntes, turpe nõ ducunt Philippo vivere, nec intelligunt parvo lucro ſeſe, & rem omnem publicam, privatamq; ſuam addicere. Nos autem nec res ſuas perturbare conamur, nec volumus mercenarios milites alere,

nec

οὔτε ξενοπορεῖν ἐθέλομεν, οὔτε αὐτοὶ στρατεύεσθαι τολμῶμεν. Οὔκουν ἐστὶν οὐδὲν θαυμαστὸν, εἴτι πεπλεονέκτηκεν ἡμῶν κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον: ἀλλὰ μᾶλλον, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς, ὃν προσήκει τοὺς πολεμοῦντας, νομίζομεν κρατήσειν τῷ πάντα πράττοντος, ἃ δεῖ τοὺς πλεονεκτήσειν μέλλοντας.

Ἴθι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ λαβόντας ἔννοιαν, καὶ λογισαμένους, ὡς ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ φάσκειν ἄγειν εἰρήνην: ἤδη γὰρ ἐκεῖνος καὶ προηγόρευκε τὸν πόλεμον, καὶ τοῖς ἔργοις ἐξενήνοχε: μηδενὸς μὲν φειδέσθαι, μήτε τῶν δημοσίων, μήτε τῶν ἰδίων: στρατεύεσθαι δ', ἐάν που καιρὸς ᾖ, προθύμως ἅπαντας: χρῆσθαι δὲ στρατηγοῖς ἀμείνοσιν ἢ πρότερον. Μὴ γὰρ ὑπολάβοι τις ὑμῶν, δι' ἃν ἐκ χρόνων ἐγένετο πράγματα χείρω τὰ τῆς πόλεως, διὰ τούτων αὐτὰ πάλιν ἀναλήψεσθαι, καὶ γενήσεσθαι βελτίω. Μὴ δὲ νομίσητε, ῥαθυμούντων ὑμῶν ὥσπερ πρότερον, ἑτέρους ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων ἀγωνιεῖσθαι προθύμως. Ἀλλ' ἐννοεῖσθε ὡς αἰσχρόν ἐστι, τοὺς μὲν πατέρας ὑμῶν πολλοὺς πόνους, καὶ κινδύνους μεγάλους ὑποστῆναι Λακεδαιμονίοις πολεμοῦντας: ὑμᾶς δὲ, μὴ δ' ὑπὲρ ὧν ἐκείνοι δικαίως κτησάμενοι παρέδοσαν ὑμῖν, ἐθέλειν ἐρρώμενως ἀμύνεσθαι: ἀλλὰ τὸν μὲν ἐκ Μακεδονίας ὁρμώμενον ὕτως εἶναι φιλοκίνδυνον, ὥσθ' ὑπὲρ τοῦ μείζω ποιῆσαι τὴν ἀρχὴν κατατετρῶσθαι πᾶν τὸ σῶμα τοῖς πολεμίοις μαχόμενον: Ἀθηναίους δὲ, οἷς πάτριόν ἐστι μηδενὸς ὑπακούειν, ἁπάντων δὲ κρατεῖν τοῖς πολέμοις, τούτους διὰ μαλακίαν, ἢ ῥᾳθυμίαν ἐγκαταλιπεῖν τάττε τῶν προ-

nec ipſi audemus in caſtris degere, militiæque onera tolerare. Itaque non eſt, cur ullâ tenemur admiratione, ſi perculſi eodem bello, atque aſperiori rerum ſucceſſu perfuncti ſimus. Sed illud non ſatis admirari poſſem, ſi pigri, ac deſides, nullique rei adhibentes operam, qua ſe bellum ſuſtentat, exiſtimaremus ſedulò curantem omnia, quibus victoria maximè comparatur, vincere, ac profligare. Hæc enimvero, Athenienſes, volutare animo, huc mentem jam vos advertere, iſtud cogitare opus eſt, nequaquam in noſtra eſſe poteſtate pacem retinere. Jam enim bellum Philippus denunciavit, & revera intulit, hoſtiliter ſe gerendo. Quare ad illud adminiſtrandum neceſſarium eſt, nulli vos rei parcere neque publicæ, neque privatæ; omnes, quoad ferat occaſio, militiæ dare nomina; fortiores denique, ac præſtantiores Duces, quàm ſuperiori bello conſtituere. Non enim cuiquam veſtrûm in mentem veniat reputare, unde Reſpublica vulnus accepit, inde convaliturum; nec fieri poſſe, ut otio, inertiâque operis langueſcentibus vobis, alii velint veſtras partes obire, ac promptè, alacriterque pro veſtris aris, & focis in diſcrimen adduci. Sed hanc ſuſcipite cogitationem, quàm ſit alienum à veſtra dignitate, Majores veſtros indicto Lacedemonibus bello ingentes labores, maximaque pericula ſuſtinuiſſe, vos autem nec velle ab aliorum manibus fortiter, atque acerrimè vindicare, quę ipſi juſtiſſimè adepti, veluti patrimonium Reipublicæ vobis hæreditate tranſmiſerunt. Iſtum contra è Macedonię latebris erumpentẽ adeo alacriter ſe offerre periculis, ut proferendis Imperii finibus non dubitaverit cum hoſtibus congredi, plurimaq; vulnera adverſo [10] corpore excipere. Athenienſes autem, quibus patrium eſt, nulli unquam hominũ obedire, quibuſq; nullum fuit bellum, quod nõ ipſis detulerit triumphi gloriam, hos, inquam, Athenienſes, qui modò vivunt, deſidiâ, mollitieq; animi aliis habenda permittere Majorum noſtrorũ

mo-

προγόνων ἔργα, καὶ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος. Ἵνα δὲ μὴ μακρολογῶ, φημὶ χρῆναι πάντας ἡμᾶς παρασκευάζεσθαι πρὸς τὸν πόλεμον: παρακαλεῖν δὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, μὴ λόγοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις, πρὸς τιμὴν ὑπὲρ ἡμῶν συμμαχίαν. Ὡς ἅπας μὲν ἐστι λόγος μάταιος πράξεων ἄμοιρος γιγνόμενος: τοσούτῳ δὲ μάλιστα ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὅσῳ δοκεῖμεν αὐτῷ προχειρότατα χρῆσθαι πρὸ ἄλλων ἑλλήνων.

ac Patriæ utilitatem otio ſuo minorem ducere. Verùm ne diutiùs vos teneam, & modum faciam Orationi meæ, hæc vobis in memoriam revoco; oportere unumquemque noſtrûm ad bellum inſtrui, atque adornari; Græcorum reliquos non hortando, ſed agendo ad noſtram ſocietatem allicere. Quippe ſermones, dum ſunt actionum expertes, parum proficiunt, ac fruſtra ſunt; ii præſertim, qui à noſtra prodeunt Civitate. Nemo enim Græcorum eſt, qui æquè, ac nos, faciliùs iiſdem uti, ac ſimul abuti videatur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ.

DE ORDINANDA REPUBLICA.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Τοῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πολιορκουμένοις Βυζαντίοις ἐβοηθήσησαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ μετὰ τούτων οἱ Χῖοι, οἱ Κῶοι, οἱ Ῥόδιοι, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἑλλήνων. Διὰ τοῦτο ἀναχωρήσαντα ὁ Φίλιππος φοβηθεὶς, εἰρήνην δὲ μετὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τῶν ἑτέρων Ἑλλήνων τῶν συμμαχίαν συντιθεμένων ἐκύρωσε τοῖς Βυζαντίοις. Ταύτην δὲ τὴν εἰρήνην ὑποπτεύσαντος Δημοσθένης παραινεῖ τῇ πόλει φυλάξασθαι: ὡ δ' ἱκανὸς τοῦτ' ἔχειν, ἐὰν μὴ σωτάσσονται οἱ πολῖται, καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν ἕκαστος τὸ δέοντα πράξῃ. Περὶ δὲ τῶν Θεωρικῶν χρημάτων ὁ ῥήτωρ διαῤῥήδην πραγματεύεται, πείθει δὲ ταῦτα συντάγμασιν ἀναλαβεῖν.

ARGUMENTUM.

Byzantiis à Philippo obſeſſis auxilium miſerant, Athenienſes, eorumque exemplo Chii, Coi, Rhodii, aliique Græcorum. Philippus hac re deterritus obſidionem ſolvit, ſancitque pacem cum iiſdem Athenienſibus, cæteriſque Græcis, qui fœderis lege Byzantiis opitulatum venerant. Quam pacem ſuſpectam habens Demoſthenes monet Rempublicam, ut ſibi caveat; ſibi autem non ſatis bene cavere poſſe, niſi Cives in Ordines diſtribuantur, & quiſque Ordinis ſui munere defungatur. De theatrali etiam pecunia palam, atque apertè agit, contenditque, ut ipſa iiſdem, quibus antea, Civibus, ſed ut obeant officium ſuum, diſtribuatur.

ΛΟ-

ΛΟΓΟΣ.

ΠΕΡΙ μὲν τοῦ παρόντος ἀργυρίου, καὶ ὧν ἕνεκα τὴν ἐκκλησίαν ποιεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἑτέρου μοι δοκεῖ δεῖν χαλεπῶν εἶναι: ὅτ' ἐπιτιμήσαντα τοῖς νέμουσι, καὶ διδοῦσι, τὰ καινὰ, δόξαι παρὰ τοῖς βλάπτεσθαι διὰ τούτων ἡγεμόνας τῇ πόλει: ὅτε σωτηρίαν, καὶ παραίτησαντα, ὡς δεῖ λαμβάνειν, χαρίσασθαι τοῖς σφόδρα ἐν χρείᾳ τοῦ λαβεῖν οὖσιν. Οὐδέτεροι γὰρ πρὸς τὸ τῇ πόλει συμφέρον σκοποῦντες ὅτ' ἐπαινοῦσιν, ὅτε δυχεραίνουσι τὸ πρᾶγμα: ἀλλ' ὡς ἑκάτεροι χρείας καὶ περιουσίας ἔχουσιν. Ἐγὼ δ', τοῦτο μὲν, ὅτ' αὖ εἰσηγήσαίμην, ὅτ' ἀντείποιμι, ὡς οὐ δεῖ λαμβάνειν: παραιτοῦμαι μέν τι σκοπεῖν, καὶ λογίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, ὅτι τὸ ἀργύριον μέν ἐστι τοῦτο, περὶ οὗ βουλεύεσθε, μικρόν: τὸ δ' ἔθος, μέγα, ὃ γίγνεται μετὰ τούτου. Εἰ μὲν οὖν μετὰ τῆς πρέττειν ἃ προσήκει, καὶ τὸ λαμβάνειν κατασκευάσειτε, οὐ μόνον οὐ βλάψετε, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα ὠφελήσετε τὴν πόλιν, καὶ ὑμᾶς αὐτούς. Εἰ δὲ τῆς μὲν λαμβάνειν, καὶ ἡ διορθοῦν, καὶ πᾶσα ἀρχὴ σώζεται πρόνοια: τῆς δ' ἃ πρὸς τούτοις δεῖ ποιεῖν, μὴ δὲ τοὺς λόγους ἀκούειν ἐθελήσετε: ὁρᾶτε μήποτε, ἃ νῦν ὀρθῶς ἠγεῖσθε πράττειν, σφόδρα ἡμαρτηκέναι νομίσητε. Ἐγὼ δ' φημὶ δεῖν, καὶ μοι μὴ θορυβήσητε ἐφ' ᾧ μέλλω λέγειν, ἀλλ' ἀκούσαντες κρίνατε: ὥσπερ τῆς λαβεῖν ἐκκλησίαν ἀπεδώκαμεν, οὕτω καὶ περὶ τοῦ συνταχθῆναι, καὶ παρασκευασθῆναι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐκκλησίαν ἀποδοῦναι: καὶ

ORATIO.

SI quis ſit, Athenienſes, qui gravi, atque iniquo animo ferat, in diverſas diſtrahi ſententias, ac fluctuare Concionem, quæ de præſenti pecunia, aliiſque ad eam rem pertinentibus habetur, conſideret ſecum ipſe, neutrum abſurdum videri: nec objurgantem ejus diſpertiendę ſtudioſos, ac fautores ab iis magnopere celebrari, qui hanc profectò cõſuetudinem reputant, perniciem, & labem eſſe Reipublicæ; nec hortantem ad hunc ipſum morem ſervandum, ac retinendum eorum ſibi gratiam conciliare, qui fructum ex illa capiunt utilitatis. Neutri enim propoſito ſibi Reipublicæ emolumento rem laudant, aut reprehendunt; ſed quilibet, prout habet conſtitutam, afflictamve rem familiarem, ſententiam profert, moderatur judicium ſuum. Ego equidẽ nec percipiendæ illius pecuniæ, nec remittendę auctor ſum; ſuadeo ſolùm, ac moneo, diligẽter id animo complectamini, argentum iſtud, de quo deliberatis, parvi quidem momenti eſſe; conſuetudinem, quam inducit, gravem, & periculoſam. Nam ſi cum opibus Reipublicæ, ejus quoque tutelam ſuſciperetis, non modò nullum à vobis damnum, ſed beneficium acciperet, ſuamq; & veſtrũm omnium dignitatem facilè ſuſtineret. At ſi percipiendæ publicæ liberalitatis, aut dies feſti, aut quidlibet in mentem veniat, ſatis vobis afferunt cauſæ; agendi verò, quæ ſunt è Republica, ne ſermones quidẽ vultis audire, cavete, ne quod rectè nunc facere, malè tandem feciſſe videamini. Mea quidem ſententia eſt, de qua nolite, quęſo, prejudicare, ac ipſi vos cohibete, quoad penitus explicata fuerit; mea, inquam, ſententia eſt, oportere, ut decernendæ Civibus huic pecuniæ Concio datur, ita dari comparandis, conſtituendiſque in bellum tributis, omnique rei militari.

Dein-

καὶ παραχῶν ἕκαστον αὐτῶν μὴ μόνον ταῦτ' ἀκούειν ἑτοίμους, ἀλλὰ καὶ πράττειν βουλόμενον: ἵνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰς ἐλπίδας ἔχητε ὑμῶν αὐτῶν ἐχόντων, καὶ μὴ τὸν ἕτερον, μὴ δὲ τὸν ἕτερον πυνθάνησθε, τί πράττει. Καὶ τὰ μὲν προσόντα τῇ πόλει πάντα, καὶ ἃ νῦν ἐκ τῶν ἰδίων προσαναλίσκετε εἰς ἃ δεῖ δέον, καὶ ὅσα ἐκ τῶν συμμάχων ὑπάρχει, λαμβάνειν ὑμᾶς φημὶ χρῆναι τὸ ἴσον ἕκαστον: τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ, στρατιωτικόν: τοὺς δ' ὑπὲρ τὸν καταλογον, ἐξεταστικόν, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάσαι τοῦτο: στρατεύεσθαι δὲ αὐτοὺς, καὶ μηδενὶ τούτου παραχωρεῖν, ἀλλὰ τιμὰ δύναμιν τῆς πόλεως οἰκείαν εἶναι, καὶ κατασκευασμένην ἀπὸ τούτων, ἵν' ἔχωμεν, καὶ τὰ δέοντα ποιῶμεν, καὶ τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι ταύτης. Ἵν' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταῦτα ἕτερόν τινι συμβαίνῃ, τοὺς στρατηγοὺς κρίνητε: καὶ περὶ ὧν ὑμῖν ἐκ τῶν πραγμάτων, ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος τὸν δεῖνα εἰσηγγείλεν, ἄλλο δ' οὐδέν. Ἀλλὰ τί ὑμῖν γίνεται; πρῶτον μὲν οἱ σύμμαχοι μὴ φρουρᾶς, ἀλλὰ τῷ τὰ αὐτὰ συμφέρειν ὑμῖν τε κἀκείνοις ὥσπερ οἰκείοις: ἔπειθ' οἱ στρατηγοὶ μὴ ξένους ἔχοντες, τοὺς μὲν συμμάχους ἄγουσι καὶ φέρουσι: τοὺς δὲ πολεμίους μὴ ὁρῶσιν: ἀφ' ὧν αἱ μὲν ὠφέλειαι τούτων εἰσὶν ἴδιαι, τὰ δὲ μίση, καὶ τὰ ἐγκλήματα ἐφ' ὅλῃ ἔρχεται τιμὰ πόλει: ἀλλὰ πολίτας τοὺς ἀκολουθοῦντας ἔχοντες, τοὺς ἐχθροὺς, ἃ τῶν τοὺς συμμάχους καὶ φίλους, ποιῶσι. Χωρὶς δὲ τούτων, πολλὰ ἐφ' ἑκάστοις πραγμάτων τιμὰ ὑμετέραν ποιεῖ παρουσίαν. Καὶ ἀπὸ γὰρ τοῦ φοβεῖν τοὺς οἰκείους πολέμιον οἰκεῖα χρῆσθαι δυνάμει συμφέρει: καὶ

Deinde unumquemq; veſtrûm ſe promptum offerre ad ea, quæ dixero, non ſolùm audienda, ſed peragenda, ut ipſi in vobis, Athenienſes, veſtræ fœlicitatis ſpem habeatis, nec ſit opus hunc, aut illum interrogare quid gerat, & quomodo ſervet officium ſuum. Rurſum dico, vectigalia Reipublicæ, veſtramque rem familiarem, quæ cuncta nugarum modò pretium conſtituiſtis, quin & quicquid à ſociis pēnditur, ex æqua ſingulis parte dividi, iis, qui ſunt in militari ætate, ſtipendii; qui eam ſunt prætergreſſi, fori, aut Magiſtratus agendi nomine, aut quo quis modo id muneris nuncupare velit. Puto denique militiæ incommoda vobis ferenda eſſe, non committendas alteri veſtras vices, ſed proprias, domeſticas, è ſuiſque Civibus conſtitutas, bellicas vires eſſe Reipublicæ, ut vos ipſi belli præmia ſuſcipiatis, vos ipſi illius ſalutem. ac dignitatem tueamini. Hujuſmodi autem copias Imperatoris arbitrio, Athenienſes, permittite, at ſimul, ne quibus nuper calamitatibus afficiamini, ſeverum de Imperatoribus judicium reddite ſ, iſtamque unam totius rei curam facite vobis reliquam: quis nempe cujus hominis filius cui Duci diem dicat, nec quicquam ultra. Hinc autem quid boni vobis, quid lucri? Primùm ſocii non armis detenti, præſidiiſque, ſed unà, eâdemque ſibi vobiſcum utilitate, permanebunt in fide, atque amicitia. Deinde Imperatores, qui modò ſociorum Urbes diripiunt, ex eorumque finibus prædas agunt; hoſtium verò conſpectum ne intuentur quidem (quare quicquid exinde capitur emolumenti, ipſis eſt; Reipublicæ, accuſationes, & odia) ſi Cives, non peregrinos milites in Caſtris habeant, damna, atque injurias, quæ ſociis inferunt, infligent hoſtibus. Præterea multa ſunt, quæ poſtulant, exoptantque præſentiam veſtram; ac præter iſtud, componendis, perſequendiſque ſocialibus diſcordiis, domeſticis uti viribus perutile eſt;

καὶ πρὸς τὰ ἄλλα πράγματα, ἀναγκαῖον ἐστιν. Εἰ μὲν γὰρ ἡσυχίαν εἶχεν ὑμῖν ἀπέχειν, καὶ μηδὲν περὶ ἑλλήνων περιεργάζεσθαι ὅπως ἔχει, ἄλλος ἂν λόγος ἦν. Νῦν δὲ πρωτεύειν μὲν ἀξιοῦτε, καὶ τὰ δίκαια ὁρίζειν τοῖς ἄλλοις: τῷ δὲ ταῦτα ἐπιτηδεύουσαν, καὶ φυλάξουσαν δύναμιν, οὔτε κατεσκευάσθε, οὔτε παρασκευάζεσθε. Ἀλλ' ἐπὶ μὲν πολλῆς μὲν ἡσυχίας, καὶ ἐρημίας ὑμῶν ὁ Μιτυληναίων δῆμος καταλέλυται, ἐπὶ πολλῆς δὲ ἡσυχίας, ὁ Ῥοδίων. Ἐχθρὸς γε ἂν ἡμῖν φαίη τις ἂν; ἀλλὰ μείζω χρὴ νομίζειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ πρὸς τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ αὐτῆς τῆς προαιρέσεως ἔχθραν, ἢ τῷ πρὸς τοὺς δήμους, ὑπὲρ ὧν ποτ' ἂν ᾖ. Ἀλλ' ἵν' ἐκεῖσε ἐπανέλθω, ἐμοὶ δεῖν ὑμᾶς συντετάχθαι, καὶ τῷ αὐτῷ τοῦ, τε λαβεῖν, καὶ τοῦ ποιεῖν ἃ προσήκει, σωτῆρ εἶναι. Διελέχθην δ' ὑμῖν περὶ τούτων καὶ πρότερον, καὶ διεξῆλθον, ὡς αἱ συνταχθεῖσαι οἵ τε ὁπλῖται, καὶ οἱ ἱππεῖς, καὶ ὅσοι τούτων ἐκτὸς εἰσί, καὶ εὐπορίᾳ τις ἂν ἅπασι γένοιτο κοινή. Ὃ δέ μοι πλείστων ἀθυμίαν ἁπάντων παρέσχηκεν, ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι· ὅτι πολλῶν, καὶ καλῶν, καὶ μεγάλων ὄντων τούτων ἁπάντων, τῷ μὲν ἄλλων οὐδενὸς οὐδεὶς μέμνηται, τοῖν δυοῖν δ' ὀβολοῖν ἅπαντες. Καί τι τοὺς μὲν οὐκ ἔστι πλείονος, ἢ δυοῖν ὀβολοῖν ἀξίους εἶναι: τὰ δὲ ἄλλα ἃ μετὰ τούτων, ὧν εἶπον, τῷ βασιλέως ἀξιά ἐστι χρημάτων: πόλιν ποιοῦντες ὁπλί-

externis bellis, aliisque rebus agendis, neceſſarium. Nam ſi tranquillitate vitæ, ſi pacis otio contenti eſſetis, nullaque vos, quomodo ſe habeant, Græcarum rerum teneret ſolicitudo, foret alia dicendi ratio. At vos mehercule exiſtimatis è veſtra eſſe dignitate primas tenere Græcorum omnium, jura, æquitatemque cæteris definire; nec vires alitis, atque adornatis, quæ hanc veſtram dignitatem ſervent, ac tueantur. Quin potius quieſcentibus vobis, & veluti in ſolitudine confidentibus perculſus eſt Mitilenenſium populus; tacentibus vobis, Rhodiorum everſus[6] eſt. At ſuſceptas, dicetur fortaſſe, nobiſcum gerebat inimicitias? Eſto; ſed illæ pluris, Athenienſes, ducendæ fuerant, quæ propter inſtituti diſſimilitudinem ſunt vobis cum eo ſtatu Reipublicæ, qui à paucis, quàm quæ cum omni alio, qui à populo, qualiſcumque ille ſit, detineatur. Verùm ut unde digreſſa eſt, illuc redeat Oratio, neceſſarium duco vos in claſſes diſtribui, ex ſuaque unumquemque claſſe percipere non minus pecuniam, quàm munus publicum. De qua re nuper expoſui conſilium meum, eamque orationem habui, quæ monuit, ut ſuum quilibet ordinem aut Equitum, aut Peditum gravis armaturæ, aut alicujus extra militiam muneris, publicamque ſimul capiat liberalitatem. Id verò, quod mihi præter cætera dejecit animos, dicam vobis, nec tacitus occultabo. Quod nempe cum ſint multa, præclara, ampliſſima ea, quæ vobis aperui, horum tamen nemini veſtrûm, & duorum[7] dumtaxat obolorum in mentem veniat. Enimvero qui animo tam anguſto, exilique ſunt, non eſt, cur honeſtiore digni præmio, quàm duobus obolis cenſeantur. Quæ verò cum hac ipſa pecunia peragenda vobis propoſui, ſcilicet Urbem tantis militum copiis, tanta triremium claſſe, turmis Equitum, tantiſque vectigalibus affluentem, in ſuos Ordines ex ſingulorum[8] cenſu diſtributam, ad bellum inſtrui, ea ſanè Regis theſauros pro ſua dignitate promerentur. Quorſum igitur, dicet aliquis, hæc diſputatio? Ut cum nonnulli moleſtè ferant,

cun-

ἁπλίτας ἔχουσιν, ἢ τριήρεις, ἢ ἱππέας, ἢ χρημάτων πρόσοδον, συντετάχθαι, ἢ παρεσκευάσθαι. Τί οὖν φαίη τις, ἂν ταῦτα νῦν λέγω; ὅτι φημὶ δεῖν ὑμᾶς, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἅπαντας μισθοφορεῖν δυχεραίνουσί τινες, τὸ δὲ συντάχθῆναι, καὶ παρασκευασθῆναι, παρὰ πάντων χρήσιμον εἶναι δοκιμάζεται: ἐντεῦθεν ἄρξασθαι τοῦ πράγματος, καὶ προδεῖναι περὶ τούτων τῷ βουλομένῳ γνώμην ἀποφαίνασθαι. Ὡς οὕτως ἔχει: ἐὰν μὲν ὑμεῖς νῦν πεισθῆτε, τούτων καιρὸν εἶναι νομίσαντες, ὅταν εἰς χρείαν αὐτῶν ἔλθητε, ἕτοιμα ὑπάρξει. Ἐὰν δὲ ἀκμάζειν ἡγησάμενοι παρῆτε, ὅταν δέῃ χρῆσθαι, τότε ἀναγκασθήσεσθε παρασκευάζεσθαι. Ἤδη δέ τις εἶπεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν λόγων, οὐχ ὑμῶν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῶν διαρρηγνυμένων, εἰ ταῦτα γενήσεται: τί δ' ἡμῖν ἀπὸ τῶν Δημοσθένους λόγων ἀγαθὸν γέγονεν; ὃς παρελθὼν ὑμῶν, ὅταν αὐτῷ δόξῃ, ἐνέπλησε τὰ ὦτα λόγων, καὶ δέδυρε τὰ παρόντα, καὶ τοὺς προγόνους ἐπῄνεσε, καὶ μετεώρους ἐποίησε ὑμᾶς, κατέβη. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν ὑμᾶς δυναίμην ἂν λέγων τι πεῖσαι, τηλικοῦτ' ἂν οἶμαι τῇ πόλει πρᾶξαι ἀγαθὰ, ὥσ' εἰ λέγειν νῦν ἐπιχειρήσαιμι, πολλοὶ ἂν ἀπιστῆσαι ὡς μείζοσιν, ἢ δυνατοῖς: ὑμεῖς δὲ μικρὸν ὠφελεῖν οἶμαι, εἰ τὰ βέλτιστα ἀκούειν ὑμᾶς συνεθίζω. Δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν βουλόμενον τι ποιῆσαι τῇ πόλει ὑμῶν ἀγαθὸν, τὰ ὦτα πρῶτον ὑμῶν ἐᾶσαι: διέφθαρται γάρ: οὕτω πολλὰ καὶ ψευδῆ, καὶ παντα μᾶλλον, ἢ τὰ βέλτιστα ἀκούειν συνείθισθε. Οἷον (ὅπως δὲ μὴ θορυβήσῃ μοι μηδείς, πρὶν ἅπαντα εἴπω) ἀνώμοσάν τινες πρώην δώσειν τὴν ὀπτηδόμον. Οὐκοῦν οἱ παρόντες, τὸν δῆμον καταλιθοῦσθαι, τοὺς νόμους οὐκέτ' εἶναι, τοιαῦτα ἔλεγον.

cunctis imponi ſtipendia merendi neceſſitatem; contrà nemo ſit, qui non cenſeat, magno fore Reipublicæ emolumento & parare quicquid ad bellum eſt opus, & curare ex proprio quẽlibet Ordine officium ſuum; vos moneam doceamque oportere hinc facere initium rei gerendæ, atque iſtud explicandum proponere cuicumque velit patefacere conſilium ſuum. Nam ita res habet; ſi perſuaſum habeatis, ea conficiendi nunc dari tempus idoneum atque opportunum, prompta, parataq; vobis erunt, cum uſus veniet. Sin contra cum iiſdem utendis indigebitis, tunc oportebit ad ea ipſa perficienda, conquirendaque operam, ac laborem impendere. At quempiam non è populo, Athenienſes, veſtriquẽ ordinis, ſed illorum, qui ſi hæc peragantur, dolore dirumperentur, dicentem audio: quid unquam Demoſthenes loquacitate ſuâ nobis attulit boni? Qui, cum lubet, è ſuperiori loco omnium aures verbis implet; præſentem Rempublicam lacerat; extollit, laudatque Majores noſtros, inflatiſque ſpe veſtris animis finem loquendi facit. Ego equidem, ſi quæ vobis ſuadeo, perſuadere poſſem, iis, cenſeo, bonis Reſpublica, iis commodis afficeretur, quibus pleriq; ſi ea nunc dicere aggrediar, negarent fidem, atque ultra quam credi poſſint, ampliora exiſtimarent. Attamen puto à veſtra utilitate non abhorrere, ſi per me ſalubriora conſilia optimas audire ſententias aſſueſcitis. Quippe neceſſe eſt, Athenienſes, ut qui vult ſaluti Rempublicam noſtram reſtituere, prius auribus veſtris medeatur; ſunt enim affectæ, falſiſq; opinionibus imbutæ, & nihil minus, quàm veris percipiẽdis cõſuevere. Accidit nuper, dicis causâ (quæſo, ſe unuſquiſq; ſuſtineat, quoad omnia expediero) aliquos poſticum perfregiſſe. Illico Oratores

Καὶ

aderunt, vociferabũtur plebẽ opprimi, cõtemni leges, & pleraq; hujuſmodi.

Ve-

Καί τι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοπεῖτε, μὴ ἀληθῆ λέγω. Οἱ μὲν ταῦτα ποιοῦντες ἄξια ἐποίουν θανάτου, ὁ δῆμος δ' ὁ διὰ τούτων καταλύεται. Πάλαι, κόπτας τις ὑφείλετο. Μαστιγοῦν, τρέβλουν πάντες ἔβοων, λέγοντες καταλύεσθαι τὸν δῆμον. Ἐγὼ δέ, τί φημι; τὸν μὲν ὑφαιρούμενον θανάτου ποιεῖν ἄξια, ὥσπερ ἐκεῖνοι· τὸν δῆμον δ' ὁ διὰ τούτων καταλύεσθαι. Ἀλλὰ τῶς καταλύεται οὐδεὶς λέγει, ὁ δὲ παῤῥησιάζεται· ἐγὼ δὲ φράσω. Ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φαῦλοι ἦτε, πολλοὶ, καὶ ἄποροι, καὶ ἄπαιδες, καὶ ἀσυντάκτου, καὶ μὴ τὰ αὐτὰ γιγνώσκοντες ἦτε· καὶ μήτε στρατηγὸς, μήτ' ἄλλος μηδεὶς, ὃς ἂν ὑμῖν ἐφίσταιτο, φροντίζῃ· καὶ ταῦτα μηδεὶς λέγων ἐξέλῃ, μὴ δ' ἐπαροῦται, μὴ δ', ὅπως παύσεται τοιαῦτα ἕκαστα πράττων· ὃ νυνὶ συμβαίνει. Καὶ νὴ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕτεροί γε λόγοι παρεῤῥύηκασι πρὸς ὑμᾶς ψευδεῖς, καὶ πολλὰ τὴν πολιτείαν βλάπτοντες, οἷον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὑμῖν ἐστὶ ἡ σωτηρία, καὶ δεῖ τῇ ψήφῳ τὴν πολιτείαν ὑμᾶς φυλάττειν. Ἐγὼ δ' οἶδα, ὅτι ταῦτα μὲν ὑμῖν τὰ δικαστήρια πρὸς ἀλλήλους δημόσιον ἐστὶ πρᾶγμα· ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις δεῖ κρατεῖν τοὺς ἐχθρούς· καὶ διὰ τούτων ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας. Οὐ γὰρ τὸ ψηφίσασθαι τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ποιήσει νικᾶν· ἀλλ' οἱ μετὰ τούτων κρατοῦντες τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ψηφίσασθαι, καὶ ἄλλο ὅ, τι βούλεσθε ποιεῖν ὑμᾶς, ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν παρασκευάζουσι. Δεῖ γὰρ ἐν μὲν τοῖς ὅπλοις φοβεροὺς, ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις φιλανθρώπους εἶναι. Εἰ

De ordinanda Republica.

Verùm conſiderate animis veſtris, Athenienſes ea ne veritate nitantur, quæ dicam. Qui ſeſe nefario illo ſcelere obſtrinxit, morte luere debet; hoc autem ſcelere nullum populari ſtatui exitium, nullam plagam infligi. Rurſum remos [10] eſt aliquis ſuffuratus. Statim nemo non vocem tulit, proteri plebem, deleri; expediendas proinde virgas, furem cedendum, torquendum. Quid ego? Hunc etiam, ut illos alios, pronuntio capitis reum; populum verò eam ob rem nequaquam profligatum. At quomodo profligetur, acerbiſſimoque lædatur vulnere, cum nemo liberè docere audeat, dicam ego, nulloque metu à dicendi libertate deterrebor. Cum vos, Athenienſes, inopiâ fracti, nudati armis, nulloque in Civium ordine conſtituti, vilis plebecula, ac veluti Urbis ſentina reputamini; & nullo hujuſmodi malorum ſenſu commovemini, illatas injurias ignoratis; cum Ducum nemo, nemo planè alius, decernatis ut lubet, curam gerit decretorum veſtrorum; cum demum reperitur nemo, qui vos, ut nunc res eſt, de tantis malis veſtriſque injuriis commonefaciat, quin ea ſit omnium opera, ut ne tandem caput extollentes, '' ab hac vitæ turpitudine diſcedatis. Invaluerunt quidem apud vos, Athenienſes, per Deum immortalem, ſermones alii falſis opinionibus imbuti, qui peſtem, ac labem afferunt Civitati, admonentes, veſtrûm omnium ſalutem in foro, judiciiſque verſari; eſſe veſtrarum partium Rempublicam ſuffragiorum æquitate conſervare. Non equidem ignarus ſum, in foro lites inter vos invicem dirimi, judicia committi; at ſimul novi, hoſtes vi ſolùm, atque armis vinci, armis ſalutem Reipublicæ, armis dignitatem retineri. Nunquam enim decreta victoriam de armatis hoſtibus retulerunt, ſed qui armorum potentiâ vincunt, vobis & decernendi, & quicquid vultis, liberè agendi facultatem deferunt, ac ſecuritatem. Et quidem in bello terrorem inimicis incutere opus eſt; in foro humanitate Cives complecti.

Ve-

Εἰ δέ τῳ δοκῶ μείζους ἢ κατ' ἐμαυτὸν λέγειν λόγους, αὐτὸ τοῦτο ὁρθῶς ἔχειν αὐτῷ δοκῶ. Τὸν γὰρ ὑπὲρ τηλικαύτης πόλεως ῥηθησόμενον λόγον, καὶ τοιούτων πραγμάτων, παντὸς ἐνὸς τοῦ λέγοντος ἀεὶ μείζω φαίνεσθαι δεῖ, καὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑμετέρας ἐγγὺς εἶναι, μὴ τῆς τοῦ λέγοντος. Ὅτι δ' οὐδεὶς ὑφ' ὑμῶν τιμωμένων ταύτας λέγει τὰς προφάσεις, ἐγὼ δείξειν ὑμῖν. Οἱ μὲν πρὸς ἀρχαιρεσίαν, καὶ ταύτην τὴν τάξιν προσιόντες, δοῦλοι τῆς ἐπὶ τὸ χειροτονεῖσθαι χάριτος περιέρχονται, τελεσθῆναι σπουδάζων, οὐκ ἀνδρὸς ἔργον οὐδὲν πράξαι. Εἰ δέ τις τοιοῦτός ἐστιν, οἷος ἐγχειρεῖν ἐργῳ τῳ: τοῦτο μὲν ἡγεῖται, τὴν τῆς πόλεως δόξαν ἀφορμὴν ἔχων καὶ τοῦνομα, τῆς ὄντως ἐναντιωσομένων ἐρημίας ἀπολαύων, τὰς ἐλπίδας ὑμῖν ὑποτείνων, ἄλλο δ' οὐδέν, κληρονομήσειν αὐτὸς ὄντ' ὑμετέρων ἀγαθῶν, ὅπερ ἐστίν. Αὖ δ' ὑμεῖς δι' ὑμῶν αὐτῶν ἕκαστα πράττητε, τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ τῶν ἔργων αὐτῶν, οὕτω καὶ τῆς ἐκ τούτων τιμῆς ἕξειν. Οἱ δὲ πολιτευόμενοι, καὶ περὶ ταῦτα ὄντες, τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν ὑμῖν ἀφέντες, προσκεχωρήκασι πρὸς τούτους. Καὶ πρότερον μὲν κατὰ συμμορίας εἰσφέρετε, νῦν δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. Ῥήτωρ ἡγεμὼν, καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ. Καὶ οἱ βοηθοῦντες μεθ' ἑκατέρων, στρατιῶται. Οἱ δ' ἄλλοι προστυχίμασι: οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. Τοιγαροῦν ὑμῖν περιῆσαν ἐκ τούτων, ὁ δεῖνα χαλκοῦς, καὶ ὁ δεῖνα ἀνδριάς, ἐς ἃ δύο ὑπὲρ τὴν πόλιν. Οἱ δ' ἄλλοι μάρτυρες τῆς τούτων ἀνδραγαθίας κάθησθε, τῆς καθ' ἡμέραν ῥᾳδιουργίας, πολλὴν καὶ μεγάλην ὑπάρχουσαν ὑμῖν ἀνδραγαθίαν τίνοις προϊέμενοι. Καί τοι σκέψασθε ὅπως ἐπὶ

Verùm si cui videor sermones longè graviores dicere, quàm mea tenuitas ferat, profiteor id ordine, ac rectè se habere. Debet enim Orator, qui pro tanta Republica, tantisque de rebus sermones facit, supra se ipsum efferri, vestræque magis dignitatis, quàm mediocritatis suæ rationem ducere. Sed cur ista loquendi studio non teneantur qui vestris honoribus, vestrisque Magistratibus sunt honestati, conabor ego dicendo peragrare. Quibus Comitiorum procella subeunda est, quique servi ambitionis forum, aucupandis suffragiis, circumvagantur, curant istorum quilibet Imperii fascibus initiari, non aliquid exequi viro dignum. Et si cui ferveat animus, positaque sibi ante oculos majestate Reipublicæ, illectus hostium solitudine quidpiam aggredi statuit; spe quidem vos pascit percipiendę utilitatis; opes autem, quæ ad vos pertinerent, usurpat sibi, ut re verâ nunc est, veluti [12] hæreditate transmissas. Quod si quicquid gerendum est, per vos ipsi gerendum susciperetis, parem cæteris ut operum laborem, ita & gloriam utique consequeremini. Qui Rempublicam gerunt, istamque attingunt Civitatis partem, negligentes optimis vos consiliis imbuere in aliorum illorum fidem, ac societatem concesserunt. Et quidem antea per Classes tributa conferebatis, nunc ad Rempublicam per classes aditis: præit suam unusquisq; classem Orator; Ducum aliquis Oratorem sequitur; Trecentumviri alterutris auxiliatum [13] veniunt. Reliqui Cives suo quique ingenio divisi, alii in istorum, in illorum alii sententiam disceditis. Hinc autem quid reipsa restat? Hic æreâ donatur statuâ, ille fœlicitatibus affluit, atque unus, aut alter plus, quàm universa possunt Respublica. Cæteri quotquot estis istorum beatitudinem spectantes sedetis veluti in testimonium adducti, atque

ἐπὶ δὲ προγόνων ταῦτ' εἶχεν. Οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν παραδείγμασι χρησαμένους, ἀλλ' οἰκείοις ἐξεῖναι ἃ προσῆκεν πράττειν, εἰδέναι. Ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα τὸν τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν στρατηγήσαντα, καὶ Μιλτιάδην τὸν ἡγούμενον ἐν Μαραθῶνι, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὐκ ἴσα τοῖς νῦν στρατηγοῖς ἀγαθὰ εἰργασμένους, μὰ Δί', οὐ χαλκοῦς ἔστησαν, οὐδ' ὑπερηνάπων· ἀλλ' ὡς οὐδὲν αὐτῶν κρείττους ὄντας ὑπερετίμων. Καὶ γάρ τι τῶν ἔργων ὑδρικὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν τότε ἀπεσέρησαν ἑαυτούς· οὐδ' ἔστιν ὑμῖν, ὅς τις αὖ εἴποι τὸν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν Θεμιστοκλέους, ἀλλ' Ἀθηναίων, οὐδὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι μάχην Μιλτιάδου, ἀλλὰ τῆς πόλεως. Νῦν δὲ οἱ πολλοὶ τοῦτο λέγουσιν, ὡς Κέρκυραν εἶλε Τιμόθεος· καὶ τὸν μόραν κατέκοψεν Ἰφικράτης· καὶ τὸν περὶ Νάξον ἐνίκα ναυμαχίαν Χαβρίας. Δοκεῖτε γὰρ αὐτοὶ δεῖν ἔργων τούτων παραχωρεῖν δεῖν τιμῶν τὰς ὑπερβολὰς, ἃς δεδώκατε ἐπ' αὐτοῖς ἑκάστῳ τούτων. Τὰς μὲν δὴ πολιτικὰς δωρεὰς, ἐκεῖνοί τε καλῶς ἐδίδοσαν, καὶ ὑμεῖς οὐκ ὀρθῶς· τὰς δὲ τῶν ξένων, πῶς; ἐκεῖνοι Μίνωνι τῷ Φαρσαλίῳ δώδεκα μὲν τάλαντα ἀργυρίου δόντι πρὸς τὸν ἐπ' Ἠϊόνι τῷ πρὸς Ἀμφίπολει πόλεμον, διακοσίους δ' ἱππέας πανοπλίας ἐξ ἰδίας βαδίσαντι, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδοσαν μόνην· καὶ πρότερον τούτου, Περδίκκᾳ τῷ κατὰ τὸν τῶν Βαρβάρων ποτὲ ἐπιστρατείαν βασιλεύοντι Μακεδόνων, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ Πλαταιῶν ὑπὸ Βαρβάρων ἀπὸ τῆς ἥττης διαφθείραντι, καὶ τέλειον τὸ τύ-

atque ut vilissimâ in dies inertiâ perfruamini, debitâ vobis beatam, florentemq; fortunâ in eorum sinum proiicitis. Enimvero circumspicite animis vestris quæ fuerit rerum conditio Majorum nostrorum ætate, qui Reipublicæ status. Debetis enim domesticis, non alienis exemplis eruditi, ad civilem prudentiam institui. Themistoclem illi, qui Classis Præfectus navalem apud Salaminam; Miltiadem, qui ductor exercitus terrestrẽ apud Marathonem pugnam commisit, pleroſq; alios vestris hisce Imperatoribus facinorum fortasse magnitudine nõ comparandos, nullo æreo Signo, nullo singulari benevolentiæ documento [14] immortalitati consecrarunt, sed ita summis honoribus exceperunt, ut publico monumẽto nihil ipsos præstare cæteris sempiternæ hominum memoriæ consignarent. Nunquam enim, Athenienses, Majores nostri & nominis famâ, & rerum gestarum gloriâ se despoliarunt. Nemo est, qui dicat Themistoclis pugnâ, sed Athenienſium, quæ apud Salaminã; nemo, qui Miltiadis, sed Reipublicæ, quæ apud Marathonem pugnata fuit. Nunc verò ita pleriq; loquuntur. Timotheus [15] Corcyram in potestatem redegit; Legionẽ [16] evertit Iphicrates; Chabrias navali [17] certamine circa Naxum hostes devicit; ob easque res gestas adeo istos extraordinariis honoribus, adeo exquisitis laudibus honestastis, ut iisdem cessisse facinorum ipsorum gloriam videamini. Igitur Majores nostri sua Civibus beneficia rectè, atque ordine; vos perversè, ac perperam tradidistis. Peregrinis autem qua ratione? Menònem illi Pharsalium, qui, bello ad Ejonem prope Amphipolim [18], Reipublicæ Ærario duodecim talenta argenti; Copiis nostris conflatam è servis domesticis turmam ducentorum Equitum miserat auxiliatum, nequaquam Civitate donarunt, sed sola publicorum onerum vacatione. Neque verò ante Menònem istum Macedonum Regi [19] Perdiccæ, qui, cum contra Græciam Barbarus expeditionem suscepit, Imperio tũ potiebatur, quiq; Barbaros ipsos Platęis clade accepta,

arre-

καὶ τέλειον τὰ τύχημα ποιήσαντι τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδοσαν μόνον: μεγάλῳ οἶμαι καὶ τιμίαν, καὶ σεμνῷ τῷ αὐτῶν πατρίδα ἡγουμένοις, καὶ πάσης μείζονα δίεργεσίας. Νῦν δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φθόρες ἀνθρώπους, οἰκοῦσιβῶν οἰκότριβας, τιμῶ ἅπερ ἄλλοι τινὲς τῶν ὠνίων λαμβάνοντες πωλοῦσι πολίτας. Ταῦτα δ' ὑμῖν ἐπελήλυθε πράττειν, οὐχ ὅτι τὰς φύσεις ἐστὶ χείρους τῶν προγόνων: ἀλλ' ὅτι τοῖς μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς παρέστηκε μέγα φρονεῖν, ὑμῶν δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περιῄρηται τοῦτο. Ἔστι δ' ἐνί ποτ' οἶμαι δύναται, μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας μέγα καὶ καινὸν φρόνημα λαβεῖν, ὥσπερ ἐνίοτε καλὰ καὶ λαμπρὰ πράττοντας μικρὸν καὶ ταπεινὸν φρονεῖν. Οἷσι γὰρ αἱ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ἦ, τούτων ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν. Σκέψασθε δ' ἄ τις κεφάλαια αὖ ἔχοι τῶν πραγμάτων εἰπεῖν περὶ τῶν τε ἐκείνοις πεπραγμένων, καὶ τῶν ὑμῖν: αὖ ἄρα ὑμῶν αὐτῶν ἐκ τούτων γε δυνήσεσθε κρείττους γενέσθαι. Πέντε μὲν γὰρ καὶ τετταράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἐκεῖνοι ἑκόντων: πλείω δ' ἢ μύρια τάλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν συνήγαγον: πολλὰ δὲ καὶ καλὰ, καὶ μεζόνων, καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαια, ἐφ' οἷς ἔτι καὶ νῦν φιλοτιμούμεθα. Καί τοι ταῦτα νομίσατε αὐτοὺς σῶσαι, οὐχ ἵνα θαυμάζομεν μόνον ἡμεῖς αὐτὰ θεωροῦντες, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμώμεθα τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς. ἐκεῖνοι μὲν δὴ, ταῦτα: ὑμεῖς δ' ὅσοι ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίαν ἐπειλημμένοι,

arreptâque fugâ domum repetentes affixit, istamque extremam intulit calamitatem Persarum Regi, huic, inquam, Perdiccæ solam vectigaliuum, publicorumque onerum [20] immunitatem, non sanè Civitatem dederunt. Siquidem in tanto honore, in tantaque veneratione Patria apud ipsos fuit, ut hujus largitionem nullo beneficio redimi posse existimaverint. Nunc autem à vobis, Athenienses, profligati homines, ac pernicioſi, quin servi, & servili etiam nati genere, soluto pretio, tanquam pro quibuslibet mercibus in Civitatem recipiuntur. Ad hanc verò agendi turpitudinem non sanè progressi estis indolis humilitate, quæ non minus vobis, quàm Majoribus vestris generosa, ac nobilis est; sed quod isti magnanimitate, animique robore viguerunt; vobis hoc, Athenienses, penitus ademptum est. Nunquam autem, nunquam, opinor, fieri potest, ut qui in vilibus solùm, demissisque rebus agendis ponunt operam suam, magnum quicquam, atque elatum meditari queat; qui contra in splendidis, ac perillustribus, angustum, & tenue. Nam ex animi norma, flexuque, Mortalium studia diriguntur. Memoriam herculè ad rerum capita revocate, quas vos ipsi, quasque Majores vestri gesserunt, ut eâ cogitatione emergere, ac recipi ad meliorem frugem valeatis. Quinque illi, & quadraginta annos ad totius latè Græciæ gubernacula, & quidem volentibus Græcis consederunt; collegerunt in arce plusquam decem talentûm [21] millia; multa ab iisdem, amplissimaque tropæa, terrâ, marique superatis hostibus sunt constituta, in quibus nunc etiam maximè gloriamur, quæque illos existimare debetis non solùm posuisse ad mentis oculos admiratione detinendos, verùm etiam ad excitandos animos exemplo virtutis eorum, qui collocarunt. Hæc sanè Majores nostri. Nos autem veluti in vasta positi solitudine, tantam nacti, quantam conspicitis, agendi securitatem considerate, an gemina

σκέψασθε εἰ παραπλήσια. Οὐ πλείω μὲν ἢ χίλια, καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀνήλωται μάτην εἰς τοὺς ἅβρ' ἑλλήνων ἀπόρους; ἐξανήλωνται δ' οἴτε ἴδιοι πάντες οἶκοι, καὶ τὰ κοινὰ τῆ πόλει, καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων. Οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα, οὐ πειθοῖ ἐν τῇ εἰρήνῃ ἀπολώλασιν. Ἀλλὰ νὴ Δία, ταῦτα μόνον τοῦτ' ἦν βέλτιον ἢ ὑμῶν, τὰ δ' ἄλλα χείρων; πολλῶ γε καὶ δεῖ. Ἀλλ' ὅ, τι βούλεσθε, ἐξετάσωμεν. Οἰκοδομήματα μὲν γε, καὶ κόσμον τῆς πόλεως ἱερῶν, καὶ λιμένων, καὶ τῶν ἀκολούθων τούτοις πλοῦτον καὶ τοσοῦτον κατέλιπον ἐκεῖνοι, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· Προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, σοὶ, τἄλλα, εἰς ἐκεῖνοι κοσμήσαντες τὴν πόλιν ἡμῖν παρέδωκαν. Τὰς δ' ἰδίας οἰκίας τῶν ἐν δυνάμει τό τε γενομένων οὕτω μετρίας, καὶ τῷ τῆς πολιτείας ὀνόματι ἀκολούθους, ὥστε τὴν Θεμιστοκλέους, τὴν Κίμωνος, καὶ τὴν Ἀριστείδου, καὶ Μιλτιάδου, καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴτις ἄρα εἶδεν ὑμῶν ὁποία ποτ' ἐστὶν, ὁρᾷ τῆς τε γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν. Νῦν δ' ὁ μὲν ἀνὴρ Ἀθηναῖος, δημοσίᾳ μὲν ἡ πόλις ἡμῶν τὰς ὁδοὺς ἀγαπᾷ κατασκευάζουσα, καὶ κρήνας, καὶ κοσμήματα, καὶ λιμένας. Καὶ ὁ τοῖς εἰσηγησαμένοις ταῦτ' ἐπιτιμῶν· πολλοῦ γε καὶ δέω· ἀλλ' ὑμῖν, εἰ ταῦτα ἱκανὰ ὑμῖν αὐτοῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι διοικεῖν. Ἰδίᾳ δ' οἱ τῶν κοινῶν ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ, οἱ μὲν τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας οἰκίας κατεσκεύασαν, οὐ μόνον τῶν πολλῶν ὑπερφανωτέρας: οἱ

illis opera confecerimus. Non ne fruſtra millies ultra quingenties talentûm exhauſimus ad amentium [12] Græcorum expeditiones? Non perdita privata cunctorum patrimonia, vectigalia Reipublicæ, Sociorum tributa? Nonne Sociis, quos eramus per belli occaſionem lucrati, conſtabilitâ pace dimiſſis, Rempublicam iſti deſpoliarunt? At per Deos immortales hæc melius Majores noſtri, reliqua nos diligentiùs curavimus? Longè abeſt. Quam enim vultis Reipublicæ partem ſuſcipiamus examinandam. Publica illi ædificia tanta, ac tam illuſtria; ornamenta Urbis ampliſſima, ſive templa reſpicias, ſive portus, ſive [13] rem ſacram, nauticamque iiſdem attributam, eo ſplendore, eaque magnificentia excitarunt, ut Poſterorum pietati, aut ambitioni nihil augendum, cumulandumq; reliquerint. Hoc ſanè ſtudio in exornanda clariſſimis monumentis Urbe extiterunt; Hæc nobis Propilæa, porticus, aliaque id genus Civitatis decora trāſmiſerunt. At ſimul qui tum potentiâ, & opibus efflorebant eâ moderatione privatas ædes habuerunt, atque adeo Civium æquabilitati accommodatas, ut ſi quis veſtrûm in Themiſtoclis domum, Cimonis, Ariſtidis, Miltiadis, aliorumque tum in Republica principum, coniiciat oculos, eas intuebitur non majeſtate, aut elegantia Vicinorum reliquas antecellere. Nunc autem Civitas, Athenienſes, quod in publicis rebus ad ſplendorem attinet, & viis munitis, & fontibus ornatis, & inducto parietibus tectorio, & hujuſmodi nugis contenta eſt. Quæ quidem, iſtarumque rerum authores longè abeſt, ut à me reprehendantur; ſed vos arguo, ac reprehendo, ſi tam anguſtos agendi fines cogitationibus veſtris præſcribitis, & ſatis ſuperque officio veſtro putatis defunctos eſſe, ſi iſtuc mentem adhibeatis. Privatim verò qui Magiſtratus, aut aliquod Reipublicæ munus objerunt, ædes alii tanta mole tantaq; magnificentia ædificarunt, ut non ſolùm plebeiis domibus, ſed publicis excellant ædificiis; alii

ὃ γὰῶ σωεσωμένοι γεωργοῦτε, ὀσῶω οὐδ' ἐναρ ἤλπισαν πώποτε. Τούτων δ' αἴτιον πάντων, ὅτι τότε μὲ ὁ δῆμος ὢῶ δεσπότης, καὶ κύριος ἁπάντων: καὶ ἀγαπητὸν ὢῶ παρ' ἐκείνου τῶν ἄλλων ἑκάστῳ καὶ τιμῆς, καὶ ἀρχῆς, καὶ ἀγαθοῦ τινος μεταλαμβάνειν: νυνὶ δ', τοὐναντίον: κύριοι μὲ τῶν ἀγαθῶν οὗτοι, καὶ δι' τούτων ἅπαντα πράττεται: ὁ δ' δῆμος ἐν ὑπηρέτου καὶ προδήκης μέρει: καὶ ὑμᾶς ἀγαπᾷ τε, ἄν τι αὐτοὶ μεταδιδῶσι, λαμβάνοντες. Τοιγαροῦν ἐκ τούτων τοιαῦτα τὰ πράγματα τῆς πόλεώς ἐστιν. Ὥστε εἴτις ἀναγνοίη τὰ ψηφίσματα ὑμῶν, καὶ τὰς πράξεις ἐρήξῃς δείλθοι, οὐδ' ἂν εἷς πιστεύσειε τῶν αὐτῶν εἶναι ταῦτα, κἀμοῦνα. Οἷον, ἃ πρὸς τοὺς καταράτους Μεγαρέας ἐψηφίσασθε, ἀποτεμνομένους σῶω ὀργάδα, ἐξιέναι, κωλύειν, μὴ ἐπιτρέπειν: ἃ πρὸς Φλιασίους, ὅτε ἐξέπεσεν τὸ ἔναγχος, βοηθεῖν μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς φεύγουσι: τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τοὺς βουλομένους παρακαλεῖν. Ἅπαντα καλὰ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτα καὶ δίκαια, καὶ τῆς πόλεως ἄξια: τὰ ἔργα δ' ἀπὸ τούτων, οὐδαμοῦ. Οὕκουν τῶῦ μὲ ἀπέχθειαν διὰ τῶν ψηφισμάτων ἐκφέρεσθε: τῶν δ' ἔργων οὐδενὸς κύριοι γίγνεσθε. Τὰ μὲν γὰρ ψηφίσματα πρὸς τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα ψηφίζεσθε, τῶῦ δυνάμεων δ' οὐκ ἀκόλουθον, ἂν ψηφίζεσθε, ἔχετε. Ἐγὼ δ' παραινέσαιμι ἂν ὑμῖν, καὶ μοι μηδεὶς ὀργίζῃ, ἔλαττον φρονεῖν, καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἀγαπᾶν πράττοντας, ἢ μείζω δύναμιν περιπλάζεσθαι.

alii à se coemptas agrorum possessiones eâ latitudine colunt, quas ne per somnium quidem sperare potuissent. Id autem hujus vicissitudinis in causa est, quod Populo fuit olim rerum omnium arbitrium; cuncta suâ voluntate moderabatur; & nemo erat, qui ejus liberalitati honores, Imperia, & quicquid reliquum, se debere non lætaretur. Nunc isti sunt omnium bonorum, fortunarumque moderatores, atque universa Respublica ex ipsorum geritur voluntate. Populus autem veluti servus habetur, & quoddam vile Civitatis additamentum; & vos, si quid honoris, & beneficii dederint, læto ab iis animo accipitis. Hinc sanè eò Respublica prolapsa est, ut si quis vestra legat psephismata, ac deinceps quidnam rerum gessistis percurrat animo, nemo sibi persuadeat, eumdem populum esse, à quo duo ista defluxerint. Decreviſtis, ut exemplum afferam, contra execrandos Megarenses, qui tellurem [24] Deo sacram intercipiebant, ut abscederent, & ni facerent, eâ prohibendos, nec permittendos utique retinere. Statuistis miseram, jacentemque Phliasiorum [25] fortunam, qui nuper è Patria dejecti fuerant, auxiliis vestris erigere, nec eos deserendos, committendosque Carnificum suorum arbitrio; Adhortandos etiam Peloponnensium, qui vellent, ad opem illis subsidiumque ferendum. Præclara quidem, Athenienses, decreta, & digna hujus Reipublicæ majestate. At res quàm dissimiles, quæ inde sunt consequutæ. Hisce igitur decretis vestris adepti estis inimicitias; nihil estis eorum, quod sancitum fuerat, assequuti. Dum psephismata facitis, habetis quidem rationem publicæ dignitatis, at vires nequaquam habetis consentaneas decretis rebus obtinendis. Quapropter vos ego monitos velim (& nemo quæso mihi succenseat) ut vel hanc solùm Rempublicam complectentes, angustiores cogitationibus vestris fines circumscribatis, aut majoribus instrui viribus enitamini. Moderationem vobis animi suaderem, si mi-

Εἰ

Εἰ μὲν ἐν Σιφνίοις, ἢ τισὶν ἄλλοις τοιούτοις οὖσι συμβάλλειν ὑμῖν, ἔλαττον φροντίζειν συμβουλόν σοι· ἐπειδὴ δ' ἐστὲ Ἀθηναῖοι, τὸ τῶν δυνάμεων παρασκευάζεσθαι παραινῶ. Αἰσχρὸν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αἰσχρὸν, λιπεῖν τῷ τοῦ φρονήματος τάξιν, ᾧ ὑμῖν οἱ πρόγονοι παρέδωκαν. Πρὸς δὲ τούτοις, οὐδ' ἔστιν ἐφ' ὑμῖν, οὐδ' ἐὰν ἀποστῆναι τῶν ἄλλων βούλησθε. Πολλὰ γὰρ ὑμῖν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεπραγται· ᾗ τοὺς μὲν φίλους τοὺς ὑπαρχοντας αἰσχρὸν φανεῖσθαι· τοῖς δ' οὖσιν ἐχθροῖς οὐκ ἴσην πεποιῆσαι, ᾗ μεγάλους εἶναι γενέσθαι. Ὅλως δὲ, ὅπερ οἱ πολιτευόμενοι πεπόνθασι πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἴσως ἀνοητῖς, ὅταν βούλωνται, παῦσαι, τοῦτο ᾗ ὑμῖν συμβέβηκε. Πεπολίτευσθε γὰρ ἐν τοῖς ἅπασιν.

Ἔτι δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεφάλαιον ἁπάντων τῶν εἰρημένων· οὐδέ ποθ' ὑμᾶς οἱ λέγοντες, οὔτε πονηρούς, οὔτε χρηστοὺς ποιήσουσιν· ἀλλ' ὑμεῖς τούτους ἑτοίμους αὐ βούλησθε. Οὐ γὰρ ὑμῖν, ὧν ὅτου βούλονται, στοχάζεσθε, ἀλλ' ὅτου ἂν αὐ ὑμᾶς ἐπιθυμεῖν οἴωνται. Τμᾶς οὖν ὑπάρξαι δεῖ χρηστὰ βουλομένους, ᾗ πάνυ ἔχοντας καλῶς. Ἢ γὰρ οὐδεὶς ἐρεῖ φαῦλον οὐδὲν· ἢ οὐδὲν αὐτῷ πλέον ἔσται μὴ ἔχοντι τοὺς πειθομένους.

si mihi exploratum foret vos Siphnios[36] esse, aut alium id genus populum. Sed quoniam estis Athenienses, dico solùm, ac moneo, potentiæ robur, Imperii vires augeatis. Profligati siquidem, ac perditi pudoris esset eam derelinquere magnitudinem animi, quam vobis Majores vestri transmiserunt; nec si velletis, vobis liberum foret vestram dimittere de Græcis omnibus curam, ac solicitudinem, quam tot rebus præclarè gestis nullo non tempore suscepistis. Longè etiam abesset à vestra dignitate amicos abiicere, ac sinere, ut hostes, quibus fidem habere non licet, Imperium, fortunam, viresque suas amplificent. Omnino, ut qui apud vos Magistratus gerunt, suosque impendunt labores in administranda Republica, jus iis non est ab ea, cum volunt, discedere; ita vobis non licet totius Græciæ clavum deserere, ad quem utique gubernandum sedetis. Denique hæc summa est, Athenienses, id caput Orationis meæ. Numquam Oratores vos, bonos, aut malos reddent, sed ipsi illorum mores, ac studium ad vestram voluntatem conformabitis. Non enim quò ii digitum intendunt, eò vos collimatis; sed illuc iidem ferunt consilia sua, quò vestram duci cupiditatem arbitrantur. Vos igitur velle salutem Reipublicæ opus est, & nullo ipsa morbo conflictabitur. Etenim aut nemo consiliis suis eam labefactare conabitur, aut frustra conabitur, si nullum hominem habeat, quem veneno consiliorum suorum possit inficere.

JOAN-

JOANNIS VINCENTII LUCCHESINII

Annotationes in Wolfianam Demoſthenis Interpretationem.

DE CLASSIBUS.

Ἀλλ' οὔπω μείζων οὗτος ἐστὶν ὁ φόβος, ἢ πρὸς ὑμᾶς, ἢ πρὸς ἀλλήλους τοὺς διαφορῶν. Wolfius: *ſed nondum major is metus eſt, quàm diſſenſionum erga vos, & quorumdam inter ſe.* Οὔπω *nequaquam, nunquam*; non verò *nondum* ſignificat; quod quamvis leviuſculum ſit, adnotare neceſſe fuit, ut meliùs id alterum translationis vitium innoteſcat. Non enim ab Oratore inter metum, & metum fit comparatio, ſed inter metum, & diſſenſiones; ſiquidem illud ἢ διαφορῶν eſt genitivus comparativi μείζων. Idcirco ita locum ſum interpretatus: *quod metus iſte non magis apud eos poterit, quàm ſua vobiſcum diſſidia, ſuæque inter ſe contentiones.* Wolfii viri clariſſimi editionem indico Francofurtenſem anni 1604. Pag. 114. D.

Οὐδεὶς δήπου τῶν ἁπάντων ἑλλήνων τηλικοῦτον ἐφ' ἑαυτῷ φρονήσει. Wolfius: *nemo Græcorum omnium ita fretus erit ſuis opibus.* Non moror verborum ſignificationem, quorum nullum iſtic veſtigium; ſed ſenſum reprehendo, qui proſus inverſus eſt. Non id ſibi vult Orator, quod nemo Græcorum, cum viderit Athenienſes potenti Exercitu inſtructos, adeo ſuis opibus fretus erit, ut non quærat ipſorum ſocietatem; verùm, quod tunc non adeo de ſe ipſe cogitabit, nec adeo ſubtiliter expendet eas difficultates, quibus dixit eos retardari poſſe ab ineundo cum Athenienſibus fœdere, ſi nullo vigeant armorum robore. Ita Græca verba ſequutus locum latinè reddidi: *tum ſanè Græcorum nemo adeo ſubtiliter de ſe conſilium inibit, acrem expendet, ut &c.* Ibid.

Ἐὰν μὲν ὑμῖν ἑκατὸν δέοντα ᾖ τριήρων, πρὸς μὲν δισχιλίοις, ἑξήκοντα τάλαντα σωτελῆ, τριήραρχοι δ' ὧσι δώδεκα. Ἐὰν δὲ διακόσιαι, τριάκοντα μὲν ἢ τάλαντα τὰ τῶν δισχιλίων σωτελοῦντα, ἓξ δὲ σώματα τριαρχοῦντα. Ἐὰν δὲ τριακόσιαι, εἴκοσι μὲν ἢ τάλαντα τῶν δισχιλίων διαλύοντα, τέσσαρα δὲ σώματα τριαρχοῦντα. Wolfius ita ad verbum latinè transfert: *ut ſi vobis centum triremibus fuerit opus, ſumptum ſexagena talenta abſolvant, & Trierarchi ſint duodeni. Sin ducentis fuerit opus, tricena ſint talenta quæ ſumptum abſolvant, & ſeni viri triremibus præſint. Sin trecentis, vicena ſint talenta, quæ ſumptum abſolvant, & quaterni triremibus præſint.* Ita quidem ſententia in maxima verſatur obſcuritate; ſeu potius videtur id ſibi velle, ut centum Pag. 115. B.

fabri-

fabricandis triremibus ſexagena talenta eroganda ſint. Ducentis triremibus; triginta. Viginti; ſi Republica trecentas velit conſtruere. Rem Demoſthenes propoſuiſſet Sphingis ænigmatis haud diſſimilem, ſi quò magis augetur triremium numerus, argenti ſumma imminuitur. At non ita res habet. Proponit pecuniam in triremes erogandam ex omni æſtimatæ Regionis Breviario colligi, ſed ita ut ſi minori navium numero Reſpublica opus habeat, collectio fiat ex ſingulis ſexagenûm talentûm partibus, ſeu cenſu in ſexagena talenta diſtributo. Si majori numero in triginta, aut viginti. Res tum notiſſima vix propoſita intelligebatur. Nunc locupletiori indiget explicatione. Quare ſic ego. *Ut cum Reſpublica centum triremibus opus habeat, pecuniam in ſingulas è cenſu per ſexagies talentûm diviſo Trierarchi duodecim tribuant. Si ducentis indigeat; per tricies talentûm ſex Trierarchi. Si denique trecentis; per vicies duntaxat, Trierarchis quatuor onus idem ſubeundum ſit.* Vide notas Hiſtoricas.

Ibid. Καὶ ὅτις ἄλλος ἀδύνατος. Wolfius: *itemque aliis, ſi qui ſunt tenuiores.* Puto Oratorem hoc loco non de impotentia ob anguſtiam pecuniæ, ſed ob aliquod impedimentum loqui. Deinde cum mox dicat, pauperes cum divitibus admiſcendos eſſe, profectò tenuioris fortunæ homines non excludit. Scio ἀδύνατους vocari, qui aut imbecilles ſunt, aut fractâ fortunâ miſeri, ſed hìc vel pro imbecillibus, vel generaliter ſumendum arbitror. Quare ſic ego verti: *& ſi quiſpiam alius juſto detineatur impedimento.*

Pag ead. E. Τὰ δ' ἔργα ἡμῶν, ὅπως ἄξια τῆς προγόνων ἔσται, σκοπῶμεν, μὴ τοὺς ἐπὶ βήματος λόγους. Wolfius: *demus operam, ut facta noſtra digna ſint Majoribus, non pro Concione habitæ Orationes.* Τοὺς λόγους ſervit in accuſandi caſu verbo σκοπῶμεν, ut illud pariter τὰ ἔργα, ni Demoſthenem grammaticæ leges tranſgreſſum putemus. Quare ſic verti debet: *ſemper animo cogitantes, quid pro ſua dignitate à vobis poſtulent Majorum veſtrorum opera, non quid Oratorum conſilia.*

Prætermittendum eſſe non arbitror, Orationem iſtam de Claſſibus, quæ apud Wolfium legitur, non ab eo latinè redditam, ſed ab Joachimo Camerario viro doctiſſimo, ut ipſe Wolfius in ſuis ad eam grammaticalibus notis fatetur.

DE MEGAPOLITIS.

Pag 134. E. Ἀμφότεροί μοι δοκοῦσι &c. Lectorem, ne primo aſpectu ſe turbet, moneo me primas hujus exordii lineas poſterioribus quibuſdam paucis poſtpoſuiſſe ad Orationis ornatum.

Pag. 135. C. Καὶ λάθωσι ἡμᾶς πλείους μείζους οἱ Λακεδαιμόνιοι γενόμενοι, ἢ ὥστω τοὺς Θηβαίους ἐλάττους συμφέρει γενέσθαι. Wolfius: *neve paulatim Lacedæmoniorum opes multò majores fiant, quàm quantùm Thebanas minui conducit.* Illud λαθώσι *non paulatim, ſed clam nobis*, ſignificat; quare ego: *neve Lacedæmonii clam nobis ad eam felicitatem ſubrepant, ex qua plus Reſpublica detrimenti capiat, quàm ex Thebanorum anguſtiis, utilitatis.*

Θαι-

Θαυμάζω πίνυω τῶν λεγόντων τὸν λόγον τοῦτον, ὡς εἰ συμμάχους ποιήσομεθα Ἀρκάδας, καὶ ταῦτα πράξομεν, μεταβάλλεσθαι δόξει, καὶ οὐδὲν ἔχειν πιστὸν ἡ πόλις. Wolfius: *jam eos quoque demiror, qui causam hanc prætexunt, videri nostram* Pag.156.D.
Civitatem, ineundâ cum Arcadibus societate, & his agendis incostantiæ, & perfidiæ opinionem subituram. Profectò sententiam longè diversam referunt verba græca, eaque statim, legenti se offert, quam ego sic verti: *quapropter nequeo satis admirari nonnullos esse qui dicant, receptis in societatem Arcadibus, invertistatum Reipublicæ; hanc omnia sibi timere, nihil fidum habere posse.*

Νυνὶ γὰρ φασὶ ἐκεῖνος δεῖν, Ἠλείοις μὲν τῆς Τριφυλίας τινὰ κομίσασθαι. Φλειασίοις Pag.ead.E.
δὲ τὸ Τρικάρανον. Ἄλλοις δέ τισι τῶν Ἀρκάδων τινὶ αὐτῶν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἡμῖν. Wolfius: *nunc enim illi ajunt, Elæis quasdam Tripbyliæ partes restituendas: Phliasiis Tricaranum: aliis quibusdam Arcadibus Patriam reddendam, nobis Oropum.* Si intelligit ab ipsis Lacedęmoniis, qui loquuntur, *reddendas, restituendas*, malè interpretatur; siquidem horum locorum ipsi non potiebantur. Si ab aliis, obscurè interpretatur. Locum mihi clariùs visus sum reddidisse hoc pacto: *istos modò sermones differunt, oportere Triphyliæ partem ab Elæis recuperari, Tricaranum à Phliasiis, ab Arcadum aliis Patriam &c. à nobis Oropum.*

Ἥδέως αὖ πυθοίμην τῶν λεγόντων, τῶν τοὺς Θηβαίους μισεῖν φασκόντων, καὶ τῶν τοὺς Pag.157.E.
Λακεδαιμονίους, πότερα δὴ ἑκατέροις μᾶλλον, ὃς δὴ μᾶλλον ὑπὲρ ὑμῶν &c. Wolfius: *admodum autem ex Oratoribus audire velim, qui se & Lacedæmonios, & Thebanos odisse dicitant, utrum utrique illos, quos janè oderunt, propter vos oderint &c.* Illud τῶν τις τοὺς Θηβαίους, καὶ τῶν τοὺς Λακεδαιμονίους, non conjunctim accipi debet, sed disjunctim, & ἑκάτεροι pro *alterutri*, quod sanè patet ex illa repetitione τῷ μᾶλλον, & ex reliqua oratione. Qui enim concionabantur, dicebant se illos odisse, contra quos dicebant; quam odii jactationem acutè ibidem perstringit Demosthenes, ut quâ illos causâ odio habeant, fateantur. Locum ita ego converti: *sed libenter istos Oratores nostros interrogarem, quorum alii Thebanos odisse, alii Lacedæmonios jactant, nostro ne commodo &c.*

Ἴσμεν ἅπαντες τοῦθ' ὅτι τὰ μὲν δίκαια πάντες (ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται) μέχρι τοῦ γε αἰσχύνονται μὴ πράττειν. Τοῖς δ' ἀδικοῦσι ἐναντίως φανερᾶς· ἄλλως τε κἂν τινες βλάπτωνται. Καὶ τοῦτο, τὸ λυμαινόμενον πάνθ' εὑρήσομεν, καὶ ταύτῃ ἀρχὴν ὄσαν πάντων τῶν κακῶν, τὸ μὴ θέλειν τὰ δίκαια πράττειν ἁπλῶς. Ἵνα πίνυω μὴ τοῦτο ἐμπόδιον γένηται τῷ, τοὺς Θηβαίους &c. Wolfius: *universi hoc scimus, omnes, etiamsi ju-* Pag.157.F
stitiam non curent, erubescere tamen ad tempus, ea, quæ justa sunt non agere: & hominibus injuriis palam adversari, præsertim si qui læduntur; hac re labefactari omnia inveniemus, & hoc esse principium malorum omnium, quod homines nolunt ea simpliciter agere, quæ justa sunt. Ut ne igitur hoc impediat, quo minus Thebanorum opes minuantur &c. Ita planè sententia non sibi constat. Etenim tantùm abest, principium esse malorum omnium, quod homines iniqui aliquando erubescant malè agere, ut sit potius initium bonorum omnium. Vidit hoc Wolfius, difficultatemque fassus est in suis notis ad hanc orationem. Existimavit etiam, ut integer

teger fluat sermo, subintelligendum αἰχύνεσθαι post μέχρι τοῦτο, sed veritus ταυτολογίαν abjecit hastam, in suaque se tenuit interpretatione; & ne advertit quidem τὸ μέχρι non indicare tempus absolutum, sed ab aliqua re definitum, veluti cum latinè dicimus, *quoad quousque*. Ego verò hanc solam hujus loci explicationem genuinam arbitror, quam ille repudiavit; nec ullam video ταυτολογίαν, seu dicti replicationem. Nam verbum αἰχύνομαι in diversa, quam habet, significatione sumi debet; unâ pro *revereor*, *timeo*, cujus plura sunt exempla apud probatos authores satis obvia; alterâ pro *erubescere facio*, quæ non minus vulgata. Igitur id sibi vult Demosthenes, omnes quamvis malum agere cupiant, attamen se continere, quoad ipsis malè agendi pudor incutitur, quæ sanè vi timoris, ac verecundiæ expressa virtutis voluntas, malorum omnium fons est, quia citò natura ad malum trahit. Verumtamen ut saltem (sequitur) hoc injecto pudore, impedimentum, quin Platææ, Orchomenusque reficiantur, amoveamus, exeat in vulgus id nos percupere, manumque operi admovere, nemo erit, qui pudore deterritus rem justissimam, pulcherrimamque deturbare audeat. Credo equidem non aliter Demosthenem sensisse, quamobrem ita locum latinè reddidi latius aliquantum, ut perspicuitatem assequar: *nemo quidem in rebus humanis est hospes adeo, qui nesciat, omnes, quamvis perditâ mente, atque iniqua sint voluntate, à negligenda justitia detineri, quoad improbitatis, perversitatisque pudor incutitur. Tum palam, apertaque fronte injustis, & sceleratis se opponunt, cum præsertim aliquos videant ex illa perversitate damnum facere. Hanc sanè vi solùm injecti pudoris expressam, & nunquam liberam æqui, rectique voluntatem fontem esse malorum omnium reperiemus, atque unde Respublicæ veneno maximè inficiuntur. Ut igitur pudor iste bene de Republica merendi iniiciatur, ac nihil proinde impedimento sit, quò minus deprimantur Thebani &c.*

Pag. 158. C. Οἱ δὲ φασὶ μὲ αὐτοῖς οὐκ εἶναι στήλας, ἀλλὰ συμφέρον εἶναι τὸ ποιεῖν τὴν φιλίαν. Wolfius: *alii columnas eis esse negant, sed utilitatem esse, quæ amicitiam conciliet*. Et nemo inficiari poterat columnas esse, & hac Wolfii interpretatione perit sententiæ venustas, & elegantia. Τὸ εἶναι replicatur ornamenti causâ. Ego sic habeo: *Arcades verò, intelligo, suâ vice admonentes, non columnas, sed utilitatem esse, quæ secum fœdera, atque amicitiam, constituat*.

Pag. ead. Τὴν πλεονεξίαν δ' Θηβαίων, καὶ τὰ δίκαια αἰσχύνεσθαι. Wolfius: *avaritiam, & emolumenta Thebanorum, non æquitatem eos sequi*. Enimvero avaritiam cane pejus fugissent, non sequebantur. Πλεονεξία hoc loco non *avaritia*, sed *conditio præstantior* reddi debet. Igitur ego: *se potius Thebanorum splendorem, atque opes, quàm fas, æquitatemque respexisse*.

CON-

CONTRA PHILIPPUM. PRIMA.

Ισθ', ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπεστάντες, ὅπως βούλεσθε διοικήσαιτε. Ὡς δ' νῦν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων ὑμῖν τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν, δέξασθαι δυνασθ' ἂν ἀπηρτημένοι τῆς τε παρασκευῆς, καὶ τῶν γνωμῶν. Pag. 49. B.

Wolfius: *Scite vos, si prope essetis, & rebus omnibus turbatis ingueretis, eas vos vestro arbitratu posse administrare. Ut verò nunc estis, nec si vobis tempora darent Amphipolim, accipere possetis, vestris & apparatibus, & animis fluctuantes.* Retulit ipse τὸ δέξασθαι ad Amphipolim. Non improbo hujusmodi interpretationem; at ego, ut melius sibi constet sententia, referendum puto ad πράγματα. Duplici enim rerum conditione posita, Orator unam alteri opponit. Scilicet, si contermini, ait, essetis Macedoniæ, in eâque re turbarentur, multum operæ in iis curandis haberetis. Verùm nunc cum inopes consilio, ac viribus sitis, nec si haberetis Amphipolim, quæ ad Macedoniæ fines posita erat, nequiretis eas ipsas res turbatas suscipere dirigendas. Cæterùm cur non possent capere Athenienses Amphipolim, sibi si traderetur? Quamobrem locum ita converti: *propinquiores ejus Regno fines adepti, si commotis in eo rebus omnibus, perturbatisque conferretis animum, earum, quò vultis, cursum dirigeretis. Nunc autem, ut comparati estis, consilio destituti, ac bellicis apparatibus, nec si benignitas temporum daret vobis Amphipolim, possetis ad earumdem gubernacula considere.*

Καὶ παρακύψαντα ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον. Wolfius: *Et cum vix nostræ Civitatis bellum attigerunt.* Nunquam hoc significatu legitur παρακύπτω, nec isthuc metaphoricè trahi quidem potest. Κύπτω enim *inclinare caput, demittere oculos* significat, nec unquam *obiter respicere* sibi vult, ut perperam in notis ait. Igitur ego: *Obliquis oculis bellum à Republica susceptum prospicientes.* Pag. 50. E.

Τ' σιτομῶμεν γὰρ ἅπαντων. Wolfius: *negligemus enim omnes occasiones*; quod non improbo. Sed cum verba hanc etiam meam interpretationem habere possint, ipsam malui: *nisi locis omnibus Rempublicam denudare velitis, seu volueritis*, ut tempus verbi græci retineatur. Pag. 51. E.

Τ' πάρχει δ' ὑμῖν χειμάσῖν μὲν χρῆσθαι τῇ δύναμιν Λήμνῳ, καὶ Θάσῳ, καὶ Σκιάθῳ, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες, καὶ σῖτος, καὶ ἃ χρὴ στρατεύμασι, πάνθ' ὑπάρχει. Τῶν δ' ἄρα τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τὴ γῇ γενέσθαι ῥᾴδιον, καὶ τὰ τῶν πλοίων ἀσφαλὲς πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ, καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων σήμασι, ῥᾴδιον ἔσται &c. Wolfius: *Licebit autem vobis Lemni, & Thasi, & Sciathi, & in aliis illius loci insulis hybernare cum exercitu: in quibus & portus, & frumentum, & omnia, quæ requirit exercitus parata sunt. Anni autem tempus cum & appellere ad terram facile, & à ventis juxta ipsam regionem, & mercatuum aditus versantibus nihil periculi est: haud difficulter intelligetis.* Juvat hoc loco longissimam, præter ejus mo- Pag. Ibid.

rem, hujus doctiſſimi viri notam afferre; tum quia ſummam loci difficultatem monſtrat, tum quia Melanctonis, alterius Anonymi, & Pauli Manutii interpretationes affert, quas ego præterquam illam Manutii quatuor Philippicarum, nec vidi, nec unquam reperire potui. Igitur poſt aliquorum verborum explanationem annotatio ita ſe habet: *Locus videtur corruptus, & vatem potius, quàm interpretem poſtulare. Principiò ſic verteram: eo autem anni tempore, cum & appellere ad terram facilè eſt, & à ventis nihil periculi: ad ipſam Regionem, & Mercatuum aditus facilè milites accedent. Hegendorphinus, ac potius Melanction Hegendorphini nomine ſic interpretatur neglectis verbis: anni tempeſtates, & ſecundos ventos, & omnia, quibus opus erit, providebit Imperator. Alius quidam Anonymus: & facilè erit obſervare anni tempus, in quo non difficilè terram attingere, & videre ventorum conſtantiam circa eamdem Regionem, & circa oſtia Civitatum oberrare. Paulus Manutius vir doctus, & diſertus, quem honoris cauſa nomino, ut meretur, hunc locum, ſi non verè, perſpicuè certè, & eleganter tranſtulit hoc modo: de anni verò tempore cum ſcilicet ad terram liceat appellere, aut quibus ventis ipſam regionem, & emporiorum oſtia petere ſit tutum, non difficilis erit animadverſio. Pertinent hæc ad eum, quem vos exercitui præfeceritis, qui & de re, & de tempore conſilium ex occaſione capiet. Ego quæ vos agere oporteat, expoſui. Afferant alii me volente, & cupiente meliora, & certiora. Ego meam dubitationem, ac potius ignorationem ingenuè confiteor.* Hæc Wolfius. Mihi quidem hæc difficultas brevi negotio videtur expediri poſſe, ſi primum τὸ πρὸς in ſua genuina ſignificatione accipiatur. Hæc enim præpoſitio cum dativo ſervit, latinè dicit, *juxta*, *prope*, *apud*, *ad*, cum iſtud pro *prope*, *apud*, &, *juxta*, ſumitur, ut *ad Judices dicere*; Cic., ideſt apud Judices. Deinde ſi poſt πρὸς τὸν ſubintelligatur αἱρεῖν, *eligere*, φυλάττειν *obſervare*, aut quid ſimile; quod ſanè apud Græcos, Latinoſque familiare eſt, apud Demoſthenem familiariſſimum. Ita ſententia non eget Œdipo. Quò enim collimat Demoſthenes? Eò ſanè, ut Athenienſes Exercitum retineant prope Macedoniam, eaſque Inſulas, quæ ad oram Helleſponti ſunt; nec ſemper Claſſes Athenis ſolvere neceſſe habeant, quod ſuperiùs dixit. Ut hoc perſuadeat, duas affert rationes; alteram, quod ſint Reipublicæ Lemnus, Sciatus, Thaſus; aliæque Inſulæ ad hyemandum, innutriendoſque milites opportunæ; alteram, quod ex iis facile erit in Macedoniam ire, cum Navibus in anchora ſtantibus prope terram facile ſit, quod velint anni tempus eligere, ſiquidem tutò manent prope locum, quò debent accedere, & ſunt in ipſa regione juxta portus, ad quos cupiunt tranſmittere. Ex hac igitur ſententia locum ita latinè reddidi: *ſunt autem, ut illic hyemare poſſitis, opportunæ vobis Thaſus, Sciatus, Lemnus, aliæque Inſulæ per ea maria, ubi portus, frumentum, & quiequid ad conſervandas Copias eſt opus, reperiuntur. Claſſis verò tempus anni ad ſolvendum idoneum facilè aucupabitur, cum tenebitur anchorâ prope terram; facilè ventos ſecurè ferentes expectabit, cum in ipſa regione, in oſtiis*

tiis maritimarum Urbium commorabitur. Quicquid tandem agendum fuerit, quibuſque agendum viribus, quem veſtrâ rebus iſtis auctoritate præfeceritis, id ille è re nata gerendi conſilium capiet.

Καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιώμεθα. Wolfius: *& inter eos permutationes opum inſtituimus.* Quid hoc ad rei propoſitum? Unde nam iſtud ex Græcis verbis? ἀντίδοσις, *remunerationem, retributionem* ſignificat. Sic ego: *creamus Navium Gubernatores, Gubernatoribus ſtipendia aſſignamus.* Pag 51. D.

Μετοίκους. Wolfius vertit *inquilinos*, quod etiam à Rodhomano in Diodori interpretatione, aliiſque factum vidi. Puto *inquilinos* eſſe, qui domum privatim incolunt non ſuam. *Advenas* autem, ut ego tranſtuli, qui peregrini in aliqua habitant Civitate, brevi ſaltem non diſceſſuri, de quibus Demoſthenes loquitur. Ibid.

Οὐδενὶ πώποτε ἐν δέοντι κέχρησθε. Οὐδενὸς ὑμᾶς ἀπολείπεσθε. Wolfius: *nullâ unquam opportunè uſi eſtis, & neminem non ſequimini.* Profectò ἀπολείπεσθε hoc loco *aſſequimini* vertendum eſt, cujus ſignificationis frequentiſſima ſunt exempla, ut apud ipſum Demoſthenem ἀπολείπεσθε ἀρετῆς. Igitur verti: *nequaquam hæc omnia in opportunos uſus adhibuiſtis; nullum fructum aſſequuti eſtis.* Pag 51. B.

DE RHODIORUM LIBERTATE.

Βασιλέα δ' ὡς ἰσχυρὸν ἐχθρὸν, οἷς αὐ προέληται πολεμῶν, φοβούμενος. Wolfius: *Regem autem Perſarum, ut potentem hoſtem, ſiquid inſtituerit, formidare.* Locus ipſe per ſe clamat non bene fuiſſe converſus. Sic ego illum reddidi: *Regem verò Perſarum in pretio haberi, ac metui, ut gravem in eos hoſtem, quos ſibi ferro conterendos vindicat.* Pag. 147. B.

Εἰσὶ δ' τινες, ὅπερ ἡμῖν δεινότατοι τὰ δίκαια λέγειν ὑπὲρ τῶν ἄλλων πρὸς ὑμᾶς, οἷς παραινέσαιμ' ἂν ἐγὼγε τοσοῦτον μόνον, ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ζητεῖν τὰ δίκαια λέγειν. Wolfius: *ſunt etiam qui apud nos in defendendis apud vos aliorum Cauſis acerrimi; quibus ego hoc ſolùm ſuaſerim, ut veſtrum jus apud alios tueri ſtudeant.* Quid eſt, quod Oratores iſti apud alios defendant Athenienſium Cauſam? quò pergant, hoc munere defuncturi? Non iſtud habet Demoſthenes, ſed reprehendit eoſdem Oratores, ipſoſque tacitè ſugillat, quod acerrimi ſint in defendendis apud populum iis, puta Philippo, qui damnum Reipublicæ infligunt; remiſſi verò, cum de populi utilitate agitur, in eos contra quos judicia fiunt; quod ex ſequenti periodo patet. Πρὸς hoc loco valet, *contra*, non, *apud*. Igitur ſic ego: *video etiam nonnullos cum aliorum jura contra vos urgere, ac tueri debent, multùm ingenio valere, ſummaque dicendi facultate; quos ego monitos vellem, hanc ſuam eloquentiam veſtris dumtaxat adverſus alios defendendis juribus reſervarent.* Ibid.

Ἁπάντων δ' ἥδ' ἄλλων ὅπως ἀδικεῖν δυνήσονται παρασκευαζομένων, μόνους ὑμᾶς τὰ δίκαια πρατέσθαι, μηδενὸς ἀντιλαμβανομένους, ἃ διανοοῦμαι, ἀλλ' ἀνδρείαν ἡ- Pag. ead. E.

ὑμῶν. Wolfius: *cum verò cæteri omnes ita ſe parent, jus violare ut poſſint; ſi ſoli, ne qui tuendi ſint, jus prætendatis, eam ego non juſtitiam, ſed ignaviam exiſtimarim.* Ἀντιλαμβάνομαι hoc loco accipi non poteſt pro *opitulor*. Quid enim ſibi vult illud, *ne qui tuendi ſint*, & qua cum re congruit? Sed pro, *viciſſim accipio*, ſumendum eſt, & hoc pacto cohæret ſibi ſententia. Quare ita locum tranſtuli: *at cum omnes pariter, quoad ſibi vires ſufficiunt, prompti, paratique ſint ad eam ipſam obtinendam, abiiciendamque, puto æquitatem iſtam, quæ nullo vos auget præmio, prætentam ſolùm à vobis, ſimulatamque, inertiæ, atque infirmitatis eſſe &c.*

Pag. 148. A. Ἐπειδὴ τοίνυν ὑμῖν ἐγκείται τὰ δίκαια, καὶ ποιῆν ὑπάρχει, ὅπως καὶ φράξαι ταῦτα ἐφ' ὑμῖν ἔσται, δεῖ σκοπεῖν. Wolfius: *cum igitur hoc vobis relictum ſit, ut juſta quæ ſunt, & intelligere, & dicendo explicare poſſitis; elaborandum eſt, in veſtra ut ſit poteſtate, eadem etiam adminiſtrare, atque exequi.* Ποιῆν verti nequit, *dicendo explicare*, quin ita vis omnis hujus ſententiæ periret. Dicit Orator, Athenienſium eſſe pro ſua dignitate, & quid jus ſibi velit cognoſcere, & illud exequi. Sequitur deinde; ut autem ipſum exequi poſſitis, vires comparetis, atque habeatis oportet. Igitur ſic ego: *cum itaque pro Reipublicæ majeſtate veſtrum ſit, & quid jus velit, definire, & quod definitis, vehementer tueri; providendum eſt, ut viribus permuniti hoc defungi munere valeatis.*

Pag. ead. D. Ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι ὑμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι τούτων τῶν πραγμάτων ἐρρωμένως, καὶ πράττειν ἄξια τῆς πόλεως: ἐνθυμουμένους, ὅτι χαίρετε ἀκούοντες, ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν, καὶ τὰ πεπραγμένα ἐκείνοις διεξίῃ, καὶ τὰ τρόπαια λέγῃ. Wolfius: *ego igitur cenſeo, vobis harum rerum curam magno, & conſtanti animo ſuſcipiendam: eaſdemque pro Reipublicæ dignitate conficiendas: vel hac de cauſa, quod Majores veſtros, & eorum præclara facinora prædicari atque triumphos enumerari cum voluptate auditis.* Primùm τὰ ἄξια non conjungitur cum ſuperioribus, ſed abſolutum permanet, ideſt *facere debetis res Majoribus veſtris dignas*. Deinde conjunctio illa, *hac de cauſa*, nec apud Demoſthenem reperitur, nec eſt ad rem; quia non ideo illuſtria Athenienſes facinora debent edere, quod audiunt cum voluptate Majorum ſuorum triumphos; ſed, hos triumphos cogitantes ad bene agendum incendi. Quamobrem mihi videor clariùs, & ad Oratoris ſenſum ita ſententiam reddidiſſe: *itaque opinor iſtud Rhodiorum negotium magnis animis ſuſcipiendum eſſe, eaque vobis gerenda, quæ ſplendorem, ac majeſtatem Reipublicæ in omnium oculis ponant. Cum præclara Majorum geſta, laudes, trophæa celebrantur, ſummaque ex illorum famâ capitis voluptatem, ſit animus veſter in ea ſæpius cogitatione, quod iſta non ſolùm erexerint ad mentis &c.*

OLYN.

OLYNTHIACA PRIMA.

Εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας ἀυτῶν φροντίζετε. Ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅτι τινὰ μοι δοκοῦμεν ἔχειν γνώμην πρὸς αὐτά. Vertit Wolfius: *Si modò eas conservare ſtudeatis. Nos verò neſcio quomodo mihi eſſe videmur ergà illas animati.* Ego verò ſic potius interpretandum exiſtimavi: *ſi Civibus Reipublicæ ſalus cordi ſit. Sed quam de rebus iſtis geramus mentem non ſatis video.* Nam cum hactenus Athenienſes hortatus fuiſſet ad rem capeſſendam utilem Reipublicæ, meliùs congruit ſententia, ſi de ejuſdem, & non de Olynthiorum ſalute loquatur. Puto Wolfium hoc pacto ſenſum reddidiſſe, quia cenſuit ſubſequens αὐτά, *eadem* ſignificare, quamobrem ad res Olynthiorum referendum eſſe. Verùm ſæpius pronomen iſtud demonſtrativum eſt, & pro *hoc iſto* accipitur, & hìc refertur ad rem ipſam, de qua in concione agebatur; quod video Wolfium quoque in aliquibus ſuis notis ad enucleandum verborum ſenſum, agnoviſſe. Pag. 1. B.

Ὅπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων χρημάτων κτήσεως. Ἂν μὲν γὰρ ὅσα ἄν τις λάβῃ, καὶ σώσῃ &c. Vertit Wolfius: *ut & in paranda pecunia; ſi quis etiam, quam acceperit, ſervarit &c.* Ego verò: *ut in partis divitiis, quas ſi quis accepit, tuetur, magnam habet fortunæ gratiam &c.* Primùm τὸ κτήσεως poſſeſſionem ſignificat, quare non de re comparanda, verùm de parta intelligi debet. Nec probari poteſt, quod ille habet in adnotationibus, nimirum acquiſitionem quoque demonſtrare. Deinde aoriſtus σώσῃ (ut ſæpius, cum de græco in latinum ejuſmodi tempus commutamus, neceſſariò fit) ad ſervandam noſtrorum temporum congruentiam, in præſenti vertendum eſt, atque ita aptior eſt ſententia; ſiquidem actio præſens, ut eſt, *habet fortunæ gratiam*, ad aliquod pariter præſens referri debet, ut eſt, *tuetur*. Pag. 1. E.

Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς ἄλλους πόρους, ἂν ἑλέσθε ὅτι ὑμῖν ἂν συμφέρειν δοκῇ. Καὶ ἴσως ἐστὶ χαλεπὸς, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων. Wolfius transfert: *indicant etiam alii alias parandæ pecuniæ vias, e quibus eam vos eligetis, quæ maximè conducere videbitur, & rerum curam, dum adeſt occaſio, ſuſcipietis.* Ego verò: *ejus conſtituendi rationes alias afferant alii, quarum ſeligite, quæ magis in rem veſtram eſſe videatur; verùm quoad eſt occaſio obite negotia diligenter.* Τὸ ἑλέσθε, καὶ ἀντιλάβεσθε, eſt ſecunda perſona Imperativi aoriſti ſecundi, & nunquam in futuro accipi poteſt; atque ita bene congruit hortanti hoc loco Oratori. Pag. 4. B.

Καὶ πρεσβευομένους οὐ ἃ δεῖ, καὶ στρατευομένους αὐτοὺς, καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους. Wolfius latinè reddit: *nec Legatos dumtaxat mittetis, quò mittendi ſunt, ſed & ipſi militabitis, & alios omnes concitabitis.* Ego: *miſſis quò fuerit opus legationibus, vobis arma capientibus, alios ad capienda incitantibus.* Siquidem particula καὶ non auget hoc loco ſenſum, ſed ſolùm conjungit. Pag. ead. E.

Χρηστὰ δ' ἂν εἴη πάντως ἕνεκα. Wolfius: *quæ utinam bonæ ſint, & officio fungan-* Pag. 5. C.

fungantur omnes. Ego: *communi ſaluti conſulat, & commoda Reipublicæ tueatur*. Πάντες enim hìc accipi debet pro rerum ſumma, ut Thucid. lib. 1. δηλῶσαι περὶ τῦ παντός.

OLYNTHIACA SECUNDA.

Pag. 22 B. Τὸ τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν, καὶ τὸ θρυλλούμενόν ποτε ἀπόῤῥητον ἐκεῖνο κατασκεύασειν. Wolfius: *quod ſe Amphipolim nobis traditurum, & illud, quod aliquando jactabatur, clam confecturum diceret*. Ego: *promiſſa nobis Amphipoli, ac ſpe confirmata, aliquando arcanam illam conditionem conficiendi, de qua invalebat rumor*. Quid enim eſt clam conficere, quod jactatur, quodque omnes norunt? Τὸ ποτὲ conjungendum eſt cum κατασκεύασειν, & ἀπόῤῥητον non eſt adverbium, ſed nomen. Atque ita ſententia eſt: Philippus demum conficere promiſit rem illam ſecretò inter ſe, atque Athenienſes conſtitutam, de qua jam vulgus loquebatur. Ita ſanè ſenſus verborum apertus eſt, nec quiſquam æſtuare opus habet, ut ille facit in notis ad hunc locum.

Pag. 22 E. Καὶ σφόδρα γε ἤνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχῃ. Τῷ χρόνῳ δ' φορᾶται, καὶ περὶ αὐτὰ καταῤῥεῖ. Wolfius vertit: *& ſpem fortaſſe de ſe magna præbent; ſed tandem patefiunt, & ultro collabuntur*. Ego verò: *vel ſi aliquando è ſpe maximè floreat, tempore quidem male parta deprehenditur, ſuoque ipſa pondere defluit*. Non enim hic dividitur ſententia, ſed una eſt. Ad verbum: *& ſi accidat* (felicitatem) *florere in ſua ſpe, ſeu ut ſperatur; tempore in furto deprehenditur*; metaphoricè pro *malè parta*.

Pag. 23. D. Οὔθ' ὅσ' ἂν προίσωσιν ἔτως, ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ' ἔχοντες διαθέσθαι, κλεισμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον. Wolfius ita: *neque enim quæ ſic quæſita tenent, ſuo arbitratu collocare poſſunt, clauſis propter bellum Macedonicis emporiis*. Ego autem: *nec partam armis prædam, clauſis bello provincialibus nundinis, pretio poſſunt addicere*. Siquidem διαθέσθαι hoc loco non verti debet *componere*, ſed *vendere*, ut apud Demoſthenem non ſemel διαθέσθαι τὰ σώματα. Nec aliàs ſenſus congrueret; cur enim res ſuas Macedones non potuiſſent componere, clauſis nundinis? Quid iſtæ ad res componendas.

Pag 24 E. Ταῦτα θαυμάζω, καὶ ἔστι πρὸς τούτοις, εἰ μηδὲ εἷς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύναται λογίσασθαι, πόσον πολεμεῖτε χρόνον Φιλίππῳ, καὶ τί ποιοῦντων ὑμῶν ἅπας ὁ χρόνος διελύθη ἐκεῖνος; Wolfius interpretatur: *hæc miror atque illud etiam, an veſtrûm nemo reputare poſſit, Athenienſes, quandiu bellum cum Philippo geratis, & quare occupatis vobis omne id tempus præterierit*. Ego autem: *hæc equidem, Athenienſes miror, idque præterea magis, quod nemo veſtrûm rationem valeat inire; quid gerentibus vobis, cum tamdiu ſuſceptum cum Philippo bellum habeatis, iſtud omne tempus effluxerit?* Primùm τὸ πόσον in τόσον commutandum cenſeo, ut melius ſibi conſtet oratio. Deinde τὸ τί ποιοῦντων in *quid gerentibus*, non in *quare occupatis*. Siqui-

Siquidem Τί cum adeſt interrogatio, *quid* latinum refert. Verùm ſententia ipſa conſideranda eſt. Enimvero non ſatis pro dignitate Demoſthenes admirari potuiſſet, ſi exiſtimaſſet, neminem reperiri Athenienſium, qui poſſet Philippici belli tempus adnumerare. Regnum non multos ab illinc annos Philippus acceperat, quare bellum quamvis illico Athenienſibus intuliſſet (quod non fuit) quis credat eorum neminem, qui audiebant, rei tam memorandæ non meminiſſe? Deinde ridiculè miraretur Orator, iis occupatis tempus præteriiſſe; nam ideo tempus fluit, quia occupamur. Quapropter hic mihi genuinus ſenſus videtur: miraretur Demoſthenes, ſi quiſpiam Athenienſium reputare poſſet, quid ipſi geſſerint, cum tamdiu bellum habeant; cum nihil geſſerint; quod tamen oratoriè intelligendum eſt.

Καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι κῦρος γενόμενος. Wolfius: *& ad vosmetipſos redibitus*. Ego: *veſtrique juris effecti*. Hortatur, ibi Demoſthenes, ne aliis obnoxii ſint. His annotationibus confectis animadverti Wolfium in ſuis notis, ita græcè hunc ipſum meum ſenſum expreſſiſſe. κῦρος ὑμῶν αὐτῶν γενόμενος, idem: ἐλεύθερος τὰς γνώμας γενόμενος, οὐχὶ ὁ τοῖς ῥήτορσι δεδουλωμένος. Quare miror non parum ab illo eruditiſſimum virum in ſua interpretatione diceſſiſſe, niſi forte *ad ſe redire* latiſſimè in hunc eumdem ſenſum acceptum putandum ſit. Pag. 25. D.

OLYNTHIACA TERTIA.

Τί δὴ χρησώμεθα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βαδίσοντι παντὶ δήπου Wolfius ſic reddit: *quo igitur eâ pactione utemur, Athenienſes? Niſi enim omni robore &c.* Ego autem punctum interrogativum pono poſt δή, non poſt τούτῳ, ut interroganti Demoſtheni reſponſum detur; aliàs trunca eſſet oratio. Igitur ſic verto: *quid igitur? Hac ipſa utemur Athenienſes occaſione. Nam niſi pro viribus &c.* Cenſet Wolfius in notis, reſponſum á Concione datum, ſeu potius ſuſpicatur. At qui nobis hujuſce conſuetudinis Author? Cur hæc retenta in ſcripta Oratione, ubi vox Concionis non auditur, & ſermo remanet mutilus? Pag. 35. D.

Νομοθέτας καθίσατε. Ἐν ᾧ τούτοις τοῖς νομοθέταις μὴ δῆτα νόμον μηδένα &c. ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸ παρὸν βλάπτοντας ὑμᾶς λύσατε. Exponit Wolfius: *legumlatores conſtituite; per eos autem legumlatores nullam ſancite legem &c. ſed eas, quæ vos in præſentia lædunt, abrogate.* At ego: *Magiſtratum ferendis legibus conſtituitis, cum nulla tamen condantur jura &c. Hunc ego velim iis legibus abrogandis demandari &c.* Narrat hoc loco Demoſthenes, non jubet, & ſanè καθίσατε eſt præſens ſubjunctivi modi, non imperativi, ut δῆτα eſt pariter ejuſdem ſubjunctivi aoriſtus. Pag. 36. D.

Τῷ δ' ἀπεχθείαν, δι' ἣν ἅπαντες ἂν ἅμεινον πράξαιμεν, τῷ νῦν τὰ βέλτιστα εἰπόντι ζημίαν γενέσθαι. Wolfius interpretatur: *odium autem, per quod cum omnibus nobis melius ageretur, ei, qui nunc optima ſuaſerit, eſſe fraudi.* Prætermitto, ſemper ζημίαν pro *damno*, nunquam pro *fraude* dici. At mi- Pag. 36. E.

minus ferri poteſt τῷ δι' ἣς ἅπαντες &c. alium dari ſenſum, quàm activum; ad verbum: *propter quam* (inimicitiam) *omnes melius operaremur*. Igitur ego tranſtuli: *odio verò, ac damnis affici, qui rem ipſam pro communi utilitate conſiliis ſuis evertere, & labefactare conantur*. Videatur tota periodus, ut meliùs totius ſententiæ vis percipiatur.

Pag. 37 D. Εὔξαιτο μὲν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ῥᾳδίων, εἰς ταυτὸ πάνθ' ὅσα βέλτιστά τις ἀθρόίζοντα ἐν ἑλίγῳ. Transfert Wolfius: *Nam paulò momento temporis, omnia in unum tanquam faſcem colligata, quæ velis, optare facile eſt; amplecti autem &c.* Ego autem: *& quidem facile eſt, Athenienſes, brevi omnium deſideria in unum colligentem, læta illum* (Oratorem) *vota ſuſcipere; at contra difficile &c.* Malè vir doctiſſimus τὸ ἀθρόίζοντα facit paſſivum, & cum ὅσα πάντα conjungit; eſt enim accuſativus ſingularis activus aoriſti primi, & ad εὔξαιτο refertur, ideſt ad Oratorem precantem; & melius viget ſententia.

Pag. cad. E. Ἀλλὰ θαυμάζω, εἴ τῳ ποτε ἀνθρώπων ἤ γενήσεται, ἢ τὰ παρόντα ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, πρὶν ἀπόντων εὐπορῆσαι πρὸς ἃ δεῖ. Wolfius: *ſed miror, ſi cui Mortalium unquam aut evenit, aut eveniet, cum ea, quæ habet, in res ſupervacaneas inſumpſerit &c.* Ego: *at vehementer miror, quempiam eſſe, qui cenſeat eveniſſe olim alicui hominum, aut aliquando eventurum, ut cum præſentem pecuniam &c.* non bene latinè dicitur, miror, ſi eveniet; præſens enim admiratio de re certa eſſe debet. Quare ex Oratoris mente præſens aliquod adiungi debet.

Pag 19. E. Οὐκοῦν σὺ μισθοφορὰν λέγεις; φήσει τις; Wolfius: *ergo tu ſtipendium facere jubes? inquiet aliquis.* Ego: *tu ne igitur, inquiet aliquis, ex hac pecunia ſtipendium ſtatuis? ſtipendium facere* latinè dicitur pro *militare*. Id autem hoc loco non ſibi vult Orator; ſed interrogatur, an ex theatrali pecunia militarem conſtituat.

Pag ibid. Ἔξεστιν ἄγειν ἀσυχίαν; ὅπου μένων ἂ βελτίων, τοῦ δὲ ἔνδεια ἀνάγκη τι ποιεῖν αἰσχρὸν ἀπολαγμένος: Wolfius: *licet agere ocium? Cum domi manens melior eſt tua conditio, quod ad nullum turpe factum inopia te compellit*. Nec ſenſum aſſequutus eſt, nec verba fideliter expreſſit. Senſus eſt: ſi pacem habet Reſpublica, tu dum domi propter hanc pacem manes, nec militas, utere hac pecunia, ut eâ ditior factus, ſis liber à neceſſitate probri alicujus committendi ob ægeſtatem. Igitur ſic ego: *pacem agere licet? Publico utatur dono, ut bovesſtè ſe domi gerat, nec rei familiaris difficultate ullâ inuri turpitudinis maculâ opus habeat.*

Pag ibid. Ἔστι τις ἐξω τῆς ἡλικίας ὑμῶν; ὅσα ἔτος ἄτακτος νῦν λαμβάνων, εἰς ὠφελεῖ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει λαμβανέτω, πάντ' ἐφορῶν, ᾗ ἄλλων, ἃ χρὴ πράττεσθαι. Wolfius: *eſt veſtrûm aliquis natugrandior? Is quæ nunc ſine ordine capit, ad nihil utilis, ea in æquabili ordine accipiat, omnia inſpiciens, & adminiſtrans, quæ ſunt agenda*. Primùm εἶναι ἔξω ἡλικίας apud Græcos valet, *eſſe extrà militarem ætatem*; ſicuti hoc etiam loco, militari ætati opponitur. Deinde quid eſt accipere in æquabili ordine? Confuſa, & obſcura prorſus oratio. Senſus Oratoris eſt, ut qui propter ingraveſcentem ætatem caſtra ſequi non poteſt, ſit in Claſſe ſibi debita, & ſuæ congrua

ætа-

ætati; pecuniamque illam capiat, ut det operam Judiciis &c. Quamobrem ego sic reddidi. *Sunt aliqui extra militarem ætatem? Dent operam Foro, Judiciis, communique rei explicandæ, & quam modò nullo munere, nullaque Civium utilitate mercedem capiunt &c.*

Οὐκ ἔστιν ὅπου τοῖς μηδὲν ἐγὼ ποιοῦσι τὰ ὑπὸ πεπονότων εἶπον, ὡς δεῖ τέμειν. Οὐδ' Pag. 49. A.
αὐτοὺς μὲ ἀργεῖν, καὶ χαλάζειν, καὶ ἀπορεῖν. Ὅτι δ' αἱ τοῦ δεῖνος νικῶσι ξένοι ταῦτα πωδάνιδαι. Wolfius: *Nunquam ego dixi, nihil agentibus ea esse distribuenda, quæ functuris officio debentur; neque ipsos desidere jussi, & ocium agere, & egere; illius autem peregrinos vincere milites id audire.* Τὸ *ipsos*, si ad *nihil agentes* refert, malè refert; si ad functuros officio, confusè, & barbarè. Reliqua obscura, unde verum sensum nunquam elicias. Igitur ego: *nunquam mihi probari poterit hoc vestrum otium, desidia, inopia; nec vos aliter, quàm ab externis militibus sub uno aliquo Duce vestros hostes audire victos, & profligatos.*

DE PACE.

Τρίτον δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μόνον ἓν τοῦτο εἰπὼν ἔτι, καὶ δὴ καὶ περὶ ὧν παρε- Pag. 60. E.
λήλυθα, ἐρῶ. Wolfius: *tertium est, Athenienses (unico autem hoc dicto de ipsa re verba faciam) cum &c.* Ego: *tertium dicam, idque reliquum, Athenienses, ac statim ea vobis exponam, quorum causâ ad dicendum progressus sum.* Qui melius sententiam sit assequutus, ipsa græca verba demonstrant.

Ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς ἐγὼ οἶδ' ὅτι μεμνήσεσθε, ὅτι ταῦτα, ἅτε οἶδα, ἅτε Pag. 61. A.
προσδοκῶ, νομίζω δὴ τὸν λέγοντα ληρεῖν. Wolfius: *sed prædixisse vobis (idque haud dubiè meministis) me talia neque scire, neque expectare; sed existimare, nugas agere eum, quicumque talia profitetur.* Primùm ponit punctum inter προσδοκῶ, & νομίζω, & scribit δὴ, non δὴ; quorum alterum deest in optimæ notæ editis libris; alterum legendum existimo, ut ego attuli, & ita in aliquibus vulgatis codicibus. Deinde ita verba construenda sunt: ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν (ὡς ἐγὼ οἶδα, ὅτι μεμνήσεσθε) νομίζω δὴ ληρεῖν τὸν λέγοντα, ἔτι ταῦτα ἅτε οἶδα, ἅτε προσδοκῶ; aliàs superior cum hac sententia non congrueret. Dixerat enim Demosthenes cæteros Legatos, qui secum à Philippo redierant, promisisse Athenienſibus, Regem perfecturum ea multa, quæ narrat, cum tamen ipse non decepisset, nec tacuisset quid secus eventurum putaret, sed (quod, quæ expendimus verba referunt) istud iis prædixisse; quare eos nugari, qui putant, nec previsum, nec expectatum ab ipso fuisse. Quamobrem ego sic reddo: *& cum apertè vobis prædixerim, quod scio memoriâ retinetis, puto eum nugari, qui dicat, id à me pariter ignoratum, ac præter spem accidisse.*

Τοὺς συνειληλυθότας τούτους, καὶ φάσκοντας ἀμφικτύονας νῦν εἶναι. Wolfius: *qui* Pag. eod. D.
inter se conspirant, & se jam Amphictyonas esse dicunt. Συνέρχομαι propriè *convenire, conventum agere* significat, quo sensu hìc etiam accipiendum censeo, quamvis & metaphoricam conspirationis significationem non

reiicio. Proinde ſic tranſtuli: *qui modò conventum agunt, & ſe Amphictyonas dicunt.*

Pag. 144. E. Οὐδὲ γε, εἰ πάλιν πρὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπὸν, ἤ τι ἴδιον, ἀδικεῖν αὖ παθεῖν ἡγοῦμαι. Wolfius: *nihil etiam nos, ſi cum Thebanis denuo propter Oropum, aut privatum emolumentum aliquod belligeremus, cladis accepturos arbitror.* Ex hac translatione videtur Orator dixiſſe, poſſe abſque ullo belli diſcrimine Athenienſes cum Thebanis congredi propter Oropum. Verùm non iſtud ſibi voluit. Hortabatur Cives, ne bellum ſuſciperent, quod populos omnes ſupra recenſitos communiter offenderet, quodque ex aliqua oriretur injuriâ, in qua omnes illi partes haberent. Quod ſi Thebanos aggrederentur propter cauſam, quæ alios non reſpiceret, puta propter Oropum, ſe ait exiſtimare, nihil ipſis Athenienſibus damni, nihil periculi ab iiſdem populis fore. Ego igitur ad hunc modum verti: *neque verò ſi propter Oropum, aut quidpiam aliud, quod ſolùm ad nos pertineret, iterum bello Thebanos aggrederemur, quidquam cenſeo mali, quidquam damni nobis obventurum.*

Pag. 144. F. Καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὃν τῇ φροντίσει αὖ τις &c. Wolfius legit ὃν & bene reddidit: *ſocietatum enim ea eſt omnino ratio, quæ & diligenter cogitanti ſeſe offert.* Ego verò cum optimæ notæ codicibus lego ὡν. Atque ita φροντίζω cum regat genitivum, ſonat, *curam gero*, in qua potius ſignificatione accipiendum eſſe ſuadeor ab ipſo orationis ſenſu. Igitur ſic verti: *nam fœdera, etiam cum diligenter cuſtodiuntur, ita comparata ſunt &c.*

Pag. 144. A. Οὐκ ἄχει τῆς ἴσης ἕκαστός ἐστι τῶνδ' ἡμῖν, ὅτι Θηβαίοις, ὥστε εἶναι, ἢ κρατεῖν αὖ ἄλλων. Ἀλλὰ σῶς μὲν εἶναι, ἅπαντες ἂν βούλοιντο ἑαυτῷ καὶ ἑαυτῷ. Κρατήσαντας δὲ τοὺς ἑτέρους, διαφόρως ὑπάρχειν αὐτῷ, οὐδεὶς ἐᾷ. Wolfius: *neque enim ulli vel nobis, vel Thebanis adeo bene cupiunt, ut ſimul, & incolumes eſſe nos, & aliis imperare velint. Sed incolumitatem omnes ſuæ ſalutis causâ nobis optant, ut verò alterutri potiti victoriâ ipſis dominentur, neutri.* Primùm τὸ ὥστε non refertur ad ſolos Athenienſes, verùm etiam ad Thebanos; aliàs manca eſſet oratio, nec bene cum antecedentibus conveniret. Proinde & illud σῶς ad utroſque pariter pertinet, & illud *nobis* à Wolfio adjectum non eſt Demoſthenis. Rurſus τὸ κρατήσαντας ita intelligi debet: ne qui Athenienſium, aut Thebanorum, unus alterum vincat, alterius potiri poſſit. Igitur ego, aliquo loco latiùs explicatâ ſententiâ ſic tranſtuli: *ut quiſque eum modum ſtatuat ſuæ in nos, aut in Thebanos benevolentiæ, neminem ut alteri imperantem, ſalvum utrunque velit; timet enim ſi uno oppreſſo, ac proſtigato augeat alter potentiam ſuam, periculum ſibi quoque ſervitutis imminere.*

Ibid. Ὅπως μὴ κατὰ τὼ παρόντε, τὸ κοινὸν ἔγκλημα ὁ μέλλων πόλεμος πρὸς ἅπαντας λάβῃ. Wolfius: *ne bellum hoc, quod agitatur, communem occaſionem, & commune crimen univerſis ſuppeditet.* Ad verbum explicat, ſed obſcurè, ut verum ſenſum vix quiſpiam aſſequi poſſit. Monet enim Orator, ne Athenienſes dent bello hujuſmodi cauſam, quæ omnes offendat, & ad arma capienda concitet. Proinde ſic ego;

ne

ne communi contra nos bello, communi omnium odio causa præbeatur.

Οἷον Θηβαῖοι, τὸν μὲ Φίλιππον παριέναι, καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους, οὐκ ἐδύναντο κωλύσαι. Wolfius: *nam Thebani Philippum, ne penetraret, atque angustiis potiretur, prohibere non potuerunt.* Ἐδύναντο cum tempus habeat imperfectum *poterant* converti debet, non *potuerunt* quod ideo solùm adnotavi, quia sensum ab Oratore expressum non parùm invertit. Ea deinde hoc loco hujus verbi vis est, quæ non virium impotentiam dicat, ut ex Wolfio primo aspectu se offert, sed necessitatem operandi, propositæ sibi utilitatis gratiâ. Quamobrem perspicuitati serviens hoc ego pacto transtuli: *non erat ex Thebanorum utilitate Philippum ab occupandis Thermopylis, ab earumque transitu prohibere.* Pag. 1. C.

Τῆς Πυλαίας ὃ ἐπεδύμουν, καὶ τῆς ἐν Δελφοῖς πλεονεκτημάτων, δυοῖν πύξαι γενέσθαι. Wolfius: *sed hæc duo spectarunt, ut & Pylæam, & emolumenta Delphica obtinerent.* Πλεονέκτημα semper dicit aliquam præstantiam, cuicumque rei apponatur. Quare existimavi potius vertendum *sed cum duplicem Pylis, ac Delphis Sacrorum, atque Imperii auctoritatem exoptarent.* Vide notas historicas. Pag. 1. E

Τὰ καλούμενα ἡμᾶς ἆρα δεῖ ποιεῖν, ταῦτα φοβουμένους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; Wolfius: *numquid igitur harum rerum metu facienda erunt, quæ isti jusserint? Tuque ejus rei nobis Author es?* Τὰ κελευόμενα refertur ad ea, quæ Demosthenes hactenus hortatus fuerat; non verò ad alia quælibet, quæ Athenienfibus aliqui imperaverint. Hi enim qui sunt? De quibus nullam per totam Orationem fit mentio. Igitur sic ego: *ea nos pari metu perculsos agere, ad quæ vos hactenus hortatus sum. Tu verò ad hæc nos adhortaris?* Ibid.

Πολλοῦ γε καὶ δέω. Ἀλλ' ὡς ὅτι πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν, οὐτ' ἔσται πόλεμος, οὔτε δόξομεν ἔχειν, καὶ τὰ δίκαια λέγειν: τοῦτ' οἶμαι δείξειν. Wolfius: *minimè verò equidem. Sed nos & nihil indignum nobis facturos, neque bellum conflaturos, & prudentiæ laudem consequuturos, meamque sententiam esse veram; hæc me confido probaturum.* Quid amplius probare confideret, cum actu perorabat? Rursus interrogationi non belle ita respondetur. Si verbum verbo reddatur, ita res habet: *& tu hæc hortaris? multùm quidem abest. Sed ne quid faciamus nobis ipsis indignum; ne sit bellum; & ut videamur consilium habere, & justa loqui. Hoc puto experimento ostensurum.* Necessariò siquidem illud *experimento* subintelligi debet, ne oratio sit illusoria. Latini cum ad aliquid futurum hortantur, rem faciendam per gerundium exprimunt, v. g. hortor ad dicendum. Græci in hac loquendi forma aliquando, aut sæpius futuro tempore utuntur. Proinde quæ superius dicta sunt τὰ πράξομεν, ἔσται, δόξομεν, ad gerundium, quod ipsa regat, reducenda sunt. Igitur hoc pacto sententiam compegi: *tu verò ad hæc nos adhortaris? Non equidem; verùm ad ea peragenda, quibus dignitatem nostram tuebimur, amovebitur belli periculum, omnibus denique & prudentia in administranda Republica, & justitia in sententiis dicendis uti videbimur, idque opinor, experimento comprobabitur.* Ibid.

CONTRA PHILIPPUM ORATIO SECUNDA.

Pag. 64. E. Ὡς ἔπος εἰπεῖν. Wolfius vertit: *ut ingenuè dicam*; quod longè distat ab horum verborum significatione. Id enim apud omnes Authores sibi volunt. *ut uno verbo dicam, ut ita dicam, ut ita dixerim.* Quare & ego sic reddendum censui: *ut brevi cuncta complectar.*

Pag 65. E. Ἀλλὰ νὴ Δία εἴποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτα εἰδὼς, ὁ πλεονεξίας ἕνεκεν, ἀδ' ὧν ἐγὼ κατηγορῶ, τότε ταῦτ' ἔπραξεν. Ἀλλὰ τῷ δικαιοτέρους ἀξιῶν τοὺς Θηβαίους, ἢ ἡμᾶς. Primum πλεονεξία hoc loco pro *ambitione* accipi debet, non pro *avaritia*, ut Wolfius facit. Quas enim in hujusmodi negotio, de quo agitur, partes usurpare sibi velit avaritia. Deinde illud δικαιοτέρους ἀξιῶν τοὺς Θηβαίους, usitato apud Græcos dicendi more, internum, non externum actum demonstrant, seu justitiæ possessionem, non postulationem. Siquidem, *justiores, meliores alios aliis existimare*, valet apud Græcos idem, quod apud Latinos: *æquitatem, bonitatem ab unis potiùs, quàm ab alteris stare.* Non bene igitur Wolfius hunc locum vertit: *at meherculè, dicat aliquis, eum scire hæc omnia, neque ex avaritia, iisque de causis, quas ego criminer, tum hæc egisse; sed quod æquiora, quàm nos, Thebani postularint.* Ego autem sic illum reddidi: *at meherculè, dicet aliquis, hæc omnia Philippum memoriâ tenuisse, nec ambitione, malisque artibus ad ea, quæ à me reprehenduntur, sed quod jus bonum potius Thebanorum, quàm vestrum esse putaverit, fuisse inductum, ac persuasum.*

Pag. ibid. Ἀλλ' ἐβιάσθη νὴ Δία, τοῦτο γὰρ ἔτ' ὑπολοιπον, ὑπὸ παρὰ γνώμην, ὑπὸ Θετταλῶν ἱππέων, ὑπ' ὀλίγων Θηβαίων ὁπλιτῶν ἐν μέσῳ λαφθεὶς συνεχώρησε ταῦτα; καλῶς &c. Wolfius: *at verò coactus est? Hoc enim restat scilicet: & præter animi sui sententiam à Thessalico equitatu, Thebanisque Legionibus circumventus illa concessit? Bene &c.* Non interrogando hæc dicit Orator, sed respondendo, idcirco ab optimæ notæ editis Codicibus puncta desunt interrogativa. Induxerat dicentem aliquem, ea, quæ narrat, Philippum æquitati obsequentem gessisse. Huic Demosthenes respondet, non justitiâ, sed vi coactum ea ipsa perfeciſſe; & ita bene congruit oratio. Quamobrem sic ego locum latinè reddidi: *vi per Deos immortales, vi sanè coactus, quippe Thessalorum equitatu, peditatuque Thebanorum circumvallatus, eas Urbes deserere, quod sibi reliquum erat, præter animi sui sententiam necesse habuit. Credo equidem atque ideo &c.* Nec quicquam facit ad rem, quod vir doctissimus adnotat in hunc locum, videlicet ironicam ibi refutationem inesse, cum vi coactus ea peregisse dicitur. Nam verè Orchomenum, Choronæamque, de quibus Orator loquitur, Philippus restituit, & metu suasus restituit.

Pag. eod. F. Ταῦτα μὲ μέλλει, ὑμᾶς μελλήσει γε, ὡς ἐγὼ κρίνω. Τοῖς Μεσσηνίοις δ', ὑπὸ τῶν Ἀργείων ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους συνεκβάλλειν ὁ μέλλει. Wolfius: *is verò hæc nondum*

dum

dum facit, nec, ut ego judico, unquam faciet. Cum Messeniis autem; & Argivis contra Lacedæmonios impressionem non faciet. Nec verba, nec Orationis sensum exprimit; adeo ut libenter putassem, librarii, non Interpretis vitium hìc esse, nisi in pluribus erratum foret. ὑ μέλλει idem valet, ac non cunctatur; & significat Demosthenes, Philippum ea, quæ superiùs dixerat, differre, sed non cunctari Messenios, Argivosque in Lacedæmonios immittere. Illud etiam συνεισβάλλειν reddi nequit: Regem cum Messeniis, Argivisque impetum facere; nam statim additur, quod ipse expectabatur. Proinde idem, ac *ei conjunctos* refert particula σὺν verbo εἰσβάλλειν copulata. Sic igitur locum converti: *quæ tamen procrastinat modò, & puto procrastinabit. Sed Messenios, Argivosque secum conjunctos non differt in Lacedæmonios immittere &c.*

Τοὺς μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἀναιρεῖν, οὓς δ' ἀπώλεσεν αὐτὸς πρότερον Φωκέας, νῦν σώσει. Καὶ τὶς ταῦτα πιστεύσειεν. Wolfius: *igitur eos, qui Thebanorum hostes sunt, Lacedæmonios evertit: quos verò prius ipse perdidit Phocenses, in integrum nunc restituit. Ecquis ista credat?* Verbum verbo, sed nequaquam sensum est consequutus. Siquidem insulsè Demosthenes diceret: *quis unquam ista credat?* cum re verà gesta fuissent, & à se narraretur veluti gestum, quod nempe Lacedæmonios evertat, recreet autem Phocenses. Scopus Oratoris, ni fallor, nec falli arbitror, est, ut postquam ostenderit, Philippum in rebus agendis nihil aliud sibi proponere, quàm suam utilitatem, atque ideo, prout ipsa postularet, mutare sententiam, & beneficiis afficere, quos antea profligaverat; damnis, quos prius habuerat socios, ac fœderatos; concludat, neminem ipsi fidere se posse, quamobrem exclamat: qui agat hujusmodi, cui suspectus non sit? Ut sensus iste germanus è græcis verbis erui possit, ellipsim græcis Auctoribus, & præsertim Demosthenis familiarissimam, hoc loci subintelligendam arbitror; veluti dictum fuerit, ᾧ τὶς ταῦτα πιστεύσειεν, pro: ᾧ τὶς ταῦτ' εἰδὼς, αὐτῷ πιστεύσειεν; seu ᾧ τὶς ταῦτ' αὐτῷ πιστεύσειεν. Ex hac Sententia locum, perspicuitatis gratia, nonnihil latiùs explicatum, sic verti: *evertit igitur Lacedæmonios Thebanorum hostes; Phocenses, quos prius afflixit, ac profligavit, modò fovet, & salvos cupit. Et cum ita se gerat, suspicionem de se non moveat?* Afferant alii me non invito meliora, sed locum diligenter consulant. Pag. 66. A

Ἀλλὰ ᾧ προδόντες ὑπ' ἀλλήλων. Nimis obscurè, & fortasse aliter, ac oportuit Wolfius transtulit: *sed & proditi alii ab aliis.* Dicit enim Orator Olynthum ab aliquibus suorum Civium proditum. Sic ego: *Verùm & domestico proditi latrocinio.* Pag. eod. D

Ἃ δ' νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δόξαντ' ἄν εἶπτε ἐμπεισμένοι, ταῦτ' ἤδη λέξω. Wolfius: *quæ verò nunc respondere possitis, ut vestra decreta recta esse videantur, ea jam dicam.* Illud ἄν potentialiter, ut vocant, se habet, & non est particula transitionis. Ad verbum: *quæ verò nunc respondentes necessaria decreturi sitis;* est modus loquendi Græcis usitatissimus pro *ut respondeatis.* Igitur sic ego: *quid autem respondendum Macedonicis Legatis decernere debeatis nunc vobis exponam.* Pag. B, C

Καὶ

Καὶ τὸ πάντων αἴσχιστον, ἢ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὰς αὐτῶν εἰρήνην ἄγειν ταύτην προστρίψασθε. Wolfius: *& quod eſt turpiſſimum, etiam Poſteros, ad quos ejus ſpe, quam vos habetis, pertinet hæreditas, eâdem pace implicaſtis.* Illud πρὸς τὰς ἐλπίδας negotium exhibuit doctiſſimo Viro; Idcirco miſerè hic angitur, & ſenſum aſſert à verbis remotum. Sententia quidem facillimè explicari poſſe mihi videtur, ſi το πρὸς vertatur *propter*, ſignificatione vulgatiſſima, cujus ſupervacaneum foret exempla adducere; & Orator de ſpe illa loquitur, quam hactenus irriſit, & quam Athenienſes habuerant, videlicet Philippum ea perfecturum quæ promiſerat. Quamobrem ita locum converti. *Quod autem reliqua longè ſuperat dedecoris turpitudine, ſpe freti pacem promiſſa perſoluturam, ejuſdem pacis fœdere Poſteros etiam devinxiſtis.*

Ibid. Οὐκ ἵνα εἰς λοιδορίαν ἐμπεσὼν, ἐμαυτῷ μὲ ἐξ ἴσου λόγον πάρ' ὑμῖν ποιήσω, τοῖς δ' ἐμοὶ προσηύσασιν ἐξ ἀρχῆς, ἢ τῶν παρόντων πρόφασιν τοῦ πάλιν γέ τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου. Wolfius: *non ut in convicium delapſus efficiam, ut ego viciſſim conviciis apud vos inceſſar: iis autem, qui ab initio mihi infeſti fuerunt novam præbeam occaſionem aliquid accipiendi à Philippo.* Excogitavit quidem hunc ſenſum, non à Demoſthene accepit, ut ſtatim patet græcæ linguæ peritis. Sed nec rectè excogitavit. De qua enim re agebatur. Philippus nunquam promiſſa fecerat, quæ Legati, ab eo Athenas reverſi, magnificentiſſima adduxerant; & cum Orator Populo tunc dixiſſet, talibus promiſſis fidendum non eſſe; ab hujuſmodi ſermonibus, Legatorum maledictis, repreſſus fuerat. Nunc igitur cum Athenienſes experimento docerentur, bene ipſum vaticinatum fuiſſet, optat Demoſthenes in medium vocari Legatos ipſos, & adeſſe reſponſionibus Philippo dandis. Quid igitur timebat denuo conviciis inceſſi, cum res ipſa oſtenderet ejus prudentiam, & Legatorum ſtoliditatem? Id igitur non ſibi vult hoc loco, ſed iſtud aliud, videlicet, quod cum antea convitiis verberatus fuerit, traductuſque per hominum ora, nunc viciſſim bonam famam recipiat. Itaque inquit modeſtiæ causâ, non eos vocari jubeo, ut hoc accidat, ſed ut &c. λόγος hîc pro *fama*, *rumore* ſumendum puto, cujus ſignificationis exempla reperiuntur apud optimos Authores. Thucid. lib. 6. διέδωκε ὁ λόγος. Plutarc. in Sertor. λόγος διαδίδονται. Ad hanc igitur ſententiam reliquæ orationi conſentaneam, ac verbo de verbo expreſſam, ita me conformavi: *eos non ideo vocari velim, ut qui olim convitiis deboneſtatus fui, æquè nunc mihi à vobis famam conciliem. Neque ut meis conviciatoribus novam à Philippo mercedem pro præſenti dedecore accipiendi occaſionem præbeam.*

DE

DE CHERSONESI REBUS.

Ὡς ἄρα δεῖ τὸν συμβουλεύοντα, ἢ πολεμεῖν ἁπλῶς, ἢ ἄγειν τὴν εἰρήνην, συμβουλεύειν. Wolfius reddit: *Decere omnino consulentem, ut plane vel bellum gerere, vel servare pacem juberet*. Quid igitur in hoc Senatore Demosthenes, ut ait, admirabatur? Si dixisset, liberè consulendam pacem, aut bellum, nihil profectò, quod stomachum Oratoris nostri movere posset, attulisset. At non ita res habet. Ambigebat utrum bellum, an pax decernenda esset, ob istamque dubitationem Demosthenes irascebatur; idque ex iis, quæ sequuntur, manifestò constat. Ἢ hoc loco non pro *aut*, sed pro *an*, ut sæpius apud optimos Auctores, etiam extra interrogationem, accipi debet. Igitur sic ego: *Quod nuper in Senatu quempiam ambigentem audivi, bellum ne vobis, an pax consulenda sit*. Pag 76. D

Πάντα δ' τὸν ἄλλον χρόνον, συνεχῶς τὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ Βαρβάρων λαμβάνων, καὶ ἐφ' ἡμᾶς συνδιαζόμενος. Τί τοῦτο λέγεις, ὡς πολεμεῖν ἁπλῶς, ἢ ἄγειν εἰρήνην δεῖ; Wolfius habet: *& omni reliquo tempore continenter tum cæteris Græcis, tum Barbaris sibi conjungendis, nihil aliud agere, nisi bellum moliri contra vos; quid est cur isti dictitent, planè esse vel gerendum bellum, vel pacem retinendam?* Profectò Oratoris sensum non est assequutus. Λαμβάνων τὰ τῶν ἄλλων &c. Καὶ ἐφ' ἡμᾶς συνδιαζόμενος, id sibi vult: *accipiens res aliorum &c. & contra nos illas instruens*. Rursus peccat in ἢ interpretando, quæ particula hoc etiam loco verti debet *an*, ne deliret oratio. Sic itaque apud me: *nullum denique fuisse reliquum tempus, quo assiduè quodcumque Græcorum, aut Barbarorum in suam redegit potestatem, non traduxerit in vestram perniciem, atque adornaverit; quid hæsitantes disputant, utrum bellum, an pax præbabenda sit*. Pag 76. D

Εἶτ' ἄμεινον συμβαίνει, τῷ μὲ, ἐφ' ἃ αὐ ἐλθῃ, ταῦτ' ἔχειν κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν: ἡμῖν δ', ἀτιμάζειν. Wolfius: *quare, ut par est, ita fit, ut ipse quæ occupavit, impediente prorsus nemine, teneat; nos autem, quod ajunt, agamus*. Manifestum mendum, quod explicatione non indiget. Verti ego: *quare consentaneum arbitror, & illum per multum otium, quas invadit, rerum potiri, & nos destitui*. Pag 77. D

Αἴτιον μὴ φθάσῃ λαβὼν αὐτούς. Wolfius: *nisi ut prius eam occuparit*. Istud nec verba referunt, nec historiæ congruit. Ego latiùs aliquantò ad rem magis explicandam: *nisi fortè maturatâ obsidione eludat iste Civium consilia, atque Urbem capiat*. Pag 77 E

Κᾆτ' ὁρᾶτε, καὶ λογίζεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν ἐπιοῦσαν ὥραν τοῦ ἔτους, ἐν ᾗ ἔρημον τινες οἴονται δεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ὑμῶν ποιῆσαι, καὶ παραδοῦναι Φιλίππῳ. Wolfius verbum verbo reddens ab Oratoris sensu aberravit. Sic enim habet: *numquid cernitis, & consideratis, Athenienses, imminens anni tempus, sub quo nonnulli existimant, Hellespontum vestris præsidiis destitutum tradi oportere Philippo?* Postquam vibratis interrogationibus, aliqua in rem suam extorsit Demosthenes, hisce superioribus verbis ita concludit: si Diopithis exercitus dimittatur, superventurum anni tempus, quo Philippo Pag. 78. A

lippus inveniet Cherſoneſum nullo detentum præſidio, nulloque impedimento liber per Helleſpontum vagabitur. Id ſanè ſibi voluit Orator, apertèque patet ex tota ſermonis complexione; non verò, quod Wolfius habet: neceſſarium eſſe Athenienſibus, Helleſpontum ipſum Philippo tradere. Ἄρα apud Græcos frequentiſſimè valet idem, quod apud Latinos *igitur*, cum deeſt interrogatio, quæ hìc non reperitur, & ſi adeſſet, rejicienda foret. Quare locum ego ſic tranſtuli: *conſiderate igitur Athenienſes, ac vobiſcum animo cogitate, quoddam fore anni tempus, quo, ſi valeat aliquorum ſententia, vos oporteat Philippo vacuum veſtris armis Helleſpontum deſerere.*

Pag. 1. ad. D. Ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς λόγοις, τοὺς τῆς πόλεως λέγοντας ἄξια, ἐπαινοῦμεν· ἐν δὲ τοῖς ἔργοις, τοῖς ἐναντιωμένοις τούτοις συναγωνιζόμεθα. Wolfius: *ſed cum verbis eos laudemus, qui pro dignitate Reipublicæ dicunt; re ipſa cum horum Adverſariis nos conjungimus.* Illud τούτοις retulit ad Perſonas; ego potiùs ad ἔργοις, cum præſertim melius ita concinnetur ſententia. Itaque verti: *enimvero qui ſalutaria dicunt, & digna hujus populi majeſtate ſummis laudibus in cœlum ferimus; ſed iis operam, auctoritatemque noſtram commodamus, qui eamdem populi majeſtatem imminutam volunt.*

Pag. ead. E. Ὅτι τοίνυν δύνανται ταῦτα ποιεῖν, ἅπαντες ὑμῶν μαθεῖν δεῖ. Wolfius: *quid verò his rebus proficiatur, veſtrûm quibuſdam eſt cognoſcendum.* Pronomini ταῦτα regendum tradidit verbum δύνανται, quod non repugnat grammaticæ, ſed Oratoris menti, juxta quam paullò ante nuncupatus Diopithes ſuſtinet τὸ δύνανται, & ταῦτα accuſativus eſt verbi ποιεῖν. Hoc enim loco Demoſthenes contendit nihil Diopithem agere, quod ab aliorum Ducum conſuetudine diſſentiat, eâque de re nonnullos docendos eſſe reputavit. Hinc ego paucis additis, ut clariùs appareat Oratoris ſenſus, tranſtuli hoc pacto: *hæc verò, quæ facit, ne cuiquam in mentem veniat cogitare, ab aliorum uſu, & conſuetudine abhorrere, video mihi nonnullos veſtrûm edocendos eſſe.*

Pag. 79 C. Πάραλος. Wolfius vertit: *tributis Judiciis*; quo nihil abſurdius. Erat πάραλος navis publica publicis negotiis deſtinata. Igitur & quia celeris, & quia parva tranſtuli ego: *Myoparò*, ne proprio nomine retento obſcuritatem afferem. Vide Notas hiſtoricas.

Pag. ead D. Καὶ τὸ μὲν τούτων τινὰς εἶναι τοιούτους δεινὸν ὄν, ἀ δεινὸν ἐστι· Ἀλλ' ὑμῖς οἱ καθήμενοι οὕτως ἤδη διακεῖσθε, ὥστε ἂν μή τις εἴπῃ παρελθὼν &c. Wolfius, *ac iſtorum quidem nonnullos eſſe tales, quamquam ferendum graviter, non tamen graviter eſt ferendum; ſed hoc potius, vos in hoc conſeſſu ita eſſe animatos, ut ſi quis pro concione dixerit &c.* Cur graviter non ferendum, eſſe in libera Civitate, qui contra ejus utilitatem loquantur? Et cur iſtud æquiori animo tolerandum eſt, quàm tarditas cunctorum Civium, qui (ut ſtatim reprehenduntur) de Diopithe nihil non mali crederent, de Philippo nihil non boni? Hæc utique, ni fallor, aliena ſunt à Demoſtenis mente; eoque magis, quod τὸ ἀλλὰ ὑμῖν &c. non copulat ſententiam, ut eſt apud Wolfium, ſed priori opponit. Nam ſi copularet infinito uteretur tempore, diceretque: ἀλλὰ ὑμῶν τῶν καθημένων οὕτως ἤδη διακεῖσθαι.

Igi-

Igitur ἀλλὰ hoc loco interpretari debemus, *imò verò*, *quin*, ut sæpissimè hac significatione apud Græcos usurpatur. Deinde τὸ δεινὸν ὄν, ἐ δεινὸν ἐστὶ subintelligitur ὑμῖν, ne oratio ludum agere videatur; latinè: quod grave cum sit, non est vobis grave. Ad hanc normam sic ego totam periodum complexus sum: *grave, & periculosum est aliquos hac mente præditos inveniri; vos autem nec grave, nec periculosum existimatis, quin ipsi vos ita geritis, ut si aliquis in Concione &c.*

Ἄχθεσθε ὅ μοι δοκοῦτε, καὶ ὥσπερ ἀπολλύναι τι νομίζειν. Wolfius: *sed graviter laturi tamen videmini, atque existimaturi, eum veluti cladem afferre.* Ἀπόλλυμι cum latinum *perdo*, *amitto* significat; ejus dicit passionem, de quo pronuntiatur, ideoque non ad Oratores, verùm ad ipsos Athenienses referendum est. Sic itaque: *atque animo discruciamini, quasi quidpiam mali vobis acciderit.* Pag. cod. E.

Καὶ τοῖς μάλιστα ἀνομένοις αὐτῷ χαρίζεσθαι. Wolfius: *atque illis in primis, qui se in maxima esse apud eum in gratia putant.* χαρίζομαι *gratum facere, gratiam iuire*, non, *esse in gratia alicujus* significat; actionem ad demerendam gratiam, non ejus receptionem. Minimum istud, ut alia hujusmodi plura, prætermisissem, nisi hoc loco ea respiceret, quæ sequuntur. Sic ego: *qui putant sibi Regem obsequio, ac beneficiis obstringere.* Pag. 10. E.

Καὶ τῶτ' εἰκότως τρόπον τινὰ νῦν γε δὴ πράττει. Wolfius: *& nunc quidem non sine ratione propemodum agit.* Ego: *& nunc ad eam labefactandam, ut rationi consentaneum est, aliquo modo nervos intendit.* Athenienſi contra Philippum dicenti videntur hæc verba magis convenire. Utraque verò expositio græcæ congruit Sententiæ. Pag. cod. E.

Ἀλλὰ κακεῖνα, ὑπὲρ τῦ τούτων γενέσθαι κύριος, καὶ τἆλλα πάντα πραγματεύεται. Wolfius: *sed & illa, ut his potiatur, & cætera omnia moliatur.* Non illa (ut verba referunt), ut cætera moliatur; sed illa, & cætera molitur, ut his potiatur. Ego in hoc sensu verti. *Sed & illa, & quicquid aliud molitur eò refert, ut viam sibi muniat ad illa nostra obtinenda.* Pag. 11. C.

Πάντα πάνυ, τἄλλα εἰπὼν ἂν ἡδέως, καὶ δείξας, ὃν τρόπον ὑμᾶς ἔνιοι καταστοχάζονται, τὰ ἄλλα ἐάσω. Wolfius: *quamquam autem reliqua omnia libenter dixissem, & ostendissem, quo pacto vos aliqui Magistratuum circumvenire soleant: cætera missa faciam.* Non hic sanè est Oratoris sensus, sed istud aliud sibi voluit, ad verbum translatum; *igitur alia omnia libenter dicerem, sed ostendens, quomodo aliqui vos dirigunt in Republica, cætera prætermittam.* Deinde monstrat quid isti agant, eorumque agendi consuetudinem insectatur. Καὶ hoc loco, ut sæpius apud Græcos, est particula adversativa, non copulativa; aliàs non sibi cohæreret oratio. Idcirco sic ego sum interpretatus. *Reliqua omnia, quæ mihi forent dicenda, lubens oratione percurrerem; sed prætermittam, idque unum vobis ob oculos ponam, nimirum &c.* Pag. 11. B.

Ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις ὥσπερ προβόλοις προσπαίσαντας, ὑστερίζειν ἐκείνων. Wolfius: *sed necesse est ubi in hos, tanquam in scopulos quosdam impegeritis, ut illi vobis antevertant.* Nescio unde istud arripuerit *antevertant*; quod & contra verbi græci significationem est (ὑστερίζω, *cunctor, tardo* aliquando Pag. 11. C.

ſonat apud Latinos) & eſt pariter contra ſententiam Oratoris. Verùm id ipſum verbum ὑπερβάλλω, cum genitivum, ut hìc habet, valet idem, ac *vincor*, *ſuperor*, cujus exempla frequentiſſima ſupervacaneum foret adducere. Quare ſic locum tranſtuli in hanc ipſam ſignificationem: *quin imò neceſſe eſt, ut vos in iſtos illiſi, veluti in Syrtes infeſtas, diriſſimaſque, illorum fluctibus obruamini &c.*

Pag. 34. C. Ὅστις δ' &c. μηδὲν λέγει πρὸς χάριν, ἀλλὰ τὸ βέλτιστον ἀεὶ, τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ προαιρεῖται, ᾗ πλείστον ἡ τύχη κυρία γίγνεται, ἣν οἱ λογισμοὶ, τούτων δ' ἀμφοτέρων ὑπεύθυνον ὑμῖν ἑαυτὸν παρέχει, ὅταν ἐνῇ &c. Wolfius: *qui verò &c. nihil ad gratiam loquitur, ſed ſemper utilitatem ſpectat, & eam gerendæ Reipublicæ rationem eligit, in qua Fortuna magis, quàm ratio dominatur; & tamen haud recuſat, quò minus utriuſque à ſe rationes repetatis, hic demum vir fortis.* Si τὸ ᾗ accipiatur pro dativo fœminini Relativi, *quæ*, & ad πολιτείαν referatur, Wolfii expoſitio, ne latum quidem unguem aberrat à græcis verbis. Verùm hoc pacto malè ſibi cohæret ſententia, nec ſenſus hujuſmodi ferri poteſt. Optimus Civis deſcribitur ab Oratore, qui ſalutem quærat Reipublicæ, ejuſque utilitatem rebus omnibus anteponat. Huic autem non bene convenit elegiſſe eam ipſius gerendæ Reipublicæ rationem, in qua fortuna magis, quàm Ratio dominatur. Id enim longè eſſet à prudentia boni Civis, & Civitati damnum afferret. Nec dici poteſt hanc ideo cæteris prætuliſſe, ut ſuo ſtudio curet, aut avertat Fortunæ vulnera. Melius enim proſpicitur publicæ ſecuritati, cum à rebus gerendis omnino caſus excluditur. Puto igitur τὸ ᾗ transferendum eſſe *quò*, præſertim quod conjunctum habet comparativum πλείστον, & ita apud Græcos uſitatiſſimum eſt. Ut verò aptiùs oratio connectatur ſubintelligendum arbitror ἐν ᾗ, quod aliquando Demoſthenis familiare eſt; cum autem iſtud ἐν ᾗ in aliquibus optimæ notæ editis codicibus habeatur; in aliis ᾗ dumtaxat, utrumque hoc loco adoptandum eſſe, & ſcribendum ἐν ᾗ ἢ πλείστον &c. Hac utique ratione aptiſſimè eruitur Demoſthenis ſenſus. Siquidem eſt optimi, ac fortiſſimi Civis eam capere normam adminiſtrandæ Reipublicæ, in qua, quò magis Caſus, quàm Ratio poteſt, tamen pro quocumque eventu ſe vadem, atque obſidem præbet. Utraque ſententia inter ſe plurimum differt. In prima enim Civis ille videtur iſtam velle, ac ſponte ſequi pernicioſam formam Reipublicæ. In alteram jam adeſſe arbitrari; & cum vitari nequeat ipſam prudenter moderari, & ad rectum iter dirigere. Quamobrem ita locum ſtudui explicare. *Qui &c. adminiſtrandæ Reipublicæ eam ſibi normam delegit, in qua quò magis caſus, quàm ratio moderatur, pro quocumque tamen eventu ſe vadem præbet, ſeſeque in diſcrimen offert, hic profectò Civis &c.*

AD

AD PHILIPPI EPISTOLAM.

Καὶ τὰ περὶ Φωκίας διῳκήσατο. Wolfius: *& Phocense negocium confecit*. Διοικέω pro *conficere* nunquam propriè accipitur, sed pro *administrare, instituere, decernere*; aut alio sensu pro *seorsim habitare*. Si verò à Wolfio generaliter, vagoque aliquo sensu desumptum fuit, rem gestam nominatim à Demosthene expressam prætermisit. Igitur ego: *Phocense bellum sibi arripuit administrandum*. Pag. 117. C.

Τὰς δ' πρεσβείας τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρὸς αὑτὸν ἄγων, καὶ τῶν ἐκείνων συμμαχίαν παραιρούμενος. Wolfius: *& Legationes è Peloponneso ad se trahit, ipsisque præsidia Sociorum eripit*. Συμμαχία non dicitur, quod sciam, pro Sociorum præsidio; at semper pro *Societate in bello*, aut *fœdere*, & *Armorum consociatione*. Ita enim historiæ congruit, ut in hujus generis adnotationibus. Proinde sic verti: *Peloponnensium ad se Legationes traducit, eorumque percussa inter se fœdera rumpit, dissociatque*. Pag. 118. B.

Παρά τε γὰρ ἡμῶν πρόγονοι ἐκ πλείονος χρόνου παρειλήφαμεν τῶν ἡγεμονίαν ἢ τούτου μόνον, ἀλλὰ, συντόμως φράσαι, πάντων ἡμῶν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευόντων. Wolfius: *principatum enim à Majoribus nos accepimus longo tempore, non ante istum dumtaxat, sed ut breviter dicam, ante omnes Macedonum Reges*. Non istud habent verba græca, sed quod Athenienses obtinuerint excellentiam authoritatis, & dignitatis supra Philippum, omnesque Macedonum Reges. Ἡγεμονία propriè sumenda est. Converti ego: *nobis enim repetitâ longiùs memoriâ Majores nostri dederunt, ut non huic solùm authoritate, sed omnibus, ut uno verbo dicam, Macedonum Regibus excelleremus*. Pag. 118. C.

Καὶ τὴ Δία πρὸς τούτοις ἔστ' παρ' ὑμῶν ῥητόρων τινὲς, οἱ τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς οἴκαδε λαμβάνοντες ὑμᾶς ἀφίκοντο, &c. Wolfius ad verbum vertit: *atque adeo Mediusfidius nostrorum Oratorum quosdam, qui dum largitiones illius domum recipiunt &c.* Suspicior Demosthenem hoc loco mordere voluisse Oratores illos, qui secum ad Philippum profecti fuerant, Aschinem præcipuè, quos donis Philippus emerat; proinde sententiam latiùs explicans sic transtuli: *ac præterea Mediusfidius aliquos Oratorum nostrorum, qui à nobis illuc profecti, susceptisque muneribus Domum redeuntes turpe non ducunt*. Pag. 118. A.

DE ORDINANDA REPUBLICA.

Ἵν' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταῦτα, ἅπερ νυνὶ συμβαίνει, τὰς στρατηγὰς ἀρχὰς ποιῆται. Καὶ σκοπεῖτ' ὑμῖν ἐκ τῶν πραγμάτων, ὁ δεῖνα τῷ δεῖνος ὁ δεῖνα εἰσαγγείλας, ἄλλο δ' ἀδικεῖν. Wolfius: *& non Athenienses eadem, quæ hactenus, usveniant, ut duces in Judiciis vexetis, & hic tandem sit negotii totius exitus: iste istius filius istum accusavit*. Quod evenerat antea, quod- Pag. 124. A.

que fugiendum Demosthenes adhortatur non erat, quod in Judicium Duces vocati ab Athenienſibus fuiſſent; ſed contra, quod nullum de ipſis Judicium inſtituiſſent. Id ſibi præferunt verba græca, præſertim cum deſit illud ἵνα, *ut*, à Wolfio inductum, ut hanc ſententiam eliceret. Vult enim Orator, ut exercitus arbitrio Imperatoris permittatur, atque, huic detur libera agendi facultas. Ad refrenandam verò ejuſdem ſocordiam, aut improbitatem, & ne accidant, quæ prius, ſeverum de ipſorum geſtis Judicium fieri. Culpa ſiquidem rei malè geſtæ non erat militum, ſed Imperatorum. Atque juxta hanc ſententiam, quod ſequitur πεῖσιν interpretandum puto, non quod hic ſit exitus totius negotii, ut Wolfius habet, ſed ut hoc ſibi ſolùm faciendum ſervent Athenienſes. Igitur ſic ego locum verti: *hujuſmodi autem Copias Imperatoris arbitrio permittite, at ſimul, ne quibus nuper clamitatibus afficiamini, ſeverum de Imperatoribus Judicium reddite, iſtamque unam totius rei curam facite vobis reliquam, quis nempe cujus hominis filius cui Duci diem dicat nec quicquam ultra.* Cum tamen non rarò Duces in Judicium vocati fuerint, rem dubiam relinquo.

Pag. 124. C. Καὶ μηδὲν ἧσσ' ἰλλωτῶν περιεργάζεται, ὅπως ἔχει. Wolfius: *ſecuri quomodo cum Græcis ageretur.* Περιεργάζομαι curioſitatem, ſolicitudinem, non ſecuritatem habere ſignificat. Quare verti: *nullaque vos, quomodo ſe habeant, græcarum rerum teneret ſolicitudo.*

Pag. 124. D. Ὑπὲρ αὐτῆς τῆς προαιρέσεως. Wolfius *pro inſtituto noſtro defendendæ libertatis.* Ego: *pro inſtituti diſſimilitudine.* Inſtitutum hoc loco accipi debere pro ipſa forma Reipublicæ, ex integra verborum complexione manifeſtò apparet.

Pag. 124. E. Τούτων καιρὸν εἶναι νομίσαντες. Wolfius: *ut hæc opportuna eſſe arbitremini.* Ego: *ea conficiendi nunc dari tempus idoneum, atque opportunum.* Mendum hoc loco non indiget explicatione.

Pag. 125. C. Ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φαύλως ἠγμένοι, πολλοὶ, καὶ ἄποροι, καὶ ἀσύντακτοι, καὶ μὴ τὰ αὐτὰ γινώσκοντες ἦτε. Wolfius: *ſi vos Athenienſes, malè educati, multi, & inopes, & inermes, & incompoſiti, neque eodem modo animati ſitis.* Non dubito, quin τὸ πολλοὶ pro vili plebe accipi debeat, veluti apud Latinos *multi* pro *malis*, & nullius pretii hominibus dicitur elegantiſſimè, ut apud Terentium, alioſque; cum deriſione hoc loco pronunciatur. Φαύλως ἠγμένοι Wolfius benè vertit, *malè educati*, verùm cum conjungatur τῷ πολλοὶ, fortaſſe ἄγω pro *æſtimo* ſumi debet; ſicuti μὴ τὰ αὐτὰ γινώσκοντες à Wolfio converſum, *non eodem modo animati*, reprehendi nequit; ſed habitâ ratione ad ea, quæ infra ſubdit de prætermiſſa ipſorum Athenienſium admonendorum cura, melius fortaſſe redditur *iſta ignoratis*. Igitur ſic locum tranſtuli: *cum vos, Athenienſes, inopiâ fracti, nudati armis, nulloque in Civium ordine conſtituti, vilis plebecula, & veluti ſentina Urbis reputamini, & has injurias ignoratis &c.*

Pag. 126. ead. D. Ἐγὼ δ' οἶδα, ὅτι ταῦτα μὲν ὑμῖν τὰ δικαστήρια πρὸς ἀλλήλους δίκαιόν ἐστι κατὰ νὰ. Ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις δεῖ κρατεῖν καὶ ἐχθρῶν. Καὶ διὰ τοῦτον ἐστὶ ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας. Wolfius: *ego verò ſcio iſta Judicia privatis controverſiis dijudican-*

candis, & dirimendis esse comparata, & ex æquo servire omnibus: hostes autem armis superandi sunt, & in his consistit salus Reipublicæ. Orator dixerat ab aliquibus in administrandis Judiciis bonum poni Reipublicæ. Dictum tenet hoc loco, eique alterum opponit, ut patet ex particulis μὲν, δὲ, & ait in foro lites dirimi, armis autem hostes superari. Ad verbum: quod hæc Judicia sunt vobis communia (ideſt parata; quod enim commune est, patet omnibus) dirimendis inter vos litibus. Proinde converti: *non equidem ignarus sum, in foro lites inter vos invicem dirimi, Judicia committi; at simul novi, hostes vi solùm, atque armis vinci, armis salutem Reipublicæ retineri.*

Αἰ δ' ὑμῖς δι' ἀυτῶν ὑμῶν ἕκασα πράττητε, τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις ὥσπερ τῶν ἔργων ἀυτῶν, ὕτω καὶ τῶν ἐκ τούτων τιμῶν ἕξετε. Wolfius: *at si per vosmetipsos egeritis omnia, se ut operum ipsorum, sic & præmiorum, quæ illa sequuntur, æquam cum cæteris partem habiturum prævidet.* Nec verba, nec sensum exprimit. Demosthenes orationem prorsus convertit ad populum, nullumque ad eum Ducem, quem supra, respectum habet; quin & nullum ejusdem in verbis istis vestigium patet. Sensus etiam, si hoc pacto accipiatur, foret ineptus. Quis enim dicat Imperatorem æquam in bello operum partem cum cæteris habere? Rursus τὸ ἕξετε, quod est secunda persona in plurium numero, bene cum ipsis Athenienſibus, nunquam cum Imperatore copulari potest. Sic igitur transferendum esse putavi locum istum: *quod si quicquid gerendum est, per vos ipsi gerendum susceperetis, parem cæteris ut operum laborem, ita & gloriam utique consequeremini.* Pag. 126. A.

Οὐκ ἴσα τοῖς τῶν στρατηγῶν ἀγαθὰ εἰργασαμένοις. Wolfius: *qui res longè clariores, & utiliores, quàm bi nostri Duces gesserant.* Ironiam omisit, quæ quidem cum gestu oris pronunciata ornat, augetque orationem. Quare servandam duxi, atque ita locum transtuli: *pleroſque alios vestris hisce Imperatoribus facinorum fortasse magnitudine non comparandos.* Pag. eod. C.

Ἀλλ' ὡς οὐδὲν ἀυτῶν κρείττους ὄντας οὐχ ὑπερετίμων. Wolfius: *neque (ut qui nulla re populo præstantiores essent) exquisitis eos afficebant honoribus;* Profectò Duces illi longè omnium præstantissimi erant, quamobrem summis illos laudibus Orator ibidem celebrat; sed quamvis præstarent cæteris, populus tamen eos nolebat perpetuis honoribus (puta æneis simulacris, quorum supra meminit) supra reliquos Cives extollere. Illud ὡς verti debet *veluti*, non *ut* pro *utpote quia*, & fortè etiam Wolfius pro *veluti* usurpavit, sed hoc loco *ut* obscurum manet. Ad verbum: sed veluti ipsi non præstarent, populus extraordinariis illos honoribus non est prosequutus. Retento sensu, paulùm ego verba detorsi, ut clariùs, & elegantiùs hanc cum superioribus sententiam connecterem: Verti igitur: *sed ita summis honoribus exceperunt, ut publico monumento nihil ipsos præstare cæteris sempiternæ hominum memoriæ consignarent.* Pag. ibid.

Τὰς μὲν δὴ πολιτικὰς δωρεὰς, ἃς ἐποιεῖτο καλῶς ἐδίδοσαν, οὐχ ὑμεῖς· οὐκ ὀρθῶς. Τὰς δὲ περὶ ξένων, πῶς; Wolfius: *quin etiam civilia dona, ut illi pulchrè largiebantur, sic vos non rectè. Peregrina porrò munera quomodo illi distribue-* Pag. eod. D.

buebant? Non sanè peregrina munera, sed Peregrinis munera quomodo distribuebant? Exempla deinceps affert hujusce rei. Omitto adnotare mutata verborum tempora. Sic ego: *igitur Majores nostri sua Civibus beneficia rectè, atque ordine; vos perversè, ac perperam tradidistis. Peregrinis autem qua ratione?*

Pag 127. B. Οὐ πλείω μὲν ἢ χίλια, καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀνήλωται μάτην εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλλείων ἀπόρων; Wolfius: *an non amplius mille & quingenta talenta in Græcorum Mendicos frustra profudimus?* Orator ita videretur eleemosynam cogitasse, quo nihil absurdiùs. Adnotat idem Wolfius Mendicorum nomine Demosthenem milites intellexisse, quasi gens esset paupertate laborans. Verùm cur hoc insueto epitheto, veluti notissimum esset, eos demonstratos opinemur? Ego potius amentes Græcos indicasse arbitror. Ἄπορος enim persæpe, etiam sine γνώμης adjectione, pro stulto usurpatur. Vocat autem hoc ipsos jurgio, quiâ non una Civitas Græcorum fuit, quæ invocatos à se Athenienses deinde deseruerit, irritasque reddiderit ipsorum expeditiones. Ego igitur: *nonne frustra millies ultra quingenties talentum exhausimus ad amentiam Græcorum expeditiones?*

Pag ead. C. Οὓς ὑμῖν ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα. Οὗτοι τοῖς ἐν τῇ εἰρήνῃ ἀπολώλασιν; Wolfius: *an nos, quos in bello socios nobis adjunximus, hi pacis tempore perierunt?* Τὸ ὑπὸ non refertur ad συμμάχους, sed ad eos, qui Rempublicam administrarunt, quique socios illos perdiderunt. Exponitur enim hoc loco non quid mali accidit, sed quod malum administratores illi fecerunt Civitati. Igitur ego: *nonne Sociis, quos eramus per belli occasionem lucrati, constabilita pace dimissis, Rempublicam isti despoliarunt.*

Pag. ead D. Νῦν δ' δημοσίᾳ μὲν ἡ πόλις ἡμῶν τὰς ὁδοὺς ἀγαθὰ κατασκευάσουσα &c. ἰδίᾳ δ' οἱ ὑφ' ἑαυτῶν &c. Wolfius: *nunc verò Urbi nostræ, satis est, publicè vias munire &c. Privatim autem qui publicum aliquod munus &c.* Ita non satis exprimitur Oratoris sensus, qui τὸ δημοσίᾳ opponit τῷ ἰδίᾳ. Quare hoc pacto apertiùs explicari sensus mihi videtur: *nunc autem Civitas, quod in publicis rebus ad splendorem attinet, & viis munitis &c. contenta est. Privatim verò qui Magistratus.*

Pag 128. C. Ὅλως δ' ὅπερ οἱ πολιτευόμενοι παθεῖν δεῖ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔξεστ' αὐτοῖς, ὅταν βούλωνται, παῦσασθαι. Τοῦτο τῷ ὑμῶν πεφύκασι. Wolfius: *denique idem vobis, quasi lege talionis usuvenit, quod his, qui ubi semel apud vos ad gerendam Rempublicam accessere, post cum vellent, recedere ab eadem non audent.* Quid non monstri in hac explicatione continetur? Inducit Orator hanc similitudinem, ut quibus apud vos semel susceptam Rempublicam, deserere, cum volunt, non licet; ita vobis fas non est, olim desumptam Græcorum administrationem, tutelamque è vestra voluntate dimittere. Proindè sic locum reddere conatus sum: *omnino ut qui apud vos Magistratum gerunt, suosque impendunt labores in administranda Republica, jus iis non est ab ea, cum volunt discedere; ita vobis non licet totius Græciæ clavum deserere &c.*

JOAN-

JOANNIS VINCENTII LUCCHESINII

Ad ſuas in Demoſthenem hiſtoricas Annotationes.

PRÆFATIO.

GRÆCIA perilluſtris olim, & celeberrima, ſi Regionis fines inſpicias, anguſtos habuit; Si decus nominis, Civium ingenia, rerumque geſtarum gloriam, totum longè, latèque ſplendore, atque amplitudine ſua terrarum orbem implevit. Nam undique pelago circumfuſa à Borea ſolùm Thraciæ; atque Illyrii parte claudebatur. Accedebant Inſulæ quotquot per Ægeum, & Jonium mare circumjacent. Quarum maximæ Creta, Siciliaque ſæpius armis à reliquis Græcis tentatæ, nec unquam domitæ ſuis aut Regibus, aut Magiſtratibus obtemperabant. Reliquæ, potentiorum plerumque præda, vel patrimonium. Ferax magis hominum, quàm frugum cum tantæ alendæ multitudini non ſufficeret, innumeras gentes in oppoſitum Aſiæ litus, extremamque Italiæ partem effudit; quę & ſedem per ea loca domicilii ſtabilem collocarunt, & iis terris, leniendo Patriæ deſiderio, cognata ſuo generi nomina Joniæ, Doridis, Æoliæ, magnæque Græciæ dederunt. Hinc tamen amplificatum potius nobiliſſimæ gentis decus, quàm vires auctæ; cum nihil inde ad reliquam Græciam momenti, aut quàm leviſſimum; æquè verò ad finitimas nationes humanitas omnis, morum diſciplina, ſanctiſſimaque advenerint Jura. Colonias demum quaquaverſum deduxit, alias ad levandas plebe Civitates; alias ad Imperii præſidium, aut ornamentum. Itaque his finibus quicquid eſt græci nominis continebatur. Fama verò clariſſimæ gentis non aliis, quàm quibus orbis terrarum concluſa fuit. Siquidem nihil eſt, quo ſplendor animi, Civium decus, majeſtas populi propagari poſſit, quod illa amplexata non fuerit, diligenter non foverit, ad extremos humanarum virium terminos non perduxerit. Scientias ne vultis commemorem? Eas partim funditûs invenit, partim ab Ægyptiis, Phœnicibuſque acceptas luculenter auxit, cunctas monumentis ampliſſimis illuſtravit. Qua quidem in re mihi ſuarum laudum ea maxima videtur eſſe, quod cum tanta defluxerint ſæcula à Græcorum in ſtudio literarum induſtria, nemo tamen in unaquaque diſciplina, ipſorum propemodum, præſtantiam ſuperaverit, vix pauci attigerint. Nam ſi memoriâ ſingulas percurramus, ſeu quæ ad mulcendos, commovendoſque animos pertinent,

nent, quis Homero, Sophocli, quis Demoſtheni, Iſocrati, ſi Tullium excipias, ſuavitate, inventis, vi, facundiâ antecelluit? Sive quæ ad evolvenda Naturæ arcana, quis ingenio, & doctrinâ Archimedem, Apollonium, Democritum, Ariſtotelem vicit? Curandæ animorum valetudini, in tantis præſertim pietatis tenebris, nemo Platone, aut Zenone, cæteriſque illis à Socrate principe; corporum, Hippocrate excellentiorem navavit operam. Denique in tuenda veri Numinis religione quis unquam Græcos Patres, parum abeſt, ut dicam (dummodo à Sancto, eximioque diſcedas Auguſtino) acumine, eruditione, ſacrarum Literarum intelligentiâ tranſgreſſus eſt? Quod ſi Artes dicam ingenuas, quid fingendo Græcia potuerit, nam de Pictura legimus, oſtendunt Signa, ſummâ bonarum artium fœlicitate ab immani temporum injuria, à ſæviori Barbarorum fœditate vindicata, ſic ad vivum expreſſa, ut ipſorum pulchritudinem Natura vix conando conſequatur, Ars imitando jamdudum aſſequi deſperaverit. Illa Divorum templis, illa publicis, privatiſque ædificiis elegantiam dedit, atque ornamenta, quæ deinceps ad perpetuam beneficii memoriam de ſuæ gentis nomine ſunt nuncupata. Prima docuit Majores noſtros, mare navibus ingredi, prima fidibus canere, inſtruere, & firmare corpora honeſtis exercitationibus. Age verò quæ gens, quæ natio calluit magis, magiſque exercuit prudentiam rerum civilium, aut militarium. Diverſis populorum ſuorum ingeniis, diverſas Reipublicæ formas adeo ſapienter accommodavit, ut cum invicem conferimus ipſorum mores, variaque adhibita moderandarum Urbium inſtituta, nemo ſatis divina Solonis, Licurgi, aliorumque Legumlatorum ingenia mirari poſſit. Quid illa, quæ fortaſſe vix aliquis animadvertit, jus, æquitatemque, ad retinendam inter homines ſocietatem, certis limitibus definiſſe, ſapientiſſimis legibus excitaſſe virtutum ſemina, compreſſiſſe vitiorum; quæ leges Romam translatæ, datæque deinde univerſis gentibus tanto ſucceſſu viguerunt, ut ſtet adhuc politiorum hominum genus, ac, puto, perpetuò ſtabit græcis præcipuè legibus obſervandis. In bello autem qua virtute Græcia non floruit? Externa ſolùm commemorabo, nam quæ geſſit domeſtica, habent quidem ſtrenuitatis laudem, ſed laus iſta, quantumvis ſplendida, ampliſſimaque, civilium diſcordiarum ſordibus obſoleſcit. Enimvero ſi in decernendo, ſuſcipiendoque bello requiritur alacritas, & magnitudo animi; ſi in gerendo labor, ac fortitudo; ſi in conficiendo, nullo fortunæ caſu fractus vigor; bellum Trojanum adverſus maximum per ea tempora totius Aſiæ Imperium ab univerſa Græcia conflatum, deletâque Trojâ finitum poſt decem annos; Perſicum primum ab Athenienſibus uno Marathonico prælio profligatum; Perſicum alterum contra incredibilem triremium claſſem, innumeraſque propemodum bellatorum Copias ab ipſis Athenienſibus, Lacedæmoniiſque cum reliqua Peloponneſo, ac paucis aliis terrâ, marique geſtum; navali ad Arthemiſium, Salaminamque; terreſtri ad Platæam, & Mycalem pugnâ biennio debellatum; plura denique à Siculis Carthaginenſia, quibus omnibus tantæ Carthaginis, &

Per-

Perſarum vires confractæ ſunt, commonefaciunt, quid illarum virtutum gens iſta, quid animi habuerit, quantùm ſeſe militari gloriâ condecoraverit. Quod ſi de ſcientia bellicæ diſciplinæ habeatur ſermo, nemo quidem peritus, idemque bonus, ac prudens rerum æſtimator inficiabitur, quicquid fere cunctarum gentium Hiſtoria dignum Poſterorum memoriæ tradit admiratione, id omne jampridem Græcos vel non leviter adumbraſſe, vel gravibus impreſſum veſtigiis percurriſſe. Nam quæ ipſorum calliditas in collocandis, aperiendiſque inſidiis? Quæ induſtria in occupanda locorum opportunitate. Quæ ſolertia in Caſtris metandis, communiendiſque? In defendendis, atque oppugnandis Urbibus (ut aliquid in unaquaque re curſim afferam, plura deinceps, ubi ſe dederit occaſio, relaturus) laudantur oppoſitæ invicem munitiones, novæ lædendi artes, militum vigilantia, labor, conſtantia? Quid horum defuit in Platæarum obſidione acerrima, diuturna? Non immanes ſubſtructiones, non machinæ, non emptiones; terra, arbores, aqua, ignis, ventus ipſe ad inferendam cladem adhibitus. Mantineenſis pugna quid artis non habuit in explicando exercitu, quid non in collocandis Ordinibus ſagacitatis? Inclinat Lacedæmoniorum acies, ſubſidiariis militibus confirmatur; aperitur ſubductis Cohortibus, mittuntur qui ſpatium occupent; videt ſe ab hoſtibus circumveniri, producitur, ut latus contegat. Prælium navale ad Salaminam quæ non præbuit exempla fortitudinis, dexteritatis, conſilii? Sinus eligitur ad decertandum impeditus, anguſtus, ne ſe Medorum naves explicare poſſint. Uno, eodemque dolo retinentur ſocii, ne ſtatim fugam arripiant; hoſtes, ut manus conſerant, inflammantur. Pugnatur incredibili animorum, & virium robore. Laborat mole ſuâ Perſarum Claſſis, turbatur, æſtuat, confunditur, nec aliâ re magis, quàm potentiæ ac nominis famâ ſe tuetur. Græcorum, agilitate, ordine ubique præſens roſtro ferit, detergit hoſtium remos, retardat fugam, milites conſcendunt, naves deprimunt, vincunt. Atrox alterum in Syracuſarum portu quo caruit unquam ſplendore militaris gloriæ? Maximum triremium numero; bellicis machinis memorabile; caſu, & fortuna varium; horrendum extremâ utriuſque partis decertatione pro vita, & libertate. Jam verò, ut de ſuorum quoque Imperatorum virtutibus quidpiam loquar, quis in omni ætatum memoria aut Leonidam fortitudine ſuperavit? quo Duce, & commilitone perexigua ferociſſimorum virorum manus ingentem Perſarum cladem, fractamque infiniti exercitus audaciam pretium ſtatuit mortis ſuæ, eâque generosè obitâ Cives, quid ſibi in tuenda Patria gerendum; hoſtes, quid in oppugnanda timendum ſibi foret, admonuit; aut Xenophontem militari uſu antecelluit, cum per tanta rerum, ac locorum diſcrimina, per immenſa terrarum ſpatia hoſtibus undique circumſæptus agmen vix decem millium Græcorum, qui Cyri Signa ſequuti fuerant adverſus fratrem, paucis deſideratis domum reduxit; aut bellicæ artis præſtantiâ, & magnitudine animi vicit Epaminondam, à quo recreata Thebanorum virtus, tantæque Lacedæmoniorum opes conciſæ

ſunt. At ſi verbis omnem Græcorum laudem complecti vellem, nullum facerem dicendi modum. Hæc tamen ſatis fuerit commemoraſſe, ut cum præſtantiſſimis hiſce Demoſthenis Orationibus non leviter illuſtrandis aliquam dare operam conſtituerim, primo ſtatim aſpectu ante omnium oculos obverſetur, cujus mihi gentis memoria repetenda ſit, & ipſas annotationes perveniam luce quadam aſpergere, ne ſæpius eadem repetere neceſſe habeam. Quæ cum ita ſint, alicui venerit fortaſſe in mentem interrogare, qua tanta vi, tantàque potentiâ Græcia de ſtatu ſuo potuerit dimoveri. Non aliâ, opinor, quàm fatali quadam Civium in unaquaque Civitate; in univerſa Provincia, populorum æmulatione. Quippe Civium diſſidio aut Urbes proditæ, aut honeſtiorum exilio debilitatæ; populorum diſcordia perpetui bellorum motus, clades, inſidiæ, quibus diu florentiſſima Natio concuſſa, atque enervata, quin denique in Macedonum concederet poteſtatem declinare non potuit; cum ipſaque libertate gloriæ, & fœlicitatis decore orbata eſt. Principiò Lacedæmonii, gens alacris bello, atque inſitâ ſuorum animis ferocitate, præcipuos Peloponneſi populos, Meſſenios, Arcades, Elæos, Corinthios, Argivos non uno contritos prælio ſibi obnoxios habuere; hinc in reliquam Græciam ipſorum terror, atque auctoritas. Deinde recuperatâ ab Athenienſibus Republicâ, deletaque Piſiſtratidarum tyrannide, ſimul cum libertate virtus inclytæ gentis emerſit adeo, ut Lacedæmonii poſt duplicem illam Perſarum cladem conceſſo iiſdem Athenienſibus maris Imperio, ſibique terreſtrium expeditionum reſervato, principatum cum iis communicare non detrectaverint. Veriti autem, ne, cum illi prudentiſſimo Themiſtoclis conſilio ſe toti dediſſent navali diſciplinæ, atque exercitationi, eamque ob rem ſummopere dilataſſent fines potentiæ ſuæ, multaque agitare animo viderentur, veriti inquam, ne ſecum armis de Imperio, & gloria decertarent, maximum illud Peloponneſiacum bellum concitarunt, quo bello variante primùm, deinde inclinante ſe fortuna ad Lacedæmonios, morem iis gerere Athenienſes, datalq; accipere conditiones pacis, poſt illatam ſibi in Helleſponto cladem à Lyſandro diriſſimamque famem coacti ſunt. In ipſos denique Lacedæmonios, qui fœlicitatem, inflati rerum ſucceſſu, moderatè ferre non patiebantur, Thebani duce Epaminonda conſpirarunt, commiſsâque ad Leuctram pugnâ eorum audaciam tanto impetu perfregerunt, ut quamvis illi deinceps in Mantineenſi prælio atrociſſimâ invicem plagâ perculſi fuerint, nunquam tamen robur illi ſuum inſtauraverint, ſed utrique, veluti affectâ milites valetudine, animo potius, quàm armis inter ſe bella potuerint periclitari. Cum altera è tribus hiſce totius Græciæ principibus reliquæ Civitates amicitia, & fœdere, prout ipſarum utilitas, ac ratio poſtulabat, conjungebantur. Peloponnenſes non ſemel experti Lacedæmoniorum aſperitatem diligenter obſequio, & benevolentia proſequebantur conciliatam cum Thebanis, vel Athenienſibus conſuetudinem, freti perpetua iſtorum cum iiſdem Lacedæmoniis æmulatione. Verùm Meſſenii, Atque Argivi, quippe maritimi, navalem Athenienſium

sium vim suæ præsidium salutis reputabant. Arcades utpote mediterranei, Corinthii Thebanis finitimi, terrestribus istorum viribus se confirmabant; sed ita ut contra eorumdem, aliorumque insidias aditum sibi ad Athenienſium familiaritatem patere vellent. Thessali Bœotis propinqui, Phocenses contermini, ut de reliquis etiam populis quidpiam faciam sermonis, Athenis in Urbe Thebanorum æmula constituerant aram salutis suæ; Megarenses, & quicquid Dorici generis, Lacedæmone. Insularum cultores, quò illos potentiorum vis, beneficii memoria, odium, aut benevolentia impulisset, in unam, aut alteram partem inclinabant. Verùm dum ita singuli providere student securitati suæ, ultimum discrimen, quod iis à Philippo Macedonum Rege subdolè procreabatur, fatali quadam incuriâ aut ignorabant, aut negligebant. Is enim cum audita Perdiccæ fratris sui morte clam Thebanis, apud quos obses detinebatur, fugisset in Macedoniam, dejectisque competitoribus regium nomen, auctoritatemque recepisset, & cum provinciam, Illyriorum, Pœonum, Thracumque victoriis afflictam, ac profligatam, redactis iisdem hostibus in potestatem, quamplurimùm recreasset, in reliquam Græciam cupiditate, atque animo ferebatur. Sed quam armis domari à se non posse intelligeret, dolo, & cunctis artibus pertentabat. Siquidem alios captiosis beneficiis delinire, minis alios perterrefacere, Urbes factionibus debilitare, proditores ubique stipendiis conducere. In hoc rerum græcarum statu accessit Demosthenes ad Rempublicam, quæ tunc è superiori calamitate, ex illaque procella temporum luculenter emersérat, ac maris opportunitate, opum affluentiâ, Civium industriâ non parum ad ea quoque tempora dignitatem suam tuebatur. Cum igitur veluti in vigilia positus senatoria, ad hanc ipsam dignitatem retinendam conspexisset, id unum curandum maximè, atque enitendum, ut unaquælibet græcarum gentium in ea, qua tunc esset, rerum suarum conditione permaneret, ita sua consilia moderatus est (quod ostendunt Orationes istæ à nobis traditæ latinis literis) ut si quæ ipsarum armis, ac vi obrueretur, vehementer ad eam suis opibus sublevandam Athenienses incenderet; si nimium caput extollere conaretur, deprimendam suaderet. Præsertim verò Cives suos, omnemque Græciam contra Philippum acuit, quem vi, fraude, insidiis augeri quotidie magis animadverteret. Et sanè tantùm facundiâ valuit, atque arte dicendi, ut currentem illius Fortunam diu retinuerit, & nisi adverso Marte pugnatum foret ad Cheronæam, tanquam injecto fræno penitus cohibuisset. Quo prælio cum graviter vires clarissimæ gentis concisæ fuerint, non ei licuit amplius, quin coiret cum Rege societatem, eidemque publica auctoritate (quod ille jamdiu exoptaverat) bellum daret adversus Persas, fugere, ac detrectare. Verùm id muneris, quo amplissima armorum potestas continebatur, Philippus Pausaniæ paricidio immaturâ obitâ morte nequaquam gessit; Sed Alexandro viam patefecit illustrem, ad hanc ipsam Græco nomine suscipiendam expeditionem, qua quidem Asiaticum delevit Imperium, & patris gloriam splendidissimo rerum gestarum deco-

recentiores illatas Perſis injurias, eaſque nuper à Charete cumulatas cum nemo Athenienſium ignorare poſſet, rumor apud ipſos Medici mox ingruendi belli non parum augebatur. Quod tamen illatum non fuit. Puto enim Artaxerſem Pharnabazi detentum tumultu, qui adhuc manebat Anno quarto hujus Olymp. 106., non potuiſſe Athenienſes ulciſci, aut cum ſibi aliquo modo fuerit ſatisfactum, noluiſſe; quod libentiùs amplector non levi ductus conjectura. Quippe Diodorus eſt Author, Pharnabazum [a] hoc ipſo anno quarto, Charetis, qui adhuc navium Præfectus per ea maria navigabat, opem denuo poſtulaſſe, eaque denegata ad Thebanos confugiſſe. Dediſſet autem vel ipſa jubente Republica Dux fortiſſimus, ſi nondum iſta commovendi belli ſuſpicio deferbuiſſet. Miror Sigonium virum clariſſimum in Libro, quem de Athenienſium temporibus ſcripſit, affirmaſſe, Pharnabazum hoc eodem Anno contra Regis Satrapas bellum geſſiſſe Charete Athenienſi, & Pammene Thebano Ducibus, cum Diodorus, cujus ille authoritatem ſequitur, Charetem [b] non hoc anno, ſed hujus, ut diximus, O. 1. Pharnabazo ſuppetias iviſſe dicat. Sic enim ſcribit: ἅμα δ' τούτοις πραττομένοις Ἀρτάβαζος (Φαρνάβαζος emendari debet, niſi utrumque nomen Perſarum lingua unum idemque valeat) ἀποστὰς ὑπ τῶ Βασιλέως ἐπολέμει πρὸς τοὺς ἀποσταλέντας ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Σατράπας εἰς τὸν πόλεμον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμμαχοῦντος αὐτῷ Χάρητος τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ ἰσόρροπος ἀντετάττετο τοῖς Σατράπαις. Ἐπειδὴ δ' ἀπηλλάγη, μονωθεὶς ὑπὸ τῶν Θηβαίων συμμαχίαν αὐτῷ πέμψαι. Οἱ δὲ Παμμένη στρατηγὸν ἑλόμενοι, τὸν δόντες αὐτῷ στρατιώτας πεντακισχιλίους, ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ἀσίαν. *Quæ dum geruntur, Pharnabazus, qui à Rege deſciverat, bello contra immiſſos à Rege Satrapas decertabat. Et ſanè, initio hujus belli cum ſocium haberet Charetem Athenienſium Ducem, fortiſſimè Satrapis adverſabatur. Quo abeunte deſertus, ac ſolus Thebanos ſuaſit ad opem ſibi Societatis nomine conferendam. Hi verò Pammenem Ducem crearunt, eumque, aſſignatis quinque bellatorum millibus, in Aſiam miſerunt.* Deceptus eſt vir doctiſſimus à verbo τὸ πρῶτον, quod non ad primum hujus anni, ſed ad primum belli tempus referri debet, ut ex verborum complexu, atque è ſuperiori narratione luculenter patet.

[a] *Diod. lib. 16.*

[b] *Ibid.*

Duo fuerunt Perſarum Reges proprio Artaxerſis nomine. Alter [c] Xerſis filius, cognomento Longimanus, qui anno poſtremo O. 78. Alter Darii, Mnemon dictus, qui poſtremo pariter O. 93. regnare cœpit. Tertius, de quo in hac Oratione fit ſermo, Ochus nuncupatus, unà cum Regno, Artaxerſis cognomentum accepit A. 3. O. 104. Succeſſit enim ſecundo hujus nominis, cujus præſtantiſſimi Principis leniendo deſiderio, captandoque felicitatis omine (ſumma ſiquidem populorum benevolentiâ. Imperium adminiſtraverat) Perſæ juſſerunt, omnes deinceps Reges ſuos eodem nuncupari nomine. Verùm nec valuit omen vocabuli, nam Ochus ob morum aſperitatem, iracundiam, crudelitatemque gravis Civibus, Bagoæ Eunuchi tribuni militum conſilio, Medici opera [d] veneno ſublatus eſt, necatique pariter ejus filii præter Arſetem natu maximum; Nec nomen à cæteris Regibus aſſumptum eſt. Nam Arſes

[c] *Diod. l. 15.*

[d] *Idem l. 17.*

qui

tius, opinor, ita explicari posse. Inter cæteros magistratus, qui Athenis quotannis eligebantur, fuerunt decem Oratores sorte ducti, quorum id esset muneris, ut de Republica, omnique re ad eam pertinente in Ecclesia loquerentur, acceptâ ab Ærario drachmâ, quotiescumque verba facere debuissent. Puto hujus Magistratus imaginem Venetiis retineri in iis, qui *Savii grandi* nuncupantur, ubi tamen inter amplissimos reputatur. De illo Athenienſium nos docet Aristoteles apud Scoliastem Aristophanis ad istum è vespis versum,

Αυτὸς δὲ φέρει τὸ συμπορικὸν δραχμιὼ.

Ελάμβανον γὰρ οἱ ῥήτορες δραχμὴν, ὅτε συμπόρευον ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἢ ὑπὲρ ἄλλου τινός. Ἐκ τούτου δὲ φαίνεται, ὅτι μισθόφορος ἦν ἡ ἀρχή. Κληρώτους δὲ γενομένους δέκα συμπόρους Ἀριστοτέλης φησί.

Ipse verò consequitur patroni drachmam.

Accipiebant enim Oratores drachmam, ut Reipublicæ, aut aliarum quarumcumque rerum patrocinium susciperent. Hinc patet à Magistratu mercedem capi. Sorte autem ductos decem Patronos Aristoteles ait. De ipsis quoque, utpote in quos à Judicibus inquireretur, mentio fit ab Æschine, ac Demosthene in Orat. de Corona. Ad hujusmodi Oratores publicos Legem Atticam referendam censeo, quæ de illorum ætate recensita à nobis est, ac titulo de Oratoribus continetur. Nam cum de ipsis agat, ubi de ceteris Magistratibus, non levi quidem argumento est, eos dumtaxat ob oculos habuisse, qui hoc nomine reputarentur. Quamvis autem sint Leges aliæ de fama pudicitiæ, aliisque institutis, quæ Attico Jure continentur, & ab Æschine contra Timarchum referuntur, cunctis, qui publicè loqui vellent, propositæ; id tamen non impedit, quin hoc ætatis peculiare statutum decem dumtaxat Oratores illos respiciat, quos & hac propria, & reliquis unicuique è suggestu dicenti communibus sanctionibus libuit obstrictos esse. Immo necesse fuit. Cum enim vel in Senatu decem illi exponere deberent consilia sua, Senatoriâ quoque esse ætate opus fuit; hanc verò suo loco dicemus annis triginta definiri. Cæterum Lex Solonis à suggestu neminem arcebat, qui Concioni interesset, concessa tantùm Senioribus loquendi prærogativa. Sic enim habet. Πρῶτον μὲν τὸν πρεσβύτατον τῆς Αθηναίων σωφρονεῖν ἐπὶ τὸ βῆμα παριόντα, τὰ βέλτιστα τῇ πόλει συμβουλεύειν. Δεύτερον δὲ ἤδη τῆς ἄλλων πολιτῶν τῆς βουλομένων καθ' ἡλικίαν. *Primum Seniorem è superiori loco prudenter optima consulere Reipublicæ. Deinde & Cives alios, quicumque velint, secundum ætatem.* Illudemque verbis eam refert Æschines contra Ctesiphontem. Nulla hîc triginta annorum mentio. Adesse potèrant in Ecclesia quotquot è Civibus annum agebant vigesimum, & Lexiarcho inscripti fuerant. Hac ætate & accedi ad Rempublicam, & publicè apud Populum Orationes haberi posse meminit Lucianus in Jove Tragœdo, ubi Momus Apollinem ex hoc more sic alloquitur: σὺ δὲ οὐ πάνυ νεανίσκος εἰ δημηγόρος, προσέτι μὲν ἐξ ἐφήβων γεγονὼς, ἐγγεγραμμένος δὲ ἐς τὸ τῶν δώδεκα λαζιαρχικόν. *Tu valde quidem legitimus es Concionator, qui dudum ex Ephebis exciſſi, & in duodecim virûm Civitatis libro inſcriptus es.* Ex Ephebis ad virilem ætatem annus

deci-

decimusoctavus aditum aperiebat, ut ex Demosthene contra Aphobum colligitur. Ipse enim septennis à Patre relictus est: Κατέλιπε &c. ἐμὲ ἔτη τότε ἑπτὰ ὄντα. Decem sub tutela mansit: δέκα ἔτη ἡμᾶς ἐπιτροπεύσαντες. Quo tempore dimissus è tutela, contra Aphobum tutorem Causam suam dixit; mandaverat autem Pater in ea esse usque ad virilem ætatem: ἕως αὐ ἐγὼ ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθείω. Ad ipsam igitur superato anno decimoseptimo pervenit. Quæ cum ita se habeant, nulla difficultate orare ad Populum potuit, ut verè oravit, anno ætatis suæ vigesimo octavo. Nec quidquam negotii nobis exhibet, quod ait in Orat. pro corona: τῷ Φωκικῷ συστάντος πολέμου δὲ ἐμοὶ (ἐ γὰρ δὴ ἔγωγε ἐπολιτευόμην πώποτε) σφῶν μὲ &c. *Conflato Phocensi bello &c. non enim tunc Rempublicam administrabam.* Nam bellum istud incœpit anno 2. O. 106. Prætore Athenis [f] Callistrato, quo anno vigesimus septimus Oratoris nostri agebatur.

f *Diod. lib. 16.*

3. Jam usque ab initio Beotici adversus Lacedæmonios belli Athenienses, qui afflictæ Peloponnesiaco bello acerrimo, & diuturno Reipublicæ vires quotidie magis instaurabant, cum Thebanis se [t] conjunxerant; iisdemque Lacedæmoniis clade sæpius, Chabria Duce, affectis, Peloponnesi Urbes ad ineundam secum societatem, deficiendumque à Spartanis solicitaverant. Rursus & Eubœensium, eodem Chabria [u] Duce, dissidia foverant, Præsidia imposuerant. Cycladum alias subegerant. Hinc apud eas gentes ipsorum fama, quod res novas moliri cuperent, laborabat. Deinde Thracicis discordiis, maritima aucupantes loca, nuper se immiscuerant. Iterum superiori anno, Phocensis belli occasione, cum istiusmodi Regionis gente, aliisque Græcorum populis fœdus, [x] contra Thebanos percusserant, maguisque viribus in castris fuerant. Quare & Bœotis de novandis rebus in suspicionem venerant. Denique statim ac per id temporis aliqua inter Græcos oriebatur contentio, illico Partium alteri suppetias ibant, ut Corcirensibus, & Mantineensibus, gratiam, aut Imperium amplificaturi. Proinde non immeritò hac Oratione Demosthenes eos monet, ut sibi caveant, existimentque omnium Græcorum oculos in Rempublicam conversos esse.

t *A. 3. O. 100 Diod. lib. 15.*

u *A. 3. O. 100 Diod. eod. lib.*

x *A. 2. O. 106. Diod. 16.*

4. Quæ cum sint hujusmodi, videbitur fortasse Demosthenes nimium Patriæ decori indulsisse, dum sæpius hac Oratione affirmat, conducere Græcis omnibus Athenas esse. Quis enim credat, non eos potius delendæ Urbi daturos operam, à qua sibi maximè metuebant? At non ita res erat. Athenis quippe concussis, & labefactatis, de omni Græcia actum fuisset. Quamobrem tres potentissimi Persarum Reges, qui ad omnem Provinciam suo subigendam Imperio quàm maximè incubuerunt, Rempublicam nunc armis, nunc blanditiis pertentarunt. Nam, ut reliqua taceam, Mardonius à Xerse, post infinitam illam exercitus transmissionem, acceptamque ad Salaminam cladem, Copiis omnibus præpositus Macedonem Alexandrum [y] Amynthæ Filium ad Athenienses Legatum misit, qui nuntiaret: Regem tot ab iis acceptas injurias oblivisci; urbem, cunctamque regionem armis à se occupatam dimittere; aliam quacumque cuperent, unà cum libertate obtinendam offerre, si cum ipso

y *Herod. in Urania Demo. Ath. in Orat. contra Philipp.*

ipso fœdus inire vellent. Contra verò adeos præcipuè conterendos & Darius bellum susceperit, quod Marathone profligatum fuit, & Xerses maximum illud, de quo sæpius loquuti sumus; & hujus filius Artaxerses ad Patris vindictam adversus Græcos, hanc primùm sibi viam munivit, ut magnâ pecuniæ vi Lacedæmonios ad bellum, quod Peloponnesiaci nomen adeptum est, contra Athenienses inflammaret; quin & idcirco sæpius cum iisdem Lacedæmoniis fœdere [a] se conjunxit, ut eorumdem vires contereret. Philippum verò, quis ignorat, in ea Republica sibi vi, dolo, aut beneficiis obstringenda omnem suam curam, cogitationemque collocasse. Primùm in libertatem Amphipoli restituta, amplissimisque Legationibus illam sibi conciliare studuit. Quæ sua fuerint in ipsam merita, quantaque voluntatis inclinatio, commemorat in Epistola, quam hìc Latio donavimus. Deinde potentiores Cives magnificis donis lucratus est. Quibus artibus cum non satis proficeret, nihil sibi antiquius duxit, quàm cunctos in eam Græcos solicitare; armis atque insidiis aggredi. Adeo suis hostibus in hac una Civitate totius Græciæ fortuna reposita esse videbatur. Quamquam non minus apud Græcos ipsos ea invalebat opinio. Quocirca dum confecto Peloponnesiaco bello deliberarent Socii, quid Athenarum factu [b] opus esset, Corinthiis, ac Thebanis contendentibus Urbem everti oportere, Lacedæmoniorum sententia obtinuit: nequaquam in rem Provinciæ esse, eam deleri Civitatem, quæ in maximo ejusdem discrimine tam utilem navasset operam. Jamverò quæ gens Graii nominis, dum periculis involveretur, Athenensium opem non imploravit? Imploratam quæ non accepit? Acceptæ quæ suam aliquando salutem non debuit? De singulis quidpiam dicemus suo loco. Quæ autem diximus, ne cui fidem excedere videantur, animadvertat Græciam ferè undique mari circumfundi; quapropter eidem ex unaquaque parte vel ab hostibus custodiendæ, vel auxiliis confirmandæ nihil esse magis utile, quàm rem navalem. Hac verò, maritimâque disciplinâ, sive loci opportunitate, sive Civium ingenio Athenæ longè Græcis Urbibus antecellebant, ad eamque se Themistoclis [c] divino consilio Cives se toti contulerant. Hinc tantis opibus, potentia, authoritate honestabantur; familiari cunctis exemplo, qui classibus valent, ac mari plurimùm possunt.

a *Xenoph. Hist. Græc. lib. 4 & alibi.*

b *Xenoph. Hist. Græc. lib. 2.*

c *Thucid. lib. 1.*

IN ORATIONEM.

5. NE quis de perturbato Demosthenicarum Orationum ordine me insimulet, cum videat huic à me primum assignari locum, quæ hactenus inter genuinas maximi Oratoris ad Populum Conciones duodecimum occupavit, sciat me tantæ commutationis prædem non solùm dare Dionysium [d] Halicarnassæum, qui hanc illum de Republica primam dixisse affirmat an. 3. O. 106. Prætore Athenis Diotimo, sed ipso, quod agitur, argumento me rem comprobare. Cæterum Scriptori gravissimo, sed quem inter, ac Demosthenem tantùm in-

d *Epist. ad Am.*

terceſſit temporis intervallum, eique nullum ſententiæ ſuæ teſtimonium afferenti, contra vetuſtiſſimum in m. m. ss. Cod. hujuſmodi lucubrationum ordinem non ſatis fiderem. Quod igitur argumentum habet Oratio? Id ſanè, ut à laceſſendo Perſarum Rege Athenienſes dimoveat, quem contra Rempublicam ad bellum inſtrui rumore perceperant. Bellum autem, ut diximus, parabat, Charetis injuriam vindicaturus, quam accepiſſe a. 1. O. 106. Diodorus[e] eſt Author. At verò ſub autumnum accepiſſe, dubitare non ſinunt ea, quæ prius eodem anno acciderunt: nimirum Athenienſium Claſſis idoneo tempore contra Samum, & in Helleſpontum educta; Timotheus deinde, atque Iphicrates Athenis accuſati, Magiſtratu depoſiti; Charetis denique exercitu Pharnabazi perduellio confirmata. Quæ omnia nonniſi aliquot menſium ſpatio concludi poſſunt. De hoc igitur argumento non prius haberi potuit Oratio, quàm ineunte hujus anni autumno. Sed neque poſt exactam ætatem anni tertii memoratæ Olympiadis. Per hanc enim Phocenſes, quibus opitulatum iverant Athenienſes, cladem acceperunt, & Philippus Methonem, Pagaſaſque in ſuam poteſtatem[f] redegit. Hæc autem, quæ non leve attulerant incommodum Reipublicæ, Demoſthenes ad retardandum belli Perſici ſtudium proferre in medium non neglexiſſet. Demum ſi ratio temporis habeatur, quo tot dierum itineribus ad Artaxerſem nuncius ſublevati Athenienſium auxiliis Pharnabazi, illinc Athenas Legati, Athenis ad Regem pervenire potuerunt, iſtiuſque indignatione arma cæpta fuerint expediri, compertum erit unius anni ſpatium tot rebus peragendis anguſtum fuiſſe. Quamobrem Orationis tempus ab initio hujuſce anni tertii enarratæ Olympiadis removeri nequit. Quod verò hæc omnium, quæ ſaltem ſuperſint, prima de Republica à Demoſthene dicta fuerit, argumento eſt, quod in cæteris quidpiam recentiùs geſtum narratur, ut ſuo loco adnotabimus.

[e] *Diod. lib. 16. Hiſt.*

[f] *Diod. ibi.*

6. Nihil tam familiare Athenienſibus fuit, quàm ſummis laudibus extollere Majores ſuos, qui, ut Pericles ait in ea præſtantiſſima apud Thucididem[g] Oratione τὴν χώραν ἀεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες, διαδοχῇ τῇ ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦ δὲ ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. Καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου, καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν. Κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ἔσω ἐχομεν ἀρχὴν, οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν περιπατέλειπον. *Hanc ipſi regionem ſemper incolentes, eam unà cum libertate huc uſque virtute ſua per manus Poſteris tradiderunt. Quare & ii quidem ſummis laudibus celebrandi ſunt, & magis magiſque Patres noſtri, qui à Majoribus acceptum Imperium, tantâ terrarum parte, quantam nunc poſſidemus, auctum, atque amplificatum non ſine labore nobis reliquerunt.* Hujus conſuetudinis, qua ſummopere excitantur homines ad virtutem, frequentiſſima ſunt exempla in his, aliiſque Demoſthenis Orationibus, apud Iſocratem, Thucididem, Xenophontem, quin Atticos Oratores nihil ferè lucubraſſe vidimus, quod ampliſſimis Progenitorum laudibus non redundet. Verùm cum nimium celebratio iſta quotidiana in Concionibus invaluiſſet, & qui è ſuggeſtu loquebantur, prope publicarum rerum obliti, huc omnes eloquentiæ ner-

[g] *Thucid. lib. 2.*

vos

vos intenderent, ac ſæpe vanis hiſce declamationibus callidè aliquando omne dicendi tempus occuparent (quod utrumque reprehendit Orator noſter in Olynt. 3., in ea de Cherſ. rebus, & ubicumque ſe offert occaſio) hunc morem ſummo artificio improbat, ejuſque ob publicam utilitatem à ſe præteriti invidiam non ſine plauſu declinare ſtudet.

7. Quamquam dum nihil ſibi de maximorum Civium laudibus dicendum ſtatuit, hac unâ omnium præſtantiſſimâ, quicquid earum afferri poſſit, complectitur. Ait enim adhuc neminem ſuis rebus præclarè geſtis, eorumdem gloriam coæquaſſe. Et ſanè quis Athenienſium aut conſilio Themiſtoclem, aut Miltiadem fortitudine animi, aut belli diſciplinâ Periclem, Niciam, alioſque ſuorum Civium ſuperavit? Quin etiam per illorum tempora Athenæ maximè floruerunt viribus, Imperio, authoritate.

8. Nullas tum temporis Artaxerſes, cum Græcis palam gerebat inimicitias; ſed cum jamdiu Perſarum Reges ad perdomandam Græciam aſpirarent, atque iſthuc non minus ſuſceptæ in ipſam expeditiones, quàm comparata fœderibus, ſubſidiiſque modò hujus, modò alterius Civitatis amicitia collimaſſent, illum Demoſthenes communem Græci nominis hoſtem judicat non immeritò. Accedebant cum aliquibus recentes odii cauſæ. Nam cum Artaxerſi hujus Patri bellum decreviſſet [h] Thacus Ægypti Rex, decem à Græcis militum millia impetraverat partim publico, partim occulto populorum decreto, quos inter Lacedæmonii, quamvis ab ipſo, dum Peloponneſiacum vigeret bellum, ingentia retuliſſent auxilia, palam Ageſilaum cum mille delectis ſuppetias miſerant. De Thebanis aliqua fieri poſſet difficultas, ſiquidem ab ipſa Xerſis expeditione arctiſſimo cum Perſis fœdere ſe conjunxerant, multaque erant utriuſque gentis in alteram merita. Quamobrem dum initio Bœotici belli ſimul cum Athenienſibus, Arcadibus, Elæiſque opem ab eodem Artaxerſe poſtulatum miſerant, Rex commemoratis Thebanorum in Perſarum gentem beneficiis, Pelopidam inter cæteros Legatos præcipuis honoribus, ac benevolentia exceperat. Narravit [i] enim, eos dumtaxat ex omnibus Græcis Patri ſuo affuiſſe in Plataenſi prælio; nihil deinde mali Perſis feciſſe; nec ſe latere, nunc etiam Ageſilaum bellum ſibi inferentem ſequi noluiſſe; eoſque idcirco Lacedæmoniorum in ſe iram concitaſſe. Verùm ſi probè res expendatur, Ochus non minus iſtos, quàm cæteros Græcos ſibi graves, atque infidos exiſtimabat, ipſiſque labefactandis æquè, ac reliquis inhiabat. Nam & eorum animos exulceraverat conditio impoſita, dum hujus Pater Artaxerſes pacem inter Græcos omnes compoſuit, Bœotiæ in libertatem reſtituendæ, intentatæque renuentibus malorum minæ. Quare Demoſthenes in hac ipſa Oratione affirmare non dubitat, eos percupere inuſtam olim Græciæ injuriam, cum in Perſarum partes conceſſerant, aliquo in iſtos damno inferendo detergere. Hinc pariter anno huic proximo apertè Pammenem cum exercitu, ut narravimus, Pharnabazo opitulatum miſerunt; à qua ſe re profectò cohibuiſſent, niſi Regem ſibi inimicum exiſtimaſſent.

h *An. ſ. O. 104 Diod. lib. 15.*

i *Xen. de reb. Græc. lib. 7.*

9. Quamvis autem nulla Græcarum Civitatum ignoraret, odio se Medis esse implacabili, idque experimento didicissent; hos tamen sibi unaquæque magis fidos, quàm cognatas Urbes reputabat. Adeo acerbâ, diuturnâque iracundiâ inter se dissentiebant. Itaque vix dum Principum aliqua vires, aut Imperium, etsi nullo Æmularum damno, augendi suspicionem dabat, statim adversus illam cum Persis reliquæ curabant ferire fœdus, sibique minus pernicioſam Barbarorum potentiam, quàm cognatæ Urbis arbitrabantur. Verùm de his hactenus. Nunc autem quos hoc loco Orator præcipuè exagitet coniiciamus. Ego equidem, & fortasse non temerè, Lacedæmonios puto. Bellum sacrum superiori anno inflammatum fuerat adversus Phocenses. Occasionem præbuerat Amphyctionum decretum, quo eorum Regionem Deo dovoverant, quem Delphis [l] venerabantur; causati agrum Cirræum eidem sacrum, ab illis excultum fuisse, asportatasque fruges. Pœnam subire detrectantibus, bellum communi Concilii nomine indictum. Re cognitâ Philomelus maximæ inter Phocenses authoritatis, Cives admonet, ut armis terram suam tueantur, cui redimendæ nec ipsis pecunia esset, nec permittendum impunè auferri. Agmen cogunt, templum Delphicum occupant, cum Locrensibus, qui primi vim propulsabant, decertant, vincunt. Utrique ad comparandas aliorum societates posteriori anno Græciam obire Legatos jubent. De violato Numinis Templo, spretaque Amphyctionum authoritate pœnas repetituri fœdus ineunt Bœoti, Locrenses, Thessali, Perrhæbi, aliique. Athenienses Philomelo se conjungunt, ac Peloponnensium aliqui, præsertim Lacedæmonii, qui post Leuctricam pugnam à Thebanis apud Amphyctionas accusati, quod Phebida Duce Cadmeam occupassent, cum solvere impositam sibi quingentorum talentûm, geminatamque deinde multam recusarent, injuriam vindicaturi libenter belli socios complexi sunt. Tunc igitur Athenienses, ac Lacedæmonii communi fœdere detinebantur. Verumtamen cum vetus esset inter has duas principes Civitates dissidium, quamobrem sæpius iidem Lacedæmonii Persarum amicitiam foverant, hanc eos reputare sibi magis fidam, quàm Athenienſium, Orator indicat; obscurè tamen, ne palam in suspicionem fœderatos adducere videatur.

l *An.* 2. *Ol.* 106. *Diod. lib.* 16. *Paus. in Phoc. Laon in Arcad. Messen. Elian. lib.* 12 *var. histor. cap.* 6. *Strabo lib.* 9. *Athenæus lib.* 6.

10. Quod si perquiramus, qui tunc essent, quorum saluti Respublica provideret, magis magisque sententia nostra vera esse comprobabitur. Bello siquidem, quod tum solùm agebatur, Phocensium, Lacedæmoniorumque injurias ab Amphyctionibus illatas ulciscebatur. In Regis autem societatem se Phocenses daturos nemo dubitare [m] poterat, cum jam usque à vastata prorsus, profligataque Xersis jussu Regione sua cum Persis inimicum animum gerent. Contra, nunquam interruptâ [n] Athenienſium consuetudine uterentur, Κατὰ τὴν Ἀθηναίων ἀεὶ ποτε φιλίαν. Proinde nulla difficultate digitum ad Lacedæmonios Demosthenes intendit hoc loco.

m *Diod. lib.* 11. *Herod. in Uran.*

n *Thucid. lib.* 3.

11. Idque luculentiùs patet, si ad ea, quæ hìc mirificè Orationem augent, animus adiiciatur. Nulla enim fuerant Phocensium cum Persis fœde-

fœdera; plura Lacedæmoniorum, eaque semper adversùs Athenienses percussa. Nam tria Peloponnesiaco bello à [o] Tisapherne icta sunt, Darii Nothi nomine. Quæ deinde dissoluta ab ipsis Lacedæmoniis, ut opem Græcis Asiaticis contra Regem afferrent, ac præsertim Agesilao [p] Duce, facilè nunc renovari posse Demosthenes arbitratur.

[o] *Thucid. lib. 8. An. 1. O 91.*

[p] *Diod lib. 14. Xeno histor. Græc. lib 3. ann. 1. O 96.*

12. Denique nostra illa de Lacedæmoniis conjectura superius memorata in aperto lumine collocatur ex iis, quæ Orator ait hoc loco. Scilicet de Græcis quibusdam, quamvis Reipublicæ familiaribus, idcirco timendum esse, ne fœdus cum Rege Persarum ineant, quòd hujus viribus cupiant suscepta olim privatim bella felicius instaurare. Nam quibus præter Lacedæmonios ex iis, qui tum temporis cum Athenensibus sentiebant, isthæc Oratio aptari potest? Hi siquidem commoto adversus Thebanos, Bœotiosque omnes bello, quod Bœoticum appellatur, primùm ad [q] Leuctra, deinde ad [r] Mantineam protriti sunt. Cum igitur ægrè ferrent se totius Græciæ principes, ac prius Thebanis imperantes, ab istis de suo statu, auctoritateque dejectos esse, quamcumque inituros viam prudenter Demosthenes suspicatur, ut pristinam dignitatem recuperent.

[q] *An. 1. O. 102.*

[r] *An 1 O 104 Diod lib 15 Xeno. hist. Græc. lib 7.*

13. Nunc ut sermonem vehementiùs urgeat, ad eos Græcorum exagitandos se convertit, qui suæ consulentes utilitati, in Persarum expeditione illâ maximâ, ac penè infinitâ Xersi contra Græcos alios se junxerunt. Fuerunt isti Herodoti testimonio [s] Thessali, Dolopes, Enienses, Perræbii, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phtiotæ, Thebani, ac præter Thespienses, Platæenseque Bœotorum cæteri. Rem notissimam paucis attingo. Xerses Darii patris injuriam, acceptamque apud Marathonem cladem ulturus, cum septemdecim centenis hominum millibus, quos inter millia Equitum octoginta, & cum Classe 1208. Navium præter onerarias in Græciam venerat. Terram, & aquam à singulis Civitatibus, exclusis Athenensibus, & Lacedæmoniis, postulavit, pacem pollicitus, si darent; vastitatem, si abnuerent, minitatus. Dederunt, quos enarravi, suæ potius, quàm communis Græciæ salutis habitâ ratione. Id Thessalos fecisse, apertam regionem, occupatuque facilem incolentes, mirari non subit. At reliqui, quos Acroceraunii, Ætusque montes asperrimi, & confragosi claudebant, propemodum excusari nequeunt; cum præsertim conspicerent Lacedæmonios, eorumque socios Duce Leonida Thermopylas insedisse, transitum prohibituros. De isthoc solùm cum Persis fœdere hìc agit Demosthenes, non de privatis quarumcumque Civitatum, quæ non ad prodendam Barbaris aliquam græcarum gentium, sed ut illorum viribus unaquæque æmulam Urbem obnoxiam sibi faceret, sanxerunt. Nec aliò collimare potuit, cum vel ipsi Athenienses, quos à Græcis proditoribus sejungit, primi Grajæ gentis Persarum societatem expetierint, ut eâ freti se melius à Lacedæmoniorum [t] potentia tuerentur. Cum enim fuissent istorum ope à Pisistratidarum tyramnide liberati, Isagorâ, qui conciliato sibi Spartanorum præsidio Athenis impositio res novas moliri videbatur, cum iisdem

[s] *Herod. in Clio. Diod. lib. 11.*

[t] *Herod. in Terpsi.*

dem præſidiariis expulſo, Sardes ad Artaphernem Regis Præfectum auxilium, conjuncto inter ſe fœdere, adverſus Lacedæmonios oratum confugerunt.

14. Maxima ſententia, qua ſemper, qui conſulunt Reipublicæ, moderari oporteret conſilia ſua. Nihil enim pernicioſum magis, quàm magnos animos gerere, viribus non æſtimatis. Cujus rei frequentiſſima nobis præbent exempla quarumcumque Gentium Hiſtoriæ; ſed illa duo memoratu digna, Græcorum alterum, alterum Romanorum. Cum Athenienſes Alcibiadi nimium ferocienti obſequuti, * ſpretâque Niciæ moderatione, Syracuſanos bello aggredi ſtatuerunt, dum altero cum Lacedæmoniis detinerentur; ingenti illinc navali clade reportatâ, qua maximè ipſorum vires conciſæ ſunt. Apud Romanos C. Terentii Varronis * jactantia contra Fabii Maximi timidiora conſilia, Cannenſi cæde nobilitata eſt.

v Thucid. lib. 6.

x Liv Dec. 1 lib. 2.

15. Græcos belli diſciplinâ, & militari uſu cunctis Aſiæ populis longè excellentiores fuiſſe adeo certum eſt, quàm quod certiſſimum. Nunquam enim cum iis juſto prælio congreſſi ſunt, quin victoriam retulerint, & parvâ quidem manu contra innumeras Copias retulerint. Tot hujus rei exempla jam adduximus, ut plura nunc recenſere laborioſi hominis eſſet. Hinc nulla in Aſia, aut Ægypto paulò nobilior exorta belli contentio eſt, quin magnis præmiis pars utraque auxilium ſibi Græcorum non conquiſierit, de quo pariter alius erit dicendi locus. At verò non ſolùm Aſiaticos omnes militari peritiâ ſuperarunt, ſed quotquot aliarum gentium, quibuſcum de Imperio, aut gloria decertaverint. Nam & ab iis Carthaginenſes, qui reliquis Aphricanis præſtabant, in tot Sicilienſibus præliis ſæpius devicti, ac profligati. Thraces contriti. Galli, Hiſpanienſeſque ad aliquot ſuis terris Colonias ſuſcipiendas coacti. Plura pariter Italiæ loca iiſdem Coloniis collocandis vi capta. Ipſa **Romanorum bellica virtus, & diſciplina Græcis ſub Rege Pyrro ceſſiſſe viſa eſt.** Quamquam deinceps poſt ſecundum Carthaginenſe bellum Græciam omnem ſummâ felicitate in ſuam poteſtatem redegerit. Nec dubito, quin etiam nondum adultâ Republicâ, ſi Romanis cum ipſo * Alexandro Magno, quæ Livii ſententia eſt, pugnandum fuiſſet, victores evaſiſſent; non propter Imperatorum fortaſſe præſtantiam, quæ cui Parti tribuenda foret, non facilè, opinor, definiri poteſt; ſed propter militarem ſcientiam, armorumque genus, quibus Romani Græcos, ut iſti reliquos, antecellebant. Quæ duo præſertim (ut illuc jam redeam unde digreſſus ſum) Græcis iiſdem militarem peperit gloriam. Hi enim vel viridi ætate conſuevere curſu, laboribus, fictiſque præliis exercere corpora; pœnis animum, inflictâque maximè infamiæ notâ ad obeunda pericula acuere, atque obfirmare. Quæ ſanè Aſiaticis deerant, detenti otio, deliciiſque. Simul verò in militares Ordines diſtribui; ſuum quique locum retinere; conjunctim conferre pedem, aut referre, conglobari, diduci, quo pariter uſu non parum alteri carebant, excellebant Græci, ut ex Hiſtoriarum monumentis colligitur, ac de Spartanis Plutarchum in Pelopida teſtimonium affero locupletiſſimum: καὶ τὸ πάντων ἄκρον

y Tit Liv. Dec 1. lib. 9.

Digitized by Google

ἄκροι τεχνῆται, καὶ σοφισταὶ περὶ πολεμικῶν ὄντες οἱ Σπαρτιᾶται πρὸς οὐδὲν ἧττον ἐπαίδευον ἑαυτοὺς, καὶ σωφρόνιζον, οὐκ τὸ μὴ πλανᾶσθαι, μηδὲ ταράττεσθαι τάξεων διαλυθείσης ἀλλὰ χρώμενοι πᾶσι πάντως ἐπισταται, καὶ ζηλωταὶ, ἔνθα ποτὲ σωφρονῶν ὁ κίνδυνος, καὶ καταλαμβάνοι, καὶ συναρμόττειν, καὶ μάχεσθαι παρατηρεῖν. *Et quidem Spartiatæ, qui cunctos superant belli arte, scientiâque rei militaris, nihil diligentiùs ediscebant, ad nullam se magis consuetudinem conformabant, quàm ne Ordines desererent, aut solverent, aut perturbarent, sed omnes ex omni parte, ubicumque adesset discrimen, Ducum, & Præfectorum defuncti munere, detinerent, componerentque aciem, ac simul pugnarent.* Quod si quidpiam de armorum quoque genere dicatur, præstantiora gerebant Græci, quàm Asiani, sive illa respicias, quæ ad contegendum corpus inventa sunt, sive quæ ad feriendum. Primùm galeâ caput operiebant, eâque ex pellibus, aut metallis. Utramque Homerus designat. Ex ære illam Menelai.

z Αὐτὰρ ἐπὶ στεφάνῃ κεφαλῇφιν ἀείρας
Θήκατο καλχείην. z *Iliad.* x v. 10.
At sublimem galeam extollens, capiti
Æream imposuit.

Ulyssi è pelle attribuit, eamque elegantissimè ad unguem describit:

a . . . . . ἀμφὶ δ' οἱ κυνέην κεφαλῇφιν ἔθηκα
Ῥινῦ ταυρείῃ. Πολίην δ' ἔντοσθεν ἰμάσσω
Ἐντέτατο στερεῶς. Ἐκτοσθε δ' λευκοὶ ὀδόντες
Ἀργιόδοντος ὑὸς θαμειὴς ἔχον ἔνθα, καὶ ἔνθα
Εὖ καὶ ἐπισταμένως. Μέσσῃ δ' ἔνι πῖλος ἀρήρει. a *Iliad.* x v. 257.
. . . . . *Ipsi circa caput galeam imposui*
E pelle factam. Multis intus loris
Fortiter ligabatur. Extra candidi dentes
Apri, cui dentes alibi, frequentes hinc atque hinc componebantur
Benè, scitèque. In medio, capitis tegumentum è lana compactum aptatum erat.

Deinde Thorax, duabus partibus constans, pectus, atque humeros contegebat [b], aliquando pectus solum; quem qui gestabant ἡμιθωράκιοι dicebantur. Hoc Alexander milites [c] suos uti maluit, ne tergum ferro munitum animos ad fugiendum adderet. Thoraces alii è lineis funiculis compacti, qui è liciorum compage bilices, triliceſque vocabantur. Rarus istorum usus in bello, ut Pausanias [d] monet. Quamquam Aiaci Oilei filio Homerus illum attribuit:

. . . . . Ὀϊλῆος μὲν ἔην, λινοθώρηξ. e *Iliad.* β v. 528.
. . . . . *Parvus erat, lineum Thoracem habens.*

& Alexandro Plutarchus, quem scribit gessisse θώρακα λινοῦν διπλοῦν, *Thoracem lineum duplicem*. Dabatur etiam militibus morbo, aut labore fatigatis, ut in Iphicratis vita Cornelius Nepos est author. Cæterùm ut plurimùm ex ære, aut ferro constabant, sive in continuas laminas diducto, & θώρηκες κάδοι Eusthatii testimonio appellabantur; sive in parvas dissecto, & binæ, ternæque corio superinductæ Thoracas διπλᾶς, καὶ τριπλᾶς, *bilices*, *triliceſque* constituebant. Rursus κνημῖδες, *Ocreæ*, quę

b. *Paus. in Atticis Pollux Onomast.*
c *Polyænus Strateg. l. 4*
d *In Attic.*

pari-

pariter è metallorum aliquo fabrefactæ, ut eas describit Hesiodus *f* tibias operiebant.

f De Scuto Herc. v. 120

. . . . . κνημῖδες ὀρειχάλκοιο φαεινῆς
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα περὶ κνήμῃσιν ἔθηκε.
. . . . . *Ocreas ex splendido orichalco*
Inclyta Vulcani dona, tibiis induxit.

Χειρίδες *Manicæ* muniebant brachia, & manus. Ἀσπὶς denique, *clypeus* totum protegebat corpus. Varia hujus materia, & figura. Plerumque è *g* ligno, quandoque è pellibus compacti, ut ille Aiacis apud Homerum *h*

g Pollux Onom. lib. 1. cap. 10.

h Iliad. 7. v. 219.

Οἳ οἱ ἐποίησαν σάκος αἰόλον ἑπταβόειον
Ταύρων ζατρεφέων, ἐπὶ δ' ὀγδόῳ ἤλασε χάλκον.
Qui fecit ipsi scutum varium, septem pellibus tectum
Taurorum præpinguium, octavum superinduxit æs.

Figura aut *i* rotundi, ut Argolici, ἀσπίδες εὐκυκλοι, aut quadrati γέρρα, aut oblongi, Θυρεοὶ, quod *k* portarum similitudinem ferrent. Quorum omnium imaginem nobis exhibent vetera monumenta. Iique ad hominis ferè staturam producti; quamobrem dicuntur ab Homero ἀσπίδες ἀμφιβρῶτες, ποδηνεκεῖς, scilicet, ut Eustathius interpretatur ἀνδρομήκεις, *hominis staturam coæquantes*. Idque luculentiùs patet ex familiari cadavera super clypeos ferendi more. Breviores, ut Peltæ, aliique id genus, ad hos gravis armaturæ milites, quos describendos suscepimus, non pertinent. Hæc fuerunt Græcis arma ad defensionem parata. Ad offendendum verò, lanceæ, eæque vel amentatæ, ad jaculandum; vel minores, ad manus conferendas, omnes autem graves, & crassæ. Ensis demum, qui acutus, & longus. Arcus, sagittæ, spicula, hastæ, fundæ non sunt ejus generis militum, qui oplitæ vocabantur, seu gravis armaturæ, quique ut Triarii apud Romanos, robur, ac vires belli constituebant. Nam ut Romanis, ita & Græcis triplex fuit militum ordo, & sicut illi Hastatos, Principes, Triarios; hi pariter ψιλοὺς, πελτάσας, ὁπλίτας habebant. Ψιλοὶ, levis armaturæ milites, arcu, sagittâ, spiculis, fundis utebantur; aperto corpore, ne ad currendum impedirentur; nulloque clypeo, quippe sinistra manu occupatâ. Sed ubi opus foret, pedem referentes, sub Triariorum scuto delitescebant, quod egregiè ab Homero *m* describitur.

i Pollux ibid.

k Athen. l. 4 & 6.

m Iliad. 8. v. 266.

Τεύκρος δ' ἔνατος ἦλθε παλίντονα τόξα τιτάνων.
Στῆ δ' ὀρθὸς ὑπ' Αἴαντος σάκει Τελαμωνιάδαο.
Εὖθ' Αἴας μὲν ὑπεξέφερεν σάκος, αὐτὰρ ὅγ' ἥρως
Πατρόνας, ἐσκεὶ ἄρ' τιν' αἰσύσας ἐν ὁμίλῳ
Βεβλήκει, ὁ δὲ αἷμα πιὼν ἀπὸ θυμὸν ὄλεσσεν·
Αὐτὰρ ὁ αὖτις ἰὼν, παῖς ὡς ὑπὸ μητέρα, δύσκε
Εἰς Αἴαντ'. Ὁ δ' ὅ μιν σακέι κρύπτασκε φαεινῷ.
Teucer verò nonus venit, tendens reuitentes arcus,
Et stetit sub Ajacis scuto Telamonii.
Tunc Ajax subefferebat scutum, quod Heros

Con-

Conversis oculis spectant, postquam jaculatus, aliquem in turba
Vulneraverat, ille deinde cadens amisit animam;
Et ipse retrocedens, veluti puer ad matrem, se submittebat
Ajaci, qui illum scuto tegebat splendido.

Peltastæ breviora scuta, oblongas, tenuesque hastas adhibebant. Reliqui erant Oplitæ, quos disciplinâ, & armorum genere Asiaticis militibus præstare diximus. Qui siquidem Asiatici & turmatim pugnare, & nullo ordine inferre, aut referre pedem; corpus ut plurimùm non armis tegere; clypeis brevioribus, persæpe vimineis uti, longioribus, ac tenuioribus hastis, ensibus cæsim, non punctim ferientibus, ut ex Polluce, Xenophonte, aliisque literarum monumentis percipitur; quę quidem pugnantibus incommoda esse nemo prudens rerum æstimator inficiabitur. Sed illud quoque ad Græcorum strenuitatem valebat plurimùm, quod isti saluberrimo instituto, dum certabatur, arma ad defensionem parata studebant maximè conservare [a]; Asiatici, quæ ad offensionem. Cum tamen ad obtinendam victoriam prius oporteat vitare necem, quàm aliis inferre. Hinc illis infamia, gravissimæque pœnæ, si clypeum abiecissent; nullæ si hastam, aut ensem. Hinc pariter filiis ad bellum profiscîscentibus illustre Spartanarum Matrum præceptum ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶν, *aut istum* clypeum refer, [b] *aut super istum* refertor. Quare ex omni parte patet græcos milites Asiaticis longè præstasse.

a *Plutarch. Pelop.*

b *Plut. in apoph. Lacon.*

16 Non aliud tum temporis, quàm bellum sacrum agebatur, ut diximus. Igitur iis solùm, qui stabant eo bello contra Athenienses palam se Reipublicæ hostes profitebantur, videlicet Thebanis cum reliquis Beotis, Thessali, Locrænses, Perrębi, de quibus numero nono loquuti sumus.

17. Ex hoc Demosthenis loco facile inducor, ut credam, Oratores, qui Regem bello præveniendum contendebant, Concioni spem dare, finem hoc bello Græcorum discordiis imponi posse. Si enim missâ ad Provinciæ populos legatione, commonerentur Regem ipsis imminere, abstinerent profectò à civili sanguine, atque arma contra communem hostem consociarent. Demosthenes callidè consilium istud, quod cognosceret plebi gratum, eludit, ostenditque non ideo Græcos, qui tum Reipublicæ adversabantur, fœdus cum ipsa, & cum Lacedæmoniis inituros, quia plus apud eos poterit amor vindictæ, ac vetus in Athenienses, aliosque Peloponnenses odium, quàm Persici belli periculum. Plurimæ constabant hujus odii, ac dissidiorum cum antiquæ, tum recentes causæ, de quibus in rem magis erit alibi sermonem facere.

18. Nunc examinandæ nobis sunt maritimæ, ac terrestres Atheniensium vires, quas in præsenti Orator magnificentissimè extollit. Ac primùm mirari subit, quod mille solùm equites tanti faciat. At si probè res expendatur, & cogitemus Atticam montibus occupatam, atque idcirco alendis equis minus idoneam esse, hujusmodi equitatus nequaquam exiguus existimabitur. Initiò Athenienses sub Regum imperio sex solùm supra nonaginta equites numerabant, duos videlicet per unamquamque

Naucrariam, ut Pollux [c] refert. Naucrariæ autem octo, & quadraginta, cum quælibet Tribus in earum duodecim divideretur; Tribus verò tum solùm quatuor. Quæ turma quamvis perexigua in Marathonico prælio Medis primùm ludibrio fuit, mox terrori, ac discrimini. Iis devictis, aucta opibus Respublica trecentos equites habuit, quos deinde circa Peloponnesiaci belli tempus, quo illa maximè floruit, auxit ad mille ducentos, ut [d] Thucidides, & Æschines habent; hujus autem verba mox afferemus. Hic maximus fuit Athenienſium equitatus; quem tamen, urbe tot cladibus debilitata, ad mille redactum fuisse arbitror Demosthenis ætate, cum plures non referat, atque è re sua foret rem verbis augere potius, quàm extenuare. Erat equestris Ordo apud Athenienses, ut apud Romanos, dignitatis. Ditioribus secundę Classis dabatur ab Hipparchis, & si res postularet, censebantur à Philarchis, quandoque à Senatu, qui censum æstimabant, habitum, ac vires corporis, cum quisque per se ipse mereret. [e] Licuit deinde ordinem retinere, ac vicarium in castris dare, cum instruendus esset exercitus. Pedestres Copiæ eo numero continebantur, quo Cives à 18. ad 40. annum, quo tempore definiebatur ætas militaris. Verùm [f] à 18. ad 20. castra non sequebantur, sed Atticam custodiebant, & vocabantur περίπολοι *excubitores*. Unusquisque in sua Tribu nomen dabat, ut ex Herodoto, Plutarcho, Thucidide colligitur, & legibus in eos animadverti poterat, qui, cum opus foret, in militiam proficisci recusarent. Quo circa Demosthenes ait, tantam esse Reipublicæ peditum vim, quantam velit. Sed intervallo temporis labente ad otium plebe, ab ipso Peloponnesiaci belli tempore mercenariis uti Copiis plurimùm consuevit. Quod & sæpius Orator noster reprehendit, præcipuè in tertia Olynth., & Corinthii in totius Peloponnesi conventu subrident; [g] Ὥσπερ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον, ἢ οἰκεία, *mercenariæ magis Athenienſium vires, quàm domesticæ*. Per ea tempora utriusque conditionis peditum non minus viginti novem millibus sub Signis habuerunt; ut narrat Thucidides lib. 2. [h] Ὁπλῖται δὲ περιῆσαν, καὶ μυρίοις εἶναι, ἄνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις, καὶ τῶν παρ' ἕκαστα ἑξακισχιλίων, καὶ μυρίων. Τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλαξαν τὸ πρῶτον, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν, ἀπό τε τῶν πρεσβυτάτων, καὶ τῶν νεωτάτων, καὶ μετοίκων, ὅσοι ὁπλῖται ἦσαν. *Armatos autem millia tredecim esse, demptis aliis sexdecim millibus, qui in præsidiis, & propugnaculis commorabantur. Tot enim cum seniorum, tum juniorum, atque advenarum armati initiò custodiebant regionem, cum in eam hostis conscendit*. Attamen nihil hujus potentiam reipublicæ ostendebat magis, quàm robur navale, cum classem vel 300. triremium habuerit omni re ornatissimam. Centum primò contra Xerxem instruxit, ut suo loco dicemus; Eo debellato alias centum ornavit; ac totidem initio memorati Peloponnesiaci belli reliquas cumulavit, ut scribit [i] Thucid. loco laudato, & Æschines in Oratione de falsa Legatione, his verbis diligenter narrat: ἐν ᾧ τούτῳ τῷ χρόνῳ (τῷ πολέμῳ Πελοποννησιακῷ) &c. ἑκατὸν τριήρεις πρὸς τὰς ὑπαρχούσας ἐναυπηγησάμεθα, τριακοσίους τοξότας Σκύθας ἐπριάμεθα, καὶ τῇ δημοκρατείσῃ βεβαίως εἴχομεν &c. Εἰρήνῃ ἔτη τριάκοντα ἤγαγομεν &c. ἑκατὸν δὲ τριήρεις ἐπί-

[c] *Onom.*

[d] *Thuc. l. 2. Æsch. in Orat. de falsa legat.*

[e] *Lysias in Orat. de ordin. desert.*

[f] *Xenoph. Græc. l. 5.*

[g] *Thuc. l. 1.*

[h] *Thuc. l. 2.*

[i] *Thuc. ibi. Æsch. Orat. de fals. Legat.*

ἑτέρας ἐναυπηγησάμεθα, καὶ Νεωρίων ᾠκοδομησάμεν, χιλίους δὲ καὶ διακοσίους ἱππέας κατεστησάμεν, καὶ τοξότας ἑτέρους πεντήκοντα &c. *Per id vero temporis* (Peloponneſiaci belli) *centum triremes, præter quas jam habuimus, conſtruximus, trecentos equites inſtruximus, ac totidem Scythas ſagittarios comparavimus, ac tutò popularem ſtatum tenuimus &c. Pacem deinde per annos triginta egimus, & centum alias triremes compegimus, navalia ædificavimus, mille & ducentos equites conſtituimus, atque alios totidem ſagittarios &c.* Quæ ſanè trecentarum triremium claſſis, quamvis illæ, ut mox referemus, longè à noſtris magnitudine diſtarent, ſi ab una ſolum Civitate conſtructam, ornatamque reputemus, non exiguam potentiæ ſpeciem in omnium oculis collocat.

19. Satis fuit Oratori noſtro rem indicare, ut Cives plura ſtatim exempla in memoriam revocarent, quibus negotia confecta, aut neglecta fuiſſe, prout ad illa gerenda ſtudium adhibuiſſent, intelligerent. Poterant enim, ne ab iis, quæ uſurpat Demoſthenes diſcedam, liberatæ à Thebanis Eubœæ meminiſſe, cum ſummâ animorum alacritate, Timothæi [l] auctoritatem ſequuti, labanti ejuſdem fortunæ auxilium, quàm celerrimè detulerunt. Contra verò cum Megarenſes evertere, Phlyaſios [m] erigere ſtatuiſſent, rem deſeruiſſe.

l *Demoſth. de Cherſon. rebus.*
m *Idem de ord. rep. A. 3. C. 16.*

20. Solon [n] Athenienſium Reipublicæ inſtaurator, latorque legum ſapientiſſimus Cives habita fortunarum ratione in quatuor partes diviſerat. Qui è ſiccis, humidiſque, ideſt è frugibus, vinoque Modios quingentos implebant, fuerunt in prima Claſſe, & Quinquemodiales nuncupati; qui quadringentos in ſecunda, & equites dicti; In tertia, qui trecentos, & Zeugitarum; cæteri in quarta, & Thetarum, latinè oppigneratorum, nomen obtinuerunt. Magiſtratus, & publica munera Thetis, utpote pauperioribus denegata, reliquis omnibus conceſſa; additâ lege, quæ ἀντίδοσις vocabatur, ut ſi quis imparem ſe dato muneri profiteretur, poſſet unà cum omni re ſuâ munus ipſum cum alterius munere, & facultatibus commutare. [o] Hinc autem cum lites, diſſenſionesque plurimæ concitarentur, eâ lege abrogatâ ſelecti ſunt, Periandro authore [p], Archonte Nauſimaco è qualibet Tribu centum viginti, ac proinde ex univerſa Republica Cives mille ducenti, qui re familiari cæteros antecellerent, iiſque Magiſtratuum honor, at ſimul onus conferendæ in bellum, alioſque publicos uſus pecuniæ demandatum fuit. Cœtus iſte in Claſſes viginti, unamquamque ſexagenûm virorum, quas Symmorias vocabant, lege dividebatur; ac rurſus, ut ego arbitror, conſuetudine quadripartitò; trecentis unicuique parti aſſignatis juxta Cenſus æſtimationem, qui, prout cuique ditior, aut exilior, aditum ad unam, aut alteram earumdem partium præbebat. In hoc locupletiorum hominum Concilio non Cives vice ſua, ſed Familias perpetuò adſcriptas fuiſſe, quoad opibus florerent, quibus hujuſmodi Cenſus conſtituebatur, facilè inducor ut credam, quia vel Pupillos in eo concludi, & ſe hac ætate, Tutorum manu, quingentas drachmas in Symmoriam perſolviſſe [q] Demoſthenes dicit. Imperata verò pecunia per Claſſes pendebatur; vi-

o *Demoſth. in Orat. de Antidoſi.*
p *A. 3. C. 16. Demoſthen. contra Everg. & Mnoeſtr.*
q *Demoſth. in 1. contra Aphobum. Demoſth. in 2. Olynth.*

cies enim ex ipsarum numero dispertita, seorsim ab unaquaque in Ærarium conferebatur. Sed cum mediocris, aut afflictæ fortunæ Cives plerumque paratam non haberent, ditiores pro sua quilibet Classe in præsenti solvebant, deinde à cæteris reperituri, ut ipse [r] Demosthenes indicat. Hinc ille ditissimorum, qui ex altera illa quadripartita divisione, ut diximus, trecenti erant, in cæteros dominatus. Istud Reipublicæ institutum, quo tributa ad supplendum Ærarium exigebantur, Demosthenes retinendum proponit; sed ut melius constituatur, monet istud mille ducentorum Collegium octingentis aliis cumulari, ut postmodum ex omni numero deletis Pupillis, Virginibus, mittendis Colonis, Societatibus, aliisque non satis idoneis, quibus sibi, non Reipublicæ consulendum erat, prior ille mille ducentorum numerus, sed æquiori delectu permaneat, ac facilius possit, quæ in Rempublicam sint opus, contribuere. Initiò Collegas omnes argentum ex æqua singulos parte contulisse, plusne, minusne opibus fruerentur, satis apertè monstrare mihi videtur nova lex Demosthene authore sancita, quæ tributorum onera in qualibet Classe ab unoquoque ferri decretum est, habitâ suarum opum ratione, de quo parto tenuioribus Civibus beneficio gloriatur ille in Oratione de Corona: ἐθηκα νόμον, καθ' ὃν τοὺς μὲ τὰ δίκαια ποιῶν πλουτοῦντας τοὺς πλουσίους: τοὺς δ' πένητας ἔπεισα ἀδικεῖσθαι: τῇ πόλει δ', ὑπερ ἐκ, χρησιμώτατον, ἐν κοινῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα &c. Narrat deinde maximam sibi pecuniam oblatam fuisse à Civibus locupletioribus, quorum plurimi intererat istam haud rogari legem, additque: ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲ ὅσῳ πρότερον νόμον συντελεῖν δεκα λειτουργεῖν, αὐτοῖς μὲ μικρὰ, τῷ δὲν ἀναλίσκουσι: τοὺς δ' ἀπόρους ὅσῳ πολλῷ ἐπιτρίβεσθαι. Ἐν δὲ τῷ ἐμῷ νόμῳ τὸ γιγνόμενον κατὰ τιμὴν οὐσίας ἕκαστον τιθέναι. Καὶ δυεῖν ἑρὰν τριήραρχες, ὁ τῆς μιᾶς ἐκτος, τῷ δίκαιος ἂν πρότερον συντελῆς. Οὐ δὲ γὰρ τριήραρχος ἐπωνόμαζον ἑαυτὸς, ἀλλὰ συντελεῖς. *Legem constitui, qua divitibus necessitatem intuli æquitatem tuendi, ab injustitia inopes servavi. Perfeci autem, quod est utilissimum, ut in tempore apparatus bellici sint Reipublicæ &c. Sequebatur ex priori constitutione, ut sexdeni simul pro rata una portione publico fungerentur munere, nullo, aut parvo ipsorum* (divitum) *damno; maximo verò tenuiorum Civium. Meâ lege unicuique opus est, prout melius, deteriusve constitutam habet rem familiarem, ex ejusdem ratione pecuniam erogare. Quare duas triremes quis exhibet, cui prius in una solùm construenda decima octava pars contigebant. Non enim se Triremium præfectos vocabant, sed contributores.* Verùm de his hactenus.

[r] *Demost. contra Polycles.*

21. At non minus singulas Classes diligentiùs conflari vult. Hortatur itaque ita illas componi, ut unaquæque è trecentis illis ditioribus quempiam obtineat, qui statim, cum usus fuerit, pro suis etiam Collegis pecuniam repræsentare possit. Siquidem nullâ morâ Reipublicæ necessitati, conferendisque tributis hoc pacto provisum iri.

22. Cum trecentas triremes construendas jubeat Demosthenes, qua numquam Athenienses majorem Classem habuerant, argumento est Rempublicam in re navali, quam semper coluit diligentissimè, nullum hactenus

ctenus detrimentum feciſſe, ſed acceptam à Majoribus potentiam adhuc æquare poſſe. Non tamen iis aſſentior, qui trecentis Triremibus locupletiorem Claſſem Athenienſes aliquando emiſiſſe contendunt, freti Strabonis *f* auctoritate, qui de Navali in Piræo ſcribens ἄξιον, ait, ναύσταθμον τετρακοσίας ναυσὶν, οὐκ ἐλάττους ἑστῶσαν Ἀθήνῃσι. *Erat Navale conveniens quadringentis Navibus, quarum non pauciores mittebant Athenienſes.* Ac Plinii *g*: *Laudatus eſt Cteſiphon Guoſſius Ædeſ Epheſiæ Dianæ mirabiliter fabricatæ; Philon Athenis Armamentario mille navium.* Siquidem aut *trecentas* pro *quadringentis*, & *mille* ſcribendum eſt, ut putat Joannes Meurſius *h* vir apprimè eruditus; aut nulla iiſdem Scriptoribus habenda fides contra Demoſthenis, Æſchinis, Thucididis, Xenophontis apertiſſima teſtimonia, quę ſuperiùs adduximus. Quamquam ego & mendum ab iiſdem locis abeſſe arbitror (neque enim facilè è Codicibus quicquid non eſt è re noſtra expungi debet); & ipſorum dicta non ſibi invicem adverſari. Nam Strabo de navibus loquitur, quo nomine cum bellicæ, tum actuariæ, (quæ remis quoque agebantur, ad tranſvehendos milites, omnemque rem militarem idoneæ) continentur. De bellicis autem à Thucidide, aliiſque memoratis fit ſolùm mentio. Nec dubitari poteſt, quin cum iſtis plures actuariæ navigarent; ut videre eſt exempli gratiâ in maxima illa contra Siracuſanos expeditione, in qua cum reliqua Claſſe *i* ναῦς παρασκόντες κενὰς ἑξήκοντα μὲν ταχείας, τεσσαράκοντα δὲ ἐπιτακτικὰς &c. *exhibuit Reſpublica Naves celeres ſexaginta vacuas, aliaſque quadraginta, quæ armatos ferrent.* Plinius autem non de Navium numero, ſed de inſtructiſſimo Armamentario ad mille Triremes ornandas ſermonem habet, quod in tantis naufragiis, tantiſque captis, debilitatiſque Navibus, ſupplendæ Claſſi vix arbitror ſuffeciſſe. Huc etiam refero, quod Pauſanias *k* in Atticis, & Plutarchus *l* in Lycurgi Rhetoris vita de iſto ſcribunt: καὶ ἔτι, Plutarchi verbis utor, τοῦτο τὸ πολέμιον παρασκευὴν χειροτονηθεὶς, πολλὰ τῆς πόλεως ἐπηνώρθωσε, καὶ τριήρεις παρεσκεύασε τῷ Δήμῳ τετρακοσίας. *Belli apparatus decernens, multa Reipublicæ inſtituta in integrum reſtituit, ornataſque exhibuit Populo quadringentas Triremes.* Nam in tantis bellorum caſibus cum ſæpiùs adverſi quidpiam accidat, reparandæ trecentarum Claſſi, paratas centum alias Triremes adeſſe voluit. Quem morem ſervandum quoque proponit Demoſthenes in hac Oratione, dum vel ipſe quindecim aliis cumulandam cenſet trecentarum ſuarum conſtructionem.

f Strabo l. 9

g Plin. lib. 7 cap. 37.

h Lib. de fort. Athen.

i Thucid. lib. 6.

k Pauſ. in Att.

l Plutar. lib. de 10 Reth.

Nunc autem ut aliqua dicam de omni bellicarum Navium genere, ac præſertim de Triremibus, fuerunt iſtæ navigii ſpecies aptiſſima ad navale tum temporis prælium obeundum; quare prærogativâ quadam nominis dicuntur ab Heſychio πλοῖα πολεμικὰ *navigia militaria*, & Scholiaſtes Ariſtophanis, ubicumque Poeta πολέμιας nuncupat, addit: τὰς τριήρεις φησὶ, *Triremes dicit*. De ipſarum figura non ambigitur; Longæ ſiquidem fuerunt, quæcumque naves ad pugnam conſtruebantur. Quot autem remis agerentur, & quo diſpoſitis ordine, magna eſt inter eruditos contentio, & ad rem enucleandam parum nobis adeſt ſubſidii ex æreis,

reis, marmoreisque monumentis. Nummi enim, atque Anaglypta, vel aliquam solùm navigii partem exhibent, loci angustiis impedita; vel si totum navigium, ad cælaturæ elegantiam plura exprimenda prætermittunt, ut reliqua luculentiùs pateant. Lazarus Bayfius [a], quem honoris causâ nomino, vir doctissimus collegit ex omnibus antiquitatis reliquiis navium formas, quascumque potuit reperire. Verùm ex iis nec ipse, nec alius quisquam certò valuit statuere, quoto remorum numero, quoto versu, ordine unaquælibet impelleretur. Aliqui putant tot eorumdem remorum ordines, unum alteri superimpositos in singulis fuisse, quot Navigii nomen demonstret, scilicet in Biremi duos, tres in Triremi, in Quadriremi quatuor, & sic deinceps. Sed ex ista sententia in Heptere, ut exemplum afferam, septem, in Decere decem ordines &c. constitissent, quorum supremos opus fuisset adeo remotos à tabulato collocare, ut cum ad feriendam aquam ex una parte deprimerentur remi, eos ex altera supra modum elatos non solum manibus tenere, sed nemo attingere potuisset. Sunt qui existimant remos in una solum linea è transverso ductam stetisse, atque è remigum numero, quo ipsorum quilibet incitaretur, nomen suum naves obtinuisse; sed isti non definiunt quot remis unaquæque impelleretur; & qui parem navigii appellationi eos decernunt, scilicet in Biremi ex utraque parte duos, in Triremi tres &c., nimiùm ipsarum molem extenuant. Qui denique ex hac sententia multiplicem remorum ordinem volunt, sed quos prior opinio ad perpendiculum, hi è transverso eos ponunt in eadem, ut diximus, linea, sed aliquo inter se spatio disjunctos. Istos pariter interrogarem, cur spatium illud aliis remis non implent ad navis celeritatem; & si implent, quomodo distinguunt ordines. Demum iis manifestò repugnant apertissima Veterum testimonia, quæ mox afferemus. Igitur rem sanè difficilem melius explicare mihi videtur Joannes Schefferus [b], qui ordines ab imo ad verticem collocat per triangulum dispositos, ut & qui sunt in prima sententia. Verùm duos tribuit Biremi, ternos Triremi, aliisque majoribus; idque ex eo conjicit, quod Remigum tria solùm nomina memoriæ prodita sint, Θαλάμιοι, qui in infima Navis parte, Ζυγῖται, qui in media, Θρανῖται, qui in suprema remigabant. Deinde in unoquoque Ordine tot remos; unicuique remo tot remiges adhibet, quot navigii genus suo nomine ostendit; nimirum in Biremi duos, quare in alterutro ejus latere quatuor remos, atque octo remiges; In triremi tres, proindeque remos novem, remiges 27. In Quadriremi 4. igitur remos 12. remiges 48. In Quinqueremi 5. quamobrem remos 15. remiges 75., atque ita de majoribus aliis Navibus rationem ducit. Hanc utique opinionem aut veram, aut à vero non longè aberrantem reputo, si tamen ab eo discedatur, quod tres tantum ordines cuique majori, quæ Triremem excedat, navi tribuit. Modus quidem aliquis constituendus est, ut ne memorata nuper incommoda consequantur, sed quantum concedunt Veterum testimonia. Igitur ut in re perobscura, in qua cuilibet licet contendere vires ingenii sui, dicam vel ego quid sentio; credo equidem remorum ordines usque ad

Quin-

[a] *Lib. de Re Navali ad l. 2. de Capt. &c.*

[b] *Diss. de varietat. Naviam.*

Quinqueremes sequutos fuisse navium appellationem, deinceps cujuscumque illæ magnitudinis forent, non auctos ultra, præterquam in singulari aliquo navigio, de quo erit sermo. Remiges verò unicuiq; remo adhibitos coæquasse ut plurimum navis nomen. Cur autem ita mihi persuasum sit, exponam. Quinqueremes habuisse plures remorum ordines, quàm Triremes dubitare non sinunt Livii verba. [c] in lib. 38. *Quinqueremis Romana, seu pondere tenacior, seu pluribus remorum ordinibus scindentibus vortices, quum facilius regeretur, duas triremes suppressit.* Rursus Quinqueremis altitudine Quadriremem superabat, in istamque ab illa facilis erat descensus, ut ex eodem Historicorum latinorum principe compertum est. Narrat enim. [d] : *Classis punica stationem ad Uticam habebat. Ex ea tres Quadriremes, seu clam misso à Carthagine nuntio, uti fieret, sive Asdrubale, qui Classi præerat sine publica fraude auso facinus, Quinqueremem Romanam superantem promontorium ex alto repente aggressæ sunt. Sed neque rostro ferire celeritate subterlabentem poterant; neque transilire armati ex humilioribus in altiorem navem.* Quare si altior, cur Quadriremem non excederet uno remorum ordine? At verò quinque transtra, unum alteri, superinducta non se adeo extollebant, ut è supremo remigari non posset. Concedamus enim duorum cubitorum lineâ ad perpendiculum ductâ remos inter se distare, decem cubitos ab infimo ad supremum colligemus. Verùm altiùs supernatare fluctibus naves nostras conspicimus, quæ tamen, cum opus est, à summo latere circumaguntur remis, atque impelluntur. Et hi quidem ex ea parte longissimi, ut mox dicemus, adhibebantur, eamque ob rem trianguli ad verticem angulus minus erat acutus, depressior proinde extrema interioris remi pars. Quod si plures, quàm quinque ordines fuissent adhibiti, ea profectò incommoda vitari non potuissent, quæ initiò retulimus. Attamen non ideò solùm plures nego; sed quia quinis dumtaxat maximas naves constitisse mihi videor animadvertere. Enimverò nullam ampliorem legimus, quàm quæ Ptolemæi [e] Regis fuisse Athenæus memoriæ hominum prodit. Ducentos octuaginta cubitos longitudine æquabat; quatuor remigum millibus onerabatur, iique quadragenis in unoquoque ordine remis adhærebant. Duo igitur ipsorum remigum millia per utrumque latus; quorum deni si pro molis magnitudine unicuiq; remo tribuantur, hos comperiemus ducentos fuisse, quos iterum si ex Athenæi testimonio quadragies diducamus, palam erit in quinque ordines fuisse distributos. Quinqueremis Romanæ à quadringentis remigibus actæ, qua Cajus Astura Antium navigavit Plinius [f] meminit. Hujus enimverò si, quam constituimus, rationem ineamus, quinquaginta solùm remis instrui debuisset, quare unicuique remo non quinque, sed octo remiges è quadringentis illis dare opus foret. Quod quamvis ad amussim non sit è re nostra, attamen major iste numerus plus nobis favet, quàm reliquis; nec mirum, si navis vehendo tanto Principi destinata, ad itineris celeritatem, securitatemque, ampliori remigum turbâ aucta fuerit, quod nunc etiam aliquando usuvenire solet. Fuisse unam, aut alteram navem

[c] Lib. 38.

[d] Lib. 30.

[e] Ath. lib. 5

[f] Plin. l. 32

pom-

pompæ quidem, non prœliis aptam, pluribus, quàm quinis ordinibus instructam nemo ignorat, veluti illam à Livio [g] memoratam: *Regiam unam inhabilis prope magnitudinis, quam sexdecim versus remorum agebant*. Cæterum, quæcumque illæ fuerint, & cujuscumque magnitudinis, ex iis, quæ diximus, conjectari licet, non pluribus, quàm quinis remorum ordinibus navigasse. Ordines istos ab imo ad summum lateris per triangulum fuisse dispositos dubitari nequit; testatur enim vetus quidam [h] Author in calce Æliani: ἡ μονηρης; ἡ δ' ἀμφι, ᾗ ἑφεξῆς κατὰ τὰς στίχους τὰς κατὰ τὸ ὕψος ἐπ' ἀλλήλοις λέγεται. *Navis unius, duorum &c. ordinum remorum nuncupatur ex ipsis ordinibus in altum invicem positis*. Probat etiam vir doctissimus [i] Joseph Scaliger ad ann. Euseb. 1230. ex libr. 3. Lucani v. 236.

[g] *T. Livio lib.* 44.

[h] *Auth. apud Ælian.*

[i] *Scal. ad Euseb.*

. . . . . *summis longè petit æquora remis.*

& ex lib. 14 Silii Italici v. 424.

Intrat diffusos pestis vulcania passim,
Atque implet dispersa foros, trepidatur omisso
Summis remigio, sed enim tam rebus in arctis
Fama mali nondum tanti penetrarat ad imos.

Ubi transtra per altum lateris disposita facilè conspiciuntur. Veterum testimoniis manifesta hujus collocationis ratio mihi videtur accedere. Nam bellicarum navium, quamvis longæ dicerentur, formam coarctatam videmus, multùmque à prora. & puppi castellis occupatam. Cum igitur collocandis remis, nonnisi spatium angustum supereresset, ut plures adhiberi possent, ab imo ad verticem lateris per triangulum sunt distributi, ut remiges inferiores, dum remum ducerent, occupatum à superioribus locum subingrederentur. Ne verò se sè ipsi remi impedirent, longissimi fuerunt, qui in suprema parte constituti; minores, qui in media; breves, qui in infima, atque ita unus intra alium excipiebatur; cujus quoque rei testimonium damus Athenæum, qui navem illam Ptolemæi narrat habuisse τὰς κώπας Θρανίτικας ὀκτὼ, ἑ τριάκοντα πηχῶν τὰς μεγίστας, *maximos Thranitarum remos cubitos octo, ac triginta longos*. Ex his omnibus patet, ut finem huic annotationi tandem imponamus, Veterum Quinqueremes nostras Triremes fere æquasse; Hepteres superasse; Triremes longè iisdem minores fuisse, mole tamen non minimâ.

23. Quando, & quomodo hæc Regionis æstimatio facta fuerit Polibius [l] tradit, cujus verba mox referemus. Tanti verò Atticam λεπτογαίαν, ut illam Thucidides vocat, fieri potuisse, magnam sanè parit admirationem, cum præsertim Thetæ, infimi census homines, terras suas immunes possiderent. Athenæ quidem fertilem agrum colebant, sic enim Homerus

[l] *Polib. lib.* 2. *Hist.*

Κεδδ' ἐν Ἀθηναῖσι θέσαν ἐφ' ἱερῷ πίονι νηῷ
Et Athenis collocavit suo in pingui solo.

Verùm id parvi erat momenti ad reliquæ provinciæ sterilitatem. Quid autem Polibius? Τίς γὰρ, ait, ὑπὲρ Ἀθηναίων ἐχ ἱστορηκε ὅτι κατ' ἔτος καρπὸς μετὰ

μετὰ Θηβαίων εἰς τὴν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπέβαινον πόλεμον, καὶ μυρίους καὶ ἑξακισχιλίους στρατιώτας, ἑκατὸν δὲ ἐπτήρεις τριήρεις, ὅτι τότε κρίναντες ἀπὸ τῆς ἀξίας ἐπιδοῦναι τὰς εἰς τὸν πόλεμον εἰσφορὰς, ἐτιμήσαντο τήν τε χώραν, καὶ τὴν Ἀττικὴν ἅπασαν, καὶ τὰς οἰκίας, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν λοιπὴν οὐσίαν. Ἀλλ' ὅμως τὸ σύμπαν τίμημα τῆς ἀξίας ἐνέλιπε τὴν ἑξακισχιλίων διακοσίους, καὶ πεντήκοντα ταλάντοις. *Quis enim memoriæ hominum non prodidit, Athenienſes eo tempore, quo Thebanis conſociati, decem militum millia contra Lacedæmonios miſerunt, implerunt-que centum Triremes, ad ſtatuendam ex juſta facultatum æſtimatione menſuram collationis in bellum, agros ſuos æſtimaſſe, omnemque Atticam, Domos, & quicquid reliquum; reperiſſe verò Cenſum conſtare ſex mille Talentis, ducentis quinquaginta minùs.* Quod optimè congruit cum hoc Demoſthenis loco.

24. Diximus de Atticę æſtimatione ad imponenda tributa; De Collatoribus ad conferenda; nunc de Trierarchis, ut inde propoſita à Demoſthene conſtruendæ Claſſis ratio luculentiùs computari poſſit. Hi igitur quanti, & quo fungerentur munere, conſiderandum eſt. Res quidem jucundiſſima ad cognoſcendum, ad expendendum difficilis, quippe quæ in multis vetuſtatis tenebris verſatur. Trierarchos & propriâ, & latiori ſignificatione hoc nomine appellatos exiſtimo. Alii enim fabricandis, inſtruendiſque navibus præerant; alii ad eas moderandas eligebantur. Quod niſi concedatur, neſcio an ullatenus, diverſa Demoſthenis loca componi poſſint. Inquit enim in Oratione [m] de Corona: ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν πρότερον νόμων συνεκπαίδευκα λειτουργῶν, αὐτοῖς μὲν μικρὰ, καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι· τοὺς δὲ ἀπόρους τῶν πολιτῶν, ἐπιτρέπουσι. Ἐν δὲ τῷ ἐμῷ νόμῳ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον τιθέναι. Καὶ δυοῖν ἐφαίνω Τριήραρχος, ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος καὶ δέκατος ὢν πρότερον συντελὴς. Οὐδὲ γὰρ Τριήραρχες ἐνόμαζον ἑαυτοὺς, ἀλλὰ συντελεῖς. Ut inelegantiam deprecer, moneo hunc locum, ut reliqua ex tempore me latinis verbis reddere. *Ipſis licebat per antiquam legem ſenis, ac denis ſimul publicum curare munus nullo proprio, vel tenui detrimento, maximo autem pauperiorum Civium. At meâ lege duarum Triremium aliquis eſt Trierarchus, qui prius in unam pro ſextadecima parte contribuebat. Non enim ſe Trierarchos appellabant, ſed Collatores.* Quaſi primo nuncupari nomine ſe puderet. Et cum hoc loco mille ducentos eos numerat, quorum duodenos ſingulis centum Triremibus, ducentis ſenos, trecentis quaternos aſſignat, certiores nos reddit, tot Trierarchos, quater numerum navium ſuperantes, non iis gubernandis, ſed conſtruendis eſſe, ut etiam affirmat Ulpianus in Midiana: χίλιοι γὰρ καὶ διακόσιοι ἦσαν οἱ τοῖς Τριηραρχίαις ἀφωρισμένοι, *mille enim, & ducenti erant ad Trierarchias ſecreti*; quibus ſanè locis iidem Trierarchi à Collectoribus non diſtinguuntur. Contra verò diverſos fuiſſe oſtendit in Orat. [n] contra Midiam: κἀγὼ μὲν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐτριήραρχον, οὐδὲν ἐκ παιδὸς ἐξελθών, ὅτε σύνδυο ἦμεν οἱ Τριήραρχοι, καὶ τὰ ἀναλώματα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων, καὶ τὰς ναῦς ἐπληροῦμεν αὐτοῖς. Quem locum Sigonius [o] vir clariſſimus expoſuit: *annos triginta duos natus Trierarchus fui, cum ſimul duo Trierarchi eramus, & ſumptus omnes ex propriis familiis faciebamus, & naves ipſi remigibus ornabamus.* Cum trans-

m *Demoſth. Orat. de Cor.*

n *Demoſth. in Mid.*

o *Sig. lib. 4. cap. 4 de Rep. Ath.*

ferre debuiſſet: *Ego equidem per illa tempora Trierarchiam agebam, ſtatim ex Ephebis egreſſus, cum duo ſimul Trierarchi* (ad unam navem) *eramus, & ſumptus omnes è re domeſtica faciebamus, ipſique navigia nautis inſtruebamus.* Nam ſi Demoſthenes jam uſque ab ineunte ætate inter Collatores adſcriptus fuerat, ut nuper ex Oratione contra Aphobum adnotavimus, & ſolùm, cum exceſſit è pueris inter Trierarchos, certum videtur utrumque munus invicem ſeparari. Quod etiam clariùs deducitur ex Orat. adverſus Polyclem [p], in qua annuam eſſe navium Præfecturam ſæpiùs affirmat. Collatores autem quoad hujuſmodi cenſus manebat, à ſuo munere non diſcedebant. Quæ cum ſint hujuſmodi; certum mihi, atque exploratum eſſe videtur, ex ipſo mille ducentorum Collegio quotannis Trierarchos fuiſſe deſumptos, qui navium præfecturam gererent, ſi navigare opus eſſet. Id ſanè audio ex ipſa lege, quæ jubet [q] Τὺς Τριηράρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη συμπλαίσια ἐκ τῆς ἐν τοῖς λόχοις συντελείας, emendandum puto συντελῶν, ἀπὸ ἔτους πέμπτου ἕως ἑξηκοστοῦ, ἐπὶ ἴσῃ τῇ χορηγίᾳ χρωμένους. *Trierarchos in unam Triremem vocari ſexdecim ex iis, qui in Cohortibus* (Claſſibus videlicet) *contribuunt, à quinto & vigeſimo ad quadrageſimum annum, eoſque pecuniam ex æqua parte ſuppeditare.* Ii verò, quadringenti fuerunt, ut à Xenophonte [r] docemur: καὶ Τριήραρχοι καθίστανται τετρακόσιοι ἑκάστου ἐνιαυτοῦ, *& Trierarchi conſtituuntur quadringenti quolibet anno.* Quod ſi Ulpianus in Midiana affirmat; ἦν δ' τὸ τῆς Τριηραρχίας λειτούργημα οὐκ ἐνιαύσιον, ἀλλὰ διὰ βίου, *erat Trierarchiæ munus non annuum, at dum vita maneret*; id non lege, ſed conſuetudine fieri accipiendum eſt, cum ditiſſimi quotannis ſublegerentur, quod eodem loco videtur haud clam indicare; addit enim: ᾗ διὰ τοῦτο οἱ πλουσιώτατοι ἀεὶ ἐτριήραρχον: *Quamobrem ditiſſimi navibus ſemper præficiebantur.* Lege verò annuum fuiſſe munus iſtud apertiſſimè, ut diximus, affirmat Demoſthenes in laudata Oratione contra Polyclem. Hoc pacto removetur omne præſtantiſſimi Oratoris ἐνάντίωμα, nullaque difficultate, quidquid ad Trierarchos pertinet, enucleatur. Ex hac ipſa lege, & conſuetudine occaſionem, videre mihi videor, illum ſuſcepiſſe novæ rogandæ legis, qua ſelegit trecentos, qui cæteris magis conſtitutam haberent rem familiarem, iiſque pro ſuarum opum ratione ſimul navium conſtructionem, atque imperium dediſſe, ut in Oratione de Corona gloriatur. Igitur mirari ſatis non poſſum, Ulpianum enarrare in hac ipſa Midiana non dubitaſſe: πολλαὶ περὶ τὰς Τριηραρχίας ἐγίγνοντο μεταβολαὶ, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀναλώματος. Καὶ ὅτε μὲν συμβὸν ἦσαν, ὅτε δὲ συμῆγεν, ᾗ ὅτε δ' δέκα Τριήραρχοι, ὅτε δ' χίλιοι. Ὁ γὰρ Δημοσθένης ὕστερον δυοῖν τριῶν ἔνα Τριήραρχον ἐποίησε. *Multa circa navium præfecturas varietas fuit propter ſumptuum magnitudinem*; quod verum eſt. *Aliquando enim duo erant, tres aliquando, aut decem Trierarchi, quandoque mille. Demoſthenes igitur denuo* (ſcilicet nova lege) *duarum Triremium unum conſtituit Præfectum.* Quin etiam miror, in hanc iviſſe ſententiam, totidem ferè verbis ex ipſo Ulpiano exſcriptam, Sigonium [s] virum eximium. Non enim in univerſa Republica duo aliquando, aut tres, aut decem fuerunt Navium Præfecti, ſed totidem ſingulis navibus com-

[p] *Demoſth. in Polycl.*

[q] *Demoſth. pro Cor.*

[r] *Xenoph. de Rep. Athen.*

[s] *Lib. 4 c 4. de Rep. Athen.*

paran-

parandis adhibebantur. Nec Demosthenes recenti sanctione duas uniculque naves ædificandas attribuit, sed infinito quodam sermone dicit in illa pro Corona Oratione, quosdam inventos, qui cum prius sextamdecimam pecuniæ partem in unam Triremem darent, nunc duas integras naves præstare debeant. Cæterum, ut istud etiam exponam, quod initiò mihi proposueram, id erat è Trierarchorum munere, ut re sua conficerent scaphas, victum nautis præberent, aliquid etiam armamentorum; nam cuncta dedisse, ut habet Plutarchus [t], falsi redarguit Demosthenes in Orat. περὶ ἐπιτιμορχήματος, ubi Apollodorus nihil illorum à Republica desumpsisse; ponit in parte suorum in ipsam meritorum: ἔτι δ' σκεύεσιν ἰδίοις τὴν ναῦν ἅπασαν κατεσκεύασα, καὶ τῶν δημοσίων ἔλαβον οὐδέν. *Præterea propriis armamentis navem omnem ornavi, nec quicquam è publicis sumpsi.* Civitas remiges dabat, stipendium, cæteraque armamenta; quamquam non rarò Cives suæ in Patriam benevolentiæ obsequuti, rem omnem privatis opibus perficiebant, omnique sumptu Rempublicam sublevabant, ut in laudata Oratione luculenter describitur, & passim alibi. Hinc eorum liberalitas præmiis, honoribus honestabatur. Aliquando tamen in summa Ærarii difficultate Cives rem omnem nauticam absolvere jubebantur. Nemini, qui hoc esset censu ab hujusmodi collatione, ac Trierarchatu immunitas concedebatur, ne Posteris quidem Harmodii, & Aristigitonis, quorum merita ob interfectum Tyrannum in omni ipsorum familia summis beneficiis Athenienses sunt prosequuti, cujus rei meminit Orator [u] noster in Orat. adversùs Leptinem. Mos tamen invaluerat, ut qui vellet, posset vicem suam alteri committere. Igitur qui divitiis affluebant, otio, ut nunc quoque usuvenit, indulgentes, talento rem transigebant, nec deerant, qui eo accepto præfecturam, illorum vice, in annum gererent, ut reprehendit Demosthenes [x] in Midiana: Τιμωμένοι δ' τῷ πράγματος ἦτται, ὅτε πρῶτον μὲν διακοσίοις, καὶ χιλίοις πεποιήκατε συντελεῖς ὑμεῖς, παρ' ὧν εἰσπραττόμενοι τάλαντα, τάλαντα μισθοῦσι τὰς Τριαρχίας ἔτι. *Tunc verò rem* (Midias) *tenuit, cum vos primùm mille ducentos collatores feciſtis, à quibus talentum isti exigentes, talento operam suam in Trierarchatu locant.* Satis hæc de Trierarchis. Nunc paucis Demosthenis verba, quibus aperiendis tot alia præmittere opus fuit, exponam. Cum Trierarchi in Republica forent mille, ac ducenti, ipsorum duodecim ostendit singulis fabricandis navigiis præfuturos, si ea centum esse imperaverit; sex, si ducenta; si trecenta, quatuor. Deinde pecuniam ad singulas naves necessariam ita colligendam esse, ut si centum triremes construendæ sint, ea provincialis census pars, quæ sexagenis constet talentis, unicuique ipsarum præbeat sumptus. Si duplex Classis, ea rursus pars census, quæ triginta solùm talentis existimetur. Si triplex; quæ viginti. At cur tam subtiliter computat Orator, & quis non pingui prorsus Minervâ istiusmodi rationem facilè non subduceret? Populo concionabatur, quem deliberantem vel minima retardant impedimenta, proinde quicquid cogitandi moram afferat, amovendum est.

[t] *Plut. lib. de Ath. sapien.*

[u] *Demoſth. adverſ. Leptinem.*

[x] *Demoſth. in Midiam.*

25. Fuit olim Athenienſibus Navale ampliſſimum quadringentis fabri-

bricandis Triremibus, ut ſupra è Strabone [x] retulimus, immmani mille talentûm pecunia in Piræo extructum, ac tribus dirutum, ut elegan-
[y] ti, nervoſâque eloquentiâ ſcribit Iſocrates [y] : τοὺς μὲν τριάκοντα, ὅτι μὲν ἀμελήσαντας, τοὺς δὲ συλήσαντας, τοὺς δὲ Ναυσοίκους ἐπὶ καθαιρέσει τριῶν ταλάντων ἀπολλυμένους, εἰς ὃς ἡ πόλις ἀπήλωσεν ἐκ ἐλάττω χιλίων ταλάντων. *Triginta verò Tyrannos cum hæc negligentes, tum Navalia, quibus fabricandis Civitas non minus mille talentis abſumpſerat, tribus diruendos dediſſe, ſagaci quidem conſilio, ut nervos incideret Reipublicæ, cui per vim imperabant.* Principiò in Phalero habuerant [z], qui portus propiùs Athenis aberat, quàm Piræus, & inde ſolverat Theſeus in Cretam navigaturus, Mneſteus ad Trojam. Verùm Themiſtocles Piræi ſinum ampliſſimum, triplicemque portum conſpicatus, huc Navale tranſtulit, fidamque conſtituit navibus ſtationem. Nulla tunc erant Navalia, aut ruinis fœda; quare Demoſthenes loca iiſdem navibus conficiendis idonea, & quàm commodiſſima poſſint, eligi jubet.

x *Strabo lib. 9.*
y *Iſocr. in Areopag.*
z *Pauſ. in Atticis.*

26. Cecrops Athenarum conditor Atticam gentem vagam, incondi-
tamque in duodecim oppida collegit, eamque in Tribus quatuor diſtribuit, quarum ſingulæ in tres Curias, iſtarum unaquælibet in Gentes triginta diſſectæ ſunt. Deinde Gens univerſa ex oppidis authore Theſeo Athenas profecta urbem ampliſſimam conſtituit, iiſdem, ac prius, ordinibus diſtincta. Cliſtenes denique recuperatâ à Piſiſtratidis Republicâ, ejectoque Iſagora rerum novarum cupido, populum in decem Tribus diviſit; Tribubus Curias; Curiis Gentes aliquot aſſignavit, ſed quo numero, definiri non poſſe putat Sigonius [a]; mihi verò non obſcurè videtur Æſchines indicare [b], in unaquaque Tribu totidem Curias, quot ſuperiori tempore, tres nimirum, fuiſſe. Ait enim : Ἐπεὶδὰν δέ τις ἀφέλῃ τῆς τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου κεχειροτονημένων, καὶ τοὺς κληρωτοὺς ἄρχοντας, καταλείπεται, οὓς αἱ φυλαὶ, καὶ αἱ τριττύες, καὶ οἱ δῆμοι ἐξ ἑαυτῶν αἱροῦνται τὰ δημόσια χρήματα διαχειρίζειν, τούτους αἱρετοὺς ἄρχοντας εἶναι. *Quod ſi aliquis demat Magiſtratus, populi ſuffragiis, aut ſorte creatos, remanet, ut quos Tribus, & ipſarum Trientes, & Municipia è ſeipſis eligunt ad adminiſtrandam pecuniam publicam, ii ſint Magiſtratus electi.* Quid enim aliud ſibi volunt illi Trientes Tribuum, quàm tres Curiæ? Tribuum nomina non ſemel immutata; recentiora fuerunt [c] Cecropia, Erechthea, Pandionia, Ægeja, Œneia, Acamantia, Leontia, Hippothoontia, Antiochis, Ajacia; eaque à ſuis Regibus, Heroibus, optimèque de ſe meritis viris acceperunt. Quælibet Tribus Philarchum ſuum, Curiæ Phratriarchum, quos Latinè Præfectos dicas, habuerunt, qui eas ad ſua gerenda negocia convocabant, præſidebantque. Suum pariter unaquæque Ærarium [d] obtinebat Eponymo dicatum; ſic enim appellabantur illi, quorum nomine Tribus honeſtabantur. Hæc utpote notiſſima vix attingo, eleganterque ſcripta videri poſſunt apud Sigonium [e]. Qui Tribules eſſent, quo pacto nomina ſua profiterentur, aut novi homines adſcriberentur, tum dicemus, cum de Civibus agendum erit. Nunc illud peculiari quadam adnotatione dignum videtur, longè diverſâ cauſâ, Tribuum diviſionem Athenis

a *Lib. 2. ca. de Republ. Ath.*
b *Æſch. contra Ctes.*
c *Pauſ. in Atticis. Pollux Onomaſt.*
d *Demoſth. Orat. adv. Theocrin.*
e *Sig. lib. 2. de Republ. Ath.*

con-

conſtitutam eſſe, quàm Romæ, cum tamen utraque Civitas populari imperio, eodemque inſtituto regeretur. Nam Athenis non ad ferenda ſuffragia pertinebat, ſed ad partienda æqualiter onera, & Magiſtratus. Si res aliqua decernenda eſſet, ſententiæ non tributim, ſed ſingillatim colligebantur. Si eligendus Senatus, Magiſtratus, partienda tributorum onera, Tribuum tantummodo ratio habebatur. Hinc ex ipſarum ſingulis Senatores, Prytanes, Proedri, Navium Præfecti, omneſque prope dicam Curatores publici æquato numero adlegebantur. Hinc pecunia, labores, opera exacta eodem ordine. De vectigalibus hoc pacto diſtributis facta eſt mentio, cum de Collatoribus egimus. De cæteris rebus illuſtre profert exemplum Æſchines [f] in Orat. contra Cteſiphontem, ubi quid actum ſit pro inſtaurandis Athenarum muris enarrat; ἐπὶ γὰρ Χαιρώνδα ἄρχοντος, Θαργηλιῶνος δευτέρᾳ φθίνοντος, ἐκκλησίας οὔσης ἔγραψε ψήφισμα Δημοσθένης, ἀγορᾶν ποιῆσαι τῆς φυλῆς, Σκιροφοριῶνος δευτέρᾳ ἱσταμένου· ἡ τρίτη ἐπιτάξειν ἐν τῷ ψηφίσματι ἐξ ἑκάστης τῆς φυλῆς αἱρεῖσθαι τοὺς ἐπιμελησομένους τοῦ ἔργου ἐπὶ τὰ τείχη, ἐκ ταμίας. *Etenim Chæronde Prætore a. d. x. Kal. Majas, cum Concio haberetur, decretum ſcripſit Demoſthenes, Tribuum conventum fieri a. d. v. Non. ejuſdem menſis, in ipſoque decreto juſſit tertio die eligi ex unaquaque Tribu Mœnium Curatores, & Quæſtores.* Ac paucis interjectis: Τοῦτο δὲ γίγνεται, ὅταν, ὥσπερ νῦν, ἐπιταξῇ τι τοῖς φυλέταις, ἢ τάφρους ἐξεργάζεσθαι, ἢ τριήρεις ναυπηγεῖσθαι: *Id autem fit, cum aliquid, ut nunc accidit, Tribubus imperatur, ſive foſſas egerere, ſive Triremes conſtruere.* Caſtra quoque Athenienſes in ſua quique Tribu ſequebantur, ut [g] Herodotus, Plutarchus, Thucidides aliiq; nos admonent. Romæ verò nulla Tribuum ratio habebatur, quoad Rempublicam, niſi in ferendis ſuffragiis, ut nemo, qui ſaltem à limine Romanas Hiſtorias ſalutaverit, ignorat. Quæ duo inſtituta, ſi quis diligenter animo complectatur, palam erit, melius Athenis populi auctoritati conſultum fuiſſe; Romæ, utilitati.

[f] Æſch. contra Cteſiph.

[g] Herodot. in Erato. Thuc. lib. 6.

27. Optimè inſtituta rei conficiendæ ratio; quippe neminem latere poterat, quid ſibi gerendum eſſet; nec ſi quid ſtrenuè, aut malè geſſiſſet, clam eſſe Reipublicæ; Certa proinde laus, & præmia induſtriæ, diligentiæque; negligentiæ pudor, ac pœnæ, in quo maximè Civium felicitatis, communiſque ſalutis cardo vertitur.

28. Meritò vocantur Athenæ græcarum Civitatum opulentiſſimæ, ſiquidem aliæ aut minus opportunæ parandis opibus fuerunt, aut minus cupidæ. Lege Spartani [i] artem, aut mercaturam facere prohibebantur, ſed iſta Ilotarum munera fuerunt; Ilotæ verò mancipiorum genus minus ignobile. Thebani, ut duas tantùm principes urbes appellem, ſicuti etiam Lacedæmonii à mari longiùs diſtabant, proindeq; nec tanto navigandi ſtudio tenebantur, nec mercium commutandarum; hinc nulla ipſis obveniebat pecunia, niſi ſtipendio, ac prædâ. Athenienſes autem non ex hiſce ſolùm fontibus derivarunt ſibi divitias, ſed navigando præcipuè compararunt. Lubet aliquam iſtarum opum rationem, coniiciendo quidem, inſtituere. Eæ primùm è Cenſu mihi videntur conjectari poſſe,

[i] Plutar. in Pelop.

se, ac tenues existimari, cum in amplissimo Civium ordine, ut narravimus, ii censerentur, qui ex humidis, aridisque 500. modios implebant; & modium vini puto Cadi mensuram non excessisse; frumenti, semisextarium Ætruscum, ut ex Budæo [l] viro doctissimo rationem duco. Deinde cum Demosthenes [m] dicat, satis amplam, ac benè constitutam accepisse à Patre rem familiarem, quæ talentis quindecim concludebatur, argumento est novem Coronatorum millia, quanti eadem talenta sunt, inter honestas facultates tum temporis computatas. Id nequaquam congruit cum hac tanta divitiarum magnificentia, quam Orator noster extollit; hujus autem testimonium, cum repudiari nequeat, quę nostra erit sententia? Opinor equidem mediocres Copias intra memoratæ pecuniæ modum constitisse, quæ pecunia non poterat per id temporis parvi fieri, cum non minorem 900. Coronatis fructum redderet, posset etiam mille ferè quingentorum dare. Fœnori quippe denis Centesimis, quindenis aliquando accipiebatur, ut Demosthenes in laudata Oratione, ne aliò concedamus, affirmat. ἀργυρίου δ' εἰς τάλαντον ἐπὶ δραχμῇ ἑκάστου μήνα, ἓξ ὁ τόκος ἐγίγνετο τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάστου πλέον ἢ ἑπτὰ μοῖραι. *Talentum argenti drachmæ fœnore mutuò datum, cujus usura quotannis erat plusquam septem minus.* Ex undenis igitur Centesimis fructum dabat. Rursus: ὁ μὲ νόμος κελεύει τοῦ τρόκα ὀφείλειν ἐπ' ἐννέα ὀβολοῖς, ἐγὼ δ' ἐπὶ δραχμῇ μόνον τίθημι. *Lex jubet dotem cum usura novem obolorum; ego drachmæ solùm ponam.* Sex oboli drachmam conficebant; novem igitur sesquidrachmam; quapropter usura quindenis Centesimis constabat. Quod si fructus illos quingentorum modiorum expendamus, non magnam utique rem familiarem constituerunt; sed erat præterea, quod iste fortasse Civium Ordo haberet in nominibus, in servis, atque urbanis prædiis. Cæterum istiusmodi censum ingentibus divitiis plures transgressos, dubitari nequit. Id enim ostendunt amplissima prædia, magnificentissimæque Villæ, quæ Periclis tempore in ea quoque temporum moderatione conspiciebantur, ut Thucidides [n] narrat: οἱ δ' ὅμως κατὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε, καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολαμπρότεροι. *Proceres autem, quod pulcherrima per regionem prædia ædificiis, multâque supellectili ornata amiserunt;* Multòque magis superbæ Domus, quæ Demosthenis ætate [o] publicas Ædes, ac divorum Templa superabant; Onus denique à plerisque sponte susceptum, aliquando impositum, sumptus omnes propriâ pecuniâ in unam, pluresque Triremes præbendi. Quod si Collatores è re sua existimabant, aliquem inveniri, qui uno talento accepto istud onus vice suâ per annum ferrent, quamvis aliquid Respublica suppeditaret, ut Demosthenes admonet [p] παρ' ὧν ἐπιπραττόμενοι τάλαντον, τάλαντα μισθοῦσι τὰς Τριαρχίας ἔτει. Εἶτα τὰ πληρώματα ἡ πολις παρέχει, καὶ σκεύη δίδωσι· ὧν' αὐτὴ ἑνίοις τῇ ἀληθείᾳ τὸ μηδὲν ἀναλῶται, καὶ δοκῶν λειτουργικὴν &c. *A quibus*, Collatoribus, *Talentum exigentes, operam suam in Trierarchiæ munere talenti mercede locant isti. Exhibet deinde Respublica remiges, classiariosque milites, atque armamenta præbet; adeo ut ipsorum aliqui re verâ nihil impendant, videanturque publico defuncti munere &c.*

Qui

l *Budæus de Asse in Demosth. Orat. 1 contra Aphob.*

n *Thucyd. lib. 2.*

o *Demosth. in Olynth. 3*

p *Demosth. in Orat. contra Midiã.*

Qui navem instructam parabant, plus talento patet impertitos fuisse. Fuerunt autem qui vel duas, ut adnotavimus, ornarunt, proindeque Reipublicæ plusquam duo quotannis talenta contulerunt. Plures igitur Athenis divitiarum copiâ floruisse putandum est, easque propterea hoc loco non immeritò à Demosthene celebrari.

29. Græci, ut omnes ferè gentes cum moribus excultæ, tum barbaræ, divinationibus apprimè dediti, nihil publicè, aut privatim agendum suscipiebant, de quo prius Deos non consuluissent, idque non solùm pietate, ac superstitione, sed insitâ Mortalibus futura sciendi cupiditate. Nec solùm Oracula, quæ tunc miseri magnis cæremoniis venerabantur, sed eos quoque Vates adibant, qui ambitione, aut mercede publicos, privatosque eventus prædicere audebant. Nihil frequentiùs occurrit in Græca Historia, quàm hujusmodi vaticinationes. Hanc eruditæ Nationis stoliditatem in tantis veræ Religionis tenebris haud miror; sed illud maximâ quidem admiratione prosequor, quòd vera ut plurimùm fuisse reddita Oracula referant, atque experimento comprobata, quod procul dubio falsum existimo. De Vatibus qui Athenis commorabantur mentio fit à Thucidide [q]: χρησμολόγοι τε ἦσαν καὶ μάντεις, ὧν ἤκουόν τινες ὡς ἕκαστος ὥρμητο. *Et Vates canebant Oracula varia, quæ audiebantur, prout quisque voluntate suâ ferebatur.* Memorat alibi nihil boni eos, prænunciasse [r]: ὅσαπερ πρὸς ἱερεῖα ἐκέκραγον, ἢ μάντεις, ἢ τοῖς πίστιν ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν. *Nullius que utilitatis erant supplicationes in Templis factæ, petitæque sortes à Vatibus, aliisque id genus, quibus utebantur.* Tantâque fiduciâ suscipiebantur Oracula, ut Athenienses Vatibus irascerentur ob infaustam Siracusanam expeditionem, quæ lætis hominibus non responderat [s]: ἐπειδὴ ὃ ἔγνωσαν (τἀληθῆ ἔπραξαν) χαλεποὶ μὲν ἦσαν τοῖς ξυμπροθυμηθεῖσι τὴν ῥητόραν, τὸν ἔκπλουν, ὥσπερ οὐκ αὐτοὶ ψηφισάμενοι; ὠργίζοντο δὲ καὶ τοῖς χρησμολόγοις τε, καὶ Μάντεσι, καὶ ὁπόσοι τι τότε αὐτοὺς θειάσαντες ἐπήλπισαν ὡς λήψονται Σικελίαν. *Postquam verò* cladis *certiores facti sunt, acerbum in Oratores gerebant animum, qui bellum suscipiendum contenderant; quasi non ipsi* (Athenienses) *navigationem decrevissent. Irascebantur quoque Vatibus, Ariolis, quibuscumque, qui Sacrificiis inspectis spem dederant Siciliam in potestatem redactum iri.* De istiusmodi Vatibus loquitur hoc loco Demosthenes.

q Thucid. lib. 2.

r Ibid.

s Thucid. lib. 8.

30. Profectò nihil æquè homines suadet, ac rei necessitas; ἀναγκαῖον Græci vocant, nos illam uno verbo explicare non possumus.

31. Hinc manifestum est extraordinaria Athenis tributa ex æstimatæ regionis Breviario fuisse persoluta ab illo mille ducentorum Collegio. Summa totius Breviarii sex millia Talentûm, ut dictum est, continebat, è qua si Centesima colligeretur, sexagenis Talentis Ærarium augebatur; si quinquagesima, centum viginti; si duodecima, quingentis. At cur hujus tantùm extraordinariæ pecuniæ meminit? Nihil ne reliquum erat tot Vectigalium, tot à Sociis tributorum, tantæ in Arce, ac Templis jam olim coactæ pecuniæ? Enimverò Vectigalia in alios usus distrahebantur; Sociorum tributa quàm plurimùm exaruerant; illaque argenti

ti vis deperierat. Sed ista luculenter digeram opportuniore loco. Dicam nunc aliqua de Talentis, admonet enim frequens eorum commemoratio. Talentum multiplex fuisse Festus est auctor. Nos de Attico solùm loquimur; ejus duplex genus, magni, & parvi. Primum octuaginta tres Minas, seu libras, ac trientem argenti continebat; alterum sexaginta. De hoc utriusque pretio Priscianus [t] nos docet, aliique. De parvo Suidas: τάλαντον μνῶν ἐστιν ἑξήκοντα. Ἡ δὲ μνᾶ δραχμῶν ἑκατόν. *Talentum est sexaginta minarum; mina verò drachmarum centum.* Et versus illi apud eumdem Priscianum.

Cecropium supereſt post hæc docuisse Talentum:
Sexaginta minas, seu vis, sex millia drachmas;
Quod summum doctis probibetur pondus Athenis.

Festus quoque ex mille denariis constasse refert. Hinc subductis calculis compertum est, magnum talentum Atticum 800. Coronatos nostros concluisse; sexcentos parvum, ut ex Budæo [u] viro quidem clarissimo accepimus. Euboicum talentum, cujus non rarò fit à Scriptoribus mentio tribus fere Minis, ac triente minus erat parvo Attico, quamobrem fere quingentis sexaginta Coronatis constabat.

t *Prisc. lib. de Fonder.*

u *Budæus lib. de Asse lib. 2.*

32. Ne cuipiam in mentem veniat reputare, oratoriè hoc loco Demosthenem loquutum, consideret secum ipse auri, argentique vim incredilem ab Alexandro Magno coactam è Darii thesauris, qui ultimus Persarum Asiæ Regnum obtinuit, & huic nostro Artaxersi successit. Eam Q. Curtius narrat, sine Babylonica pecunia ad centies quinquagies septies talentùm millia perveniſſe. Strabo autem [x] omnia complexus, ad centies octuagies millia, quæ sunt Coronatorum nostrorum centies, atque octies millena millia, seu ut vulgus loquitur centum octo milliones. At, inquies, unde tanta pecuniæ vis? E provinciarum tributis. Hæc à Dario, qui tertius Persarum in Asia regnavit, per unamquamque ipsarum constituta diligenter ab Herodoto [y] recensentur, summamque colligit quatuordecim millia quingenta sexaginta Talenta Euboica, nimirum Coronatorum nostrorum octies millena millia, centum quinquaginta tria pariter millia sexcenta; idque non habitâ ratione immensæ Thuris, atque aromatum copiæ, nec Insularum tributis computatis. Quamobrem non immeritò Aristagoras Milesius, apud Herodotum [z], Lacedæmonios ad bellum contra Persas incendens, ait, si Susam Imperii Sedem capiant, se cum Jove de opum affluentia decertaturos. Ab eo tempore aucta præter modum vectigalia, multis auctoritatibus comprobatur. Nos unum Ciceronem adducimus narrantem Ægyptum, quæ una Medici Imperii Satrapiarum erat, suâ ætate Ptolomæo Auletæ quotannis pendere duodecim millia quingenta talentûm, videlicet septuagies quinquies centena Coronatorum millia. 7500000. At quæ Venæ tantas opes præbebant? Asiaticæ profecto, quæ fuerunt locupletissimæ, & jamdiu ferè omnes exaruerunt, ut tot reliquæ in Hispania, Græcia, Pannonia, aliisque in locis. Adnotandum denique in more apud Persarum Reges fuisse magnas divitias quotannis reponere ad Imperii

x *Curt. de reb. Alex. Strabo l. 15.*

y *Herod in Thalia.*

z *Herodot. in Thalia.*

perii robur, & Majestatem, ut Herodotus ait[a] easque secum in bellum ferre, quò digitum intendit Orator, cum hos mille ducentos Camelos in Atheniensium oculis ponit. [a] Herodot. in Thalia.

33. Duodecimam tributum vocat intolerabile ob illorum temporum felicitatem, & sanè in summis Ærarii angustiis, longissimoque bello afflicti, vix Atheniensis vigesimam Sociis maritimis imposuerunt anno 19. belli Peloponnesiaci; sic enim rem narrat Thucidides[b]: Διὰ τὴν τότε ὑπὸ τε τῆς Δεκελείας πολλὰ βλαπτούσης, καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων, ἀδύνατοι ἐγίγνοντο τοῖς χρήμασι. Καὶ τῷ εἰκοστῷ ὑπὸ τούτου τοῦ χρόνου τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ πυρὸς φόρου τῆς ὑπηκόου ἐποίησαν, πλείω νομίζοντες ἂν σφίσι χρήματα ὧνπερ φοιτᾶται. *Quamobrem* (Athenienses) *Deceliâ multùm illos labefactante, magnisque aliis sumptibus ingruentibus, exhausti erant pecuniâ. Igitur maritimis populis, qui Reipublicæ parebant, Vigesimam Tributi loco imperarunt, rati plus inde sibi argenti obventurum.* Ex Duodecima contrahi potuissent quingenties Talentûm, idest, trecenta Coronatorum millia, quæ summa & impar magno bello fuisset, & aliàs longè majorem sponte absumpserant in construendis ære proprio, ornandisque Triremibus. Miror igitur cur ab ea tam vehementer Cives deterreat, sed oratoriè loquitur. [b] Anno 91. Thucid. l. 7.

34. De hoc Naviumnumero cui fides habenda sit Herodoto, an Demosthenis non facilè judico. Orator dicit totam Græcorum contra Xersem Classem trecentarum Triremium fuisse, quarum centum ab Atheniensibus instructas, subductasque. Herodotus autem[c] memorabilem illam expeditionem, geminamque ad Salaminam, & Artemisium pugnam, & quot unaquæque gens Naves dederit, diligentissimè verbis complexus narrat, in Statione ad Artemisium cum cætera Classe fuisse centum viginti septem Atheniensium navigia, superveniisse pariter alia tria supra quinquagena; & quamvis ipsorum aliqua Platæenses dicat conscendisse, attamen à Demosthenis numero longè distat. Longiùs autem discedit, cum easdem centum octuaginta naves in Salaminio prælio à solis Atheniensibus ornatas affirmat; siquidem Platæenses cum Græcorum quibusdam, metu perterriti, pridem descenderant. Auget etiam Historicus universam Classem; quam enim trecentarum fuisse navium Orator scribit, ille præter biremes aliis octo & quinquaginta cumulat. Quin & cum alterâ Xersis eâdem utitur liberalitate, quippe ducentas, & octo bellicas naves millenis addit, quibus eam constitisse Demosthenes arbitratur. Nulla hujus dissidii componendi spes, nec tanti profectò est, in hujusmodi re commorari. [c] Herod. in Urania.

35. Cum mox tributa extenuaverit, quæ colligi possent ex Attica, quamvis duodecima imponeretur, nunc magni facit, in iisque triumphat. Quid igitur? Venia Oratori danda est, cujus interest, rem ex utilitate sua dicendo extollere, aut deprimere. Hoc Demosthenis loco, ubi regionis Atticæ opulentia tam magnificè laudatur, fortasse deceptus Joannes Meursius in libro, ni fallor, de Atheniensium fortuna, eam dicit sex millia talentûm suppeditasse, cum hæc non ve-

ctigalis ſumma, ſed Provinciæ æſtimatio fuerit.

d Herodoto in Erato.

36. Celeberrimi facti Hiſtoria ex Herodoto [d] cognoſcenda eſt. Nos hujus belli cauſam jamdudum retulimus; Nunc pugnam, ac victoriam quàm breviſſimè renuntiabimus. Poſt direptam Eretriam in Eubœa, tenuerunt Atticam Medi, atque Hippiæ olim Athenarum Tyranni, modò exulis, conſilio exercitum in Marathoniis campis, quippe apertis, & ad equitandum idoneis, explicarunt. Athenienſes, viribus longè impares, ac Plataeenſium duntaxat auxilio recreati, caſtra adverſus hoſtes magnis animis poſuerunt. Ciendum ne prælium, an in Vallo expectandum, diſſidebant æquato numero Imperatorum ſententiæ, qui decem fuerunt. Miltiades ratus, niſi commiſſa pugna nullam fore ſalutem Reipublicæ, Polemarcho (cujus authoritas utri ſententiæ acceſſiſſet, rem decernebat, & quo tunc Magiſtratu Callimachus fungebatur) ſuadet, ut acies ad bellandum educatur. Inſtruitur exercitus, invadit Medos, victor in utroque cornu aciem mediam, quæ nonnihil ceſſerat, reſtituit, fugat hoſtes, ad Naves inſequitur, gloriosa partâ ſibi victoria. Ex Athenienſibus centum nonaginta duo deſiderati, è Perſis ſex mille trecenti. Sed illud maximè triumphum condecoravit, quòd una Civitas, omnium fere ope deſtituta, ingentes Perſarum Copias ſuperaverit, cum quibus numquam ad ea tempora Græci congredi juſto bello auſi fuiſſent; quodque vaſtatam pridem ſummo contemptu ab iiſdem hoſtibus regionem ſuam egregiè ulta eſt. Læti victoriâ Cives memoriam [e] Popularium ſuorum, qui mortem obierant, extraordinariis honoribus ſunt perſequuti, eorumque nomina columnis inciſa, quæ buſtum in ipſis Marathoniis campis erectum ornabant; prælium quoque in Pœcile, [f] porticu ampliſſima a Panæno Phidiæ fratre depictum, atque in arce Poſteris tradiderunt, qui gratâ beneficii recordatione Dianæ quotannis quingentas Capras immolabant quamvis hujuſce ſacrificii votum jamdiu perſolviſſent. Promiſerant enim, ſi res bene cecidiſſet, ei totidem ipſarum capita, quot hoſtium occiſorum ſacrificare; verùm cum illicò pari numero non ſuppeterent, quingentas annuatim cædere, quoad fieret ſumma, decreverunt. Hanc tamen longe tranſgreſſi ſunt, ſiquidem ab ann. 3. O. 73. quo fuit Marathonium prælium, hoc more litabatur adhuc ann. 4. O. 94., quo Cyrus junior occubuit, ſi Xenophonti fides habeatur; ſcribit enim ita ſe Græcis loquutum, qui in Cyri fuerant expeditione: ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν, ἢ τῶν σὺν αὐτοῖς στρατηλάτει τόλῳ, ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ὑποσπόνδους αὐτοῖς Ἀθηναίους πολεμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς, ἢ ἐυξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὁπόσους ἂν καταλάβωσι τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ Θεῷ. Ἐπὶ δὲ τῷ εἶχον ἱκανὰς εὑρεῖν. ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν. Καὶ ἔτι ἢ νῦν ἀποθύουσιν. *Cum Perſæ adveniſſent cum ingenti bellico apparatu, Athenas deleturi, Athenienſes auſi in acie contra ipſos ſtare, victoriâ potiti ſunt. Cum verò Dianæ votum feciſſent, tot ei Capras immolaturos, quot hoſtium morti tradidiſſent, nec parem ipſis illarum numerum invenire potuiſſent, decrevêrunt quotannis quingentas ſacrificare, eaſque ad hæc uſque tempora ſacrificant.*

e Pauſ. in Atticis.

f Idem in Eliac. & Attic.

e Xenoph. de Cyri ex ped. lib. 3.

37. Fuit

37. Fuit Græcis familiariſſimum mercede in Barbarorum militiam proficiſci, divitias ſibi cum militari gloria comparantes. Laborioſi hominis eſſet exempla proferre, cum ubique in Hiſtoriis occurrant. Quæ hîc habet Orator de hac ipſa conſuetudine, quam ab iis putat ſervatum iri, ſi Rex Perſarum Ægypto arma inferret, nequaquam habet præter occaſionem. Jam enim Ægyptii ſub Nectanebo ipſorum Rege defecerant ab Artaxerſe, qui pacis amans modicis expeditionibus vix aliquando tentaverat perduelles ad obſequium referre, ſed lenitate vulnus potius exaſperans, nunc ſeriò de iis vi perdomandis, ac fortaſſe de Græcis in eam rem ſtipendio conducendis cogitabat. Utrumque exequutus eſt anno ab hinc tertio, ſi Diodoro [f] credimus, ait enim: Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων ἀπὸ Περσῶν ἀποστάντων κατὰ τοὺς ἀνωτέρω χρόνους, Ἀρταξέρξης ὁ ἐπικληθεὶς Ὦχος, αὐτὸς μὲν ἐν ἀν φιλοπόλεμος, ἐφ' ἡσυχίας ἦμενεν. Ἀποστέλλων δ' δωσάμενος, καὶ στρατηγὸς, πολλάκις ἀπετύγχανε διὰ τὴν κακίαν, καὶ ἀπειρίαν τῶν ἡγεμόνων. Διὸ καὶ καταφρονηθεὶς ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἠναγκάζετο καρτερεῖν, διά τε τὴν ἀργίαν, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς, εἰρωνικὸν. Κατὰ δὲ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς τῶν Φοινίκων, καὶ τῶν ἐν Κύπρῳ Βασιλέων μιμησαμένων τοὺς Αἰγυπτίους &c. παροξυνθεὶς ἔκρινε πολεμεῖν τοὺς ἀρεσκόντας. Καὶ ἔνιφθ. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐν μεγάλῳ τιθέμενος τὸ κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου, διὰ τὸ πρότερον ἐλάττωμα, πρεσβείας ἀπέστειλε πρὸς τὰς μεγίστας τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων, ἀξιῶν συστρατεῦσαι τοῖς Πέρσαις ἐπ' Αἰγυπτίους. *Cum ſuperioribus annis Ægyptii à Perſis rebellaſſent, Artaxerſes cognomento Ochus à bello alienus in otio conſidebat, miſſis Copiis, ac Ducibus, re ſæpiùs fruſtratus fuerat, propter iſtorum imperitiam, atque improbitatem. Quare ab Ægyptiis contemptus, otio, quietoque animo indulgens injuriam tolerabat. Per id verò temporis, cum Phœnices, & Cyprii Reges, Ægyptios imitati &c. Rex vehementer incitatus decrevit Perduelles bello aggredi.* Et infra: *Rex autem magni ducens Ægyptum in ſui poteſtatem redigere, ubi contritus fuerat, Legatos miſit ad maximas Græciæ Civitates, ut arma ſua cum Perſis contra Ægyptios conjungerent.*

[f] *A. a. O. 107. Diod. lib. 16.*

38. Gemini Orontis Græcorum Hiſtoriæ meminerunt, utriuſque verſuti, ac proditoris. Primus à minore Cyro ob factam in ſe conjurationem morte multatus eſt [g], de quo nullus hoc loco ſermo eſſe poteſt. Alter Myſiæ Prætor ab Artaxerſe miſſis contra Cyprum Copiis Præfectus, ſub Teribazo ſummo [h] Duce, hunc falsò apud Regem calumniatus, detectâque fraude, ignominiâ notatus, bellum deinde injuriam ulturus ſummo cum imperio ſuſcepit adminiſtrandum [i] à Tacho Ægypti Rege, Mauſolo Cariæ, Ariobarzane Phrygiæ Satrapis, aliiſque, qui ab Artaxerſe deſciverant, ſed ratus proditionis ſcelere hujus gratiam inire, maritimarumque Regionum præfecturam comparare ſibi poſſe, multas Urbes, peregrinos milites, & quot ſibi licuit rebellium Regiis Legatis conſignavit. Quid poſtmodum ipſi evenerit nec Diodorus, nec quiſpiam alius, ni fallor, meminit. Verùm cum hoc anno, octavo ſcilicet à defectione, eum Perſis inimicum narret Demoſthenes, conjecturâ ducor, nullum, aut leve tuliſſe memoratæ proditionis præmium, quamobrem iterum ad arma ſe contuliſſe.

[g] *A. a. O. 94 Xenoph. de Cyri exped. lib. 3.*

[h] *A. a. O. 98.*

[i] *A. a. O. 104 Diod. lib. 15*

39. Cur Phrygiam solùm nuncupat? An unam Asiatici Imperii provinciam pro omnibus dicit? Id sanè frigidulum foret hoc loco. Deinde cur Græci vel ipsam Patriam subactam non incolerent? Non casu accuratum, diligentissimumque Oratorem ita loquutum, sed aliquò collimasse putandum est. Itaque non longè abest à vero id sibi velle: Græci milites mercede conducti si contra Populares suos arma capiant, eosque Regi cogant obtemperare, ubi deinde militabunt? In Phrygiam venient, Provinciam, quæ, ut diximus, Persarum jugum detrectabat, ipsi Regi vindicaturi? At ea militia non distabit à vera servitute, quippe quotquot in ejus sunt potestate, statum, conditionemque servorum tenent, cum numquam bello quempiam aggrediatur, nisi ut adimat libertatem. Ita non malè mihi videntur hujus loci tenebræ dissipari.

40. Exemplo sunt Darii, & Xersis expeditiones, quibus dumtaxat apertè, dataque operâ Græcia petita est. Et si de Græcis Asiaticis habeatur sermo, nullum cum iis bellum à Persis susceptum est, nisi pro inferenda servitute.

41. De hac adversa Thebanorum in Persarum Imperium voluntate, ejusque confovendæ causa diximus num. 8. Nunc solùm addimus Demosthenem, ubicumque potest, in eosdem Thebanos inclinatum videri, qua de re ipsum Æschines mordet [1]: ἡ γὰρ, de illo ait, πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς φιλοτιμίαν. *Etenim præter cæteras iniquitates, Bœotiis favet.*

[1] *Æschin. in Orat. de fals. leg.*

42. Veteres, capitalesque discordiæ inter Thebanos, atque Athenienses intercedebant ob insitam finitimis gentibus æmulationem. Accedebant peculiares causæ, fovebatque commune odium Eubœa sæpiùs ab utrisque tentata, frequentesque Athenientium in Bœotiam expeditiones aut ad vindicandam sibi Provinciam, aut ad evertendam. Duce Myronide [m] totam sibi usurparunt, exceptis Thebis. Demosthene Imperatore iterum aggressi sunt [n], illata reliquis Bœotiis clade, maximâque à Thebanis accepta. Istorum pariter crebræ in Atticam excursiones, quas enarrare supervacaneum duco. Hinc utriusque gentis animi vehementer exasperati; sed nullâ re magis, quàm Platæensium tutelâ. Hos enim Athenienses acerrimè defendendos susceperant; cùm memores auxilii, quod Reipublicæ ii solùm detulerant apud Marathonem; tum rati eam Civitatem frænum Thebanis fore, à quibus intervallo septuaginta solùm stadiorum distabat. Et sanè ab *istis* numquam bello petita fuit, quin illi promptè, alacriterque defenderint, postremamque obsidionem, celeberrimam quidem, simul cum Civibus usque ad extremum non [o] sustinuerint. Manebant odii semina vel cum aliquando, prout ratio Reipublicæ postulabat, sibi invicem opitulabantur, nam statim, ac nullo communi periculo detinerentur, non amplius auxilium ferre consueverant, & ad ingenium redibant. Id enimvero (ut rem luculentissimo exemplo confirmem) evenit quàm maximè, cum Athenienses veriti Lacedæmoniorum potentiam iisdem Thebanis libenter suppetias iverunt, contra quos illico, perculsis [p] Lacedæmoniis steterunt. Quid autem ostendit magis, quanto se vicissim odio prosequerentur, quàm Multa Pindaro à Thebanis

[m] *A. 4. 0. 80*

[n] *A. 1. 08. Diod. lib. 12.*

[o] *Thucid. lib. 1. Diod. lib. 12.*

[p] *Xenoph. de reb. Gr. lib. 6. & 7. Diod. lib. 15.*

banis inflicta ? ob iſto Athenas carmine celebratas ?

q Æſch. in Ep. 4.

. . . . . λπαραὶ, Ϛ ἀοίδιμοι, Ελλάδος
Ἔρεισμα πλειναὶ Αθῆναι.
. . . . . *Pingues, celebreſque, Græciæ*
Columen inclytæ Athenæ.

Quod Poetæ damnum Athenienſes geminatâ Multæ pecuniâ reſarſerunt, æreâque illum ſtatuâ donarunt. Nec minus id ipſum odium palam facit Epaminondæ ſummi Imperatoris r apud Thebanos dictum: ὡς δεῖ τὰ τῆς Αθηναίων ἀκροπόλεως προπύλαια μετενεγκεῖν εἰς τὴν προσασίαν τῆς Καδμείας. *Quod oportet Athenienſium arcis Propylæa ad Cadmeæ* (quæ arx Thebanorum erat) *tutelam, atque ornamentum transferre.*

r Æſch. in Orat. de fal. fa legat.

43. Thebani, gens bello potius, quàm lucris dedita, divitiis non affluebant. At hoc præcipuè tempore ob Phocænſe bellum inopiâ laborabant, ut à Diodoro ſ accepimus. Quamobrem anno a. O. 107., nimirum ab hinc tertio, eos narrat ad Regem Perſarum iviſſe pecuniæ quidpiam oratum: ἐπὶ δ' τέτων Θηβαῖοι κάμνοντες τῷ πρὸς Φωκεῖς πολέμῳ, Ϛ χρημάτων ἀπορέμενοι, πρέσβεις ἐξέπεμψαν πρὸς τὸν τῶν Περσῶν Βασιλέα παρακαλέντες εἰσοδοποιῆσαι τῇ πόλει χρήματα. Ο δ' Αρταξέρξης προθύμως ὑπακέσας, ἔδωκεν αὐτοῖς δωρεὰν ἀργυρίε τάλαντα τριακόσια. *Interea Thebani Phocenſi bello defatigati, & pecuniæ indigentes, Legatos miſerant ad Perſarum Regem, aliquam Reipublicæ poſtulaturos. Artaxerſes autem iis alacriter auſcultans, tricena argenti talenta dono dedit.*

ſ Diod. l. 16

44. Non alios hoc loco intelligit Orator, quàm qui ſacro bello contra Thebanos implicabantur; nimirum, ut ſupra adnotavimus, Lacedæmonios, Phocenſes, & Peloponnenſium aliquos.

45. In memoriam revocat profligati Perſici belli tempus, quo tempore nullum Græcis felicius extitit; proinde nil mirum, ſi ſemper in ipſorum ore verſabatur. Maximam inde utilitatem perceperunt quicumque Signa pro libertate contra Xerſem ſequuti ſunt; cujus utilitatis nemo non meminit, qui res per id temporis geſtas Poſteritati conſignaverit, ſed lubet Diodori t ſolùm verba proferre: Τῶ δ' πολέμῳ παρὰ τὴν προσδοκίαν τὸ τέλος λαβόντος παράδοξον, Ϛ μόνον ἀφ' ἑαυτῶν ἀπελύθησαν οἱ τὴν Ελλάδα κατοικῶντες, ἀλλὰ Ϛ δόξαν μεγάλην κατεκτήσαντο: Ϛ τοσαύτης εὐπορίας ἐπληρώθη πᾶσα πόλις ἑλλήνις, ὥστε πάντας θαυμάσαι τὴν εἰς τοναντίον μεταβολήν. *At denique bello contra expectationem inſperatum exitum nacto, non ſolùm Græciæ habitatores ab omni periculo ſunt liberati, ſed maximam obtinuerunt gloriam; nullaque fuit græca Civitas, quæ divitiis cumulata non fuerit, adeò ut omnes mirarentur tantam fortunæ commutationem.* Hîc autem à Demoſthene peculiariter Lacedæmonios conſiderandos proponi nullus dubito. Iis enim præcipuo quodam modo id omne congruit, quod ait Orator, nimirum & Regis amicitiam repudiaſſe, quam Darius per Legatos, ab iiſdem, ut à Græcorum aliis expetierat, ſed Legatos hi non minus, quàm Athenienſes necaverant. Deinde cum adversâ uterentur fortunâ, ac malis multis lacerarentur, veriti ne ſibi ob patratum ſcelus ea contingerent, ad illud expiandum edixerunt, eſſetne Lacedæmoniorum aliquis, qui

t Diod. init. lib. 22.

vel-

vellet pro Patria mortem oppetere ; reperti ſunt Sperthius Aneriſti, atque Eulis Nicolai filius, genere, atque opibus clari, qui mortuo Dario, ad Xerſem, pœnam violatæ Legationis perſoluturi, perrexerunt; Verùm in Aſiam appulſi, ſtatim ab Hydarne maritimæ regionis Præfecto ad conciliandam Regi ſuæ Civitatis amicitiam pellecti, eam conſtantiſſimè recuſarunt, quare Suſam deducti, expoſitiſque mandatis Rex magnanimus Xerſes non ſolùm eos neci dare averſatus eſt, ſed iterum expetitâ Reipublicæ familiaritate, ac denegatâ, liberos dimiſit [u]. Congruit rurſum Lacedæmoniis alterum illud, quod initâ cum Græcis ſocietate ingenti gloria, maximâque potentia auĉti fuerint; nam partâ Perſarum victoriâ, quicquid erat graii nominis ad ipſos, aut ad Athenienſes acceſſit, eorumque dicto audiens fuit: Κοινῇ τε, Thucididis verbis utor [x], ἀπωσάμενοι τὸν Βάρβαρον, ὕστερον ὲ πολλῷ ὑπερίδησαν πρὸς τε Ἀθηναίους, ϗ Λακεδαιμονίους οἵτε ἀπὸ σπάρτης Βασιλέως Ἕλληνες, ϗ οἱ ξυμπολεμήσαντες. *Cum Barbarum communibus viribus depuliſſent Athenienſes, Lacedæmoniique, brevi temporis intervallo ad ipſorum alterutros Græci ſe contulerunt, cum qui à Regis amicitia diſceſſerant, tum qui cum ipſo decertaverant.* Denique iiſdem præſertim Lacedæmoniis convenit, quod initâ cum Perſis familiaritate, graviſſima deinde mala pertulerint. Illud ſine dubio fœdus indicat, quod pax ab Artaxerſe data cunĉtis Græcis, & ab Antalcida nuncupata, conſequuta eſt; cujus fœderis causâ, Xenophonte [y] authore, οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐπικυδέστεροι ἐγένοντο τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης καλουμένης: πρόσκαιροι γὰρ γνόμενοι τῆς ὑπὸ Βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης, ϗ τὴν ἀνομίαν τοῖς πόλεσι παρέσχοντες, προσέλαβον μὲν ξύμμαχον Κόρινθον, ἀνυπόμους ὲ ἀπὸ Θηβαίων τὰς Βοιωτίδας πόλεις ἐποίησαν, ὅπερ πάλαι ἐπεθύμουν. Ἐσωσαν ὲ &c. *Lacedæmonii longè majori gloriâ condecorati ſunt in componenda pace, quæ ab Antalcida dicta eſt. Siquidem pacis ejuſdem arbitri à Rege conſtituti, libertatem Civitatibus dederunt, conjunctâque cum Corinthiis ſocietate, Bœotiæ Urbes liberas à Thebanis conſtituerunt, ut jamdiu concupierant.* Quamobrem cum elati animo inſolentes ſe gererent, Thebanorum armis, quos in deſperationem adduxerant, atrociſſimâ ad Leuctram pugnâ perculſi ſunt. Enimvero ſummo artificio *Demoſthenes* hanc diverſam Lacedæmoniorum fortunam in medium profert. Cum enim propter inveteratam æmulationem, inſtauratasque ſæpius inter ſe bella, ipſorum fides Athenienſibus ſuſpecta eſſet, nec fœderi, quo tum conjungebantur, ſatis crederent, oſtendit ex eorumdem eſſe utilitate tueri cum Græcis ſocietatem, & à Rege Perſarum disjungi.

[u] *Herodot. in Polymn.*

[x] *Thucid. lib. 1.*

[y] *Xenoph. de reb. græcis lib. 5.*

46. Quibus calamitatibus oppreſſi fuerint Lacedæmonii poſt Leuctricam pugnam, & quàm miſerè de ſtatu ſuo dejecti paulò infra referemus.

47. Nihil antiquius fuit Medorum Regibus, quàm pecuniis, opes, fœderibus Græcorum inter ſe diſcordias confovere, ſecum animo reputantes, non aliter bellicoſiſſimam gentem perdomari poſſe, aut ab Aſia removeri. Hinc avidè partium patrocinium ſuſcipere, illorum diſſidiis ſe ſe immiſcere, vocati auxilia ſubmittere, arma conjungere, ferire fœdera, quorum plura, prout ſua res poſtulabat, modò cum Lacedæmoniis

ĉta,

ieta, modò cum Thebanis, atque Athenienſibus. Monet igitur Demoſthenes, ne Regi ulla detur occaſio paria gerendi, neve hoc pacto ejus utilitatibus inſerviant.

48. Nemo quidem negabit Aſianos pejerare conſueviſſe. Plura exempla nobis exhibet Xenophontis liber, quo minoris Cyri expeditionem literis conſignavit; non unum pariter altera ipſius Hiſtoria de rebus Græcorum geſtis. Quis Tiſſapherni, ut reliqua taceam non iraſcitur, cum ſciſcitatus Ageſilaum, quamobrem cum exercitu mare tranſmiſiſſet, acceptoque reſponſo, ob Græcos in libertatem vindicandos; ſubdolè ſe id à Rege curaturum promiſit, datoque juramento inducias fecit. Verùm [a] ὁ δὲ Τισσαφέρνης, ἃ ὤμοσεν, ἐνθὺς ἐψεύσατο. Ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν, στρατόπεδα πολὺ Βασιλέως πρὸς ᾧ εἶχε πρόσθεν, μετεπέμπετο. *Tiſſaphernes, quæ juraverat, ſtatim ementitus eſt. Nam tantùm abfuit, ut pacem ſuadendam ſuſciperet, quin magnum à Rege exercitum poſtulatum miſit, præter illud, quod antea obtinebat.* At æquè nemo fatebitur Græcos à periuriis, ac fraude abhorruiſſe:

Ignari ſcelerum tantorum, artiſque Pelaſgæ.

de miſeris, deceptiſque Trojanis cecinit Vatum Latinorum maximus [a].

[a] Xenoph. de reb Græc. lib. 3.

[a] Virg Æn. lib. 2.

49. Darium, & Xerſem dicit, quorum bella adverſus Græcos inauſpicatò ſuſcepta, ſummaque infelicitate profligata ſæpius indicavimus.

50. Quantùm Athenæ poſt ſecundum Medicum bellum gloriâ, opibus, auctoritate, Imperio auctæ fuerint ſcribit Thucidides [b] eodem loco à nobis dudum laudato, quo de Lacedæmoniis idem teſtatur; alterum teſtimonium affero Diodorum [c], ſic de illo Reipublicæ ſtatu loquentem: Μάλιστα δ' Ἀθηναῖοι τὴν τε δόξῃ, καὶ ἀνδρίᾳ προκόψαντες, διωνομάσησαν καθ' ὅλου χεδὸν τοῦ Ὁυμμένου. Ἐπὶ ποσὸν γὰρ τοῦ ἡγεμονίαν αὐξῆσαν, ὥστε ἀνὰ Λακεδαιμονίων, καὶ Πελοποννησίων ἰδίᾳ μεγάλας δυνάμεις περσικὰς, καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θαλάττην κατηγωνίσατο, καὶ τοῦ περιδόητον Περσῶν ἡγεμονίαν ἐπὶ ποσὸν ἐταπείνωσαν, ὥστε ἀναγκάσαι πάσας τὰς κατὰ τὴν Ασίαν πόλεις ἐλευθερῶσαι κατὰ συνθήκας. *Præſertim verò Athenienſes maguo curſu ad gloriam, ſtrenuitatemque pergentes, per univerſum prope terrarum orbem egregiam ſibi nominis famam comparârunt. Siquidem auxerunt adeo vires Imperii ſui, ut nullâ Lacedæmoniorum, ac Peloponnenſium ope, proprio Marte maximam Perſarum potentiam terrâ, marique dejecerint, ipſorumque Regnum illuſtre ſic afflixerint, ut neceſſitatem impoſuerint, græcas per Aſiam urbes in libertatem, inito pacto, reſtituendi.* Enimvero cum antea Urbs clariſſima Imperium ſuum concluſiſſet anguſtis finibus, poſtmodum tot Inſulis, maritimâque orâ, vi ſibi adjunctis, aut populorum voluntate, longè, latèque dominata eſt. Ante iſtud tempus modico Ærario, perexiguo equitatu; & ſi pacis bona complectamur, nullo vigebat literarum ſtudio, nullo artium ingenuarum. At verò confecto Perſico bello, ampliſſimâque ſibi partâ victoriâ adeò viribus, divitiis, de quibus opportunior loco dicemus, Artificum induſtriâ, ſcientiarum gloriâ floruit, ut numquam majorem felicitatem adepta ſit. Nihil autem utraque tempora diſtinxit magis, quàm res navalis; hanc ſiquidem Athenienſes ante Medi-

[b] Thucid. lib. 1

[c] Diod Hiſtor. lib. 12.

cum

cum bellum adeo exilem habuerint, ut vix quinquaginta Naves obti-
d Pollux Onomaſt. nuerint, ſeu, ut Pollux [d] memorat, octo & quadraginta, unaquâ-
que Naucrariâ ſingulas præbente, eaſque non tectas, ac ferè omnes
quinquagenûm Remigum, quorum paucioribus nulla per id quoque tem-
poris ad bellum inſtruebatur, cum centum ſupra viginti eas impellerent,
quæ magnitudine cæteras vincebant, ut Thucidides colligit ex Home-
e Thucid. lib. 1. ro [e]; Τὰς (ναῦς) μὲ βοιωτῶν, εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν: τὰς δ' Φιλοκτήτου πεντή-
κοντα. Διμοῖρον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μεγίστας, καὶ ἐλαχίστας. *Bœotorum naves ba-
buiſſe remiges centum viginti; Philoctetæ verò, quinquaginta; demo-
ſtratus, ut mihi videtur, maximas, minimaſque.* A quo tempore vel
quadringentas triremes, ut nuper adnotavimus, conſtruxerunt, quam-
vis ad ſummum trecentis navigaverint. Qua de re præter adductos te-
f Xenoph. de Cyri exped. lib. 7. ſtes, Xenophontem [f] damus, mirificè noſtram illam ſententiam confir-
mantem, ἡμεῖς γὰρ, ait, οἱ Ἀθηναῖοι ἐστράτευσθημεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Λα-
κεδαιμονίους, καὶ τοὺς συμμάχους, ἔχοντες τριήρεις, τὰς μὲ ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς
νεωρίοις, οὐκ ἐλάττους τεσσαράκοντα. *Nos enim Athenienſes bellum ſuſcepimus
contra Lacedæmonios, eorumque ſocios, cum partim in mari, partim in
Navalibus haberemus Triremes non minùs, quàm quadringentas.*

51. Sedandis inteſtinis diſcordiis nullum ſanè luctuoſius, at ſimul
nullum potentius remedium eſt, quàm bellum externum. Quieſcunt e-
nim turbulenti Cives, cum pro libertate adverſus hoſtes pugnandum eſt;
ſiquidem minus dolet, Civium aliquibus dignitate cedere, quàm Inimi-
cis ſervire. Romæ tumultuantem plebem ut plurimùm externa bella
compreſſere. Græcos inter ſe diſſidentes, nec animis tantùm, ſed armis
atrociter dimicantes Medicum bellum compoſuit. Tunc enim Lacedæ-
monii cum Peloponnenſibus, Bœotis, Calcidenſibus conjuncti bellum
Athenienſibus commoverant, quos pridem libertati reſtituerant, ſed eo-
rum augeſcentem potentiam timebant; dimicabatur magna animorum
contentione, incerto eventu. Simul Athenienſes graves gerebant cum
Æginetis inimicitias, quod Bœotis opem attuliſſent. Hinc utriuſque
populi claſſes eductæ, navaleſque pugnæ. Græcorum alii in unam, alii in
alteram partem conceſſerant. Ecce tibi, Darius in Græciam irruit, ac
ſtatim deponuntur arma civilia, ſponte corruunt provinciales diſcordiæ,
g Herodot. lib. 5 & 6. ipſique Lacedæmonii Athenienſibus opitulatum veniunt [g]. Huc in præ-
ſenti Demoſthenis verba referuntur, monſtratque Perſarum Regem hu-
juſce rei non ignarum, à bello adverſus Græcos ſe contenturum, ne ip-
ſis occaſionem præbeat domeſticas lites componendi, paciſque inter ſe
conſtabiliendæ.

DE

DE MEGALOPOLITIS.

IN ARGUMENTUM.

1 LEuctricum prælium inter Græcorum atrociora diligenter à Xenophonte [a], ac Diodoro [b] describitur, aliquâ rerum gestarum, occisorumque numeri inter ipsos auctores diversitate. Si nihil nostrâ interesset litem dirimere, eam secundùm Xenophontem scriptorem συγχρονον judicaremus. Cleombrotus Spartæ Rex Lacedæmonios, eorumque socios in aciem educere prope coactus est, nolebat enim cum Thebanis, quibus Patriæ periculum addebat animos, ipsa desperatione ferocientibus, dimicare. Pugnatum utrinque pari militum virtute, ac Ducum strenuitate, sed impari disciplinâ. Nam Epaminondas Thebanos suos instruxit callidiori arte, ac sagaciori, dum prælium committitur, scientia militari usus est. Illico Thebanorum equitatus hostium equites in fugam vertit; cornu sinistrum à dextro Lacedæmoniorum, cui Cleombrotus præerat, perculsum. At ex altera parte victores Thebani restitutâ pugnâ in sinistro cornu hostes fuderunt, postquam Cleombrotus multis confectus vulneribus ex acie semivivus excessit. Victoria penes ipsos Thebanos fuit vel ipsis fatentibus Lacedæmoniis, qui per inducias Mortuos suos recuperarunt. Hi fuerunt, si Xenophonti credimus, 1700., si Diodoro, quatuor millia; ex Thebanis trecenti. Cladis nuntio Spartam delato, necatorum Cognati splendidâ induti veste lætitiæ signa dederunt; eorum verò, qui fugâ mortem effugerant, sordidati mœrorem præseferebant; insigni documento, honestam necem turpi vitæ præhabendam esse. Illud est omnium admiratione celebratum, quod veteri vaticinio per hominum ora ferebatur Lacedæmonios ibi maximâ clade labefactandos esse, ubi Virginum esset monumentum, quæ ab ipsorum Legatis corruptæ mortem sibi conscivissent. Id exitus comprobavit, siquidem certatum est, ubi Leuctri, unde ager nomen acceperat, ac Scedasi filiæ conditæ sunt, quæ per vim oppressæ omini occasionem præbuerant, memorabilique Numinis ultioni. Post eam pugnam à Lacedæmoniis Peloponnensium aliqui desciverunt, partim ipsorum odio, partim amore libertatis. Argivi cum Arcadibus palam in eos arma intulerunt, vocatis in auxilium Thebanis, quibuscum consociati Laconiam vastare, quæ per annos quingentos omnis populationis expers fuerat, ac Spartam ipsam aggredi non dubitarunt. In tanta fortunæ commutatione (qui enim nuper Thebas obtinuerant, nunc de Patria periclitabantur) Spartani urbem suam, quam veteri instituto nulla cingebant mœnia [c], undique munire student, quodque in maximis Reipublicæ angustiis fieri solet, servos ad arma vocant, promissâ, cum debellatum foret, libertate; eorumque sex millia nomen dedisse memoriæ proditum est. Athenas quoque ad æmulam Civitatem, sibique non lon-

[a] *Ol. C. 102. Xenoph de reb. Græc. lib. 6.*
[b] *Diod. lib. 15.*
[c] *Ol. C. 102.*

go temporis intervallo obnoxiam, auxilium orantes Legatos mittere, coacti sunt [d].

(d) *Diod. lib 15. Xenoph de reb Grec lib 6.*

2. Eodem tempore memorati Lacedæmoniorum Legati, quo à Thebanis, alteri Athenas venerunt, datâque utrisque Concione, ac re multùm deliberatâ demum Athenienses, quamvis cum iisdem Thebanis fœdere conjungerentur, opem Spartanis ferre decreverunt. Jucundum erit Diodori verbis probè rem descriptam audire [e]: Ὁ γὰρ Ἀθηναίων δῆμος, μεγαλόψυχος ὢν, καὶ φιλάνθρωπος, τῇ μὲ τῶν Θηβαίων ἰσχυῖ ὑ κατεπλάγησαν, τοῖς ὃ Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ καθαιρέσεως καθεστῶσιν ἐβοήθησαν βουλῇ παθήμασι. Καὶ παραχρῆμα στρατηγὸν καταστήσαντες τὸν Ἰφικράτην, ἐξέπεμψαν, μὲ τοὺς νέους ἀνθημερὸν, ὄντας μυρίους, μὲ δισχιλίους. Ἰφικράτης μὲν ἐν προθύμως ἔχων τοὺς στρατιώτας, προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος. *Populus enim Athenienſium magnanimitate, humanitateque ductus, nec Thebanorum potentiâ perterritus, Lacedæmoniis in diſcrimen ſervitutis adductis, veluti conſpiratione facta, opem ferre ſtatuerunt. Confeſtim igitur Iphicratem ſummo cum imperio ducem conſtituentes, cum duodecim Juvenum millibus, uno die conſcriptorum expedierunt. Iphicrates autem conſpectâ militum alacritate diligenter cum exercitu proceſſit.* Nec eo contenti, cum audiſſent, Bœotos Epaminonda Duce ab Arcadibus, Argiviſque vocatos Spartam ipſam bello petere decreviſſe, ut monuimus, denuo Chabriam cum altero exercitu ſubmiſerunt, eique mandarunt, ut Iſthmo occupato Bœotos à transitu prohiberet. Audiendus eſt hoc pariter loco Diodorus [g]: Ἀθηναῖοι δ' πυθόμενοι τὴν Βοιωτῶν στρατιὰν παρεῖναι εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐξαπέστειλαν δύναμιν, μὲ στρατηγὸν ἐπ' ἀυτὴν Χαβρίαν. Οὗτος ὃ παρελθὼν εἰς Κόρινθον, μὲ προσλαβόμενος μὲ παρὰ Μεγαρέων, μὲ Πελληνέων, ἔτι δ' Κορινθίων στρατιώτας, στρατόπεδον συνέστησατο ἀνδρῶν μυρίων. Μετὰ δ' ταῦτα Λακεδαιμονίων, μὲ τῶν ἄλλων συμμάχων παραγενομένων εἰς Κόρινθον &c. *Athenienſes verò cum intellexiſſent Bœotorum exercitum ad Poloponneſum accedere, adverſus illos Militum Copias, Chabriamque Ducem miſerunt. Is Corinthum veniens, accipienſque à Megarenſibus, Pellenæis, Corinthiiſque Cohortes, agmen conflavit decem millium virorum. Ac rurſus Corinthum ſupervenientibus Lacedæmoniis, aliiſque ſociis &c.* Quod cum ita geſtum ſit, patet nihil unquam Athenienſibus antiquius fuiſſe, quàm frænum injicere cuicumque Græcorum ſe ſuper alios efferre vellet, atque ita Græciæ libertatem ſartam, tectam ſervare.

e *Diod ibidem Xenoph ibidem*

f *Eod a. 4. O 102*

g *Diod. lib. 15.*

3. Nulla unquam gens tam facilè fecit, diſrupitque icta inter ſe fœdera, ut Græci. Reliqua taceo, eaque ſolùm commemoro, quæ nunc ad rem noſtram faciunt. Athenienſes cum Thebanis ſocietatem coeunt a. 3. O. 100.; contra quos Lacedæmoniis auxiliantur a. 4. O. 102. Cum Arcadibus ſe conjungunt a. 3. O. 103., & contra iſtos, atque Thebanos pugnant apud Mantineam ann. 2. O. 104. Cum Phocenſibus, ac Lacedæmoniis eoſdem Thebanos oppugnant ab ann. 2. O. 106., uſque ad finem belli ſacri; atque interea, dum iſtud viget, adverſus Lacedæmonios Megapolitæ poſcunt, ut ſibi auxiliatum veniant [h]. Quis tantas fœderum viciſſitudines non obſtupeſcat? Quis tantas, ac tam celeres animorum com-

h *Diod lib. 15. Xenoph. de reb Græc. lib 7 Demoſthen. in hac Orat.*

commutationes cogitando complecti poſſit? An putabant veterum Sociorum fœdera non diſſolvi, novo cum ipſorum hoſtibus inito? aut nullam his pariter fieri injuriam, ſi ad priſtinam illorum familiaritatem redirent? Credo hujuſmodi Societates non propria fœderis appellatione uſurpandas eſſe, ſed opportunam armorum conjunctionem dicendas, prout cujuſque populi utilitas, ac ratio poſtularet, atque ideo neminem religioni duxiſſe modò hoſtem, modò amicum ſe gerere. Quod ſanè inſtitutum huic Orationi viam fecit, ut jam dicendum ſuſcipimus.

4. Cum Arcades, & Argivi poſt Leuctricam pugnam, ut diximus, bellum Lacedæmoniis intuliſſent, multis levioribus prœliis victores, tandem ab ipſis Lacedæmoniis in maximas loci anguſtias adductis, atrociſſimâ plagâ perculſi ſunt [l]. Nam decem ipſorum millia occubuerunt, hoſtium nemine occiſo; quod fidem ſuperat, ſed vades adſunt Xenophon, ac Diodorus [l]. Lætos eâ victoriâ Lacedæmonios, quæ prima ipſis obtigerat poſt Leuctricum vulnus, Arcades pertimuerunt, ſibique ab illorum armis malè ominati, ut ſuæ gentis ſaluti conſulerent, eam è viginti Menaliorum, Parrhaſiorumque pagis congregarunt, conditamque opportuno loco Urbem, quæ ex ipſius magnitudine Megalopolis dicta eſt, ipſi habitandam dederunt. Pauſanias [m] triginta ſeptem populos monet in eam Coloniam confluxiſſe, quorum nomina memoriæ prodit. Addit Arcades id conſilii ſuſcepiſſe Epaminondæ hortatu, ab eoque mille Thebanos miſſos, duce Pammene, ne Coloniæ deductio quidpiam moleſtiæ ab inimicis ſuſciperet. Verùm cum, Xenophonte auctore, certum ſit, eoſdem Arcades è Lycomedis ſententiâ decreviſſe, niſi communicato imperio non amplius cum Thebanis in militiam ſe profecturos, idque iſtos ægrè tuliſſe, ac proinde abalienatos animo illorum cladem libenter audiviſſe, fortaſſe nemo facilè Pauſaniæ teſtimonium capiet. Quamquam abſurdum minimè videri poſſit, Thebanis depreſſam Arcadum ſuperbiam ex animi ſententia accidiſſe; ſimul verò bellicoſiſſimam gentem, Lacedæmoniorum æmulam, ſibique utilem labefactari penitus noluiſſe. Megalopolis ædificatio, eaque veluti firmiſſimum propugnaculum contra Laconiam poſita, malè audiit apud Lacedæmonios; quapropter vix è tantis ruinis emerſerant, cum ei graves, ac moleſti extiterunt, de ipſaque delenda cogitarunt. Initium fuit rei pertentandæ an. 1. O. 107. [n], quo in Megalopolitarum fines infeſta duxerunt Signa. Ii verò diffidentes rebus ſuis, opem à fœderatis Thebanis, Argivis, Sicyoniis, Meſſeniiſque poſtularunt. Ab Athenienſibus autem, tacet Diodorus, ſed ex hac Demoſthenis Oratione, poſtulatam fuiſſe certum eſt; datam verò non arbitror, nec tamen conceſſam Lacedæmoniis, quorum pariter Legati ipſam exoraturi Athenas venerant. Meæ quidem ſententiæ magnum momentum præbet Diodori ſilentium, qui cum accuratè, à quibuſnam utrique populo ſubmiſſa fuerint auxilia, deſcribat, Athenienſes præterit. Et ſanè Lacedæmoniis non faviſſe, ne ſi victores, potentiæ incrementum ſumerent; Megapolitis, ne nullâ utilitate contra fœdus cum iiſdem Lacedæmoniis pro bello ſacro, quod adhuc manebat, ictum face-

l *Ad. 1. O. 101*

l *Xenoph. de reb Græc. lib 7. Diod. lib 15.*

m *Pauſ. in Arcad.*

n *Diod lib. 16. Pauſan. in Arcad.*

facere viderentur. Tantis enim aliorum viribus illi recreati fuerant, ut nihil sibi à Spartanis timere possent. Quin etiam variante armorum fortunâ, acceptisque invicem cladibus pax eodem anno composita est. Quod si cui veniat in mentem cogitare, quid causæ fuerit, quod Phocenses opitulatum Lacedæmoniis venerint, Athenienses nequaquam, cum utrique eodem fœdere continerentur, non aliam fortasse inveniet, quàm quę nuper à nobis dicta est, nimirum ne si malè Arcadibus contigisset, iidem Lacedęmonii nimiùm viribus augerentur, quod omni vi Demosthenes urget. Hanc etiam rationem Megapolitis animos dedisse puto ad Athenienſium opem implorandam, quamvis non uno ipsis nomine se hostes profiterętur: Adeo tum temporis Reipublicæ utilitas fœderibus moderabatur. Megalopolis multos præclaros viros edidit, quos inter Polibius. Non longam mansit ætatem, fuitque in proverbio: ἠρημία μεγάλη ἐστὶν Μεγαλόπολις, *Magna solitudo est magna urbs*. Ex ejus ruinis emersit ad montium radices, ac prope Alpheum flumen vicus humilis, *Leondari* ab incolis nuncupatus, clarissimæ Civitatis index. Quanta sit hujus Orationis venustas, robur, ars, difficultas æquare verbis non possum. Orator profectò nihil sibi reliquum facit, quo rem difficillimam suadeat, nempe ut contra amicos Lacedæmonios inimicis Arcadibus Athenienses auxilientur.

IN ORATIONEM.

5. THeodemo Athenis Prætore, quem Eudemum Diodorus vocat, Concionem istam à Demosthene dictam fuisse Dionysius Halicarnasseus [o] monet his verbis: ἐπὶ δὲ Θεοδήμου τοῦ μετὰ Διότιμον ἄρξαντος &c. τὸν λόγον περὶ τῆς Μεγαπολιτῶν βοηθείας δημηγορικὸν, ὃν αὐτὸς ἀπήγγειλε: *Theodimo post Diotimum Prætore &c. Orationem pro Megapolitarum auxilio ad Populum habitam, quam ipse pronunciavit*. Eudemum verò Præturam gessisse an. 4. O. 106. à Diodoro [p] accepimus; quo tempore vigesimum octavum ætatis suæ Demosthenes agebat. Eam verò disjungi non posse ab hoc anno probat Lacedæmoniorum in Arcadiam irruptio facta initio sequentis an. 1. O. 107. [q], quæ Oratori causam dicendi dedit. Nec dubitari potest, quin sub exitum dixerit ejusdem anni quarti, cum illi parati jam erant ad invadendum, imminentique belli discrimine tenerentur Arcades. Incipiebant Attici annum suum à Solstitio æstivo, primusque mensis erat ἑκατομβαιών, cujus pars cum Junii parte congruit. Igitur exeunte anno quarto, ideſt sub æstatis initium, arma à Spartanis expediebantur, quæ mox sub initium alterius anni in Arcadiam intulerunt.

o *Dionys. Ep ad Ammæum.*

p *Diodor. lib. 16.*

q *Diod ibi.*

6. Tres habuit Græcia præcipuas Urbes, ut sæpius admonuimus, quę acerrimè inter se de principatu certarunt, atque aliquando unaquælibet obtinuit, Sparta, Athenæ, Thebæ. Proinde nihil earum magis intererat, quàm cæteras infirmo esse virium robore, ne caput attollerent.

Hinc

Hinc Demoſthenes veluti rem exploratiſſimam ponit, ac tamquam totius Orationis fundamentum, nimium Athenienſibus conducere, Thebanorum Imperium, ac Lacedæmoniorum concuſsà, afflictàque uti valetudine.

7. Geminæ fuerunt in Græcia urbes Orchomeni appellatione; alteram ab Orchomeno Lycaonis filio in Arcadia conſtructam accepimus, ab Homero [r] πολύμηλον *Ovium feracem* vocatam, de qua nullus hìc ſermo; alteram in Bœotia ab Orchomeno Minyæ filio, Neptuni nepote, quæ Minyæ cognomento ab Arcadica diſtinguebatur, quæque nunc à Demoſthene nuncupatur. Urbs olim clariſſima, rerum geſtarum gloriâ, atque opibus illuſtris [s], heroicis temporibus Thebas vectigales habuit, quoad iſtas Hercules erexit adeo, ut à tributo immunes conſtituerit. Deinde auctì quàm maximè viribus Thebani poſt Leuctricam pugnam ſtatim æmulam Civitatem magno exercitu perdomandam ſtatuerunt, ſed moniti ab Epaminonda [t] ne victoriæ decus ambitione, perniciosaque dominandi cupiditate corrumperent, ſociam potius, quàm ſervam ſibi adſcripſerunt. At verò poſt Mantineenſe prælium, quo ille fortiter occubuit, nacti quærelarum occaſionem, penitus exciderunt. Cum enim aliqui Thebanorum exules Reipublicæ ſtatum convellere, & ariſtocraticum mutare vellent, in conſpirationis ſocietatem, præter alios, trecentis Orchomeniis equitibus adſcitis negotium dederunt tumultum Thebis excitandi quo die illùc juſſi venire ad armorum luſtrationem debuiſſent. Exules ipſi veniam conjurationis deprecaturi, Orchomeniorum ſcelus Magiſtratibus prodiderunt. Capti Equites, ſupplicioque affecti cauſam Thebanis præbuerunt vetus vindictæ deſiderium in æmulam urbem explendi. Quapropter, ut Diodori [u] verbis utar καιρὸν ἔχειν νομίσαντες, καὶ πρόφασιν εὐλόγως τῆς τιμωρίας λαβόντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸν Ὀρχομενὸν, καταλαβόντες τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἄνδρας ἀπέκτειναν, τέκνα δὲ, καὶ γυναῖκας ἐξωδραποδίσαντο, *occaſionem accepiſſe rati, honeſtamque vindictæ cauſam, in Orchomenum infeſta Signa intulerunt. Urbe verò in ſui poteſtatem redactâ, quicquid hominum habuit, occidione delerunt, Pueris, ac Fœminis in ſervitutem adductis.* Hujuſmodi fato ea civitas perfuncta eſt, quæ modò paucis tuguriis loci memoriam, clariſſimumque retinet nomen.

[r] *Iliad.* 8. v. 605.

[s] *Pauſan. in Bœotic.*

[t] *Anno* 102.

[u] *Diod. lib.* 15. *Anno* 104.

8. Theſpiæ urbs Bœotiæ à Theſpia Aſopi filia, vel à Theſpio Erechthei nomen accepit, ab Homero [x] non prætermiſſa.

[x] *Iliad.* 8. v. 500.

Θεσπείαν, Γραΐην τε, καὶ εὐρύχορον Μυκαλησσὸν.

Theſpiam, Græamque, & latum Micaleſſum.

ad Heliconis radices condita, Thebanorum odio clara, quibus gratum facturus Xerſes eam diripuit, incenditque. Sic enim Herodotus [y]: Ὁ γὰρ δὴ βοιωτῶν πρατόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτέων ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦλθε ἐς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐκάη. Ἐπέρησε δὲ Θεσπιέων τε, καὶ Πλαταιέων τυθέντων Θηβαίων, ὅτι σφι ἐμήδιζον. *Exercitus enim cum Xerſe Bœotiam ingreſſus, incensâ Teſpienſium Urbe, quam ipſi deſertam reliquerant in Peloponneſum fugientes, Athenas pervenit, omniaque regionis illius populabatur. Incendio*

[y] *Herod. in Urania.*

dio autem Teſpiam, Plataeamque abſumpſit certior à Thebanis factus, quod Medis adverſabantur. Deinde Thebani eam bis fruſtra an. 4. Ol. 100. tentatam penitus everterunt tertio ab illinc anno [a]. Quamobrem Epaminondas hanc gentem ſuſpectam habens, noluit conjunctam cæteris Bœotis in prælio ad Leuctram dimicare, ac diſcedendi facultatem dedit. Audita verò Thebanorum victoriâ, in Cerenum agri ſui Caſtellum munitiſſimum ſeceſſit, ſibi à victoribus metuens; nec immeritò, quippe id ſtatim Epaminondas obſidione cinxit, atque expugnavit [a]. Thebis vix tandem ab Alexandro Magno deletis, caput è ruinis extulit; ac Ciceronis ætate ignobile oppidum ſolâ Cupidinis ſtatuâ, quam Phrine nobilis meretrix Civis ſua dicaverat, honeſtabatur: *Idem, opinor, Artifex ejuſdem modi Cupidinem fecit illum, qui eſt Theſpiis, propter quem Theſpiæ viſuntur, nam alia viſendi cauſa nulla eſt* [b]. Nunc *Teſpe* dicitur, vilis pagus, veteris dumtaxat urbis locum Viatoribus monſtrat.

a Diod. l. 15

a Pauſ. in Bœot.

b Cic. Ver. 4

9. Platææ Bœotorum, urbs infra Citæronem montem ſita, ſeptuaginta ſtadiis Thebis diſtans, non longè ab Aſopo flumine, memorabilis trecentorum millium Medorum clade, quam ibi à Græcis Mardonius ipſorum Imperator accepit; ſuâque obſidione, quam diu ſtrenuè, fortiſſimèque ſuſtinuit [c]. Homero non ignota; canit enim.

c Strabo lib. 9. Thucid. l. 3. Herod. Diod.

Οἱ τε Πλάταιαν ἔχον [d]

Quique Plataeam habebant.

d Hom. Iliad. β. v. 504.

æquè inimicos habuit Thebanos, ac Lacedæmonios, nec minùs Athenienſes amicos. Prima Lacedæmoniis fuit odii cauſa, quod abſoluto Perſico bello, cum, ut ipſi Archidamo exponunt [e] Παυσανίας ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς Μήδων, μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυναραῦσαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης, ἣ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ Διὶ ἐλευθερίῳ ἱερὰ, καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους, ἀπέδοσαν Πλαταιεῦσι γῆν, καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν: στρατεύσαι δὲ μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς, μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ. Εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν, *Pauſanias Lacedæmonius Cleombroti filius, liberatâ à Medis Græciâ, apud nos foret cum iis Græcorum, qui ſubeundo pugnæ diſcrimini non defuerunt, ſacrificans in Plataenſium Foro Jovi Liberatori victimas, omneſque invocans Socios, Plataenſibus agrum, urbemque noſtram habitandam, propriiſque legibus temperandam reddidiſſet, unumquemque ab injuriis, aut ſervitute nobis inferendâ interdicens. Quod ſi ſecus; ab iis, qui adſint Socii, pro ſuis viribus conferri nobis auxilium*; cum inquam hoc beneficio Platæenſes à Lacedæmoniis fuiſſent affecti, gratiam iis non habuerunt. Nam cum Pauſanias è manubiis Tripodem Delphis communi nomine ἀρχηγέτην τῷ Ἀπόλλωνι τῆς Βαρβάρων, *datæ contra Barbaros fortitudinis præmium Apollini* dedicaſſet, donario, veluti ſui eſſet unius, inſcripſit:

e Thucid. lib. 1.

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς, ἐπεὶ κράτον ἄλεσε Μήδων,
Παυσανίας Φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε.
Græcorum Dux, poſtquam profligavit Medorum Copias, Pauſanias hoc monumentum Phœbo conſecravit.

Quod

Quod ægrè cunctis Græcis ferentibus, ſoli Platæenſes apud Amphictyonas mille talentûm actionem Lacedæmoniis pro ſociis intenderunt, coegeruntque eraſis prioribus, verſus alios apponere, quibus, quæ Urbes fuiſſent participes faciendi muneris, oſtenderentur [f]. Fuerunt deinde graves, atque irati Platæenſibus Lacedæmonii propter perpetuam illorum erga Athenienſes familiaritatem. Quæ quidem familiaritas utilitate conciliata (quippe nimiùm Athenienſium intererat Platæas firmiſſimum contra Thebas propugnaculum ſtare; ac Platæenſium, contra potentiſſimos hoſtes non deſtitui Athenienſium ope) mutuis beneficiis conſervata fuit. Siquidem ſoli Platæenſes in prælio cum Athenienſibus fuerunt apud Marathonem, eorumque naves conſcenderunt in navali pugnâ ad Artheniſium. Iſti contra nunquam fidiſſimis ſociis defuerunt, ſæpius ſuſceptâ illorum tutela, cum ipſis ad extremum uſque toleratâ ejus Urbis obſidione, qua captâ Civibus Scionem Inſulam habitandam dederunt, ac poſtremò, ut mox dicemus, Athenis receptos Civitate donarunt. Thebani eoſdem Platæenſes ingenti odio proſequebantur, quia ſibi morem gerere detrectabant, freti Athenienſium amicitiâ; ex eaque civitate periculum ſæpius fuerat ipſorum Reipublicæ. Fatum igitur diu agitatæ, concuſſæque hujus Urbis id fuit: Xerſes Thebanis obſequutus illam, ut dudum diximus, flammis conflagravit an. 1. O. 75. [g] Non ſemel tentatam, ac dirâ demum obſidione labefactatam in deditionem acceperunt Lacedæmonii a. 3. O. 89. ut ex Thucid. habetur, aut an. 2. Ol. 88. ut ex Diodoro [h]. Conceſſa Thebanis, incolenda datur Megarenſibus, iiſque ipſorum Platæenſium, qui exulabant. Inſequenti anno diruitur; ὕστερον δ', Thucidides inquit, καθελοντες αὐτῶν ἐς ἔδαφος πᾶσαν τὴν ὀφ' ἑαυτοῖς πόλιν, ᾠκοδόμησαν πρὸς τῷ ἱερῷ τῆς Ἥρας κατὰ μέσον διαστον ποδῶν παντα χῆ κύκλῳ, οἰκήματα ἔχον κάτωθεν μὲν ἀναθεν. Καὶ ὁροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς ἀφ' Πλαταιῶν ἐχρήσαντο: Καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἔνδον ἐν τῷ τειχει ἵππια, χαλκοῦς, καὶ σιδηρους, κλίνας κατασκευάσαντες, ἀνέθεσαν τῇ Ἥρᾳ, καὶ νεὼν ἑκατόμπεδον λίθινον ᾠκοδόμησαν αὐτῇ. Τὴν δ' γῆν δημοσιώσαντες, ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, ἐξ ἐνέμοντο Θηβαῖοι. *Denuo ipſam à fundamentis omnem ſolo æquantes, diverſorium conſtruxerunt ducentorum ex omni parte pedum prope Junonis Templum, ſuper, atque infra habeni cubicula: adhibitis ad contignationes, ac poſtes iis, quæ Platæenſibus uſui fuerant. Quin etiam quæ ipſorum muros ornabant æs, & ferrum, in lectos converſa, Junoni conſecrarunt, ipſique templum lapideum, centumque pedum ædificarunt. Agrum verò publicatum, per decem annos mercede locarunt, coluerunque Thebani.* Verùm eâ pace, quam Antalcides cum Perſis confecit an. 2. O. 98., cum ſuas obtinere urbes Græcis omnibus conceſſum foret, ex Athenis, aliiſque locis, quò diſperſi fugerant, Platæenſes congregati, Civitatem ſuam lætis animis inſtaurarunt [i]. Quod ægrè ferentes Thebani, aſtu captam an. 3. O. 101. delerunt omnino, datumque viris cum ſingulis veſtibus, Mulieribus cum binis abire; omnes εἰς Ἀθήνας φύγοντες, τῆς ἰσοπολιτείας ἔτυχον διὰ τὴν χρηστότητα τοῦ δήμου *Athenas fugientes, Populi benignitate, communi Civitatis jure donati ſunt*, ut Diodori verbis utar [l]. Nullum modò

[f] *Demoſth. in Neæram.*

[g] *Herod. in Urania.*

[h] *Thucid. lib. 3. Diod. lib. 12.*

[i] *Pauſan. in Beot.*

[l] *Diod. lib. 15 Pauſ. in Beot. Demoſt in Neæram.*

modò remanet ejus Civitatis vestigium.

10. Cum Urbes istę, ut supra adnotavimus vicinæ, atque infensæ Thebanis essent, ut isti ad suam pertinere utilitatem vehementer arbitrati sunt eas excindere, ita dubitari non poterat, instauratas graviter iisdem obsuturas, ipsorumque potentiæ frænum imposituras.

11. Arcadia, mediterranea Peloponnesi regio, virorum fortitudine, ingenio, industria, urbium splendore cunctis notissima nec in memoriam hominum revocari, nec nostra indiget commendatione. Nam undique literarum monumentis laudatur, suorumque [Civium] facinora passim in Græca historia se offerunt. Lacrymis potius ut reliquæ Græciæ, sic hujus præstantissimæ provinciæ calamitatem prosequamur, necesse est, quæ olim locorum amœnitate, ædificiorum magnificentiâ, Urbium clarissimarum decore florentissima, nunc retinet nihil dignum pristina majestate, vilibusque ruderibus vix obiicit literatorum oculis vestigia veteris elegantiæ. Quamquam habet Arcadia, unde leviùs ferat amissæ gloriæ desiderium. Nostrâ siquidem ætate Romæ rediviva celebratur eximio præclarissimorum hominum cœtu, qui omni scientiarum laude, & humaniorum præcipuè cumulati, ejus nomen sempiternæ memoriæ commendarunt; ut jam nihil desit Arcadiæ, quo aut Pastorum antiquorum cantus, aut Civium doctrinam æquare modò non possit. Quin etiam Urbium nomina, & locorum omnium ad vetustatis recordationem retinet, eaque habitanda Pastoribus tribuuntur in literatissimæ Gentis conventu, cujus ego liberalitate Timenis impositio nomine campos Alcimedontios teneo.

12. De Megalopoli satis jam diximus initio hujus Orationis.

13. Lacedæmonii, qui per ea Peloponnesiaci belli tempora florentem adeo Reipublicæ statum obtinuerunt, ut numquam magis, non regionis suæ amplitudine, quæ vix duas è quinque Peloponnesi partes complectebatur, sed ejus totius dominatu, ad tantam gloriæ, ac virium magnitudinem pervenerant. Καὶ τοι Πελοποννησου τὴν πέντε τὰς δυο μοίρας τέμνοντε, τῆς τε ξυμπάσης ἡγοῦνται, καὶ τῶν ἔξω ξυμμαχων πολλῶν: *& Peloponnesi quidem duas è quinque partes colunt, universæque imperant, pluribusque extra illam sociis*, ut scribit Thucidides [m]. Nullus tamen tot Populorum iis libenter obtemperabat, quamobrem non semel Messenii, Argivi, Elæi, Corinthii, Arcades, aut inito inter se, cum externisque populis fœdere, aut arreptâ alicujus illorum calamitatis occasione, sese in libertatem vindicarunt. De hac re & aliqua jam diximus, & plura dabitur dicendi locus. Quæ Peloponnesiacorum voluntas cum Lacedæmoniis esset compertissima, nihil studebant magis, quam illis in officio, sibique obnoxiis continendis. Intelligebant enim multum sibi timendum, si eos adversarios haberent; nihil audendum, si eorumdem viribus destituerentur. Id autem dum reputo mecum ipse, video equidem hanc Rempublicam non tantum clade Leuctrica labefactatam, quantum Sociorum in Peloponneso, ac præsertim Arcadum defectione. Nam & facile fuisset bellicosissimæ genti exercitum supplere; nec Thebani nisi cum

[m] Thucid. lib. 1.

Ar-

Arcadibus conjuncti ausi fuissent Laconiam depopulari, Spartam in discrimen servitutis adducere. Hinc tanto studio ab iisdem Thebanis, atque Athenienſibus perpetuò conquisitæ aliquorum Peloponnensium societates, ac tam diligenter excultæ. Hinc rectè hoc loco docet Demosthenes, Lacedæmonem omnino convaliturum, ſibi ſi posset Arcades adjungere vi domitos, qui regionis magnitudine, Civium ſtrenuitate primas poſt eoſdem Lacedæmonios in Peloponneſo obtinebant.

14. Arte quidem eximia præoccupat Civium animos, ne ipſum Thebanis favere putent, in quos voluntatis inclinatione propendere æſtimabatur, ut ſuperiùs adnotavimus. Cæterùm Athenienſes in quos magis odio, atque iracundiâ concitarentur, in Lacedæmonios ne, an in Thebanos nemo facilè dijudicabit. Etenim ſæpius cum utraque gente de Græciæ principatu decertaverant; cum utráque ſæviſſima, ac diuturna bella ſuſceperant, quibus perſæpe Attica vaſtata, Athenæ in diſcrimen adductæ, quamquam nunquam à Thebanis, ſed à Lacedæmoniis captæ.

15. Quæ cum eſſent hujuſmodi, quis inficiari poterat, nimium eſſe è Reipublicæ utilitate fractas eſſe illarum Urbium vires, ne ipſi pernicies procrearetur. Id non ſemel hoc loco urget Orator. Id repetit in Oratione adverſus Ariſtocratem: ἴσθ' ὅτι συμφέρει τῇ πόλει μήτε Θηβαίους, μήτε Λακεδαιμονίους ἰσχύειν. *Scitis prodeſſe Reipublicæ Thebanos, & Lacedæmonios viribus non pollere*; & ubicumque ſe illi offert occaſio. Quin per ſe ipſa res clamat. Cum enim præter duas illas Civitates nulla par eſſet Athenienſibus [n], à quo nam vulnus accipere potuiſſent?

n *Demoſth. Olynth. 3.*

16. Pugnam ad Mantineam, Copiarum numero Diodorus græcarum omnium clariſſimam vocat; pugnandi ardore, ac diſciplinâ inter nobiliores nemo dubitat collocare. Diligentiſſimè ab ipſo Diodoro deſcribitur, nec parum accuratè à Xenophonte [o]. Nos rem notiſſimam noſtro more paucis complectemur. Arcades Piſæis conjuncti ab Olympico Templo Eleos dejecerant, ejus, ſacrarumque opum potiti. Cum tandem belli incommodis feſſi pacem componere decreviſſent, abnuebant Mantineenſes, quippe uſurpatam in proprios uſus ſacratæ [p] pecuniæ partem, abſoluto cum Eleis diſſidio, retinere minimè potuiſſent. Sententiarum diverſitatem arma ſequuta ſunt, datumque factionibus nomen hinc à Tegeatis, illinc à Mantineenſibus. Exteri in ſocietatem vocati, affuerunt Tegeatis (quibuſcum faciebat major Arcadum pars) Achæi, Bœoti, Argivi; Mantineenſibus, Elei, Athenienſes, Lacedæmonii. His pluſquam viginti peditum, duo equitum millia ſub Signis fuerunt; illis millia pariter triginta peditum, equitum tria. Primi Lacedæmonii Tegeatarum agros invadunt, quos ulturus Epaminondas, eáque ratus expeditione vacuam à militibus Spartam fore, illuc Bœotos ducit. Verùm Agis Spartæ Rex, detecto inimicorum conſilio, mandat Ageſilao, qui Regum alter ad urbis cuſtodiam relictus fuerat, eam tantiſper, ut poſſit, defendere, ſe ſtatim cum omni exercitu affuturum. Igitur Epaminondas, cum Lacedæmonem perveniſſet, intelligens nec improviſò adveniſſe, & hoſtem à tergo ſequi, è re nata conſilium capit reducendi Copias, Manti-

o *Diod. lib. 15 Xenoph. de reb Græcor. lib 7.*

p *An. a C. 364.*

neamque invadendi, quam Agidis discessu non custoditam arbitrabatur. Sed eam in tempore lex Athenienſium millia ſub Hagelocho duce firmaverant. Quare eò redactis brevi utriuſque partis Cohortibus, acies ad dimicandum inſtruitur. Diu pugnatum eſt dubio Marte. Pellitur initiò à Thebanorum turmis Athenienſium equitatus, qui fugiens, Eubœenſium Equitibus occurrit, ad occupanda editiora loca præmiſſis, cunctoſque interimit. Thebani verò Equites Athenienſium urgent peditatum, atq; in diſcrimen adducunt, ſed iſte confirmatus ab Eleorum Equitibus rurſus aciem exæquat. Incerto adhuc Marte dimicabatur, cum Epaminondas facto fortiſſimorum Bœotorum agmine in hoſtes irrumpit, impellit ordines, in fugam vertit, ſed læthali accepto vulnere vix ex hoſtium manibus ereptus in Caſtra ducitur, ac receptui canitur. Utraque pars tropæum erigit, cruentâ pugnâ, dubiâ victoriâ. Hoc illud fuit ad Mantineam prælium atrox, ac memorandum, quo confectus vulnere Epaminondas Græcorum Imperatorum facilè princeps occubuit, ac Thebanorum potentia fracta eſt, ut eo vivente adoleverat; quo pariter bello, ut diximus, utque hoc loco Demoſthenes admonet, adverſus Arcades arma Athenienſes tulerunt.

17. Simul verò conjuncti Lacedæmoniis communi conſilio dimicarunt; hos enim Orator nunc indicat, contra quos aliqui abſurdum exiſtimabant, Arcadibus Rempublicam opitulari; cum iſtos tunc hoſtes acerbos habuerit; illos Martis diſcrimen ſecum fortiter obeuntes.

18. Meſſene clariſſima Peloponneſi Regio ſita erat ad occaſum Solis, Laconiæ, Arcadiæ, Elidique contermina; nomen accepit à Meſſene Polycaonis uxore. Troicis temporibus Menelao paruit: αὕτη ὅτε μὲν ἦν ἐπὶ Τρωικῶν ὑπὸ Μενελάῳ ἐτέτακτο, *hæc Troicis temporibus Menelao obtemperabat*, inquit Strabo [g], refert Pauſanias, colligitur ex Homero, qui Agamemnonem ſeptem in illa urbes Achilli promittentem inducit, quod facere non potuiſſet, niſi fraterni Imperii fiducia. Diodorus [t] eam dicit morem geſſiſſe Nelei, ac Neſtoris Familiæ uſque ad Trojanum tempus, deinde Oreſti Agamemnonis filio, veritus, opinor, ne ſimul tribui poſſet Neſtori, quem illius quoque potitum Pauſanias affirmat, ac Menelao. At in hujuſmodi re nefas eſt Homero contradicere. Nos liberaliter utrique partem aliquam aſſignamus, & ſi quiſpiam neget, tria cum illo verba non commutabimus. Certum eſt gentem Agamemnoniam uſque ad Heraclidarum reditum illam obtinuiſſe, quorum Creſphontes, ejuſque Poſteri ſibi aſſeruerunt, quoad in Lacedæmoniorum poteſtatem redacta eſt. Pauſanias ejuſdem Regum ſeriem, tempus, facinora diligenter conquiſita literis conſignavit, à quo fonte iiſdem ferè verbis dimanaſſe vidimus, quæcumque ab omnibus prope de hoc argumento ſunt pertractata. Mihi ſatis erit, quæ ad Lacedæmoniorum odium cum ea gente referuntur, narrare; quippe ea ſolùm pertinent ad hunc Demoſthenis locum illuſtrandum. Prius tamen dicere non prætermittimus, in hac ipſa regione ad Meſſeniacum ſinum Urbem illi cognominem ſeriùs fuiſſe ædificatam, cujus arx Ithome fuit [f]. Primam odii cauſam uterque Populus

[g] *Strabo lib 8. Pauſ. in Meſſeniac. Homer. Iliad 3.*
[t] *Diod. l. 15*
[f] *Strabo ut ſupra.*

à ſe

à se deprecatur. Lacedæmonii eam referunt suarum Virginum stupro, ac morti Teleclo Regi, injuriam propulsare conanti, à Messeniis illatæ ad Templum Dianæ, in Provinciæ finibus positum, quò Rex ille, ac Puellæ venerant religionis causâ. Messenii non Lacænas Virgines à se constupratas, sed Pueros, muliebri veste cum Rege immissos ad obtinendam regionem, obtruncatos fuisse dicunt. Hæc tamen discordiarum semina nonnisi post centum annos in bellorum stirpes erupere, initio facto à Lacedæmoniis, regnum apud eos obtinentibus Alcamene, ac Theopompo [t]. Et sanè armorum causa quæsita potius est, quàm oblata. Polychares enim Messenius, cum Evæphno Lacedæmonio Boum armenta locasset, distractaque pretio comperisset, ac ipsi non modò pecuniam non repræsentaret Evæphnus, sed ejus quoque filium fraude secum adductum interemisset, Spartam venit scelus expostulaturus. Cum verò nullum sibi daretur Judicium, furiis captus, quotquot obviam habuit Lacedæmoniorum, occidit. Ad suos deinde confugiens, ab ipsis Lacedæmoniis expetebatur, ut pœnas daret. Cum autem indemnatum Civem ultioni tradere pernegassent, bellum exarsit, quod anno vigesimo Messeniis victis, excisâque Ithome debellatum est [u], dum Hippomenes, Athenis Prætor, decennalis imperii quartum ageret annum, ut ait Pausanias, cujus authoritatem hoc loco, & in aliis hisce Messeniacarum rerum temporibus deferere in computandis annis, necesse est (Amasæi utor interpretatione, cum modò Pausaniam græcum ad manum non habeam). Siquidem Hippomenes decennalium Archontum quartus fuit. Anno verò primo, Olympiadis septimæ Athenis sancitum est, ut hoc abrogato perpetuo Magistratu, decennalis fieret. Annus igitur Hippomenis quartus in secundum incidit Ol. 15. Unde optimo calculo per annos undequadraginta (quod intercessit spatium inter primum, ac secundum bellum Messeniacum) pervenitur ad annuum Thesiæ apud Athenienses Magistratum, quo bellum istud instauratum est. Cum enim a. 3. O. 24. deleto decennali imperio annuum subrogatum fuerit, primusque Prætor creatus Creon, dedeinde Thesia, hunc præturam egisse ann. 1. Ol. 25., scilicet triginta novem annis à primo Messeniaco bello, patet; In quo pariter non rectè computans Pausanias emendandus est. Hoc igitur anno [x] cum palam defecissent à Lacedæmoniis Messenii, extremis utrinque viribus, magnis odiis, magno rerum eventu, variâque fortunâ bellum susceptum est, atque ab Aristomene Messeniorum duce tanto consilio, arte, strenuitate, industriâque administratum, ut humanas vires excessisse videatur. Post multas acceptas, illataque clades, tandem Messenii ab Aristocrate Arcadum Rege proditi, Ereque in munitissimo oppido concluſi, longâ undecim annorum obsidione ad extremum redacti, non se hostibus dediderunt, sed agmine facto simul cum liberis, conjugibusque in Arcadiam discesserunt [y]. Qui pauci in agro remanserant, in servitutem redacti, ager publicatus Autostene Athenis Prætore. Qui verò abscesserant, in Arcadia, Cephalenia, Sicilia, ubi Messanam condiderunt, aliisque in terris, ob eorum virtutem summo cum honore excepti, domicilii se-

t *An. 2. C. 30.*

u *A. 2 O. 15*

x *A. 1. O. 28*

dem obtinuerunt. Illi autem odio ſervitutis paucis poſt annis iterum re-
k *A. 4 O. 19* bellarunt, munitàque Ithome, per annum Lacedæmonios exercuerunt [k], ſed vi tandem domiti, & ſub corona venditi è patrio diſcedere ſolo coacti ſunt. Ita domo profugi per trecentos fere annos retinuerunt patrios mores, & linguam, Lacedæmoniorum odium, vehementiſſimumque Regionis ſuæ deſiderium; donec Leuctricâ pugnâ fractis eorumdem Lacedæmoniorum viribus, Thebani exiſtimantes ad eas magis, magiſque conterendas nihil utilius fore, quam Meſſenios in antiquas ſedes reducere, eos pridem, ut putabant, in hanc ſpem divinitus adductos, miſſis legationibus, lætos, atque alacres revocarunt, inſtauratâ rurſus Meſſene, ſolemnique ritu ab Epaminonda expiatâ, anno poſt Leuctricam pu-
l *Ann. 3. O. 102.* gnam primo [l]. Quæ cum ita ſe habeant reſtituendus eſt locus Orationis Dinarchi contra Demoſthenem, ubi de Thebanis poſt Leuctricam victoriam ait: Μεσσηνίων τετρακοσιοστῷ ἔτει κατῴκισαν, Ἀρκάδας ἀνεσώσαντο ἐποίησαν. *Meſſenem quadringenteſimo anno* (poſt excidium) *inſtaurarunt. Arcades in libertatem vindicarunt.* Cum dicere debeat, τριακοσιοστῷ, *trecenteſimo*; facili ſcriptoris lapſu in notis numeralibus, exarantis υ pro τ, ne tam craſſus Dinarcho error appingatur. Quieverè Lacedæmonii Thebanorum metu, quoad iſti afflicti Mantineenſi prælio, detentique Phocenſi bello, illis animum dederunt Meſſenem iterum divexandi, ſed irrito conatu. Nunquam verò ab ipſa dejecerunt oculos, perpetuiſque odiis utraque gens una in aliam conſpiravit, donec ſubactâ penitus Græciâ, Meſſene quoq; in Demetrii Macedonum Regis poteſtatem venit. Hæc nos acervatim collegimus à
b *Pauſan. in Meſſeni. Diod. lib 15. Thucid. l. 1.* Pauſania præſertim, quædam quoque à Diodoro, Thucidide, aliiſque [b], ut luculenter pateat, quàm verè, quantùmque ex ipſa rei naturâ Demoſthenes arbitretur, Lacedæmonios, ſi vires inſtaurent, æmulam, odioſamque urbem illicò aggreſſuros.

19. Cum prælium ad Mantineam unicuique Græcorum grave, atque acerbum accidiſſet, de pace cogitarunt, qua vel Meſſenios contineri cum cæteri vellent, detrectarent Lacedæmonii, ab iſtis repudiata eſt: οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, Diodorum affero [c], διὰ τὴν πρὸς τούτους ἀκατάλλακτον ἀλλοτρίωσιν, τῆς κοινωνὸν ἐποιήσαντο κοινωνεῖν διὰ τοὺς Μεσσηνίους, ἐκ μόνοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρχον ἔκεχειρίαν. *Lacedæmonii verò, propter implacabilem à Meſſeniis alienationem, pacis participes eſſe noluerunt, & ſoli Græcorum iſtiuſmodi concludi fœdere detrectarunt.* Arreptâ igitur occaſione, cum Thebani Phocenſi bello detinerentur, arma contra Meſſenios ferre in animum induxerunt, quamvis & ipſi eodem Phocenſi bello diſtracti. Illi contra, Argivorum, atque Arcadum auxiliis ſe munire, Athenas etiam opem oratum mittere. Datum ab Athenienſibus reſponſum, ſe nolle in Laconiam ingredi infeſtis armis; auxilium quidem laturos, ſi ab eorum Re-
d *Pauſ. in Meſſen.* gione non abſtineant Lacedæmonii [d]. Quo conſilio arbitror cautum, fœderi voluiſſe, quo cum Spartanis tum conjungebantur; ſimul verò Meſſeniorum incolumitati. Id actum fuiſſe non dubito ante hujus Orationis tempus, cum jam per duos annos Phocenſe bellum ageretur; nec aliud, quàm iſtud decretum Demoſthenem hoc loco ante oculos habuiſſe.

20. Ni-

20. Nimiùm profectò erat ex Athenienſium utilitate, Meſſenem ſtare, quippe quæ Lacedæmoniorum vires, atque audaciam frangeret; Cujus rei non ignari ſemper ab ejus pernicie animum longè alienum geſſerunt, vel cum de Græciæ principatu non decertarunt. Quamobrem in ſecundo Meſſeniaco bello cum Spartani de illius exitu Delphicum Apollinem conſuluiſſent, audiſſentque fore ſe victoriæ compotes, ſi alicujus Athenienſis conſilio in re agenda uterentur, iis petentibus Athenienſes Tyrtæum dederunt ludimagiſtrum, poetam, nec mentis omnino compotem, rati, nullius conſilii hominem non modò nihil boni, ſed labem ipſis pariturum, cum interim promptâ hominis conceſſione adverſam Meſſeniorum ruinæ voluntatem celarent. Quamquam res accidit præter illorum ſententiam, incenſis à Tyrtheo, obfirmatiſque Spartanorum animis ad Meſſenes excidium, quoad illud atrociſſimè intulerint [e].

e *Pauſan. in Meſſen. Diod. lib. 15*

21. De Oropo Bœotiæ ſermo eſt, nam plures Oropos Stephanus recenſet. Urbs erat ad mare contra Eretriam ſita, inter Atticam, Bœotiamque; utrique enim regioni adſcripta fuit, prout illam Thebani, vel Athenienſes obtinuere. Ὠρωπὸς δ' ἐν ἀμφισβητησίμῳ γεγένηται πολλάκις. Ἵδρυται γὰρ ἐν μεθορίῳ τῆς τε Ἀττικῆς, καὶ τῆς Βοιωτίας. *Oropus ſæpè in controverſiam venit. Sita eſt enim in confinio Atticæ, Bœotiæque*, Strabo nos monet [f]. Ab Oropo Macedonis filio Lycaonis nepote nomen accepit; nunc *Suſamino* dicitur. Ejus Thebani potiti ſunt [g], in auxilium à quibuſdam Oropiorum exulibus vocati, ut ipſos in Patriam reducerent. Civibus deinde jus ſuæ Civitatis dederunt, Urbem Bœotiæ annumerarunt. Ab iis in Athenienſium poteſtatem veniſſe, quamvis à nemine Hiſtoricorum habeamus, in dubium revocari nequit, cum a. 3. O. 103. erepta iis fuerit à Themeſione Eretriæ Tyranno (Xenophon ſcribit ab exulibus). At ipſum Diodorum rem enarrantem audiamus: ἐπὶ δὲ τούτων Θεμιστίων ὁ Ἐρετριέως Τύραννος Ὠρωπὸν κατελάβετο. Ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἔσχον Ἀθηναῖοι παραλόγως ἀπέβαλε. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων στρατευσάντων ἐπ' αὐτὸν, καὶ πολὺ τοῖς δυνάμεσιν ὑπερεχόντων οἱ Θηβαῖοι βοηθήσαντες αὐτῷ, καὶ παραλαβόντες ἐν παρασπονδίᾳ τὴν πόλιν, ἐκ ἀπέδωκαν. *Interea Themeſſon Eretriæ Tyrannus Oropum cæpit. Quam civitatem quæ juris Athenienſium erat inopinato amiſit. Ab Athenienſibus enim factâ in ipſum magnis viribus expeditione, qua illum ſuperabant, auxiliatum eidem Thebani advenerunt, Urbemque ut depoſitum accipientes, numquam reſtituerunt* [h]. Victis à Philippo Græcis apud Chæroneam, impoſitoque Thebis præſidio, cum datum ei foret Imperatoris munus adverſus Perſas, Oropum Athenienſibus tradidit [i], opinor, gratiam fortiſſimæ gentis hoc beneficio initurus, cum ipſi in Aſiam trajiciendum eſſet. Τὴν δὲ γῆν Ὠρωπίαν, Pauſanias docet [l], μεταξὺ τῆς Ἀττικῆς, καὶ Ταναγρικῆς, Βοιωτίαν τὸ ἐξαρχῆς ἦσαν, ἔσχηκε δὲ ὑφ' ἡμῶν Ἀθηναίοις· πολεμήσαντες δὲ τὸν πάντα ὑπὲρ αὐτῆς χρόνον, κτησάμενοι δὲ ὕστερον βεβαίως, πρὶν ἢ Φίλιππος Θήβας ἑλὼν ἔδοκε σφίσιν. Ἡ μὲν οὖν πόλις ἐστὶ ἐπὶ θαλάσσης, μέγα δὲν ἐς συγγραφὴν παρεχομένη. *Oropiam terram, inter Atticam, Tanagriamque poſitam, quæ primùm in Bœotiæ parte reponebatur, noſtra ætate Athenienſes habuerunt. Perpetuis eam bellis tentatam, non prius tutò obtinuerunt, quàm à Philippo,*

h *Diod. lib. 15 Xenoph. Hiſt. Græc. li. 4. Upian. in Orat. de Cor*

i *An. 3. O. 110*

l *Pauſan. in Attic.*

po, Thebis in poteſtatem ſuam redactis, acceperint. Urbs eſt ad mare, Hiſtoriâque dignum nihil exhibet. Igitur dum hæc haberetur Oratio in Thebanorum ditione reperiebatur. Quæ deinceps huic urbi contigerint, noſtrum non eſt enarrare.

22. Ad recuperandum Oropum ſibi non defutura Lacedæmoniorum auxilia Athenienſes non dubitabant, quippe quorum maximè intererat Thebanorum Imperium imminui, & accepti ab ipſis Athenienſibus ſubſidii vicem in maximis Reipublicæ neceſſitatibus, rependere debuiſſent.

23. Senſus Orationis hoc loco primo aſpectu videtur obſcurus. Cur enim, qui Athenienſibus ſuaſerant, afflictis Lacedæmoniorum rebus ſuccurrere, ſeſeque illis reconciliare, ii nequeant eoſdem Athenienſes ab ope Arcadibus ferenda diſſuadere? Imo huic ipſi cum Spartanis initæ familiaritati videtur congruere, Arcades iis inimicos rejicere. At non ita res habet. Cauſam reconciliatæ gratiæ ſolertiſſimus Orator ſpectat, quæ fuerat, ne nimiùm ex aliorum depreſſione quiſpiam Græcorum creſceret; proindeque Athenienſes relictâ Thebanorum ſocietate, labefactatos Lacedæmonios juverant. Igitur qui, hac ſibi agendi ratione propoſitâ, Rempublicam ad eorumdem Lacedæmoniorum auxilium hortati fuerant; pari causâ integrum iis non erat, Arcades excludere, quibus ſuccumbentibus magnum cœpiſſet incrementum Spartanorum robur, atque audacia.

1 *Xenoph. lib 6 Diod. lib. 15. A. 4. O 101.*

24. Facti hujus Hiſtoria, quam Xenophon [1] deſcribit, niſi è Diodori narratione ſuppleatur, cum hoc Demoſthenis loco non conveniret. Nos ita rem breviter enodamus. Poſtquam ad Leuctra dimicatum eſt, Athenienſes cunctas Peloponneſi urbes ad libertatem invitarunt. Hac voce Mantinenſes excitati, mœnibus refectis Civitatem ſuam munire ſtatuerunt. Quod iniquè ferentes Lacedæmonii prius Legatione, deinde armis impedire conantur. Ob hanc ipſam omnibus propoſitam libertatem diffidebant quoque inter ſe Arcades, pluribus quippe renuentibus urbes jamdiu ſibi ſubditas eximi ſervitute. Itaque Lacedæmoniorum exercitus Tegeatis, ſociiſque auxilium contra Mantinenſes laturus, Arcadiam ingreditur. Mantinenſes contra, ac reliqui Arcades obſiſtunt, pugnant, vincunt. Οἱ δ' Ἀρκάδες, κρείττονες μὲν ὄντες μάχῃ, ὅμως ὑπελάμβανον τὸ βάρος τῆς Σπάρτης, καὶ καθ' αὑτοὺς οὐχ ὑπέλαβον ἀντισταθῆναι, τοῖς Λακεδαιμονίοις διαπολεμεῖν. Διὸ καὶ παραλαβόντες Ἀργείους τε, καὶ Ἠλείους, τὸ μὲν πρῶτον πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀξιοῦντες συμμαχίαν ποιήσασθαι κατὰ κράτος Σπαρτιατῶν. Ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς φρονεῖν, διὸ προεβάλοντο πρὸς τοὺς Θηβαίους, ἔπεισαν αὐτοὺς συμμαχίαν σύνθεσθαι κατὰ κράτος Λακεδαιμονίων &c. *Qui quidem Arcades, quamvis victores, attamen gravem, magnique momenti Spartanorum potentiam verebantur, nec tanti ſuas vires faciebant, ut ſe poſſe crederent, æquo Marte cum iis pugnare. Quapropter cum Argivis, Eleiſque Athenas primùm Legatos miſerunt poſtulatum, ut ſecum arma contra Spartanos conjungerent. Cum verò nemo ipſis mentem adhiberet, conversâ ad Thebanos Legatione eos ad conflandam ſecum adverſus eoſdem Lacedæmonios ſocietatem, perſuaſerunt.* Quæ

ſunt

sunt Diodori verba, unde locus iste Orationis clarissimâ luce perfunditur.

25. Debet profectò qui beneficium accipit, rependere vice suâ. Ita Lacedæmonii, qui suæ salutem Reipublicæ tum temporis acceptam Athenienſibus referebant, ingratiſſimi animi vitio laboraſſent, iis ope suâ ad recuperandum Oropum denegatâ.

26. Præoccupat ſummo artificio gravem aliquorum difficultatem; quorum hic erat ſermo. Si quotidie ſocios mutamus, modò Thebanis conjuncti, modò ipſorum hoſtibus Lacedæmoniis, iterum contra iſtos Arcadibus, ſuſpecta cunctis erit Reſpublica, nullius firmâ utetur conſuetudine.

27. Quam difficultatem non minus artificiosè diſſolvit. Ait enim, hujuſmodi ſociorum commutatione tantùm abeſſe, ut Reſpublica venerit cuipiam in ſuſpicionem, quin potius omnium ſibi conciliaverit benevolẽtiam, cum eò ſolùm varietas iſta fœderum collimaverit, ut à cunctorum Græcorum cervicibus labem, perniciemque depelleret. Ita prius à Thebanis ſtetiſſe, quoad ipſi diſcrimen libertatis obierunt. Quod periculum cum in Lacedæmonios converſum ſuit, in iſtorum partes tranſiiſſe.

28. Non de alia loquitur Athenienſium in Eubœam expeditione, quàm quæ accidit ann. 3. Ol. 105. atque ideo poſtremam vocat. Maximis eo tempore lacerabantur diſcordiis Eubœenſes, quamobrem alii Thebanorum, alii Athenienſium opem invocaverant. Præſtò utrique fuere; ſæpius leviter decertatum eſt, numquam tamen juſto prælio. Cives denique crebris depopulationibus, atque excidiis afflicti ad ſanam mentem redierunt, pace inter ſe factâ. Quamobrem Thebani ad ſuos reverſi, depoſitiſque armis, Inſulam deſeruerunt [m]. Hinc Demoſthenes indicat, Cives illos, Athenienſium ſubſidiis confirmatos, potuiſſe ſtatum ſuum retinere, Thebanorumque jugum detrectare.

[m] *Diod. li. 16.*

29. Alteram Sicam ex Adverſariorum manibus Demoſthenes hoc loco eripit admirabili ſagacitate. Extollebant enim ad captandam Populi benevolentiam, Lacedæmoniorum æquitatem, dicebantque illorum ſententiam eſſe, ut quiſque redeat in locorum ſuorum poſſeſſionem. Hanc enimvero æquitatem eos aſtutè præferre ait, ratos ab occupanda Meſſene impeditum non iri, cum aliis voluntatem, operamque præſtiterint, ut quicquid ſibi dolent ereptum, recuperare poſſint. Quod ad Triphyliam attinet audiendus eſt Polybius [n] qui ſic regionem deſcribit: ἡ (Τριφυλία) τῆς μὲν προσηγορίας τετύχηκε ταύτης ἀπὸ Τριφύλου τοῦ ἐξ Ἀρκάδων παιδός. Κεῖται δ' ἐν τῇ Πελοποννήσῳ παρὰ θάλατταν, μεταξὺ τῆς Ἠλείων, καὶ Μεσσηνίων χώρας. Τετύπται δ' εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, ἐσχατεύουσα τῆς Ἀχαΐας ὡς πρὸς χειμερινὰς δύσεις. Ἔχει δ' ἐν αὐτῇ πόλεις ταύτας, Σαμικὸν, Λέπρεον, Τρίπυλον, Τυπανείαν, Πύργον, Αἰπυὸν, Βώλακον, Στυλλάγιον, Φόλοην. Ὧν ὀλίγους χρόνους πρότερον ἐπικρατήσαντες Ἠλεῖοι, προσεβάλοντο καὶ τῶν ὑπ' Ἀλιφειρέων πόλιν ἦσαν ἐξ ἀρχῆς Ἀρκαδίας. *Quæ* (Triphylia) *hanc ſuſcepit appellationem à Triphalo Arcade puero. Sita eſt in Peloponneſo ad mare inter Eleos, Meſſenioſque. Reſpicit Libycum pelagum ad hybernum occaſum in ultimo Achajæ parte, iſtuſque bi-*

[n] *Polyb. lib. 4.*

habet urbes, Samium, Lepreum, Hypana, Typanæam, Pyrgum, Æpyum, Bolax, Stylagium, Phrixam. Quas paucis ante annis in ditionem ſuam redegerunt Elei, atque Urbem quoque Aliphæreorum, quæ initiò Arcadum fuerat. Strabo [o] Triphyliæ nomen derivat à tribus Phylis, ideſt populis, qui ſimul in iis terris convenerint, ſcilicet Epæis, Myniis, atque Eleis, qui ex ejus etiam ſententia cæteris prævaluerunt. De hac regione, ad quos nam pertineret, jampridem contendebat Arcades, atque Elei, cum an. 4. O. 103. Arcadum exules, qui apud Eleos commorabantur, impetu in illam facto, munitiſſimum oppidum Laſſionem occuparunt. Hinc bellum ortum inter utramque gentem, quo bello, prout una alteram ſuperabat, alterutra invicem Triphyliæ potita eſt. Demum Arcades, inſtructi quoque Athenienſium viribus, Exulibus, Eleiſque profligatis, non ſolùm Laſſionem cum ea regionis parte recuperarunt, ſed Elidis pariter urbes Marganum, Cronion, Cypariſſiam, & Coryphaſion ſubegerunt [p]. Id igitur locorum Lacedæmonii vociferabantur Eleis reſtituendum eſſe.

o *Strabo lib. 8.*

p *Diod. lib. 15.*

30. Iiſdemque rurſus Exulibus, quos modò memoravimus, Patriam ſuam.

31. Demum Phliaſiis Tricaranum; quod oppidum iis ademerant Argivi non multò poſt Leuctricam pugnam: Καὶ τῶν Ἀργείων ἐπιτειχιζόντων ἐν τῷ Φλιάντι τὸ ὑπὲρ τὸ Ἡραῖον Τρίκρανον. *Argivis munientibus Tricaranon in agro Phliaſio poſitum ſuper Junonis templum*; & alibi: οἱ δ' Ἀργεῖοι ὁμόσαντες ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις εἰρήνην ποιήσασθαι, ἐπεὶ δὲ ἐδύναντο κατασχεῖν, ὥστε τοὺς τῶν Φλιασίων φυγάδας μένειν ἐν τῷ Τρικράνῳ, οἳς ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει ἔχοντες παραλαβόντες, ἔρρωσαν, φάσκοντες σφετέραν καὶ τὴν γῆν ταύτην εἶναι, ἣν ὀλίγῳ πρότερον ὡς πολεμίαν ἔσαν, ἔδῃουν. Καὶ δίκας τῶν Φλιασίων προκαλουμένων, οὐκ ἐδίδοσαν. *Argivi autem, quamquam his ipſis conditionibus pacem juraſſent, cum tamen efficere non poſſent, ut Phliaſiorum Exules Tricarani manerent, ut in propria Civitate, eos in fide, atque amicitiâ ſuſceptos, præſidio firmarunt; dicebantque regionem illam in ſua eſſe poteſtate, quam veluti hoſtilem paulo ante fuerant depopulati. Cumque idcirco à Phliaſiis in Judicium vocati eſſent, non reſponderunt*; ſcribit Xenophon [q]. Porrò enarratorum Exulum, Eleorumque partes ſuſceperant Lacedæmonii Arcadum odio; Phliaſiorum verò propter ſingularem in eos benevolentiam, qui ſemper ſummâ fide in amicitia manſerant, atque ita manſerant, ut diras potius ab Arcadibus, Argiviſque ferre calamitates voluerint, quàm ab ea divelli, quamvis poſt memoratam Leuctricam pugnam res Lacedæmoniorum conciſæ plurimùm fuerint. Quam voluntatis conſtantiam ampliſſimis proſequitur laudibus Xenophon lib. 7. de rebus geſtis Græcorum. Phliaſii Sicyoniis finitimi, primò inter Argivos connumerabantur, à quibus diviſi eorumdem odium effugere non potuerunt. Phliuns ipſorum urbs prius Arantea ab Arante conditore homine indigena dicta eſt, Aræthyrea ab ejus filia hujus nominis, Phliuns demum, omniſque regio Phliaſia à Phliante Bacchi, atque Aræthyreæ filio [r]. Ἀραιθυρέα δ' ἐστὶν ἡ νῦν καλουμένη Φλιασία. Πόλιν δ' εἶχεν ὁμώνυμον τῇ χώρᾳ πρὸς ὄρει καιλάσῃ. Οἱ

q *Xenoph. de reb Græc. lib. 7.*

r *Paus. in Corinth.*

ὕστερον ἀναστάντες ἐκεῖθεν, ἀφικὸμενοι τριάκοντα σταδίους ἔκτισαν πόλιν, ἣν ἐκάλεσαν Φλιοῦντα. *Est autem Arætbyrea illa, quæ dicitur Phliasia. Urbem habet regioni coguominem ad montem Cælossem. Posteri illinc discedentes, Urbem construxerunt à prima stadiis triginta remotam, quam Phliuntem appellavere*; inquit Strabo *f*. Phliuntem Argonautarum numero adscribit Rhodius Apollonius, ejusque genus his libri primi versibus describit. *f* Strabo lib. 8.

Φλιάς αὖτ' ἐπὶ τοῖσιν Ἀραιθυρέηθεν ἵκανεν,
Ἔνθ' ἀρετοὶς ἔναιε, Διωνύσοιο ἑκοῦσα
Πατρὸς ἑοῦ, πηγῇσιν ἐφέστιος Ἀσωποῖο.
Phlias cum istis Arætbyreâ venit,
Hìc pecudum dives habitabat, Bacchi voluntate
Patris sui, stabili sede apud fontes Asopi.

Phliuns nunc *Rupela*, aut *Tri* dicitur, nullius nominis vicus.

32. De Phocensibus, Thessalis, Corinthiis, aliisque loquitur, quorum cum profectò non interesset Imperio Thebanos augeri, eripiendo ex istorum manibus Oropo vires suas Atheniensibus commodassent, veriti etiam, ne illi, si aliena impunè assuescerent usurpare, in ipsos aliquando evaderent audaciores.

33. Nunquam solertissimus Demosthenes quidpiam prætermittit, quod in rem suam faciat. Igitur ut undequaque Adversarios capiat, urget modò, atque ostendit, non ideo permittendum esse Spartanis Messenem sibi adiicere, ut hac facilitate deliniti, opem suam pro recuperando Oropo Atheniensibus præbeant; quippe utilius esse Reipublicæ eam Civitatem Thebanis deferere, quàm Lacedæmonios amplificare vires, atque Imperium suum; hinc enim periculum ipsi procrearetur; nullum, si Oropo destituatur.

34. Iterum in sermonem cadit Mantineense prælium, in quo, ut pridem enunciavimus, Arcadum alii fuerunt ab una, alii ab altera parte. Megapolitas in acie cum Thebanis contra Athenienses, ac Lacedæmonios constitisse palam facit iste Demosthenis locus, à quo non alia indicatur pugna, quàm quæ pugnata est ad Mantineam; cum saltem à longo prius tempore Arcades adversus Athenienssium Copias non dimicaverint. Quin etiam id ipsum è Xenophonte mihi videor colligere. Inquit enim Epaminondam è Bœotia progressum cum Popularibus suis, Eubœensibus, ac Thessalis iter in Peloponnesum feciss; ὁ δὲ δὴ Ἐπαμεινώνδας ἐλογίζετο τὴν ἐν Πελοποννήσῳ σφίσιν ὑπάρχειν Ἀργείους τε, καὶ Μεσσηνίους, καὶ Ἀρκάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονοῦντας. Ἦσαν δ' οὗτοι Τεγεᾶται, καὶ Μεγαλοπολῖται, καὶ Ἀσιᾶται, καὶ Παλαντεῖς, καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ σμικρά τε εἶναι, καὶ ἐν μέσαις ταύταις οἰκεῖν, ἀναγκάζοντο *f*. *Qui Epaminondas arbitrabatur, sibi in Peloponneso adesse Argivos, Messenios, eosque Arcadum, qui rerum suarum curam gererent. Hi autem erant Tegeatæ, Megalopolitæ, Asiheatæ, Palantenses, & si quæ aliæ Civitates infirmis viribus, inter illas positæ, quæ cum bisce conjungi cogebantur.* In hoc igitur Mantinensi prælio Megapolitæ Thebanis obsequuti contra Athenienses decertaverunt, cum Lacedæmoniis in adver-

f Xenoph. de reb. Græc. lib. 7.

versa parte obversatos. Quod factum in invidiam vocatum summâ sagacitate Demosthenes elevat.

35. Enimvero Megalopolitis eò diligentiùs oportebat Athenienſium tueri familiaritatem, quò à Thebanis alienati animo erant. Proinde ex ſæcto cum iſtis olim fœdere, Demoſthenes robur addit ſententiæ ſuæ, unde illam Adverſarii labefactare conabantur. Poteſt ne major ingenii vis, omnia in ſuam utilitatem vertentis, inveniri?

36. Poſt acerbum ad Mantineam prælium Arcades invicem perculſi, ac ſuis calamitatibus eruditi, pacem inter ſe fecerant, qua cautum fuit, ut quiſque Patriæ ſuæ compos fieret. Hinc Megalopolitæ in ſua plerique oppida remeaverant, quibus illinc in eam Civitatem confluere, ut jam dixinſus, opus fuerat. Id reliquis Civibus grave accidit, decretumque, ut vi, qui diſceſſerant, in Coloniam reducerentur. Ad arma igitur poſt annuas inducias ventum eſt, οἱ μὲν ἐκ τῆς πολισμάτων ἠξίουν αὐτοῖς βοηθεῖν Μαντινῆς, καὶ τῆς ἄλλων Ἀρκάδων, ἔτι δ' Ἠλείους, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετεχομένους τοῖς Μαντινέων συμμαχίας. Οἱ δ' Μεγαλοπολῖται τοὺς Ἀθηναίους παρεκάλουν συμμαχεῖν, οἵς ἀπεσείλαν σωτήριος ὁπλίτας μὲν τρισχιλίους, ἱππῆς δὲ τριακοσίους, ὧν τὴν στρατηγίαν εἶχε Παμμένης. *Oppidani ſibi auxilium poſcebant à Mantineis, aliiſque Arcadibus, præterea ab Eleis, cæteriſque Mantineenſium Sociis. Megapolitæ verò Athenienſium ſocietatem implorarunt, obtinueruntque ſtatim tria gravis armaturæ militum millia, equites trecentos duce Pammene*; quæ ſunt * Diodori verba. Hinc fortè quis coniiciet, Megalopolitas pridem diſſolviſſe fœdus, quod habuiſſe ſuperiori anno cum Thebanis vidimus, cum modò auxilium quærant ab Athenienſibus eorumdem Thebanorum hoſtibus, cum iiſque ſocietatem coire quærant. Quare meritò timet Demoſthenes, ne repudiati ad illos confugiant, fractumque fœdus iterum ſarciant.

A. 1. O. 104.

u Diod. lib. 15.

37. Ut prius frangendæ Lacedæmoniorum potentiæ ſe ſe Athenienſes conjunxerant cum Thebanis, ac rurſus his deprimendis Spartanos juverant; ita ſi captâ Meſſene, Megalopolique inſtaurent iſti vires ſuas, Athenienſibus ad Thebanorum conſuetudinem redire opus erit. In hoc enim, ut non ſemel præfati ſumus, Reipublicæ ſalus continebatur, ut ne duæ illæ principes Civitates nimium caput attollerent.

38. Prudentium virorum eſt, præſenti conſilio futura pericula devitare, nec nimiâ agendi timiditate in diſcrimen afferre quietem publicam.

39. Hanc unam omnium maximam Athenienſibus inflictam à Lacedæmoniis injuriam commemorat hoc loco Demoſthenes, cum ſcilicet poſt aliquas clades acceptas, à Lyſandro obſeſſi, fame coacti ſunt accipere conditiones pacis, quaſcumque ipſis dare, Lacedæmonii voluerunt. De illa enim injuria ſermonem habet, de qua Cives magis, quàm ipſe, conſcii forent. Quippe contigerat a. 1. O. 94., ſeu ante hujus Orationis tempus quinquageſimo primo, quo nondum Orator in lucem venerat, plures autem Civium per ætatem rei geſtæ poterant meminiſſe. Tunc igitur Athenienſes commeatuum inopiâ ad extremum redacti Legatos ad Lyſandrum Spartanæ Claſſis Præfectum miſerant oratum, an pax æquis conditioni-

tionibus obtineri posset. Legatis jussis pergere Lacedæmonem, nec receptis, quia nonnisi retento Piræo, longisque muris, pacisci mandatum sibi esse dicebant, responsum est illuc redirent, re melius consideratâ. Id Athenienſibus visum est adeo indignum, ut Archestrato in Senatu proponenti, eò res Civitatis deveniſſe, ut nulla repudianda foret conditio, vincula injecta fuerint, decretumque, ne quis amplius eâ de re tam durâ, ac perniciosâ referret. Nam dirutis in Piræo muris, longisque mœnibus, quibus portus Urbi conjungebatur, de Reipublicæ viribus actum erat. Dolebat etiam muros deiicere tantâ constructos magnificentiâ, quantam à Thucidide * diligenter descriptam admiramur: * Thucid. lib. 1.

φκοδόμησαν, ait, τῇ ἐκείνου (Θεμιστοκλέους) γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τείχους, ὅπερ ἔτι καὶ νῦν ἔστι, περὶ τὸν Πειραιᾶ. Δύο γὰρ ἁμαξαι ἐναντίαι ἀλλήλαις τοὺς λίθους ἐπῆγον. Ἐντὸς δὲ ἦν τοῦ τείχους οὔτε χάλιξ, οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυνῳκοδομημένοι μεγάλοι λίθοι, ἔξωθεν ἐγγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἔξωθεν, καὶ μολίβδῳ δεδεμένοι. Τὸ δὲ ὕψος ἦμισυ μάλιστα ἐτελέσθη, ἃ διενοῦτο. Ἐβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει, καὶ τῷ πάχει ἀρκέσαι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβολάς. Ἀνδράσιν τε ἐνόμιζεν ὀλίγοις, καὶ τῶν ἀχρειοτάτων ἀρκέσειν τὸν φυλακὴν: τοὺς δὲ ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβαίνειν. *Construxerunt illius* (Themistoclis) *consilio eâ latitudine muros, quæ nunc quoque se exhibet conſpicienda, circa Piræum, quæque duos currus invicem occurrentes, lapidibus onustos exciperet. Intus non cæmenta, non lutum, sed magni lapides ad angulum excisi, sibi cohærentes, extra ferro, ac plumbo colligati. Eâque altitudine, quæ duplo major esset, quàm ille in animo habuerat. Decreverat enim murorum magnitudine, ac latitudine hostes ab aggrediendo deterrere; paucorum etiam hominum, eorumque ad reliqua inutilium præsidio muros ipsos tueri, atque interim reliquos Cives conscendere.* Verùm cum quatuor etiam menses, famem, obsidionemque tulissent, necessitate suasi Theramenem Spartam legarunt cum liberis mandatis, pacem relaturum, quamcumque vellent Lacedæmonii. His conditionibus data, acceptaque est: Τὰ τε μακρὰ τείχη, καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας, καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας, καὶ τοὺς φυγάδας κατάξαντας, τῶν αὐτῶν ἐχθρὸν, καὶ φίλον νομίζοντας, Λακεδαιμονίους ἕπεσθαι καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, ὅπου ἂν ἡγῶνται. *Longos muros, ac Piræum diruant; Naves tradant, extra duodecim; Exules in Urbem recipiant; eosdem, quos Lacedæmonii, amicos, & hostes habeant; Lacedæmoniorum Signa terrâ, marique sequantur* y. Nec iste malorum terminus; verum statum Reipublicæ immutarunt, Imperio ad paucos redacto, administratoque à triginta Tyrannis, qui urbem clarissimam cunctis calamitatibus cumularunt. Quæ sanè calamitates à Demosthene hoc loco Civibus indicantur, ut undecumque possint, Lacedæmoniorum potentiæ modum imponant, unde tot mala obvenerint Civitati. y Xenoph. de reb. Græcor. lib. 2. Diod. lib. 14. Æschin. de falso Legat.

40. Siquidem qui vi, non voluntate ad bonum impellitur, facilè ad ingenium redit. Cives autem ementitâ illâ recti, bonique ſpecie decepti, ſe pravis hominibus fidunt, iisque jugulum præbent. Quod ſi hominum malitiam compertam habeant, cavent illico, ſuæque provident ſecuritati. Nihil Romanæ Reipublicæ nocuit magis, adumbratâ quâ-

dam Marci Antonii, & Catilinæ, boni Civis imagine, ſi Ciceronem audiamus.

41. Quando à Thebanis everſæ penitus fuerint Orchomenus, Theſpiæ, Platææ diximus num. 7. 8. 9. hujus Orationis. Narravimus etiam, quantùm illæ foverint Athenienſium amicitiam; quare ipſarum inſtauratio ſemper iis cordi fuit, eamque à Philippo ſæpius poſtularunt, ut mox adnotabimus.

42. Iiſdem pariter locis docuimus, quantùm ipſæ Urbes infeſtæ forent Thebanis, quamobrem iſtos maluiſſe bellorum diſcrimen adire, quàm eas dimittere, aut ſinere, ut è ruinis caput attollerent. Illinc enim atrociora ſibi mala, ac diræ calamitates affuerunt. Quippe numquam Lacedæmonii, Athenienſeſque afflixerunt Thebas, Bœotiam vaſtarunt, niſi freti earum Urbium familiaritate, ac receptaculo, ut ex omni Græcorum hiſtoria frequenter palam fit. Hinc mirum videri non debet, ſi omni vi Thebanos curaturos dicit Demoſthenes, ne illæ ſordidatæ, ac jacentes, à quopiam in veterem ſplendorem reſtituantur.

43. Ut Romani fœderum memoriam æreis tabulis conſignabant, quas & in Capitolio figebant, & fœderatis populis dabant; Ita Græcorum mos fuit eadem fœdera, fœderumque leges in Columnis inſcribere, Columnaſque celeberrimis in locis collocare. Hujus inſtituti Pauſanias [a] meminit. Scribit enim, adhuc ſuo tempore conſervari in Templo Olympico feciales plures columnas, illamque inter cæteras, qua fœdus pervulgatum eſt inter Athenienſes, Argivos, Mantineenſes, ictum in annos centum, cujus leges à Thucidide [a] conſcriptæ ſunt, pactæque anno duodecimo belli Peloponneſiaci. Sed luculentiùs idem Thucidides, cum de fœdere agit Lacedæmonios inter, atque Athenienſes percuſſo ad annos quinquaginta, ejuſdem belli decimo. Siquidem poſt conditiones enarratas ait: τὸν δὲ ὅρκον ἀναιοῦσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἀμφοτέρους. Στῆλας δὲ στῆσαι Ὀλυμπίασι, καὶ Πυθοῖ, καὶ Ἰσθμῷ, καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει, καὶ ἐν Λακεδαίμονι Ἀμυκλαίῳ. *Juramentum quotannis ab utriſque renovari; Columnas etiam conſtitui in Olympiis, in Pythiis, in Iſthmo, Athenis intra civitatem, Lacedæmone in Amyclæo.* Erectas igitur hoc inſtituto ab Arcadibus columnas, indices ſui cum Thebanis fœderis, deiiciendas eſſe aliqui apud Athenienſes in Concione proponebant, ut illi argumentum darent conſervandæ erga Rempublicam fidei.

a *Pauſan. in Eliac. 1.*

a *Thucid. lib 5. An 10 & 30.*

a 3. & 19.

44. Nimium profectò per omnem ætatem hæc invaluit opinio: Principibus non fœdera, ſed utilitatem ſuam conſiderandam eſſe; quam opinionem ex Arcadum ſententia Orator affert hoc loco. Verùm ſi in publicis negotiis nihili data fides exiſtimetur, ſanctumque Dei Numen vocatum in fœderis teſtimonium; ſocietas hominum ſolvatur, neceſſe eſt, eaque ſæviſſima redeant tempora, quibus non fas, ſed vis dominabatur. Græcos non longè ab hac ſententia fuiſſe jam demonſtravimus, cum de ipſorum egimus facilitate in iiſdem conflandis fœderibus, dirimendiſque. Nunc Æſchinem [b] damus locupletem, ac novum vadem; ait enim, ſe reprehendi non poſſe ob mutatam conſiliorum ſuorum rationem in-

b *Æſchin. in Orat. de falſa legat.*

gerendi

gerenda Republica, cum id quotidiè Athenienſibus in uſu ſit. Καὶ τοι ταῦτ' τλω εἰ βέλει τλῶ κατηγορίαν, καὶ περὶ ἄλλων Ἀθηναίων δημοσίᾳ κατηγορήσεις. Ἐπολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις: μετὰ τλῶ ἐν Λεύκτροις συμφορὰν τοῖς αὐτοῖς ἐβοηθεῖτε: κατηγάγετε οἴκαδε τλῶ πατρίδα φεύγοντας Θηβαίους: καὶ πάλιν τούτοις ἐμάχεσθε ἐν Μαντινείᾳ: Ἐπολεμήσατε Ἐρετριεῦσι, καὶ Θεμίστωνι, καὶ πάλιν ἐσώσατε, καὶ μυρίοις ἄλλοις, ἃ δὴ περὶ Ἕλλήνων οὕτω κέχρησθε. Τοῖς γὰρ καιροῖς συμπεριφέρεσθαι ἀνάγκη πρὸς τὸ κρεῖττον, καὶ τὸν ἄνδρα, καὶ τλῶ πόλιν. *Et hanc quidem accuſationem ſi vis in me ſuſcipere, ſimul Rempublicam accuſabis. Vos bellum geſſiſtis cum Lacedæmoniis; Lacedæmoniis poſt ipſorum ad Leuctra calamitatem auxilio fuiſtis; Thebanorum exules in Patriam reduxiſtis; rurſus cum iis ipſis manus apud Mantineam conſervîſtis; Arma contra Eretrienſes, ac Themiſonem accepiſtis; iterum iiſdem ſalutem attuliſtis; & millies jam ex hac norma vos erga Græcos alios geſſiſtis. Nam æquè in privatis negotiis homines, ac Reſpublica in ſuis, à rerum opportunitate eò circumagi ſinat neceſſe eſt, quò propria utilitas, & commodum vocat.*

45. Tantâ vi urget hoc loco Demoſthenes Adverſarios, ut ictum declinare nequeant. Hic enim in eorum ore verſabatur ſermo: Iniquum eſt, Athenienſes Megapolitis, hactenus Reipublicæ hoſtibus, ſuppetias ire, præſertim ſi nolint Columnas evertere, quas pro teſtimonio habent ſui cum Thebanis fœderis; ac ſimul injuſtum, eorum causâ bello petere Lacedæmonios, qui Theſpias inſtaurare ſtudent, Urbem iiſdem Athenienſibus amicam. Obſecundat eorum dictis Orator, ſummâque arte in ſui utilitatem traducit. Ait enim: ageſis, ſimul Arcadibus proponamus, ut Columnas diruant, ſimul Spartanis, ut à bello contra ipſos Arcades abſiſtant. Si utrique morem gerant, res è noſtra ſententia ſuccedet; Si obſiſtant Arcades, pareantque Lacedæmonii, palam erit eos Thebanorum coluiſſe ſocietatem, non ut ipſorum ope ab hoſtibus defendantur, cum amplius aderit nulla ſe defendendi occaſio; ſed propter ejus populi potentiam, ac dignitatem. Quo caſu illos averſabimur, nullaque nobis cum iis intercedet conſuetudo.

46. Contra verò ſi obtemperent Arcades, renuant Lacedæmonii, comperiemus, iſtos ad Theſpiarum inſtaurationem convertiſſe animum, non æquitate ductos, ſed ut Thebani pro re prohibenda domi maneant; Interim ipſi deſertam à Sociis Peloponneſum faciliùs occupent. Quid iſtud ad Cauſam? Multùm profectò. Nam Orator ſolertiſſimè conjiciebat, numquam Spartanos ab oppugnandis Megalopolitis diſceſſuros, ob inſitam eorum animis adverſus Arcades iracundiam. & quod iis gravis acciderat hujus conſtructio Civitatis, iſtaque ſplendidiſſima Arcadici nominis Colonia; quæpropter cum id eventu comprobatum foret, causâ caderent Adverſarii. Nec minus certum exiſtimabat, Arcades in terram projecturos ſociales illas Columnas; Siquidem oratum venerant Athenienſium opem, Thebanis infenſi, ab iiſque deſtituti, quamobrem dubitari non poterat, omnia illos facturos, quæ ad hanc rem opus foret. Qua dejectione factâ, aut promiſſâ, ab iis auxilio ſuo confirmandis nequaquam Athenienſes ſe cohibere potuiſſent. Cæterum Ulpiano [c] prorſus non

[c] *Ulpian. in hujus Orat. argument.*

non assentior, existimanti, hanc de Columnis difficultatem à Demosthene inventam, ut respondendo vehementiùs insurgeret in adversæ sententiæ patronos; at re verâ nullam esse, quippe abessent Columnæ illæ à rerum natura, & ipse Demosthenes nunquam erectas fuisse fateatur: ἀνέλθωμεν δ' ἔνθεν ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς. Αλλ' εἰ προήρηται γένεσθαι μεθ' ἡμῶν οἱ ἄνδρες δ' ἔχων καθελεῖν τὰς στήλας εἰσὶν, ἐν αἷς ἔχουσιν ἀναγράπτους τὰς πρὸς Θηβαίους σπονδάς. Προσέθηκε δ' τὰ κατὰ τὰς στήλας, τιλὼ ἀντίδικον ἑαυτῷ παρεξόμενος. Φησὶ γὰρ, μὴ ὑπάρχειν στήλας. *Redeamus igitur, unde initiò digressi sumus. At si homines eligunt ferire nobiscum fœdus, par est, eos deturbare Columnas, quibus initi cum Thebanis fœderis leges conscriptæ sunt. Illud de Columnis apposuit, objectionem sibi comparaturus, cum cæterùm dicat, eas non existere.* Primùm in Notis Criticis ad hunc locum ostendimus ex Oratoris verbis colligi numquam posse, Columnas istas non extitisse. Deinde ut, quæ sibi reliqua dicit ab Adversariis objecta, nemo non verè objecta existimabit; cur huic uni dicam impingat? Demum Columnæ feciales, ut admonuimus, in celebrioribus locis collocabantur; quare aut re verâ constructæ fuerant, nec vana erat difficultas; aut nunquam extiterant, & cum hoc necessariò cunctis pateret (nihil enim ignotum, quod fit in locis hominum frequentia celebratis) insulsum profectò fuisset, & quàm alienum à Demosthenis prudentia, hujusmodi rem sibi obiicere, ridiculamque difficultatem excogitare.

47. Nullâ controversiâ, non de solis Arcadibus loquitur, sed de universis Peloponnesi Populis; quippe illorum unum, aut alterum, aut plures dicat à Lacedæmoniis adscitos, quotiescumque bellum Atheniensibus intulerunt. De his autem Peloponnensibus verissimum esse, quod Orator affirmat, Historiarum monumenta nos docent; eos nempe sibi à Thebanis nunquam adjunctos fuisse, cum Attica bella gesserunt. Et sanè, si præliorum inductio fiat, (maxima solùm commemoro) nullo ipsorum auxilio pugnarunt cum Atheniensibus ad Tanagram [d] infausto Marte; at felici, iterum in eodem loco [e]; ibidemque rursus Victi [f]; sed victores ad Delium [g]. Contra verò post Leuctricam pugnam cum Arcadibus Spartam invadunt [h], ac rursus cum iisdem Arcadibus, Argivis, Eleis Laconiam depopulantur [i], ut reliquas extra regionem illam expeditiones præteream.

d *A.* 4. *O.* 80
e *A.* 2. *O.* 83
f *A.* 1 *O.* 89.
g *A* 2 *O.* 89
h *An.* 1. *O.* 101.
i *An.* 4. *O.* 102.

48. At Lacedæmonii quæ unquam bella Atheniensibus intulerunt, Peloponnensium viribus non adjuti? In maximo illo Peloponnesiaco, ut author est Thucidides [l] Λακεδαιμονίων δὲ οἱ ξύμμαχοι, Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ πάντες, πλὴν Αργείων, καὶ Αχαιῶν. Τύτοις δὲ ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν. *Lacedæmoniorum Socii fuerunt quotquot Peloponnesium intra Isthmum habitant, præter Argivos, Achæosque, quibus cum utrisque* (Spartanis, & Atheniensibus) *intercedebat consuetudo*. Iis autem conjuncti sæpius Atticam vastarunt, ac tandem Athenas perdomuerunt. Reliqua taceo, quę facilè græcas historias evolventi se offerunt; neque enim omnibus semper enumerandis immorari necesse est. Quod si in Mantineensi pugna Peloponnensium aliqui cum Thebanis contra Athenienses in acie fuerunt,

l Thucid. lib. 2.

non

non isti eo prælio, ut sæpius indicavimus, petiti sunt, verùm secundas obierunt partes, Lacedæmoniis opitulati.

49. Mirificè perorando nullum relinquit dubitandi locum, an vera, tutissimaque sit sententia sua. Ostendit enim conducere ex omni parte Reipublicæ, Arcades liberos, valentesque servare. Quippe si accidat Thebanos conteri, ac labefactari à Lacedæmoniis, nihil isti tentare poterunt contra Athenienses, ab Arcadibus impediti, qui & eorum odio inflammati, & salvi Reipublicæ ope, toti erunt in hac defendenda.

50. Si verò accidat eosdem Thebanos in potentiam evadere, & quidpiam contra Athenienses moliri, incolumes Arcades eos refrænabunt, ac præstò erunt Reipublicæ, vicem accepti ab ista subsidii libenter persoluturi.

CONTRA PHILIPPUM PRIMA.

IN ARGUMENTUM.

1. UT melius, quid huic Orationi causam præbuerit, investigari possit, quo tempore dicta fuerit, decernendum est. Dionysius Halicarnasseus habitam fuisse tradit [a], Aristodemo Athenis Prætore: Μετὰ δὲ Θεόδημον τὸν Ἀρχεδήμου ἄρχοντα, ἐφ' οὗ τὸν πρῶτον κατὰ Φιλίππου δημηγορῶν ἤρξατο, ᾧ λόγῳ ἐν τῷ δήμῳ διέθετο περὶ τῆς ἀποστολῆς ξενικῶν στρατεύματος, ἐφ' οἷς δέκα ναυσὶ κώπων τριήρεσιν εἰς Μακεδονίαν. *Post Theodimum Prætor fuit Aristodemus, quo Magistratum gerente cœpit* (Demosthenes) *ad Populum contra Philippum concionari, egitque de Mercenarii exercitus expeditione, ac mittendis decem celeribus triremibus in Macedoniam.* Creatus autem Prætor est Aristodemus an. 1. O. 107., si Diodoro [b] credimus. Dionysio adversantur Harpocration, & Suidas, qui quamvis nominatim annum non proferant, cum tamen eam dictam fuisse post Olynthiacas, quas ab an. 4. ejusdem O. 107. removeri non posse, dicemus suo loco, longè à Dionysii tempore discedunt. Astipulatorem habent Ulpianum [c] sententiæ suæ, qui in rethoricis enarrationibus re verâ palam nihil agit de anno, at cum locum hujus Orationis de Philippo tunc ægrotante, quo loco prolatam fuisse ante Olynthiacas certum fieret, eludat, contendatque non rarò à Demosthene rem jampridem exactam, ut præsentem afferri, argumento est, in eadem, ac duos illos, opinione versari. Verùm à Dionysii testimonio discedendum non esse arbitramur, non solùm ob viri diligentissimi, ut aliàs monuimus, Demosthenicorum temporum investigatoris auctoritatem, sed quia haud vanis rationibus in hanc opinionem adducimur. Nam primùm nulla istic mentio de Olynthi obsidione, quam profectò non omisisset, si pressa aut capta fuisset ea

[a] *Dionys. epist. ad Ammæum.*

[b] *Diod. lib. 16.*

[c] *Ulpian. in enarrat. hujus Orat.*

Civi-

Civitas, cum hanc Orationem habuit; quod utrumque tunc à Philippo gestum foret, aut cœpta saltem obsidio, eam si post Olynthiacas habuisset; Præsertim cum quicquid in Regem possit odium incendere, colligat accuratissimè. Deinde cum ille ab an. 3. O. 105. cœpisset gravis esse Athenienſibus, ſubactâ Amphipoli, Potidea, Pydna; & an. 4. O. 106. novandi res ſuſpicionem auxiſſet, excisâ Methone in Thracia, ſeſeque Phocenſi bello immiſcuiſſet, Thebanis auxiliatus contra Phocenſes, eorumque ſocios Athenienſes, quis credat unquam, Demoſthenem Civem Reipublicæ amantiſſimum ad annum uſque quartum Ol. 107. procraſtinaſſe, Regem exagitare? Hæc ſiquidem prima contra Philippum Concionum ſuarum eſt. Demum cum in hac dicat, eumdem Philippum morbo conflictari; in tertia Olynthiaca, fuiſſe conflictatum, naturalem loquendi ordinem tenuiſſe cenſeri debet, cum præſertim huic non levia argumenta conſentiant. Sit igitur hoc, a. 1. O. 107. quo vigeſimumnonum ætatis ſuæ Demoſthenes expleverat, in hanc illum ſententiam pro Concione dixiſſe. At Orationi quid cauſam dedit?

2. Id ſanè puto Oratori cauſam publicè loquendi dediſſe, quod nuper libavimus, & nunc latiùs aliquanto explicamus. Philippus invitis Athenienſibus paternum Macedoniæ Regnum adiverat, quod cum ingentibus labefactatum calamitatibus accepiſſet, inſtaurandiſque rebus operam daret, ſtuduit illico ipſorum animos emollire; quare a. 2. Ol. 105. Πρέσβεις ἐκπέμψας, Diodorus ait [d], εἰς Ἀθήνας, ἔπεισε τὸν δῆμον εἰρήνην πρὸς αὐτὸν συνθέσθαι, διὰ τὸ μηδὲν ἔτι φροντιεῖσθαι τῆς Ἀμφιπόλεως: *Legatos Athenas mittens, populum ad pacem cum ipſo componendam ſuaſit, datâ fide, ſe ſibi nihil amplius in Amphipolim juris aſſerturum*. Verum mox devictis Illyriis, confirmatoque ſibi Regno, non tenuit fidem, nam inſequenti anno [e] eam Civitatem occupavit, nec Pydnæ pepercit, ac Potidææ, quamvis in Athenienſium forent tutela; Potidæa ipſorum quoque præſidio cuſtodiretur; quod præſidium ἐξήγαγεν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ φιλανθρώπως αὐτὴν (φρουρὰν) προσομιλήσας, ἐξαπέστειλεν εἰς Ἀθήνας. Σφόδρα γὰρ ἐνλαβεῖτο τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸ βάρος, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως, *eduxit è Civitate, ergaque illud cum ſe humaniter geſſiſſet, Athenas remiſit, reveritus Athenienſium Rempublicam propter urbis potentiam, ac dignitatem* [f]. Poſtero anno poſt interemptum Alexandrum Pherarum Tyrannum à Theſſalis vocatus, cæteros Populorum oppreſſores depulit, tantâ ſibi ejus gentis benevolentia conciliatâ, ut numquam ei deinceps in bello defuerint. Ineunte Olympiade 106. profligavit omnino Thracum, Pœonum, Illyriorum Reges, qui collatis in eum viribus conjuraverant. Hujus Olympiadis ann. 3. Methonem in Thracia, quæ Athenienſium ſocietate fruebatur, expugnavit. Et anno quarto eam excidit, atque à Theſſalis accerſitus in partem Phocenſis belli, libenter occaſionem arripiens, exercitum in Theſſaliam duxit, & poſt aliquas leviores pugnas contra Lycophronem Pheræorum Tyrannum, cui Phocenſes opitulabantur, magno prælio decertavit, tanta Phocenſium ſtrage, ut in acie ſex millia occubuerint, ac tria pariter millia in Philippi poteſtatem venerint, & ni caſu

Chares

An 2 *O* 105

[d] *Diod. lib.* 16.

[e] *An* 3 *O.* 105.

[f] *Diod. ibi.*

An 4 *O.* 105

An. 1 *O* 106

An 4 *O.* 106

Chares cum Athenienſium claſſe adveniſſet, actum de reliquis foret, quos ille fugientes navibus excepit. Hinc initio ſequentis anni Phocidem petens infeſto exercitu, repreſſus eſt ab Athenienſibus, qui Pylas occupaverant, tranſitum prohibituri, quique afflictis Phocenſium rebus cum quinque peditum millibus, & quadringentis equitibus ſuppetias iverant, fœderis jure; eorumque exemplum ſequuti Lacedæmonii ex eodem fœdere mille pedites miſerant, Achæi duo millia. Hac tantâ Philippi felicitate, tantiſque illatis Reipublicæ injuriis commoti Athenienſes magnâ rerum ſolicitudine tenebantur. Quippe aperto bello eum aggredi metuebant, tot jam aliis bellis defatigati; contra, inulti connivere, Regis audaciam non refrænare, indignum ſuâ Civitate, ac periculoſum arbitrabantur. Quocirca Demoſthenes iis addit animos, oſtenditque eò rem deveniſſe, ut bellum neceſſariò ſuſcipiendum ſit.

3. Rei exitus comprobavit, non inanem fuiſſe Athenienſium metum de Philippo. Siquidem jam tum, ut ſuo loco dicemus, adeo viribus, & potentiâ auctus erat, ut ne tota quidem Græcia paucis poſt annis contra illum conſpirans potis fuerit ſe tueri, ejuſque felicitatis curſum abrumpere.

IN ORATIONEM.

4. COncio, ſeu Populi Conventus Athenis, ut Romæ, & in quolibet populari Imperio, ſummam habuit Reipublicæ poteſtatem, ſed non ubique eodem modo ſuffragia colligebantur, ut aliàs indicavimus. Nam Athenis quot capita, tot ſententiæ; Romæ, Curiæ, Centuriæ, Tribus numerabantur. De Athenienſi Concione dicturi, nihil modò agimus de iis, quibus ei intereſſe fas erat, non de loco, non de congregandi ordine, ac formâ, quæ alio exponentur loco. Ea ſolùm explicamus, quæ ad res in eadem pertractandas, & proponendas pertinent, proindeque idonea ſunt hiſce Demoſthenis verbis illuſtrandis. Iſtud autem argumentum tantâ eruditione, tantâque elegantiâ tractavit Sigonius vir maximus in iis libris, quos de Republica Athenienſium ſcripſit, ut pauca deſint; & cum ex hoc fonte omnes hauſerint, in ſuoſque rivulos derivarint quotquot in eodem argumento verſati ſunt, vellem, à quo beneficium acceperint, profiterentur. Conciones igitur aliæ ſtatis diebus convocabantur, quas prætermittere nefas erat, aliæ è re nata. Illæ proprio ſolùm nomine ἐκκλησίαι *Conciones* nuncupatæ ſunt; iſtæ καταικλησίαι *Conciones repentè congregatæ*, aut σύγκλητοι ἐκκλησίαι *Conciones advocatæ*. Ad eas, quæ certo coibant tempore, nullo vocante conveniebat Populus. Reliquæ à Prytanibus indicebantur. Poſſet id pluribus teſtimoniis comprobari; nobis unius, aut alterius ſatis erit. Καὶ τότε μισοφίλιππος Δημοσθένης &c. γράφει ψήφισμα, τοὺς κωμήτας τῆς πόλεως ὑφαιρούμενος, ἐκκλησίαν ποιῶν τὸν Πρυτάνεις τῇ ὀγδόῃ ἱσταμένου τοῦ Ελαφηβολιῶνος μηνὸς, ὅστε &c. *Tunc autem Demoſthenes, qui Philippum*

odit &c. Decretum ſcribit præripiens Reipublicæ tempus, *Prytanes Concionem facere octavo die menſis Februarii ſtantis.* Sunt Æſchinis verba [a]; & Demoſthenis hæc alia : Ἐπὶ Μνησιφίλου ἄρχοντος, συγκλήτου ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, καὶ Πρυτανέων, καὶ Βουλῆς γνώμῃ, Μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος Καλλιστένης &c. *Mneſiphilo Prætore, decreto Prytanum, ac Senatus, extra ordinem Concione à Ducibus advocatâ, vigeſimo primo menſis Septembris Calliſtenes &c.* Quem locum video malè à Sigonio translatum, cum τὸ ὑπὸ στρατηγῶν vertat *à Prætoribus*; atque hinc illum arbitror aſſeruiſſe, Populi conventum ab iiſdem quoque Prætoribus indici, quod nunquam, ni fallor, actum eſt, cum iſthæc auctoritas ad eos pertineret, quibus jus pariter eſſet convocandi Senatus; id autem nullâ controverſiâ Prytanibus conveniebat. Moneo quoque ὡς ἐν παροδῷ non minùs erraſſe Wolfium latinè reddendo illud Μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, *pridie Kalendas Octobris*, quæ dies ἔτι καὶ νέα dicebatur; oblitum profectò, in ultima menſis decade numerandâ, ſecus atque in duobus aliis, inverſo numerorum ordine procedi, ut apud Latinos; Quamobrem ἡ δεκάτη τοῦ ἀπιόντος ſit prima dies illius decadis, ἐνάτη ſecunda, & ſic deinceps. Quod ſi, ut ad rem noſtram redeam, Diodorus [b], dum narrat, Athenienſes accepto nuntio captæ à Philippo Elateæ, proximæque illius in Atticam irruptionis, hæc habet : ὁ δὲ δῆμος ἅπας ἅμ' ἡμέρᾳ συνέδραμον εἰς τὸ θέατρον, πρὸ τοῦ συγκαλέσαι τοὺς ἄρχοντας, ὡς ἐῶ εἶδος. *Populus omnis, ſimul atque illuxit, in Theatrum concurrit priuſquam à Magiſtratibus, ut moris eſt, vocaretur*: Magiſtratus hoc loco pro Prytanibus ſolùm accipiendi ſunt, ne Diodorum à Demoſthene, Æſchine, Ariſtotele, aliiſque diſceſſiſſe, ideoque erraſſe fatendum ſit. Conciones lege conſtitutæ, quatuor erant per ſingulas Prytanias; Prytania verò diebus triginta quinque concludebatur. Nam Athenienſes annum ad Lunæ curſum computantes, trecentis quinquaginta quatuor diebus abſolvebant, quorum ſeni, tricenique primis quatuor Tribubus aſſignabantur; Reliquis, totidem uno dempto; atque hoc dierum ſpatio unaquæque Prytaneatum gerebat. Prima dictarum Concionum appellabatur κύρια. Id autem, & quicquid in quolibet cœtu fieret, è Polluce [c], ſeu potius ex Ariſtotele in libro de Republ. Athen., unde ille ſumpſit, audiamus. Οἱ Πρυτάνεις ὅταν τῇ Βουλῇ συνάγωσιν ἐκκλησίαν, πλὴν αἰ ἀφετοί τινες ἦσαν. Τὸν δὲ δῆμον τετράκις ἐκάστης Πρυτανείας, καὶ προγράφουσι πρὸ τῆς Βουλῆς καὶ πρὸ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ ὧν δεῖ χρηματίζειν. Τῶν δ' Ἐκκλησιῶν ἡ μὲ κύρια, ἐν ᾗ τὰς ἀρχὰς ἐπιχειροτονοῦσιν, εἴπερ καλῶς ἔχουσιν, ἢ ἀποχειροτονοῦσιν. Ἐν ᾗ καὶ τὰς εἰσαγγελίας ὁ βουλόμενος εἰσαγγέλλειν, καὶ τὰς ἀπογραφὰς περὶ δημοσίων ἀναγινώσκουσιν οἱ πρὸς ταῖς δίκαις, καὶ τὰς λήξεις περὶ πλήρων. Ἡ δ' δευτέρα Ἐκκλησία ἀνεῖται τοῖς βουλομένοις ἱκετηρίαν θεμένοις, λέγειν ἁπλῶς περί τε τῶν ἰδίων, καὶ τῶν δημοσίων. Ἡ δὲ τρίτη κυρίᾳ, καὶ προσβείας ἄξιον χρηματίζειν, ὡς δεῖ πρότερον τοῖς Πρυτάνεσιν ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. Ἡ δὲ τετάρτη περὶ ἱερῶν, καὶ ὁσίων. *Prytanes in Senatum vocant quotidiè, niſi dies ſacer ſit: Populum verò quater per ſingulas Prytanias. Antequam Senatus, aut Concio vocetur, publicè è ſcripto proponunt, quibus de rebus decernendum ſit. Concionum ea vocatur κύρια, in qua Plebiſci-*

[a] Æſch. contr. Cteſiph. Demoſth. de Cor.

[b] Diodor. lib. 16.

[c] Pollux Onomaſt. l. 8.

biſcito approbantur Magiſtratus, ſi benè ſe gerant, aut abrogantur. In ipſa etiam accuſationes defert, qui vult Judicium intendere; Judices proſcriptiones legunt Publicatorum, hæreditatum conditiones. Secunda Concio datur Oleæ ramum protendentibus (ideſt ſupplicibus) *ut ſi velint, poſſint aliquid in rem ſuam de rebus publicis, aut privatis dicere. Tertia Præconibus, Legatiſque, ſi quid eſt decernendum, quos tamen prius literas Prytanibus dediſſe oportet. Quarta de Sacrificiis, rebuſque ſanctis.* At gravis oritur difficultas ex hoc Demoſthenis [d] loco: ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης πρυτανείας τῇ ἑνδεκάτῃ, ἐν τῷ δήμῳ, ἐπειδὰν ἔυξωνται, ὁ κήρυξ, ἐπιχειροτονίαν ποιεῖν περὶ τῶν νόμων, πρῶτον μὲν περὶ τῶν βουλευτικῶν, δεύτερον δὲ περὶ τῶν κοινῶν, εἶτα οἷς κεῖνται τοῖς ἐννέα ἄρχουσιν, εἶτα τῶν ἄλλων ἀρχῶν; Ἡ δὲ ἐπιχειροτονία ἔστω ἡ πρώτη, ὅτῳ δοκοῦσιν ἄρχειν οἱ νόμοι οἱ βουλευτικοί. Ἡ δ' ὑστέρα, ὅτῳ μὴ δοκοῦσιν εἶτα τῶν κοινῶν κατὰ ταῦτα. Τῇ δὲ ἐπιχειροτονίαν εἶναι τῶν νόμων, κατὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους. Ἐὰν δέ τινες τῶν νόμων τῶν κειμένων ἀποχειροτονῶσι, τοὺς Πρυτάνεις, ἐφ' ὧν ἂν ἡ ἐπιχειροτονία γίνηται, ποιεῖν περὶ τῶν ἀποχειροτονηθέντων, τῇ τελευταίᾳ τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν. Τοὺς δὲ Προέδρους, οἱ ἂν τύχωσι Προεδρεύοντες ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ χρηματίζειν ἐπαναγκες. Πρῶτον μετὰ τὰ ἱερὰ περὶ τῶν νομοθέτων &c. *Primæ Prytaniæ die undecimo, poſtquam Præco vota in populo fecerit* à Concione) *Plebiſcitum de legibus fieri, primum de Senatoriis rebus, deinde de communibus, rurſus de latis à novem Archontibus, iterum de iis, quæ à reliquis Magiſtratibus. Primum decretum proponatur, an videantur leges Senatoriæ ſufficere, ſecundum, an non videantur. Deinde eodem modo de rebus communibus decernatur. Decernatur autem juxta leges receptas. Cum verò aliquæ receptarum legum abrogatæ fuerint, tunc Prytanes, quorum tempore ſancitæ fuerunt, de improbatis ultimam trium Concionum indicant; Proedri, quibus ſorte datum fuerit eidem Concioni præſidere, de iiſdem agant neceſſariò. Primùm poſtquam de rebus ſacris pertractaverint, de legum latoribus &c.* Hinc enim patet tres tantùm fuiſſe Conciones, ab ipſis legibus aſſignatæ in unaquaque Prytania, quod luculentius declarat Ulpianus in ſuis in hanc Orat. enarrationibus: ἐν τῇ πρώτῃ δὲ πρυτανείᾳ: ἐν τῷ πρώτῳ μηνί. Ἰστέον γὰρ ὅτι κατὰ μῆνα τρεῖς ἐκκλησίας ἐποιοῦντο, βουλόμενοι περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, εἰμὴ ἄρα ἀνάγκη τις κατέλαβε πολέμου, ὥστε καὶ περὶ ἐκείνου ἄλλην ἐκκλησίαν ποιῆσαι παρὰ ὁρισμένον. Καὶ ἐγίνετο ἡ πρώτη ἑνδεκάτῃ τοῦ μηνός: ἡ δὲ δευτέρα, περὶ τὴν εἰκάδα: ἡ δὲ τρίτη, περὶ τὴν τριακοστήν. *In prima Prytania: In primo menſe. Sciendum enim eſt, tres in quolibet menſe factos fuiſſe conventus, in quibus de rebus publicis conſulebant; niſi aliqua foret belli neceſſitas, quæ de ipſo deliberare cogeret in alia Concione præter lege definitas. Prima habebatur die undecimo menſis; Secunda, circa vigeſimum; tertia circa trigeſimum.* Hęc ſanè difficultas primo ſtatim aſpectu me deterruit, ſed re probè conſideta, opinor Demoſthenem, ac Ulpianum nequaquam Ariſtoteli, & Polluci adverſari. Puto enim per unamquamque Prytaniam quatuor Populi conventus lege præſcriptos fuiſſe, quorum ſecundus, ut ex Polluce retulimus, privatis ſupplicum actionibus, qui Reipublicæ, aut Civibus obnoxii forent, dabatur. Demoſthenes autem Cœtus de publicis ſolùm

[d] *Demoſth. in Orat. adverſ. Timocrat.*

negotiis indictos nuncupat, βουλομένου περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, *de rebus publicis*, inquit Ulpianus; quare alterum illum de privatis à Polluce connumeratum prætermittit. Obiter moneo hanc legum quæstionem, de qua verba facit Orator, non in singulis Prytaniis agitatam fuisse, sed in prima dumtaxat, scilicet mense Ecatombæone, à quo initium anni ducebant Athenienses, de quo mense fit pariter mentio hoc loco, & reliqua hìc enarrata robur addunt sententiæ meæ. Miror quoque Wolfium virum eruditissimum vertisse illud ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης Πρυτανείας τῇ ἑνδεκάτῃ, *Primo Senatus conventu die undecimo*, cum hoc longè à verbis, & à verborum sensu alienum sit. Verùm ut unde digressus sum, revertar, Concioni dignitate, authoritateque præerant Prytanes, Proedri, Epistata. Prytanes erant quinquagenûm Senatorum classis, qui è qualibet Tribu in Senatum adlecti suâ vice Senatui præsidebant. Proedri novem fuerunt, singuli è singulis reliquis novem Tribubus, quæ tunc Prytaneatum non gerebant, sorte in qualibet Concione ducti. Epistata denique is dicebatur, qui è novem Proedris sorte pariter eductus, finito conventu, ut Proedri, magistratu abibat; quorum omnium Demosthenes, Æschines, Arpocratio pluribus in locis meminerunt. Prytanes convocandi populi munere fungebantur, ut diximus; Proedri, res proponendi; Epistata, de ipsa re propositâ in suffragium Cives mittendi. Ἐν ᾗ ταύτῃ (ἐκκλησίᾳ) ἐπειδὰν χρηματίσωσιν οἱ Πρόεδροι περὶ ὧν διώκηκεν ὁ ἄρχων, χρηματίζειν κελεύει ἢ περὶ ὧν ἄν τις ἰδιωτικὰς ἢ περὶ τῶν ἑορτῶν, ἢ παρανενομηκὰς. *In ipsa Concione postquam Proedri ad Populum retulerint de Magistratus administratione, referre quoque* (lex) *jubet de illatis injuriis, violatisque legibus per diem festum.* Ita Demosthenes [e] contra Midiam. Τοὺς δὲ Πρυτάνεις (νόμος κελεύει) ποιεῖν ἐκκλησίαν &c. Τὸν δὲ Ἐπιστάτην τῶν Προέδρων διαχειροτονίαν διδόναι τῷ Δήμῳ. *Prytanes* (Lex jubet) *convocare Concionem; Epistatam verò Proedrorum dare Populo, ut suffragium ferat.* Ita Æschines [f] contra Ctesiphontem. Quicquid decernendum erat, per aliquot dies ante Concionem in publico proponebatur, ne novum Civibus se offerret, nisi tamen aliquid improvisò contigisset, quod statim expendere opus foret. Legebatur deinde Senatus consultum, si quod eâ de re factum fuisset. Præco Proedrorum jussu clamabat, numquis dare consilium vellet. Dictis sententiis, decretum, quod Proedri scribendum mandassent, recitabatur; suffragiis comprobatum, populo denuntiabant; si secus, proponebant alterum; eidemque decreto adscribebantur nomina Archontis, Tribus, quæ tunc Prytaneatum gereret, atque Oratoris, aut Civis, è cujus consilio dimanasset. Id sæpius apud Græcos Authores occurrit, nos unum damus Demosthenis testimonium [g]: ἐπὶ ἄρχοντος Μνησιθείλου, Ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, Φυλῆς πρυτανευούσης Πανδιονίδος, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἶπεν. *Mnesiphilo Prætore, pridie Kal. Quintiles, Pandionia Tribu Prytaneatum habente, Demosthenes Demosthenis filius Pæanienſis censuit.* Hæc totius rei in Ecclesia proponendæ, ac decernendæ series fuit, quæ huic, aliisque istarum Orationum locis explicandis plurimùm proderit.

[e] *Demosth. contra Midiam.*

[f] *Æsch. contra Ctesiph.*

[g] *Demosth. de Corona.*

5. Lex

5. Lex Athenis jubebat, Præconem in Concionibus proclamare: τὶς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων, εἶτα πάλιν ὁ μέρος τῶν ἄλλων Ἀθηναίων; *Quis annis quinquaginta major publicè loqui vult; deinde quis aliorum Athenienſium per vices?* Ex hac lege ætatis ordo in loquendo ſervari debuiſſet, proindeque Demoſthenes, qui tunc, ut monuimus annum dumtaxat agebat trigeſimum, inter ultimos dicere. Itaque præoccupati ſuggeſtus veniam præfatur. Hanc tamen legem video fuiſſe deſuetudine abrogatam. Eſt enim Æſchinis [h] quærela in Orat. contra Cteſiphon. σεσίγηται τὸ κάλλιστον, καὶ σωφρονέστατον κήρυγμα τῶν ἐν τῇ πόλει· τὶς ἀγορεύειν βούλεται &c. *haud amplius auditur optimum illud, pulcherrimumque omnium in Civitate præconium: ſi quis concionari vult &c.* Manebat autem Oratorum petulantia, ſibi invicem tumultuosè præripientium dicendi locum, quam pariter Æſchines [i] reprehendit: Τῆς δ' τῶν ῥητόρων ἀκοσμίας οὐκ ἔτι κρατῆσαι δύνανται οὔθ' οἱ νόμοι, οὔθ' οἱ Πρυτάνεις, οὔθ' οἱ Πρόεδροι, οὔθ' ἡ προεδρεύουσα φυλὴ, τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως. *Oratorum immodeſtiam nec leges coercere poſſunt, nec Prytanes, nec Proedri, nec Tribus, quæ Prytaneatum obtinet, in ſumma decima pars Civitatis.* Puto hanc ſolum à ſe Demoſthenem deprecari, nam de prætermiſſo ætatis ordine, cum deſueviſſet, nulla erat deprecandi ratio.

h *Æſch in Orat contra Cteſiph.*

i *Ibidem.*

6. Deſciverant profectò Athenienſes à proſperâ, ſplendidaque fortuna, qua non parum poſt bellum quoque Peloponneſiacum, eamque maximam calamitatem efflorverant. Cum enim Lacedæmonii, Bœotici belli tempore, Thebanorum cladibus, devictâque ipſorum arce, Cadmeâ, ſuperbè ſe gererent, occaſionem Athenienſibus præbuerunt ſolicitandi ſociorum animos, ſimulque rebellandi. Igitur [l] Chii, Byzantii, Rhodii, Mitylenæi, Inſularium plurimi, aliæque Græciæ urbes in Athenienſium ſocietatem ſe commiſerunt eâ conditione, ut communi conſilio, æquatiſque ſuffragiis in conventu, qui Athenis ageretur, negotia publica explicarentur, datâ tamen ipſis Athenienſibus Imperii auctoritate, quam illi modeſtè adhibentes, Eubœenſium, aliarumque Civitatum benevolentiam ſibi conciliarunt, eaſque dicto ſuo audientes habuerunt. Hinc auctiviriumrobore, adjunctiſque ſibi nobilioribus Thraciæ Urbibus, Eubœâ receptâ, deductis in Cherſoneſum, Cerſobleptis Regis liberalitate, Colonis, ac regionis urbibus præter Cardiam præſidio obfirmatis, longè, latèque dominabantur. Cum ecce tibi Philippus Macedoniæ, & Thraciæ illis urbes ademit, Pydnam, Potidęam, Methonem, Amphipolim, præter quinque, & ſeptuaginta Urbes in Thracia, quæ cum ipſis fœdere conjungebantur, ut auctor eſt Æſchines in Orat. de falſa legat. Τὼ μὲν γὰρ ἀρχὼ ἐπεπράμεθα τοῦ πολέμου ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως. Σωίβαιν δ' ἡμῶν τὸν στρατηγὸν ἐν τῷ πολέμῳ μὲν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε πόλεις συμμαχίδας ἀποβεβληκέναι, ἃς ἐκτήσατο Τιμοθέος ὁ Κόνωνος, καὶ κατέστησεν εἰς τὸ συνέδριον. *Initiò enim bellum fecimus pro Amphipoli. Quo in bello accidit, Imperatorem noſtrum quinque & ſeptuaginta urbes ſocias amiſiſſe, quas lucratus fuerat Timotheus Cononis filius, & noſtro Concilio adiunxerat.* (Puto eo de Conventu loqui, de quo mox diximus.) Hinc ſanè non parum fractæ ſunt

l *Anno 100.*

Rei-

Reipublicæ vires. De singulis illis urbibus enucleatiùs, quid actum fuerit, enarrabimus in hac Oratione, cum mentio eorumdem fiet. Nunc indicamus tantummodo, ne prorsus isthæc Oratoris verba in obscuro jaceant.

7. Nihil æquè afflictos, consternatosque animos erigit, quàm iis ostendere, suâ culpâ in malum incidisse, & in sua esse potestate remedium afflictis rebus afferre. Damnum quippe nos angit vehementiùs, ac prope labefactat, quod vi susceptum est; utpote quod vitari, nostrâque industriâ deleri nequeat. Hac arte præoccupat Cives suos, ne animis cadant, nec spem abiiciant recuperandæ pristinæ dignitatis.

8. Lacedæmoniorum potentia culmen habuit circa Olympiadem centesimam, cum enim ab anno primo O. 94. Athenas in suam potestatem redegissent, Peloponnensium alios metu, alios vi dicto suo audientes haberent, Thebanos perdomuissent, hoc denique an. 1. O. 100. Olynthios quoque morem sibi gerere coegerunt. Sed Græcos Historicos audiamus, qui hujus splendorem, auctoritatemque Reipublicæ magnificis verbis nobis ob oculos ponunt. Sic enim Xenophon scribit [m]: Προεχώρησάτων δ τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὥστε Θηβαίους μὲν, καὶ τοὺς ἄλλους Βοιωτοὺς πάντάπασιν ὑπ' ἐκείνοις εἶναι, Κορινθίους δ πιστοτάτους γεγενῆσθαι, Ἀργείους δ τεταπεινῶσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔτι ὠφελεῖν αὐτοὺς τὴν μείων τιὼ ὑποφορὰν, Ἀθηναίους δ ἡρημῶσθαι, τὴν δ' ἐὰν συμμάχων κεκλασμένων, οἱ δυσμενῶς ἔχον αὐτοῖς, πάντάπασιν ἤδη καλῶς, καὶ ἀσφαλῶς ἡ ἀρχὴ ἐδόκει αὐτοῖς κατεσκευάσθαι. *Quæ omnia Lacedæmoniis benè, feliciterque processerant. Nam Thebani, ac reliqui prorsus Bœoti sub illorum erant potestate; Corinthios habebant fidissimos; Argivi demiserant animos, quod nullo sibi fuisset emolumento subductam induciarum tempus; Vastati Athenienses; fractique Sociis, qui malè affectam in eos voluntatem retinebant, jam ex omni parte benè, tutissimèque constitutum ipsis Imperium videbatur.* Sic etiam Diodorus [n]: Διὸ καὶ κατὰ τύτους τοὺς χρόνους πλεῖστα ἴσχυσαν Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔσχον τὴν ἡγεμονίαν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. Θηβαῖοι μὲν γὰρ ὑπῆρχον ἔμφρουροι: Κορίνθιοι δ, καὶ Ἀργεῖοι διὰ τοὺς φρονηματίας πολέμους ὑπῆρχον τεταπεινωμένοι: Ἀθηναῖοι δ διὰ τὸν περὶ πολεμαρχίας κληρωτὰς ἀδόξων ἐν τοῖς Ἕλλησιν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τῆς τε πολυανδρωπίας, καὶ τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις μαλίστης πολλὴν φρόνησιν ἐπεπόιλυτο, καὶ φοβεροὶ πᾶσιν ὑπῆρχον διὰ τὴν δωμὴν τῆς ἡγεμονίας. Διόπερ οἱ μέγιστοι τὴν τότε δωμασῶν (λέγω δ τὸν Περσῶν Βασιλέα, καὶ τὸν Σικελίας Δωνύσιον) ἐθεράπευον τὴν Σπαρτιατῶν ἡγεμονίαν, καὶ συμμαχίαν ἐποιοῦν σωτίθεσθαι πρὸς αὐτούς. *Igitur per ea tempora* (ann. 1. O. 100.) *maximis Imperii viribus fruebantur Lacedæmonii, & mari, terrâque totius Græciæ principatum habebant. Quippe Thebani præsidio coercebantur. Corinthii, atque Argivi superioribus bellis fracti, ac depressi. Athenienses, propterea quod in ea manebant conditione, qua quâ belle devicti sunt, ignobiles erant, nullinsque pretii apud Græcos. Contra Lacedæmonii curabant quàm maximè, ingentibus Copiis instrui, armorumque curam gerere, suâque potentiâ cunctis metum incusserant. Quapropter potentissimi tunc temporis Principes (Regem Persarum loquor, ac Dionysium Siciliæ Dominum) Spartanorum Rempublicam colebant, curabantque societatem cum ipsis componere.* Verùm ex eo tempore

[m] Xenoph. de reb Græc. lib. 5.

[n] Diod. lib. 15

pore illorum fortuna ad fastigium perducta inclinare cœpit, quoad à Thebanis vehementer afflicta fuit, ac labefactata; cum hactenus cunctis Græcis potentiâ, atque auctoritate anteissent, plerumque soli, aliquando cum Athenienſibus.

9. Cum ab enarrato Spartanæ felicitatis tempore ad istud, quo Demosthenes in præsenti orabat, septem dumtaxat effluxerint Olympiades, quotquot Concioni aderant eamdem felicitatem aut meminisse poterant, aut veluti recentissimam à Parentibus audivisse, perinde non eam describit Orator, sed in mentem solùm revocari jubet.

10. Cum in tanta, quam enunciavimus, felicitate insolenter se gererent Lacedæmonii, & Cadmeam Thebarum arcem Civibus restituere pernegarent, isti in desperationem acti omnem movere lapidem pro recuperanda libertate statuerunt. Itaque ad bellum, quod Bœoticum dictum est, parati, Legatos Athenas miserunt auxilium deprecaturi. ὁ δὲ Δῆμος, lubet Diodori verbis rem gestam narrare, τῶν Ἀθηναίων διακούσας τῶν πρέσβεων ἐψηφίσατο παραχρῆμα δύναμιν ὡς πλείστην ἀποστεῖλαι τοῖς ἐλευθεροῦσαν τὰς Θήβας, ἅμα μὲν τῆς εὐεργεσίας ἀποδιδοὺς τὰς χάριτας, ἅμα δὲ βουλόμενος τοὺς Βοιωτοὺς ἐξιδιώσασθαι, καὶ συναγωνιστὰς ἰσχυροὺς ἔχειν κατὰ τῆς Λακεδαιμονίων ὑπεροχῆς &c. τέλος δὲ Δημοφῶν καταστὰς στρατηγὸς, καὶ παραχρῆμα πεντακισχιλίους ὁπλίτας, καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς καταλέξας, τῇ ὑστεραίᾳ τοῖς δυναμένοις ἅμα ἡμέρᾳ προσπαγεν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ δρομαῖος ἠπείγετο, φθάσαι βουλόμενος τοὺς Λακεδαιμονίους. Οὐδὲν δὲ ἧττον ὁ δῆμος παρωξύνετο παντὶ σπουδῇ στρατεύειν εἰς τοὺς Βοιωτίαν, ἐὰν ἡ χρεία. *Athenienſium verò populus, auditis Legatis, decrevit illico maximas Copias expedire ad liberandas Thebas, ſimul ratus beneficii gratiam rependere, ac ſibi Bœotos obſtringere, quos deinde ſortes haberent ſocios contra immodicam Lacedæmoniorum potentiam &c. Denique Demophon dux creatus, ſelectis conſeſtim quinque millibus gravis armaturæ peditibus, equitibuſque quingentis, poſtridie ſtatim ac illuxit eos eduxit ex urbe, feſtinatoque pergit, ſtudens Lacedæmonios antevertere. Nec minus Populus prompto, paratoque animo erat, univerſo militum robore, ſi opus foret, in Bœotia bellum gerere*[o]. Qua quidem agendi generositate gens illa oſtendit, ſibi magis cordi fuisse Græciæ libertatem, quàm proprium diſcrimen, quod laceſſendâ Spartanorum ira, Reipublicæ procreabat, ut Orator commemorat. Quamquam re verâ, ſi fidem habere velimus Xenophonti[p] ſcriptori graviſſimo, & σύγχρονῳ, non magnitudine animi, ſed inſidias à Lacedæmoniis metuentes Athenienſes in Bœotico bello Thebanis opitulati ſunt. Siquidem Mellon ad opprimendos ſeptem Tyrannos à Spartanis Thebis impoſitos, aliquid privatim auxilii ſibi ſumpſit ab Athenienſibus, quo confirmatus & eoſdem Tyrannos occidit, & Cadmeam recuperavit. Hoc facinore exciti Lacedæmonii, educto exercitu, profligatâque longè ſibi occurrentium Thebanorum manu, cum per Atticam peragrarent, Thebas petituri; tanto timore perculſi ſunt Athenienſes, ut indicto judicio alterum è Ducibus, qui Melloni ſuppetias ierat ſupplicio affecerint, alterum exilio. Quod cum audiſſent Thebani, dolum excogitarunt, quo Athenienſes neceſſariò inducerent in ſuam ſocietatem.

o *Diod. lib. 15. an. 3. O. 100.*

p *Xenoph. de reb. Græc. lib. 3.*

Nam

Nam Sphodriæ Laconum Thespiis Præfecto, pecuniâ corrupto suaserunt, ut Piræum, qui nondum post murorum instaurationem portis claudebatur, occuparet. Rem tentavit, sed irrito conatu; armenta tamen abduxit. Athenienses cum Spartanis injuriam expostularunt; Sed Sphodria nullâ pœnâ multatus est Cleonymi filii sui beneficio, qui ab Archidamo Agesilai Regis filio, hic à Patre impetravit, ut liber evaderet. Athenienses cum criminis authorem nullo damno affectum intelligerent, existimantes illud Lacedæmoniorum voluntate perpetratum, injuriam ulturi, atque insidiarum metu, auxilium, ut diximus, Thebanis decreverunt. Verùm Oratoris est, rem non tam diligenter, cum sit opus, expendere, ut in sui traducat utilitatem.

11. Bœoticum bellum optimè successit Atheniensibus; eo siquidem fractæ sunt Lacedæmoniorum vires. Hinc Demosthenes colligit, nihil Civibus suis metuendum esse, cum benè consulunt Reipublicæ, ut hac factum fuisse occasione superiùs adnotavimus. Contra Peloponnesiacum alterum extremâ Urbis ruinâ conclusum fuit, cum Cives inter se dissidentes, nullâque prudentiâ illud moderantes, præsertim susceptâ Syracusanâ expeditione, commune bonum, publicamque salutem neglexerint. Ad hæc duo maxima bella sermonem præcipuè ab Oratore hoc loco referri non dubito.

12. Quot locis despoliati tum temporis fuissent à Philippo Athenienses superiori numero sexto indicavimus.

13. Pydna Macedoniæ Urbs apud Thermaicum sinum in Pieria regione, ut Ptolemæus habet [q], Strabonis tempore dicebatur *Citro*, distabat à Methone sexaginta stadiis, eam occupavit Philippus, ut jam adnotavimus, ann. 3. Ol. 105., cum jampridem, scilicet ann. 3. Ol. 92. eam subegisset Archelaus Macedonum Rex, Civesque viginti stadiis longè à mari novum capere ædificandæ urbis locum coegissent [r]; deinde à Timotheo Athenienſi ann. 3. Ol. 101. capta. Apud ipsam Paulus Æmilius cum Perseo, postremo Regum Macedonum, debellavit, si Plutarcho, & Straboni [s] credimus, cujus ista sunt verba: ἐν μὲν ἓν τῷ πρὸ τῆς Πύδνης πεδίῳ Ρωμαῖοι Περσέα καταπολεμήσαντες, καθεῖλον τῶν πρὶν Μακεδόνων Βασιλείαν. *In Campo ante Pydnam Romani Perseum bello conterentes, everterunt Macedoniæ Regnum*; nunc *Chitro* dicitur.

q *Ptol. lib. 3. cap. 13.*

r *Diod. l. 13*

s *Strabo in excerpt. l. 7. Plut. in lib. de adul. & amici discr.*

14. Potidæa, authore Stephano, Urbs Thraciæ, seu potius Macedoniæ, Thraciæ contermina ad Pallenes isthmum sita, vetus Corinthiorum Colonia, sed a. 1. O. 104. à Timotheo facta Athenienſium vectigalis, ab ipsisque longos muros Pallenem versus demoliri jussa, atque obsides dare, veritis, ne Cives ob Corinthiorum benevolentiam, cum quibus tunc Athenienses gerebant inimicitias, rebellarent; ut est apud Thucididem [t]. Τὰ ποτὲ πιστάσαντες τῶν ἐχθρῶν ἀνδρῶν οἱ Ἀθηναῖοι, Ποτιδαιάτας, οἳ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, ἔστιν Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δὲ ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τό τε ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν, καὶ ὁμήρους δοῦναι. *Athenienses, ex ipsorum* (Corinthiorum) *inimicitiâ suspicionem Potidæensium habentes, iis imperarunt Muros deiicere Pallenem versus, atque obsides dare. Qui Potidæenses ad ejusdem Pal-*

t

Pallenes isthmum habitant, Corinthiorum Coloni, Athenienſium Socii vectigales. At imperata facere detrectantes deſciverunt [t]. Longâ, ac non ſemel inſtaurata obſidione preſſi, demum Athenienſibus cedere coacti ſunt, à quibus expulſi, viri cum ſingulis veſtibus, cum duobus fœminæ ad Calcidenſes in Thraciam confugerunt. In Urbem mille Athenienſium Coloni deducti ſunt, in eaque obſidione abſumpta duo talentum millia, ſeu duodecies centena millia Coronatorum [u]. Fruſtra dolo tentata à Braſida Lacedæmonio anno nono belli Peloponn. [x], Philippo ceſſit a. 3. O. 105., depulſo Athenienſium præſidio, & ipſis Civibus, ſi Pauſaniæ credendum eſt; qui Cives demum à Caſſandro Macedonum Regem in ſuam Civitatem reſtituti [y], atque Urbs, de illius nomine Caſſandra nuncupata eſt.

t *An. 2. O. 96. Thucid. ibi Diod. lib. 12.*

u *An. 4. O. 87. Thucid. lib. 2. Diodor. lib. 12.*

x *an. 1. O. 89.*

y *An. 1. O. 96. Pauſan. Eliac. 1. Diod. lib. 19.*

15. Quinque Methonas recenſet Stephanus. Demoſthenes Thracicam hoc loco nuncupat. Urbs erat in Macedoniæ finibus, Pydnâ quadraginta ſtadiis diſtans. Faciles inde Athenienſibus in illud Regnum excurſiones, ut ex Thucidide [z] exiſtimari poteſt: Καὶ ἐς Μεθώνην τὴν ἑαυτῶν Μακεδονίᾳ ἱππέας κατὰ θάλασσαν κομίσαντες Ἀθηναῖοι, αὐτῶν τε ἀνεῖρξ, καὶ Μακεδόνων τοὺς παρὰ σφίσι φυγάδας, ἐπῆρχον τῷ Περδίκκᾳ. *Atque Athenienſes Methonem mari tranſportatis equitibus cum ſuis, tum Macedonicis, qui apud ſe exulabant, vaſtabant Perdiccæ Regnum.* Quamobrem à Philippo obſeſſa, capta, dirutaque eſt, ut verbis hiſce narrat Diodorus [a]: Φίλιππος δ' ὁρῶν τοὺς Μεθωναίους ὁρμητήριον παρεχομένους τῇ πόλει τοῖς πολεμίοις ἑαυτὸν, πολιορκίαν συνεστήσατο. Καὶ μέχρι μὲν τινος οἱ Μεθωναῖοι διεκαρτέρουν, ἔπειτα κατισχύσαντος συναγκάσθησαν παραδοῦναι τῷ πόλιν τῷ Βασιλεῖ, ὥστε ἀπελθεῖν τοὺς πολίτας ἐκ τῆς Μεθώνης, ἔχοντας ἓν ἱμάτιον, ἕκαστον. Ὁ δὲ Φίλιππος τὴν μὲν πόλιν κατέσκαψε, τὴν δὲ χώραν δέδωκε τοῖς Μακεδόσιν. Ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ ταύτῃ συνέβη τὸν Φίλιππον εἰς τὸν ὀφθαλμὸν πληγέντα τοξεύματι, διαφθαρῆναι τῷ ὄψιν. *Philippus autem animadvertens, Methonæos urbem ſuam ipſius hoſtibus tamquam belli receptaculum exhibere, illam obſidione cinxit, quam forti animo Cives aliquo tempore pertulerunt, ſed ejus deinde viribus oppreſſi, Urbem Regi hac tradere conditione coacti ſunt, ut ſibi cum ſingulis veſtibus abire fas eſſet. Philippus eam diruit, agrumque Macedonibus diſtribuit. Dum urbs quateretur accidit, Philippum ſagittâ in oculo percuti, ejuſque orbari uſu.* Oculo Regem captum apud Thracicam Methonem præter Diodorum tradunt quoque Strabo [b], Euſthatius, aliique, quare qui recentiores de Peloponneſiaca, aut Theſſala Methone hac in re loquuntur, audiendi quidem non ſunt.

z *An. 3. O. 92. Thucid. lib. 6.*

a *An. 4. O. 106. Diod. lib. 16.*

b *Strabo lib. excerptis lib. 7. Euſtb. ad lib. 2. Iliad.*

16. Illyrios, Pæonas, ac Thraces intelligit, qui ſuis legibus viventes, ſuorumque Regum imperio ſponte, libenterque obtemperantes, in Philippi poteſtatem concedere vi adacti ſunt [c]. Hi ſanè Athenienſium amicitiam, quàm ejuſdem Philippi, maluiſſe nemo ibit inficias.

c *Diod. lib. 16.*

17. Philippus Amynthæ Macedonum Regis filius, Pater Alexandri Magni; *ut enim cæteri ex patribus, ſic hic, qui lumen illud progenuit, ex filio eſt nominandus*, ut de Catone loquitur Tullius [d]; poſt obitum Alexandri, & Perdiccæ fratrum ſuorum Macedoniæ Regnum a. 1. O. 105.

d *Cic. lib. 3 de Off.*

adeo concuſsum, labefactatumque ſuſcepit, ut vix quiſquam putaſſet in ſuo poſſe conſiſtere. Nam & illud Amynthas bello victus Illyriis fecerat vectigale, quibus etiam, Philippum obſidem dederat; & nuper, Perdiccâ in acie contra eoſdem Illyrios cum quatuor Macedonum millibus occiſo, recenti calamitate concutiebatur. Acceſſerant Pæones provinciam depopulati; Thraces, qui Pauſaniam; Athenienſes, qui Argæum, viros è regia ſtirpe eductos, armis in regnum deducere nitebantur. Attamen vir magnanimus non ſeſe abjecit, ſed priùs eloquentiâ, blanditiis, muneribus Civium benevolentiam ſibi conciliavit; deinde milites diligentiùs ad bellum inſtruxit, militarem edocuit diſciplinam, ac præſertim phalangem, quam excogitatam ab Heroibus ad Trojam ex Homero didicit. Demum cum Pæone muneribus, promiſſiſque delinito, tum Athenienſibus omni officiorum genere, dimiſsâque Amphipoli illectis, pacem compoſuit. Hinc viribus confirmatus, gloriæ, ac felicitatis curſum incepit. Nam poſtero anno, cum Agis Pæonum Rex ſupremum obiiſſet diem, regionem ingreſſus, Pæones ipſos prælio fudit, juſſitque, ſi pacem vellent, è Macedoniæ finibus decedere, Urbeſque deſerere, quas ibi antea occupaverant. Poſtmodum Illyrios profligavit, ſeptem ipſorum millibus uno conflictu deletis, pacemque iniquis conditionibus dedit. Iterum ann. 3. ejuſdem Olymp. Thraciæ Urbes, quas paulò ante memoravimus, ex Athenienſium manibus eripuit, Olynthios ſibi conjunxit, & an 4. perdomitis Theſſalorum Tyrannis ſummam ab iis populis gratiam inivit. Inſequenti ann. 1. O. 106. Pæonum, Illyriorum, Thracumque Reges in ſui perniciem conjuratos fregit adeo, ut Macedonum Regibus obedire coegerit. Denique dejecta Methone, ſuſceptâque parte in Phocenſi bello, Græcis omnibus ſui metum incuſſit, & jam hoc anno primo Olympiad. ſeptimę viam ſibi munierat ad univerſæ Provinciæ, finitimarumque principatum *. Quocirca non immeritò Demoſthenes hoc loco ejus potentiam extollit, tamquam ſolertiâ, atque animi virtute partam.

* Diod lib. 16.

18. Erigit Athenienſes in ſpem recuperandi tot Urbes, ac munitiones, quibus Philippus Rempublicam deſpoliaverat; nam ut eas, ille vincendo, ſibi comparaverat; ita poſſe Athenienſes, ſi valeant armis, ac vincant, in ſui poteſtatem redigere. Cæterùm loca, vallo, foſsâ, propugnaculis munita præmio Victoribus ſunt, ſed non parato, nec incruento.

19. Armorum jure ſibi aſſeruerat Philippus, ut nuper vidimus, Pæonas, Illyrios, ac Thracum aliquos.

20. Fœdere, atque amicitiâ ſibi Theſſalos, atque Olynthios conciliaverat. De Olynthiis alius erit dicendi locus. Cum Theſſalis hæc fuit ineundi fœderis cauſa. Thebes Alexandri Pherarum Tyranni uxor Conjugem doloſè neci dederat, vocatis in partem facinoris Lycophrone, ac Tiſiphono ſuis fratribus. Res initiò Theſſalis grata, jucundaque; at cum Tyrannicidæ militem peregrinum ſibi devinxiſſent, dominandi voluptate capti, Imperium ſibi ſtatuere non dubitarunt. Verùm Alevadæ homines

mines illustri genere clari, tantam indignitatem ferentes ægro animo, cum pares non essent rei absolvendæ, ad expellendos Tyrannos Philippi opem implorarunt. Detulit illico Rex magnanimus, positisque in Thessalia castris *f*, illos vincit, prosternit, deturbat, Urbesque omnes in libertatem vindicat, tantâ Civium benevolentiâ, ut nunquam deinceps nec ipse, nec Alexander ejus filius Thessalorum auxilio destituti bellorum discrimen adierint *g*; adeò gens illa accepti beneficii gratiam habere, ac referre voluit.

f An. 4. O. 105.

g Diod. l. 16

21. Naturâ comparatum est, ut qui alieno indigent auxilio, ab iis quærant, qui dare possint. Hinc potentissimi Reges tenuiorum Principum obsequia sibi comparant benefaciendi facultate; benevolentiam, voluntate.

22. Duo mala ad bellum faustè gerendum perniciosa maximè Reipublicæ Athenis inveteraverant, de quibus Demosthenes sæpius agit; alterum, quòd militari disciplinâ non leviter dissolutâ, non facilè Athenienses nomina Tribunis dabant, de quo in fine Olynthiacæ tertiæ queritur, suadetque vacationes, & commeatus Civibus prohiberi; alterum, quod divites pecuniam nimis avarè publicis usibus denegabant. Cum enim tributa penderentur à mille ducentis illis, de quibus in Orat. de Classibus loquuti sumus, quorum aliqui paratam pecuniam plerumque minimè habebant; ditiores pro rata parte erogabant dumtaxat, nec pro reliquis quidpiam dare inducebant animum. Hinc parum argenti obveniebat Reipublicæ, nec suppetebat, quo bellum alere posset. De hac re in laudatâ Oratione verba facit Demosthenes, ac remedium proponit; Nos quoque plura de hujusmodi argumento ibidem adnotavimus.

23. Quantas ad hoc usque tempus injurias Philippus fecerit Atheniensibus nuper enarravimus. Eas ulcisci nunc hortatur Demosthenes Cives suos, idque, recuperando solertiâ, ac strenuitate, quod per inertiam, desidiamque amiserant.

24. Geminam populorum Classem, qui à Philippo starent, sed non stabili fide, ponit Orator hoc loco, unam eorum, quibus ille familiariter uteretur, aliorum alteram huic oppositam, quos acerbo in se animo esse reputaret; utramque tamen odio, ac metu in ipsum duram, difficilemque. At quam gentem, quos populos huic duplici Classi assignabo? Dico equidem, Pæones, Illyrios, Thraces ob oculos præsertim habere, cum illos indicat, qui suspecti, & graves erant Philippo, quamvis ei morem gererent. Vi enim dudum subacti, ut jam retulimus, vi pariter, ac metu illum sequebantur, nec poterat illorum amicitiam non infidam existimare, quam arma, ac timor expresserant.

25. In altera verò classe collocari arbitror Thessalos, ac Thebanos; quos Rex diligenter complectebatur, atque observabat; cum utrisque in armis erat contra Phocenses, & Lycophronem Tyrannum. Attamen Orator, qui nullum prætermittit bene de Thebanis merendi locum, tacitè innuit, utrosque iniquum in Regem animum ferre, quippe cujus consuetudinem gravem, ac periculosam cuicumque Mortalium existimet.

Neſcio, quî aliquibus in mentem veniat ſubintelligere hoc loco Macedonum Proceres, Olympiam uxorem, Alexandrum Philippi filium. Nam de iis agit, quibus bello eum peterent, ſi poſſent, ſibi Athenienſes obtinere ſuſcipiendi facinoris auxiliatores. Quid hoc ad Olympiam fidiſſimam conjugem? quid ad Alexandrum quadrimum? Siquidem natum ann. 1. Ol. 106., die ſeptimo Sextilis contra Plutarchum tutiſſimis argumentis probat vir maximus Scaliger [h]. Proceres autem, quos Rex familiariſſimos haberet, cur ei inſidiarentur? A Pauſania quidem interemptus eſt, ſed ob gravem acceptam injuriam. Macedonum aliquos ab illo abhorrere ait Demoſthenes in tertia Olynth., ſed qui militiæ, ac tributorum onere deprimerentur, non qui ejus familiaritatem colerent.

h *Joſeph Scalig. ad hunc annũ Euſeb.*

26. Poſtquam Athenienſes ab inferendo in Macedoniæ regnum Argæo deſtiterant, pacemque fecerant cum Philippo, numquam aperto bello cum eo contendere in animum induxerant, quamvis tot damnis, injuriiſque provocati, ſtuduerantque ſolùm loca ſua tueri, amicis opitulari. Quoad nimiâ Regis potentiâ perterriti, ac Demoſthenis eloquentia commotis, armis illam frangere decreverunt ann. 1. O. 108., ac bellum indicere. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, Diodorus [i] eſt author, τὴν αὔξησιν ὑφορώμενοι τῆς Φιλίππου, τοῖς ὑπ' αὐτοῦ βλαπτομένοις ἐβοήθουν, πρέσβεις ἀποστέλλοντες ἐπὶ τὰς πόλεις, καὶ παρακαλοῦντες ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας, καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ ὁρμῶντας ἐπὶ πολλοῖς θανάτοις κολάζειν. Ἐπηγγέλλοντο δὲ πᾶσιν συμμαχήσειν, καὶ φανερὸς ἑαυτοὺς πολεμίους ἀποδείξαντες τῷ Βασιλεῖ, διεπολέμουν πρὸς Φίλιππον. Μάλιστα δ' αὐτοὺς παρώξυνε προστῆναι τῆς Ἑλλάδος Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, δεινότατος ὢν τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Ἑλλήνων. *Athenienſes autem Philippi incrementa reformidantes, opem tulerunt iis, qui ſemper ab eo infeſtis armis vexati ſunt; Legatos quoque miſerunt circùm urbes, eas ad tuendam libertatem adhortantes, ac morte plectendos Cives, qui proditionem pararent. Cunctis fœdus, ac ſocietatem ſuam promittebant, & apertè inimicum Philippo præferentes animum, bellum cum ipſo gerebant. Eos præſertim Demoſthenes Orator ad Græciam defendendam inflammabat, qui tunc eloquentiæ vi potentiſſimus Græcorum omnium ætatem degebat.* Dum verò hęc habita eſt Oratio in eâ primâ deſidiâ manebant Athenienſes, nec quidquam adverſus Philippum moliri audebant. Non tamen deſiſtebat Demoſthenes contra illum orare, ut ex hac Oratione, aliiſque habitis ante memoratum à Diodoro tempus patet. Quare meritò hoc loco dicitur, neminem ab illo poſſe deſciſcere, cum Athenis nullum pateat perfugium; timidè, cautèque nimium ſe gerentibus Civibus.

i *Diod. lib. 16.*

27. Ægrè tamen ferebat Philippus vel quod auxilia ſociis mitterent Athenienſes, eoſque tuendos ſuſciperent; hinc iis minitabatur, ni ceſſarent, pœnas perſoluturum. At peculiarem quamdam ſe ulciſcendi, minitandique occaſionem ei datam puto, cum hoc ipſo annò poſt oppreſſam Phæreorum Tyrannidem, pacatamque Theſſaliam, Pylas tranſgredi, & in Phocidem irrumpere voluit, ferociſſimam gentem in propriis ſedibus aggreſſurus, quam & ſibi inimicam, & Theſſalorum oppreſſionem quæſiſſe viderat. Pylas tamen ab Athenienſium Copiis occupatas reperit, quæ illi

illi tranſitum prohibentes, in Macedoniam regredi coegerunt [l]. Hinc ira, atque arrogans in Rempublicam ſermo, fremitus, minæ.

l Diod. lib. 16.

28. Aptiſſima comparatio. Ut enim, qui ſtudet lentâ obſidione Urbem aliquam capere, vallo eam cingit, ac paulatim progrediens, tectus accedit, ex omnique illam parte concludit. Ita Philippus Athenas haud aperto Marte, ſed veluti indagine cingebat. Nam prius deſpoliatas remotioribus Imperii propugnaculis, Pydnâ, Potideâ, Methone, Amphipoli, cæteriſque Thraciæ urbibus in anguſtum adduxit. Deinde fœdere, atque amicitiâ conjunctis ſibi Theſſalis, Bœotiſque, vix eis reliquit, unde ſpiritum haurire poſſent.

29. Nihil æquè in generoſo, ac nobili animo poteſt, quàm pudor, ac dedecus; huic ærumnas præponit, ipſamque mortem. Ut igitur extollat ſeſe ab humili, abjectâque fortunâ, vires omnes impendet, calamitatem familiariùs feret.

30. Magna huic ſententiæ vis eſt, atque ad excitandos animos potentiſſima; ſimul enim ante oculos ponit, qui dudum fuerit Macedonum ſtatus, quique Athenienſium. Macedones enim paucis ante annis, nempe ann. 1. Ol. 105. cum Philippus Regni habenas moderandas ſuſcepit, pavidi, victi, ſordidati; Athenienſes Imperio, dignitate, viribus florentes; adeo ut quinque, aut ſex annorum intervallo tantam fortunæ commutationem nemo ſibi perſuadere potuiſſet: παραλαβὼν, inquit Diodorus [m], τὴν Μακεδονίαν δουλεύουσαν Ἰλλυριοῖς, πολλῶν, καὶ μεγάλων ἐθνῶν, καὶ πόλεων κυρίαν ἐποίησε. *Suſcipiens Macedoniam Illyriis ſervientem, maximorum populorum, ac Civitatum dominam reddidit.* Exemplum hoc, familiare cunctis ætatibus, pluribuſque Nationibus, maximo documento eſt, ludere in rebus humanis Fortunam.

m Diod. lib. 16.

31. Philippum ſuperiori anno, dum Methonem Thraciæ obſideret, ſagittâ in oculo ictum memoriæ traditum eſt [n], quam ſagittam conſultò emiſiſſe ferunt Aſterem Amphipolitam, ſuo nomine inſcriptam. Vulnus exculpſit oculum; tantùm verò de hujuſmodi calamitate gloriabatur, ut Cliſophus ejus paraſitus alterum & ipſe ſibi oculum obligaverit, hero ſipparaſitatus [o]. Hinc vitæ diſcrimen adiiſſe dubitari nequit. An verò Demoſthenes de hujuſmodi caſu loquatur, non ſatis certum. Puto Regem ante, vel poſt Theſſalicam expeditionem in morbum incidiſſe; quod utique in promptu Mortalibus quotidiè eſt. Ἀσθενεῖ enim, quod verbum hoc loco uſurpat Orator noſter, propriè ſignificat, ex interno morbo languere.

n Diod. lib. 16. Plutar. in Parall. Strab. lib. 9 Agellius li. 2 Noct. Attic. Solinus c. 14 & 15. Ulp. in Olyn. 3.

o Ælian. lib. 9. Animal. cap. 7.

32. Miro quodam artificio, quotieſcumque Philippi vires, ac felicitatem exaggerat, addit ut plurimùm, illam ex Athenienſium magis incuriâ, quàm ex illius virtute derivaſſe. Nam ſi ſecus Cives ſibi perſuaderent, nullum adhiberent remedium ei coercendæ, velut inutile reputantes, atque animis caderent.

33. Nullus dubito, verbis hiſce, *ſi quid accidat novi, & aliquando arrideat vobis fortuna*, indicari Philippi mortem, ſi unquam accideret. At in dubium revocari poteſt, utrum iſta, quæſequuntur, ac Paren-

theſi

theſi concluduntur: *quæ nunquam non diligentiorem, quàm vosipſi, curam gerit rerum veſtrarum; quas enim earum fovet, abſolvit*: ad ipſum mortis eventum, quæ Philippo obvenire potuiſſet, referenda ſint; an generatim ad plures rerum caſus, qui bene, feliciterque Athenienſibus acciderant, Fortunæ benignitate, non ſuâ induſtriâ, diligentiâque. Puto Demoſthenem huc mentem advertiſſe. Ut enim vetera omittam, recenter aliqua contigerant, in quibus Fortuna potiùs, quàm prudentia partes habuerat. Quid egerant Athenienſes, ne Artaxerxes bellum, quo ſe ulciſci deſiderabat, in ipſos commoveret? Nihil ſanè. Caſu tamen nequicquam illatum fuit. Quoties luſit fortuna in Sociali bello? Illud autem nonne ipſa ſolùm abſolvit? Quippe Perſarum minæ ſuaſerunt Reipublicæ pacem componere; & cum fœderati bellum ducere debuiſſent Regis ope confirmati, quam trecentis triremibus adverſus Athenienſes allaturum ſe vociferabatur, repentè finem diſcordiis impoſuerunt. Et alia hujuſmodi. Rurſus, ſi gravi tum Philippus morbo concutiebatur, cur immaturo animi ardore Cives ad bellum cum eo ſuſcipiendum concitabat, nec affectæ valetudinis exitum expectabat? Si convaluerat, fruſtra de proxima illius morte cogitabat. Ad hanc tamen ſi cui lubeat, hęc quoque verba, interiectione comprehenſa, referre, non moror, dummodo optando proferantur hoc ſenſu: *καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν ὑπάρξειε (ὅπερ αἰεὶ βέλτιον, ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελήμεθα, ἐ γὰρ ἐξεργάσαιτο) & Fortuna nobis arrideat, quæ ſemper diligentiorem, quàm nos ipſi, curam noſtrûm gerit, & utinam abſolvat*, ſcilicet Philippum ad exitum vitæ perducere, quod incœpit, immiſſo morbo. Hunc ſenſum verba illa capere poſſunt, quippe ἐξεργάσαιτο eſt aoriſtus optativi medii verbi ἐξεργάζω. Quamquam ſi adeſſet particula ἂν, quæ potentialitatem, ut vocant, oſtenderet, hanc tutius ſententiam complecti poſſemus. Wolfius vir doctiſſimus oſcitanter per tempus futurum ſic vertit: *& fortunæ favor nobis adeſſet, quæ ſemper nos meliùs, quàm noſmetipſi curamus (etenim fortaſſe abſolvet rem, ſuumque beneficium conſummatum reddet.)*

34. Enimvero ſi Reſpublica non fuiſſet Orbata Pydnâ, Potideâ, Methone, Amphipoli, quas urbes Philippus, ut jam diximus, occupaverat, quæque in Macedoniæ finibus jacent, ut pariter admonuimus; contingeret autem Regem mori, quamobrem maximi rerum motus in Regno fierent; poſſet iſtud, cui vellet, deferre, ac ſuæ conſulere utilitati; Ut ſuperioribus annis pertentaverat, cum è vivis ſublato Rege Perdicca, Regnum avitum Argæo dare[p] contenderat, excluſo Philippo.

[p] *Diod. lib. 16.*

35. Poſtquam an. 3. O. 105. Macedonum Rex Amphipolim vi ſubegit, numquam Athenienſes ab ea dejecerant oculos, ſummaque ferebantur ejus recuperandæ cupiditate; quocirca illam quotidiè à Philippo repetebant, ac Demoſthenes in 3. Olynth. Cives exagitat, quod, cum Hierax, Stratocleſque illius Civitatis populares publico ſuorum nomine Athenis urgebant, ut cum ea Claſſe, quæ ab Eubœa tuenda redibat, Amphipolim navigarent, Urbem accepturi, occaſionem neglexerint. Igitur, cum illa numquam ex Athenienſium animis effluxiſſet, ejuſque aliquando reci-

cipiendæ ſpem alerent, monet Orator, quod quamvis accidat ejuſdem compotes fieri, ipſis tamen non ſatis id fore ad turbandas res Macedonicas; cum tot aliis locis, quæ memoravimus, privati, ad tantam rerum molem parum opis habere poſſint ex una dumtaxat Civitate. Nunc ut aliqua de hac ipſa Civitate loquar, eſt Amphipolis Macedoniæ Urbs prope Thraciam, *novem Viæ* prius appellata, & Amphipolis dicta, quod à Strymone fluvio utrinque alluereturr. A. 1. O. 79. capta Urbe, Athenienſes in illam decem Colonorum millia cum Civium, tum Sociorum Apione duce deduxerunt, ejectis Edònis incolis. Προελθόντες δὲ τῆς Θράκης ἐς μεσόγειαν, διαφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ ὑδρωνικῇ ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν ξυμπάντων, οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον αἰεὶ ἐπὶ ἐσθοι κτιζόμενον [g]. *Progreſſi verò* (Coloni) *in Thraciæ Mediterranea, apud Drabeſcum Edonorum à cunctis Thracibus interempti ſunt; quibus oppidum, quod novem Viæ vocabatur, infeſtum erat, poſtquam in illorum ceſſerat poteſtatem.* Quamobrem iterum an. 4. O. 85. novos Colonos partim è Civibus collectos, partim à vicinis oppidis in illam duxerunt [r]. Nemo tunc ipſis negotium exhibuit, pacemque Civitas habuit, quoad an. 1. O. 89. arctiſſimâ obſidione concluſa in Braſidæ Lacedæmonii poteſtatem redacta eſt. Grave id accidit Athenienſibus, cum quia ſolùm vigintiquinque ſtadiis ab Eione diſtabat, nobili ipſorum Emporio, in oſtio Strymonis poſito; tum ἔτι ἡ πόλις, Thucididis verbis loquor, λιμὸν αὐτοῖς ὠφέλιμος, ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῇ, καὶ χρημάτων προσόδῳ, καὶ ὅτι μέχρι μὲν τῆς Στρυμόνος λιμὴν παράδοξος, Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν, τοῖς Λακεδαιμονίοις. Τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης ὄντος ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ηίονα τριήρεσι τηρουμένων, οὐκ ἂν διὰ δυοῖν θαλάσσοιν προελθεῖν [f], *quod ipſis ea urbs magni erat emolumenti, arborum exportatione ad fabricandas naves, ac vectigalibus; tum quia illinc tranſitus Strymonis erat Lacedæmoniis, cum adverſus eorumdem Athenienſium ſocios illuc uſque à Theſſalis ducebantur. Siquidem carentes ponte, ſuperiùs propter paludes intercluſo flaminis aditu, inferiùs Eionem verſus à Triremibus impedito, tranſgredi non potuiſſent.* Reſtituta deinde Athenienſibus eſt an. 3. ejuſdem Olymp. 10., Peloponneſiaci belli, cum fœdus quinquaginta annorum percuſſum fuit, quo fœdere id etiam cautum eſt: ἀποδότων δὲ Αθηναίοις Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι Αμφίπολιν. *Reddant Athenienſibus Lacedæmonii, ac Socii Amphipolim.* Verùm cum inde multæ in Macedoniam excurſiones, multaque incommoda, ſtatim ac regnare cœpit Philippus, ad eam perdomandam ſtudium, atque operam contulit. Ratus autem meliùs ſibi fore, eâ dimiſſâ pacem ab Athenienſibus emere, pacatam reliquit; Sed anno ab hinc altero, tertio nimirum O. 105. ad ingenium rediit, obſeſſamque in ſui ditionem recepit. Quare commoti Athenienſes, dum manebat obſidio, Philippum adierunt, iſque urbem reſtituturum promiſit, ſi potiretur; interim velle Civium injurias ulciſci: Καὶ τὸ μὲν Φιλοκράτους ψήφισμα πέμπται, τῆς δὲ ἐπιστολῆς, ἣν πρὸς ὑμᾶς ἔπεμψεν, ὅτε Αμφίπολιν ἐπολιόρκει, ἐπιλέλησται. Ἐν ᾗ ὡμολόγει τὴν Αμφίπολιν ὑμετέραν εἶναι. Εἰ γὰρ ἐπολιορκήσας ὑμῖν ἀποδώσειν, ὡς ὕστερον ὑμετέραν, καὶ οὐκ ἔχοντων. Καίτοι μὲν, ὡς ἔοικεν, οἱ πρότερον ἐν Αμφίπολιν οἰκοῦντες, πρὶν Φίλιππον

[g] Thucid. lib. 1. Diod. lib. 12. & 13.

[r] Diod. lib. 12.

[f] Thucid. lib. 4 Diod. lib. 12.

πεν

πον λαβεῖν, τὴν Ἀθηναίων χώραν εἶχον. Ἐπειδὴ δὲ Φίλιππος ἀντὶν ἔλαβεν, οὐ τὴν Ἀθηναίων χώραν, ἀλλὰ τὴν ἑαυτῶν ἔχει. *In memoriâ Philocratis decretum habet; Epistolam verò, quam ad vos misit, cum Amphipolim obsideret, non habet. Qua in epistola fatebatur Amphipolim ipsam vestram esse. Dicebat autem, si in suam redigeret potestatem, eam vobis restituturum, quippe vestri soli juris, non eorum, qui tunc obtinebant. Illi igitur, ut re verâ est, qui prius Amphipolim incolebant, antequam illam Philippus occuparet, Athenienſium epicnem incolebant. Postquam ipse habet, non amplius Athenienſium detinet, sed quæ sua erat, detinet.* Ita nos docet Author [r] Orationis de Haloneſo, quæ falsò Demoſtheni tribuitur, atque hinc eruitur, Amphipolim in ſocietate, non in poteſtate Athenienſium tunc fuiſſe. Hæc ejus urbis fortuna ad noſtræ hujus Orationis tempora. Nunc non ignobile oppidum remanet, à Turcis *Emboli*, à Græcis *Chriſtopolis* nuncupatum.

r Oratio de Halon inter Demoſth.

36. Magnificis decretis aſſueverant Athenienſes; proinde ſolerter illos præoccupat Demoſthenes, ne faſtidioſè ferant humiliora conſilia, quæ dare ſtatuerat, præſenti rerum conditioni magis accomodata, quàm illorum magnanimitati.

37. Et ſanè mirum videri debet, cur quinquaginta ſolùm triremes emittendas proponat, dum vel trecentas inſtrui cohortatus fuerat altero ab hinc anno, ſcilicet tertio O. 106., cum Orationem de Claſſibus habuit. Aut enim trecentas educere, erat ex Reipublicæ viribus; & cur longè minori claſſe Regem potentiſſimum aggredi, cum maximâ opus fore videbatur, hortatur? Aut eidem tantæ vires non ſuppetebant; & quæ unquam calamitas duorum annorum ſpatio, eas fregerat? Res videtur Œdipo indigere; at non tanti faciamus. Credo equidem hæc demiſſiora conſilia à ſplendidioribus illis dimanaſſe. Cum enim Demoſthenes experientiâ didiciſſet, Cives ſuos propoſitæ rei magnitudine tunc oppreſſos, nihil egiſſe, & cum illam Claſſis molem ſe ſuſtinere non poſſe intelligerent, (ut plerumque agendæ rei deſperatione fit) conſilium omne inſtruendarum navium abjeciſſe. Quare ut aliquid modò gerant, cum tanta ſit aliquid gerendi neceſſitas, faciliora in medium adducit, quæque nulla difficultate explicari poſſint.

38. Præcipuum ſtudium Athenienſibus fuit navalis roboris, ac diſciplinæ, unde Reſpublica incrementum ceperat, dignitatem, auctoritatemque ſuam tuebatur. Huic robori, diſciplinæque innutriendæ multæ leges conſtitutæ ſunt, præmia propoſita. Primùm Themiſtocles, cujus divino conſilio rem nauticam ſummâ curâ amplexati ſunt Cives ſui, Artifices, ac Peregrinos, qui urbem incolebant, immunitate donavit, ut cum opus foret, navigationi operam darent [u]. Pericles deinde ſtipendio in octo menſes conſtituto iis, qui ſe claſſi per annum adſcriberent, alacriores ad navigandum reddidit, ut narrat Plutarchus in ejus Vita, atque in Demoſthenis Oratione adverſus Polyclem (quæ tota eſt de re navali, multùmque ad perdiſcendas in hac ipſa re leges Athenienſium confert) Apollodorus quæritur apud Judices, ſe pro ſuis Nautis iſtud ſti-

u Plutarchus in ejus Vita.

ſtipendium ab Imperatore neutiquam accepiſſe : ἡ γὰρ μισθὸν οὐδένα λαβὼν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ ἐκτὸν μισῶν, κατέπλευσε, τοὺς πρέσβεις ἄγων, διὰ τὸ ἄριστά μοι πλεῖν τὴν ναῦν. *Nullam ob eam rem menſium ab Imperatore mercedem capiens navigavi, tranſmittens Legatos, propterea quod optimè mihi eſſet navis ad mare traiiciendum inſtructa.* Stipendium verò tribus in dies obolis, videlicet ſemidrachmâ, definiebatur, ut ex Thucidide habemus [x]. Ait enim, Alcibiadem Tiſſapherni perſuaſiſſe, ut à drachma, quam adhuc Regis Perſarum nomine quotidiè Lacedæmoniorum Nautis perſolverat, in tres obolos contraheret: ἡ διδάσκαλος πάντων γενόμενος, τὴν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, ἀντὶ δραχμῆς ἀττικῆς ὥστε τριώβολον (ἡ τοῦτο μὴ συνεχῶς) διδόναι: λέγων κελεύειν τὸν Τισσαφέρνην πρὸς αὐτοὺς, ὡς Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιστήμονες ὄντες τῶν ναυτικῶν, τριώβολον τοῖς ἑαυτῶν διδοασι: ἐκ τοσούτου πονίᾳ, ὅσον ἵνα αὐτοῖς μὴ οἱ ναῦται ἐκ περουσίας ὑβρίζοντες, οἱ μὲν τὰ σώματα χείρω ἔχωσι, δαπανῶντες εἰς ὁμηρείαν τὸν προσοφειλόμενον μισθόν. *Et omnia ipſum docens, ſtipendium quoque ita decurtavit, ut daret pro drachma attica tres obolos (idque non ſemper) monens Tiſſapbernem iis* (Lacedæmoniis) *renunciare, Athenienſes diutius nauticæ rei peritos, tres tantum obolos nautis ſuis perſolvere, non tantum propter Ærarii angustias, quantùm ne propter pecuniæ affluentiam inſolentiores evaderent, atque alii vitiis, corporum corruptoribus, inſervirent, eamque in res illas conſumerent, unde invaletudo emergit; alii à navibus diſcederent, veluti ſui reditus obſidem relinquentes pactam abundanter mercedem.* Sic enim iſthæc poſtrema verba ſatis obſcura, atque involuta cenſeo reddenda eſſe. Quin etiam iiſdem tribus obolis Lacedæmoniorum Nautæ merebant, quod facilè oſtendit Xenophontis locus libri primi de Græc. rebus, ubi Lyſander Spartanus Cyrum minorem hortatur, ut Nautis drachmam atticam quotidianum ſtipendium tribuat; Hinc enim fore, ut ipſos ab Athenienſibus abducat. Quo non impetrato, ὁ μὲν Λύσανδρος τότε μὲν ἐσιώπησε. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, ἐπεὶ αὐτῷ προπίων ὁ Κῦρος, ἤρετο τί ἂν μάλιστα χαρίζοιτο τοῖν, εἶπεν, ὅτι εἰ πρὸς τὸν μισθὸν ἑκάστῳ ναυτῃ ὀβολὸν προθείης. Ἐκ δὲ τούτου τέτταρες ὀβολοὶ ἦσαν ὁ μισθὸς, πρότερον δὲ τριώβολον. *Lyſander tunc tacuit. Poſt Cœnam poſtquam illum Cyrus porrecto poculo ad bibendum provocaſſet, ſciſcitatus eſt, qua maximè re poſſet illius gratiam inire; reſpondit, ſi Nautarum ſtipendium uno auxiſſet obolo. Hinc autem illud cepit quatuor eſſe obolorum, cum antea trium ſolùm fuiſſet.* Quod ſi Cyrus [y] eodem loco dicit Patrem ſibi mandaſſe, ut in ſingulas Lacedæmoniorum naves menſtruas triginta minas, ideſt Coronatos trecentos conferat, & Egeſtani è Sicilia ſexagena ferunt Talenta argenti, menſtruum, ut ajunt, ſtipendium totidem Athenienſium triremibus [z], videlicet ſexcentos Coronatos in Singulas, inde tamen inferri nequit, plus Nautis, militibuſque datum, quàm tres in dies obolos. Nam eâ pecuniâ & victus, & ſtipendium, & Nauticus apparatus comparari opus erat. Ii ſolùm, qui Paralo, navi ſacræ, operam ſuam præbebant, quatuor obolorum merces dabatur, ut Harpocration nobis eſt auctor; οἱ δὲ ἐπιβεβηκότες αὐτῆς Παράλου ἐκαλοῦντο, οἳ δὲ διὰ ταῦτην τὴν ὑπηρεσίαν τέτταρας τε ὀβολοὺς ἐλάμβανον, καὶ τὸ

[x] *Thucid. lib. 8.*

[y] *Xenoph. de reb. Græc. lib. 1.*

[z] *Thucid. lib. 6.*

πλεῖν μέρος ἑνιαυτῆ οἴκοι ἔμενον · *Qui eam* (navem) *conscenderant*, *Parati vocabantur*, *ac propter operam suam quatuor obolos accipiebant*, *maximâque anni parte domi manebant*. Quod ad Nautarum ætatem attinet, eam puto eodem annorum numero comprehensam fuisse, quo militarem. Delectus fiebat à Senatoribus, & Tribunis plebis, ut ex laudata contra Polyclem Demosthenis Oratione colligitur: ἐψηφίσαθε, τὰς τε ναῦς καθελκῦσαι τοὺς τριηράρχους, καὶ παρασκευάζειν ἐπὶ τῷ χώματι, καὶ τοὺς βουλευτὰς, καὶ τοὺς δημάρχους καταλόγους ποιεῖσθαι τῆς δημοτῶν, καὶ ἀποφῆναι ναύτας, καὶ διὰ τάχους τὸν ἀπόστολον ποιεῖσθαι, καὶ βοηθεῖν ἑκάστοις. *Decrevistis Trierarchos naves ad mare deducere, & ad vallum advehere. Senatores etiam, ac Demarchos delectum facere Popularium, Nautas designare, expeditionem celeriter facere, atque auxilium in loca singula mittere.* Hæc satis hoc loco fuerit adnotasse.

39. Navium nomina apud Græcos fuerunt vel è Remigum, ac remorum numero, vel ex ipsarum usu, aut oneris mensura. Primi generis perhibentur τριήρης *Triremis*, τετρήρης *Quadriremis* &c. Secundi μυριαγωγὸς *decem millium ponderum*, φορτηγὸς ναῦς *Naves onerariæ*, πολεμικὰ *bellicæ*, ὁλκάδες, στρογγύλαι, στρογγύλαι, *armis frumento*, & inter istas ἱππαγωγαὶ *equis vehendis aptæ*, de quibus nunc mentio fit. Qua forma fuerint, conjectare potius licet, quàm certò scire, nec multùm refert in opus istud incumbere, cum nos longè Veteres in construendis, agendisque navibus antecellamus.

40. Mons Æta præruptus, atque aditu difficillimus, qui Phocensium regionem à Septentrione claudit, ad mare producitur contra Eubœam, ubi litus ad Artemisium curvatur. Ibi inter fluctus, ac saxa miræ altitudinis angustum relinquit iter dimidii jugeri, quod alicubi ob stagnantes aquas coarctatur adeo, ut vix in sexaginta passus aperiatur. In hisce angustiis olim Phocenses murum construxerant ad arcendos Thessalos, ipsorum occupandæ regioni maximè inhiantes. In muro portam munierant, qua sibi potestas esset occludendi Græciæ aditum, aut aperiendi; eique magis, magisque impediendo, stagnantes induxerant aquas calidas, quæ scatent per ea loca. Inde Thermopylarum nomen compactum est; quod enim πύλαι Græcis, *Portæ* Latinis; quod illis θερμὸς istis *calidus* dicitur, & si Pylæ solùm vocetur, ab enarratis portis appellationem habet[a]. Locus utique celeberrimus Leonidæ momorabili audaciâ, & Persarum strage; maximique pretii, quod propter Ætæ, atque Acrocerauniorum Montium asperitatem vix aliunde ab ea parte in Græciam iter haberi possit. Nam quò per Aenianas, Pastoris ductu, Hydarnes Medus jugum superaverat, nec facilè adiri, & locus faciliùs obstrui munitionibus poterat. Nunc vocatur *Bocca di Lupo*.

[a] *Herod. in Polym.*

41. De Chersonelo agemus, cum Orationem ejus nomine inscriptam expendemus.

42. De Olyntho pariter suo loco habebitur sermo.

43. Eubœa maxima in Ægæo Insula, Atticæ, Bœotiæque à Borea objecta, ab Eubœa Asopi filia nomen accepit, nunc dicitur *Negroponte*. A Darii Copiis post captam Eretriam vastata[b]. A Xerse post pugnam

[b] *Herodot. in Erato.*

gnam ad Artemiſium occupata [c]. Profligato Perſico bello unà cum tot reliquis Inſulis, & Civitatibus fœdere Athenienſibus juncta eſt, quo illę fœdere paulatim vectigales effectæ ſunt, coactæque ipſis Athenienſibus morem gerere [d]. Ab iis defecit a. 2. O. 82., ſed paulo poſt à Pericle in poteſtatem redacta eſt [e]. Sed iterum a. 3. O. 92. rebellavit, Bœotiſque ac Lacedæmoniis fœderata, ut viam ſibi ſterneret ad iſtorum auxilia ſuſcipienda, ſiquidem maris imperium Athenienſes obtinebant, inſani operis mole cum Bœotia conjuncta eſt. Non erit abs re Diodorum audire [f]. Διόπερ αἱ πόλεις ἅπασαι πρὸς τὴν διάχωσιν ἐπερρώσθησαν, καὶ πρὸς ἀλλήλας ἠμιλλῶντο. Οὐ γὰρ μόνον τοῖς πολίταις ἐξῆναι παρῄνεῖ προσέταξαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς παροικοῦσι ξένοις. Ὥστε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἔργων προστόντων τὴν πρόθεσιν ταχέως λαβεῖν σωτέλειαν. Τῆς μὲν οὖν Εὐβοίας κατεσκεύαζε τὸ χῶμα κατὰ τὴν Χαλκίδα, τὴς δὲ Βοιωτίας πλησίον Αὐλίδος. Ἐνταῦθα γὰρ ὁ μεταξὺ τόπος ἦν στενότατος. Συνέβαινε μὲν οὖν ἀεὶ καὶ πρότερον κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον εἶναι ῥοῦν, καὶ συνεχεῖς ποιεῖσθαι ῥοπὰς τὴν θάλατταν. Τότε δὲ πολὺ μᾶλλον ἦν ἐπιτείνοντα τὰ κατὰ τὸν ῥοῦν, ὡς ἂν εἰς στενὸν ἄγαν συγκεκλεισμένης τῆς θαλάττης. Ὁ γὰρ διέκπλους ἀπελείφθη μιᾶς νεώς. Ὠκοδόμησαν δὲ καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων, καὶ ξύλινας τοῖς διάρροιαις ἐπέστησαν γεφύρας. *Proinde Civitates omnes aggerem magnis viribus conſtruere contendebant, ac ſingulæ aliarum invicem induſtriam æmulabantur. Non enim ſolùm Civibus imperaverant veluti agmine facto ad opus accedere, ſed & advenis, qui ſedem ibi domicilii ſuſceperant. Adeo ut propter multitudinem operarum moles celeriter perfecta fuerit. Agger igitur ab Eubœæ parte Calcidi, à Bœotiæ Aulidi propinquabat. Illic enim anguſtiſſimum fretum. Eò loci contigerat antea ſemper æſtuare fluctus, crebraſque maris fieri reciprocationes; Tunc verò magis, in majores anguſtias concluſo pelago. Quippe uni ſolùm navi tranſitus relictus fuerat. Ab utraque aggeris extremitate altas turres conſtruxerant, ligneoſque pontes ſuper canales conſtituerant.* Verùm a. 4. O. 100. Athenienſes duce Chabria in eam tranſgreſſi, amicas Urbes novo fœdere complexi ſunt; adverſos populos, quos inter Heſtiæos Lacedæmoniis conſuetudine obſtrictos, armis ſubegerunt [g]. Donec a. 3. O. 105. inteſtinis inſulà diſcordiis laceratâ, Urbium aliæ Thebanos, Athenienſes aliæ ad opem ferendam vocarunt. Illico Thebani affuerunt, pluraque loca in ſui poteſtatem adduxerunt. Quamobrem Timotheus pro Concione Cives Athenis monuit, ne Socios hoſtibus deſererent, ac veluti conſpiratione facta Inſulam periculo liberarent. Qua celeritate naves conſcenderint Athenienſes, auxilium tulerint, Thebanos ejecerint narrat Demoſtenes [h]; nos Æſchinis tantùm verba proferimus in Orat. contra Cteſiph. Ἐπειδὴ δ' ἐβίασαν εἰς Εὔβοιαν Θηβαίους καταδυλώσασθαι τὰς πόλεις πειρώμενοι, ἐν πέντε ἡμέραις ἐβοήθησατε αὐτοῖς τῇ ναυσὶ, τῇ πεζικῇ δυνάμει. Καὶ πρὶν τριάκοντα ἡμέρας διελθεῖν, ὑποκατόδους Θηβαίους ἐφήκατε, κύριοι τῆς Εὐβοίας γενόμενοι. Καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς, καὶ τὰς πολιτείας ἀπέδοτε, ὀρθῶς, καὶ δικαίως αὐτοῖς παραπαδίμενοι, ἂν ἡγήμενοι δίκαιον εἶναι τῷ ὀργῇ ἀπομιμνύειν ἐν τῷ πεδάλῳ. *Poſtquam deſcenderant in Eubœam Thebani, conati urbes in ſervitutem redigere; quinque* (trium Demoſthenes ait) *dierum ſpatio ipſis eſtis opitulati, miſſis navibus, ac peditatu. Nondum*

[c] *A. C. 77. Diod. lib. 11. Herod. in*

[d] *Thucid. lib. 1.*

[e] *Thucid. ibid. Diod. lib. 12.*

[f] *Diod. lib. 13.*

[g] *Diod. lib. 15. Thucid. lib. 2.*

[h] *Demoſth. in Cherſon. in Androt. & alibi.*

verò triginta diebus exactis, per inducias Thebanos dimisistis, Eubœæ totius potiti. Urbes, earumque Rempublicam Civium fidei bonè, ac prudenter commisistis, rati æquum non esse irarum meminisse, dum ipsi se vobis in fidem tutelamque tradidissent. Diodorus [a] autem narrat levioribus præliis sæpius dimicatum Athenienses inter, ac Lacedæmonios, alternante Victoriâ, τῆς δὲ νήσου διὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καταφθαρείσης, καὶ πολλῶν ἀνδρῶν παρ' ἀμφοτέροις διαφθαρέντων, μόγις τοῖς συμφοραῖς ταύτης ἐνδεδηγότες, εἰς ὁμόνοιαν ἦλθον. Οἱ μὲν οὖν Βοιωτοὶ πλὴν εἰς ὄψιν ἐπαύσαντο πορσάμενοι, πλὴν ἡσυχίαν ἦγον. *Insulâ verò intestino bello labefactatâ, pluribusque ex utraque parte hominibus interemptis, Cives vix calamitatibus ad sanam mentem revocati, inter se convenerunt. Itaque Bœoti domum regressi, quieti manserunt.* Hæc illa expeditio Athenienſium est, de qua hoc loco Demosthenes, & sæpius alibi sermonem habet. In Insulam deinde manus injecit Philippus, eamque se Reipublicæ pro Amphipoli traditurum frequenter lusit.

[a] Diod. lib. 16.

44. Haliartus Bœotiæ civitas, ab Haliarto Tessandri filio condita, & nuncupata, ut Stephanus est Author, seu ἀπὸ ἁλιείων, ἢ ἄρτου ἀπὸ *Piscatoribus*, & *pane* dicta, ut vult Eustatius ad hæc Homeri verba.

[b] Iliad. β. v. 503.

Ποιήεντ' Ἅλίαρτον [b].

Herbosum Haliartum.

In ejus oppugnatione occubuit Lysander clarissimus Lacedæmoniorum Imperator. Rem diligenter narrat Xenophon [m]. Cum Cadmèam Thebanis reddere Spartani detrectarent, nec illi paterentur imponi sibi jugum servitutis, eam armis recuperare decreverunt, adjunctis sibi Græciæ populis, quotquot potuerunt, ac præcipuè Athenienſibus, qui eorundem Lacedæmoniorum potentiam coercere gravem omnibus, & periculosam, è re sua fore existimarunt. Id cum Lacedæmonii audiissent, Pausaniam, ac Lysandrum, diviso exercitu, pergere in Bœotiam jubent. Hic primò Haliartum, ut in via, occupare studet; obnititur Thebanorùm præsidium; mora nectitur. Interim Thebis adveniunt militum Copiæ, confligunt, vincunt; fugiunt Lacedæmonii, Lysander fortiter pugnans occumbit [n]. Postridie cum reliquo exercitu Pausanias accurrit. Consternantur animis Bœoti, metuentes novo prælio impares fore; sed in tempore præsto est Athenienſium subsidium, quo confirmantur illi, reprimuntur Lacedæmonii, qui ut sua recipiant cadavera, non abnuunt in Peloponnesum regredi. De hoc rerum successu, atque Athenienſium magnanimitate in sublevandis Thebanis loquitur hoc loco Demosthenes. Pausanias refert Haliarti, dum obsideretur, Cohortes quoque Athenienſium fuisse.

[m] Xenoph. de reb. Græc. lib. 3.

[n] Ann. 3. Ol. 99.

45. Philippus hoc anno, cum maximo prælio Onomarchum Phocensem, profligasset, ac Thessaliæ res composuisset προῆγεν ἐπὶ τὰς Πύλας πολεμήσων τοῖς Φωκεῦσι. Κωλυσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων διελθεῖν τὰς παρόδους, ἐπανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν, *processit ad Pylas, bellum cum Phocensibus gesturus. Sed cum Athenienses transitum illum impedirent, prohiberentque, in Macedoniam se recepit.* Sunt Diodori verba [o] ad hujusmodi facinus Demosthenes digitum intendit.

[o] Diod. lib. 16.

46. Ne-

46. Nemo ſecuriùs pacem agit Principe Copiis inſtructo; Profectò militares apparatus ſunt in bello præſidium, in pace ornamentum. At ſæpius non decori, non ſecuritati, ſed Ærario conſulendum eſt.

47. De Civibus, qui à Philippo donis corrupti, eidem navabant operam ſuam, quique Rempublicam ad ejus nutum adminiſtrabant, frequentiſſima Demoſthenis querela eſt in Philippicis, in Cherſoneſica, atque alibi pluries. Id malum Athenis invaluit adeo, ut Lucianus [p] Philippum dicentem inducat, ſe muneribus unum Demoſthenem lucrari non potuiſſe: Οὗτος μὲ γε (Φίλιππος) δημηγορίας ἐξαγγελθείσης, Αθηναῖόν ποτε καθαπτομένης τῦ Φιλίππυ, ἢ Παρμενίωνος ἡγανακτηκότος, ἢ τι καὶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐφέντος: ὦ Παρμένιον, ἔφη, δίκαιον ὁ Δημοσθένης παῤῥησίας τυγχάνει. Μόνος γέ τοι τῶν ἀπὸ τῆς Ελλάδος δημαγωγῶν ἀδαμῶ τοῖς ἀπολογισμοῖς ἐγγέγραπται τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων. Καὶ τοι μᾶλλον ἂν βουλόμην, ἃ γραμματῶσι τροφίτας ἐμαυτὸν ποιῆσαι. Νῶν δ' ἐκείνων μὲ ἕκαστος ἀπογέγραπται χρυσίον, ξύλα, πῶρυς, δρέμματα, γῆν. Ὁ δὲ ἐπιμήκης στόλος ἀποτίμητος, σωτάτην δωκάμις, ἀντιμάχεται. *Hic* (Philippus) *renunciatâ Concione, quæ Athenis ipſum conciderat; & cum Parmenion indignatus, diceriis Demoſthenem proſequeretur*: O *Parmenion, dixit, par eſt Demoſthenem uti dicendi libertate, qui ſolus è Græcis populi ductoribus nequaquam in meis expenſi rationibus ſcribitur. Et ei quidem magis vellem, quam ſcribis, & Claſſiariis, me fidiſſe. Nunc iſtorum quilibet acceptum mihi refert aurum, ligna, reditus, pecudes, agros. Ille verò maximas navales Copias expedit, conflat bellicas vires, contra me ſtat.*

[p] *Lucian. in Dial. de Demoſth. laud.*

48. Felici plerumque eventu comprobatum eſt, nihil magis conducere ad frangendam hoſtium audaciam, ac debellandum, quàm in eorum Provincias bellum ferre. Tunc enim populi damnis, ac vaſtitatibus affecti, pecuniam nutriendo bello dare nequeunt, ac ſibi metuentes, tuendæ regioni milites revocare neceſſe habent. Memnonem Rodium ſupremum Darii Ducem timuit Alexander, parantem trecentis triremibus Macedoniam aggredi, dum ipſe proſpero Marte in Aſia pugnabat, & niſi fato ceſſiſſet, frænum fortaſſe injeciſſet Macedonum felicitati. Divino Scipionis conſilio exercitus in Aphricam tranſmiſſus Romanæ Reipublicæ ſalutem peperit. Propinquiora nobis exempla referre poſſem, ſed non lubet iis enarrandis vacare.

49. Mercenarios milites vocat epiſtolares Copias, quia miſſis literis colligebantur ab Imperatorum aliquo, cui negotium dabatur. Jam ſuperiùs adnotavimus eò deſidiæ Athenienſes veniſſe, ut nullâ legum, quæ Cives nomen dare jubebant, habitâ curâ, peregrinis plerumque Copiis uterentur. Romæ pariter otio detentis animis parùm poſtremis temporibus Cives militiæ vacabant, at modico detrimento, cum demum par nullus eſſet Reipublicæ hoſtis. Athenis non ita, cui civitati cum potentiſſimis Adverſariis perpetuò confligendum fuit, plerumque dubiâ, vel iniquâ fortunâ, cum peregrinas Copias in caſtris habuit.

50. Lex erat, Athenis, ut quicumque decimum octavum ætatis annum abſolviſſet; Pollux vigeſimum dicit, ſed falsò, ut ſupra probavimus

mus ex ephebis excederet, ac lexiarchicis tabulis inſcriberetur, ut ad Rempublicam poſſet accedere, militiæque onera ſuſtinere. Quoad militiam attinet, de qua hoc loco, & paulo poſt aliqua dicemus, ſinguli Cives cujuſcumque forent Ordinis ſtatim ac ætatem illam degerant, armis induti, militari ſe Sacramento obſtringebant. Rem diſertis verbis idem Pollux [q] deſcribit, quæ verba ſi referam, operæ me pretium facturum puto: Περίβολοι ἔρημοι περιῆσαν τὴν χώραν περιφυλάττοντες, ὥσπερ ἤδη μελετῶντες τὰ στρατιωτικά. Καὶ εἰς περίπλους ἠρίθμηντο· εἰκοστῷ δ' ἀνεγράφοντο τῷ λεξιαρχικῷ γραμματείῳ, ᾗ ὤμνυον ἐν ἀγραύλοις· ὑ κατασκιῶ τὰ ὅπλα, ὑ δ' καταλείψω τὸν προστάτην, ὑ ἂν τύχω. Ἀμυνῶ δ' ᾗ ὑπὲρ ἱερῶν, ᾗ ὁσίων ᾗ μόνος, ᾗ μετὰ πολλῶν. Καὶ τὴν πατρίδα ὐκ ἐλάττω παραδώσω. Πλείω δ' κατὰ γῆν ἐπόσιον ἂν παραδέξομαι. Καὶ σιτήσω τοὺς ἀεὶ κρίνοντας, ᾗ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ὑδρυμένοις πείθομαι. Καὶ ὃς τινας ἄλλους ἱδρύσεται τὸ πλῆθος ἔμφρονας. Καὶ ἂν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς, ὑ μὴ πείθηται, ὐκ ἐπιτρέψω. Ἀμυνῶ ᾗ μόνος, ᾗ μετὰ πάντων, ᾗ τὰ ἱερὰ πάτρια τιμήσω. Ἵστορες Θεοὶ ἄγραυλοι, Ἐνυάλιος Ἄρης, ζωὴ. Θάλλω, ἄυξω ἡγεμόνι. *Circumeuntes Ephebi regionem cuſtodiebant, militiæ curam jam ſuſcipientes. In Epheborum autem ætatem ingrediebantur octodecim annos nati. Duobus deinde inter circumregionem navigantes adnumerabantur. Dum vigeſimum agerent, in lexiarchicis tabulis inſcribebantur, & ſub dio jurabant: Arma non deboneſtabo; Ducem non deſeram, quicumque mihi obtigerit; defendam focos, & aras, ſolus, aut conſociatus; nec minus Patriam prodam; navigabo, contra quamcumque regionem ad navigandum excipiam. Semper Judicum dictis audiens ero; conſtitutis legibus obediam, & quibuſcumque aliis Populus prudenter ſtatuat. Si quis leges diſſolvat, aut contemptui habeat, impediam. Eaſque ſolus, aut omnibus conjunctus tuebor. Colam patria Sacra. Teſtes Numina ſint, quæ ſub dio habitant, Mars bellicoſus, & Juppiter. Ita floream, atque Imperatori adoleſcam.* Quàm oſcitanter Sigonius [r] vir ſummus hunc locum latinè reddens (cætera omitto) Agraulium, & Enyalium Deos fingit. ἀγραύλιος græcè idem, ac latinè in agris habitare, quod Epitheton maximè Diis convenit, qui apertam Cæli regionem incolunt. ἐνυάλιος pariter eſt Martis Epitheton, ideſt bellorum amans, ut tradit Euſthatius ad hunc Homeri verſum.

Ἶσος ἐνυαλίῳ κορυθαίολῳ πολεμιστῇ.

Æqualis Marti pugnaci, violento, bellatori.

Ex laudatis tabulis, in quibus, per ſuas quique Tribus, Cives conſcribebantur, delectus fiebat, cum Exercitus conflandus erat. Nemo autem, qui militari foret ætate militiæ onus detrectare poterat, niſi pœnas dare vellet à Solone conſtitutas. Verùm, ut jam diximus, irretiti ſocordiâ, atque ignobili otio Civium animi, hujuſmodi legibus nuntium remiſerant. Quare Demoſthenis Eloquentiâ opus erat, ut aliquos ſaltem dare nomina perſuadeat hoc loco.

51. Patet tum temporis Athenis pluris in pretio habitum unum, quàm alterum eorum, qui ducendis Copiis idonei reputarentur; vel etiam quempiam, propter gratiam apud Populum, magis magiſque exoptatum, cæteris poſthabitis, ad bellum gerendum; ut Romæ

Pom-

[q] *Pol. Onomaſt. lib. 8. c. 9.*

[r] *Bipon. de Rep. Ath. lib. 4. c. 5.*

Iliad. χ.

Pompejus ad Piraticum, & Mitridaticum.

52. Populo non multa sæpius cogitanti, cuncta enucleare necesse est; idque Athenis potissimùm, ubi Adversariorum Concionibus facilè saniora consilia corrumpebantur.

53. Cum hæc protulit verba Demosthenes, nullus dubito, duo ipsi præcipuè obversata ante oculos fuisse, cladem scilicet Syracusanam, & naufragium in Hellesponto, Charete Duce. Siquidem in duabus hisce maximis expeditionibus ingentes adhibuit peregrinas Copias Respublica, ingentemque retulit calamitatem, quæ duo perhibentur hoc loco. Exteros maxima ex parte fuisse milites ad expugnandas Syracusas immissos, in dubium revocari non sinit Thucidides *f* a quo diligenter quicumque interfuerint populi mercede, aut societate adsciti, describuntur. Clades verò, ac rei exitus tantæ fuit adversitatis, ut post plures navales conflictus, extremumque illum in Syracusarum *g* portu, pluresque iterum terrestres pugnas nemo domum redierit, nulla navis naufragium, aut manus hostium effugerit; necati pariter duo supremi Duces Demosthenes Alcisthenis filius, Nicias Nicerati; tanta denique ærumna contriti sunt Athenienses, ut nusquam deinde penitus convaluerint. Quam quidem ærumnam non parum idem Thucidides acceptam refert peregrinis Copiis, qui animo exciderant. Quod autem pertinet ad Charetis classem, illam compertum est naufragium fecisse, dum adversantibus ventis, ac furente procella, hostium naves insequi voluit, ad pugnamque provocare, quamvis Iphicrates, ac Timotheus, Duces alteri, temerarium Charetis consilium capere noluerint; qua de re accusatis abrogatum ipsis Imperium est, ac datum prorsus Chareti, cujus causa Respublicam detrimentum fecerat *h*. At in ea classe Mercenarios plerumque milites fuisse colligo, ex Oratore nostro, qui mox, dum ait: ἐξὸν δ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται. &c. πρὸς Ἀρτάβαζον, ᾗ πανταχοῦ μᾶλλον ἔξεστι πλεῖν, *Postquam hæ Peregrinorum Copiæ vobis militant &c. ad Artabazum, & quemvis potius in locum navigant*: ostendit Charetis manum, quam hic illico ad Artabazum duxit, è mercenariis militibus fuisse conflatam. Quod autem illi audacissimo Imperatoris consilio causam dederint, (id contigisse opus est, si de ipsis Demosthenem in præsentia loquutum velimus) conjectari hinc solùm potest, quod alias hoc exemplum afferre ad rem non fuisset; & quod prope abest a vero Cohortes illas desperatione actas, cum publica sibi pecunia deficeret, ut brevi adnotabimus, quamcumque pugnandi occasionem dari sibi voluisse, manubiarum spe.

f Thucid. lib 7.

g A. C. 91 Thucid. lib. Diod lib. 13.

h Ann. 1 O. 106 Probus in Iph. c. & Timot. Æl. Iian lib 3. var. histor. cap 47 Polyæn lib 3.

54. Cum Majorum suorum facinora, splendidissimasque res gestas, marmore, coloribus, literis expressas ubique cernerent, magnos gerebant animos Athenienses, quapropter insita quadam magnanimitate metiebantur decreta sua; socordia verò, atque otii dulcedine, quatùm maximè capiebantur, fracti rebus agendis inertem navabant operam.

55. Militarem ætatem Athenis ab exacto anno decimo octavo incepisse

se jam diximus, manssisse verò duobus & quadraginta, ac sexagesimo desiisse Arpocration, & Aristoteles tradunt [x] Quin etiam ut singulæ Tribus Eponymum suum habebant, à quibus cognomentum acceperant, ita singulis illis militaribus annis Eponymum alterum assignatum fuisse, à quibus quilibet militiæ annus appellabatur, iidem memoriæ hominum tradidere. At video ætatem ipsam ab Ulpiano [y] ad annum quadragesimum decurtari. Sic enim ait ad ista Olynthiacę Orationis tertię verba: *μέχρι πέντε, καὶ τεττεράκοντα. Ὡς παράδοξον τοῦτο εἶπεν, ἵνα ἐμφήνῃ αὐτῆς τὴν φιλοπονίαν. Νόμος γὰρ κελεύοντος παρὰ Ἀθηναίοις μέχρι τεττεράκοντα ἐτῶν στρατεύεσθαι, ἀρξαμένους ἀπὸ ὀκτωκαιδεκάτου ἔτους, καὶ μέχρι μὲν τοῦ πέμπτου καὶ εἰκοστοῦ παῖδας ὄντας τῶν περιπολεῖν τὰ περὶ τὴν πόλιν φρούρια. Εἰς ὑπερορίους δὲ πολέμους ἀπὸ εἰκοστοῦ. Αὐτοὺς τότε, καὶ οὓς ἐκ ἐκέλευεν ὁ νόμος στρατεύεσθαι, πολεμεῖν ἐψηφίσαντο διὰ τὴν πολλὴν σπουδήν, ὡς φησι.* *Usque ad quinque, & quadraginta. Hoc dicit, veluti quidpiam admirabile, ut ostendat ingens eorum studium. Lex enim apud Athenienses jubebat ad quadragesimum annum bella sequi, initio facto ab octodecimo, à quo usque ad vigesimum, cum pueri essent, in præsidiis apud loca circa Urbem commorabantur. A vigesimo autem exibant in externa bella. Verùm hoc tempore eos quoque jusserunt in militiam ire, quos lex eximebat; idque ob singulare studium, ut dictum est.* Quid igitur dicam in hujusmodi sententiarum diversitate? Primùm de ætate assentior Aristoteli, qui vixit etiam, quo tempore Athenienssis florebat Respublica, & bellorum meminisse poterat, quæ contra Philippum sustinuerat. Facilè quoque inducor, ut credam sexagesimo anno definitam fuisse militarem ætatem apud eam gentem, quo apud Lacedæmonios, de quibus nulla est difficultas, si Xenophonti [z] credimus, à quo narratur, detrectasse Agesilaum in Bœoticam ire expeditionem: *καὶ Ἀγησίλαος μὲν λέγων, ὅτι ὑπὲρ τεττεράκοντα ἔτη ἀφ' ἥβης εἴη, καθάπερ τοῖς ἄλλοις τοῖς τηλικούτοις ἀκέτι ἀνάγκη εἴη τῆς ἑαυτοῦ ἔξω στρατεύεσθαι, ὅτου δὴ καὶ βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν ὄντα ἀπεδείκνυε. Καλέσας μὲν δὴ λέγων ταῦτα, οὐ στρατεύετο. Agesilaus ostendebat, se quadraginta vixisse annos supra pubertatem, qua ætate cum nemo aliorum Civium cogatur externis bellis interesse, ita & Reges jus idem manere. Quæ cum ille diceret, in militiam non est profectus.* Xenophontis [a] quoque testimonium habemus, ita narrantis: Ἐκ δὲ τούτου (nimirum post acceptum Leuctricę cladis nuntium) *φρουρὰν μὲν ἔπεμπον οἱ Ἔφοροι τῶν ὑπολοίπων μόραν, μέχρι τοῦ τεττεράκοντα ἀφ' ἥβης. Ἐξέπεμπον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἕξω μοῖραν, μέχρι τῆς αὐτῆς ἡλικίας. Τὸ γὰρ παράδειγμα εἰς τὰς Φωκέας μέχρι τοῦ πέντε καὶ τριακοστὰ ἀφ' ἥβης, ἐστράτευσαν. Hinc Ephori decernunt Classes reliquas Civium, qui à pubertate quadraginta annos prætergressi non fuerant, in præsidio esse. Id etiam fieri mandarunt Tribubus, quæ foris degebant. Siquidem antea contra Phocenses ii militaverant, qui à pubertate trigesimum quintum annum haud excesserant.* Demosthenem deinde in laudato Olynth. tertiæ loco (nam de Ulpiano nihil sanè laboro) ideo ut rem singularem narrasse arbitror, quoscumque Civium, qui quintum, & quadragesimum annum non superassent, ad conscendendas naves coactos fuisse; non quòd militandi ætatem prætergressi forent; sed quòd quæ-

cum-

[x] Arist. de Rep. Ath.

[y] Ulp. in Olynth. 3.

[z] Xenoph. de reb Græc. lib. 5.

[a] Xenoph. lib. 6. de reb. Græc.

tumque vacatio removeretur iis etiam, qui jam legitima ſtipendia meruiſſent. Omnes autem id temporis homines emeritis eſſe ſtipendiis, facilè credi poteſt. Cæterùm me auctore nemo reputabit, annos illos à decimo octavo ad ſexageſimum ideirco militares fuiſſe nuncupatos, quia per id omne tempus unicuique arma ferenda forent; ſed quia in eo vitæ curſu ſtipendia à legibus, aut peculiaribus decretis definita facere oporteret. Nec ſanè aliter exiſtimari poteſt. Cum enim nemo Civium, lege, à militia Athenis eximeretur, non Opifices, ut aliàs diximus, non Philoſophi ipſi, graviſſimum, quietumque Mortalium genus (ſiquidem vel Socratem, & Platonem arma geſſiſſe memoriæ proditum eſt [b]) quis artibus, diſciplinis, quin & procreandis filiis operam dare potuiſſet?

b *Plato Apol Socrat. Ælian. Hiſt. lib. 7. c. 14.*

56. Quoti verò fuerint Athenis legitimi ſtipendiorum anni, me ſanè latet, quippe neminem vidi, qui hoc literis conſignaverit. Ex hoc Demoſthenis loco intelligere mihi videor, longum quidem lege ſancitum fuiſſe, ſed quantum compertum non eſt. Definiri enim tempus admonet, quo milites iſti merere ſtipendia debeant, idque uſitato brevius, ut ad militandum alliciat: χρόνον τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον αὐ δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις. *Definito militantes tempore, non hoc longo tempore, ſed quanto vobis è Reipublicæ uſu eſſe videatur, ac ſibi invicem ſuccedant.* Romæ, ut in hac etiam re iſtius maximæ Reipublicæ leges cum Athenienſium conferam, ætas militaris incipiebat ab anno decimo ſeptimo, finiebat quadrageſimo ſeptimo, niſi aliter ratio Reipublicæ poſtularet. Equites decem annos ſtipendia faciebant; Pedites ſenos, & ſi honores petere vellent, decem & ipſi pariter. Ut ad militiam Athenienſium redeam, admonet locus, ut aliqua de militum ſtipendiis in medium afferam. Initiò Græcis omnibus, mercede ſe milites conduci, probroſum fuit, primique ipſorum Cares mercenariam militiam egerunt. Deinde adeo mores mutarunt, ut paſſim, & ubique ſtipendia meruerint. Quoad Athenienſes attinet, nullâ pecuniâ omnes arma pro Republica ferre à Solone juſſi ſunt; & ni paruiſſent, à dicenda in Concione ſententia, aliiſque civilibus juribus arcebantur [c]. Pericles poſtmodum hanc nimiùm duram tenuiorum hominum conditionem ratus eſſe, quibus nullâ mercede artes, domoſque ſuas deſerere, & ſigna ſequi oporteret, primus Auctor fuit, ut ipſis ſtipendium conſtitueretur, ut Ulpianus [d] docet: πρῶτος μὲν ἐκεῖνος (Περικλῆς) ἔταξε μισθοφορὰν, καὶ ἔδωκε τῷ δήμῳ στρατευομένῳ. *Primus ille* (Pericles) *ſtipendium ſtatuit, deditque Populo in militiam proficiſcenti.* Hæc autem merces non ſemper eadem fuit. Peditibus diobolaris plerumque in dies; ideſt quolibet menſe Coronatus unus, vulgò *ſcudo*, ut ex Olynthiacæ tertiæ verbis illis colligitur: στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῆς αὐτῆς τούτων λημμάτων, ὥσπερ ἴσι δίκαιον, ὑπὲρ τῆς πατρίδος. *Ipſe, ut par eſt, hac mercede* (duobus obolis) *pro Patria militet.* Id autem ſtipendii non ſufficere viſum eſt, ut audio ex hac Oratione, ubi non majori pecuniâ tum quoque merere milites proponens Demoſthenes propter anguſtias Ærarii dicit: εἰ δ' τις ὅσπερ μικρὰν ἐφορμῶ, σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπαρχεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν· Ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς,

c *Æſch. in Ctefiph. & Timarch. Demoſth. in Timocr.*

d *Ulp. in orat. Orat. Demoſth. de Ordin. Rep.*

ταρὼν, ὅτι εἰ τοῦτο γενοιτο, φροντιοῦμεν τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἀπὸ τοῦ πολέμου &c. *Quod si quis putat hanc parvam esse pecuniam pro militum commeatu, non rectè putat. Novi enim apertissimè, hoc accepto, reliqua sibi exercitum bello comparaturum.* Igitur curiù temporis ad tres obolos auctum fuisse hinc sanè autumo, quod in fœdere per annos centum Athenienses inter, atque Argivos, Mantineos, Eleosque sancito cautum fuit, si fœderatorum aliquis sociales vires diutiùs retinere velit, quàm pactis contineatur, illum debere tres quotidie obolos dare singulis militibus, drachmam equitibus. ὧν δὲ πλείονα χρόνον βούλωνται τῇ στρατιᾷ χρῆσθαι, ἡ πόλις ἡ μεταπεμψαμένη, διδότω σῖτον, τῷ μὲν ὁπλίτῃ, καὶ ψιλῷ, καὶ τοξότῃ τρεῖς ὀβολοὺς αἰγινητικοὺς τῆς ἡμέρας ἑκάστης, τῷ δὲ ἱππεῖ δραχμὴν αἰγινητικήν. *Si longiùs militum copiis uti velint, Civitas, quæ auxilium arcessit, det pro commeatu tres quotidie obolos Æginæos cuique levis, gravisque armaturæ, ac Sagittario militi; Equiti drachmam pariter Æginæam* [e]. Nec tamen in tribus obolis mansit, sed ad quatuor pervenit, unde proverbium, τετρωβόλου βίος, *quatuor obolorum vita*; Quare Eusthatius [f] adnotat: ἡ τετρωβόλου βίος παρὰ Παυσανίᾳ, ἀντὶ τοῦ στρατιώτου μισθός. *Et quatuor obolorum vita apud Pausaniam* (idem valet) *ac militis stipendium*. Quamquam autem ex laudato fœdere constet duplam solùm pactam Equiti fuisse mercedem, triplam nihilominus datam patet ex hac Demosthenis Oratione, in qua Peditibus assignantur decem drachmæ menstruæ, triginta equitibus. Hujusmodi stipendia aucta aliquando sunt, utilitate, aut necessitate cogente, ut in Platææ obsidione singulis Peditibus duæ quotidianæ drachmæ fuerunt, altera militis nomine, altera famuli, qui militi navaret operam [g]. Romanis quoque, ne ab hac Republica, cum fieri potest, atque in mentem venit, deiciamus oculos, initiò idem ac Græcis militare stipendium fuisse Polibius tradit; duos enim Pedites obolos quotidie habuerunt ὀψώνιον *stipendium*. Denarium deinde, quod drachmæ fere ad amussim comparari potest, datum. Augusti tempore queritur post ejus obitum gregarius quidam miles Percennius apud Tacitum [h]: *Enimvero militiam ipsam gravem, infructuosam, denis in diem assibus* (denario videlicet) *animam, & corpus æstimari. Hinc vestem, arma, tentoria, hinc sævitiam Centurionum, & vacationes munerum redimi*. Vestes, frumentum, arma aliquando à Quæstoribus tributa, verùm corraso è stipendiis pretio Polibius affirmat; Centurionum rapinas C. Gracchi Tribuni Plebis lege coercitas fuisse, Plutarchus. Jam verò duplex stipendium Centurioni, triplex Equiti persolutum fuisse testimoniis probare supervacaneum foret, cum id frequenter se offerat Romanam evolventibus Historiam.

e Arist. Or. 90

f Thucid. lib. 5.

f Eusth. ad Odyss. a.

g Thucid. lib. 8.

h Tacit. lib. 1.

57. Hoc pariter loco mirari subit, quæ tanta calamitas Rempublicam afflixisset adeo, ut justum exercitum conflare non posset. Profectò viribus valebat, sed quas exerere nec Populo gratum, magnique fuisset negotii; Proindè ea, quæ agenda proponit, Orator attenuat, ut in ea Plebs velit incumbere.

58. Cum prosperam fortunam, ut superiùs libavimus, moderatè fere ne-

re nequirent Lacedæmonii, atque insolenter se gererent, contra illorum potentiam fœdere se conjunxerant Athenienses, Bœoti, Corinthii, Argivi, aliique Peloponnensium ab a. usque 3. O. 96.[l], & Corinthi commune præsidium constituerant, unde Isthmi angustias obtinerent, transitum in Bœotiam, Atticamque Lacedæmoniis prohibituri. Hinc sæpius in hostem infesta movebant signa: ἐπολέμων Xenophontis[l] testimonio, Ἀθηναῖοι μὲν, καὶ Βοιωτοὶ, καὶ Ἀργεῖοι, καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν, ἐκ Κορίνθου ὁρμώμενοι. *Bellum gerebant Athenienses, Bœoti, Argivi, eorumque Socii, è Corinthiorum urbe facto impetu.* Gravissimas experti sunt Corinthii, infensissimasque Sociorum Copias, quare de iis ejiciendis non semel cogitarunt, recipiendisque Lacedæmoniis. Verùm dilacerata factionibus Civitas, fœdata quidem cladibus est, ac magis magisque à Sociis oppressa, ut Xenophon[m] literis consignavit. Athenienstium Cohortibus Iphicratem initiò præfuisse præter Demosthenis testimonium Xenophon idem, ac Diodorus nos docet. Nam iste exitiosam illam expeditionem, quam Pasimelus, & Alcimenes, Corinthii, Lacedæmoniorum ope, ad liberandam Patriam susceperunt, memoriæ hominum prodens, narrat irrito conatu facinus evanuisse, profligatisque Adversariis τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὑπὸ τῶν πόλεως ἐπεξελθόντων, ὧν Ἰφικράτης ἡγεῖτο συνίβη γενέσθαι μάχην, ἐν ᾗ Λακεδαιμόνιοι νικήσαντες, ἐκ ὀλίγους ἀπέκτειναν, *Postridie Urbem egressi Iphicrate Duce manus conseruerunt; At victoria à Lacedæmoniis stetit non parvâ hostium clade.* Ille, altero die post eamdem pugnam ipsum Iphicratem Copias suas Corintho contra Phliasios eduxisse, memorat. Mansere in ea Urbe Athenienses, quoad inito cum Arcadibus fœdere, istis inimicos Corinthios exasperarunt, dimissique sunt. Xenophontem audiamus, qui rem ita diligenter scribit[n]: Ἐπεὶ δ' λογιζόμενοι (οἱ Ἀθηναῖοι) εὕρισκον ὠφέλιμον μὲν Λακεδαιμονίοις, ἢ σφίσιν ἀγαθὸν, τὸ Ἀρκάδας μὴ προσδέεσθαι Θηβαίων, ἔτω δὴ προσεδέχοντο τὴν τῶν Ἀρκάδων συμμαχίαν &c. Ἐπαινοῦντος δὲ Δημοτίωνος ἐν τῷ Δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἡ μὲν πρὸς τοὺς Ἀρκάδας φιλία καλῶς αὐτῷ δοκοίη πρόττεσθαι, τοῖς μὲν τοι στρατηγοῖς προσάξαι ἔφη χρῆναι, ὅπως μὴ Κορίνθου σῶα ᾖ τῷ Δήμῳ τῶν Ἀθηναίων. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Κορίνθιοι, πέμψαντες ταχὺ ἱππεῖς φρυρὰς ἑαυτῶν πάντοσε, ὅπου ἐφρούρουν Ἀθηναῖοι, ἔπεμπον αὐτοῖς ἀπιέναι, ὡς ἤδη ἔτι δεόμενοι φρυρῶν. Οἱ δὲ ἐπείθοντο. Ὡς δὲ σωιήλθον οἱ ἐκ τῶν φρουρίων Ἀθηναῖοι εἰς τὴν πόλιν, ἐκήρυξαν οἱ Κορίνθιοι, ἔττις ἀδικοῖτο Ἀθηναίων, ἀπογράφεσθαι, ὡς ληψόμενος τὰ δίκαια. Οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, Χάρης ἀσκηθὴς μετὰ τοῦ ναυτικοῦ πρὸς Κεγχρείας. Ἐπεὶ δὲ ἤγγελτο τὰ πεπραγμένα, ἔλεξεν ὅτι ἀκούσας ἐπιβουλεύεσθαι, τῇ πόλει βοηθῶν παρείη. Οἱ δὲ ἐπαινέσαντες αὐτὸν, οὐδὲν τι μᾶλλον ἤθελον τὰς ναῦς εἰς τὸν λιμένα, ἀλλ' ἀποπλεῖν ἐκέλευον. Καὶ τοὺς ὁπλίτας δὲ τὰ δίκαια ποιήσαντες ἀπέπεμψαν. Ἐκ μὲν οὖν τῆς Κορίνθου οἱ Ἀθηναῖοι οὕτως ἀπηλλάγησαν. *Postquam verò Athenienses deliberando compertum habuere, non minus Lacedæmoniis, quàm sibi conducere, Thebanis Arcadas non deserere, horum Societatem acceperunt &c. Cum autem Demotion Athenienstibus diceret pro Concione, sibi videri, constitutam cum Arcadibus amicitiam è Republica esse, sed Imperatoribus injungendum, ut Corinthus salva, atque integra ipsi maneat Reipublicæ. Quod cum accepissent Corinthii,*

l *Diod. lib. 14.*

l *Xenoph. de reb. Græc. lib. 4.*

m *Ibidem.*

n *Xenoph. lib. 5.*

emisso celeriter in omnia loca, ubi Athenienſium milites commorabantur; valido præſidio, eos abire juſſerunt, renunciaruntque ſe amplius eorum ope non indigere. Hi verò dicto audientes fuerunt; quibus Congregatis in urbe ex omni munitione, Corinthii præconis voce edixerunt, accuſationem deferret quicumque Athenienſium ſibi illatam injuriam quereretur, jus ſuum aceepturus. Quæ dum ita ſe habent; Chares cum claſſe Cenchreas advenit, ac re cognitâ, Civitati opem ſe laturum adeſſe dixit, quam inſidiis peti intellexerat. At Cives laudatâ ipſius benevolentiâ, non tamen claſſi portum aperuerunt, ſed retrò navigare juſſerunt. Milites quoque omni officii genere cumulatos dimiſere. Hoc igitur pacto Athenienſes Corintho diſceſſerunt. Hæc geſta fuiſſe a. 1. O. 103. inde mihi perſuadeo, quod per id temporis Dionyſium ſeniorem Syracuſanorum Tyrannum vivere deſiiſſe idem Xenophon ſcribit. Hoc autem anno illum obiiſſe Diodorus [o] eſt auctor. Quin etiam cum ſequenti anno ſecundo ejuſdem Olymp. Xenophon Hiſtoriæ, vitæque ſuæ finem impoſuerit [p], ulteriùs tempus iſtud rei geſtæ produci nequit.

[o] *Diod. lib. 15.*

[p] *Diod. ibidem.*

59. De hoc Poliſtrato neque Xenophon, neque Diodorus meminerunt. Scriptor Sicilienſis [q] Calliſtratum refert a. 4. O. 100. cum Chabria, ac Timotheo Ducem ab Athenienſibus creatum adverſus Lacedæmonios, Demoſthenes quoque adverſus Timotheum. Verùm cum nemo literis mandaverit, illum hoc tempore Corinthi fuiſſe. Si ſuſpicari velimus, Librarii mendum irrepſiſſe, cur cogitatione Philocratem potius non complectamur, qui, ut Xenophon [r] tradit, Corinthi hoc tempore fuit, Mercenariorum militum dux, ſimul cum Iphicrate; idque convenit cum Demoſthenis verbis: *tunc ſcilicet in ea Civitate Athenienſium manum è Civibus, ac Peregrinis fuiſſe conflatam.* Sed hæc, parvi quidem momenti miſſa faciamus.

[q] *Diod. lib. 15.*

[r] *Xenoph. de reb. Græc. lib. 4.*

60. Iphicratem præſidiariis Athenienſium Copiis Corinthi præfuiſſe, ex iis, quæ diximus, dubitari nequit. Inter maximos Græcorum Imperatores merito dux iſte commemoratur. Οὐκ ἀπόκειται δὲ ἐπὶ τὰ περὶ τῆς Ἰφικράτους ἀρετῆς ἱστορούμενα παραδεῖναι. Οὗτος γὰρ παραδίδοται στρατηγικόν τι ἐγχείρημα ἐγχειρεῖν, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀγαθὴν φύσει κεχρῆσθαι διαφερόντως. *Haud alienum erit, quæ de Iphicratis virtute memoriæ hominum ſunt conſignata, proponere. Hic enim traditur imperatoriam habuiſſe ſolertiam, & ad quamvis utilem cogitationem verſatili ingenio uſus fuiſſe.* Sunt Diodori [s] verba. Terrâ, marique res maximas geſſit, quæ luculenter ab eodem Diodoro, ac Xenophonte in libris de rebus Græcorum deſcribuntur, totaque ejus vita à Cornelio Nepote immortalitati conſecratur, quos graviſſimos auctores adire poterit, qui cupiat ſingillatim clariſſimi viri facinorum compos fieri. Eum Athenienſes χαλκῆς εἰκόνος, καὶ σιτήσεως ἐν Πρυτανείῳ, καὶ δωρεῶν, καὶ τιμῶν ἄλλων. Æneâ ſtatua, victu in Prytanæo, muneribus, aliiſque honoribus honeſtarunt [t].

[s] *Diod. lib. 15.*

[t] *Demoſth. adv. Ariſtar. Paul. in Attic.*

61. Chabrias Iphicrati ſucceſſit in Athenienſium, qui Corinthum cuſtodiebant, præfecturâ. Nam cum iſte altero, quo illic degebat, anno fractâ tutelæ fide, Urbem, omnemque regionem in Reipublicæ poteſtatem redi-

redigere voluiſſet, Cives obſtiterunt, quare Athenienſes, Chabriam in ejus locum ſuffecerunt. Lubet Diodori teſtimonium afferre: Τούτων δὲ πραχθέντων, Ἀργεῖοι μετὰ τῆς ὅπλων παιδιᾶς στρατεύσαντες εἰς Κόρινθον, τῶν τε ἀκροπόλιν κατελάβοντο, καὶ τὴν πόλιν ἐξιδιοποιήσαντο τῶν Κορινθίων, χώραν Ἀργείαν ἐποίησαν. Ἐπεβάλετο δὲ καὶ Ἰφικράτης ὁ Ἀθηναῖος καταλαβέσθαι τὴν χώραν, ἐπιτηδείαν οὖσαν εἰς τὴν Ἑλλάδος ἡγεμονίαν. Τοῦ δὲ Δήμου κωλύσαντος, ὅπως μὴ ἄπεδοτο τῶν ἀρχῶν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι Χαβρίαν ἀντ' αὐτοῦ στρατηγὸν εἰς τὴν Κόρινθον ἐξέπεμψαν. *Quibus rebus geſtis Argivi cum univerſa Civium multitudine armati Corinthum aggreſſi, ipſiuſque cum urbis, tum arcis potiti ſunt. Et Urbem quidem ſibi vindicarunt, agrum Argivæ terræ adſcripſerunt. Regionem Iphicrates quoque Athenienſis occupare exoptaverat, maximè idoneam reputans ad gerendum Græciæ principatum. Sed obſtitit Populus; ille verò Imperium depoſuit, miſſuſque ejus loco ab Athenienſibus Corinthum Chabrias, qui militum Præfecturam gereret.* Hic pariter ampliſſimis rebus geſtis, maximiſque laudibus honeſtatur. Eæ à Diodoro, Xenophonteque præcipuè celebrantur; Cornelius etiam Nepos illius Vitam deſcripſit. Mortuus eſt a. 3. O. 105. in Sociali bello, dum Claſſis Præfectus in Chii portum voluit irrumpere. Cadaver in Patriam advectum ſplendido tumulo, quod Pauſaniæ tempore viſebatur, conditum eſt [t].

[t] *Xenoph. Diod. Pauſ. ubi ſupra.*

62. Peregrini milites ab Athenienſibus vocabantur, quicumque ex Attica terra ortum non ducerent. Igitur in Civium memoriam revocat navales, ac terreſtres pugnas, quibus conſociati cum Græcorum quibuſdam ſuperioribus annis Lacedæmonios fregerant. Quas quidem pugnas ſingillatim recenſere ſupervacaneum exiſtimavit. Quis enim ignorare poterat contra eoſdem Lacedæmonios proſpera ad Zacynthum prælia, ad Corcyram, ad Haliartum, aliiſque in locis, dum Bœoticum vigeret bellum, quibus in præliis modò aliquos earumdem Inſularum Populares, modò Thebanos Socios habuerunt. Singula ſuo loco dicendo peragrabo; In rem præſentem ſatis eſt indicaſſe.

63. Digitum ſine dubio intendit, opinor, Demoſthenes ad Charetis Claſſiarios, qui, ut ſuperiùs monuimus, & mox repetemus, è peregrinis, ac Mercenariis conſtabant. De iis operæpretium eſt Diodorum [u] audire: Οὗτος (Χάρης) ὁ τοὺς μὲν πολεμίους ὑπολαβόμενος, τοὺς μὲν συμμάχους ἀδικῶν διετέλει. Καταπλεύσας γὰρ εἰς Κέρκυραν συμμαχίδα πόλιν, σάσεις ἐν αὐτῇ μεγάλας ἐκίνησεν, ἐξ ὧν συνέπεσε γενέσθαι σφαγὰς πολλὰς, καὶ ἁρπαγὰς, δι' ἃς συνέβη τὸν Δῆμον τῶν Ἀθηναίων διαβληθῆναι παρὰ τοῖς συμμάχοις. Ὁ μὲν οὖν Χάρης καὶ ἕτερα τοιαῦτα παρανομῶν, ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν διεπράξατο, τῇ δὲ πατρίδι διαβολὰς. *Hic* (Chares) *hoſtes metuens, Socios injuriis cumulans tempus degit. Quippe claſſe Corcyram in Sociam, amicamque Civitatem navigans, ingentes in ea turbas commovit, quæ Civibus cedes plurimas, ac direptiones; Athenienſibus apud Socios calumnias, vituperationeſque pepercerunt. Chares igitur & alia hujuſmodi gravia, atque injurioſa commiſit, & nihil egit boni, Patriamque obtrectatoribus dilaniandam objecit.*

[u] *Diod. lib. 15 a. 4. O. 104.*

64. Rurſus Charetis Copias ob oculos habet, quas ille ad Artabazum Perſarum Satrapam, qui ab Artaxerſe deſciverat, ſuppetias duxit, ut

[a] *l. O 106.*

nume-

numero primo Orat. de Claſſ. adnotavimus. At verò agmen illud non tam cò perrexit, quòd ægrè Athenienſibus navaret operam in bello Sociali; quàm quòd mercede deſtitutum, illam ſibi quærendam ſtatuit ab Artaxerſe; quo colore ſuſceptum conſilium Chares excuſavit, audax quidem, ac Reipublicæ periculoſum; Hinc enim ſubeundum huic erat Perſarum odium. Id apertè ſcribit Diodorus, nec obſcurè indicat Orator noſter, cum ſtatim ac iſtud Imperatoris facinus enarravit, addat: ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ: εἰκότως. Οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν, μὴ διδόντα μισθόν. *Imperator* (milites) *ſequitur; & meritò quidem. Iis enim imperare nequit, cum ſtipendia non ſolvat.* Quamobrem non ſponte, ſed Cohortibus neceſſariò obſequentem, Charetem hanc ſuſcepiſſe expeditionem putandum eſt.

65. Nihil ferocius, nihil indomitum magis exercitu ſtipendiis fraudato. Reſpuit diſciplinam, imperium non audit, omniaque ſibi licere putat. Invaluit hoc malum ſuperiori ætate; caruit hæc noſtra Principum beneficio; nec ſanè leve ſolatium in tantis ærumnis.

66. Στρατηγοὶ ſupremi erant exercitus Duces. Ταξίαρχοι Tribuni militares in unaquaque Tribu, & hi duo Magiſtratus peditatui imperabant. Ἱππαρχοι Magiſtri Equitum, Φυλάρχοι Præfecti Equitum ſingularum Tribuum, & hi pariter duo, ut patet, Equitatui præerant. Nos hæc nomina in Oratione reddimus, *Imperatores*, *Tribunos*, *Centuriones*, *Magiſtros Equitum*, ut Wolfium quoque feciſſe vidimus, jam tum inducentes animum illa in annotationibus explicare; quamobrem *Centuriones* notiori voce diximus (quamquam propriè peditibus præeſſent) pro *Præfectis Equitum*, qui nullâ adhibitâ explicatione facilè cum *Magiſtris Equitum* confunderentur. Verùm ut ad rem veniamus; more, inſtitutoque Majorum apud Athenienſes denis Duces eligebantur, ſinguli è ſingulis Tribubus. Ab hoc Magiſtratu arcebantur, qui lites haberet: νόμος, τὸν στρατηγὸν μὴ ἔχειν δίκας, *Lex eſt, nullam Imperatori litem eſſe*; qui nunquam arma tuliſſet: τὸν ἀστράτευτον μὴ στρατηγεῖν, *nec Imperium obtinere, qui nunquam caſtra ſequutus fuerit* [x]; qui filiis careret: νόμος εἰσέλθε, τὸν ἄπαιδα μὴ στρατηγεῖν, *Lex jubet, exercitum non ducere, qui ſobole deſtituitur* [y]. Quod ſi filiam haberet eam apud Collegarum aliquem deponere, dum Copiis præeſſet, cogebatur [z]. Siquidem prudenti conſilio noluerunt ejus mentem domeſticis curis impediri, ac filios manere domi obſides paternæ in Rempublicam fidei. Belli negotia Duces in commune deliberabant; ea vincebat ſententia, cui plures ipſorum acceſſiſſent. Æquatis ſuffragiis, Polemarchi arbitrium erat, alterutram anteferre. Singuli ſingulis diebus imperio potiebantur. Hujus diſciplinæ luculentiſſimum exemplum profert Herodotus [a]. Nam cum decem Athenienſium Duces ſciſſis bifariam ſententiis in Marathone altercarentur, committenda ne pugna eſſet cum Perſis, vellentque alii, alii reſpuerent, Militades qui avidè prælium optabat, in ſuas traxit partes Callimachum Aphidnæum. Polemarchum, cujus calculo ſigna conferre ſtatutum eſt; iis conferendis Imperii ſui diem Miltiades elegit, clariſſimâque victoriâ memorandum Poſteris fecit. Cum de creandis

x *Syrianus in Hermog.*

y *Author. probl. rethor. c. 1.*

z *Syrian. ut ſupra.*

a *Herod. in Erato.*

dis Imperatoribus dixerim, haud ab re duco de bello decernendo Athenienſium inſtituta, & leges in medium adducere. Igitur antequam illud Plebs ſciret, triduò deliberandum erat: ὥσπερ ἐπεισε Δημοσθένης, τὸν Ἐλατείαν Φίλιππος καταλαβόντος καὶ λύσας τὸν νόμον, τὸν ἐν τρισὶν ἡμέραις βουλεύεσθαι. *Veluti ſuaſit Demoſthenes, cum Philippus Elateam invaſiſſet, diſſolutâ lege, quæ tribus diebus deliberare præcipit* [b]. Decreto bello, ſeptem intercedebant dies, antequam exercitus educeretur, qui militibus dati, ut ſe ornarent, rebuſque domeſticis providerent: ἀπεῖρητο Ἀθηναίοις στρατίαν ἐξάγειν πρὸ τῆς τοῦ μηνὸς ἑβδόμης. *Interdictum erat Athenis exercitum educere ante ſeptem dies* [c]. Cui pariter legi in maximis Reipublicæ neceſſitatibus aliquando derogatum fuiſſe argumento eſt, quod in Cherſoneſi Orat. narratur de triduana in Eubœam expeditione. Demum exercitu emiſſo nefas erat pugnam capeſſere, niſi antea Præco Diras hoſtibus imprecatus, agnum inter duas acies duxiſſet, iſque ab inimicorum aliquo caperetur: νόμος ὦ Ἀθηναῖοι, μὴ συμβάλλειν, πρὶν ἢ τὸν ἄρνα προσμεῖναί τινα λαβεῖν τῶν πολεμίων. *Lex erat Athenis, nequaquam pedem conferre, niſi prius hoſtium aliquis expectantem agnum cepiſſet* [d]. Nec rem myſterio caruiſſe docet Diogenianus [e]: Οἱ πόλεμον αἱρεῖν βουλόμενοι κήρυκα ἔπεμπον, ἄρνα ἐπιφερόμενον, ὃν ἤρτιεν ἔνδον, ἐνδεικνύμενος, μηλόβοτον αὐτῆς τῆς ἠϊόνος ἔσεσθαι, καὶ τῆς πόλεως. *Qui bellum ſuſcipere volunt, Præconem mittunt, agnum ducentem, quem intus miſſum faciebat, oſtendens, ipſorum urbem, ac bonam paſtionem ovibus præbitura.* Ut ad Imperatorum Decemviratum redeam, invaluit deinde conſuetudo, ut non omnes, at unus, duo, tres, aut plures, prout ratio Reipublicæ poſtularet, ſummo cum imperio in bellum expedirentur, qua de re tot exempla nobis exhibent Hiſtoriarum monumenta, ut ea referre laborioſi hominis foret. Reliqui domi manebant, agebantque Diis pompas, quotannis magnificentiſſimè Athenis ornatas, ſimul cum Taxiarchis, Philarchis, Hipparchis, ut non ſolùm ex hoc Demoſthenis loco habetur, ſed ex Orat. contra Midiam: τίμιος γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἱππαρχῶν καὶ ἐπιτροπήσασθαι τῶν &c. ἱππάρχων, ὀχεῖσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς τὰς πομπὰς ἀδύνατον. *Vos enim, Athenienſes, hunc* (Midiam) *Magiſtrum Equitum creaſſetis, cum per forum equitare in Pompis haud poſſet.* Moveor etiam Thucididis verbis, ut credam, (ſecus fortaſſe, ac ſuperius dixi) in convocandis repentinis Concionibus aliquid authoritatis obtinuiſſe Duces, ſimul cum Prytanibus, qui tamen aut ſoli, aut principes hoc jure fruebantur. Ita verò Thucidides habet: ἐκκλησίαν δὲ ποιήσαντας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς πρυτάνεις. *Concionem verò advocantibus Imperatoribus, ac Prytaneis.* Ab ipſis delectus fiebat, dabatur quoque militibus commeatus, ut à Lyſia, Plutarco, Demoſthene [g] certuores reddimur. Denique Magiſtratus erat annuus, ut reliqui, ſed ex uſu Reipublicæ facilè in plures annos, novis tamen ſuffragiis, producebatur; adeo ut Phocion illum, populo mandante, quinque, & quadraginta annis geſſerit [h]. Taxiarchi, ſeu Tribuni militares decem pariter fuerunt ſinguli è ſingulis Tribubus. Horum munus, Ordines militares inſtruere, Pedites in aciem ducere, itinera, & commeatus indicere. Philarchi totidem, eodem-

b *Syrian. Marcellin. Apſines περὶ καταστάσεως.*

c *Heſychius.*

d *Heſychius.*

e *Diogen. cent. 2 prov. 96.*

f *Thucid. lib. 4*

g *Lyſ. adv. Alcib. & Diogiton. Plutarch. in vita Phocion. Demoſth. adv. Polycl.*

h *Plut. in ejus vita.*

demque ordine creabantur. Unuſquiſque ſuæ Tribus Equitibus pari jure, ac Peditibus Taxiarchi imperabant. Hipparchi demum duo fuerunt, quibus in omnem Equitatum Imperium erat; Ducibus tamen obtemperabant, ut apud Romanos Magiſter Equitum Dictatori. De quibus omnibus à Lyſia [1] admonemur, pluraque congerit vir clariſſimus Sigonius [2].

1 *Lyſ in Orat. de negletta militia, in Orat. pro Mantith. & alibi.*

2 *Sig de Rep Ath. lib 4 c. 5. & 7.*

67. Menelaus iſte prorſus ignoraretur, niſi ejus hoc loco mentio fieret à Demoſthene; nullis enim, quæ viderim, literarum monumentis proditus memoriæ hominum eſt. Si quis conjectando locus aperiri queat, qui illum Phocenſium aliquem, regionis, armorumque peritum credat, puto non longè à verò diſcedere. Exterum fuiſſe Orator monet; at ex ea gente, ſuadet primùm Athenienſium cum illa Societas, pro qua commune bellum gerebant adverſus Thebanos; deinde quod viro indigebant ejuſdem regionis incola, qui & locorum ſcientiâ poſſet Reipublicæ Copiis, quibus, ut ait, Demoſthenes præficiebatur, ſecuritatem quærere, & auctoritate commeatus. Non enim dubito ſermonem hìc fieri de illo exercitu, quo, ut ſupra admonuimus, repulerant hoc anno Athenienſes Philippum à Thermopylis, & quod illic retinere hactenus oportebat, ne, quod ſemel Regi non benè ſucceſſerat, iterum tentaret. Nam quem locum alium per ea tempora tutati ſunt Athenienſes iſto magis idoneum, cui convenire poſſit, quod ipſe Demoſthenes ait: in eo pro aris, & focis conſtitiſſe?

68. Talenta duo, ac nonaginta, ſeu 5520o. Coronatorum, quos patriâ linguâ *ſcudi* vocamus, quadrant optimè propoſitæ ſumptuum rationi. Eorum quippe ſi quadragena navibus talenta, ſeu 24000. Coronatorum; totidem militibus aſſignentur, ac demum talenta duodecim, ſeu 7200. Coronat. Equitibus, ſumma perficitur. Hinc patet, Demoſthenem ob anguſtias Ærarii priſtinum Bellatorum ſtipendium in uſum revocare voluiſſe; ſcilicet duos in dies obolos Peditibus, ſenos Equitibus, ſeu drachmam. Quamobrem ait, ſingulis illis in menſem decem drachmas obventuras; iſtis triginta. Quæ drachma ſi per duo militum millia, quot Orator conſtituit, ducatur, parem iis ſummam conficit; hæc, ſi per duodecim menſes, illa viginti quatuor Coronatorum millia abſorbet. Miror itaque Wolfium virum clariſſimum & contra computandi rationem, & contra græcorum verborum fidem ita Demoſthenis locum reddidiſſe: *militum duobus millibus totidem alia, ut duas ſinguli milites drachmas in menſem pro cibariis accipiant*, cum græcus Codex ſic habeat: στρατιώταις δ' δισχιλίαις, ταυταὶ ἕτεραι. ἵνα δέκα ἕκαστος τὸν μῆνα ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνει. Quod etiam confirmat in aliquibus grammaticis notis ad hanc Orationem: *Si denæ*, inquit, *drachmæ fuerunt* σιτηρέσιον, *ideſt ſi pecunia pro cibariis data eſt, nihil aliud dicit, niſi deeſſe pecuniam, qua ſtipendia militibus ſolvantur*. Σιτηρέσιον non tantùm ſignificat frumentum, quod militibus dividebatur, ſed quicquid victus, & ſtipendii nomine accipiebant. Id etiam prætermittendum non eſt, quod ex ducentis iſtis Coronatis unicuique navi in ſingulos menſes perſolvendi mirificè

Orat.

comprobatur noſtra de Navium magnitudine ſententia, quam initio Orat. de Claſſibus enucleavimus. Nam ſi unicuique remigum tres quotidie oboli (quæ uſitata ipſorum merces erat, ut diximus) diſtribuantur, in qualibet Navi centum illorum, ac triginta tres fuiſſe compertum erit. Demus, aliquanto plures Celocibus impoſitos, ad augendam ipſarum celeritatem; attamen quanticumque ſingulis remis aſſignentur, par, aut ſuperior ipſorum remorum numerus ei, quem retulimus, comperietur.

69. Eteſiæ Venti ſunt Anniverſarii, in Græcia flantes. Incipiunt, cum Sol ultimos peragrat Cancri gradus; deſinunt, cum medium Virginis ſignum luſtrat; Spirant enim per quadraginta dies, ut Apollonius, aut quinquaginta, ut Timoſthenes ait. Nocte ceſſant, ac ſub ortum Solis moventur, proinde à Nautis ſomniculoſi vocantur. Flant à Borea, idque optimè convenit Demoſthenis dicto: tunc è Græcia ſolvi non poſſe in Macedoniam. Cum Eteſias, atque hiemis aſperitatem conjungat, nemo reputet, Oratorem doctiſſimum ignoraſſe Eteſiarum tempus. Non enim res ita ſe habet; ſed indicat utraque anni tempeſtate, & cum ſpirant Eteſiæ, & cum ſævit hiems (quia tum quoque venti Septentrionales plerumque regnant, aut mare ſurget) claſſe in Macedoniam fas non eſſe tranſmittere.

70. Thaſus Ægæi maris inſula prope Thracium litus. Urbs in eadem à Thaſo condita eſt, Agenoris Phœnicum Regis filio, qui illuc, dum Patris juſſu quæreret ſororem Europam, appulit. Colonis deinde à Pariis aucta eſt, quos etiam Strabo [m] ejuſdem conditores facit: *ὑπὸ δὲ Παρίων ἐκτίσθη Θάσος, ἡ Πάρος ἐν τῇ Προποντίδι πόλις. A Pariis condita eſt Thaſus, ac Parium Propontidis Civitas.* Nobilis fuit marmorum, vinique præſtantiâ, hinc ejus vites à Virgilio [n] celebrantur.

Sunt Thaſiæ vites, ſunt & Mareotides albæ.

Hinc pariter de ejus vino Ariſtophanis jocus, cum anus quædam jactaret, cutem ſuam benè olere; ei ſiquidem reſpondet Chremylus.

Εἰ Θάσιον ἐνέχεις, εἰκότως νὴ Δία [o].

Si Thaſium infundas, meritò quidem per Jovem.

Auri fodinis etiam ditata eſt [p]. Quoad Athenienſes attinet, eam, ut plurimas, Ægæi maris, poſt depulſum è Græcia, profligatumque Xerſem, vectigalem ſibi fecerunt. Deinde: *ἀποστάντες Θάσιοι ἀπὸ Ἀθηναίων, μεταλλων ἀμφισβητοῦντες ἕνεκα, ἐκπολιορκηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων χειρωσάμενοι*, Diodori teſtimonium eſt [q] *Thaſii, cum ab Athenienſibus defeciſſent, ob exortam eos inter de metallis controverſiam, ab ipſis Athenienſibus obſidione preſſi, in poteſtatem redacti ſunt.* Poſtmodum in Lacedæmoniorum ditionem veniſſe (opinor, cum Lyſander claſſe victor maris imperium tenuit, multaſque inſulas Athenienſibus eripuit) eorumque præſidium deinceps à Civibus ejectum, acceptumque intra mœnia Thraſibulum cum Athenienſium cohortibus, dubitare non ſinit hic Demoſthenis locus [r]: *Τὸν μὲ πόνων Θασίους τοὺς μετ' Ἐκφάντου πῶς οὐκ ἀδικήσετε, ἐὰν ἀφέλησθε τῶν ἀτέλειαν; οἱ παραδόντες ὑμῖν Θάσον, ἡ τῶν Λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων ἐκβαλόντες, ἡ Θρασύβουλον εἰσαγαγόντες, ἡ παραχόντες φίλιον ὑμῖν τὸν ἑαυτῶν πατρίδα, ἄτιμοι τὸ γε-*

m *Strabo lib. 10.*

n *lib. 2. Georgic.*

o *Ariſtoph. in Pluto.*

p *Herod. in Erato.*

q *a. 1. Ol. 79. Diod. lib. 12.*

r *Demoſth. adverſus Leptinem.*

πῶς ἀν σύμμαχον τὸν περὶ Θράκλιον τόπον ὑμῖν ἐγένοντο. *Id autem, quomodo injuriâ non afficietis Thasios, Ecphantum sequutos, si ipsis immunitatem adimitis? Qui traditâ vobis Urbe, ac vi dejecto Lacedæmoniorum præsidio, adductoque Thrasybulo, Patriam suam in amicitiam vestram dederunt; in causa quoque fuerunt, ut proximi Thraces se se vobiscum societate conjungerent.* Nunc adhuc antiquum retinet nomen.

71. Sciathus Ægæi maris Insula, Thessaliæ proxima. In ea duas Urbes fuisse, ac Portus meminit Strabo *f*. Σκιάθος αὐτὴ λιμένας, καὶ πόλεις. Vocatur adhuc eodem nomine.

f Strabo. lib. 9.

72. Lemnos ejusdem Ægæi maris Insula satis nota; sic dicta à Lemna Deâ; Vulcano sacra, quem in illam cecidisse perhibebant, è Cælo dejectum. Thoas fertur, Bacchi filius primos in eam incolas adduxisse, quapropter ab Homero *t* nuncupatur.

t Iliad 7. v. 230.

Πόλιν θείοιο Θόαντος
Urbem divini Thoantis.

Duas habuit Urbes, Myrinam à Myrina Thoantis uxore nuncupatam *u*; atque Ephæstiam. Insulam centum viginti duo passuum millia per gyrum metiuntur. Fama erat, Lemnias mulieres, spreto Veneris Numine, pœnas illi dedisse fœtore corporis; quare à suis viris odio habitæ, rejectæque, facta conspiratione cunctos ad unum interfecerunt. Argonautæ paulo post illuc appulsi, vi, mulierum, insulæque potiti, colendæ terræ, procreandisque filiis operam dederunt *x*. Hinc illud Pindari *y* de Jasone.

u Schol. Apollon.

x Herod. in Melpom.

y Pind. Ode 4 epod. 11.

Κλέψεν τε Μήδειαν σὺν ἀν-
Τᾷ ταῦ Πελιαδόφονον,
Ἐν τ' Ωκεανῷ πελαγίοισι μίγεν,
Πόντῳ τ' ἐρυθρῷ, Λημνιᾶν
Τ' ἔθνεα γυναικῶν ἀνδροφόνων.
Clam duxit Medeam cum ipsa,
Quæ Pelium occidit;
Certavitque in maris fluctibus,
Et in ponto rubicundo cum Lemniarum
Stirpe Mulierum homicidarum.

Illam igitur Minyæ, Argonautarum Posteri, tenuerunt, donec Pelasgi ex Attica pulsi, illuc appellentes eos depulerunt *z*. At Pelasgi deinceps non dissimili pœnâ affecti sunt. Ulturi enim Athenienses vim, qua sibi solum Atticum vertere opus fuit, clam in Atticam è Lemno transmittentes, dum Dianæ festum apud Brauronem agebatur, raptas ibi Athenienses mulieres domum duxerunt, ex eisque liberos procrearunt. Hos Matres, injuriæ memores, maternâ linguâ, & in Pelasgos odio imbuerunt, quo acti, frequenter ingenuos pueros divexabant. Quamobrem Patres veriti, ne postquam adolevissent, quidpiam gravius molirentur, cunctos cum Matribus occidione delerunt. Hinc Insulam diu afflixit annonæ difficultas; quam Cives deprecaturi Delphi Oraculum consuluerunt. Responsum à Pythia est, emollirent Athenienses animos. Verùm acceptam ab istis conditionem, qua jubebant terram æquè uberem sibi dari, ut mensam, quam

z Herod. in Erato.

ipsis

ipsis ornaverant, iniquam existimantes neglexerunt. At pœna sibi aliquando inflicta est; nam Miltiades Athenienſis, Cimonis filius, è Cherſoneſo ſolvens in Lemnum devectus, Pelaſgis mandavit, inſulâ ſtatim decederent, nec injuriam quererentur, Oraculi memores. Hephæſtienſes æquo animo conditionem acceperunt; Myrinei poſt acerbam obſidionem vi adacti [a]. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes, eique dederunt Atticos mores, & linguam, quibus deinde uſi perpetuò ſunt, ut nos docet Thucidides; memoratis enim qui cum Athenienſibus fuerunt in maxima illa Syracuſana expeditione ait [b]: Αθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴονες ἐπὶ Δωριέας Συρακουσίους ἐκόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ, καὶ νομίμοις ἔτι χρώμενοι Λήμνιοί, καὶ Ἴμβριοι, καὶ Αἰγινῆται, οἱ τότε Αἴγιναν εἶχον. *Athenienſes, qui ſunt Jones contra Syracuſanos, qui Dorici ſunt generis, ſponte venerunt, & cum ipſis Lemnii, Æginetæ, qui tunc Æginam incolebant, ac Imbrii, omnes nunc pariter eadem cum Athenienſibus linguâ, iiſdemque legibus utentes.* Quàm opportunæ ſint ad tranſmittendum in Macedoniam tres memoratæ Inſulæ Thaſus, Sciathus, Lemnus palam facit ipſe locorum aſpectus. Lemnos modò *Stalimene* appellatur.

[a] *Herod. ut ſupra.*

[b] *Thucid. lib. 7.*

73. Imbrus Inſula Coribantibus, qui Dæmones ſunt, ac Mercurio Sacra, ſita adverſus Thraciam, Lemno proxima, nunc *Lembro* dicitur. Magnam ſanè parit admirationem, nullis profectò literarum monumentis, nec ab ipſo Diodoro has tantas injurias Athenienſibus à Philippo illatas memoriæ hominum tradi. Non enim res parvi momenti eſt, è Lemno, atque Imbro Cives Athenienſes in ſervitutem adductos fuiſſe; ereptâ ſacrâ Triremi turbatam Attici litoris pacem; ingentem pecuniæ vim ſub ipſis propè Athenis abductam. Cum tamen iſtiuſmodi facinorum ſit Demoſthenes teſtis locupletiſſimus, ea in dubium revocari nequeunt; proindeque inveſtigandum eſt, quo tempore, quave occaſione patrata fuerint à Philippo. Ego equidem exiſtimo confectum id eſſe a. 3. O. 105., ſtatim ac ille Amphipolim, Pydnam, Potidæamque maritimas Macedoniæ urbes imperio ſuo ſubegit; tunc enim & ille claſſem habuit inſtructam; atque Athenienſes, quod Orator ait, nullo negotio Socias Urbes ope ſuâ tueri, & confirmare potuiſſent. Hac igitur claſſe Philippus, facilè in eas Inſulas navigare quivit, in Geraſtum Eubœæ Promontorium, in Atticam, ubi narratas injurias fecit. Id autem magno, ni fallor, argumento eſt, rem eo ſolùm tempore, nulloque alio ante hanc Demoſthenis Orationem perpetratam fuiſſe, quòd ille tunc liber foret à cæteris bellis; Athenienſes autem ſociali maximo, difficillimoque, paulò ante inflammato, detinerentur; quocirca & Regi nihil erat impedimento, quominus ageret quicquid vellet, & Athenienſibus difficultates undique necterentur, quibus à propulſandis, ulciſcendiſque in præſentia Regis injuriis detinerentur. Accedit, quod hic poſtmodum ſemper, ad hujus Orationis tempus, terreſtribus bellis irretitus fuerit vel contra Phocenſes, vel contra Theſſalorum Tyrannos, vel contra Thracum, Pœonum, atque Illyriorum Reges, ut ex Diodoro [c] patet; quare minus ei commodum potuiſſet accidere maritimas illas expeditiones accipe-

[c] *Diod. lib. 16.*

re. Contra, Sociale bellum Athenienſes abſolverant a. 1. O. 106., cum quatuor dumtaxat annos perduraſſet; proinde & ipſis facilè nimium fuiſſet memoratas Regis injurias propulſare.

74. Duæ fuerunt uſque ad Antigoni tempus Athenienſibus Naves ſacræ, Delia, quæ & Salaminia, ac Paralus: ἦσαν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἱεραὶ δύο τριήρεις, ἥ τε Σαλαμινία, ἣν καὶ Δηλίαν ἐκάλουν, καὶ ἡ Πάραλος: *Erant primùm duæ Sacræ Triremes, Salaminia, quam & Deliam vocabant, & Paralus, ut nos inſtruit Ulpianus* [d]. Quare qui ab hoc numero Paralum excludit, & diverſam ab iſtis eam navem commentatur, qua Atticos Cives Athenis ad Panathenœa advehebantur, neſcio, quo teſtimonio innitatur. Delia, ſeu Salaminia, eadem erat ipſa, qua Theſeus maximum, clariſſimumque facinus aggreſſurus in Cretam navigavit cum Adoleſcentium tributo, quorum quatuordecim ſingulis annis Minoi Regi traducere Athenienſes cogebantur, à Minotauro devorandos. Magnanimus Heros tantam Patriæ calamitatem indignè ferens, pugnam cum Monſtro ferociſſimo non detrectavit, vicit, peremit, atque Ariadnæ Regis filiæ induſtriâ, beneficioque extra inexplicabiles labyrinthi gyros egreſſus eſt. Inde Religionis causâ Delum appulſus, Athenas remeavit. Cives ad recolendam victoriæ, ac beneficii memoriam, in eo celeberrimo loco Sacrificium quotannis inſtauraturi, cum eâdem, qua Theſeus, navi illuc navigabant, tantaque erat hujus celebritatis religio, ut quoad in portum redirent, nemo Athenis pœnâ capitis afficeretur [e]. Navis autem, ne illam vetuſtas diſſolveret, & mari minus idoneam redderet, cum opus foret, reficiebatur, inductis in carioſorum locum novis lignis, & uſque ad Phalerei Demetrii ætatem permanſit [f]. Altera Sacra Triremis fuit Paralus, ἀπὸ παραλίας *litore* nuncupata, ſi Heſychio credimus: Παράλια ἡ Ἀττική. Ἔνθεν δὲ ἡ ναῦς Πάραλος. *Attica maritima; hinc Paralo navi nomen.* Si Suidæ, & Harpocrationi, à Paralo Heroe: Πάραλος, Harpocration ait, μία τῶν παρ' Ἀθηναίων πρὸς τὰς δημοσίας χρείας διαπεμπομένων τριήρων, ἀπὸ τινὸς Ἥρωος τοῦτο λαβοῦσα Παράλου. *Paralus Triremium una, quæ ad publicos uſus ab Athenienſibus mittebatur, nomen accepit à quodam Heroe Paralo.* Si denique Ulpiano in Midian., à Paralo Periclis filio. Hac Triremi, quæ pariter cæteris meliùs inſtructa erat, ut jam retulimus, Athenienſes utebantur ad publica decreta deferenda [g]; ad cladium, aut victoriæ nuncium Athenas afferendum; Siquidem plerumque cum ipſa, tum Salaminia Claſſem proſequebantur, Thucididis [h] teſtimonio.

75. Athenienſes præcipuâ Religione Minervam colebant; ejus Simulacro principem locum in arce dederant, vocatamque ex ejus nomine Urbem ſuam cum omni agro dicaverant. Eidem Erechthonius, Rex Athenarum quartus, maximos ludos inſtituit, atque Ἀθηναῖα *Minervalia* vocavit: ἦγαγε δὲ τὴν ἑορτὴν ὁ Ἐρεχθόνιος ὁ Ἡφαίστου, κατὰ φήσιν Ἑλλανίκός τε, καὶ Ἀνδροτίων, ἑκάτερος ἐν πρώτῃ Ἀτθίδος. Πρὸ τούτου δὲ Ἀθηναῖα ἐκαλεῖτο. *Feſtum inſtituit Erichthonius Vulcani filius, ut Hellanicus, & Androtion dicunt, uterque in primo Athidis; ante hunc* (Theſeum) *Athenæa vocaban-*

[d] *Ulp. in Demoſth. Orat. contra Midiam.*

[e] *Plato in Phædon.*

[f] *Plutarch. in Theſeo.*

[g] *Demoſth. in Cherſ.*

[h] *Thucid. lib 3.*

bantur [i]. Panathenæa poſtmodum appellata ſunt, cum Theſeus coactis in unam Civitatem totius Atticæ populis, Feſtum celebriori ſolemnitate agendum conſtituit: Παναθήναια δ' ἐκλήθησαν φάσαν ἀπὸ Θησέως, ὅτι ὑπὸ Ἀθηναίων ἐτέθη, συνοικισθέντων εἰς μίαν ἁπάντων πόλιν. *Panathenæa verò dicta ſunt à Theſeo, quòd conficiantur ab Athenienſibus, poſtquam omnes* (Attici) *in unam Civitatem collecti ſunt.* [l] Διττὰ Παναθήναια, iterum Pauſaniam affero, ἄγεται Ἀθήνησι. Τὰ μὲν καθ' ἑκάστου ἐνιαυτόν. Τὰ δὲ διὰ πεντετηρίδος, ἅπερ καὶ μεγάλα ἐκάλουν. *Gemina fiebant Athenis Panathenæa. Alia quolibet anno, alia omni quinquennio, quæ magna nuncupabantur* [m]. Quamquam ἀνώνυμος Author argumenti Demoſthenicæ Orationis adverſus Midiam parva Panathenæa dicat triennalia. Ad ſolenne ſacrificium quilibet Atticæ pagus Bovem mittebat, quibus diſtributis lautè Populus epulabatur [n]. Curſus equorum, aurigarum, apparatus, pompæ, ludi eodem ritu, iiſdemque cæremoniis, ac in reliquiis Feſtis diebus inviſebantur. Hæc ſilentio prætereo, utpote notiſſima; aliqua ſolùm hujuſmodi conventus propria paucis enarranda ſuſcipio. In Pompâ Senes aliquot conſpiciebantur, procedentes cum Oleæ Ramo, unde Θαλλόφοροι appellati. Comici hinc jocus in Veſpis.

Οὐκέτι πρεσβύτου ὄχλος
Χρήσιμος ἐσ', οὐδ' ἀκαρῆ.
Σκοπτόμενοι γάρ ἂν ἐν
Ταῖσιν ὁδοῖς ἁπάσαις
Θαλλόφοροι καλούμεθ'.
Nequaquam Senum turba
Utilis eſt ne minimùm quidem.
Irriſi enim in
Viis omnibus
Ramiferi vocamur.

Ii Senum eligebantur, qui decorâ facie honeſtarentur, ut Xenophon teſtimonium tradit in Convivio: ἀλλ' οὐδὲ μὴν τοι ταύτῃ γε ἀτιμαστέον τὸ κάλλος, ὡς τάχυ παρακμάζον. Ἐπεὶ ὥσπερ γε παῖς γίγνεται καλός. Οὕτω καὶ μειράκιον, καὶ ἀνήρ, καὶ πρεσβύτης. Τεκμήριον δέ, Θαλλοφόροις δὴ τῇ Ἀθηνᾷ τοὺς καλοὺς γέροντας ἐκλέγοντο, ὡς συμπαρομαρτοῦντος πάσῃ ἡλικίᾳ τοῦ κάλλους. *Non tamen forma vituperanda eſt, quod celeriter defloreſcat. Nam veluti ſuam habet pulchritudinem Puer; ita & Adoleſcens, Vir, Senex. Cujus rei teſtimonio ſunt Thallophori, ad quod munus in Minervæ Sacris formoſi eliguntur Senes, veluti per omnem ætatem illos venuſtas comitata ſit.* Athletis præmium dabatur vas Olei, Oleæque corona [o]. Equites ut in Prometheis, & Vulcanibus Lampadas geſtabant. De Lampadibus refert Plato [p]: λαμπὰς ἔσται πρὸς ἑσπέραν ἀφ' ἵππων τῇ Θεῷ. *Lampadum certamen ex Equis Deæ ſub veſperum erat.* De curſu Xenophon [q]: ἦν δὲ Παναθήναια τὰ μεγάλα ἱπποδρομία. *Erat magnorum Panathenæorum curſus equeſtris.* Puellæ demum Peplum in Pompa geſtabant, in quo contexta Palladis facinora conſpiciebantur, ac nomina Civium optimè de Republica meritorum. Hinc Ariſtophanis [r] dictum, ſtrenuos viros vocantis τὸν πέπλον ἄξιον *peplo di-*

i Paſ. in Attic.

l Ibidem.

m Ibidem.

n Schol. Ariſtoph. in Nubilis.

o Suidas Schol. Ariſtoph.

p Plato lib. de Rep. 1.

q Xenoph. in Convivio.

r Ariſtoph. in Equit.

dignos. Ludis hiſce nefas erat intereſſe cum veſte tincta, ut Lucianus *f* ait. Pompas autem magnificentiſſimo apparatu ductas fuiſſe, Plato *t* nos docet. Iis præerat Rex cum Ædilibus: ὁ δ' Βασιλεὺς Μυστηρίων προέστηκε μετὰ τῶν Ἐπιμελητῶν, καὶ Λωαίων, καὶ ἀγώνων τῶν ἐπὶ λαμπάδι. *Rex cum Ædilibus Myſteriis præeſt, Lenæis, ac Ludis, qui cum Lampade celebrantur.* Quo ritu Panathenæa, Hepheſtia, & Promethea conficiebantur *u*.

f Lucian. in Nigrino. *t Plato in Alcibiad.* *u Pollux Onomaſt. lib. 8.*

76. Baccanalia ex Ægypto in Græciam Melampus adduxit *w*. Antiquiſſimum fuit Græcorum Feſtum, atque adeo Athenienſibus ſolenne, ut ex illo ante Olympiades tempus computarent. Quolibet anno tertio celebrabantur; aliaque fuerunt ruſtica, alia urbana. Ruſtica in agris agebantur menſe Πωανεψιῶνος *Octobri*, vel ut alii putant, Ἀνθεστηριῶνος, *Novembri*, ut qui Peregrinorum, aut rus colentium propter hyemis aſperitatem, Athenas ad urbana Baccanalia pervenire non poterant, impià celebritate nequaquam carerent. Urbana menſe Ἐλαφηβολιῶνος *Februario* adveniebant. In Pompa primi Baccantes procedebant alii Silenorum, alii Satyrorum, alii Panum habitu; partim aſinis inſidebant, partim hircos immolatum ducebant. Fercula ſequebantur, ac primum vas aquæ. Deinde Virgines κανηφόροι qualos capite ferentes, primitiarum plenos. Has comitabantur Φαλλόφοροι, turpe hominum genus; iterum Ὑβρίλλαι muliebri veſte induti. At cur cætera non taceam, quorum Chriſtianum virum obliviſci decet, non meminiſſe? Inverecundam celebritatem diligenter deſcribit Lylius Giraldus, & Natalis Comes. Eam diſponebat Archon cum Curatoribus: ὁ δ' Ἄρχων διατίθησι τὰ Διονύσια, καὶ Θαργήλια μετὰ τῶν Ἐπιμελητῶν. *Archon diſponit Baccanalia, & Thargelia cum Curatoribus* *x*.

w Herod. in Euterpe Diod. lib. 1. Plutarch. de Iſide, & Oſiride.

x Pollux lib. 8. Demoſth.

77. Ex hoc Demoſthenis loco palam fit Socias Urbes Methonem, Pagaſas, Potidæam, cum à Philippo obſiderentur, ab Athenienſibus nequaquam neglectas, atque illuc quidpiam auxilii collatum fuiſſe, ſed vano conatu ob decernendi tarditatem. De duabus jam aliquid adnotavimus. Tertia ſupereſt Pagaſæ, Theſſaliæ Civitas ad mare; hinc Jaſonem cum Argonautis ad vellus aureum ſolviſſe tradunt; ἀπὸ τῶν πηγῶν. *à fontibus* dicta, quibus ea Regio abundabat. Quando in Philippi poteſtatem venerit, nemo literis conſignavit; ſed habità rerum, ac temporum ratione id ſuperiori anno 4. O. 106. contigiſſe certum videtur. Siquidem ille à regnandi exordio ad hujus Orationis annum, primum ſcilicet O. 107. in Theſſaliam non venit, niſi a. 4. O. 105., & 4. pariter O. 106. ſi Diodoro *y* fides habeatur, auxilium Theſſalis laturus contra Lycophronem, ac Thiſiphonum Pherarum Tyrannos, qui ſuadente Thebe Sorore ſua, atque Alexandri, Pherarum pariter Tyranni, conjuge ipſum neci dederant, ſed capti dominandi libidine partum ſibi iniquis artibus Imperium, iniquioribus tuebantur. Cum autem in prima expeditione eos in fugam tantùm conjecerit, Urbes in libertatem vindicaverit; in altera verò cum Tyrannos, Phocenſibus conjunctos, magnoque agmine confligentes omnino deleverit, occiſis uno prælio ſex hoſtium millibus, tribus millibus captis,

y Diod. lib. 15.

ptis, hoc tempore Pagasas in ejus ditionem concessisse aut victoriæ præmio, aut Thessalorum liberalitate, aut Victoris potentiâ, cui obniti nec fas, nec potis Civibus fuisset, minus abest à vero.

78. Trierarchi, ideſt Navium gubernatores, Athenis quolibet anno cum reliquis Magistratibus constituebantur, ut jam diximus. Quamobrem cum repentina navigatio indicebatur, nequaquam in præsentia creabantur, indictis comitiis; decernebatur solùm, quibus, quotisque conscendendum foret. Nautarum, ac militum delectus primò ex Inquilinis, Libertinisque fiebat, ut qui non naturâ, sed Civium benignitate Urbis, & Regionis commodis fruebantur, primi incommoda sustinerent. Libertini Romæ ut à ferendo suffragio, ita à militia excludebantur, nisi aliter necessitas cogeret, ut in bello Samnitico, & Punico secundo, in quo *Libertinos etiam, quibus liberi essent, & ætas militaris in verba jurasse*, Livius narrat. Athenis Concioni interesse nequibant, sed Cives otio dediti libenter iis militiæ onera concedebant. Maximus fuit in ea Civitate servorum numerus; etenim ad quadringenta millia numerabantur, quamobrem facilè credi potest, magnum quoque fuisse Libertinorum. Cæterum isthæc Demosthenis verba χωρὶς ἀνδρῶν de quonam alio hominum genere intelligi possunt, quàm de Libertinis, qui à familia, reliquisque servis discendentes, seorsim habitabant? Nam qui eos denotari putat, qui *extra urbe degebant*, non satis vim græci verbi intelligere mihi videtur. Wolfius vertit, *Libertinos, qui suam ipsi rem familiarem administrant*; at cur non potius, ut ego, *qui seorsim habitant à familiis dimissi*.

79. Philippus intestinis Eubœensium discordiis non se se immiscuerat, quæ a. 3. O. 105. Insulam labefactarunt. Pars enim altera ad sibi opem ferendam Athenienses vocavit, Thebanos altera, ut supra retulimus[z]. Brevi quoque compositæ sunt. Hinc igitur occasionem non habuit, superbas hasce literas, quarum Demosthenes meminit, iis conscribendi. Putandum magis est, homines illos, utpote Athenienſium amicos, ac Socios, conquestos cum Rege fuisse de raptis navibus prope Geraſtum, de quibus n. 74. sermonem fecimus, durumque responsum accepisse; aut eos aliquam ipsi Regi recèns molestiam exhibuisse; puta, in Thessalico bello, quod modò profligaverat, aut ad Thermopylas cum Athenienſibus. Quippe Eubœenses nuper Epistolam accepisse, eamque de recenti re datam fuisse, ex Orationis sensu colligitur.

[z] *Diod. lib. 16.*

80. Lepidissima, & pulcherrima quidem comparatio, quæ mirificè ob oculos ponit parvas illas, subitasque expeditiones ad Pylas, in Chersonesum, Pydnam, Potidæam, aliasque supra commemoratas, quæ vulneris potius dolorem ostenderant, quam ejus curandi voluntatem. Siquidem causa amovenda fuisset, unde ipse dolor infligebatur.

81. Quid hoc rei est? Athenienſium Imperatores, ut reliqui Magistratus, gesti muneris rationem reddere tenebantur. Idcirco dicebantur, ὑπεύθυνοι, *rationi reddendæ obnoxii*, qua lege summa Populi potestas, ac salus Reipublicæ continebatur. Ei tamen aliquando derogatum

tum fuit, ut cum Aristidi commissa est Platæarum obsidio; Alcibiadi; Niciæ, Demostheni Syracusanum bellum, ut est apud Plutarchum, Niciæ, atque Alcibiadis gesta describentem. Quum hujusmodi auctoritate pollebant Imperatores Αυτοκράτορες appellabantur, scilicet Suidæ testimonio ἀνυπεύθυνοι *à subeundo rerum gestarum Judicio immunes*. Patriam igitur repetentes, quicquid egissent, Magistratuum, aut Populi suffragiis submittebant; sæpius etiam veluti malè gestæ Reipublicæ Rei deferebantur. Demosthenes utrumque his verbis complectitur, eorumque Imperatorum imprudentiam detestatur, qui maluerunt Fori, quàm hostium periculis se exponere. Exempla non indicat, quippe Athenis notissima, sæviſſimaque. Et nuper quidem, meminisse poterant, Iphicratem, ac Timotheum (de quibus numero primo Orationis de Classibus verba fecimus) Magistratu dejectos ac multatos exilio, pecuniáque, quod
a *a. 1. O. 106.* obortâ tempestate hostem classe invadere detrectassent [a]. Cui autem ignotæ esse poterat severitas illa, qua, Patrum memoriâ, Plebs in eos Duces animadverterat, qui ad Arginusas navali prælio Callicratidam La-
b *a. 3. O. 93.* cedæmonium fuderant, maximâque victoriâ potiti fuerant, quoniam furente procellâ Mortuorum suorum corpora, ut sepulturæ traderent, nequaquam recuperare potuerint, potiùs quàm neglexerint. Quamobrem morte multati sunt Trasyllus, Calliades, Lysias, Pericles, & Aristocrates; Aristogenes, & Protomachus fugâ neci se subtraxerunt. Rem di-
c *Xenoph. de Reb. Grac. lib. 1. Diod. lib. 13.* ligentissimè narrant Xenophon, ac Diodorus [c], ideo quoque lectu dignam, ut hujusmodi Judiciorum forma percipiatur. Nos à transcribendo loco abstinemus, quippè nimiùm prolixo. Alia proferre exempla possemus, sed ista satis erunt.

Antequam finem imponam illustrandæ huic Orationi, benevolum Lectorem Oratum velim, ne ad numerum quinquagesimum pedem tantisper referre gravatè ferat. Cum enim urgente Typographo in exarandis hisce adnotationibus celeriter nobis currendum sit, non advertimus, verbum illud militaris juramenti ἐν ἀγραύλῳ, quod reddidimus *sub Dio*, ut probè reddi potest, hoc loco non adjectiva significatione, sed appellativa sumendum esse, proindeque vertendum *in Agrauli templo*, ubi A-
d *Ulp in Enar. Orat. Demosth. de falsa legat.* dolescentes eo jurejurando se obstringebant [d]. Fanum dicatum erat Agraulo Cecropis filiæ inter Heroinas adscriptæ. Quod tamen haud facit, ut à nostra sententia discedamus, qua ibidem aliud verbum ἀγραύλους convertendum existimavimus, *sub Dio habitantes*, illud ut adjectivum, non appellativum nomen accipientes. Siquidem plurium numero profertur, atque ad omnes Deos ibi memoratos refertur. Dea vero, Agraulus nuncupata, una tantùm fuit. *Enyalium* quoque tamquam adjectivum, interpretati sumus *pugnæ avidum*. Nam quamvis aliquando nullo adjecto nomine reperiatur, atque Enyalio templum Lacedæmone consecratum fuerit, attamen κατὰ ἀντονομασίαν pro *Marte* dictum putamus, ut latinè *armipotens* pro eodem usurpatur.

DE

DE RHODIORUM LIBERTATE

IN ARGUMENTUM.

1. CHares ab Athenienſibus miſſus ad aſſerendam Reipublicæ Amphipolim, rem ipſis gratam ſe facturum exiſtimans, ſi Chios quoque, Coos, Rhodios in ejus poteſtatem redigeret, claſſe illuc profectus, id primùm tentare conatus eſt. Ii quāvis Reipublicę Socii, ſed prorſus liberi, ad propulſandum periculum ſervitutis, malè Ducem habuerunt, communique adverſus Athenienſes fœdere, adſcitis etiam Byzantiis, Mauſolo Cariæ Regulo, aliiſque ſe conjunxerunt. Athenis deliberatum eſt Athenis quid agendum. Extat diſertiſſima Iſocratis Oratio pacem ſuadentis, conceſſa iis populis libertate. Vicit autem ea ſententia, quæ armis eorum audaciam comprimendam dicebat [a]. Igitur Charetem iterum cum Chabria Claſſi præfecerunt, qui Chium progreſſi, urbemque, fœderatorum præſidio firmatam, Chares terrâ, Chabrias mari oppugnandam ceperunt; irrito tamen conatu, quin & Chabrias inito navali prælio, fractàque Prętoriâ, fortiter pugnans fluctibus abſortus eſt [b]. Tres annos [c], haud quatuor, ut Diodorus ait, hoc bellum, quod Sociale nuncupatur permanſit. Siquidem ejuſdem Sicilienſis teſtimonio magnis animis utrinque geſtum, & ad neutram partem inclinante fortunâ anno demum primo O. 106. finem habuit; cum Athenienſes ſibi ab Artaxerſe metuentes pacem fecerint conceſſa libertate, pro qua Socii bello decertabant: ἐποιήσαντο εἰρήνην, ὅστε πάντας αὐτονόμους ἔασαι τοὺς συμμάχους, *pacem fecerunt eâ conditione, ut Socii ſuis legibus, ſuaque uterentur libertate* [d]. Quæ poſtquam ita confecta ſunt, Βασιλέως γνώμῃ βοηθούσης Ἀρτεμισίας τοῖς κατὰ τὴν Ῥόδον ὑπερόχοις, ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ οἱ δυνατοὶ, καὶ ἄρχουσι τῆς Ῥοδίων πόλεως οἱ τὰς οὐσίας κεκτημένοι, *Perſarum Regis ſententiâ Rhodiorum divitibus auxiliante Artemiſia, Populum potentiores invadunt, atque Urbe potiuntur* [e]. Itaque Plebs oppreſſa opem Athenienſium implorat, cauſamque præbet locupletiſſimæ, nervoſæque huic Orationi, qua Demoſthenes miro artificio Cives ſuos perſuadere conatur, ut bellum pro ea gente ſuſcipiant, à qua præcipuæ partes Socialis tumultus geſtæ ſunt, tantaſque ipſi injurias acceperant. Hanc a. 2. O. 107. habitam fuiſſe & Dionyſius [f] Halicarnaſſeus eſt author, qui eam Demoſthenem dixiſſe affirmat Theello Athenis Prætore (hic autem Magiſtratum cepit Diodori [g] teſtimonio hoc ipſo an. ſecundo, ac Theſſalus appellatur; ſed unum, eumdemque eſſe cum Theello in dubium revocari nequit, quia ſucceſſit Ariſtodemo in Magiſtratu, ut de ipſo Theello inquit Dionyſius) & ipſa temporis ratio ſuadet. Nam neque ultra adduci poteſt, cum hoc anno fato ceſſerit Artemiſia [h]; nec citra reduci, quippe Oratio ſermonem faciat de Artaxerſis in Ægyptum expeditione, ut de recenti re. Hanc verò, commodùm accidit, hoc pariter anno ſuſce-

a *Author argum. Iſocratis Orationis de pace.*

b *Diod. lib. 16. a. 1 O. 105.*

c *Demoſth. Orat. de Cor.*

d *Ulp in Enar Olymp. 1.*

e *Ulp in Enarrat. hujus Orat.*

f *Dionyſ. in Epiſt ad Ammæum.*

g *Diod. lib. 16.*

h *Diod. ibidem.*

ſceptam fuiſſe, & initio quidem; cum verbis hiſce ab iſthac enarranda res geſtas ejuſdem anni Diodorus ſcribere incipiat: Κατὰ δ' τὸν ὑποκείμενον καιρὸν πάλιν ἐπολέμησαι τοῖς Αἰγυπτίοις (ὁ Περσῶν Βασιλεὺς) καὶ πράξεις ἀξιολόγους κατεργασάμενος, διὰ τὰς ἰδίας ἐνεργείας τῶν Αἰγυπτίων ἐκράτησατο, καὶ Φοινίκων, καὶ Κυπρίων. *Per hæc tempora rurſus (Perſarum Rex) bellum cum Ægyptiis geſſit, memorandaſque res fecit, ſuaque ſtrenuitate Ægyptum, Cyprum, Phœniciamque recepit*[1]. Quæ rerum geſtarum tempora dum mihi in mentem venerunt cogitare, miratus equidem ſum, quî unquam potuerit iſthæc Oratio ſuo loco dimoveri, & poſt Olynthiacas, eamque de Claſſibus, cujus hîc propemodum fit mentio, collocari.

1 *Ibidem.*

2. Rarò peſtis illa, ac labes Reipublicæ vel à benè moratis abfuit Civitatibus. Græciam quidem vehementi ſtimè afflixit; nos quantùm paulò ante id temporis invaluerit, non alio, cum multa ſuppeterent, comprobabimus teſtimonio, quàm Thucididis[h]: ὅτων ὠμὴ ἐτάσις (τῆς Κερκυραίων) προχωρήσα, καὶ ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτη ἐγένετο. Ἐπεὶ ὕστερον γε καὶ πᾶν, ὡς εἰπεῖν, τὸ ἑλλήνικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν ὄντων ἑκάστοις, τοῖς τε τῶν Δήμων προστάταις τὰς Ἀθήναις ἐπάγεσθαι, καὶ τοῖς ὀλίγοις τὰς Λακεδαιμονίους. *Ad hunc modum crudelis* (Corcirenſium) *ſeditio graſſata eſt, viſaque ſævior, quòd prima fuerit. Nam deinceps Græcia omnis, ut ita dicam tumultuata eſt, ubique obortis diſcordiis; actumque, ut Populorum voluntatis Moderatores Athenienſium opem accerſerent; optimates, Lacedæmoniorum.* Utrique ad eam Rempublicam confugientes, quæ ipſis cognatam Imperii formam tueretur. Rhodi verò inteſtinum illud diſſidii malum jamdiu emerſerat, utroque Civium ordine, Plebis, atque Optimatium ſibi invicem adverſante. Quamobrem & an. 1. O. 96. Patritios Plebe ſuperante, Athenienſes in urbe recepti ſunt, ejectis Lacedæmoniis; & a. 2. O. 97. validiores Optimates vicem Athenienſibus reddiderunt, iiſdem Lacedæmoniis revocatis[m]. Nuper denique Civitas ad ingenium rediit, excitato tumultu, quem in Orationis argumento explicuimus.

h *Thucid. lib 3.*

m *Diod. lib. 4.*

3. Artemiſia Cariæ Regina, Mausòli Regis & Soror, & conjux, biennio Imperium tenuit poſt Viri mortem, ὑπὸ δ' τὸν αὐτὸν χαρὸν, Μαύσωλος ὁ Καρίας δυνάστης ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη εἰκοσιτέσσαρα. Τοῦ δ' ἀρχοῦ διαδεξαμένη Ἀρτεμισία ἡ ἀδελφὴ, καὶ γυνὴ, ἐδυνάστευσεν ἔτη δύο. *Per hæc tempora Mausòlus Cariæ Dynaſtes fato functus eſt, cum regnaſſet quatuor, ac viginti annos. Imperium ſuſcepit Artemiſia ejus conjux, ac Soror, tenuitque annos duos*, atque hoc a. 2. O. 107. è vivis erepta eſt[n]. Tanto viri ſui amore conflagravit, ut ejus leniendo deſiderio magnificentiſſimum illi ſepulcrum excitaverit, quod inter ſeptem Orbis miracula computatur, & unde ſplendidiores tumuli, ut Romæ Buſtum Auguſti, Mauſolea nuncupata ſunt[o]. Mos, à naturâ quidem abhorrens, erat in Caria, ut Reges in matrimonium germanam Sororem ducerent, cum vellet ea gens non alium ſibi Regem dominari, quàm qui ſolo Regum ſuorum ſanguine procreatus foret. Hinc ortum habuit Græcorum fabula de Junone Jovis conjuge, ac Sorore, qua tamen Philoſophi ætheris, atque acris cognationem ſignificare voluerunt.

n *Diod. lib. 16.*

o *Cic. 3. Tuſc. Pauſ. in Arcad. Val. Max. lib. 4. c. 6.*

4. Nun-

4. Nunquam Athenienſibus memoriâ exciderunt Tyranni, qui populo oppreſſo urbi ſuæ imperaverant, & hac ſervitutis recordatione non ſolùm ſibi perpetuò cavebant, ne ſtatus popularis diſſolveretur, ſed urbes omnes Imperio ſuo audientes, aut ſibi Socias eâdem gubernari Reipublicę formâ voluerunt. Hinc ante bellum Peloponneſiacum hanc Megarę formam retinere ſtuduerunt, & Sami aliiſque in locis conſtituerunt [p]. Contra verò cum triginta Tyranni Athenis dominarentur, non ſatis proviſum ſecuritati ſuæ fore putarunt, niſi è Sociis Civitatibus Democratia prorſus abiiceretur. Quocirca Piſandro, & Diotrephi, mandarunt, ut negotium conficerent: τῷ εἶρητο αὐτοῖς, τῇ ὑπηκόων πόλεων, ἃς ἐπροσίχωσι, ὀλιγαρχίαν καθιστάναι &c. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Πείσανδρον παραπλέοντές τε, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὸν δῆμον ἐν ταῖς πόλεσι κατέλυον. *Mandatumque ipſis eſt, ut in ſubiectis Urbibus, ad quas appuliſſent, Paucorum Imperium conſtituerent &c. Quare Piſander, ejuſque Collegæ circumnavigantes, ut ſibi imperatum fuerat, Populo authoritatem in Oppidis ademerunt* [q]. Adeo hac unâ præſertim re alterutra Reipublicæ forma ſtare poſſe videbatur.

[p] *Thucid. l. 1.*

[q] *Thucid. lib. 8.*

IN ORATIONEM.

5. MEritò huic Demoſthenis loco aliquid videtur ineſſe difficultatis. Quid enim? Nonne, cuicumque fas erat adeſſe Concioni, erat & concionandi? Ita ſanè probavimus numero ſecundo Orat. de Claſſibus. Non enim arbitror quemquam eſſe, qui ſuſpicetur Demoſthenem velle, ut iis quoque jus orandi concedatur, qui lege Solonis excludebantur; ſcilicet, ut eſt in Attico jure, & apud Æſchinem [a] legitur: οὐκ ἀπελαύνει (ὁ Σόλων) ἀπὸ τῦ βήματος, ὅστις μὴ φροντόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων ὑὸς. Οὐδέ εἰ τειχύλω τινὰ ἐργάζεται, ἐπικωρῶν τῇ τροφῇ. Ἀλλὰ τῷ τύτυς τῷ μάλιστα ἀπαίζεται, τῷ διὰ τῦτο πολλάκις ἐπειρωτᾷ, τίς ἀγορεύειν βέλεται; Τίνας δ' ἂν ᾤετο δεῖν λέγειν; τὺς αἰσχρὺς βεβιωκότας. Τύτυς οὖν ἐᾷ δημηγορεῖν. Καὶ πῶ τῦτο δῆλοῖ; δοκιμασίᾳ φησὶ ῥητόρων. Ἂν τις λέγει ἐν τῷ Δήμῳ, τὸν πατέρα τύπτων, ἢ τὴν μητέρα, ἢ μὴ τρέφων, ἢ μὴ παρέχων οἴκησιν &c. Εἰ τὰς στρατείας φησὶ μὴ ἐστρατευμένος, ὅσας ἂν αὐτῷ προσαχθῶσι, ἢ τὴν ἀσπίδα ἀποβεβληκὼς &c. Εἰ πεπορνευμένος, ἢ ἑταιρήσας &c. Εἰ τὰ πατρῷα κατεδηδοκὼς, ἢ ὧν ἂν κληρονόμος γένηται. *Non expellit (Solon) à ſuggeſtu, ſi quis è Ducum genere non ſit, aut ſi artem exerceat neceſſarii victus causâ. Quin hos vehementer amplectitur, ob eoſque ſæpius interrogat, quis concionari vult? Quos autem putat publicè dicendi jure privandos eſſe? Qui turpem vitam vixerunt. Hos non ſinit verba ad Populum facere. Ubi verò id oſtendit? ubi de Oratorum agit inquiſitione. Si quis inquit in Concione dicat, qui Patrem, aut Matrem verberaverit, non aluerit, Domum non exhibuerit. Si quis, cum juſſus fuerit, arma ferre detrectaverit, aut clypeum abjecerit. Si quis meretricium quæſtum fecerit, & ſe proſtituerit. Si quis paterna, aut hæreditaria bona voraverit.* Ab iſtis perditâ re, aut famâ viris dari conſilium, aut accipi quis umquam credat Demoſthenem hoc loco voluiſſe? Cur igitur

[a] *Æſch. in Orat contra Timar.*

omnibus è ſuperiori loco dicendi facultatem deprecatur, ſi lege cunctis dicere permittebatur? Proedrorum jus erat, ut diximus [b], Concioni proponere, qua de re ſuffragia ineunda forent, ac ſuggeſtui præſidere. Sæpiùs autem contingebat, ut malitiâ, vel ad evitandos tumultus, aliquem à dicendo prohiberent. Hujuſce illorum auctoritatis teſtimonium affero probatiſſimum, Æſchinem [c], qui, cum Athenienſes de ſanciendâ cum Philippo pace deliberarent, ait in ſecunda Concione ſe ab orando impeditum: λεγων γὰρ μὴ προτεθέντων εἰς τὴν ὑστέραν ἐκκλησίαν, ὑφ' ὧν Προέδρων κωλυόντων, οὐκ ἐνῆν εἰπεῖν. *Cum in ſecunda Concione Orationes non permitterentur, eaſque Proedri prohiberent, verba facere non licuit.* Idemque repetit initio Orat. contra Cteſiph. Sæpius vi quoque ſuggeſtus occupabatur, ne quis illum invitis occupantibus poſſet conſcendere, ut ex Thucidide [d] habemus, qui, cum Athenis de Syracuſana illa expeditione conſuleretur, ſic actum narrat: Τῶν δ' στρατηγῶν εἷς ἀναστὰς οὐδένα ἄλλον ἔτι ἐᾶσαι παρελθεῖν, αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ παρόντα ἔλεξε τοιάδε. *Ducum unus conſurgens, alium neminem permiſit ad dicendum accedere, ipſe verò in rem præſentem hoc pacto loquutus eſt.* Demoſtheni facinus idem objurgat Æſchines [e]. Νὺξ ἐν μέσῳ, ᾗ παρῆμεν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐνταῦθα δὴ προκαταλαμβάνων Δημοσθένης τὸ ῥῆμα, οὐδενὶ ὑφ' ἄλλων παραλιπὼν λόγον &c. *Nox interjecta eſt; poſtridie in Concionem venimus. Ibi Demoſthenes præoccupato ſuggeſtu, aliorum neminem loqui permiſit.* Quæ cum ita ſe habeant, patet, quid hoc Orationis loco Demoſthenes ſibi velit.

6. Chios Jonum inſula [f] cum Urbe cognomine, quæ à Strabone [g] ita deſcribitur: ἡ δὲ Χίος τὸν μὲ περίπλεων ἐστὶ σταδίων ἑνακοσίων παρὰ γῆν μεμέτρηται. Πόλιν δ' ἔχει εὐλίμενον, ᾗ ναυσταθμὸν οὐδέπωποτε. *Chii ambitus ſtadiorum eſt nongentorum, ſi quis Inſulam prope terram circumnaviget. Urbem habet cum optimo portu, in quo ſtatio navium octuaginta.* Ejus vina laudat Horatius [h].

Capaciores affer puer Scbiphos
Et Chia vina, & Lesbia.

Ficus Martialis, marmora Plinius [i]. Sic dicta vel à Chio Oceani filia, vel à Nimpha Chione, vel à nivium frequentiâ, quæ græcè Χιὼν appellatur. Eam græcarum urbium ditiſſimam vocat Alcibiades [l] Πλουσιώτατοι ὄντες ὑφ' Ἑλλήνων, *Chii Græcorum omnium locupletiſſimi.* Ante Perſicum Xerſis bellum Jonum fortuna ſequuta eſt, modò à Perſis rebellans, modò victa. Deinde cum tot reliquis Inſulis, ut jampridem retulimus, jure Societatis ad Athenienſes acceſſit, quo jure manebat anno Peloponneſiaci belli decimo nono, 2. O. 91. ut à Thucidide certiores reddimur. Deſcribens enim quas Athenienſes accepiſſent à Sociis auxiliares Copias ad ſæpius memoratam Syracuſanam expeditionem, inquit: Τούτων Χῖοι ἐκ ὑποτελεῖς ὄντες φόρου, ναῦς δὲ παρέχοντες, ἀυτόνομοι ξυνεστρατεύοντο. *Ex iſtis* (Sociis) *Chii ſunt à tributo immunes, exhibitiſque navibus* (quas debent) *cætera liberi, Athenienſium partes ſequuntur.* Rurſus autem, profligatis eorumdem Athenienſium viribus in Syracuſarum portu, Chii Lacedæmoniorum amicitiam prætulerunt, quam illi injuriam vindicaturi diuturna obſidione a. 2. O. 92. ur-

[b] *In 1 Orat. prima contra Philip.*

[c] *Æſch. Orat. de fal. legat.*

[d] *Thucid. lib. 6.*

[e] *Æſch. contra Cteſiph.*

[f] *Pauſ. in Arcb. Herod. lib 2.*

[g] *Strabo lib 13.*

[h] *Hor. Epod. 9.*

[i] *Mart lib. 7. Epig. 24 Plin lib 3. c. 31.*

[l] *Thucid. lib 8.*

92. urbem cinxerunt. Verùm opprelsâ à Lacedæmoniis Athenienſium Republicâ, & ad ſtatum Paucorum [m] redactâ, factionibus quoque dilaceratâ, qui obſidionem urgebant, ſibi providere coacti ſunt. Manſit igitur in eorumdem Lacedæmoniorum Societate, ſuamque libertatem confirmavit eò magis, cum an. 2. O. 98. Græcorum diſſidia compoſita ſunt hac inter alias conditione: Ἀρταξέρξης Βασιλεὺς νομίζει δίκαιον, τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις, ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ σφῶν αὐτῶν Κλαζομενὰς, καὶ Κύπρον. Τὰς δὲ ἄλλας ἑλλὰς πόλεις, καὶ μικρὰς, καὶ μεγάλας ἀυτονόμους ἀφεῖναι, πλὴν Λήμνου, καὶ Ἴμβρου, καὶ Σκίρου. Ταύτας δὲ, ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον ἦναι Ἀθηναίων. *Rex Artaxerſes æquum putat, Urbes omnes in Aſia, Juas eſſe; Inſularum verò, Clazomenas, & Cyprum. Reliquas græcas urbes parvas, & magnas liberas dimitti, præter Lemnum, Imbrum, & Scirum, quæ ut ab initio, Athenienſium ſint.* [n] Denique Chiis ea evenerunt, quæ Sociali bello occaſionem dediſſe narravimus. Hæc de Chio dicta ſufficiant; Nunc *Scio* vocatur, nobilis Inſula, quam nondum barbaries infuſcavit.

m *Thucid lib. 8.*

n *Xenoph. de reb Græc. lib 5 Diod. lib. 15.*

7. Rhodus Inſula prope Aſiam, quam Ptolomæus [o] Icariam inter, ac Lyciam collocat quatuor habuit illuſtres urbes, Lindum, Camirum, Jalyſum, & Rhodum, in quam major Civium pars ex aliis tribus commigravit [p] a. 1. O. 97. Prius diverſis nominibus vocata fuit Ὀφιοῦσσα, Στρόγγυλα, Τέλλινες [q]. Clara centum Coloſſis, quorum maximus ille inter ſeptem Orbis miracula connumeratus; at magis re nautica, qua viguit uſque ad extrema Romanæ Reipublicæ tempora. Maximum Civitas periculum adiit ab inundatione, quæ ſanè res memoratu digna. Sub initium Veris [r] tanti de Cœlo deciderunt imbres, tantaque libralis grando, ut brevi in molem ingentem excreverint aquæ, quæ cum omnes ex urbe in Theatri formam extructâ ad mare defluerent, & caſu obſtructa limo forent emiſſaria primò ſtagnare, inundare deinde humiliora loca, paulatim denique altiora tegere, adeo ut Civium aliqui ad naves fugerint, alii in editiores aras, & tecta domorum aſcenderint, omnes in vitæ periculo verſarentur, nonnulli objerint, diruente domos ipſas aquarum mole, & ni denique Urbis muri tanto ponderi ſuſtinendo impares aliquâ ex parte corruiſſent, atque inde vis aquarum ſe ſe in mare effudiſſet, actum de pleriſque Civibus, & de nobiliſſima foret Civitate. Par diſcrimen, paremque rei exitum, ut res humanæ in gyrum ducuntur, habuit Florentia Joannis Villani ætate, apud quem legiſſe memini, inflatum maximis pluviis Arnum, ſolutiſque nivibus egreſſum alveo, per ſuperioris Urbis portas, è ſuiſque ripis illam non ſolum inundaſſe, ſed cum ſenſim ſe ſe extolleret, & parùm ex inferioribus portis, externâ etiam inundatione occupatis effluëret, extremum Civitati periculum, cunctiſque Civibus, in altiores contignationes, & in tecta conſcenſis attuliſſe, nec longè futurum exitium, niſi corruentes ibi pariter ab Occidente muri exitum aquis, ſalutem clariſſimæ Urbi dediſſent. Verùm ne Rhodus nobis excidat, de illius fortuna jam aliqua diximus numero ſecundo. Nunc ſolùm, quoad hujuſmodi argumentum attinet, addimus, in commovendo, conficiendoque Sociali bello Rhodios primas partes habuiſſe, eamque

o *Ptol. Græc lib 5. c. 2. & c 31.*

p *Diod. lib. 13*

q *Strabo lib. 14.*

r *a. 1. O. 116 Diod. lib. 19.*

que ob rem iis præcipuè infensos, iratosque fuisse Athenienses, ut est apud Ulpianum *f* : Εἰ δέ τις ἄλλος Ἀθηναίοις ἐλυπησεν ἐν τῷ συμμαχικῷ πολέμῳ, καὶ τηλικαύτας εἰργάσατο, μᾶλλον πιζηλων ὁ τῆς Ροδίων Δῆμος. Διοπερ πρὸς αὐτοὺς ἔοικε χαλεπαίνειν ἐξαιτῶς ἡ πόλις. *Si verò quis alius Sociali in bello molestiam Athenienſibus exhibuit, ac defectionem molitus eſt, is præſertim fuit Rodiorum Populus. Quapropter vehementiùs in ipſos difficilior extitit Reſpublica. Verùm de his hactenus.*

f Ulp. in Eumar. hujus Orat.

8. Byzantium Thraciæ urbs, à primis uſque temporibus munitiſſima, quam Dion in Severo deſcribit, ad Boſphorum ſita. De ipſa ſciſcitantibus Megarenſibus Oraculum reſpondit.

Ὄλβιοι, οἱ κεῖνοι, πόλιν ἀνέρες οἰκήσουσιν
Ἀκτῆς Θρηϊκίης ὑγρὸν παρ' ἄκρον στόμα πόντου.
Ἐνθ' ἰχθῦς, ἔλαφός τε νομὸν βόσκουσι τὸν αὐτόν.

Beati homines, qui Urbem illam habitabunt
Litoris Thracii, ad humidum ſummum os Ponti poſitam.
Hìc piſcis, & Cervus eodem paſcuntur paſtu.

Amœniſſimo, & aptiſſimo ſitu ad Orbis terrarum moderationem, quapropter à Conſtantino illuc ſedes Imperii translata eſt, è ſuoque nomine Conſtantinopolis nuncupata. Hæc pariter principum Græciæ urbium Spartæ, atque Athenarum fortunam, ut ferè maritimæ quæque Civitates ſequuta eſt, utriuſque Societatem, præſidiumque per vices complexa. Statim poſt Medicum bellum eam Pauſanias Lacedæmoniorum Rex occupavit *g*. Sed cum Spartam regreſſus, ſe ſeque purgaſſet de proditionis crimine, cujus meritò quidem accuſatus fuerat, illud iterum Perſarum ope facturus, Byzantium repeteret, ab Athenienſibus, qui prius in Urbem recepti fuerant, excluditur *h*. Deinde anno vigeſimo primo Peloponneſiaci belli, cum undique Athenienſium maxima fieret inclinatio rerum, Byzantium quoque ad Lacedæmonios acceſſit *i*. **Sic enim rem narrat** Thucidides: αἱ δὲ μετὰ Ἐλίξου τοῦ Μεγαρέως στρατηγοῦ δέκα (νῆες τῆς Πελοποννησίων) ἐς τὸν Ἑλλήσποντον διασωθεῖσαι, Βυζάντιον ἀφεστᾶσι. *Quæ verò* (Peloponneſium naves) *decem cum Elixo Megarenſi in Helleſpontum evaſerant, Byzantium in defectionem traxerunt k*. Denique ab Alcibiade, quem ſibi ſui Cives reconciliaverant, obſeſſa, in Athenienſium poteſtatem rediit nonnullorum proditorum arte *l*, qui νυκτὸς ἀνοίξαντες τὰς πύλας τὰς ἐπὶ τὸ Θράκιον καλούμενας, εἰσήγαγον τὸ στράτευμα, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. Ὁ δὲ Ἕλιξος, καὶ ὁ Κυρατάδας οὐδὲ τούτων εἰδότες, ἐβοήθουν μετὰ πάντων εἰς τὴν ἀγορὰν. Ἐπεὶ δὲ πάντη οἱ πολέμιοι κατεῖχον οὐδὲν ἔχοντες ὅ, τι ποιησαιεν, παρέδοσαν σφᾶς αὐτοὺς, καὶ ἅτε μὴ ἀπεπέμφθησαν εἰς Ἀθήνας. *Nocte aperientes Urbis portas, Thracias nuncupatas, introduxerunt exercitum cum Alcibiade. Helixus autem, & Cæratades* (Lacedæmoniorum duces) *ejus, quod geſtum fuerat, haud conſcii, in Forum venerunt opitulatum. Sed cum omnia hoſtes tenerent, nec ipſi haberent, quid agere poſſent, ſe dediderunt, atque Athenas tranſmiſſi ſunt*; ut verbis hiſce Xenophon ſcribit *m*. Pacis conditione, quæ pax ab Antalcida nuncupatur, Byzantium quoque ſuam prorſus libertatem obtinuit *n*, donec a. 4. O. 109. à Philippo armis petitum, & ab

g a. 2 O. 95. Thucid. lib. 1.

h a. 4 ejuſdem Olym. Thucid. ibidem.

i a. 3 O. 92.

k Thucid. lib. 8.

l a. 1 O. 93.

m Xenoph. de rebus Græc. lib. 1. Diod. lib. 13.

n a. 2 O. 98.

Athe-

Athenienſibus, aliiſque Græcis defenſum fuit, qua de re ſuo loco dicemus.

9. Mausòlus Artemiſiæ pridem laudatæ frater, ac Vir Cariam tenuit hæreditario, ac fiduciario, quod vulgus fœudale vocat, jure à Rege Perſarum. Imperavit annos viginti quatuor, vitàque exceſſit a. 4. O. 106. [c]. Tanta illi fuit pecuniæ fames, ut Theopompus apud Suidam omni eum facinore inquinatum dicat propter auri cupiditatem; aliqua Ariſtoteles refert lib. 2. Œconomic.. Hunc Demoſthenes belli Socialis flabellum vocat; opem Fœderatis tuliſſe Diodorus [d] memorat: ὅτι ὁ (Χάρης, καὶ Χαβρίας Ἀθηναῖοι) πλεύσαντες ἐπὶ τὴν Χίον, κατέλαβον παραγενομένας συμμάχους τοῖς Χίοις παρὰ Βυζαντίων, καὶ Ῥοδίων, καὶ Κώων, ἔτι δὲ Μαυσώλου τοῦ Καρὸς δυνάστου. *Illi verò* (Chares, Chabriaſque Athenienſes) *in Chium Claſſe profecti compererunt adeſſe Chiis auxiliares Copias à Byzantiis, Rhodiis, Cois, ac præterea à Mausòlo Cariæ dynaſte*. Ex hoc Oratoris loco certum videtur, Rhodi ab Optimatibus conſilia de novandis rebus agitata fuiſſe duobus minimùm annis ante iſtud Orationis tempus, cum adhuc ſcilicet Mausòlus viveret. At quî fieri potuit, ut Plebs tamdiu conticuerit, cum præſertim ſi confugere ad Athenienſes decreverat, nihil eſſet, quod ei petendi auxilii, iſtis mittendi moram afferret? Puto quidem, Mausòli tempore ſeditionem nequaquam commotam, ſed ſolùm animo volutatam, ejuſque incenſam conſilio; proinde Orator ait, ipſum dumtaxat *hanc peſtem molitum fuiſſe*, quæ caput deinde extulit Artemiſiæ viribus fulta.

[c] Diod. lib. 16.

[d] Diod. ibidem.

10. Cur autem Chii, & Byzantii, qui cum Rhodiis amicitiæ vinculis obſtrigebantur, nullâ eos ope ſublevarunt? Opinor Artemiſiæ metu; nam quo ad ſtatum Reipublicæ pertinet, Chii populi authoritate moderabantur, ut infra è Demoſthene patet; quare in rem ipſorum potius fuiſſet, Rhodiam plebem jacentem erigere, ac labantem ſuſtinere.

11. Hoc a. 2. O. 107., ut aliàs admonuimus, Ochus cognomento Artaxerſes bellum jampridem ſuſceptum adverſus Nectanebum Ægypti Regem vehementius inſtauravit, ſimulque in Phœnices expeditionem fecit, qui nuper ab ipſo defecerant, collectis trecentis Peditum, triginta Equitum millibus, trecentiſque triremibus. Statim utraque pars Græcorum auxilia, propter ſtrenuitatis famam, qua gens iſta efferebatur, mercede comparare ſibi ſtuduit: ὁ δὲ Βασιλεὺς, ſunt Diodori verba [e], ἐν μεγάλῳ τιθέμενος τὸ κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου, διὰ τὸ πρότερον ἐλάττωμα, προσβάλλεται ἀπέσταλε πρὸς τὰς μεγίστας κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων, ἀξιῶν συστρατεῦσαι τοῖς Πέρσαις ἐπ' Αἰγυπτίους. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὴν φιλίαν ἔρασαν τὴν πρὸς Πέρσας τηρεῖν, συμμαχίαν δὲ ἀπεστείλαν ἀντεῖπον. *Rex autem* (qua voce nullo adjecto Nationis nomine Perſarum Rex, utpote omnium maximus, intelligebatur) *Magni faciens Ægyptum vi perdomare propter illic detrimentum acceptum, Legatos miſit ad maximas Græciæ Civitates, rogatum, ut arma ſecum capiant adverſus Ægyptios. Athenienſes igitur, ac Lacedæmonii Reſponſum dederunt, ſeſe Perſarum amicitiam tueri velle; negarunt autem auxiliares ei Copias ſubmittere*. At contra ſuppetias

[e] Diod. lib. 16.

jerant

jerant Nectanebo, quod & apertè dicit hoc loco Demosthenes, & ex Diodoro colligitur. Scribit enim: Τέννης δ' ὁ τῆς Σιδῶνος Βασιλεὺς προσελάβετο παρ' Αἰγυπτίων στρατιώτας μισθοφόρους ἑλληνας τετρακισχιλίους, ὧν ἦν στρατηγὸς Μέντωρ ὁ Ῥόδιος. *Tennes Sidonis Rex ab Ægyptiis accepit Mercenariorum militum græcorum quatuor millia, quibus præerat Mentor Rhodius.* Quantas itaque Copias Nectanebum collegisse è Græcia putandum est, cum millia quatuor Sidoniis concesserit? Quas quidem Copias majori ex parte fuisse Athenienſium hinc non leviter conjectari potest, quod hi rectè perpendentes acceptas à Persis injurias, maximaque ab iisdem obita discrimina, semper Ægyptiorum Regibus opitulati fuerint, unde plurimùm Persarum potentiam frangi posse reputabant, ut in Orat. de Classe admonuimus. Proinde libenter nunc pariter morem cum Nectanebo tenuisse nemo facile inficias ibit.

12. Rem à nemine literis traditam, utpote quam nihil Posterorum interesset ignorari, Demosthenes narrat. Tempus tamen, quo gesta fuerit, aliaque ad eam pertinentia in medium afferam. Primum igitur Timotheum cum Athenienſium Cohortibus ad Ariobarzanem missum a. 2. O. 104. nullus dubito, aut initio a. 3. quippe hoc eodem anno ab Artaxerse desciscit ille cum aliis oræ maritimæ Satrapis, ac Mausolo Cariæ Regulo, Ægyptiorumque Rege Tacho; scribit autem Demosthenes ipsum Ariobarzanem, à Timotheo repertum rebellem Regi; quare id Athenis ignotum fuerat, cum inde auxiliares Copiæ solverunt. Nec puto à vero me discessurum, si dicam, ideo solùm illas fuisse ab Athenienſibus Satrapæ expeditas, ut ei Phrygiæ Imperium confirmarent, quod mortuo Mithridate, suâ, non Regis authoritate, ut par fuisset, susceperat, quam sibi demum non defuturam fortè Athenienſibus scripserat; Proinde Timotheo mandatum fuerat, ut opem ferret, nulla tamen Regis injuriâ, cum quo ab ann. 2. Ol. 101. pacem fecerant, ut sæpius admonuimus. Non paruit Timotheus Reipublicæ Imperio, quo Ariobarzani debuisset opitulari; Sed potius factâ in Samum defensione, vi Cyprothemidem ex urbe ejecit, eamque restituit in libertatem. Idque non temerè, neque inconsultè. Nam Samum, quæ Athenienſium fuerat, & memoratæ pacis conditione libera evaserat, injustè Cyprothemides, ac Tigranes Regis Præfectus usurpaverant, veluti opportunam ad bellum cum Maritimis Satrapis gerendum; & nimiùm Athenienſium intererat, eam Insulam, unde facilè in Græciam navigari poterat, si non suam, saltem Regis haud fore. De Ariobarzane, quæ dixi, testimonium habeo Diodorum[f]: ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔδει (τῷ Βασιλεῖ) πρὸς τὸν ἐπὶ Αἰγυπτίων Βασιλέα πολεμεῖν, καὶ πρὸς τὰς κατὰ τὴν Ασίαν ἑλληνίδας πόλεις, καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ τοὺς τούτων συμμάχους Σατράπας, καὶ στρατηγοὺς, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐπὶ παραθαλάττων τόπων, σωτιθεμένους ὁ κοινοπραγίαν: Ὧν ἦσαν ἐπιτάρισαπι Ἀριοβαρζάνης ὁ τῆς Φρυγίας Σατράπης, ὃς καὶ Μιθριδάτου τελευτήσαντος τῆς τούτου Βασιλείας κυριεύσας ἦν, καὶ Μαύσωλος &c. *Sub idem tempus* (Regi) *opus fuit, bellum inferre Ægyptiorum Regi, Asiaticis græcis Urbibus, Lacedæmoniis, Satrapisque, ac Ducibus, qui oræ maritimæ imperabant, inje-*

[f] *Diod. lib. 15.*

injeratque cum iisdem Lacedæmoniis belli Societatem. Horum clarissimi erant, Ariobarzanes Phrygiæ Satrapes, qui, mortuo Mitridate, hujus Regnum sibi asseruerat, & Mausolus &c. Hunc Ariobarzanem certum mihi est eum esse, qui Maritimam Præfecturam prope Phrygiam tenebat, cum laudata nuper Antalcidæ pax contecta est, an. 2. Scilicet O. 101. Ex hac enim Præfectura, utpote Hellesponto proxima, ubi ipse Antalcida Trasibuli Athenienſis classem fregerat, citò se illi naves aliquot adjunxisse, Xenophon scribit: Ἐπεὶ ὃ ἦλθον αὐτοῖς ἄντε ἐκ Συρακουσῶν τῶν ἕπεσθαι, ἦλθον ὃ καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσαι ἐκράτησε τοῦ Τιριβάζου, ξυνεκεκοσμήθησαν ὃ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνου. Καὶ γὰρ τοῦ ξένου ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει. *Deinde ipsis* (Lacedæmoniis) *advenerunt viginti Syracusis Naves; quin & ab Jonia quotquot sub Teribazi erant Imperio; ornatæ, eductæque sunt aliæ ab Ariobarzanis Præfectura; quippe cujus erat vetus hospes Antalcida.* (Hunc locum quàm perperam conversum vidi à Bilibaldo Pirckheimero, quod pace eruditi viri dictum sit) Ariobarzanem denique Civitate ab Athenienſibus donatum Demosthenes [g] his verbis memoriæ prodit: ὑμεῖς (ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι) ἐποιήσατε ἔν τισι καιροῖς, καὶ χάριτος Ἀριοβαρζάνην πολίτην, καὶ δι' ἐκεῖνον, Φιλίσκον. *Vos* (Athenienſes) *aliquando certis de causis Civem vestrum fecistis Ariobarzanem, & hujus gratiâ Philiscum.* Opinor autem id circa a. 4. O. 102. gestum fuisse, quo anno Philiscum Artaxerxes in Græciam miserat, ut populorum dissidia, quæ post laudatam Antalcidæ pacem exarserant, componeret, ac libenter ab Athenienſibus exceptus est [h]. Hinc mirum videri non debet, si Civi suo opem, quam diximus, tulerunt. Timotheus clarissimorum tum temporis Athenienſium Imperatorum unus fuit, cujus res gestæ à Xenophonte, Diodoro, Demosthene memorantur. Nos illum exilio, pecuniâque multatum jam numero primo demonstravimus; Nunc vice versa, ut sunt res humanæ, statua prius donatum dicimus, Æschinis authoritate [i]: ἐπερώτησον δὴ τοὺς δικαστὰς, εἰ ἐγίνωσκον Χαβρίαν, καὶ Ἰφικράτην, καὶ Τιμόθεον, καὶ σαφῶς παρ' αὐτῶν διά τι τὰς δωρεὰς αὐτοῖς ἔδοσαν, καὶ τὰς εἰκόνας ἔστησαν; *Interroga quidem Judices, compertum ne habeant, Chabriam, Iphicratem, Timotheum; atque ex ipsis audi, qua de causa illis dona collata fuerint, ac statuæ constitutæ.* Quæ statuæ in arce, Pausaniæ quoque tempore, visebantur [l].

g *Demosth. in Orat. adv. Aristocrat.*

h *Diod. lib. 15.*

i *Æsch. contra Ctesiph.*

l *Paus. in Attic.*

13. A Diodoro [m] admonemur Ochum hoc a. 2. O. 107. quo, ut annotavimus, hæc habita fuit Oratio, in Ægyptum non perveniſse, sed ad Sidonios conterendos ipsorum Civitati exercitum admovit, cui, Mentoris Rhodii Mercenariorum militum Præfecti, Tenniſque Regis sui proditione captæ, Cives ignem injecerunt, totaque flammis absumpta cum incolis est. Inde Persæ in Ægyptum insequenti anno moverunt, ac re verâ ingenti calamitate perculsi sunt, absorbente Barathro exercitus partem. Quamquam deinceps apud Pelusium Nectanebum Regem, Thebanorum præsertim strenuitate, superaverint, eique extremam denique ruinam attulerint. Lubet ipsa Diodori verba describere: ὁ δὲ περὶ Περσῶν Βασιλεὺς, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Σιδῶνος παραγενόμενον αὐτῷ

m *Diod. lib. 16.*

σὺν συμμάχων ἦκε Ἄργους, καὶ Θηβῶν, καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἑλληνίδων πόλεων, ἀθροίσας πᾶσαν τὴν δύναμιν ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. Καταστήσας δὲ ἐπὶ τὸν μεγάλον κόλπον, καθ' ὃν ἐστι τὰ καλούμενα βάραθρα, μέρος τῆς δυνάμεως ἀπέβαλε διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων &c. *Verum Perſarum Rex excisâ Sidone, cum ad eum perveniſſent ex Argis, Thebis, Aſiaticiſque græcis Urbibus Socii, congregatoque univerſo Exercitu, in Ægyptum venit. Cum autem incidiſſet in magnam paludem, ubi ea ſunt, quæ Barathra nominantur, loci ignoratione partem Copiarum amiſit.* Quæ cum ſint hujuſmodi, & hujus Orationis tempus, ut n. 1. renunciavimus, ab a. 2. O. 107. removeri nequeat, ve. à Ratione temporis, quam Sicilienſis affert, annus ſubducendus eſt; vel potius exiſtimandum, aliquot Perſarum Copias in Ægyptum præmiſſas damnum, ac labem aliquam accepiſſe.

14. Satis eſt Rhodi ſitum inſpicere, Inſulamque proximam, oppoſitamque Cariæ conſiderare, ut ſtatim in mentem veniat, quantum inde periculum ei Regioni procreari poſſit; quin id virtute, ſtrenuitateque ſuâ docuit clariſſimus, fortiſſimuſque D. Joannis Equeſtris Ordo, cum duobus ab hinc ſæculis Rhodi potiebatur.

15. Opportuna Rhodus eſt in Græciam navigationi, quippe hinc facilis parvarum Ægæi Maris Inſularum occupatio, unde brevis in eam provinciam tranſitus. Maximi quoque in hanc ipſam rem momenti erat, propter nauticam vim, maritimamque Incolarum diſciplinam.

16. Rarò felix Proditorum genus, ipſiſque odioſum, atque execrabile, quorum bono vertit proditio; ſive horrore facinoris, ſive metu, ne quod ſemel patrarunt, iterum gerant. Hujuſmodi exemplis nihil frequentius afferunt literarum monumenta. Nobis hìc ii Rhodiorum ſe offerunt, quorum Demoſthenes meminit, ac nuper Tennes Sidoniorum Rex, qui ſuis Civibus Artaxerſi proditis iniquiſſimè, ſtatim ab ipſo jugulatus eſt, meritaſque vindici Deo ſceleris pœnas perſolvit, ut Diod. lib. 16.

17. Artemiſiæ Cohortes indicat, quas Optimatibus dederat, ut Plebem opprimerent, quaſque illi præſidii causâ in arce retinebant.

18. Plerumque Homerus Rhodios ὑπερφιάλους *ſuperbos* vocat, quo vitio audio eam gentem nunc etiam laborare, quamvis in extremum ſervitutis adducta. Quamobrem nonniſi calamitatibus eruditi, ut reliqui id genus homines, prudentiam, ut ait Orator, edoceri potuiſſent.

19. Dum hæc proferebat Orator, puto ſibi ante oculos propoſuiſſe factas in Corinthios, ac præcipuè in Syracuſanos expeditiones. Utraq; enim iſtorum Reſpublica populari Imperio detinebatur. Pro finibus autem, & Regionis parte cum Corinthiis Athenæ decertarunt; Pro aliquorum querelis, & æmulatione cum Syracuſanis. Utroſque verò populari auctoritate adminiſtratos certum eſt, quando vis abfuit. Nos rei notiſſimæ unum dumtaxat, aut alterum teſtimonium afferimus. Peloponneſiacas Civitates, ſæpius memoratæ ab Antalcida pacis conditione, à Paucorum ſtatu ad priſtinum popularem reſtitutas, quas inter Corinthum, Diodorus * monet. Poſt primam acceptam cladem in Sicilia pœnituiſſe Athenienſes illati iis urbibus belli, δημοκρατουμένας ἐπὶ ὀλίγους ἀφελόμενοι τὴν

* *Diod lib. 15. a. 2. O. 101.*

τὸν

tis eodem modo, quo ipſi, Thucidides eſt author [o],

20. Bœotos, & Megarenſes intelligit ſub Optimatium Imperio degentes [p], quibus cum tot bella geſſerunt Athenienſes. Sed præſertim Lacedæmonios indicat, qui nonniſi captis Athenis, mutatoque ſtatu Reipublicæ, finem Peloponneſiaco bello dederunt, quod ſanè pro forma Civitatis, ac libertate perfectum eſt. Nam victi Athenienſes, Lyſandro Lacedæmonio urgente, triginta Viris adminiſtrandam Rempublicam dare coacti ſunt [q]. Quippe de ſtatu Civitatis altercantibus Civibus Lyſander advenit, & cum centum triremibus Piræum ingreſſus συναγαγὼν ἐκκλησίαν συνεβούλευσε τοῖς Ἀθηναίοις ἑλέσθαι τριάκοντα ἄνδρας τοὺς ἀρχουσομένους τῆς πολιτείας, καὶ πάντα διοικήσοντας τὰ κατὰ τὴν πόλιν &c. Διόπερ ὁ, τε Θηραμένης, καὶ ὁ Δῆμος καταπλαγέντες ἀναγκάζεται χειροτονίᾳ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν. Ἡρέθησαν δὲ τριάκοντα ἄνδρες, οἳ διοικήσοντες τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ἁρμόζοντες μὲν τῷ λόγῳ, τύραννοι δὲ τοῖς πράγμασι: *Congregatâ Concione conſilium dedit Athenienſibus eligendi viros triginta, Reipublicæ ſummo cum Imperio præfecturos, publicaſque res adminiſtraturos. Quapropter Theramenes, ac Populus*, qui huic Sententiæ adverſabantur, *metu perculſi delere decreto ſuo popularem ſtatum opus habuerunt. Igitur creati ſunt triginta viri, apud quos ſumma foret Reipublicæ, hujus quidem, verbo, moderatores; re, Tyranni* [r], quorum nomina Xenophon [ſ] cum ipſa re geſtâ literis mandavit.

21. Mithylene Urbs maxima in Lesbo inſula, naturæ, atque artis ingenio conſpicua, duplici Portu prædita, altero ad Auſtrum vergente, qui triremibus claudebatur; altero ad Boream lato, & profundo. Utrumque parva inſula oppoſitu laterum muniebat, eaque Euripo à reliqua Civitate diviſa, ejus tamen partem conſtituebat [t]. Nomen habuit vel à Mithylene Macaris, vel Pelopis filia, vel à Mithyle conditore, vel à Mithone Neptuni filio, ut Stephanus ait. His eam verbis celebrat luculenter Cicero [u]. *Quid Mithylene &c. Urbs & naturâ, & ſitu, & deſcriptione ædificiorum, & pulchritudine in primis nobilis; agri jucundi, & fertiles.* Fuit Æolorum Colonia [x], atque hinc illuſtres viri, Pittacus unus è ſeptem Sapientibus, Alcæus, & Sappho Poetæ, Theophanes Hiſtoricus, de quo Cicero pro Archia. De Sappho autem Cive ſuâ gloriata eſt adeo, ut illius imaginem nummis inſculpſerit. Quæ ad fortunam attinent Urbis clariſſimæ, hæc ferè ſunt. Initiò ab Optimatibus oppreſſam Pittacus induſtriâ, beneficioque ſuo in libertatem reſtituit. Poſt bellum Perſicum ſimul cum tot reliquis Civitatibus Athenienſium Societatem complexa eſt. A. 2. O. 88. ab iis defecit, & Lacedæmoniis ſe adjunxit. Athenienſes obſidione cinctam, atque in deditionem acceptam Pachete Duce, delendam Cleonis ſententiâ ſtatuerunt, puberes omnes occidendos; impuberes, ac fœminas in ſervitutem addicendas; atque ita Pacheti mandatum eſt. Verùm cum ira deferbuiſſet, atque averſaretur Populus crudelitatem ſententiæ ſuæ, Poſtridie, hortante Diodoro, mitiùs cum Mithyleneis agendum juſſit, & quàm celerrimè fieri poſſet Nuntium tranſmittere, ut alterum anteverteret. Fortè fortunâ evènit, ut Paches, accepto primo nuntio, de Urbis, ac

[o] *Thucid. lib 7.*
[p] *Ibidem lib. 5.*
[q] *A. 3. O. 94.*
[r] *Diod. lib 14.*
[ſ] *Xenoph. de Rebus Græc. lib. 2.*
[t] *Strabo lib. 13.*
[u] *Cic de lege Agraria ad Pop.*
[x] *Herod. lib 1.*

Civium ruinâ cogitaret, cum supervenit alter, ὃς διεκώλυσε μὴ διαφθαρῆναι· Παρὰ ποσὸν μὲν ἡ Μιτυλήνη ἦλθε κινδύνου, *ac servari jussit. In tantum quidem periculum venit Mithylene.* Ad mille Cives, seditionis authores necati; nudata muris Civitas, ager publicatus, atque hujus in tria millia partium divisi, trecentæ diis dicatæ, reliquæ Colonis datæ, ut duas minas pro qualibet parte in singulos annos Reipublicæ penderent; adempta denique Oppida, quibus in Asia imperabant[y]. A. deinde a. C. 93. arctissimè à Spartanis obsessa, atque ab Athenienſibus defensa, in istorum fide in posterum mansit. Nunc Urbs, & Insula *Metellino* dicitur.

y Thucid. lib. 3. Diod. l. 12.

22. Athenæ sub triginta Tyrannorum Imperio adeo crudeliter vexatæ sunt, ac tanto civili sanguine fœdatæ, ut sponte major Civium pars exulatum jerit. Id ægrè ferentes Lacedæmonii, qui clarissimæ Urbis ruinam lætis oculis aspiciebant, mandarunt Græcis omnibus, ut quos Athenienſium inveniſſent in suis Civitatibus degentes, ad triginta eorum Reipublicæ Moderatores adducerent, indictâ prohibentibus, quominus id fieret, quinque talentûm multâ. Non defuere, qui metu adacti impio decreto obtemperaverint. At Argivi, & Thebani fortiter restiterunt. De Argivis mox dicam. Thebani autem ἐψηφίσαντο ὑπάρχειν φόσιμον τῷ βασαμένῳ μὲ ἐγόμενον φυγάδα, μὴ βοηθήσαντι δὲ κατὰ τὸ δυνατόν, *multari eum decreverunt, qui exulem Athenas duci videret, nec ipsi totis viribus auxiliaretur.* Sunt Diodori verba[z]. Iidem Thebani, Corinthiique arma cum Spartanis conjungere detrectarunt, dum isti convocatis Sociis ad confirmandos ope sua triginta Tirannos signa moverant, cum his Civium aliqui fortiter obniterentur[a]. Demum cum ipsi Athenienſes caput è ruinis Reipublicæ extollerent, longaque mœnia reficerent, Piræumque iterum communirent[b], operam iis suam non unus Græcorum præstitit. Καὶ γὰρ Θηβαῖοι πεντακοσίους τεχίτας, καὶ λιθοτόμων ἀπιστείλαν, ἑ τινες ἄλλαι τῶν πόλεων παρεβοήθησαν. *Quippe Thebani quingentos Fabros, Lapicidasque miserunt, contuleruntque opem suam aliæ quædam Civitates*[c]. Ad hos igitur sermonem vertit Demosthenes hoc loco.

z Diod. lib. 14.

a Xenoph. de Rebus Græc. lib. 2.

b a. C. 96.

c Diod. lib. 14.

23. Sed præsertim Argivorum magnanimitatem explicandam assumit, quorum gratissima mentio erat in populo, siquidem eorum Respublica populari, ut Athenienſes, Imperio gubernaretur. Egregii, generosique facti memoriam, ab Historicis silentio præteritam in hac Oratione Demosthenes conservavit, vividisque eloquentiæ coloribus expressit, ac luculenter auxit summâ dicendi vi. A Diodoro[d] solùm Argivæ in Athenienſes benignitatis admonemur. Eo enim Lacedæmoniorum decreto de Exulibus enarrato subiicit: Ἀργεῖοι δὲ πρῶτοι, μισοῦντες μὲν τῶν Λακεδαιμονίων ὠμότητα, κατελεοῦντες δὲ τὰς τύχας τῶν ἀλιτηρίων, ὑπεδέχοντο φιλανθρώπως τοὺς φυγάδας. *Primi omnium Argivi Lacedæmoniorum sævitiam odio prosequuti atque hominum ærumnosorum sortem miserati, humaniter Exules susceperunt.*

d Ibidem.

24. Dum Ochum Persarum Regem vellicat, ac veluti mollem, effœminatumque traducit, non tantùm opinor ad ejus, quàm ad omnium fere Asianorum mores verba dirigere. De Rege quidem à Diodoro[e] novimus,

e Diod. lib. 16.

mus, quòd ὢν φιλοπόλεμος, ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, *cum bello abhorreret, quietam vitam degebat*; attamen deinceps & contra Satrapas Rebelles, & contra Phœnices, Ægyptioſque in caſtris fuit. At verò Aſiaticam gentem, ſi Perſas, paucoſque alios excipias, nec viribus corporis, nec ingenio ad rem bellicam apto, nec militari gloriâ floruiſſe, id olim oſtendit, quòd innumeri ipſorum exercitus à longè inferiori Europeorum numero ſæpius profligati ſunt, à Gallis nimirum, à Græcis, à Romanis; adeo ut cum innumerabiles Darii, aut Xerſis Copias, exiguaſque Græcorum legimus; illaſque fuſas, deletaſque, has victoriæ compotes; Rurſus cum Antiochi, aut Mitridatis ingentem hominum multitudinem à paucis Romanorum legionibus victam audimus, vix hiſtoriæ fidem habeamus. Rerum abundantia, delicatior vita, voluptatum cupido vigorem animis, corporibuſque adimebant. Quæ Cyri maximi illius Regis ſententia fuit, cum poſtulantibus enixè Perſis, quorum virtute Aſiæ Imperium conquiſierat, ut ipſos è Perſide ſterili, montoſaque regione in latiores, uberioreſque Regni Provincias induceret reſpondit, ſe poſtulata facturum, at monere, eos citò ſegnitie, mollitieque fractos, non amplius daturos aliis leges, ſed accepturos, quippe è delicatis terris delicatos viros oriri, nec uno eodemque loco delitias, ac ſtrenuitatem conſiſtere [f].

f *Herod. in Calliop*

25. De Argiva gente alius erit dicendi locus. Nunc uno Diodori [g] teſtimonio ejus tantummodo laudes libamus; ait enim: ἔχει γὰρ ἡ πόλις αὕτη (τὴν Ἀργείων) μέγα ἀξίωμα διὰ τὰς παλαιὰς πράξεις. Πρὸ γὰρ τῆς Ἡρακλειδῶν κατελύσεως, ἐκ τῆς Ἀργείας ὑπῆρξαν σχεδὸν ἅπαντες οἱ μέγιστοι τὴν Βασιλείαν. Πρός τε τύτοις πολλὸν χρόνον εἰρήνην ἔσχεν, προσόδους μεγίστας ἐλάμβανε, καὶ πλῆθος ἡ μόνον χημάτων εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἀνδρῶν. *Habuit enim ipſa* (Argivorum) *Civitas olim res geſtas maximam dignitatem, ac præſtantiam. Antequam enim illuc adveniſſent Heraclidæ, omnes prope illinc maximi Reges exorti ſunt. Præterea longo tempore pacem tenuit, maximaſque tunc ſibi publicas opes comparavit, ingentemque non ſolùm opum, ſed hominum vim.* Hinc Lacedæmoniis æmula, cum ipſa ſæpius inimicitias, ac bella geſſit, diſſidentibus animis Reipublicæ diſſimilitudine (Argivi enim popularem ſtatum fovebant) ac principatus ambitu, quem illi affectare, denegare iſti vehementer ſtudebant. Proinde non ſemel ad arma itum eſt, variante fortunâ; at ſæpius ſtetit à Lacedæmoniis victoria, ut in græcis monumentis videre eſt. Nos ad hunc Demoſthenis locum nonnihil explicandum, ſemel, aut iterum recèns ſuperatos à Spartanis Argivos indicamus, ne nimiùm in re notiſſima commoremur. Anno igitur 2. O. 91. acerrimè ad Mantineam dimicarunt, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μεγάλῃ μάχῃ νικήσαντες, καὶ τρόπαιον στήσαντες ἀνῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν, *Lacedæmoniique maximâ pugnâ victores, erectoque Tropæo domum regreſſi ſunt* [h]. Rurſus a. 4. O. 106. æquo Marte pugnatum inter ipſos eſt ad Orneas, ἐνίκων οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὰς Ὀρνεὰς ἐκπολιορκήσαντες, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην. *Vicerunt Lacedæmonii, Orneiſque obſidione captis Spartam repetierunt* [i]. Hæc ſatis, ſuperque ſunt ad rem noſtram.

g *Diod. lib. 12.*

h *Diod. lib. 15.*

i *Idem lib. 16.*

26. Profectò Athenienſes multùm de Rege Perſarum triumpharunt; Ecquis

Ecquis Græcorum non meminit Marathonicæ, Platæensis, Salaminiæ, Mycalensis, ad Sestum, ad Artemisium, in Ægypto, in Asia, terrâ, marique pugnas? in quibus aut soli, aut præcipua suorum ope inclyta Gens Persas fortissimè contrivit. Cum in tam locupleti versemur argumento, libuit ista, plerumque jam à nobis relata acervatim describere. Contra à Persis justo bello, aut prælio victos Athenienses, apud Historicorum neminem reperitur. Quare istiusmodi Demosthenis tam magnifica de sua Civitate jactatio non oratoriè, sed verè prolata est.

27. Nullus hìc sermo de captis à Mardonio Persarum Duce, ac bis incensis Athenis, dum ingens illud Xerxianum bellum vigeret; quippe tunc Persa nequaquam Urbem clarissimam dicto suo audientem habuit. Tunc enim Cives commune Græciæ bonum privatæ utilitati præferentes, rem illam immortalitate dignissimam, nec satis unquam à Græcis omnibus laudatam gesserunt; scilicet suâ gente, opibusque Salaminam transvectis, desertâque Patria, Puberes omnes mare classibus ingressi suam tenuerunt libertatem, nec unquam ingentibus Barbarorum minis, promissisque aures præbuerunt [m]. Quin etiam apertè Athenienses eo tempore Medis paruisse dicit, quo vicissim eorum Rex à Cyro, & Clearcho discrimen adiit. At magna hinc oritur difficultas. Siquidem hoc tempore non Persis, sed Lacedæmoniis Athenienses obtemperarunt. Verùm si probè res expendatur, illis quoque morem aliquo pacto gessisse dici potest, quorum ope à Spartanis sibi vires perfractæ sunt. Nam Cyrus Xerxis Patris [n], deinde fratris Artaxerxis jussu, ad perdomandas Athenas iisdem Lacedæmoniis classem, pecuniam, milites dederat, quibus fortissimæ gentis victoriam acceptam plurimùm referendam esse, dicunt Thebanorum legati ad Athenienssium populum: ὁ, γε μὴ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς, ᾧ τὰ μέγιστα αὐτοῖς συμβαλλόμενος πρὸς τὸ ὑμῶν κρατῆσαι, νῦν τί διάφορον πάσχει, εἰ μεθ' ὑμῶν κατεπολέμησεν αὐτούς; *Quid autem Rex Asiæ, qui maxima ipsis auxilia contulit ad vos debellandos, nunc minus ab iis patitur, quàm si vobiscum eos bello afflixisset?* [o] Tunc enim Lacedæmonii adversus illum in Asia decertabant. Quod cum ita se habeat, nonnihil rem contorsisse Demosthenem ad suam utilitatem fatendum est; siquidem cupiens Athenienssium populum contra Persarum Regem acuere, Majores illius in invidiam trahit devictæ Civitatis, eique attribuit Athenarum calamitatem.

m *Herod. in Polym.*

n *Xenoph. de Rebus Grac. lib* 1.

o *Idem lib.* 3.

28. Anno primo O. 94. captis Athenis triginta Tyranni impositi sunt; & an. 4. ejusdem Olympiadis Cyrus arma in fratrem Artaxersem movit. Quamobrem meritò dicit Orator Regem, dum ruinis obruit eam Civitatem, vicissim in Regni discrimen adductum fuisse, cum inter utramque rem gestam non longum intercesserit temporis intervallum. Xenophon septem libris hanc Cyri minoris expeditionem, cui & ipse interfuit, narrat summâ elegantiâ, diligentiâque. Igitur eosdem adeat libros, qui cupit totius rei, tantorumque eventuum compos fieri. Nos ipsius rei summam paucis his verbis complectimur. Cyrus frater Artaxersis natu minor, à Dario patre graviter ægrotante vocatus è provincia, cui præerat,

ut

ut sibi extremum obeunti diem adesset, in aulam venerat. Mortuo patre delatus à Thissapherne fratri fuerat, veluti in ipsum conspirasset. In vincula conjectus, ac falsi criminis pœnam mox morte persoluturus, Parisatidis Matris precibus in libertatem restituitur, atque in provinciam cum eodem, quo prius, imperio mittitur. Ibi acceptas à fratre injurias ulturus, non renuente Matre seriò comparat se ad bellum; lenitate, præmiis, blanditiis in sui amorem, in Artaxersis odium populos allicit; quot potuit græcorum militum pecuniâ sibi adiungit; aliam expediendorum armorum causam prætexit, ut signa sequantur. Arrepto itinere, atque in remotiores Regni provincias ingressus palam facit, se in Fratrem ire; certâ victoriæ spe, promissis, ac præsenti liberalitate Asianorum animos lucratur; Græcos, qui Regem bello petere detrectabant, difficiliùs in sententiam suam adducit; adducit tamen, longâ viâ ad Euphratem venit, quo transmisso lustrat exercitum; censa è Græcis sunt Scutatorum decem millia & quadringenti; duo millia, & quadrigenti Peltatorum; Asianorum centena millia, falcatorum curruum viginti. Frater autem ducebat Peditum duodecies centena millia; Equitum sex millia, Curruum falcatorum ducentos. Prope Tigridis alveos, qui ad Euphratem tendunt, pugna committitur, Græci hostem pellunt, pugnatur incerto Marte ab Asianis; at Cyrus conspecto fratre in illum cum suorum globo invadit, ac vulnerat, sed vicissim sub oculo vulneratus occubuit, victoriamque morte suâ cessit Artaxersi. Κῦρος μὲν ἔν ὅτῳ ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν, Περσῶν σὺν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον, γενομένων, βασιλεύεσθαι τε, καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται τοῖς Κύρου ὁμιλήσασιν ἐν πείρᾳ γενέσθαι. *Ita Cyrus extremum obiit diem, vir Persarum omnium, qui post Majorem Cyrum fuerunt, Regno aptissimus, atque Imperio dignissimus, ut communi omnium consensu perhibetur, qui eo familiariter usi sunt.* Sic enim à Xenophonte [p] describitur. Clearchus autem Lacedæmonius Dux Græcorum supremus, qui Cyro stipendia fecerant, dolosâ pace à Thissapherne post hujus obitum illectus, subdolis artibus trahitur in castra, ibique cum sex aliis Ducibus trucidatur. Vir fortissimus Civibus suis egregiam navaverat operam, dum bellum cum Athenienses habuerunt, quo debellato, ne otio, desidiâque marcesceret, suasit Reipublicæ, ut arma in Thraces ferret, sibique eam provinciam mandaret. Profectus cum exercitu, ab Ephoris, quibus ea expeditio iniqua videbatur, revocatus non paruit, sed Thracibus profligatis, actâque inde prædâ ad Cyrum se contulit, Daricisque viginti millibus ab eo receptis bellum cum iisdem Thracibus instauravit, quoad Asiaticam cum illo suscepit expeditionem. Clearchi mores, ac disciplinam his verbis elegantissimè, qui cum eo in castris fuit, Xenophon [q] complectitur. Ἐν τοῖς δεινοῖς τρόποις, ὡς οἱ παρόντες πάντα χὸ πάντες ὁμολογοῦσιν. Καὶ ἀρχικὸς ὢν ἐλέγετο εἶναι, ὡς δυνατόν. ἐν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, οἷον ἐξ ἐκείνου εἶχεν. Ἱκανὸς μὲν γὰρ ὡς ἔστις καὶ ἄλλος ὀργίζειν ὧν, ὅπως ἕξει ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια, καὶ παρασκάζειν ταῦτα. Ἱκανὸς καὶ ἐμπεσόντας πῆς παρέσην, ὡς ἀπιστίαν εἶη χλεύαρχῳ. Τοῦτο δ' ἐποίει, ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι. Καὶ γὰρ ἐᾷν συγκὸς ὧν, καὶ τῷ φωνῇ πραχὺς. Ἐκαλάζετο αὐτὸ ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ ἐνίοτε, ὥστε καὶ αὐτῷ

[p] *Xenoph. de Cyri exped. lib. 1.*

[q] *Idem lib. 2.*

αὐτῶ μεταμ'λειν ἔδ' ὅτε, κ) γνώμη ὃ ἐκολαζων. Ακολασῦ γὰρ στρατεύματος ἐδὲν ἡγῆτο ὠφελες ἔναι. Ἀλλὰ κ) λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὡς δεῖ τὸν στρατιωτικὸν φοβερὸν εἶναι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα, ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μ.λλοι ἢ φυλάκας φυλάξειν, ἢ φίλων ἀρίξειαι, μὴ ἀπροφασίστως ἴοναι ὡρος τοὺς πολεμίους. Ἐν μὲ οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα, κ) σὺν ἄλλον ἡρῦντο οἱ στρατιῶται. Καὶ τὸ συγγνον τοῦτο φαδρὸν αὐτῦ ἐν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι, κ) τὸ χαλεπὸν, ἐρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει ἔναι. Ὥστε σωτήριον, κ) οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο. Ὅτε δ' ἔξω τῦ δεινῦ γένοιτο, κ) ἔξειη πρὸς ἄλλους ἀρχομένους ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλιπον. Τὸ γὰρ ἐπιχαρὲς οὐκ εἶχον, ἀλλὰ ἀεὶ χαλεπὸς, κ) ὠμὸς ἦν. Ὥστε διεκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. Καὶ γὰρ φιλίᾳ μὲ κ) εὐνοίᾳ ἐπεμένους οὐδὲ ποτ' εἶχον. Οἵ τινες ὃ, ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι, ἢ ὑπὸ τῦ δέους, ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρέμειναν αὐτῷ, σφόδρα πεισθομένοις εἶχῦτο. Ἐπειδὴ δὲ κ) ἤρξαντο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, μεγάλα ἤδη ἦν τὰ χρήσιμα πεπονθότα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας. Τότε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαῤῥαλέως ἔχειν παρῆν, κ) τὸ τῶν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβερὸν αὐτοὺς ἀτάκτους εἶναι. Τοιοῦτος μὲ δὴ ἄρχων ἦν. Ἀρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μᾶλλα ἐθέλειν ἐλέγετο. Ἦν δὲ, ὅτε ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη. *In periculis magnâ erat prudentiâ, ut qui cum illo in iisdem ubivis locorum versati fuerant, fatebantur. Ferebatur artis imperatoriæ gnarus esse, sed suis moribus accomodatæ. Summâ industriâ, ut quæpiam alius curabat militibus commeatus, & unde comparandi forent cogitabat. Sed non minus & difficillimis moribus, & aspectus atrocitate, & asperitate vocis efficiebat, ut militum nemo sibi persuaderet, Clearchi facilitati fidendum esse. Nam semper severè puniebat, interdum adeò iracundè, ut postea feciſſe pœniteret. Hac autem ad puniendum ratione ducebatur, quod existimaret, effrænatum exercitum nullius esse utilitatis; eratque ipsius dictum: ab exercitu Imperatorem magis, quam hostem metui oportere. Si quis eum velit aut in vigiliis manere, aut manus ab amicorum rebus abstinere, aut coercere, ut nulla oblatâ occasione in hostes irruat. Attamen dum gravealiquod oriretur discrimen, eum solum audire milites volebant, eum sibi Ducem constituere, ac tunc ejus oris asperitatem, amabilem reputabant, morum asperitatem terrorem in hostes præseferre arbitrabantur. Cum verò cessasset periculum, multi, si possent, eum deserebant, conferebantque se se ad alios Imperatores, cum nunquam se gratiosum, atque jucundum præberet, observarentque eum milites, ut Pueri Magistrum suum. Ipsos enim nequaquam amicitiâ, vel benevolentiâ ductos in castris habuit, sed alios à suis Civitatibus missos, alios metu, aut aliâ quapiam necessitate detentos, iisque timore obtemperantibus utebatur. Postquam verò ceperunt hostes ejus virtute, ac strenuitate vinci, & magnæ erant opportunitates, quæ militem sub hoc Duce bello idoneum faciebant; Tunc & militum audacia in hostes patuit, & pœnæ metus militarem disciplinam restituit. Talis fuit Imperator* (Clearchus) *quem, rumor erat non multùm velle sub aliis militiam facere. Cum decessit, annum agebat circiter quinquagesimum.* Homines profectò alieni moris æmulatores sumus, utinam boni. An non aliquem è severioribus illis Romanorum veterum Ducum in Clearcho expressum videas, aut avo-

rum

rum ætate virum fortissimum Toletum Albæ Ducem, terribilem non minùs, quàm strenuum.

29. Chalcedon Bithyniæ Urbs ad fauces Ponti, Byzantio è regione posita, Megarensium Colonia, quam Archias eorum princeps condidit septemdecim annos ante constructum Byzantium. Χαλκηδόνα τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου, Μεγαρέων ἀποικίαν, *Chalcedonem sitam in ore Ponti, Megarensium Coloniam*, Thucidides ait [r]. Pluribus antea nominibus appellatam Plinius [s] his verbis tradit: *In his Chalcedon libera, Procerastis antea dicta, deinde Compsa, postea Cæcorum oppidum, quòd locum eligere nescissent, septem stadiis distante Byzantio, tanto feliciori omnibus modis sede.* Enimvero cum Apollo à Byzantiis consuleretur, ubi sedem domicilii stabilem collocarent, respondisse ferunt, è regione Cæcorum; Τυφλοὺς καλέσαντα, Strabo nos docet [t] τοὺς Χαλκηδονίους, ὅτι πρότερον πλεύσαντες εἰς τοὺς τόπους, ἀφέντες τὴν πέραν καταχεῖν τοσοῦτον πλοῦν ἔχουσαν, εἵλοντο τὴν λυμφοτέραν. *Cæcos vocantem Chalcedonenses, quod in ea loca navigantes, tantùm dimiserint cobibere cursum in adversa regionis parte, terramque elegerint infeliciorem.* Quod Oraculi dictum Megabazum Persam comprobasse, atque exclamasse, cum illic venit cum Xersis Copiis, Herodotus [u] narrat: ὁ γὰρ ἂν, τῶν καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώρου, τὴν αἰσχίονα εἵλεται, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. *Non enim splendidiori loco* Urbem suam *condere prætermisissent, elegissentque deteriorem, nisi oculis capti fuissent.* Varia, ut reliquarum græcarum in Asia Civitatum, ejus fortuna fuit, modò Athenienſium, modò Lacedæmoniorum jugum subeuntis. A. 2. O. 93. cum in istorum esset potestate, ab Alcibiade obsidetur, à quo in ejus agris certatum est cum Hippocrate Spartano, præsidiariorum militum Duce, qui urbe egressus belli aleam tentare voluit, sed infelici eventu; quamobrem Alcibiades pactum iniit cum Chalcedonensibus, ut sibi tributum penderent, quod antea Spartanis [x]. Verùm insequenti anno non unâ clade afflictis Athenienſibus, captâ demùm, profligatâque ipsorum classe prope Lampsacum ad Ægos potamos, seu Capellæ fluvios, victor Lysander plures urbes in potestatem recepit, quas inter Chalcedonem: Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ Χαλκηδόνα οἱ ὑπεδέχοντο τοὺς ἀφ' Ἀθηναίων ἐρημοῦς ὑποσπόντας ἀφέντες. *Postquam Lampsaci res constituerat, Byzantium, Chalcedonemque navigavit, quæ Civitates illum* (Lysandrum) *receperunt, atque Athenienſium præsidium liberum, acceptâ ab hostibus fide dimiserunt.* Ita Xenophon [y] ea de re certiores nos facit. Antalcidæ deinde pace a. 2. O. 98. accessit Persarum Regi. Nunc autem Byzantiorum armis concussa in discrimen venerat servitutis, ut hoc Demosthenis loco admonemur. Qui Byzantii tunc finitimis suis infligere injurias non desistebant; siquidem agri partem Sylimbriis pariter ademerant. Sylimbria Urbs est maritima, Byzantio proxima in Thraciæ litore, nunc *Soliure* ab Incolis dicitur.

30. Cos Insula in Mari Ægeo prope Cariæ litus, cum Urbe cognomine, de qua Homerus [z].

Καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο

[r] *Thucid. lib. 4.*
[s] *Plin. lib. 5. cap. ult.*
[t] *Strabo lib. 7.*
[u] *Herod. in Melpom.*
[x] *Xenoph. de rebus Græc. lib. 1.*
[y] *Xenoph. de rebus Græc. lib. 2.*
[z] *Hom. Iliad. β. v. 677.*

Et Con Euripili.

Nomen habet à duobus suis clarissimis Civibus Hippocrate, & Apelle, altero Medicorum omnium longè principe, Pictorum altero. Celebrabatur quoque texturâ vestium tenuissimarum, quæ potius nuditatem ostenderent, quàm tegerent. Hanc urbem hoc pacto celebrat Diodorus [a]. Ἅμα δ' τούτοις πραττομένοις, Κῷοι μετῴκησαν εἰς τὴν νεῶν οἰκημένην πόλιν, ἣ κατεσκεύασαν αὐτῶν ἀξιόλογον. Πλήθος τε γὰρ ἀνδρῶν εἰς ταύτην ἠθροίσθη, καὶ τείχη πολυτελῆ κατεσκευάσθη, καὶ λιμὴν ἀξιόλογος. Ἀπὸ δ' τούτων τῆς χώρας αἰεὶ μᾶλλον ηὐξήθη πρόσοδοί τε δημόσιαι, καὶ παρὰ τῶν ἰδιωτῶν πλοῦτος, καὶ τὸ σύνολον, ἐτάμιλλος ἐγένετο τῶν προτεθεισῶν πόλεων. *Quæ dum ita geruntur, Coi in Urbem migrarunt, quàm modò incolunt, magnificamque ædificarunt. In eam quippe magnâ frequentiâ convenerunt populi, splendidissimaque mœnia, celebremque portum construxerunt. Hinc autem in dies magis, magisque publicis, privatisque divitiis aucta est, principum Civitatum æmula.* Nunc Insula, atque Urbs *Langro* nuncupatur. Lex olim in ea fuit longè abhorrens ab humanitate, si Straboni fides habeatur, quæ Senes annum agentes sexagesimum veneno vitam finire præcipiebat, ne victum succedenti hominum turbæ consumerent. In tanta agendi perversitate minus barbari censendi sunt quidam Indorum populi, qui viros, & fœminas id ætatis è medio tollunt non commeatuum parsimoniâ, sed ne subeant graviores ærumnas, quas necessariò fert ætas. Cæterum quæ habet Orator de hac Insula, aliisque supra memoratis, quas ait in libertatem fuisse à Rege Persarum restitutas, ad pacem illam sæpius jam dictam, sæpiusque dicendam, quæ ab Antalcida nomen adepta est, referuntur. Cum enim pro iis liberandis Athenienses, ac Lacedæmonii modò conjunctim, modò seorsim pluries bella suscepissent, ejusdem pacis conditionibus, quas jam recensuimus, sancitum est, ut suis legibus viverent, immunes, ac liberæ. Nunc autem nequaquam in Artemisiæ ditionem venerant, sed solùm Rhodo, ut mox retulimus, præsidium imposuerat, rem gratam Optimatibus factura; reliquas insulas metu sibi devinxerat; sed græcas Civitates in Cariæ litore usurpasse dicendum est, ne dicam Demosthenem impingere videamur.

[a] Diod. lib. 15.

31. Bis Artaxerses cognomento Mnemon, ut Orator ait, Græcorum dissidia composuit auctoritate suâ. Semel a. 2. O. 101. Iterum a. 2. O. 102. Nam pax iis data a. 2. O. 98., Græcorum cum ipso Rege, non eorum inter se bellum diremit; Cumque ipsa facta fuerit Antalcida Lacedæmonio auctore, suis Civibus non solùm probata, sed gloriosa, meritò à geminis hisce, descriptis hoc loco, fœderibus excluditur, quæ Demosthenes inquit, Athenienſium studio curata fuisse, atque à Lacedæmoniis ægrè comprobata. Primum igitur ita confectum est. Lacedæmonii post debellatas Athenas, non tantùm his, quam Peloponnensibus, Thebanisque damna, atque injurias extra modum infligebant; quare Athenienses instauratis longis, ac Piræi muris se tuebantur; seseque ad ultionem comparabant; Thebani vim quoque vi repellebant. Ἐπὶ δ' τούτων Λακεδαιμονίων ἐπτακόσιοι στρὶ τὰς Θήβας, οἱ μὲ βοιωτοὶ διαβάσαντες

συνεπίσαντο, προσδοκῶντες ἥξειν τὸς Λακεδαιμονίους μεγάλαις δυνάμεσι εἰς τὴν Βοιωτίαν. Ἀθηναῖοι δ' πρίσβεις τὸς ἀξιολογωτάτους δ' παρ' αὐτοῖς ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὰς ὑπὸ τὸς Λακεδαιμονίους τεταγμένας πόλεις, παρακαλοῦντες ἀντέχεσθαι τῆς κοινῆς ἐλευθερίας. Οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὸ μεγέθος τῆς περὶ αὐτὸς δυνάμεως ὑπεροπτικῶς, κ βαρέως ἦρχον δ' ὑποτεταγμένων. *Poſtquam* (a. 4. O. 100.) *Lacedæmonii ad Thebas conciſiſunt, Bœoti erexerunt animos, ac ſidenter expectarunt illorum cum magnis viribus in Bœotiam adventum. Athenienſes quoque Civium ſuorum nobiliſſimos. legatos in urbes miſerunt iiſdem Lacedæmoniis obtemperantes, ut eas ad libertatem ſuam tuendam incenderent. Siquidem iſti nimiùm potentiæ robore inflati, ſuperbè, immoderatèque dominabantur.* Sunt Diodori [b] verba. Dum itaque bello ardet univerſa propemodum Græcia, Perſarum Rex expeditionem in Ægyptios meditabatur, cupiebatque magnas ſibi Græcorum Copias comparare; & cum nonniſi pacatis eorum diſcordiis, voti compos fieri haud quaquam poſſet, πρίσβεις ἐξέπεμψεν (ejuſdem Diodori teſtimonio [c]) εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸς παρακαλέσαντας τὰς πόλεις κοινὴν εἰρήνην συνίδεσθαι. Τῶν δ' Ἑλλήνων ἁσμένως προσδεξαμένης τὸς λόγους, διὰ τὸ κάμνειν τῷ συνεχεῖ δ' πολέμῳ, συνέθεντο πάντες τὴν εἰρήνην, ὥστε πάσας τὰς πόλεις αὐτονόμους, κ ἀφρουρήτους εἶναι. Καὶ κατέστησαν οἱ Ἕλληνες ἐξαγωγεῖς, οἵ κατὰ πόλιν ἑκάστην ἐπελθόντες ἐξήγαγον ἁπάσας τὰς φρουράς. Μόνων δ' Θηβαίων ὑ προσδεξαμένων κατὰ πόλιν γενέσθαι τὰς σπονδὰς, ἀλλὰ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ὑπὸ τὴν δ' Θηβαίων συντέλειαν τατταίντων &c. *Legatos miſit in Græciam, qui urbes invitarent ad ſanciendam inter ſe pacem. Qui ſermo libenter à Græcis exceptus eſt, quippe illos afflixerat bellorum diuturnitas. His igitur conditionibus cuncti pacem compoſuerunt; ut ſcilicet Urbes omnes ſuis legibus vivant, nulloque præſidio teneantur. Thebani ſolùm pro ſingulis oppidis fœdas hoc recipere abnuerunt, ſtatueruntque Bœotiam ſibi vectigalem eſſe &c.* At video, Lacedæmonios quoque, quamvis nulla iſthic ipſorum habeatur mentio, vel hujuſmodi fœderi, vel promiſſis non ſtetiſſe. Siquidem mox illato Mantineenſibus bello, eorum Civitatem delerunt, Civibus vicatim habitare juſſis, nedum laudati fœderis lege in libertatem reſtitutis. Iſtud utique primum fuit eorumdem fœderum, in quod ſi attentiùs mentis oculos defigamus, mihi ſanè videre videor, eas ipſum conditiones complecti, quarum Demoſthenes meminit; ſcilicet Athenienſium præcipuo ſtudio ictum fuiſſe; quem enim illud vehementiùs quæſiſſe putandum eſt, quàm quos audimus tantam ſuſcepiſſe curam Græcorum libertatis? Diſplicuiſſe autem Lacedæmoniis ex illata Mantineenſibus vaſtitate certum redditur. Nunc ad alterum enarrandum fœdus progrediamur. Itaque tota iterum Græcia bellum inſtauravit, compellentibus Lacedæmoniis Thebanos Bœotiam libertati reſtituere; ipſis invicem eam, Mantineenſibus dare recuſantibus. Proinde rurſus quoque Legati à Rege venerunt, qui ὁρῶν πάλιν ταραττομένην τὴν Ἑλλάδα πρίσβεις ἀπέστειλε, παρακαλῶν συλλύσασθαι τὸς ἐμφυλίους πολέμους, κ συνίδεσθαι κοινὴν εἰρήνην κατὰ τὰς ὁμολογίας, ἃς πρότερον ἦσαν πεποιημένοι. Τῶν δ' Ἑλλήνων πάντων ἁσμένως προσδεξαμένης τὸς λόγους, συνέθεντο κοινὴν εἰρήνην αἱ πόλεις πᾶσαι, πλὴν Θηβαίων: *conſpiciens iterum Græciam diſſidiis domeſticis conturbatam, Legatos miſit, qui ad finien-*

[b] *Diod. lib. 15.*

[c] *Ibidem.*

niendum civile bellum, ad communemque pacem ſtatuendam invitarent, iiſdem, quibus antea legibus, & conditionibus. In hanc ſententiam lubenti animo Græci omnes venerunt, communiſque pax ab omnibus Civitatibus, præterquam Thebanâ, confecta eſt [d]. Eos enim eadem Bœotiæ ſuis legibus relinquendæ tenuit difficultas. Hinc armis cogendos Lacedæmonii decreverunt, ſed infelici eventu, quippe exadverſo magno ad Leuctram prælio ſuperati. Tunc eò magis captum ab Athenienſibus conſilium eſt, omnes græci nominis urbes in ſpem libertatis erigendi, quò minus impedimenti eſſe poterat à Lacedæmoniis. Quamobrem μετατίμπτονται (rem lubet Xenophontis [e] verbis referre) τὰς πόλεις, ὅσαι βούλονται τῆς εἰρήνης μετέχειν, ἰὼν Βασιλεὺς κατεστήμψεν. Ἐπεὶ δ' συνῆλθον, δόγμα ἐποιήσαντο μετὰ τῆς κοινωνεῖν βουλομένων ὀμόσαι τὸν δ' τὸν ὅρκον: ἐμμενῶ ταῖς σπονδαῖς, ἃς Βασιλεὺς κατέστημψεν, καὶ τοῖς ψηφίσμασι τῆς Ἀθηναίων, καὶ τῆς συμμάχων. Ἐὰν δ' τις στρατεύηται ἐπὶ τινα πόλιν τῆς ὀμοσάντων τὸν δ' τὸν ὅρκον, βοηθήσω παντὶ σθένει. Οἱ μὲν ἂν ἄλλοι πάντες ἐχάρησαν τῷ ὅρκῳ. Ἠλεῖοι δ' ἀντέλεγον, ὡς ἀδίκως ἀνυπεύθυνους ποιεῖν ὅτε Μαργανεῖς, ὅτε Σκιλλουντίους, ὅτε Τριφυλίους, σατίρας δὲ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι ψηφισάμενοι, ὥσπερ Βασιλεὺς ἔγραψεν, ἀνυπεύθυνους εἶναι ὁμοίως καὶ μικρὰς, καὶ μεγάλας πόλεις, ἐξέπεμψαν τοὺς ὁρκωτάς, καὶ ἐκέλευσαν, τὰ μέγιστα τέλη ἐν ἑκάστῃ πόλει ὁρκοῦσθαι. Καὶ ὤμοσαν πάντες, πλὴν Ἠλείων. Ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ Μαντινεῖς, ὡς ἤδη ἀνυπεύθυνοι παντάπασιν ὄντες, συνῆλθόν τε πάντες, καὶ ἐψηφίσαντο μίαν πόλιν τὴν Μαντινείαν ποιεῖν, καὶ τειχίζειν τὴν πόλιν. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἠγῶντο, εἰ τοῦτο ἅπαξ τῆς σατίρας γνώμης ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσεσθαι &c. *accerſitum miſerunt Civitates omnes, quæcumque vellent, pacis illius eſſe participes, quam Perſarum Rex edicto ſuo propoſuerat. Poſtquam verò congregatæ ſunt, decreverunt, ut qui ejuſdem cuperent compotes fieri, in hæc verba jurarent: Fœdus ſervabo, quod Rex ſancivit, atque Athenienſium, Sociorumque decreta. Si quis autem bellum moveat in quampiam earum Civitatum, quæ ſe ſe hoc jurejurando obſtrinxerit, huic viribus omnibus ſuppetias ibo. Itaque aliis cunctis juſjurandum iſtud gratum accidit: Elæi autem oppoſuerunt, par non eſſe, Margarenſes, Scillantios, Triphylioſque ſuis uti legibus, quippe in Elææ Reipublicæ poteſtate conſtitutos. Verùm Athenienſes, quique, Regis ſententiam ſequuti, decreverant, æquè parvas, ac magnas Civitates liberas eſſe, Legatos miſerunt ad juſjurandum exigendum, atque illud in qualibet Civitate à ſupremis Magiſtratibus accipi demandarunt. Juraverunt omnes præter Elæi. Et Mantinenſes quidem, ut qui jam integrâ libertate fruerentur, in unum evocati ſtatuerunt in unam commeare Civitatem, eamque mœnibus circummunire. Sed Lacedæmonii id ſibi grave, atque injurioſum fore exiſtimarunt, ſi præter ipſorum fieret voluntatem &c.* Quamobrem, cum parum armis valerent, ad ipſos Mantineenſes, ne id efficerent, diſſuadendos Ageſilaum miſerunt, ſed cum nihil profeciſſet, bellum cum iis inſtaurarunt, quod rurſus totam Græciam inflammavit, nec antea finivit, quàm iidem Lacedæmonii, tum quoad Mantineam, tum quoad reliquas Civitates fœderis à Rege propoſiti conditiones acceperint. Quæ cum ita geſta ſint, patet id, quod hoc loco Demoſthenes aſſerit: & ab Athenien-

[e] *Xenoph. l. iii.*

nienſibus fœdus ipſum conciliatum, & ægrè à Lacedęmoniis, ſed tandem receptum.

32. Antiquas militiæ leges Athenis aliquid de ſua ſeveritate remiſiſſe, Demoſthenes in Olynthiaca tertia factum dolet, & manifeſtè patet ex earum cum recentiori uſu comparatione. Nam ex hujus Orationis loco certiores reddimur, non aliam irrogari pœnam militibus locum ſuum in acie non retinentibus, quàm infamiæ, amiſſique juris civilis: cum tamen ex Attico jure crimen iſtud capitale foret, ut Syrianus ait [f]: νόμος, τὸν λιποντα τὴν τάξιν ἀνῃρῆσθαι. *Lex jubet, ut qui ordinem deſeruerit, interficiatur.* Qua pœna deſertores pariter plectebantur. Νόμος, τὸς καταλειχθέντας φυγάδας, ὑπὸ τὸ στρατηγὸν θανάτῳ ζημιοῦσθαι. *Lex eſt, ut Fugitivi, ſi rurſus in poteſtatem veniant, ab Imperatore morte multentur* [g]. Nec minus qui clypeum abiicebat. Νόμος, τὸν ἐκβαλόντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι. *Lex jubet clypeum abiicentem occidi* [h]. Si verò illum incuriâ quis perdidiſſet, incuriam quingentis ſolùm drachmis luebat [i]. Hac enimvero ſeveritate Græcorum virtus inclaruit; non parum elanguit ejuſdem ſeveritatis deſuetudine.

f *Syrian. in Hermog.*

g *Idem. Marcellin. in Hermog.*

h *Sopater in Hermog.*

i *Lyſias contra Theomneſtum.*

OLYNTHIACA PRIMA.

IN ARGUMENTUM.

1. OLynthiacis Orationibus facilius eſt aſſignare tempus, quam Ordinem, quo dictæ fuerint. Ab annis enim aut 4. O. 107. aut 1. O. 108. removeri nequeunt. Nam cum in iis agatur de ſublevando Athenienſium viribus Olyntho, cui Philippus extremam labem, perniciemque parabat; hic autem nonniſi a. 4. O. 107. in Thraciam venerit στρατεύσας ἐπὶ τὰς Χαλκιδικὰς πόλεις, *bellum inferens Chalcidicis Urbibus*, & a. 1. O. 108. Olynthum obſederit, ac proditione in ſuam poteſtatem redegerit [a]; hoc ſanè tempore putandum eſt, Olynthios in diſcrimen ſervitutis adductos, Athenas opem oratum miſiſſe, nec Sociis Demoſthenem defuiſſe. Dionyſius Halicarnaſſeus habitas fuiſſe Callimacho Athenis Prætore nos docet [b], qui Magiſtratum iniit memorato anno quarto, ſi Diodorum [c] velimus audire. Et ſanè ab hoc anno diſcendendum non eſt, cum facilè credi poſſit, ſtatim ac Macedo infeſtis in Thraciam armis ingreſſus fuit, eoſdem Olynthios Athenienſium præſidium imploraſſe. Addo, ex iſtarum Concionum tertia id mirificè comprobari. In ea ſiquidem ait Orator: *tres, aut quatuor ab hinc annos Philippum Heræorum mœnia obſediſſe*. At, ut nuperrimè, Philippus a. 4. O. 106. in Thraciam venit, ubi Heræum ſitum eſt. Theſſalico detentus bello, ut ex Diodoro patet [c]. Verùm de his hactenus. Majoris quidem difficultatis eſt tres iſtas Orationes digerere, ſuoque loco aſſignare. Parvi ſanè momenti res, cum omnes uno anno habitæ fuerint; ſed cum in hujuſmodi quæſtione veterem ordinem,

a *Diod. lib. 16.*

b *Dionyſ. Ep ad Ammæum*

c *Diod. lib. 16.*

c *Diod. lib. 16.*

nem, non Dionyſii authoritatem ſequar, cur ab iſto diſceſſerim, rationem adducere neceſſarium arbitror. Sic ille habet in laudata ad Ammæum Epiſtola: Επὶ τῷ Καλλιμαχῳ τῷ τρίτῳ μετὰ Θεόλλον ἄρχοντος, τρεῖς δ' ἐδήμηγορησεν, παρακαλῶν Ἀθηναίους βοηθεῖαν Ὀλυνθίοις ἀπ' ὀστεῖλαι τοῖς πολεμουμένοις ὑπὸ Φιλίππου. Πρῶτον οὖν ἐστὶν ἀρχή: Ἐπὶ πολλῶν μοὶ ἰδεῖν αὖ τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μοὶ δοκῶ. Δεύτερον δ': οὐχὶ ταυτὰ παρίσταταί μοι γιγνώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Τρίτον δ': Ἀντὶ πολλῶν αὖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων. *Callimacho, tertio poſt Thebellum Prætore, tres compoſuit Conciones, quibus Athenienſes hortatus eſt ad ferendam Olynthiis opem, bellum à Philippo ſuſtinentibus. Primæ initium eſt: Multis in rebus, Athenienſes, conſpicere unuſquiſque mihi poſſe videtur. Secundæ: Non eadem mihi decernenda ſe offerunt, Athenienſes. Tertiæ: Multarum vice divitiarum, Athenienſes.* Quo pacto quæ à nobis ponuntur ſecundo, & tertio loco, à Dionyſio primo, & ſecundo collocantur. Enimvero quæ prima nobis, & alteri tertia eſt, quamvis parum ſententiis differat à ſecunda, eique propemodum gemina videatur, attamen non levia præfert indicia, quibus natalis ſui prærogativam oſtendit. In iſta enim Demoſthenes non ſolùm Cives inflammat ad ferendum Olynthiis auxilium, ſed monet, ut illuc Legatos mittant, qui hujus ſpe confirment animos metu fractos. Quod conſilium ſi Orator providus, acſolertiſſimus in tertiam Concionem diſtuliſſet, ejus profectò prudentia deſideraretur. Deinde in hac ipſa Oratione Philippi ſordidos mores, illataſque tot tantiſque gentibus injurias ſingillatim recenſet. At quàm longè alienum eſſet à clariſſimi Oratoris ſagacitate, ſi hæc dicere in prima Concione prætermiſiſſet, quæ omnium maximè ad Cauſam faciunt? In ſecunda verò quid ſibi vult exordium illud calliditatis, atque artis plenum, quo conatur oſtendere, plures adhuc virium nervos eſſe Reipublicæ; niſi commotos priori ſermone Cives fuiſſe ad opem ferendam, ſed timere, ne, cum minùs potentia valeant, id fieri poſſit? Tertia denique hoc ſuo loco dimoveri nequit. Quippe parum iſthic Orator commoratur in ſuadenda opitulandi neceſſitate, ſed veluti id jam fuerit conſtitutum, quempiam ita dicentem inducit; *quem noſtrûm fugit, iis opem ferendam eſſe, nec ferre utique recuſamus. At quo conſilio id à nobis curari poſſit, explanare opus eſt, atque iſtùc nervos omnes intende.* Quod idem animadvertit Ulpianus [d], vetus author, de ſecunda: ἡ μὲν ὑπόθεσις τῆδε τῇ λέξει, καὶ τὰ κεφάλαια, παραπλήσια τῷ πρώτῳ· διαφέρει δ' κατ' ἐκεῖνον μόνον, ὅτι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ζητεῖται, εἰ χρὴ βοηθεῖν τοῖς Ὀλυνθίοις; ἐν δ' τούτῳ τὸ μὲν βοηθεῖν ἤδη δέδοκται. *Argumentum, & capita hujus* (ſecundæ) *Orationis gemina ſunt primæ. In hoc ſolùm differunt, quod in prima quæritur, an auxilium Olynthiis mittendum ſit. In hac jam conſtat mittendum eſſe* [e]. Eſt, qui affirmet in ſecunda multùm differi de ſanciendo cum iiſdem Olynthiis fœdere: in reliquis duabus de cuſtodiendo, veluti jam confecto; proinde illam iſtis præponendam eſſe. At, qui hoc dicit, non ſatis animadvertit, in prima potius agi de hac Societate conſtabilienda, ubi ſtatim Athenienſes admonentur, ne hanc feriendi fœderis opportunitatem negligant, quod fœdus jampridem ſum-

[d] Ulp. in Enarrat. [illegible] Olynth. 1.

ſummopere deſideraverant: *Siquidem nunc ſponte accidit*, ſunt Orationis verba, *quod maximè omnium rumore celebrabatur, Olynthios ad bellum cum Philippo gerendum impellendos eſſe &c.* Contra verò in ſecunda dicitur: *eſt quidem turpe &c. nos eo rumore percelli, ut deſeramus non ſolùm Urbes, & loca, quibus antea potiebamur, verùm & occaſiones, bellorumque Socios, quos nobis Fortuna comparaverat.* Quis hìc initam quoque cum Olynthiis Societatem non videat? Sed jam leviculæ, minutæque diſputationi ſit finis.

2. Olynthus Thraciæ Civitas, ab Olyntho condita Herculis filio ad Strymonis Ripam nonnihil à Mari diſtans, non tamen pelagi uſu caruit, quippe Micybernæ in maritima Urbe Navale habuit, atque emporium. Olim à Bottiæis Thracibus habitata fuit, deinde à Chalcidicis. Cum enim poſt Xerſis fugam Artabazus cum exercitus parte per Thraciam iter in Aſiam faceret, haberetque infeſtos Potidæatas, veritus, ne gravius ab Olynthiis damnum acciperet, Urbem vallo cinxit, captamque Critobulo Turonæo tradidit, Bottiæis occidione deletis. Critobulus autem Origine Calcidenſis illuc Populares ſuos adduxit. Viribus deinceps aucta cognatis per eam regionem urbibus imperavit, maximique nominis fuit. In eam commeare, ac deſerere cunctas per Thraciam conſtitutas Chalcidici nominis Civitates, præſertim maritimas, ipſarum incolis Perdiccas Macedoniæ Rex ſuaſit, ut ſe meliùs ab Athenienſibus tuerentur [e]. At opinor, non perſuaſit, cum deinceps iiſdem Civitatibus Olynthus dominata fuerit. Quibus præcipuè bellis agitata, & in quorum poteſtatem per vices conceſſerit, in argumento explicuimus. Denique Philippus confirmatâ Regni ſui fortunâ, finitimiſque Nationibus victis, perdere Olynthum quoque in animum induxit, ne ullâ ex parte metuendum ſibi foret; & quam regnandi initio donis, promiſſiſque ſibi devinxerat, ne inimicam haberet; nunc belli occaſionem arripuit, ut veluti provocatus in eam poſſet irruere. Arma idcirco in illam commoviſſe, quod à vexandis Athenienſibus ceſſaſſet, Libanius eſt author [h]. Fortaſſe Olynthii à Rege diſceſſerant, cum iſte tot, tantiſque injuriis, quas enarravimus, eoſdem Athenienſes laceſſerat. Juſtinus, quod Philippi duos fratres ex ejus manibus elapſos, & ad ſe confugientes, benignè exceperit [i]. At quæ cauſa bellandi melior, quàm Regnandi libido, qua ille plurimùm quidem abreptus eſt, haud ſanè alienus ab impia Eteoclis ſententia apud Euripidem.

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος περὶ κάλλιστον
Ἀδικεῖν· τ' ἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών.
Nam ſi violandum eſt jus, Regnandi gratiâ violandum eſt;
Aliis rebus pietatem cola.

Utor Cicerone interprete [l]. Ingenti illam apparatu Phlippus aggreſſus, non minori munitam reperit, magnis quoque ſubſidiis ab Athenienſibus ſublevatam, qua de re Demoſthenem [m] audire operæ pretium eſt: narrat enim Urbem clariſſimam proditione captam, quamvis Cives χιλίους μὲν ἱππέας κεκτημένοι, πλείους δ' ὄντες ἢ μύριοι· πάντας δὲ τοὺς περιοίκους ἔχοντες συμμάχους·

[e] *Herod. in Melpom.*

[f] *Lib. 8. Diod. lib. 12.*

[h] *Lib. in arg. hujus Orat.*

[i] *Juſt. lib. 8.*

[l] *Cic. lib. 1. de Off.*

[m] *Demoſth. in Orat. de falſa leg.*

μάχας: μυρίους δ' ξένους, καὶ τριήρεσι πεντήκοντα ὑμῶν βοηθήσαντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι ἅμα πολίταις τετρακισχιλίοις, αὐτὸν ἀπολιπεῖν σῶσαι, *haberent equites mille, ipsique decem millium numerum superarent: Societate insuper necterentur cum finitimis omnibus; & vos illis auxiliati essetis decem millibus mercenariorum militum, quinquaginta triremibus, quatuor quoque Civium millibus; attamen salutem tueri suam non valuerunt.* Quæ cum Demosthenes referat oculatus testis, ὡς ἐν παρόδῳ repudiandum est Philocori testimonium, apud Dionysium Halicarnassæum renunciantis, triplex auxilium (quod non moror) Olynthiis Athenienses misisse; primò siquidem suppetias iviſſe triginta triremibus, ac duobus hominum millibus Charete Duce; deinde octodecim navibus, quatuor peditum millibus, Equitibus centum quinquaginta; tertiò septemdecim navigiis duobus Popularium suorum gravis armaturæ millibus, centum Equitibus. Quæ summa nimiùm discedit ab Oratoris nostri authoritate. Demum quid actum fuerit lubet Diodori [n] verbis enarrare: Ἐπὶ δὲ τοῦ μεγίστου ἀφ' ἑστίας τῶν τόπων τούτων πόλεων Ὀλυνθον στρατεύσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως, τὸ μὲ πρῶτον νικήσας τοὺς Ὀλυνθίους δυσὶ μάχαις, συνέκλεισεν εἰς πολιορκίαν. Προσβολὰς δὲ συνεχεῖς ποιούμενος, πολλοὺς ἀφ' ἑστίας ἀπέβαλεν ἐν ταῖς τειχομαχίαις. Τὸ δὲ τελευταῖον, ἐφθείρας χρήμασι τοὺς προεστηκότας ἀφ' Ὀλυνθίων Εὐθυκράτει τε, καὶ Λασθένει, διὰ τούτων προδοθεῖσαν τοῦ Ὀλυνθον ἔλαβε. Διαρπάσας δὲ αὐτὴν, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐξανδραποδισάμενος ἐλαφυροπώλησε. *Deinde Olynthum Urbium per ea loca maximam cum ingenti militum robore invadens, primùm duplici prælio Cives contrivit, postmodum obsidione Civitatem concluſit, in quam cum frequenter impetum faceret, in murorum aggeſſione plerique milites deſiderati ſunt. Tandem corruptis pecuniâ Laſthene, atque Euthycrate Olynthiorum Magiſtratibus, horum proditione ejuſdem potitus eſt. Eâ direptâ, redactis Civibus in ſervitutem, reliquam prædam haſtæ ſubjecit.* Nec eo contentus Urbem delevit, victoriamque ludis, & commeſſationibus celebravit. In iis dum quidam Regi Urbis excidium gratularetur, reſpondit alius quidam: *atqui talem Urbem nondum condidit.* Sequuta verò ſunt tempora, quibus inſtaurata fuit, ſuæque dignitatis aliquid recuperavit, retinebatque Ciceronis ætate; ſic enim de ipſa loquitur [o] *P. Servilius vir clariſſimus maximis rebus geſtis adeſt: de te ſententiam laturus eſt. Olynthum vi, Copiis, conſilio, virtute cæpit, urbem antiquam, & omnibus rebus auctam, & ornatam.* Alia deinceps de hac ipſa urbe ſe offerent dicenda; Nunc ſatis.

n Diod. lib. 16.

o Cic. in Ver. act. 1.

3. Amynthas Macedoniæ Rex bello ab Illyriis fractus, in eo fortunæ ſtatu nihil ſibi magis utile exiſtimavit, quam Olynthios beneficiis lucrari, eorumque fovere conſuetudinem. Idcirco Civitatis agrum latioribus finibus amplificavit, omnemque Civibus liberaliter dono dedit. Verùm ſuperato periculo, confirmatoque ſibi regno & ille repetere munus ſuum, & iſti negare non dubitarunt. Utrinque negotium armis explicandum ſuſcipitur. At Macedo veritus, ne par eſſet Olynthiis ſuſtinendis, Lacedæmonios in belli Societatem adſcivit, qui libenter occaſionem complexi perdomandæ ampliſſimæ Civitatis, augendique per Thraciam

ciam Imperii sui decem bellatorum millia Duce Phœbidâ expedierunt, qui globus cum Amynthæ Copiis coniunctus, Olynthiis bellum acriter intulit [p]; cum autem commissâ pugnâ cladem exercitus accepisset, proximo Vere mittitur à Lacedæmoniis trium millium supplementum; at cum rursus iniquo Marte pugnatum foret, dant a. 4. ejusdem Olymp. bellum Agesipulo Regi suo, jubentque Legionum dilectum habere, quot esse è Republica existimaret, omnemque prope belli molem sustinere, Hic magnis eductis Copiis vix in hostium fines ingressus, fato defunctus est. Ei suffectus Polybidas rem fortiter gessit, vallo urbem clausit, coegitque a. 1. O. 100. Lacedæmoniorum Societatem amplecti nullâ Macedonis utilitate [q]. Hunc exitum habuit Olynthiacum bellum, paribus eorumdem viribus gestum, sed impari lucro. Magno utique documento, plerumque Tenuioribus graves esse Potentiorum Societates, qui si bellè res cadat, accipiunt victoriæ præmia; si malè, cum hoste æquioribus conditionibus paciscuntur.

[p] A. 1. O. 99.

[q] Diod. lib. 15.

4. De Leuctrica pugna abunde jam diximus n. 1. Orationis de Megapolitis.

5. Diodorum [r] operæ pretium est audire, luculenter his verbis, quid in hujusmodi re interceserit, enucleantem: Εὐθὺς γὰρ τὴν μὲν Πύδναν ἐχειρώσατο, πρὸς δὲ Ὀλυνθίους συμμαχίαν ἔθετο, τὴν Ποτίδαιαν ὁμολόγως παραδώσουσαν αὐτοῖς, ὑπὲρ ἧς Ὀλύνθιοι πολλὰ πρότερον ἔσχον πολεμῆσαι τῆς πόλεως. ἦν Ὀλυνθίων βαρεῖαν πόλιν οἰκοῦντων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ταύτην οἰκούντων πολλὰ ἐχόντων ῥοπὴν εἰς τὸν πόλεμον, παρεμάχετο ὡς ἡ πόλις ἡγεμονίας μείζονος ὀργομένους. Διόπερ οἵ τε Ἀθηναῖοι, καὶ ὁ Φίλιππος διαπρεσβεύοντο πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς τῶν Ὀλυνθίων συμμαχίας &c. Τὴν δὲ Πύδναν ἐξανδραποδισάμενος παρέδωκε τοῖς Ὀλυνθίοις, δωρησάμενος ἅμα καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν κτήσεις. *Statim ac Pydnam* (Philippus) *in potestatem redegit, fœdus iniit cum Olynthiis, pollicitus Potidæam ipsis acquisiturum, quam Civitatem Olynthii suam esse vehementi studio exoptabant. Hi enim cum maximi momenti Urbem incolerent: eaque propter Civium frequentiam magnum in bello pondus afferret, ipsorum Societas grandi contentione ab iis requirebatur, quibus Imperium suum augere cordi erat. Quamobrem tum Athenienses, tum Philippus inter se contendebant quis nam Olynthum sibi posset fœdere obstringere &c. Philippus igitur subactâ Pydnâ, eam concessit Olynthiis, quibus & omnes per eamdem regionem agros dono dedit.* Luculentiori profectò testimonio in rem nostram non indigemus.

[r] Diod. lib. 16 a. 3. O. 105.

6. Assentior Ulpiano [s] reputanti Demosthenem in præsentiarum Theatralem pecuniam indicare, sed obscurè, ne, ut mox adnotabimus, capitis pœnam adiret. Cum enim mente, animoque prævideret, obtentam Ærarii tenuitatem impedimento fore, quominus Olynthiis auxilia decernerentur, mirâ sagacitate præparat Civium animos, ut si videant è Republica esse conferre illis opem, libenter huic usui remittant pecuniam publicam, quam Theatri nomine accipiebant. Id autem tacitè, ac leniter monet. Nam, ut rem altiùs repetamus. Athenienses æquè, ac Romani, spectaculorum, ludorumque avidissimi in præoccupandis Thea-

[s] Ulp. in Exarat. hujus Orat.

tri ſedibus acerrimè rixabantur. Iis contentionibus amovendis lege cautum fuit, ut unuſquiſque erogato pretio locum ſibi in Theatro, quod tum ligneum erat compararet; futurum profectò, ut multos detineat argenti inopia, & frequentiam imminuat. Hinc autem gravius incommodum exortum eſt. Siquidem Potentiores Clientibus locum coemebant, ſibique ipſorum ſuffragia lucrabantur; quo nihil acerbius, nihil perniciosius liberæ Civitati poteſt accidere. Id etiam Romæ uſuveniſſe nemo quidem ignorat, ubi lege Calpurnia de ambitu crimen erat, *ſi mercede conducti obviam Candidatis iſſent, ſi conducti ſectarentur, ſi gladiatoribus vulgo locus tributus, & item prandia ſi vulgo eſſent data, contra legem Calpurniam factum videri*, ut eſt in Ciceronis Oratione pro Muræna. Huic Athenis malo Pericles obviam ivit, cujus conſilio Populus juſſit, ut ex Ærario, Theatri causâ, duo unicuique oboli darentur. At cum inde militaris pecunia penitus exauriretur, Apollodorus quidam, eam Theatro demere, ac militiæ reſtituere conatus eſt; verùm tanto plebis odio, ut Eubulus tunc Magiſtratus, ad ineundam popularem gratiam, legem ſcripſerit, qua Theatralem iſtam pecuniam in militarem convertere proponenti pœna capitis conſtituebatur, eamque legem plebs ſcivit [t]. Attamen magna urgente neceſſitate abrogata fuit, ut aliàs dicemus. Nullus dubito, memoratos duos obolos non tunc ſolùm à Civibus acceptos, cum ludi, ac ſpectacula edenda forent. Nam quæ inde Ærario tanta pernicies obvenire potuiſſet, quantam perpetuò exaggerat Demoſthenes, in tantis præſertim Reipublicæ Vectigalibus? Nec puto, ut Libanius ait, ſingulis locis pretium duorum obolorum fuiſſe conſtitutum. Quin illi apertè contradicit Ulpianus [u], affirmatque, alterum è duobus obolis victui, alterum ſubſelliis comparandis inſerviſſe: Ἐπειδὴ χρήματα ἔχοντες στρατιωτικὰ οἱ Ἀθηναῖοι ἔναγχος αὐτὰ πεποίηκασι θεωρικὰ, ὥστε λαμβάνειν ἐν τῷ θεωρεῖν ἕκαστον ἡμῶν ἐν τῇ πόλει δύο ὀβολούς, ἵνα τὸν μὲν ἕνα καταχῇ εἰς ἰδίαν χρῆσιν, τὸν δὲ ἄλλον παρέχειν ἔχωσι τῷ ἀρχιτέκτονι τοῦ Θεάτρου. *Poſtquam verò Athenienſes quam paulò ante pecuniam ſtipendii militaris loco accipiebant, Theatralem fecerunt, habebatque unuſquiſque ad ſpectacula duos obolos, alterum quo ſibi victum emeret, alterum, quem Theatri Architecto exhiberet.* Et ſane arbitror eoſdem obolos quotidie plebi datos, ut illud ipſum ſtipendium, quod prius militantibus perſolvebatur, ſinguli pro Theatro deſumerent, quo pacto Ærario quidem maximum vulnus inferebatur. Ita rem contigiſſe Demoſthenes indicat in fine tertiæ Olynthiacæ, ubi pecuniam iſtam non adimit, ſed iterum fori, militiæque ſtipendio reſtituit. Verùm ut illuc redeam, unde digreſſus ſum, Oratorem exiſtimo, dum iis, quæ interpretamur, verbis ad dicendum aggreſſus eſt, hanc pecuniam ante oculos habuiſſe, non vagam, interminatamque ſententiam dicere voluiſſe, ut aliquis putat. Siquidem frigidum, inſulſumque fuiſſet, neque è Demoſthenis gravitate in re tam gravi veluti otiosè philoſophari; atque ita bellè Concionem exordiri. *Puto vos, Athenienſes, optima conſilia cuicumque Theſauro prælaturos, quippe auro pretioſiora.* Præterquam quod non eſt Demoſthenici moris ex alienis rebus initium loquendi petere, ſed è Cauſæ, ut ajunt, viſceribus.

[t] *Ulp. ibidem Lib. in argum. hujus Orat.*

[u] *Ibidem.*

7. Pro-

7. Profectò Olynthii non ignorabant, ſe modò cum Philippo non decertare pro Imperii finibus, de quibus nulla erat controverſia; ſed pro Patria, ac libertate. Quippe non eos latebat, occupandæ Urbis locupletiſſimæ, infeſtæ, finitimæque nunquam Macedonum Regibus defuiſſe voluntatem; hinc enim iſti ſibi frænum injectum conſpiciebant, ne dilatarent Imperii fines; firmiſſimumque extolli propugnaculum, unde ſibi negotium poſſet exhiberi. Quod ſi Philippum in ipſo regnandi exordio beneficium experti fuerant, inde ſibi magis timendum arbitrabantur. Tenebant enim ea benevolentiæ indicia infida eſſe, ac periculoſa, quæ timor exprimat.

8. De Amphipoli à Philippo captâ hæc ſolùm habentur in Diodori Hiſtoria: *μετὰ δ' ταῦτα τὴν τῶν Ἀμφιπολιτῶν ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν (Φίλιππον) διατεθέντων, καὶ πολλὰς ἀφορμὰς διδόντων εἰς πόλεμον ἐκφάσεως ἐπ' αὐτοὺς ἀξιολόγου δυνάμει. Προσαγαγὼν δὲ ταῖς τείχεσι μηχανὰς, καὶ πολιορκίας ἐνεργὰς, καὶ συνεχῶς παρατάμενος, κατέβαλε μέρος τι τοῦ τείχους, παρεισελθὼν δ' εἰς τὴν πόλιν διὰ τοῦ πτώματος, καὶ τῶν ἀντιτάττων πολλοὺς καταβαλὼν, ἐκυρίευσε τῆς πόλεως. Καὶ τοὺς μὲν ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἐφυγάδευσε, τοῖς δ' ἄλλοις φιλανθρώπως προσηνέχθη. Ἡ δὲ πόλις αὕτη κειμένη κατὰ τὴν Θρᾴκην, καὶ τὴν συνέγγυς πᾶσαν εὐφυῶς, πολλὰ συνεβάλετο τῷ Φιλίππῳ πρὸς αὔξησιν. Εὐθὺς γὰρ τὴν μὲν Πύδναν ἐχειρώσατο.* *Quibus peractis, cum Amphipolis Cives alieno erga ipſum* (Philippum) *animo forent, multaſque motis in Macedoniam bellis opportunitates præberent, juſto exercitu illos invadit. Admotis igitur ad muros bellicis tormentis, atque obſidionem vehementer, & ſine ulla intermiſſione urgens, ariete muri partem dejecit, per mediamque cædem in urbem ingreſſus, iiſque proſtratis, qui obſiſtebant, ejuſdem potitus eſt. Ejectis iis, qui adverſati fuerant, reliquos humaniſſimè excepit. Ipſa verò Civitas in Thraciæ finibus poſita, aliiſque circùm locis immineus, multam Imperii augendi opportunitatem Philippo contulit. Nam illicò Pydnam ſubegit.* Id ſanè parum congruit huic Demoſthenis dicto, quo ſe ſponte Philippo dediſſe videntur Amphipolitæ. Cui nam igitur fides adhibenda eſt? Demoſtheni qui neget, puto neminem fore; quippe rem narrat ſuâ ætate, ac nuper geſtam; neque hìc Oratoris ars, qua cuncta ad propriam utilitatem revocare ſolet, habet locum, niſi mendacii notâ velit inuri. Ex adverſo Diodorus, qui è *συγχρονοις* authoribus collegit Hiſtoriam ſuam, non facilè repudiari poteſt. In hac igitur eventus ambiguitate id mihi perſuaſum eſt, Amphipolim Philippum obſediſſe, machinis oppugnaſſe, omnique uſum belli arte, ſed eorum, qui ejus parti favebant, occulto conſilio, atque operâ Urbem cepiſſe; dum interim cæteri Cives proditionis ignari Patriam conſtanti animo tuerentur, ut ſæpius alibi uſuveniſſe legimus. Partâ ſibi victoriâ, Proditores primùm lætâ fronte complexum; eos deinde, ut tot reliquos, quod ait Orator, malè habuiſſe; arte huic Regi conſuetâ, memorando perditis hiſce viris exemplo.

x *Diod. lib. 16. a. 3. O. 205.*

9. De Pydna eadem intercedit difficultas. Ipſius à Philippo ſubactæ armorum vi Diodorus meminit paucis iis verbis, quæ mox retulimus;

Etenim χειρόμαι verbi, quo utitur, significatio nunquam sine vi reperitur. Contra Demosthenes hanc etiam proditione captam affirmat. Itaque vel uterque, ut dudum de Amphipoli, pari formâ unus alteri conciliandus est, vel deferenda Sicilienſis auctoritas. Cæterum in tanta historicorum græcorum jactura nullum è veteribus monumentis testimonium alterutri adjungi potest. Sunt in Parisienſi Ulpiani Codice accessiones aliquæ ad jampridem receptas ejusdem enarrationes, quarum una sic habet: Πύδνα τὸ νῦν Κύτρος. Πύδνα πόλις Μακεδονίας αὖτη ἀπέστη τῷ Φιλίππῳ, καὶ πρὸς αὐτοῦ πολεμεῖται κατ' αὐτῆς, καὶ περὶ ταύτης τοῦτο τι συμβέβηκε, κακεῖσε γὰρ τινες προδιδόναι, εἶτα ὕστερον γνόντες, ὡς οὐκ ἂν αὐτοῖς φείσαιτο, ἔφυγον ἐπὶ τὸ Ἀμύντειον ἱερὸν τὸ πατρὸς αὐτοῦ. Κολακεύοντες γὰρ αὐτὸν πρόσφατον ὅτι Πυδναίοις, ἱερὸν αὐτῷ ἐποίησαν. Ἀλλ' ἀναιρήσας αὐτοὺς ὅμως ἐπὶ τὸ μηδὲν πιστεῦσαι, ἐξελθόντας ἀπέκτεινε. *Pydna, nunc Cytros. Pydna Macedoniæ Civitas à Philippo defecit, ab ipsoque bello petita est. Ibi quidpiam accidit hujusmodi. Urbem aliqui Regi proditione dederant. At cum deinde comperissent, ne ipsis quidem parcere, in Templum fugerunt Amyntæ ejus Patri sacrum. Siquidem adulati, nuper huic Fanum dicaverant. Verùm ille datâ securitatis fide ad egrediendum fuasit, egressosque interemit*[y]. Id utique Demosthenis sententiam mirificè comprobat. At cum Ulpianus hujusce rei nullum afferat testimonium, ipse dictum suum tueatur.

y Ulp. accessiones ad enarrat. O. 2.

10. Locus iste non parvâ laborat difficultate. Memorat enim Demosthenes illatas à Philippo injurias Olynthiis, nec leves quidem; quippe illarum recordatione vehementer commovebantur. At quando eas accipere potuerunt? Rex iste maximus a. 1. O. 105. Regni habenas suscepit, rebus adeo perturbatis, tantisque cum Illyriis, cum Pæone, cum Argæo Regnum appetente implicatus bellis, ut vix anno tertio à metu respiraverit. Tunc datâ Olynthiis Pydnâ non solùm illos infestis armis non lacessivit, sed beneficiis ingentibus cumulavit. Ab hoc tempore ad hunc nostrum a. 4. O. 107. novem intercesserunt anni, quibus hostili in eosdem animo fuisse, ullumque intulisse damnum nemo tradit. Cum tamen Demosthenis authoritas sarta tecta servari debeat. Quam itaque aperiam viam rei evolvendæ? Profectò non sufficit, vago sermone damna, atque injurias comminisci; sed cum accidat, illas ab omnibus præter Demosthenem silentio præteriri, quærendum est, quo tempore, & occasione potuerint injungi, ut rem gestam Historicorum monumentis non repugnare teneamus. Bis Philippus hoc intervallo temporis in Thraciam iter arripuit. Semel a. 1. O. 106. cum in eum conspirantibus Thracum, Pæonum, Illyriorumque Regibus, inopinatò singulos oppressit[z]. Iterum a. 4. ejusdem Olympiadis, cum Methonem obsedit, captamque excidit. Tunc igitur, & initio hujus an. 4. O. 107., antequam isti Legationem Athenas decrevissent, Olynthiorum agros vastasse prope abest à vero, ulturum aut fortè missum Methonæis auxilium, initamque cum Cersobleptе sibi inimico societatem, aut certè percussum cum Athenienſibus fœdus.

z Diod. lib. 16.

11. Eo-

11. Eodem anno, ſcilicet 3. O. 105., quo civile in Eubœa bellum accenſum eſt, Philippus Amphipolim expugnavit, ſed illud Athenienſium ope prius extinctum eſt, quàm iſta in Regis poteſtatem venerit, ut patet ex Diodoro [z]. Id optimè convenit cum hoc Demoſthenis loco, quòd ſcilicet ex illa expeditione redeuntibus Athenienſibus ſe ſe obtulerint Amphipolitarum Legati Jerax, & Stratocles, auxilium periclitanti Patriæ poſtulantes. Vide quæ in hanc ipſam rem diximus n. 35. Orat. primæ contra Philippum.

[z] *Diod. ibidem.*

12. Huic loco illuſtrando faciunt, quæ diximus num. 77. laudatæ mox Orationis, ubi oſtendimus nequaquam has urbes, dum à Philippo obſiderentur, ab Athenienſibus neglectas, ſed fatali quadam ſocordiâ ſerò ſummiſſum iis auxilium, irrito conatu, nulloque fructu.

13. Quot locis orbati, quantaque veteris Imperii parte carerent hoc tempore Athenienſes è numero ſexto ejuſdem Orationis primæ contra Philippum repetendum eſt. Quàm verò ad ipſum recuperandum opportuna foret Olynthus, latè ſitus Urbis demonſtrat, imminentis Thracio litori, ubi pars oppidorum major, quibus Athenæ deſpoliatæ fuerant, jacebat.

14. Si quis diligenter cogitatione complectatur, quàm celeri, ac felici curſu Philippus à rerum propemdum omnium deſperatione ad ſummam fortunam evectus fuerit, maximâ profectò detinebitur admiratione. Regnum Macedoniæ, ut non ſemel diximus, acceperat a. 1. O. 105. tunc naturâ non ſolùm finibus, divitiis, potentiæ robore anguſtum, ac tenue, ſed fortunâ fractum, concuſſum externis bellis, inteſtinis diſcordiis lacerum, & prope ſervum; quippe ejus Pater Amyntas annuo tributo pacem ſibi emerat ab Illyriis, qui victoriâ elati, ac ſuperbi vix eum duris conditionibus regnare permiſerant. Brevi quatuor annorum ſpatio induſtriâ, ac virtute ſuâ Macedoniam ille ab interitu revocavit, viribus auxit, æmulos Reges profligavit, coegit ſibi audientes eſſe, Pydnam, Potidæam, aliaſque Urbes, quas hoc loco Demoſthenes recenſet, in poteſtatem recepit. Deinde totidem annorum intervallo externis bellis interfuit, Socios ope ſuâ victores fecit, cunctiſque Græcis ſui metum, ac terrorem intulit. Demum poſt undecimum ab illinc annum victor ad Cheronæam eos omnes habuit obnoxios, tutamque adeo ſibi viam ſtravit ad Orbis terrarum imperium, ut huic acquirendo non eum opportunitas, non vires, ſed vita defecerint. Adeo rerum principiis obſiſtendum eſt, ut ſæpius Demoſthenes admonet, præſertim ſi ad ea promovenda in uno aliquo magnæ indolis viro virtus, & ambitio conſpirent. Nunc aliqua ſingillatim dicamus de unaquaque re, cujus hoc loco meminit Orator, & quam nondum attigerimus. Sed prius adnotamus Philippicæ felicitatis curſum ab Oratore compendiò, ſed arte ſumma deſcriptum, optimè cum Hiſtoria convenire. Nam ut jam indicavimus, a. 3. O. 105. primùm Amphipolim occupavit, deinde Pydnam, poſtmodum Potidæam. An. 4. O. 106. Methonem excidit, ſtatimque

Theſ-

Theſſalis contra Tyrannos ſuppetias ivit, occupavitque deinceps Pagaſas, & an. 1. Olymp. 107. libertati reſtituit Pheras, Magneſiam tenuit. Demum an. 4. ejuſdem Olymp., & hoc 1. O. 108. in Thraciam commoratus è ſuo arbitratu compoſuit Provinciæ res, Olynthum obſedit, ac diruit.

a *Steph. Strabo li. 9.*

Pheræ Theſſaliæ Civitas, prope Bœbeidem lacum [a] à Phere Crethei, aut Phera Æoli filia nomen habuit, celebris Pherææ Dianæ Signo, quod illinc Athenas adductum magnâ religione Athenienſes venerabantur [b]. In ea Tyrannidem exercuit Alexander ejus Civis, qui, ut aliàs retulimus ann. 4. Olymp. 107. à Lycophrone, ac Tiſiphono, Thebes ejus coniugis fratribus trucidatus, iſtorum, & Pitholai Tyrannidi locum dedit. Theſſali Philippi opem implorarunt, ut ab ipſis excuteret diriſſimæ ſervitutis jugum; quamobrem non ſemel acie decertavit, ac denique a. 1. O. 107. voti compos effectus eſt. Nam penitus profligatis Phocenſibus Sociis, captoque Onomarcho eorumdem Phocenſium Duce, mortique tradito, Lycophron, & Pitholaus, qui Tyrannorum ſupererant, τὰς μὲν Φερὰς παρέδοσαν τῷ Φιλίππῳ &c., ὁ τὴν Τυραννίδα καθελὼν, καὶ τῇ πόλει τὴν ἐλευθερίαν ἀποδοὺς, καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν κατασήσας, ἐπορεύετο ἐπὶ τὰς Πύλας πολεμήσων τοῖς Φωκεῦσι, *Pheras Philippo dederunt &c., qui Tyrannidem evertit, atque urbe in libertatem reſtitutâ, Theſſali æquè rebus compoſitis, ad Pylas venit, bello deleturus Phocenſes* [c]. Cum verò Pitholaus Urbem, ac Tyrannidem rurſus arripuiſſet, ἐπὶ τὰς Φερὰς τῆς Θετταλίας παρελθὼν (ὁ Φίλιππος) Πειθόλαον δυναστεύοντα τῆς πόλεως ἐξέβαλεν, *Pheras Theſſaliæ* Philippus *adveniens, Pytholaum Urbi dominantem ejecit*. Quo tempore præſidium illi impoſuiſſe opinor, de quo ab Oratore fit mentio [d]: Καὶ μὲν καὶ Φέρας, πρόσθεν ὡς Φίλος, καὶ σύμμαχος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν, ἔχει κατάλαβών. *Et quidem Pheras, nuper ut amicus, & Socius in Theſſaliam veniens, occupavit, ac retinet*. Dum mihi Pherarum Tyranni ante oculos obverſantur, venit in mentem admirari, qui tantus error Ulpiano ſubrepſerit, affirmanti eam Tyrannidem non ab iis, quos nominavimus, fuiſſe occupatam, ſed à gente Alevadarum. Ἡ ἱστορία ἔχει, ſunt ejuſdem Ulpiani verba. Ἀλεύας ἀπογόνος τοῦ Ἡρακλέους, Θετταλὸς, ἐτυράννησε Θετταλῶν, εἶτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. Μὴ φέροντες δὲ τὴν Τυραννίδα οἱ Θετταλοὶ, καὶ ἀπορούντες, τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν Φίλιππον. Εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος, ἐξέβαλε τοὺς Ἀλευάδας ἐκ τῆς Τυραννίδος. *Hiſtoria ſic habet. Aleuas ex Herculis gente Theſſalus, in hos populos Tyrannidem habuit, ejuſque deinceps filii. Quam Tyrannidem cum Theſſali iniquè ferrent, dubitarentque, in ipſam quid agere poſſent, Philippi ſocietatem Legatione poſtularunt. Is igitur illuc progreſſus, Alevadas Tyrannide ejecit* [e]. Siquidem tantum abeſt, ut illâ tunc Alavadæ potirentur, quin de jampridem eradicanda cogitaverint. Nam cum Polydorus Pheræus, qui Theſſaliæ vi dominabatur, ab Alexandro fratre veneno ſublatus, huic locum occupandæ Tyrannidis reliquiſſet an. 4. O. 102., Alevadæ, odio in Tyrannum acti, ad Alexandrum Macedoniæ Regem, Philippi fratrem natu maximum, confugerunt, ſumptiſque ab illo auxiliis, reliquas

b *Pauſan. in Corinth. Or. 2.*

c *Diod. lib. 16.*

d *Demoſth. Philipp 1.*

e *Ulp. in Enarrat. hujus Orat.*

Theſ-

Theſſaliæ urbes in libertatem vindicarunt; Pheris autem expellere non potuerunt, ut Diodorus eſt auctor [f]. Διὸ καὶ τὴν παραυτίκα φοβηθέντες τοὺς Λαρισαίων τινὲς, οἱ δι' εὐγένειαν Αλευάδαι προσαγορεύμενοι, συνέβησαν πρὸς ἀλλήλους καταλῦσαι τὴν δυναστείαν. Ἀπελθόντες δ' εἰς Λάρισσαν εἰς Μακεδονίαν, ἔπεισαν Αλέξανδρον τὸν Βασιλέα συγκαταλῦσαι τὸν Τύραννον &c. *Quapropter ejus* (Alexandri Pheræi) *metuentes improbitatem Lariſſæorum aliqui, propter generis nobilitatem Alevadæ* (ſcilicet ab Alevade oriundi) *nuncupati, ejus evertere principatum inter ſe conſpirarunt. Igitur Lariſſâ in Macedoniam profecti, Alexandro Regi ſuaſerunt, ut conſociatis viribus Tyrannidem ſolveret &c.* Verùm a. 4. O. 105. Pheras quoque, Philippo manum operi admovente, liberarunt. Οἱ δ' Αλευάδαι, rurſus Diodori [g] utor teſtimonio, καλούμενοι παρὰ τοῖς Θετταλοῖς, δι' εὐγένειαν δ' ἀξίωμα ἔχοντες περίβοητοι, ἀντέπραττον τοῖς Τυράννοις. Οὐκ ὄντες δ' καθ' ἑαυτοὺς ἀξιόμαχοι, προσελάβοντο Φίλιππον σύμμαχον τοῦ Μακεδόνων Βασιλέα. Οὗτος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὴν Θετταλίαν κατεπολέμησε τοὺς Τυράννους, καὶ τὰς πόλεις ἀνακτησάμενος τὴν ἐλευθερίαν, μεγάλην εὔνοιαν εἰς τοὺς Θετταλοὺς ἐνδείξατο. *Qui verò Alevadæ apud Theſſalos appellantur, generis nobilitate, authoritateque illuſtres, ſe ſe Tyrannis oppoſuerunt. At cum illos ſuis viribus acie vincere poſſe diffiderent, ſibi ſocium Philippum Macedoniæ Regem adſciverunt. Hic in Theſſaliam adveniens Tyrannos bello proſtravit, comparatâque urbibus libertate, maximâ Theſſalos benevolentiâ proſequutus eſt.* Alevas iſtorum proavus Theſſaliæ imperium gerebat, cum Xerſes in Europam tranſmiſit, eique cum Piſiſtratidis ad hanc expeditionem incitamento fuit. Quod ſcelus in communem Patriam Theſſali execrati, Legatos ad totius Provinciæ Conventum, qui in Corinthiaco iſthmo celebrabatur, miſerunt, aliquam militum manum orantes, quæ cum ipſis coniuncta ad Olympi anguſtias tranſitum Xerſi prohiberet [h]. Pheræ, ut unum hoc addam verbum, nunc *Fenizar* dicitur.

f Diod. lib. 16.

g Id. lib 16

h Herod. in Polym.

Magneſia Theſſaliæ pars inter Thermaicum, Pelaſgicumque ſinum, tota Poeticis fabulis illuſtrata; habet enim celeberrimos montes Olympum, Pelion, Oſſam, Peneum flumen, atque amœna Tempe, quæ ſic Plinius [i] deſcribit: *In eo curſu* (Penei ſcilicet) *Tempe vocantur, quinque millium paſſuum longitudine, & fermè ſeſqui jugeri latitudine, altra viſum hominis attollentibus ſe dextrâ, lævâque leniter convexis jugis. Intus ſuâ luce viridante allabitur Peneus, viridis calculo, amœnus circa ripas gramine, canorus avium concentu.* Quem locum prius ſtagnantibus Penei aquis occupatum, in jucundiſſimam vallem ferunt converſum fuiſſe, dum, terremotus vi aperto inter Olympum, atque Oſſam aditu, flumen effluxit. Duas quoque habuit præcipuas Urbes Melibœam, Magneſiamque, hanc à Mæne dictam exiſtimo, ut de cognomine Provincia refert Euſtathius, alteram à Mænes uxore, ut idem tradit: Μάγητες ἐκλήθησαν ἀπὸ ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς. Μαίνης γὰρ ἐστιν ἐκ τῆς Αἰολίδων, ὑπὸ τὸ Πήλιον ὄρος κτίσας πόλιν, ἀπὸ τῆς γυναικὸς Μελίβοιαν ἐκάλεσαν. Ἕτερον δὲ τὴν πᾶσαν χώραν Μαγνησίαν. *Magnetes vocati ſunt ab homine illuſtri. Fertur enim, Mænes, Æolidarum unus, ſub Pelio monte Urbem fabricaſſe.*

i Plin. lib. 4 cap. 8.

quam

quam ex ejus coniuge Melibœam vocarunt. Deinde regionem omnem, Magneſiam [l]. Hujus, & cognominis Urbis tunc Philippum potitum fuiſſe non dubito, cum Pheras obtinuit. Non tamen eam communire permiſſus eſt, Theſſalis prohibentibus, ut mox à Demoſthene affirmatur. Quamobrem cautè Ulpiani teſtimonium accipiendum eſt, renunciantis à Philippo caſtellum Magneſiæ fuiſſe impoſitum, frænum Urbi, provinciæque; ſed ab eo communiendo deturbatum. Veriùs enim illud extruere in animo habuiſſe, ac fortè inchoatum fuiſſe credendum eſt. Nam excitatâ munitione nihil profectò ad perterrefaciendam Civitatem defuiſſet. Hanc autem, ut Corinthum, & Chalcidem, quas Græciæ claves nuncupabat, præſidiis firmavit Philippus Demetri filius, ut Pauſanias [l] memoriæ hominum conſignavit.

l Eaſt. in Iliad. B.

l Pauſan. in Achaic.

Quid autem de memoratis hoc loco Thraciæ Regibus, à Philippo aut in ordinem redactis, aut conſtitutis dicemus? Cotys, qui Threicium Imperium tenebat, deceſſit ann. 4. O. 106., ac ſtatim non ſolùm Cerſobleptes ejus filius, ſed Amadocus, & Beriſades, *τρεῖς ἀνθ' ἑνὸς γενέσθαι Θρᾳκῶν Βασιλέας, tres pro uno Thraciæ Reges fuerunt*, ſunt Demoſthenis [m] verba, à quo, & à Juſtino [n] plura mutuanda ſunt, ut quid in hac re geſtum fuerit, conſpiciatur. Nam Diodorus ſolùm meminit ſuſceptæ à Philippo adverſus Methonæos expeditionis, quæ tamen in hoc univerſo facinore continetur. Tres ii Reges, unuſquiſque ſibi, Athenienſium amicitiam poſtularunt. Verùm Cerſobleptes Cauſam vicit, Cherſoneſi præter Cardiam dono comparatâ ſibi reipublicæ ſocietate. Sequitur enim Demoſthenes: *συμβέβηκε γὰρ ἐκ τούτου, αὐτοῖς ἀντιτάλους εἶναι τούτους, ὑμᾶς καὶ ὑπέρχεσθαι, καὶ θεραπεύειν. Τοῦτο τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βουλόμενά τινες πᾶσαι, καὶ καταλύσαι μὲν τὴν ἑτέρους Βασιλέας, παραδοῦναι δ' ἑνὶ τῶν Κερσοβλέπτῃ τῷ ἀρχῇ ἅπασαν, διαφάπτωται σφίσι τῶν γενέσθαι τὸ προβούλημα* &c. *Hinc verò evenit ut iſtos inter ſe diſſidere, & vos obſervare, officiiſque colere. Itaque iſtum, Athenienſes, contentionem cum aliqui vellent dirimere, ac reliquos Reges exauthorare, unumque totius Regni compotem Cerſobleptem facere, curarunt, ut iſtud fieret decretum* &c. Et Diodorus [o]: Κερσοβλέπτην ὃ τῶν Κότυος, διά τε τὴν πρὸς Φίλιππον ἀλλοτριότητα, καὶ τὴν πρὸς Ἀθηναίους φιλίαν, ἐγχειρίσαντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς ἐν Χερρονήσῳ πόλεις πλὴν Καρδίας. *Cerſobleptes Cotys filius à Philippo alienus, Athenienſibus familiaris, in iſtorum manus dedit Cherſoneſi Urbes præter Cardiam.* Quæ dum ita geruntur, Philippus advenit, movet arma, alicui Regum infeſtus, alicui blandus. At cui nam alterutra ſors obtigit? Res quidem ad explicandum difficilis, ſed ex iſto quoque vado emergendum eſt, quantum exilibus ingenii mei viribus liceat. Puto igitur, Amadocum, & Beriſadem è regno dejectos, Cerſobleptem, ac Terem à Macedone confirmatos. Juſtinus enim ſcribit laudato loco, in hac ipſa expeditione, aliquos Threiiciorum Regum, Philippi inſidiis circumventos occidiſſe. Horum unum Beriſadem eſſe dubitare non ſinit Demoſthenes in Ariſtocratea, quam habuit a. 1. O. 107. ubi fato ille functus dicitur: Ἐπειδὴ γὰρ ἕνας τελευτήσαντος τοῦ Βασιλέως Βηρισάδου, παραλαβὼν τὰς ὅρκους, καὶ τὰς συνθήκας, ἃς μετ' ὑμῶν ἐποιήσατο Κερσοβλέπτης, ἐξέ-

m Demoſth. in Orat. adverſ. Ariſtocr.

n Juſtin. lib. 8. cap 3.

o Diod. lib. 16.

ἐξέφερε πόλεμον πρός τε τοὺς Βηρισάδου παῖδας, καὶ πρὸς Ἀμάδοκον. *Poſtquam verò, Beriſade, Regum uno, è vivis erepto, Cerſobleptes violatis jurejurando, ac pactis, quæ vobiſcum injerat, bellum intulit Beriſadis filiis, atque Amadocò.* Quem quidem Amadocum eſſe ex iis alterum, quos Juſtinus celeriter obiiſſe dicit, hinc non temerè coniicitur, quod ejus nullam deinceps mentionem fieri videam. At quamvis hæc facilè concedi poſſint, non tamen, dicet aliquis, æquè promptus quiſpiam erit ad concedendum, beneficum fuiſſe Philippum in Cerſobleptem, quem dudum audivimus infenſum illi ſe oſtendiſſe, ſibique Athenienſes demeruiſſe traditâ Cherſoneſo. Verùm non ita res habet. Demoſthenes enim in laudata Ariſtocratea ſæpe ſæpius nos docet, & hac illum Provinciâ ceſſiſſe, quia nulla ſpes erat retinendæ, & infidum eſſe Reipublicæ, & occultè Philippum colere. Quocirca exiſtimari debet, in Regno ejus quoque voluntate permanſiſſe. Quod autem permanſerit ad annum uſque ſecundum O. 109. certum facit Diodorus, ut mox referemus; & ſanè cum longè, latèque a. 4. O. 106. Macedonis arma in Thracia dominarentur, quis non videt, nonniſi hujus voluntate Cerſobleptem potuiſſe Regnum retinere. Teren pariter alterum ex erectis, confirmatiſque Regibus fuiſſe, nemo, puto, inficiabitur, ſi ſecum animo cogitet, Philippum in ſua, quam Latio donavimus, datâ ad Athenienſes Epiſtolâ ſcribere: Τήρωι μὲν μετ' ἐμοῦ στρατευόμενον ἐφ' ὑμᾶς, *Teren mecum adverſus vos arma geſſiſſe*, quare Socium Regem profectò non expulit, & uſque ad memoratum a. 2. O. 109. regnare permiſit. At qua ratione iſta connecti queant cum iis, quæ habet Philippus in ea ſuâ ad Athenienſes Epiſtolâ, qua poſtulantibus illis, ut Teren, & Cerſobleptem in Regnum reſtituat, liberè ſe id effecturum negat? ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ γράφετε ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, ἐμοὶ προστάττοντες, Τήρωι, καὶ Κερσοβλέπτηι ἐφ' Θρᾴκης ἄρχειν &c. Ἐὰν οὖν πείσητε τοὺς ἐκβαλόντας ἑκατέρους αὐτῶν ἀποδοῦναι πάλιν τὰς ἀρχὰς τοῖς ἐκπεσοῦσι, νομίζεσθε καὶ παρ' ἐμοῦ τῶι Θρᾴκηι ὅσιον Τέρης, καὶ Κερσοβλέπτης ἔχειν. *Verùm præterea & in veſtris decretis mihi pro Imperio mandatis, ut Teren, & Cerſobleptem Thraciæ dominari permittam &c. Cum igitur eos perſuaſeritis, qui horum* (Evagoræ Cyprii, Dionyſiique Syracuſani) *utrumque ejecerunt, ipſis Regnum reſtituere, tunc & à me Thraciam recuperabitis, quam Teres, & Cerſobleptes tenuit.* Optimè quidem. Nam eæ literæ, ut ſuo loco dicemus conſcriptæ ſunt à Philippo a. 1. O. 110. Rex autem utroſque illos Reges ejecerat a. 2. O. 109., ſcilicet decem annis, poſtquam ipſis Regnum gubernandum reliquerat. Et ſanè de Cerſoblepte diſertis hiſce verbis narrat Diodorus [p]. Φίλιππος τὰς ἐπὶ Θρᾴκηι πόλεις ἑλληνίδας εἰς εὔνοιαν προσκαλεσάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Θρᾴκην. Κερσοβλέπτης γὰρ ὁ Βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν διατελῶν τὰς ἐφ' ἑλλησπόντῳ πόλεις ὁμορούσας τῇ Θρᾴκῃ καταστρεφόμενος, καὶ τῶι ὁρμῶν, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς σὺν πολλῇ δυνάμει. Νικήσας δὲ πλείοσι μάχαις τοὺς Θρᾶκας, τοῖς δὲ καταπολεμηθεῖσι βαρβάροις προσέταξε δεκάτας τελεῖν τοῖς Μακεδόσι. Αὐτὸς δ' ἐν τοῖς εὐπορίοις τόποις κτίσας ἀξιολόγους πόλεις ἔπαυσε τοὺς Θρᾶκας. *Philippus græcis in Thracia Urbibus ad mutuam benevolentiam invitatis, in ipſam Thraciam bellum movit. Etenim Cerſo-*

[p] *Diod. lib. 16.*

bleptes ipſorum Rex Urbes Thraciæ finitimas evertere, regionemque vaſtare non deſinebat. Cum igitur Philippus vellet Barbarorum audaciam frangere, expeditionem in eos ſuſcepit ingenti militum vi. Devictis autem Thracibus non uno prælio, iis, qui ſecum armis decertare non dubitaverant, decumas impoſuit, Macedonibus perſolvendas. Et ipſe conſtructis oppidis, ubi opportunum exiſtimavit, Thracibus frænum injecit. At prorſus Regno deſpoliaſſe ex hoc Demoſthenis loco reputandum eſt. Ad quæ Wolfius [q] vir clariſſimus nequaquam adiiciens animum, perperam exiſtimavit, Teren, & Cerſobleptem jampridem a. 4. O. 106. in ordinem fuiſſe coactos.

[q] *Wolf in notis ad hanc Orat.*

Hoc eodem tempore Methonem à Philippo uſurpatam, exculptumq; ipſi oculum jam annotavimus; à quo lætali vulnere cum convaluiſſet, Orator ait, in Olynthios arma tuliſſe; quod mirificè ſententiam noſtram confirmat, ſuperius expreſſam n. 10. de illatis jampridem injuriis huic Civitati.

15. Philippus exercitum contra Pæones, atque Illyrios duxit a. 2. O. 105., ſecundo pariter Regni ſui. Pæones facilè profligavit; At cum Bardyle Illyricorum Rege, qui nolebat Macedonicis Urbibus, à ſe ſe occupatis, decedere, atque ita pacem conſtabilire, dubio, ac periculoſo Marte pugnavit. Sed virtute, ac diſciplinâ valuit adeo, ut hoſtes denique in fugam conjecerit, maximâ illorum ſtrage. Οἱ δ' Ἰλλυριοὶ διαπρεσβεύσάμενοι, καὶ τῶν Μακεδονικῶν πόλεων πασῶν ἐκχωρήσαντες, ἔτυχον τῆς εἰρήνης. Ἀπέθανον δὲ τῶν Ἰλλυριῶν ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ πλείους τῶν ἑπτακισχιλίων. *Illyrii autem Legatione miſſâ, cunctiſque relictis Macedonicis Urbibus, pacem obtinuerunt. Ipſorum pluſquam ſeptem millia in eo prælio ceciderunt.* Ita Diodorus [r] loquitur. Iterum cum iidem Reges in Philippum ſimul cum Thrace conjuraſſent an. 1. O. 106., eos antevertens penitus armis debilitavit. Quæ duæ expeditiones hoc loco à Demoſthene commemorantur. At quando Arymbam ſuæ Conjugis patruum invaſit? Altum de hac re apud omnes ſilentium eſt; attamen dicendum aliquid. Moloſſi, quibus Arymbas imperitabat, finitimi Theſſaliæ ſunt. Illum igitur hujus Tyrannis faviſſe, ut cuique ſui ordinis viros tueri mos eſt, conjecturam facio, proindeque in ſe Philippi arma, qui Theſſalis contra eoſdem Tyrannos opitulabatur, concitaſſe, ac nonnihil bello pertentatum, ut à ferenda hoſtibus ope abſtineret, non longè abeſt à vero. Redeo nunc ad Illyrios, Pæonas, atque ipſum Arymbam.

[r] *Diod. lib. 16.*

Illyrium Regio Macedoniæ contermina ab Oriente, , Pannoniæ à Borea, modò latiores, modò anguſtiores fines obtinuit è ſuorum Regum ſtrenuitate, aut incuriâ; ab Illyrio Cadmi nomen accepit, qui Thebis cum Harmonia uxore ad Enchelienſium terram progreſſus, ab iſtis, Oraculi monitu, dux in eo bello eligitur, quod cum ejuſdem Regionis populis gerebant. Victor, provinciæ potitur, Enchelienſium voluntate, eamque Illyrium dixit ab Illyrio, quem ibi habuit ab Harmonia conjuge [s]. Illud gens incoluit ferociſſima, quæ ſæpius Græcos, ac Romanos exercuit.

[s] *Apollodor. lib. 3.*

Pæones qui populi fuerint, quaſque obtinuerint ſedes, Dario apud

He-

Herodotum [t] explicant Pigres, & Maſtyres fratres, qui auditâ Regis in Græciam expeditione, ad incundam ejus gratiam, rati ſic poſſe Pæonibus cum Imperio præfici, Sardis ſe contulerunt, aditumque ſibi ad Regem aperiunt ſagaci quodam conſilio. Tempus capiunt, quo Rex extra Urbem commoraretur; Tunc Sororem ſecum adductam ante illius oculos aquatũ mittunt, equum ſiniſtrâ ducentem, dextrâ nentem, capite vas aquæ plenum geſtantem. Tantâ mulieris ſtrenuitate commotus eam ad ſe jubet adduci; ſequuntur fratres, qui rem ita eventuram in animum induxerant; quærentique ipſorum Patriam, atque inſtituta, quibus mulieres ſuas in hujuſmodi præclaros mores formarent, reſpondent, ſe Pæones eſſe, ad Strymonem fluvium haud procul ab Helleſponto habitare, à Teucris oriundos, laborum patientiſſimos, quibus ferendis pares vel ipſas fœminas conſpexiſſet. Darius gentis virtutem admiratus, juſſit Megabyzo, qui pridem cum exercitus parte ſolverat in Europam, ut quantacumque illa eſſet, armis domitam in Aſiam tranſmitteret; eam ſe velle Regno ſuo, præſidio, atque ornamento eſſe. At cum ad Pæones hæc Regiæ voluntatis fama permeaſſet, ne cogerentur Patriam ſuam deſerere, cuncti expeditis armis Megabyzo occurrunt. Sed ille militari uſus calliditate, circumducto exercitu, illorum oppida militibus vacua occupavit. Hi conjugum, liberorumque deſiderio revocati, ſe Ducis imperata facturos receperunt. Itaque in Aſiam univerſa ea Natio tranſportata Phrygiæ partem incolendam obtinuit. Ariſtagoras deinde Mileti Tyrannus cum à Dario defeciſſet, & unà ſecum Jonia, ut Perſarum Imperium debilitaret, fortiſſimæ genti naves, ac præſidium obtulit, ſi vellet antiquas ſedes repetere; quo conſilio avidiſſimè arrepto, factoque agmine ad mare contendit, conſcenſiſque triremibus in Patriam eſt reſtituta. Ibi non ſemel inimicitias adverſus Macedones exercuit, proſpero eventu, ſed à Philippo victa conceſſit in Macedonici Regni partem, nullâ deinceps fortunæ commutatione.

[t] *Herod. in Terpſ.*

Arymba Moloſſorum Rex, Olympiadis Philippi uxoris Patruus, ſi Pauſaniæ [u] credimus, aut Patruelis, ſi Juſtino [x]. Hæc à Pauſania refertur Epirotarum Regum ſeries, qua ad Arymbam pervenitur. Pyrrhus Achille genitus, finito Trojano bello haud in Theſſalam terram, ſibi patriam, ſed in Epirum venit, ubi Heleni Vatis monitu, qui per ea loca Imperium tenebat, ductâ conjuge Andromache, tres ex illa filios ſuſcepit, Moloſſum (unde nomen habuit Epiri pars, Theſſaliæ finitima) Pielum, & Pergamum. Variæ fratrum ſortes fuerunt, quas non eſt hujus loci commemorare; ſed, quod facit ad rem noſtram, Helenus moriens regnum Moloſſo reliquit, poſthabito Ceſtrino filio, quem ipſi Andromache poſt obitum Pyrrhi genuerat. At in regnum deinde ſucceſſit Pieli ſtirps, à quo Pielo per quatuordecim Sobolis gradus ad Tharypum Arymbæ patrem deducimur. Epirotæ unum Regem habuerunt uſque ad Tharypum, qui Regnum cum Alceta fratre partitus, Moloſſis imperavit. Alcetæ Neoptolemus filius, Tharypo Arymbas fuit. Reliquit Arymbas Æacidam, ſed hujus Regnum, Philippi Macedonis le-

[u] *Pauſ. in Atticis.*
[x] *Juſt. lib. 7.*

viri ſui viribus, obtinuit Alexander Neoptolemo genitus, quo in Lucania extincto, regnare cœpit Æacidas. Hic autem à Caſſandro, Macedoniæ habenas poſt magnum Alexandrum gubernante, prælio ad Œniadas victus, lætalique vulnere confoſſus, Epirum Alcetæ fratri ſuo natu maximo adminiſtrandam reliquit; at citò ſublatus eſt, à Civibus cum univerſa familia obtruncatus ob morum ferocitatem, Pyrrhoque datum imperium, Æacidæ filio; ad quem Italico bello, adductiſque in diſcrimen Romanis illuſtrem non abs re duximus, Epirotarum Regum ſeriem proferre. Cæterum Arymbas a. 3. Ol. 109. fato ceſſit [y].

y *Diod. lib. 16.*

16. Iterum hoc loco Theatralem pecuniam exagitat, ob quam inter Cives diſtributam dicit, Ærarium ab Athenienſibus effundi, quò lubenti animo feruntur. Nulla enim æquè gens, ut Romani, atque Athenienſes ludorum, ac ſpectaculorum curioſitate capti ſunt. Quod ſi, qui duo in ſingulos Cives oboli diſtrahebantur Theatri causâ, vectigalia Reipublicæ exhauriebant, & ea quidem vectigalia, ut ait in præſentia Demoſthenes, quæ maxima aliorum populorum æquarent, quis Ulpianum [z] audiet dicentem: ὁ γὰρ μισθὸς καθημερινὴ δόσις ἐστὶ χρημάτων, τὰ δὲ θεωρικὰ τῶν ἑορτικῶν ἐλάμβανον. *Merces eſt quotidiana pecuniæ diſtributio; Theatrales verò in ſtatis ſolummodo Feſtis accipiebant.* Profectò non graviſſimi, ut Orator frequenter clamat, ſed vix mediocris momenti fuiſſet argentum iſtud in paucos dies collatum, & Ærarium vix attigiſſet, nedum expilaſſet. Vide quæ nuper de hac ipſa re annotavimus.

z *Ulp. in orat. 3. Olynth.*

17. Declinat capitis periculum, ſi quis illud intendere voluiſſet. Nam, ut diximus, lex erat Athenis, capite illum plecti, qui à Theatro ad militares uſus pecuniam populo diviſam ludorum causâ revocare propoſuiſſet. Ait igitur, ſe iſtiuſmodi ſententiam nequaquam proferre; ſed cautè, quid inde mali contingat, quid boni evenire poſſit, ſi lex abrogetur, indicat, ut ſponte Plebs ipſa ad eam delendam inducat animum, quod poſtea, nec multis ab hinc annis, novimus effeciſſe.

18. Meritò quidem Theſſalorum fides in ſuſpicionem Philippo veniſſe poterat; atque iſte vereri, ne res novas agitarent animo, ac meditarentur. Nos enim Demoſthenes certiores facit, eos Regem, tuendæ libertatis ſpecie, pene in ſervitutem redegiſſe. Sic enim habet [a]: ἀλλὰ Θετταλίᾳ πῶς ἔχει; οὐχὶ τὰς πόλεις, ἢ τὰς πολιτείας αὐτῶν ἀφῄρηται, ἢ τετραδάρχας κατέστησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἔθνη δουλεύωσιν; *At quomodo ſe habet Theſſalia? Nonne urbes, earumque Reſpublicam delevit? Nonne quatuor conſtituit præfecturas, ut non ſolùm unaquæque Civitas, ſed ſingulæ gentes ſerviant?* Et alibi [b]: Καὶ τοι τοῦτ' τὸ πρᾶγμα, ἢ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα, Θετταλοὶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μίχρι μὲν ἰχθὺς, ἢ σφόδρα τὴν ἀγορὰν, ἢ τὸ κοινὸν ἄξιωμα ἀπολωλέκασι. Νυνὶ δ' ὅδε ἢ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται. Τὰς γὰρ ἀκροπόλεις αὐτῶν Μακεδόνες φρουροῦσι. *Et ſanè id rei, atque hujuſmodi æmulationes Theſſalis, Athenienſes, uſque adhuc, beriſcilicet, ac nudius tertius Imperium, communemque auctoritatem ademerunt, nunc verò jam & libertatem. Siquidem nonnullorum ipſorum arces Macedonico præſidio cuſtodiuntur.* Quid igitur eam gentem in tantas ad-

a *Demoſth. Orat. 1. in Philip.*

b *In Orat. de falſa leg.*

adductam calamitates contra Philippum non cogitasse credendum est, quem sibi tam gravem, ac pernicioſum experiebantur?

19. Theſſalorum perfidia malè apud Græcos audiebat, iique per hominum ora ferebantur veluti omnium proditores. Quamobrem non ſolùm hoc loco infidi ab Oratore nuncupantur, ſed in tertia quoque Philippica Athenienſium fidelitatem cum illorum comparat inconſtantiâ: ὑμᾶς μέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδένα προδόντα πώποτε τῶν φίλων. Θετταλοὶ δ' οὐδένα πώποθ' ὑπ' ἕνα, φησί. *Vos, Athenienſes, nullius unquam amicorum proditione fœdati eſtis; Theſſali, omnium.* At unde iſtiuſmodi rumor manaverat? Nam ſi Alevadas Theſſalorum tum temporis Tyrannos in medium adducamus, qui Xerſem ad perdomandam Græciam ſunt adhortati; non hi ſolùm eo ſe ſcelere obſtrinxerunt, at Piſiſtratidæ quoque, aliique. Si fœdus ab iiſdem cum Xerſe ictum? Quot Græcorum, ut aliàs retulimus, eodem fœdere ſe copularunt? Si ſæpius mutatam illorum, modò uni, modò alteri adhærentium, voluntatem? Quæ græcarum gentium, ut pariter jamdiu annotavimus, hanc profectò fabulam non luſit? Cur igitur communi cum tot aliis detenti crimine peculiarem infamiæ notam adepti ſunt? Duo ſanè patrarunt, quibus præcipuum ab Athenienſibus odium, præcipuum ab omnibus dedecus injerunt. Alterum, cum repudiatâ ab ipſis Athenienſibus Perſarum Societate, magnificiſque præmiis, Theſſali in Atticam Duces Mardonio fuerunt, irâ in Athenas, cunctamque illam regionem flagranti; neque ejus gentis magnanimitate, qua commune Græciæ bonum privatis ſuis utilitatibus prætulerat, commoti ſunt; nec Thebanorum exemplis, qui quamvis Medorum amicitiam complexi fuerant, Mardonium tamen ab inferenda nobiliſſimæ Urbi vaſtitate deterrebant [e]. Quo facinore Theſſali, qui prius Athenienſium familiaritatem coluerant, communi omnium odio, atque execrationis flammâ deflagrarunt. Alterum, cum a. 4. O. 80. pugnantibus ad Tanagram in Bœotia formidabili prælio Athenienſibus, ac Lacedæmoniis, Theſſali, dum manus dubio Marte conſeruntur, ab Athenienſibus tranſeunt in Lacedæmoniorum partes, qua de re Thucidides [d] audiendus eſt: ἦλθον δ' ἐς Θεσσαλῶν ἱππῆς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικόν, οἳ μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. *Advenerunt Athenienſibus jure Societatis Theſſalorum Equites, qui dum pugna committitur, ſe ſe ad Lacedæmonios tranſtulerunt.* Hanc Theſſalorum perfidiam ſilentio præterit Diodorus, dum prælium deſcribit, ſed paulò poſt luculenter indicat. Inquit enim, Myronidam Athenienſium Ducem, debellatis Phocenſibus, acceptiſque obſidibus, in Theſſaliam progreſſum, ἐγκαλοῦντα ἐπὶ τῇ γενομένῃ προδοσίᾳ, *eos de factâ proditione accuſaſſe* [e].

[e] *Herod. lib. 9.*

[d] *Thucid. lib. 2.*

[e] *Diod. lib. 11.*

20. Dum in iſta Demoſthenis verba mentis oculos intendo, video Theſſalorum morem, qui ſæpiùs inteſtinis Urbium, aut univerſæ provinciæ diſcordiis ſedandis, componendiſque, ſe ſe, ſuaſque res omnes claro cuipiam Viro, cui fiderent, adminiſtrandas committebant, ne partium alterutra dominaretur; felici aliquando, plerumque infelici eventu. Verùm ita ſunt mores hominum, ut Majorum inſtituta imitari

velint. Res quidem bene ceſſit Pharſaliis, nobiliſſimis Theſſaliæ populis, qua de re Xenophontem [f] audiamus: χρόνῳ δ' περὶ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐκ Θετταλίας ἀφικνεῖται πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων Πολυδάμας Φαρσάλιος· οὗτος δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Θετταλίᾳ εὐδοκίμει, καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει οὕτως εὐδόκει καλός τε, κἀγαθὸς εἶναι, ὥστε καὶ συνιόντες οἱ Φαρσάλιοι, παρακατέθεντο αὐτῷ μὲν ἀκρόπολιν, καὶ τὰς προσόδους ἐπέτρεψαν, λαμβάνοντα ὅσα ἐγέγραπτο ἐν τοῖς νόμοις, εἰς τε τὰ ἱερὰ ἀναλίσκειν, καὶ εἰς τἆλλα διοικεῖν. Κἀκεῖνος μὲν τι ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων τῇ τε ἄκρᾳ φυλάττων διέσωσεν αὐτοῖς, καὶ τἆλλα διοικῶν ἀπελογίζετο κατ' ἐνιαυτὸν &c. *Fortè per id temporis* (circa initia Bœotici belli) *ad Lacedæmoniorum Rempublicam venit Polydamas Pharſalius. Hic & apud reliquos Theſſalos honeſtâ famâ fruebatur, & in ſua Civitate adeò ornatus, ac bonus habebatur, ut diſſidentes inter ſe Pharſalii, apud ipſum arcem depoſuiſſent, commiſiſſentque publicos redditus adminiſtrandos; decreverant etiam, iis illum juxta leges uti in rem ſacram, alioſque ſumptus. Et ſanè hac pecuniâ cuſtoditam arcem, Civibus conſervavit, & ſingulis annis rationem retulit adminiſtrationis ſuæ &c.* Benè quoque Theſſalis ceſſit, cum ſe ſe, ſuaſque res gubernandas tradiderunt Jaſoni Pheræo an. 2. O. 102., de quo ſic loquitur Diodorus: [g] Ἰάσων ὁ Φεραῖος, ἡγεμὼν αἱρεθεὶς τῆς Θετταλίας, καὶ δικαίως ἐπιεικῶς ἄρξειν ἅπαντας ὑποτεταγμένους ἐδολοφονήθη. *Jaſon Pheræus, quem Ducem ſibi Theſſali elegerant, ac moderatè imperio ſuo uti videbatur, dolo peremptus eſt.* At non bene ſibi eveniſſe putabant, quod vectigalia, & urbes aliquot Philippo credidiſſent, à quo cuncta hæc repetere cogitabant. His enarratis, nunc ipſa res admonet, ut ne Theſſaliam ſilentio prætereamus.

[f] *Xenoph. de reb. Græc. lib. 6.*

[g] *Diod. lib. 15.*

Hæc igitur provincia prius variis nominibus, & ab Homero Pelaſgia nuncupata, Theſſalia demum dicta eſt à Theſſalo Æmonis filio, ut Straboni placet, vel Jaſonis, & Medeæ, ut Diodoro [h]. Mari alluitur ab Oriente; Macedoniam habet à Borea; ab Occidente, ac Meridie Epirum, & Phocidem. Eam tamen Herodotus [i], ut hinc dicto ſuo fidem adſtruat, montibus circumdat; ſcilicet ad Orientem Solem Pelio, & Oſsâ; ad Occidentem Pindo; ad Septemtrionem Olimpo; ad Meridiem Othri, cum tamen ex ea parte, qua Eubœam reſpicit, mare apertis campis contingat. Verùm enimverò, niſi undique montium jugis clauſiſſet, corruiſſet fabula, quam ex antiqua Theſſalorum memoriâ repetit, ſcilicet omnem quaquaverſum regionem illam Penei interfluentis aquis inundaſſe, ac Neptuni beneficio, terræmotu nimirum, ut Sapientes interpretabantur, Pelio monte ab Oſſa diviſo, aquas in mare labi potuiſſe, è ſtagnoque Theſſaliam emerſiſſe. Quod (ſi à Tempe, ut n. 16. retulimus, minimâ ejuſdem Theſſaliæ parte ad omnem regionem, in qua & colles aliquot ſe extollunt, & ad mare non parum aperta eſt, transferatur) à vero longè alienum eſſe nemo inficiabitur, irridebitque Xerſis dictum, quo ſe illam poſſe, occluſis Penei faucibus, aquis obruere jactitabat. Narrat quidem Ariſtoteles Pyrrhæ, ac Deucalionis ætate tantam aquarum vim, pluviis collectam, ſeſeque extollente Bœbeide lacu, repente eam planam, ac plerumque depreſſam terram occupaſſe,

[h] *Strabo lib. 9. Diod. lib. 4.*

[i] *Herod. in Polym.*

paſſe, ut Incolarum plures abſumpſerit; reliquos in juga montium cum geminis illis aſcendiſſe, unde Poetæ reparati hominum generis fabulam acceperunt. Theſſalia diverſos populos habuit, unumquemque ſuis legibus, ſuiſque inſtitutis viventem. Lariſſæi, Pharſalii, Paraſii, Grannonii, Piraſii, Gyrtonii, Pheræi à Thucidide [1] recenſentur, qui, ſuos quique Imperatores ſequuti, ex vetuſta ſocietate in bello Peloponneſiaco auxiliatum Athenienſibus venerunt; gens armis idonea, quæque ſæpius finitimos Populos moleſtiis affecit, & facilè ad Græciæ principatum aſpirare potuiſſet, ſi minus inteſtinis diſcordiis laboraſſet; ſiquidem equitatu omnem ſimul Græciam ſuperavit, ut alibi referetur. Fuit etiam veneficiis infamis, Medeæ ſcientiâ, atque exemplo. Quamobrem apud græcos, latinoſque Poetas frequenter magicas artes Theſſalica Mulier exercet. Nunc regio non minus à veteri gloria, quàm à nomine deceſſit, atque *Jamna* nuncupatur.

[1] *Thucid. lib. 2.*

21. Non ſolùm ob veteres cauſas, quas num. 42. Orat. de Claſſibus enumeravimus, alieno erant animo Thebani ab Athenienſibus; at recepta jam vulnera exaſperabat Phocenſe bellum, in quo nunc ipſi Athenienſes arma contra eoſdem Thebanos geſtabant, Phocenſibus jure ſocietatis auxiliati. Proinde nil mirum, ſi Demoſthenes eos promptè, alacriterque ſe ſe contra Rempublicam cum Philippo conjuncturos affirmat.

22. Initium, & cauſam Phocenſis belli jamdudum deſcripſimus, exitum ſuo loco dicemus. Nunc ſatis fuerit indicare, ſæpius eam gentem Theſſalos, Bœotoſque concidiſſe, ſæpius invicem victam, ac demum hoc tempore adeo debilitatam, ut vix Athenienſium, aliorumque Sociorum viribus ſe ſuſtineret.

OLYNTHIACA SECUNDA.

IN ARGUMENTUM.

1. IN tantis Hiſtoriæ tenebris certum veritatis lumen inſpicere haud facile quidem eſt. Diu vexatos hoc tempore Olynthios novimus à Philippo, eoſque pluribus prœliis perculſos, tandem in urbe concluſos tuendis mœnibus operam dediſſe ſuam. Novimus etiam poſtulatum, datumque periclitanti Urbi ab Athenienſibus auxilium, idque, ſi Philocoro credimus, tripartitò; iſtaque omnia paucis menſibus confecta; atque hoc temporis ſpatio ter Demoſthenem pro Olynthiis ad Populum oraſſe, ut num. 1. & 2. Olynthiacæ primæ proſequuti dicendo ſumus. An verò ad inflammandos Civium animos, ut promiſſam non differrent opem, vel ut ipſis denuo auxiliarentur, vel alia quapiam de cauſa tres iſtas Conciones habitas fuiſſe, non ſatis percipi cogitando poteſt. Mihi tamen prior ſententia propiùs abeſſe à vero videtur, cum propter

pter [a] Libanii id afferentis authoritatem, qualiſcumque illa ſit, non quidem nullius pretii; tum quia perſuadere mihi nequeo, ſi ſemel collatum fuiſſet auxilium, ejus nullam à Demoſthene mentionem fieri, cum rurſus hac Oratione mittendum quæreret, ac non potius totum fuiſſe in novæ demoſtranda opis ferendæ neceſſitate. Accedit, quod iſthæc Oratio multùm verſatur in elevandis Philippi viribus, indicatque Athenienſium metum; quo metu, facilè opinor, eos deterritos ire ſuppetias retardaſſe, ut in argumento explicavimus.

[a] *Liban. in argum. hujus Orat.*

1. Theſſalorum, Thebanorumq; ſocietate Philippus hoc tempore fruebatur, quorum Copiis ad profligandum Theſſalicum bellum uſus fuerat, ac Phocenſe nunc proſequebatur. Thebani manebant in fide, magnificis promiſſis illecti. Theſſalis autem inferendæ iiſdem ſervitutis ſuſpicionem moverat, quare Pheras, ac Vectigalia ab ipſo repetere decreverant, prohibebantque mœnibus Magneſiam communire, ut mox annotavimus. Itaque Orator non immerito aſſerit, Regem Sociorum viribus, Theſſalorum nempe ingentibus, præſtantiſſimiſque, deſtitui.

IN ORATIONEM.

3. CUm Urbes dicit ab Athenienſibus amiſſas, ac modò pro derelicto habitas, Amphipolim intelligit, Pydnam, Potidæam, Methonem, totque alias in Thracia, quas jampridem à Philippo occupatas narravimus. Cum occaſiones, ac bellorum Socios, Olynthios habet ob oculos, qui Oratori videntur deſeri, ſi non promptè, validèque ſubſidiis magnis eos fulciat Reſpublica.

4. Olynthiorum ſocietas, cum tanti eſſet momenti ad Thraciæ, Macedoniæque res moderandas, vehementer à Philippo, atque Athenienſibus expetebatur, ut jam retulimus. Quod quamvis ita ſe haberet, exponit hoc loco Demoſthenes (quod eo tacente ignoraretur) eoſdem Olynthios non ſolùm præponere Athenienſes Philippo voluiſſe, ſed ultro miſsâ Legatione ipſorum ſibi familiaritatem conciliandam curaſſe. Nec minus certiores nos facit, eoſdem Athenienſes Macedonis calliditate deceptos eam repudiaſſe. At qua calliditate deceptos? Geminâ videlicet promiſſione, cum reſtituendæ Amphipolis, qua de re plura loquuti ſumus num. 35. Orationis 1. contra Philippum, tum ſervandæ arcanæ illius conditionis, de qua olim occultè inter ſe convenerant, & quæ jam cœperat in vulgus ſpargi (ſic enim hujuſmodi verba intelligenda eſſe putavimus in Notis Criticis, atque ita ab alio doctiſſimo Viro intellecta fuiſſe vidi). At maximæ difficultatis eſt, quænam occulta iſta conventio fuerit, enucleare. Wolfio hæret aqua. Eſt qui reputet, Regem poſt captam Amphipolim ſubmiſsâ voce Athenienſibus dixiſſe, modò ſe illam non reddere, ne initæ cum ipſis amicitiæ ſuſpicionem moveat, præcipuè Thracibus; mox tamen reſtituturum. At bonâ veniâ, quid eſt, quod Urbem illam palàm promittere non reformidaverit, metu tradere detineatur? Aut quî timeat exiſtima-

ſtimari Athenienſium amicus, quos hoc ipſo expugnatæ Amphipolis tempore ſummis injuriis afficiebat, ereptâ iis Pydnâ, Potideâ, Methone? Aut qui denique bene apud Thraces audire velit, quos jam tum ſecum ipſe decreverat armis conterere, ac labefactare? Quæ igitur noſtra erit opinio? Puto quidem me non longè à veritate aberrare, ſi cenſeam, ea occultè Philippum Athenienſibus promiſiſſe ann. 2. Ol. 105., cum ad confirmandam [b] cum ipſis pacem Legatos Athenas miſit, quæ deinceps Reipublicæ Legatis a. 2. O. 108. ſe facturum confirmavit; Theſpias nimirum, Plateaſque inſtauraturum, oppreſſurumque Thebanos [c]; quibus promiſſis eos tunc denuo decepit, ut ſuo loco dicemus. Id ſanè ſuadet & harum rerum utilitas, qua ſolùm retineri Athenienſes poterant ab ineundo cum Olynthiis fœdere (nihil enim magis optabant, quàm ejuſmodi rerum compotes fieri, ut ſæpe ſæpius Orator admonet); & arcani neceſſitas, quod in iis promiſſis debuit intercedere; & eorumdem promiſſorum confirmatio in altera enarrata Legatione. Verùm, dicet aliquis, nemo credet Philippum iterum fucum facere voluiſſe iiſdem pollicitationibus, quas antea dolo malo non ſolverat. At nemo pariter hac difficultate deterrebitur, ſi diligenter animadvertat, hoc poſteriori tempore Legationem Athenienſes miſiſſe, ut pacem à Rege obtinerent, de cujus conditionibus cum conveniſſent, quicquid hiſce regiæ liberalitatis accederet, expendendum non erat. Deinde ſi fides haberi non debuiſſet; haud minus iſtis, quàm cæteris quibuſcumque pollicitationibus haberi debuiſſet. Rem dubiam proponimus, nec aliter in tanto veterum monumentorum ſilentio fieri poteſt.

b *Diod. lib. 16.*

c *Demoſth. Orat. de fal. Legat. & alibi.*

5. Philippo non ſatis fuit, fraude Athenienſes ab Olynthiorum fœdere dimovere, ſed illicò ſeſe cum iſtis conjunxit, traditâ Pydnâ, promiſsâque Potideâ, ut num. 5. enarravimus ſuperioris Orationis, & alibi. Profectò qui rem ita gerunt, Stoicos non audiunt, honeſtatem utilitati præferentes.

6. Lycophron Pheræorum Tyrannus, de quo ſuo loco verba fecimus, cum par non eſſet Theſſalorum, ac Philippi viribus ſuſtinendis, cum Phocenſibus fœdere ſe coniunxit, ab ipſis libenter exceptus, cum ejus pariter auxilio ad repellendos Thebanorum impetus indigerent. Tyrannus magnis fœderatorum Copiis Onomarco Duce ſublevatus eſt, quare ii prius conterendi erant, ſi quis Theſſalos vellet in libertatem vindicare. Hanc ferre belli molem Philippus recepit; ter acie conflixit, bis victus, tertiò eâ felicitate, ut Phocenſes omnino everterit, omnemque proinde ſpem Lycophroni ademerit Imperii retinendi [d]. Huc igitur collimant Demoſthenis verba, quæ nunc expendimus. Quod verò ait de promiſſione Theſſalis factâ concedendæ Magneſiæ, non parvam habet difficultatem. Ea ſiquidem nobilis Theſſaliæ pars nequaquam Macedonum erat, cum Philippus ad Regnum pervenit. Quis enim credat potentiſſimam gentem, quæ Macedoniam dicto ſuo audientem habuerat, tuliſſe unquam, ut provinciæ pars eo tempore in eorumdem Macedonum eſſet poteſtate, quo iſti afflicti, ac debiles, pedibus Finitimorum omnium

d *An. 4. O. 106. Diod. lib. 16.*

protererentur? Eam quidem Philippus obtinuit, poſtquam Pheras, ejectis Tyrannis accepit, ut nu. 16. ſuperioris Orationis non levibus ducti conjecturis exiſtimavimus. Verùm tunc jam Theſſalos hujuſmodi promiſſo, cujus Orator meminit, ſibi devinxerat; ſuſcepit enim cum Phocenſibus bellum, antequam illius regionis potiretur. Quæ cum ita ſe habeant, puto Regem hanc ſuam promiſſionem eò retuliſſe, ut in ſe reciperet, Tyrannos è Theſſalia everſurum, ex eorumque manibus Magneſiam erepturum, daturumque Theſſalis, ad quos pertinebat. Facit pro hac ſententia verbum παραδόσειν, quod uſurpat Demoſthenes, cujus ſignificatio eſt *tradere*, non *reſtituere*. Cæterum non ſolùm ille ſibi Theſſalos conciliavit memoratis promiſſionibus, ſed, quod magis expetebant, depulſis Tyrannis, ut non ſemel jam diximus. Tanta verò fuit hujus inter eos conciliatæ familiaritatis apud Græcos admiratio, ut de illa ſic Iſocrates [e] ſcribat: Οὐ Θετταλοὺς μὲν τοὺς πρότερον ἐπάρξαντας Μακεδονίας, ὕτως οἰκείως πρὸς αὑτὸν διακεῖσθαι πεποίηκεν, ὡς ἑκάστους αὐτῷ μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύειν, ἢ τοῖς συμπολιτευομένοις; *Nonne Theſſalos, qui prius Macedoniæ imperaverant, ſibi adeo familiares reddidit, ut ipſorum ſinguli ei magis fiderent, quàm iis, quibuſcum Rempublicam adminiſtrabant?*

[e] Iſocr. tom. Philip.

7. Nemo ex hoc loco reputet, Philippum Theſſaliam in ſuam ditionem redegiſſe. Id enim nequaquam accidit. Sed partim ſuæ potentiæ metu, partim collatis beneficiis, partim Pherarum, Magneſiæ, Pagaſarumque uſurpatione injecto provinciæ fræno, eam gentem dicto ſuo audientem habuit, ſuæque addictam voluntati. Enimvero Potentiorum patrocinium, ſi præſertim finitimi ſint, & deſiderio imperandi teneantur, prope abeſt à dominatu. Siquidem ipſorum eſt πειθαναγκη, quæ vix ab imperio differt. Huc igitur ſervitutis vox referri debet, qua nunc Demoſthenes utitur.

8. Theſſalia, ut diximus num. 20. Olynthiacæ primæ, in multos populos, quos pariter enumeravimus, dividebatur, ſingulos ſuis legibus, ſuiſque inſtitutis Rempublicam adminiſtrantes. Hi erant, ut agendi fine, ita & conſiliis diverſi; proinde ipſorum alios, miſsâ Legatione, ad agendum; alios ad mutandam de Athenienſibus ſententiam incitari monet Orator, ut omnes contra Philippum conſpirent. Qui verò hunc locum intelligit de Alevadarum, ac Tyranni Lycophronis partibus, de quibus jamdudum mentionem fecimus, errare mihi profectò videtur. Nam huic Pherarum oppreſſori nemo niſi vi, aut metu adactus favebat; & ipſe jampridem è Theſſalia deceſſerat exul, ac profugus.

9. De Pagaſis à Macedone occupatis, quo tempore, quibus artibus, quave occaſione abundè loquuti ſumus num. 77. Oratione 1. contra Philippum.

10. De Magneſia pariter, iiſque omnibus, quæ ad ejus à Macedone uſurpationem pertinent, plurima fecimus verba num. 16. ſuperioris Orationis, quò benevolum Lectorem remittimus, ne, quod eſt in proverbio, actum agamus. Attamen nobis adhuc non licet, ex hoc loco pedem referre; gravis enim ſeſe explicanda offert difficultas. Diximus

num. 20.

num. 20. laudatæ primæ in Philippum Concionis, Theſſalos hujus Regis beneficio devinctos, quòd à Tyrannis provinciam liberaverat, perpetuâ illum benevolentiâ, ejuſque filium Alexandrum fuiſſe proſequutos. Id autem quo pacto congruit cum hoc Demoſthenis dicto, unde inimica hujus gentis in Philippum voluntas oſtenditur? Statuerant enim ab ipſo Pagaſas, Magneſiam, ac Vectigalia repetere. Eſt qui dicit, Poliænum Theſſalorum animos contra Regem ſolicitaſſe, plurimoſque ab illo abduxiſſe. Commodùm hinc aſſignat Partium uni benevolentiam, alteri cum ipſo Rege inimicitias, atque ita ſe conciliaſſe arbitratur Demoſthenem cum Diodoro, quorum alter infenſos Philippo Theſſalos, alter benevolos refert. Verùm ad expediendam difficultatem id nihil proficere mihi videtur. Diodorus enim, ut mox recenſuimus, univerſam eam gentem Regi fidam, Demoſthenes univerſam pariter infidam nuncupat. Quam igitur aperiemus viam rei componendæ? Hanc equidem, quam dicere inſtituo, idoneam puto. Theſſalos expulſis Tyrannis ſibi Philippus demeruerat; irritaverat deinde, in ſuam poteſtatem redactis Pheris, Pagaſis, Magneſiâ, Vectigalibus; aut ſaltem, cum id oraſſent, non reſtitutis. Cur non putandum, ipſis denique obſequutum iterum ſibi devinxiſſe? Alexander, ſi Diodorum [f] audiamus, ſtatim à Patris obitu *πρώτους Θετταλοὺς ὑπομνήσας τῆς ἀρχαίας ἀρ' Ηρακλέους συγγενείας, καὶ λόγοις φιλανθρώποις, ἔτι δὲ μεγάλαις ἐπαγγελίαις μετωρίσας ἔπεισε τῷ παραδόντι ἡγεμονίαν τῆς Ελλάδος αὐτῷ συγχωρῆσαι, καὶ τῆς Θετταλίας δόγματι* &c. *Τοὺς δ' Αμβρακιώτας διαφθεγξάμενος, καὶ φιλανθρώπως ὁμιλήσας, ἔπεισεν αὐτοὺς βραχὺ φροντίσαι τῶν μέλλοντα ὑπ' αὐτοῦ δίδοσθαι μετὰ προθυμίας ἀπονομίαν, primùm Theſſalis, in eorum memoriam revocatâ veteri ſuâ cum illis ab Hercule cognatione, humaniſſimis verbis, magnificentiſſimiſque promiſſis perſuaſit, ut communi Theſſaliæ decreto, totius Græciæ Imperatoris munus, quod Patri dederant, ſibi concederent &c. Ambraciotas quoque ſuâ, & Legatorum voce lucratus eſt, ſuadendo, libertatem, in quam paulò ante illi ſe aſſeruerant, ſe cum animi alacritate daturum ſtatuiſſe.* Quod ſi tum temporis fuiſſent in Macedonum poteſtate Pheræ, aliaque nuper expreſſa, quis credat aut Alexandrum, cum tam vehementer, tantiſque officiis optaret inire à Theſſalis gratiam, iis illa, ut Ambraciotis ſuam libertatem, non obtuliſſe? aut ab iiſdem Theſſalis non fuiſſe poſtulata, cum avidiùs appeterent? & ſi reddere detrectaſſet, cur ipſos pariter ſuam Regi benevolentiam, quæſitumque decretum non denegaſſe? Igitur par eſt reputare, illa pridem in hujus gentis ditionem rediiſſe, atque hinc vice ſuâ novum in Philippum, atque Alexandrum ejuſdem gentis amorem dimanaſſe.

[f] Diod. lib. 17.

11. Antequam huic loco illuſtrando navemus qualemcumque operam noſtram, admonere lubet, apertam eſſe horum verborum ſententiam, Macedones videlicet aliquid potuiſſe, Athenienſibus conjunctos, adverſus Olynthios; & Olynthiis, adverſus Potidæam. Sic enim habent: *Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις, καὶ ἀρχὴ ἐν μὲν προθύμοις μέρει ἔστι τις ὠφελεῖν· οἷον ὑπῆρξε πρὸ ὑμῶν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ολυνθίους. Πάλιν αὖ πρὸς Ποτίδαιαν Ολυνθίοις*

ἐφάνη τῶν συμμάχων. *Omnino Macedonum vis, atque Imperium, ſi pars ſit, & additamentum, atque alteri accedat, aliquid eſt non parvum*; *veluti aliquando fuit vobis, Duce Timotheo, contra Olynthios; rurſus Olynthiis contra Potidæam utraque ipſorum potentia patuit quidpiam poſſe*. Id enim ad verbum ſignificat locus iſte. At contra apertam non eſſe Hiſtoriam, quæ iiſdem verbis exprimitur. Tacent enim Græcorum Annales, Timothei auſpiciis Olynthum ab Athenienſibus captum; & ſanè facinus adeò illuſtre, quantum fuiſſet, potentiſſimam Civitatem in deditionem accipere, reticendum non erat. Attamen id eveniſſe negari nequit, cum quod de profligatis ſolùm à Timotheo Olynthiis Demoſthenes habet, ad ipſos armis perdomitos palam referat Cornelius Nepos in Vita ejuſdem Imperatoris: *Multa hujus ſunt*, inquiens, *præclara facta, ſed hæc maximè illuſtria; Olynthios, & Byzantios bello ſubegit*. Quærendum igitur, quo tempore, quave occaſione potuerit id perfici, ne Veterum monumenta diſſidiis inter ſe proſcindantur. Ad quod inveniendum idoneam ſternemus viam, ſi huic inveſtigationi quæſtionem temporis coniungamus, quo tunc Macedonum Reges cum Athenienſibus amicitiam geſſere. Timotheus igitur bis in Thraciam cum Reipublicæ Copiis profectus eſt. Semel a. 3. O. 101., cum regnabat Amyntas in Macedonia. Iterum a. 1. O. 104., cum eidem Regno Perdiccas moderabatur [g]. Hac alterâ vice nihil hujuſmodi factum eſt, ſiquidem tantùm abeſt, ut Timotheus ſe ſe cum Perdicca adverſus Olynthios conſociaverit, quin iſte quinque, quibus Regno præfuit, annis ab an. 4. O. 103. ad an. 1. O. 105. perpetuas habuit cum Athenienſibus inimicitias, ut Æſchines [h] refert ſe Philippo dixiſſe: Καὶ πάλιν ὡς Περδίκκας εἰς τὴν ἀρχὴν κατεσὰς, ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως ἐπολέμησε τῇ πόλει, ἡ τὴν ὑμετέραν, ὑδικημένων ὑμῶν, φιλανθρωπίαν λέγων, διεξῆει, ὅτι κρατοῦντες τῷ πολέμῳ Περδίκκαν, Καλλισθένης Ἀθηναίων ἡγεμὼν, ἀνοχὰς πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο, ἀὶ τινος προσδοκῶντες ὀφ' ὑμῶν τεύξεσθαι. Καὶ τὴν διαβολὴν ταύτην ἐπιφερόμην διαλύειν διδάσκων, ὅτι Καλλισθένην ὁ Δῆμος ἀπέκτεινεν, ὑ διὰ τὰς πρὸς Περδίκκαν ἀνοχὰς, ἀλλὰ δι' ἑτέρας αἰτίας. Καὶ πάλιν ὑπ ὦκνον κατ' αὐτὸ λέγειν, φιλίππῳ ἐπιτιμῶν, ὅτι τὴν ἐκδοχὴν ἐποιήσατο πρὸς τὴν πόλιν τὸ πολέμου &c. *Atque iterum, at Perdiccas Regnum conſequutus, bellum pro Amphipoli cum Republica ſuſcepit; commemoratâque veſtrâ, quamvis iniuriis affecti fuiſſetis, humanitate, narrabam vos bello victores, Duce Calliſtene, inducias cum Perdicca feciſſe, ſemper expectantes, nonnihil veſtri juris compotes fieri. Conabar quoque eam diſſipare calumniam, qua Populus Calliſtenem occidiſſe ferebatur ob factas cum Perdicca inducias, non ob aliam qualemcumque cauſam. Nec rurſus verebar præſentem Philippum inſimulare, ac reprehendere, quod ingerendo contra Rempublicam bello fratri ſucceſſiſſet*. Quod cum ita ſe habeat, ad primam in Thraciam Timothei expeditionem cogitationem adducamus neceſſe eſt. At duplex obſtat difficultas. Prima in eo verſatur, quod cum ann. 1. O. 100. Lacedæmonii ab ipſo Amynta evocati, communi cum eo ſententiâ, copulatiſque viribus poſt diuturnum bellum, ut diximus num. 3. poſtremæ Orationis, Olynthum ſubegerint; Nunc adverſus

[g] *Hæc omnia Diod. lib. 15.*

[h] *Æſch. Or. de fals. Legat.*

ſus eoſdem Lacedæmonios ſecum ſocietate coniunctos Regem Athenienſibus reconciliatum eamdem Urbem invadere, non facilè credi poſſit. Deinde videtur à veritate non parum abeſſe, Timotheum potuiſſe hoc ann. 3. Ol. 101. tantam ac tam potentem Civitatem reddere ſibi obnoxiam, cum fas ei non fuerit longo tempore in Thracia commorari; quippe priuſquam ferret Corcyræis auxilium, quo nomine Athenienſes eum Claſſi præfecerant, privato ſolùm conſilio in Thraciam excurſionem fecerit. Sic enim rem narrat Diodorus [l] Ἀθηναῖοι δὲ τὸν πάλαι μὲν ἀπεκάλεσαν Τιμόθεον τὸν Κόνωνος ἐπὶ βοήθειαν τοῖς Κερκυραίοις μετὰ νεῶν ἑξήκοντα. Οὗτος δὲ πρὸ τῆς συμμαχίας ταύτης πλεύσας ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ πολλὰς πόλεις ἐπὶ συμμαχίαν προσκαλεσάμενος, προσέθηκε τριάκοντα τριήρεις. *Athenienſes verò Timotheum rurſus miſerunt Corcyræis auxiliatum cum navibus ſexaginta. At ille priuſquam Sociis biſce opitularetur in Thraciam navigavit, multaſque ibi Urbes in Reipublicæ ſocietatem adduxit, triremes triginta Claſſi addidit.* Verùm eſt, quo hujuſmodi difficultatibus poſſimus ſatisfacere. Nam primùm retulimus memorato numero tertio, Amyntam diu ab Olynthiis omni injuriarum genere laceſſitum, Lacedæmonios in belli partem vocaſſe, ut in ejus manus eam traderent Civitatem, quam illi Macedonicis quoque armis domitam ſibi dumtaxat aſſeruerunt. Hinc nemo, arbitror, pernegabit, hac Regem commotum injuriâ, Lacedæmoniorum ſocietatem deſeruiſſe, atque inito cum Athenienſibus fœdere, qui quidem Græcos omnes contra ipſos Lacedæmonios ſolicitabant, curaſſe, ut Olynthus in eorum concederet poteſtatem. Neque id affero ſine gravi, luculentiſſimoque teſtimonio. Æſchines [l] enim Philippo affirmat, Amyntam ſummâ Athenienſibus coniunctum familiaritate è vivis ceſſiſſe: πρῶτον μὲν γὰρ πρὸς αὐτὸν διεξῆλθον τὴν πατρικὴν εὔνοιαν, καὶ τὰς εὐεργεσίας, ἃς ὑμεῖς ὑπῆρξατε Ἀμύντᾳ τῷ Φιλίππου πατρὶ, οὐδὲν παραλείπων, ἀλλ' ἁπάντα ὑπομιμνήσκων &c. Ἀφικόμενοι δ' εἰς τοὺς τόπους Ἰφικράτης μετ' ὀλίγων τὸ πρῶτον νεῶν, ἐπὶ κατασκοπῇ μᾶλλον ἢ πράγματος, ἦν πολιορκίᾳ τῆς πόλεως, ἐνταῦθ', ἵνα μοι ἐγὼ, μετεπέμψατο αὐτὸν Εὐρυδίκη ἡ μήτηρ ἡ σὴ, καὶ ὡς γε δὴ λέγουσιν οἱ παρόντες πάντες, Περδίκκαν μὲν τὸν ἀδελφὸν τὸν σὸν κατασήσασα εἰς τὰς χεῖρας τὰς Ἰφικράτους, σὲ δὲ εἰς τὰ γόνατα τὰ ἑαυτῆς θεῖσα παιδίον ὄντα, εἶπε, ὅτι Ἄμυντας ποτὲ τὴν τῶνδε παίδων τούτων, ὅτ' ἔζη, ἐγὼ ἐποιήσατο σὲ, τῇ δὲ Ἀθηναίων πόλει οἰκείως ἐχρήσατο. Ὥστε συμβαίνει σοι καὶ ἰδίᾳ τῶνδε παιδίων τούτων γεγονέναι ἀδελφῷ, καὶ δημοσίᾳ φίλον ἡμῖν εἶναι. *Cum in ea loca perveniſſet Iphicrates cum paucis primùm navibus ſpeculandi potiùs, quàm obſidendæ Urbis, (Amphipoleos) causâ: Illinc, dicebam ego, ipſum accerſitum miſit Eurydices Mater tua, tuumque fratrem Perdiccam, ut aiunt qui præſentes erant, Iphicrati in manus dedit, te verò ſuper ejus genua collocavit infantem adhuc, ac dixit: Amyntas Puerorum iſtorum pater, dum viveret, te veluti filium complexus eſt, atque Athenienſium uſus eſt familiaritate; fit igitur, ut privatim cum puerulis biſce fraternæ cognationis vinculo coniunctus ſis, & publicè nobiſcum amicitiæ.* Altera verò difficultas minus habet ſalebrarum. Nam facilè inducor, ut credam, Timotheum non parvam in Thracia moram feciſſe, ac Diodorum [m] audio dicentem: Τότε δὲ κατεπεφῶς τῆς πρὸς Κερκυραίων συμμαχίας, τὸ μὲν πρῶ-

[l] Diod. l. 15

[l] Æſch. Orat. de falſa Legat.

[m] Diod. ut ſupra.

πρῶτον ἀπέβαλε τὴν στρατηγίαν, τῷ Δήμῳ χαλεπῶς πρὸς αὐτὴν διατεθέντος. *Tum autem obſeriùs latam Corcyræis opem* Iphicrates *in ordinem redactus eſt, cum hanc tarditatem ægrè Populus pertuliſſet*. Non tamen puto, Timotheum Olynthum vallo cinxiſſe, ſiquidem diuturnioris temporis fuiſſet hoc pacto fortiſſimam Civitatem domare, ſed Macedonum ope ejus fines ingreſſum, Civium audaciam fregiſſe, atque in Athenienſium partes metu vaſtitatis adegiſſe. Non me fugit, eſſe, qui hæc Demoſthenis verba, quibus declarandis vacamus, in iſtiuſmodi ſenſum detorqueat; nimirum Macedonum arma nonnullius momenti eſſe, aliis conjuncta, ut accidit, cum Athenienſibus conſociata Potidæam ſubegerunt, quod etiam eveniſſe ait, Amyntâ Rege. At pace doctiſſimi Viri id longè diſtat ab Oratoris verbis, quæ ſatis per ſe ipſa patent; nec ratio temporis congruit. Quippe Timotheus Potidæam in poteſtatem recepit an. 1. O. 104. ἅμα δὲ τούτοις στρατευόμενος, Τιμόθεος ὁ Ἀθηναίων στρατηγὸς, ἔχων δύναμιν πεζικήν τε, καὶ ναυτικήν, Τορώνην μὲν, καὶ Ποτίδαιαν πολιορκήσας εἷλε. *Quæ dum ita geruntur, Timotheus Athenienſium Imperator, pedeſtribus, maritimiſque viribus inſtructus, Toronem, Potidæamque obſedit, in ditionemque* n *Diod. l. 15* *recepit*; ut Diodorus nos monet [n]. Amyntas autem hoc tempore fato ceſſerat. Obiit enim a. 3. O. 102.

12. De Potidæa ſatis, ſuperque loquuti ſumus nu. 14. Orat. 1. contra Philippum, ubi qua ratione, quove tempore à Philippo capta fuerit, annotavimus. Ad ejus Urbis fortunam, quam illic expendimus, id ſolùm addimus, quod in fine ſuperioris numeri recenſuimus, ac tunc ſilentio à nobis præteritum eſt.

13. Non ſemel Theſſalorum Tyrannos Lycophronem, ac Pitholaum, Philippi auxilio depulſos, dicendo peragravi, præſertim num. 15. ſuperioris Olynthiacæ. Nunc ſolùm addo, non ſine magnis laboribus negotium iſtùd confectum fuiſſe, hinc Macedone Theſſalos, illinc Phocenſibus Tyrannos magno exercitu erigentibus. Ultimo enim prælio, de quo loquutus ſum num. 2. Orat. 1. contra Philippum, quo prælio debellatum eſt, fuerunt in acie viginti Phocenſium peditum millia, quingentique Equites; Theſſalorum totidem peditatus, Equitum tria pariter o *Diod. l. 16.* millia [o]. Quamobrem non immeritò Demoſthenes dicit, hujuſmodi Copiis Macedonicas additamento ſolùm fuiſſe.

14. Puto Pezeteros non qualeſcumque milites fuiſſe, qui pedibus mererent; præſertim hoc loco, ubi peculiari quadam nominis, atque honoris ſignificatione eos Orator diſtinguit ab Exterorum, omnique aliorum militum globo. Idcirco vocem græcam retinui. Latinè ſonat *commilitones*, ut Harpocration, Suidas, Anaximenes in lib. 1. Philippicorum. Erat, opinor, ſelectorum bellatorum cohors, ab Imperatore ob fidem, virtutemque majori habita in pretio. Cujus rei vadem affero Euſtathium [p]: οἱ Πεζέτεροι, ſcribit, τάγμα τι αὐτοῦ στρατιωτικὸν, ὃν ἡ γραφὴ διάφορος. Οἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ψιλοῖς ἐγράφοντο κατὰ τοὺς παλαιοὺς στρατιῶται ὄντες τῷ μὲν μίαν πέζαν ἀπολωλεκότι, τῷ δὲ ἑτέραν χωλοί. Ἄλλοι δὲ τῷ παραλήψεσθαι διὰ δεσθόγγου ἔχοντα, ὡς ἐν πεζοῖς ἑταῖροι ὄντες τῷ ὄρχοντι, διὰ τὸ ἐν μάχῃ ἀπόλεκτον

p *Euſtath. ad Iliad. Δ.*

κατ'

κατ' ἀνδρίαν, ὁπόταν φασὶ, καὶ Δημοσθένης μέμνηται ἐν Φιλιππικοῖς. Ἡ μὲν τοι ἀναλογία γράφει τὸν προπαραλήγοντα, καὶ διὰ διφθόγγου τῷ λόγῳ τῷ προσάντερος, καὶ ὅμοιον. *Pezeteri Ordo & ipsi sunt militaris, quorum scribendorum forma diversa est. Tribus tenuibus è juxta Veteres conscribuntur, veluti sint milites altero armati pede, altero nudi. Qui diphthongum habent in penultima, sunt veluti Pedites Imperatori Socii propter eximiam virtutem in prælio, quorum Demosthenes, inquiunt, meminit in Philippicis. Attamen proportio diphthongum ponit in antepenultima, eâ ratione, qua in prosæteros, acsimilibus.* Eadem ferè habet Ulpianus [q].

[q] *Ulpian. in Enarrat. hujus Orat.*

15. Philippus maximas virtutes maximis vitiis inquinavit; sed usitato plerumque Regum more, multos habuit virtutum suarum laudatores, quorum vocibus ad eas confovendas incitaretur; nullos vitiorum objurgatores, qui medicinam medendis exhiberent. Ut cuncta paucis complectar, Vir belli, & pacis artibus clarissimus, at nimiùm ludis, vino, conviviis, vitæque deditus intemperantiæ. Quicquid Orator in illum nunc jacit, non utique maledicta, sed veræ sunt accusationes. Hominibus vini, stupri, scelerum plenis, non corpori, non suæ parcentibus ætati familiaribus utebatur, qui vel octingenti numero, plusquam decem bellatorum millium stipendia vorabant. Turpe quidem est horum meminisse; sed turpius foret, quæ agebant in memoriam hominum revocare. Ea latè prosequitur Theopompus apud Athenæum [r], ubi iisdem, quibus à Demosthene coloribus Philippus depingitur. At sub exitum vitæ mores mutasse, ac se ad meliorem frugem recepisse Diodorus est auctor, cujus verba operæ pretium est audire, ut saltem ex hac parte maximi Regis fama bene apud homines audiat. Cum igitur ann. 3. Ol. 110. Athenienses, Bœotosque ingenti prælio apud Chæroneam profligasset, extremamque plagam universæ Græciæ intulisset, intemperantiùs ludis, epulis, turpissimisque sodalibus se dedit, è quibus feliciter emersisse narrat his verbis Author Sicilienses [s]: λέγουσι δέ τινες ὅτι τὸ παρὰ τὸν πότον πολλὰ ἐμφορησάμενος ἄκρατον, καὶ μετὰ τῶν φίλων τὸν ἐπινίκιον ἄγων κῶμον, διὰ μέσων τῶν αἰχμαλώτων ἐβάδιζεν, ὑβρίζων διὰ λόγων τὰς τῶν ἀκληρούντων δυσχυίας. Δημάδην δὲ τὸν ῥήτορα, καὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ὄντα, χρήσασθαι παῤῥησίᾳ, καὶ λόγον ἀποφθέγξασθαι δυσάμενον ἀνασχέσθαι τὴν τῶν Βασιλέως ἀσέλγειαν. Φασὶ γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν: Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοὶ περιθέσης προσωπεῖον Ἀγαμέμνονος, οὐ τοῖς ἐκ αἰχμῆς φράττων ἔργα Θερσίτου; Τὸν δὲ Φίλιππον, τῇ τῆς ἐπιπλήξεως εὐτοχίᾳ κατανύξαντα, τοσοῦτο μεταβαλεῖν τὴν ὅλην διάθεσιν, ὥστε τοὺς μὲν σεφάνους ἀποῤῥῖψαι, τὰ δὲ συναπολυθέντα κατὰ τὸν κῶμον σύμβολα τῆς ὕβρεως ἀποσχέσθαι, τὸν δ' ἄνδρα τὸν χρησάμενον τῇ παῤῥησίᾳ θαυμάσαι, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντα πρὸς ἑαυτὸν ἀναλαβεῖν ἐντίμως. *Sunt qui dicunt, cum Philippus vino largiter epoto perlustraret in servitutem redactos, celebratoque cum amicis ob partam victoriam lascivo convivio, per medios servos incederet, contumelioseque exprobraret miseris ipsorum infelicitatem, Oratorem Demadem, tunc inter servos degentem, dicendi libertate usum, breviter ea Regi respondisse, quæ possent ejus refrænare petulantiam. Sic enim dixisse ferunt: O Rex, Tibi Fortuna personam imposuit Agamemnonis; Te verò non pudet, Ter-*

[r] *Athen. Cœna Sap. lib. 4. c. 10.*

[s] *Diod. l. 16*

sitem

ſitem agere? Ipſum autem eâ increpationis dexteritate commotum ita prorſus mores immutaſſe, ut coronas è capite abjecerit; adjuncta conviviis petulantiæ Inſignia depulerit; eumque Virum, qui liberum ſermonem adhibuerat, ſolutum ſervitutis vinculis, in admiratione, atque honore apud ſe retinuiſſe.

16. Calliam iſtum, hiſtrionem, artiſque muſicæ peritum, non alium exiſtimo ab illo, cujus his verbis meminit Suidas: Κάλλιας Ἀθηναῖος, κωμικὸς, υἱὸς Λυσιμάχου, ὃς ἐπεκλήθη Σχοινίων, διὰ τὸ χοιροτρόφου εἶναι παῖδα. Οὗ δράματα, Αἰγύπτιος, Ἀταλάντη, Κύκλωπες, Πεδῆται, Βάτραχοι, Σκολάζοντες. *Callias Athenienſis, comicus, Lyſimachi filius, qui Schœnion dictus eſt, quod patrem habuerit, ex junco funes plectentem. Ejus Comediæ ſunt, Ægyptius, Atalanta, Cyclopes, Vincti, Ranæ, Otioſi.* Huic enim congruit, quicquid acerbo animo de ſuo Callia dicit Demoſthenes. Remanent adhuc iſtarum Comediarum pauci verſus, nec inficeti, ut Cyclopum in Polluce [t], atque Athenæo [u]; Vinctorum in iiſdem, Diogene, Laertio [x], & Scholiaſte Ariſtophanis [y]; Atalantæ in Zanobio [z].

17. Denuo exagitandam ſibi proponit Athenienſium incuriam, qua Methoni, Pydnæ, Potidææ, aliiſque Thraciæ urbibus ſuppetias tulerant. Philippi in iis capiendis celeritatem, illorumque ſocordiam, dum longiùs, quàm par eſſet, deliberant, oſtendi, ubi de hujuſmodi locis aliquid à me dictum eſt. Quàm ſæpe ubicumque terrarum illud accidit: *Dum Romæ conſulitur, Saguntum expugnatur.*

18. Nullo negotio locus iſte Demoſthenis explicatur, ſi Diodorum Ducem ſequamur. Narrat enim, Thebanos à Lacedæmoniis oppreſſos, Cadmeam recuperaſſe, impetratâ ab Athenienſibus ope; ac depuliſſe oppreſſores ſuos. Deinde Legatos quaqua verſum ab iiſdem Athenienſibus miſſos, qui græcas Urbes ad excutiendum Lacedæmoniorum jugum adhortarentur, plures conſilium accepiſſe, quas inter Chium, Rhodum, Byzantium, Mitilenem; conſtitutoque Athenis communi Conventu, ſic inter ſe convenîſſe: πόλιν δ' ἐπίσης τὴν μεγάλην, τὴν μικρὰν μιᾶς ψήφου κύριαν εἶναι. Πάσας δ' ὑπάρχειν αὐτονόμους, ἡγεμόσι χρωμένας Ἀθηναίοις, *Urbes omnes, magnas æquè, ac parvas, unius unamquamlibet ferendi ſuffragii compotem eſſe. Cunctas pariter ſuis legibus vivere, ſed in re gerenda Præfectis uti Athenienſibus* [a]. Quid hac agendi magnanimitate illuſtrius excogitari poteſt? Pro græcarum gentium libertate arma expediſſe, nequaquam veritos, quæ tunc maximè vigebat, Lacedæmoniorum potentiam. Idem quoque ſentit Ulpianus [b] cujus iſta ſunt verba: Τὸν πόλεμον λέγει τὸν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, ὅτι Λακεδαιμόνιοι τὴν Καδμείαν κατέλαβον. Ἐν γὰρ τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ ὁρῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς Ἕλληνας ἀδικουμένους ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὑπέσχοντο αὐτοῖς ἐλευθερίαν, εἰ μεταστᾶεν μετ' αὐτοὺς, τῷ τότε τῷ λόγῳ ἠδυνήθησαν αὐτοὺς ἀποστῆναι. Ὡς δὲ κατορθώσαντες τὸν πόλεμον, ὕστερον τὴν αὐτοῖς χειρότητα ἠδίκουν τοὺς Ἕλληνας· ἀγανακτήσαντες ὑπὲρ τούτων οἱ Ἀθηναῖοι, ἐξήνεγκαν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων πόλεμον πρὸς Λακεδαιμονίους. Καὶ ἐκ τούτου ἐκλήθη ὁ πόλεμος ὁ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων δικαίων. *Bellum dicit pro Thebanis ſuſceptum, cum Lacedæmonii Cadmeam occuparunt. Etenim in Peloponneſiaco bello, cum Lacedæmonii intuerentur Græ-*

[t] *Pollux Onomaſt. lib. 7. c. 26.*
[u] *Athen. Can. Sap. l. 4. & 7.*
[x] *Diog. Laert. in Socr. l. 2.*
[y] *Schol. in Avibus.*
[z] *Zenob. Cen. 4 Prov. 67.*
An. 3. & 4. O. 100.
[a] *Diod. lib. 15.*
[b] *Ulp. in hunc locum.*

Græcos injuriis ab Athenienſibus affectos, iis libertatem promiſerunt, ſi in ſuas partes tranſirent, iſtoque illos ſermone ad defectionem illexerunt. Bellum igitur è ſententia geſtum eſt. Sed cum ipſi vice ſuâ pejùs Græcos haberent, doluit hoc Athenienſibus, bellumque Lacedæmoniis propter oppreſſorum damna intulerunt. Hinc autem bellum iſtud pro Græcorum jure ſuſceptum dicitur. Quod cum ita ſe habeat, & re verâ nullum aliud per ea tempora Athenienſium cum Lacedæmoniis certamen huic nomini aptari poſſit, quid agemus de Xenophonte, authore σύγχρονο, probatiſſimæque fidei? Hic enim, ut latiùs adduximus num. 10. Orat. 1. contra Phillpp., ſcribit, initiò non publicè, ſed privatim à quibuſdam Athenienſium opem Thebanis collatam; quin publicè fuiſſe improbatam, morte multato altero Ducum, qui ſuppetias ierant, altero aquâ, & igne interdicto. Miſſam deinde etiam publicè, ſed provocatâ prius ad bellum Republicâ, ut ibidem diximus; nec diu fœdus manſiſſe, quippe Athenienſes cum pactam pecuniam à Thebanis non recepiſſent, pacem cum Lacedæmoniis inſtaurarunt, quam tamen citò diſſolutam, iterum firmiùs compoſuerunt; quamobrem nequaquam pugnæ ad Leuctram, quæ mox commiſſa eſt, interfuiſſe. Poſtquam autem vehementer ibi perculſos, ac labefactatos Lacedæmonios renunciatum eſt, tunc ſolùm alacriter ad erigendas in ſpem libertatis græcas Civitates animum, ſtudiumque intendiſſe [c]. Profectò Scriptori tam accurato, qui rem ſuo tempore geſtam diligentiſſimè conſcripſit, fides negari nequit. Igitur de Sicilienſi Hiſtorico nihil laboro; & quod attinet ad Oratorem noſtrum, puto ſatis illi fuiſſe ad hanc ſententiam, quam expendimus, proferendam, quod verè Athenienſes, quamvis laceſſiti, opem Thebanis attulerint, pro ipſiſque eo bello pugnaverint aliquando; iiſdemque ſuam initiò ſalutem Thebanorum Reſpublica debuerit. Eſt deinde Oratoris, rem latiùs ornare verbis, atque augere.

[c] *Xenoph. de reb Græc. lib. 5. & 6.*

19. Notat tempus, non illud ſolùm, quo apertum cum Philippo bellum habebant Athenienſes; ſed omne, quo damna, atque injurias ab illo acceperant. Quocirca ne punctum quidem à veritate diſcedit, inquiens, Rempublicam otiosè primùm expectaſſe, quid aliis contra Regem ſuccederet, quive rei exitus foret. His autem verbis, veluti digito monſtrat acerrimas, periculoſaſque contentiones, quibus illum ab ipſo regnandi exordio Pæones, Illyrii, Thraces exercuerunt. Sequitur indicare tempus, quo Rex Thracias Urbes, vel Athenienſium præſidio munitas, vel eorum Socias occupavit, Phocenſes afflixit. Tunc enim cum Olynthiis, Thraciiſque Regibus contenderunt Athenienſes, cujuſnam intereſſet iiſdem Urbibus opitulari; & cum Lacedæmoniis; ad quos magis pertineret, eoſdem Phocenſes ope ſuâ confirmare. Demum incuriam vellicat, ſocordiamque Civium ſuorum, cum inducti ſpe promiſſæ Amphipolis recipiendæ, ac deterriti Macedonis felicitate, immobiles hærerent, atque ad agendum ancipites.

20. Quot Urbibus, quantaque Regionis parte deſpoliati fuiſſent Athenienſes, videre eſt n. 6. Orationis primæ contra Philippum.

21. Lampſacum clariſſima Bythiniæ Urbs ad Helleſpontum contra Callipolim ſita, à Lampſace puellâ indigenâ, ut Stephanus habet, nuncupata, vel ἀπὸ τῦ λάμπειν *à fulgendo*; quoniam Phocenſes, à quibus [d] a. 2. O. 31. conſtructa eſt, Oraculum conſulentes, quò pergerent Coloniam deducturi, reſponſum accepiſſe ferunt; conſiſterent, ubi primùm Sol iis fulſiſſet [e]. Ab Homero Laomedontia, & Pithya διὰ τὴν Πιτύων ἔχειν πλῆθος, *quia Pinus habet frequentes* [f] appellata. Optimo portu, & Cybeles templo clara fuit [g], nec minus Vini præſtantiâ, affluentiâque. Idcirco Themiſtocli, poſtquam ad Artaxerſem confugerat, potus nomine tradita fuerat: Μνημεῖον δ' ἦν αὐτῦ (Θεμιστοκλέους) ἐν Μαγνησίᾳ τῇ ἐπὶ τῇ Ἀσιανῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ταύτην γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος Βασιλέως αὐτῷ, Μαγνησίαν μὲν, ἄρτου, ἣ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τὸ ἐνιαυτῦ· Λάμψακον δ' οἶνου. ἐδόκει γὰρ πολυοινότατον τότε εἶναι. *Monumentum igitur ipſius* Themiſtoclis *in foro eſt Aſiaticæ Magneſiæ. Huic enim Regioni præfuit, conceſſâ illi à Rege Magneſiâ panis nomine, unde quinquaginta quotannis Talenta obveniebant; ac Lampſaco propter vinum, cujus tunc ea Urbs omnium feraciſſima reputabatur* [h]. Nec prætermittenda eſt ampliſſima laus, qua maximè à Tullio ornatur, dum Lampſacenum illud Verris diſcrimen, ac ſcelus deſcribit incredibili eloquentiæ vi: *Oppidum*, inquit, *in Helleſponto eſt Lampſacum, Judices, in primis Aſiæ provinciæ clarum, & nobile* [i]. Poſt bellum Perſicum profligatum, in Athenienſium ſocietatem conceſſit. Cum verò illuc veniſſet Dercylidas Lacedæmoniorum Dux, nullo negotio ſimul cum Abydo in ſuas partes adduxit ann. 3. Ol. 90., Peloponneſiaci belli ann. 21. Sed ſtatim è Coo inſulâ ad illam navigans oram Strombechides Athenienſis cum quatuor, & viginti navibus, Urbem mœnibus deſtitutam recuperavit, publicatis dumtaxat ſupelectile, ac Servis [l]. At denuo Lyſander illam aſſeruit Lacedæmoniis [m] ann. 4. Ol. 93., à quibus in Perſarum poteſtatem rediit ann. 2. Olympiad. 98. pacis conditione, ab Antalcida nuncupatæ. Occupata deinde fuit à Mercenariorum militum Ducibus, ut ſuo loco dicemus. Nunc à Turcis *Lepſche* vocatur.

d *Steph.*
e *Mela lib. 2. cap 19*
f *Steph*
g *Strabo, lib. 12.*
h *Thucid. lib 2.*
i *Cic. Verr. 3.*
l *Thucid. lib 8.*
m *Xenoph. de reb. Græc. lib 2.*

22. Sigæum Promontorium, atque oppidum ejuſdem nominis in Phrygia, ubi Achæorum caſtra, Statioque navium, dum ſæviit Trojanum bellum, & oſtia Scamandri fluminis. De hoc Servius ad iſtum Æneados libri ſecundi verſum:

Jam proximus ardet
Ucalegon, Sigæa igni freta lata relucent.

ſic habet: *Duo ſunt Troiæ promontoria, Rethæum, & Sigæum, quod dictum propter Herculis taciturnitatem, qui prohibitus hoſpitio Laomedontis, ſimulavit abſceſſum, & inde contra Trojam per ſilentium venit, quod σιγὴ apud Græcos ſilentium dicit. Illud Promontorium ſepulchrum, & templum Achillis condecorabat.* De quo ſepulchro mentionem quoque facit Tullius noſter pro Archia, verbis hiſce: *Quàm multos Scriptores rerum ſuarum magnus ille Alexander habuiſſe dicitur, qui cum in Sigæo ad Achillis tumulum adſtitiſſet: ô fortunate, inquit, Adoleſcens, qui*

tuæ

tuæ virtutis Homerum præconem inveneris. Nunc Sigæum *Janizari* nuncupatur.

At qui ſunt Duces iſti, quî externa libentiùs bella, ſuoque arbitratu perſequuntur, & habent Lampſacum, Sigæum, & quicquid navium prædantur? Res quidem ad explicandum difficillima, utpote maximis antiquitatis tenebris involuta, cujuſque nulla ſint in publicis monumentis veſtigia. Æſchinis [n] tantummodo locus eſt, qui ſi aliquâ & ipſe luce perfundatur, nonnihil luminis præferre poſſit. Sic autem habet, nec amputari poteſt, cum totus ad rem noſtram faciat: Βούλομαι δ' ὑμᾶς ϗ τὸς καιρὸς ὑπομνῆσαι, ἐν ὅτι ἐβουλεύσθε. Τὼ μὲν γὰρ ἀρχὼ ἐπολεμήσαμεθα τῆ πολέμω ὑπὲρ Αμφιπόλεως. Συνέβαινε δ' ἡμῶν τὸν στρατηγὸν ἐν τῷ πολέμῳ μὲν ἑβδομήκοντα ϗ πέντε πόλεις συμμαχίδας ἀποβεβληκέναι, ἃς ἐκτήσατο Τιμόθεος ὁ Κονόνος, ϗ κατέσπασεν εἰς τὸ συνέδριον (προήρημαι γὰρ παῤῥησιάσασθαι, ϗ ἐλεύθερος ἅμα, ϗ ταληθῆ εἰπὼν σώζεσθαι. Εὰν δ' ἄλλως πῶς γιγνώσκητε, διαχρήσασθαί με, ὁ γὰρ αὖ ὑποστείλομαι) ἑκατὸν δ ϗ πεντήκοντα τριήρεις λαβόντα ἐκ τῶν νεωρίων μὴ κατακομισθῆναι. Καὶ ταῦτα ὑμῖν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀεὶ τοῖς Κάρητος οἱ κατήγοροι δείκνυσι. Χίλια δ ϗ πεντακόσια τάλαντα εἰς τοὺς στρατιώτας, ἀλλ' εἰς ἡγεμόνων ἀλαζονείας ἀπολώλεκεν, Διϊάρχω τε, ϗ Διΐππυρον, ϗ Πολυφόντω, ϗ δραπέτας ἀνθρώπους, ἐκ τῆς Ελλάδος συλλεγμένους, ϗ χωρὶς εἰς τοὺς περὶ τὸ βῆμα, ϗ τῶν Ἐκκλησίαν μισθοφόρους. Οἱ μὲν τοὺς ταλαιπώρους νικῶντας καθ' ἑκάστην ἐνιαυτὸν ἐξήκοντα τάλαντα εἰσφερόντων σωτῆρα, κατῆγον δ τὰ πλοῖα, ϗ τοὺς Ελληνας ἐκ τῆς κοινῆς θαλάττης. Αντὶ δ' ἀξιώματος, ϗ τῆς ὑφ' Ελλήνων ἡγεμονίας ἡ πόλις ἡμῶν Μυσῶν, ϗ τῆς ὑφ' Ληστῶν δόξης ἀπηλλάττετο. Φίλιππος δ' ὁρμηθεὶς ἐκ Μακεδονίας, οὐκέθ' ὑπὲρ Αμφιπόλεως πρὸς ἡμᾶς ἠγωνίζετο, ἀλλ' ἤδη περὶ Λήμνου, ϗ Ἴμβρου, ϗ Σκύρου, ϗ ἡμετέρων κτημάτων. Εξέλιπεν δ Χερρόνησον ἡμῶν οἱ πολῖται, τὼ ὄσαν ὁμολογουμένως Αθηναίων. *Velim vos temporum meminiſſe, quibus deliberabatis. Bellare cepimus pro Amphipoli; at in eo bello contigit, Imperatorem noſtrum jacturam feciſſe quinque, & ſeptuaginta ſociarum Urbium, quas Timotheus Cononis filius lucratus fuerat Reipublicæ, Concilioque Sociorum adſcripſerat. (Statui enim liberam vocem mittere, ac vera loquendo dignitatem meam tueri. Quod ſi decerneretis, aliter me loqui, attamen haud me cohiberem, nec formidarem). Accidit etiam, Imperatorem ipſum è Navalibus centum quinquaginta Triremes eduxiſſe, nec reduxiſſe. Atque iſta quidem in Judiciis, quæ contra Charetem aguntur, ſemper vobis ante oculos ponunt, qui eum accuſant. Rurſus millies, quingentieſque talentùm nequaquam in Militum ſtipendio conſumpſiſſe, ſed in glorioſorum, vanorumque Ducum, Deiaridis, Deipyri, ac Polyphontis, qui ex omni Græcia fugitivos homines collegerunt; aliqua etiam ſeorſim in conducendis, retinendiſque Mercenariis Oratoribus. Qui ſanè Duces ſexaginta quotannis talenta exigebant à miſeris Inſularum Incolis; prædabantur quoque navigia, & Græcos in mari, quod omnibus commune eſt. Noſtra verò Civitas, quæ auctoritate, ac principatu cunctis Græcis antecellere debuiſſet, Myonneſi, ac Piratarum gloriâ repleta eſt. Philippus autem è Macedonia egreſſus, nequaquam nobiſcum pro Amphipoli, ſed jam de Lemno, Imbro, Scyro, Reipublicæ patrimonio decertabat. Cives noſtri Cherſoneſum, quæ nullâ*

n *Æſchin. Orat. de falſa leg.*

controverſiâ ad nos pertinet, deſerebant. Igitur ex hoc loco intelligimus, conductos ab Athenienſibus magnâ pecuniâ Mercenarios Duces, Deiaridem, Deipyrum, Polyphontem, dum pro Amphipoli arma contra Philippum geſtabant. Geſtabant autem (quod etiam expiſcari oportet, cum hujuſmodi expeditionis nemo Scriptorum meminerit) paulò antequàm Athenienſium Coloni è Cherſoneſo fugerent Philippi metu, & iſte Lemno, Imbro, Scyro immineret. Igitur non ante a. 4. O. 106., quo ipſi Athenienſes eam provinciam præter Cardiam dono à Cerſoblepte acceperunt, atque illuc ſtatim Colonias deduxerunt, ut Diodorus [o] narrat. Nec poſt 1. O. 107., ſiquidem eo tempore Philippus exciſa quoque Methone, ac debellato cum Theſſalorum Tyrannis, oræ maritimæ, ac longè pelago imperitabat. Accedit, quod in Concione primâ contra Philippum, quam memorato anno Demoſthenes habuit, ut de recenti re dicitur, Mercenarios Duces ad Artabazum ab Athenienſibus tranſiſſe; & in hac Olynthiaca, ut de re aliquantulum remotiori, eos habere Lampſacum, Sigæum, ac Naves prædari. Ex hac igitur rerum geſtarum ſerie colligi poteſt, Duces illos ab Æſchine nuncupatos, ac ſimul Charetem, eos eſſe, qui nunc ab Oratore dicuntur habere geminas illas Civitates. Nam cum iſtæ forent in Phrygia, quam Artabazus, vel Pharnabazus, ut aliquando eum vocat Diodorus, rebellando occupaverat, nonniſi ab iſto donari poterant; nec deerat donandi cauſa, ſcilicet opportunè latum ſibi ab iiſdem Imperatoribus auxilium. Quod autem non uni ſolùm donaverit, argumento eſt plurium numerus, hoc loco ab Oratore uſurpatus. Quo in numero an Chares contineatur dubitari poſſet, dum iſte, ut num. 1. Orat. de Claſſibus annotavimus, jam Satrapæ ſuppetias venerat ann. 1. O. 106., præmiumque magnam pecuniam retulerat. Sed iterum venire negaverat a. 4. ejuſdem Olympiadis, quare inimico inter ſe animo eſſe, quiſpiam non temerè arbitraretur. Quamquam & hunc quoque opem deinde tuliſſe, ejus avaritia; & idem ipſi, ac reliquis, munus perſolutum, ſuadet, quæ inde Artabazo utilitas obveniebat. Ad hoc alterum auxilium, non minus quàm ad primum ea puto referenda eſſe, quæ dixi num. 64. Orat. 1. contra Philippum.

[o] *Diod. lib. 16.*

23. Accuſationes, quæ proprio nomine Athenis ἀπαγγελίαι vocabantur ad publica delicta pertinebant, quorum intererat nullâ morâ Judicium fieri. Eas liberum erat ad Senatum, vel ad Concionem deferre, ſed in primo menſis Conventu proponi opus erat. Nec, ſi Reus Cauſam viciſſet, in hujuſmodi Judiciis ulla dabatur Accuſatori pœna, ſi tamen quintam ſuffragiorum partem tuliſſet; ſecus, mille drachmis multabatur, ut non ſemel Demoſthenes, Æſchines, aliique tradunt [p]. Accuſator crimen deferebat; Reus, aut ejus vice Oratorum aliquis illud negabat, aut excuſabat. Præco, Magiſtratus juſſu, Populum, aut Senatores ad ferenda ſuffragia invitabat, eaque non dabantur, ut in reliquis negotiis, manuum porrectione, ſed fabis albis, & nigris, ut Romæ tabellis funeſtâ, aut ſalutari literâ inſcriptis. Unicuique verò, cui in Senatu, vel Concione intereſſe jus erat, erat pariter accuſandi. Inter hujuſmodi accuſa-

[p] *Pollux, Harpocratio, Demoſthenes Eubulidis, & alibi.*

cuſationes locum obtinebant, quæ de Imperatoribus afferebantur, tantâque ſeveritate plerumque contra iſtos agebatur, ut ſæpius leviora delicta capite luerent. Exemplo ſunt ſex illi à nobis ſupra è Xenophonte [q] recenſiti, qui obortâ ſæviſſimâ tempeſtate cadavera ſuorum in pugnâ cæſorum colligere non potuerunt, attamen necati ſunt. Verum quidem eſt, capitale id apud Græcos fuiſſe, falsâ illâ inductos opinione, inſepultis fas non eſſe Stygem tranare. Non ſibi tamen deerant Imperatores, qui ſtatim ac quidpiam infeliciter geſtum foret, Athenas mittebant fautores ſuos, eorumque operâ utebantur ad Plebem falſis renuntiationibus præoccupandam: *ὅταν γὰρ ἡττῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀποδιδὼν ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν αὐ ἐκεῖνος ἐκεῖ πράξῃ, πρὸς ὑμᾶς φοβούμενοι βαδίως ἐνθένδε ὦσιν: ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν αὖ ἀκούσητε, ὅ, τι αὐ τυχῇ, βαδίως ὑφίζεσθε τι χρὴ προσδοκᾶν; Nam cum ærumnoſorum hujuſmodi militum mercede fraudatorum cæditur Imperator, huc advolant, qui falſis renunciationibus vos decipiant, ex earumque ſolùm fide eum quicquid ſtatim vobis in mentem venit decernatis, quid unquam boni ſperare liceat?* Ita queritur Demoſthenes [r]. Quin etiam magnis præmiis emebant ſibi Oratorum in Concionibus operam, ut ſæpius hic ipſe reprehendit. Id nunc uſuvenit Chareti, de quo præcipuè ſermo fit hoc Oratoris noſtri loco. Delatus enim ad Populum ob Rempublicam malè geſtam (quippe dum Claſſi præerat, Philippus ſibi adjecerat ſeptuaginta quinque oppida, Athenienſium fœderata, & ille plures naves amiſerat [s]) primùm furentis multitudinis impetu concuſſus eſt. Etenim, ut Æſchines ait eodem loco, ſtatim ac iſta Athenienſibus renunciata ſunt, exarſerunt adeo, *ὥστε ἠναγκάσθη γράψαι ψήφισμα Κηφισοφῶν ὁ Πεαιεὺς ἐις ὢν φίλων, ᾗ ἑταίρων τῶ Χάρητος, ἐκπλεῖν τὸν ταχίστω Αντίοχον τὸν ἐπὶ ὧν ὑπηρετικῶν, ᾗ ζητεῖν τὸν στρατηγὸν τὸν ἐπὶ τῇ δυνάμει τεταγμένον, καὶ ἐντύχῃ που, φράζειν, ὅτι θαυμάζει ὁ δῆμος ὁ ὧν Αθηναίων, εἰ Φίλιππος μὲ ἐπὶ Χερρόνησον τὼ Αθηναίων πορεύεται. Αθηναῖοι δ' οὐδὲ τὸν στρατηγὸν ἴσασιν, οὐδὲ τὼ δυνάμω, ὦ ἐξέπεμψαν, ὅπου ἐσὶν. Ut Cephiſophon Peanienſis, amicorum unus, ac ſodalium Charetis, coactus fuerit decretum ſcribere, quo Anticcho actuariorum navigiorum Præfecto imperatum eſt, ut quam celerrimè naviget, Ducem exercitus, ubicumque ſit, inquirat, ac denuntiet, Populum Athenienſem ingenti teneri admiratione, quod Philippus in Cherſoneſum, provinciam Reipublicæ, irruat; atque interim ipſum Populum ignorare, ubinam gentium commoretur ſuus exercitus, atque Imperator.* At Chares declinato primo popularis iracundiæ ictu; actâ deinde per Oratores causâ, quos Plutarchi [t] teſtimonio familiariſſimos habebat, in Civium gratiam rediit, nedum abſolutus eſt. Quod ſi quis contendat nequaquam hoc loco Demoſthenem de Charete loqui, cum non ipſe, ut dicitur, Cauſam ſuam ad Plebem egerit, ſed vice ſuâ Oratores; ſciat non alienum eſſe, Patroni dictum pro ipſius Rei uſurpari. Huic tamen Chareti & alii Duces addendi ſunt, qui frequenter in hujuſmodi Judiciis verſabantur, ſi Demoſthenem [u] audiamus, quos inter Timotheus, atque Iphicrates adnumerari poſſent, ſi Cornelio Nepoti [x], eos à delicto liberos pronuntiatos narranti, fides habeatur; quamquam nos acerbè da-

[q] *Xenoph. de reb Græc. lib. 1.*

[r] *Demoſth. Orat. 2. contra Philipp.*

[s] *Æſchin. ut ſup.*

[t] *Plutar. in Phoc.*

[u] *Demoſth. Orat. 1. contra Philipp.*

[x] *Cornel. Nepos in Vita Timoth.*

damnatos jampridem locupletiſſimis teſtimoniis probavimus.

24. De Claſſibus hiſce ad perſolvenda tributa inſtitutis ſatis diximus num. 20. Orat. de Claſſibus.

25. Nec tunc pariter Trecentos iſtos reticuimus, & qui forent, quem ad uſum conſtituti, quidve ex illis utilitatis, aut damni caperet Reſpublica, palam fecimus.

26. Malum Athenis invaluerat popularibus Imperiis exitiale, ut Plebs Potentiorum præmiis, ac promiſſis illecta, ſeu minis territa, aut obærata, in ipſorum propemodum conceſſiſſet poteſtatem, atque ex aliena voluntate ſuffragium iniret. Hinc illi nonniſi ſupremos Magiſtratus accipiebant; inferiores, laborum, onerumque plenos invitis etiam, & cui vellent demandabant. Proinde neceſſe erat, factionibus, perpetuiſque diſſidiis, quæ tamen quærelarum plus haberent, quàm virium, proſcindi Rempublicam. Id utique malum, cui medendo quæcumque potuit remedia ſedulò Demoſthenes adhibuit, Athenienſium libertati labem, atque interitum attulit. Id Romanorum; id aliarum quarumdam Italicarum Urbium Reſpublicas, Proavorum memoriâ, diſſolvit, quas operæ pretium non eſt recenſere.

OLYNTHIACA TERTIA.

IN ARGUMENTUM.

1. IN hujus argumenti illuſtratione non multùm arbitror immorandum. Nam & quid ſibi velit, per ſe ipſum, opinor, oſtendit; & ſi quod oſtendit, Veterum teſtimoniis comprobare velis, nulla ſunt. Siquidem nemo, ut non ſemel dixi, tradit, quid cauſæ fuerit Demoſtheni, tribus Orationibus hortari Athenienſes ad opem Olynthiis ferendam; & illæne, antequam quidpiam auxilii decretum fuerit, dictæ ſint, an gradatim, prout novis ſubſidiis indigebant. Si tamen aliquis coniiciendo ſit locus, hoc poſtremo, quem retulimus, ordine habitas fuiſſe cenſendum eſt, quod etiam Philocori de triplici Olynthum miſsâ expeditione teſtimonio congruit, de quo jam [a] verba fecimus. Huic Orationi occaſionem dediſſe videtur belli quiſpiam eventus, qui bene Olynthiis, ope Athenienſium ſublevatis, ſucceſſerit. Ab iis autem non ſemel initiò Philippum conciſum, Diodorus [b] eſt auctor. Idque non obſcurè indicatur ab Exordio Concionis, ubi re aliquâ bene geſtâ elatos Civium ſuorum animos Orator admonet, ne ab Olynthiorum auxilio ad provocandum armis Philippum cogitationes convertant. Accedit Ulpiani, ac Libanii auctoritas, Scriptorum quidem à Demoſthenis ætate remotiſſimorum, ſed cum magis ab hac noſtra, quàm ab illius diſtent, credere par eſt, teſtimonium ſuum ex aliquo veteri monumento, quod adhuc ſupereſſet, eruiſſe. Sic enim Libanius [c] ait: Ἐπιμέλεια βοηθεῖσθαι τοῖς Ολυν-

a *Num. 30 Olynth. 1.*

b *Diod. lib. 16. ann. Ol. 108.*

c *Liban in argum. hujus Orat.*

Ολυνθίοις οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τι κατορθῶν ἔδοξαν δι' αὐτῆς, καὶ ταῦτα αὐτοῖς ἀπηγγέλλετο. Ὁ δὲ Δῆμος περιχαρ�ὴς, ὥστε, ῥήτορες παρακαλοῦντες ἐπὶ τιμωρίαν τοῦ Φιλίππου. Ὁ δὲ Δημοσθένης δεδοικὼς μὴ θαρσήσαντες, ὡς τὰ πάντα νενικηκότες, καὶ ἱκανῶν βοηθειῶν πεπομένοι τοῖς Ολυνθίοις, ἥδη λοιπὸν ὀλιγωρήσωσι: διὰ τοῦτο παρελθὼν ἐπικόπτει τῷ ἀλαζονείαν αὐτῶν &c. *Athenienſes Olynthiis auxilium ſubmiſerant, quo ſe confirmaſſe, atque erexiſſe videbantur; idque Populo renuntiatur. Hic autem præter modum lætus exultabat, atque ab Oratoribus ad Philippi vindictam incitabatur. Verùm Demoſthenes in metum venit, ne nimium elati animis Cives, veluti jam partâ victoriâ, nova Olynthios auxilio recreare negligerent, quaſi jam ſatis miſiſſent; proinde ad loquendum conſurgens, illorum comprimit jactantiam &c.* Sic autem Ulpianus [d]: ἐν ᾧ γὰρ ἐπηρμένον τὸν Δῆμον, καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ νίκῃ συτέλλει, καὶ πρὸς φόβον καθίστησιν. *Elatum enim Populum, ac magnificè ſuper victoriâ cogitantem reprimit, ac metu quodam coercet.*

[d] *Ulp. in enarrat. hujus Orat.*

IN ORATIONEM.

2. TEmpus indicat, quo nondum Reipublicæ abreptæ fuerant Pydna, Potidæa, Methone, Amphipolis, tantaque Thraciæ pars. Cautè verò ſolùm dicit *licuiſſe*; nam quoad rei exitum, ſi pauca leviora prælia excipias, quibus Athenienſes potiores partes tulerunt, aliquid ſemper iis à Philippo ademptum eſt.

3. Heræorum caſtellum obſidione à Macedone preſſum an. 4. O. 106.; jampridem conjecturam fecimus [e]. Nunc de ipſo quidpiam dicamus. Heræum fuit promontorium, ejuſdemque nominis oppidum contra Calchedonem in Thracia conditum à Samiis, ab Junone nuncupatum tutelari Deâ, præcipuáque ab iis populis religione cultâ. Portum habuit inſidioſum, à Demoſthene Bithynio apud Stephanum [f] his verſibus deſcriptum.

[e] *n. 1. Olynth. 1.*

[f] *Steph. v. Ηραῖα.*

Ἐστὶ δέ τις προπάροιθε κλυτὴς Χαλκηδόνος ἄκρη
Ἡραίη, τραχεῖα, πολυσπιλὰς. Ἐνδοθι δ' αὐτῆς
Λάϊνον περὶ τεῖχος, ἰὼν κοιλαίνετε εἴσω
Κόλπος ἁλὸς, φαίσκειν ἰδὼν βαθυδινέα πάντη
Ἐμμεναι. Εἰαμενὴ δ', ἣ ὑ βάθος ἐστὶ θαλάσσης.
Ἐνθά τε νῆας ἀπῆγον, οἰόμενοι σκέπας εἶναι
Αὐτοφυὲς. ὅρμοιο: κακῷ δ' ἐνέκυρσαν ἑτοίμῳ.
Eſt quoddam contra illuſtrem Calchedonem Promontorium Heræum, aſperum, ſcopuloſum. Intus circumdatum Lapideo muro, intro reductus curvatur Sinus maris. Conſpicientibus apparet profundum omnino ibi eſſe. At eſt uliginoſus locus, non Pelagi profunditas. Huc naves ducunt, putantes ſecuritatem habere Naturalis ſtationis; at nanciſcuntur paratum malum.

Nunc *Molo di S. Gio. Calamato* dicitur. At quiſpiam obiiciet, cur Philip-

pus loco adeo infami, ac misero inhiabat? Viam sibi sternebat ad Byzantium occupandum, cui Heræum proximum erat, atque opportunum.

4. Vehementer Athenienſium intererat Byzantium ſociam civitatem à Philippo defendere; quippe quæ ad Boſphori oſtium poſita clauderet Pontum Euxinum, unde frumentum, aliaque vitæ commoda Athenas tranſvehebantur, quæque ad res Thracicas non parum foret opportuna. Proinde, nil mirum, ſi auditâ Heræorum obſidione, qua captâ munitione, maximum periculum Byzantio procreabatur, illi vehementer adeo commoti fuerint, ut ad ejus tutelam Coronatorum trecenties ſexagies millies aſſignaverint, decreverint etiam, ne iis militiæ vacationem valerent, qui quintum, & quadrageſimum ætatis annum non ſuperaſſent: quod fieri in maximis Reipublicæ periculis conſueverat.

5. Athenienſes annum ſuum à Solſtitio æſtivo incipiebant, illumque Lunari curſu moderantes, trecentis quinquaginta quatuor diebus complectebantur, atque ideo in duodecim Lunares menſes dividebant. Ad æquandam verò Solaris cum Lunari circulo rationem, tertio quoque anno præter alias minores æquationes, unum menſem intercalabant. Hinc nullatenus eorum menſes cum Latinis convenire poſſunt. Attamen cum Græcorum libri latinè redduntur, menſes quoque latino verbo exprimendi ſunt, ne maneant ignoti. Eos autem rectè ab omnibus denominatos video ab illo noſtrorum menſium, qui primam facit græci menſis partem. Cum igitur ἑκατομβαιὼν primus iiſdem ſit menſis, incipiatque à Solſtitio æſtivo, quod cadit in Junium, idcirco hoc nomine nuncupari debet, & ſic deinceps. Non enim Lunares menſes dicuntur, quod à Novilunio incipiant, ſed quia modum habent è Lunæ circulo.

6. Myſteria, dies feſti, ac ſolemnes, Cereri ſacri, fere ubique gentium celebrabantur, Deam Populis venerantibus ob repertarum frugum beneficium. Antiquiſſima fuerunt in Græcia ab Erechtheo Rege inſtituta, dum ex Ægypto Athenas tranſgreſſus, Atticos homines in maxima Annonæ caritate ſublevavit, datoque ſibi regionis imperio accepit beneficii vicem. Alii Cererem ipſam frumentum illuc exportaſſe tradunt, ejuſdemque ſementem facere docuiſſe; cultam, proinde Myſteriorum obſequio, quo nullum majus: τὰ Μυστήρια πάντων τιμιώτατα τελετὴ, *Myſteria, Feſtum omnium celeberrimum*, inquit Ariſtoteles [g]. Myſteria vocabantur, & Eleuſinia. Nomen illud deductum eſt ἀπὸ μύειν τὸ στόμα, *à claudendo ore* [h]. Siquidem non ſolùm capitale, ſed nefarium erat aperire quicquid in iis agebatur, quare hujuſce criminis reum lepidiſſimè horret Horatius [i].

g *Ariſt. Rhetor. lib. 2. c. 24.*
h *Suidas.*
i *Horat. Car. lib. 3. Ode 2.*

Vetabo qui Cereris Sacrum
Vulgarit arcanæ, ſub iiſdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaſelum.

Alterum Eleuſiniorum nomen ab Eleuſine clariſſimo Atticæ Vico dictum eſt, ubi Sacra majora fiebant, & quò primùm Cererem appulſam exiſtima-

mabant. Nam magna, & parva quotannis Myſteria colebantur. Et parva quidem inſtituendi hanc ferunt fuiſſe occaſionem. Hercules ad Cerberum domandum deſcenſurus, hujuſmodi cęremoniis prius initiari poſtulavit. Cum lege vetaretur, ne quis præter Atticos; Eupolmus illum in hanc rem à Pylio Athenienſi adoptari juſſit; & cum moræ impatientem videret, ne ipſi expectandum foret Sacrorum tempus, minori cultu inſtauravit Myſteria, eaque deinceps anniverſaria nomen Parvorum Myſteriorum obtinuere, atque Agris in Atticæ vico perficiebantur. Ad utraque magni fiebant concurſus ex univerſa Græcia, ſed arcanis cæremoniis illi ſolùm intereſſe poterant, qui fuiſſent in Cœtum aſcripti. Id autem gradatim, ac ſolemni ritu factum legimus. Impiæ Societatis Candidatis primus aditus erat ad prophanam Sectam luſtratio, quam ad flumen Iliſſum accipiebant, ſubſtratâ pedibus pelle Victimæ Jovi immolatæ. Deinde probatâ per annum ipſorum fide in parvis Myſteriis, ad magna celebriori pompâ progrediebantur. Aderat tunc miſero Candidato Hierophantes, Creatoris ſpecie, Comâ, Strophio inſignis; gravi, profundaque voce ſacram doctrinam explicabat. Illic vehemens ad virtutem hortatio, felicitatum promiſſiones. Illic myſtica verba; fides ſilentii, ac ſervitutis Cereri, Proſerpinæque obſtricta; conſecratæ veſtes, quibus bellus homo indutus reperiebatur, quaſque dimittere nefas erat, ſed laceræ Sacerdoti reſtituebantur, unde faſcias Infantibus religioſæ Matres magno pretio comparabant. Illic denique obſcœni aſpectus, quos pudet referre. Plures erant Cerealis conventus, ac Cæremoniarum Curatores. Primùm Βασιλεὺς *Rex Sacrorum*. Deinde quatuor ἐπιμεληταὶ *Ædiles*, quorum nomina Ἱεροφάντης *Sacerdos*, Δαδοῦχος *facem ferens*, ὁ ἐπὶ βωμῷ *Miniſter Aræ*, & Ἱερόκηρυξ *Sacer Præco*. Denique decem Ἱεροποιοὶ *Sacrificuli*. Nemo hiſce muneribus præficiebatur, niſi Athenarum Civis; quin Hierophantes, & Daducus, niſi è Cerycum, Eumolpidarumque gente. Primus cœlebs erat, quoad munere fungebatur, ſed ſucceſſorem accipiebat; Alter perpetuus, at coniuge non prohibitâ. Cum in publicis, tum in privatis Cæremoniis Hierophantes ad Creatoris Imaginem ornabatur; Daduchus, ad Solis; Miniſter ad Lunæ; Præco, ad Mercurii. Jam verò ut aliqua de ipſis Cæremoniis publicis dicamus, incipiebant menſis Μαιμακτηριὼν quintodecimo die, qui menſis ab Æquinoctio hyemali ortum ducebat. Novendiales erant. Primo die, qui ἀγυρμὸς, *Cœtus* appellabatur, initiabantur Candidati. Secundo ἁλάδε Μύσαι *ad mare Sacerdotes* nuncupato, ad mare Populum ducebant religionis causâ. Tertio Victimæ cædebantur, quas inter Mullus præcipuo ritu; hordeum quoque offerebatur. Quarto Calathum circumducebant, currui impoſitum, refertumque myſticis rebus, commoda, tranquillitatemque vitæ declarantibus, ſcilicet papavere, Salis micis, elaboratis lanis, libis, Draconis effigie, Malis punicis, Cordâ, ferulis, Hederâ. Quinto, Pompa noctu ducebatur, facem ferentibus Viris, ac fœminis. Sexto, Jacchus Eleuſinem ferebatur. Septimo, ludi, & certamina, præmiumque victoribus hordeum,

frugum primitiæ. Octavus ἐπιδαύρια nuncupabatur, quod hoc die Æsculapius Epidauro Eleusinem venerat, religionis ergô; atque iterum initiationes, & Sacrificia. Nono πλημοχόης nomen, quo solemnitas publica claudebatur, constitutis ad Orientem, & Occidentem solem geminis testis aquâ plenis, quæ, dictis arcanis verbis, evertebantur, atque inde læta omina capiebat Plebs decepta; sibique ad suos redire plena Numine videbatur. Initiati verò, quibus fas erat nocturnis Mysteriis adesse, veluti cum ipsa Dea familiaritate conjuncti, ejus consiliis optimam vivendi normam, & patrocinio præsentem, futuramque apud Inferos felicitatem se consequuturos existimabant, ut sic apud Aristophanem [1] Chorus gloriatur.

[1] *Aristoph. in ranis act. 2. Scena 4.*

Χωροῦμεν εἰς πολυρρόδους
Λειμῶνας ἀνθεμώδεις
Τὸν ἡμέτερον τρόπον
Τὸν καλλιχορώτατον
Παίζοντες, οὓς ὄλβιαι
Μοῖραι ξυνάγουσι.
Μόνοις γὰρ ἡμῖν Ἥλιος
Καὶ φέγγος ἱλαρὸν ἔστιν,
Ὅσοι μεμύμεθ'. Εὐ-
σέβη τε δώμομεν
Τρόπον, παρά τε ξένους
Καὶ τοὺς ἰδιώτας.

Progrediamur ad multis referta Rosis
Prata florida,
More nostro,
Quo pulchras agitamus Choreas
Ludentes, quem (Chorum) *beatæ*
Parcæ congregant.
Solis enim nobis Phœbus,
Et lux bilaris est,
Qui sumus initiati, & religiosè
Traducimus vitam apud Exteros,
Et apud Nostros.

Hanc tamen felicitatem Ceres non aliis, quam Atticis dabat, quippe qui soli sacrum cœtum inire possent, dummodo nullâ cæde, neque præter voluntatem factâ, nullis incantationibus, nullove alio scelere inquinati. Hercules dumtaxat, Baccus, Dioscuri, Æsculapius, Hippocrates, à Civium aliquo adoptati, hac lege soluti sunt. Duo quoque Romanorum Augustus, & Pomponius Atticus iisdem Sacris adscripti, nullique victricis Gentis Cerealia munera denegata, si qui vellent percipere. Nihil non sacrum, summaque excultum veneratione, quod ad ritus hujusmodi pertineret. Sacra via, qua Pompæ Eleusinem ferebantur; sacra ficus, sub qua fessi itinere Mystæ vires instaurabant; Hymni sacri, & cantilenæ, quibus iter, ac præcipuè Cephiri pons personabat; atque

atque ita ex omni parte ridiculæ cæremoniæ ſerio perficiebantur. Iis omnibus teſtimonium præbent Euſebius lib. 3. præpar. Evang., Ælianus var. Hiſt., Suidas, Heſychius, Arpocration, Scholiaſtes Homeri, & Ariſtophanis; unus aut alter ſingulis, pluribuſque, quorum auctoritates colligit Vir doctiſſimus Joannes Meurſius in Eleuſiniis.

7. Charidemus materno genere Orita ex Eubœa, paterno obſcurus, ut ait Demoſthenes [m]: Τὸν Χαρίδημον τοῦτον αὐτὸν, ᾧ μητὴρ μὲν ὑπάρχει πολίτης ἐκεῖ, πατὴρ δ' ὁπόσ τις, ἢ πόθεν. Οὐδὲν γὰρ δεῖ πλείω ἐμὲ ἀναγκαῖον αὐτὸν ἐξετάζεσθαι. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἥμισυ τοῦ γένους αὐτῷ συμβαλλομένῳ, τοῦ ἡμίσους μέχρι τῆς τύμμορον ἡμέρας ἀπενήνεκται, ἀλλ' εἰς τοὺς πόθους σωτελεῖ. *Hunc ipſum Charidemum, cujus illic* (Oræi) *Mater Civitate gaudet, pater autem neſcio quis, aut unde ſit. Neque enim in illius res magis inquirere neceſſe eſt, quàm ſit opus. At quamvis alteram generis partem notam, certamque conſequutus ſit, altera tamen ignoratur, proindeque illic in nothorum Tribu cenſetur.* Clarus tamen virtute militari, Cerſobleptis regis filiam matrimonio ſibi conjunxit. Quamobrem cum multùm in Thracia poſſet, ibique Athenienſes maximum ſuis rebus momentum afferri ab eo poſſe confiderent, ejuſque ſagacitate Amphipolim recuperare, Civitate donarunt, decreveruntque, ſi quis eum occidiſſet, comprehendi, ubicunque valeat Reipublicæ authoritas, Judicibuſque tradi; ac denique Imperatoris munere cumularunt. Hinc illi præſens contra Philippum expeditio committitur. Multa in ipſum probra congerit Demoſthenes, veluti Athenienſium hoſtem, plurimaque ipſi damna refert accepta in laudata Oratione adverſus Ariſtocratem, à quo Charidemus defendebatur.

m *Demoſth. in Orat. adv. Ariſtocr.*

8. Optimè locus iſte congruit cum noſtra de anno conjecturâ, quo Philippus vallum Heræo admoverit, quarto ſcilicet O. 106. Nam illum in vitæ diſcrimen, quod nunc dicitur obiiſſe, vulnus adegit in Methones obſidione ſuſceptum. Cum igitur hanc eodem an. 4. vertente obſederit, ut n. 15. Orat. 1. contra Philip. dictum eſt, & paulò ante fuerit ad Heræum, ut refertur hoc loco; iſtius quoque oppugnationem ab initio ipſius anni dimoveri nequit. Verùm iſthæc Demoſthenis verba primo aſpectu ſignificare videntur, inter utramque obſidionem quindecim menſes interfuiſſe. At ſecus patet ea diligenter expendenti. Ait enim Orator, Athenienſes ſtatim, ac nuntium in periculum adducti Heræi acceperunt, promptè decreviſſe Thracicis rebus ſuppetias ire. Interea percrebuit rumor gravi Regem morbo periclitari, quin & occubuiſſe; proinde rati nullum fore ab ipſo periculum, quindecim menſes negligentiùs agere, non adornare Claſſem, ut ſtatuerant, non expedire. Quo tempore exacto, cum ille nullum finem faceret vexandæ Thraciæ, Charidemum cum ſolis decem navibus opitulatum Sociis Urbibus dimiſerunt: Hic ſanè germanus hujuſmodi verborum ſenſus eſt.

9. Quæ fuerit Olynthiorum potentia, quantique momenti, luculenter Lacedæmonios docent Achanti, Apollonieque Legati, dum ſtudent ſuas Urbes in hujus Reipublicæ tutelâ collocare. Eos autem jucundum arbitror ſic apud Xenophontem [n] loquentes audire: ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι τε, καὶ οἱ σύμ-

n *Xenoph. de reb Græc. lib 5.*

συμμαχοι, οἰόμεθα λανθάνειν ὑμᾶς πρᾶγμα φυόμενον ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ὅτι μὲν γὰρ τῆς ἐπὶ Θρᾴκης μεγίστη πόλις Ὄλυνθος, σχεδὸν πάντες ἐπίστασθε. Οὗτοι τῆς πόλεως προσηγάγοντο μικράς, ἐφ' ᾧτε τοῖς αὐτοῖς χρῆσθαι νόμοις, καὶ συμπολιτεύειν. Ἔπειτα δὲ καὶ τῆς μείζονων προσέλαβόν τινας. Ἐκ δὲ τούτου ἐπεχείρησαν, καὶ τὰς τῆς Μακεδονίας πόλεις ἐλευθερῶν ἀπὸ Ἀμύντου τοῦ Βασιλέως Μακεδόνων. Ἐπεὶ δὲ εἰσήκουσαν αἱ ἐγγύτατα αὐτῆς, ταχὺ καὶ ἐπὶ τὰς πόρρω, καὶ μείζους ἐπορεύοντο, καὶ καταλείπομεν ἡμεῖς ἔχοντας ἤδη ἄλλας τε πολλὰς, καὶ Πέλλαν, ἥπερ μεγίστη τῆς ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων. Καὶ Ἀμύνταν δὲ οἰόμεθα ἀποχωρεῖν τι ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ὅσον οὐκ ἐκπεπτωκότα ἤδη ἁπάσης Μακεδονίας. Πέμψαντες δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς, καὶ πρὸς Ἀπολλωνιάτας οἱ Ὀλυνθίων, προεῖπον ἡμῖν, ὅτι εἰ μὴ παρεσόμεθα συστρατεύοντες, ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμᾶς ἴοιεν. *Putamus, Lacedæmonii, Sociique, vos nequaquam latere malum, quod nunc in Græcia exoritur. Fortasse nemo vestrûm ignorat, Olynthum Urbem esse maximam in Thracia provincia. Hæc parvas sibi adjunxit Civitates eâ conditione, ut suis Legibus vivant, snæque moderentur Reipublicæ. Deinde & nobiliorum aliquas occuparunt. Hinc aggressi sunt Macedoniæ Urbes in libertatem asserere, atque ab Amyuthæ Regis Imperio sejungere. Postquam verò ipsorum dicto audientes fuerunt quæ illis proximiores sunt, celeriter contra remotiores, potentioresque profecti sunt. Nos illos reliquimus jam in sua potestate retinentes plures alias Civitates, ac Pellam ipsum, quæ Macedonicarum maxima est. Intelligimus etiam discessisse Amyntam ex omnibus Urbibus, ac parum abesse, quin ex omni Macedonia depellatur. Ad nos pariter, & ad Apollouiates Olynthii miserunt cum mandatis se se adversus nos arma laturos, si nos ea secum ferre detrectamus.* Nec minus Olynthiorum robur, ac dignitatem Diodorus [o] his verbis testatam reliquit: Τῶν Ὀλυνθίων βαρεῖαν πόλιν οἰκούντων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ταύτην οἰκούντων πολλὴν ἐχόντων ῥοπὴν εἰς τὸν πόλεμον, πρωμάχους ἂν ἡ πόλις ἡγεμονίας μείζονος ὀρεγομένοις. *Olynthiis maximi ponderis Urbem incolentibus, ac propter hominum multitudinem vires ad bellum amplissimas obtinentibus; quamobrem Civitas illa ingenti contentione, ac studio ab iis appetebatur, qui cæteros potentiâ excellere desiderabant.*

[o] *Diod. lib. 16.*

10. Sæpius diximus, quantùm inter se dissiderent animis Thebani, atque Athenienses, quantamque gloriæ cupiditas, finitimæ regiones utrique genti occasionem præberent odii, invidiæque. Ad hujusmodi causas, quibus uni profectò ab altero metuendum erat, accedebat modò Athenienſibus peculiaris ratio diffidentiæ ex intimâ eorumdem Thebanorum cum Philippo familiaritate, quam utpote notissimam satis sit indicasse.

Sacrum bellum, quod hoc tempore adhuc manebat, Phocenses exhauserat, cum dissipandæ pecuniæ modum nullum fecissent. Ejus initio Philomelus ipsorum dux Delphicum Templum occupavit, & a. 3. O. 106. ne se pecunia deficeret, prorsus diripuit: προσδεόμενοι δὲ τοῦ πολέμου χρημάτων πλείονων, ἀναγκάζετο τοῖς ἱεροῖς ἀναθήμασιν ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας, καὶ συλᾶν τὸ μαντεῖον. *Cum verò bellum pluribus divitiis indigeret, necesse habuit Sacris donis manus iniicere, ac Templum deprædari.* Sunt Diodori [p] verba. At sceleris, ut in iis falsæ religionis tenebris pœnas luit, ulciscente Numine vel in nefario Deorum cultu impietatis crimen. Quæ

[p] *Diod. lib. 16.*

ibi

ibi divitiarum copiæ, quantum facti, signatique auri, & argenti pondus, hinc ratio potest iniri, quod falsò creditam loci sanctitatem, atque Oraculum illud toto terrarum Orbe celeberrimum maximis muneribus potentissimi Reges, atque universæ propemodum Nationes venerarentur, nec quispiam esset, qui publico, aut privato obstrictus beneficio, aliquo dono gratum Apollini animum non testaretur. Tantis enimvero divitiis Phocenses locupletati, alere diuturnum bellum potuissent, nisi nimiâ stipendiorum largitate peregrinos milites allicere studuissent. Nam dum bellum adornant ὑποσημαίνει δ' αὐτὸ τοῖς ξένοις μισθὸν ἡμιολίους, ταχὺ πλῆθος ἠθροίζετο μισθοφόρων, πολλῶν ὑπακούντων φρὶς τὴν στρατείαν διὰ τὸ μέγεθος τοῦ μισθοῦ. Philomelus *stipendium sesqui majus Peregrinis militibus pollicitus, celeriter magnas eorum catervas collegit, plerisque aures invitamento præbentibus propter mercedis magnitudinem.* Mortuo Philomelo Onomarchus ingenti liberalitate Socios, Copiasque congerere, bellum studuit instaurare. Igitur a. 4. ejusdem O. 106. ἐκ τῦ ἀγυρίου, καὶ χρυσίου νόμισμα κόψας, τάς τε συμμαχικὰς πόλεσι διεδίδου, καὶ μάλιστα τὰς φρουπόλας ἐδωροδόκει. Διέφθειρε δὲ καὶ τοῦ πολεμίων πολλούς, ὡς μὲ συμμαχεῖν πείθων, ὡς δὲ τὴν ἡσυχίαν ἔχειν ἀξίων. Πάντα δὲ ῥᾳδίως ἐπετέλει διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων φιλαργυρίαν, *pecuniam ex auro, argentoque percussit, Sociisque Urbibus distribuit; maximè verò Magistratibus dono dedit. Eâ corrupit quoque hostium plures, quorum aliis suasit coire secum Societatem, aliis pacem tueri. Omnia verò è sententia confecit ob insitam Mortalibus auri cupiditatem.* Sed cum, hoc eodem anno, fato cessisset Onomarchus, profligatasque suæ gentis res Phayllus ejus frater administrandas suscepisset, omni curâ labantem fortunam studuit retinere. Ἔχων γὰρ χρημάτων πλῆθος ἀνίκητον, πολλὰς μὲ μισθοφόρους ἤθροισεν, ὡς ὀλίγου δεῖν συμμάχους ἅπεισι συναπολαβέσθαι τῦ πολέμου. Τῇ γὰρ ἀσθενείᾳ τῆς χρημάτων ἀναλίσκων χορηγίας, ὑ μόνον ἰδιώτας πολλὰς ἔχε προθύμως συναγωνιστὰς, ἀλλὰ καὶ πόλεις τὰς ἐπιφανεστάτας ἐπεσπάσατο πρὸς τὴν καταστροφήν. *Cum enim inexhaustam pecuniam haberet, Mercenariorum plurimas Copias sibi adjecit, Sociorumque non paucos ad bellum conjunctim suscipiendum induxit. Quippe nullâ parsimoniâ effundens magnam divitiarum vim, non solùm plures privatorum hominum promptos, atque alacres habuit ad secum belli discrimen obeundum, sed clarissimas etiam Civitates ad ferendam opem adduxit.* Diodori [9] utor auctoritate. Nil igitur mirum, si hoc a. 1. O. 108. pecunia effusè nimium dissipata Phocenses defecerat, cum vel ipsi exhauriantur fontes, & putei, si diu haurias, ut Orator ait in Orat. de Classibus, si præsertim nequaquam scateant è perenni fonte, ut erat Phocensium Ærarium, quod opes Delphicæ impleverant; Regio parva, nulliusque affluens opibus modicè, aut nihil suppleret.

[9] *Diodorus idem.*

11. Olynthum dicit Athenarum propugnaculum, non quòd è Macedonia ad hanc Urbem venienti illinc transitus esset. Nam contra, ipsa Macedonia inter utrasque jacebat media; sed quia fractis, perculsisque Olynthiis, nulla finitimarum gentium Philippo negotium exhibere posset, nec retinere, quin Atticam libero, solutoque animo invaderet.

12. Solon Athenienses, alter hujus Urbis Legumlatorum, prudenter ani-

animo reputans contingere posse, ut ob temporum, ac morum vicissitudines aliquid addere, aut demere suis legibus, utile foret Reipublicæ: διαρρήδην προστάττει τοῖς Θεσμοθέταις καθ' ἑκάστου ἐνιαυτὸν διορθοῦν ἐν τῷ δημοσίῳ τοὺς νόμους, ἀκριβῶς ἐξετάσαντας, ἢ συνφαίνουσι, εἴ τις ἀναγέγραπται νόμος ἐναντίος νόμῳ, ἢ ἄκυρος ἐν τοῖς κύριοις, εἰ ἔστι νόμοι πλείους ἑνὸς ἀναγεγραμμένοι περὶ ἑκάστης πράξεως. Κἀν τούτῳ τοῦτον εὑρίσκωσιν, ἀναγεγραφότας ἐν σανίσιν ἐκτιθέναι κελεύει πρόδικον ὑπὲρ Ἐποπτῶν. Τὸν δ' Πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν, ἐπιγράφαντας νομοθέτας. Τὸν δ' Ἐπιστάτην ὑπὲρ Προέδρων διαχειροτονίαν διδόναι τῷ Δήμῳ, ἢ τοὺς μὲ ἀναιρεῖν ὑπὲρ νόμων, τοὺς δὲ καταλείπειν, ὅπως ἂν εἷς ᾖ νόμος, ἢ μὴ πλείους περὶ ἑκάστης πράξεως, *apertè jussit Thesmothetis, ut singulis annis ante omnium oculos emendarent leges, diligenter expendendo, perquirendoque an lex ulla conscripta sit alteri adversa; an inter eas, quæ firmæ sunt, aliqua maneat abrogatarum, & an plures de una re scriptæ fuerint. Si quid hujusmodi in publicis Tabulis exaratum invenerint, publicè proponere jubet ante Heroum statuas; Prytanes autem convocare Concionem, ac Nomothetarum nomina scribere; Epistatam Proedrorum in suffragia Populum mittere, ut alias abroget leges, alias retineat, ut de singulis rebus una, non plures sint leges.* Sunt Æschinis [t] verba. Atque idem confirmat Demosthenes contra Timocratem, cujus testimonium dedimus n. 4. Orat. 1. contra Philippum, ubi pariter qui Proedri, Prytanes, Epistatæ forent, explicuimus; nec reticuimus, quo anni tempore, & in quo Populi conventu id fieret. Hoc pacto nova etiam jura condi poterant. Τῶν δὲ νόμων ὑπὲρ κειμένων, μὴ ἐξεῖναι λύσαι μηδένα, ἐὰν μὴ ἐν Νομοθέταις. Τότε δ' ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν Ἀθηναίων λύειν, ἕτερον τιθέντι ἀνθ' ὅτου ἂν λύῃ. Διαχειροτονίαν δὲ ποιεῖν τοὺς Πρόεδρους περὶ τούτων τῶν νόμων. Πρῶτον μὲν περὶτοῦ κειμένου, εἰ δοκεῖ ἐπιτήδειος εἶναι τῷ Δήμῳ ὑπὲρ Ἀθηναίων, ἢ οὔ; ἔπειτα περὶ τοῦ τιθεμένου. Ὁπότερον δ' ἂν χειροτονήσωσιν οἱ Νομοθέται, τοῦτον κύριον εἶναι. Ἐναντίον δὲ νόμον μὴ ἐξεῖναι τιθέναι ὑπὲρ νόμων ὑπὲρ κειμένων, μηδενί. Ἐὰν δέ τις λύσας τινὰ τῶν νόμων τῶν κειμένων, ἕτερον ἀντιτιθῇ μὴ ἐπιτήδειον τῷ Ἀθηναίων Δήμῳ, ἢ ἐναντίον τῶν κειμένων τινί. Τὰς γραφὰς εἶναι πάντ' αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον, ὃς κεῖται, ἐάν τις μὴ ἐπιτήδειον θῇ νόμον. *Nemini legum latarum ullam solvere liceat, nisi Nomothetarum auctoritate. Tunc autem, qui vult Athenienſium, ei delere jus esto, si alteram, auferendæ loco proponat. Proedri verò in hujusmodi legibus ita suffragiorum periculum faciant; primùm an lex, quæ viget, Populo opportuna videatur, nec ne; Deinde an, quæ proponitur, videatur. Quod Nomothetæ decernunt, id ratum, ac firmum sit. Nequaquam tamen cuipiam liceat, legem proponere, quæ latis jam legibus adversetur. Et si quis veterem tollat, novamque ponat aut non utilem Athenienſium Populo, aut jam constitutis contrariam; is eâ lege deferatur, quæ de incommodarum legum suasoribus est.* Ut ex Demosthene [f] habetur. Itaque ad Thesmothetas pertinebat leges ab omni macula, incommodoque prohibere; veteres abrogandas; novas recipiendas publicâ auctoritate proponere. Ad Nomothetas publicâ auctoritate, suffragiisque suis decernere. Erant Thesmothetæ Sevirûm [r] Magistratus annuus, à custodiendis legibus dicti; non qualibuscunque legibus, at hominum potius in-

[t] Æsch. Orat. contra Ctesiph.

[f] Demosth. contra Timocrat.

[r] Ulp. in enarrat. Orat. adv. Leptinem.

stitu-

ſtitutis & uſu firmatis. Siquidem θεσμὸν, ac νόμον inter ſe differre videmus apud Platonem [a] ὁ ταῦτα ἀπεργαζόμενος θεσμὸς, νόμος ἂν ὀρθῶς ὑμῖν ἐκ τούτου κείμενος. *Jus uſu inductum hæc facit, ſi lex nobis rectè ſit poſita.* Et ſanè jam tum Athenis creabantur, cum Civitas more Majorum, aut Regum arbitrio adminiſtrata annuis legumlatoribus indigebat. Deinde Draconis, Soloniſque legibus inſtitutâ Republica retenti tamen illi ſunt, & in eum, quem diximus, uſum inter noven Archontes connumerati. Nomothetæ autem quingenti fuerunt, Viri ex omni populo probatiores, ſorte lecti ex iis, qui fidem ſuam Heliaſtico jurejurando Reipublicæ obſtrinxiſſent, lege Solonis ad ſanciendas novas leges conſtituti, ſtipendio denique, ac loco in Concione conſpicuo honeſtabantur [x]. Hæc autem adnotaſſe ſufficiat ad laudata Demoſthenis verba illuſtranda.

[a] *Plato Ep. 8.*

[x] *Demoſth. in Timocrat. Æſch. contra Ctesiph. Ulp. in eaar Orat. contra Ieſſin. Oratio de Myſteriis apud Andocidem.*

13. Præcipui Athenienſium Legumlatores fuerunt Draco, & Solon, quorum præclaris inſtitutis aliqua è temporum conditione addiderunt Cliſthenes, Ariſtides, ac Pericles, de quibus omnibus pauca dicam. Ex quo Theſeus Civitatem Populo moderandam dederat ad a. 4. O. 39. Athenæ per ſex, ac ſexagenos annos ut olim Roma, prius quam decem è Græcia Tabulæ fuiſſent advectæ, nullis conſcriptis legibus obſervandis, ſed cuſtodiendo more, inſtitutoque Majorum ſteterunt, cum hoc ipſo anno Cives Draconi populari ſuo, divini, humanique juris peritiſſimo negotium dederunt, ſcriptis Regulis Urbem muniendi. Utiles ille, ſed adeo ſeveras tulit, ut Demades non atramento, ſed ſanguine deſcriptas diceret; nullo enim diſcrimine inter parvum, magnumque crimen, omnibus capitis pœnam indidit, ratus vel furtum leve hanc meritum eſſe: ſacrilegia, ac majora delicta atrociùs punienda, ſi gravior morte pœna ſuppeteret [y]. Manſerunt Draconis leges ad 3. O. 46., quo Solon inteſtinis diſcordiis concuſſam, laceramque Rempublicam mitioribus legibus temperavit, quæ adeo Civibus placuerunt, ut numquam, dum populare floruit Imperium ab iis diſceſſerit, paucis dumtaxat, quæ ad Reipublicæ formam pertinerent, immutatis. Nam cum duo illi Plebem à Magiſtratibus amoviſſent, eique jus tantum Concionis, Judiciorumque reliquiſſent, atque hinc ingentes fierent animorum motus, Ariſtides vel infimæ Plebi Magiſtratus dedit; auxit autem Pericles ejuſdem audaciam numerato militibus ſtipendio, eidemque Plebi pecuniâ ad ludos, ac Theatrum aſſignatâ, quodque gravius Potentioribus vulnus inflixit, mitigatâ Areopagi ſeveritate. Clyſthenes demum extremam plagam ditiorum intulit potentiæ, inducto in Rempuplicam Oſtraciſmo, quo, quicumque aliis vel ipsâ virtute eminerent, in exilium pulſi [z]. Aliæ quoque perpaucæ leges, nonnumquam ſancitæ, reliquis acceſſerunt; quibus omnibus luculentum adeo jus Athenienſium continebatur, ut verè Demoſthenes hoc loco dicat, nullis aliis legibus Rempublicam indigere; utque idcirco πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων πολλάκις εἶσιν ἐψηφισμένοι, τοῖς νόμοις χρῆσθαι τοῖς ὑμετέροις, *multi Græcorum ſæpius decreverint, veſtris* (Athenienſium videlicet) *legibus uti*, ut alibi.[a] idem ait Orator.

[y] *Plutarch. in Vita Solonis.*

14. Jam

14. Jam n. 6. Olynth. primæ diximus Eubulum tuliſſe Athenis legem; quâ capitis pœnâ cavebatur, ne pecuniæ Populo diſtributæ Theatri causâ ſermo fieri poſſet, quo ſermone illa reſtitui militari uſui proponeretur. De hac lege nunc Demoſthenem loqui, nemini fas eſt dubitare; quippe ſæpius manifeſtè indicatur, & in fine hujus Orationis aperitur. Eubulus autem, Athænei, ac Ulpiani teſtimonio, ejuſdem legis author, ut vel de ipſo quidpiam dicamus, unus Athenis potentiorum Civium fuit; δημαγωγὸν, *conciliis ſuis plebem ducentem*, Illum vocat Ulpianus; claruit noſtri Oratoris inimicitiâ, à quo vehementer exagitatur in Orat. adverſus Midiam, veluti potentiam, ac principem locum affectans, qua utentem ait, Midiæ patrocinium ſuſcepiſſe. Hunc ex iis eſſe, quos in hac tertia Olynthiaca, & paſſim inſectatur, ex humili conditione ad magnas opes evectos Fortunæ beneficio, in ipſa Midiana palam facit. Demum Præturam geſſit a. 4. O. 108., ut eſt apud Diodorum [b].

b *Arb. lib. 4. Ulp. in enarrat. Olynt. 2.*

Quoverò ad leges militares attinet, dubitari nequit, Demoſthenis ætate mitiùs cum militibus actum fuiſſe, quàm veteri belli jure ſtatutum foret. Inter aliquas iſtarum legum, à me jampridem [c] relatas, una jubet eum capite plecti; qui Ducem ſuum deſeruerit; Poſtmodum vix irrogatâ pecuniæ multâ hujuſmodi crimen puniebatur. Operæ prætium eſt ipſum Demoſthenem audire: ἐαὶ δὲ τις ἀπαχθῇ τῶν Γονέων κακώσεως ἡλωκὼς, ἢ ἀστρατίας, ἢ προπημένον αὐτὸν ὑπὸ τῶν νόμων, εἰργέσθαι, εἰσιὼν ὅπη μὴ χρὴ, δησάντων αὐτὸν οἱ ἕνδεκα, καὶ εἰσαγόντων αὐτὸν εἰς τὼ Ηλιαίαν. Κατηγορείτω δὲ ὁ βουλόμενος οἷς ἔξεστιν. Ἐαὶ δ' ἁλῶ, τιμάτω ἡ Ηλιαία, ὅ, τι χρὴ παθεῖν αὐτὸν, ἢ ἀποτίσαι, Ἐαὶ δ' ἀγυρίᾳ τιμηθῇ, δεδέσθω τέως, ἕως ἂν ἐκτίσῃ. *Si quis reus adductus fuerit aut in Parentes injuriarum, aut deſertæ militiæ, aut violati interdicti, quo carcer propoſitus fuerat eò ingredienti, quò ingredi non liceret; hunc Undecemviri vinculis conſtringant, atque ad Heliæam ducant. Accuſet quicumque illorum velit, quibus accuſare fas eſt. Si causâ cadat, Heliæa cenſet, quid iſte debeat aut corpore luere, aut pecuniæ ſolvere. Pecuniâ multatus, compedibus detineatur, quoad erogaverit* [d]. Quin & hanc ipſam legem nonnihil deſuevisſe patet ex familiari militibus abeundi licentiâ, de qua hæc ſunt pariter Demoſthenis [e] verba: ἀθυμήσαντες μοι πολλοὶ τὸ πλῆρωμα τῆς, ὥχοντο ἀπολιπόντες τὴν ναῦν, οἱ μὲν εἰς τὴν Ηπειρον στρατευόμενοι, οἱ δ' εἰς Θασίων, καὶ Μαρωνειτῶν ναῦς, μισθῷ μεγάλῳ πεισθέντες, καὶ ἀργυρίῳ πολὺ προλαβόντες. *Multi è Claſſiariis meis cum animis caderent, me relicto diſceſſerunt, alii in Continentem militatum; alii in Thaſiorum, Maronitarumque naves, capti ſtipendii magnitudine, eoque largiter munerati.* Quanta verò Athenis facilitas obrepſerat in detrectando militiæ onere? quod ſubire Civibus omnibus lex erat, plerique tamen ſuſcipere averſabantur, ut non ſemel admonuimus. Ad iſtas, aliaſque ejuſmodi leges Orator digitum hoc loco intendit. Ne Heliææ vocabulum cupiam negotium faceſſat, ſciat hoc nomine unum ex Athenienſium Foris appellatum fuiſſe à plurima ſolis colluſtratione, in quo jus dicebatur, eique præerant non ſolum Theſmothetæ, ſed etiam Undecemvirûm Magiſtratus; ut ſuo loco adnotabimus.

c *Diod. lib. 16.*

d *Demoſth. adverſus Timocrat.*

e *adv. Timotheum.*

Vi-

15. Vide n. 6. Orat. primæ contra Philippum.

16. A Græcis Barbari dicebantur; quicumque Græciæ finibus non continerentur. Vetus autem Græcia ab Oriente habuit Ægæum mare; Jonium ab Occidente, ac Meridie; Macedoniam, Illyrium, atque Epyrum à Borea. Ejus regiones fuerunt Theſſalia, Locri Epicnemides, & Opuntii, Bœotia, Attica terra cum Megarenſi, Phocis, Locri, Ozoli, Ætolia, Acarnania, Doris, ac Peloponneſus. Quamobrem, Græcorum jure, Philippo re verâ Barbari nomen convenit, quippe Macedonia ad veterem Græciam non pertinebat, quin etiam diversâ à Græcis linguâ Macedones loquebantur [g], ut eſt apud Athenæum. At poſtquam Philippus, & Alexander Græcos omnes dicto ſuo audientes habuere, atque iſte Aſiâ perdomitâ ampliſſimum fundavit Imperium, intra Græciæ fines vel ipſa Macedonia connumerata eſt, atque inde percrebuit Græci nomen Imperii. Nos ex hoc poſtremo incremento Græciam deſcripſimus in Præfatione ad iſtas annotationes. Tunc enim à vulgatioribus Provinciæ finibus diſcedendum non reputavimus.

g *Athen. lib. 1.*

17. Ut quam Athenienſium cum Corinthiis, & Megarenſibus contentionem Demoſthenes in medium afferat (nam multas habuerunt) intelligamus, ea ſolùm inveſtiganda eſt, quæ ſuis Civibus exemplo eſſe poſſet ad ſubmittendum Olynthiis auxilium contra Philippum. Igitur hujuſce comparationis vi, Sociis à Macedone oppreſſis Athenienſes auxiliari debent, ſicut olim Græcorum aliquos à Corinthiis, & Megarenſibus labefactatos, viribus ſuis recrearunt. At qui Græcorum iſti fuerunt? Ut prius loquar de bello Corinthiis illato, Corcyræos puto. Utrique inter ſe acriter decertabant de Epidamno [h], quam alterutri ſuam eſſe Coloniam arbitrabantur; cum Athenienſes, quamvis Corinthiorum uterentur familiaritate, Corcyræorum tueri partes decreverunt [i] miſſis auxiliis, ſe ſeque hoſtiliter in Corinthios gerentibus. Quare ſic iſti acceptas injurias expoſtulabant: ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες, καὶ σπονδὰς λύοντες. Ἡμῖν γὰρ πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωρουμένοις ἐμποδὼν ἵστασθε, ὅπλα ἀνταιρόμενοι. Εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλυεῖν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν, ἢ ἄλλοσε, ἔστιν ὅτου βουλόμεθα, πλεῖν, καὶ τοὺς σπονδὰς λύετε, ἡμᾶς τοὺς ὑμῶν πρώτους λαβόντες, χρῆσθε ὡς πολεμίοις. *Injuriam facitis, Athenienſes, dum belli inter nos incipiendi auctores eſtis, fœdere diſſoluto. Nobis enim, quin ulciſcamur hoſtes noſtros, impedimento eſtis, arma opponentes. Quod ſi hæc vobis ſententia eſt, ut nos & à Corcyra prohibeatis, & ne aliò, quocumque volumus, navigemus, atque ideo fœdifragi eſtis, nos priùs bello petite, ac velut in hoſtes invadite.* Ita narrat Thucidides [l]. Profectò nihil aptius hoc exemplo afferri poterat ad rem præſentem. Et fortaſſe non minus quadrat altera ipſorum Athenienſium adverſus Corinthios expeditio, quam paucis verbis ſic tradit author idem [m] προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς Ἀθηναίοις ἐς ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς ὅρων πολέμῳ κατεῖχον· καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαρα, καὶ Πηγὰς. Καὶ τὰ μακρὰ τείχη ᾠκοδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν, καὶ

h *a.a.C.435.*

i *a.a.C.434.*

l *Thucid. lib.1.*

m *Ibidem Thucid. Diod lib.12 a. à C. 80.*

ἐρρύμην αὐτοῖ. Καὶ Κορινθίοις μὲ ἐχ' ἥκιστα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Ἀθηναίους γενέσθαι. *Megarenſes ad Athenienſium Societatem acceſſerunt, relictis Lacedæmoniis; quòd eos Corinthii bello premerent, finium cauſâ. Habuerunt itaque Athenienſes Megaram, & Pagas, conſtruxerunt-que Megarenſibus longa mœnia, ab Urbe ad Niſæam producta, ipſique in præſidio erant. Hinc primò vehemens Corinthiorum in Athenienſes odium initium duxit.*

Nunc de bello contra Megarenſes ſuſcepto dicendum eſt. Athenienſes inito cum iſtis fœdere, ut hoc vel Reipublicæ ſimilitudo conciliaret, ſicut ipſi populari formâ regebantur, ita illos à Paucorum ad hanc
n a. 1. O. 103. Thucid. lib. 1. Diod. lib. 12 traducere ſtuduerunt. Qua re commoti Cives paulo poſt n ad Lacedæmonios defecerunt, ac ſe ſe cum Corinthiis jampridem acerrimis hoſtibus, cum Sicyoniis, & Epidauriis conjunxerunt; tanto Athenienſium odio, ut non ſolùm contra illos bellum ſæviſſimum, ac diuturnum commoverint, ſed etiam eos portubus Atticis, & Foro in perpetuum vetaverint; decreverint etiam quotannis diripere ipſorum agros, ac devaſtare. At ſi ita res habet, quî utitur iſtiuſmodi exemplo Demoſthenes, nequaquam cum re, quam agit, congruente? Tunc enim Athenienſes acceptam injuriam ulturi, non aliis opitulaturi, exercitus compararunt, Signa in Megarenſes intulerunt; nunc de ſublevandis Olynthiis à Philippo in diſcrimen ſervitutis adductis ſermo fit; Quæ dum mecum animo cogito, nec volo, ut ſæpius factum video, rem ſilentio præterire, animadverti, Athenienſes hujuſce belli cauſam nequaquam ad Megarenſium à ſe defectionem, ſed aliò detorſiſſe, ut Græcorum in eos odium concitarent.
o Thucid. lib. 1. Etenim apertiſſimè à Thucidide o commonemur, Lacedæmoniorum legatos Athenas veniſſe, bellum indicturos, niſi Potidæatas ſuis ſedibus, Æginam libertati reſtituant, & niſi decretum abrogent de Megarenſibus, ἐν ᾧ εἴρητο αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ, μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὔτε τἄλλα ὑπήκουον, ὔτε τὸ ψήφισμα καθῖρουν, ἐπικαλοῦντες ἐπ' ἐργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς, καὶ τῆς ἀορίστου, καὶ ἀνδραποδῶν ὑποδοχὴν φεύγουσιν ἀφιεμένων. *In quo dicebatur, ipſos nequaquam portubus uti, qui ſunt in Athenienſium Imperio, neque Atticis Foris. Athenienſes autem nec res alias auſcultarunt, nec decretum reſciderunt, Megarenſibus obiicientes, quòd terram ſacram, atque interminatam colerent, fugitivoſque ſervos reciperent.* Quamobrem ſæpius à Demoſthene vocantur καταράτοι *execrandi*. Hac illi uſus opinione, quæ adhuc Athenis vigebat: Cives iis de cauſis quas Thucidides memorat, bellum Megarenſibus olim intuliſſe: potuit hoc bellum in rem præſentem exemplum afferre.

Cum Megarenſes, Corinthiique in ſermonem venerint, ipſa res admonet, ut de illorum urbibus quidpiam loquamur; at Megaram alio loco reſervamus; Corinthus modò tantiſper nos teneat. Urbs igitur fuit clariſſima ad Iſthmum Peloponneſi, prius Ephyra nuncupata ἀπὸ
p Euſtb. ad Iliad. 3. v. 152. Ἐφύρης τινὸς ἡρωίνης *ab Ephira quadam Heroina*, ut ait Euſtathius p ad librum ſeptimum Iliadis, ubi ſic eam urbem vocat Homerus.

Est

Ἔστι πόλις Ἔφυρη μυχῷ Ἄργεος ἱππιοβότοιο,
Ἔνθα δὲ Σίσυφος ἦσκε, ὃ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν,
Σίσυφος Αἰολίδης.
Est Urbs Ephyra in sinu Argi equorum altricis,
Hìc fuit Sisyphus, hominum versutissimus,
Sisyphus Æolides:

Ephyram Oceani filiam vocat Pausanias in Corinthiacis. Ea deinde Civitas dicta Corinthus est à Corintho Marathonis [q] filio. Duos habuit celeberrimos portus ad isthmi latera, Lachæum in intimo angulo Sinus Corinthiaci ad Occidentem Solem; Cenchreum ad Orientem in Sinu Saronico; Arcem quoque, Acrocorinthi nomine, tribus tantùm stadiis ab Urbe dissitam in monte altissimo. Proinde nil mirum, si bimaris Urbs, ut eam dicit Horatius, tantis opibus circumflexerit; & si Opes tantam morum licentiam, tantaque vitæ commoda, quanta illic fuerunt, pepererint. Paruit initiò Argivis Regibus, & Myceneis; propriis deinde, à quibus, eorumque gente frequens Poetis fabulandi occasio data est. Nam illic Sisiphus, Ino, Melicertes, Glaucus, Bellerophon, aliique fabulis clari. Demum post Cypselidarum Tyrannidem, quæ annos tres, & nonaginta, cum sex mensibus mansit, si Aristoteli [r] credimus, libertatem acquisivit. Hanc Cives adepti, primùm in Lacedæmoniorum amicitiam se tradiderunt, cum ipsisque in Sami expeditione arma consociarunt [s]. Deseruerunt deinde sub initium pugnæ ad Eleusinem, cum pro imponendo Athenis Isagora Tyranno Lacedæmonios inter, atque Athenienses certatum est [t]. Hoc beneficio iis fœdus cum iisdem Athenienſibus conciliatum est, servatumque tantâ benevolentiâ, ut cum isti ad bellum contra Æginetas petiissent naves aliquot, quas dare Corinthii lege prohiberentur, singulas quinque drachmis venditas delusâ lege tradiderint [u]. Pari verò iracundiâ dissolutum est, dum ipsi cum Corcyræis inito bello viderunt Athenienſium naves suis hisce hostibus opem ferre. Quamobrem iterum se se ad Lacedæmonios contulerunt, quibus magno fuerunt adjumento datâ non solùm per suos agros via, sed exercitu, & Classe [x]; in eoque bello sæpius cum Athenienſibus manus conseruerunt, plerumque victi [y]. Verùm cum deinde superbos, ferocesque Lacedæmoniorum animos ferre non possent, in eos arma intulerunt, conjucti Argivis, Athenienſibus, Thebanis. Tot bellis debilitati, in sociorumque potestatem adducti, factionibus demum dilacerati sunt. Pars, quæ Lacedæmonios vocaverat, cædibus contrita cessit, donec Urbs conditione pacis ab Antalcida nuncupatæ, discedentibus Argivis in libertatem restituitur [z]; sed fracta, ac debilis ad usque Demosthenis tempora ad summam rerum Græcarum parum habuit momenti.

[q] *Paus. in Corinth.*

[r] *Arist. lib. 5. c. 12. de rep.*

[s] *Herod. in Thalia.*

[t] *Idem in Polymn.*

[u] *Idem ut supra.*

[x] *Thucid. lib. 1.*

[y] *Idem lib. 5 & 7.*

18. Aristides Lysimachi filius Athenienſis, cognomento justus, ætate ferè Themistocli æqualis, cujus æmulatione factum est, ut ejusdem cognominis invidiâ conflagraverit, Athenis Ostracismo depulsus. Verùm antequam decem exilii annos, ut câ lege præcipiebatur, abfuisset, sexennio postquam solum verterat à Republica revocatus est, cum Xerses

[z] *Xenoph. de rebus Græc lib. 7. & alibi.*

in Græciam tranſmiſit. Miles fuit in navali prælio ad Salaminam, Dux in terreſtri ad Platæas maximo, clariſſimoque; eo nimirum, quo Mardonius Perſarum Imperator necatus eſt, exercitus fuſus, profligatuſque. Deinde cum Pauſania Lacedæmonio belli reliquias mari perſequtus, plures græci nominis inſulas, atque Aſiæ Urbes in Reipublicæ ſocietatem adduxit, reliquas Pauſaniâ Lacedæmoniis adſcribente. Sed hujus impotenti dominatu, æquitateque Ariſtidis accidit, ut omnes prope ad Athenienſes tranſierint, ut jamdudum non ſemel diximus. Mortuus eſt ann. ferè 4. poſt ejectum Athenis Themiſtoclem, ſcilicet 2. Ol. 78. Eâ fuit à publicis opibus, dum plures geſſit Magiſtratus, abſtinentiâ, eâque patrimonii tenuitate, ut non habuerit, à quo in funere efferretur, ejuſque filias, paternæ temperantiæ, & grati Civium animi argumento, Reſpublica aluerit, datâque dote collocaverit[a].

a *Corn. Nepos in ejus Vita. Diod. lib. 11. Thucid. lib. 1.*

19. Nicias Nicerati filius clariſſimus Athenienſium Dux floruit maximè Peloponneſiaci belli tempore, quo in bello pluribus ſuſceptis expeditionibus ſplendidiſſimum virtutis ſuæ periculum fecit, ſed nunquam magis, quàm in illa contra Syracuſanos celeberrimâ. Cum ab hac ipſa expeditione veluti inopportuna, & periculoſa Rempublicam ſummis viribus deterruiſſet, ei tamen, ac Demoſtheni Alciſthenis filio commiſſa eſt. Quis autem dignè verbis complecti poſſit, quanta ibi utriuſque Ducis virtus enituerit? Quicquid ad maximi Imperatoris nomen immortalitati prodendum facit, tunc profectò non defuit; ſolertia in exponendis Copiis, ſcientia militaris in acie inſtruenda, fortitudo in conſerendis manibus, conſilium in explicandis difficultatibus, magnitudo animi in rerum adverſitate. Non ſemel victi Syracuſani, ac prope captâ urbe, demum terrâ marique victores in eas anguſtias Athenienſium exercitum detruſerunt, ut omnem habuerint in poteſtate. Milites in ſervitutem adducti, uterque Imperator fœdè necatus. Totam memorandæ rei ſeriem elegantiſſimè ob oculos ponit Thucidides[b], ac Diodorus lectu ſanè jucundam. Hunc exitum vitæ habuit Nicias a. 4. O. 91. ἄνδρα δὴ ἄξιον ὃν τῆς γε ἐπ' ἐμοῦ Ἑλλήνων ἐς τοῦτο δυσχέρειας ἀφικέσθαι, διὰ τὸν νομισμένον ἐς τὸ θεῖον ἐπιτηδεύειν, *Virum meâ ætate omnium Græcorum minimè dignum, qui ad iſtud calamitatis perveniret, propter ſuum erga Deûm numen ſtudium, moribus firmatum*, ejuſdem Thucididis teſtimonio. Nec de ipſo clariſſimo Imperatore prætermittendum eſt, quod ſcribit Plutarchus, dum ejus vitam incipit enarrare; his enim verbis luculentiſſimam omnium laudem complectitur: ἔστιν οὖν περὶ Νικίου πρῶτον εἰπεῖν ὃ γέγραφεν Ἀριστοτέλης, ὅτι τρεῖς ἐγένοντο βέλτιστοι τῆς πολιτῆς, τῷ πατρὶῳ ἔχοντες εὔνοιαν, τῷ φιλίαν πρὸς τὸν δῆμον, Νικίας ὁ Νικηράτου, τῷ Θουκυδίδης ὁ Μελησίου, τῷ Θηραμένης ὁ Ἀγνωνος. *Igitur mihi liceat de Nicia id primùm dicere, quod Ariſtoteles ſcripſit; nimirum tres fuiſſe Civium optimos, ſummâque in Patriam benevolentiâ, in Plebem amicitiâ, Niciam Nicerati filium, Thucididem Mileſii, Theramenem Agnonis*[c].

b *Thucid. lib. 7. Diod. lib. 14.*

c *Plutarchus in ejus Vita Thucid. Diod. ut ſupra.*

20. Demoſthenes Alciſthenis filius inter maximos & ipſe Athenienſium Imperatorum connumeratur, de quo ſuperiori numero loquuti ſu-

ſumus. Claruit bello Peloponneſiaco. Frequens illius mentio apud Thucididem, ac Diodorum, locis jam memoratis.

21. Pericles Xanthippi filius, paterno, maternoque genere clariſſimus, mortuo Ariſtide, ac Themiſtocle, Athenis ad Rempublicam acceſſit. Tantùm eloquentiâ valuit, ut quò vellet populum impelleret; proinde Civitatis potentiſſimus fuit ὢν δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἄρχων τῶν πολιτείων, Thucididis [d] teſtimonio. Author extitit ſuis Civibus, ne quidpiam cederent Lacedæmoniis, ſuaque omnino jura tuerentur. Hinc bellum Peloponneſiacum initium habuit, quod bellum ſi Athenienſes ex ejus conſiliis geſſiſſent, græcarum rerum Scriptores exiſtimant, neutiquam tantas Rempublicam calamitates accepturam fuiſſe. Armorum dux ejecit ex Attica Peloponnenſes, horum provinciam vaſtavit, Eubœam ſubegit. Etſi maximæ auctoritatis eſſet apud Cives ſuos, prorſus tamen popularem procellam non declinavit. Actâ enim ex agris prædâ à Lacedæmoniis, divites ob acceptum damnum, Plebs ob commeatus anguſtias tumultuati ſunt, multamque Pericli tamquam belli auctori irrogarunt. Verùm paulò poſt omne ipſi Reipublicæ arbitrium permiſerunt. Fato ceſſit a. 4. Belli Peloponneſiaci, primo videlicet O. 88. & maximo quidem Civitatis damno è vivis ſublatus eſt [e]. Cum extremo conflictaretur morbo, adeſſentque Amici, qui leniendo tanti viri deſiderio res ejus præclarè in bello geſtas celebrarent, fertur ipſe, quem auditu captum arbitrabantur, memoranda iſthæc verba protuliſſe: θαυμάζειν, ὅτι ταῦτα μὲ ἐπαινοῦσιν αὐτῶ, καὶ μνημονεύουσιν ἃ καὶ φρὸς τύχλω ἐσὶ καινὰ, καὶ γέγονεν ἤδη πολλοῖς ςρατηγοῖς. Τὸ δ' κάλλιςον, καὶ μέγιςον ἀ λέγουσιν. Οὐδεὶς γὰρ, ἔφη, δι' ἐμὲ φῦ ὄντων Ἀθηναίων μίαν ἱμάτιον περιβάλετο. *Se mirari, ſua hujuſmodi facta laudibus efferri, atque in memoriam revocari, quorum partem ſibi vindicet Fortuna, ac ſimilia multos jam Imperatores peregiſſe. Taceri autem id, quod omnium eſſet optimum, ampliſſimumque. Nemo enim dixit, Athenienſium, meâ causâ pullam induit veſtem* [f]. Quam raram animi manſuetudinem Plutarchus meritis hiſce laudibus Poſterorum memoriæ conſignavit: θαυμαςὸς ὁ ἀνὴρ ὁ μόνον τῆς ἐπιεικείας, καὶ φραότητος, ἣν ἐν πράγμασι πολλοῖς, καὶ μεγάλοις ἀπεχθείαις διετήρησεν, ἀλλὰ καὶ τῦ φρονήματος, εἰ φῦ αὐτῦ καλῶν ἡγεῖτο βέλτιςον εἶναι, τὸ μήτε φθόνῳ, μήτε θυμῷ χαρίσαθαι μηδὲν ἀπὸ τηλικαύτης δυνάμεως, μηδὲ χρήσαθαί τινι φῦ ἐχθρῶν ὡς ἀπιςοῦντι. *Admirabilem virum non lenitate ſolùm, ac manſuetudine, quam pleriſque in rebus, maximiſque inimicitiis cuſtodivit, ſed & animi magnitudine. Exiſtimavit enim, hanc eſſe rerum ſuarum clariſſimam, in tanta rerum potentia nullum iracundiæ, nullum invidiæ locum dediſſe, & ſe ſe inimicorum ſuorum nemini implacabilem præbuiſſe.*

22. Maximis cladibus labefactato Xerſis exercitu, liberatque à Perſarum armis Europâ, Lacedæmonii cum viginti navibus Duce Pauſania ipſorum Rege, Athenienſes cum triginta Præfecto Ariſtide, quibus Sociorum plures acceſſerant, ad perſequendas Medorum Claſſis reliquias, ad Imperii, victoriæque oſtentationem in græcas Inſulas, atque Aſiæ litora navigarunt. Verùm cum Pauſanias deſcenſione in Cyprum

[d] *Thucid. lib. 1.*

[e] *Diod. lib. 11 Thucid. lib. 2. & 3.*

[f] *Plut. in vita Periclis.*

prum factâ plura ibi oppida subegisset, & cum reliquis per ea loca Græcis injuriosè ageret, iidem, ac præsertim, qui Jonici nominis censebantur, ejusdem Regis petulantiâ commoti, atque Aristidis æquitate, ad Athenienses, generis cognatione sibi junctos confugerunt, ut non semel admonuimus. Recepti in fidem, & Societatem ipsis Atheniensibus armorum imperium, consilii, rerumque agendarum auctoritatem sponte tradiderunt. Deinde ex Aristidis sententia inter eas convenit, quid unaquælibet Civitas navium, quid pecuniæ daret; Summa quadringentorum, sexagenûmque talentûm singulis annis constituta est, eorumque in Delo sequestrem Apollinem confecerunt. Igitur (ut æqua sunt, ac læta fœderum initia etiam cum potentioribus juncta, quippe vel principiò ignari, quid possint; vel dubii, ne illa nondum hostium injuriis vehementiùs constricta facilè dissolvantur) aliquot annos manserunt leges istæ, atque instituta intra recti fines; quoad insolentiùs Athenienses agere; Athenas Ærarium traducere, Sociis imperare, non præesse. Hinc frequentes istorum defectiones, ac Societatis nomine servitus. Vadem præbeo Thucididem [g] ne nullâ auctoritate Demostheni videar contradicere: Ναξίους δ' ἀποστῆσαι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν, καὶ πολιορκίᾳ παρεστήσαντο. Πρώτη τε αὕτη πόλις ξυμμαχὶς παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐδουλώθη. Ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλαι ἐκάστη ξυνέβη. Αἰτίαι δ' ἄλλαι τε ἦσαν αἱ ἀπὸ ἀποστάσεων, καὶ μάλισται, αἱ περὶ φόρων. καὶ πόνων ἐκδύσεως, καὶ λεπτοσράτου, εἴτῳ ἐγίνετο. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς ἐπρασσον, καὶ λυπηροὶ ἦσαν, οὐκ εἰώθοσιν ἡδέως βουλομένοις τἀλλοτρίοις προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. Ἦσαν δέ πως καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες, καὶ ὅτε ξυστρατεύοιτο ἀπὸ τοῦ ἴσου, ῥᾴδιόν τε προσαγωγὰ ἐπὶ σφᾶς τοῖς ἀφισαμένοις &c. *Deinde adversus Naxios, qui defciverant, bellum susceperunt, obsederuntque. Et prima quidem hæc Urbs inter eas, quæ Societate copulabantur, præter pactorum fidem in servitutem redacta est. Deinde & aliæ vicissim. Multas profectò, maximasque defectionibus causas præbuerunt Naves, tributa, milites quoque, si cui contigisset, pro rata parte recusati. Siquidem Athenienses ea diligenter exigebant, ac necessitatis colore in iis repetendis acerbi erant erga Populos illos molestiarum insuetos, nolentesque ærumnis affici, ac labefactari. Præterea nequaquam, ut antea, miti imperio utebantur, nec ferebant ipsi ex æqua parte militiæ incommoda, cum sibi promptum esset vi eos comprimere, qui defeciissent.* Quod cum ita se habeat, non tamen incusandus est Demosthenes, quod hoc loco referat, Athenienses volentibus, ac lubentibus Græcis imperasse. Cui enim ignota est Oratoris ars, omnia ad suam causam, utilitatemque detorquentis? At nobis pariter Historiæ veritas prætermittenda non fuit. Nunc ad explicandum tempus accedo, quo Imperium istud perduravit. Hujus autem in promptu est initium assignare; finem non ita facile. Nam Asianæ græci nominis Civitates, ac plurimæ Ægei maris Insulæ in Athenienſium sinum convolarunt, ut diximus, post confectum Xersianum bellum, a. scilicet 4. O. 75. [h], quo principium ejusmodi Imperii constituere opus est. Illud autem cum Demosthenes hoc loco dicat perdurasse quinque, & sexaginta annos, alibi [i] tres ac septuaginta; Iso-

g *Thucid. lib. 1.*

h *Diod. lib. 11. Thucid. lib. 1.*

i *Demosth. Philip. 3. Isocr. in Paneth.*

ſocrates priorem numerum amplexatus ſit, quo anno finem habuerit, incertum manet. Video tamen, utramque eorumdem annorum ſummam ad aliquem idoneum terminum perduci poſſe. Horrenda apud Syracuſas Athenienſium clades, quam ſæpius memoravimus, hujus Reipublicæ vires fregit adeo, ut Aſiatici, atque Inſulares Socii non amplius dubitaverint ad Lacedæmonios, quò belli fortuna inclinabat, deficere, ac durum Athenienſis Imperii jugum è cervicibus ſuis excutere. Igitur hoc tempore ceſſarunt Athenæ jura Sociis dare, atque habere ſibi obnoxios. Hæc tanta rerum commutatio accidit anno decimo nono Peloponneſiaci belli [l], nimirum a. 4. O. 61., ad quem ab illo pariter quarto O. 75. per ſexaginta, & quatuor integros annos pervenitur, quibus ſi addas menſes aliquot ad accipiendum à Sociis inflictæ Athenienſibus calamitatis nuntium, ad parandamque defectionem neceſſarios, quinque illi, & ſexaginta anni à duobus laudatis Oratoribus deſcripti colliguntur. At verò cum deinceps nonnihil Reſpublica, partâ ſibi ad Abydum adverſus Mindarum Lacedæmonium victoriâ [m] reſpiraverit; revocatoque Alcibiade, noviſque victoriis contra Callicratidem ad Mitylenem, & Arginuſas recreata, non parum è vadis emerſerit [n], vi, aut blanditiis plures Sociorum Civitates recuperaverit, alias labantes confirmaverit; poteſt illud ipſius Imperium produci ad a. 1. O. 94. quo poſt illatam ſibi ſuperiore anno maximam à Lyſandro peſtem, ἐκ τῆ Ελλησπόντε ναυτὶ διακοσίας ἀφικόμενος ἐς τὴν Λέσβον, κατεπολέμησε τὰς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ, καὶ Μιτυλήνην. Ἐς δὲ τὴν ἐπὶ Θρᾴκης χώραν ἔπεμψε δέκα τριήρεις ἔχοντα Ετεόνικον, ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα φρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. Ευθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ελλὰς ἀφειστήκει Αθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν, πλὴν Σάμου, Iſte *ex Helleſponto ducentis navibus in Lesbum tranſmiſit, omneſque alias Urbes in ea Inſula, quin & ipſam Mityleuem in poteſtatem redegit. In Thraciam quoque Eteonicum miſit cum decem triremibus, qui omnia illic ad Lacedæmonios traduxit. Ac ſtatim quidem poſt navalem pugnam univerſa Græcia præter Samum deſcivit ab Athenienſibus*, Xenophontis [o] teſtimonio. Deinceps Reſpublica propemodum deleta eſt, dejectis longis mœnibus, ac moderantibus Urbi triginta Tyrannis [p]. Ad hunc igitur ab illo 4. O. 75., tres ac ſeptuaginta interceſſerunt anni, quæ altera eſt Demoſthenis ſumma.

l *Thucid. lib. 7. Diod. lib. 13.*

m *a 2. O. 91.*

n *ab a ſupradicto ad 3. O. 93.*

o *Xenoph. de reb. Grac. lib. 2. Diod. lib. 13.*

p *Xenoph. rer. grec. lib. 2.*

23. Tam locuples Athenienſium Ærarium non ſolùm hoc Demoſthenis teſtimonio comprobatur, ſed accedit Thucydides, à quo iſthæc decem millium talentorum ſumma ad hiſtoricam veritatem expenſa, trecentis tantummodo imminuitur. Jam verò initio belli Peloponneſiaci ad ſex millies redacta fuerat, cæteris quatuor millibus in Propylæis, ac Potidææ obſidione conſumptis. Audiamus Thucydidis teſtimonium [q], qui ſic Periclem loquentem inducit: Ἔστιν τε ἐκ λόγε, χρημάτων μὲ ἐξακοσίων τάλαντων, ὡς ἐπιτοπολὺ φόρε κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῆ ξυμμάχων τῇ πόλει, ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδε, ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίε ἐπισήμε ἑξακισχιλίων ταλάντων. Τὰ γὰρ πλεῖστα τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἐς τε τὰ Προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τἄλλα οἰκοδομήματα, καὶ ἐς Ποτίδαιαν ἀνηλώθη.

q *Thucid. lib. 2.*

Jube-

Jubebat bono animo esse, cum in Ærarium quotannis venirent ferè sexcentorum à Sociis talentorum tributum præter alios proventus; & jam essent in arce collecta sex millia talentum signati argenti. Nam ibi maxima pecuniæ summa fuit decem millium, trecentis minus, è quibus reliqua absumpserant arcis Propylæa, aliaque Ædificia, & Potidæa. Congruit etiam computandi ratio; Siquidem in laudatis Vestibulis duo millia, ac duodecim occupata fuerant. Tota Potidææ obsidio duobus millibus constitit [r], sed cum insequenti solùm anno finem obtinuerit, aliquid ex hac summa detrahendum est; Idcirco Ærarium adhuc integra illa sex millia retinebat.

[r] Thucid. lib. 2.

24. Græcorum Historia, quæ modò supereſt, numquam tradit apertis verbis, Macedonum Reges vectigales Athenienſium fuiſſe. Fides tamen Demoſtheni adhibenda eſt, id non ſolùm hoc loco, ſed etiam in Orat. ad Philippi epiſtolam referenti. At quibus eorumdem Regum ea dura fuit conditio? In Oratione de Haloneſo, quæ falsò cum Demoſthenicis adnumeratur, indicari videtur Amyntas Philippi Pater: ὅτε γὰρ Ἀμύντας πατὴρ ὁ Φιλίππου, ὅτε οἱ ἄλλοι Μακεδονίας Βασιλεῖς οὐδέποτε σύμβολα ἐπεποίηντο πρὸς τὴν πόλιν τὴν ὑμετέραν &c. Ἐφ' ἡμῖν γὰρ ἦν ἡ Μακεδονία, καὶ φόρους ἡμῖν ἔτασσε &c. *Neutiquam enim Amyntas Philippi pater, neutiquam alii Macedoniæ Reges, tesseris cum nostra Civitate usi sunt &c. Quippe nobis Macedonia obtemperabat, persolvebatque tributum &c.* Ulpianus [f] hæc habet: οἱ μὲν Περδίκκαν εἶναί φασι τὸν ἐνεγκόντα τοὺς φόρους Ἀθηναίοις, οἱ δὲ Φιλίππου ὄντινα ἀφ' Φιλίππου πρεσβύτην. *Alii Perdiccam dicunt Athenienſium fuiſſe vectigalem; alii Philippum quendam è Philippi Avis.* Quid nos in hac re? Ab Amynta puto Philippi patre, ac Perdicca ex hujus Majoribus, Alexandri filio, tributum Athenienſibus perſolutum; ab illo autem, ut ſibi Reipublicæ patrocinium compararet; ab iſto, ut violatæ fidei, factæque ſæpius injuriæ pœnas lueret. Id eam ob rem mihi perſuadeo, quòd Amyntas, poſtquam Lacedæmoniorum ſocietatem gravem, periculoſamque expertus eſt, eiſque in Olynthi occupatione ludibrio fuiſſe, ſe totum Athenienſibus dederat, ac veluti Patronis utebatur, quapropter Reipublicæ filios ſuos morti proximus commendaverat, ut num. 11. ſuperioris Olynthiacæ admonuimus. Hinc nil mirum, ſi Rex tot fractus calamitatibus, prius infenſus Athenienſibus, modò propemodum cliens, ad iſtorum conciliandam ſibi benevolentiam, quidpiam daret pecuniæ. Quo verò ad Perdiccam attinet, is enimvero, inquieto animo, variâque fortunâ ſuadente, ſæpius diſſolvit ictum cum Athenienſibus fœdus, ſæpius renovavit, donec ab iiſdem tantâ voluntatis varietate feſſis è Macedonia depulſus eſt ann. 15. belli Peloponneſiaci, primo Ol. 91. κατέλυσαν δὲ τὸν αὐτὸν χειμῶνα καὶ Μακεδονίας Ἀθηναῖοι Περδίκκαν, ἐπικελεύοντες τοῖς τε πρὸς Ἀργείους, καὶ Λακεδαιμονίοις γιγνομένῳ ξυνωμοσίαν, καὶ ὅτι παρασκευασαμένων αὐτῶν στρατιὰν ἄγων ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, καὶ Ἀμφίπολιν, Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγοῦντος, ἔψδετο τῇ ξυμμαχίᾳ, καὶ ἡ στρατιὰ μάλιστα διελύθη ἐκείνου ἀπαραντος. Πολέμιος δὲ ἦν. *Eadem hyeme Athenienſes Perdiccam Macedoniâ excluſerunt ob factam in ſe cum Argivis, Lacedæmoniiſque conjurationem, & quòd, cum ipſi jam con-*

[f] Ulp. in enar. hujus loci.

conflato exercitu, quem contra Chalcidenſes in Thraciam ducerent, & contra Amphipolim, Niciâ Nicerati filio Imperatore, Socios decepiſſet. Nam eo domum redeunte ob id præcipuè evanuit expeditio. Hoſtis igitur reputabatur; ut narrat Thucydides [t]. Quin & altero ab hinc anno regnum infeſtis armis percurrere non deſtiterunt. Quapropter credere par eſt illum tributo ab Athenienſibus tot incommoda, & pacem redemiſſe.

t *Thucid. lib 5.*

25. Græcis, cum plerumque inter ſe de gloriâ potiùs, quàm de Imperio decertarent, ea maxima cura fuit, partâ victoriâ tropæum erigere, ubi prælium commiſſum fuerat, ſi terrâ; aut ſi mari pugnatum foret, in oppoſito litore; idque jure gentium hoſtes, vel ſi poſſent, non prohibebant. Præclaris hiſce bellicæ virtutis monumentis toties Athenæ condecoratæ ſunt, quoties terrâ, marique à ſuis Civibus proſperè bellatum eſt. Id autem ſingillatim recenſere, otioſi Mediusfidius hominis foret, cum nihil Athenienſium factis illuſtrius habeant, nihil frequentius Græcorum hiſtoriæ.

26. Athenis, cum nondum Civitas tantis viribus, tantâque Imperii magnitudine ſplendeſceret, vel ipſa Numina ſub paupere tecto colebantur. Nullo tunc auro illita Templa, nulla magnificentia: ἡ τῶν Ἱερῶν ἄνθρωπος, ἡ ἀργύρου. Τούτοις γὰρ οὐδὲν οὐδαμοῦ προσεχρῶντο. *Templa ipſa ſine auro, & argento. His enim nuſquam omnino utebantur*, ut Plato [u] loquitur. Deinde Cives gratum Diis animum exhibentes, ampliſſima, pulcherrimaque Fana Domi, foriſque in Attica conſtruxerunt. Et ſanè quò Minervæ, cujus adhuc remanent veſtigia, quò Cereris Eleuſinæ, Veneris Coliæ, Cereris Almuſiæ, Dianæ Braunoniæ, Themidis, aliorumq; delubrorum fama non pervaſit? quorum Pauſanias [x], aliique memoriam literis conſecrarunt. Unius ego Jovis Olympii ſermonem faciam, quod quamvis vigente Republica ad culmen perductum non fuerit, idque perfecerit Hadrianus; attamen majori tum parte excitatum, eorum temporum magnificentiam, quam hoc loco Demoſthenes refert, præſefert. De illo hæc habet Hiſtoricorum Latinorum maximus [y]: *unum in terris pro magnitudine Dei inchoatum*. Et Vitruvius [z]: *id opus non modò vulgò, ſed etiam in paucis à magnificentia nominatur*. Ipſum ſtadia quatuor ambiebant, ſi Pauſaniæ credimus [a]: ὁ μὲν δὴ πᾶς περίβολος σταδίων μάλιστα τεσσάρων ἐστίν, *Univerſus circuitus eſt quidem ſtadiorum quatuor*. Atque in illius denique conſtructione occupata ſunt Talentum octo millia, ſi demas duodecim, videlicet Coronatorum quadragies octies centena millia, 48000000.; ut Dion Chriſoſtomus eſt auctor [b], ὥστε οὐδὲ Ἀθηναίους ἔστιν ζηλῶσαι τῆς δαπάνης, ἡ πολυτελείας τῆς περὶ τὴν πόλιν, ἡ τὰ ἱερὰ, ὅσον ἧπλ ἔργον, ἃ ἐπράξαν οἱ πρότερον. Τὸν ἀνιάλιον τὸ Μαρδονίου πολὺ σεμνότερον, ἡ κρεῖττον ἀνάθημα ἴχνους, ἡ τὰς Λακεδαιμονίων ἀσπίδας, ἡ ἧπλ ἐν Πύλῳ ποτὲ ἀλόντων, ἢ τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, ἡ τὸ Ὀλύμπιον, ἀπὸ πλειόνων ἢ μυρίων ταλάντων. *Igitur non tantum beatos Athenienſes reputo propter exornatam magnis ſumptibus Civitatem, ac Templa conſtructa; quàm quod habent Mardonii ucinacem, & clypeos Lacedæmoniorum, aliorumque in Pylis olim*

u *Plato in Critia.*

x *Pauſ. in Atticis.*

y *T. Liv. lib. 41.*

z *Vitruv. in proem lib. 7.*

a *Pauſ. in Atticis.*

b *Dion. Chriſoſt. de Regno Orat. lib. 2.*

olim interfectorum. Quæ quidem longè venerabiliora monumenta sunt, quàm Arcis Propylæa, atque Olympium, quamvis plusquam decem talentorum millium summam absorbuerint; Propylæis data mox diximus duo millia duodecim; reliqua igitur Olympii Jovis Fano.

27. Alcibiadem inter viros omnium Athenienſium clariſſimos cuncti Græcorum collocant. Vitiis tamen non minus quàm virtutibus famam adeptus eſt. Formâ, ac divitiis omnes tum temporis Cives ſuperavit. Socratis diſcipulus; apud Periclem priviginum ſuum, ut Cornelius dicit; avunculum, ut Diodorus, Suidas, Agellius, liberaliter educatus acceſſit ad Rempublicam, ſuaſorque fuit expeditionis Syracuſanæ, cui cum Demoſthene, & Nicia datus eſt Imperator. Verùm cum è portu Claſſis vela feciſſet, nocte quadam cunctis Hermis, qui Athenis plures erant, dejectis, præter unum ante Andocidis fores, Populus memor Piſiſtratidarum, conjurationem timuit, cujus per invidiam inſimulatus Alcibiades, illico exauthoratus eſt. Paruit ille Plebis dicto, ſed metuens, ne aliquâ populari procellâ abſorberetur, nequaquam Athenas redux, Lacedæmonem ſe contulit. Vigebat adhuc Peloponneſiacum bellum, quare acceptam à ſuis Civibus injuriam vindicaturus, ad illud feliciter conficiendum author Lacedæmoniis fuit copulandæ cum Perſis amicitiæ. Ei negotium committitur felici eventu, quippe ad Tiſaphernem profectus, ejus opem, ac benevolentiam i iſdem Lacedæmoniis acquiſivit. Igitur perculſi Athenienſes, inductoque in Rempublicam paucorum ſtatu, veluti feſſis rebus præſidium, Alcibiadem revocarunt. Redeunti datur unà cum Thraſibulo, ac Theramene Claſſis imperium; pluraque ejus virtute glorioſa, commodaque Reipublicæ contigerunt. Nam. & Pharnabazum ab hoſtibus divulſum ad ſuos attraxit, nec paucas Aſiæ, Inſularumque Civitates in Civium poteſtatem reſtituit. At deinceps cum ſemel pugnâ ſuperatus eſſet, ſtatim ei dantur novem in Imperio Socii, veritis Athenienſibus ne ſponte cladem accepiſſet. Ille contra injuriæ impatiens imperium dimiſit, ac ſibi à Civibus metuens, diuque fortunæ fluctibus jactatus in Pharnabazi patrocinium ſe dedit. Non tamen ab inſita omnium animis in Patriam benevolentiâ diſceſſit, quam cum accepiſſet fuiſſe in Tyrannorum poteſtatem redactam, de ipſius libertate cogitavit. Id illum ferìò molientem Lyſander Lacedæmonius oppreſſit, perſuaſitque Pharnabazo, cum quo pridem arctiori neceſſitudinis vinculo ſe obſtrinxerat, ut eum de medio tolleret. Fugiens Satrapæ inſidias, & ad necem quæſitus, dum à Sicariis incendio extruditur e quadam caſa, ubi latère cupiebat, eminus jaculis confoſſus eſt, annos natus circiter quadraginta; alii à puellæ fratribus putant, nobilis fœminæ à ſe abductæ [c]; magno inſtabilis Fortunæ documento, quam utique à Majoribus ſuis acceptam ampliſſimam nec magnis virtutibus, nec magnis vitiis retinere potuit.

[c] *Plutarch. & Corn. Nepos in Alcib. Vita Xenoph. de reb. Grac. Thucid. lib. 8.*

Nec mihi ſilentio prætermittendus eſt Miltiades Cimonis Filius, à quo tantum ſplendoris Athenis, tantumque utilitatis acceſſit. Nam Cherſoneſum, Lemnum, Cycladeſque omnes adeptus eſt. Auctor, &

Dux

Dux Marathonicæ pugnæ Atticam, universamque Græciam à Persarum faucibus eripuit. Post eam pugnam Classem septuaginta triremium habuit, qua Insulas, Barbarum superiori bello sequutas, vi, ac ferro in servitutem addiceret. A Pario vindictæ initium fecit; sed cum Oppidum prope captum in extremas angustias adduxisset, repente in oppositam terræ oram ignem conspicatus, ratusque non casu, ut erat, accensum, sed ibi Classem hostium in statione esse, impositis illico in naves militibus obsidionem solvit. Sive res ita se habuerit, sive casu alio, quem narrat Herodotus contigerit, id Civibus accidit adeo grave, ut eum quinquagies talentûm, quantum in Classem datum fuerat, multaverint; quæ cum solvendo non esset in carcerem ductus, illic obiit extremum diem, illustrior calamitate suâ, quam tot facinorum felicitate. Quippe utramque moderatè tulit; sed longè difficilius in adversis forti animo esse, quàm in prosperis temperato [d]. Verùm de his hactenus. Cæterum quis admirari satis possit tantam clarissimorum illorum Civium in privatis rebus moderationem animi, quam Orator hoc loco summis laudibus extollit? Sed putarunt, ut Ciceronis [e] de Marcello verbis utar, *si urbis ornamenta domum suam non contulissent, domi suæ ornamento Urbem futuram.*

d *Corn. Nepos in Vita Miltiad. Herod. lib. 6.*
e *Cic. Verr. 4.*

28. Revocat in mentem Leuctricum vulnus, à quo nunquam Lacedæmonii penitus convaluere.

29. Thebani hoc tempore bello sacro, ut sæpius diximus, occupabantur, quod eam quoque Rempublicam, superioribus bellis fessam, ac labefactatam, detinebat adeo, ut sine Philippi viribus debellare nequiverit; sicuti in Oratione de Pace narrat Demosthenes.

30. Locum Æschinis, apertissimum quidem, attulimus num. 22. superioris Orationis, quo admonemur quingenta ista supra decem millia talentûm, nempe nongenta Coronatorum millia Chareti ab Athenienſibus data ad recuperandam Amphipolim, ab eoque frustra, nulloque emolumento Mercenariis Ducibus Dejaridi, Deipyro, ac Polyphonti tradita. Rursus num. 6. Orat. 1. contra Philippum exposuimus, quot, quantisque Thraciæ Civitatibus iidem Athenienses fuissent à Philippo despoliati, cum quibus fœdere copulabantur. Nullum tunc erat, ut diximus apertum iis bellum cum Macedone; quare cum hæc omnia Demosthenis dicto congruant, dubitari nequit huc illum in præsentia collimare.

31. Fons Panopis prope portam Athenis, quæ in Academiam ducebat, memoratur à Platone in Lyside; Æsculapii, ab aliis, paucique alteri; Nam in Attica, utpote, quæ arido solo sit, aquæ infrequentes. Quocirca eos jucundiores fuisse Civibus putandum est, iisq; ornandis, custodiendisque sedulam navasse operam. At mœnia non solùm elegantiæ, sed utilitatis erat diligenter instaurare, quæ Themistoclis consilio, invitis, atque obnitentibus Lacedæmoniis, iterum post vastatam à Medis Urbem tanta excitaverant alacritate, tanto mœrore dejecerant Lysandri jussu, qua parte cum Piræo conjungebantur; expulsisque Tyrannis rursus ingenti animorum gaudio restituerant. Quin etiam negotium istud magni momenti existimabatur, eique præerant conficiendo Cives è qualibet

Tribu electi, ut nos docent geminæ illæ celeberrimæ Æschinis, Demosthenisque de Corona Orationes; qua coronâ hic alter publicè donatus fuerat ob impensam hujusmodi operi curam suam, auctaque de suo decem drachmarum millibus talenta decem, quæ in id opus acceperat ab Ærario *f*. Profectò dum Oratoriè hoc loco munus istud, ac rem extenuat, non prævidit, quantus inde sibi honor esset obventurus.

f Æsch. Orat. contra Ctesiph. Demosth. que Cor.

32. Athenienſis Reſpublica virilem habuit ætatem, dum iſtis, quæ modò recenſentur ab Oratore, vigebat legibus, atque inſtitutis Medicum inter, ac Peloponneſiacum bellum. Hoc enim tempore populariter adminiſtrata conceſſam à Solone univerſæ Plebi rerum omnium auctoritatem, ſuadentibus Pericle, Ariſtide, aliiſque auxit, nedum tutata eſt, ut non ſemel jamdudum annotavimus.

33. Athenæ in falſo Deorum cultu religioſiſſima Civitas, ut etiam D. Paulo viſa eſt, ſacrificiis, diebuſque feſtis plures Deos coluit. Illic enim agebantur Panathenaica Minervæ tutelari Deæ ſacra; Eleuſinia Cereri, & Proſerpinæ; Pandia, Diaſia, Diipolia Jovi; Boedromia, & Metagitnia Apollini; Dionyſia, & Anteſteria Bacco. Rurſus Apaturia, Metæcia, Synæcia, Thargelia, Plyntheria, Hepheſtia, Promethea, Calcea, aliaque, quæ cuncta vir ſumma præditus eruditione Sigonius *g* enumerat. His omnibus initiò præerant Rex, aut Regina: Τὰς δ' θυσίας ἁπάσας ὁ Βασιλεὺς ἔθυε, καὶ τὰς σεμνοτάτας, καὶ ἀπορρήτους ἡ γυνὴ αὐτῦ ἐποίει, εἰκότως, Βασιλίσσα οὖσα. Ἐπειδὴ δ' Θησεὺς συῳκισεν αὐτὰς, καὶ δημοκρατίαν ἐποίησε, καὶ ἡ πόλις πολυάνθρωπος ἐγένετο, τὸν μὲν βασιλέα ἔδεισαν μὴ πάλιν ὁ Δῆμος ἁρπάσῃ τὴν ἀρχὴν ἐκ προφάσεων κατ' ἀνδραγαθίαν χειροτονῶν. Τῷ δὲ γυναῖκα αὐτῦ, νόμον ἔθετο, ἀσφαλῶς εἶναι, καὶ μὴ ἐπιμεμιγμένῳ ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἀλλὰ παρθένον γαμεῖν, ἵνα κατὰ τὰ πάτρια θύηται τὰ ἄρρητα ἱερὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως. καὶ τὰ νομιζόμενα γίγνηται τοῖς Θεοῖς εὐσεβῶς, καὶ μηδὲν καταλίπηται, μηδὲ καινοτομῆται. *Rem omnem ſacram faciebat Rex; ejuſque uxor ſacrificia arcana, & venerabiliora, jure quidem, cum eſſet Regina. Poſtquam verò Theſeus Cives in unum collegit, ac Rempublicam inſtituit, Urbs quoque maximo incolarum numero aucta eſt, nihilominus Rex à Populo ſuffragiis eligebatur, probitate conſpicuus. Legem quoque tulit, ut Regis uxor Civis eſſet, nulli antea nupta viro, ſed virgo matrimonio juncta, ut patriâ conſuetudine ſacra faciat arcana pro Republica, & quæ Deorum ſunt, piè celebrentur, non mutatis, violatiſque cæremoniis*, ut à Demoſthene *h* admonemur. Deinde non ſolùm Sacrorum Rex, ſed & alii Magiſtratus; qua de re aliquid jam dictum eſt, & plura dicemus ſuo loco. Cum autem in iis prophanis religionibus pars Celebritatis eſſent epulæ, inſtructæque Menſæ poſt Sacrificia, quarum pariter curam Magiſtratus gerebant, idcirco Orator hoc nomine Populum inſectatur, oſtenditque ſatis illi eſſe lautis Menſis accumbere, reliqua ſocordi, demiſſoque animo prætermittere.

g Sigon. de Rep. Athen. l. 4 c. 4.

h Demoſth. in Neær.

34. Diximus num. 4. Orationis 1. contra Philippum, duas quolibet menſe Athenis Conciones rerum publicarum conſultationi datas fuiſſe; & num. 5. de Rhodiorum libertate, Magiſtratum vi ſæpè Cives à dicendo prohiberi. Hæc duo qui cogitet, facilè animadvertet, Demoſthenem

thenem ad hanc eorumdem Magiſtratuum inſolentiam verba dirigere.

35. Hujus comparationis vim, atque elegantiam, venuſtatemque nemo ſatis admirari poteſt. Duplex quotidie, ut jam retulimus, obolus Plebi dabatur Theatri nomine, tertia ſcilicet drachmæ pars; qua pecuniâ parum cuique commodi obvenire poterat, multum Ærario difficultatis; maximo ſanè documento iis, qui ſummo cum imperio præſunt Reipublicæ, parva beneficia pluribus collata nullam gratiam acquirere, quamquam ingentes copias exhauriant.

36. Ex hoc loco nequaquam exiſtimari debet Athenis in Judicum numerum eos tantùm cooptari, qui militarem ætatem, ſeu ut jamdiu probavimus, annum ſexageſimum ſuperaſſent. Id enim longe abeſt à vero; quippe Judicialis ætas, ut mox dicemus, ab anno trigeſimo inciperet. Putandum igitur hanc eſſe Demoſthenis mentem, ut omnes, qui vel ob ætatem, vel ob emerita ſtipendia non amplius jubentur militiæ dare nomina, & nihilo ſecius Theatralem accipiunt pecuniam, reddendis Judiciis navent operam. Nunc ad explicandum, quicquid ad Judicia, de quibus hoc loco habetur ſermo, & ad Forum pertinet, accedamus. Quam rem ad diſcendum jucundiſſimam, ad explicandum obſcuriſſimam luculentis adeo verbis, labore, eruditione, Sigonius [1] enucleavit, ut ad ejus doctrinam quidpiam addi vix poſſit. Non tamen, quicquid ille integro libro complexus eſt, nobis eſt animus referre; ſplendidiora ſolùm eligemus, eaque ordine noſtro, & ſi fieri poterit, majori luce impertiemus. Triplex fuit Athenis Judicum genus, Areopagitarum, Ephetarum, Heliaſtarum. Senatus Areopagi, columen Reipublicæ, legum, morum, publicæ tranquillitatis cuſtos, incerto Senatorum numero conſtabat, quippe ex iis componebatur, qui è novem Archontibus fuiſſent, ſi tamen Judicibus benè à ſe geſtum Magiſtratum, vitæque ſuæ rationem probaſſent. Semel adlecti nonniſi crimine deiiciebantur, iiſque præerat Rex, qui unus erat ex annuis Archontibus. Initiò ad graviores capitis Cauſas dijudicandas inſtitutus eſt; ei deinde à Solone commiſſa fuit tutela quædam Reipublicæ; quapropter ſi Cives moribus, conſiliis, geſtis aliquod ipſi damnum procreabant, iis de rebus ſummum judicium erat apud Areopagum. Utrique, Reus, & Accuſator bis Cauſam orabant, nullo Orationis fuco, factâ etiam reo poteſtate, cum ſemel dixiſſet, in exilium abeundi, ſi nollet Judicium ſubire. Miræ ſunt hujus Senatus laudes cum apud Græcos, tum apud Latinos, & nemo dubitat, quoad Athenis humanitas, æquitas, cæteræque virtutes floruere, ejus auctoritate floruiſſe. Auctor ejuſdem Cecrops, qui & Urbis. Convocabatur tribus continuis cujuslibet menſis diebus, quarto ſcilicet, tertio, ac ſecundo abeuntis in Martio Pago, unde illi nomen; aliquando extra ordinem in Regia porticu. Præter cætera crimina, quæ, ut diximus, ſecuritatem Reipublicæ reſpiciebant, cognoſcebat de cæde, vulnere, incendio, veneno, ac paricidio alicui de induſtria illatis. Sequuntur Ephetæ à Demophonte Rege Theſei filio conſtituti, ut apud illos de inconſulta cæde,

[1] *Sig. de Rep. Ath. ib* 1.

ac

ac de insidiis Causæ dicerentur; centum initio fuerunt ex æqua parte Argivi, atque Athenienses. Verùm Draco numerum ad unum & quinquaginta contraxit, quorum quinque è singulis Athenarum Tribubus (nam Argivos excluſit) sorte legi jussit; ex omnibus autem unum illum supra quinquagesimum, qui suffragiorum æqualitatem adimeret, ne aliquando Judicia repetenda forent. Ipsorum ætas quinquaginta anni, ac mores probatissimi. Quatuor in Foris judicabant. At nemo tradit, iidemne in unoquoque illorum, an diversi fuerint, totidem ubique numero. Ego equidem censeo diversos fuisse, atque unum & quinquaginta in quolibet Foro jus dixisse, omnes autem Ephetas nuncupatos. Nam cum iidem sunt Judices, & dissimilia Causarum capita, dicitur potius unum, idemque Tribunal de diversis rebus cognoscere, quàm iidem Judices in diversis Foris considere. Ephetarum igitur quatuor Judiciorum genera. Primum in Delphinio redditum de iis qui hominem occidisse faterentur, sed jure. Alterum in Palladio de morte inconsultò illatâ, insidiisque positis. Tertium in Prytaneo de rebus inanimatis, quæ necem dedissent. Docet enim Demosthenes in Oratione adversus Aristocratem, in qua hæc omnia Judicia luculenter explicat, lapidem, lignum, ferrum in istud Judicium adductum, à quo alicui mors obvenisset, si Reus ignoraretur. Quartum in Phreattio, ubi quæ Causæ in disceptationem venirent, quove ordine, lubet ex Oratore nostro intelligere, qui rem ita narrat in laudata Oratione: Ἐν Φρεαττοῖ κελεύει δίκας ὑπέχειν ὁ νόμος, ἐὰν τις ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ πεφυγὼς, μέτα ταῦθ' ἑκβαλόντων αὐτὸν ἠδικημένων, αἰτίαν ἔχει ἑτέρῳ φόνου ἀκουσίου. Καὶ οὐχ', ὅτι δεῦρο οὐχ' οἷόν τε ἐλθεῖν αὐτῷ, παρεῖδεν αὐτὸν ὁ ταῦτα ἕκαστα διατάξας &c. Τί οὖν ἐποίησε; ἤγαγε τοὺς δικάζοντας ἐκεῖσε, τὸ φρεάτιον εἴσω τε λῷ ἐκείνῳ, τῆς χώρας ἀποδείξας τόπον τινὰ ἐν Φρεαττοῖ καλυμένον ἐπιθαλάττιον. Εἰδ' ὁ μὲν ἐν πλοίῳ προσπλεύσας λέγει, τῆς γῆς οὐχ' ἁπτόμενος. Οἱ δ' ἀκροῶνται, κ) δικάζουσιν ἐν τῇ γῇ. Καὶν μὲν ἁλῷ, τλῳ ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις φόνοις δίκλω ἔδωκε δικαίως. Ἐὰν δ' ἀποφύγῃ, ταύτης μὲν ἀθῷος ἀφίεται. Τλῳ δ' ἐπὶ τῷ προτέρῳ φόνῳ φυγλὼ ὑπέχει. *In Phreattio lex jubet, eam Causam dicere, qui ob involuntariam cædem in exilium pulsus, cum nondum placaverit Exactores supplicii sui, de altera voluntaria cæde accusatur. Cum verò Athenas ei venire non liceat, non tamen qui hæc omnia constituit, illum neglexit. Quid autem fecit? Eò Judices duxit, quò ipse posset accedere, maritimum in Phreattio locum ostendens. Hic igitur navigium litori admovens, nec terram attingens, Causam orat. Judices in litore audiunt, judiciumque ferunt. Si causâ cadat, pœnas luit voluntariis cædibus institutas. Si crimen effugiat, ab hoc liber discedit. Exilium verò ob superius delictum manet.* Quatuor hisce Foris Rex pariter, ut Areopago præsidebat. Superest modò, ut de Heliastis quidpiam loquamur. In quinque isti Collegia, quinque Foris præpositа dividebantur, nempe Heliææ, duobus Parabystis, Trigono, & Metychio. Quingenti in unoquoque fuerunt, qua de re miror fuisse, qui dubitaverint. Pollux[1] enim, qui literis diligentissimè tradidit quicquid ad hujus argumenti explicationem facit, & unde cuncta Sigonius fermè hausit, apertè scribit

[1] *Pollux Onomast. lib. 8.*

bit Ἡλιαὶ δ πεντακοσίων. Εἰ δ χιλίων δέοι δικαστῶν, συνίσαντο δύο δικαστήρια. Εἰ δ πεντακοσίων, καὶ χιλίων, τρία. *In Heliæa quingentos fuiſſe Judices. Quod ſi millenis opus foret, duo Fora conjungebantur. Si mille, & quingentis, tria.* Siquidem in Cauſis gravioribus, major Judicum numerus expetebatur. Heliææ præſidebant Theſmothetæ, Parabyſtis Undecemviri, reliquis alii Magiſtratus; qui verò iſti fuerint, altum apud Antiquos ſilentium. Ab uno Foro ad alterum provocabatur; Supremum in hujuſmodi Judiciorum genere, Heliæa. Ætas iſtorum Judicum tricenis annis præfiniebatur. Cognoſcebant autem de peregrinitate, de peregrinitate corruptâ, de donis, de calumnia, de falſa citatione, de falſa relatione, de contumelia, de nomine deleto, de adulterio, aliiſque fortaſſe levioribus, ut latè nos docere proſequitur Pollux loco laudato, Arpocration, Demoſthenes, Æſchines, Iſocrates, Lyſias, Lycurgus [m] aliique Oratores. Heliaſtæ non ſuffragiis, ſed ſorte eligebantur. Novem Archontes, & Scriba decimus educendæ ſorti præerant, ne quid fraudis. Duæ conſtituebantur Urnæ; habebat altera tabellas, Civium nominibus inſcriptas, quibus per ætatem, ac mores judicare fas eſſet. Altera tabellas totidem initialibus cujuſque Fori literis inſculptas. Ut quilibet ex Urnarum prima educebatur, Fori ſortitio erat ex altera. Quodcumque obveniſſet Forum, ab hujus Præcone, Virgam eodem, quo illud, colore imbutam, (nam cujuslibet Fori veſtibulo diverſus color inductus fuerat, ſi Ariſtoteli [n] credimus), eodemque inſcriptum nomine accipiebat; qua Magiſtratui præſidi oſtensâ, ſtatim in Curiam recipiebatur. Hinc ei tres quotidie oboli, judiciale ſtipendium, perſoluti [o]. Antequam verò Lites Judicum ſuffragiis dirimendæ permitterentur, Reus, & Accuſator ſe ſe Magiſtratui ſiſtebant, apud quem cum de controverſia conveniſſent, & quicquid invicem ad accuſationem, aut defenſionem faceret, expoſuiſſent, in ejus erat facultate quæſtionem concedere, vel repudiare. Quod mecum animo cogitans, video equidem voluiſſe Athenienſes, omnem Reipublicæ poteſtatem populi eſſe, cui vel ipſa Judiciorum authoritas conceſſa eſt (quod Romę nunquam factum); fræno tamen adhibito, ne ex imperitę, audaciſque multitudinis libidine Civium fortuna ſubiici Judicio poſſet.

37. Vide quæ n. 22. ſuperioris Orationis diximus de mercenariis Ducibus, quibus hoc tempore Athenienſes plurimùm utebantur.

[m] *Demoſth. contr. Near. contr. Stephan. 2. pro Cteſiph. in Midiam, & alibi. Æſch in Timarch. Iſocr contra Lochitam, de calumn. Lyſiæ ad. Alcib. Lycurg. adv. Leocrat.*

[n] *Ariſt. de Rep. Ath.*

[o] *Luc. in his accuſato*

DE

DE PACE.

IN ARGUMENTUM.

1. NEmo puto reperietur tam aſpero, difficilique ingenio, qui neget, hanc fuiſſe Orationem à Demoſthene elucubratam, poſt Olynthiacas, ſi numquam dictam, Photio, ac Libanio aſſentiri velimus. Nam Phocenſe bellum, quo finito Philippus in Amphictyonum Collegium cooptatus eſt, exitum habuit a. 3. O. 108. [p], altero ſcilicet ab Olyntho capto. Facilè quoque perſuaderi poſſumus, actam hoc ipſo anno tertio, cum nos inſtruat Dionyſius [q]: μετὰ δὲ Θεμιστοκλέα, Ἀρχίας, ἐφ' οὗ παρανεῖ τοῖς Ἀθηναίοις μὴ καλύειν Φιλίππου τῆς Ἀμφικτυονίας μετέχειν, μηδὲ ἀφορμὴν διδόναι πολέμου, νεωστὶ σπεισαμένους πρὸς αὐτὸν εἰρήνην. *Poſt Themiſtoclem Archias prætura geſſit. Quo Prætore* Demoſthenes *Athenienſes monet, ne Philippum ab Amphictyonum conventu prohibeant, neve bello occaſionem præbeant, factâ nuper cum ipſo pace.* Archias autem eodem an. 3. Prætor eſt renuntiatus, Diodoro [r] auctore. Quid autem huic Oratori cauſam dederit, paucis dicemus. Memoriâ igitur repetendum eſt, quod non ſemel retulimus, ab Amphictyonum Collegio ingenti pecuniâ Lacedæmonios, agro Phocenſes multatos; quam multam cum illi ſolvendo non eſſent, iſti fortunis ſuis decedere nollent, decreto minimè obtemperarunt. Itaque Græci Amphictyonum auctoritate, Apollinis Religione moti, quem à Phocenſibus violatum putabant, his bellum intulerunt, quibus Lacedæmonii injuriam ſuam ulturi, Athenienſes Reipublicæ ſecuritati conſulentes auxiliati ſunt. Thebani, quorum maximè intererat eoſdem Phocenſes, æmulos, finitimoſque ſuos, conterere, principes belli molem ſuſtinuere; quo demum feſſi, ad illud finiendum Macedonis opem implorarunt, ejuſque viribus confectum eſt. Quæ mala, quantamque vaſtitatem Phocis pertulerit, alius erit dicendi locus; nunc id ſolum narrare ſatis eſt, eam gentem ex Amphictyonum conſenſu depulſam, ſuffectumque in illius ſedem Philippum, qui jampridem Macedoniam Græciæ adſcribere cogitabat. Athenienſes, tametſi nuper ſibi cum Rege pax interceſſerat, huic Amphictyonum decreto non interfuere. Cum autem intelligerent, hinc Macedonum potentiam augeri, aditumque fieri ad opprimendam Græciam, illud improbare, ac frangere deliberabant; quamvis ad eos veniſſent Θετταλοὶ, ἢ Φιλίππου πρέσβεις μετ' ἀυτῶν ἀξιοῦντες ὑμᾶς, Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι, *Theſſalorum, cum ipſiſque Philippi Oratores poſtulatum, à vobis decerni Philippum Amphictyonem eſſe* [t]. Sed alieno id tempore deliberari autumans Demoſthenes, pacem hac Oratione, novamque dignitatem Philippo concedendam ſuadet.

p Diodd. lib. 16.

q Dion. in Epiſt. ad Ammæum.

r Diod. ut ſupra.

t Demoſth. ut ſupra leg.

2. Græcorum Populos moribus, Imperio, legibus inter ſe diviſos com-

communi aliquo vinculo conjungere opus fuit, & in unum aliquando corpus coalescere, ut unanimi consilio contra domesticas discordias, externasque insidias se communirent. Igitur eodem ferè instituto, quo nunc floret Hollandia, unaquælibet Gens, quæ veteri Græciâ, (à Macedonia videlicet ad Ægæum, & Jonium Mare) continebatur, Legatos Pylas, aut Delphos mittebant, qui de Provinciæ negotiis publicâ authoritate decernerent. Auctor hujus Concilii Amphictyon Deucalionis filius à Pausania *f* traditur, unde & illi nomen inditum; ab Hesychio, & Strabone *t* Acrisius; atque ideo Amphictyonum dictum, quod Populi ἀμφὶ Δελφοὺς οἰκοῦντες *circa Delphos incolentes* eò convenirent. Jus illic suffragii decem Populos obtinuisse scribit Pausanias loco laudato, Jonas nimirum, Dolopas, Thessalos, Ænianes, Magnetes, Maleenses, Phtiotas, Dorienses, Phocenses, & Locros. Duodecim Suidas, & Arpocration, videlicet Jonas, Dorienses, Perrhœbos, Bœotios, Magnetes, Achœos, Phtiotas, Dolopes, Ænianes, Delphos, Phocenses. Totidem numerat Æschines *u*, sed undecim solum appellat, Thessalos, Bœotios, Dorienses, Jones, Perrhœbos, Magnetes, Locrenses, Œtæos, Phtiotas, Maleenses, Phocenses. Hæc inter gravissimos auctores Amphictyonum diversitas, varia tum numero, tum nominibus, alicui fortasse negotium facesset. Sed arbitror duodecim verè Populis in amplissimo illo Conventu suffragium fuisse, & Æschini Delphos memoriâ excidisse; cum certum sit, necessariò primas in eo partes habuisse summum Delfici Apollinis Sacerdotem; hujus quoque, & Bœotorum Pausaniam oblitum, negari nequeat. Nec multùm me diversa alicujus gentis nuncupatio solicitum habet; quippe quas nunc ex una, nunc ex alia præcipuarum intra suos fines Urbium appellatas existimo. Id sanè operosum magis est, ac difficile ad explicandum, quod Æschines post allata Populorum nomina, quibus interesse Concilio jus erat, his verbis tradit: ᾧ τούτων ἕδοξε ἕκαστον ἔθνος ἰσόψηφον γενόμενον, τὸ μέγιστον τῷ ἐλαττονι, τὸν ἥκοντα ἐκ Δωρίδος, ᾧ Κυτινίῳ, ἴσον δυνάμενον Λακεδαιμονίοις. Δύο γὰρ ψήφους ἕκαστον φέρει ἔθνος. Πάλιν ἐκ τῆς Ἰάνων τῶν Ερυθραίων, ᾧ Πριηνέα τοῖς Αθηναίοις, ᾧ τοὺς ἄλλους κατὰ ταῦτα. *Ostendi unamquamlibet istarum gentium æquo esse suffragii jure, nullâ ampliorem inter, atque ignobiliorem diversitate; adeo ut qui Dorio, & Cytinio venit, idem possit, ac qui Lacedæmone. Duo namque suffragia fert unaquæque Gens. Rursus ex Jonibus, qui Erythræâ, Prieneâque mittitur, non plus valeat, quàm qui Athenis, & alii pari ratione.* Etenim hinc erui posse videtur, ab unaquaque gente non singula ferri suffragia in decretis Amphictyonicis, sed quot in eadem Urbes, ea dari gemina; quod utique Veterum testimoniis adversatur. Verùm huic enodandæ difficultati, idonea mihi se offert amplissimæ, potentissimæque Batavorum Reipublicæ comparatio, in cujus Conventu, totius Imperii majestatem repræsentante, quot Provinciæ, tot suffragia. In qualibet verò Provincia quot Urbes, tot Legati ejus Comitiis interfunt Oratori eligendo, qui ejusdem Provinciæ nomine summo cum Imperio sedeat in Concilio Reipublicæ. Ita pariter in vete-

f Paus. in Phoc.

t Strabo lib. 9.

u Æsch. de falsa leg.

ri Græcia; duodecim Populi Amphictyonum Senatum constituebant. In singulis autem Populis quot oppida, tot Legati conveniebant, qui æquo jure, nulloque inter magnam, parvamque Urbem discrimine Amphictyonem creabant, Consessui ampliſſimo interfuturum. Hinc Æschinis locus nullo negotio explicari potest. Tres Urbes Doricam gentem repræsentabant, Lacedæmon, Dorium, Cytinium Κυτίνιον μία ἐστὶ τριῶν ἐστὶ δωρικῶν, *Cytinium una è tribus Doricis*, Pollucis [x] testimonio, qui idem habet de Dorio, nec de Lacedæmone dubitari potest. Id itaque sibi vult Æschines, ut nullâ Spartanæ dignitatis initâ ratione, æquè Sparta, ac reliquæ duæ seligant Doricæ gentis Amphictyonem. Idem quoque de Athenis, Erythræâ, Prieneâque dicendum, quæ tres pariter Jonii generis, ejusdem gentis authoritatem gerebant. Quod cum ita se habeat, quo pacto illi excusari possint, qui putant pro Jonibus uni Athenienses, pro Dorienſibus Lacedæmonii, pro Bœotiis Thebani in Amphictyonum Senatu suffragium tulisse. De postremis hisce nonnihil dubitari posset, an sibi Bœotiorum omnium potestatem vindicarent, cum non tantùm illis Thebani dignitate antecellere, sed imperio præesse perpetuò conati fuerint. At video hujusmodi facultate, voluntate magis, quàm re potitos fuisse. Iterum Æschinem [y] audiamus: κατηριθμησάμην δ' ἐγὼ δώδεκα, τὰ μετέχοντα τοῦ Ἱεροῦ, Θεσσαλοὺς, Βοιωτοὺς, οὐ Θηβαίους μόνους, Δωριέας, Ἴωνας, Περραιβοὺς, Μάγνητας, Λοκρούς, Οἰταίους, Φθιώτας, Μηλιεῖς, Φωκεῖς. *Enumerabam populos duodecim, Templi participes, Theſſalos, Bœotios, (non Thebanos solùm) Dorienſes, Jones, Perrhæbos, Magnetes, Locros, Oetæos, Phthiotas, Maleenſes, Phocenſes.* Igitur à qualibet istarum gentium Legatus unus, aut plures, sed duobus tantùm suffragiis præditi bis in anno, Vere, & Autumno mittebantur Delphos, aut Pylas; nam utrobique convenire poterant, Delphis in Apollinis templo; In Cereris, si Thermopylas peterent: ἐν τῷ Δήμητρος τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδρα εἰσὶ Ἀμφικτύοσι, καὶ αὐτὸ Ἀμφικτύονος ἱερόν. *In templo Cereris ſitum eſt Sacellum Amphictyonidis, ibique Amphictyonum Sedes, ipſinſque Amphictyonis fanum* [z]. Necessariò summus Phœbi Sacerdos Conventui præerat, qui si abesset, nulla Decretis auctoritas accedebat, & ipse pariter negotia proponebat. Præter Amphictyonas, qui soli suffragii jure fruebantur, assidebant quoque Templi Sacerdotes, ac Synedrion, alter Virorum Ordo, qui à Civitatibus mittebantur, ut suæ Gentis Amphictyoni consulerent, & ἱερομνήμονες vocabantur [a], quia sacri, atque Apollinem, Latonam, Dianam jurati benè se Reipublicæ consulturos: ἐκκλησίαν ὀνομάζουσιν, ὅταν μὴ μόνον τοὺς Πυλαγόρας, καὶ τοὺς Ἱερομνήμονας συγκαλέσωσι, ἀλλὰ καὶ τοὺς σωδίτας, καὶ χρωμένους τῷ Θεῷ. *Concionem dicunt, cum non ſolùm Pylagoras*, (hoc etiam nomine Amphictyones vocabantur à Pylis [b], ubi Conventus erat) *& Jeromnemonas convocant, ſed & Sacrificulos, Deoque inſervientes*, ut certiores nos facit Æschines [c]. Denique Pythiis ludis, qui Delphis celebrabantur Amphictyones præerant: Ἀμφικτύονες δὲ καλοῦνται οἱ Ἀγωνοθέται τῶν Πυθίων, ἐκ δώδεκα ἐθνῶν τῶν Ἑλλάδος ὄντες, *Præſides Pythiorum Amphictyones vocantur, e duodecim Græciæ Populis creati* [d]. Maxima fuit hujus

x *Pollux Onomaſt.*

y *Æſch. us ſupra.*

z *Herod. in Polymn.*

a *Harpocrat Demoſth. adv. Timocr.*

b *Suidas Heſychius.*

c *Æſch. adv Cteſiph.*

d *Scholiaſtes Pindari ad Od. 4. Epod. 3.*

jus Senatus auctoritas, ad quem graviſſimæ inter Populos controverſiæ de finibus, ſuiſque juribus deferebantur. Quicquid judicaſſet, quamvis aſperum videretur; firmum, ac ratum habere opus fuit. Hinc agro aliquas urbes multatas accepimus, alias ingenti pecuniâ, idque patienter latum; quippe lex erat, communi Græcorum bello renitentem cogi. Verùm Demoſthenis ætate non parum ſalutaris hęc diſciplina obſoleverat. Nam & fruſtra, ut diximus, tunc publicati Phocenſium agri, indicta Lacedęmoniis argenti multa, contempta quoq; ab Athenienſibus, aliiſque, Amphictyonum auctoritas. Bello quidem fracta eſt Phocenſium contumacia, pœnaque victis irrogata, ſed Thebanorum potius odio, ac Finitimorum, quàm Amphictyonicæ legis obſequio. Cum ipſi, tum Lacedæmonii è Senatu dejecti; at nequaquam in Athenienſes animadverſum, utpote potentiores. Nunquam Spartani; Phocenſes reſtituti ſunt ob egregiè navatam operam adverſus Gallos, Brenno Duce Delphos hoſtiliter aggreſſos [d]. Dolopum deinde, qui penè deleti fuerant, datus Nicopolitis locus, Auguſti monitu. Quamquam tum temporis honoris dumtaxat, non poteſtatis conſeſſus fuit; quam poteſtatem Strabonem [e] intellexiſſe arbitror, dum ſua ætate (vivebat Auguſto, ac Tiberio Impp.) penitus Amphictyonibus deſiiſſe ſcribit. Pauſanias [f], qui regnante Hadriano Græciam perluſtravit, eos triginta reperit, geminato nonnullis Populis honore, aliis recenter inductis, excluſis aliis, qui prius hanc dignitatis ſedem obtinuerant. Hæc fuit celeberrima Amphictyonici Conventus fortuna.

d *Pauſ in Phoc.*

e *Strabo l. 9.*

f *Pauſ ut ſupra.*

3. Ne propter datum Philippo inter Amphictyonas locum ſe ſe in grave, ac periculoſum bellum coniicerent Athenienſes, hanc dignitatem flocci faciendam Demoſthenes oſtendit; ſimul verò commonet, ne Græcis, quos omnes, ut monſtratum eſt, ſuæ dignitatis æmulos habebant, Amphictyonicæ legis obtentu occaſionem præbeant divexandæ Reipublicæ, ut olim Phocenſibus accidit. Quippe parva rerum momenta impellunt animos inclinatos jam ad vindictam.

IN ORATIONEM.

4. UT res iſta in bono lumine collocetur, è variis veterum monumentis, nec ita facilè, eruenda eſt. Eam igitur hoc ordine geſtam puto. Plutarchus Eretriæ Tyrannus in diſcrimen venerat amittendæ Civitatis, conjurantibus in eum Civium pluribus Duce Clitarcho. Imploravit ille Athenienſium opem, fretus Midiæ potentiſſimi Civis auctoritate, quocum ſibi commune hoſpitium intercedebat. Demoſthenes & quòd hiſce ſe Athenienſes diſſidiis immiſcere, non eſſe è Republica arbitrabatur, & quòd Midiæ adverſario ſuo facere moleſtiam vellet, acriter eos ab expediendis armis deterret. Nihilo tamen ſecius auxilium decretum, ſubmiſſumque eſt Phocione Imperatore [g]. Αλλ' ἐπειδὴ, Æſchinis verbis loquor [h]. τάχιστα διέβητε εἰς Εὔβοιαν Πλουτάρχῳ βοηθήσοντες:

g *Plutarch. in vita Phoc.*

h *Æſch. contra Ctefiph.*

τὰς μὲ πρώτας χρόνας, ἀλλ' ὧν προσεποιοῦνθ' ὑμῖν εἶναι φίλοι. Ἐπειδὴ δ' τάχιστα εἰς Ταμύνας παρήλθομεν, καὶ τὸ Κοτύλαιον ὀνομαζόμενον ὄρος ὑπερεβάλλομεν, ἐνταῦθα Κάλλιας ὁ Χαλκιδεὺς, ὃν Δημοσθένης μισθὸν λαβὼν ἐνεχυρίαζεν, ὁρῶν τὸ στρατόπεδον τὸ τῆς πόλεως εἰς τινας δυσχωρίας κατακεκλεισμένον, ὅθεν μὴ νικήσασι μάχῃ, ἀπὸ δὲ ἀναχώρησις, ὅτε βοηθείας ἐλπὶς ὅτ' ἐκ γῆς, ὅτε ἐκ θαλάττης, συναγείρας ἐξ ἁπάσης τῆς Εὐβοίας στρατόπεδον, καὶ παρὰ Φιλίππου δύναμιν προσμεταπεμψάμενος ὅτ' ἀδελφὸς αὐτῆ Ταυροσθένης &c. ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς ὡς ἀναιρήσοντες. Καὶ εἰ μὴ πρῶτον μὲ Θεῶν τις ἔσωσε τὸ στρατόπεδον, ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται οἱ ὑμέτεροι καὶ πεζοὶ, καὶ ἱππεῖς, ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένοντο, καὶ παρὰ τὸν ἱππόδρομον τὸν ἐν Ταμύναις ἐκ παρατάξεως μάχῃ κρατήσαντες, ἀρίστους ὑποστάντας τοὺς πολεμίους, ἐκινδύνευσεν ἂν ἡμῶν ἡ πόλις ἀρχὴ κακῶν γενέσθαι. *Sed postquam celeriter in Eubœa descendistis, Plutarcho auxilioti, primùm,* (Chalcidenses) *amicitiam tueri nostram simularunt. Sed cum ad Tamynas venissemus, Cotylæum montem transgressi, Callias Calcidensis, à quo Demosthenes mercede captus pignus acceperat* rei gerendæ, *videns illic Reipublicæ exercitum in angustias adductum, unde nisi prælio victor exire non posset, nullaque terrâ, marique spes esset auxilii, congregatis ex omni Eubœa militibus, aliisque à Philippo accersitis, ipse, ejusque frater Tauroſthenes &c. impetum in nos fecerunt, veluti profligaturi. Quod si primùm Deorum quispiam salutem Copiis nostris non attulisset, deinde equitum, peditumque virtus apud equestrem ad Tamynas Circum instructâ, acie hostes non superasset, iis per inducias dimissis; nostra Civitas in turpe malorum periculum deveniisset.* Re feliciter gestâ Phocion victorem exercitum Eretriam duxit, Urbemque in Plutarchi fide confirmavit. Verùm Tyrannus, ut fert ipsorum natura, in Athenienses perfidiosus, ne illi sibi aliquando Civitatem vindicarent, suspicatus, immane facinus aggressus est. Cum enim mercenarii milites, qui cum Athenensibus merebant, stipendio fraudati tumultuarentur, eo persoluto in suas ille partes traduxit; Cohortes verò ex ipsis Athenensibus conflatas, ac Molossum Ducem, qui Phocioni successerat, in vincula conjecit; nec prius Reipublicæ restituti, quàm quinquagenorum talentûm pretium acceperit[1]. Hic exitus fuit auxiliaris in Eubœam expeditionis, quam meritò Demosthenes hoc loco exagitat. At quo tempore facta fuerit, res ab Historicorum nemine commemorata nequit, ut ajunt, acu tangi. Æquè verò peractam inter a. 3. O. 105., quo exeunte prior ille Eubœæ tumultus contigit, atque a. 4. O. 107., quo hujus expeditionis mentionem facit Orator noster in Midiana, nemo arbitror in dubium revocare poterit.

[1] *Plutarch. in Phoc. Ulp. in cum Orat. in Midiam Vetus Scholiastes in hanc de Pace Orat.*

5. Triumphat Demosthenes, quod re in Eubœa, ut diximus, malè gestâ, satiùs Athenensibus fuisset, ejus, quàm aliorum adhæsisse consilio. Quamquam hac illum gloriâ deiicere conatur Æschines, ut est in superi nostra adnotatione, insimulatque solicitati ad proditionem Calliæ, quod tamen acerbo, atque inimico nimis animo dictum videtur.

6. Hoc Neoptolemo, clarissimo sui temporis Tragœdiarum actore, Philippus ad conciliandam sibi Athenensium gratiam usus est; nam simulatione artis suæ, ut Orator ait, & sub alienarum Personarum formâ in

Tra-

Tragœdiis repræsentabat Macedonis probitatem, in Rempublicam benevolentiam, virtutem, fidem, æquitatem. Et sanè ad impellendos Plebis animos nihil utilius; ut Ciceronis amici experti sunt, dum Virum maximum, vel invitis potentissimis æmulis revocare ab exilio studuerunt. Rem ipse narrat admirabili dicendi vi in Orat. pro P. Sextio. Nos hæc pauca solùm describimus: *Quid fuit illud, quod recenti nuntio de illo S. C., quod factum est in templo Virtutis, ad ludos, scænamque perlato, consensu maximo, summus artifex, & mehercule semper partium in Republica, tamquam in scena, optimarum, flens & recenti lætitiâ, & misto dolore, ac desiderio mei, egit apertè multò gravioribus verbis meam causam, quàm egomet de me agere potuissem? Summi enim poetæ ingenium non solùm arte sua, sed etiam dolore exprimebat*: Quid enim? Qui Rempublicam certo animo adjuvarit: steterit cum Achivis. *Vobiscum me stetisse dicebat, vestros Ordines demonstrabat, revocabatur ab universis*: Re dubiâ, nec dubitarit vitam offerre, nec capiti pepercerit. *Hæc quantis ab illo clamoribus agebantur? cum jam amisso gestu, verbis poetæ, & studio actoris, & expectationi nostræ plauderetur &c.* Res quoque Neoptolemo benè, felicitèrque succesit. Dum enim hoc pacto Atheniensium erga Philippum animos emolliebat, pax iis conditionibus, quæ fuerunt è Regis voluntate, facta est. Quo peracto ille statim, quæsitâ discedendi occasione, ad munificum Regem, ac patronum rediit, cui, familiariter exceptus, magnificisque donis cultus, operam suam commodavit. Fertur etiam in extremo convivio, quo Philippus inde in Asiam soluturus, Cleopatræ filiæ nuptias regiâ pompâ celebrabat, casu ei mortem, qua mox occubuit à Pausania illatâ, prænunciasse. Ἀπολύων δ' τύτους ᾗ ἕτεραι τοιὰς ὥσπερ ἐνθεάζουσαι ἐγένοντο φωναὶ, προδηλῶσαι τὸν τῦ Βασιλέως καταστροφὴν. Ἐν γὰρ τῷ Βασιλικῷ πότῳ Νεοπτόλεμος, Diodoro utor auctore, [1] ὁ τραγῳδὸς φρονίων τῇ μεγαλοφωνίᾳ, ᾗ τῇ δόξῃ, προσάξαντος αὐτῷ τὸ Φιλίππε προσπίγκαδαι τῶν ἐπιτεταγμένων ποιημάτων, ᾗ μάλιστα τῶν ἀκμαίων πρὸς τὸν κατὰ τῶν Περσῶν στρατείαν, ὁ μὲν τεχνίτης κρίνας οἰκεῖον ὑπολαμβάνεσθαι τὸ ποίημα τῇ διαβάσει τῦ Φιλίππε, ᾗ τὸν ἐυδαιμονίαν ἐπιπλῆξαι βυλόμενος τῦ Περσῶν Βασιλέως, καίπερ ὄσαν μεγάλην, ᾗ περιβόητον, ὅτως μεταπέσοι ποτὲ εἰς τὐναντίον ὑπὸ τῆς τύχης, ἤρξατο λέγειν τάδε τὸ ποίημα.

[1] *Diod. lib. 16.*

Φρονεῖτε νῦν αἰθέρος ὑψηλότερον, ᾗ μεγάλων
Πεδίων ἀρύρας. Φρονεῖτε ὑπερβαλόμενοι δόμων
Δόμυς, ἀρροσύνᾳ φρόσω βιοτὰν τειμαιρόμενοι.
Ὁ δ' ἀμφιβάλλει ταχύπυν κέλαδον ἔργῳ σκοτίαν,
Ἀφνω δ' ἅπαντος φροσίβα, μακρὰς ἀφαιρόμενος
Ἐλπίδας, θανάτων πολύμοχθος αἶδας.

His similes aliæ quædam audiebantur voces, veluti Regis mortem vaticinantes. Nam & fuit in regio convivio Neoptolemus Tragœdus, in primis clarus magnitudine vocis, & famâ nominis. Hic modulandi artifex à Philippo jussus quidpiam antea sibi commissum canere, quod maximè congrueret ornatæ in Persas expeditioni, ratus Poema susceptisse ad Philippi transmissionem accomodatum, cupiensque Persarum Regis felicitatem dicendo

con-

concidere, quæ quamvis magna, & illustris, aliquando fortunæ impet. in contrarium casura foret, hoc Poema dicere incœpit.

Vos nunc æthere altiora cogitatis, latissimosque
Campos; & superimponere cogitatis ædibus
Ædes, stultè longam coniicientes vitam.
Sed illa celeriter tenebrosam operi circumponit viam,
Quæ ab oculis remota repentè accedit, longasque aufert
Spes ærumnosa Mors.

digna quidem sententia, qua resonent Christianorum Convivia, ut nostri aliquando cantus, quibus prophanæ Veterum Mensæ.

7. Scænæ Græci avidissimi fuerunt, ut Romani spectaculorum; idcirco dum sacri Athenis dies peragebantur, Theatra; dum Romæ, Circus patebat, ut horum invitamento frequentior illuc adveniret populi multitudo, splendidioresque forent Sacrorum cæremoniæ. Baccanalia igitur apud Athenienses nunquam Tragœdiis carebant; nunquam ludis apud Romanos.

8. Qua sanè artis histrionicæ aviditate factum Athenis est, ut magno pretio nobiliores Actores conducerentur, iique summa difficultate commeatum acciperent, ut Neoptolemo accidit, cui tamen, factâ Civibus redeundi spe, Theatroque iterum inserviendi, datus est.

9. Æschinem Demosthenes præcipuè mordet hoc loco, fraudolentasque promissiones, quas ille à Philippo retulit post obitam Legationem. Hæc illa est Legatio celeberrima, quam Orator falsam vocat, & pro qua ipse laceranda, Æschines defendendâ, duas illas eloquentissimas Orationes conscripserunt, quæ summo literarum, scientiæque antiquitatis bono è tanto librorum naufragio servatæ sunt. Quid in ea gestum fuerit, operæ pretium est diligenter narrare, cum id sæpius Demostheni in sermonem veniat. Diu velitationibus potius, quàm justo bello, sua tutando, quàm provocando, impedire Athenienses Philippum, socias Reipublicæ Urbes occupantem, damnaque inferentem, conati fuerant. Sed cum audissent Olynthum in ejus potestatem concessisse, non amplius rei gerendæ modum adhibere, sed in ipsum armis invadere decreverunt. Id accidit a. 1. O. 108. Tunc enim, ut Diodorus[m], est auctor, οἱ Ἀθηναῖοι τὴν αὔξησιν ὑφορώμενοι τοῦ Φιλίππου, τοῖς ἀεὶ πολεμουμένοις ὑπ' αὐτοῦ βοηθοῦσι, πρέσβεις ἀποστέλλοντες εἰς τὰς πόλεις, καὶ παρακαλοῦντες τιμῶν τὴν ἀσυμμαχίαν, καὶ τοὺς ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὁρμῶντας ἧς πολιτῶν θανάτῳ κολάζειν. Ἐπηγγέλλοντο δὲ πᾶσι συμμαχήσειν, ἐφ' ᾧτε αὐτοὺς πολεμίους ἀποδείξαντες τῷ Βασιλεῖ διαπολέμουν πρὸς Φίλιππον. Μάλιστα δ' αὐτοὺς παρώξυνε προσῆκον τῆς Ἑλλάδος Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, δυνάτατος ὢν ἧς κατ' ἐκεῖνους τοὺς χρόνους Ἑλλήνων. *Cum Philippus Imperio, ac viribus auctus suspicionem de se Athenienſibus commovisset, bi perpetuis illius hostibus auxilio suo confirmatis, missisque ad Græcas Vrbes Legatis, qui eas ad libertatis tutelam, & ad morte puniendos proditores Cives adhortarentur, suam omnibus societatem obtulerunt, susceptisque palam inimicitiis bellum cum Philippo gerebant. Eos maximè ad Græciæ patrocinium incendebat Demosthenes, Orator per*

[m] Diod. lib. 16.

ea

ea tempora omnium Græcorum graviſſimus. Verùm feſſi Athenienſes poſt annum hoc bello, debilitati Phocenſi alio, quod jamdiu inflammatum fuerat, ac tot, tantiſque aliis expeditionibus; Philippus etiam ad reliquos hoſtes hanc fortiſſimam gentem acceſſiſſe moleſtè ferens (quamobrem Neoptolemum Athenas miſerat, qui Civium animos ad ſedandas diſcordias ſuaderet) oblatam componendæ pacis occaſionem libenter amplexati ſunt. Nam cum Phrynon quidam Rhamnuſius per Olympiorum dies Olympiâ Athenas repetens, dum legitimæ manebant induciæ propter Ludorum celebritatem, incidiſſet in Philippi Milites, malè habitus, omnique ſpoliatus pecuniâ Cives oravit, ut damnum expoſtulaturo conveniendi Regis venia ſibi per eos foret. Data eſt, junctuſque itineris, & querelæ Socius Cteſiphon. Humaniter excepti, dimiſſique à Rege non ſolùm reddità prædâ, ſed auctì muneribus; mandatum quoque, Civibus ſuis renuntiarent, Philippum à vetere cum ipſis neceſſitudine haud alienum eſſe. Gratum id Athenienſibus accidit, ac ſtatim decem Legatos miſerunt, quos inter Æſchines, & Demoſthenes, ut de fœdere convenirent. Duræ conditiones propoſitæ ſunt, quippe Rex nullo pacto ſibi decedendum putabat è Sociis Athenienſium Urbibus, quas in poteſtatem redegerat armorum vi. Clam verò Legatorum aliquos, Æſchinem præſertim donis lucratus eſt, ut ad has ipſas pacis leges accipiendas Cives ſuos impellerent. Venerunt Athenas cum iiſdem Legatis tres à Philippo Oratores. Factâ Concione renuntiavit Æſchines quid actum foret, atque addidit Regem promittere, nullum ſe damnum Phocenſibus illaturum, inſtauraturum Theſpias, Platæamque, Thebanos depreſſurum, ipſis pecuniam Delphico Apollini reſtituendam imperaturum, quam Phocenſes abſtulerant, res Thraciæ compoſiturum, pro Amphipoli denique daturum Eubœam. Contra Demoſthenes nil horum ſe audiviſſe, eaque referri, à quibus longè diſtaret Regis voluntas, multis verbis aperuit. Plebs tamen Philocrate auctore fœdus percutiendum juſſit, iiſdemque Legatis negotium dedit, in Macedoniam redirent, pacem in has leges jurejurando confirmatam reportaturi. Demoſthenes ſolus iter arripuit, cum citiùs vellet Civium aliquos, Macedonum ſervos, pecuniâ ſuâ in libertatem reſtituere. At ſimul cæteris Legatis oſtendit celeritate opus eſſe, ne interim Philippus in Reipublicę perniciem ſuis viribus uteretur: Ii verò gratiam Regis aucupantes ejus è Thracia reditum tribus menſibus expectarunt, ubi Regno Cerſobleptem ſpoliaverat conjunctum fœdere cum Athenienſibus, atque omnia ſuo arbitratu, è ſuaque fuerat ſententia moderatus. Tunc illum in itinere contra Phocenſes progredientem convenerunt, ſuſceptoque in ipſa Caupona, non in Templo, ut moris erat, in hæc tantummodo verba juramento, *pacem facio cum Athenienſibus, & Athenienſium Sociis; Alenſibus, & Phocenſibus exceptis*, Athenas regreſſi ſunt. Demoſthenem rei indignitate Civium aures implentem compreſſit Æſchines, ſanctè in ſe recipiens, à Rege ſibi inſuſurratum, ideo geminos illos excluſiſſe, quod eſſent Thebanorum hoſtes; cæterùm promiſſi memorem nullum iis damnum facturum.

Ita

Ita nullatenus iisdem Thebanis supectum fore, ac posse faciliùs incautos opprimere, ut se facturum promiserat. Concio Philippi fraudem suspicata novam illico Legationem decrevit, ut res ambagibus eximeretur. Demosthenes eam noluit obire, certus fallaciæ; Æschines etiam recusavit, ne ille absenti negotium exhiberet. Reliqui vix in Eubœam appulsi, auditâ Phocensium calamitate, ac sævissimâ Regis in eos animadversione, viam deseruerunt. Non me latet Æschinem [n] totius rei seriem aliter concinnare. At cur Demostheni [o] hæc enarranti fidem potiùs non habeam, quam rei exitus comprobavit? Cum præsertim haud nos fugiat, Regem callidè in suis ad Rempublicam literis obscuro semper usum sermone, ut illam ad finiendum bellum alliceret; Pace autem constabilitâ scripserit, nihil se de memoratis rebus promisisse. Ὁ γὰρ εἰς τὴν πρότερον γράψας ἐπιστολὴν, ἣν ἀνέγνωμεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφεν ᾗ αὐτῷ διαρρήδην, πλείω ὑμᾶς ἐυποιήσω, εἰ εὐ ἤδειν τῇ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην. Τεγενῆσθαι δ' τῆς συμμαχίας, ἃ σαφῶς εἰδέναι τὶ αὖ τοῦτ' χαρίσαιτ', ἀδ' ὃ αὐτὸς ὑπέχετο. Τοῦτο γὰρ ἀδύνατον ἦν εἰδέναι, εἴτερ μὴ ἐξαπατίζων ὑμᾶς. *Quod enim prioribus literis scripsit, quam nos attulimus, videlicet, se apertè scripturum, quibus in rebus nos beneficiis affecturus esset, si nosset fœdus nobiscum fore; Fœdere composito dicit nescire, qua in re nostram gratiam inire possit, nec se quicquam promisisse. Id autem profectò non ignoraret, nisi nos decepisset.* Ita Demosthenes loquitur. Nihil igitur eorum fecit, quæ subdolè promiserat.

[n] *Æsch. de falsa leg.*
[o] *Demosth. de falsa leg., & partim alibi.*

10. Admonet hoc loco Thebanorum nomen, ut aliquid dicam de clarissima Civitate. Bœotiæ Thebæ à Cadmo Agenoris Phœnicum Regis filio, qui primus literas in Græciam attulit, condita, dum Erichthonius Athenis (ut de ipsius vetustate habeatur ratio) imperium obtinebat, Regum Atticorum quartus. Nomen habuit à Thebe Promethei filiâ, ut Stephanus; Asopi, ut Eustatius. Totius Bœotiæ princeps in fertili solo sita erat inter Asopum fluvium à meridie, Ismenum à Borea. Græa ab Homero dicta. Mœnibus circumdata est à Zetho, atque Amphione Jovis & Antiopes filiis, claris arte musicâ, qua Operarum labores cum demulcerent, Poetis constructos ad lyram muros fabulandi occasionem dedère. Hinc Heroes duo falsâ religione Diis adscripti Bacchus, & Hercules; hinc plures clarissimi Imperatores, quos inter enituit Epaminondas. Cives his moribus instructos pingit Pausanias [p], contumelioſos, superbos, ad infligenda verbera promptos, legum contemptores, qui non jure controversias dirimant, sed armis, vi, audaciâ. Mulieres ut Græcarum pulcherrimas laudat Sophocles.

[p] *Paus. in Bœot.*

Θήβας λέγεις μοι, τὰς πύλας ἑπτασόμους
Οὗ δὴ μόνου τίκτουσιν αἱ Θνηταὶ Θεάς.
Dic mihi Thebas, illustres septemplici portarum ore,
Ubi solùm mortales fœminæ Deas pariunt.

Quæ fuerit istius Urbis fortuna supervacaneum est dicere, cum frequenter in annotationibus nostris occurrant & ipsius cum Xerse coniunctio; & bella, prælia que cum Athenienſibus, Lacedæmoniis, Phocensibus, Corinthiis, Arcadibus gesta vario Marte; & gens illa non semel domi-

ta,

ta, & profligata, non ſemel victrix, & aliquando Græcorum princeps. Denique ſub initium Regni cum ab Alexandro Magno defeciſſet, indignum exiſtimans Græcos ulla in re Macedoni obnoxios vivere, dirâ obſidione cincta, fruſtraque armis tentata, aſtu capitur. Rex enim portam quamdam conſpicatus cuſtodibus vacuam, illuc Perdiccam cum militum globo miſit, qua occupatâ in Urbem ingreſſus, cædem, rapinas, extremaque mala in Cives permiſit, ac tandem è Græcorum ſententia, quos in eam Urbem æmulatio, aut erga Regem adulatio incitabat, ſolo æquata; Cives, qui gladio ſuperfuerunt ſub haſtam venditi talentis quadringentis, ac ſexaginta [q]; donec Caſſander Macedo *μετατιμάμενος πανταχόθεν τοὺς διασῳζομένους τῶν Θηβαίων, ἐπεχείρει κατοικίζειν τὰς Θήβας, ἐπολλαβὼν κάλλιστον ἔχειν χωρὸν, πόλιν ἀνομασμένην, ἢ διὰ τὰς τροφὰς, ἢ διὰ τοὺς παραδιδομένους περὶ αὐτῆς μύθους ἀναθεῖναι. Mandans undequaque colligi Thebanos, qui eam tempeſtatem devitaverant, aggreditur Thebas inſtaurare, in animum inducens, optimam ſe nactum eſſe occaſionem Urbem celeberrimam tum rebus geſtis, tum traditis de illa fabulis è ſitu, ac ruinis educere* [r]. Nunc *Stives* nomen obtinet, exiguiſque caſis locum dumtaxat oſtendit clariſſimæ Civitatis.

[q] a. 2. O. 116. *Diod. lib. 19. Dinarch contr. Demoſth.*

[r] a. 2. O. 116 *Diod. lib. 19.*

11. Hanc Demoſtheni integritatis laudem, in qua nunc adeo magnificè triumphat, eripere conantur Æſchines, & Dinarchus; ille in Orat. contra Cteſiph. dicit ipſum trium talentûm mercede Reipublicæ perſuaſiſſe, ut quinque talenta, quæ tributi nomine quotannis ab Eretrienſibus accipiebat, ac totidem ab Oritis, eos rogaret Calliæ in poſterum perſolvere: *Τὰς δὲ συντάξεις τῶν συμμάχων, τὰ δέκα τάλαντα, ἔργῳ ἀπολέσατε, ὑπόλοιπον δὲ μοί ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι λαβὼν τρία τάλαντα μισθὸν τῷ γαμίλῳ τούτῳ ἐγραψε Δημωδίνης, τάλαντον μὲν ἐν Χαλκίδος παρὰ Καλλίου, τάλαντον δὲ ἐξ Ἐρετρίας παρὰ Κλειτάρχου τοῦ Τυράννου, τάλαντον δὲ ἐξ Ὠρεοῦ. Tributa Sociorum, decem videlicet talenta, re verâ perdidiſtis; reliquum igitur mihi eſt, ut dicam, Demoſthenem tria lucratum talenta, unum Chalcide à Callia, alterum Eretriæ à Clitarcho Tyranno, tertium Orei, Decretum iſtud conſcripſiſſe.* Id eveniſſe ante hujus de Pace Concionis tempus facilè colligitur ex iis, quæ ſuperiori numero quarto de Callia, & Eubœenſi negotio adnotavimus. Dinarchus autem in Oratione, quam contra ipſum Demoſthenem habuit, ſic illum inſectatur: *ἀπὸ ποίων ψηφισμάτων ἦτε, ἢ ποίων νόμων οὐκ ἔλαφρα ἀργύρια; εἰσὶ τινες ἐν τῷ Δικαστηρίῳ τῶν ἐν τοῖς τριακοσίοις γεγραμμένων, οἵτινες ἴσασι τὸν περὶ τριπράρχων νόμον, οὐ φάσκετε τοῦς πλησίον, ὅτι τρία τάλαντα λαβὼν μετέγραφε, καὶ μετεκινάζετε τὸν νόμον καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν; καὶ τὰ μὲν ἐπώλει, ὧν ἔλαφρα τῷ τιμῷ. Τὰ δ' ἀποδόμενος οὐκ ἐβεβαία; Εἶπατέ μοι πρὸς Διὸς, ὦ ἄνδρες, πρῶτα τοῦτον οἵασδε γραφὰς Δαρίλῳ τῷ ἐν Πραστανίῳ σίτησιν, καὶ τῷ εἰς τὸν ἀγορᾶι ἀναβησομένῳ εἶπατε; ἢ τὸ ποιῆσαι πολίτας ὑμᾶς Χαιρέφιλον, καὶ Φείδωνα &c. ἢ τὸ χαλκοῦς ἐν ἀγορᾷ κατασῆσαι Βυζαντίῳ, καὶ Σάτυρον, καὶ Γοργίππον, τοὺς ἐχθίστους Τυράννοις; παρ' ὧν αὐτῷ χίλιοι τὸ ἐνιαυτὸν πυρῶν ἀπεστέλλοντο* &c. *Quæ huic Decreta, aut quæ Leges pecuniam non attulerunt? Sunt veſtrûm aliqui inter Judices, qui fuerunt Trecentis adſcripti, cum hic legem Trierarchicam tulit; & non dicetis reliquis, qui vobiſcum ſedent*

ad judicandum, quòd eam legem in singulis Concionibus transcripserit, aut mutatis verbis proposuerit, acceptâ trium talentorum mercede? alia quoque decreta vendiderit, persoluto sibi pretio; alia cum vendidisset, rata non habuerit? Age verò per Deos, putatisne, Judices, gratis hunc Diphilo victum in Prytaneo decrevisse, ac Statuam in Foro collocandam? aut curasse, per vos Civitate donari Cherephilum, Phedonem &c.? aut æreum constituisse in Foro Signum Berisadi, Satyro, Gorgippo fœdissimis Tyrannis, à quibus ei quotannis mittuntur mille frumenti modii? Horum aliquid contigisse ante nostrum istud tempus credere par est. Quid igitur? est ne Demosthenes Mercenarii Oratoris notâ inurendus; an putandum falsò hanc ei dicam impingi. Si consideremus, qui de hac re testimonium dicunt; inimicissimi Testes dicunt. Si quo animo; læsi dicunt. Si quamobrem; odio adducti accusatoriè dicunt. Proinde prudenti rerum æstimatori fortasse videbitur, nullam iis fidem adhiberi posse. Idque eò magis, quod vel ipsum Harpali factum in controversiam vocatur. Nemo ignorat hunc ab Alexandro, dum Indicam suscepit expeditionem, Persicis thesauris, ac vectigalibus præpositum fuisse Babylone. Cum diu nulli de maximo Rege afferrentur nuntii, mortuum suspicatus, pecuniam in suos usus, delitiasque distraxit. At deinceps mox affuturum intelligens, & malè administratæ Reipublicæ pœnas quibusdam Satrapis persolvisse, sibi metuens, in Atticam transmisit cum quinque talentûm millibus, ac sex pariter millibus Mercenariorum militum. Cujus rei fama cum ad Olympiadem, atque Antipatrum in Macedoniam pervenisset, de Fugitivo, ac Depeculatore ejiciendo mandata dederunt Athenienfibus. Harpalus, nonnullis Civium pecuniâ corruptis, Plebis erga se misericordiam commovere studuit. Initiò Demosthenes adversabatur, sed calice artis eximiæ, quem quidem laudaverat, viceniisque talentis donatus, in Concionem venit collo involuto, & cum ad incitandam adversus Harpalum Plebem invitaretur, anginâ prohiberi dixit. Æmuli rei compotes statim clamare, argentangina, nulloque præterea morbo ejus fauces occludi. Cives Oratorum, atque omnium, qui muneribus corrupti fuerant, facinus aversati, Harpalum confestim expellere, Mercenariis minitari. Fit plebiscitum Demosthene auctore, qui reputavit hoc pacto criminis suspicionem à se dimovere, ut Areopagitæ de iisdem Mercenariis cognoscant. At ille omnium primus pœnam subiit, lite quinquagenis talentis æstimatâ; quæ cum solvendo non esset, in carcerem detrusus inde aufugit. Sed paulo post revocatus, apud Cives summo in honore fuit *f*. Plures in Areopago accusatores habuit clarissimos Oratores, ac præter cæteros Hyperidem, ac Dinarchum, cujus legitur adhuc una aè quinque de hujusmodi re dictis Orationibus, à Photio *t* recensitis. Hæc ab exilio revocatio plena benevolentiæ, ac dignitatis, non levi quidem argumento est, verum esse, quod Pausanias *u* tradit, Harpalum, dum fuga sibi caveret, detentum à Philoxeno Macedone, habitâ quæstione de iis, quos Athenis muneratus fuerat, omnes literis tradidisse, in iisque nullatenus repertum fuisse Demosthenis nomen. Ita fortasse cla-

f Plutarch. in ejus vita Diod. lib. 17. Dinarch in Orat. adv. Demosth

t Phot. in Bibl. pag. 803.

u Paus. in Corinth.

clariſſimi Viri fama ſarta tecta ſervari poteſt. Philippus utique haud valuit ipſum muneribus corrumpere, ut diximus num. 47. Phil. 1. Quamquam ego illius eloquentiam, ut par eſt, vehementer laudo, reliqua ejus vitæ non moror.

12. Profectò ſi non fuiſſent Athenienſes tot urbibus deſpoliati, quot num. 6. Orat. 1. contra Philipp. enumeravimus, non leve Macedoniæ periculum exhibere potuiſſent. At eas non abiecerunt, ut hìc dicitur, ſed cum inviti amiſiſſent, inviti etiam, pacis lege, Philippo deſerere coacti ſunt, ne diutiùs bello comprimerentur. Verùm, ut Orator melioribus conditionibus cum Rege paciſci Athenienſes potuiſſe, & Civium iniquitate eas illi Urbes relictas putat; ita & eas vocat prodigè hoc loco in ejus ſinum projectas.

13. Amphictyonum Concilium Athenienſes illud non reputabant, à quo Philippus in ampliſſimo illo auctoritatis, & honoris gradu collocatus fuerat. Nam & ipſi, qui poſt ſummum Templi Sacerdotem prærogativâ ferendi ſuffragii fruebantur, Conventui non interfuerant; & non ſolùm ab eodem excluſi, ſed ejecti Phocenſes, ac Lacedæmonii. De hujuſmodi Senatu hæc Demoſthenes * verba facit: *οἱ μὲν ὄντες Ἀμφικτύονες φεύγουσι, καὶ ἐξεπολέμωνται, καὶ ἀνάστατοι αὐτῶν ἡ χώρα γέγονεν. Οἱ δ' οὐδὲ πώποτε ἐν τῷ σφετέρῳ γεγενῆσθαι, Μακεδόνες βάρβαροι, νῦν Ἀμφικτύονες εἶναι βιάζονται. Germani Amphictyones exulant pulſi, eorumque regio funditus everſa eſt. Qui verò nunquam antea hanc dignitatem obtinuere barbari Macedones, nunc vi poſſident.* Idcirco rite celebratum negat, quamvis pro tuenda pace, quicquid egit, ferendum cenſeat. * *Demoſth. de falſa leg.*

14. Satis jam de Amphipoli proloquuti ſumus, ſive ea ſpectentur, quæ ad Urbis fortunam pertinent; ſive quæ ad ejus recuperandæ voluntatem, qua maximè Athenienſes tenebantur; ſive quæ ad bellum pro ipſa cum Philippo geſtum. Nunc eâ ſententiâ, quam hìc Demoſthenes habet, adducti, id ſolùm addimus, re verâ Amphipolim, Urbem in Macedonia ſitam prope Thraciam, nihili Theſſalos, Thebanos, Argivos interfuiſſe, cujus eſſet, Athenienſium ne, an Philippi; quare nullam in bello, quod hos inter, ejuſdem causâ, commoveretur, partem eos fore ſuſcepturos credere par eſt, ut ait Orator.

15. Vide num. 20. Olynthiacæ primæ.

16. Argivi, Peloponneſi populus, heroicis temporibus dignitate, ac ſplendore cæteris Græcis præſtiterunt. Argos incoluerunt, Urbem ante bellum Trojanum majori famâ, quàm potentiâ, quippe cui parvum, exilibuſque viribus Imperium fuit. Victis deinde vicinis Urbibus, deletoque Mycenarum regno, Argolis latiores habuit provinciæ, ac regni fines. Igitur complexa eſt præter Argos ipſum Nemæam ludis celebrem, Tirynthum, ubi Hercules alter natus eſt, Mycenas Agamemnonis ſedem, ac illuſtris quondam regni, Epidaurum, clarum Æſculapii Templo, Trœzenem, Methonem, Medeam, aliaſque. Finitimos habuit Arcades, Lacedæmonios, Corinthios, quibuſcum frequenter bella geſſit; & Corinthiorum quidem plerumque Victores Argivi, quos pariter in pote-

ſtatem redegerunt; à Lacedæmoniis plerumque victi, quos perpetuis ferè inimicitiis pro agro Tyreo in finibus utriuſque gentis poſito, & ob Reipublicæ diſſimilitudinem, ſunt proſequuti. Cum Athenienſibus rarò bellum, plerumque amicitia interceſſit, ob Reipublicæ ſimilitudinem. Primùm ſub Regibus fuerunt, ſed miti Imperio, quorum primus Inachus. Quo tempore Argos, regionis caput, in libertatem ſe vindicaverit, ignoratur; ſed longè à Demoſthenis ætate repetito principio. Popularem ſtatum obtinuit, quamvis aliquando Optimatibus obtemperaverit, vi ſubactum. A Ciſi Temeni Heraclidæ filio conſtructum fuit; nomen ei dedit Argos Apidis, & Niobes filius, ut vult Homeri Scholiaſtes, ſeu ipſius claritas Urbis, ut alii; Urbs denique fabulis feraciſſima. Quæ ſors fuerit hujuſce gentis, & quas coluerit ſocietates alibi enarravimus [y].

y *Strabo l. 7. Pauſ in Coriath. & Arcaic. Schol. Homeri.*

17. Nimiùm tunc erat è Thebanorum utilitate Philippum colere, atque obſervare. Siquidem ejus viribus Phocenſes penitus profligaverant, iſtorumque regionis parte ab illo donati fuerant; ipſis Rex Orchomenum, Coronæam, quin totam Bœotiam dederat [z]; atque Athenienſibus impedimento erat, ne Theſpias, Platæaſque mœnibus circumdarent; quod quantùm à Thebanorum utilitatibus abhorreret, diximus, cum de iiſdem Civitatibus ſermonem fecimus.

z *Demoſth. de Cherſon.*

18. Atamen ſi Philippus bellum in Atticam tranſportaſſet, cum neceſſariò iter ei per Bœotiam habendum foret, multa illinc Thebanis damna obveniſſent, quæ militum licentia, atque ipſa armorum propinquitas fert. Præterquamquod moleſtiarum plauſtra vehunt potentiores finitimi. Hæc ſecum animo cogitantes Thebani numquam Regi Athenas invadenti obſecundare potuiſſent, quamvis tardo uterentur ingenio. Hujuſmodi enim hebetudinis opinione gens illa apud omnem Græciam laborabat; atque iſta ſanè opinio per Græcorum ora ad nos quoque permanavit.

Bœotûm in craſſo jurares aere natum.

Horatius deridet. Literas quidem ſuæ gentis primi à Cadmo accepere, ſed pingui in ſolo educatæ parùm adoleverunt. Attamen Thebanus Pindarus ingenii ſublimitate, ſuorumque Poëmatum ſplendore oſtendit, ubique homines, ſi ſtudium, & diſciplina acceſſerit, fœtus immmortales parere.

19. Ita ſanè eſt: privatas aliorum controverſias nemo ſuo periculo fovet. Quamobrem non immeritò Cives docet Demoſthenes, eos poſſe, ubicumque velint, ſibi illatas injurias ulciſci; & ſi bellum Thebanis moveant pro Oropo, ſi Philippo pro Amphipoli, ſi aliis pro hujuſmodi querelis, quæ propriæ uniuſcuiſque gentis ſint, negotium cum ſingulis dumtaxat geſturos. Id arte ſummâ, nec ſine gravi conſilio inſinuat in ipſorum animos. Cum enim Rempublicam ad arma in Philippum ferenda deterreret, potuiſſet quiſpiam obiicere: Tu ne noſtras injurias vindicare prohibes? Huic igitur difficultati obviam it, præoccupatque Cives eo, quo nunc expoſuimus, modo.

20. Cavendum profectò eſt, ne Finitimi quicquam augeant Imperii vires.

vires. Etenim vix dum cæteris eminent, cum facilè eos deprimunt; ut minimum momentum trutinam, quæ habeat æquilibritatem. Cum desunt vires, deest quoque nocendi animus; illæ si accedant, vel damnum vicinis regionibus afferunt, vel istis ea misera conditio est, ut semper timeant. Quod hoc loco Demosthenes judicat.

21. De Messeniis satis multa loquuti sumus n. 18. Orat. de Megapolitis.

22. De ipsisque pariter Megapolitis n. 12. ejusdem Orationis.

23. Locus iste ex iis, quæ n. 2., & 4. laudatæ Concionis diximus, luce perfunditur; aliqua tamen ad rei memoriam brevi repetemus, aliqua addemus. Post maximam pugnam, quæ in Leuctris pugnata est, Argivi, Arcades, Elæi, aliique Peloponnensium, quibus gravis admodum, atque injuriosa fuerat Lacedæmoniorum potentia, Thebanis adhæserunt, ut communi consilio debilitatum superiori prælio illorum robur penitus, contunderent. Certum videbatur, Athenienses huic fœderi, quippe in veteres hostes, adscriptum iri. Missi proinde Legati, qui rem postularent. At minus isti incitando potuerunt apud magnanimos Athenienſium animos, quàm orando Spartani, ne se, qui olim Græciæ salutem attulissent, perire paterentur. Itaque repudiatâ Fœderatorum societate, opem illis tulerunt, qua recreati non solùm salutem sibi, sed multam hostibus perniciem peperere. Simul autem Oratores Athenis profecti sunt Lacedæmonem, qui de componendis antiquis dissidiis, de novisque fœderis conditionibus convenirent [a]. Hujusce Rei memoriam Demosthenes repetit hoc loco. [a] *Xenoph. de rebus Grac. lib. 6. & 7.*

24. Philippus finito sacro bello, vastatâque Phocide, quas Urbes Phocenses in Bœotia tenebant (aliquas autem obtinuisse Diodorus his verbis testatur: *ἔτι Φωκέων κατεχόντων ἱκανὰς τῶν πόλεων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ*, *retinentibus in Bœotia Phocensibus magnas aliquot urbes.* [b]) Thebanis dedit. Has inter fuisse Orchomenum, & Coronæam dubitare non sinit Demosthenes: *ἀλλ' ἔτι πρὸς τούτοις Ορχομενὸς, Κορώνεια, Κορσίαι, τὸ Τιλφωσσαῖον, τῆς Φωκέων χώρας ὅσων ἐβούλοντο. Τοῖς μὲν δὴ Θηβαίοις ταῦτα ἐκ τῶν ὅπλων γέγονεν* &c. *Sed præterea his Urbibus donati sunt, Orchomeno, Coronæâ, Corsiis, Tilphossæo, eâque Phocensis agri parte, quam exoptarunt. Hic igitur Thebanis fuit pacis fructus &c.* [c] At verò ipsius testimonio Orchomenum, Coronæamque tradidit servituti addictas: *ἀντὶ μὲν τῶν Θηβαίοις ἐπιζευγνύντων ἰδεῖν, Ορχόμενον, καὶ Κορώνειαν ὑποτεταγμένας ὑπ' ἐκείνοις. Tantùm abest, ut videatis Thespias instauratas; quin auditis Orchomenum, Coronæamque in servitutem redactas* [d] Igitur Coronæi veriti, ne sibi id à Thebanis accideret, quod a. 1. O. 104. Orchomenis, qui ab iisdem victi, nullâ morâ Thebas fuerant in servitutem adducti, ut n. 8. Orat. de Megapolitis annotavimus, Athenas confugerunt, atque humaniter excepti sunt. Hanc novi odii, & querelarum causam Thebanis contra Athenienses accessisse memorat Demosthenes, atque istùc in præsentia digitum intendit. [b] *a. 1. O. 108. Diod. l. 16.* [c] *Dem. de falsa legat.* [d] *Ibidem.*

25. Phocenses, ut supra retulimus. Thessalorum Tyrannis faverant, ad iisdemque suppetias ferendas cum ingentibus Copiis persæpe progressi, ma-

maguam Theſſaliæ perniciem attulerant. Quamobrem Theſſali vindictæ cupidi, cum ſimul cum Philippo [e] Phocidem hoc anno ſubegiſſent, iniquo ferebant animo ſugâ plurimos ejus gentis ſe ſe ultioni, ac pœnis eripuiſſe, quibus illos cumulatè afficere peroptabant, omnemque reperiſſe Athenis vitę ſecuritatem. Enimvero Theſſalos faſtidioſi nimiùm ſtomachi fuiſſe video, qui hujuſmodi ob rem Athenienſibus iraſcerentur, nec vellent, eos miſeris ipſorum hoſtibus quietis portum exhibere. At qui ſit iracundiæ modus, ſi frænum ſemel excuſſerit?

e Diod. lib. 16.

26. Bellum Phocenſe decimo ſolùm anno finem habuit, ut nos monet Diodorus. In eo contra Phocenſes, eorumque Socios fuerunt Bœoti, Locrenſes, Theſſali, Perrhœbi, Dorienſes, Dolopes, Athamenes, Achæi, Phtiotæ, Magnetes, Ænianes, Amphictyonum decreto, quo & ipſi Magiſtratu fungebantur, obſequuti [f]. At præter Theſſalos, Bœotoſque, quibus peculiares erant in eoſdem Phocenſes odii cauſæ, reliqui, ut in præſentia docet Demoſthenes, ſi tamdiu illud produci exiſtimaſſent, tantoque ſibi damno, ſumptui, atque incommmodo fore, profectò non ſuſcepiſſent, aut diremiſſent; quippe quorum nihil intererat Phocenſes opprimi, nec iis tanti fuiſſet Amphictyonica lex, ut ei maximâ ſuorum pernicie obſecundare voluiſſent. At cum Bœoti, ac Theſſali armorum potentiâ longè alios ſuperarent; cæteris neceſſe fuit, ex illorum voluntate, quamdiu imperarunt, arma ferre.

f Diod. lib. 16.

27. Attamen ſeu virium inopiâ, ſeu quod nollent, à reliquis Populis parum momenti eidem bello allatum eſt; & ſanè rei ſumma fuit apud Thebanos; cum Theſſali, quibus bellicum robur non deerat, domeſticis plęrumque diſcordiis intra regionis fines detenti fuerint. Neque verò cum tenui adverſario res erat gerenda; nam, ut aliàs retulimus, Delphicæ opes ingens Phocenſibus ſubſidium præbuere; cum ex Apollinis Fano educta fuerit (quod non meminimus recenſere n. 10. Olynth. 3.) tanta auri argentique vis, quæ ſignatæ pecuniæ fecerint decem talentùm millia, ſeu ſexagies centena Coronatorum millia, ut Diodorus recenſet, cujus iſta ſunt verba [g]: *τὰς γὰρ ἀνατεθείσας ὑπὸ Κροίσου τῶν Λυδῶν Βασιλέως, χρυσᾶς πλίνθους, ὄντας ἑκατὸν, καὶ εἴκοσι ἑπταλάντους, κατέκοψεν εἰς νόμισμα. φιάλας δὲ χρυσᾶς τριακοσίας, καὶ ἑξήκοντα δημοσίᾳ, καὶ λέοντα χρυσοῦν, καὶ γυναῖκα, τριάλαντα ταλάντων χρυσοῦ τεθμοῦ ἀγόντων ὀβολῶν πάντων. Ὥστε τὸ πᾶν κατακοπὴν χρυσίου, καὶ ἀργυρίου λόγῳ ἀναγομένων ὀβολῶν χρημάτων εὑρίσκεσθαι τάλαντα τετρακισχίλια. Τῶν δ' ἀργυρῶν ἀναθημάτων ὀβολῶν τε ὑπὸ Κροίσου, καὶ ὀβολῶν ἄλλων ἁπάντων ἀνατεθέντων, τοὺς πάντας τριπλοῦς διδασκόντων τάλαντα πλείω ὀβολῶν ἑξακισχιλίων. Προστιθεμένων δὲ καὶ ὀβολῶν χρυσῶν ἀναθημάτων, ὑπερβαλεῖν τὰ μύρια τάλαντα. Siquidem è conſecratis à Cræſo Lydorum Rege centum viginti lateribus aureis, qui ſinguli talenta duo pendebant, pecuniam percuſſit. Conflavit præterea trecentas ſexaginta Phialas aureas, duarum minarum pondo, & aureum Leonem, aureamque fœminam, quibus inerant triginta auri talenta. Adeo ut omnis pecuniæ ſumma ad argenti rationem æſtimata, quatuor Talentorum millium reperitur. Argentea verò munera à Cræſo, aliiſque omnibus Deo dicata, Talentis ſex amplius millibus appenſa, Imperato-*

g Ibidem.

ver omnes dissiparunt. Quibus aurum, quod diximus, si adiiciatur, excedunt decem talentorum millium summam. Reliqua hujusmodi argumenti, quæ ibi à quibusdam referri scribit Diodorus, utpote meras nugas, prætermittimus. Hoc igitur bellum, cum tantis opibus, proindeque ingentibus Copiis sustentaretur, Thebanos defatigaverat, coegeratque ad Philippum confugere, ut ipsis conjunctus, absolvendum susciperet. Gratum id Regi accidit gloriæ cupido, ac statim cum suorum, Thessalorumque ingenti exercitu in Locridem venit, cum Phalæco Phocensium Duce prælio decertaturus. Verùm pugnam iste periclitari metuens, pacem cum Rege statuit câ conditione, ut cum octo Mercenariorum millibus, quos ipse collegerat, abeundi quò vellet, facultas esset. Itaque in Peloponnesum discessit; Philippus autem nullo Martis periculo miseros, desertosque Phocenses in potestate habuit. Deinde cum Thessalis, Bœotisque decrevit, illos ex Amphictyonum sententia pœnas dare, quas meriti esse judicaretur. Amphictyones Victori penitus obsequuti, decretum istud, quod lubet ejusdem Siculensis verbis [h] recensere, suffragiis suis amplexati sunt: Ἔδοξεν τοῖς συνέδροις καταδῦναι τῷ Φιλίππῳ, καὶ τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ τῆς Ἀμφικτυονίας, καὶ δύο ψήφους ἔχειν, ἃς πρότερον οἱ καταπολεμηθέντες Φωκεῖς εἶχον. Τῶν δ' ἐν Φωκεῦσι τριῶν πόλεων περιελεῖν τὰ τείχη, καὶ μηδεμίαν κατοικίαν εἶναι τοῖς Φωκεῦσι τὴν Ἱερᾶ, μηδὲ τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου. Μὴ ἐξεῖναι δ' αὐτοῖς μηδὲ ἵππους, μηδὲ ὅπλα κτήσασθαι, μέχρις ἂν ἃ τὰ χρήματα ἐκτίσωσι τῷ Θεῷ τὰ συνυλημένα. Τὰς δ' περιόδους τῶν Φωκέων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν μετεχόντων τῆς ἱερουλίας εἰναγεῖς εἶναι, καὶ ἀνοσίους πάντων. Τὰς δὲ πόλεις ἁπάσας τῶν Φωκέων κατασκάψαι, καὶ μετοικίσαι εἰς κώμας, ἂν ἑκάστῳ μὴ πλεῖον ἔχειν οἰκιῶν τριάκοντα, μὴ δ' ἀπέχειν ἔλαττον σταδίου τὰς κώμας ἀπ' ἀλλήλων. Ἔχειν δὲ Φωκεῖς τὴν χώραν, καὶ φέρειν κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Θεῷ φέρον τάλαντα ἑξήκοντα, μέχρις ἂν ἐκτίσωσι τὰ ἀπογραφέντα χρήματα κατὰ τὴν ἱερουλίαν. Τιθέναι δὲ καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Πυθίων Φίλιππον μετὰ Βοιωτῶν, καὶ Θετταλῶν, διὰ τὸ Κορινθίους μετεχηκέναι τοῖς Φωκεῦσι τῆς εἰς τὸν θεὸν παρανομίας. Τὰς δ' Ἀμφικτύονας, καὶ τὸν Φιλίππου τὰ ὅπλα τῶν Φωκέων, καὶ τῶν μισθοφόρων καταπεπρακέναι, καὶ τὰ λείψανα αὐτῶν καταλαῦσαι, καὶ τοὺς ἵππους ἀποδόσθαι. *Visum igitur Senatoribus est, Amphictionidis Philippum, ejusq; Posteros participem facere; ipsis duo illa suffragia concedere, quæ bello domiti Phocenses obtinuerant. Trium in Phocide urbium mœnia dirui. Phocenses Fani nullatenus compotes esse, nec Senatus Amphictyonici. Iisdem non licere equos alere, arma comparare, quoad ablatas pecunias Deo restituerint. Phocensium Exules, aliarumque gentium, quæ ipsius rapinæ scelere se obstrinxerint, Diris devoti sint, & ubicumque reperti fuerint, Magistratibus tradantur. Phocidis Urbes omnes everti, in vicos dividi, quorum singuli ne quinquaginta plus domibus habeant, nec stadio minus inter se distent. Teneant Phocenses Regionem suam, sed quotannis Deo, tributi nomine, sexagenis talentis persolutis, quousque pecunia, quæ ante direptionem in Delubri tabulis conscripta fuerat, colligatur. Philippum cum Thessalis, Bœotiisque Pythios ludos apparare; quippe Corinthii partem cum Phocensibus habuerint flagitii in Templum commissi. Philippum, & Amphictyonas Phocensium arma, omniumque Mercenariorum ad petram con-*

[h] Diod. ibidem.

confringere, fragmenta comburere. Equos haſtæ ſubiicere. Hunc exitum habuit Phocenſe bellum; meritò quidem, ſi è violatâ religione perpendatur; at non minus atrociter, ſi Populorum odio, ac ſe ſe ulciſcendi libidini religionem inſerviſſe conſiderare quis velit.

Ne nobis nihil ultra ſermonis de iiſdem Phocenſibus facere opus ſit, quidpiam de hac gente, eorumque regione dicendum arbitramur. Phocis habet ab Oriente Bœotiam, ab Occaſu Doridem, & Locros Ozolos, à Borea Locros Hypocnemidios, à Meridie Cirreum Sinum. Nomen accepit à Phoco Ornytionis filio, Siſyphi nepote, qui illic regnavit. At deinde appulſus in oram illam alter Phocus Æaco genitus cum Æginætarum claſſe non ſolùm antiquam Phocidem, ſed omnem, quam deſcripſimus, provinciam occupavit, Phocidemque rurſus dixit è ſuo nomine [1]. Duæ illic præcipuæ Urbes, Elatæa, & Delphi clariſſima Civitas ob templum Apollinis, de quibus mox erit ſermo; aliæ præterea viginti, ut eſt apud Demoſthenem [l]: ἀλλ' τι πόλεις πολλαὶ, καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν αἱ περὶ Φωκέων, μιᾷ δ' χρόνῳ, καὶ πολιορκίᾳ. Εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἑλοῦσι, δύο, ἢ εἴκοσιν εἶσιν ἀφανῶ. *Multæ, oppugnatuq; difficiles Urbes Phocenſium erant, nec niſi longi temporis obſidione. Nam ſi quotidie una caperetur urbs, duo at viginti numerabantur.* Gens in Athenienſium familiaritatem inclinata [m], Theſſalorum inimica, cum quibus non ſemel armorum periculum fecit vel ante bellum Trojanum. Tunc autem duo memoratu digna geſſerunt. Longam, latamque foſſam fictilibus urnis ſolo æquatam ſuperinductâ terrâ contexerunt, quam prope acies conſtitit. In hanc Theſſali equitatum immittunt, qui urnis confractis equorum pondere, procubuit fractis iſtorum cruribus; equites cæduntur; exercitus à Phocenſibus turbatur, pellitur, maximâque ſtrage debilitatur. Clades Theſſalorum iram exacuit, accitiſque undique ſuorum Copiis vindictam parant. Phocenſes periculum conſpicati, quippe viribus impares, atrox conſilium capiunt, ut ſi hoſtes vincant, nulla ipſis præda ſit, nulla ſuis injuria. Mulieres, liberos, & quicquid pretioſum habent in latiſſimum rogum coniiciunt, ac viris triginta leriò imperant, ut ſi aciem inclinare ſuam videant, rogo ignem iniiciant. Verùm bellatoribus vires, atque animos addidit deſperatio, profligatiſque Theſſalis, nullo damno tantæ magnanimitatis gloriam adepti ſunt. Xerſi in ea maxima contra Græcos expeditione primùm adhæſere, ſed Patriæ memores ab ipſo deficientes, in Platæenſi prælio cum reliquis Græcis fuerunt. Sæpius deinceps cum Finitimis decertarunt modicis viribus, nullo memorabili eventu, quoad ſacrum in ſe bellum concitarunt, eoque deleti ſunt [n]. Prius in pretio habiti ob Pylarum cuſtodiam, quæ in ipſorum provincia continebantur. Non ultima hujus gentis laus eſt, Maſſiliam celeberrimam Coloniam condidiſſe, quam propter fidem in populum Romanum, egregiamque morum diſciplinam, Latinorum Hiſtoriæ, atque ipſe Tullius eximiis laudibus in Cœlum ferunt.

28. Coronæa Bœotiæ Civitas prope Heliconem ab Andræo Penei fluminis filio conſtructa; à Corone Theſſandri filio nuncupata [o]; Plura il-

[1] *Pauſ. in Phoc.*

[l] *Demoſth. de falſa leg.*

[m] *Thucid. lib. 3.*

[n] *Pauſ. in Phoc.*

[o] *Pauſ. in Bœot.*

illic Græci Religionis plena commenti ſunt. Rumor erat ibi ab Athamane Hellen, & Phryxum liberos ſuos, quos Jovi immolaret, adductos, ac dum Rogum inſtrueret, à Deo ſummiſſum aureum arietem, quem Juvenes conſcendentes, per mare in Aſiam fugiſſe. (Quis hìc Abrahami Sacrificium pravè detortum non videat). Ibi rurſus Herculem ex Inferis Cerberum educentem erupiſſe. Ibi denique Acheloi filias, Junone ſuadente, cum Muſis cantu decertaſſe, victriceſque Muſas Sirenum alis ſe coronaſſe, unde huic urbi nomen impoſitum. Sed hæc Poetarum ſunt. In ea quidem totius Bœotiæ Conventus celebrabatur, ut eſt apud Scholiaſtem minorem Homeri [p]: ἔστι δ' ἐγγὺς Ελικῶνος, ἐφ' ὕψους ἱδρυμένη, ἔνθα τὰ Παμβοιώτια συνέτελων. Coronæa *prope Heliconem, in vertice ſita, ubi Concilium Bœotiæ*. A Bœotis poſt bellum Trojanum occupata [q], in Phocenſium conceſſerat poteſtatem, dum bellum ſacrum vigebat; Thebanis denique à Philippo, ut diximus, atributa [r].

p *Schol. minor tom. ad Iliad. β.*

q *Strabo lib. 9*

r *Diod. lib. 16.*

29. Pythii ludi Olympiis antiquiores, ſed minori pompâ Delphis celebrati, ſacri erant Apollini. Hanc ipſos inſtituendi cauſam referunt. Latona ex Eubœa redux cum filiis Diana, & Apolline Delphos repetens, in antro quodam conſedit, unde improviſò ingens erumpens Draco, Python ab incolis appellatus, tres Deos in vitæ diſcrimen adduxit. Mater ſaxo anguem petit, (quod ſaxum ſub ejus ſtatua religioſè Delphis conſervabatur) ſed cum nihil proficeret, filium hortatur, ut quid poſſit jaculis, periculum faciat. Ille Draconem confodit. Latona victoriam Phœbo gratulata ἰὴ παῖ ἰὴ παῖ magnis vocibus inclamabat, unde Pæan, carmen ipſi dicatum, nomen habuit. Incolæ Poſteris tradituri liberatæ à monſtro regionis memoriam, ludos Apollini decreverunt a. 3. O. 49., nono quolibet anno inſtaurandos [s], auctore Diomede, ut eſt apud Pauſaniam [t]: ἡ δὲ τὸν ἀγῶνα τὸν Πυθίων Διομήδη φασὶν ἄθλον θεῖναι Ἀπόλλωνι, *Certamen Pythiorum à Diomede primùm Apollini conſecratum*. Strabo [u] ex Ephori Hiſtoria eadem refert, Dracone tamen in Latronem commutato. Eorumdem ludorum celebritas aucta deinde ab Amphictyonibus eſt ſub Eurylocho. Primus Pæani locus erat, quem hymnum Chori canebant in quinque partes diviſum, ut ordine geſtam à Phœbo cum Pythone pugnam Populi audirent, atque accepti beneficii memoriam revocarent. Prima pars Deum ſe ad periculoſum certamen comparantem exprimebat; ſecunda initium prælii; tertia præliandi virtutem, atque hoſtem victum; quarta victoriæ plauſum; quinta Pythonis execrationem, irriſionemque. Equeſtre deinde certamen, ac gymnicum inducebatur. Quibus peractis periculum fiebat in Muſicis, ſed fidibus dumtaxat, nulloque cantu. De Picturis quoque judicium redditum, ait Plinius [x]. Præmium Victoribus corona, & plauſus. Hujuſmodi ludorum præfectura plurimi erat apud Græcos. Quamobrem ſummopere à Philippo exoptatam Demoſthenes inquit hoc loco; conceſſam verò ex Diodoro vidimus ſuperiori n. 27. Quin illum hoc jam defungi munere è quarta Philippica intelligimus: οὐ φησὶ τὴν πόλιν ἀνηρῆσθαι, τίθησι τὰ Πύθια, τὸν κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνα; καὶ αὐτὸς μὲν παρῆν, τοὺς δ' ἄλλους ἀγανακτήσαντας ἔπεμπεν,

s *Clearchus i Proverb.*

t *Pauſ. in Corinth.*

u *Strabo lib 9.*

x *Plinius l. 35. c 9.*

Nonne (Orator ait) *præter everſas Civitates, Pythia moderatur, communem Græcorum ludum? & ſi ipſe non adeſt, nonne ſervos mittit vicarios auctoritatis ſuæ?* Quæ demum illic fuerit Sacrificiorum ſolemnitas, & quæ populis cœnæ, colligi poteſt ex iis, quæ de Jaſone Pheræorum Tyranno ſcribit Xenophon [y]: πάντων δ' Πυθίων, παρήγγειλε μὲν τὰς πόλεις βοῦς, καὶ ὄϊς πέμπειν, καὶ αἶγας, καὶ ὗς, καὶ παρασκευάσεσθαι ὡς εἰς τὴν θυσίαν. Καὶ ἔφασαν παυμετρεὶ ἑκάστη πόλει ἀπαγγελθήναι, γενέσθαι μὲν βοῦς οὐ ἐλάττους χιλίων. Τὰ δ' ἄλλα βοσκήματα, πλείω, ἢ μύρια. Ἐπήρξε δὲ καὶ πυθοῖ χρυσῆν στέφανον ἔσεσθαι, εἴτις ἀξιοῖ πόλεων βοῦν ἡγεμόνα καλλίστον τῷ Θεῷ θρέψειε. Παρήγγειλε δὲ καὶ στρατεύσεσθαι εἰς τὸν περὶ τὰ Πύθια χρόνον Θετταλοῖς παρασκευάζεσθαι. Διενοῦτο γὰρ, ὡς ἔφασαν, καὶ τῷ πανηγύρει τῷ Θεῷ, καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ διατιθέναι. *Cum Pythia mox celebranda forent, indixit Civitatibus, alerent, in promptuque haberent ad Sacrificium Boves, Oves, Capras, Sues. Fama erat adductos boves nil minus, quàm mille; aliorumque pecudum pluſquam decem millia, quamvis cum unaquaque Civitate mitis imperii modum adhibuiſſet. Edixit quoque, auream coronam Urbi munus futurum, quæ bovem Deo paviſſet omnium pulcherrimum, ac principem inter boſtias locum obtinentem. Theſſalis præterea mandavit, ut dum Pythia celebrarentur, ludicra exhiberent certamina. Siquidem, ut ajunt, publicam ipſe celebritatem, ac ludos agere conſtituerat.*

[y] *Xenoph de rebus Græc. l. 6.*

30. Locus iſte nos admonet, ut ne ſilentio Delphicum Oraculum prætereamus. Illud Capreis inventum refert Diodorus [z]. Narrat enim, ut ſingulæ prope quempiam terræ hiatum paſcerentur, afflatu quodam correptas inconditam dediſſe vocem; atque inſolenter deſultaſſe. Paſtores rei novitate commoti propiùs ad locum accedere, ut quid hoc rei eſſet intuerentur. Statim ac locum tenuiſſent, eodem & ipſi capti ſpiritu, grandia loqui, futura prædicere. Percrebuit rumor, ibi Dei Numen adeſſe, quare undique concurſus fieri, ſortes peti, ventura inquiri. Verùm cum unuſquiſque ad hiatum accedens per ſe ipſe vaticinium acciperet, ac plerique furore acti in voraginem ſe deiicerent, tripus ligneus compactus eſt, qui duobus cruribus in una hiatus parte, tertio in altera conſiſteret, ut in ipſum conſcenderet qui vellet afflari numine. Deinde id munus ſelectæ cuidam puellæ mandatum eſt, à qua Oracula reddebantur, ſed ob ereptam aliquando illarum cuipiam pudicitiam, exactâ mulierem ætate, nec minus quinquaginta annos natam, virgineis tamen indutam veſtibus Tripodi præfecerunt. Fanum ibi magnificentiſſimum conſtructum eſt, quinquies inſtauratum, ut ait Pauſanias [a], cum totidem deflagraſſet. Semel trecentis talentis id opus locatum narrat Herodotus [b], centies nimirum octuagies Coronatorum millibus. Gaza ibi locupletiſſima, immenſa divitiarum vis, Apollini ſacra, quæ Xerſis temporibus à præda immunis, Phocenſibus deinde ceſſit, ut jam retulimus. Locus, & quomodo Oracula ederentur his verbis deſcribit Strabo [c]: φασὶ δ' εἶναι τὸ μαντεῖον ἄντρον χοῖλον κατὰ βάθους, ἐ μάλα εὐρύχωρον. Ἀναφέρεσθαι δ' ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα ἐνθουσιαστικὸν, ὑπερκεῖσθαι δὲ τοῦ στόμιου &c. ἀποδεικνύειν ἔμμετρά τι, καὶ ἄμετρα, ἐπτείνην δὲ καὶ ταῦτα εἰς μέτρον πυθικὰς τινας ὑπηρχούσας τῷ ἱερῷ. *Dicunt au-*

[z] *Diod. lib. 16.*

[a] *Pauſ. in Phocic.*

[b] *Herod. in Talia.*

[c] *Strabo l. 9*

autem Oraculum ex antro concavo, profundo, angustique oris exire, unde spiritus fanaticus effertur. Voragini superjacet Tripus &c. Pythiam *verò vaticinari versibus constrictâ, solutâve oratione, Poetas autem templi ministros vaticinium metro complecti*. Dæmones aut obscuris, implexisque verbis, quæ cuicumque eventui accomodari possent, aut naturali scientiâ ad alicujus rei cognitionem adhibitâ miserum Mortalium genus ita decepisse nemo dubitat. At Demosthenis ætate non solùm Dæmones, sed homines etiam ad reliquorum hominum perniciem Delphici Oraculi authoritate abutebantur. Nam Philomelus Phocensium Imperator cum vellet Civium suorum animos ad bellum incendere, Græcos etiam deterrere, ne se cum Thebanis, aliisque, ab Amphictyonum Concilio in ipsos Phocenses commotis, conjungerent, Pythiam vi adegit ad reddendum Oraculum, suis rebus, suæque voluntati consentaneum: δυπειλήσαπ, ἢ συμπάγλασι τλὼ ἀνάβασιν ποιῆδαι ἐπὶ τὸν τρίπο δα. Αποδιγξαμίπς δ' αὐτῆς πρὸς τλὼ ὑπεροχλὼ τὺ βιαζομίνε, ὅτι ἔξεσι αὐτῷ πράττειν ὃ βύλεται, ἀσμένως τὸ ῥηδὲν ἐδέξατο, ἢ τὸν προσήκοντα χρησμὸν ἔχειν ἀπεφήνατο. Ευδὺς δ ἢ τὸν χρησμὸν ἔγγραφον ποιήσας, ἢ προθεὶς εἰς τὰμφανὲς ἅπασι ἐπόησε φανερὸν, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτῷ δίδωσιν ἐξουσίαν πράττειν ὅτι βύλεται. Συναγαγὼν δ' ἐκκλησίαν, ἢ τλὼ μαντείαν τοῖς πλήθεσι δηλώσας, ἢ παρακαλέσας θαρρεῖν, ἐτράπετο πρὸς τὰ τῦ πολέμυ πράξεις. *Terrorem intulit, coegitque Tripodem conscendere. Illa responsum dedit, quod prodesset minitantis dignitati, nimirum licere ipsi, quicquid vellet, peragere. Lætus accepit dictum Philomelus, ostenditque aptum suis rebus Oraculum se habere. Statim verò in tabulis conscriptum in omnium oculis posuit, datamque sibi à Deo quicquid liberet agendi facultatem renuntiavit. Congregatâ igitur Concione vaticinium palam omnibus fecit, hortatusque multitudinem bono animo esse, omnem ad bellum cogitationem convertit* [d]. Rursus cui non compertum est Demosthenis dictum: jamdiu Pythiam Philippizare. Tacuerunt Delphicum, cæteraque Oracula ante Christi Domini adventum, quippe nulla ipsorum vox Ciceronis ætate, ut est in ejusdem libro de divinatione. Ac Delphis quidem satis jam Mortalibus illuserat mendacii Pater; siquidem vel ante bellum Trojanum ibi loquutum fuisse, id argumento est, quod illinc Agamemnonem sortes petiisse ita Citharædus canit apud Homerum [e].

[d] *a.* 2 *O.* 206. *lib.* 16.

[e] *Hom. Odiss v.* 15.

Νεῖκος Οδυσσῆος, ἢ Πηλεΐδεω Αχιλῆος.
Ὡς ποτε δηρίσαντο Θεῶν ἐν δαιτὶ θαλείῃ,
Εκτάλοις ἐπέεσσιν, ἄναξ δ' ἀνδρῶν Αγαμέμνων
Χαίρε νόῳ, ὅτ' ἄρισοι Αχαιῶν δηρίσαντο.
Ὡς γὰρ ὁι χρείων μυθήσατο Φοῖβος Απόλλων
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ &c.
Jurgium Ulissis cum Peliade Achille.
Ut olim rixati sunt in Heroum hilari convivio
Amaris verbis. Sed hominum Rex Agamemnon
Mente gaudet, quod optimi inter se Achæorum contendant.
Ut enim ei dixerat vaticinando Phœbus Apollo
In fatidica Delphorum urbe &c.

31. Sacrorum auctoritas de qua hìc agitur, ea eſt, quam Amphictyones habebant in Apollinis templo, & in Pythiis ludis; Imperii, quam in dirimendis Græcorum diſſidiis, ut retulimus, cum de ipſis Amphictyonibus nuper loquuti ſumus n. 2. hujus Orat.

32. Inter pacis conditiones, quam Philippum cum Athenienſibus feciſſe diximus ſuperiori n. 1., ea fuit, ut Rex, quæ occupaverat, retineret. Ægrè de Amphipolis jure ii deceſſerunt, pro qua pluries bellum, atque inimicitias ſuſceperant, & unde tot Reipublicæ commoda obveniebant. Attamen tanti fecerunt, arma deponere, ut eam quoque Philippo deſeruerint.

33. Quomodo à Thebanis Oropus Athenienſibus ereptus fuerit annotavimus n. 21. Orat. de Megapol. Doluit Reipublicæ acceptum vulnus; ei tamen armorum medicinam adhibere noluit. Quievit igitur, exiſtimans plus pacem ſibi boni afferre, quàm ejus Civitatis jacturam, mali. Illam tamen non multos ab hinc annos recuperavit, Philippi beneficio, nulloque ſanguine, ut ibidem ſcripſimus.

34. Mauſolum intelligit, cujus mentio facta eſt num. 9. Orat. de Rhodiorum libertate.

35. Narravimus num. 1. 6. 7. ejuſdem Orationi, Mausòlum ipſum, in Chiorum, Rhodiorum, Coorumque Reſpublicas Paucorum ſtatum, induxiſſe, deleto populari, eaſque urbes ſuorum militum præſidio detinuiſſe.

36. Cardia, Thraciæ Cherſoneſi Metropolis, in Iſtmi faucibus collocata, fortuitò hoc nomine appellata eſt. Cum enim eò loci adveniſſent Mileſii, Clazomeniique Coloniam condituri, atque Hermocrates, antequam duceret aratrum, ſacrificaſſet, Corvus repentè advolans Victimæ cor, quod græcè *cardìa* dicitur, abſtulit roſtro. Coloni ad eventus memoriam Cardiam ominis causâ novam Civitatem vocarunt. In hanc deinde Miltiades Cypſeli filius, occupatâ Cherſoneſo, ut ſuo loco renuntiabitur, Colonos iterum induxit Athenienſes ſuos, ut nos docet Marcianus [y].

y Marcianus in fin.

Ἡ Θρᾴκια δ' Χερρόνησος ἐχομένη
Κεῖται, καθ' ἣν πόλις ἐστὶ πρώτη Καρδία,
Ἀρχὴν μὲν ὑπὸ Μιλησίων κτισθεῖσα, εἶτα
Κλαζομενίων, πάλιν δ' Ἀβδηριτῶν ὑπὸ,
Ὅτε Μιλτιάδης ἐκράτησε Χερρονησίων.

Thracia verò Cherſoneſus proxima
Jacet, in qua princeps Civitas eſt Cardia,
Primùm à Mileſiis condita,
Atque Clazomeniis; rurſuſque ab Athenienſibus,
Cum Cherſonenſes vicit Miltiades.

Cum ipſa aditum in Peninſulam præbeat, qui ejus unquam potiti ſunt, iidem & univerſæ regionis. Quare, cum Cerſobleptes Thraciæ Rex, Cherſoneſo Athenienſibus dono datâ, Cardiam ſibi retinuiſſet [z], id muneris flocci faciendum fuiſſe dicit Demoſthenes: ἔχει δ' ὁμηρήσειν (Κερσοβλέπτης)

z Diod. lib. 16. a. 4. o. 206.

πτης) παρὰ πάντα τὸν χρόνον αὐτῷ τετιμημένον, τὴν Καρδιανῶν πόλιν, ἣν ἐν ἁπάσαις μὲν ταῖς συνθήκαις ἐξέρετον αὐτῷ γέγραφε. Τὸ τειχίδιον δ' ἣ φασιν οὕτω ἀφεῖλετο παρ' ὑμῶν. *Habet enim* (Cersobleptes) *servatum sibi ad omnem occasionem propugnaculum, Cardianorum Urbem, quam in omnibus fœderibus sibi exemptam conscribi voluit, ac denique apertè à vobis abstulit* [a]. Video autem Athenienses eamdem sibi Civitatem vendicare voluisse, postquam Cersobleptem Philippus Regno expulerat, præseferentes, universam olim Chersonesum, qua Cardiani continebantur, suam fuisse; istos contra percusso fœdere imploraſſe Regis opem, ut ex Athenienſium manibus eriperentur. Suscepit ille Urbis tutelam, unde tantum sibi obvenire poterat utilitatis, atque inter cæteras factæ cum Athenienſibus pacis conditiones hanc etiam voluit, ut Cardiani extra Chersonesi fines reputarentur, proindeque ad Reipublicæ imperium non pertinerent. Patet ex hoc Oratoris loco, vel duram hujusmodi legem, pacis cupiditate, non repudiatam. Verùm deinceps iidem Athenienses factam sibi injuriam cum Macedone conquesti sunt, & suo non prohiberi jure mordicus postularunt. Rex nihil vi, at Judicio omnem controversiam dirimi, se permissurum respondit; repudiatâ ab Athenienſibus conditione, utpote certis, judicium secundùm illum datum iri. Sic enim est in ejus epistola, quam nos Latio donavimus: Καρδιανοῖς δ' φημὶ βοηθεῖν, γεγονὼς αὐτοῖς πρὸ τῆς εἰρήνης σύμμαχος. Οὐκ ἐθελόντων ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς κρίσιν, πολλάκις μὲν ἐμὲ δεηθέντος, οὐκ ὀλιγάκις δ' ἐκείνων, ὥστε τῶν ἐκ τοῦ πάντων φαυλότατος, εἰ καταλιπὼν τοὺς συμμάχους, μᾶλλον ὑμῶν φροντίζωμι. *Cardianis me auxilium ferre profiteor, quippe mecum societate conjunctis ante pacem. Cum vos autem nolitis in Judicium venire, quamvis à me sæpius rogati, non parùm ab illis; quomodo fœdissimus hominum non essem, si desertis Sociis vestra curarem.*

[a] *Demoſth. ad Ariſtocr.*

CONTRA PHILIPPUM ORATIO SECUNDA.

IN ARGUMENTUM.

1. POst Orationem de Pace collocandam hanc esse contra Philippum secundam, eadem ipsa palam facit; Cum utraque habita sit post Phocenses eversos (nam id utrobique recenseturr); & cum illa, ut legentibus patet, statim ab illata vastitate dicta fuerit, remanet ut eamdem hæc altera consequatur. At quo in anno collocabitur? In primo quidem O. 109. Scribit enim Dionysius [b]: μετὰ δ' Ἀρχίαν ἐστὶν Εὔβουλος, εἶτα Λυκίσκος, ἐφ' ᾧ τὴν ἑβδόμην ἧς Φιλιππικῶν δημηγορίαν ἔδειτο πρὸς τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρεσβείας, ταύτην τὴν ἀρχὴν ποιούμενος, Ὅταν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίγνωνται. *Post Archiam sequitur Eubulus* Prætor, *deinde Lyciscus, sub quo septimam composuit Philippicarum Concionum, Legationis causâ, quæ venerat è Peloponneso, sic dicere exorsus: Cum, Athenienses, Orationes,*

[b] *Dionyſ. epiſtola ad Ammæ.*

tiones fiunt. Lyciſcus autem Præturam geſſit memorato anno primo O. 109., ut Diodorus [c] monet. Sed vel ex ipſa Oratione tempus iſtud eruitur. In ea ſiquidem mentio fit de Decemviratu Theſſalis urbibus impoſito, quod hoc anno accidiſſe dubitare non ſinit Diodorus [d], qui per id temporis Philippum in Theſſaliam veniſſe ad res provinciæ componendas luculenter ſcribit. Huic autem Orationi cauſam dediſſe ejuſdem Regis Legatos, qui Athenas venerant, docet Libanius in ipſius Concionis argumento, cujus auctoritatem ſequi malui, quam Dionyſii, de Peloponnenſium Oratoribus in adducto dudum loco ſcribentis, utpote quæ Hiſtoriæ magis congruat. Nam hoc tempore è Peloponneſi Populis Lacedæmonii ſolùm cauſam habere potuerunt mittendæ Athenas Legationis, contra quos Philippus Argivos, Meſſenioſque iis conſociatus immittebat, ut iſthæc Oratio certiores nos facit. At Rex non ſuas hoc bello inimicitias perſequebatur, ſed opem Sociis afferebat; quare quid opus fuiſſet Demoſtheni tam acriter Cives in eum incendere, & nihil, niſi de ſuſcipiendo contra ipſum bello concionari? Res potius poſtulaſſet, ut opem Spartanis decernendam ſuaderet; & ſi quiſpiam armis petendus erat, iis peti debuiſſent Argivi, ac Meſſenii, qui memoriâ longiùs repetitâ ferebantur odio contra Lacedæmonem. Quamquam nec facilè contra ipſos, utpote veteres Athenienſium Socios, legationem Athenas obiiſſent Lacedæmonii. Quod ſi à Philippo Legatos adveniſſe fatcamur, res aliter habet. Ut enim ab amplectenda illius familiaritate, quam oratum venerant iidem Legati, populum Demoſthenes dimoveret, nihil magis aptum hujuſmodi Orationi dici poterat, quæ Regem inimicum, ac fœdifragum oſtendit. Quamquam profectò quid conjecturâ opus eſt, cum ipſum Demoſthenem ſententiæ noſtræ adſtipulatorem habeamus? Hic enim a. 2. O. 109., ut ex Dionyſio [e] colligitur, Orationem habuit contra Æſchinem de falſa Legatione, qua in Oratione meminit Legatos nuper Athenas à Philippo veniſſe, Cives rogatum, ut ei publico decreto Amphictyonicam dignitatem confirmarent; iis autem debuiſſe Æſchinem ſe opponere, atque exprobrare, quod Rex factis Reipublicæ promiſſis non ſtetiſſet; non tamen ſe oppoſuiſſe. Quæ omnia mirificè congruunt Legationi, de qua in hac, quam in manibus habemus, Oratione fit ſermo. Primùm tempus convenit, nam inter utramque Concionem, hanc nimirum, & alteram illam de falſa legatione pauci menſes interfuerunt. Deinde in ambabus Æſchines, cæterique illi cum eo conſentientes falſæ Legationis Legati exagitantur, ac de iiſdem rebus, & ob eamdem cauſam exagitantur. Nec moleſtiam faciat, quod in altera Legatione petitum à Philippo diximus Imperatorium munus, in altera Amphictyonicum. Siquidem ex hoc gradus erat ad illud, eamque ob rem inter Amphictyones Rex cooptari percupiebat. Nunc ipſa Demoſthenis verba referamus: [f] ἀλλ' ἦκον ὡς ὑμᾶς, ἔταγχος Θετταλοὶ, ἢ Φιλίππου πρέσβεις μετ' ἀνδρῶν ἀξιόντες ὑμᾶς, Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι. Τῷ προσῆκεν ἐν ἀντεπῶν τύπους μάλιστα πάντων ἀνδρώπων; Αἰσχύνῃ τύτῳ. Διὰ τί; ὅτι οἷς ὑπὸ ἀπήγγελε πρὸς ὑμᾶς, τύτοις τὰ ἐναντία ἐποίησεν ἐκεῖνος. Οὗτος μὲν γὰρ ἦν Θεσσαλὸς, ἢ Πλα-

τειὰς

c *Diod. lib. 16.*

d *Ibidem.*

e *Dionyſ. Epiſt. ad Amm.*

f *Demoſth. de falſa leg.*

ταῖς αὐτῶν τειχίοις. Καὶ τὸς μὲ Φωκέας ἐκ ἀπολεῖν. Τὸν δ' Θηβαίων ὕβριν ὑμῖν καταλύσειν. Ο' δ' &c. *Venerunt autem ad vos nuper Theſſalorum, & Philippi Legati ſimul, poſtulatum, à vobis huic Amphictyoni eſſe decerni. Quem igitur cunctorum hominum par erat illis contradicere? Nonne hic Æſchines. Quade cauſa? Quoniam quæ ille retulerat, iis omnibus Rex contraria fecit. Dixit ille, Regem Theſpias, Platæaſque refecturum, Phocenſes non deleturum, vos à Thebanorum injuriis liberaturum. Ille verò &c.*

2. Philippus Græcorum alios beneficiis, alios metu ſibi obnoxios per id temporis detinebat, ſuique ſecurus Perſicum bellum cogitabat, totius Græciæ viribus conficiendum, quibus ipſe præeſſet Imperatoris nomine, atque ita in animum induxerat, ſplendori, auctoritatique ſuæ culmen imponere. Siquidem hoc munere maxima armorum poteſtas continebatur, & quicquid ad militarem uſum opus foret imperandi. Quapropter poſtquam in Amphictyonum Senatum cooptatus fuit, blanditiis, omnique arte viam ſibi munire ſtuduit ad illud obtinendum. Diodorum [g] audiamus: μετὰ δ' ταῦτα Φίλιππος μὲ τὰ δεδογμένα τῆς Αμφικτύοσι συγκατασήσας, ἐ πάντα φιλοφρονηθεὶς, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐ μόνον δόξαν ἐυσεβείας, ἢ ἀρετῆς στρατηγικῆς περιπεποιημένος, ἀλλὰ ἐ πρὸς τὴν μέλλουσαν αὐτῷ αὔξησιν γενέσθαι μεγάλα προκατασκευασάμενος. Ἐπεθύμει γὰρ τῆς Ελλάδος ἀποδειχθῆναι στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, ἢ τὸν πρὸς Πέρσας ἐξενεγκεῖν, ὅπερ ἐ συνέβη γενέσθαι. *Quibus geſtis, Philippus confirmatis Amphictyonum decretis, atque omnes humaniter complexus in Macedoniam rediit, non ſolùm pietatis opinionem, & bellicæ virtutis adeptus, ſed jactis futuri potentiæ incrementi fundamentis. Optabat enim renunciari univerſæ Græciæ Imperator, ſibique bellum dari adverſus Perſas, quòd & deinceps accidit.* Hinc ad ſibi Populos demerendos Legatos quaquaverſum miſiſſe, quorum in hac Oratione fit mentio, credere par eſt. Non tamen Imperatoria dignitas demandata ei fuit priuſquam ad Cheronæam victor Græcos omnes domuerit. Διόπερ ἐν Κορίνθῳ τοῦ κοινοῦ συναχθέντος διαλεχθεὶς περὶ τοῦ πρὸς Πέρσας πολέμου, ἢ μεγάλας ἐλπίδας ὑποθεὶς προεῖλετο τοὺς συνέδρους, εἰς πόλεμον. Τέλος δ' ἐκκλησίαν αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῆς Ελλάδος, μεγάλας παρεσκευὰς ἐποιεῖτο πρὸς τὴν ἐπὶ τοὺς Πέρσας στρατείαν. Διατάξας δ' ἑκάστη πόλει τὸ πλῆθος ὧν εἰς συμμαχίαν στρατιωτῶν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν. *Quapropter Corinthi congregato Provinciæ Concilio, ſermone habito de ſuſcipienda in Perſas expeditione, ac ſpes magnas oſtentans, Populos ad bellum cohortatus eſt. Cum denique Græcorum omnium ſuffragiis creatus Imperator ſupremus univerſæ Græciæ, ingenti apparatu ſeſe ad illud inſtruxit, atque imperato unicuique Civitati militum numero, quem dare in commune volait, in Macedoniam ſe reſtituit* [h].

[g] *Diod. lib. 16.*

3. Ea promiſſa intelligenda ſunt, quæ Athenienſium Oratores è falſa illâ legatione, ut eam Demoſthenes vocat, à Philippo retulerant, hic autem numquam impleverat, de quibus n. 9. Orat. de Pace.

[h] *Diod. ut ſupra n. 4. p. 110.*

IN

IN ORATIONEM.

4. PYlas descripsimus nu. 40. Orat. 1. contra Philippum, quæ cum Regi aditum darent in Græciam, non priùs destitit, quàm occupaverit. Quin idcirco Thebanis auxiliatum, gessisse Phocense bellum Demosthenes dicit in superiori Oratione, ut illarum potiretur, quæ in Phocensium erant ditione, ab ipsisque custodiebantur. Id Athenienſibus, qui probè hujusce rei momentum æstimabant, doluit adeo, ut Orator ad concitandam in falsæ Legationis Collegas Plebem, hoc maximè utatur loco. Siquidem tantæ culpam jacturæ in eos conjicit, urgetque, nisi Rempublicam subdolis promissis decepissent, Phocensibus affuturam, prohibituramque occupari à Philippo Pylas, nedum Phocidem ferro, ac flammâ labefactari: Καὶ τι δύο χρησιμώτερους τόπους τῆς ἀπαμάπε οὐδ' ἂν εἷς ἐπιδείξαι τῇ πόλει κατὰ τὴν γῆν, Πυλῶν· ἐν θαλάττῃ δ', τὸ Ελλησπόντου, ἃ σωαμφότερα ὅτι παρέλαβον αἰσχρῶς, καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρήκασι Φιλίππῳ. *Enimvero*, inquit, *duo in terris loca utiliora Reipublicæ nemo possit ostendere, Pylis in terrâ, Hellespontо in mari. Utraque isti turpiter vendiderunt, vestroque damno in Philippi manus prodiderunt*[1]. Tantam Athenienſibus illatam perniciem nunc etiam exaggerat, ejusque reum facit Macedonem, non communicata cum aliis culpâ quippe qua nunc Regem solum, Causæ inserviens, conflagrare velit.

[1] *Demosth. de falsa leg.*

5. Quid hoc rei sit, cum taceant Historiæ, è tenebris industriâ quadam educere opus est. Philippus hoc eodem a. 1. O. 109. res Thessalicas iterum composuerat, de quo alibi erit sermo. Id Finitimis populis gratum acciderat præter modum, atque ideo arctiori cum ipso familiaritate se copularant, suaque liberalius ei dirigenda permiserant[1]. Igitur cum nihil sibi ab hujusmodi Populis timendum videret, ac tutum in Peloponnesum iter pateret, illùc exercitum duxit, ratus aliquid sibi utilitatis obventurum ex acerbis eorumdem Peloponnensium dissidiis. Antequam verò in hac regione vestigium faceret in Ætoliam irruit, Naupactum cœpit, Leucadem in Acharnania, Ambraciam in Epiro, Corinthiorum urbes pertentavit. Athenienses rei novitate, audaciâque Regis commoti, veriti etiam, si semel ea loca in ditionem suam redigeret, ejus deinceps felicitatis impetum nullatenus cohibere posse, statim Demosthenem, aliosque Legatos in Peloponnesum miserunt, qui populorum alios ad expedienda contra ipsum arma concitarent, alios ab ejusdem consuetudine abducerent. Fuit hoc ad refrænandum Macedonicæ victoriæ cursum perutile; nam tunc Philippus in Peloponnesum non irruit, à Leucade, Ambraciâque abstinuit, ut ab Oratore nostro admonemur[m]: Οὐδ' αἱ πέρυσι πρεσβεῖαι περὶ τῶν Πελοποννήσου ἐκεῖναι, καὶ κατηγορίαι, αἷς ἐγὼ, καὶ Πολύδικος ὁ βέλτιστος ἐκεῖνος, καὶ Ηγήσιππος, καὶ Κλειτόμαχος, καὶ Λυκοῦργος, καὶ οἱ ἄλλοι πρεσβεῖς παρήλθομεν, καὶ ἐπαύσαμεν ἐπιχεῖν ἐκείνῳ, καὶ μήτ' ἐπ' Αμβρακίαν ἐλθεῖν, μήτ' εἰς Πελοπόννησον ὁρμῆσαι. *Neque illæ superioris*

[1] *Diod. lib. 16.*

[m] *Demosth. Philip. 1. ut vulgo alegitur.*

ris anni Legationes abſque emolumento fuerunt, *quas ego, & Polieuctus optimus ille vir, Hegeſippus, Clitomachus, Lycurgus, aliique obivimus, nec objurgationes, quas fecimus; ſiquidem ipſum cohibuerunt, ne contra Ambraciam veniret, aut in Peloponneſum invaderet.* Non tamen Argivos, Meſſenioſque à Regis amicitia dimovere potuerunt, quamvis apud eos Demoſthenes graviſſimam illam Orationem habuerit, quam hìc recenſet. Nam cum veterem ſuam in Lacedæmonios ſimultatem Gens illa animo recolens, malum iis inferre cuperet, Macedonum viribus, atque auctoritate recreata, occaſionem tenere voluit. Philippus enim promiſerat mox ipſis futurum auxilio, atque interim pecuniâ, promiſſis, atque aliquâ fortaſſe militum manu confovebat. Hæc autem ea reputo beneficia hactenus in ipſos collata, quæ à Demoſthene in præſentia non ſine ſtrepitu, Oratoris more, perhibentur. Id ſolùm in hac noſtra rerum compoſitione nonnihil difficultatis commovere poteſt, quod cum Philippica tertia, cujus verba ſunt nuper laudata, an. 3. O. 109. dicta fuerit, non eadem eſſe videtur Legatio à Demoſthene ſuſcepta anno proximo, ſecundo nimirum ejuſdem Olympiadis, atque altera illa, quam in hac ſecunda Philippica, quæ a. 1. habita eſt, obiiſſe dicit. Verùm ſi Orator non ſemel, at bis legati ad Peloponnenſes munere defunctus fuiſſet, cur id ſilentio prætermiſiſſet, cum præſertim in rem foret non prætermittere? Rurſus Philippica tertia habita fortaſſe eſt initio memorati anni tertii; ſecunda in fine primi. Quare nec malè huic temporis intervallo quadrat illa *ſuperioris anni* ſignificatio: nec eſt ex Oratorum more res geſtas acu, ut ajunt, attingere, niſi id faciat ad Cauſam.

6. Hanc admirabilem Athenienſium magnanimitatem narravimus n. 4. Orat. de Claſſibus. Nunc ſolùm addimus, Alexandrum, qui modò inter Philippi Progenitores adnumeratur, ejus Avum fuiſſe, Magni Alexandri proavum. Sic enim ex Herodoto [n] clariſſimæ hujus Familiæ ſeries colligitur. Amyntas, Alexander, de quo hìc ſermo, Amyntas, Philippus, Magnus Alexander, qui cum ſine Liberis deceſſerit, non incommodo fortunæ luſu accidit, ut ibi Genus ampliſſimum ſtirpitus abſciſſum fuerit, ubi pervenit ad ſummam gloriæ, potentiæque proceritatem, ne unquam ignobili Poſterorum ſocordiâ, veluti vetuſtate, ac ſenio, robur, & dignitatem ſuam amitteret.

n *Herod. in Polymn.*

7. Thebanos Xerſi Perſarum Regi adhæſiſſe in illa maxima contra Græcos expeditione ſatis ſuperque narravimus n. 8., & 13. Orat. de Claſſibus; nunc idem de Argivis dicendum eſt, quos in eodem bello cum Barbaro ſenſiſſe Herodotus [o] memoriæ hominum prodidit. Id autem Lacedæmoniorum ne odio, an perfidiâ, incertum relinquit. Si Argivos audiamus, hæc ipſis fuit conjungendi cum Xerſe fœderis cauſa. Circa Perſici belli tempora maximo illi prælio, & clade ſex millium ſuorum Civium perculſi fuerant à Lacedæmoniis, in rerumque ſuarum metu, atque animorum perturbatione verſabantur. Interea iiſdem Lacedæmoniis, cunctiſque Græcis ad Xerſis tranſmiſſionem oculos, ac mentem convertere opus fuit. Cum ad tantam belli molem ſuſtinendam vix omnes initâ

o *Herod. in Polymn.*

ſocietate ſatis forent, curatum id primùm, ut populorum inter ſe diſcordiæ componerentur. Miſſi igitur undequaque Legati; utque ad rem noſtram veniam, Spartani Argos venerunt poſtulatum, ut deeſſe nolint communi Græcorum ſaluti, neve Perſas amplecti. Datur ab Argivis reſponſum, poſtulata ſe facturos, ſi ſecum fœdus triginta annorum paciſci velint, quo temporis intervallo, æquato cum ipſis imperio Argivæ præeſſe regioni ſatis habeant. Arbitrabantur enim novam interim Juventutem in ejus locum ſuffectum iri, quam florentiſſimam bellum abſumpſerat, & quæ poſſet Patriam reddere libertati. Lacedæmoniis oblatam conditionem recuſantibus, Argivi ad Perſas tranſierunt. Contra verò ſi fides Græcorum aliis adhibenda ſit, ſponte Argivos in Xerſis amicitiam ſe dediſſe reputabimus. Dicunt enim, eam gentem Regi adhæſiſſe, ob commemoratam generis cognationem, quam Argivis ſecum intercedere Perſæ fabulabantur. Quippe ſe genus ducere à Perſeo Jovis & Danaes filio, quæ uxorem habuit Andromedam, Cepheo genitam, ex eaque Perſen, qui Avo ſine virili prole decedente, in ejus Regnum ſucceſſit, Perſidem dixit è ſuo nomine regionem illam, ibique Perſarum ſtirpem propagavit. Quicquid autem cauſæ fuerit Argivis ſe ſe amicitiâ cum iiſdem Perſis obſtringendi, certum eſt ſe ſe obſtrinxiſſe, eamque ſummâ coluiſſe fide; quod nunc à Demoſthene in Athenienſium memoriam revocatur.

8. Philippus conſtanti, firmiſſimâque benevolentiâ Thebanos complexus eſt, quouſque iſti cum Athenienſibus, aliiſque Græcis conjuncti manus cum illo conſeruerunt ad Cheronæam. Argivos etiam perpetuò fovit, cum Peloponneſo inhiaret, exiſtimaretque ad eam acquirendam maximum inde ſibi adjumentum fore, ut jam annotavimus.

9. De iis promiſſionibus loquitur, quæ à Philippo venerunt in falſa illa Legatione, de qua proloquuti ſumus. Sed mirum eſt, quot modis Orator illas proſcindat, in ſuamque flectat utilitatem. Modò falsò relatas dicit [p], ac dicam Legatis impingit; modò à Philippo re verâ factas, at numquam perſolutas, eumque dolo, fallaciiſque fœdatum arguit hoc loco. Utraque opinio Athenis inveteraverat. Igitur Oratoris eſt alterutram, prout ſua intereſt, uſurpare. Vide quæ nuper de hoc argumento diximus.

[p] *Demoſth. de falſa leg. de Corona & alibi.*

10. De Meſſenia regione, quæ nunc *Belvedere* appellatur, Urbeque Meſſene, quæ modo communiter à Græcis *Moſſeniga* nomen obtinet, longa fecimus verba n. 18. Orat. de Megapolitis, ubi ipſius odium retulimus, ac bella ſæpius adverſus Lacedæmonios inſtaurata, & quando iſtorum prorſus imperio ſubjecta fuerit. Huic, ut libertatem vi ereptam reſtituerent Lacedæmonii, curabat Philippus hoc tempore; & ſanè miſeris, oppreſſiſque Populis jugum deiicere ſervitutis æquum videri poterat. Cur igitur Demoſthenes ob hujuſmodi factum, injuſtitiæ Regem inſimulat? Quoniam regionum Imperia non veteribus monumentis jam ſitu obſoletis, ſed longâ aſſerere poſſeſſione neceſſe eſt, ne ſemper maneant incerta.

11. Ni-

11. Nihil magis unquam Thebanis cordi fuit, quàm Bœotios in provinciam redigere, ſibique obtemperantes habere; nihil antiquius Bœotiis, quàm libertatem ſuam tueri. Hinc tot bella, & ſeditiones exortæ ſunt, ut alius erit commonendi locus. Igitur cum Philippus Orchomenum, Coronæamque duas Bœotiæ Civitates Thebanis dediſſet, id ſi Demoſthenes injuſtum eſſe arbitratur, nequaquam aberrat à veritate.

12. Elatæa, Urbs non parum illuſtris, jacebat in extrema Phocide ſub Œtæis Montibus, claudebatque in ipſam Phocidem, Bœotiamque aditum è Theſſalia; Nomen habuit ab Elato Arcadis filio, qui cæteris fratribus in paterno Regno relictis in hanc oram venit, urbemque condidit *q*. Poſtquam igitur Phocidem Philippus in poteſtatem redegit, fama erat Elateam velle munitionibus cingere, præſidioque ſuo detinere, ut iſtum quoque, nedum Pylarum tranſitum, quem ſtatim ab occupata Phocide habuit, in Græciam ſibi patefaceret. Video autem Demoſthenem prudentiâ ſuâ prævidiſſe, id modò Regem prætermiſſurum, ne nimiam de ſe ſuſpicionem commoveret, ſed alio confecturum tempore, ut accidit re verâ; etenim a. 3. O. 110. improviſò Urbem illam oppreſſit, ac totam confeſtim Atticam terrore implevit, ut narrat ſic Diodorus *r*. Eum Amphictyones incauto conſilio belli Ducem creaverant adverſus Amphiſſenſes, qui Cyrrhæum agrum Deo dicatum colebant. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐνδὺς (ait Demoſth. de Cor.) δύναμιν συλλέξας, καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν Κιρραίαν, ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ καὶ Κιρραίοις, καὶ Λοκροῖς, τὴν Ἐλάτειαν κατελαμβάνει. Εἰ μὴ δὲ μὴ μετέγνωσαν ἐνδὺς Θηβαῖοι, καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο, ὅπερ χειμάρρους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἐς τὴν πόλιν εἰσέπεσε. *Ac deinceps*, poſt acceptum Amphictyonici Imperatoris munus, *repentè congregato exercitu, ac veluti contra Cyrrhæam progreſſus, multùm vale dicens Locrenſibus, Cirrhæiſque, Elatæam occupavit. Igitur niſi ſtatim Thebani ſententiam ſuam mutaſſent, ac ſe ſe nobiſcum conjunxiſſent, peſtis iſta, ac labes, velut hyeme inflatum aquis flumen, in Rempublicam irruiſſet.* Adeo periculoſum eſt, vires, auctoritatemque ſuam Potentioribus committere. Hoc timore Athenienſes perculſi Theatralem pecuniam militari Ærario reſtituerunt; quodque Demoſthenes tot Concionibus perſuadere non potuit, illico metus obtinuit; nihil enim animi affectibus eloquentius. Rem ita narrat Philocorus in ſexto Atticæ Hiſtoriæ libro apud Dionyſium Halicarnaſſæum *s*; Ἀντιμάχιδης Ἀχαρνεύς. Ἐπὶ τούτου τὰ μὲν ἔργα τὰ περὶ τὸν ναυτικὸν, καὶ τὴν σκευοθήκην ἀνεβάλοντο διὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον. Τὰ δὲ χρήματα ἐψηφίσαντο πάντ' ἔναι στρατιωτικὰ, Δημοσθένους γράψαντος. Φιλίππου δὲ καταλαβόντος Ἐλάτειαν, καὶ Κατίνην &c. *Lyſimachus Acharnenſis. Hoc Prætore Navalium, atque Armamentariorum fabricam diſtulerunt, belli causâ contra Philippum initi. Referente quoque Demoſthene ſtatuerunt, pecuniam omnem militarem eſſe. Nam cum Philippus Elatæam, Cytiniumque cæpiſſet &c.*

q Paus. in Arcad.

r Diod. lib. 16.

s Dionyſ. Epiſtola ad Amm.

13. De hac Philippi commutatâ in Phocenſes voluntate, quos dudum vaſtitate, ruinis, creptâque agri parte in extremas anguſtias adduxerat, ab uno Demoſthene hoc loco certiores reddimur. Puto Regem, ad captandam humanitatis famam, deliniendoſque Græcorum animos, ut

ei Perſici belli provinciam darent; ad cohibendam quoque Thebanorum audaciam, quos jam tum arbitror ſuſpectos habuiſſe, (ſiquidem paulo poſt in ipſum cum Athenienſibus conjurarunt), nunc Phocenſes benevolentiâ, & beneficiis proſequutum fuiſſe.

14. Satis eſt Urbium iſtarum loca, Amphipolis nempe, Olynthi, Pydnæ, Potidææ, aliarumque in Thracio litore, quibus Athenienſes Philippus deſpoliaverat, ſibi ante oculos ponere, ut hæc Demoſthenis ſententia palam ſit. Sic enim Macedonia contra finitimos Thraces, ejus infenſiſſimos hoſtes, latus contegebat. Sic à litore inimicas claſſes prohibere poterat.

15. Thebanos, ac Bœotios hebetioris ingenii famâ laboraſſe multis diximus nu. 17. Orat. de Pace. Nunc, quod eſt apud Thebanum Pindarum addimus: τὴν παλαι λοιδορίαν, Βοιωτίαν ὗν, ἀποσμήξαντες: *Vetus convicium abſtergentes, Bœotiam ſuem*. Quod verò de ipſorum avaritiâ Demoſthenes ait; de cupiditate retinendi, quæ à Philippo acceperant, nempe Orchomenum, Coronæam, ac partem agri Phocenſis intelligendum eſt. Thebanos itaque ob iſtam, quam ita appellat, avaritiam, & ne illa ſibi adimerentur, putabat Rex, numquam à Macedonum ſocietate defecturos.

16. Hanc legationem à Demoſthene obitam, ejuſque mittendæ cauſam, & quid in illa Orator egerit, ſuperiori n. 5. relatum eſt.

17. Anthemuntem Macedoniæ Urbem, de qua recuperatâ à Perdicca Rege mentio fit à Thucydide [t], Olynthiis Philippum conceſſiſſe puto a. 3. O. 105., quo & Pydnam iiſdem dono dedit, ut n. 5. Olynth. primæ annotavimus. Tunc enim, cum officiis, ac liberalitate illos ſibi maximopere demereretur, credere par eſt hanc quoque Urbem Pydnæ muneri addidiſſe. Cæterum ejus donatę Diodorus non meminit, nec quiſpiam alius, quem viderim.

t Thucyd. lib. 2.

18. Potidæam Olynthiis promiſſam à Philippo, nos docet Hiſtoricus Sicilienſis, ut nuper laudato numero non reticuimus; At quo illam anno iiſdem conceſſerit, ignoratur. Id actum opinor an. 3. O. 105., cum ipſam paulo poſt traditam Pydnam occupavit. Cur enim beneficii gratiam promptâ liberalitate non augeret, vel interpoſitâ morâ corrumperet?

19. Proditæ Olynthi ſcelus his verbis narrat Diodorus [u]: Ἐπὶ δὲ τῷ μεγίστῳ ὄντι περὶ τὰς τότε πόλεων Ὀλυνθίαν στρατεύσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως τὸ μὲν πρῶτον νικήσας τοὺς Ὀλυνθίους δυσὶ μάχαις, συνέκλεισεν εἰς πολιορκίαν. Προσβολὰς δὲ συνελεῖς ποιήσας, πολλοὺς μὲν στρατιώτας ἀπέβαλεν ἐν ταῖς τειχομαχίαις· τὸ δὲ τελευταῖον φθείρας, χρήμασι τοὺς προεστηκότας μὲν Ὀλυνθίων Εὐθυκράτει τε, καὶ Λασθένει, διὰ τούτων προδοθεῖσαν τῷ Ὀλύνθου ἔλαβε. Διαρπάσας δ' αὐτὴν, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐξανδραποδισάμενος, ἐλαφυροπώλησε. *Contra maximam per ea loca Civitatum Olynthum Signa conferens cum ingenti exercitu, primùm Cives duobus prœliis concuſſit, atque intra mœnia concluſit. Cum verò milites admovere mœnibus non ceſſaret, plures eorum deſiderabat. Denique corruptis pecuniâ Euthycrate, Laſteneque, ſummum tum Olynthi Magiſtratum*

u Diod. lib. 16. a. a. O. 108.

tum gerentibus, Urbem habuit. Direptam ſolo æquavit, Cives ſervituti addixit. Demoſthenes rem magis enucleat, oſtenditque Prætores illos jampridem donis captos, eodemque fuiſſe ſcelere Civium alios ſordidatos. Lubet Oratoris verba deſcribere. Ἐπειδὴ δ' δωροδοκῶν ἤρξαντό τινες, καὶ δι' ἀβελτηρίαν οἱ πολλοὶ, μᾶλλον δ' διὰ δυσχέρειαν, τούτους πιστοτέρους ἡγήσαντο ἑαυτῶν ἀντὶ τῶν λεγόντων. Καὶ Λαστένης μὲν ἤρτυε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ Μακεδονίας ἑλκθεῖσι ξύλοις. Εὐθυκράτης δ' βοῦς ἐκτήσατο πολλὰς, τιμὴν ὑδενὶ δοὺς. Ἕτερος δ' τις ἵππον ἔχων ἀρίστην. Ἄλλος δ' τις ἵππους. Οἱ δὲ πολλοὶ, καὶ καθ' ὧν ταῦτα ἐγίγνετο, οὐχ ὅπως ὠργίζοντο, ἢ κολάζειν ἠξίουν τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, ἀλλ' ἀνέβλεπον, ἐξῆλουν, ἐτίμων, ἄνδρας ἡγοῦντο. Ἐπειδὴ ταῦθ' οὕτω προῆγεν, καὶ τὸ δωροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτημένοι, πλείους δ' ὄντες ἢ μύριοι, πάντας δὲ τοὺς περιοίκους ἔχοντες συμμάχους, μυρίους δὲ ξένους, καὶ τριήρεσι πεντήκοντα ὑμῶν βαδιοῦσι τοῖς, καὶ ἔτι τῆς πολιτικῆς τετρακισχιλίους, ὑδὲν αὐτοὺς τούτων ἀδικοῦντα σῶσαι, ἕλλα &c. *Poſtquam verò nonnulli cæperunt muneribus affici, ac Plebi propter amentiam quandam, vel potius propter infelicitatem illos ſibi fideliores exiſtimare, quàm ipſius conſulentes ſaluti. Et poſtquam domum ſuam Laſthenes trabibus è Macedonia adductis contignavit; Euthycrates ſibi nullo pretio armenta Boum comparavit; quiſpiam alius Equorum; alius greges Ovium; Plebs autem, cujus damno hæc fiebant, non ſolùm hujuſmodi hominibus non iraſci, non pœnas infligere, ſed ſuſcipere, laudare, obſequio proſequi, virorum prudentiâ præditos exiſtimare. Poſtquam igitur res huc proceſſit, ac munera in Cives imperium tenuerunt, quamquam ipſi* (Olynthii) *è domeſticis viribus Equites mille, Peditum pluſquam decem millia in Caſtris haberent, Finitimorum omnium ſocietate fruerentur, à nobis decem Mercenariorum militum millium, trium pariter noſtrorum Civium millium, quinquaginta Triremium auxilium accepiſſent; attamen nihil horum ſalutem ipſis afferre potuit; Sed &c.* [x]

[x] Demoſt. de falſa leg.

20. Magneſiam à Philippo Theſſalis dono datam, conjecturam fecimus num. 19. Olynth. 2. Quod autem tunc opinati ſumus, certum nunc redditur ex hoc Demoſthenis loco, ubi id palam affirmatur. Quin etiam id munus Rex callidus, ac ſolertiſſimus Nicææ dono cumulavit, quo dono omnem de ſe amovere ſtuduit ſuſpicionem, ſi quam Theſſali haberent. Munitiſſimum quippe iis locum, & in ipſis Thermopylarum anguſtiis poſitum tradidit. Munitionem iſtam cum aliis circa Pylas, Phocenſes daturos ſe Athenienſibus promiſerant, ſi ab iis opem recepiſſent. Receptâ verò, fidem haudquaquam ſervarunt, ut nos Æſchines [y] commonefacit: Οὐ πολλῷ δ' χρόνῳ ὕστερον ἦλθον πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην γενέσθαι, πρέσβεις πρὸς ὑμᾶς ἦλθον ἐκ Φωκίων, βοηθεῖν αὐτοῖς κελεύοντες, καὶ ἐπαγγελλόμενοι παραδώσειν Ἀλιτωνὸν, καὶ Θρόνιον, καὶ Νίκαιαν, τὰ νῦν παρόδων νῦν εἰς Πύλας χωρία κύρια. Ὑπισχνουμένων δ' ὑμῶν παραδῶναι Προξένῳ τῷ στρατηγῷ τοὺς Φωκέας ταῦτα χωρία, καὶ πεντήκοντα πλοῖα τριήρεις, καὶ πλὴν μέχρι τεσσάρων ἔτη γεγονότας ἐξιέναι. Ἀντὶ τοῦ παραδῶναι τὰ χωρία προξένῳ, ἔδοσαν εἰ Τύραννον τοὺς πρέσβεις τοὺς ἐπαγγειλαμένους ὑμῖν παραδοῦναι τὰ φυλακτήρια &c. *Paulò antequam pacem feceritis, venerunt ad vos Phocenſium Legati, auxilium ſibi poſtulatum, renuntiatumque, ſe vobis Alponum, Throvium, Nicæam tradituros, quæ loca itineribus ad Pylas immi-*

[y] Æſch. de falſa leg.

imminebant. Ea decreviſtis Proxenum Imperatorem à Phocenſibus accipere, ac ſimul iis auxiliatum ire cum Triremibus quinquaginta, quas omnes conſcenderent, qui Trigeſimum ætatis annum non ſuperaſſent. Verùm munitiones illas Proxeno non conſignarunt, earumque loco Tyranni Legatos in vincula conjecerunt, qui retulerant, vos in earumdem poſſeſſionem immiſſum iri &c. Nicææ nulla apud Herodotum, Thucydidem, Xenophontem mentio, proinde recèns condita exiſtimari poteſt.

21. Eodem anno, quo iſthæc Oratio dicta eſt, Philippus in Theſſaliam venit, quæ cum nunquam factionibus proſcindi deſiiſſet, iterum in unaquaque Civitate Tyrannis invaluerat; eaque pars, rerum potiebatur, quæ plus armis valeret. Μετὰ δ' ταῦτα παριλθὼν εἰς τὴν Θετταλίαν, τοὺς Τυράννους ἐκ τῶν πόλεων ἐκβαλὼν, ἰδίους τοῖς εὐνοίας ἐποιήσατο τοὺς Θετταλούς. *Deinde in Theſſaliam progreſſus ejecit è Civitatibus Tyrannos, ſibique benevolos hoc beneficio Theſſalos conſtituit*; Diodori teſtimonio. Tunc autem, ne rurſus Civium diviſione malum iſtud ingrueret, dubitari nequit unicuique Civitati Decemviratum præfeciſſe, de quo Demoſthenes in præſentia loquitur, novamque induxiſſe formam Reipublicæ. At ſi credimus Oratori noſtro, medicina ipſa morbum auxit.

22. Pylæa idem, ac Senatus Amphictyonum, è Pylis, ubi aliquando Senatus ipſe conveniebat, ut diximus, deſumptâ nuncupatione[z]. In hoc Theſſalos locum habuiſſe nemo dubitat, & nos retulimus num. 2. Orat. de Pace. Quid igitur hoc rei eſt: Philippum hanc illis dignitatem dediſſe, ut nunc dicitur, ſi eâdem jamdiu honeſtabantur? In tanta hujuſmodi facti obſcuritate, quaſi per caliginem mihi videre videor, non de Senatoria in eo Conventu auctoritate Demoſthenem loqui (hanc enim tum temporis obtinuiſſe Theſſalos Æſchinis teſtimonio accepimus[a].) Verùm de aliqua donorum parte, aut pecuniæ munere, quibus Rex frueretur, ut Pythiorum ludorum præſes, quos etiam Pilææ nomine contineri non dubito, ſiquidem ad Pylagoras, & ad Amphictyonum conſeſſum pertinebant. Ut iſtuc mentem adducam, id in cauſa eſt, quod niſi de aliquo pecuniæ, aut rerum emolumento agat Orator, inſulsè invicem oppoſuiſſet Amphictyonicam poteſtatem, ac Theſſalorum vectigalia. Quæ enim hujuſmodi foret illatio? Theſſali Pilææ dignitate à Philippo aucti, numquam putarunt Portoria ſibi ademptum iri. Debet enim in eadem ſpecie ſibi ſententia adverſari; ut aliud iſtud eodem loco venuſtè dicitur: putandum non erat, ut qui Magneſiam, ac propria Theſſalis dabat, ipſis quæ ſua erant erepturum. Deinde novum non eſt, donorum, & hoſtiarum partem iis cedere, qui Sacrorum Præfecturam gerebant.

Quod verò paulò poſt Orator habet ſalutem Reipublicæ, ac libertatem cautè tuendam, eâque in re nemini fidendum eſſe, plenum eſt conſilii, ſagacitatis, prudentiæ. Memini hanc fuiſſe ſententiam Iphicratis Ephialtæ filii, cum ſanciendæ pacis cum Lacedæmoniis ei curam Athenienſes commiſerunt: ἡ γὰρ ἐκεῖνος, φασὶν, ἐξαπατήσειν τι τῶν Λακεδαιμονίων, ἢ παρενέγκειν πίστιν ἣν τινα βούλεται λαμβάνειν, εἶπεν. Ὅτι πίστιν αὐ δίκαι γενέσθαι μόνην, εἰ δείξειεν, ὅπως, ἂν ἀδικεῖν βούληται, μὴ δυνήσε-

[z] Æſych. Strabo lib. 9.

[a] Vide n. 2. Orat. de Pace.

ἀκούσαι, ἐπεὶ, ὅτί γε βουλήσονται, τὸ εἰδέναι, ἐκ ἂν ἐν δυνῶνται, πιστὸν εἶναι. *Etenim inquiunt; cum Lacedæmonii quapiam in re ſubdolè agerent, ac præſeferrent, quamcumque ob ipſis caperet* avertendæ fraudis *fidem caperet; illum dixiſſe: hanc ſolam idoneam fidem putare, ſi oſtenderent, numquam ipſorum fore poteſtatis malè ſe gerere, etiamſi vellent. Nam quòd vellent, haudquaquam dubitare. Nullam igitur habiturum fidem, quoad malum agere poſſint.* Ita refert Demoſthenes [b].

b *Demoſth. Ariſtocrat.*

23. Æſchinem carpit, cæteroſque Legatos, qui magnifica illa promiſſa, ſuperiùs memorata, à Philippo retulerant.

24. Hæc ſecunda Legatio eſt, quam Demoſthenes, Æſchines, aliique octo ad Regem Philippum objerunt, cui aliquâ diligentiâ enarrandæ verbis non perpercimus n. 9. Orat. de Pace.

25. Inter Demoſthenis Adverſarios, qui iſtud in eum ſcomma jacebant, de quo nunc habetur ſermo, princeps erat Philocrates, ut ipſe ait in Oratione de falſa Legatione [c]: ἐπαρασὰς δ' ὁ Φιλοκράτης μάλα ὑβριστικῶς, ὑδὶν ἐστι, ἔφη, θαυμαστὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταῦτα ἐμοὶ τῷ Δημοσθένει δοκῶν, Οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δ' οἶνον πίνω. Καὶ ὑμῖν ἡγεῖσθε. *Cum ſurrexiſſet Philocrates valdè petulanter, nihil mirum eſt, Athenienſes, dixit, ſi diverſam à Demoſthene ſententiam habeo; hic enim aquam, ego vinum bibo. Id autem vos riſu proſequebamini.* Oratorem noſtrum fuiſſe abſtemium tradunt Lucianus, & Plutarchus [d]. At cur iſtud veluti quid contumelioſum obiicerent non ſatis video. Fortaſſe Oratores ad elucubrandum pigros, hebetioreſque exiſtimabant, qui vino mentem non exhilaraſſent, ut Poetis id opus eſſe Flaccus arbitratur.

c *Demoſth. de falſa legat.*

d *Plutarch. in vita Lucian. in Elogio Demoſth.*

Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiliit.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.

Sunt Horatii verba. Contra verò, qui à vino abſtinent, acutioris ingenii eſſe putat Servius, Demoſthenis, & Lycurgi Spartani exemplo, ad illum Virgilii verſum in 3. Ænead.

acri quondam regnata Lycurgo.

Noſtrum non eſt litem dirimere, quam non æquo utrinque numero Patroni tuebuntur.

26. Cum per ea tempora navigandi ars prætergreſſa non eſſet puerilia, ut ita dicam, inſtituta, & per quàm rarò velivolæ naves altum tenerent, acta remis navigia litus legebant. Idcirco Græcis per Ægæum navigantibus difficile, atque, incommodum erat Athos, & Cherſoneſi peninſulam circuire, ſeu quod longius iter, ſeu quod reflantibus ventis naufragii periculum obirent naves. Hinc ſæpius à Græcis tentatum, utrumque iſthmum perfodere, ſed irrito conatu. Nam poſuit natura inſuperabiles aliquot rerum terminos. Id opus ſe perfecturum promiſerat Magnanimus Philippus. Quin & locus ducendæ foſſæ deſcriptus fuit: Καὶ τὸ Χέρρονησον ὁποῖόν ἐστι, ſcribit auctor [e] Orationis de Haloneſo, ἔστιν ὃν ἀγορὰ, ἀλλ' ὁ βωμὸς τοῦ Διὸς τοῦ ὁρίου, ὃς ἐστι μεταξὺ Πτελεᾶς, καὶ λιμένος ἀκτῆς, ἃ δ' ἐστὶν εὐχὴ μᾶλλον Χέρρονησον εἶναι, ἤγετο ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς τοῦ ὁρίου δηλοῦν.

e *Orat. de Haloneſo apud Demoſth.*

Cher-

Cherſoneſi fines haud ſunt Forum, ſed ara Jovis Montani, quæ jacet inter Pteleum, & album litus, ubi perfoſſio futura erat Cherroneſi, ut Epigramma oſtendit, ejuſdem Montani Jovis Aræ inſcriptum.

f Demoſth. de falſa leg.

27. Ipſum Demoſthenem audiamus locum iſtum ſatis diligenter explicantem *f*. Poſtquam enim relatas ab Æſchine ingentes illas, à nobis enarratas, & à Philippo factas Reipublicæ promiſſiones deſcripſit, hæc ſtatim verba ſubiicit: Εὐδοκιμῶν δ' ἐπὶ τούτοις εἰκότως, κ) δικαίων μ' ῥήτωρ ἄριστος εἶναι, κ) ἀνὴρ δαιμασίος, κατέβην μάλα σιγῶν. Ἀναστὰς δ' ἐγὼ, ταῦτά τε οὐκ ἔφην εἰδέναι, κ) ἐπιτρέμουσι τὶ λέγειν τότων, ὧν εἰς τὴν βουλὴν ἀπηγγέλλα. Καὶ παρασὰς ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ', ἔνθεν, οὗτοι κ) Φιλοκράτης, ἐβόων, ἐξέκρουόν με, τελευτῶντες ἐχλεύαζον. Ὑμεῖς δ' ἡσυχάτε, κ) ὅτ' ἀκούειν ἠβούλεσθε ἄλλα, πλὴν ἃ ὅτος ἀπηγγέλκει, κ) τὴ τὸς Θεὸς, οἷμαί τι παθὸν ἡμεῖ γ' ἐδοκεῖτε. Τὶς γὰρ ἂν ἐνέχετο, τηλικαῦτα, κ) τοσαῦτα ἴσεσθαι προσδοκῶν ἀγαθὰ, ἢ ταῦθ' ὡς ἔσται λέγοντὸς τινος, ἢ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις; *Cum ſuper his* (Æſchines) *meritò benè audiret, atque optimus eſſe Orator, vir admiratione dignus videretur, perquàm tumidus deſcendit. Ego verò ad dicendum ſurgens, me quidem nihil horum conſcium eſſe renuntiavi, eaque referre conatus ſum, quorum certiorem Senatum feci. Cum illico hinc unus, illinc alter, & hic ipſe Philocrates commoti, clamare, me deterrere, demum irridere. Vos autem ridebatis, nec me audire, nec aliud quicquam voluiſtis credere, quàm quæ iſte retulerat. Et ſanè per Deos immortales id peragi à vobis conſentaneum mihi videbatur. Quis enim ſe cohibuiſſet inflatus ſpe, hujuſmodi ſibi utilitates obventuras; eique non iraſceretur, qui eadem ipſa negaret unquam fore, illoſque reprehenderet, qui hæc fieri curaſſent?*

DE CHERSONESI REBUS

IN ARGUMENTUM.

g Dionyſ. Halicarn. Epiſtola ad Amm.

1. HUic Orationi graviſſimæ quidem, atque admirabili a. 3. O. 109. aſſignandus eſt. Scribit enim Dionyſius *g*. μετὰ Πυθοδότον ἐστὶ Σωσιγένης, ἐφ' ᾧ τὴν ἐπάτην διεπολιτεύσατο κατὰ Φιλίππου δημηγορίαν περὶ τῆς ἐν Χερρονήσῳ στρατιᾶς, ἵνα μὴ διαλυθῇ τὸ μετὰ Διοπείθους ξενικόν. Ἀρχὴν ἔχουσα ταύτην: Ἔδει μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς λέγοντας ἅπαντας ἐν ὑμῖν, μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι λόγον μηδένα, μήτε πρὸς χάριν. *Poſt Pythodotum Soſigenes* Prætor *fuit, ſub quo novam contra Philippum habuit Orationem de Militibus in Cherſoneſo degentibus, ne Peregrinorum Copiæ, quæ Ducem habent Diopithem, dimittantur. Quæ Oratio ſic incipit:* Oporteret, *Athenienſes, Oratores omnes, qui publicè apud vos dicunt, non gratiâ, aut odio adductos verba facere.* Soſigenes autem Prætoram geſſit memorato a. 3. O. 109., ut Diodorus *h* eſt auctor. Quamquam & ipſa Oratio tempus ſuum prodit. Demoſthenes enim ſtatim atque ad dicendum aggreditur, clamat Philippum per undecim jam

h Diod. lib. 16.

men-

menſes Thraciæ bellum gerere. Cum igitur hanc expeditionem ſuſceperit ann. 2. ejuſdem Olymplad. 109., neceſſariò Demoſthenem inſequenti anno Concionem iſtam protuliſſe dicendum eſt. Sic autem Diodorus [1] ad memoratum annum ſecundum ſcribit: Κατὰ δὲ τοῦτο Μακεδονίας, Φίλιππος τὰς ἐπὶ Θρᾴκης πόλεις ἐλλιμενίδας εἰς ὕποπτον προσκαλεσάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Θρᾴκας. Κερσοβλέπτης γὰρ ὁ Βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν ἀνῄρει τὰς ἐπ' Ελλησπόντῳ πόλεις ἐμφύσας τῇ Θρᾴκῃ καταστρεφόμενος, καὶ τοῦ χώρου καταφθείρων. Βουλόμενος δὲ ἐμφράξαι τῶν Βαρβάρων τοῦ ὁρμοῦ, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς σὺν πολλῇ δυνάμει. Νικήσας δὲ πλείοσι μάχαις τοὺς Θρᾷκας, τοῖς μὲ καταπολεμηθεῖσι Βαρβάροις προσέταξε φόρους τελεῖν τοῖς Μακεδόσι. Αὐτὸς δ' ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις κτίσας ἀξιολόγους πόλεις, ἔταξε τοὺς Θρᾷκας. Διόπερ αἱ τῶν Ελλήνων πόλεις ἀπολυθεῖσαι τοῦ φόβου, εἰς τοῦτο συμμαχίαν τῷ Φιλίππῳ προθυμότατα κατετάχθησαν. *Dum eſſet in Macedonia Philippus, græcas in Thracia Urbes ad ſui benevolentiam invitavit, ac deinde bello Thraciam petivit. Etenim Cerſobleptes Thracum Rex circa Helleſpontum Civitates evertebat Thraciæ finitimas, diripiebatque regionem. Cupiens igitur frangere Barbarorum impetum, contra ipſos movit ingenti exercitu; ſuperatiſque Thracibus non uno prælio, Vectis imperavit, Decimas perſolvere Macedonibus. Ipſe verò, ubi opportunum exiſtimavit, conditis Oppidis, Thraces coercuit. Quare Græcorum* per ea loca *Civitates metu* Barbarorum *liberatæ ſummâ alacritate in Philippi ſocietatem conceſſerunt.*

[1] *ut ſupra.*

Quo verò ad argumentum attinet, jampridem retulimus, Cerſobleptem a. 4. O. 106. Cherſoneſum Athenienſibus donaſſe, exceptâ Cardianorum urbe, quamquam hanc etiam illi vetuſto ad ſe jure pertinere arbitrarentur. Anno igitur ſecundo O. 109., ut diximus, cum Philippus Cerſobleptem in ordinem coegiſſet, Cardiani ſibi ab Athenienſium Copiis metuentes, Macedonico fœdere ſe communierant. Nihilo tamen ſecius Diopithes, qui pridem in Cherſoneſum duxerat Athenienſium Colonos, occaſionem nactus, cum Rex longè in Thracia gravi detineretur bello, Colonos ipſos Cardiæ quoque collocare ſtatuit. Reſiſtunt Cives, Diopithes Urbem aggreditur; implorant illi Macedonis opem, qui cum ſe ſe à Thracico bello expedire nondum poſſet, per Legatos Athenis orat Sociorum cauſam, ac Diopithem violatæ pacis pendere pœnas poſcit. Adſunt Philippo capti muneribus Oratores; Colonorum Imperatori Demoſthenes. Quem exitum cauſa habuerit nemo tradit; verùm ſecundum Diopithem arbitror Judicium datum. Quippe è quarta Philippica, quæ anno quarto laudatæ Olympiadis dicta eſt, colligitur, adhuc in Cherſoneſo exercitum ſuum retinere, quin & Ulpianus [1] id manifeſtè affirmat.

[1] *Ulp. in argum. Philippica 4.*

2. Thraciæ Cherſoneſus, ideſt Peninſula, qua parte cum ipſa Thracia conjungitur incertos habuit fines. Cum enim Cardiani, qui urbem illius regionis maximam in iſthmo poſitam incolebant, Thraciæ provinciæ, non Cherſoneſi reputari vellent, ac proinde anguſtiores huic terminos deſcriberent; non una fuit in iiſdem aſſignandis hominum mens, ut ex iis verbis Orationis de Haloneſo, quæ n. 27. ſuperioris

Orat. retulimus, cognoſcitur. Regio erat ad fauces Helleſponti ſita, quapropter nullus miror, ſi de ipſa retinenda & Thraces, & Philippus, & Athenienſes adeo laborabant. Urbes in ea ſplendidiores, præter Cardiam, fuerunt Seſtus, Eleuntes, Madytus, Alopeconeſus. Athenienſium primus illam habuit Miltiades Cypſeli filius. Rem ita accidiſſe narrat Herodotus [m]. Cherſoneſum obtinebant Dolonei Thraces, ſed ab Abſinthiis diuturno bello preſſi, ac profligati. Legati igitur à ſuis Regibus Dolonei Delphos venerunt, Oraculum conſulturi. Pythia reſpondit, eum ſibi Regem imponerent, à quo primùm hoſpitio reciperentur. Per Phocidem, Bœotiamque ſacrâ viâ iter facientes nemo illos Domum ſuam invitavit. Athenas profectos vix dum Miltiades ignotas intuitus veſtes, humaniter ad ſe vocavit. Illi & Oraculi monitu, & ejus illecti benevolentiâ, hoſpiti Cherſoneſi Regnum detulerunt. Attonitum rei novitate, expoſitis fatidicis vocibus, ſecum navem conſcendere, Imperium vel ipſo auctore Apolline ſuſcepturum, hortati ſunt. Tyrannidis, quam tunc Athenis Piſiſtratus exercebat, pertæſus morem Miltiades geſſit Legatis. Cherſonenſes autem audito Phœbi Oraculo, ſummâ animorum alacritate ipſum circa ſexageſimam Olympiadem Regem ſibi conſtituerunt. Commotam de ſe expectationem præclarè ſuſtinuit; ſiquidem Abſinthios oppreſſit, Finitimos perculſit, maximam ſibi gloriam, otium Cherſoneſo ejus anguſtiis muro clauſis, comparavit. Mortuo Heroum honores, Sacra, Templum ab ea gente conſtituta ſunt. Sine Liberis fato defunctus, Regnum reliquit Steſagoræ Cimonis filio, ſui è matre germani. Quo, filiis pariter orbo, per inſidias necato à quodam transfuga, Piſiſtratidæ Miltiadem maximum illum Ducem, Steſagoræ fratrem, ad Cherſonenſes miſerunt, ab iiſque libenter Regiâ auctoritate honeſtatus eſt. Verùm Dario Perſarum Rege, dum in Græciam tranſmitteret innumerabili exercitu, hoſtiliter omnem illam oram depopulante, cum regionem ſuam tueri non poſſet Athenas rediit; Perſa Cherſoneſi potitus eſt. Cum autem apud Marathonem ipſo Miltiade Duce atrociter profligatus Europam deſeruiſſet, Cherſoneſum iterum ab eodem Imperatore Athenienſibus aſſeritur, ipſorumque deinceps eſſe vel ipſi Medorum Reges non detrectarunt, ut ait Demoſthenes [n]: Φέρε δὴ νῦν νικᾷ ἐκ Χερρονήσου, ὦ Βασιλεῦ, ἢ πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν ἐγνώκασιν εἶναι, ξένους εἰσπέμπει, ἢ βοηθεῖν ὁμολογεῖ, ἢ ἐπιστέλλει ταῦτα, τί ποιεῖ; φησὶ μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν. *Age verò, quando nunc peregrinos Milites in Cherſoneſum, quam Perſarum Rex, omneſque Græci noſtram eſſe fatentur, immittit, & auxilium* Cardianis *ferre profitetur, idque nobis etiam literis nuntiat, quid agit? dicit autem ſe bellum non gerere.* Deinde negari non poteſt in Thracum Regum poteſtatem conceſſiſſe; idque factum opinor, cum poſt bellum Peloponneſiacum tantæ illæ Athenienſis Reipublicæ tenebræ fuerunt. Sed cum iterum novâ felicitatis luce perfuſa eſt, illicò ad recuperandam Cherſoneſum adjecit animum; atque idcirco Charidemum fovit, à quo ipſam ſibi reſtitutum iri arbitrabatur [o]; re tamen infectâ, Coty Rege, qui tum provinciæ imperabat, obnitente. Donec illam à

Cer-

[m] *Herod. in Erato.*

[n] *Demoſth. Philip. 4.*

[o] *Demoſth. ad Ariſtocrat.*

Cersoblepte accepit, Cardia tamen retentâ. Hinc Philippo ejusdem peninsulæ occupandæ occasio, studium, molitio; hinc Athenienſibus tuendæ solicitudo, cura, cogitatio; quod ipsis feliciter contigit ob navale robur, atque illorum hominum in Rempublicam benevolentiam, quam pro sua gravi cum Cardianis Athenienſium hostibus æmulatione vehementiùs retinebant. Quamobrem cum Philippus Byzantium obsedisset, atque illi timerent, si in potestatem redigeret, malè sibi à Cardianis fore; Urbe ab Athenienſibus liberatâ, tantis lætitiis incessit Chersonesi Gens, ut summis honoribus pro accepto beneficio eosdem Athenienses fuerit prosequuta. Profectò Decretum ipsum nobis à Demosthene [o] renuntiatum, operæ prætium est audire. Sic autem habet: Ψήφισμα Χερρονησιτῶν. Χερρονησιτῶν οἱ ἐπὶ τοῦτε Σέστου, Ἐλαιοῦντα, Μάδυτον, Ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσι Ἀθηναίων τὴν Βουλὴν, καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ, ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα, καὶ Χάριτος βωμὸν ἱδρύονται, καὶ δῆμῳ Ἀθηναίων, ὅτι πάντων μέγιστα ἀγαθῶν πρόσται τὴν χώραν Χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς Φιλίππου, καὶ ἀποδοὺς τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. Καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι φανερὸν ἐν ἁπάσῃ εὐχαριστῶν, καὶ ποιῶν ὅ, τι ἂν δύνωνται ἀγαθὸν. Ταῦτα ἐψηφίσατο κατὰ Βυλατιρίῳ. *Decretum Cherſonenſium. Cherſonenſes qui Seſtum, Eleuntem, Madytum, Alopeconneſum habitant, coronant aurea corona ſexaginta talentorum pondere Senatum, Populumque Athenienſem; ac extruendam decernunt aram Gratiæ, & Populo Athenienſi, quòd Cherſoneſibus maximum bonorum omnium perfecerit, ab ipſis depellens Philippi jugum, ac reſtituens Patriam, leges, libertatem, Sacra. In perpetuum verò non deſinent ei gratias agere, atque habere, cunctiſque illum beneficiis proſequi, quantum fuerit ſuarum virium. Hæc in communi Senatu decreverunt.*

[o] *Demoſth. pro Corona.*

3. De Cardianis satis superque loquuti sumus num. 36. superioris Orationis.

4. Philippus occupatis Pydnâ, Potidæâ, Amphipoli, ac tot aliis Civitatibus, Athenienſium fœderatis, de quibus pluries facta est mentio, maximam Thracii litoris partem adjecerat ad Imperium suum, magno splendoris incremento; majori, potentiæ; maximo, securitatis.

5. Odrysarum Regno nemo Thracum Regum par habuit Imperium, non viribus, non dignitate, non opibus, non magnitudine. Describitur à Thucydide [p], ejusque oram maritimam ab Abderitarum Urbe ad ostium Istri fluminis quatuor dierum, ac totidem noctium navigatione prætervehi posse scribit ab oneraria navi, si brevissimum cursum teneat, & valido vento à puppi circumferatur; terrestri autem itinere, si rectà vir expeditus prætergrediatur, undecim diebus peragrari. Tredecim verò à Byzantio ad Leæos, & ultra Strymonem fluvium, ubi quàm longissimè à mari distat. Tributi nomine Seuthem Regem (qui ejusdem Thucydidis ætate vixit) à Græcis in Thracia Urbibus, ab ipsisque Barbaris quadringenta accepisse talenta signatæ pecuniæ, ac totidem, si auri, argentique munera æstimarentur, præter cujuscumque generis vestes innumeras. His denique verbis narrationem concludit: ὥστε ἐπὶ μέγα ἡ Βασιλεία ἤλθεν ἰσχύος. Τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσαι μεταξὺ τοῦ Ἰονίου κόλπου, καὶ τοῦ

[p] *Thucyd. lib. 2.*

καὶ τῶν Εὐξείνου πόντου μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ. Ἰσχὺϊ δ' μάχης, καὶ στρατοῦ πλήθει, πολὺ δευτέρα μετὰ τὴν Σκυθῶν. *Adeo ut Regnum ad magnum potentiæ robur pervenerit. Omnium enim, quæ sunt in Europa inter Ionium sinum, Euxinumque pontum, & Ærario, & omni aliâ felicitate maximum fuit; at pugnandi robore, & militum Copiis, secundum locum habet, & longiùs quidem à Scytharum Regno.*

IN ORATIONEM.

6. COnsule n. 1., ubi rem enucleavimus.

7. Athenis, ut Romæ, publicum Civitatis Consilium Senatus constitutus est, qui in populari Republica Plebis auctoritatem regeret, quid ejus interesset commoneret, ac veluti facem rebus agendis præferret. De Athenienſi locuples adeo sermo est apud maximum Sigonium [q], ut inde hauriant necesse est, qui in hoc argumento versantur; aliqua tamen addemus. Senatum igitur Athenis instituit, qui optima quæque tradidit huic Reipublicæ, Solon [r]. E quadringentis Viris, centum è qualibet Tribu, quæ tum temporis quatuor solùm fuerunt, composuit. Deinde Civibus in decem Tribus divisis, Clisthenes auctor fuit, ut selectis ex earum qualibet quinquaginta Senatoribus, omnium numerus quingenti forent, unde ἡ ἐξ πεντακοσίων βουλὴ *Senatus quingentorum* appellatus est. Quotannis eligebatur, & sorte quidem. Hæc autem sortiendi ratio. Singularum Tribuum Curatores Civium suorum nomina, qui per ætatem possent, aut ipsi vellent in Senatum cooptari, singillatim æneis tabellis inscribebant, quibus in urnam conjectis, ut quisque educebatur, ex altera urnâ tot fabis refertâ, quot in illa primâ fuerunt nomina, quinquagenis autem albis, reliquis nigris, fabam suam accipiebat, quæ si alba foret, inter Candidatos ille connumerabatur. Quamobrem τοὺς βουλευτὰς ἀπὸ κυάμου, *Senatores à fabâ* sæpius eos vocat Thucydides, & Andocides [s]. Deinde cujusque Candidati mores, & vita, veteris Senatus Judicio subiiciebantur, qui si essent probati, ille Senator renuntiabatur, si reprobati subsortiebantur alium, atque illud Judicium δοκιμασίαν vocabant. Demum solemni jurejurando profitebantur, Reipublicæ se consulturos, Civium neminem in vincula conjecturos, nisi proditionis, aut peculatus causâ. Quæ omnia paucis his verbis Demosthenes [t] complectitur. Προσηλυθότος δὲ χρόνου λαγχάνει βουλεύειν Ἀπολλόδωρος. Δοκιμασθεὶς δὲ, ἐξ ὁμόσας τοὺς νόμους ὅρκους, συμβάντος τῇ πόλει καιρῷ τοιούτῳ &c. *Post ubi tempus processit, Apollodorus sorte educitur in Senatum, Judicio probatur, jurat legitimum jusjurandum, cum hujusmodi se offert occasio Reipublicæ &c.* Ætas Senatoria triginta fuit annorum, ut à Xenophonte [u] docemur, dum ita scribit: ἦν ὁ Σωκράτης, ἵνα τοίνυν, ἔφη, μὴ ἀμελέστερον ἔχῃ, ὡς ἄλλο τι ποιῶν, ἢ τὰ προηγορεύμενα, ὁρίσατό μοι μέχρι πόσων ἐτῶν δεῖ νομίζειν νέους εἶναι τοὺς ἀνδρίους. Καὶ ὁ Χαρμίδης. Ὅσῳπερ, ἔφη, χρόνῳ βουλεύειν οὐκ ἔξεστιν, ὡς οὕτω φρονίμους ὄντας. Μηδὲ σὺ διαλίγου νεωτέρους

[q] *Sig. lib. 1. C. 3. de Rep. Athen.*

[r] *Plutarch. in vita Solonis.*

[s] *Thucyd. lib. 8, & alibi Andoc. Orat. de Myst.*

[t] *Demosth. in Neer.*

[u] *Xenoph. memorab. l. 1.*

μὴ τοιάυτα ἐᾖ. *Et Socrates, ne igitur, inquit, dubium sit, an aliquid faciam, quàm quæ prænunciata sunt, definite mihi, quibus annis adolescentiam ad virilem non transgredi ętatem putandum sit. Et Charicles, iis nimirum, dixit, quibus in Senatum legi nequaquam licet, cum nondum prudentiam sint consequuti. Tu, ait, de illis non loqueris, qui ad annum trigesimum non pervenerunt.* Senatoris munus annuum erat, quo præterito, an per aliquot annos ab eo vacarent, nemo tradit, sed vacasse opinor, ne angustiorem cæteris facerent hujusce dignitatis locum. Senatu autem movebantur vel dum senatoriâ exornarentur authoritate, quicumque aliquo se crimine obstrinxissent; idque ἐκψηλαφᾶσθαι dicebatur. Εἰ ἐδόκει, sunt Harpocrationis [x] verba, τις τῶν βουλευτῶν ἀδικεῖν, διεψηφίζετο ἡ βουλὴ περὶ αὐτοῦ, εἰ χρὴ αὐτὸν μετέχειν βουλεύειν. Ἀντὶ δὲ ψήφων, φύλλοις ἐχρῶντο, ἐφ' ὧν ἕκαστος ἐπεσημαίνετο τῷ ἑαυτοῦ γνώμῃ. *Si Senatorum quispiam malè agere videretur, Senatus de ipso ferebat suffragia, an Senatu deiiciendus esset. At calculorum loco foliis utebatur, quibus unusquisque aperiebat sententiam suam.* Quæ de re fit etiam mentio à Demosthene, & Æschine [y]. Senatus quæ foret authoritas narrat vir gravissimus, ac politissimus Xenophon [z]: τῷ δὲ βουλῇ βουλεύειν περὶ μὲν τοῦ πολέμου, περὶ δὲ πόρου χρημάτων, περὶ δὲ τῆς συμμάχους, καὶ εἰρήνης δέξασθαι, καὶ περὶ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ ἱερῶν. *Senatum verò multa de bello decernere, de comparanda pecunia, de statu legum, de iis, quæ semper improvisò accidunt in Republica, de Sociis. Ejus quoque est tributa suscipere, Navalium, rerumque sacrarum curam gerere.* Rursus ad Senatum pertinebat eos describere, qui ob rei familiaris angustias ἀδύνατοι vocabantur [a], & duos quotidie obolos ab Ærario accipiebant [b]; quam pecuniam judico Theatralem illam fuisse, de qua non semel loquuti sumus; idque non temerè, nam cum Aristoteles unum dumtaxat obolum victus causâ illos habuisse dicat, duos Harpocration, utriusque testimonium inter se componitur, si alterum victus, alterum Theatri nomine datus intelligatur; quæ quidem Theatralis erat pecunia, ut supra ostendimus. De iis etiam criminibus, ut latiùs quod mox è Xenophonte attulimus, explicemus, in Senatu judicium erat, quæ aliquis in dies committeret, quorumque nulla esset pœna legibus constituta, ut Pollux [c] tradit. Demum ea maxima fuit ejusdem Senatus auctoritas, ut nihil de gravioribus rebus, aut externis in Concione proponeretur, de quo Senatusconsultum non præcessisset, nisi rarò admodum necessitas aliter suaderet. Οὐ δὲ γε τοὺς χρόνους, affero Demosthenis [d] testimonium, ἴσον ἴσ' ἀδίκημα ὀλιγαρχίας, καὶ Τύραννε παρελίδεται, καὶ ὑμῶν. Οὐδ' ὀλίγῳ γε δεῖ. Ἐν ἐκείναις γὰρ αἱμαι τοῖς πολίταις πάντα ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίνεται. Τμῖν δὲ; πρῶτον μὲν περὶ πάντων τῇ βουλῇ ἀκοῦσαι, καὶ προβουλεῦσαι δεῖ. Καὶ τοῦτ', ὅταν ᾖ κήρυξι, καὶ προθεσίας προγεγραμμένου, οὐκ ἀεί. Εἶτ' ἐκκλησίαν ποιῆσαι. *Non æquè erratur præripiendo vobis agendi tempora, atque Oligarchiis, aut Tyrannidi. Nec res parum differt. In utraque nimirum istâ gubernandi formâ cuncta celeri fiant Imperio. Apud vos autem primùm necesse est, ut de rebus omnibus certior fiat Senatus, intercedatque Senatusconsultum; atque istud non sem-*

x *Harpocr. verba.*

y *Demosth. in Neær. Æsch in Timarch.*

z *Xenoph. de Rep. Athen.*

a *Æsch. in Timar.*

b *Aristotel.*

c *Pollux Onomast. l. 8.*

d *Demosth. de falsa leg.*

ſemper, ſed cum à Caduceatoribus, aut Legatis quidpiam offertur. Deinde ut Concio habeatur. Re propoſitâ, ſententiæ rogabantur habitâ dignitatis, ætatiſque ratione. Decretum ſcribebatur, in ejuſque fronte Tribus, quæ Prytaneatum gerebat, Menſis, Archontis, & ipſius decreti auctoris nomina legebantur. Inita deinde ſuffragia, idque ratum, quod majorem ipſorum partem obtinuiſſet. Senatus decreta, ut Romæ Prætorum, eo ſolùm tempore manebant, quo ipſe eorumdem auctor Senatus; & cum huic ſuccedebatur, illis pariter vis deerat, niſi prius Populi ſcitum acceſſiſſet; tunc ſiquidem perpetuâ Legis auctoritate pollebant. Ei Prytanes, Proedri, Epiſtata præerant, eamdemque in eo conſeſſu poteſtatem obtinebant, quam in totius Populi Concione. Huic autem poteſtati enarrandæ ſuperſedemus, cum abunde huic argumento ſatisfecerimus n. 4. Orat. 1. contra Philip.. Tribus, anno ineunte, quotannis Prytaneatum ſortiebantur, & quem ordinem ſors dediſſet, hunc in præſidendo proſequebantur. Primæ quatuor Tribus triginta quinque diebus erant in Prytaneatu; reliquæ totidem uno dempto, ut hoc pacto decem Tribus trecentos quinquaginta quatuor dies, ſeu lunarem annum, qui Athenis obſervabatur, abſumerent. Quinquaginta Prytanes victum è publico in Curia accipiebant, à qua plerumque non diſcedebant, ut cum ad eos pertineret Concionem, ac Senatum convocare, improviſis rebus providere, eas proponere, Legatos proferre, aliaque hujuſmodi; promptam, paratamque operam ſuam Reipublicæ exhibere poſſent [e]. Prytanes, Proedrique iidem erant in Senatu, qui & in Concione. At Epiſtata non idem. Duo iſti fuerunt, alter Concioni, alter Senatui præpoſitus; Verùm apud Senatorium claves Ærarii deponebantur, & annulus publici ſigni; & cum uterque uno tantùm die in Magiſtratu foret, Senatorius bis in anno ſortem obtinere non poterat [f]. Novo Senatui primus anni dies imperium deferebat. Tunc omnes quingenti Senatores ad Jovis, & Minervæ Bulæorum, ſeu conſilii præſidum Fana ingenti pompâ ſacrificabant pro ſalute Reipublicæ, quod Sacrificium proprio nomine ἱερώσια nuncupabatur. Deinde ſolemne, ut moris erat, convivium. Quæ cuncta paucis hiſce verbis Demoſthenes [g] complectitur: Ἐν μὲν βουλῇ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἱερώσια ἔθυσε, συνεστιάθη: σπονδὰς, ἱερῶν ἁπάντων οἱ τραπεζοῦν, χαλὸν, ὡς εἰπεῖν, αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. *Et Senatus hæc eadem Sacrificia fecit, convivium celebravit; libationum, Sacrorumque participes fuerunt Duces, & parùm abeſt, ut dicam, Magiſtratus omnes.* Denique Senatoribus quidpiam pecuniæ dividebatur, ejuſdem Oratoris teſtimonio [h], & locus erat honoris in Theatro, ut ex Ariſtophane [i] colligitur:

καὶ δ' ἐξῆ ἄνδρα τῆς γυναικὸς ἐν τῷ βουλευτικῷ.
Deinde videt mulieris maritum in loco Senatorio.

Quem locum ſic explicat Scoliaſtes: ἔστι τόπος τῷ θεάτρῳ, ὁ ἀπονέμονται τοῖς βουλευταῖς. *Locus iſte in Theatro, ille eſt Senatoribus deſtinatus.* Univerſum autem Ordinem, ſi probè Rempublicam adminiſtraſſet, ac præſertim, ſi aliquot Claſſem Triremibus locupletaſſet [l], Concio aureâ coronâ

[e] *Pauſ. in Attic. Pollux l. 8 c. 15. Suidas. Harpocrat. Heſychius.*
[f] *Pollux Onomaſt. l. 8*
[g] *Demoſth. de falſa leg.*
[h] *Idem contra Timocr.*
[i] *Ariſtoph. in Avibus.*
[l] *Demoſth. adv. Andr.*

nâ condecorabat, quod ipsi erat rectè factorum præmium; reliquis, ad illa imitanda, comparandumque sibi gloriæ decus, incitamentum.

8. Ut sæpius retulimus, Phocidem Philippus vastaverat, nec quicquam eorum fecerat, quæ legati facturum dixerant. Proinde nullâ controversiâ pacem, statim ac illam juraverat, violavit, ut meritò queritur in præsentia Demosthenes.

9. Orator habet κυρίως, quæ vox vel ad ea decreta referri potest, quæ in Concione hoc peculiari nomine nuncupatâ, (de qua sermonem fecimus nu. 4. Orationis primæ contra Philippum) edita sunt; vel si attendamus propriam ejusdem vocis significationem, *præcipua*, *maximi momenti*, ut fecimus, verti debet.

10. Pyræus tutissimus Athenarum portus olim sinus erat angustis faucibus in parva quadam insulâ prope Continentem sitâ, eique postmodum, recedente pelago, conjuncta, ut nos docet Suidas: Πρότερον ἦν Πειραιὼς νῆσος, ὕθεν καὶ τοὔνομα ἔλαβεν ὑπὸ τῆς διατριβῆς. *Pyræus primùm insula fuit, unde à traiiciendo nomen accepit*. Eademque tradit Strabo [m]. Stadia quadraginta distabat Athenis [n], cum istaque Civitate duobus illis Murorum brachiis sanè celeberrimis conjungebatur. Eorumdem fundamenta jecit Cimon operâ Callicratis Architecti, ut Plutarchus scribit [o]. Non antea victas Athenas putavit Lysander Lacedæmonius, quàm ad stadia utrinque decem coactis Civibus hujusmodi mœnia demoliri, ne tutum haberent iter ad mare. Id actum a. 4. O. 93. [p]. Quomodo à Cononе fuerint instaurata jamdudum enarrare præoccupavimus. Sed cum opus ille non perpolierit, mansit ea gloria Cononem alterum, illius è Timotheo filio Nepotem, occupatis in ea re decem talentis, quibus ejus patrem Athenienses multaverant, & filius solvere coactus est [q]. Demosthenes duobus eadem mœnia fossis communivit [r]. Sylla demum diruit, nec amplius sunt restituta [s]. At Piræum muro cinxit Themistocles, cum illuc navium stationem transtulit à Phalero. Quæ fuerit ipsorum latitudo, quæ magnificentia diximus n. 39. Orat. de Megapolitis [t]. Pericles novis munitionibus ornavit [u]. Illic Templa, Navale amplissimum, Armamentarium, de quibus omnibus facta est alibi mentio. Portus in tres sinus dividebatur, qui totidem Navibus stationes exhibebant. Primus Κανθάρου λιμὴν *Cantharî portus* à Cantharo Heroe dicebatur. Alter ἀφροδίσιον *Venereum* à Veneris illic Fano. Tertius σῖτος *frumentum*, quippe illic frumentariæ naves onus deponebant [x]. Nunc sinus iste nomen habet *Porto Leone*.

11. Athenis in otiosa maximè Civitate mos erat, cum quidpiam inopinatò contigisset, quo damnum, aut metus urbi procrearetur, repentinas Conciones convocare, quas συγκλήτους appellabant; in ipsisque maximo tumultu, timore animos gubernante, rebus consulere, ac providere. Hujusce agendi rationis illustre nobis exemplum suppeditat Æschines [y]. Narrat enim ante secundam à se cum Demosthene, cæterisque octo aliis obitam Legationem, Philippum è Macedonia progressum in discrimen adduxisse Imbrum, Lemnum, Scyrum, Chersonesum, quæ

omnia

m *Strabo lib. 1.*
n *Thucyd. lib. 2. Diog. Laert in vita Aristidis.*
o *Plutarch. in vita Cimonis*
p *Diod. lib. 14.*
q *Corn. Nepos in vita Thimoth.*
r *Plutarch. in libel. de decem Orator.*
s *Plutarch. in vita Sylla Strabo lib. 9*
t *Corn Nepos in vita Themist. Plutarch Diod. lib 11.*
u *Appianus de bell. Mithridatico.*
x *Hesych. Scol. Arist. in Pace.*
y *Æsch. de falsa legat.*

omnia patrimonium erant Reipublicæ. Tunc autem πολλὰς ἐκκλησίας συγκλήτους ἀναγκάζεσθαι ἐκκλησιάζειν μετὰ φόβου, καὶ θορύβου, ἃ τοὺς τεταγμένους ἐκ τοῦ νόμου. Οὕτω δ' ἰδιῶν σφαλερὰ, καὶ ἐπικίνδυνα τὰ πράγματα, ὥστε ἀναγκάσαι γράψαι ψήφισμα Κηφισοφῶντ &c. *Plures extraordinarias Conciones facere coacti eſtis cum metu, ac tumultu, quàm quæ fieri legibus jubentur. Res autem in hujuſmodi periculum, ac difficultatem venerant, ut Cephiſophon decretum ſcribere opus habuerit &c.* Ad iſtud, & alia hujuſmodi exempla digitum hoc loco intendit Demoſthenes. Redarguit autem Cives, quod nihil agant niſi urgente metu, qui conſilii inimicus eſt, & dum nimis omnia circumſpicit, orbatur prudentiæ lumine.

12. De Eteſiis verba fecimus num. 69. Orat. 1. contra Philippum. Eæ verò memoratæ hoc loco nobis confirmant Odryſiacum Regnum in ſuperiori Thracia fuiſſe, ubi nuper illud collocavimus. Siquidem Septentrionales Venti, ut erant Eteſiæ, nonniſi ex iſta ejuſdem Regionis parte Naves Byzantium impellere potuiſſent.

13. Chalcis Euboica, Metropolis inſulæ, à Calcide Aſopi filiâ nomen habuit, vel ab æneis opificiis, quæ iſthic exercebantur, ut Stephano placet. Condita eſt ab Athenienſibus ante belli Trojani tempus; quo confecto Cothus, Athenienſis pariter, illam frequentiorem reddidit habitatoribus [a]. Ponte, ut nunc etiam, cum Bœotia conjungebatur. Urbem quæ bella exercuerint, quive in poteſtate habuerint, ſociam, aut inimicam, narrare ſuperſedemus, cum quoties nobis Eubœa in ſermonem cecidit, de Chalcide quidpiam prolatum ſit. Ejus Cives, ut avaros, in Comœdiis traductos, nos monet Euſthatius [a]: χαλκιδίζειν ait, παροιμιακῶς τὸ γλιχρίνεσθαι. *Calcidizare*, more Calcidenſium agere, *ut eſt in proverbio*, idem valet *ac tenacem eſſe*. Plures illinc in Thraciam Coloniæ deductæ ſunt, nam everſam à Philippo Olynthum, aliaſque per ea loca Civitates inſtaurarunt, habitandaſque ſuſceperunt; plures etiam in Italiam, Siciliamque, ut nos docet Ariſtoteles [b]. Idque præſertim per id temporis, quo Chalcidenſis Reſpublica geſta eſt ab Hippobotis, quo nomine *Calcidenſium ditiores nuncupabantur*, οἱ δὲ ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ πλούσιοι τῆς Χαλκίδος [c]. Urbs iſta nunc dicitur *Negroponte*.

[a] *Strabo lib. 10.*

[a] *Euſtat. ad Iliad. β.*

[b] *Ariſtot. l. 4. de Rep.*

[c] *Herod. lib. 5.*

14. Megaris Atticæ regionis pars, media inter ipſam Atticam, Bœotiam, & Peloponneſum, paruit olim Athenienſium Regibus; verùm deinceps diviſo inter Ægeum, & Niſum fratres Imperio, huic Megaris obtigit, ab eoque nomen datum Niſæo, Megaræ Urbis Navali. Niſo expeditionem adverſus Minoem Cretę Regem ſuſcipienti auxilium attulit Megareus Ægæi filius, ut Stephano [d] placet, Neptuni, ut Pauſaniæ [e]. Niſus beneficii memor Iphinoem filiam Megareo nuptui dedit, morienſque Regnum ipſi reliquit. Urbs ab hoc Megareo dicta Megara eſt. Cives Doricâ linguâ loquutos idem tradit Pauſanias [f]. Cum enim, Regnante Codro, Peloponneſii bellum Athenienſibus intuliſſent, occupatam Megaram Corinthiis, aliiſque Auxiliariis conceſſerunt, à quibus inductus eſt Doricus ſermo. Poſtmodum excuſso Regum jugo ſe ſe

[d] *Steph. de urbibus &c.*

[e] *Pauſ. in Attic.*

[f] *Ibidem.*

Mega-

Megarenſes in libertatem aſſeruerunt. Reſpublica fuit aliquando adminiſtrata à Demagogis, ideſt Plebejæ factionis Ducibus, quo tempore in Ditiores acerbè ſævitum eſt, ab ipſiſque tot repetitæ uſuræ, quot antea à debitoribus perſolutę, idque *παλιντοκία fœnoris dati repetitio* vocatum fuit [h]. Aliquando cum Athenienſibus de Salamine dimicarunt; aliquando cum iiſdem, & cum Corinthiis pro Imperio, & libertate; quibus de rebus jampridem mentionem fecimus, adducto Thucydidis teſtimonio. Demum in Philippi poteſtatem venit [i]. Quare dum id eventurum metuit Demoſthenes, palam facit, prudentiam hominum ſæpius vaticinari. Et ſanè duo ſapientiſſimi viri, iidemque Oratorum maximi, hic nempe, ac Tullius cuncta, quæ Athenienſi, Romanæque Reipublicæ evenerunt, unuſquiſque vice ſuâ longiùs ingenii lumine conſpicatus eſt. Inter viros illuſtres hujus Civitatis meritò connumerantur Theognis Poeta, & Euclides maximus Geometra. Nunc veteris majeſtatis vix nomen retinet.

h *Plutarch. quæſt græc. 39.*

i *Demoſth. Philip 4.*

15. Oræum urbs Eubœæ, cujus Cives *μέρος τέτταρτος τῆς Εὐβοίας οἰκούντων*, *pars quarta Eubœam incolentium* [l], prius Hephæſtia nuncupata, ut eſt apud Strabonem, Stephanum, Pauſaniam [m]. Illam Philippus occupavit proditione Philiſtidis, Menippi, Socratis, Thoantis, & Agapæi, qui deinde Regis auſpiciis Tyrannidem in Cives ſuos exercuerunt. Reſiſtebat Euphræus quidam huic nequiſſimorum hominum molimini, commonebatque Populum, inſidias inſtrui libertati. At Proditores feliciori eloquentiâ purgarunt ſe ſe apud Concionem, atque Euphræum, ut perturbatorem publicæ tranquillitatis, in carcerem conjici obtinuerunt. Quæ dum ita geruntur, Philippus affuit cum claſſe. Plebs domeſtici ignara ſceleris mœnia tutatur; Proditores aditum in Urbem Regi patefaciunt. *Τωικαῦτα οἱ μὲν ἡμύνοντο, οἱ δ' προδίδοσαν. Τῆς δὲ πόλεως ὕστερος ἁλούσης αἰσχρῶς, καὶ κακῶς, οἱ μὲν ἄρχουσι, καὶ Τυραννοῦσι, τοὺς τότε σώζοντας αὐτοὺς, καὶ τὴν Εὐφραῖον, ἑτοίμως ὄντας ὑπὲρ τῶν πολιτῶν παθεῖν, τοὺς μὲν ἐκβαλόντες, τοὺς δ' ἀποκτείναντες, ὁ δ' Εὐφραῖος ἐκεῖνος ἀπέσφαξεν ἑαυτὸν, ἔργῳ μαρτυρήσας, ὅτι, καὶ δικαίως, καὶ καθαρῶς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ἀνθεῖτο Φιλίππῳ.* *Tunc illi ſe defendebant, iſti Urbem prodiderunt. Ita captâ nefariè, turpiterque Civitate iſti imperio potiuntur, Tyrannique ſunt; Qui autem, & Euphræus ipſe pro Civium ſalute, parati fuerant quodcumque pati, ejecti ſunt, aut occiſi. Euphræus quidem ſibi ipſe manus injecit, re confirmans, pro ſuis Civibus Philippo æquâ, purâque mente obſtitiſſe.* Rem ita narrat Demoſthenes [n]. Quando autem id geſtum fuerit cum nemo memoriæ hominum prodiderit, ideoque ſit conjecturæ locus, arbitror eveniſſe circa ann. 3. Olymp. 105., cum Rex ad Geraſtum acceſſit Eubœæ Promontorium, à quo non longè Oræum diſtabat; ut n. 73. Orationis primæ contra Philippum ſtuduimus non levibus argumentis evincere.

l *Demoſth. in Ariſtocr.*

m *Strabo lib. 10 Steph. de urb. Pauſ. in Achaic.*

n *Demoſth. Philip 4. aut valgo inſcribitur.*

16. Plures Erythras Stephanus recenſet, in Bœotia unam, in Locride alteram, tertiam in Cypro, quartam in Jonia; hæc autem nunc à Demoſthene memoratur.

17. Trierarchi Athenienſes, (quibus Reſpublica neceſſariam ornandis

navibus pecuniam, quanta sufficeret, non impertiebat, aliquando nullam), ut ejusdem pecuniæ damnum reficerent, piraticam per id temporis facere non dubitabant, antiquissimos Græcorum imitati, quibus prædonum ars nobilis, ac familiaris, fuit, ut est apud Thucydidem [a]: Οἱ γὰρ Ἕλληνες τὸ παλαιὸν, καὶ τῶν Βαρβάρων οἵ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ παραθαλασσίοις, καὶ ὅσοι νήσους εἶχον, ἐπειδὰν ὑρζαντο μᾶλλον περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτράποντο πρὸς λῃστείαν, ἡγεμόνων ἀνδρῶν ἐ τῶν δυνατάτων, κέρδους τῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα, καὶ τοῖς ἀδυνάτοις τροφῆς, καὶ προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστοις, καὶ κατὰ κώμας οἰκημένους, ὑρπαζον, καὶ τὸν πλεῖστον τῦ βίου ἐντεῦθεν ἐποιῦντο, οὐ ἔχοντός πω αἰσχύνην τόνδε τὸν ἔργον, φέροντος δ' τι δόξης μᾶλλον. Δηλοῦσι δ' τῶν τε ἠπειρωτῶν τινες ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν Ποιητῶν, τοῖς πύσεις τῶν κατιπλεόντων, πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες, εἰ λῃσταὶ εἰσι. Ὡς οὔτω ὦν οὐδὲ ὀνειδιζόντων τὸ ἔργον, οἷς τ' ἐπιμέλειαν ἦν εἰδέναι, οὐ νομιζόντων. *Græci enim antiquitus, & ii Barbarorum, qui maritimas Continentis oras, insulasque incolebant, postquam navibus transmissiones invicem frequentare cœperunt, ad piraticam se converterunt, seseque Duces exhibentes strenuis hominibus tum lucri causâ, tum victum egentibus comparandi. Diripiebant autem Urbes, quæcumque se se offerrent haud munitas, aut vicatim habitatas; atque ita plurimùm vitam traiiciebant; id opus nequaquam turpe, sed gloriosum potius existimantes. Cujus quidem rei id utique argumento est, quòd nunc etiam sunt aliqui in Continente, qui honori adscribunt in hoc ipsum opus incumbere; & quòd veteres Poetæ percontationes inducunt Navigantibus factas, piratæ ne sint; veluti ii, quibus hujusmodi fiunt interrogationes, nomen istud non dedignentur, nec turpe id munus existiment, quod summâ curâ callere studeant.* Atqui hoc tempore non tantùm Athenienses, sed alii quoque privato nomine latrociniis mare infestum habebant, & ab Insularum miseris habitatoribus pecuniam corradebant. Hos inter [b] Dejarem, Deipyrum, Polyphontem, aliàs à nobis memoratos Æschines nuncupat, οἳ τὰς μὲ ταλαντώρυς πεντήκοντα καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐξήκοντα τάλαντα εἰσέφερον φυτάξω, καὶ τὴν τ' τὰ πλοῖα, καὶ τὰς Ἑλλήνιδας ἐκ τῆς κοινῆς θαλάττης. *Qui sexagies talentûm quotannis à miseris Insularum incolis tributum exigebant; naves, græcosque homines in mari, quod commune est, deprædabantur.* Hujusmodi ærumnis audio nunc quoque Græcos affligi.

[a] *Thucyd. lib. 1.*

18. Pro Paralo navi Sacra repete nu. 74. Orat. 1. contra Philippum. Hoc loco pro jussis Populi, quæ Paralus deferebat, accipitur κατὰ χρῆμα.

19. Chares frequenter adeo nobis in sermonem venit, ut quicquid splendidius gessit in bello, quicquid illi in Republica magis accidit memorabile, jamdiu annotare præoccupaverimus. Id solùm addimus, hunc tot præclarissimorum Imperatorum, qui per ea tempora Athenienses præsidio, atque ornamento fuerunt, postremum fuisse, datumque ipsi exercitum, qui in ultima adversus Philippum expeditione ad Cheronæam profligatus Græcorum libertati funus attulit. Is autem Chares nequaquam fuit, qui cum reliquis ducibus strenuitate, rebusque gestis comparari posset.

Dio-

Diodorum, prælium illud mandantem hominum memoriæ lubeat audire: *παρὰ δ' τοῖς Ἀθηναίοις οἱ μὲ ἀγαθώτατοι τῶν στρατηγῶν ἐτετελευτήκεσαν, Ἰφικράτης, καὶ Χαβρίας, ἔτι δ' Τιμόθεος. Τῶν δ' ὑπολελειμμένων Χάρης ἀρετῇ μὲν ἦν διάφορος τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν κατὰ τὴν ἐν τῷ στρατηγεῖν ἐνέργειαν, καὶ βουλήν. Apud Athenienses præstantissimi Imperatorum fato cesserant, Iphicrates, Chabrias, Timotheus quoque. Reliquorum princeps Chares, strenuitate, & consilio nihil à vulgari milite distabat.*

20. Aristophontem istum ut versutum describit Demosthenes[p]. Quamobrem sæpius accusatus numquam pœnam subiit, ut ait Ulpianus[q]. Eumdem esse, atq; Aristhophontem illum Azenienſem facilè reputo, de quo sic Æschines[r]: *Ἐτόλμα δ' ἐν ὑμῖν ποτὲ σεμνύνεσθαι Ἀριστοφῶν ἐκεῖνος ὁ Ἀζηνιεὺς λέγων, ὅτι γραφὰς παρανόμων πέφευγεν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε. Ausus est apud nos aliquando gloriari Aristophon ille Azenienſis, se ut legum violatorem quinquies, ac septuagies accusatum, Judicium effugisse.*

p *Demosth. adv Zenotemidem.*
q *Ulp in exord Orat. de Corona.*
r *Æsch. adv. Ctesiph.*

21. Quis hic non videt populi mores æquè ferocis, si nihil sit, quod ejus iracundiam retardet, ac timidi, si quidpiam obsistat. Id græca, Romanaque historia magnis docet exemplis, quæ si in medium proferem, notam otioſi hominis non effugerem.

22. De ea loquitur expeditione, quam Philippus in Thraciam suscepit a. 4. O. 106., & quam nos quoque descripsimus n. 3., & 8. Olynthiacæ tertiæ. Tunc enim ille è vulnere ægrotavit, hymem procul à Macedonia traduxit, & si tempus computare velimus, quo ipsum horrida tempestas anni, morbus, obsidiones detinuerunt, fortasse decem mensesnon superabit.

23. Eubœa dum domesticis discordiis lacerabatur, occasionem dedit Philippo eas confovendi, in suamque trahendi utilitatem. Ad hanc igitur Insulam serò quidem, sed tandem cogitationem adjecit, missisque Classibus, & exercitu factionum alteram, quam sibi obnoxiam habebat, confirmavit; alteram oppressit, atque ita Civitatibus libertatem eripuit, easque in sua retinuit potestate Athenienses irretiti metu, atque otio nec Regem ab hoc facinore coercuerunt, ut olim Thebanos; nec Insulam in pristinum statum, dignitatemque restituerunt, dejiciendis Tyrannis, cunctisque aliis, qui Macedonis partem sequebantur, dum ipse nullum sociis auxilium summittere potuisset, Thracico bello, atque anni tempore impeditus. Hujus negligentiæ meritò redargui posse Cives suos, & nullo pacto excusari dicit Demosthenes.

24. Duos istos à Philippo in Eubœa constitutos Tyrannos nomine vocat Orator noster in Or. de Cor., & alibi: *καθιστὰς ἐν μὲ Ὠρεῷ Φιλιστίδην Τύραννον, ἐν δ' Ἐρετρίᾳ Κλείταρχον. Constituit*, inquit, Philippus *Orei Philistidem Tyrannum, Eretriæ Clitarchum.* Quo pacto autem illos constituit, de Philistide diximus superiori nu. 15. De Clitarcho ea prius repetenda sunt, quæ n. 4. Orat. de Pace attulimus; deinde facili conjecturâ existimari potest, Clitarchum ipsum, qui prius à Plutarcho æmulo suo Athenienſium Copiis instructo dejectus, oppressusque fuerat, ad Philippum confugisse, ejusque ope Imperium in Cives adeptum esse. Quæ

cum ita ſe habeant, primo ſtatim aſpectu hæc Demoſthenis ſententia palam eſt. Siquidem Eretria, ut mox dicemus, è regione Atticæ ſita eſt; Oræum in conſpectu Sciathi, quæ inſula Athenienſium erat. Igitur duos ille Tyrannos oppoſuit, atque imminere voluit duobus iſtis Reipublicæ locis, Atticæ nimirum provinciæ, & Sciatho. Sic enim illud *oppreſſit* accipiendum eſt.

Nunc aliqua de ipſa Eretria dicamus, fuit hæc Urbs Metropolis altera Eubœæ, ante belli Trojani tempus ab Athenienſibus condita, ut habet Euſthatius *f* ἀμφότεραι (Χάλκις, καὶ Ἐρετρία) πρὸ τῶν τρωϊκῶν ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκτίσθησαν. *Utraque* (Chalcis, & Eretria) *ante Trojana tempora ab Athenienſibus conſtructa*. Nomen obtinuit ab Eretria Urbe Atticæ, unde fortaſſe major Conditorum pars advenit. Prius appellabatur Arotria, & Melantides. Non parùm initiò viribus valuit, nam & tria Peditum millia ſub Signis habuit, Equites ſexcentos, ſexaginta Currus, tenuitque Andriam, Tenedum, Chium nobiles inſulas, ſi Straboni fides habeatur *g*. Maximas olim geſſit inimicitias adverſus Chalcidenſes, idque bellum reliquos Græcos in alterutram partem traxit, ut eſt apud Thucydidem *h*: ἃ γὰρ ξυνεστήκεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις αἱ ὑπήκοοι, αἱδ' αὖτε ἀπὸ τῆς ἴσης κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο, κατ' ἀλλήλας ὃ μᾶλλον ὁρμῶντο αἱ ἀσυγκίτους ἐπολέμουν. Μάλιστα δ' ἐς τὸν πάλαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον Χαλκιδέων, καὶ Ἐρετριέων, καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἑκατέρων ἔστη. *Nec enim contra maximas Civitates reliquæ ſubjectæ Urbes arma ferebant; non communi fœdere conjunctæ vires conſociabant, ſed ipſi potius Finitimi bellum inter ſe gerebant. Verùm dum viguit antiquum bellum inter Chalcidenſes, & Eretrienſes, quicquid reliquum fuit Græcorum, plurimùm cum alterutra parte armorum ſocietatem copulavit*. Deinde incenſa, vaſtataque eſt à Darii Aſiæ Regis exercitu, cum Perſarum primus contra ipſam Eretriam, Athenaſque ſexcenta bellatorum millia, ut alibi diximus, in Græciam tranſmiſit. Dum enim ſextum jam diem fortiter obſidionem ſuſtineret, Euphorbus Alcimachi, & Pylargus Cynei, nequiſſimi Cives, portas hoſtibus, aditum infinitis malis aperuerunt *x*. Demum totius Inſulæ fortunam ſequuta eſt, cum quoad externos Dominos, tum quoad fatalem quamdam in unaquaque Civitate Civium diſcordiam, atque è diſcordia Tyrannidem.

25. Eutycrates, & Laſthenes Cives Olynthi jam ante obſeſſam Civitatem muneribus capti, Philippo ſe devoverant. Siquidem, ut nos pridem ex Demoſthene annotavimus, Euthycrates armenta bovum acceperat, alter trabes ad contignandas ædes. Rex igitur occaſionem nactus, quòd ſupremum gererent Magiſtratum, ingenti pecuniæ dono eos arctiùs obſtrinxit, ad prodendamque Patriam ſuaſit *y*. Urbe captâ, dirutâque, eos primùm aliquantulùm in honore habuit, deinde omnibus injuriis affecit; nam Auguſti dictum numquam non verum eſt: *proditionem amo, proditorem odi*. Cujus rei luculentiſſimum teſtem adhibeo Demoſthenem *z*, qui de Olynthiis hiſce nebulonibus, ac de aliis quibuſdam ſic loquitur: τῆς δ' προεστηκυίας καὶ τἄλλα, πλὴν ἑαυτῆς, ἀνιμένους πωλεῖν, φράτερας ἑαυ-

f Euſth. ad Iliad. C.

g Strabo lib. 9.

h Thucyd. lib. 1.

x Herod. in Erat. Pauſ. in Achaic. 1.

y Demoſth. Philip. 1. Diod. lib. 16

z Demoſth. de Cor.

ἑαυτοὺς πεφρακόσιν ἠδήδαι. Αντὶ γὰρ φίλων, καὶ ξένων, ἅτε τότε ὠνομάζοντο νῦν καὶ ἐδορυδόκουν, νῦν κόλακες, καὶ θεοῖς ἐχθροὶ, καὶ τἄλλα ἃ προσήκει, πάντα ἀκούσιν &c. Σκοπεῖτε δ. Καὶ γὰρ εἰ παρελήλυθεν ὁ τῆς πραγμάτων καιρὸς, ὁ τῆ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὐφρονοῦσι. Μέχρι τότε Λάσθης φίλος ὠνομάζετο Φιλίππου, ἕως ἀπώλεσε Θήβας. Μέχρι τότε Εὐδικος, καὶ Σίμος οἱ Δαρισαῖοι, ἕως Θετταλίαν ὑπὸ Φιλίππου ἐποίησαν. Εἶτ' ἐλαυνομένων, καὶ ὑβριζομένων, καὶ τὰ κακὰ ἔχειν παρόντων, πᾶσα διαμένει μετὰ γέγονε προδοσία. *Magiſtratus autem, qui cætera quidem, non ſe ipſi vendere putabant, nunc intelligunt ſe ſe priori loco vendidiſſe. Nunc enim non hoſpites, & amicos, quo vocabantur nomine, cum muneribus afficiebantur; ſed adulatores, Deorum hoſtes, aliiſque omnibus, ut meriti ſunt, maledictis appellare ſe audiunt &c. Mentem profectò advertite. Quamvis enim rerum occaſio præteriit, attamen diſcendi ſapientibus ſemper adeſt. Eò uſque Laſthenes Philippi amicus nuncupatus eſt, quoad Olynthum prodit. Eò uſque Timolaus, quoad Thebas. Eò uſque Eudicus, Simuſque Lariſſæi, quoad Theſſaliam. Deinde quamquam ejecti, injuriis onerati, nulliſque non malis affecti fuerint, univerſus tamen terrarum Orbis proditoribus inundatur.* Denique adverſus eoſdem Euthycratem, Laſthenemque ab Athenienſibus decretum eſt, in quocumque Reipublicæ loco reperirentur, gladio perimendos.

26. Maſtira, Dronghilos, Cabyles, fuerunt ignobiles in Thracia Urbes, à Demoſthene ſæpius per contemptum uſurpatæ, veluti Philippus in iis occupandis tempus, atque operam perderet. Cabylem ſolùm ab Hiſtoricorum aliquo, & à Geographis memoratam vidi, diſtabatque triginta millia paſſuum ab oſtio ponti Euxini, ut eſt apud Stephanum [a].

27. Plura hoc numero ſe ſe nobis offerunt expendenda, quæ, ſequuti Demoſthenis ordinem dicendo peragrabimus, ac primùm de Portubus Athenienſium. Tres igitur præcipuos in Attica habuerunt. Phalerum, quo utebantur vel antequam Theſeus Atticos Populos Athenis congregaret, & unde ipſe in Cretam ſolvit, pœnas à Minoe Rege ob neci datum Androgeum repetiturus [b]. Munichiam, quæ navibus deinde frequentari cepta eſt. Ac Piræum, quo Themiſtocles Navalia, & omne nauticum robur tranſtulit, ut n. 10. ſuperioris Orationis dictum eſt. De reliquis Portubus, quos certum eſt plures habuiſſe extra provinciam Atticam, nullus hìc, arbitror, ſermo ſit.

Argenti fodinæ Athenienſium jacebant ad Laurium montem [c], paulo plus quinquaginta ſtadiis procul à Megara [d]. Xenophon antiquiſſimas fuiſſe tradit, atque inhexauſtas, quantumcumque Operæ ex ipſis effoderent; hinc autem augurabatur, numquam deſituras [e]. Verùm jam olim Pauſaniæ tempore exaruiſſe, ipſius teſtimonio palam eſt. Sic enim ſcribit [f]: πλέοντι δ' ἐς τὸ πρόσω Λαυρεών τε ἐστὶ, ἔνθά ποτε Ἀθηναίοις ἦν ἀργύρου μέταλλα. *Ultra naviganti Laurium eſt, ubi olim Athenienſibus erant argenti fodinæ.* Primùm nullus inde fructus Reipublicæ obveniebat, ſed Civium fuit, quicumque in eas vellet aut Operas mittere, aut ipſe ſuam impendere. Deinde Themiſtoclis conſilio quarta, & vigeſima

pars

a *Steph. de urb. Polib. & Ptolemæus l. 3. c. 11 Plinius l. 4. c. 11. Strabo alique.*

b *Pauſ. in Attica.*

c *Thucyd. lib 2 Pauſ. in Attica.*

d *Xenoph. de Veſtigal.*

e *Ibidem.*

f *Pauſ. in At.*

pars Ærario pendebatur; ejuſque imponendæ occaſionem præbuit bellum adverſus Æginetas [g]. Familiæ illuc deductæ obolum quotidie Dominis dare in ſingulos ſervos, ſibique deinceps omnia providere mos invaluit. In iis autem vel mille homines habuiſſe Niciam Nicerati filium; ſexcentos Hipponicum ab eodem Xenophonte [h] commonemur.

Quatuor fuerunt Athenis pecuniarum fontes, unde opes publicæ dimanabant, τέλη, εἰσφοραὶ, φόροι, τιμήματα. Τέλη *Vectigalia*, quæ Portoriis, ſcripturâ, fodinis, continebantur. Portorii nomine Ἐπώνιοι *Collectores* decimam è quibuſdam mercibus, ex aliis quinquageſimam exigebant [i]. Scripturæ; è publicorum nemorum conductione, quantum cum Publicanis conveniſſent [l]; ab Inquilinis etiam μετοίκιον colligebant, peculiare quoddam *tributum pro Domicilio*, quod Viris quotannis duodecim drachmarum erat, fœminis dimidium, ſed recenſito in publicis tabulis filio, Mater immunis evadebat, ut ex Plutarcho [m] arguitur. Eamdem penſitabant pecuniam ſervi manumiſſi. Meretrices pariter infamis lucri partem Collectoribus dabant, ut Æſchines tradit in Orat. contra Timarchum. Εἰσφοραὶ *Collationes extraordinariæ*, quæ Senatus, ac Populi decreto, habitâ cenſus ratione Civibus indicebantur, dum aliquâ Ærarii difficultate Reſpublica laboraret. Harum frequens ſit mentio à Demoſthene, aliiſque [n], & nos nonnihil eas diligenter expendimus n. 24. Orat. de Claſſibus. Τιμήματα *Multæ*, quæ ob crimina perſolvebantur; quarum, pars decima Minervæ ſacra erat, quinquageſima Eponymis, aliiſque Diis [o]. Ex hujuſmodi primo, ac tertio pecuniarum capitibus centies, ac tricies talentùm olim in publicas accepti tabulas relatum fuiſſe, ſuoque tempore quadringenties, Demoſthenes memoriæ hominum ſic prodidit [p]. Ἦν ποτ' ἐν πόλει παρ' ἡμῖν, ὅτ' ἐπρόσοδοι τῇ πόλει τάλαντα ὑπὲρ τριάκοντα, καὶ ἑκατόν. Καὶ οὐδὲν ἦν τῶν τριηραρχεῖν δυναμένων οὐδὲ τῶν εἰσφέρειν, ὅτου μὴ πλεῖν τὰ καθήκοντα ἀφ' ἑαυτῷ ποιεῖν. Ὅτι χρήματα ἐν πορίῳ. Ἀλλὰ μὴν τριήρεις ἦσαν, καὶ χρήματα ἐγίγνετο, καὶ πάντα ἐποιοῦμεν τὰ δέοντα. Μετὰ ταῦτα ἡ τύχη, πολλῶν ποιοῦσα, πολλὰ πεποίηκε τὰ νυνὶ, καὶ τετρακόσια ἀντὶ τῶν ἑκατὸν ταλάντων προσήρχεται, οὐδενὸς οὐδὲν ζημιωθέντος τῶν ἰδίων ἐχόντων. *Non dia eſt cum è ſuis Vectigalibus non obvenirent Reipublicæ plusquam centum triginta talenta; omnes autem, qui poſſent Trierarchatum agere, aut dare tributum, ſponte ſuas partes explerent; ſiquidem pecunia è Publico non ſuppetebat. Attamen Triremes inſtructæ navigabant, non deerat ad ſumptus pecunia, & omnia, quæ opus forent, perficiebamus. Deinceps Fortunæ beneficio aucta ſunt vectigalia, & non amplius centum, ſed quadringentorum ſummam talentorum conficiunt, nullo divitum damno.* Remanet, ut περὶ τῶν φόρων, *de Sociorum tributis* loquamur. Ea, ut jam diximus, poſt confectum Xerſianum bellum, Ariſtide, & Themiſtocle ſuadentibus, ad commune præſidium quotannis conferre Athenienſium Socii conſtituerant; ſummaque quadringenties ſexagies Talentùm definita fuerat. Iſtud Ærarium Sociale, Deli poſitum, deinde Athenas deductum, & Pericle auctore ad ſexcenties auctum, mille demum tricenis conſtitit [q]; quamquam Æſchines [r] mille ſolùm, ac ducentis dicat.

[g] Plutarch. in vita Themiſtoclis.

[h] Xenoph. ut ſupra.

[i] Pollux lib. 8. Demoſth. in Lept.

[l] Demoſth. adv. Bubulidem.

[m] Plutar. in Phocionis vita.

[n] Demoſth. in his noſtris Orat. & in ea adv. Polycl. Thucyd. lib. 3.

[o] Pollux lib. 8.

[p] Demoſth. Philip. 4.

[q] Thucyd. lib. 1. Plutarch. in vita Liturg. Orat. in 1. decem Orat. [r] Æſch. de falſa legat.

dicat. Nos uno Plutarchi teſtimonio in vita Ariſtidis contenti erimus. Sic autem habet: ὡς γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον, ἔτος οἱ σύμμαχοι τὴν Ἀθηναίων τὸν ἐπ' Ἀριστείδου φόρον, εὐτυχίαν τινὰ τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζοντες ὕμνουν. Καὶ μᾶλλον μετ' ὀλίγον χρόνον διεπλατύνθησαν. Οὐ μὴν γὰρ Ἀριστείδης ἔταξεν, ἐᾶν εἰς ἑξακοσίους, καὶ τετρακοσίων ταλάντων λόγον. Τοῦτο δὲ Περικλῆς μὲν ἐπηύξησεν ὀλίγῳ δέον τὸ τρίτον μέρος. Ἑξακόσια γὰρ τάλαντα Θουκυδίδης φησὶν, ἀρχομένου τοῦ πολέμου προσοφείλειν τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς συμμαχίας. Περικλέους δ' ἀποθανόντος ἐπιτείναντες οἱ Δημαγωγοὶ κατὰ μικρὸν εἰς χιλίων, καὶ τριακοσίων ταλάντων περάλαιον ἀπήγαγον. *Ut enim Veteres vitam vivere Saturno Rege; eodem pacto Athenienſium Socii tributum ab Ariſtide conſtitutum, Græciæ felicitatem quandam appellantes celebrabant. Præſertim, cum non multo poſt tempore duplicatum fuerit. Ratio enim, qua illud ſtatuerat Ariſtides fuit ad quadringenties ſexagies talentum. Huic Pericles adjunxit tertiam ferè partem. Ait enim Thucydides initio belli* (Peloponneſiaci) *ſexcenties talentum à Sociis ob veniſſe Athenienſibus. Pericle autem vitâ functo, Plebejæ factionis Præſides paulatim ad mille tricenorum ſummam adduxerunt.* Quæ cum ita ſe habeant, compertum eſt, parum Athenis locupletatum Ærarium Vectigalibus; Sociorum tributis non ita parum; ſed ſuas maximas habuiſſe vires è Civium collationibus. In libera enim Civitate ſemper Reipublicæ paratum eſt quicquid obtinent Privati.

Denique ut nihil, quod hoc numero contineatur, non aliquâ luce perfundamus, non ab re Demoſthenem hoc loco panicum, & ſecale nuncupaſſe animadverti debet. Quippe indicare voluit, in qua Thraciæ parte Philippus tunc moraretur; in ea ſcilicet, ubi Populus ejuſmodi frugibus veſcebatur, quæ ſita erat ad Pontum Euxinum, ubi Xenophon quoque / Thraces Melinophagos, ideſt panicum edentes, collocat. / *Xenoph. de Cyri bitnor. exped. lib 7.*

28. Barathrum à ſimili vocat eam navium ſtationem, ubi Philippus hyemaverat, ob aeris gravitatem; habitâ ratione, ut vult Suidas ad Barathrum, locum Athenis reorum inſepultis cadaveribus malè olentem; at potius exiſtimo ad Barathrum Ægypti paludem, cujus meminit Diodorus lib. 16. Ita enim major ſe offert utriuſque loci ſimilitudo, & ob aerem inſalubrem, & ob ſtagnantes aquas, ubi Regem ad alicujus oſtium fluminis ſubduxiſſe naves putandum eſt.

29. Athenienſes bello feſſi, illectique otii dulcedine Philippum fœdifragum ferre maluerant, quàm hoſtem ſibi rurſus aſciſcere. Quamobrem ipſum (contra quàm promiſerat Æſchini, aliiſque falſæ illius legationis Oratoribus, qui ſæpius vel noſtro ſermone percrebuerunt) & Phocide vaſtatâ, & coacto in ordinem Cerſoblepte, & Thracia plurimùm occupatâ, & Cardianis auxilio ſuo confirmatis, ſilentio pertulerant. De quibus omnibus plura jam diximus, & aliqua poſtmodum erunt dicenda.

Eſſe qui belli occaſione depeculari Rempublicam velint. Numeri nota caret locus iſte. Satis autem eſt judicare, illum inter 29., & 30. reperiri. Athenis Philippi fautores, ne Reſpublica regiæ felicitatis curſum ſuis

ſuis viribus retardaret, Plebi ſuadebant, ideo privatos aliquos eſſe, qui conarentur ipſam ad bellum incendere, ut hujus occaſione publicas opes diriperent, atque ex Ærario diteſcerent. Hinc illud Æſchinis eſt [t]: ἐκλύετ' ὑμῖν ἐκ τῶ πολέμω ἀπὸ τῶν ὑμετέρων εἰσφορῶν, καὶ τῶν δημοσίων προσόδων. Νῦν δ' πέπαυται. *Bellum è veſtris vectigalibus, publiciſque pecuniis divitias aliquibus afferebat. Nunc autem hoc fructu carent.* Id autem verum eſſe nec ipſe Demoſthenes inficiatur. Dicit autem Ærarium cuſtodiendum eſſe diligentiùs, non deſerendam Reipublicæ curam, prætermiſſo bello. Profectò inveteraverat jampridem Athenis mos iſte pernicioſus Civitati, ut Chiriſophus Lacedæmonius Xenophonti [u] ſic obiicit: ἀλλὰ μὲν τοι ἔφη ὁ Χειρίσοφος, καὶ ἐγὼ ὑμᾶς ἀκούω τοὺς Ἀθηναίους δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὄντας δεινοὺς τοῦτο κατ' ἄλλους τοῦ κλέπτειν, καὶ τοὺς κρατίστους μὲν τοι μάλιστα, ὥσπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται. *At equidem, Xenophon inquit, audio vos Athenienſes ad furandum Ærario ſtrenuos eſſe, quamvis depeculatoribus magnum adſit periculum; ac præcipuè, qui inter vos optimi cenſentur eos maximè furari. Nam vos putatis eos cæteris præſtantiores eſſe, qui Magiſtratus gerunt.* Æſchines [x] idem habet.

30. Hujus loci explicatio petenda eſt ab ipſo Demoſthene [y], qui, ut ſe res habuit, narrat his verbis in Philippica tertia, ut vulgò fertur. Καὶ τὰ τελευταῖα τοῖς τελευτῶσι Ὠρείταις τοιοῦσι, ἐπισκηψόμενος ἦν, τοὺς στρατιώτας πεισομένους κατ' ἐκεῖνον. Πιθανὸν γὰρ αὐτὸν ὡς τοῦτο, καὶ τασιάζοντι ἐν αὐτοῖς. Συμμάχων δ' εἶναι, καὶ φίλων ἀληθινῶν ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς παρεῖναι. *Demum dixit miſeris biſce Oritis, ſe officium ipſis perſoluturum, benevolentiâ adductum milites miſiſſe. Siquidem intelligere, malum ſibi invicem inferre, ac tumultuari. Eſſe autem Sociorum, qui verè amicitiam colant, hujuſmodi occaſionibus non deeſſe.* Ita verò urbem præſidio tenuit, atque occupavit. Cætera ejuſdem Urbis jam retulimus ſuperiori n. 15.

31. Id ſatis explicatum eſt n. 15. Olynthiacæ primæ.

32. Non ſemel de Olyntho proditâ, ſermo à nobis agitatus eſt; nam & n. 19. Olynth. 3., & proximo n. 25. quicquid ad hanc rem pertineret, enucleare conati ſumus. Modò remanet, ut quidpiam de hujuſmodi Philippi dolo renuntiemus. At cum ſolùm à Demoſthene indicetur, & rem geſtam nemo alius literis conſignaverit, conjecturis utendum eſt. Puto igitur Regem Proditoribus fretum, quos, ut diximus, Olynthi fovebat, cum paucis Copiis ad Urbem acceſſiſſe, ne ignaro proditionis populo ſuſpicionem moveret, & improviſò apertis portis in eam ingrederetur. Audio enim tunc temporis Plebem, nefariis Civibus ſuadentibus, ita de Philippo bene, ac luculenter exiſtimaſſe, ut qui eum veluti inſidioſum traducebant, expulſi fuerint. Ἤκουσα ἐν Ὀλύνθῳ, Demoſthenis [z] teſtimonium adduco, τῶν ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς περὶ τὰ Φίλιππα φρονούντων, καὶ παντ' ὑπηρετούντων ἐκείνῳ. Τοῖς δ' ὑπὲρ τὰ βέλτιστα, καὶ ὅπως μὴ δουλεύσουσι οἱ πολῖται, φρόντιστοντες. Πότερον δ' τὴν πατρίδα ἀπώλεσαν; ἢ πότερον τὰς ἱππίας προύδοσαν, ἃς προδοθείσας Ὀλύνθος ἀπώλετο; οἱ τὰ Φιλίππου φρονοῦντες, καὶ ὅτ' ἦν ἡ πόλις, τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας συνεφαντοῦντες, καὶ διαβαλλόντες οὗτος, ὥστε τὸν γε Ἀπολλονίδην καὶ ἐκβαλεῖν ὁ τῶν Ολυνθίων ἐπῄδη. *Habebant Olynthi Magiſtratum aliqui Philippo*

t Æſch. de falſa legat.

u Xenoph. de Cyri minor exped. lib 4.

x Æſch. de de falſa legat.

y Demoſth. in Philip. 3.

z Demoſth. Philip. 4.

lippo inſervientes, eique operam præbentes ſuam. Erant alii, qui optimas partes ſequuti curabant maximè, ut Cives eximerent à ſervitute. Qui nam illorum Patriæ perniciem attulerunt? an quī equites prodiderunt, eāque proditione de Olyntho actum fuit? Seu qui pro Philippo faciebant, atque alios calumniabantur, qui ut ſtaret Civitas optimè conſulebant? Ita verò iſtos calumniabantur, ut Olynthiorum Populo perſuaſerint, Apollonidem exilio perdere. Cum autem dolo Urbem capere nequaquam Regi è ſententia ſucceſſiſſet, arbitror omnem ad ſe exercitum tunc venire juſſiſſe, & dum illum expectat, Olynthios blandis amicitiæ verbis detinuiſſe, ut ait Orator hoc loco. Copiis advectis, amotâque ſimulatione, hunc ad ipſos acerbiſſimum nuntium miſit, ὅτι δεῖ δυοῖν θάτερον, οἱ ἐκείνους ἐν Ὀλύνθῳ μὴ οἰκεῖν, ἢ αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ, *Duorum alterutrum eſſe oportere, aut illos Olyntho diſcedere, aut ſe ex Macedonia* [a].

a *Demoſth. Philip. 1.*

33. Locus iſte nos admonet, ipſaque res, quæ nunc à Demoſthene ſummâ expenditur eloquentiâ, ut aliqua dicamus de fatali quadam incuria, qua non ſolùm Athenæ, ſed unaquæque ſplendidior Civitas nobiliores Cives muneribus captos haudquaquam coercuit libertatem prodere, ac Philippo dare operam ſuam. Qua quidem in re non minùs ille induſtrius fuit ad Proditores exquirendos, quàm iſti ad ſe Regis voluntati tradendos. Jucundum erit id ipſum vehementiſſimè objurgantem Demoſthenem audire. Ὃ δ' πολλῶν. ait [b], ὄντων, ᾧ μεγάλων, ἐφ' οἷς ἐκείνοις ἐπῆρχεταί μοι παῤῥησιάζεσθαι, μέγιστον ἡγοῦμαι, ἂν οἷόπερ γράψω πρὸς ὑμᾶς. Ὅτι ἐν ἅπασι τῷ αἰῶνι σφῶν μνημονεύονται ἄνθρωποι δυνατὰ γεγενημένοι Φιλίππου, καὶ δι' ὁμιλίας πεῖσαι προσῆκεν οὕτω τὸν τῶν ὡς βέλοιτο, ᾧ διαθεῖναι χρήμασι τὰς ἐν ἑκάστῃ σφῶν Ἑλληνίδων πόλεων γνωρίμους. Ἐγὼ μόνος ἀδεὴς τούτων ἠττήθην. *Id autem, cum multa, maximaque habeam, quæ meo jure liberè proferre poſſum, quodque omnium ampliſſimum judico, ſcribere ad vos non dubito. Quod ſcilicet, cum nemo cunctorum hominum, qui ab omni ævo memoriæ proditi fuerint, Philippo ſolertior extiterit ad conciliandas ſibi ſermonis humanitate, ac blanditiis, quantùm vellet, Mortalium voluntates, aut felicior ad corrumpendos muneribus in unaquaque græcarum Urbium Cives nobiliores, ſolus ego neutrā iſtarum artium victus fuerim.* Quantùm verò in iiſdem artibus profecerit Rex, ita nobis exponit [c]: νόσημα γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ᾧ χαλεπὸν, ᾧ πολλῆς τινος εὐτυχίας, ᾧ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δέομενον. Οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμώτατοι, ᾧ προεστάναι σφῶν κοινῶν ἀξιούμενοι σφῶν αὐτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς, ἀνθαίρετον αὑτοῖς ἐπάγονται δουλείαν, Φιλίππῳ ξενίαν, ᾧ ἑταιρείαν, ᾧ φιλίαν, ᾧ τοιοῦθ' ὑποκορίζονται. Οἱ δ' λοιποὶ, ᾧ τὰ πύργια ἅττα κατ' ἔτος ἐν ἑκάστῃ σφῶν πόλεων, ὃς δεῖ τούτοις κολάζειν, ᾧ παραχρῆμα ἀποκτιννύναι, τούτου ἀπίχυτι τῷ; τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὅτι θαυμάζουσι, ᾧ ζηλοῦσι, ᾧ βούλοιτ' ἂν αὐτὸς ἕκαστος τούτοις εἶναι. Καὶ τοι τινὶ τὸ πρᾶγμα, ᾧ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα, Θετταλῶν μέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέχρι μὲν ἐχθὲς ᾧ πρώην τὴν ἡγεμονίαν, ᾧ τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπολωλέκει. Νῦν δ' ἤδη ᾧ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται &c. Ὡς βαδίζων γε κύκλῳ, ᾧ δ' ὀρθοῦ ἑστηλίλυθεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ νόσημα τοῦτο. *Peſtis enim, Athenienſes, in Græciam irruit gravis, quæque veſtram curam, multamque poſtulet, ut comprimatur*

b *Demoſth. in epiſt.*

c *Idem de falſa legat.*

felicitatem. Nobiliores enim in ſingulis Civitatibus, quique præeſſe Reipublicæ digniores exiſtimantur, propriæ libertatis proditores, ſponte miſeri in ſervitutem ruunt, Philippo ſublandientes propter conjunctam cum illo familiaritatem, hoſpitium, neceſſitudinem. Reliqui verò, & quicumque in ſingulis Urbibus Magiſtratum gerunt, quorum eſſet, eos pœnis coercere, ac ſtatim interficere, tantùm abeſt, ut quidpiam agant hujuſmodi, quin potius illos admirantur, beatos prædicant, cum ipſiſque ſtatum ſuum commutare velint, Et ſanè iſthæc agendi ratio, iſtaque tales homines imitandi deſideria, cum nuper Theſſalorum principatum, communemque auctoritatem profligaverint, nunc jam ipſis libertatem adimunt &c. Igitur peſtis iſta, cum circùm regiones iſtas peragraverit, huc etiam, Athenienſes, appulit. Neque verò præcipuorum Proditorum nomina tacere voluit, ut in quos legum acerbitatem revocare non potuiſſet, ſaltem communi odio Poſterorum inureret. Sic igitur refert [d]: Τοὺς δούλους ἐπέπεσαν, Θετταλοῖς Δάοχος, Κινέας, Θρασύδαιος. Ἀρκάδας Κερκιδᾶς, Ἱερώνυμος, Εὐκαλπίδας. Ἀργείους Μόρτις, τελάδαμος, Μνασέας. Ἠλείους Ἐυξίθεος, Κλεότιμος, Ἀρισταίχμος. Μεσσηνίους οἱ Φλιάδου τοῦ Θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες, Νέων, & Θρασύλοχος. Σικυωνίους Ἀρίστρατος, Ἐπιχάρης. Κορινθίους Δείναρχος, Δημάρατος. Μεγαρέας Πτεόδωρος, Ἔλιξος, Περίλαος. Θηβαίους Τιμόλαος, Θεογείτων, Ἀνημοίτας. Εὐβοέας Ἵππαρχος, Κλείταρχος, Σωσίστρατος. Ἐπιλέλειπε με λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ τῶν προδοτῶν ὀνόματα. *Quoad in ſervitutem Theſſalos redegerunt Daochus, Cineas, Thraſidæus; Arcadas Cercides, Jeronymus, Eucalpides; Argivos Myrtes, Teladamus, Mnaſeas, Elienſes Euxithcus, Cleotimus, Ariſtachmus; Meſſenios, Phliadi Diis inviſi filii Neon, & Thraſylochus; Sicionios Ariſtratus, Epicharcs; Corinthios Dinarchus, Demaratus; Megarenſes Ptæodorus, Elixus, Perilaus; Thebanos Timolaus, Theogiton, Anemætas. Eubœenſes Ipparchus, Clitarchus, Soſiſtratus. Dies me deficeret Proditorum nomina recenſentem.* Quamquam Polybius [e] Demoſtheni dicam impingit propter inuſtam proditionis notam iis iiſdem totius tunc Græciæ celeberrimis viris, excuſatque præſertim Cercidem, Jeronymum, Eucalpidem Arcadas, Neonem, Traſylochumque Meſſenios, quod Philippi ſocietatem ſint amplexi, non ut Cives opprimerent, ſed ut Patriam à Lacedæmoniis tuerentur. At pietati, ſuæque in Cives benevolentiæ tribuendum eſt, Polybium Megapolitam ab Arcadibus ſuis hanc infamiam depellere ſtuduiſſe. Cæterùm res erat apud Græcos certiſſima, famaque per hominum ora ad Pauſaniæ [f] uſque tempora permanaverat, unam à proditione ſe immunem ſervaſſe Lacedæmonem, dum Philippus Amyntæ filius iter ad totius Græciæ imperium ſibi ſumma felicitate communivit. Quin & ipſum Philippum in hac Proditorum comparandi ſibi felicitate ſeſe efferre conſueviſſe Diodorus his verbis tradit: καὶ χεημάτων πλήθος διαδοὺς τοῖς ἐν ταῖς πόλεσιν ἰσχύουσι, πολλοὺς ἔσχε προδότας τῆς πατρίδος. Καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος διὰ χρυσίου πολλὰς μᾶλλον, ἢ διὰ τῆς ὅπλων ἐυξήνεγκε τὴν ἰδίαν βασιλείαν. *Ingentibus pecuniis inter potentiores in qualibet Urbe diſtributis, multos habuit, qui Patriam ſuam prodiderunt. Ipſe verò palàm dicere non dubitabat, auro magis, quàm armis auctum regnum ſuum.*

[d] Demoſth. de Corona.

[e] Polybius in excerp.

[f] Pauſ. in Achaic.

34. In

34. In hoc argumento ſatis ſupra commorati ſumus n. 2., & 5. Olynthiacæ primæ, atque alibi.

35. Bœotia ab Oriente oppoſitam habet Eubœam interfluente Euripo, ab Occaſu Phocidem, à Borea Ægæum mare, Atticam à Meridie, ut deſcribit Euſthatius, qua tamen ex parte Corinthiacum quoque ſinum attingit. Τριθάλασσον *Trimarem* eam vocat Strabo, quoniam, ut opinor, diſtinguit geminos ſinus, quibus ab Eubœa ſeparatur, quamvis eos conjungat Euripus. Pluribus antea nominibus vocata eſt, Aonia ab Aone Rege Neptuni filio, Cadmeis à Cadmo, cui paruit, Meſapia, Ogigia, Bœotia demum à Bœoto ejuſdem Neptuni filio, qui ab eventu id nomen accepit, ut canit Euphorion apud Euſthatium.

Ὅφρα κε μαντίνοιτο μετ' ἴχνια Βοιωτοῖο
Τὸν ῥα Ποσειδάωνι δαμασσαμένη τέκεν Ἄρνη,
Βοιωτὸν δ' ἀνόμηνε. Τὸ γὰρ καλέσαντο Νομῆες,
Ὅτι ῥα πατρώοισι Βοῶν ἀπεδήκατο κέαρσιν.
Ut conſuleret cum filiis Bœoti,
Quem Neptuno ſubacta peperit Arne,
Ac Bœotum vocavit. Sic enim illum Paſtores dixerant,
Quippe paternis Boum ſtabulis reconditus eſt.

Alii, quos inter Caſtor, à Bove Bœotiam nuncupatam volunt, quo ducente Cadmus in hanc Regionem pervenit, ut eſt apud Ovidium[g]. [g] Ovid. Metam. l. 3.

Bos tibi, Phœbus ait, ſolis occurret in arvis,
Nullam paſſa jugum, curuique immunis aratri.
Hac duce carpe vias, & qua requieverit herbâ
Mœnia fac condas, Bœotiaque illa vocato.

Provincia totius Græciæ feraciſſima plures habuit Urbes, ſæpius jam à nobis memoratas, quarum [h] nobiliores, ſub Paucorum ſtatu degentes, ſuis legibus, ſuâque utentes libertate in communi totius Bœotiæ Conventu Rempublicam adminiſtrabant. Has undecim fuiſſe, ex illuſtri Thucydidis [i] loco ſatis apertè conjectare mihi videor. Narrat enim, cum in Bœotiam Athenienſes infeſta tuliſſent arma, ad eos eiiciendos Tanagræ Bœotiorum exercitum conveniſſe. [h] Thucyd. lib. 5. [i] Thucyd. lib. 4.

Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν ἦλθε πόλεων παρῆσαν, καὶ ἐδόκουν τοὺς Ἀθηναίους προσκωρῆσαι ἐπ' οἴκου, ἦλθε ἄλλων Βοιωταρχῶν, οἳ εἰσιν ἕνδεκα, ὁ ξυνεστηκὼς μάχεσθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἦν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσὶ, Παγώνδας ὁ Αἰολάδου Βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας ἦσαν αὐτῷ, βουλόμενος πολὺ μάχην ποιῆσαι ἔτι δὲ τοὺς Βοιωτοὺς ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τὸν ἀγῶνα ποιεῖσθαι, λέγων τοιάδε. Χρὴ μὲ, ὦ ἄνδρες Βοιωτοὶ, μηδ' εἰς ἐπίνοιαν τινὰ ὑμῶν ἐλθεῖν ἦλθε ἀρχόντων, ὡς οὐκ εἰκὸς Ἀθηναίους, ἢν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι καταλαβόμεν αὐτοὺς, διὰ μάχης ἐλθεῖν &c. *Et cum ex omnibus adeſſent Civitatibus, audiſſentque, Athenienſes Domum ſuam rediiſſe; cumque totius provinciæ Magiſtratus, qui undecim ſunt, non laudarent, pugnam adverſus illos, utpote qui jam diſceſſiſſent, inire; Pagondas Æoladi filius, qui cum Arianthide Lyſimachi filio pro Thebanis Magiſtratum gerebat, & qui tunc Præſes erat, cupiens prælium committi, Bœotos hortatus eſt, ut irent contra Athenienſes, manuſque con-*

conſerent, ita loquutus. Oporteret, Bœoti, noſtrûm nemini, qui Magiſtratum habemus, in mentem veniſſet, certamen cum Athenienſibus ineundum non eſſe, niſi illos in Bœotia comperiamus &c. Non tamen apud eoſdem Magiſtratus ſuprema fuit univerſæ gentis auctoritas; ſed, ut in omni Republica, ipſi erant publici conſilii principes, plurimâque præditi poteſtate; Imperii verò ſumma penes quatuor Senatus reperiebatur, ejuſdem Thucydidis[1] teſtimonio. Περὶ δὲ τὸν ὅρκους γενέσθαι, οἱ Βοιωτάρχαι ἐκείνοις τοῖς τέσσαρσι βουλαῖς ὥσπερ Βοιωτῶν ταῦτα, ἅπερ ἅπαν τὸ κῦρος ἔχουσι. Καὶ παρῆν γενέσθαι ὅρκους τοῖς πόλεσιν, ὅσαι βούλονται ἐφ' ὠφελείᾳ σφίσι ξυνωμοσίας. *Antequam verò fœdus cum Argivis ictum jurejurando confirmaretur, Bœotorum Magiſtratus de ipſo certiores fecerunt quatuor provinciæ Senatus, apud quos totum Imperium eſt, iiſque ſuaſerunt, ex ipſorum eſſe utilitate juramento ſe obſtringere cum quibuſcumque Civitatibus, quæ Societatem inire vellent.* Inter ipſos Bœotios præcipuo quodam Urbis ſplendore, dignitate, viribus Thebani eminebant, qui non aliis præſtare, ſed dominari cum vellent, ſæpius eorum libertatem convellere, ac labefactare ſtuduerunt, ut nos quoque pluribus in locis annotavimus. Tantùm verò in iiſdem Thebanis potuit iſtud imperandi univerſæ Bœotiæ deſiderium, ut eam pacem, quam Artaxerſe pacificatore Græcorum populi ſecum ipſi conſtabilierunt, ſoli Thebani repudiaverint. Quippe ejus conditione cautum fuerat, ut unaquæque Civitas ſuam teneret libertatem; Ipſi autem belli diſcrimem adire, quàm ſponte Bœotiæ cedere maluerunt. Διόπερ ἐκπεσόντες γενηθέντες ὥσπερ τὸ πρότερον, συνείχον τὴν Βοιωτίαν ἐν τῇ καθ' αὐτοὺς μιᾷ συντελείᾳ. *Quapropter à fœdere excluſi, Bœotiam, ut antea, ſibi tributariam retinebant*[m]. Variante igitur eorumdem fortunâ varia etiam fuit Provinciæ ſors, quoad Philippus paullo ante hujus Orationis tempus illam in ipſorum Thebanorum detulit poteſtatem, ut habet hoc loco Demoſthenes.

1 *Thucyd. lib. 5.*

m *a. 2. O. 101. a 1. O. 102. Diod. lib. 15 Xenoph de rebus Grac. lib. 5.*

36. Quid Macedo in ipſo pacis conſtabiliendæ articulo Athenienſibus facturum ſe promiſerit, & quòd promiſſis non ſteterit, ſatis, ſuperque n. 9. Orat. de Pace dictum eſt. Quare ad mercenarios Oratores, qui iſthic plurimùm divexantur, ſermonem deflectimus. Et primùm quidem mirari ſubit, Athenis tam facilè id crimen patratum fuiſſe, quum illud atrociſſimis legibus prohiberetur. Ἐπὶ δὲ τῶν δωροδοκούντων, ſunt Dinarchi verba[n] δύο μόνον τιμήματα πεποίηκασιν, ἢ θάνατον. Ἵνα ταύτης τυχὼν τῆς ζημίας ὁ λαβὼν παράδειγμα γένηται τοῖς ἄλλοις. Ἢ δεκαπλοῦν ὃ ἐξ ἀρχῆς λήμματος τὸ τίμημα τῶν δωρῶν, ἵνα μὴ λυσιτελὲς ᾖ τοῖς τοῦτο τολμῶσι ποιεῖν. *Contra homines verò in Republica donis corruptos duas pœnas conſtituerunt; aut Mortem, ut qui eâ multaretur, ſe aliis exemplum præberet; aut decuplam accepti muneris pecuniam, ut qui hanc accipere auſi forent, nullum inde fructum caperent utilitatis.* Deinde nihil Athenis turpius, nihil ſordidius mercenario Oratore, ſi Demoſthenem velimus[o] audire: εἶτα ὑμᾶς ἔροιτο, τί ποτ' ἐστὶν νομίζετε τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἐνδεῶς; ὅτι τοὺς γεωργοὺς, ὅτι τοὺς ἐμπόρους, οὔτε τοὺς ἐκ τῶν ἀργυρείων, οὔτε τῶν τεκτόνων οὐδένα ἂν εἴποτε. Ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ μισθῷ λέγειν, καὶ γράφειν εἰωθότας εἴποι τις. *Si quis vos inter-*

n *Dinarch. adv. Dem.*

o *Demoſth. adv Ariſtocr.*

interroget; quos viliſſimos in urbe putatis quorumlibet hominum; profectò nunquam Agricolas dicetis eſſe, non Mercatores, non Metallicos, non alios hujuſmodi; ſed eos, qui mercede conducti publicè dicunt, aut vendunt ſuffragia. Attamen jam olim invaluiſſe Athenis, ut in Reipublicæ adminiſtratione omnia propemodum donis fierent, Xenophontis teſtimonio certum, atque explorātum eſt. Λέγουσί τινες, inquit [p], ὡς τι ἀργύριον ἔχων πρόσιη πρὸς Βουλὴν ἢ Δῆμον, χρηματίσαι. Ἐγὼ δ' τούτοις ὁμολογῶ· καὶ γὰρ ἀπὸ χρημάτων πολλὰ διαπράττεσθαι Ἀθηναίοις, καὶ ὅτι γε πλείω διαπράττεσθαι, εἰ πλείους ἐπιδιδοῖεν ἀργύριον &c. *Sunt qui dicant, ſi quis argentum habens Senatum, aut Populum adeat, negotium ſuum confecturum. His, qui hæc dicunt, fateor ego multa confici Athenis datâ pecuniâ; plura quoque confici poſſe, ſi plures argentum darent &c.* Demoſthenis autem tempore quantùm ſerperet morbus iſte, quo maximè concutitur ſalus publica, non ſolùm hoc loco, ſed paſſim, & ubique vociferatur.

[p] Xenoph. de Rep. Athen.

Priuſquam ab hoc numero diſcedamus, occaſio libenter arripienda eſt, de Annonæ vilitate loquendi, quam paulò infra Demoſthenes ait Athenis tantam eſſe, ut omnes admirarentur, & meritò quidem, quippe in urbe, ſterili, exilique ſolo poſitâ. Frumento igitur Demoſthenis ætate pretium erat quinque drachmæ in ſingulos Medimnos, quæ menſura congruit cum Etruſcorum Sacco: εἰσαγαγόντες πλείους ἢ μυρίους μεδίμνους πυρῶν, διημετρήσαμεν ὑμῖν τῆς καθεστώσης τιμῆς πέντε δραχμῶν τὸν μέδιμνον. *Adductis pluſquam decem millibus Medimnorum frumenti, illud dimenſi ſumus conſtituto quinque Drachmarum pretio in quemlibet Medimnum,* ut Orator ait [q]. Ejus autem quotannis ad quadringenta Medimnorum millia, quod planè mirum, Athenas advehi, ejuſdem Demoſthenis [r] teſtimonio comprobatur: ἔστι γὰρ δῆτα τοῦθ', ὅτι πλείῳ ἢ ἁπάντων ἀνθρώπων ἡμεῖς ἐπισάττῳ σίτῳ χρώμεθα. Πρὸς τοίνυν ἅπαντα, τὸν ἐκ μὲν ἄλλων ἐμπορίων ἐφικνούμενον, ὁ ἐκ τοῦ Πόντου σῖτος εἰσπλέων ἐστὶν εἰκότως. Et infra: αἱ τοίνυν παρ' ἐκείνου δεῦρο ἀφικνούμεναι σίτου μυριάδες περὶ τετταράκοντα εἰσί. Καὶ τοῦτο ἐκ τῆς παρὰ τοῖς συνοφίλαξιν ἀπογραφῆς αὐ τις ἴδοι. *Id ſanè vobis compertum eſt, quòd nulla gens advecto frumento utitur adeo, ut nos utimur. Nam præter cætera, & præter ipſum frumentum, quod ex aliis Emporiis, & Ponto maximè hæc advehitur &c. Quæ igitur illinc ad nos perveniunt multa frumenti* Medimorum *millia, ſunt ad quadringenties millia. Id autem è ſcriptura penes horreorum Cuſtodes videri poteſt.* Vini tres Cotylæ uno venierunt obolo. Cotyla Sextarii dimidium, ſextarium ſexta erat Congii pars, Congium prope ad Cadum Etruſcum acceſſiſſe arbitror. Bos quinque drachmis Solonis ætate; ſingulæ Pecudes unâ tantùm, ut Plutarchus in ejuſdem Solonis vita literis conſignavit: Λύκον δ' τῷ κομίσαντι, πέντε δραχμὰς ἔδωκε. Λυκίδα δ', μίαν. Ὃν φησὶν ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος τὸ μὲν, Βοὸς εἶναι, τὸ δ', προβάτου τιμήν. *Lupum adducenti quinque drachmas dedit; Lupam verò, unam. Illud, pretium unius Bovis fuiſſe dicit Phalæreus Demetrius; alterum, Ovis.* Et quamvis Lyſias [s] affirmet Diogitonem, contra quem orat, agnum ſexdecim drachmis emiſſe in Baccanalibus; Id vel prodigè feciſſe, vel quadam jactan-

[q] Demoſth. in Phorm.

[r] Idem adverſus Lepſinem.

[s] Lyſias adv. Diogitonem.

ctantiâ prædicaſſe patet. Porcus denique Ariſtophanis tempore, tribus drachmis, ut ipſe in Comœdia de Pace Trygæum dicentem inducit.

Εἰς χοιρίδιόν μοι τῶν δύσεως τρεῖς δραχμάς.
Ad Porcellum commoda mihi tres drachmas.

Quæ quidem vilitas annonæ majori foret admirationi, niſi Aſiam eâ vel uberiori floruiſſe, ex ipſo colligerem Ariſtophane, cujus hæc ſunt in Acharnenſibus verba.

Ἐπεμψάμεθ' ὑμᾶς εἰς Βασιλέα τὸν μέγαν,
Μισθὸν φέροντας δύο δραχμὰς τὰς ἡμέρας
Ἐπ' Εὐθυμένους ἄρχοντος.
Miſimus vos ad magnum Regem,
Conſtitutâ duarum drachmarum quotidie mercede,
Cum Prætor fuit Euthymenes.

Quod ſi duæ drachmæ ſatis erant in dies Legatis ad ſe ſe, Comitatumque ſuum alendum, dum ad Perſarum Regem magnificè pro majeſtate Reipublicæ proficiſcerentur, pro fectò incredibili rerum omnium affluentiâ divitem Aſiam credere par eſt.

37. Hæc obita Trierarchi, Choragique munera, ſuaque in Rempublicam merita ob datam pecuniam, ac Cives aliquos ereptos è Macedonum ſervitute deſcribit Demoſthenes non uno in loco. Trierarchus enim fuiſſe dicit in Midiana, vix è pueris egreſſus. Ἐγὼ μὲν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐτριηράρχουν, εὐθὺς ἐκ παίδων ἐξελθών, ὅτι συμβαίνει ἡμῖν οἱ τριήραρχοι, τὰ ἀναλώματα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων, καὶ τὰς ναῦς ἐπληρώσαμεν αὐτοί. *Ego equidem per ea tempora Trierarchatum geſſi, ſtatim ac ſum è pueris egreſſus, duoque fuimus Trierarchi* (in ſingulas triremes), *omnem è propriis Laribus ſumptum attulimus, ipſaſque* noſtrâ pecuniâ *naves nautis implevimus.* Choragus autem, ſeu Ædilis, ita creatus fuiſſe refert in eadem Oratione: Ἐπειδὴ γὰρ οὐ παρεσκεύαστο Χορηγοῦ τῇ Πανδιονίδι φυλῇ τριττὸν ἔτος τοῦτο, παρῆσαν ὁ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τὸν ἄρχοντα ἐπιλαχόν ὁ νόμος τοῖς χορεύταις κελεύει, λόγων, καὶ λοιδορίας γιγνομένης, καὶ κατηγορούντος τοῦ μὲν ἄρχοντος ὡς ἐπιμελοῦντο τῆς φυλῆς, ὡς δ' ἐπιμελητῶν τοῦ ἄρχοντος, παρελθὼν ὑπεχόμην ἐγὼ χορηγήσειν ἰδιωτικῶς. *Cum enim hoc jam tertio anno Pandionia Tribus Ædilem ſuum non conſtituiſſet, & Concio adeſſet in qua lex jubet, Prætorem Tibicines pro ſingulis Coris ſortiri. Multi proinde ſermones fierent, adderentur convitia, atque invicem ſe ſe objurgarent Prætor, Tribuſque Curatores, ego ſponte me curaturum Ædilitatem promiſi.* Qua in Ædilitate, ut infra ſubiicit, εἰστίασα τὴν φυλὴν ἐγὼ, καὶ Παναθηναίοις κεχορήγησα, *Epulum Tribui dedi, Panathenæa curavi.* De collata verò in publicos uſus pecunia, eodem loco ſic loquitur: Ἡγεμὼν συμμορίας ὑμῖν ἐγενόμην ἐγὼ ἔτη δέκα εἰσφέρων &c. ὑμῖν τριήρη ἐπέδωκα. *Meæ princeps claſſis tributum vobis decem annos perſolvi &c. vobis triremem donavi.* Rurſus reficiendis Urbis mœnibus de ſuo quid impenderit, quidve ad Sacrificia, ex ipſo Athenienſium decreto[1] audiendum eſt: ἐπεὶ ἄρχόντος Εὐθυκλέους &c. Ἐπειδὴ Δημοσθένης Παιανιεὺς, γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν, ἐπισκευῆς, καὶ προ-

[1] *Demoſth. de Corona.*

προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα ἐπίδοσιν ταύτην τῷ Δήμῳ, ἢ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ καταστάσεις, ἐπίδοσιν τοῖς ἐν πάσαις τῶν φυλῶν διαρχικοῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, διδίχθη τῇ βουλῇ, ἢ τῷ Δήμῳ τῶν Ἀθηναίων ἐπαινέσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα, ἀρετῆς ἕνεκα, ἢ καλοκἀγαθίας, ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν Δῆμον τὸν Ἀθηναίων, ἢ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, ἢ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ Θεάτρῳ, Διονυσίοις, Τραγῳδοῖς καιναῖς. Τῆς δ' ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι τὸν Ἀγωνοθέτην. *Prætore Euthycle* &c. *Quòd Demosthenes Demosthenis filius Pæanienſis; dum refectionis mœnium Curator eſſet, in id opus è ſuo tria talenta impenderit, eaque Populo donaverit; rurſus Theatralibus ludis præfectus, in omnium Tribuum ludis centum minas dederit ad Sacrificia; viſum eſt Senatui, Populoque Athenienſi laudare Demosthenem Demosthenis filium, Pæanienſem, ob virtutem, ac bonitatem, qua ſemper erga Populum Athenienſem uſus eſt; ipſamque aureâ coronâ redimire. Coronam verò proclamari in Theatro, dum Bacchanalibus novæ aguntur Tragœdiæ. Proclamationis ab Agonum Præſide curam geri.* Denique Civium aliquot ſuâ pecuniâ ſe redemiſſe teſtatur in Orat. de falſa Legatione. Nam cum primò Legatus in Macedoniam perrexit, quibuſdam captivis Athenienſibus recepit ſe cum pretio rediturum, ut eos vinculis eximeret. Idcircò ſecundam obiiſſe Legationem dicit, ut fidem ſuam liberaret, nam ſine Legati munere tutò illuc ire non potuiſſet; Se verò promiſſa feciſſe, & Cives ſuâ ſervaſſe liberalitate, in eadem Oratione, ac non ſemel alibi gloriatur. Verùm Æſchines [a] hanc ipſam liberalitatem elevat, atque ita rem narrat. Ἐπορεύετο δ' λυσόμενος τοὺς αἰχμαλώτους, ὡς ἔφη, ἃ πρὸς ὑμᾶς ἀρτίως εἶπεν, εἰδὼς μὲν Φίλιππον ἐν τῷ πολέμῳ οὐδένα πώποτε Ἀθηναίων λύτρα πραξάμενον, ἅπαντα δ' τῶν ἐκείνου φίλων ἀπάντων, ὅτι καὶ τοὺς λοιποὺς, ἐὰν εἰρήνη γένηται, ἀφήσει. Πολλῶν δ' ἠτυχηκότων, τάλαντον φέρων, ἑνὸς ἀνδρὸς, οὐδὲ τοῦτο λίαν εὐπόρου, ἐκεῖνα λύτρα. *Ibat autem Servos, è vinculis diſſoluturus, ut dicebat, & nuper apud vos dixit; non ignarus, Philippum velle captos in bello Athenienſes nullo pretio dimittere; quin & ab ejus amicis certior factus, reliquos etiam, cum pax coaleſcat, libertati reſtituturum. Cum autem plures eſſent hujuſmodi preſſi calamitate, unum talentum attulit, vix unius hominis, nec admodum locupletis pretium.* Minus tamen Æſchini vehementer in æmulum concitato credendum eſt, quàm adeo inverecundum fuiſſe Demoſthenem, ut ſe in falſo beneficio apud Populum jactare auſus fuerit.

[a] *Æſch. de falſa legat.*

38. Timotheus Cononis filius, clariſſimus Athenienſium Dux in noſtrum ſermonem ſæpius incidit, ejuſque ſplendidiora facinora haud ſemel annotationibus iſtis ornamentum præbuere. Compendiò nunc aſſerimus, quæ de illo refert Cornelius Nepos [x]. *Hic à Patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus. Fuit enim diſertus, impiger, laborioſus, rei militaris peritus, neque minus regendæ Civitatis. Multa hujus ſunt præclara facta, ſed hæc maximè illuſtria. Olynthios, & Byzantios bello ſubegit; Samum cepit, in qua oppugnanda ſuperiori bello Athenienſes mille ducenta talenta conſumpſerant. Hanc ille ſive ulla publica impenſa Populo reſtituit. Adverſus Cotyn bella geſſit ab eoque mille ducenta*

[x] *Corn. Nepos vita Timoth.*

centa talenta prædæ in publicum detulit. Cyzicum obſidione liberavit; Ariobarzani ſimul cum Ageſilao auxilio profectus eſt, à quo cum Laco pecuniam numeratam accepiſſet, ille Cives ſuos agro, atque Urbibus augeri maluit, quàm id ſumere, cujus partem Domum ſuam ferre poſſet. Itaque accepit Erichthonem, & Seſtum &c. Corcyram ſub imperium Athenienſium redegit &c., quæ victoria tantæ fuit Athenis lætitiæ, ut tum primùm aræ Paci publicæ ſint factæ, eique Deæ pulvinar ſit inſtitutum. Cives, laudis ut memoria maneret, Timotheo publicè ſtatuam in Foro poſuerunt, qui bonos huic uni ante hoc tempus contigit, ut cum Patri Populus ſtatuam poſuiſſet, Filio quoque daret &c. Propter Charetis accuſationem &c. à Populo centum talentis multatus (quod pecuniam à Chiis, & Rhodiis accepiſſet, ſi Dinarcho in Oratione contra Demoſthenem fides habeatur) *exul Chalcidem ſe contulit. Conon filius dedit ſolùm decem in murorum refectionem, quos Conon avus inſtauraverat &c.* Eloquentiæ, ac bellicæ diſciplinæ laudem eidem adſcribit his verbis Romanorum eloquentiſſimus Cicero [y]: *Ut hic idem Aphricanus eloquentiâ cumulavit bellicam gloriam. Quod idem fecit Timotheus Cononis filius, qui, cum belli laude non inferior fuiſſet, quàm Pater, ad eam laudem, doctrinæ, & ingenii gloriam adjecit.* Hujus præſtantiſſimi Imperatoris argenteum maximæ formæ nummum vidi ſummæ integritatis, atque elegantiæ apud Virum doctiſſimum Joannem Stajum, Sacerdotem Cretenſem, cujus induſtriæ, atque humanitati, ſi quidpiam profecerim in græcis literis, totum debeo; diu ſiquidem eo Magiſtro uſus ſum. Ille verò non ſolùm penitus callet veterem, ac vernaculam, quæ ipſi nativa eſt, græcam linguam; ſed præter Latinam, eique finitimas noſtras Europæas, Turcicam, Sirpamque, ut vocant, quam græci ritus Populi ad Iſtrum incolentes loquuntur. Hæ autem vel ad ſeveriores diſcendas, humanioreſque diſciplinas, in quibus omnibus luculenter verſatus eſt, vel ad propagandam veri Numinis Religionem in Ægæi Maris Inſulis, atque in extrema Dacia, quam Vallachiam dicunt, ubi plures degit annos, ei aditum aperuerunt. Ut ad rem noſtram redeam, iſthæc Euboica expeditio, de qua nunc Demoſthenes loquitur, ea ipſa eſt a. 3. O. 105. ab Athenienſibus ſuſcepta, ob quam ab Eubœenſibus aureâ coronâ donati ſunt, ejuſdem Oratoris teſtimonio [z]: Εὐβοεῖς σωθέντες, καὶ ἐλευθερωθέντες ἐστεφάνωσαν τὸν Δῆμον. *Eubœenſes acceptâ ſalute, ac libertate Populum Athenienſium coronarunt.* Illam nos jampridem deſcripſimus n. 43. Orat. primæ contra Philippum.

y *Cic. lib. 2. de Off.*

z *Demoſth. adv. Timocratem.*

AD PHILIPPI EPISTOLAM I.

1. IN Argumento Orationis de Cherſoneſi rebus oſtendimus Diopithem, Athenienſium juſſu, Colonos in Cherſoneſum deduxiſſe, & cum ad eos recipiendos cogere Cardianos non potuiſſet; (ſiquidem Philippi viribus confirmati [a] ſatis ad reſiſtendum roboris na-

a *Demoſth. Philip. 4. Idem habetur in hac Ep.*

cti fuerant) adducto in maritimam Thraciæ oram, quæ Macedoni obtemperabat exercitu, illam ferro, ac flammâ depopulatum fuisse, injuriæ vice hoc pacto Regi redditâ. Huc quicquid modò querelarum est, referri debet.

2. Anthemocritus Legationem ab Athenienſibus ad Megarenſes obiens, (qua his Reipublicæ nomine indixit, ut à tellure Deo ſacra, quam audacter colebant, diſcederent, & ni facerent, minas addidit) jure gentium violato, ab iiſdem Megarenſibus imperata facere detrectantibus, necatus eſt. Quamobrem Athenienſes incenſi tanti facinoris indignitate, non modò eam gentem perpetuò ab Eleuſiniis Sacris prohibuerunt, conſtitueruntque ad prodendam Poſteris ſceleris memoriam publicum ante Urbis fores monumentum, ut ſcribit Philippus; ſed perpetuò ab Atticis portubus, & ab omni Foro excluſerunt. Anthemocriti verò memoria decreto publico conſecrata eſt, eique excitatum ex Ærario buſtum in ſacra via[c]. Tantam crimen iſtud infamiam detulit Megarenſibus, ut vel propterea καταράτοις *execrandi*, *maledicti* (ut non rarò eos nuncupat Demoſthenes[d]) vocarentur, & commune ſibi Græcorum odium comparaverint. Nec minus ob iſtud ab Hadriano Imperatore, dum prope in veterem ſplendorem Græciam reſtituit, ii tantummodo præteriti ſunt[e].

c *Pauſ. in Attica.*

d *Demoſth. adv. Ariſtocr. & alibi.*

e *Pauſ. in Attica.*

3. Hujus Philippicæ querelæ caput, quin totius facti ſeries ab Æſchine petenda eſt in Oratione contra Cteſiphontem. Sic igitur habet. Callias Mneſarchi filius Chalcidenſis, maximæ inter Cives ſuos auctoritatis, inclaruit primùm Philippi familiaritate, in Athenienſes odio. Nam cum iſti in Eubœam tranſmiſiſſent; auxilium Plutarcho daturi, Callias ipſorum exercitum in graviſſimum diſcrimen adduxit, ut n. 4. Orat. de Pace dictum eſt. Injuriam tamen, cum id tempus poſtularet, diſſimularunt, datâ illi veniâ, reconciliatâque amicitiâ. Verùm ille haud contentus Chalcide Tyrannum agere, ad totius Inſulæ imperium viam ſibi munire ſtatuit conciliatâ ſibi Philippi familiaritate. Ad eum profectus, ac voti compos, acceptam à Rege benevolentiam non diu retinuit ob privatas contentiones. Inde Thebanorum patrocinium exoraturus ad eos confugit. Καταλιπὼν ὁ κἀκεῖνος, ὡς πλείους πραγμάτους παρὰ τὸ Εὐρίπου, παρ' ὃν ᾤκει, εἰς μέσον πίπτει τῆς Θηβαίων ἐχθρᾶς, καὶ τῆς Φιλίππου. *Sed iis quoque relictis*, ut Æſchinis verbis utar, *atque Euripo inconſtantior, ad quem habitabat, in medias incidit Thebanorum, ac Philippi inimicitias.* Igitur cum in ſe paratum iſtorum exercitum intelligeret, & quid ageret æſtuaret, iterum Athenienſium animos, miſsâ Legatione, pertentavit. Tantùm verò profecit, (lucratus muneribus Demoſthenem, alioſque principes Civitatis, ut Æſchines ait; ſeu, ut credere par eſt, demonſtratâ Reipublicæ utilitate, ſi ſe, atque Eubœenſes adverſus Philippum Socios daret), ut rurſus cum illis fœdus inierit. Quæ poſtquam geſta ſunt, ipſe Athenis affuit, ac pro Concione Populum hortatus eſt, ut Regem bello peterent; ſe ſe è Peloponneſo hanc ipſam ob rem in annos ſingulos talentorum centum collationem obtinuiſſe; ab Achæis, & Megarenſibus, ſexagenûm; quadragenûm ab Eubœenſibus, unde centum

triremes, decem peditum millia, equites mille conſcribi poſſent, præter domeſticas cujuſcumque Civitatis Copias. Eadem referebat Demoſthenes nuper regreſſus à Peloponneſiaca Legatione, quin & ad plenilunium Novembris affuturos Athenis earumdem Civitatum Legatos. Proinde Athenienſes Calliæ conſilium ſequuti ſunt; decreverunt etiam è Demoſthenis ſententia, ut Eretria, atque Oreum decem illa talenta, quæ utraque Civitas ex æqua parte Reipublicæ, tributi nomine, pendebat, ipſi Calliæ in ejuſmodi negotium ſolverent. Hæc Æſchines. Hinc facilè conjectari licet, illum deinde bellatorum Copias collegiſſe, eaque Philippo damna intuliſſe, quæ iſte hoc loco Athenienſibus commemorat.

4. Cum Philippus incredibili felicitate quicquid hoſtium habebat vi perfregiſſet, ac plures Græcorum, ad ſuos quique hoſtes profligandos, in ejus partes concederent, Athenienſes in gravi ſervitutis periculo verſabantur. Igitur Demoſthenes, & qui publicæ ſalutis cupidi cum eo ſentiebant, de coeunda cum Rege Perſarum ſocietate ſermones agitare ceperunt: nam hujus quoque animum intererat, Macedonis potentiam coercere, ne Aſiam domitâ Græciâ, ut rei eventus comprobavit, cogitaret. Palam verò ſententiam ſuam aperuit in Philippica, ut vulgò inſcribitur, quartâ, multaſque rationes affert, propter quas ejus amicitia quærenda ſit, ac rem ita concludit: ὑπὲρ δὴ τούτων ἁπάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πρεσβείαν ἐκπέμπειν, ἥτις τῷ Βασιλεῖ διαλέξεται &c. *Propter hæc omnia puto, Legationem à vobis mittendam eſſe, quæ cum Rege colloquatur*, Hanc autem illicò decretam fuiſſe ex his ipſis Philippi literis patet, quæ paulò poſt laudatam Concionem datæ ſunt, ut infra compertum erit. Id quoque cùm Reipublicæ ratio ſuadet, tum Demoſthenis auctoritas, quæ poſtremis ejuſdem Reipublicæ temporibus, ut Romæ Tullii, fuit maxima. Nam cum prope diſcrimen adeſt, non amplius ſubdolis, ſed bonis creditur Conſiliariis, at id ferò plerumque.

5. Ochus cognomento Artaxerſes Perſarum Rex bellum, ut jampridem retulimus, adverſus Ægyptios eâ negligentiâ per Imperatorem ſuum gerebat, ut nihil proficeret, quin ſocordiæ opinione ad rebellandum illexit Cyprios, Phœnicioſque. Hoc nuntio veluti admotâ iracundiæ flamma excitatus, ann. 2. Olympiad. 107. maximas ipſe Copias adverſus rebelles duxit; Græcos etiam, miſsâ pecuniâ, ad facienda ſecum ſtipendia ſolicitavit. Conditionem Thebani, aliique, ut olim diximus, acceperunt. Ἀθηναῖοι μέν, ἡ Λακεδαιμόνιοι τὴν φιλίαν ἔφασαν τὴν πρὸς Πέρσας τηρεῖν, συμμαχίαν δ' ἀποτείλαι οὐκέτι. *Athenienſes autem, & Lacedæmonii velle ſeſe amicitiam cum Perſis tueri dixerunt, milites autem pro ſocietate mittere repudiarunt*, ut Diodorus ait [f]. Ipſis enim ante oculos verſabatur quotidiè Græcia olim à ſolis Perſis in diſcrimen adducta, eique vitando diſcrimini nihil intereſſe magis, quàm ejus regni potentiam frangi domeſticis diſſidiis, ac labefactari. Sed cum anno 3. ejuſdem Olympiadis bellum Artaxerſi bene ſuccederet, Phœniciâ, atque Ægypto in extremas anguſtias redactis, dubitari nequit, quin hoc tempore decretum

[f] Diod. lib. 16.

tum Athenienſes de Rege ab illarum occupatione prohibendo fecerint, quod modò à Macedone commemoratur. Mox tamen Phœnicia ſubacta eſt, & inſequenti anno Ægyptus [g]. Id cum ſolertiſſimus Orator adverſaturum cogноſceret ſententiæ ſuæ; qua calliditate omnem eruat ſcrupulum, excludatque metum, profectò audiendus eſt. Καὶ δὴ βάρβαρος, ᾧ πάντες ἅπασιν ἐχθροὶ, ᾧ ἅπαντα τὰ τοιαῦτα; Ἐγὼ γὰρ, ὅταν ἴδω τινὰ, τῶν μὲν, ἐν Σούσοις, ᾧ ἐν Ἐκβατάνοις διατρίβοντα, ᾧ κακόνουν εἶναι τῇ πόλει φάσκοντα, εἰ καὶ πρότερον συνεπῴρθωσε τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ᾧ νῦν ἐπαγγέλλεται (εἰδὲ μὴ ἐπεδέξασθ' ὑμεῖς, ἀλλ' ἀπωλίσατε, οὐ τοῦτ' ἐκείνου αἴτια)· Τὸν δὲ τῷ ἐπὶ τοῖς θύραις ἐγγὺς οὔσῃ, ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι αὐξανομένῃ λησῷ τῆς Ἑλλήνων, ἄλλοτε λέγοντα. Θαυμάζω, ᾧ δίδασκε τοῦτον, εἴ τις ἀεὶ ἦν ποτ', ἐγὼ γ', ἐπειδὴ οὐχ ὅτος Φιλίππου. *At Barbarus eſt, & communis omnium boſtis, & pleraque hujuſmodi? Ego equidem, cum aliquem video ab iſto metuentem, qui Suſis, & Ecbatanis habitat, eumque malevolum eſſe Reipublicæ dicentem, qui & antea iſtam erexit, & nunc opem ferre promittebat (quod ſi vos illam recipere noluiſtis, decretoque veſtro recuſaſtis, neutiquam ipſe in culpa eſt): Contra verò eumdem illum cum video pro Græcorum prædone dicentem, qui adeſt in foribus, in mediaque Græcia, potentiâ, ac virium robore augetur; miror profectò, atque Oratorem iſtum timeo, quandoquidem Philippum ille haud veretur* [h].

[g] *Ibidem.*

[h] *Demoſth. Philip 4.*

6. Iſtud Piſiſtratidarum negotium quo pacto ſe habuerit, ab Herodoto, ac Thucydide inveſtigandum eſt. Mortuo igitur Piſiſtrato Athenarum Tyranno, Hippias ejus filius natu maximus Rempublicam ſuâ ſolùm auctoritate gerendam ſuſcepit. In ipſum, totamque Tyranni domum conjurarunt Harmodius, & Ariſtogiton, ille ob inflictam Sorori injuriam, quam, cum in ſolemni Panathenæorum pompâ foret Canephora, publicè ut indignam munere Hippias ſummovendam curaverat; alter ob amoris æmulationem cum Hipparcho Hippiæ fratre. Hipparcus Conjuratorum gladiis petitus mortem non fugit. Hippiam dum caſu colloquentem cum quodam eorumdem Conjuratorum vident, veriti ſe detectos, prætereunt, ipſum poſt fratris necem repetituri; qua ille auditâ ſibi cavit. Harmodius, atque Ariſtogiton ſtatim haſtis confoſſi ſunt. Athenienſium plures ab Hippia morte, aut exilio multati. Tres deinceps annos Imperium tenuit; verùm ab Alcmæonidis, quos urbe ejecerat, Lacedæmoniorum auxilio confirmatis, bello victus ſponte dominatu ceſſit, ac primò ad Æantidem Sigei, ac Lampſaci Tyrannum profectus, deinde ad Perſarum Regem Darium ſe contulit, ipſum contra Athenienſes concitaturus. Hinc illum, ac Piſiſtratidas omni decretorum acerbitate proſcinderunt Athenienſes; Tyrannicidarum verò Poſteris victum in Pritaneo, & à publicis oneribus, præter Trierarchatum, & Collationes, immunitatem decreverunt [i]. Eò magis Hippias exaſperatus ſtuduit Regem in ſuam ſententiam adducere, quod tandem contigit. Illum enim irâ in Athenienſes flagrantem ob Sardes incenſas numquam inflammare deſtitit, quoad jamdiu enarratam ſuſcepit expeditionem, quæ Marathone profligata eſt, & in qua vigeſimo, poſtquam

[i] *Demoſth. adv. Leptinem, & alibi.*

Athenis exceſſerat anno, Hippias interfuit, ὁρμώμενος ἐς Μαραθῶνα ὕστερον ἔτει εἰκοστῷ ἤδη γέρων ὤν, μετὰ Μήδων ἐστράτευσεν, *profectus in Marathonem viginti poſt annos, jam ſenex cum Medis in Caſtris fuit* [l]. Ibi & pugnæ locum elegit, ejuſque committendæ præcipuus auctor fuit [m].

l *Thucyd. lib 6*
m *Herod in Erato.*

7. Cerſobleptem, ac Teren Thraciæ Reges à Philippo in ordinem coactos, & Regno deſpoliatos a. 2. O. 109. annotatum à nobis eſt n. 16. Olynth. 1. Id modò ad hujus loci explicationem addo, verum eſſe, quod ille ſcribit, Cerſobleptem Reipublicæ Fœderatis adſcriptum non reperiri. Quin Demoſthenis calliditate excluſum fuiſſe, Æſchinis teſtimonio certiores reddimur [n]. Λαμβάνει, inquit, γὰρ ὁ μὲ Φιλοκράτης ἐν ψηφίσματι μετὰ τῶν ἄλλων γραμμάτων παρέγραψας· ὁ δ' ἐπιψηφίσας Δημοσθένης, ἐν ᾧ γέγραπται, ἀποδῶναι τοὺς ὅρκους τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ Φιλίππου ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τὸν σωσέδρου τῶν συμμάχων. Παρὰ δὲ τοῦ Κερσοβλέπτου σωσέδρου οὐκ ἐκάθητο. Γράψας δὲ τοὺς σωσεδριάτας ὑμνῦναι. Τὸν Κερσοβλέπτου δ' σωσεδρεύοντα ἐξεκλεισε τῶν ὅρκων. *Siquidem occultè Philocrates in decreto præter cætera ſcripſit, ac Demoſthenes comprobavit, dandum eo ipſo die à Sociorum Aſſeſſoribus jusjurandum Philippi Legatis. Cum interea nemo pro Cerſoblepte conſideret. Igitur dum ille decrevit ab Aſſeſſoribus jusjurandum interponi; quando nemo aderat pro Cerſoblepte, hunc profectò ab jurejurando excluſit*, ac proinde à Fœderatorum numero.

n *Æſch. adv. Cteſiphontem.*

8. Rem ita ſe habuiſſe, ut narrat Philippus, dubitari nequit; Sed facti ſeries è gemina Æſchinis Oratione cognoſcenda eſt, ne in ſyrtes incidamus. Docet itaque in ea, quam habuit de falſa Legatione, Athenienſes, poſtquam ad ſe Legati à Philippo regreſſi fuerant cum ejuſdem Legatis, ac pacis conditiones retulerant, eas ratas habuiſſe, ſtatuiſſeque juramento confirmandas apud ipſos Macedonis Oratores, qui ad illud accipiendum venerant; ſimul autem Legati, qui priori functi erant Legatione, ad exigendum à Rege jusjurandum redirent. Id actum eſt in Concione, ἐν ᾗ Δημοσθένης &c. λαγχάνει προεδρεύων. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ Κριτόβουλος ὁ Λαμψακηνὸς ἦλθε παριὼν, ὅτι πέμψειε μὲ αὐτὸν Κερσοβλέπτης, ἀξοῖ δ' ἀποδῶναι τοὺς ὅρκους τοῖς Φιλίππου πρέσβεσιν, κὴ συναναγραφῆναι Κερσοβλέπτην ἐν τοῖς ὑμετέροις συμμάχοις. Ῥηθέντων δὲ τῶν λόγων τούτων, Ἀλεξίμαχος ὁ Πήληξ δίδωσιν ἀναγνῶναι ψήφισμα τοῖς Πρυτάνεσι, ἐν ᾧ ἐγέγραπτο ἀποδῶναι τοὺς ὅρκους Φιλίππῳ μετὰ τῶν ἄλλων συμμάχων τὸν ὄντα παρὰ Κερσοβλέπτου. Ἀναγνωσθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος &c. ἀναστὰς ἐκ τῶν Πρυτάνεων Δημοσθένης, ἐκ, ἔφη, τὸ ψήφισμα ἐπιψηφῶν, οὐδὲ λύσειν τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην, οὐδὲ γνώσεσθαι τῶν ἱερῶν. Ἀποδοθῆναι δὲ περὶ τούτων ἑτέραν ἐκκλησίαν. Βούντων δ' ὑμῶν, καὶ τοὺς πρυτάνεις ἐπὶ τὸ βῆμα καλοῦντων οὕτως ἅπαντες αὐτοῦ, τὸ ψήφισμα ἐπεψηφίσθη. *In qua Demoſthenes &c. Proedrorum præſes eſſe ſortitus eſt. In ipſa verò Concione Critobolus Lampſacenus in medium progreſſus dixit, ſe miſſum à Cerſoblepte, ut jusjurandum Philippi Legatis daret, utque ille inter veſtros Socios conſcriberetur, idque poſtulare. Quæ cum dixiſſet, Aleximachus, cognomento Galea, Proedri legendum præbuit decretum, in quo ſcriptum fuerat, inter alios Socios etiam illum, qui à Cerſoblepte venerat, ad exhibendum Philippo jusjurandum admitti. Perlecto*

Eo decreto &c. surgens è Proedrorum loco Demosthenes, nequaquam, inquit, facultatem de hoc decreto suffragia ferendi se Populo daturum; nec ob hujusmodi causam, *pacem cum Philippo factam dissoluturum; nequaquam se in Sociorum numero illos cognoscere, qui, veluti in libationibus, Sacrorum tantummodo participes esse volunt. Hac tamen de re alteram Concionem daturum. Reclamantibus vobis, ac Proedri ad suggestum Populum vocantibus, eo quidem invito decretum suffragiis permissum est.* Verùm, ut habetur ex altera Æschinis Oratione contra Ctesiphontem, maximi hinc tumultus, & contentiones excitatæ sunt ob aliud pariter decreti caput, quo trium mensium tempus dabatur Græcis, quicumque voluissent se se huic fœderi simul cum Athenienſibus ascribere. Nox interceſſit, Postridie vocatur Concio; Demosthenes occupato suggestu, ob eoque cæteris prohibitis, qui loqui vellent, ostendit, frustra de illo Societatum capite sermones fieri; nisi compertum foret, an de illo Regis Legati assentirentur. Quod si dissentiant, reiiciendum esse, neque idcirco à facienda pace discedendum. Publicè igitur Legatum Antipatrum scisscitatus, quid sentiret; repudiaretque ille, ut prius convenerant, omnem jurandi, ac fœderis accipiendi moram; tantâ vi Concionatus est, ut in ejus sententiam plebiscitum factum fuerit, in quo, ut superiori numero retulimus, Philocrates Demosthene auctore addiderat, illicò in ipsa Concione jusjurandum dari; Qua calliditate exclusus est Cersobleptis Legatus, quem animadverterant casu tunc abesse, atque ita res gesta est ex ejusdem Demosthenis voluntate. Nunc ad primam de falsa legatione Orationem redeundum est, ut quid inde factum fuerit, percipiamus. *Ὡς δ' ἡ παροῦσα ἐκκλησία διελύθη, ἐξώρκιζεν τοὺς συμμάχους οἱ τῶ Φιλίππου πρέσβεις ἐν τῷ στρατηγίῳ τῷ ὑμετέρῳ, τετόλμηκε δ' πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν ὁ κατήγορος, ὡς ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐγὼ Κριτόβουλον ἀπήλασα τὸν πρεσβευτὴν τὸν παρὰ Κερσοβλέπτου, παρόντων μὲν τῶν συμμάχων, ἐψηφισμένου τοῦ Δήμου, παρακαθημένων τῶν στρατηγῶν.* *Ut igitur ea Concio dimissa est, Philippi Legati in vestro Prætorio à Sociis jusjurandum acceperunt. Accusator autem ausus est ad vos dicere, me* (inquit Æschines) *à Sacris ejecisse Critobolum Cersobleptis Legatum, cum Socii adessent, interpositum foret Populi scitum, & Imperatores in suis sedibus manerent.* Non enim ejecit; sed, cum Legatus ille Concioni non interfuisset, proindeque decreti vi veluti Athenienſium fœderatus jurare non posset, plebiscito obtemperavit, cujus & Socii, & Duces testes aderant. Huc usque nos instruit Æschines. Facili deinde conjecturâ putandum est, Critobolum, ut ait Philippus, jurare saltem voluisse, ac pacem cum Legatis statuere seorsim ab aliis; prohibitum verò ab iisdem Ducibus; atque ideo prohibitum, quod Cersobleptem inimicum esse dicerent Reipublicæ, quem à sua nuper Societate repulisset.

9. Sitalces Theris filius Odrysarum Rex a. 1. belli Peloponnesiaci, 2. videlicet O. 87. Societatem iniit cum Athenienſibus, à quibus non ipse, verùm Sadochus ejus filius Civitate donatus est, si Thucydidi credimus [o] *ἐλθὼν τε ἐς Ἀθήνας ὁ Νυμφόδωρος τόν τε τοῦ Σιτάλκου ξυμμαχίαν ἐποίησε, καὶ Σάδο-*

[o] *Thucyd. lib. 2.*

Σαδοκον τον υἱον αὐτῶ Ἀθηναῖον. *Athenas veniens Nymphodorus Sitalcem Societate, Sadochum ejus filium, Civem Athenienſem factum, jure Civitatis cum Athenienſibus conjunxit.* An. 1. O. 88. maximam ſuſcepit expeditionem adverſus Perdiccam Macedonum Regem, Athenienſium hoſtem, atque in Regnum Amyntam, Philippo ejuſdem Perdiccæ fratre genitum, inducere conatus eſt; at irrito conatu. Nam Sitalces, dum illum cedentem infeſtis armis proſequebatur, ſibi à Theſſalis metuens, aliiſque Græcis, quibus Thracum potentia ſuſpecta erat; Seuthi quoque, Sparadochi fratris ſui filio, auſcultans, quem Perdicca, promiſsâ in matrimonium Sratonice Sorore, lucratus fuerat, in Thraciam rediit, pacem inſtauravit [p]. Quod ſanè injucundum accidit Athenienſibus, cauſamque præbuit à Thrace animos alienandi. Denique a. 2. O. 89. in bello cecidit, quod Triballis moverat, eique Seuthes ſucceſſit [q]. Triballos autem Sitalcis interfectores in amicitiam Athenienſium per id temporis veniſſe, ſi hanc ſecernas Philippi Epiſtolam, nemo tradit. At præterquam quod non eſt, cur illi fides non habeatur, coniici ex eo poteſt, quod hoc ipſo anno Athenienſes contra Scionæos in Thracia maximum bellum moverunt [r]. Quare quis eos neget Triballorum fœdus quæſiiſſe, bellicoſiſſimæ gentis, tantæque multitudinis, ut vel ſupra triginta hominum millia in aciem mitterent [s].

p *Thucyd. ibid. Diod. lib. 12.*

q *Thucyd. lib. 4.*

r *Diod. lib. 12.*

s *Idem lib. 15.*

10. Non ille hoc loco recenſetur Evagoras à Demoſthene, qui a. 2. O. 97. virtute, induſtriâque ſuâ Cypri Regnum adeptus, ac decem annos contra Artaxerſem tutatus, unius demum Salaminis Imperium tenuit, ejuſdem Regis voluntate. Siquidem jam a. 3. O. 101. vitâ, ac dominatu per inſidias à Nicocle orbatus fuerat, ut eſt apud Diodorum [t]. Verùm alter Evagoras hujus filius, quem pariter ἐν τοῖς ἑπτὰ χρόνοις βεβασιλδκότα κατὰ τὴν νῆσον, *Superioribus annis Inſulæ Regem fuiſſe* tradit idem Sicilienſis auctor ad a. 2. O. 107. Quo quidem anno è Regno pariter decedere coactum arbitror, dum Cyprus iterum ab Artaxerſe defecit. Id autem quomodo geſtum fuerit ne pigeat ab ipſo Diodoro intelligere; hinc enim haud parum affertur luminis rebus dicendis. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ πόλεις ἦσαν ἐξαίρετοι μὲ ἐννέα, ὑπὸ δ' ταύτας ὑπῆρχε τεταγμένα μικρὰ πολίσματα, τὰ ἐφεσπωμένα τὰς ἐννέα πόλεσιν. Ἐκάστη δ' τούτων ἦρχε βασιλεύς, τῆς μὲ πόλεως ἄρχοντα, τῷ δ' Βασιλεῖ τῶν Περσῶν ὑποτεταγμένον. Οὗτοι πάντες συμφρονήσαντες, καὶ μιμησάμενοι τοὺς Φοίνικας, ἀπέστησαν &c. *In hac Inſula novem præcipuæ ſunt Urbes, quæ reliquis minoribus oppidis imperant. Illarum verò ſingulæ ſuum obtinent Regem, Perſarum tamen Regi obtemperantem. Hi omnes communi conſilio, Phœnices imitati rebellarunt &c.* Quamobrem Ochus Artaxerſes ad eos conterendos maximas Copias immiſit, Duce Phocione Athenienſi, atque Evagora, qui Regno pulſus ad eum confugerat. Reliquæ Urbes brevi in ipſius Regis poteſtatem redactæ ſunt. Protagoras tantùm, qui Salamine potiebatur, proximo adhuc anno ab Urbe Evagoram repellebat, qui πατρῴαν ἀρχὴν τὴν Σαλαμῖνος ἀπῄτει, καὶ διὰ τὸ Βασιλέως τῶν Περσῶν τὴν παῖδα εἰς τὴν Βασιλείαν ἐπιέζετο, *paternum ſibi Salaminis Regnum vindicabat, atque in illud Regiis armis ſibi reditum*

t *Diod lib. 96.*

tum aperiebat. Verùm Protagoras conciliatâ sibi Regis amicitiâ, ejus beneficio statum retinuit. Evagoræ Ditio longè amplior in Asia concessa est. Quam cum malè administrasset, sibique à Rege timeret, in Cyprum fugit, captusque capite plexus est. Hæc omnia quamvis à Diodoro ad memoratum a. 3. O. 107. afferantur, tamen ex ipsa narratione constat, suo deinceps ordine peracta fuisse, proindeque tempori convenire, quo nunc ipsum Evagoram exulem à paterno Regno degere Philippus exprobrat Athenienſibus.

Dionysius, de quo hìc pariter sermo habetur, non ille celeberrimus est Syracusarum Tyrannus, cujus res gestas Diodorus, aliique Posteritatis memoriæ consignarunt. Sed alter ipsius filius Dionysius, cui Regnum à Patre acceptum, atque adamantinis, ut iste ajebat, vinculis revinctum, ob ignaviam, segnitiemque animi è manibus ereptum est à Dione Syracusanorum nobilissimo, qui ad Patriam servitute liberandam cum paucis Copiis Corintho solvens, tantùm industriâ, ac bellicâ virtute profecit, ut adjuncto sibi ingenti Siculorum exercitu, vocatisque ad libertatem Civibus, Dionysianos milites Urbe dejecerit, ac Tyrannum, ex Italico bello ad rerum suarum tutelam redeuntem, bello perculsum, fractumque animo coegerit solum vertere a. 4. O. 105. Hic igitur, arce firmissimo præsidio commmunità, in Italiam regressus, ibi vitam traduxit; quoad post quatuor annos interempto Dione à Zacynthiis Mercenariis, Callippi hortatu; & hoc post tertium decimum mensem Syracusis pariter pulso, in Regnum restituitur, Hipparini fratris sui strenuitate. At dum nimiâ severitate, nullâque prudentiâ acceptas injurias ulciscitur, Cives ad eum iterum detrudendum, Corinthiorum opem, à quibus genus suum ducebant, implorarunt. Corinthii Timoleontem cum valida militum manu an. 4. O. 108. suppetias miserunt, ipsiusque virtute post varia rerum discrimina, quæ diligenter narrat Diodorus, insequenti a. 1. O. 109. in extremas angustias Tyrannus adductus, arce deditâ, sponte se Regno abdicavit, vitæque reliquum, privatus Corinthi degit [a].

[a] *Diod lib.* 16.

Dum verò mihi ante oculos obversatur mos iste Athenienſium, Civitate donandi principes Viros, qui suæ singuli Civitati summo cum imperio præerant, video quantam bene agendi prudentiam in hujusmodi quoque re sibi Veneti ex antiquitatis memoriâ comparabant, cum à reparata hominum salute sæculo decimo quarto, & quinto Italiæ Regulos, quotquot suis quique Urbibus, ut olim in Cypro, Siciliâque, dominabantur, in amplissimam Civitatem ascriptos, suffragiorum, ac Magistratuum jure impertiebant; gratissimo iisdem munere ob acceptum tantæ Reipublicæ patrocinium; saluberrimo Venetis consilio ob auctam eorum viribus, ac benevolentiâ potentiam suam, atque ob spem futurorum.

11. Vide quæ de hoc argumento diximus num. 36. Orationis de Pace.

12. Halonesus, idest Salinarum Insula, nunc *Pelagnesi*, Cycladum una,

una, fuit olim Athenienſium. Sed cum parvi momenti eſſet, neglectam reliquerant. A Piratis occupata ſtationem præbebat ipſarum navibus, atque opportunitatem in maritimam Macedoniæ oram invadendi. Quamobrem illos vi Philippus ejecit, Urbis, & Inſulæ potitus eſt. Rem ægrè Athenienſes tulerunt, quippe quibus Macedonis incrementa ſuſpecta forent, & illinc immineret Sciatho, ac Peparetho, duabus Inſulis Reipublicæ. Armis eam repetere, quàm ſponte à Philippo oblatam accipere maluerunt, ſi huic, quam expendimus, Epiſtolæ fides haberi debeat.

x *Diod lib. 15. ad a. 4. Ol. 104.*

Negotium Peparethiis datum, qui eorumdem Athenienſium ſocietatem, & militum præſidium jam olim amplexati fuerant [x]; feliciter quoque geſtum eſt. Philippus injuriam ulturus, Peparethum, quæ nunc *Seraquino* dicitur, vaſtat, magniſque cladibus afficit. Idque meritò ſe feciſſe his literis gloriatur.

13. Polycratem Diopithi in Cherſonenſium Colonorum Præfectura ſucceſſiſſe patet ex hoc loco, ipſumque Diopithem tot undique accuſationibus dilaceratum, Magiſtratu tandem ab Athenienſibus abire juſſum, nec ultra illi opem Demoſthenem ferre potuiſſe, cum quo familiaritate conjungebatur.

y *Stephanus de Urbibus.*

14. Maronea, & Strymes Thraciæ Urbes [y]. Thaſus, ut num. 70. Philippicæ primæ annotavimus, ubi plura quoque de ipſa loquuti ſumus, Ægæi maris Inſula prope Thraciam. Quare nil mirum, ſi cum in oppoſito litore aliquid ſub imperio habere vellet, de Stryme cum Maronitis diſceptaret. Hanc verò controverſiam circa Timothei tempora habitam fuiſſe nullus dubito. Tunc enim Reſpublica longè, latèque per ea loca dominabatur, ac plurimùm Sociis Urbibus ejus judicio ſtare opus erat.

15. Legatio, quæ nunc dicitur à Philippo Athenas miſſa, ab ea longè differt, quam num. 23. Philippicæ ſecundæ expendimus, quæque hanc alteram quatuor annis præceſſit. Diverſas autem fuiſſe illud maximè argumento eſt, quod illa & recepta ab Athenienſibus fuerit, & quid Legatis reſpondendum eſſet, deliberatum, ut eadem Philippica ſecunda nos monet; nec dubito, quin etiam ipſis reſponſum dederint. Hanc autem ne auditam quidem Philippus his literis queritur. Quamquam & diverſum utrique negotium fuit. Illa enim Philippo Amphictyonicam dignitatem ab Athenienſibus confirmari poſtulavit. Iſta cum mandatis venerat, ut exacerbatos tot injuriis animos propoſitis conditionibus mitigaret, ſeu potius illuderet. Nam Rex à compoſita cum Athenienſibus pace ante annum ſeptimum nunquam deſiterat illos damnis ad arma provocare. Ea ſiquidem gravia fecerat Reipublicæ, quæ Demoſthenes in ſecunda Philippica, & in Cherſonitana commemorat, ac nuper, ut Philocorus refert in ſexto Atticæ hiſtoriæ libro apud Dionyſium [z], Perinthum obſederat, atque illinc expulſus, Byzantium. Cum autem, ut aliàs diximus, ad Perſicum bellum totius Græciæ nomine ſuſcipiendum aſpiraret, nolebat pacem dirimere, cupiebatque honeſtis, ut loquebatur, conditionibus diſſidia componere. Hinc Athenas ſuos cum Sociorum Legatis Oratores miſit, ut inde faciliùs Athenienſium voluntates permone-

z *Dionyſ. Halicar. ep. ad Amm.*

monerentur. Quid actum deinde fuerit, mox referemus.

16. Etsi nulla, quæ viderim, antiquitatis monumenta rem, quæ modò narrat Philippus meminerint, attamen Dux nobis non deest ad eam investigandam. Dum itaque Thucydides literis diligenter prosequitur Macedonici Regni ortum, atque incrementa, scribit Alexandrum Perdiccæ patrem, ac nostri Philippi avum, ut ab isto in præsentia nuncupatur, ejusdemque Alexandri progenitores Temenidas ab Argo oriundos, eam solùm tenuisse Macedoniæ partem, quæ ad mare sita est, unde Pierios expulerant, ac Bottiæos; τῆς δὲ Παιονίας πρὸ τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ τοῦδε τινα καθήκουσαν ἄνωθεν μέχρι Πέλλης, καὶ θαλάσσης ἐκτήσαντο. Καὶ πρὸς Ἀξιοῦ μέχρι Στρυμόνος, τῆδε Μυγδονίαν καλουμένην, Ἠδόνας ἐξελάσαντες, γέμονται &c. *Aquisierunt etiam Pæoniæ angusta quædam superiora loca circa flavium Potamonem, usque Pellam, & ad mare. Deinde Imperium dilatarunt trans Axium Strymone tenus, eâ ditione occupatâ, quæ Mygdonia dicitur, ejectis Edonibus.* At Amphipolis, quæ tunc Novem Viæ appellabantur, ad Strymonem jacebat, & ab Edonibus incolebatur, quos illinc rursus Athenienses expulerant, cum in eam regionem Agnone Niciæ filio duce, Coloniam deduxerunt. Βρασίδας ἐστρατεύσατο ἐς Ἀμφίπολιν τῆδε ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ, Ἀθηναίων ἀποικίαν. Τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν, ἐπείρασε μὲν πρότερον ὁ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, φεύγων Βασιλέα Δαρεῖον, κατοικίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ Ἠδόνων ἐξεκρούσθη. Ἔτεσι δὲ ὁ οἱ Ἀθηναῖοι ὕστερον δύο, καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν βουλομένων πέμψαντες, οἱ διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ Θρᾳκῶν. Καὶ αὖθις ἐνιαυτοὺς ὕστερον τριακοστῷ ἔτει ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι, Ἀγνῶνος τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἠδώνας ἐξελάσαντες ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο. *Brasidas expeditionem suscepit adversus Amphipolim, Atheniensium Coloniam ad amnem Potamonem. Regionem istam, ubi nunc ea Civitas est, primùm Aristagoras Milesius, cum fugeret Darium Regem, incolere conatus, ab Edonibus ejectus est. Deinde tres, ac viginti ab illinc annos illuc Athenienses miserunt decem Colonorum millia partim è suis Civibus, partim è quibuscumque eò ire volaerunt, qui à Thracibus interempti sunt. Rursus undetrigesimo post anno Athenienses regressi, Coloniæ deductore Agnone Niciæ filio, depulsis Edonibus, oppidum istud habitarunt, quod antea novem Viæ nuncupabatur.* Sic enim tradit Thucydides [a]. Alexander, à Philippo memoratus hoc loco, est idem ille à Mardonio Persarum Imperatore ad Athenienses missus, cujus verba fecimus num. 6. Philippicæ secundæ, ejusque, ut Macedoniæ Regis, (in quod post susceptam illam à Mardonio Legationem succesisse reputari debet) Herodotus meminit [b]. Fuit autem Perdiccæ, & Amyntæ pater, à quo Philippus.

[a] *Thucyd. lib. 4.*

[b] *Herod. in Calliope.*

17. Huic argumento satisfecimus num. 35. Orationis 1. contra Philippum.

ORATIO AD PHILIPPI EPISTOLAM.

IN ARGUMENTUM.

1. QUo Athenis Prætore iſthæc Oratio habita fuerit, ac proinde quo tempore ſuperiores literæ à Philippo venerint, Dionyſius Halicarnaſſæus nequaquam præteriit, Sic enim ſcribit in ſæpius laudata Epiſtola ad Ammæum: ἐπὶ Νικομάχου Θεόφραστος ἄρχων, ἐφ' ᾧ πείθει τοὺς Ἀθηναίους γενναίως ὑπομεῖναι τὸν πόλεμον, ὡς κατηγγελκότος αὐτοῖς ἤδη Φιλίππου. Καὶ ἔστι αὕτη τελευταία τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν, ἀρχὴν ἔχουσα τοιαύτην. Ὅτι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππος οὐκ ἐπέστειλε τοῖς ἐμοῖς πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἀνεβάλετο τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν γέγονεν. *Poſt Nicomachum Prætor fuit Theophraſtus, quo Prætore Athenienſes ad bellum magno, ac generoſo animo ſuſtinendum adhortatus eſt, quod jam ipſis Philippus renuntiaverat. Eaq; ultima Concionum eſt ad Populum contra Philippum dictarum. Id habet initium: Non ſanè vos latuit, Athenienſes, numquam Philippum vobiſcum pacem feciſſe, ſed bellum diſtuliſſe.* Cum igitur, auctore Diodoro [c] Theophraſtus a. 1. O. 110. Prætura munus obierit, iſthinc eadem Oratio removeri nequit. Verùm & quæ in ipſa leguntur, id utique perſuadent. Ibi enim Perinthi obſeſſæ fit mentio, latæque Urbi opis à Perſarum Satrapis. Philippus autem ejuſdem Hiſtorici teſtimonio [d] illam obſidione cinxit a. 4. O. 109., quo exeunte, Perſico auxilio recreata eſt. Cujus auxilii nuntius antequam Athenas perveniſſet, annum primum Olymp. 110. incepiſſe nemo ibit inficias, proindeque Demoſthenem non antea hoc tempus dixiſſe Concionem iſtam, in qua hujuſmodi factum exponitur. Neque verò poſt enunciatum annum illam habere potuit; quippe antequam preteriiſſet, pax cum ipſo Rege coaluit, ut ſuo loco dicemus.

[c] *Diod. lib. 16.*

[d] *Ibidem.*

IN ORATIONEM.

2. PHilippus jam eò potentiæ devenerat, ut vel ipſi Athenienſes è re ſuâ non eſſe arbitrarentur armis illum laceſſere; atque eò arrogantiæ, ut ſibi licere vellet, quod luberet. Hinc nullâ pacis habita ratione, quam Prætore Themiſtocle ante ſeptimum annum cum ipſis Athenienſibus fecerat, ut eſt in ſuperiori n. 15., multa injurioſa, & gravia patraverat contra Rempublicam, quæ ſummâ dicendi vi recenſet Orator præter alia loca in Oratione de Corona. Hi partim vices rependere. Utrique per literas invicem accuſare; omnia querelis implere. Cum denique Rex Perinthum obſedit, Byzantio machinas ad-

admovit. Agebatur de duarum Urbium occupatione, quæ in Bosphori faucibus positæ aditum à Ponto intercluderent, unde, ut vidimus, major frumenti pars alendis Civibus Athenas advehebatur. Tantæ rei periculum excussit illorum animos; quare hujus quoque Orationis facem stupidorum lateri Demosthene admovente, bellum decreverunt, ut è Philocori Historia his verbis adstruit Dionysius [e]: Θεόφραστος Ἀλλαιεύς. Ἐπὶ τούτου, Φίλιππος τὸ μὲν πρώτον ἀναπλεύσας Περίνθῳ προσέβαλεν. Ἀποτυχὼν δ' ἐντεῦθεν, Βυζάντιον ἐπολιόρκει, καὶ μηχανήματα προσῆγεν. Ἐπειτα διηγεῖται ὅσα τοῖς Ἀθηναίοις Φίλιππος ἐνεκάλει διὰ τῆς ἐπιστολῆς, καὶ Δημοσθένης παρακαλίσαντος αὐτοὺς πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ ψηφίσματα γράψαντος, ἐχειροτόνησε Δημοσθένης, φησί, τῷ μὲν σύλλογον καθιεῖναι τῷ περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης, καὶ συμμαχίας καθεῖναι, ναῦς δὲ πληροῦν, καὶ τὰ ἄλλα ἐνεργεῖν τὰ τοῦ πολέμου. *Theophrastus Prætor. Hoc Magistratum obtinente Philippus primùm contra Perinthum navigans, Urbem adortus est. Cum autem res illic malè succederet, Byzantium obsedit, ac machinas admovit. Narrat deinde* (Philocorus), *quæ Philippus per literas Athenienſibus objurgabat; ac Demosthenem illos ad bellum suadentem, ac decreta scribentem obtinuisse, ut fœciales columnæ, quibus constituta cum Philippo pax, ac fœdus inscriptum erat, diruerentur, naves ornarentur, & quicquid reliquum ad arma pertinet, fieret.* Videbatur enim Philippus jam non calidè, & casu, sed apertè, datâque operâ damnum velle Reipublicæ inferre. Hinc patet, quid causam dederit huic Orationi, quidve ex illa utilitatis extiterit.

[e] *Dionys. epistola ad Amm.*

3. Recensèt hoc loco Demosthenes Reipublicæ Socios à Philippo eversos, ac labefactatos; Phocenses nimirum, & Cersobleptem Thraciæ Regem, de quibus jampridem loquuti sumus; atque Alenses, quos ille, dum essent in fide, ac tutelâ Athenienſium, Pharsalìis eorum emulis tradidit. Sic enim habet Ulpianus [f]: Ἅλος, καὶ Φάρσαλος πόλεις Θετταλικαί. Αὗται πρὸς ἑαυτὰς ἐστασίαζον. Καὶ οἱ μὲν Ἅλιοι Ἀθηναίοις φίλοι ὑπῆρχον. Οἱ δὲ Φαρσάλιοι, τῷ Φιλίππῳ. Χειρωσάμενος δὲ τοὺς Ἁλιεῖς Φίλιππος παρέδωκε τοῖς Φαρσαλίοις τοῖς φίλοις αὐτοῦ. *Alus, & Pharsalus Theſſaliæ Urbes. Alienſes Athenienſium familiaritate utebantur; Pharsalii, Philippi. Hic autem subactos Alienſes Pharsaliis dedit amicis ſuis.* Quando autem id acciderit, facilè ex ipso Demosthene expiscari possumus. Ait enim: ὅτι γὰρ τῷ προτέραν ἀπήραμεν πρεσβείαν, τῷ περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε, ὅσις ἡμῖν ἀπήντησεν. Τότε μὲν τοίνυν ὡς τάχιστα εἰς Ὠρεὸν ἦλθον. οὐ διέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδὲ ἐποίησαν χρόνον οὐδένα. Ἅλω δὲ πολιορκουμένην διέλαθεν ὡς τάχος. *Cum enim primam obivimus Legationem pro pace, Caduceatorem præmisistis, qui pro nobis tutum iter paciscereturr. Tunc sanè* (Æschines, aliique Legati) *quàm celerrimè Oreum venerunt; non expectato Caduceatore, nec puncto quidem temporis interposito; & quamvis Alus obsideretur illic iter habuerunt.* Id contigit a. 2. O. 108. Themistocle Prætore, ut supra annotavimus, eodemque anno Philippus pacem fecit cum Athenienſibus; verùm antequam illam juraſſet, Phocidis, Thraciæque potitus est, ut jampridem n. 9. Orat. de Pace retulimus, ac tum quoque Alum, qui dudum ariete quatiebatur, in deditionem accepisse dubitari ne-

[f] *Ulp. in accession. ad enarrat. in hanc Orat. & in enarrat. ad O. rat. de falſa legat.*

ri nequit. Nunc ut aliquid dicam de utraque Civitate, Pharſalus à Pharſalo Acriſii filio nomen habuit [g], famam verò ab illuſtri pugna inter Cæſarem, & Pompejum. Alus ἀπὸ τῆς ἄλης *ab itineris errore*. Cum enim Athamas viæ dubius caſu in hunc locum perveniſſet, ibi Urbem condidit, & à contingente ſibi errore nuncupavit, ut Stephanus monet. Theon verò Alum ait hoc dictum nomine ab Alo ejuſdem Athamantis famula. Strabo [h] Urbis locum ita deſcribit: ὁ δ' Φθιωτικὸς Ἅλος ὑπὸ τῷ πάρατι κεῖται τῆς Οἴτης ὄρους, πρὸς Ἄρκτον κειμένῳ τῇ Φθιωτίδι. *Alus in Phthioticis ſita eſt in extremo Oetæ Monte, qui ad Boream eſt in Phthiotide.*

[g] *Urbib.*

[h] *Strabo lib. 9.*

Adnotare lubet hoc loco iſtud Orationis initium, quo in Cauſam Demoſthenes ingreditur, à Xenophontis Concione deſumptum fuiſſe, quam ipſe ad milites habuit. Sic enim iſte [i]: Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς πρὸς Θεῶν ὅρκους. Οἱ δὲ Πελόπιδαι ἐπιορκήσαντές τε καὶ τὰς σπονδὰς, καὶ τοὺς ὅρκους λελυκότες. Οὕτω δ' ἐχόντων, εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίους ἐναντίους εἶναι τοὺς Θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους. *Primùm quidem nos conſtanter ſervamus quicquid per Deos juravimus. Hoſtes autem perjurii, fœdus, atque juſjurandum violarunt. Quod cum ita ſe habeat, par eſt Deos ipſos, hoſtibus adverſarios eſſe, ac nobis Socios.* Sic ille: πρῶτον μὲν γὰρ εἰκὸς τοὺς Θεοὺς μεγίστους ὑμῖν ὑπάρχειν συμμάχους καὶ βοηθοὺς, ὧν ἐκεῖνος τὰς πίστεις ὑπερβὰς, καὶ τοὺς ὅρκους ὑπεριδὼν λέλυκεν ἀδίκως τὴν εἰρήνην. Ad verbum ſic reddo: *Primùm quidem par eſt Deos nobis maximos auxiliatores eſſe, ac Socios, quorum ille negligens fidem, juſque jurandum violans, pacem diſſolvit.* Non ſemel colores, ac lumina Orationis, quibus Xenophon illuſtratur, imitatum fuiſſe Demoſthenem video; ſed longè pluries à Thucydide mutuatum, quem ita familiarem habuiſſe tradit Lucianus, ut octies ſuâ manu ejus Hiſtoriam deſcripſerit [l]. Profectò plures illius ſententias in ſuas Orationes tranſtulit, quas modò tedio harum annotationum affectus non vacat inter ſe comparare.

[i] *Xenoph. de Cyri exped. lib. 1.*

[l] *Lucian. περὶς τὸν ἀπαίδευτον &c.*

4. Perinthus Thraciæ Civitas prope Byzantium, inſidet parvæ cujuſdam peninſulæ jugo per ſtadium ſe ſe in Mare explicanti. Alii, quos inter Stephanus, eam nomen accepiſſe dicunt à Perintho Epidaurio Oreſtis comite. Alii, ut Ammianus Marcellinus [m] ab altero Perintho Herculis Socio; Herculem verò illam condidiſſe, à quo Heracleam Cives poſtmodum appellarunt. Fuit Thraciæ Metropolis priuſquam tantus Byzantio ſplendor accederet, fieretque ſedes Imperii. Illic Amphitheatrum è ſolido marmore magnificentiſſimum, ejuſque dignitatis conſpiciebatur, ut inter Mundi miracula reputaretur [n]. Urbs modò *Pera* nuncupatur.

[m] *Amm. Marcel. l. 27 & 9.*

[n] *Niger l. 10. Geogr.*

5. Oſtendimus num. 20. Philippicæ ſecundæ Philippum Nicæam, quæ in Pylarum faucibus jacebat, dono Thebanis dediſſe. Cum tamen ſuâ nimiùm intereſſet Thermopylarum tranſitum cuſtodire, quæcumque munitiones iis locorum anguſtiis imminebant, ſuorum denique militum præſidio communire voluit.

Deinde n. 16. laudatæ Orationis diximus, Meſſenios, Arcades, atque Argivos tunc à Philippo ſtetiſſe, qui eos ad perſequendas privatas cum Lacedæmoniis inimicitias opibus, ac militum robore confirmabat; quare

dum

dum reliqui Peloponnenſes, adverſus Macedonem conſpirarunt, duos illos populos in reliquorum ſocietatem adducere nec Demoſthenes Athenienſium Legatus, nec ullus alius potuit, ut eodem loco annotavimus. Id igitur Orator nunc indicat, dum ait Regem ad ſe Peloponnenſium Legationes traducere, nimirum Argivorum, Meſſeniorumque, atque aliorum fortaſſe, qui non ſtatim pro Peloponneſi ſalute cum reliquis ſentirent; ac percuſſa, inquit, olim inter eos Populos fœdera diſſociare; ea nimirum, quæ cum Finitimis utraque ea gens jampridem conſtituerat.

6. Quid in hujuſmodi re geſtum fuerit diſertis verbis narrat Diodorus [a]. Φίλιππος δὲ ἀεὶ μᾶλλον αὐξόμενος, ἐπὶ τὴν Πέρινθον ἐστράτευσεν, ἐναντιούμενον μὲν ἑαυτῷ, φίλοις δὲ Ἀθηναίοις ἀποκλίνουσαν, συνισάμενος δὲ πολιορκίαν, καὶ μηχανὰς προσάγων τῇ πόλει καθ' ἡμέραν, ἐν διαδοχῇ προσέβαλε τοῖς τείχεσιν &c. *Philippus in dies magis, magiſque auctus viribus, expeditionem adverſus Periuthum ſuſcepit, Urbem ſibi inimicam, in Athenienſes voluntate propenſam. Circumpoſito vallo, machiniſque ad urbem quotidie admotis, muros quatiebat.* Utrinque incredibili ardore pugnabatur; quicquid Macedones die labefactabant, Cives noctu reficiebant. Illinc Turres octuaginta cubitorum è ligno compactæ, quæ Perinthiorum turres excederent, extructæ ſunt, ac mœnibus oppoſitæ. Hinc interiori muro Urbs circumdata. Animos Civibus addebat libertatis nomen, pro qua dimicabant; Philippo, triginta millium bellatorum exercitus, atque incredibilis tormentorum copia. Verùm illi longa obſidione defeſſi ceperunt de ſalute ſua deſperare, cum inopinato ſubſidio recreati ſunt. Τῆς γὰρ τοῦ Βασιλέως αὐξήσεως διαβεβοημένης κατὰ τὴν Ἀσίαν, ὁ Βασιλεὺς ὑφορώμενος τὴν τοῦ Φιλίππου δύναμιν, ἔγραψε πρὸς τοὺς ἐπὶ θαλάττῃ Σατράπας βοηθεῖν Περινθίοις πάντι σθένει. Διόπερ οἱ Σατράπαι συμφρονήσαντες ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Πέρινθον μισθοφόρων πλῆθος, καὶ χρήματα δαψιλῆ, καὶ σῖτον ἱκανὸν, καὶ βέλη, καὶ τἄλλα πάντα πρὸς τὸν τοῦ πολέμου χρείαν. *Nam cum per Aſiam percrebuiſſet rumor, Philippum Regem potentiæ incrementa ſumere, eaque Perſarum Regi in ſuſpicionem veniſſent, literas dedit iſte ad omnes Satrapas, qui maritimis regionibus imperabant, ut omni vi Perinthiis opem ferrent. Quapropter Satrapæ in id ſedulò incumbentes, Mercenariorum militum Copias, grandem pecuniam, frumenti, telorum, aliarumque rerum, quod ſatis eſſet ad bellum ſuſtinendum, Perinthiis miſeruut.*

[a] *Diod. l. 16. c. 4. p. 109.*

Cum Satrapæ in ſermonem inciderint, æquum eſt de iis pauca diſſerere. Darius Hyſtaſpis filius, qui Perſarum tertius Medicum Regnum tenuit, certa, atque annua tributa in Ærarium inferri voluit, non ut antea, è rerum occaſione, ac neceſſitate ſingillatim imperata. Quamobrem illum Perſæ Mercatorem vocarunt, quod pecuniam auxerit, & quid ejus obveniendum ſibi foret, noluerit ignorare; Veluti Cambyſem, Dominum dixerant; Cyrum, Patrem, quoniam ille in Regni adminiſtratione ſeveritate uſus fuerat; hic paternâ benignitate. Itaque Darius, ut quid ſibi eſſet pecuniæ, quid virium certò ſciret, Imperium in viginti Provincias diviſit, ac Perſica voce Satrapias nuncupavit. Quos populos unaquæque contineret, quidve tributi penderet, Hero-

do-

Herod. in Thalia. dotus [p] diligentissimè recenset, abeoque, si cui lubeat, hujusmodi descriptio petenda est. Singulis Provinciis Satrapes præponebatur, qui, dum viveret, eam perpetuò summo cum imperio administrabat, feudali (barbaro verbo sit venia) propemodum jure. Siquidem & impositum tributum quotannis persolvere; arma, equos, milites, vestes, aliaque instrumenta, ut erat constitutum, ad bellum dare; augere summam è Regis voluntate; Signa ipsi sequi, si Rex vellet; ac pleraque ejusmodi agere, iisdem opus erat. Quin si malè regioni moderarentur, aut quidpiam in se criminis admitterent adversus Regem; hujus imperio, si morem gererent; vi, si resisterent, in ordinem cogebantur. Non semel Patrum merito, ipsiusque Regis beneficentiâ, Filii in Præfectura Patribus successerunt. Video etiam easdem Præfecturas incertis constitisse finibus, nec semper iisdem, quos Darius descripserat, sed plures aliquando Populos Satrapiarum uni attributos, aliquando pauciores; Quæ omnia Græcorum historias diligenter expendenti se offerunt.

7. Bellum Peloponnesiacum indicat, quod a. 2. O. 87. inter Lacedæmonios, atque Athenienses inceptum, post inita, disruptaque non semel fœdera, atque aliquando arma deposita, demum a. 1. O. 94. captis à Lysandro Athenis, impositisque urbi triginta Tyrannis confectum est. Illud per annos unum, & viginti Thucydides libris octo complectitur; reliquum describit Xenophon in primis Græcarum rerum libris. In hoc igitur bello Tissaphernes, Darii Persarum Regis nomine, ter fœdus iniit cum Lacedæmoniis adversus Athenienses, ipsisque magnam præstitit opem [q], qua confirmati navalibus præliis hostes superarunt, ac demum Athenis potiti sunt, ut jampridem relatum est. Contra verò cum Pharnabazus, Conone fœderis conciliatore, cum Athenensibus se conjunxit, ejecti sunt ex hac urbe Lacedæmonii, ac profligati, instauratisque mœnibus iterum Respublica oculos attolere visa est, ac celeriter recreari [r]. Quod pariter, cum supra annotarel non omiserimus, satis hoc loco sit, leviter attigisse ad ista Demosthenis verba aliquantulùm illustranda.

q Thucyd. lib. 8.

r Xenoph. de rebus Græc. l. 4.

Cum nostræ annotationes jam prope finem invenerint, nec amplius nobis de Lacedæmoniis sermo faciendus sit, aliqua dicere de clarissima gente necesse est, præterea, quæ pluribus in locis, ubi se dedit occasio, in medium proferre non prætermisimus. Lacedæmonia igitur, Peloponnesi Regio, quæ per sincopem Lacònia pariter appellabatur, ut inquit Apollodorus apud Stephanum [s], prius Lelegia dicta fuit à Lelege indigena primo ipsius Rege, accepto deinde novo nomine à Lacedæmone ejus pariter Rege, Jovis, & Taygetæ filio. Finitimos habuit ab Occidente Sole Messenios; à Borea Arcades, Tegeates, Argivos; ab Oriente, ac Meridie mare. Centum fuit Urbibus illustris, quare ἑκατόμπολις appellata, atque hinc ἑκατόμβαι *centum Boum Sacrificium* ab Homero celebratum; siquidem in communi gentis solemnitate centum mactabantur Boves, singuli pro singulis Urbibus. Omnium splendidissima, & reliquorum Metropolis, ac ferè princeps erat Sparta, quæ & Lacedæmon excel-

s Steph. de Urbibus.

excellentiæ causâ vocabatur, à Lacedæmone Rege condita, à Sparta ejus conjuge, Eurotæ Regis filiâ nuncupata. Urbis ita ſitum, figuramque deſcribit Polybius [t] χήματι τοιούτῳ, καμπύλου ἐν τόποις ἀνωμάλοις, περιέχεται κατὰ μέρος διαφόρως ἀνωμάλως, καὶ βουνώδεσι τόποις. *Figurâ rotundam, jacentem in planitie, circumambientem ex parte loca diverſa, inæqualia, in collibus poſita*: Ædificia, Templa, eorumque ornamenta latè proſequitur Pauſanias [u]. Lycurgi inſtituto mœnibus non cingebatur, rati, Civium pectus pro tuenda libertate æneum fore murum. At Romanorum tempore Tyranni, qui ei dominabantur, munitionibus Civitatem cuſtodire non neglexerunt [x]. Lelegibus indigenis plures acceſſerunt Populi, frequentemque regionem reddidere. Primùm Achæorum aliqui. Sequuti ſunt ex Ægypto Sparti cum Cadmo, unde Spartam Stephanus appellatam exiſtimat. Rurſus Minyæ Argonautarum Poſteri, Lemno pulſi à Pelaſgis. Initiò ſuis dumtaxat Regibus obtemperavit, quos è caligine vetuſtatis in lucem profert Pauſanias. Eorum aliqui ſunt adhuc in ore hominum, Poetarum verſibus celeberrimi; Caſtor videlicet, ac Pollux, Menelaus, Oreſtes. Hujus filio Tiſameno, qui undecimus regnavit, Heraclidæ ſucceſſerunt, iiſdemque volentibus nonnihil Reipublicæ adminiſtratio commutata eſt. Cum enim Dorienſes, Oxylo Duce, Herculis Poſteros in Peloponneſum, unde olim ipſorum Proavi ab Eurystheo Mycenarum Rege pulſi fuerant, reduxiſſent, Creſphontem, Temenum, & Ariſtodemum Ariſtomachi filios, ejuſdem Herculis abnepotes, in eorumque poteſtatem redigiſſent Meſſenios, Argivos, Lacedæmonios; Heraclidæ novum inter ſe Imperium ſorte dividere ſtatuerunt. Obtigit autem Creſphonti Meſſene, Argos Temeno, Sparta duobus Ariſtodemi fato dudum defuncti filiis Eurytheni, & Procli. Hinc gemini in poſterum Reges Lacedæmoniis propagati ſunt, & ad finem uſque Reipublicæ perdurarunt. Eurythenes igitur, & Procles retentâ ſibi Regiâ dignitate, belli auctoritate, immunitatibus, nec modico rerum agendarum jure, cætera Optimatibus adminiſtranda reliquerunt. Verùm deinceps id ægrè ferente, ac tumultuante Plebe, è plebeja gente Ephori quinque, annuus Magiſtratus, creati ſunt, qui ejus tutelam, ut Romæ Tribuni Plebis ſuſciperent, ipſiſque maxima auctoritas conceſſa eſt. Ita in Lacedæmoniorum Rempublicam triplex Imperii forma [y] inducta fuit, quam Lycurgus Eunomi Regis filius ſapientiſſimis adeo legibus temperavit, ut iis obſervandis, nec umquam vel minimùm commutatis octingentos annos ſteterit Lacedæmon, ut Livius docet [z]; quorum Ciceronis ætate jam ſupra ſeptingenti effluxerant, ut ipſe teſtatur [a]: *Adſunt Lacedæmonii, cujus Civitatis ſpectata, ac nobilitata virtus, non ſolùm naturâ corroborata, verùm etiam diſciplinâ putatur; qui ſoli toto orbe terrarum ſeptingentos jam annos ampliùs unis moribus, & nunquam immutatis legibus vivat*. Etenim in ea fuit Regia poteſtas, Optimatum adminiſtratio, Plebis auctoritas apud Ephoros. Ejuſdem Reipublicæ Magiſtratus, leges, inſtituta ingenti eruditione deſcribit Nicolaus Gragius in lib. de Laced. Rep.. Clariſſima Gens quingentos annos totius Græciæ

[t] *Polyb. Hiſt. l. 5.*

[u] *Pauſ. in Lacon.*

[x] *T. Liv. l. 1.*

[y] *Plato de legibus l. 3. Ariſt. Polit. lib 2. Polyb. l. 5.*

[z] *T. liv. l. 39.*

[a] *Cic. pro L. Flacco.*

prima-

primatum tenuit. Quæ verò fuerit illius gloria, quæ fortuna tam ſæpe dicendo proſequuti ſumus, ut ineptum foret, rurſus in id opus incumbere. Nunc Spartam *Miſitram* vocant; Lacedæmoniam, *Tzacconiam*, ſeu *Braccio di Maina*.

8. Id ipſum de Macedonibus olim Athenienſium vectigalibus jam antea Plebi in memoriam redegerat Orator in tertia Olynthiaca, ubi & nos pariter ad nu. 24. rem ſqualore vetuſtatis obſitam aliquo nitore perfundere conati ſumus.

9. Nihil felicius Philippo accidere potuit hoc bello, quod nunc recenſetur, & a. 3. O. 108. finem habuit. Nam ut ſæpius diximus Thraciam ſubegit, Phocidem vaſtavit, Pylas obtinuit, urbes aliquas in Græcia occupavit, atque univerſæ Provinciæ vincula cepit iniicere. Quæ omnia cum jamdiu dicendo peragati ſimus, non eſt cur ea denuo longioribus verbis complectamur.

10. Philippo exculptum ſagittâ oculum diximus n: 22. Orat. de Cherſoneſo. An alia acceperit vulnera, ignoro. Demoſthenes hoc loco affirmare non veretur, illum καταπεπῶδθαι πᾶν τὸ σῶμα, τοῖς Πελοποννησίων μαχόμενον, *cum hoſtibus congredientem, toto corpore fuiſſe ſauciatum*. Id oratoriè dictum nemo dubitare poteſt. An verò ex illo unico oculi vulnere, an etiam ex quibuſdam aliis rei amplificandæ occaſionem ſumpſerit, facilè Judicium dabitur.

DE ORDINANDA REPUBLICA

IN ARGUMENTUM.

1. HUjus graviſſimæ Orationis Dionyſius haud meminit, proindeque ex ipſo tempus, quo habita fuerit, incertum manet. Ulpianus ante Philippicas omnes dictam fuiſſe arbitratur, ſed vano, atque inutili argumento, arbitratur: ὁ περὶ συντάξεως λόγος, inquit, ἐκ τίνος ἔχει προφανῆ τὸν χρόνον; Εἰκάσειε δ' ἄν τις αὐτὸν εἰρῆσθαι πρὸ τῆς Φιλιππικῶν, ἀφεστηκότων μὲν ἤδη τῶν Συμμάχων, Ροδίων δ' ὀλιγαρχουμένων. *Oratio de Republica ordinanda non habet manifeſtum tempus, quo dicta fuerit. Coniicitur autem dicta fuiſſe ante Philippicas, cum jam defeciſſent Socii, & Rhodii ſub ſtatu Paucorum viverent* [b]. Verùm Ulpiani pace, hujuſmodi ratione prohibemur quidem illam præferre Socialis defectionis temporis, quæ contigit ann. 3. O. 105. [c], ac Rhodienſis in Republica commutationis; at nequaquam in quælibet poſteriora tempora conferre. Ego equidem poſt omnes Philippicas, ac poſt Philippum à Byzantii obſidione diſcedere coactum, factamque cum ipſo pacem, ſed ante Elateam. Cytiniumque Urbes ab eodem occupatas, proindeque ſub finem a. 1. O. 110. pronuntiatam fuiſſe exiſtimo; idque non levi conjecturâ. Nam primùm tres Olynthiacas, quæ, ut diximus, Philippicam primam præceſ-

b *Ulp. in inſtr. hujus Orat.*

c *Diod. lib. 16.*

ceſſerunt, hanc ſubſequutam eſſe nemo inficiabitur; quippe in earum prima, metu legis Eubulo auctore latæ vix initiò obſcurè aliquid dicitur de Theatrali pecunia in militarem transferenda; & in tertia palam profert Orator, nequaquam ſe adeo temerarium eſſe, ut de hujuſmodi re ſermonem agitet. At verò in iſta, quam nunc expendimus, nullo metu, Eubuli legem diſſolvendam hortatur; cum jam Reipublicæ periculum Civibus ſuaderet, id eſſe non amplius arbitrii, ſed neceſſitatis. Deinde hanc eandem neceſſitatem jam in foribus eſſe, atque inſtare patet ex ipſa Oratione. Nequit igitur ejus urgentis tempus ab eo longè dimoveri, quo verè advenit. Advenit autem anno proximo, nimirum 2. ipſius O. 110., cum Rex captis repentè Elatea, Cytinioque, in Atticam exercitum ducere feſtinabat. Et ſanè tunc Republicâ in extremum diſcrimen adductâ Theatralem pecuniam Athenienſes in Ærarium militare tranſtulerunt, ut diximus n. 12. Orat. de Cherſ., verùm hìc etiam repetere neceſſe eſt. *Λισιμαχίδης Αχαρνεὺς. Ἐπὶ τούτου, τὰ μὲν ἔργα τὰ περὶ τὸν νεωσοίκους, ᾗ τλῶ σκελοθήκλῳ ἀνεβάλοντο διὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον. Τὰ δ' χρήματα ἐψηφίσαντο εἶναι στρατιωτικὰ, Δημοσθένους γράψαντος.* *Liſimachides Aexarnenſis*, qui Prætoram geſſit hoc a. 2. O. 110. [d] *Hoc Prætore diſtulerunt Navalium, atque Armamentarii conſtructionem, belli causâ contra Philippum. Omnem quoque pecuniam decreverunt militarem eſſe, Demoſthene decretum ſcribente.* Eſt Dionyſii teſtimonium [e]. Itaque manet, ut Concio iſta dicta fuerit ſuperiori anno primo. Id etiam ex eo mihi perſuaſum eſt, quod cum Demoſthenes mentis oculos in agendi rationem coniiceret, qua Philippus utebatur, videretque tot damna ab ipſo Reipublicæ illata per ſeptem annos ab inita cum Athenienſibus reconciliatione, Perinthum verò, ac Byzantium nuper obſidione cinctum, unde vi pulſus diſceſſiſſet, ac pacem inſtauraſſet; hæc, inquam, omnia cum Demoſthenes animo volutaret, intelligebat profectò Regem de opprimendis Athenis cogitare, nec aliud niſi opportunum rei gerendæ tempus expectare. Quamobrem hujuſmodi Concione Cives admonet, ut in Rempublicam incumbant, ſibi caveant, civileſque morbos, quibus Reſpublica conflictabatur, adhibitis remediis curent, publicæque rationem habeant valetudinis.

d Diod. lib. 16.

e Dionyſ. Epiſtola ad Ammæum I. Frontin. l. 3. Stratag. c. 4.

2. Theatralem pecuniam expendimus n. 6., & 16. Olynthiacæ primæ, quæ loca Lector adeat, ſi ejus conſcius fieri velit.

IN ORATIONEM.

3. DE Athenienſi Concione quicquid ad ejus auctoritatem, legitimum decernendi, orandi, præſidendi ordinem, ac politicam, ut ita dicam, formam pertineret, eâ qua potuimus diligentiâ oſtendimus n. 4. Orat. primæ contra Philippum. Nunc agendum remanet de forma extrinſeca, ſive de iis, qui Concionem ipſam conſtituebant, de loco, de congregandi, ac ſuffragia ferendi uſu. Itaque Cives omnes, vel qui origine, vel qui Populi beneficio, intereſſe Concioni poterant, dummodo eſſent in Lexiarchicis tabulis inſcripti; in iiſdem verò tabulis inſcribebantur ſolùm, qui decimum octavum annum ſuperaſſent, ut jam olim retulimus. Siquidem, ut eſt apud Plutarchum *f*, Solon Magiſtratus Divitibus dedit, univerſæ Plebi ſuffragii auctoritatem. Conventus erat vel in Foro, vel in Pnyce, vel in Theatro. De Foro teſtimonium affero Arpocrationis, qui hoc luculenter affirmat in voce πάνδημος, eamque ob rem ἀγορὰν nomen Concioni quandoque datum. De Pnyce præter Pollucem *g*, alioſque, ſint mihi Vades, Æſchines, ac Thucydides, quorumille ſic ait: ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Νομοθέται πολλάκις ἐν τῷ Δήμῳ ἐν Πνυκὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀκηκοότων τὸν ὑπὸ τοῦ Δήμου στεφανούμενον. *Auditis Athenienſes, Legiſlatorem jubere, eum, qui à Populo coronatur, in ipſo Populo proclamari, habitâ Concione in Pnyce.* Sic autem iſte: Ἐπεὶ δ' αὖ τοῖς ἠγγελμένοις οἱ Ἀθηναῖοι ναῦς τε ἔπεσσι ὅμως ἐπλήρουν, καὶ Ἐκκλησίαν ἐποίησαν, μίαν δὲ ἐνθὰς τότε πρῶτον ἐς τὸν Πνύκα καλουμένην, ἔπερ καὶ ἄλλοτε εἰώθεσαν. *Quo allato nuntio Athenienſes viginti tamen naves conſcenderunt, Concionemque congregarunt, unam Nico, ac tum primùm in Pnyce, ut vocant, ubi & aliàs eam convocare conſueverant.* Pnyce qui fuerit locus, tradit Pollux *h*, ut alia Athenienſium plurima. Πνὺξ δὲ λίθου χωρίον ἐγγὺς τοῦ ἀκροπόλεως κατεσκευασμένου. Λίθοι δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἐν τῷ Διονυσιακῷ Θεάτρῳ. Μόνας δὲ τὰς ἀρχαιρεσίας ἐν τῇ Πνυκὶ. Αἱ δὲ τὸν τοῦ Δήμου διώρυξιν, Πνυκίτην φασὶν οἱ κωμικοί. Ἐκάλουν δὲ τοῦ βραχέος καὶ τραχέος ξύλου. Καὶ ἐν τῷ Διπυλείῳ, τοῦ τραχέος καθέδραν. Τὸ δ' ὑποστρωννύμενον τοῖς Δικασταῖς, ἐπὶ μὲν ἕδραν ψιάθια, ἀνεμάζετο. *Pnyce locus erat prope arcem, conſtructus è veteri ſimplicitate, non ad Theatri ſpeciem. Poſthac reliqua in Bacchi Theatro peragebantur; Comitia ſolùm in Pnyce. Hinc Populi tumultus, Pnycitem vocant Comici. Suggeſtus ligneus*, qui erat ibi, *ſubſellium vocabatur*, dum habebantur Comitia; *Prima ſedes, dum Judicia. Storeæ pariter dictæ, quæ ſub Judicum ſedibus ſternebantur.* Pnyx nomen à ſubſelliorum denſitate, quæ græcè πυκνότης dicitur, accepiſſe, Arpocration eſt auctor. Ut ad rem noſtram redeam. De Bacchi Theatro Demoſthenes *i*: Τὸν Πρυτάνεις, ſunt Legis verba, πανδήμου Ἐκκλησίαν ἐν Διονύσου τῷ ὑστεραίᾳ ἐν Παλαίοις, *Prytanes Concionem cogere in Bacchi Theatro poſtridie Jovialia.* Aliquando tamen Populi Conventum habitum in Pyræo, in Colono, in Munichia, prout neceſſitas poſtulabat, ab ipſo Demoſthene, Thucydide,

f Plutarch. in vita Solonis.

g Pollux Onomaſt. Æſch. contra Ctesiph Thucyd. l. 8.

h Pollux Onomaſt. l. 8. de Judic. cap. 6.

i Demoſth. adv Midiam & de falſa legat.

dide, Lysia edocemur [l]. Jam verò Populus privatis negotiis intentus, plerumque magnâ ex parte impellendus erat, ut in indicto Concionis loco conveniret. Ad hanc rem duo remedia adhibebantur. Alterum erat, jussu Prytaneorum, evertere, comburere quoque tentoria, protegendis Venalibus protensa, sub quibus Plebs otii, aut negotii causâ commorabatur, ni fides Oratori nostro denegare quis velit. Narrat enim quid actum fuerit, perlato Athenas nuntio, Philippum improvisò Elateam occupasse: Ἐσπέρα μὲν γὰρ ἦν. Ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς Πρυτάνεις, ὡς Ἐλάτεια κατείληπται. Καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν ἐνδὺς ἐξανεστήκεσαν μεταξὺ δειπνοῦντες, τοὺς τε ἐκ τῶν σκηνῶν, ἧς κατὰ τλὼ ἀγορὰν ἔξεργον, καὶ τὰ στέγη ἐνεπίμπρασαν. Οἱ δὲ τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο, καὶ τὸν σαλπιγκτὴν ἐκάλουν &c. *Etenim Vesper erat, cum quidam Prytanibus renuntiavit, captam Elateam esse. Illicò à cœna consurgunt; alii Populum è tabernis, quæ circum Forum sunt, exigebant, tabernacula incendebant. Alii mittebant, qui arcesserent Imperatores, Tubicinemque vocabant* [m]. Ita Demosthenes. Erat remedium alterum mittere, qui extentum funem coccino tinctum per vias Foro proximas, per ipsumque Forum ducerent, quo Plebs, veluti Feræ in caveas, ageretur. Ne verò quis reluctaretur, aut moram interponeret, multabatur à Lexiarchis quicumque rubro colore tinctus reperiebatur. Qua de re præter Scholiastem Aristophanis, audiendus est Pollux [n]. Τοὺς ἐκκλησιάζοντας, inquit, ἐξήταζον. Καὶ χαπίον μιλτώσαντες, διὰ τῆς τοξοτῆς σταλίσκου τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ εἰς τλὼ Ἐκκλησίαν. *Cives, qui jus Concionis habent, diligenter inquirunt; ac junceum fusem minio tingentes, per Sagittarios in Concionem impellunt quotquot in Foro diversantur.* Conventu facto Hestiarchi mactatis porculis Concionem, ac locum expiabant. Ἐκάθαιρον χοιροβόλοις μηροῖς ὅτε (ἱστάρχοι) τλὼ Ἐκκλησίαν, καὶ τὸ Θέατρον. *Porculis isti (Hestiarchi) Theatrum, Concionemque expiabant.* Iterum Pollux [o]; nimirum conspersò sanguine, quem ideo porcinum adhibebant, quia Cereri litabatur, cui Sacer sus, siquidem fruges lædit, ut à mox laudato Aristophanis [p] interprete erudimur. Peracto Sacrificio, atque expiatione Præco Deos conceptis verbis orabat, ut bonam mentem Civibus impertirent. Deinde execratio. Τὸν κήρυκα τοῖς Θεοῖς εὔχεσθαι, ἔντις ἄρα λαμβάνων, μετὰ ταῦτα λέγῃ, καὶ γνώσῃ περὶ ἧς πραγμάτων, ἐξόλοι πατὴρ αὐτὸν, καὶ γένος, καὶ οἰκίαν. *Præconem Diis vota nuncupare, ut si quis captis muneribus, publicè loquatur, aut de rebus afferat sententiam suam, hunc funditus evertant cum Domo, ac Familiâ.* Ut ex Atticis Legibus Demosthenes [q] affert. Rebus propositis, rogatis sententiis, Decreto conscripto, ac pronuntiato, Populus inibat suffragia, ostendebatque unusquisque voluntâtem suam porrecta manu, si res placeret; demissâ, si displiceret. Hinc illud est apud Xenophontem [r]: ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι ἐς ἑτέραν Ἐκκλησίαν. Τότε γὰρ ὤφελε δοκεῖν, καὶ τὰς χεῖρας ἂν ἀνασχεῖν. *Visum est in alteram Concionem rem differre. Tunc enim serò erat, nec manus* porrectæ *conspiciebantur*; & apud maximum Tullium [s]: *Sic sunt expressa ista præclara, quæ recitantur pspephismata, non sententiis, neque auctoritatibus declarata, nec jurejurando constricta, sed porrigendâ*

l *Demosth. ut supra Thucyd. l. 8 Lysias adv Agoratum.*

m *Demosth. pro Corona, & contra Neæram.*

n *Pollux Onomast l. 8. c. de Lexiarch Scol. Aristoph in Acharn.*

o *Pollux l. 8. de Hestiarch.*

p *Scol. ut supra.*

q *Demosth. de falsa legat.*

r *Xenoph. de rebus Græc l. 1.*

s *Cic. pro Flacco.*

dâ manu, profundendoque clamore multitudinis concitatæ. Quam obrem ſuffragia ferre χειροτονεῖν *manus tendere* Græci dicunt. Quædam verò graviora, ut abrogatio Imperii, Immunitates, eorumque criminum Judicia, quæ peculiaribus quibuſdam accuſationibus (εἰσαγγελίαι dicebantur) deferre opus erat, non porrigendâ manu, ſed fabis albis, nigriſque decernebantur [t]. Ut Romæ, modò voce, modò tabellis Plebs in Comitiis utebatur. Concio tota ſedebat, Prytanes tamen in editiore loco. Poſſem Græcorum teſtimonium afferre, ſed lubet ex Tullio noſtro illud capere. Eſt autem in memorata Oratione pro L. Flacco: *Græcorum autem totæ Reſpublicæ ſedentis Concionis temeritate adminiſtrantur. Itaque ut hanc Græciam, quæ jamdiu ſuis conſiliis perculſa, & afflicta eſt, omittam, illa vetus, quæ quondam opibus, Imperio, gloriâ floruit, hoc uno malo concidit, libertate immoderatâ, & licentiâ Concionum. Cum in Theatro imperiti homines, rerum omnium rudes, ignarique conſederant, tum bella inutilia ſuſcipiebant, tum ſeditioſos homines Reipublicæ præficiebant, tum optimè meritos Cives eiiciebant. Quod ſi hæc Athenis tum, cum illæ non ſolùm in Græcia, ſed prope cunctis gentibus enitebant, accidere ſunt ſolita, quam moderationem putatis in Phrygia &c.* Cum Romæ, tum Athenis, ſi dum Conventus habebatur aut ſervatum de Cœlo, aut ſignum auditum foret, illico dimittebatur Concio, & ſi quid hoc tempore decretum foret, irritum putabatur. Idque Religionis causâ legibus cautum fuiſſe vulgus exiſtimabat; ſed re verâ, ut, ſi acta in furorem indomita multitudo aliquid perverſum ageret, ei Magiſtratus moderari poſſent renuntiando, quidpiam è Cœlo ſervatum fuiſſe. Rurſus idcirco Jove fulgente, aut tonante Concilium opus erat miſſum facere, ne cum plebs pluviæ metu diſceſſiſſet, pauci ſuo arbitratu negotium abſolverent, ut adnotat Cicero [u]. Denique in utraque Republica poſt Solis occaſum nec quicquam decernere, nec retinere Concionem licuit. Tunc enim, ſi prius non contigiſſet, Prytanes abire populum imperabant. Hæc in rem præſentem de Concione dixiſſe ſit ſatis.

[t] *Demoſth. adv Neæram Plutarch in vita Alcib. & Periclis.*

[u] *Cic. l. 2 de divinit.*

4. Ærarium Athenis non ſolùm ſummopere exhauriebat duplex ille obolus Theatralis, de quo ſatis multa jampridem annotavimus, ſed Pompę, Spectacula, Sacrorumque dierum celebritates; quæ quantùm Græcis omnibus cordi eſſent, hinc etiam reputari licet, quod, ſi aliquando aliqua Civitas publicas opes, totamque Rempublicam alicui adminiſtrandam concederet, perpetuò ſumptus in res Sacras, dieſque feſtos exciperet, ut de Pharſaliis illuſtrem Xenophontis locum retulimus n. 20. Olynthiacæ primæ. Athenis verò nullus fuit hujuſmodi ſacrorum, prophanorumque ſpectaculorum modus, ut non ſemel à Demoſthene commonemur; plauſus magis, quam religionis cupidâ Civitate.

5. Magna quidem ſententia, conſilii, ac ſalutis plena liberis Civitatibus, maximiſque Regibus, qui bella ipſi adminiſtrare, ſuaque Signa præire nequeunt; nimirum optimos eligendos eſſe Imperatores, iiſque totius rei gerendæ arbitrium permittendum; præmia ſolùm, ac pœnas,

prout

prout bene, vel malè rem gerant, iisdem infligendas sibi Principes reservare. Siquidem Imperatorum est scientia rei militaris, quam si ex aliorum sententia administrare debeant, perinde foret, ac si Disciplinarum Præceptoribus quis imperitus docendi normam dare vellet. Ne animi perversitate, aut ignaviâ quid utile negligant, aut ne quid perniciosum committant, cautio sit; idque obtinetur, si factorum judicium ab iis fiat, apud quos manet publica auctoritas. Hac disciplina Romani usi sunt prospero bellorum successu. Athenienses autem constrictum conditionibus, ad suosque nutus versatilem agendi potestatem plerumque Ducibus dederunt; quæ res quid non semel ipsis damni attulerit, græca docet Historia; Hanc Syrtem fugiendam monet hoc loco Demosthenes.

6. Narravimus n. 9. de Rhodior. libertate, popularem Statum in hac Republica ab Optimatibus deletum, Mausoli Cariæ Regis ope, atque auctoritate. Idem Mitylenensibus obvenisse Orator nos instruit. Et sanè obvenisse arbitror factionum dissidio, nullâque Externorum conjuratione. Urbs enim, & Insula Athenienſibus obtemperabat, ut nu. 21. Orat. memoratæ dictum est. Cæterum hæc popularis status in Optimatum commutatio, utpote nullius momenti res ad Posteros erudiendos, à nemine, quem viderim, traditur præter Demosthenem, proindeque quid in hujusmodi re, & quomodo gestum fuerit, ignoratur.

7. Pecuniam indicat à nobis jam olim explicatam, quæ Theatri nomine ἀδιώατος, pauperioribus nempe Civibus, dabatur. De hac nihil modò dicendum est. Id autem ex his verbis percipi potest, maximum fuisse illorum numerum, à quibus acciperetur; quippe qui possent suffragiis suis ejusdem pecuniæ legem tam gravem, ac pernicioſam Reipublicæ retinere. Hinc pariter non facilè quispiam mirabitur, quod in Olynth. 3. Demosthenes ait, Ærarium hac publicarum opum divisione propemodum exhauriri.

8. De neglectis militaribus Ordinibus Orator deplorat, eosque studet ad pristinam formam revocare. Athenis, ut Romæ, & in aliis pluribus Græcorum Civitatibus Milites è censu in equites, peditesve dividebantur. Mos autem inter Athenienses invaluerat, ut qui nonnihil divitiis affluerent in Castra vicarium mitteret. Pauperiores igitur Signa sequebantur, atque hinc non leve damnum Reipublicæ pariebatur, cum (præter commeatum, qui, ut jampridem admonuimus, frequenter concedebatur) ii solùm Cives arma gestarent, quibus Patriæ dignitas ob inopiam rei familiaris nihil, aut parum cordi esset. Hanc auferendam putat consuetudinem, de ipsaque in præsentia conqueritur. Nec parum video profeciſſe, nam in acie ad Cheronæam, quæ duos ab hinc annos contra Philippum instructa est, in qua tamen de summa Republica agebatur, clariores Cives constiterunt, ἡ πανδημεὶ μετὰ τῶν ὅπλων (ἡ πόλις) ἐξέπεμψε τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν Βοιωτίαν. Τῶν δ' ἄλλων ἁπάντων προθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα κατασταντων, ὅτι μὲ κατὰ σπουδὴν ὁδοιπορήσαντες ἦλθον εἰς Χαιρώνειαν τῆς Βοιωτίας. *Urbs universos milites cum armis in Bœotiam misit; omni alacri-*

ter

ter Juventute in militiam proficiſcente. Hi ſummâ diligentiâ iter dimenſi, Cheroneam Bœotiæ pervenere, ut habet Diodorus [x]. Inter alios affuit vel ipſe Demoſthenes, qui tamen longè minus armis, quam linguâ valuiſſe oſtendit, ſiquidem fugit abjecto clypeo, ut ſcribit Plutarchus; & Æſchines id numquam illi deſinit exprobrare [y]:

x Diod. lib. 16.

y Plutarch. in vita Demoſth. Æſch. adv. Ctesiph.

Erit fortaſſe, qui mihi litem intendat, quòd cum ſæpiſſimè in ſermonem noſtrum Athenæ inciderint, nihil adhuc datâ operâ de ipſarum Origine, Conditore, aliiſque ad Urbem, non ad Rempublicam pertinentibus dixerim; has autem annotationes jam propè ad exitum perduxerim. Fateor id egiſſe conſilio; cum enim tot locis plura mihi de clariſſima Civitate neceſſariò ad res illuſtrandas dicenda forent, tunc veſtigium in ea mihi faciendum ſum arbitratus, cum ſpectare poſſem, quæ loca jam peragraverim, quæque hactenus mihi ſupereſſent perluſtranda. Itaque Athenæ Cecropem conditorem habuerunt, qui ex Ægypto in Atticam terram appulſus tanta præbuit exempla conſilii, ac fortitudinis, ut Actæus, qui Provinciæ Regiâ auctoritate imperabat, filiam homini peregrino in ſtabile matrimonium collocaverit; nam ibi per eam ætatem fœminæ vago concubitu liberos concipiebant. Cum autem Cecrops regionem videret ſæpius à Bœotis terrâ, à Caribus mari vaſtatam, author Regi fuit, ut Populos per agros diſperſos, in aliquot vicos colligeret, unde ſe, ſuaſque fortunas tueri ab hoſtibus poſſent. Selecta igitur ſunt duodecim loca, ubi ædes conſtructæ, ac data Vicis hæc nomina, Cecropia, Epacria, Decelia, Tetrapolis, Aphydna, Brauro, Eleuſis, Thoricus, Cytherus, Phalerus, Cephesia, Sphettus. Cecropi autem cognominem vicum, proximamque regionem Actæus conceſſit; jactaque ab eo ſunt novi Imperii fundamenta [z]. Parvum interceſſit temporis intervallum, cum Cecropii ſe ſe Minervæ, quæ Athena græcè dicitur, tutelæ committentes, Deæ quoque nomen oppido, religionis causâ, tradiderunt. Quamquam verum fabulis involventes Poetæ vellent, Minervam ipſam cum Neptuno de Cecropia contendiſſe, victumque Judicio Neptunum; cum Juppiter litis arbitrium duodecim Numinibus dediſſet, & Cecrops adverſus pelagi Dominum teſtimonium diceret. Palladem verò ad triumphi, certæque poſſeſſionis memoriam ſuo Urbem nomine condecoraſſe [a]. Acceſſit deinde Athenis totius Atticæ Imperium, manſitque à Cecrope ad Erycem annos octingentos ſexaginta ſex, primùm à ſeptendecim Regibus habitum, rurſus à duodecim perpetuis Archontibus, denique ab aliis octo decennalibus, quorum nomina, & quot regnarunt annos, è vetuſtatis tenebris eduxit Sigonius [b]. Cecrops autem Urbem, ac Regnum conſtituit, ſex ac nonaginta ſupra ſeptingentos annos ante Romam conditam. Quæ ſanè Urbs initiò ignobile fuit oppidum. Deinde à Theſeo decimo ejuſdem Rege, ut jam olim retulimus, in eam collectis univerſis Atticæ populis, poſt ferè trecentos quinquaginta annos ab die Natali, pomœrium ampliſſimè dilatavit, veteri vico in arcem converſo. Quæ omnia utpote notiſſima Teſtium auctoritate communire ſupervacaneum foret. Poſtmodum in ſecundo

z Pauſ. in Atticis Strabo l. 9. Trogus l. 2.

a Apollod. de Deorum origine.

b Sigon. de Athen. temporibus.

Per-

Perſico bello à Civibus, qui pueros, ac mulieres in Salaminem tranſtulerant, deſertam evertit, incenditque a. 1. O. 75. Mardonius Perſarum Imperator; felici quidem fato. Nam & ipſa, ut in poſterum Roma à Gallis diruta, è rogo veluti redditâ juventute pulchrior emerſit, tantâque fuit Ædium, Templorum, publicorumque Ædificiorum elegantiâ, ac majeſtate ornata, ut per omnem ætatem univerſo hominum generi admirationi fuerit. Nunc etiam immanes illas, celeberrimaſque ſubſtructiones, quas legimus apud Pauſaniam, alioſque, miramur vehementer. Frequens adeo Populus Athenis fuit, ut eas πόλιν πολυανθρωποτάτην τῆς Ἑλλάδος *Urbem frequentiſſimam græcarum Urbium* vocet Critias apud Xenophontem [c]. Et quidem hinc aliqua frequentiæ ratio iniri poteſt, quòd ipſas viginti Civium millia, qui ad Rempublicam poſſent accedere, incoluerint. Sic enim Demoſthenes [d] affirmat; σκοπεῖτε γάρ, ἔστι ὑμῶν ἑκάστῳ πόσοι Ἀθηναῖοί εἰσι. Τούτων ἕκαστος ἴσως τι τῶν ἀγορᾶς περιέρχεται, ἢ τι τῶν Ἡρακλείων τῆς κοινῆς, ἢ τῆς ἰδίας. *Etenim animadvertite; ſunt ſimul omnes Athenienſes viginti millia. Horum ſinguli Forum obambulant, atque aliquid mehercule agunt rerum aut publicarum, aut privatarum.* Nec dubitari poteſt, quin hujuſmodi multitudinem ad eos tantùm referat, quibus fas eſſet Rempublicam capeſſere. Siquidem Plato [e] controverſiam tollit. τότε, inquit in Critia de Athenienſibus, ὃ κατῴκουν τῷ σώματι, τῆς μὲν αὐτῆς πολιτῆς φύλακες, τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων ἡγεμόνες ἑκόντων, πλῆθος δ' διεφυλάττοντες, ὅτι μάλιστα ταυτὸν ἑαυτῇ εἶναι ἀεὶ τὸν ἀεὶ χρόνον ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν, τὸ δυνατὸν πολεμεῖν ἦδη κατὰ τὰ ἔτη, περὶ δύο μάλιστα ὄντας μυριάδας. *Hoc pacto incolebant, ipſorum quidem Civium cuſtodes, Duces autem aliorum Græcorum, qui eos ſequi vellent. Adhibitâ præcipuè curâ, ut eadem frequentia Civium omni tempore conſervaretur cum hominum, tum mulierum; eorum autem, qui per ætatem arma gerere poſſent, ut viginti omnino forent millia.* Pleriſque tamen paupertas impedimento erat ad ferenda ſuffragia, utpote quibus quinûm Talentûm ſummâ res familiaris nequaquam conſtaret, ut ait Hermogenes; eamque ob rem, Phocionis tempore, plures duodecim millibus jus amiſiſſe Concionis ſcribit in ejus vita Plutarchus: τῆς δ' ἀποδημίαν τῷ πολιτεύματι διὰ πενίαν, ὑπὲρ μυρίους, καὶ δισχιλίους γενομένους, οὐ τι μέντοι ἐδόκουν χείρους, καὶ ἄτιμα πάσχειν. *Ejectis propter paupertatem ab jure adminiſtrandæ Reipublicæ pluſquam duodecim millibus, qui manebant, videbantur gravia, & indigna pati.* At verò qui Athenarum Cives reputabantur? Primùm, Solonis lege, ii omnes, qui ex Attico Cive, quamvis matre peregrinâ nati eſſent. Deinde, Periclis, qui ex utraque parte Atticam originem ducerent. Quamobrem ut nulla fieret de hujuſmodi re dubitatio, ſtatim ac liberi decimum quintum ætatis annum attigiſſent, deducebantur à Patribus, Cognatiſque ad uniuſcujuſque Gentis Curatores, ut in ipſorum tabulis inſcriberentur. Ne verò fraus eſſet, jurati Patres teſtabantur, illum & à ſe genitum, & à Matre Cive. Hæc verò ſolemnis inſcriptio fieri conſueverat tertiâ Apaturiorum die. Cum autem illorum ætas ad decimum octavum annum perveniſſet, Tribuum Præfectos adibant,

[c] *Xenoph. de rebus Græc. l. 2.*

[d] *Demoſth. in Ariſtogit.*

[e] *Plato in Critia.*

eodem-

eodemque ritu nomen, Parentes, gentemque ſuam profeſſi, teſtimonium præbente Patre, ipſiſque ſi opus foret, Cognatis, in Tribulium tabulas, quas Lexiarchicas nuncupabant, referebantur, licebatque in poſterum jure frui Reipublicæ *f*. Et ſanè jus Civitatis tanti fuit apud Athenienſes, dum maximè floruerunt, ut acerbis, ſeveriſque Judiciis in eos inquireretur, quos in Civitatem ſubrepſiſſe ſuſpicarentur; ea verò Peregrinis initiò difficillimè data, & quibus magna forent in Rempublicam merita. Quæ fuerit nobiliſſimæ Urbis fortuna, quæ res geſtæ à præclariſſimis Civibus, quæ bellica virtus, quæ ſcientia, Civiliſque diſciplinæ ratio, nihil frequentius occurrit in iſtis noſtris annotationibus; attamen hæc omnia compendio referre lubet eloquentiſſimi Ciceronis verbis *g*. *Adſunt, Athenienſes, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ, atque in omnes terras diſtributæ putantur; De quorum Urbis poſſeſſione, propter pulchritudinem etiam inter Deos certamen fuiſſe proditum eſt. Quæ vetuſtate eâ eſt, ut ipſa ex ſe ſe ſuos Cives genuiſſe dicatur, & eorum eadem terra parens, altrix, patria dicatur. Auctoritate autem tanta eſt, ut jam fractum prope, ac debilitatum Græciæ nomen, hujus Urbis laude nitatur.*

f Schol. Ariſtoph. in Lyſiſtr. Demoſth contr. Eubulid, Nicoram, Harpocrat. Suidas, aliique.

g Cic. pro L. Flacco.

9. Ὀπισθόδομον *Poſticum* per ἀντονομάσιαν Athenis dicebatur Ærarium, quoniam opes publicæ in Arce poſt Minervæ templum ſervabantur, ut eſt apud Ariſtophanem in Pluto: *ἱδρυσόμεθ' ἐν ἀττικῇ, ἀλλὰ περίμενε τὸν Πλοῦτον, ὅπερ πρότερον ἐγὼ ἱδρυμένος, τὸν ὀπισθόδομον ἀεὶ φυλάττων τῆς Θεοῦ. Statim igitur ſedebimus. Sed expecta Plutum, ubi ille priùs ſedebat, ſemper Poſticum Deæ cuſtodiens.* Et apud Ulpianum *h*: Ὀπισθόδομος ἐν τῇ ἀκροπόλει τόπος. Ἔνθα τὸ δημόσιον ἀργύριον ἀπῆιρεπτο, ᾧ ὁ φόρος, ὄπισθεν τοῦ νεὼ τῆς Ἀθηνᾶς. *Poſticum, locus in Arce. Hìc reponebatur pecunia publica, ac Tributa, poſt Templum Minervæ.*

h Ariſtoph. in Pluto, Ulp in acceſſion enarrat. hujus Orat.

10. Nullus dubito, dum remos hìc nuncupat Demoſthenes, de furto in Navalibus, Armamentariiſque commiſſo ſermonem facere. Sic enim hujuſmodi flagitium rectè conjungitur cum publicæ pecuniæ rapinâ, perfractoque Ærario, de qua pariter iſthic mentio: Nam cur aliàs atrociſſimi criminis exemplum poneret in tenui remorum furto?

11. Id ſanè dominandi caput eſt, perficere ne plebs agnoſcat vires ſuas, aut ne ſaltem eas poſſit exerere. Ita Romæ pane, & Circenſibus illecta, ſui oblivionem cepit, ac Paucis primùm potentioribus obſecuta, uni deinde obtemperavit.

12. Pernicioſam hujuſmodi conſuetudinem, quam hoc loco Demoſthenes tantùm indicat, apertè in Orationibus contra Ariſtocratem, & de productâ præfect. navali exponit. Mos enim Athenis obtinuerat, ut quicquid Duces opibus, & viribus Reipublicæ in poteſtatem redigerent ipſorum eſſet, in eorumque cederet utilitatem. Demoſthenem audiamus *i*: ἴσε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι πάντες οἱ ξενολογοῦντες ἕτοι, πόλεις καταλαμβανοντες Ἑλλωίδας, ἄρχειν ζητοῦσι. *Id ſanè vobis compertum eſt, quòd omnes iſti Mercenariorum militum Duces græcas Urbes occupare ſtudent, in ſuaque retinere poteſtate.* Et alibi *k*: Ἐπειδὰν γὰρ τις μισθούμενος στρατηγίαν ἐκπλεύ-

i Demoſth. adv. Ariſtocrat.

k Idem περὶ ἐπιτριμαρχίας.

ἐκπλώσῃ, πάντας ἀνθρώπους ἄγει, καὶ φέρει. Καὶ τὰς μὲ ὠφελείας ἰδίᾳ καρπεῦται, τὰς δ' ζημίας τούτων ὁ τυχὼν δίδωσιν ὑμῶν. Καὶ μόνοις ὑμῖν ἀδάμαστόν ἐστιν ἄνδρα κηρυκεῖον βαδίζειν, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου ἀνδραποδίσεις, καὶ σύλας κατεσκευασμένας &c. Διδόασιν γὰρ τοῖς βουλομένοις ἀδικεῖν, αἱ μὲ λάθωσιν, ἔχειν: αἱ δὲ ληφθῶσι, συγγνώμης τυχεῖν. *Poſtquam verò aliquis conductâ Triremis præfecturâ navigat; iſte prædas agit, cunctoſque redigit homines in ſervitutem. Hinc autem habet ille, hujuſmodi ſcelerum utilitatem; vos eorumdem pœnas datis, ſi quis fortè veſtrûm in eos incidat*, qui damnum acceperunt. *Et ſanè vobis dumtaxat non licet uſquam ſine Caduceo progredi, ob prædas ab iſtis factas, ductoſque homines in captivitatem &c. Permiſiſtis enim quibuſcumque injurias irrogare velint, ut ſi occultè quid rapiant, ſibi habeant; ſi furtum palam ſit, ut veniam impetrent.*

13. Satis multa de hoc argumento diximus num. 20. Orat. de Claſſibus, quantum per ingenii tenuitatem licuit.

14. Dum græcam, latinamque Hiſtoriam legendo peragramus, quis incredibilem Athenienſium, ac Romanorum, dum felicior utriuſque Reipublicæ ætas fuit, in conferendis honoribus parſimoniam, ſimul verò maximam eximiè factorum copiam non admiratur. Rectè ſiquidem Viri ſapientiſſimi reputabant, nullum eſſe virtutis præmium, quod rarum non ſit; & quicquid ex hominum æſtimatione pretium habet, frequenter uſurpatum, cum non amplius admirationem habeat, flocci fieri. Id enimverò ſi probè, ac diligentèr conſiderarent, qui benevolentiâ, aliena commendatione, privatiſque commodis inducti, nullâ virtutum habitâ ratione honores impertiunt, pecuniam iſtam, quam inhexauſtam poſſident, jam propè adulterinam reputari non quererentur. Romæ quidem initiò perquàm rarò, nec niſi maximis rebus geſtis, decernebantur Ovationes, Triumphi, Supplicationes. Sequuta ſunt tempora, quibus illa tantâ liberalitate decernebantur, ut hujuſmodi honoribus non amplius Virtuti præmium, ſed hominibus perſolvi officium à Senatu videretur. Nam quis non rideat decretas Ciceroni Supplicationes, quin etiam Triumphum ob captum in Amano monte munitiſſimum oppidum, ut ipſe ait, Pindeniſſum? Iterum, cum non aliter poſſet, aucta ſaltem celebritas eſt dierum numero. Tres olim fuerunt ad ſummum Supplicationum dies, unus triumphi. Deinceps *C. Cæſarem*, utor Ciceronis verbis [m], *Senatus, & genere Supplicationum ampliſſimo ornavit, & numero dierum novem*. Poſtmodum Panſæ, Hirtio, & Cæſari Octaviano, ob victoriam in bello civili adverſus M. Antonium partam, quinquaginta dierum. *Decerno igitur*, idem loquitur Tullius [n], *eorum trium nomine, quinquaginta dierum ſupplicationes, quas ut honorificentiſſimis verbis ipſe conſequi potero, complectar ipsâ ſententiâ*. Denique, ne ſingulis narrandis immorer, ſancitum eſt à Senatu Trajani nomine, devictâ Pannoniâ, *ut triumphos, feſtoſque dies ageret quamplurimos vellet*. Quamobrem non immeritò Cornelius Nepos memoriæ hominum prodidit, hujuſmodi honores ætate ſuâ parvo, aut nullo in pretio reputari. *Ut enim*, inquit, *Populi noſtri honores quondam fuerunt rari, & tenues, ob eam-*

m *Cic. pro Com. Balbo.*

n *Cic. Philip. 14.*

o *Corn. Nep. in vita Miltiad.*

que rem glorioſi; nunc autem effuſi, atque obſoleti o. Verùm hæc dicta ſint ad Romanorum cum Athenienſibus agendi ſimilitudinem pleriſque in rebus oſtendendam. Nunc ut ad iſtos me convertam, principiò Athenis honores jejunè admodum dati, nec niſi ob ingentia in Rempublicam merita. Quamobrem Miltiadi auctori Marathonicæ pugnæ, ac Victoriæ, (quem puto præſertim hoc loco ab Oratore noſtro tacitè demonſtrari) nullum æreum ſignum, nullum marmoreum, conſtitutum; ſed vix permiſſum, ut cum Senatus ad prodendam Poſteris clariſſimi prælii memoriam ſtatuiſſet, illud in Pœcile à Paræneo Phidiæ fratre pingi, primus ille inter decem Imperatores aſtaret, incendens milites ad pugnam, ut

p *Æſch. contra Cteſiph. Pauſ. in Attic.*

habet Æſchines, & Pauſanias p. Ille verò ſic loquitur: Προείλθετε ἐν τῇ διανοίᾳ πρὸς εἰς τὴν στοὰν τὴν Ποικίλην &c. Ἐνταῦθα ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη γέγραπται. Τίς ἐν τῷ ὁ στρατηγός; ἅπασι μὲ ἐρωτῶντες ἅπαντες ἀποκρίναιθε αὖ, ὅτι Μιλτιάδης. Εἰκὸς οὖν ἐπιγέγραπται. Πῶς; οὐκ ἤτησε τὴν δωρεὰν ταύτην; ἤτησεν, ἀλλ' ὁ Δῆμος οὐκ ἔδωκεν. Ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος συμχώρησεν αὐτῷ πρώτῳ γραφῆναι παρακαλοῦντι τοὺς στρατιώτας. *Mente igitur accedite ad Pœcilem Porticum* &c. *Hìc picta eſt Marathonica pugna. At quis in ea Dux fuit? Huic omnes interrogationi, Miltiadem reſpondetis. Cur igitur ibi ejus nomen non adeſt? An hujuſmodi honeſtari præmio non quæſivit? Quæſivit quidem; ſed Populus negavit. Conceſſit autem, ut inſcribendi nominis vice, ille primus, milites adhortans, depingeretur.* Sed non minus hujus in diſpertiendis honoribus tenacitatis luculentum eſt alterum exemplum ab ipſo Æſchine in medium

q *Ibidem.*

prolatum q. Ἦσαν τινες κατὰ τοὺς τότε χρόνους; οἳ πολλοὺς ὑμομένοντες χρόνον, καὶ μεγάλους κινδύνους, ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ ἐνίκων μαχόμενοι Μήδοις. Οὗτοι δὴ οὖν ἀφικόμενοι, τὸν Δῆμον ἤτησαν δωρεὰν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Δῆμος τιμὰς μεγάλας, ὡς τοτ' ἐδόκει, τρεῖς λιθίνας ἑρμᾶς στῆναι ἐν τῇ στοᾷ τῇ πρὸς Ἑρμῶν, ἐφ' οἷς μὲν ἐπιγράφειν τὰ ὀνόματα τὰ ἑαυτῶν, ἵνα μὴ πρὸς στρατηγῶν, ἀλλὰ τοῦ Δήμου δοκῇ εἶναι τὸ ἐπίγραμμα &c. *Fuerunt aliqua per eadem* Perſici belli *tempora, qui longâ non defeſſi morâ, ac magna obeuntes pericula, cum Medis congreſſi ad Strimonem fluvium victoriâ potiti ſunt. Hi huc regreſſi præmium à Populo poſtularunt, magnoſque iiſdem honores Populus dedit, ut per id temporis videbatur. Siquidem in Mercurialium porticu tres Hermas* (lapides erant oblongi, quadrati, ſuperimpoſito capite Mercurii) *collocavit, at nequaquam eorumdem inſcriptis nominibus; ne inſcriptio ad Imperatores, non ad Populum pertinere videretur.* Nos duo reliqua Epigrammata, quæ ille refert, omittimus brevitatis gratiâ; unum dumtaxat afferimus. Ἐπὶ τῷ δευτέρῳ ἐπιγέγραπται.

Ἡγεμόνεσσι δ' μὲν δὸν Ἀθηναῖοι τὰ δ' ἔδωκαν.
Ἀντ' εὐεργεσίας, καὶ μεγάλης ἀρετῆς.
Μᾶλλόν τις δ' ἰδὼν καὶ ἐπισταμένων ἐθελήσει
Ἀμφὶ ξυνοῖσι πράγμασι μόχθον ἔχειν.

In ſecunda ſtatua hæc ſcripta ſunt.

Athenienſes hæc dona dederunt Ducibus præmium
Meritorum, magnæque Virtutis.

Ut

Ut ipſa Poſteri conſpicientes velint
Pro repellendis *exteruis moleſtiis laborem capere.*

Cæterum noluit Reſpublica ipſorum Imperatorum nomina publico monumento Poſteritati prodere, ne acceptam Victoriæ gloriam cum iiſdem communicare videretur. Quod mirificè congruit huic, quod expendimus, Demoſthenis dicto. At verò poſteriori ætate Civibus bene de Republica meritis vel nondum vitâ functis æneæ, ac marmoreæ ſtatuæ cum magnificis inſcriptionibus conceſſæ ſunt, ut ſæpius Æſchines, ac Demoſthenes narrant, ſcribit Pauſanias, aliique. Labente demum Republicâ; extinctâ verò magis magiſque, tantâ adulatione, tantâque facilitate is honor nullo virtutis merito potentioribus Viris datus eſt, ut Cornelius Nepos [q] haud ſatis pro dignitate ſtomachari non deſinat, Athenienſes Militiadi vel unam ſtatuam decernere noluiſſe, qui deinde trecentas Demetrio Phaleræo collocandas conſtituerint.

q *Corn. Nepos in vita Miltiad.*

15. Diodorus Corcyram à Timotheo ſubactam præteriit, & falsò auxilii ferendi provinciam ab Athenienſibus illi datam, dum Civitas à Lacedæmonis obſideretur, narrat. Quare, & ipſe, & quotquot ipſum ſequuti, è Xenophontis accuratiſſimi, ac σώφρονος Scriptoris auctoritate emendandi ſunt. Timotheus igitur, Chabriâ fraude obtruncato, Claſſis imperium ſuſceperat, quam jam antea Lacedæmoniorum victricem cum per Jonium circumduceret, improviſò ad Corcyram appulſus, Urbem, atque Inſulam obtinuit: ὁ μὲν τι, ſunt politiſſimi Hiſtorici verba [r], Τιμόθεος περιπλεύσας, Κέρκυραν μὲν εὐθὺς ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιήσατο. Οὐ μὴν τοὺς ἀνδραποδίσατο, οὐδὲ ἄνδρας ἐφυγάδευσεν, οὐδὲ νόμους μετέστησεν. Ἐξ ὧν τὰς περὶ ἐκείνα πόλεις ἁπάσας εὐμενεστέρας ἔσχεν. *Et ſanè Timotheus claſſe circumductâ, ſtatim in poteſtatem redegit Corcyram. Non tamen illi ſervitutem impoſuit, nec Viros exilio multavit, nec quicquam ex ipſorum Legibus immutavit. Hinc autem Urbes omnes per ea loca amiciores habuit.* Id geſtum puto ann. 1. Ol. 101., quo plures Cephaleniæ, Acharnaniæ Urbes, atque Alcetam Moloſſorum Regem Dux ille maximus, ac præſtantiſſimus in Athenienſium Societatem adduxit, ut eſt apud Diodorum [s]. Τιμόθεος δὲ παραλαβὼν τὴν ναυμαχίαν, καὶ πλεύσας εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, τὰς τε ναῦς τῇ πόλει προσηγάγετο, καὶ τὰς μετὰ τῶν Ἀχαρνανίων ἐμοίως ἅπαντας ἀπεκλίνατο πρὸς Ἀθηναίους. Ἀλκέταν δὲ τὸν Μολοττῶν Βασιλέα φίλον κατασκευάσας, καὶ καθόλου τὰς χώρας τὰς περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους πόλεμον ἐξεδιοικήσατο, ἐνίκησε ναυμαχίᾳ τοὺς Λακεδαιμονίους περὶ Λευκάδα. *Timotheus acceptâ navali Præfecturâ, atque in Cephaleniam navigans, naves Urbi admovit, cunctiſque Acarnaniæ Civitatibus perſuaſit, ut ad Athenienſes animo inclinarent. Alcetæ quoque Moloſſorum Regis comparatâ familiaritate, univerſâque illarum Civitatum regione ſibi vindicatâ, Lacedæmonios prælio navali fudit ad Leucadem.* Id utique in cauſa fuit, ut iidem Lacedæmonii pacem dirimerent, quam per eos dies [t] cum Athenienſibus compoſuerant, captâ à Zacynthiorum querelis occaſione. Hi ſiquidem vi à Thimotheo coacti, exules in civitatem recipere, Spartam Legatos miſerunt, qui injurias cum Sociis expoſtularent, atque opem implorarent ad vim repellendam. Claſſem igitur è ſuis, ac

r *Xenoph. de rebus Græc. l. 5.*

s *Diod. lib. 15.*

t *a 3. Ol.*

Sociorum navibus quàm maximam potuerunt conflatam Mnasippo dederunt, ut Athenienſium injurias ulciſceretur, ac præſertim Corcyram ex eorum manibus eriperet, quam utpote opportunam ad Sicilienſem in Peloponneſum navigationem impediendam, ad retinendaſque Jonii litoris Urbes, nimium ſuâ intererat Athenienſium non eſſe. Profectus ille Corcyrenſes arctiſſimâ cinxit obſidione, diràque fame ferè ad ineitas adduxit. Sed opportunè affuit ab Athenis Steſicles, quem Cteſiclem vocat Diodorus, cum quingentis militibus. Nam Athenienſes audito Corcyrenſium periculo, ſtatim primum iſtud auxilium tulerant; ſimul verò ſexaginta triremes inſtrui jubent, iiſque Timotheum præficiunt, ut obſidionem ſolvat, perniciemque afferat hoſtibus. Ille ad Nautarum ſupplementum accipiendum in Ægæi maris inſulas navigavit, ut ornatâ Claſſe, tutiùs deinde ageret, quæ ſibi Cives mandaverant. Hi verò ægrè moram ferentes, Timotheum abdicare ſe Præfecturâ juſſerunt, demandatâ Iphicrati expeditionis curâ; qui Corcyram petens, hoſtes diſceſſiſſe reperit, ingenti acceptâ clade. Cum enim Oppidani eos conſpexiſſent negligenter cuſtodias obire, ac palantes in agris diverſari, confirmati Steſiclis auxilio, in eos effuſi incautos editâ grandi ſtrage conciderunt, qua Mnaſippus occubuit, dum ſuos colligere, in aciemque mittere conaretur. Quamobrem quicquid reliquum Copiarum fuit, relictâ obſidione, convaſavit, ſe ſeque Lacedæmonii Leucadem receperunt. Iphicrates re confectâ Corcyram advenit, & Civibus Victoriam gratulatus, hoſtes proſequitur, quos denique extremâ perculit plagâ. Ita rem narrat Xenophon [n], cui fides negari nequit, quippe rem ſuo tempore geſtam ſcribenti. Diodorus [x] autem, Thimotheum inquit acceptâ Claſſe in Thraciam ſolviſſe, cum Plebiſcitum eſſet, Corcyram illico navigandum. Id Populo grave, atque ingratum accidiſſe, eamque ob rem Iphicratem illi ſucceſſorem datum. Sed cum proſperos in Thracia ſucceſſus audivit, adductos captarum Civitatum Legatos, auctamque triginta Triremibus claſſem vidit, ad ſublevandam obſidione Corcyram Imperium Timotheo reſtituſſe, pari cum Iphicrate auctoritate.

n *Xenoph. de reb Græc. l. 6.*

x *Diod lib. 15. ad a. 1. Olymp.*

16. Thraſybulus poſt aſſertam Athenienſibus Thraciæ, atque Helleſponti oram, maximaſque illatas clades Lacedæmoniis, è vita deceſſerat, dolo ab Aſpendiis interemptus. Ut igitur morte clariſſimi Ducis aliquid proficerent Lacedæmonii Anaxibium cum claſſe, ac militum manu Abydum miſerant, rei bene gerendæ opportunitatem aucupaturum. Nec rem ſuam Athenienſes neglexerant miſſo Iphicrate cum navibus octo, ac Peltatis mille ducentis, δεδιότες μὴ διαφθαρῇ σφίσιν ἃ κατασκεύασεν ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ Θρασύβουλος, *veriti, ne quæ ipſis Thraſybulus adeptus fuerat, cuncta deficerent*. Interea Anaxibius quotquot habebat mercenariorum militum, ducentoſque Lacedæmonios, Abydenoſque Antandro admovit. Libenter à Civibus exceptus, impoſito Urbi præſidio, cum intellexiſſet Athenienſium Claſſem in Cherſoneſum navigaſſe, ſui ſecurus Abydum revertebatur. Verùm Iphicrates, qui prope oppidum inſidias

dias redeuntì collocaverat, ad eaſque contegendas Claſſem navigare juſſerat, repentè hoſtes aggreditur, Anaxibium fortiter dimicantem, ac duodecim aliarum Urbium Præfectos, qui eum ſequuti fuerant, occidit. Οἱ δ' ἄλλοι φεύγοντες, ἔπιπτον. Οἱ δ' ἐδίωκον μέχρι τῦ ἄστως. Καὶ τῆς ἄλλων ὡς διακόσιοι ἀπέθανον, τῆς δὲ Ἀβυδηνῶν ὁπλιτῆς περὶ πεντήκοντα. Ταῦτα δὲ πράξας ὁ Ἰφικράτης ἀνεχώρησε πάλιν τὸν Χερρόνησον. *Et illi quidem fugientes ceciderunt; iſti cæteros fugâ elapſos ad urbem uſque ſunt perſequuti. Mercenariorum deſiderati ſunt circiter ducenti; Abydenſium gravis armaturæ ad quinquaginta. His rebus geſtis Iphicrates rurſus in Cherſoneſum diſceſſit*[y]. Gratiſſima Athenienſibus accidit victoria, cum ob fractas Lacedæmoniorum vires, tum ob retinendi Helleſponti ſecuritatem; quarè non eſt, cur quiſpiam miretur, ob facinus non admodum illuſtre, Iphicratem ſtatuâ fuiſſe donatum. Nam & virtus Imperatoris in eo quàm maximè enituit, & in illa temporum conditione clades iſta inimicis illata non parum profuit Reipublicæ, Geſta res eſt a. ȝ. O. 97., quo Thraſybulum paulò poſt oppetiiſſe mortem Diodorus prodit[z].

[y] *Xenoph. de rebus Græc. l. 4.*

[z] *Diod. lib. 14.*

17. Atrox navale prælium ad Naxum paucis Xenophon, luculenter[a] deſcribit Diodorus, atque ita ſe habuit. Cum Bœoticum bellum produceretur, exiſtimarunt Lacedæmonii moram abrumpi poſſe ſi neceſſitatem Athenienſibus imponerent Thebanorum curam deferendi, ſibique providendi. Claſſem igitur quinque, ac ſexaginta navium inſtruunt, ac Polli ejuſdem Præfecto jubent, commeatus omnes Athenas adductos diripiat, Civeſque traſvecto frumento victitantes fame necet. Nec ſanè opinione decepti ſunt. Poſtquam enim Polles apud Inſulas Andrum, Ceum, Æginam Triremes in ſtatione poſuit; frumentariæ naves ad Geraſtum promontorium appulſæ, non ultra ſe mari committere, ac petere Athenas audebant. Cum igitur Athenienſes Annonæ difficultate premerentur, ad eam ſublevandam tres, atque octoginta Triremes educunt, Imperatore Chabria. Hic ſtatim mare tutum frumentariis navibus reddidit, ac deinde in Naxum navigans, Urbem arctiſſimâ obſidione cinxit, eo conſilio, ut portu hoſtes intercluderet. Polles cognito Sociorum periculo, Claſſem Inſulæ admovit opem laturus. At cum nihil proficeret, navale prælium ſtatuit periclitari. Libenter Chabrias occaſionem tenuit, eductiſque utrinque in aciem triremibus, primùm incerto Marte pugnatum eſt. Nam utrumque dextrum cornu, quibus ſupremi Duces imperabant, hoſtes fudit. Chabrias autem opportunè ſuos confirmavit ſubmiſſo auxilio, ingenti ipſe pariter editâ clade Lacedæmonios in fugam vertit, victoriæque potitus eſt. Claſſem tamen ab iiſdem inſequendis cohibuit, maluitque colligendis, ſepeliendiſque ſuorum cadaveribus tempus conſumere, memor pugnæ ad Arginuſas, ubi officium iſtud neglectum Ducibus, Judicum ſententiâ damnatis, vitâ conſtitit. Κατὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν, lubet Diodori verbis narrationem concludere, τῆς μὲν Ἀθηναίων διεφθάρησαν τριήρεις ἑκατὸν εἴκοσι ἕξ, τῆς δὲ Λακεδαιμονίων διεφθάρησαν μὲν εἴκοσι, καὶ τέτταρες, αὐτανδρεῖ δ' ἐληφθησαν ὀκτώ. Χαβρίας μὲν οὖν ἐπιφανῆ ναυμαχίαν ποιήσας, κατέπλευσε μετὰ πολλῶν λαφύρων εἰς Πειραιᾶ, καὶ μεγά-

[a] *Xenoph. de rebus Græc. l. 5. Diod. lib. 15.*

μεγάλης ἀφειδοχῆς ἔτυχε παρὰ τῶν πολιτῶν. Μετὰ γὰρ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον λόγων τούτων πρώτων ναυμαχίαν ἐνίκησαν. Τῶν γὰρ περὶ Κνίδον ἐν ἰδίᾳ διηγωνίσατο, τῷ δὲ Βασιλικῷ στόλῳ χρησάμενοι, προτέρησαν. *In eo prælio octodecim Athenienſium Triremes perierunt; Duo ac viginti, Lacedæmoniorum; captæ cum Viris octo. Chabrias igitur victor illuſtris pugnæ, cum ingentibus hoſtium ſpoliis in Piræum navigavit, magnoque Civium plauſu exceptus eſt. Siquidem poſt bellum Peloponneſiacum hanc primam navalem pugnam vicerant Athenienſes. Nam quæ ad Cnidum pugnata fuit, non propriis viribus, ſed Claſſe Regiâ confirmati obtinuerant.* Hæc geſta ſunt a. 4. O. 100.

Tribus hiſce victoriis, quas modò enarravimus, adeo lætos fuiſſe Athenienſes video, ut illæ ſemper in omnium Oratorum, atque hominum ore tum temporis verſarentur. Id enim docet Demoſthenes hoc, quod expendimus, loco. Id hujuſmodi verbis Dinarchus [b], πότε ἡ πόλις ἡμῶν ἦν μεγάλη, καὶ ἐνδόξος παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ προγόνων ἀξία, μετὰ γε τὰς ἀρχαίας ἐκείνας πράξεις; Ὅτε Κόνων, ὡς οἱ πρεσβύτεροι λέγουσι, ἐνίκησε τῶν ἐν Κνίδῳ ναυμαχίαν. Ὅτε Ἰφικράτης ἀνεῖλε τὴν Λακεδαιμονίων μόραν. Ὅτε Χαβρίας ἐν Νάξῳ κατεναυμάχησε τὰς Λακεδαιμονίων τριήρεις. Ὅτε Τιμόθεος τῶν ἐν Κερκύρᾳ ναυμαχίαν ἐνίκησε. *Quando nam Urbs noſtra ampliſſima fuit apud Græcos, illuſtris, ac digna Majoribus, poſt vetera illa facinora? Cum Conon, ut Seniores dicunt, navale prælium vicit ad Cnidum; cum Iphicrates Lacedæmoniorum Legionem evertit; Cum Chabrias ad Naxum Lacedæmoniorum triremes fudit navali pugna. Cum Timotheum mari hoſtes ſuperavit.* Id rurſus Æſchines [c] tradit: Ἐπερώτησον δὴ τοὺς Δικαστάς, εἰ ἐγνώκασι Χαβρίαν, καὶ Ἰφικράτην, καὶ Τιμόθεον, καὶ πυθοῦ παρ' αὐτῶν, διὰ τί τὰς δωρεὰς αὐτοῖς ἔδοσαν, καὶ τὰς εἰκόνας ἔστησαν. Ἅπαντες γὰρ ἅμα σοι ἀποκρινοῦνται. Ὅτε Χαβρίᾳ μὲν διὰ τὴν ἐπὶ Νάξου ναυμαχίαν, Ἰφικράτει δὲ, ὅτι τὴν μόραν Λακεδαιμονίων ἀπώλεσε, Τιμοθέῳ δὲ διὰ τὸν περίπλουν τὸν εἰς Κέρκυραν. *Interroga Judices, an norint Chabriam, Iphicratem, Timotheus, & quam ob cauſam munera ipſis data fuerint, Signa conſtituta? Reſpondebunt ſimul omnes, Chabriæ data fuiſſe, quia prælium navale vicit ad Naxum; Iphicratī ob interemptam Lacedæmoniorum Legionem; Timotheo quia claſſem Corcyræ circumduxit.*

[b] *Dinarch. adv. Demoſth.*

18. Bellum, quod nunc à Demoſthene indicatur geſtum ad Ejonem prope Amphipolim, affirmare non dubito illud eſſe à Thucydide accuratè deſcriptum an. 8. 9. & 10. belli Peloponneſiaci, ab an. ſcilicet 2. octuageſimæ nonæ ad 1. proximæ Olympiadis, quibus per ea quoque loca Lacedæmonii Braſida viro ſtrenuo Duce vim Athenienſibus intulerunt. Nec mihi moleſtiam facit, quod nullus ibi habeatur ſermo de lato iiſdem Athenienſibus auxilio à Menone Pharſalio, de quo nunc pariter Demoſthenes loquitur. Quippe non quicquid minutum habent res geſtæ, literis mandant graviores ingentium factorum Hiſtorici. Neque verò diverſum puto Menonem iſtum ab eo, qui a. 4. O. 94. cum mille gravis armaturæ, cetratorum quingentis militibus Cyro adverſus fratrem Artaxerſem ſuppetias iviſſe perhibent Diodorus, ac Xenophon [d].

[d] *Diod. lib. 14. Xenoph. de rebus Græc lib. 1.*

Nam

Nam Theſſalus uterque nuncupatur, ſimileſque mores facilè in ambobus comparent. Enimverò quis duodecim talentùm munus à Demoſthenico Menone liberaliter Athenienſibus datum, ab ea ſagacitate derivatum non videat, quam Xenopon Menonem à ſe memoratum habuiſſe dicit, quærendi potentiorum amicitias, ut iis tectus agere poſſet, quod luberet? Quis adductam Cononi, arbitror, Athenienſium Imperatori ducentorum hominum cohortem, quam narrat Orator, ab eo more diſiungat conflandi, quæſtus causâ, Mercenariorum Copias, eaſque auxiliares præbendi cuicumque ſtipendium polliceretur, quem morem habuiſſe Menonem ſcribit limatiſſimus Hiſtoricus. Verùm ipſius jam referamus verba, quibus hujuſmodi, aliaque Viri vitæ inſtituta complectitur [b]: [b] *Xenoph. ut ſup. lib. 2.*

Μένων ὁ Θετταλὸς, δῆλος ὢν, ἐπεθύμησε μὲν πλούτου ἰσχυρῶς. Ἐπεθύμησε δὲ ἀρχῆς, ὅτως πλείω λαμβάνοι. Ἐπεθύμησε δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι. Φίλος δ' ἐβούλετο εἶναι τοῖς μεγίστοις δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν, μὴ δίδοιη δίκην. Ἐπὶ δὲ τὸ καταγράζεσθαι ἂν ἐπεθύμησεν, σωτηριωτάτην ὁδὸν ἔφετο εἶναι διὰ τὸ ἀπιστεῖν τε, καὶ ψεύδεσθαι, καὶ ἐξαπατᾶν. Τὸ δὲ ἁπλοῦν τε, καὶ ἀληθὲς, ἐνόμιζε αὐτῷ ἀληθῆ εἶναι. Στέργων δὲ φανερὸς μὲν ὢν ἐδόκει. Οὗτος δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ὢν ἐπιβουλεύων. Καὶ πολεμίοις μὲν ἀδύνατος κατεγέλα. Τῶν δὲ συμπάντων πάντων, ὡς καταγελῶν αὐτῶν ἀληθίζετο. Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε. Χαλεπὸν γὰρ ἔφετο εἶναι τὰ ἧσσον φιλαπτομένων λαμβάνειν. Τὰ δὲ ἧσσον φίλων μόνος ἔφετο εἰδέναι, ὅτι ῥᾷστον ἀζήμιατα λαμβάνειν. Καὶ ὅσους μὲν ἠδύνατο ἐπιόρκους, καὶ ἀδίκους, ὡς εὖ ὁπλισμένους ἐφοβεῖτο. Τοὺς δ' ὁσίους, καὶ ἀληθεῖς ἀσκοῦσιν, ὡς ἀνάνδρους ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. Ὥσπερ δὲ τις ἀγάλλεται, καὶ θεοσεβείᾳ, καὶ ἀληθείᾳ, καὶ δικαιότητι, οὕτω καὶ Μένων ἠγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψεῦδη, τῷ φίλος διαγελᾶν. Τὸν δὲ μὴ πανοῦργον, ἀπέδυτον ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει φρονεῖν, φιλίᾳ διαβάλλων τοὺς φρόνιμους αὐτὸ δεῖν κτήσασθαι. Τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι, ἐκ τοῦ σωφρονεῖν αὐτοὺς ἐμηχανᾶτο. Τιμᾶσθαι δὲ, καὶ θεραπεύεσθαι ἠξίου, ἐπιδεικνύμενος, ὅτι φλεῖσα δύναιτο, καὶ ἐθέλοι αὖ ἀδικεῖν. Ἐυεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ ἀφίσατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπόλοιτο αὐτὸν &c. *Menon verò Theſſalus palàm fecerat, vehementer abripi divitiarum cupiditate, æquè verò imperium exoptaſſe, ut plura prædari poſſet; honores, ut ſibi utilitatem afferrent. Studebat conciliare ſibi Potentiorum familiaritates, ut malè ageret impunè. Ad ea verò perpetranda ſcelera, quæ animo complexus fuerat, compendiariam eſſe viam reputabat, dolo, fallaciis, perjuriis uti. Sincero, apertoque eſſe animo ſtultitiam exiſtimabat. Neminem verè unquam amavit; & ſi quem ſimulatè, certum erat inſidiandi causâ ſimulare. Hoſtium neminem contemnebat; cum familiaribus autem nunquam niſi contemptum præſeferens loquebatur. Inimicorum opibus per inſidias nequaquam inhiabat; nimis enim difficile iis, qui ſibi caverent, furari arbitrabatur. At amicorum fortunas, utpote incuſtoditas facilè diripi. Qui perjuriis, atque injuſtitiâ ſe conſpurcarent, eos veluti bonis armis contectos reformidabat. Antiqui hominis moris, veluti ignavos deſpiciebat; & ut quiſque veritate, religione, juſtitiâ condecorari maximè gaudet, ita Menon inſidiis, falſitate, amicorum contemptu. Qui veterator non eſſet, eum rudem; Apud quos principem tenere locum ſtudebat,*

eo-

eorum nobilioribus, amicitiæ ſimulatione, deceptis, ad propriam utilitatem uteudum eſſe putabat. Milites curabat ſibi obnoxios retinere improbitatis communicatione. Ab iiſdem honorem, atque obedientiam expetebat, pœnarum metu, quas infligere ſi vellet, ſe poſſe, oſtenderet. Cum quiſpiam ipſum deſereret, id beneficium exprobabat, mortem illi non dediſſe, cum ſecum habuiſſet &c. Verùm & ipſæ æquum hujuſmodi moribus fatum invenit. Siquidem poſt Cyri obitum ad inviſenda Perſarum caſtra cum aliis quibuſdam Græcorum Ducibus dolo illectus, à Thiſſapherne capite multatus eſt.

c *Herod. in Calliop. Diod. l. 11.*

19. Herodotus, ac Diodorus [c] diligenti ſermone proſequuntur ingentem illam Perſarum cladem ad Platæas, & quæ ſors reliquiarum exercitus fuerit. Utrique unanimi ſententiâ dicunt, trecenta bellatorum millia in aciem educta à Mardonio fuiſſe, quorum in prælio decem millia cum ipſo Duce interempta fuerint. Quadraginta millia cum Artabazo arrept á fugâiter per Theſſaliam, ac Macedoniam in Aſiam habuiſſe, incolumi, atque integro exercitu. Reliquos intra Thebas, ac ligneas munitiones, quas antea conſtruxerant, receptos, ac vi à Græcis ſuperatos morti, aut ſervituti addictos. Igitur ſi Artabazus tutò per Macedoniam progreſſus eſt, nec aliud ullum Perſarum agmen illac retuliſſe pedem quiſpiam dicat, quo pacto id convenit cum illatâ iſtis novâ clade à Perdicca Macedonum Rege, ut habet Demoſthenes non ſolùm hoc loco, ſed etiam in Oratione contra Ariſtocratem? Rurſus eorumdem Hiſtoricorum neuter hujus Perſicæ calamitatis tempore, quæ a. 2. O. 75. contigit, Perdiccam Macedoniæ imperaſſe meminit; quin immo Herodotus Alexandrum Amyntæ Regem perhibet? Quid nos ad iſta? Profectò hæret aqua. Non tamen haſtam abiicimus. Cur enim fieri non potuit, (quin propiùs abeſt à vero factum fuiſſe), ut è ducentis quinquaginta millibus, qui Platæenſem ſtragem effugerunt, turma quæpiam præter illam Artabazi non ſe ſe intra munitiones concluſerit; aut vallo ab hoſtibus ſuperato, ut in fugam ſe dederit, extremamque plagam à Perdicca acceperit, Macedoniæ fines ingreſſa. Nam quis non reputet Regem hoc beneficio Victricis gentis amicitiam conciliare ſibi voluiſſe? Cum præſertim ex Herodoto [d] intelligam Alexandrum è Regia ſtirpe clam noctu ad Græcorum caſtra acceſſiſſe, ſuamque è Græcis originem, in ipſoſque benevolentiam teſtatum, Duces commonuiſſe, Mardonium poſtridie pugnam velle committere, ejuſdemque conſilium aperuiſſe. Cæterùm, ut aliàs diximus, nec Demoſtheni rei tum notiſſimæ fides negari poteſt, nec mirari ſubit, aliqua minus gravia ab ingentium factorum ſcriptoribus pro Hiſtoriæ majeſtate prætermitti. Quid autem de Perdicca? Hoc nomine tum Regem habuiſſe Macedones nemo quidem negabit; teſtatur enim Demoſthenes, ac de viro à Republica beneficiis affecto teſtatur. At Alexander nuper memoratus? Hunc pariter à Regno non excludimus, freti Herodoti auctoritate. Cur autem duos Reges per ea tempora in Macedonia fuiſſe non fateamur, ſuæ quemque provinciæ parti moderantem? Enimverò Perdiccæ nomen gentilitium erat in Regia

d *Herod ut ſupra.*

ſtirpe

ſtirpe ab altero Perdicca derivatum, qui gentis Temenidarum primus; ut nuper annotavimus, Argo in Macedoniam profectus, exile regnum genti ſuæ illic adeptus eſt, jecitque maximi deinceps Imperii fundamenta. Video etiam Perdiccam alium, præter Philippi fratrem, in Macedonia regnaſſe circa O. 85. tempora, ut eſt apud Thucydidem, ac Diodorum [f], qui tamen Alexandri Magni Progenitorum non fuit; (hos autem num. 5. Orat. 2. contra Philipp. enumeravimus). Illum igitur Perdiccæ noſtri nepotem facilè credam, quippe nomen ſuadet. Minùs quoque à vero diſtat è diverſo regiæ Arboris ramo illum, ac Philippum prodiiſſe; quippe non inter hujus Avos. Hæc dixiſſe in re tam obſcura ſit ſatis.

f *Thucyd. l. 2. Diod. 12.*

20. Quinque fuerunt Athenis onera publica, quæ ferre unicuique Civi opus eſſet, ſi cenſus foret. Tria pertinebant ad pacis uſum; ad belli, duo. Choragum agere, Epulonem, Paleſtritam, pacis erant. Belli autem, Trierarchatum gerere, conferre ad militares uſus tributa. A tribus primis immunitas dabatur, Populi beneficio. A duobus aliis nunquam conceſſa eſt ne Poſteris quidem Harmodii, atque Ariſtogitonis, quibus, ob interfectum Hipparcum Tyrannum, Poſteritati plurima accepta à Civibus dona tranſmittere jus fuit. Choragi plures creabantur quotannis ab unaquaque Tribu, quorum ſinguli diverſos ducebant Choros in Dionyſiis, & Panathenæis, in quibus Virorum, ac Puerorum turmæ fiſtulis, tibiis, voce modulabantur; aderant quoque Pyrrhichiſtarum, qui ſaltu luderent; alii demum, qui Choreas per gyrum agitarent. Hos igitur Choros magno ſtipendio Choragus ære ſuo conducebat, nutriebat, veſtibus ad pompam accomodatis induebat, ornabat etiam quandoque coronis aureis. Tanta verò contentione ſtudebat unuſquiſque nobiliores Muſicos ſibi aſſerere, ut ſortes dare opus fuerit. Nam qui cæteros ludendi arte pompâ, elegantiâq; ſuperaſſent, iis præmia, ac plauſus tribuebantur [g]. Epulones Convivia de ſuo publicè inſtruebant Tribulibus ſuis in celebrioribus Sacrorum, aliiſque communis lætitiæ diebus [h]. Gymnaſiarchi oleum ad publicorum Luctatorum uſum præbebant, atque aliorum, qui ſe palæſtrâ exercerent [i]. Hæc autem munera ingenti pecuniâ ſtetiſſe à Scriptoribus nuper laudatis in iis ipſis, quę nuncupavimus, locis memorię proditum eſt. Quare cum invaluiſſet frequentiores à Populo, quàm antea, immunitates dari; Hinc autem reliquis Civibus ſæpiùs ea munera eſſe obeunda; Leptines legem tulit, qua illas omnibus abrogavit, præterquam Poſteris Harmodii, atque Ariſtogitonis, ac novem Archontibus, qui tunc Magiſtratum gererent, ut ex Orat. Demoſth. adverſus Leptinem patet, eam ipſam legem, veluti injuſtam, inutilemque improbante.

g *Lyſias in Orat. de Muner. Demoſth adv. Mid. Plutarch in libro de Sapient. Athen.*
h *Demoſth., & Lyſias ut ſupra.*
i *Ulp in enarr. Orat. Demoſth in Leptinem.*

Quanti verò jus Civitatis fecerint Athenienſes, cum bene moratam Rempublicam habuerunt, facilè ex iis legibus dignoſci poteſt, quæ ad rem iſtam pertinent. Illas enarrantem Demoſthenem lubeat audire [l]. Πρῶτον μὲν γὰρ νόμος ἐστὶ τῷ Δήμῳ κειμένος, μὴ ἐξεῖναι ποιεῖσθαι Ἀθηναίων, ὃν ἂν δι' ἀνδραγαθίαν εἰς τὸν Δῆμον τὸν Ἀθηναίων ἄξιον ᾖ γενέσθαι πολίτην. Ἔπειτ' ἐπειδὰν πείθῃ ὁ Δῆμος, καὶ δῷ τὴν δωρεάν, οὐκ ἐᾷ κύριαν γενέσθαι τὴν ποίησιν ἐὰν μὴ τῷ πλήρει τῆς τῶν ἐπτακισχιλίων Ἀθηναίων ἐκκλησίας ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι Ἀθηναῖοι ψηφίσωνται, κρυβδὴν

l *Demoſth. adv Near.*

ψηφίσασθαι. Τὸν δὲ Πρυτάνεις πελεύειν τιθέναι τὰς καδίσκους ὁ νόμος, ἢ τὴν ψῆφον διδόναι προσιόντι τῷ Δήμῳ πρὶν τοὺς ξένους εἰσιέναι, ἢ τὰ γέρα ἀναιρεῖν. Ἵνα κυρίος ἦν αὐτὸς αὐτῷ ἕκαστος, σκοπεῖται πρὸς αὑτὸν, ὃν τινα μέλλει πολίτην ποιήσεσθαι, εἰ ἄξιος ἐστὶ τῆς δωρεᾶς, ὁ μέλλων λήψεσθαι. Ἔπειτα μετὰ ταῦτα παρανόμων γραφὴν ἐποίησε κατ' αὐτοῦ τῶν βουλομένων Ἀθηναίων. Καὶ ἐὰν εἰσελθόντα εἰς τὸ δικαστήριον ἐξελέγχθαι, ὡς οὐκ ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς, ἀλλὰ παρὰ τοὺς νόμους Ἀθηναῖος γίγνεται. Καὶ τισὶ τῶν Δήμου δόντος τὴν δωρεὰν, λόγῳ ἐξαπατήσαντος ὑπὸ σφῶν αὐτούντων, παρανόμων γραφὴς γενομένης, ἢ εἰσελθούσης εἰς τὸ δικαστήριον, ἐξελεγχθῆναι, σαφέστατον τὸν εἰληφότα τὴν δωρεὰν, μὴ ἄξιον εἶναι αὐτῆς, ἢ ἀφαιρεῖσθαι τὸ δικαστήριον. Καὶ πολλοὺς, ἢ παλαιοὺς, ἔργῳ δηλῶσαι. Ἅπαντες δὲ πάντες μεμνήσεσθε, Πυθόλαόν τε τὸν Θετταλὸν, ἢ Ἀπολλωνίδην τὸν Ὀλυνθίων πολίτας ὑπὸ τοῦ Δήμου γενομένους, ἀφαιρεῖσθαι τὸ Δικαστήριον. *Primùm igitur lex Populo impoſita eſt, non licere Civem Athenienſem fieri, niſi ob ſua in Populum merita dignus Civitate videatur. Deinde poſtquam cuipiam dandam eſſe perſuaſum habeat, ac deferat munus iſtud; non tamen ratum erit, niſi in ſequenti Concione pluſquam ſex Athenienſium millia occultis ſuffragiis donum ipſum confirmaverint. Quamobrem lex jubet, Prytanes urnas ponere, ac dare calculos accedenti Populo, antequam Peregrini ingrediantur, ac tabernacula tollere, ut ſit unuſquiſque ſui juris, ac ſolùm ſecum ipſe conſideret, ille ne, qui Civitatem petit, tanti muneris dignus ſit. Rurſus cuicumque Athenienſium velit, facultatem præbet eum accuſandi violatæ legis, conventiſque Judicibus probare eodem munere indignum eſſe, atque in Civitatem contra Leges irrepſiſſe. Jam verò aliquando accidit, Judices Civitatem aliquibus ademiſſe, quibus, cum neutiquam digni forent, Populus eorum verbis deceptus dederat, ac deinde violatæ legis actio fuerat inſtituta. Operoſum foret plura in medium afferre antiquitatis exempla, ſed omnes memoriâ retinetis, Pitholaum Theſſalum, Apollonidem Olynthium, quos Populus Civitate donaverat, eâ fuiſſe ab Judicibus deſpoliatos.* Viguit Athenis hujuſmodi legum ſeveritas, quouſque ob inopiam Ærarii jus Civitatis vendere, atque inde pecuniam cogere, Cives è Republica eſſe reputarunt. Id ſanè commodè fit, ſi modus adhibeatur.

21. Idem repetit, quod olim dixerat in tertia Olynthiaca, quare & ejuſdem n. vigeſimus tertius, ubi de hac ipſa re agitur, adiri poteſt.

22. Huic pariter argumento ſatis ſuperque ſatisfecimus, cum eadem Oratoris verba ſuperiùs expendenda ſuſcepimus.

23. Meritò quidem Athenienſes de pulcherrimis, magnificentiſſimiſque ædificiis gloriabantur, quibus Religioni, ſecuritati, publicæque elegantiæ providerant. Quare ſæpius Demoſthenes, iiſdem laudandis, Civium benevolentiam aucupatur. Id agit in tertia Olynthiaca, quò nos ad n. 26. Lectorem remittimus; Id in hac Oratione; Id in Orat. adverſus Ariſtocratem his verbis. τὰ δὲ τῆς πόλεως οἰκοδομήματα, ἢ τὰ κατασκευάσματα, τηλικαῦτα, ἢ τοιαῦτα, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λοιπὴν εἶναι, προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, Πειραιεὺς, τἄλλα, οἷς κατεσκεύασται νῦν ὁ πᾶς τὴν πόλιν. *Urbis verò ædificia, ac ſubſtructiones tales, ac tantæ ſunt, ut nihil ad ea Poſteris adjungendum reliquerint; Hæc nimirum Propilæa,*

Na-

Navalia, Piræus, aliaque hujuſmodi, quibus inſtructam, ornatamque Civitatem videtis. Id etiam in locis aliis, quæ non vacat referre.

24. Megarenſes, vel ante initium belli Peloponneſiaci terram Apollini ſacram coluiſſe, eamque ob rem terrâ, marique ab Athenienſibus omni ſecum commercio prohibitos fuiſſe, Thucydide auctore diximus n. 15. tertiæ Olynthiacæ. Nunc nos ad ingenium rediiſſe credere par eſt, cum nos hoc loco Demoſthenes inſtruat, graviſſimis Athenienſium decretis nuper hujuſmodi flagitio interdictos. Altum de hac re ſilentium eſt apud græcos authores, & cum ab Oratore noſtro tantummodo indicetur, quid iſtud rei fuerit certis teſtimoniis comprobari nequit. Puto autem id actum eſſe, quod in ſecunda ad Philippi Epiſtolam annotatione retulimus; nempe Anthemocritum Legatum Megaram ab Athenienſibus miſſum, qui Reipublicæ nomine arma, & vaſtitatem indiceret, niſi è ſacris agris abſcederent. Cum Megarenſes nequaquam morem gererent, quin & nefariè Legatum occidiſſent, non Signa in ipſos educta ſunt, non bellum ſuſceptum, ſed Eleuſinis tantùm, Foris, ac Portubus Atticis prohibitos; quod rectè quadrat huic Demoſthenis loco. Ait enim magnificè decerni; verùm decretis ea longè minora eſſe, quæ conficiantur.

Dum autem complector animo iſtud Athenienſium ſtudium in tuendo Apollinis jure, venit in mentem cogitare, in hujuſmodi re paremfuiſſe in reliquis Græcis religionem. Nam & Phocenſibus, qui Delphicos agros Phœbo dicatos arabant, communi ferè Amphictyonum decreto bellum illatum eſt; & Amphiſſenſes, qui ſerebant Cyrrhæos campos eidem ſacratos, ab ipſo Senatu armis conteri juſſum; datuſque in eam rem Philippo exercitus, & auctoritas [m]; Et ſibi Megarenſium, qui terram ei pariter devotam, fortaſſe finitimam exercebant, coercendam temeritatem ſtatuit Athenienſium Reſpublica; laudabili exemplo vel in falſo Deorum cultu, niſi plerumque privatis odiis religionem vindicem adhibuiſſent.

[m] *Demoſth. pro Corona.*

25. Iſtud quoque Phliaſiorum negotium cum nullo, quod viderim, Græcorum monumento Poſteris mandatum ſit, ac vix nunc à Demoſthene attingatur, induſtriâ quadam inveſtigare oportet. Phliaſii, ut eſt in nu. 31. Orationis de Megapolitis, ubi de hac gente plurimùm loquuti ſumus, perpetuas, at non ſemper apertas geſſerunt cum Argivis inimicitias, obnitentibus illis libertatem ſuam tueri; iſtis, urbem in poteſtatem redigere, quam intra fines Argidis reputabant. Id aliquando palàm, aliquando inſidiis agere pertentarunt. Iis verò maximum periculum procrearunt ann. 3. Olympiad. 101. Tunc enim Phliaſiorum exules, Cognatorum proditione, qui in Urbe degebant, Patriam Argivis dare moliti ſunt. Igitur nocte intempeſta ipſi cum auxiliariis, facto ſexcentorum militum agmine, mœnibus ſucceſſerunt. Scalis admotis à Proditoribus in arcem recepti ſunt; unde in Urbem invadentes, eam tumultu, cæde, incendiis implerunt. Cives illico ab excubitoribus proditionis admoniti, clamoribus etiam exciti arma ſuſcepere. Interim Arca-

des, atque Argivi cum ingenti militum globo affuerunt. Manus ubique conseruntur, feroces alii ob ferè partam victoriam, alii ob libertatis tutelam. Verùm corroboratâ magis magisque novis bellatoribus Civium acie, hostes primùm inclinare, pelli deinde, in præceps agi, ac tandem liberâ Civitate Populares omnem metum deponere, invicem gratulari. Rem gestam prope sub oculis ponit Xenophon, memoratque Diodorus [n]. Mansere postmodum inimicitiæ, vastationes, injuriæ. Quæ cessaverint ne, an ad proximum hujusce, quam explicamus, Orationis tempus productæ fuerint; id equidem nullus dubito, Argivos, atque Arcades, Philippi societate, atque opibus recreatos (qua de re jamdudum sermonem fecimus) Phliasiis bellum intulisse, reductisque in Urbem exulibus Cives expulisse, qui sibi in superiori expeditione adversati fuerant. Hos proinde ab Athenienſibus opem, præsidiumque postulasse, magnificaque retulisse verba, ac salutaria sibi plebiscita, quæ nunc à Demosthene commemorantur, res autem nequaquam verbis consensisse.

n *Xenoph. de reb grec l. 7. Diod. l. 15.*

26. Siphnus, hodie *Sifano*, Cycladum insularum una, olim ditissima ob auri, argentique fodinas, quas ambitu suo complectebatur. Metallorum, quæ illinc effodiebantur Decimam sibi dari jussit Apollo Delphicus, tantusque inde thesaurus Delphis collectus est, ut nemini cederet aliorum populorum [o]. Divites illæ Venæ prorsus exaruerant Pausaniæ tempore, ut ipse refert, Apollinis vindictâ, cum Siphnii tributum Deo persolvere jamdiu destitissent; at re verâ ob exhaustas fodinas diuturnâ, ac frequenti effossione. Ea gens ortum ab Athenienſibus habebat [p]; Idcirco Demosthenes in illa comparationem instituit, utpote ejusdem cum ipsis Athenienſibus originis, sed non ejusdem fortunæ.

o *Herod. in Thalia Paus. in Phocic.*

p *Herod. in Urania.*

Hæc satis mihi visa sunt ad istas Demosthenis Orationes illustrandas; aliquis enim rerum dicendarum modus adhibendus fuit, ne angustiores excederem annotationum fines. Erit fortasse, qui curiosiùs inquirat, quamobrem in Latium transferre omiserim tertiam, & quartam Philippicam, aliasque geminas de Haloneso, ac de fœdere Alexandreo Conciones, quæ primâ Oratoris nostri Lucubrationum parte continentur, quæquæ ad Rempublicam pertinent; ejus nimirum generis, quod omne complexi fuisse diximus. Huic ego facilè responsum dabo. Ab interpretanda quarta Philippica non inconsultè, nec temere abstinui; nam cum tota sit compacta è diversis aliarum Orationum, quas Latio donavimus locis, & sit veluti vermiculatum emblema, non erat cur in ipsa operam perderem. Tertiam pariter Philippicam non attigi; siquidem & in eodem, ac reliquæ hujus nominis argumento versatur, quare nihil ferè habet novi, quod admodum ad eam pervolutandam alliciat; & ut verum fatear, tedio affectus, & ne mihi sæpius displicerem. At verò duas illas de Haloneso, & de fœdere Alexandreo veluti adulterinas rejeci. Quippe è Demosthene nihil olent. Deest ibi sermonis elegantia, sententiarum præcipua quædam gravitas, ac maxima illa dicendi vis, cujus

gra-

gratiâ à cæteris longè distant Oratoris nostri lucubrationes. Judicium suum ad hanc sententiam ascribunt Libanius in earumdem Orationum argumento, ac Photius in Bibliotheca, nec est, cur quispiam de re, gravissimis testibus, ac rationibus comprobatâ, dubitare possit.

LAUS DEO.

IN-

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM,
Quæ in Annotationibus continentur.

Prior numerus Annotationem significat, alter Paginam.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

A

ABstemii an ingenio prestantiores. 25. 387.
Achillis sepulchrum ubi. 22. 226.
Ægyptus quæ tributa Regi pendebat. 32. 204.
Ærarium Athenis è quibus pecuniis 27. 402. ubi collocatum. 9. 436.
Ærarium Sociale ubi prius positum; quando Athenas translatum. 27. 402. V. Athenienſium Ærarium.
Agger ab Eubœa in Bœotiam à quo, & quando conſtructus. Deſcribitur. 43. 225.
Æſchinis Legatio ad Philippum. Vide Legatio.
Alcibiades. Ejus mores, res geſtæ; Præfecturæ; bellica virtus; mors. 27. 350.
Alevadæ; quæ Gens in Theſſalia. Tyrannorum hoſtes &c. 15. 307.
Alexander Amyntæ F. à Mardonio Perſa Legatus mittitur Athenas. Quamobrem; Legationis exitus. 4. 180.
Alexander Magnus quo anno natus. 25. 248. quam pecuniam collegerit è Darii Theſauris. 32. 24.
Alexander Pherarum Tyrannus ab Uxore necatur. 20. 246. quando, & cur. 15. 306.
Alus quando in Philippi poteſtatem venit. 3. 423. Unde ei nomen. 3. 424.
Alienſes Athenienſium amici; à Philippo Pharſaliis traduntur. 3. 423.
Amphictyones qui; quanti; à quo inſtituti; eorum commutationes; quando deſierint. 2. 357. Auctoritas, ejuſque exempla. Ibidem, & 2. 359. ubi congregabantur; quo tempore. 2. 357. & 358. Qui cum iis conſidebant ſine ſuffragii jure. Ibidem. Recenſentur. Authorum de iis aliqua diverſitas conciliatur. Ibidem. Quam multam Phocenſibus irrogarunt poſt bellum ſacrum. 27. 371.
Annonæ vilitas Athenis deſcribitur. 36. 409.
Anthemocritus Legatus Athenienſium à Megarenſibus necatus; ejus honores. 2. 413.
Amphipolis, unde nuncupata; ubi ſita; Athenienſium Colonia; quando & quomodo deducta; quàm Athenienſibus opportuna; Varia Urbis fortuna. 35. 251. 16. 421. quando à Philippo occupa-

cupata. 8. 303.
Amynthas Macedoniæ Rex; ejus res geſtæ erga Græcos. 3. 300. A Lacedæmoniis illuſus; probatur ſe cum Athenienſibus conjunxiſſe, & quare. 11. 321. Evincitur Vectigalis Athenienſium fuiſſe. 24. 348.
Anthemuntes ubi; quando à Philippo capta, & Olynthiis donata. 17. 384.
Arcadia deſcribitur. 11. 220.
Arcades qua occaſione Megalopolim condunt. 4. 415. poſt diuturnas inter ſe diſſenſiones pacem componunt. 36. 230.
Arcadia celeberrima Romæ Academia. 11. 220.
Areopagus Athenis, quod Judicium fuit; qui in ipſo, & quid judicabat. A quo inſtitutus. Elogium, & aliqua ad ipſum pertinentia. 36. 353.
Argenti, & auri fodinæ Veterum ditiſſimæ. 32. 204. exaruerunt. Ibidem.
Argenti fodinæ Athenienſium in Attica, ubi; quàm antiquæ: quando exhauſtæ; quæ inde Reipublicæ utilitas, & quomodo. 27. 401.
Argivi Xerſi adhæſerunt; & quare. 7. 381. Thebanorum inimici. 25. 289. Philippi amici. 5. 381. Bellum cum Arcadibus inferunt Lacedæmoniis poſt Leuctricam pugnam; vincuntur. 1. 213. 4. 215. Phliaſiis Tricaranum adimunt, & quando. 31. 228. Eorum dignitas. 25. 289. Antiquitas; vires; bella; fœdera; qua Imperii forma uſi ſint. 16. 367.
Argolis Regio; ejus fines; quas Urbes complexa. 16. 367.
Argos à quo conditum; à quo nomen. 16. 368.
Ariobarzanes qui fuerit; quæ geſſerit; Cives Athenienſis factus; quando. 12. 184. & 185.
Ariſtides, ejus mores; res geſtæ; fortuna; Virtus; Mors. 18. 343.
Ariſtagoræ Mileſii dictum. 32. 204.
Ariſtophon, callidus; quot Judicia eluſerit. 20. 399.
Arſes Perſarum Rex quando Regnare cœpit; Mors. 1. 178.
Artaxerſes Xerſis F. quo anno Imperium ſuſcepit. 1. 177. Lacedæmonios ad bellum contra Athen. ſolicitat. 4. 181.
Artaxerſes Darii F. bis Græcos inter ſe compoſuit. 31. 294. Quare; quibus conditionibus. 31. 295. Primò è Lacedæmoniorum ſententia. 45. 210. Bellum monet Ægyptiis rebellibus. 37. 207.
Artemiſia Cariæ Regina quo anno mortua; de ipſa plura. 3. 278.
Arymbas Moloſſorum Rex quando à Philippo victus. 15. 310. Ejus Progenitores. 3. 311.
Aſiatici imbelles; exemplis probatur. 24. 289.
Athamantis fabula de ariete aureo ubi à Græcis collocata. 28. 373.
Athenæ à quo conditæ; quomodo, & quando auctæ; unde nomen; Vetuſtas; incenſæ; inſtauratæ; frequentia Populi. 8. 434. Græcarum Urbium opulentiſſimæ. 28. 201. à Perſis incenſæ, ac dirutæ. 27. 290. Quando, & quanto tempore nullæ ibi leges. 13. 339. Templa. V. Templa. Quando ad ſtatum Paucorum redactæ. 39. 231. A Lacedæmoniis integræ ſervantur contra Sociorum ſententiam. 4. 181.

Athenienſes quot Reges habuerint; qui ipſis imperaverint; quando in Rempublicam, & à quo redacti. 8. 434.

Athenienſes quando Ærarium locupletiſſimum habuerint, & quantum; quas ob res exhauſtum. 23. 347. Facilè illud depeculabantur. 29. 404.

Athenienſes quomodo, & quando in Tribus diviſi. Tribuum nomina. 26. 200. Eorum opes, Ædificia expenduntur. 28. 202. Qua ratione Tributa Reipublicę pendebant. 31. 203. Reſpublica quomodo à Solone inſtituta. 20. 191. Juxta cenſum diviſi. Ibidem.

Athenienſes quomodo annum computabant, pluraque ad hanc rem pertinentia. 5. 332. Eorum ſolemnitates enumerantur; quibus ſacræ. Qui iis præerat. 33. 352. Magno prætio Actores Comœdiarum conducebant. 8. 362.

Athenienſes qui reputarentur. Quomodo ſe Cives eſſe probarent. Quanti Civitatem ſuam æſtimarent. 8. 436. Pœnæ, & Judicia in falſos Cives conſtituta. 20. 446.

Athenienſes qua ætate militiam ſuſciperent. 50. 257. Vires maritimæ, ac terreſtres; Quomodo, & quando auctæ. Equeſtris ordo qualis. 18. 189. & 190. Quot naves ante Perſicum bellum habuerunt, quot deinde. 50. 212. Quæ maxima ipſorum Claſſis. Plinius, & Strabo ea de re expenſi. 20. 191 Qui ipſorum Peditatus, Equitatus, Claſſes. 18. 190.

Athenienſes qua ætate ad Rempublicam accederent, & quomodo. Qua ætate ſuggeſtum aſcenderent, & quo ordine. 2. 178. & 179.

Athenienſes Sardes incendunt. Necant Darii Legatos, & cur. Sibi ab illo metuunt, & quare. 1. 176. Græcorum libertatis cuſtodes. 4. 180. Repudiant Mardonii Perſarum Ducis amicitiam. 4. 181. Quot triremes habuerint in pugna ad Salaminam, conſtituitur. 34. 205.

Athenienſes Platęenſium amici, atque opitulatores; quare. 42. 208. Meſſeniorum amici, eorumque tutelam habent. 20. 225. Cum Thebanis ſe conjungunt. 3. 180. Phocenſibus auxiliantur, cum ipſis in bello ſacro conjuncti. ibi. 9. 184.

Athenienſes primi opem Perſarum implorant contra Lacedęmonios, & Iſagoram. 13. 185.

Athenienſes quot annos Græciæ principatum obtinuerint, & quomodo; expenditur. 22. 346. Quo tempore maximè viguerunt. 32. 352. præſertim aucti poſt ſecundum Perſicum bellum. 50. 211. Quando ipſorum fortuna penitus inclinaverit. 22. 347.

Athenienſes fame coacti pacem petunt à Lacedæmoniis. Reſpuunt conditiones; deinde accipiunt. 39. 230. Ipſius triginta Tyranni imponuntur; quando, & quomodo. 20. 287. ſub iiſdem quàm infelix eorum conditio. 22. 288. Caput attollunt, & quomodo. 6. 241. A quibus auxilio recreati. 22. 288. 23. 288.

Athenienſes veteres inimicitias gerunt cum Thebanis; quare; Bœotiam ſæpius vaſtant; vincunt. 42. 208.

Athenienſes Thebanis opitulantur, & quare 10. 243. 18. 324. Lacedæmoniis poſt Leuctricam pugnam.

gnam. 2. 214. Eubœensibus. 28. 227. 43. 255. Phocensibus. 9. 184. 3. 180. Arcadibus. 16. 222. Olynthiis, quæ auxilia submiserint. 19. 385. Ægyptiorum Regibus. 11. 284. Artaxersi opem negant. 11. 283.

Athenienses Peloponnesi populos ad libertatem invitant. 24. 226. 3. 180. fœdus ineunt centum annorum cum Argivis, & Mantineensibus. 43. 232. fœdera variant è sua utilitate. 44. 233. Ut servent inter Græcos æquilibritatem, 27. 227.

Athenienses Corintho dimittuntur; & quomodo. 58. 263. Suscepta in Corinthios bella. 17, 341. Oropum ammittunt. 21. 225.

Athenienses vincunt ad Marathonem. 36. 256. quibus honoribus Mortuos ibi prosequuti sint. 36. 206. Xersici belli tempore Urbem deserunt. 27. 290.

Athenienses quæ bella pro Corinthiis cum Megarensibus habuerint. 17. 342. In Megarenses acerbissima illorum decreta, & quare. Ibidem. quantam pecuniam absumpserint in Potidææ obsidione. 14. 245. atrox ipsorum clades ad Syracusas. 53. 259. belli imperium à Sociis obtinent. 6. 241.

Athenienses Argæum student in Macedoniæ Regnum inducere, excluso Philippo. 34. 250. bellum Philippo movent. 26. 248. quando, & qua occasione. 9. 362. Philippum à Pylis prohibent. 27. 248. 45. 256. quo anno pro Amphipoli cum eo bellum instaurant. 22. 327. Perpetuum ipsorum studium hujus Urbis recuperandæ. 35. 250. quot Urbibus à Philippo orbati fuerint. 22. 237. Fœdus contra ipsum inire cogitant cum Persarum Rege. 4. 414.

Athenienses quam severi in suos Duces. 81. 276. quam effusi in laudandis Majoribus suis. 6. 182. Mercenariis Copiis plurimum utebantur, & quando inceperint. 18. 190.

Attica gens à Cecrope in duodecim Vicos collecta. 26. 200. quando; Vicorum nomina, 8. 434.

Attica quanti æstimabatur. 23. 296.

Augusti dictum memorabile. 25. 400.

B

BAccanalia Athenis unde allata; quot generum; describuntur. 76. 274.

Barathrum qui locus Athenis. Qui in Ægypto. 28. 403.

Barbari qui dicerentur à Græcis. 16. 341.

Bardylas Illyriorum Rex à Philippo victus. 15. 310.

Bellum Peloponnesiacum quando incœpit, quando finitum est, à quibus describitur. 7. 426.

Berisades Thraciæ Rex à Philippo Regno pulsus. 14. 308.

Bœotia quomodo prius dicta; unde nomen, & quos fines habuit. Describitur. Quomodo in singulis Civitatibus, & in communi administraretur. Ejus sors 35. 407. & 408. Quatuor ipsorum Concilia, in quibus suprema auctoritas; ubi convocabantur. 28. 373. 35. 408. Quando fiebant. 35. 407. Urbes plerumque Aristocraticæ. 20. 287.

Bœotorum quot Magistratus, quæ ipsorum auctoritas. 35. 407. In-

ter ipsos Thebani eminebant. 35. 408.
Bœotii Thebanorum imperio semper se subtrahere studuerunt. 11. 383. tardioris ingenii reputantur. 15. 384.
Bœoticum bellum benè Atheniensibus successit. 10. 244.
Brasidas Lacedæmonius Amphipolim occupat. 35. 251.
Byzantium, ejus amœnitas, ac fortuna, quibus obtemperavit, aliaque. 8. 282. quanti Atheniensium interest illud à Philippo tueri. 4. 332.

C

CAllias Comicus, qualis fuerit, ejus Comœdiæ; fragmenta, quæ supersunt. 16. 324.
Callias Chalcidensis, versipellis, quæ fœdera fecit, quid Athenis egit, ejus res gestæ. 3. 413.
Cambyses quare à Persis dominus appellatus. 6. 425.
Cardia, à quo nomen; cujus momenti Urbs; an intra Chersonesum; ejus fortuna. 36. 276.
Cares Græcorum primi mercede militarunt. 56. 261.
Cariæ Reges sororibus nubunt. 3. 278.
Cecrops Athenarum conditor; ejus res gestæ. 8. 434. gentem Atticam vagam collegit. 26. 200.
Cersobleptes Thraciæ Rex Atheniensibus Chersonesum donat. 14. 308. A Philippo in Regno confirmatur; pulsus deinde. 14. 309. Ab Atheniensibus fœdere quomodo exclusus. 8. 416.
Chabrias Lacedæmoniis opitulatur. 2. 214. Corinthi Atheniensium præsidio præficitur. 61. 264.; Naval prælium vincit ad Naxum. 17. 441. Ubi, & quomodo moritur. Honores ei post mortem habiti. 61. 265. 29. 293.
Chalcis Euboica à quibus, & quando condita; unde nomen; quæ inde Coloniæ deductæ; quorum fuit. 13. 396.
Chalcidenses avari putabantur. Ibidem.
Chares Pharnabazo auxiliatur. 1. 176. 63. 266. opem iterum illi negat. 1. 177., an rursus suppetias eidem tulerit. 22. 328. Re malè gestâ quomodo iram populi declinaverit. 23. 329. cum reliquis sui temporis Ducibus minimè comparandus; præfuit prælio ad Cheronæam. 19. 396.
Charidemus, qui, cujus momenti ejus amicitia, & pleraque ad ipsum pertinentia. 7. 335.
Chersonesus Thraciæ describitur; quanti momenti esset; quas urbes habuit, qui eam habuerunt. 2. 389.
Chersonenses Atheniensium amici, eorumque de istis Decretum. 2. 391.
Chius insula à quo dicta, quibus paruit; ejus dignitas. 6. 280.
Choragi qui Athenis; eorum munus. 20. 445.
Clearchus Cyro minori opitulatur. Res gestæ; mores; mors; elogium. 28. 291.
Clisophi Parasiti adulatio. 31. 249.
Clistenes Atheniensium populum in decem Tribus divisit. 26. 200. V. Legumlatores.
Clitarchus quomodo Eretriæ Tyrannus à Philippo constituitur. 24. 399.
Clypeus qua cura à Græcis in bello fer-

ſervatus ; quæ pœna abiicientibus . 15. 189.
Collationes in Ærarium quæ Athenis. 27. 402.
Columnæ fœciales . 43. 232.
Concio Athenis quid ; aliæ ſtatis diebus , aliæ extraordinariæ ; quæ utræque fuerint , & quomodo nuncupatæ. 4. 238. Quomodo, ubi , à quibus cogebatur . 3. 430. quid antea, quid in ipſa , qua ratione , & ordine agebatur . 3. 431. 4. 239. quomodo, qua de cauſa , quando, & à quibus dimittebatur . 3. 432.
Congium quæ menſura . 36. 409.
Conon Timothei F. qua pecunia Piræi mœnia reficit . 10. 395.
Cos Inſula , & Urbs ; à quo nomen; gentis mores ; fortuna . 30. 293.
Coorum impia conſuetudo . 30. 294.
Corcyrenſes quando , & quomodo in Athenienſium poteſtatem venerint . 15. 439.
Corinthus à quo dicta , quomodo prius nuncupata ; ejus portus, arx ; Civium mores ; Reges ; datæ illic fabulis occaſiones; quibus paruit; quæ bella geſſit &c. 17. 342.
Corinthii à Syracuſanis originem ducunt . 10. 419. plerumque Democratiam habuerunt . 19. 289. Pythiorum ludorum Præfecti . 29. 373., Præfecturâ privantur . 27. 371. Athenas dirui cupiunt . 4. 181.
Coronæa à quo conſtructa; unde nomen accepit ; ejus fortuna ; quæ ibi fabulæ . 28. 373.
Coronæi Athenas fugiunt relictâ Patriâ ; quare . 24. 369.
Cotyla quæ menſura . 36. 409.
Cotys Thraciæ Rex quando mortuus . 14. 308.
Curiæ Athenis quot ; quem Præfectum haberent . 26. 200.
Cyprus qua Imperii formâ uteretur . 10. 418.
Cyrus major cur à Perſis Pater vocatus . 6. 425. ejus dictum . 24. 289.
Cyrus minor auxiliatur Lacedæmoniis contra Athenienſes . 27. 290. Ejus expeditio adverſus fratrem Artaxerſem deſcribitur ; exitus ; moritur . 28. 290.

D

DArius tertius Perſarum Rex quare à Perſis Mercator dictus . Imperium in Satrapias dividit . 6. 425. Eretriam occupat ; incendit ; 24. 400. bellum Athenienſibus infert . 1. 176. Cur Pœonas in Aſiam transfert . 15. 311.
Dejarides Mercenariorum Dux qui; & quæ ageret . 22. 327.
Deipyrus Mercenariorũ Dux quid ageret . 22. 327.
Delia navis Athenis ſacra . 74. 272.
Delphicum Oraculum . V. Oraculum .
Delphicum Templum quantâ pecuniâ conſtructum . 30. 374. quantis divitiis affluerat . 10. 337. Recenſentur . 27. 370.
Delphinium quod Forum Athenis . 36. 254.
Demades Philippum reprehendit , ab eoque ornatur . 15. 323.
Demophon Athenienſis Thebanis opitulatur . 10. 243.
Demoſthenes Alciſtenis F. ejus res geſtæ , virtus , mors . 19. 344. 20. 345

Demosthenes Orator. Ejus natalis annus constituitur. 2. 178., quando ad Rempublicam accessit. Ibidem. Quando publica obiit munera, & quæ. 37. 410. Ejus in Cives, & Rempublicam beneficentia, ob quam à Populo coronatur. Ibidem, & 31. 352. Athenienses ad bellum contra Philippum incendit. 26. 248. Thebanis favet. 41. 208., an muneribus corruptus, à quibus, & quas ob res, expenditur. 11. 365. Veluti muneribus corruptus damnatur; fugit; revocatur; purgatur ab hoc crimine. 11. 366. Ut Abstemius irridetur. 25. 387. Xenophontis, & Thucydidis loca Concionum aliquando imitatus. 3. 424. octies Thucydidem suâ manu scripsit. Ibidem. Ejus, & Ulpiani locus cum altero Aristotelis, & Pollucis conciliatur. 4. 240.

Diluvium Deucalionis ubi fuisse à Poetis traditur. Quomodo ab Historicis. 20. 314.

Dinarchi locus restitutus. 18. 224.

Dionysius minor quomodo Syracusis pulsus; regreditur; iterum pulsus; Corinthi exulat. 10. 419.

Dionysius Halicarnasseus refutatur. 1. 378.

Diopites, ejus res gestæ. 1. 389., è Chersoneso revocatus. 13. 420.

Drachma cujus æstimationis fuerit. 28. 202.

Draco Athenienſium legislator. V. Legumlatores.

Duces Athenis, qui, quot, unde creati; qui lege esse possent. 66. 266., eorum munus domi. 66. 267., quid agerent ad captandam Populi benevolentiam. 23. 329.

Duces Athenis, qui Populi beneficio à reddenda ratione immunes erant, dicebantur ἀυτυπεύθυνοι 81. 276.

E

Elatæa ubi sita; à quo nomen; quando à Philippo capta. 12. 383.

Eleusinia. V. Mysteria.

Epaminondas Thebanorum Dux vincit ad Leuctra. 1. 213., In Mantineensi pugna vulneratur; moritur. 16. 222. ejus dictum contra Athenienses. 42. 209.

Ephetæ Athenis qui Judices; à quo instituti; eorum numerus; quæ de re judicabant; quot in Foris, pluraque de ipsis. 36. 253.

Ephori qui essent Spartæ; eorum auctoritas; an annuus Magistratus. 7. 427.

Epirotarum Regum series. 15. 311.

Epistata Concionis qui; ejus munus; quomodo eligebatur. 4. 240.

Epistata Senatus, qui, ejus auctoritas, munus &c. 7. 394.

Epulones qui Athenis, eorum munus. 20. 445.

Equestris Ordo apud Athenienses qualis; quorum esset; quomodo dabatur. 18. 190.

Erechthonius Athenis Minervæ ludos instituit. 75. 272.

Eretria, quomodo prius appellata, unde sic dicta; ejus dignitas; vires; bella; fœdera; quibus paruit. 24. 400.

Erythra Joniæ. 16. 397.

Etesiæ, qui Venti fuerint; unde flarent, aliaque &c. 69. 269.

Eubœa, unde nomen habuit, à qui-

bus occupata; ejus varia per vices fortuna. 43. 254.
Eubœenſium diſcordiæ. 28. 227. Tyranni à Philippo conſtituti. 23. 399., coronant Athenienſium populum, & quare. 38. 412.
Eubulus qui fuerit. Ejus lex de pecunia Theatrali. 14. 340.; quare ſancita. 6. 302.
Evagoras major quomodo Cyprum adeptus eſt; res geſtæ; mors. 10. 418.
Evagoras minor è Cypro depulſus; reductus; deſertus; In Aſia quæ loca obtinuit; fugit; necatur. 10. 418.
Euthycrates, & Laſthenes Olynthii Patriam Philippo produnt; eorum avaritia. 19. 384. deinde à Philippo injuriis affecti. 35. 400.

F

FEſti dies Athenienſium. 33. 352. V. Athenienſium Solemnitates.
Fœdus Athenienſium, Bœotorum, Argivorum contra Lacedæmonios. 58. 263.
Fontes Athenis enunciantur. 31. 351.
Frumentum Athenis quo pretio vendebatur. Quantum illuc quotannis adveheretur. 36. 409.

G

GRęcia initiò quos fines habuit, quos deinde. 16. 341.
Græci quomodo dies numerant. 4. 258. Divinationibus dediti. 29. 203. Ærarium in ſpectaculis, feſtiſque diebus exauriebant. 4. 432. Agrorum Sacrorum uſurpatoribus inimiciſſimi. 24. 447.
Græci inteſtinis inter ſe diſcordiis perpetuò afflicti. 9. 184. 2. 278. diſciplinâ militari illuſtres; qua omnes præter Romanos ſuperarunt. 15. 186. eorum arma; uſus; exercitationes. 15. 187. Capitale apud ipſos cæſorum in bello cadavera non ſepelire. 23. 329. Olim piraticam facere dignitatis eſſe putabant. 17. 398.
Græci poſt Xerſianum bellum felicitate, ac divitiis aucti. 45. 209. Poſt ipſum bellum partim ad Lacedæm., partim ad Athenien. accedunt. 45. 210. Quando Athenienſium ſocietatem quæſierint, iiſque primatum detulerint. 22. 346. Quando, & cur ab Athenienſibus alieni. 22. 346. externis bellis petiti diſcordias ſuas componunt. 51. 212. Fœdera in Columnis ſcribebant, & ubi eas collocabant. 43. 232. Proclives ad ferenda, frangendaque invicem fœdera. 3. 214. iis familiariſſimum erat mercede Barbaris ſtipendia facere. 37. 207. quando Philippo Imperatoris munus adverſus Perſas detulerint. 2. 379.
Gymnaſiarchi qui Athenis, eorum munus. 20. 445.

H

HAliartus quare ſic dictus; quæ Civitas. 44. 256.
Haloneſus, unde nomen; quibus paruit; ejus ſors. 12. 419.
Harmodius, & Ariſtogiton Tyrannicidæ; necati; eorum Poſteris quæ munera ab Athenienſibus.

fibus data. 6. 415.
Harpalus ab Alexandro Magno fugit; ejus res in Græcia geſtæ; an Demoſthenem donis corruperit. 11. 366.
Hecatombe quod ſacrificium; quamobrem inſtitutum. 7. 427.
Heliæa quod Forum Athenis. 36. 354.
Heliaſtæ qui Judices Athenis; quanti; quot in Foris, quibus de rebus, quoſtipendio judicabant, aliaque ad ipſos pertinentia. Quomodo eligebantur. 36. 354. & 355.
Helleſpontus quanti momenti Athenienſibus. 4. 380.
Heraclea quæ Civitas; quomodo prius dicta; ejus dignitas. 4. 424.
Heræum promontorium, & oppidum ubi ſitum; à quo conditum, deſcribitur. 3. 331.
Hercules cur, quomodo, quando Myſteriis initiatus. 6. 333. Ubi ex Inferiis prodiit. 28. 373.
Herodotus emendatur. 20. 314.
Honores Athenis, & Romæ quàm parcè primùm; deinde quàm prodigè dati. 14. 437.
Hipparcus Tyrannus Athenis occiſus; quomodo. 6. 415.
Hippias Tyrannus Athenis quando, & quomodo pulſus; fuit in Marathonica pugna, aliæque res ejus geſtæ. 6. 415.
Hipponicus quot ſervos in argenti fodinis Athenienſium habuit; quantum inde emolumentum caperet. 27. 401.

I

Jaſon unde ſolvit ad vellus aureum. 77. 274.
Jaſon Pheræorum Tyrannus quod in Pythiis ſacrificium paraverit. 29. 374.
Illyrium quæ Regio; à quo nomen; hujus Regni conditor; gentis mores. 15. 310.
Imbrus Inſula quibus ſacra, ubi ſita. 73. 271.
Imperatores qui, quot Athenis. V. Duces.
Inundatio maxima Rhodi, & Florentiæ deſcribitur. 7. 281.
Joannes Meurſius emendatus. 35. 205.
Joannes Stajus laudatur. 38. 412.
Iphicrates. Ejus laudes, honores, res geſtæ. 60. 264. conatur clam Corinthum in Athenienſium poteſtatem redigere. 61. 265. Corinthiis auxiliatur; Phliaſiis infeſtus. 58. 263. Lacedæmoniis opitulatur. 2. 214. Eoſdem ad Abidum percutit. 16. 440. Navali Præfecturâ pulſus. 1. 176. ejus memorabile dictum de Lacedæmoniis. 22. 386.
Ipparchi Athenis qui. 66. 266. Quot fuerunt; eorum munus. 66. 268.
Judicia quo ordine Athenis fierent. 36. 355. *Δικμασία*, quod judicium eſſet. 7. 392. *Εισαγγελία* ad quæ crimina; ad quod Judicium; quando; quomodo pertinebant. 23. 328.
Judicia Athenis contra Imperatores graviſſima; exempla afferuntur. 23. 329.
Judicum genera Athenis; ætas varia pro Fori diverſitate, & quæ. 36. 353.

L

LAcedæmonia quæ Peloponneſi pars. 13. 220. V. Laconia.
Lacedæmonii quæ gens; quibus inſtitutis, ac legibus viverent; quibus Regibus paruerint; Reipublicæ forma. 7. 426. Mercaturam facere nequibant. 28. 201. Cur in Republica duos Reges habuerint. 7. 427. Peloponneſo vi potius, quàm Populorum voluntate imperant. 13. 220. Meſſeniorum perpetui hoſtes, & quare 18. 222. Platæenſium hoſtes, & quare. 9. 218. Athenienſes, Thebanos, atque Olynhios domant. Argivos, atque Arcades vincunt. 4. 215. Megapolitas aggrediuntur, & cur. Ibidem. 8. 423. Quando potentiſſimi. 8. 242. Quando inclinare cœperunt. 8. 423. Septem Tyrannos Thebis imponunt. 10. 243. Triginta Athenis. 39. 231. Arbitri pacis, quæ ab Antalcida dicta eſt. 45. 210. Phliaſiorum ſemper amici. 31. 228. Negant Sociis, Athenas everti. 4. 181.
Lacedæmonii militari diſciplina illuſtres. 15. 187. Magnanimum factum erga Xerſem. 45. 210. Illuſtre facinus poſt Leuctricam cladem. 1. 213. Mercenarios milites dare Ocho Artaxerſi reſpuunt. 11. 283. Ter fœdus cum Dario Notho feriunt. 11. 185. Phocenſibus in bello ſacro conjuncti, & quare. 9. 184.
Lacedæmonii à Thebanis victi ad Leuctra. 1. 213. Numinis vindictam experti, & cur; Servos ad arma vocant; Athenienſium auxilium implorant. Ibidem. Mantineenſi pugnæ interſunt. 16. 222. Ab Amphictyonibus multati ob Cadmeam occupatam. 9. 184. Ex Amphictyonibus pulſi; nec reſtituti. 2. 359.
Laconia, ejus amplitudo, fines, Urbes, Populi, leges; quare ſic dicta. 7. 426.
Lampſacum ubi ſitum; à quo conditum; unde nomen accepit; à quibus occupatum, & reliqua ejus Urbis. 21. 326.
Legatio Anthemocratis Athenienſium nomine ad Megarenſes quem exitum habuit. 2. 413.
Legatio, quæ falſa à Demoſthene nuncupatur quando, quamobrem ſuſcepta; quid in ea actum fuerit. 9. 362.
Legatio Philippi ad Athenienſes pro componendis diſcordiis rejecta, & cur. 15. 420. ejuſdem ad petendam Amphictyonicæ dignitatis confirmationem ab Athenienſibus. 2. 379.
Legatio Athenienſium ad Peloponenſes contra Philippum quem exitum habuit. 5. 380.
Leges Draconis quæ. 13. 339.
Legum emendatio Athenis quomodo à Solone inſtituta; quando id fieret. 12. 338.
Legumlatores Athenienſes qui, quati, quas leges, & quo ordine ſanxerint. 13. 339.
Lemnos unde dicta; quomodo ab Athenienſibus capta; quot in illa urbes; Inſulæ fortuna. 72. 270.
Lemniæ mulieres quid egerint. 72. 270.
Libertini Athenis ad militiam vel ante Cives delecti; ſecus Romæ. 78. 275. Rempublicam Athenis attin-

attingere nequibant. Ibidem.
Lycophron Pherarum Tyrannus; ejus fors. 77. 274. Phocenſibus conſociatur. 6. 317. ſimul cum Pytholao Pheras occupat; à Philippo dejectus. 15. 306.
Lyſander Lacedæmonius quo in prælio, & ubi moritur. 44. 256.

M

MAcedoniæ Reges Athenienſium vectigales fuiſſe probatur. 24. 348. Illyriis pariter, & quando. 17. 246.
Macedoniæ Regnum quis inſtituerit, & quibus initiis. 20. 445.
Magabazi Perſæ de Chalcidenſibus dictum. 29. 293.
Magneſia Regio; ubi; fines; à quo ſic dicta; aliaque ad ipſam ſpectantia. 15. 307. à Philippo capta. 6. 318., ab eo Theſſalis datur. 20. 385.
Mantineenſes Tegeatum hoſtes. 16. 221.
Maſſilia Phocenſium Colonia. 27. 372.
Mauſolus Cariæ Regulus, ejus mores; Imperium; mors. 9. 283.
Medimnus quæ menſura. 36. 409.
Megara unde nomen accepit; quibus paruit. Quæ ibi Reipublicæ forma. 14. 396. plerumque Ariſtocratica. 20. 287. Quæ bella geſſit. 14. 397. aliaque ad eam pertinentia. Ibidem.
Megaris Regio ubi ſita; à quo ſic nuncupata; quibus paruit. 14. 396.
Megarenſes ob interfectum Anthemocritum Legatum quibus pœnis affecti; execrandi vocati. 2. 413. Ab Athenienſibus deficiunt, & cur. Athenienſium in ipſos acerbiſſima decreta. 17. 342. Vexati, quia terram ſacram colebant. Ibidem.
Megapolitæ auxilium petunt ab Athenienſibus. 4. 215. Pacem faciunt cum Lacedæmoniis. 4. 216. Contra Athenien., & Lacedæm. fuerunt in prælio ad Mantineam. 34. 229. Coguntur Patriam repetere, atque inſtaurare. 36. 230.
Mellon Thebanus ſeptem Tyrannos Patriæ impoſitos occidit; Cadmeam recuperat. 10. 243.
Memnon bellum ex Aſia in Macedoniam transferre contra Alexandrum ſtudet. 48. 257.
Menon Pharſalius; ejus res geſtæ; mores. 18. 442.
Menſes Græcorum nequaquam cum Latinis convenire poſſunt. 5. 332.
Meſſene Regio, & Urbs Peloponneſi; quibus paruit ante bellum Trojanum; Varia ejuſdem fortuna. 18. 222.
Meſſenii Lacedæmoniorum hoſtes perpetui; quare. 18. 222. quo anno cum ipſis Lacedæm. pugnare cæperint, & qua de cauſa. 18. 222. Victi diſcedunt, Meſſanam in Sicilia condunt; ſtrenui. Patriam quando inſtaurarunt. Ibidem. Philippi amici. 5. 381.
Methone Macedoniæ; ejus fortuna; quàm opportuna bellum contra Macedones gerentibus. 15. 245.
Metychium quod Forum Athenis. 36. 354.
Micyberna Navale Olynthiorum. 2. 299.
Militia. Nemo Athenis ab illa immunis. 55. 291. Quæ pœnæ à Solo-

à Solone conſtitutæ iis, qui non militaverint. 56. 261. In ſua unuſquiſque Tribu Signa ſequebatur. 26. 201. quo ſtipendio, & quis primus illud ſtatuerit. 56. 261. Quot annis militare debebat. Ibidem. Quomodo delectus fiebat. 50. 258. quomodo in Claſſem. 78. 275.

Militaris ætas quando Athenis deſinebat. Quando Lacedæmone. 55. 260. 18. 190. Romæ quando incipiebat, quando finiebat. 56. 261. quot annis equites, quot Pedites in Caſtris eſſe debebant. Quo ſtipendio. Ibidem.

Militares Leges de Ducibus Athenis. 66. 267. De reliquis quæ fuerint; aliquantum remiſſæ. 32. 297. 14. 340. plurimùm diſſolutas Demoſthenes curat reſtitui. 22. 247.

Militaris Athenis juramenti forma. 50. 248. Ordines è cenſu conſtituti. 8. 433. deſcribuntur. 66. 266.

Militaris Græcorum diſciplina; arma; exercitationes; 15. 187. Varia militum genera. 15. 188. Aſianorum. 15. 189.

Milites Græcorum qui primi ſtipendia fecerint. 56. 261. Initio Græcis probroſum fuit Mercede aliorum caſtra ſequi. Ibidem. Qui Peregrini ab Athenienſibus dicerentur. 62. 265.

Miltiades Cypſeli filius quomodo Cherſoneſi imperium habuit; ejus res geſtæ; honores poſt mortem habiti. 2. 390.

Miltiades Cimonis F. ejus res geſtæ; maxima virtus; calamitates; Mors. 27. 351. quomodo Cherſoneſum obtinuit. 2. 390. auctor, & Dux Marathonicæ pugnæ. 36. 206.

Mitilene deſcribitur; unde nomen; ejus Cives clariores; fortuna; quibus paruit. 21. 287.

Mneſteus unde Trojam navigavit. 25. 200.

Moloſſi qui Populi. 15. 310. Eorum Regum ſeries. 15. 311.

Multæ pecuniarum Athenis quæ, & quomodo diſtributæ. 27. 402.

Myſteria quæ Solemnitas; cui ſacra; ubi; quomodo; quando celebrata; à quo inſtituta; cæremoniæ deſcribuntur. Occaſio ejus inſtituendæ. 6. 332. Miniſtri, eorumque munera recenſentur. 6. 333. qui poſſent Myſteriis initiari, & quomodo id fieret. Ibidem, & 634.

N

NAves quæ maximæ fuerint Homeri tempore, & quæ minimæ. 50. 212. Unde Græcis appellatæ. 39. 254. earum diverſitas; magnitudo; Remigum numerus expenditur, & conſtituitur. 22. 195.

Naves ſacræ Athenis quot; quem ad uſum &c. 74. 272. V. Delia, & Paralus.

Nautæ qua ætate Athenis; quomodo eorum delectus fiebat. 38. 254. quale ſtipendium Athenis; quale Lacedæmone. 38. 253.

Navalis diſciplina quibus præmiis Athenis excitata. 38. 252.

Navale Athenienſium ubi; qua magnificentia, pecuniaque conſtructum; quando dirutum. 25. 200.

Nectanebus Ægypti Rex rebellat ab Artaxerſe. 37. 207. Profligatur. 12. 285.

Neptolomeus celebris Hiſtrio; Philippo familiaris; quid Athenis egerit; caſu Philippi mortem vaticinatur. 6. 360.
Nicæa Theſſaliæ, ubi ſita, quando condita, à Philippo Theſſalis data. 20. 385. repetita. 5. 424.
Nicias Nicerati F. Res geſtæ; Mores; maxima militaris virtus; mors; Elogium. 19. 344. quot ſervos habuit in argenti fodinis, quod inde ipſi emolumentum. 27. 402.
Nomothetæ Athenis qui; quot; eorum munus. 12. 338.

O

OBolus qui nummus. 28. 202.
Odryſarum Regni amplitudo; vires; opes. 5. 391.
Ochus quare Artaxerſes dictus; mores; Mors. 1. 177. Thebanorum hoſtis. 8. 183. Communis Græcorum inimicus putatur. Ibidem. Ejus tamen auxilium quærunt Athenienſes, Thebani, Arcades, Elæi. Ibidem. Bello petitur à Tacho Ægypti Rege. Ibidem. Bellum inſtaurat contra Nectanebum Ægypti Regem. 11. 283.
Olynthus ubi ſita; à quo nomen; dignitas; vires; res geſtæ; quibus obtemperaverit; & reliqua ad eam pertinentia. 2. 299. Quando à Philippo proditione capta, & quomodo. 32. 404. Potentia. 9. 335., ejus ſocietas à Philippo, & Athenienſibus expetita; quam maluerit. 4. 316. 5. 301.
Onera Athenis publica; quæ; quot; recenſentur; an eorum daretur immunitas, quorum; & quibus. 20. 445.
Onomarchus Phocenſium Dux qua ratione bellum ſacrum geſſit. 10. 337.
Oreum Urbs Eubœæ quomodo prius dicta; Tyrannis in ea à Philippo conſtituta; quando; quomodo. 15. 397. Quo pacto fuerit ab eodem Philippo occupata. 32. 404.
Oraculum Delphicum quomodo inventum; petitum; redditum. 30. 374. aliquando ad illudendos populos fictum; hujus rei aliqua exempla. Ejus antiquitas; quando deſiit. 30. 375.
Oratio de Claſſibus quo anno dicta fuerit; cur veteri loco movetur. 5. 181.
De Megapolitis, idem. 5. 216.
Prima contra Philippū quando dicta. 1. 235. Diverſæ ſententiæ. Noſtra. 2. 236.
De Rhodiorum libertate quo anno habita. 1. 277.
Olynthiaca prima. 1. 297.
Olynthiaca ſecunda quare habita. 1. 315.
Olynthiaca tertia, quid ei occaſionem dederit. 1. 330.
De Pace. 1. 356.
Secunda contra Philippum. 1. 377. exquiritur quid ei cauſam dederit. 1. 378.
De Cherſoneſi rebus. 1. 388.
Ad Philippi Epiſtolam. 1. 422. quid ei cauſam dederit. 2. 423.
De Ordinanda Republica, inquiritur quando habita fuerit. Ulpianus de illius tempore confutatur. 1. 428.
Oratorum Athenis ætas. De iiſdem leges. 2. 178. quæ. 2. 179. Qui à ſuggeſtu lege Solonis excludebantur. 5. 279. aliquando vi exclu-

excluſi. 5. 280. Eorum petulantia. Quo ordine dicere debuiſſent. 5. 241.
Oratores decem, Magiſtratus Athenis; illorum ætas, munus, ſtipendium. 2. 179.
Oratores muneribus corrupti frequentes Athenis; quamvis graviſſimæ in eos pœnæ conſtitutæ. 36. 408.
Orchomenus Bœotiæ à quo condita, diruta, aliaque ad eam pertinentia. 7. 217.
Orontes rebellat à Perſis; cum Satrapis rebellibus conjungitur; quos decipit. 38. 207.
Oropus ubi ſita; unde nomen; ejus fortuna; aliaque. 21. 225.

P

PAgaſæ unde dictæ, Urbis fortuna. 77. 274.
Palladium quod Forum Athenis. 36. 354.
Pammenes Thebanus contra Artaxerſem miſſus. 8. 183.
Panathenæa à quibus conſtituta; deſcribuntur. 75. 273.
Paralus navis Athenis ſacra; quem ad uſum. 74. 272.
Paſimelus, & Alcimenes Corinthii Patriam liberare ſtudent. 58. 263.
Paulus Æmilius ubi Perſeum Macedonum Regem vicit. 13. 244.
Pauſanias Lacedæmoniorum Rex Græcis inviſus. 22. 346.
Pauſanias confutatur. 18. 223.
Pax Antalcidæ inter Artaxerſem, & Græcos quando facta 31. 294. Inter Græcos bis ab Artaxerſe compoſita, & quando. Ibidem. Cum Philippo ab Athenienſibus facta; qua occaſione; tempore; ejus conditiones. 9. 363.
Pelopidas Thebanorum Legatus ab Artaxerſe benignè excipitur, & quare. 8. 183.
Peloponneſiacum bellum malò Athenienſibus ſucceſſit. 10. 244.
Perdiccas Alexandri F. Macedonum Rex quam cladem Perſis intulerit inveſtigatur. 19. 444. Tributum Athenienſibus dediſſe coniicitur. 24. 348.
Perdiccas Amynthæ F. perpetuus ferè Athenienſium hoſtis. 11. 320. ab Illyriis victus, & in bello interemptus. 17. 246.
Pericles Xantippi F. ejus eloquentia; mores; potentia; virtus; mors; elogium. 21. 345. ejus memorabile dictum. Ibidem. Auctor belli Peloponneſiaci. Ibidem. Primus Athenienſium militibus ſtipendia conſtituit, & quantum. 56. 261. Nautis quoque, & quantum. 38. 252. Auctor diſtribuendæ Theatralis pecuniæ. 6. 301. Euboeam occupat. 43. 255.
Perinthus à quo nomen habuit; ejus ſitus deſcribitur; dignitas. 4. 424. Cujus momenti eſſet Athenienſibus. 2. 423. ejus obſidio memorabilis à Philippo facta; à Perſis defenditur. 6. 425.
Perſę unde nomen habent, & genus. Argivorum cognati, & quare. 7. 382. Athenienſium hoſtes. Cur. 1. 176. Græcorum omnium. 8. 183. Præcipua ipſorum cura Græcorum diſſidia fovere. 47. 210. Quibus Græcorum auxiliati fuerint. V. Lacedæmonii, & Athenienſes. Quale nauticum ſtipendium Græcis darent. 38. 253. Eorum divitiæ quantæ; quomodo; & unde collectæ. 32. 204.

Pezeteri qui milites eſſent, & quare ita vocati. 14. 322.
Phalerus portus Athenienſium. 25. 200.
Pharnabazus Perſarum Satrapa à Rege deſciſcit. 1. 176.
Pharſalus ubi ſita, à quibus nomen, & fama. 3. 424.
Phayllus Phocenſium Dux quomodo bellum ſacrum adminiſtraverit. 10. 337.
Pheræ ubi ſitæ, à quo nomen; quibus obtemperarunt. 15. 306.
Philippus Macedoniæ Rex ab Amyntha patre obſes Illyriis datus. 17. 246. Quando, & quomodo regnare ceperit. 17. 245. ejus præcipuæ res geſtæ enumerantur. 17. 246. Phalangem invenit, & quomodo. 17. 246.
Philippus regnandi initio pacem petit ab Athenienſibus. 2. 236. quomodo eos ſibi conciliare ſtudet. 4. 181. Olynthios fovet. 5. 317. in eos munificus. 2. 299. Deinde dolo Urbem occupat; quomodo; delet. 2. 300. Pœonas, & Illyrios vincit, Arymbam ſuperat, & quando. 15. 310. Theſſalorum Tyrannos deiicit. 20. 247. 15. 306. In Eubœa Tyrannos conſtituit. 23. 399.
Philippus Athenienſss ex Imbro, & Sciatho pellit; quando. 73. 271. Amphipolim occupat; quando. 35. 250. de ipſa Athenienſes illudit. 31. 251. Pydnam capit. 13. 244. iiſdem quas Urbes ademit. 6. 241. à Pylis prohibetur. 27. 248. 45. 256.
Philippus bellum Phocenſe abſolvit. 27. 371. Amphictyon Phocenſium loco eligitur; at non ritè, & cur. 13. 367. 27. 371. Ab Athenienſibus Amphictyon confirmari petit. 1. 378. Ab Ampictyonib. Pythiorum ludorum Præfecturam accipit. 29. 373. Oropum Athenienſibus reſtituit. 21. 225. Theſſalorum amicus. 20. 246. Oculum amiſit in Methonis Macedonicæ obſidione. 15. 245. 31. 249.
Philippus omnes muneribus præter Demoſthenem lucratus. 49. 257. Cherſoneſi iſthmum perfodere ſtatuit 26. 387. à Græcis munus adverſus Perſas Imperatoris petit. 2. 379.
Philippi Genealogia. 6. 381. 16. 421. Virtutes, & vitia. 15. 323. Qua ratione Barbarus à Græcis dicebatur. 16. 341.
Philiſtides quomodo Oræi Tyrannus à Philippo conſtitutus. 15. 397.
Philocorus falſi evincitur. 2. 300.
Philomelus Phocenſes ad bellum hortatur, & cur. 9. 184. Delphici Oraculi auctoritate abutitur. 30. 375. Delphicum Templum ſpoliat. 10. 336.
Phliuns Peloponneſi Urbs, à quo nomen &c. 31. 228.
Phliaſii eximiâ in Lacedæmonios fide. Qui populi. 31. 228. Quomodo, & quando è Patria ejecti fuerint conjicitur. 25. 447.
Phocenſes Perſarum inimiciſſimi; Athenienſium amiciſſimi. 10. 184. Quibus amici, aut inimici; militaris eorum virtus; aliquæ res geſtæ; magnanimum factum. 27. 372.
Phocenſes ob Cyrrhæum agrum ab Amphictyonibus multati bellum ſuſcipiunt; quomodo ſibi cavent. 9. 184. quomodo illud ſuſtinuerint. 10. 337. pecuniâ exhauſti. 10. 336. Quas pœnas victi ab Am-

Amphictyonibus tulerunt. 27. 371. Ab Amphictyonum Collegio excluſi. 1. 356. 2. 359. reſtituti, & cur. Ibidem. In gratiam Philippi redeunt. 13. 383.
Phocenſe bellum quamdiu duraverit; qui in illo Phocenſibus Socii, qui hoſtes. 26. 370. quando finitum eſt; qua occaſione, & à quibus illatum. 1. 356.
Phocidis fines, Urbes, unde nomen. 27. 372.
Phocion Athenienſium quinque, & quadraginta annos Imperator. 66. 267. Cyprum Artaxerſi recuperat. 1. 418.
Phreattium quod Forum Athenis. 36. 354.
Phylarchi qui Athenis. 66. 266. quanti, eorum munus. 66. 268.
Pindarus à Thebanis multatus ob laudatos Athenienſes, ab iſtis majori præmio donatur. 42. 209.
Piræus Athenienſium portus unde nomen accepit; deſcribitur; qui illum mœnibus, aliiſque munitionibus cinxerunt; quot ibi Navium ſtationes; quæ Ædificia. 25. 200. 10. 395.
Piræi mœnia deſcribuntur; quando; & quæ pars illorum diruta; deinde inſtaurata; 39. 231.
Platææ, ubi; obſeſſæ; dirutæ; inſtauratæ, iterum everſæ; aliaque ad illas pertinentia. 9. 218.
Platæenſes perpetui Athenienſium amici; ipſis opitulantur ſoli ad Marathonem; diram obſidionem ferunt. 8. 218. Athenienſi civitate donantur &c. 8. 219.
Plato legitimo tempore in Caſtris fuit. 55. 261.
Plutarchus emendatus. 24. 199.
Plutarchus Eretriæ Tyrannus; ejus res geſtæ. 4. 359.
Poyce qui locus Athenis; ejus uſus. 3. 430.
Pœones ubi habitant; quomodo à Dario in Aſiam ire coacti; quomodo in Patriam reſtituti. Eorum mores, & fortuna. 15. 311.
Polemarchi Athenis quæ auctoritas. 36. 206.
Pollucis locus emendatus. 50. 257.
Portus Athenienſium in Attica. 27. 401.
Polydamas Theſſalus Patriam rectè gubernat. 20. 314.
Polyphon Athenienſium Dux qualis; ejus res geſtæ. 22. 327.
Potidæa ubi ſita; Urbis fortuna. 14. 244. Quando Olynthiis tradita à Philippo. 18. 384.
Poſteri Harmodii, & Ariſtogitonis ob interfectum Tyrannum, quibus præmiis ornati. 24. 199.
Proditores in omni Græcia ſuarum Urbium. Qui fuerint, & ubi, recẽſentur. 33. 405. Defenduntur à Polybio, ſed fruſtra. 33. 406.
Proedri qui eſſent Athenis; quomodo eligebantur; eorum munus. 4. 240.
Prytaniæ deſcribuntur. 7. 394. Quot diebus quælibet maneret. 4. 238.
Prytanes qui; eorum munus; quomodo crearentur. 4. 240. Ipſis victus dabatur in Curia &c. 7. 394.
Pugna Athenienſium cum Perſis ad Marathonem deſcribitur. 36. 206. Pingitur in Pœcile porticu. Ibid.
Pugna Græcorum cum Perſis ad Plataeam; ejus exitus. 19. 444.
Pugna Lacedæmon. cum Thebanis ad Leuctra; deſcribitur. 1. 213.
Pugna eorumdem, aliorumque Græcorum ad Mantineam. Cauſa, exitus &c. 16. 221.

Pugna Athenienſium, & Lacedæmoniorum ad Haliartum deſcribitur. 44. 256.
Pugna Græcorum cum Philippo ad Cheronæam quando facta. 8. 433.
Pugna navalis Athenienſium cum Lacedæmoniis ad Naxum deſcribitur. 17. 441.
Pydna ubi ſita. Ejus Urbis fortuna. 13. 244.
Pylæ. Vide Termopylæ.
Pylæa quid; In iis quid Philippus Theſſalis conceſſerit, coniicitur. 22. 386.
Pythia quæ mulier; quid ageret apud Oraculum Delphicum. 30. 375.
Pythii ludi cui ſacri; ubi celebrati; quâ causâ inſtituti; deſcribuntur; quo intervallo temporis facti. 29. 373. Eorum Præfectura cujus erat; plurimi à Græcis fiebat. Ibidem.

Q

Quinquemodiales qui eſſent Athenis. 20. 191.

R

Rhodus à quo nomen accepit; deſcribitur. 7. 281. Quàm opportuna Cariæ occupandæ. 14. 286. græcis pariter Inſulis. 15. 286. Ibi maximum diluvium, & inundatio. V. Inundatio.
Rhodii re nauticâ clari; eorum mores. 7. 281. Superbi. 18. 286. Inteſtinis diſcordiis lacerati. 2. 278.

S

Sacerdos ſūmus Delphicus Amphictyonidi præſidebat; ſine quo decreta irrita. 2. 358.
Sacrificium Dianæ promiſſum pro Marathonica victoria; quomodo expletum. 36. 206. Quale fieret Athenis ante Concionem habendam. 3. 431. Quale ante Senatum. 7. 394. Quàm maximum paraverit in Pythiis Jaſon Pherarum Tyrannus. 29. 374.
Sadochus Sitalcis Thraciæ Regis filius Civis Athenienſis. 9. 417.
Satrapæ Perſarum quo jure, & qua fuerint auctoritate; plura ad eos pertinentia. 6. 425.
Satrapiæ Perſarum à quo inſtitutæ; quot fuerint; quomodo diviſæ. 6. 425.
Sciathus Inſula ubi; quot Urbes habuit &c. 71. 270.
Senatus Athenis à quo inſtitutus. Annuus erat; ejuſdem auctoritas; munus. 7. 392. Quomodo negotia explicabat; quandiu ejus decreta vim obtinebant. Qui eidem præerant. 7. 394. Novus quando, & quomodo Veteri ſuccedebat; quando finiebat; quod ei præmium dabatur. Ibidem.
Senatores Athenis quot; quomodo creati; quid jurarent; ætas; quantum temporis ab eo munere vacarent; cur Senatu moverentur; quomodo. 7. 392. Qui ipſis locus honoris in Theatro. 7. 394.
Seuthes Odryſarum Rex qua fuit potentiâ. 5. 391. Quando regnare cepit; quam habuit uxorem; quomodo. 9. 418.
Sidon à Perſis capta; à Civibus incen-

cenſa. 13. 285.
Sigæum Promontorium, & oppidum ubi jacet; à quo dictum, aliaque ad eum ſpectantia. 22. 326.
Sigonius emendatus. 50. 258. 24. 197. & 198. 26. 200. 1. 177.
Siphnus ubi ſita; quàm dives. Ejus theſaurus Deli quo auctore poſitus. 26. 448.
Sitalces Thraciæ Rex an civis Athenienſis fuerit; ejus res geſtæ; mors. 9. 417.
Sociale bellum contra Athenienſes quot annos manſit. 73. 271. 1. 277.
Socrates à militia Athenis non fuit immunis. 55. 261.
Solon Athenienſium legumlator. V. Legumlatores. Quomodo Rempublicam inſtituit. 20. 191. Quomodo emendandas, ſervandas leges eſſe juſſerit; novaſque condendas. 12. 338.
Sparta à quo dicta; ſitus; auctoritas; dignitas deſcribuntur. 7. 427. ſola à Proditoribus immunis Philippi Macedonis tempore. 33. 406.
Suffragia Athenis in Concione quomodo ferebantur. 3. 431. Quomodo Athenis numerabantur; quomodo Romæ. 4. 237.
Sylimbria ubi ſita &c. 29. 293.
Synedrion, ordo Virorum, qui Amphictyonidi intererat; unde collectus; ejus munus. 2. 358.

T

TAchus Ægypti Rex à Perſis rebellat. 38. 207. Decem Græcorum millia in bellum ducit contra Artaxerſem. 8. 183.
Talenta; varia; ipſorum æſtimatio. 31. 204.
Thaſus Inſula, & Urbs. Inſula quibus paruit, ejuſque fortuna. Urbs à quo condita. 70. 269.
Taxiarchi Athenis qui; quot fuerunt, eorum munus. 66. 266. & 267.
Tegeatæ cum Mantineenſibus pugnant; qui eorum Socii; exitus pugnæ. 16. 221.
Tempe quomodo è ſtagno in vallem amœniſſimam verſa. 15. 307.
Templa qualia fuerint antiquitus Athenis, qualia deinceps. 26. 349. Nobiliora recenſentur. Templum Jovis Olimpii Athenis deſcribitur; quantâ pecuniâ ædificatum. Ibidem.
Tennes Sidoniorum Rex ſuorum Civium proditor; ab Artaxerſe occiditur. 16. 286.
Teres Thraciæ Rex quando à Philippo in Regno confirmatus; quando pulſus. 14. 309.
Theatralis pecunia quæ; quanta; cur Populo data Athenis. 6. 301. Quomodo diſtributa. 16. 312. 17. 312. Quando, & cur Ærario militari reſtituta. 12. 383.
Thebæ Bœotiæ à quo conditæ; unde nomen; quomodo prius dictæ. Situs; Civium mores; fabulæ inde ortæ; aliqui Cives claliores; bella; fortuna; everſio; inſtauratio; aliaque ad eas pertinentia. 10. 364.
Thebanæ mulieres totius Græciæ pulcherrimæ. Ibidem.
Thebani primi Græcorum literas à Cadmo accepere. 18. 268. Reliquis Bœotiis ſemper imperare ſtuduerunt. 11. 383. 35. 408.
Thebani veteres Athenienſium hoſtes; quare. 42. 208. Præcipua cum

cum iiſdem Athenienſibus eorumdem bella. 47. 234. Athenas dirui ſtudent. 4. 181. Pindarum multant ob laudatas Athenas. Ibidem.

Thebani vincunt Lacedæmonios ad Leuctra. 1. 213. Contra eoſdem auxilium ab Athenienſibus petunt, ac recipiunt; qua induſtriâ eos ad ferendum permovent. 10. 243., & 244.

Thebani Perſarum amici. 8. 183. Cum Xerſe ſe conjungunt adverſus Græciam. 13. 185. Pecuniam petunt ab Artaxerſe, & accipiunt; quantam. 42. 209. Ocho Artaxerſi ſuſpecti; contra quem Pammenem cum Copiis expediunt. 8. 183.

Thebani Platæenſibus inimiciſſimi; quare. 9. 218. Orchomenum diruunt; cur. 7. 217. & Theſpias. 8. 218. Philippi amici; quibus ab eo muneribus donati. 17. 368. 24. 369.

Thebani, & Bœotii omnium opinione ingenio tardi. 18. 368.

Themeſion Eretriæ Tyrannus quo dolo Oropum eripit Athenienſibus; eam Thebanis dat. 21. 225.

Themiſtocles ad navalem diſciplinam excitat Athenienſes. 38. 252. Portum in Piræo conſtruendum ſuadet relicto Phalero. 25. 200. Vide Athenienſes. Quas Urbes accepit ab Artaxerſe Victus nomine. 21. 326.

Thermopylæ, ubi; locus deſcribitur. 40. 254. Quanti momenti Athenienſibus forent. 4. 380.

Theſeus unde in Cretam navigavit. 25. 200., cur. V. Naves Sacræ.

Theſmothetæ Athenis qui; quomodo creati; ipſorum munus &c. 12. 338.

Theſpiæ unde dictæ; à Xerſe incenſæ; à Thebanis everſæ; & reliqua ejus Urbis. 8. 217.

Theſſalia quæ Regio; unde nomen; ejus Populi; Diluvium ibi Deucalionis; Populorum mores. 20. 314.

Theſſalis cur venefici putantur; eorum mores; potentia. 20. 315. infidi creduntur, & cur. 19. 313. Xerſem ſequuntur contra Græciam. 13. 185. 19. 313.

Theſſali amicitiam coeunt cum Philippo Macedonum Rege; quare; eam perpetuò colunt. 20. 246. Ei fidunt. 6. 318. Qua ratione illos inimicos Regi dixit Demoſthenes. 10. 319. Penè ab ipſo in ſervitutem rediguntur. 18. 312. impoſito Urbibus Decemviratu. 1. 378. 21. 386.

Thetæ qui Athenis. Iis Magiſtratus denegati. 20. 191.

Timotheus Cononis F. ejus res geſtæ; mores; virtutes; eloquentia; honores; calamitas. 34. 411. celebratur; quibus honoribus, quibus iujuriis affectus fuerit. 12. 285.

Timotheus Cononis F. Pydnam occupat. 13. 244. Potidæam. 14. 244. Quot civitates Athenienſibus acquiſivit. 6. 241. 22. 327. An Olynthios ſubegerit; quando; difficultates expenduntur. 11. 320., & 321. Ariobarzani ſuppetias miſſus quid egerit. 12. 284. Navali Præfecturâ pulſus. 1. 176. exauthoratus, & reſtitutus; cur. 15. 440.

Thiſſaphernes Ageſilao fidem fallit. 47. 211.

Trecenti qui Virorum Ordo eſſet Athe-

Athenis. 20. 192.
Triballi qui populi; quæ potentia; Athenienſium aliquando Socii. 9. 418.
Tribus Athenis quantæ; eorum nomina, & unde acceperint, quem Præfectum haberent; peculiare ipſarum Ærarium. 26. 200. Non ad ferenda ſuffragia, ſed ad Magiſtratus eligendos inſtituta. 26. 201.
Tributa à quibus, & quo ordine Athenis pendebantur. 20. 192. Qua ratione perſoluta. 31. 203., qua ratione computata. 33. 205.
Tributa à Sociis data Athenienſibus quanta initiò, quanta deinceps. 27. 402. Quando, & cur conſtituta. Ibidem.
Tributa ab Ægyptiis Regi data, quæ. 32. 204.
Trierarchi Athenis qui; quanti; eorum munus: alii ad fabricandas naves, alii ad gubernandas creati. 24. 197. quamdiu munere fungebantur. 24. 198.
Trierarchi Navium gubernatores qua ætate eſſe debebant; qui fuerunt novâ Demoſthenis lege. 24. 198. Quod ipſorum munus. 24. 199. Munus iſtud recuſantes quid alteri illud obeunti conferebant. Ibidem. Facilè piraticam exercebant. 17. 197.
Trigonum quod Forum Athenis. 36. 354.
Triremes Antiquorum ætate qua formâ; figurâ; magnitudine; quot Nautis; quot remis, & quo ordine inſtructis. 22. 193. Plures de hac re ſententiæ recenſentur. Noſtra quæ ſit. 22. 194. De remigum numero. 68. 269.
Triremibus fabricandis, ornandiſque quid Athenienſes darent. 24. 199. 28. 202.
Tropea jure gentium apud Græcos, Victoribus non impedita. 25. 249.
Tryphilia quæ Regio ſit; deſcribitur; quorum fuerit. 29. 227.
Tyranni in Eubœa à Philippo conſtituti recenſentur. 24. 399.
Tyrthæus Athenienſis; ejus Hiſtoria. 20. 225.

V

VAtes Athenis qui, eorumque vaticinia. 29. 203.
Vectigalia Athenienſibus quam pecuniam afferrent; quibus rebus, & quantis centeſimis impoſita. 27. 402.
Vinum quo pretio Athenis vendebatur. 36. 409.
Ulpianus confutatur. 16. 312., 24. 198., 46. 234., 55. 260., 15. 307.
Uſuræ Athenis quot centeſimis conſtitutæ. 28. 201.
Wolfius refutatur quoad Hiſtoriam. 68. 268., 14. 310., 4. 238., & 240, & alibi.

X

XErſes quos Græcorum Populos conjuctos ſecum habuit, dum in Græciam tranſmiſit. Expeditio deſcribitur. 13. 185. Reliqua ejuſdem expeditionis vide in aliis nominibus. Eubœam occupat. 43. 255. Ejus magnanimum factum erga Lacedæmonios ante bellum. 45. 210. De Theſſalis dictum. 20. 214.

Z

ZEugitæ qui Athenis. 20. 191.

Ty-

Digitized by Google

Typographus Lectori.

DUM Author lucubrandis annotationibus intentus exiguam Typographiæ erroribus corrigendis curam adhibet, aliqui irrepſerunt, quorum graviores hìc emendatos habes. In recta quoque ſcribendi ratione peccatum eſt, cum aliquando à tertia Lacedæmonii *ſyllaba diphthongus, aut y à ſecunda* Thucydidis, *tertiaque* Amphictyonum *abeſt, & alibi aliquando. Quibus omnibus, ut tua fert humanitas ignoſcas, velim. Græcam ſcripturam nullibi opinor purgatiorem invenies; attamen haudquaquam mendis caret. In ſyllabis, pauca quidem, eaque levia reperies, velut* p. 337. ἀρχὴν *pro* ἀρχὴ. p. 280. ἱστορίᾳ *pro* ἱστορίᾳ. p. 321. καταστῶσι *pro* καθιστῶσι. *In accentibus autem nonnihil frequentiora ſunt, quos non ſemel prætermiſſos, variùs malè collocatos invenies; ut* p. 190. ἡγεμὼν *pro* ἡγεμών. p. 191. ἀποδημησάμενον *pro* ἀποδημήσαμενον, *atque alia id genus. Hæc emendanda hoc loco non reputavi. Nam græcæ linguæ peritis facilè patent; imperitis non eſt, cur oſtendas. Vale.*

Errata Corrige.

IN *Præfat.* Æconomicum *leg.* OEconomicum, Noſtri *leg.* Noſtris. *Pagin.* 8. *verſ.* 5. Quid *l.* Quod. *p.* 11. *v.* 1. a *l.* e, *v.* 41. diſſentione *l.* diſſenſione, *p.* 25. *v.* 36. veſtrum *l.* veſtrûm, *p.* 45. *v.* 27. quærelis *l.* querelis, & alibi, *p.* 49. *v.* 38 velit deſinire *l.* velit, definire, *p.* 52. *v* 7. ante laturos *l* antelaturos, *p.* 59. *v.* 36. hìc, ac illic *l.* hìc, an illic, *p.* 73. *v.* 26. opem ferendum *l.* opem ferendam, *p.* 84. *v.* 34. fallaciſque *l.* fallaciiſque, *p.* 101. *v* 31. præhabenda ſit. *l.* præhabenda ſit? *p.* 124. *v.* 3. dimitterem *l.* dimitterem? *p.* 138. *in fine paginæ deeſt* monumenta virtutum, *p.* 141. *v.* 26 queat *l.* queant, *p.* 164 *v.* 37. afferem *l.* afferrem, *p.* 167. *v.* 27. ſuſpiciot *l.* ſuſpicor, *p.* 174. *v.* 6 perveniam *l.* præveniam, *p* 182. *v.* 22 cæpta *l.* cœpta, *p.* 185. *v.* 40. gerent *l.* gererent, *p.* 186 *v.* 37. peperit *l.* pepererunt, *p.* 187. *v* 29. aiibi *l.* alibi, *p.* 189 *v.* 24. Thebanis *l.* Thebani, *p.* 191. *v.* 8. Quæ ſanè Claſſis *l.* Quam ſanè claſſem, *p* 192 *v.* 4. reperituri *l* repetituri, *v.* 15. minuſne *l.* minuſve. *v.* 16 quæ Tributorum *l.* qua tributorum, *p.* 210. *v.* 30. inſolentes *l* inſolenter, *p.* 242. *v.* 2. eorumdem *l.* earumdem, *p* 266 *v.* 4. Artaxerſe *l.* Artabazo, *p.* 268. *v.* 45. perſolvendi *l.* perſolvendis, *p.* 269. *v.* 18. ſurget *l.* turget, *p.* 273. *v.* 14. cæremonis *l.* cæremoniis, *v.* 39. Vulcanibus, *l.* Vulcanalibus, *p.* 320. *v.* 38. inudcias *l.* Inducias, *p.* 342 *v.* 7. initum *l.* initium, *p* 348. *v.* 3 taientum *l.* taientûm, *p.* 355 *v.* 22. inſcriptum *l* inſcriptam, *p.* 381. *v* 28 *delendum* (ex Herodoto) *locus in margine citatus irrepſit ex proximo.* *p.* 390. *v.* 31. Cherſoneſum *l.* Cherſoneſus, *p.* 410 *v.* 35. Coris *l.* Choris, *p.* 428 *v.* 38. temporis *l.* tempori, *p.* 433. *v.* 8. conſtrictum *l.* conſtrictam.

HAG 20142 16